BERA - LOPEZ MENDIZABAL

Er'dera - Euzkera

Euzkera - Er'dera

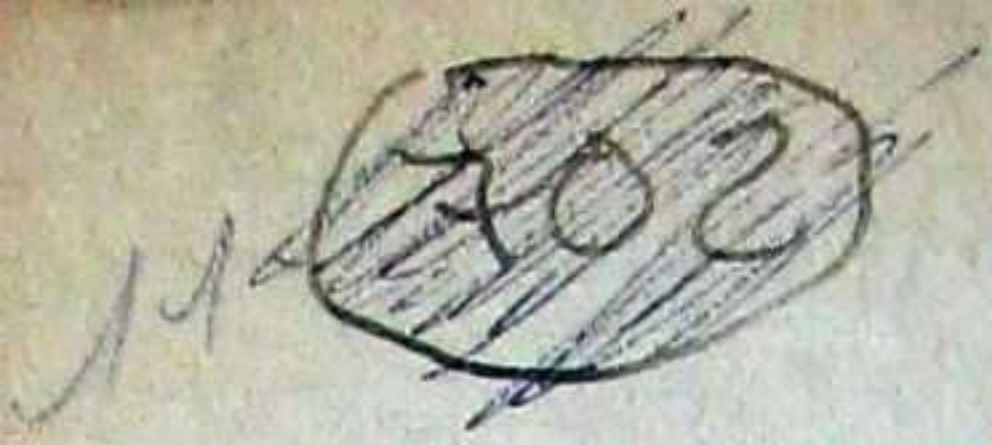

A.T.U. 6660

Bilbao 11 Septiembre 1934 M - 16226 R - 8594 AT 6660

Bera'tar Eŕoman Mirena Aba—

Buruñuŕduna

DICCIONARIO
CASTELLANO - EUZKERA

OTA

Lopez Mendizabal'daŕ Ixaka

EUZKEL-ERDEL-IZTEGIA

LIBRERIA DASCA
RIBERA, 4
BILBAO

1930.
Lopez'tar I.'en etxean
Tolosa'n

INSTITUCION SANCHO EL SABIO - Caja de Ahorros de Vitoria - OBRA SOCIAL

*

DICCIONARIO
CASTELLANO-EUZKERA

Lopez Mendizabal'dar Ixaka

EUZKEL-ERDEL-IZTEGIA

*

Bera'taŕ Eŕoman Mirena Aba

Buruñuŕduna

DICCIONARIO
CASTELLANO - EUZKERA

ADVERTENCIAS.

—=—

1) El guión largo indica que en su lugar se ha de poner el vocablo al cual se aglutinará el sufijo.

2) La letra cursiva significa que el vocablo es de origen erdérico.

3) Las palabras colocadas entre paréntesis son variantes o sinónimos del vocablo.

A

A.

A. a: Agakaren lenbiziko izkiaren izena. | *A casa* =etxera:—ra. | *A Miguel* =Mikel'i:—i | *A comer*= jatera edo jateko: — ko. | *A la puerta o en la puerta* = atean:—an. | *A puntapiés* = ostikoka: — ka. | *A mano*=eskuz:—z.

ababol, zorgoin, lo-erazle, loazle, urdamutur.

abaceria, jaki-saltoki, jaki-tegi, jaki-saloki.

abacero, jaki-saltzaile.

abacial, lekaipuruaren. | Jaupalburuaren.

abad, lekaipuru. | *De Colegiata*=Jaupalburu.

abadejo, makalu, bakalo, txepetxa. [me-buru.]

abadesa, lekenburu, lekai-]

abadia, lekaipurutza. | Jaupalburutza. [aldatz, ika.]

abajadero, aldapa, malda,]

abajar, eratzi, jaitxi-erazo, beeratu.

abajeño, betar, be-eritar.

abajo, be, beera, beitira. | bean, beitian, azpian. | ostean, atzean, gibelean.

abalado, arotu, astindu. beraa, aro.

abalanzar, aztakiña zuzendu.

abalanzar, jaurtiki, aurtiki, urtiki, egotzi. [kurintzain.]

abanderado, ikurindun, i-]

abandonado, utzi (utzu, itxi). | ardurage, baldar, lazo, maldeŕ, sorayo, baldan. | zikin, zatar.

abandonamiento, uzte. | lazotze, galeste.

abandonar, utzi. | arduragetu, lazotu, galetsi.

abandono, uzte, utziera. | ardurage, lazokeri.

abanicar, aizekiztatu, aizatu.

abanico, aizeki, aizekin.

abaniqueria, aizekindegi.

abaniquero, aizekile. | aizekidun. [di.]

abano, aizekoŕ, aizeki aun-]

abaratar, merkatu, saneuria beeragotu.

abarca, abarka.

abarcar, besartetu, eskutandu. | inguratu.

abarquero, abarkagile. | abarketari.

abarquillar, zimaildu, zimeldu.
abarraganarse, emaztordearekin gizona edo senarkordearekin emakumea bizkidetu.
abarredera, erátz, ezpel.
abastecedor, ornitzale.
abastecer, ornitu, zuzkitu.
abasto, orni.
abate, jaupari arotz.
abatidamente, apalki.
abatido, txar, zital, ezeskari.
abatir, eratzi, irautsi, lurera egotzi, goiberatu. | beeratu, apaldu, jetxi-erazo. | etzanerazo, etziñazi.
abatirse, jetxi, beeratu, apaldu, txikortu, txikindu, ildu. | menpetu.
abdicar, jarein, jabetza ala nagusitza utzi.
abdomen, zilbor, zingur.
abdominal, zilboreko, zingureko.
abece, agaka, agakask.
abecedario, agakadi, izkitegi, agakaskadi.
abedul, urki, burki.
abedulal, urkitzu, burkitzu.
abeja, erle.
abejaruco, erlatxori, erlejale, sagartxori, tximiritxa.
abejera, véase *colmenar.*
abejón, liztor, (liztur, listor), erlabio.
abejorro, kotxu.
abejuela, erlatxo.
abejuno, erlearen.
abellacar, zitaldu, tzartu.
abellotado, ezkur-antzeko.
aberración, bidekatze, sayestutze. | Izaren idurizko bidekatze.
abertura, idekitze. | zirikitu, irikitu, zulo, irika, kuntza. | Gonaren sako ala sardaka.
abesana, loreta.
abestiado, aberetu.
abetal, izaidi.
abetinote, izai-negar. [pin.]
abeto, izai, izaga, zapin, txa-]
abeurrea, abeure.
abiertamente, zabalki.
abierto, ideki. | zabal, lau.
abietino, izai-negar.
abigarrado, nabar. [rerazo.]
abigarrar, nabartu, naba-]
abigeato, abere-ostutze, abere-ebasketa.
abigeo, abere-ostutzale, abere-lapur.
abismal, leizearen, leizeko.
abismar, leizeratu, ondatu.
abismo, leize (leze, leiza), amiltegi, osin.
abjurar, uts-egiña ziñez utzi.
ablandar, biguindu, beratu, beraztu, guritu. | otzautsi.
ablandativo, biguinkor.
ablandecer, biguindu, beratu.
ablución, garbiketa, ikusketa, ikurtzipen. [-egipen.]
abnegación, buruari uko-]
abnegarse, buruari uko--egin, burua ukatu.
abobado, zoro, txoro, zoroska, lelo.
abobar, zorarazi, lelotu.
abobarse, zoratu, burtzoratu, ergeldu.

abocar, aokatu, ozkatu, aozarṫu. | uŕendu, uŕbildu.
abocardar, zulua zabalagotu
abocinar, aozpez erori.
abochornar, burua sukarṫu. | lotserazi. [ketu.]
abochornarse, lotsatu, al-]
abofetear, belarṫikuak eman, ukabilkatu, masalekoa (matralekoa = matelekoa)-eman, belarṫondokoak eman.
abogacía, lataritza.
abogada, latari - emazte. | bitarṫeko, aldezkari, aldezlari.
abogado, latari, legekari, legegizon. | bitarṫeko, aldezle.
abogador, deitzale, deilari.
abogar, aldezkatu. | bitarteko-izan.
abolengo, jatoŕi, nare.
abolir, indarṫgetu, oigetu.
abolorio, jatoŕi.
abolladura, koska, konka, maka, malatu-une.
abollar, malatu, koskatu, ubeldu, uspeldu, umatu.
abomaso, pontxa.
abominable, nardagarṫi, iguingarṫi, ugungarṫi, nazkagarṫi, askarṫi.
abominación, narda, nazka. naga, iguin, ugun.
abominar, nardatu, nardarazi, narda-egin. | goŕotatu.
abonamiento, onespen, oneztapen.
abonanzar, ekaitza baretu (naretu=narotu).
abonar, oneztatu. | obetu. | egiztatu. | ongarṫiztatu, ongarṫitu, sastu, goroztu, zimauŕtu.
abono, oneztapen. | ageŕkai. | ongarṫi, sats, zimauŕ, ongalu, ungailu.
abordar, itxasontzia eŕtzaratu, alboratu, jo. | luŕeratu, leoŕeratu.
aborigen, bertako, eŕitarṫ. | lenengo biztanle. | *Aborígenes* = soŕkun, askun.
aborrachado, goŕi-goria.
aborrecer, goŕotatu, ayeŕtu, igui-izan. | umea zapoztu, uguntu, utzi.
aborrecible, goŕotogarṫi. [tu.]
aborrecido, gogaitu, uŕgoi-]
aborrecimiento, goŕotatze. | unaxka, ume-nazkatze. | gogaitza.
abortar, auŕ galdu, mugaitzean erditu edo auŕ-egin. | bertiztu, ilartu, ilarazi, iroldu, ekortegin.
abortivo, mugaitz-jayo edo soŕtua. | ilor, ilurṫ. | irol, idol, auŕ galdua.
aborto, bertitz, ekort, iloŕi, iloŕ, ilur, auŕgaizto, auŕ galdua. [yoa.]
abortón, abere mugaitz ja-]
abotagarse, uanditu, uantu, auntu, puztu, ubeldu.
abotonar, botoitu. | motatu, pipildu, pinpinatu. [darṫte.]
abra, izparṫen, kai. | men-]
abrasado, gori, kiskail, eŕe.
abrasador, eŕekor.
abrasar, eŕe, kiskaildu (kiskildu, kiskali, pispildu),

izeki.
abrazador, laztantzaīle, besaŕkatzaīle. | bururdin, bururdiko, auŕdika.
abrazar, besaŕkatu, laztandu, apa-egin.
abrazo, besaŕka, besakada, laztan, apa.
ábrego, ego-aize, egoi. [nai.]
abrenuntio, eztet nai, eztut]
abrevadero, edaska, aska.
abrevador, edanarazle, (edanarazle, edanazle, edarazle), eradale.
abrevar, edanarazo (edanarazi, edanazi, edarazi), eradan. [buŕkuntza.]
abreviación, labuŕpen, la-]
abreviador, labuŕtzaīle.
abreviar, labuŕagotu, labuŕtu. | lasteŕtu. [teŕka.]
abreviatura, labuŕki. | las-]
abridero, idekoŕ. | muxurka, kuntzun.
abridor, idekitzaīle. [gune.]
abrigadero, ateŕpe. | uspel-]
abrigar, berotu. | lagundu, aldeztu. | kerizpetu.
ábrigo, ego-aize, egoi.
abrigo, beroki. | uspelgune, kerizpe, (kerizu, keriz, geriz).
Abril, joŕail, opail, *apirīla.*
abrii, ideki (irikitu, iriki).
abrirse, uŕatu. | edatu, zabaldu.
abrogar, indaŕgetu, kenarazi, utzarazi.
abrojal, laŕdi, (naaŕdui), sasiaga. [-laŕ.]
abrojo, laŕ, (laaŕ, naaŕ), sasi-]
abromado, lañotu, añotu, lanbrotu, zedendu.
abromarse, zedendu.
abrótano, zizari-belaŕ, mota-belaŕ.
abrumador, nekale, nekarazle, nekatzaīle.
abrumar, soŕkatu. | nekarazi, jasanerazo. | lañotu.
abrupto, mukeŕ, mugeŕ, maldatsu, lakaŕ, malkar.
abrutado, aberetu.
absceso, anditsu zornetu.
abside, txadonulaŕ, (txadon-bulaŕ), *eliz-bulaŕ.* [beza.]
absit, Urtzi'k bazteŕerazo]
absolución, azkespen. | azkitz. [tsi.]
absolutamente, guziz, nue-]
absolutismo, bakaltzaletasun. [kaldaŕ.]
absolutista, bakaltzale, ba-]
absoluto, deuseri lokabe. | azke, lokabe. [oguzi.]
absolver, azketsi. | azkitzak]
absorber, erakaŕi, bat-egin. | aitu.
absorto, geldu, aŕitu. [le.]
abstemio, ardonazka, urtza-]
abstenerse, gabetu.
absterger, txukatu.
abstinencia, gabetze. | aragi-uzte. Día de abstinencia = aragi-uztekoa, me-eguna. | Zerbaitez gabetzeko ekanduna. [utzi.]
abstraer, gogoz-bakandu. |]
abstraido, bakaŕti.
abstruso, uleŕkaitz, adikaitz.
absuelto, azketsi, *barkatu.*
absurdidad, egigetasun.
absurdo, egige.
abubilla, argi-olaŕ, basolaŕ,

eŕbi-oĪaŕ, mendi-oĪaŕ.
abuela, amama, amaso, amasaba, amagoin, amon, amaundi. | atso.
abuelastra, amasizun.
abuelastro, aitasizun.
abuelo, aitaso, aitagoi, aiton, aton. | agure. [do.]
abultado, laŕi, aundi, man-
abultar, laŕitu, aunditu. | goretsi. | *Cuanto abultará?*=nolako (zelako) aundia du? | mukulu-egin.
abundancia, ugari, asko, jori, aunitz, naro.
abundancial, ugalkoŕ, ugarikoŕ, ugariki.
abundante, ugari, piĪo, jori, asko,—tsu,—tzu. [asaro.]
abundantemente, ugariki,
abundar, ugari-izan,—tsutu, joritu.
abundoso, ugaritsu. [pildu.]
abuñuelar, aŕaultzak ora-
abur, aguŕ,
aburar, eŕe, kiskaildu.
aburrido, gogaitu, gogoetsi, unatu, urgoitu. [peŕtze.]
aburrimiento, gogaitza, as-
aburrir, gogaiteragin, gogaiterazo.
aburrirse, gogaitu, gogoetsi, unatu, urgoitu. [tikopetu.]
abusar, gaizki erabiĪi. | os-
abusión, geikeri, eskugeikeri. | sorginkeri.
abusionero, azti, zorgin.
abuso, gaizki erabiltze, geikeri.
abyección, beratasun, doĪortasun. | beeratze.
abyecto, doĪoŕ, zital. | be-

eratu, apaldu. onat.]
acá, emen, ona, una, onera,
acabadamente, osaro.
acabado, oso. | aitu, okitu.
acaballar, zalditu.
acaballerado, zaldun-antzeko.
acabamiento, amai, aitze, bukatze. | eriotz.
acabar, amaitu, azkendu, bukatu. | aitu, neitu, okitu.
acabildar, eritzi-batu.
acacia, arkesi.
academia, jakitun-batzaŕ.
académico, jakitun-batzaŕkide.
acaecer, gertatu, jazo.
acaecimiento, gertakari, jazo | gertaketa, gertagai.
acalenturarse, sukaŕa asi.
acalia, zigiboiĪa.
acalorar, bero-erazo, berotu. | nekarazi.
acalorarse, berotu, sutu.
acallar, ixillerazo. | gentzatu, leundu. [bait ipiñi.]
acampar, etzauntzak non-
acanalar, oditu, istundu.
acantalalear, txingoŕa = kazkabaŕa erauntsi.
acantonar, gudariyak aŕoztetxetan saŕerazo.
acañonear, suagakatu.
acaparar, orobatu.
acaparrarse, izpetu. [du.]
acardenalar, uspeldu, ubel-
acarear, muskaŕtu, gogoŕ--egin.
acariciar, gozaratu, gozarazi, laztandu. | leunki ukitu, (ukutu, ikutu).
acarrear, naŕeztu, loŕtu, zea-

ŕaldatu. | gaizkiren bat erakaŕi. loŕ,—keta.]
acarreo, naŕezketa, loŕeta,]
acartonado, ingaŕtu. | igaŕ, zimel, zimail.
acaso, ustekabe. | agian, agiaz, noski, beaŕ bada, ote, al, ausa, aujaz. *Por si acaso*=baldin ere, beaŕ bada ere, bada ezpada.
acatadamente, ukuŕ.
acatar, ukuŕtu, mendu, menpetu.
acatarrarse, kostomatu, maŕantatu.
acaudalado, dirudun, okidun, ukandun, ukentsu.
acaudalar, diruak bildu, edo okiyak batu.
acaudillador, buruzagi.
acaudillar, gudariyen buru izan.
acceder, bayetza eman. | jalki, jaulki, jaregi. [raz.]
accesible, uŕanerez, uŕbiīe-]
accesit, batzaldi-saritxo.
acceso, elkaŕ-eldutze. | senalpen. | aldi.
accesorio, txikeŕ, jaŕaiki.
accidentado, aldapatsu, maldatsu, malkaŕ.
accidental, ez berezko. | ustekabe, oaŕkabe. | izanatzeko.
accidentalmente, ustekabe.
accidentarse, ustekabean eritu=gaixotu.
accidente, eraski, ezaŕki, etoŕki. | Eri edo gaxotasunaren ustekabezko aldaŕtea. | izanatz.
acción, egipen. | egin, egiketa. | zuzen, egin-bidea.
accionar, eskukatu, eskuak igitu. [-erazo.]
acebadar, garagaŕez igui-]
acebeda, gorostitza.
acebedo, gorostiaga.
acebo, gorosti, korosti.
acebuche, basolibo, bazkaimeluŕaitz.
acebuchina, basolibo-ezkuŕ.
acecinar, gatzaŕtu. | zimeldu, zimaildu. latari.]
acechador, zelatatzaīe. | ze-]
acechar, zelatatu, atalondatu, kuku-egin, baŕandatu, kirikatu, kirik-egin.
acecho, zelata, kuku, baŕandu, atalondo.
acedamente, minki.
acedar, mindu. [lapaztatu.]
acedarse, mingaŕtu, lapaztu,]
acedera, gazi, andere-belaŕ, ozpin-belaŕ, mingaŕatz, mineta, miñeta.
acederilla, mingotxa, mineta, miñeta.
acedía, mintasun, mingartasun. | laztasun. [txabalu.]
acedía, patuxa, plabuxa,]
acedo, mingaŕ. | latz.
acefalia, burugetasun.
acéfalo, burugabe, buruge.
aceite, gaimel, *olio, orio, sain,* lumera.
aceitera, gaimelontzi, oliontzi, oliuntzi, sainontzi.
aceitería, oliotegi, saindegi.
aceitero, oliokaŕ. | olioketari. | olio-adaŕ.
aceitoso, oliodun. | oliotsu.
aceituna, gaimeluŕ, *olibo,* olibaran, olibo-aran.

aceitunado, olibo-margozko, gaimel-antzeko.
aceitunero, oliboketari, gaimelketari.
aceituno, gaimeluŕaitz, *olibo,* oiibondo.
aceleración, lasteŕ-egite, lasteŕ-eragite. [ziro.]
aceleradamente, lasteŕ, bi-]
acelerar, lasteŕkarazi, leyarazi.
acelerarse, lasteŕtu, leyatu, zaluitu, usutu.
aceleratriz, lasteŕkor.
acelga, zerba, (zaŕba, bezaŕ), belete, (beleta, pleta), betaŕga.
acémila, zamari.
acemileria, zamaltegi.
acemilero, zamaltegiko. | zamaltzain.
acendrado, aratz, txau, txao.
acendrado, araztu.
acensuar, zerga ezaŕi.
acento, oguzkera, itz-egikera, *elaire.* | zuzkidatzan, (') ikuŕ au, izkiña gorago irakuŕtzeko.
aceña, bolu, igara, eyera, *eŕota.* [zain, *eŕotari.*]
aceñero, bolukari, igara-]
acepilladura, maŕusketa. | kizkuŕ, ziŕingil, txirbil, girgil, txoskin, eŕestika.
acepillar, maŕuzatu, maŕuzketatu. | mustukatu. | leundu, guritu. [onaŕgaŕi.]
aceptable, aŕgaŕi, oneskaŕi,]
aceptación, aŕtze. | onespen, sapa, txalo. | *De personas*=notiñen berezkeri.
aceptar, onaŕtu, unaŕtu, goz aŕtu. netsi.]
acepto, onaŕtu, oniritzi, o-]
acequia, eŕeten, istun, areka, areta, uraŕka, uraska.
acequiar, istuna egin.
acequiero, istun-zai.
acera, txaidi-eŕtz, *kaleŕtz,* aŕlandu. | etxe-leŕo, *kaleegal,* egal.
acerado, altzairuzko, altzairatu. | sendo.
acerar, altzairatu, altzairuztu. | sendotu.
acerbamente, lazki, gaŕazki, gogoŕki. [tasun.]
acerbidad, laztasun, gaŕaz-]
acerbo, latz, gaŕatz. | gogoŕ.
acerca de,—z, acerca de la cuestión=auziaz.
acercar, uŕanarazo, uŕbilerazo, (uŕbilazi).
acercarse, uŕeratu, uŕendu, uŕbildu, alboratu, alderatu, ondoratu, beŕtaratu.
ácere, gaztigaŕ, askaŕ, yaŕo, aritz zuri.
acerico, kutun.
acero, altzairu, galtzairu.
acerolillo, gurbi.
acerolo, maspil.
acérrimo, gaŕatz, erme, gaŕazki | sendoro, atxiki
acerrojar, moŕoildu. [uŕki.]
acertadamente, zuŕki, zu-]
acertado, igaŕi, igeŕi, kausitu, asmatu.
acertar, apara-egin, kausitu, jo. | arkitu, atzeman. | asmatu, igaŕi, igeŕi. | ustekabean gertatu.
acertijo, igaŕki, igaŕkizun, asmakizun, aztikizun.

acervo, pil, meta, moltzo.
acetosa, gazi. [mingaŕ.]
acetoso, mingatz, minkaitz,]
acetre, txaun-ugontzi, *antoixin, antizun, galeta,* txolet, tutulai, txonil. | ugoitz.
acezar, nekez asnas-aŕtu, atsakatu, atsankatu, [*kabe.*]
aciago, zorti, zori txar, *doa-*]
acial, kakotza, matxaŕda, matxaŕ, matxol, txaŕdanko, lakazki. [sun.]
acibar, minkaitz. | saminta-]
acibarar, mingoiztu, minkaiztu, samindu, gaŕaztu.
aciberar, eo, eotu, irindu.
acicalado, txukun, aratz, mamaŕu.
acicalar, izkiĪua txukundu. | txukundu, *apaindu,* pitxitu, bitxitu, leundu.
acicate, aztalak. | akuĪu, kili, ziri, zirika.
acicular, oŕatz-antzeko.
acidez, gaŕaztasun, mintasun, mingatz, minkardura. [lazokeri.]
acidia, nagikeri, alpeŕkeri,]
acidioso, nagi, alpeŕ, lazo,
acido, gazi, min, gaŕatz, mingatz, minkaitz, mingaŕ.
acidulo, mingaŕsko.
acierto, apara, kausitze, jotze, igeŕpen | artezi | zuŕtasun, zuguŕtasun.
ácimo, otil, airis, maizkuŕ.
aclamación, ospatze.
aclamar, ospatu.
aclaración, argi-egipen.
aclarar, irargitu, atzaldu, argi-egin. | bakandu.
aclararse, argitu, argiagotu, garbitu. [gi-bide.]
aclaratorio, irargi-bide, ar-]
aclimatarse, egurastetu, luŕak aŕtu, etsitu, laket egon,
acoclar, lokatu, kolokatu.
acobardar, belduŕ - erazo, belduŕtu, bilduŕtu.
acobardarse, belduŕtu, bilduŕtu, koldaŕtu, makaldu, kukuldu.
acocear, ostikotu, puztaŕkatu, puĪankatu.
acocotar, véase *acogotar.*
acocharse, uzkuŕtu, kukuŕtu.
acodiciar, opatu, nai izan, iŕits-izan, iŕikitu.
acogedor, abetaltzaĪe.
acoger, abetaldu. | egietsi. | zaitu, aldeztu.
acogerse, ateŕpetu, estalpetu, iges-egin.
acogeta, igestoki, ateŕpe, estalpe. [ra, aŕetondo.]
acogida, abegi, abegoŕ, aŕe-]
acogotar, gaŕondoan joka erail edo il. [luŕztatu.]
acohombrar, luŕeztatu,]
acólito, jaupasein, jaupa-laguntzaĪe.
acollar, luŕeztatu, luŕztatu.
acollarar, idustundu.
acombar, uztaitu, zubitu, makuŕtu.
acometer, eraso, erasan, jazaŕi. | oldaŕtu.
acometida, eraso-aldi, jazaŕaldi. [zaŕle.]
acometiente, erasotzaĪe, ja-]
acometividad, eraso - zale, jazaŕtzaletasun.

acomodación zuzen ipintze, ongi jaŕtze.
acomodado, egoki, erarako. | adiñon, adi on, aberats, okidun, ukandun, ukentsu.] buru-zale.
acomodamiento itun, alogu, ongo, egokiera.
acomodar, eraratu, egokitu, alogatu, ipiñi.
acomodarse, itundu, iztundu, elkaŕ-alki izan.
acomodo, bizpide, ongo, langintza,—gintza.
acompañador, laguntzaīe, jaŕaile.
acompañamiento, laguntza, ozte. [tu.]
acompañar, lagundu, jaŕai-]
acompasadamente, neuŕiz.
acompasado, esneuŕkindu. | neuŕtun.
acompasar, esneuŕkindu.
acomunarse, bildu, batzaldu.
acondicionado, oitu, erako.
acongojado, laŕi, loŕ, gotiīun.
acongojar, laŕitu, atsekabetu, jasanerazo.
acongojarse, laŕitu, atsekabetu, jasan.
acónito, irabelaŕ, soŕibelaŕ, alarguntza-belaŕ.
aconsejable, itungaŕi, onu egoki. [du, aolkatu.]
aconsejar, onu eman, itun-]
aconsonantar, amaikidetu.
acontecer, gertatu, agitu, jazo, igaro (iragan, iragon).
acontecimiento, gertatu, gertakari, jazo.
acopiar, bildu, multzatu, moltzotu.
acopio, biltze. | otorantza (otorontze, otoruntza).
acoplar, biñakatu, olak miiztatu, pot-egin, bata besteari erantsi.
acoquinado, uzkuŕ, okildu, kikil, izu
acoquinar, belduŕ - erazo, belduŕtu, uzkuŕtu.
acoquinarse, belduŕtu, uzkuŕtu, kikildu, okildu, mutildu, izutu.
acorar, atsekabetu, laŕitu. | Landarea eritu.
acorazado, altzairatu.
acorazar, altzairuztu, altzairatu.
acorazonado, biotz-irudiko.
acordar, erabaki. | gogorazi, oroitarazi.
acordarse, gomutatu, oroitu, (oreitu, oritu, oitu, oīotu), gogoratu, ego-aŕtu.
acorde, bakide, erabakide.
acores, urtemin. [mulkatu.]
acornar, adakatu, jokatu,]
acornear, adakatu, adakaegin, mulkatu, jokatu.
ácoro, liringoŕi.
acorralar, uruberatu, abereak tegiratu. | estutu, estuerazo.
acorrer, sorosi. *carse.*]
acorrocarse, véase *acurru-*]
acortamiento, labuŕpen.
acortar, labuŕtu, muŕiztu. | zaldia uzkuŕtu.
acorvar, kakotu, makotu.
acosar, aberea jazaŕi ta estutu. | estuerazo, laŕitu.

acostamiento, sari, ordain.
acostar, eratzan, etzin-erazo, eratzo, oatu.
acostarse, etzan, etzin, oatu. | alderatu. | makuŕtu.
acostumbradamente, oyez, oi danez.
acostumbrado, oiko, oitu, cītu.
acostumbrar, oitu, ekandu. | azi, ezi. [tu, ekandu.]
acostumbrarse, oi-izan, oi-]
acotar, mugaŕtu, mugaŕitu, sedaŕiztatu, esitu.
acotillo, suarotz malu.
acoyundar, idiak uztaŕitu.
acre, gazi, gaŕatz, mingats.
acrecentar, geitu, geyagotu, aunditu.
acrecer, geitu, geyagotu, azi, aunditu. [tu.]
acreditar, egiztatu. | ospa-]
acreditarse, izendatu, ospe ona aŕtu.
acreedor, aŕtzekodun, aŕtzedun, artuendun. [minki.]
acremente, gaŕazki, lazki,]
acribar, véase *cribar*. | Véase *acribillar*.
acribillar, zulatu. | sakaīatu, (sakaildu, sakaīakatu), ziztatu, zauriztatu. | nekarazi. | *de deudas*=zoŕpetu.
acriminar, eŕundu.
acrimonia, gazitasun, gaŕaztasun.
acrisolar, sukatiīutu, suz garbitu ta txaotu. | argiagotu. [keri.]
acritud, gaŕaztasun, gaŕaz-]
acrópolis, eŕgoyen.
acrotera, bizkaŕ-zuŕ.
acta, batzar-erabakien edeski. | ageŕkai, agiri. *Acta notarial*=latziñaldari-ageŕkai.
actea, ziauŕe, anduŕ, kortamure, sukamaila, mausbedaŕ. [daŕneuŕkiña.]
actinómetro, argiaren in-]
actitud, egoera, jaŕkera.
activamente, lasteŕ, leyaz, biziro.
activar, lasteŕkarazi, leyarazi, alegindu, igitu.
actividad, egimen. | lei. | bizkoŕtasun, egikoŕtasun.
activo, egiīe, eragiīe. | lankoŕ, egikoŕ, bizkoŕ, lantzale. | egikari.
acto, egipen, egite. | egin, egintz. | atal.
actor, auŕkezle, egikari, eikari. | salatzaīe.
actriz, emakume auŕkezlari.
actuación, auzi-bide, auzi--lan.
actuado, oitu, otu.
actual, oraingo, oraiko.
actuar, bakoitzak bere egikizunak bete. | aldezkatu. | egin.
actuario, latziñaldari. [katu.]
acuadrillar, taldekatu, ozte-]
acuantiar, zenbatu.
acuario, urtegi. | urketa.
acuartelar, gudaretxerazo, gudaltegiratu, gudaretxeratu.
acuartelarse, gudaretxeratu.
acuático, ugaŕ, ureko. [bere.]
acuátil, ugaŕ, ugaŕti, ugaŕ-]
acubado, zuildu.

acucia, ernetasun, ardura. | naigo, iŕits. [raz.]
acuciadamente, erne, ardu-]
acuciar, ariarazi, kilikatu, leyatu. [arduraz.]
acuciosamente, erne, biziro,]
acucioso, erne, leyatsu.
acuclillarse, kokorikatu, kukurizkatu.
acucharado, zali-iduriko.
acuchillado, zintzotu, galendu.
acuchillar, aiztokatu, sazta-katu, siztakatu. [ratu.]
acudir, eŕdu, — ganatu, —]
acueducto, istun, ubide, urodi.
acueo, urezko. | ugaŕ.
acuerdo, erabaki. [meki.]
acuitadamente, laŕi, estu,]
acuitar, estutu, laŕitu, ito-erazo, aŕmindu.
acuitarse, estutu, laŕitu, ito, aŕmindu.
acullá, an, auŕean, beste (beŕtze) aldean.
acumular, bildu, metatu, pilatu, moltzatu, irutzi. | eŕundu, eŕu-egotzi.
acumulativamente, metaka, pilaka, batez. [zirikatu.]
acuñar, dirua ikuŕaztu. |]
acuosidad, urtsutasun.
acuoso, urtsu. | ur-antzedun.
acupuntura, oŕazketa.
acurrucarse, uzkuŕtu, kukuŕtu, kokorikatu.
acusación, salatze, salakuntza, salaketa. | salagai.
acusador, salatzale. | salatari, salari, salati.
acusar, salatu, oben (ogen)-eman, eŕundu. | iragarri.
acusarse, aitoŕtu.
acuse, iragaŕpen.
acusón, salati, salatzale.
achacar, oben (ogen)-eman, ezaŕi.
achacoso, eri zaŕ duena, eritsu, erbal. | erisko.
achantarse, jasan, uzkuŕtu.
achaque, eri (gaxotasun) zaŕ. | emalege, ilodol. | gai. | oikeri. [tsu.]
achaquiento, eritsu, gaixo-]
achatar, zapaldu, konkoŕtu.
achicar, txikitu, txikiagotu, tipitu, txikaŕtu. | *txukatu*, ugindu. | apaldu.
achicoria, txikoro, orikatxo.
achicharrado, kizkail, kixkoŕ.
achicharrar, kizkaildu, kizkali, geyegi eŕe, kizkoŕtu, txigoŕtu. | beroegitu.
achique, txikitze.
achispar, orditsutu, mozkoŕtsutu. [du.]
achuchar, leŕdakatu, zapal-]
achuchón, koska (koka, konka).
adagio, esakun, eŕakune.
adalid, gudari-buru, aitzindari.
adamado, emakume-antzedun gizon guri ta txukuna. [matu gizona.]
adamarse, txukundu ta e-]
adán, baldaŕ.
adaptar, egokitu.
adecenar, amaŕkatu.
adecentar, edeŕtu, txaotu, txukundu.
adecuadamente, egoki, da-

gokionez, egokiro.
adecuado, egoki, erazko.
adecuar, egokitu, eraztu.
adefesio, itsuski, itsusi.
adehala, esku-sari, obari.
adehesar, laŕetu, laŕatu.
adelantado, auŕen, aitziñen. | ausaŕta, osaŕ.
adelantar, auŕeratu, auŕendu, aintzindu.
adelante, arago, arategо. | auŕera! aitzinera! [tze.]
adelanto, auŕerapen, aitzin-]
adelgazar, metu (meatu, meaztu), aŕaindu, irazitu, meaŕtu. [ne,—atz.]
ademán, ikuŕ, *keñu*, gu-]
además, gero, orobat, gañera, landara, landa, oŕen gain. [autsikitu.]
adentellar, ozkatu, orzkatu,]
adentro, baŕenera (baŕura), baŕenan (baŕuan) saŕ zaite!.
adepto,—taŕ (—aŕ), aldeko.
aderezar, apaindu, ederŕtu, ongitu. | gertu. | *maneatu*, sukaldu.
aderezarse, txukundu, ederŕtu, polītu.
aderezo, ederŕgailu, ostoila, ostoilamendu.
adeudar, zoŕ-izan, zoŕtu. | aidetu. | zoŕpetu, zoŕ-egin.
adherencia, itsaspen, eraspen, iraspen.
adherente, itsaskoŕ, eraskor. | itsaski, eraski.
adherir, itsasi, erantsi, eratxi, eratxiki, itxeki, ezaŕi, iraatzi, eratsaki, lotu. | erizkidetu. [pen, ezaŕpen.]
adhesión, itsaspen, eras-]
adhesivo, itsaskoŕ, eraskoŕ.
adición, geitze, eraspen, ezaŕpen.
adicto, zale, alde,—taŕ.
adiestrar, zaldu, terbetu (trebetu), oitu.
adinamia, indaŕge,
adinerado, dirudun, sosdun, zilardun, txindun.
adios, aguŕ.
adiposo, koipetsu, gizentsu, gizendun, gizen.
aditamento, erantsikun, eraskai, eraskin, ezaŕki, ipinki, geiki.
adivinación, aztiatze. | asmagintza. | igaŕpen.
adivinador, azturu, azti, aztu. | asmatzale, igaŕle.
adivinanza, aztikizun, asmakizun, igaŕkizun.
adivinar, aztiatu (gaztiatu.) | asmatu, igaŕi. | usaindu, usaitu, usmatu.
adivino, azti, aztu, aztru, zorgin.
adjetivo, zendin.
adjudicar, eman, iñori zerbait dagokiola erabaki. | jabetu, berendu.
adjunto, albotiko, itsaski, eraski, aldameneko.
adjutor, laguntzale, uŕgazle.
ad libitum, nayerara.
administrador, araule, jauŕle, arduradun, banakari.
administrar, banakari ardura izan, jauŕi, arautu. | *Sacramentos* = ikuŕtonak eman. | osakiak edo sendakiak aŕtuerazo.
admirable, gelgaŕi, aŕigaŕi.

admirablemente, aŕigaŕiró.
admirando, gelgaŕi, aŕigaŕi, gelgai.
admirar, geldu, aŕitu, an-
admisible, aŕgaŕi.
admisión aŕpen, aŕtze.
admitir, aŕtu, saŕerazo. | onaŕtu.
admonición, oaŕpen. | oaŕ.
admonitor, oaŕkari, lege-zai.
adobar, ongitu, atondu, geŕtu. | laŕuak zaldu.
adobe, pezo, zogi, zoi.
adoberia, pezola.
adocenado, non-naiko, no-
adocenar, amabikatu.
adoctrinar, irakatsi, eraka-
adolecer, eri edo gaixo izan. | makuŕ izan.
adolecerse, naigabean la-
adolescencia, gaztaro, gizaro. | moŕoin-adin, neskame-adin.
adolorado, minberatu, min-
adolorido, minberatu, mindun.
adomiciliarse, eŕitartu, uritaŕtu.
Adonai, iberkerazko Urtzi'
adonde? nora? | adonde=—ra.
adondequiera, noranai, nai-
Adonis, mutil ederŕ, leŕdena.
adoptar, semetzatu, alabatzatu. | bakoitxak beretzakotu, —tzakotu. | erabaki.
adoptivo, —tzakotua, —orde.
adoquín, aŕlandu.
ador, uraldi, ureztaldi, urz-
adorable, guŕgaŕi.
adoración, guŕtz. Adoración Nocturna=gautaŕ - guŕgintza=Gau-Guŕtzaro.
adorador, guŕtzaīle. *De profesión*=guŕkari.
adorar, guŕtu, guŕ-egin, kuŕtu. | jauretsi.
adormecedor, lo-erazle, loazle, lo-eragiīle.
adormecer, lo-erazo, lo-arazi, lokaŕazi. | soŕgoŕerazo.
adormecerse, lokaŕtu, sen-
adormidera, lo-belaŕ, lo-erazle.
adormilarse, eŕdi-lokaŕtu.
adormir, lokaŕtu. [lo-erdi.
adormitarse, erdi-lokaŕtu,
adornar, ederŕtu, —ztatu, bitxitu, adelatu, apaindu.
adornista, ederŕtzaīle.
adorno, adelu, ederŕkai, ederŕgaīlu, bitxi, apaingai.
adquirir, norberendu, biīatu, atzeman, erdetsi, jardetsi, iritxi, irabazi, jabetu.
adquisitivo, biīabide, irispide,
adra, aldi, aldika.
adral, guŕtesi.
adrede, nayez, oaŕez, beraizik, beraizkatik, jakiñez.
adscribir, —arakotu.
aduana, atzeŕgetxe (atzeŕi--zerga-etxe).
aduanero, atzeŕgetxeko. | atzergetxe-zain.
aducir, ekaŕi, auŕkeztu.
adueñarse, jabetu, nausitu.
adula, abere-talde, eli, ele.
adulación, zurikeri, leunkeri, eztikeri, koipekeri, labankeri.

adulador, leguntzale, legunkari, aguŕtzale.
adular, zurikatu, gaintzuritu, labandu, koipeztu, legunkatu, esneztatu, aguŕ-egin.
adulero, abeltzain, elezai.
adúltera, emaztorde.
adulterar, itzulaztu, ezkontza loitu, besterenganatu —izundu.
adulto, adindun, adiñeko, aidun, gizatu, umerazi, urtedun.
adunar, batu, bildu, batzaldu, | bat egin.
aduncо, kakotu, makotu.
adunia, ugariki, uŕi.
a duras (penas), ozta-ozta.
adusto, bekozkodun, gogoŕ, latz, mutuŕ-beltz, iñuska, moŕoko, musin.
advenedizo, aŕotz, etoŕki, etoŕbeŕi, etoŕkin. [elgaro.]
advenimiento, eldutze. |]
advenir, eldu.
adventicio, etoŕki, ezuste.
adversario, arerio, etsai, izteŕbegi.
adversidad, gaitz, kalte, zoritxaŕ, ezaldi. [ŕezko.]
adverso, arerio, gaitz, au-]
advertencia, uaŕpen, goaŕpen, oaŕpen. | uaŕ, oaŕ, gaztigu, goaŕ.
advertidamente, jakiñez, oaŕez, oaŕtun.
advertido, oaŕkoŕ, oaŕtun, ernai. [pen, goaŕpen).]
advertimiento, oaŕpen (uaŕ-]
advertir, oaŕtu, aditu, nabaditu, nabaritu. | gaztiatu, oaŕkarazi, iragaŕi, mezutu.
adviento, elgaro, *abendu.*
advocación, izen, deikun. | Jaikun.
adyacente, ondoko, uŕengo, uŕbileko, alboko, aldeko.
aechadura, txautondo, garbikin.
aechar, galbaetu.
aéreo, aizearen. | ustezko, idurizko.
aerífero, aizedun.
aeriforme, aizadin.
aeronauta, egazkari. [raudi.]
aeronáutica, egazketa-a-]
aeroplano, egazki.
aerostación, egazka-bide.
aeróstato, egazki (egazteko gai.)
afabilidad, laztantasun, aŕaitasun. [mazal.]
afable, laztan, aŕai, adikoŕ,]
afabulación, ipuyaren ondore.
afaca, manukiīaŕ. [aŕitu.]
afamado, ospetsu, aipatu,]
afamar, ospetu, aipatu.
afán, egikizun neketsu. | leí, su, eŕe, zale.
afanar, leyatu, | lan-egin.
afanoso, nekatsu. | leyatsu.
afascalar, balak bildu.
afasia, mingetasun, izketasun. [genak atzaldu.]
afear, itsustu, zakaŕtu. | o-]
afeblecerse, metu, auldu, argaldu.
afección, aldaŕte. | zale. | eri (gaxotasun) zaŕ.
afectar, irudi-egin. | igi--erazo.
afecto, zale, biotzale, mai-

tasafe, naikari, naikun.
afectuosamente, biotzez, laztanki, maiteki.
afectuosidad, bioztitasun.
afectuoso, biozti, laztan, maimitsu.
afeitar, edertu, politu, *apaindu.* | bizar-egin.
afeitarse, azal-*apaindu*, edertu. | bizaf-moztu.
afeites, azal-apañak.
afeminado, emagizon, ematu, gizonemazte, malgu, andere-antzeko.
afeminar, emarazi. [tu.]
afeminarse, ematu, malgu-]
aferente, ekafle.
aféresis, aurizki-kentze.
aferrador, eski, erskai, atziki.
aferrar, atzi, eutsi, eldu, itsatsi, oratu.
aferrarse, atzi. | bere usteari gogof itsatsi.
aferruzado, bekozkodun, suminkof.
afianzar, sendotu.
afición, zaletasun, girna (griña),—kari. [zilo.]
aficionadísimo, — zulo,—]
aficionado, zale, *a música* = eretzale, | girnatu, isiatu, laket.
aficionar, zalerazi, zaletu.
aficionarse, zaletu, girnatu (griñatu), isiatu, laket-izan, listertu, listurtu.
afijo, eraskin.
afiladera, gezi, geztera (eztegera, eztera), arlatz, zofoztari, geztari.
afilado, zofotz, ur, kora.
afilador, zofotzale (zofoztale, zofoztaile), zofozkil | zofoztari.
afilar, zofoztu, ezteratu, geztaritu, gezteratu, zofotzi. | metu.
afiliado, kide, ide.
afiliar, kidetu. *Afiliarse a un partido* = Alderdikidetu.
afilo, ostoge, origabe.
afín, urko, urengo, urbileko. | bakide. | ezkontzaide, zearaide, aide oratu.
afinar, osatu. | eres-bakidetu, erespatu, abespatu.
afincar, alorak erosi.
afinidad, bakidetasun. | aidetasun, aidetarte. | bakindar (bat-egiteko indar).
afirmación, baipen. | sendopen.
afirmadamente, sendaro.
afirmante, bayetz dasan.
afirmar, sendotu | bayeztu, bayeztatu, baitu, ziñeztatu.
afirmativa, bayetza.
afirmativamente, bayetz.
afirmativo, bayezko.
aflicción, atsekabe (atsege, asgabe, aske), pozke, ondikatu, beazun, larí-aldi.
afligidamente, atsekabez.
afligir, atsekabetu, jasanerazo, ersitu.
aflojar, lasaitu (lasatu, lazatu, lazkatu, lixatu), nasaitu, mertzildu.
aflojarse, lokatu.
afluencia, erdutze, gizonketa,—eta, ozte. | ugari, zenbatsu. | itzetori, eletsutasun.

afluir, ozteka erdu. | ibaya bestean sarṫu.
afollar, aspotu.
afondar, ondatu, ondoratu.
afonia, aboska gabe, aboske.
aforar, saloskizunak ikuskatu ta aztakatu zenbatzeko. [koŕa.]
aforismo, esakun erakas-]
aforrar, azaldu, azpikotu, zoŕotu.
aforro, azal, azpiko, zoŕo.
afortunadamente, zori onez, aduŕ onez.
afortunado, zorundun (zoriondun, zorioneko), zoritsu, zoŕtsu, aduŕ oneko. | ekaitzu, ortzitsu.
afortunar, zorunaldu.
afosarse, luebakian burua aldeztu. [peldu.]
afoscarse, goibeldu, eguz-]
afrancesado, parantze-zale.
afrancesarse, pantze-zaletu.
afrecho, zai, zagi, biŕin.
afrenta, laido (idoi, iroi). | iraun, irain, itz gaitz.
afrentar, laidarazi, laidoztu, laidotu, iroitu, undikatu. | iraindu.
afrentarse, laidotu, lotsatu, lots-goŕitu. [lotsaro.]
afrentosamente, laidozki,]
afrentoso, laidakoŕ, iraintsu.
africano, apirkaŕ.
Africa, Apirika, Apirka.
afrontar, gogoŕ-egin, gogoŕ-egon, muskaŕtu, muskertu, oldaŕtu, auŕe-egin.
afuera, ate, *kanpo, salgamos afuera*=atera gaītezen.
agachar, kukuŕtu. | uzkuŕtu, makuŕtu.
agalla, kuskulu, zakatz, belaŕi, isats, kaskarabaŕ.
agallón, kuskulu aundi. | pospolin. [-edan onak.]
ágape, lengo kistaŕen jan-]
agarbado, oŕti, oŕtioz, leŕden, lirain, zardai. [tu.]
agarbarse, kukuŕtu, makuŕ-]
agareno, agartaŕ.
agarradero, kirten (kerten, txurten), esku-toki, esku-leku, elbide, oraleku, eldu-toki. | lopide.
agarrado, zeken, zurkaitz, zuŕ, eskuitxi, zimuŕ.
agarrador, orakoŕ, itsaskoŕ.
agarrar, eldu, atzapaŕtu, eutsi, itsasi, oratu, kokatu, korkatu, atzi, atzeman, itzeki, itxeki.
agarrotar, agatu, makiłkatu, uskaldu, umatu.
agasajar, laztandu, abetaldu
agavanza, andaŕai, otsonaaŕ, asto-laŕosa.
agavanzo, andaŕai, otso-laŕ, asto-laŕosa. [bildu.]
agavillar, espaldu, balak]
agenciar, bīlatu, erdetsi, bideratu.
agenesia, algetasun.
agente, egīle,—le, — tzaīle, —gin, | egikari. | ordezkari.
agil, bizkoŕ, zaloi (zalu, zali, zoli, zale), zibil, arin.
agilidad, bizkoŕtasun, arintasun, zaulitasun, zaloitasun. | arin aldamena.
agilitar, bizkoŕtu, arindu.
agitar, eragin, igitu, dardatu, dardarizatu. | laŕitu.

aglomerar, pīlatu, bildu, elkarganatu.
aglutinación, eraspen.
aglutinante, eraskin.
aglutinar, erantsi, eratsaki.
agnado, aitaide.
agobiar, ukuŕtu, kukuŕtu, kuzkuŕtu, makuŕtu. | soŕkatu. | leŕ-eragin.
agobio, ukuŕ. | atsekabe, itotze, soŕka.
agolparse, ozteka etoŕi, metaka eldu. | ibaika negaŕak, multzoka naigabeak etoŕi.
agonía, eriotz-aldi, il-agin, azken-asnasa, azken-ats, azkentza. | nekelaŕi ta estūkoŕ.
agonística, guda-araudi.
agonizar, eriotz-aldian lagundu. | ilagiñan egon, arnaska egon, iltzer egon.
agorador, azti, aztu, aiztu.
agorar, aztiatu, zorgindu. | gaztiatu.
agorero, aztu, azti, aiztu, eŕai-azti, txori-azti. | asmakari, zorgin.
agorgojarse, kokotu, txomoŕotu, gurguritu, samoŕotu.
agostadero, udate-laŕe.
agostar, agoŕtu, igoŕtu, idoŕtu, leoŕtu. [eritsu.]
agostizo, dagonilki. | argal,]
Agosto, Dagonila, *abuztua.*
agotar, agoŕtu, ustu. | aitu.
agracejo, eŕatz-belaŕ.
agraciado, eskaŕdun, eskaŕtsu. | sona. [ŕagotu.]
agraciar, eskaŕ-egin. | ede-]
agradable, atseginkoŕ, oldezko, gogorako.
agradar, oldezko-izan, on-izan, onetsi, laket-izan, laketsi, edeŕ-izan, edeŕetsi, atsegindu.
agradecer, eskaŕtu.
agradecido, eskaŕon.
agradecimiento, eskaŕpen, eskaŕon, eskaŕtasun.
agrado, otzantasun, laztantasun. | nai, naikari, atsegin, atse, ole, olde.
agramadera, barga, ezpata, pisoi, sapinaŕ, sapin.
agramar, bargatu.
agramiza, abastaŕ, aresta, arestabaŕ.
agrandar, andiagotu.
agranujado, bii edo pikoŕ-antzeko.
agrario, landaren.
agravar, aztunagotu. [gotu.]
agravarse, laŕitu, gaizkia-]
agraviar, iraindu, ospegetu, ogen-egin. [ratu.]
agraviarse, mindu, minbe-]
agravio, irain, ogen, oben. | kalte. [koŕ.]
agravioso, iraintsu. | kalte-]
agraz, mats gordin, mats ez eldua. [zo.]
agredir, jazaŕi, jazaŕtu, era-]
agregar, ezaŕi, batu, bildu, erantsi, iratsi, iratxeki.
agresión, jazaŕpen, jazaŕaldi, eraso-aldi.
agresivamente, jazaŕki.
agresor, jazaŕle, erasotzaīle.
agreste, basakaŕ, kalin. | laŕe-gizon, goŕdin.
agriado, ozkeŕ, ukitu, iku-

tu, mindu. [ki, gaŕatz.]
agriamente, gaŕazki, samin-]
agriar, gazitu, gaŕaztu, mindu, mingaŕtu. | sumindu, samindu. [gin (luŕgin).]
agrícola, luŕgintzako. | lu-]
agricultor, lugin, luŕ-lantzaīe, nekazari, luŕebiltzari.
agricultura, lugintza, nekazaritza, nekazalgo. | lugintza-araudi.
agridulce, gozogaŕatz, gazigeza, gezamiñ.
agrietar, iñaŕtu, itzasitu, itzasi, erdiratu, zapart-egin.
agrífolio, gorosti, korosti.
agrilla, gazi, minkatz, andere-belaŕ.
agrillarse, zortendu, lastotu.
agrimensor, luŕ-neuŕtzaīe, luneuŕkari, maŕkari.
agrimensura, luneuŕaraudi.
agrimonia, lapatin.
agrio, gazi, gaŕatz, min, keŕu, pozka.
agronomía, luŕlantzizti, luŕlan-jakintza.
agrupación, batz, biltze, pil, moltzo, mordo. [sailka.]
agrupadamente, saldoka,]
agrupar, saildu, moltzatu, piīotu, aldaŕtu.
agrura, gazitasun.
agua, ur (uri). | Salina = kresal. | de lluvia = ur uber. | bendita = ur onetsia.
aguacero, euri-jasa, erauntsi, ugolde, uaŕ, idol, isol, ubelde, ebi-jasa.
aguacio, kabixoi (kaixoi, kausoi, kabuxa, abixoi.)
aguachar, istil, idoi.
aguada, urketa.
aguadero, edaska.
aguador, urketari, urkari.
aguaducho, ubaŕ (uaŕ), uaizte, uaste.
aguaitar, zelatatu, atalondatu, kuku-egin.
aguaje, itsas-gora, izkoren.
aguamanil, pitxeŕ, garbi-ontzi.
aguamanos, esku-ur.
aguamiel, ur-ezti, ezti-ur.
aguanieve, eluŕ busti.
aguanoso, urtsu, ezetsu.
aguaŋtar, jasan, eraman, burutu, igaro (irago, iragon), irentsi, iretsi, eroan.
aguantarse, ixildu, jasan, irentsi. [pen, igaropen,]
aguante, eroapen, erama-]
aguapie, mineta, miñeta, piīaŕ. [tzutu, ureztu.]
aguar, ur-ustu, urtsutu, ur-]
aguardar, uste-izan. | itxedon (itxodon, itxoin, atxion, atsoin, itxaron, etxiden) orki, iguri.
aguardiente, ugoŕ, patar, paiīar, atariko, juju, aīaber, kilinpon, tota.
aguardo, eskutune, itxoin-toki. [gara, igara.]
aguatocha, uaga, uraga, u-]
aguazal, zingira, lintzura, lintzuradi.
aguazoso, urtsu, ezetsu.
agudamente, zoŕozki, zoŕotz.
agudeza, zoŕoztasun, uŕta-

sun. | lasteŕtasun. | zirto.
agudo, zoŕotz, uŕ.
agüera, landatako ubide.
agüero, aztikeri, aztukeri, zorikeri. [ketan oitua.]
aguerrido, gudakoi, guda-]
aguerrir, gudakoitu.
aguijada, akulu, akulu.
aguijadura, akulukada, akulukada, eztenkada.
aguijar, akulutu, zirikatu. | bizkoŕ-erazo.
aguijón, zi, ezten, izten, mizto, miztuŕ, ezpi, ezpeŕe. | buztan, muskil, aldaska. | akulu, ziriki.
aguijonazo, eztenkada. | akulukada. [tu, akulokatu.]
aguijonear, akulutu, zirika-]
águila, aŕano, txeŕano. [tse.]
aguilando, gabonari, urtea-]
aguileña, lau.
aguileño, luze ta me | nariz aguileño=mako, makuŕ, konkoŕ, kaiku, galur.
aguilón, aŕanotzaŕ.
aguilucho, aŕanokume.
aguinaldo, gabonari (gabon-sari), urteats, urtea-tse. [-erazo.]
aguizgar, zirikatu, bizkoŕ-]
aguja, oŕatz. | akula, lantzoi. [lotu.]
agujerear, zulatu, zilatu, zi-]
agujero, zulo, kukulo, zilo.
agujeta, ayabita, abireta, airubeta.
aguoso, urtsu.
agur, aguŕ.
agusanarse, aŕ-jo.
agustiniano, Deun-Augustin'en irakatsi.
agustino, Augustindaŕ.
aguzadero, zoŕozteko, gezteko. | piedra aguzadera =geztaŕi, gezi, eztegera, geztegera. [tzale.]
aguzador, zoŕotzale, eztera-]
aguzanieve, buztan-ikara, ipuŕ-dantzari, txirita, pinpin.
aguzar, zoŕoztu, zoŕotzagotu, eztegeratu. | zirikatu.
aguzonazo, zirikada, eztenkada.
ah! , a!
ahelear, beazundu.
aherrojar, burdiñaztu.
aherrumbrar, erdoitu, erdoildu.
ahí, oŕ; por ahí, por ahí serán como yo=ni bezalatsu izango dira.
ahijada, alabitxi, gozalaba alaba besoetako.
ahijado, seme besoetako *seme ponteko,* (semebitxi, semer-atsi, semaatxi), gotseme, seme edeŕ.
ahijar, besoetan aŕtu, semetzatu, alabatzatu, umetzakotu. | umatu, umetu, senegin.
ahilar, leŕokatu. | aldi gaizto izan, kordegabetu, burtzoratu. | minkaŕtu. [di.]
ahilo, aldi gaizto, burtzoral-]
ahincadamente, kemenez, sendoki. [sun, ekite).]
ahinco, kemen, ekin (ekita-]
ahitar, asetu, iguitu, igundu, | ok-egin, okitu, pot-egin. [| ok, pot.]
ahito, ase, iguitu, igundu,]

ahogar, ito, itotu.
ahogo, laŕi-aldi, ito-aldi, estutasun, itotasun.
ahondar, zakondu, zulatu. | baŕendu, baŕenagotu.
ahora, orain.
ahorcajarse, iztapeka, zankoloka jaŕi
ahorcaperro, urka-biīuŕ.
ahorcar, urkatu.
ahornar, gañeŕe.
ahorquillar, urkilatu, saŕdeztatu.
ahorrador, biltzaīe, etxekoi, etxerakoi, eskutari.
ahorrar, mozkindu, gerorakotu, auŕeztu, auŕeratu, erastu.
ahorro, dirua gogoŕtze, mozkin, biltze. [tsuratu.]
ahuchar, utxaratu, eltxe i-]
ahuecar, astindu, zakondu, zulatu. | aŕotu.
ahumada, su-aldi, suketa, ke-aldi.
ahumar, ketu, keztatu, keetatu. | ke-uŕindu.
ahusado, aŕdatz-antze.
ahusarse, me-metu aŕdatzaren antzez.
ahuyentar, ayenatu, iges--eragin, otseman, uikatu, (uixatu, uxatu, oxatu, oxotu,) aizkatu.
aijada, akulu, akulu.
aina, lasteŕ,
aindamais, gañera.
airadamente, suminki, asaŕe
airado, sumin, asaŕe.
airar, sumin-erazo.
airarse, sumindu, suztatu.
aire, aize, aire.
airear, egurastu, aizeratu.
airearse, egurastu. [duŕ.]
airón, koarza. | motots, gal-]
airoso, zardai, zaloi, zalui, pin-pin, lirain, pertxeta.
aisladamente, bakoizka, bakaŕik, bakaŕka.
aislamiento, bakaŕtasun.
aislar, ugaŕtetu, izaŕtetu. | bakaŕtu. [zan.]
ajaquecarse, bururengo i-]
ajar, baratzuridi. [maiztu]
ajar, limuritu, maŕoskatu,]
aje, eri zaŕ. [mento.]
ajenjo, zizare - belar, ara-]
ajeno, besteren, beŕtzeren, iñoren.
ajero, baratzuri-saltzaīe.
ajetrearse, nekatu, leŕtu.
ajo, baratzuri.
ajobar, soñean edo bizkaŕean eraman.
ajonjera, basalaŕ.
ajorca, besestun.
ajuar, tresna, tresen, altxari, ostīlamendu.
ajudiado, judaŕ-antzeko.
ajuiciado, zintzo, zentzudun, adimendun. [zuŕtu.]
ajuiciar, zintzotu, zentzutu,]
ajustadamente, doi - doi, doiki, egoki, meaŕ, egiñ--egiñean, estu, tankan.
ajustar, akaratu, egokitu. | itundu, erabaki, | kitatu, ordaindu, zuzendu, zuritu.
ajustarse,—mendu, —petu, egokitu. | itundu.
ajuste, itun.
ajusticiar, urkatu, teŕeatu.
al,—aldi, al venir=etoŕ-al-

dian. [magal.]
ala, ego, ega, egal. | egal,]
alabado, goraldu.
alabanza, goraltz.
alabar, goraldu. [antuste.]
alabarse, burua goraldu,]
alabastrado, arʹtzuri edo kelagarʹ-antzeko.
alabastrino, kelagarʹezko artzurizko, kelagarʹzko.
alabastro, arʹtzuri, kelagarʹ.
alabeo, olaren okerʹdura.
alabesa, aztamakil motz.
alacena, apal, oltza, ontzitegi, untzitegi.
alacrán, lipu, lupu, lugartz.
alacridad, alaitasun, ernaitasun.
alado, egodun.
aladrada, ildaska, luʹraska, zotaska, *eʹreka*. [saratu.]
aladrar, goldeatu, goldatu,]
aladro, golde.
alafia, eskarʹ. [kerʹ)-antzeko.]
alagartado, muskarʹ (mus-]
alamar, oyalitsu.
alambicadamente, me-egiki, zorʹotzegi.
alambicar, erion, jarion, jarrio. | azterʹtu.
alambrado, loro-sare.
alambre, loro, burdiñari.
alambrera, loro-sare.
alameda, lerʹtzundi, zugarʹdi. | zugasti.
alamín, aztakari.
alaminazgo, aztakaritza.
álamo, lerʹtxun, zumarʹtxuri, burontza.
alamparse,—galetu.
alancear, aztamakildu, aztamakilkatu.
alano, alandarʹ. | Perro alano,=*ualano, ualanora*.
alanzar, aztamakilkatu. | aztamakilla egotzi edo jaurʹtiki.
alar, egal, ega.
alárabe, arabitarʹ.
alarbe, arabitarʹ. | larʹe-gizon, basakarʹ.
alarde, arʹandi.
alardear, arʹandiatu.
alargador, luzetzalle.
alargamiento, luzapen.
alargar, luzatu. [du, luzatu.]
alargarse, urʹutiratu, urʹun-]
alarido, alarao, alaraoka.
alarifazgo, etxagintza.
alarife, etxagille, etxakin.
alarma, asalda, asaldu.
alarmar, asaldatu.
alavense, arabarʹ.
alavés, arabarʹ. | Araba'ko.
alazo, egakada.
alba, argizkoʹri, ziʹrinta, goizaldi, ortzondo. | jantzuri (jantzi-zuri.)
albacea, azkenayen egille.
albácora, astapiko, uztapiko. [oldeʹrki.]
albada, goiz-ereski, goiz-]
albahaquero, loreontzi.
albanega, ille-sare.
albañal, urodi. | sastegi, karkaba, iroldegi.
albañil, ormagin, arʹgin | zuritzalle, igeltsulari.
albañilería, ormagintza, arʹgintza. | arʹgin-lan. [—kin?]
albaquía, ondarʹ, ondarʹkin,]
albar, zuri.
albarazado, legentsu.
albarazo, legen, legen zuri.

albarca, abaŕka. [*basta.*]
albarda, zamuka, pilda,]
albarderia, zamukategi, bas-
tategi.
albardero, zamukagīle.
albarejo, galbera, okai txu-
ri, alaga. [ri, alaga.]
albarico, galbera, okai txu-]
albaricoque, *mertxika*.
albaricoquero, merixtkondo.
albarillo, mertxikondo.
albarino, azal-txuriketa.
albarizo, zurizka, zurikail.
albarrada, orma legoŕ.
albarraz, legen, legen zuri.
zoŕi-belar.
albayalde, berun-auts.
albedrio, aukera, autesmen.
naimen. | girna, griña.
albeitar, abere-sendatzaīle.
erazle, erauzle.
alberca, urtegi, urbildegi.
albérchigo, *mertxika*, tua-
txa.
albergar, *ostatatu*, atetal-
du, ataŕpean saŕerazo.
albergue, ateŕpe (ataŕbe, a-
teŕbe), esloŕ.
albero, zuri. | zurikail.
alberquero, urtegi-zai.
albigense, albitaŕ.
albo, zuri-zuri.
albogue, *alboka*.
alboguear, *alboka* jo.
alboguero, alboka-jotzaīle.
albohol, zorgoin, lo-erazle,
uŕdamuturŕ.
albondiguilla, arapil.
albor, zuritasun. | argi-uŕa-
tze, goizeŕañu.
alborada, goizaldi, goizeŕa-
ñu. | goiz-ereski.

alborear, argi-uŕatu, goiztu,
egundu. [*tin.*]
alborga, *espartzin*, *espar-*]
alborotadamente, zarataka,
zalapartaka, iskanbilka.
alborotado, asaldatu, ara-
zotu.
alborotador, asaldatzaīle.
alborotar, zalapart-egin, a-
baŕoskatu.
alborotarse, asaldatu, su-
bermatu, arazotu.
alboroto, iskanbil, istilu, za-
lapart, asalda, subermal-
di, uberdura, uerdura.
alborozador, pozkille, poz-
kari. [zoŕtu.]
alborozar, poz-poztu, po-]
alborozo, pozoŕ.
albricias, izpeŕ onari sari.
| garai! gora!
albugineo, zuri-zuria.
albugo, begi-izar.
albuhera, urbatu, urbildegi,
zingiradi.
albúmen, muin, min, mami.
albúmina, zuringo.
albura, zuritasun, | zuringo
| zur-gizen.
alburno, zur-gizen.
alcabala, zerga.
alcabalatorio, zergaren.
alcabalero, zerga-zain, zer-
ga-zai.
alcahaz, gereta, geleta.
alcahazar, geretaratu. [īle.]
alcahueta, lupeme, estalgi-]
alcahuete, andrekari, lupaŕ,
estalgīle.
alcahueteria, estalketa.
alcaide, espetxe-zain, espe-
txe-zai.

alcaidesa, espetxe-zainaren emazte.
alcaidía, espetxe-zaintza.
alcaldada, ugaldunkeri. | nausikeri. [*endore.*]
alcalde, ugaldun, *alkate,*]
alcaldía, ugalduntza.
alcaller, lugontzigin.
alcallería, lugontzidi.
alcance, irispen, erdespen, ardieste. | irispide, | —men
alcancía, eltze itsu, utxa, lugutxa. [-aga.]
alcándara, ōloaga, ōlategi-]
alcandía, basarto.
alcandora, alkandora, | zubizgu, sutzaŕ. [dola.]
alcantarilla, karkaba, gan-]
alcanzar, atzeman, atzitu, iritxi, aŕapatu, aŕpatu, | jardetsi, jaritxi, erdetsi. erdietsi.
alcaparra, kapaŕoi. [ale.]
alcaparrón, kapaŕoi-uŕ edo]
alcatifa, zamu, zamau, maioyal. [tuna.]
alcazaba, gaztelu, uri aŕes-]
alcázar, gaztelu, | jauregi, jauretxe. [gi. | azta-etxe.]
alcoba, ogoki, lotoki, oate-]
alcocarra, keñu, ikuŕ, ayeru.
alcohol, ugoŕki.
alcoholera, ugoŕkuntzi.
alcohólico, ugoŕkidun.
alcoholímetro, ugoŕki-neuŕkin. [ugoŕki-eri.]
alcoholismo, ugoŕkondo,]
alcor, muru, muño, egi.
alcorán, maomidazti.
alcornocal, artelazti.
alcornoque, artelatz.
alcorque, artelazkin.
alcubilla, urarka, urbildegi.
alcurnia, jatoŕi, jatoŕpuru.
alcuza, gaimelontzi, *oliontzi, oĺere.* [risketa.]
aldaba, atejoki, kisketa, ki-]
aldabada, atejokots, kisketada.
aldabazo, atejokada, kisketots, kisketaldi.
aldabear, atejo.
aldabilla, maratīla. [ka.]
aldea, basauri, baseŕi, eŕis-]
aldeanamente, baseŕian lez. | zataŕki, oyeski. [ŕitaŕ.]
aldeaniego, basuritaŕ, base-]
aldeano, basuritaŕ, baseŕitar, baseŕtaŕ. [tipi.)]
aldehuela, baseŕi txiki (tiki,]
alderredor, bīlaldean, inguruan.
aleación, egaketa, egalketa.
alear, egatu. | bizkoŕtu, pizkoŕtu, zuzpeŕtu.
aleatorio, zorizko, aduŕezko
aleccionar, erakatsi, irakatsi, erakutsi. [leundu.]
alechigar, gozatu, eztitu,]
aledaño, mugaide, mugakide | muga.
alegar, adibidez ala gertagaiz burua aldeztu.
alegato, aldezpide, iŕtenbide, iŕtepide.
alegrador, pozkīle, alaile, | argi-bizki.
alegrar, alaitu (galaitu, gaitu, jaitu), jolastu, poztu, pagutu.
alegre, poztun, pozkario, alai, pagu, otsain, argi.
alegremente, pozik, alaiki.
alegría, poz, atsegin (atsain),

alaitasuna.
alegrías, urte-jayak, eŕi-jolasak. [ŕepel.]
alegrillo, zeŕbel, zaŕbel, ze-]
alegrón, pozoŕ, poz aundi.
alejar, aldendu, aragotu, uŕutiratu, uŕundu, bazteŕtu, aztandu.
alelar, lelotu, zorarazi, zoratu, liluratu.
alelarse, lelotu, zoratu, liluratu, zaŕmindu.
aleli, txirintxoi, auntz-praka, txidaŕ.
aleluya, gora Jaunkoikua!
alema, uraldi, ureztaldi.
aleman, jermandaŕ, doixtaŕ. ¦ dotxera.
alemanda, jermandaŕ-dantz
alemanés, jermandaŕ, doixtaŕ.
alentada, arnasaldi, atsaldi.
alentado, kementsu, adoretsu.
alentar, arnasaŕtu, atsaŕtu. ¦ adoretu. [tsu.]
alentoso, kementsu, adore-]
aleonado, lun-antzeko, *leoirudi.*
alepin, aŕtile-oyal, artilezki.
alero, egal, ega.
alerta, ernai, erne, oaŕtun. ¦ zuŕ! [oaŕtu, zuŕki.]
alertamente, ernai, erne,]
alertar, ernai-erazo, irazaŕi.
alerto, ernai, erne, irazaŕi.
alesna, ezten. [ŕotz edo uŕ.]
alesnado, eztena bezain zo-]
aleta, egats, isats, eskarda. ego, egatxo.
aletada, egaketa. [goŕtu.]
aletargar, odoloztu, soŕ-]
aletazo, egakada, isaskada.
aletear, egakatu, egatu. ¦ isaskatu.
aleteo, egaketa. [azpikari,]
aleve, eto, etoi, azpisuge,]
alevosía, saldukeri, azpikeri, sugekeri. [azpi-suge,]
alevoso, eto, etoi, saltzale,]
alfa, gerkeraren *a,* ¦ alfa y omega = ami. (de aquí *ami vasco*) ¦ Kisto. [ŕai.]
alfabeticamente, agaka-ja-]
alfabético, agakaren, agakako. [kadi, izkitegi,]
alfabeto, agakadi, agakas-]
alfaguara, ituŕitza, urgune.
alfalfa, argi-belaŕ, pantze-belaŕ, uri-belaŕ.
alfalfal, argi-belaŕdi.
alfalfe, véase *alfalfa.*
alfana, zaldi eŕotsu ta adoretsu. [toŕ.]
alfange, aizto-erai bat, aiz-]
alfaque, ondaŕ-muno, arepil.
alfar, buztiñola, ¦ buztin.
alfarda, mairurentzako zerga. [tzekintza ¦ bustiñola.
alfareria, buztinkintza, el-
alfarero, lugontzigin, eltzegile, tupinagile, ontzigile.
alfeñicarse, mearŕtu.
alfeñique, kinkili, mirigos.
alferazgo, ikuŕinduntza
alferecía, biotz-min, kota, luŕ-min.
alférez, ikuŕintzain.
alfiler, oŕatz iskilinba, (iskilima, eskilin, eskimel.)
alfiletero, oŕaztontzi, iskilinbuntzi, oŕatzontzi.
alfoli, galaza, galtegi, altegi,

aletegi,—andel. | gatzandel.
alfoliero, galaza-zai.
alfolinero, galtegi-zai.
alfombra, azpiki, azpi-oyal, oin-oyal, oe - antziñeko, ziŕi, zeŕi.
alfombrar, ziŕi-ezaŕi.
alfombrero, ziŕigilе.
alfonsino, albontsaŕ.
alforfón, kizki, kixki.
alforja, bidosa, bide-zoŕo, zakuto.
alforjón, kizki, kixki. [gain.]
alforza, aloz, azpildura, al-]
alga, itsas-belaŕ, goŕabel, lanbas, *aloka.*
algaida, sapaŕ, bedaiskadi. zazkaŕdi. [pil.]
algaida, ondaŕ-muno, are-]
algarabía, arabera. | adikaitz, uleŕkaitz. | iskanbil, zarata.
algarabiado, arabeldun.
algarada, iskanbil, iskamil, zarata.
algarrada, zezenketa-izun.
algazara, zarata, barbulа.
álgebra, aindizti, aindo-izti.
algebraico, aindiztiaren.
algébrico, aindiztiaren.
algebrista, aindiztilari.
algecería, igeltsugintza. | igeltsola. [tsolari, kisugin.]
algecero, igeltsogin, igel-]
algido, oso otz, agitz otz | gorena, alaena.
algo, zerbait, edozer, deus.
algodón, liñabera.
algodonal, liñaberadi.
algodonero, liñaberaren. | liñabera.
algoso, itsas-belaŕtsu.
alguacil, amabi, albiente, eŕiko mutil.
alguacilazgo, amabitza.
alguien, norbait, iñor.
algún, norbait.
alguno, norbait, iñor. | algunos=zenbait. [maŕ.]
alhaja, txingi, bitxi, pitxi,]
alhajar, txingiztatu, bitxitu.
alhalajuela, txingitxo, bitxi.
alharaca, zarata, dunbots, otsaundi, buŕunba.
alheli, auntz-praka, txirintxoi, txidaŕ.
alhoja, laŕatxori, egatxabal.
alhóndiga, —tegi, —andel. | ardandegi.
alhumajo, leŕosto.
aliabierto, egatzabal.
aliacán, min ori.
aliáceo, baratzuriaren.
aliadas, gabonari.
aliaga, ote.
aliagar, otadi.
alianza, elkaŕkunde, elkaŕtasun, ongune. | ezkontzaide. [dontzi,]
aliara, adaŕki, adaŕezko e-]
aliarse, itundu, | elkaŕtu, alkaŕtu.
alias, edo, ezizen.
alible, elikatu eŕez.
alica, ai, aya.
alicaido, ega-erori. | auldu, argal. | maskaŕ, maskal, ilupa. [ge, zirau.]
alicante, sugegoŕi, laŕasu-]
alicate, anikote, oŕika (goŕika, goŕike, kuŕiko).
aliciente, auŕerakoŕ, auŕerabide, ziriki, akulu.

alienigena, erbestetaŕ.
alienista, zoro-sendalari.
aliento, arnasa, ats, adore, kemen.
aligar, lotu.
aligerar, arindu, ariñagotu. | labuŕerazo, lasteŕerazo, axitatu, axitu. [gotu.]
aligerarse, arindu, ariña-]
aligero, egodun. | lasteŕ.
alijador, zamaintzale.
alijar, itsasontzia zamaindu.
alimaña, basapizti, pizti, pirizti, patari.
alimañero, pizti-eiztari.
alimentar, elikatu, janaritu, aletu. | adoretu. [bizikai.]
alimento, ali, janari, jaki.]
alimosnar, ukaŕ-egin.
alindado, txukun, polita.
alindar, mugaŕtu, sedaŕiztatu, | mugaide izan.
alindar, txukundu, txaotu.
alineado, zuzen, beŕdin.
alineación, zegun.
alinear, zuzendu, leŕokatu, beŕdindu. [*neatu.*]
aliñar, gertu, *apaindu, ma-*]
alionin, tximutxa.
alipede, oin-egodun.
aliquebrar, egala-autsi, egausi.
alirrojo, egalgoŕi, ego-goŕi
alisador, labangi, legungi.
alisadura, leunketa, | leunkin, kizkuŕak.
alisal, altzu, altzuga, aztegi.
alisar, leundu, labandu, labaindu. [gi.]
aliseda, altzu, altzaga, azte-]
aliso, altz, txoleguŕ (txoriegur). | negro=laŕa-ezki, olakabaŕ, olakaran, olaran, zumalakaŕ. [tu.]
alistar, izen-batzaldu. | ger-]
alistarse, gudaritu.
aliviador, arintzale.
aliviar, arindu, ariñagotu. | lasteŕagotu. | alaitu, lagundu, sorosi.
alivio, laguntza, soroski.
aljaba, gezi-ontzi.
aljama, mairu ala judaŕen batzaŕ. | baldarna.
aljamia, erdel mordolo.
aljibe, urbildegi, urtzulo, urtzilo, uluntzi.
aljibero, urbildegi-zain, urbildegi-zai.
aljofaina, garbi-ontzi.
aljonjera, basalaŕ.
alma, gogo, *arima.*
almacén, biltoki, bildegi.
almacenaje, biltoki-sari.
almacenar, biltokiratu.
almacenero, biltoki-zai.
almacenista, biltokidun.
almáciga, sabi, sabitegi, (sarasabi, sarbi, txerpi).
almácigo, legeltxoŕ, luŕlastan. | sabi-azi.
almadía, almadia.
almadiero, almadiakari.
almadraba, atun-aŕantza.
almadrabero, atun-aŕantzale.
almadreña, eskolaproin, kalotx, kloska, otzol.
almagra, lugoŕi.
almagrar, lugoŕiztu.
almagre, lugoŕi.
almagrero, lugoŕitsu.
almajara, sabi, sabitegi, sarasabi, sarbi.

almanaque, egutegi.
almanaquero, egutegi-egile. | egutegidun.
almanguero, lugoŕi.
almarada, iru aldeko auzi, | espartin-oŕatz.
almarbatar, olak erantzi ala pot-egin.
almazara, olio-bolu.
almazarero, olio-bolukari.
almazarrón, lugoŕi.
almea, emakume izneuŕlari.
almeja, zirla, txirla, potoŕo.
almejar, zirlatoki. [uraska.]
almenara, sutzaŕ. | ubide,]
almendra, uŕ-mota.
almiar, lastameta, sugatz.
almíbar, urazukre.
almibarado, eztitsu, gozo.
almibarar, urazukretu.
almidón, almidoi. [tegi.]
almijara, olio-andel, olio-]
almilla, saketa.
almimbar, mairuen baldarnetako irakastegia.
almirante, itsasaldun.
almirez, zapaŕi, *almeriz,* almaiz, pialu, mairu.
almo, irazale, bizkoŕtzale, elikari. | bikain, on-utsa, deun, guŕgaŕi. [-buru.]
almoaden, oñezko gudari-]
almocafre, joŕai.
almocatracía, artile-zerga.
almoceda, ur-aŕbide. [ta.]
almofía, garbi-ontzi, koke-]
almofrej, oe (goatze)-zoŕo.
almohada, oaburuko, burupeko, buruko, buruki, belaŕondoko, burko, auŕdika.
almohadilla, burkotxo.
almahadón, auŕdika.
almohaza, zaldi-oŕaze.
almohazar, zaldia oŕaztatu.
almojábana, aŕaultz ta irin-opil.
almorrana, odoluzki, anburu, piko, txurin-odol.
almorramiento, odoluzkidun.
almorzar, gosaldu.
almotacén, aztakari.
almotacenazgo, aztaritza.
almotacenía, azta-zerga.
almud, laka, lakari, gaitzuru (gaitziru, gaitzeru), *almute,* saskito, txila.
almuérdago, auki, datil, migura, (midura, pigura), miru.
almuerzo, gosari. | gosaltze. | gosari-ontziketa.
almunia, baratze, etxalde, landetxe.
alnado, semeizun, alabizun, umeizun.
alobadado, otsuak oskatua.
alobunado, otso-margodun, otso-antzeko.
alocadamente, zoroki, eroki, ero-arauz.
alocado, erosko, zorosko.
alocución, izkintza labuŕ.
alodial, zergarik gabe.
alodio, aloŕ, ala landa zergage.
aloe, zumintza.
alogador, eraentzale.
alojar, etxaldu, abetaldu, *ostatatu.* [bal.]
alondra, laŕatxori, egatxa-]
alongar, luzatu. | uŕutiratu, uŕundu. [soiltze.]
alopecia, ezkabe, ezkabi,]

alosa, kolaka, kolaza.
alosna, zizari-belaŕ.
alpargata, espartin, espartzin, abarketa. [gin.]
alpargatar, espartinak e-]
alpargate, espartin, espartzin. [| espartintegi.]
alpargatería, espartiñola.]
alpargatero, espartin (espartzin)-gīle. [itxola.]
alpende, tresen edo tresna-]
alpinista, mendi-goizale.
alquería, landetxe, etxalde.
alquiladizo, eraen-gai.
alquilador, eraentzale. [*tu.*]
alquilar, eraendu, *alogera-*]
alquiler, eraen, etxe-sari, *aloger,* akura. [tzain.]
alquimila, lintzain, lun-]
alquina, burestalki. [*drun.*]
alquitrán, bike, pike, *mun-*]
alquitranado, pikedun.
alquitranar, pikeztatu.
alrededor, bīlaldean, inguruan.—tsu, | bīlalde.
alrota, mulukin, amukoin.
alsine, sapelaŕ (sagu-belaŕ, sapa-belaŕ).
alta, jermandaŕ-dantza mota. | eritegitik aterabide.
altabaque, zume-otaŕ.
altabaquillo, belaŕ latz, pipila, luŕuntza.
altamar, itsas zabal.
altamente, goraki, jasoki.
altaneria, antuste, aŕokeri, burgoikeri. [goi.]
altanero, antuts, aŕo, bur-]
altar, oindi, ondi, *aldare.* ara del altar=opaŕi, altar privilegiado = nekazkadun.
altarero, oindi-egīle.
altarreina, mīlosto, mīlori.
altea, zigiboīla. [notu.]
altearse, goratu, luŕa mu-]
alterabilidad, aldakoŕtasun.
alterable, aldakoŕ.
alterar, bestetu, beŕtzetu, bestelakotu, bestalatu, | kezkatu, kezkarazi. [katu.]
alterarse, bestelatu, | kez-]
alterativo, aldakoŕ, bestelakoŕ, beŕtzelakoŕ. [pizta.]
altercación, eztabaida, li-]
altercar, leyatu, eztabadakatu, lipiztu, jarduki. [tu.]
alternar, aldizkatu, aldika-]
alternaŕiva (en la), zirt edo zart.
alternativamente, aldizka.
alternativo, aldizki, aldizko.
alterno, aldizki, aldizko, bitik bein.
alteza, goi goitasun, goratasun. | goibe, gorutz, goyera.
altibajos, goraberak, goibe. | zuribeltz, gazi-gezak.
altimetría, goibe-neuŕkizti.
altísimo, goyen. | Jaungoikoa.
altitud, goi, goitasun, goratasun | goibe, gorutz, | itsas-goi, izkoi. [oilaz.]
altivamente, aŕoki, antuski,]
altivez, aŕokeri, burgoikeri, antuste.
altiveza, antuste.
altivo, jaiki, aŕo, burgoi, buruzut, antuts, kotoŕ.
alto, goratu, jaso. | andi zeŕden, luze. | gorutz, goibe.

alto, geldi-aldi. | gel!, tenk!
altor, goibe, gorutz. [ain.]
altozano, muño, egi, muru,]
altramuz, ostaxe.
altura, goibe. | amai, buru, erpin, gain, ain.
alubia, babeŕuna, babeŕuma, ilaŕ, baba zuri, leiko.
aluciar, labandu, *ziratu*.
alucinación, zorapen, zorarazpen. [zoratu.]
alucinar, zorarazi, liluratu,]
alucinarse, zoratu, liluratu.
alud, eluŕ-mukuru, eluŕta, luŕta, luŕte, eluŕpil,
aluda, egadun ziñaurri.
aludir, zeaŕ-esan, ikutu, ukitu.
aludo, ega aundidun, egatsu.
aluengar, luzeagotu, luzetu.
alumbrador, argi-egile. | argikoŕ. [| auŕ-egite.]
alumbramiento, argi-egite,]
alumbrante, argitzaile. | argi zain.
alumbrar, argi-egin, argitu, argiztu. [ŕaile.]
alumno, ikasle, ikaskide, ja-]
alunado, ilargi-jo, zoroxka.
alusión, zeaŕ esan, zeaŕ-esaka, zipla.
alustrar, labandu, labaindu, *ziratu*.
alutrado, ugabere-antz.
aluvión, ugolde. | apakin, lubera, lubizi, luizi, lujauzi, mala, mausaŕ.
alveo, uberku, ubaska.
alvéolo, erlazulo. | oegi, obi, oi.
alverja, zalki, aizkol, subeilaŕ, ilaŕ, biribil, igaŕ, idaŕ, marikol.
alverjana, gariłaŕ, zalke (zalge, zalka).
alza, garesti-aldi, gora-aldi.
alzacuello, lepaki, idun.
alzada, zaldi-goibe. | gora-jotzea.
alza-prima, satai, eskoga.
alzaprimar, ezkogatu, eskogaztu, sataitu.
alzar, jaso, goratu, goititu. | zutitu.
allá, an. tzaīe.]
allanador, lautzaīe, beŕdin-]
allanar, lautu, beŕdindu, ordokitu. | gentzatu. | indaŕez beste etxean saŕtu.
allanarse, amoregin, mendu, menpetu, eskuperatu.
allegado, aldeko, uŕengo, uŕbiīeko. | aide.
allegador, bildari, biltzaīe.
allegar, bildu, batu. | alderatu, alboratu, uŕbildu.
allegar, eldu.
allende, beste aldeko, alde artan. | gañera, gero.
allí, an.
allico, belaŕ latz.
alloza, uŕ goŕdin.
allozar, uŕ adi.
ama, etxeko andere. | jabe. | amaiñude, iñude, uñide, txatxa. | ama de llaves=giltzai.
amabilidad, maitagaŕitasun
amable, maitagaŕi, naigaŕi. | atsegin, otzan, maitekoŕ, ole. [tsegiñez, oleki.]
amablemente, maiteki, a-]
amador, maitale, maitatza-

Īe, maitari.
amadrigar, ongi abetaldu.
amadrigarse, saizuloratu, zuloratu. [amaidindun.]
amadrinado, amandredun,]
amadrinar, auŕa ugutzaldian jaso, beso-amatu.
amadroñado, guŕbiz-antz.
amaestradamente, trebeki, terbeki. [erakatsi.]
amaestrado, geŕtu, terbe.]
amaestrar, trebetu, erakatsi.
amagar, keñutu, makatu.
amago, zemai, keñu, keña, keñada, ayeru.
amainar, itsas-oyalak bildu. | uŕitu. | amoŕegin.
amaitinar, barandatu, zelatatu.
amamantar, bularŕatu, titiztatu, eradozki. [sun.]
amancebamiento, oaideta-]
amancebarse, oaidetu, oakidetu.
amancillar, orbandu, izpildu, Ioitu. [| ageŕtu.]
amanecer, goiztu, egundu,]
amanecer, goizaldi.
amanecida, goizaldi.
amanerarse, eratautu.
amansar, otzandu, olatu, oneratu, eskurapetu.
amantar, bulusiz estali.
amante, maiīale. | maiītari.
amanuense, esku-orde, idazle. | beŕidazlari.
amaño, era, trebetasun.
amaños, zerbait egiteko tresnak. [urdamutuŕ.]
amapola lo-azle, lo-erazle,]
amar, maitatu, maite izan.

| onetsi.
amaranto, almitz, sabi.
amargamente, saminki, mingi, minki.
amargar, garaztu, gazitu, gozagetu, minkaiztu, mingoztu. | samindu, mindu.
amargo, samin, garatz, gazi, min, minkaitz, mingots, mikots, karmin, garmin, mikatz, gazi.
amargor, kirastasun.
amargura, samintasun, garaztasun | kirastasun, kirestasun.
amaricado, emagizon.
amarillear, beluritu, oritu, orastu.
amarillecer, oritu, orastu.
amarillejo, orizka.
amarillento, orizka, orikail, orail, orantz, laru. [tasun.]
amarillez, oritasun, beīegi-]
amarillo, beīegi, ori, laru,
amarra, oraki.
amarraco, amaŕeko.
amarradero, uzkaltoki.
amarrar, uzkaldu, oratu, lotu.
amartelar, maitasunaz irazeki ala zoratu, pinpiŕindu, maitaztu.
amartillar, maīukatu, maīuzkatu. | su-izkiīua geŕtu. [oaska, aska).]
amasadera, oraska (olaska,]
amasador, oratzaīe.
amasadura, oreta, orataldi.
amasamiento, oreta, orataldi. [oŕatu), nasi.]
amasar, oratu (oretu, oatu,]

amasijo, ore. | oreta.
amatorio, maitasunezko. | maitekoŕ.
amauta, jakitun, jakintsu.
amazona, emakume gutzale. | emakume zaldizkari. | emakume zaldizkari-gonak. [inki-anka,]
ambajes, zeaŕka, inguruka,]
ambajoso, zeaŕkatsu.
ambición, andikeri, aundinai, iŕits. [nai.]
ambicionar, goranai, andi-]
ambicioso, goranai, andinai, andizale, goitinai.
ambidextro, bi eskuin, edo eskeŕa eskuña bezin trebe duena. [baru,]
ambito, lekune, espaŕu, luŕ-]
ambliopia, ikusmen argal, begi aul,
ambon, izkintzoki.
ambos, biek, biok.
ambulancia, gudari-eritegi.
ambulante, juankoi, bidazti. [koŕ.]
ambulantivo, ibilkoi, ibil-]
amechar, biuŕtua ipiñi.
amedrentador, izukoŕ, izikoŕ, izugaŕi. [laztu.]
amedrentar, belduŕ-erazo,]
amedrentarse, zortzerbatu, belduŕtu, izutu, laztu.
amel, eŕki-buru.
amelga, zunda, zun.
amelgar, zundatu.
amen, olantxe, olaxe, alantxe, alaxe.
amenaza, zemai, zemakuntza, induri, *keñada, ziñu, kiñu,* durdusi. [batzale.]
amenazador, zematzale, ze-]
amenazar, zemaitu (zematu, zebatu), *kiñatu,* induriatu, azuŕiatu.
amenguar, uŕitu. | beetitu, txaŕtu, txikitu, iraindu.
amenizar, gozatu, atsegindu, adigaŕitu, ikusgaŕitu,
ameno, jori, gozatsu, atsegintsu, pozkari, ikusgaŕi, entzungaŕi.
amenorrea, emalege-min.
amento, gerba.
amerar, ureztatu.
americano, amerikaŕ.
amia, sorgin, zorgin.
amicísimo, maite - maitea, laztan-laztana.
amiga, adizkide, oakide, obenkide. | neska-irakaslari. | neska-ikastola.
amigable, aizkide, aizkidekoŕ, lagunkoŕ, laztankoŕ, aizkidegaŕi. [lez, onez.]
amigablemente, aizkide]
amigar, aizkidetu, iztundu.
amigarse, obenkidetu, oakidetu.
amigo, aizkide (adiskide), laztan, kutun. | zale,—koi, —koŕ,—zulo.
amilanar, koldaŕtu, erkindu, ilaundu, kikildu, o.otu, ikaratu, izutu.
amillarar, zergatu.
amillonado, aberats okitu.
aminorar, txikiagotu, tipiagotu, tipitu.
amir, arabitaŕ-nausi.
amisible, galkoŕ.
amistad, aizkidetasun. | aizkidekeri.
amistar, aizkidetu, adizki-

FUNDACION SANCHO EL SABIO FUNDAZIOA

detu. [gez, onez.]
amistosamente, aizkide-le-]
amistoso, maiteki, laztanki, aizkidetsu.
amito, lepoyal. [tza.]
amnesia, oroimen-galkun-]
amnistía, nekazkezpen.
amnistiar, nekazketsi.
amo, etxeko jaun, etxejaun, uzaba, ugazaba, nagusi, (nausi, nabusi, | jabe), jaube.
amoblar, véase "amueblar"
amodorramiento, kokoŕo, lo-asma. [kotu, mamutu.]
amodorrarse, kokoŕo, ko-]
amodorrido, kokoŕo.
amohecer, zuŕindu, musitu, kezkatu. [ŕerazi.]
amohinar, musindu, asa-]
amohinarse, musindu, (muzindu), muxindu, muŕitu, mutuŕtu, sapuztu.
amojonar, zedaŕiztatu, mugaŕitu, mugaŕtu, mugatu.
amolador, zoŕotzaīle.
amoladura, zoŕozketa. | zoŕozkin.
amolar, zoŕoztu, eztegeratu.
amoldar, ereduan jaŕi.
amondongado, kankaīu, tresna.
amonedar, dirutu.
amonestación, oaŕpen, erazaŕki, aolko. | dei, ezkondei, deikun.
amonestar, aolko - eman, | erazaŕi | ezkondeitu.
amonita, amondaŕ.
amontarse, mendiratu, basoratu. [tu.]
amontazgar, abeltsaria aŕ-]
amontonadamente, piīaka, metaka.
amontonar, piīatu, metatu, muŕutu, muŕukatu, moltzatu (multzatu, maltzokatu), moltzokatu, korkoinatu.
amontonarse, moltzokatu, piīotu, metatu. | sumindu. | oakidetu.
amor, maite, maitasun | maitakeri. [pel.]
amoratado, laru, ubel, us-]
amordazar, mutuŕekoa (mustuŕekoa) ipiñi.
amorecer, akeŕerazi.
amorio, maitaketa, maitamin, maitasun, maitakeri, laztankeri. [tun.]
amormado, suderi, suder-]
amorosamente, maiteki, laztanki, zaleki.
amoroso, maitazale, maitetsu, maitekoŕ.
amorrado, burbei. | zaputz, moŕokodun, muŕukutun.
amorrar, burbeitu. | zapuztu, musturtu, muŕitu.
amorreo, amoŕetaŕ.
amortajador, iljantzitzaīle, iljazkari.
amortajar, il-jantzi.
amortecer, erdi il utzi.
amortecerse, zorabiatu, burtzoratu. [burtzoro.]
amortecimiento, zorabio,]
amortiguar, iīa bezela utzi. | indaŕgetu.
amortiguarse, ilda, iīa lez gelditu. | uŕitu,—autsi.
amortizar, zoŕak bete, zoŕa iraungi.

amostazar, asaŕerazo, gaitzarazo, sumindu.
amostazarse, sumindu. mindu. [txinzale.]
amotinador, asaldari, ma-]
amotinar, jauzi, matxinatu, asaldatu, biuŕi-egin, biuŕitu, nastu, arazotu.
amover, kendu, lanbidetik egotzi, aldatu, gabetu.
amovible, aldakoŕ, igikoŕ, egozkoŕ, kendu ala egotzi dītekena.
amparador, uŕgazle, zaile, begirale, aldezle.
amparar, uŕgazi, begiratu, itzalpetu, zaipetu, zaitu, zaindu, aldeztu, babestu.
ampararse, zaipetu, itzalpetu, babespetu.
amparo, uŕgazpen, zaipen, zantza, begipe. | babes, ateŕpe. [pen, edadura.]
ampliación, zabalpen, eda-]
ampliamente, zabalki, luzeki, edatsu.
ampliar, zabalagotu, luzagotu, edatu.
ampliativo, luzakizun, zabalkizun.
amplificación, edadura, edapen, zabalpen.
amplificar, edatu, luzagotu, zabalagotu.
amplio, edatsu, zabal, nasai.
amplitud, edago, zabaltasun, luzatasun. [bi.]
ampo, zuri-zuri, zuri-gar-]
ampolla, baba, babalaŕu, maskurio (maskulo, maskulo), urbatu, kuskulla. | ardontzi. | anpulo, uguilo. [batu, babatu.]
ampollar, babalaŕutu, ur-]
ampolleta, ondaŕ (are)-gabeukatz.
ampuloso, aŕo, aŕotsu.
amputación, mozketa, ebaketa, moztaldi.
amputar, moztu, ebaki.
amuchachado, mutiko-antzeko.
amueblar, ostoilatu, tresna xe ta laŕiz etxea apaindu.
amugamiento, sedaŕizketa, mugaŕdura.
amujerado, emagizon.
amuleto, aztru (astru, azturu), aŕai-aŕi, kutun.
amunicionar, ornitu, zuzkitu.
amurallado, aŕasidun.
amurallar, aŕesi, esitu.
amurcar, zezenak adaŕkatu.
amurco, zezen-adaŕka.
amusco, aŕe, nabaŕ ilun.
anabaptista, auŕak ugutzatu beaŕ eztirala darakasen ziñestusle.
anacoreta, lekauti, lekaroti, *eremutaŕ.*
anade, ata, ate, bolorin.
anadear, ipuŕkoloka ibili.
anadeja, atano, atakume.
anadino, atano.
anadón, atakume. [tontzi.]
anafe, labetxo igikoŕ, su-]
anagrama, izki-alda.
anal, urtebete-edesti. | ipuŕtzuloko, uzkiko.
análisis, azteŕketa, azteŕ.
analista, urtedeskari, edeslari.
analíticamente, azteŕpidez.

analítico (método), azteŕbide.
analizador, azteŕle.
analizar, azteŕkatu, banetsi, irantsi. [kitasun.]
analogía, antz, iduri, egoan.
análogo, anzdun, iduridun.
anapelo, irabelaŕ, soŕibelaŕ.
anaquel, agasa, apal, zapalda, oltza.
anaquelería, apaldi, oltza.
anaranjado, laŕaran - margodun.
anarquía, lege-gabeko jauŕkera ala agiņbidea. | naspil, erage, zalapart.
anata, urteŗoko mozkin ala irabazkin.
anatema, doibazkatu, doibazke. *Sea anatema*=doibazkatu bedi. | birao.
anatematismo, doibazkapen.
anatematizar, doibazkatu. | biraotu, iraindu. | gaiztetsi. [tzetik.]
a natividate, soŕtzez, jayo-
anca, zeŕa, anka, aldaka.
anciana, zaŕ, atso.
ancianidad, zaŕtzaro. | aguretasun, atsotasun. [re.]
anciano, zaŕ, zaŕakitu, agu-
ancla, aingura, pikatxa, angulet, ankīla, arpen, bornu.
anclar, ainguratu.
ancón, izpaŕen, txiki, lats.
anconada, izpaŕen, txiki, lats.
ancora, aingura. | elpide.
ancorar, ainguratu.
ancorero, ainguragīle.
anchamente, zabalki, lasaiki
anchicorto, zabalabuŕ.
ancho, zabal. | lasa, lasai, nasai.
anchoa, bokarta.
anchura, zabal, zabalera, zabalgo. | lasaitasun, nasaitasun. [baltsu, edatsu.]
anchuroso, zabal-zabal, za-
andadas, oñatz, loŕatz, atz. | ibilketa.
andaderas, zutiko.
andadero, ibiltoki, zutibiltoki. | ibilkoi.
andado, ibīli oi. | oitua.
andador, ibilkari, ibiltzale, ibilkoi.
andadores, ibilgayak.
andadera, ibilketa.
andaluzadas (echar), edeŕak sakatu. [holtza.]
andamio, aldamio, oltza,
andana, eŕeskada, leŕokada. | *Llamarse a*=itz-jan, gezurtu, atzera egin.
andaniño, zutiko.
andante, dabillena, ibiltzaīle.
andar, ibīli, igitu. | ibilkera, ibilketa. [koŕ, ibilkoi.]
andariego, ibiltzale, ibil-
andarín, ibilkari, lasteŕkari, arinkari, zangokari, oinkari.
andarina, enada, etxenara.
andarríо, buztan - ikara, ipuŕ - dantzari, pin - pin, txirita.
andas, aga, zeŕaldo.
andén, ibiltoki. | apal, zapalda, ontzitegi.
andero, zeŕaldo-eramaīle.
ándito, etxeak atean daukan

ibiltoki. [etxelai.]
andolina, enada, etxenara,]
andorina, enada, etxenara, añara. [koi.]
andorrero, ibilbera, juan-]
andosco, bi urtedun abere-xe.
andrajero, zatarketari, pil-tzarketari, piltzar-biltzale.
andrajo, piltzar, zarpil, zif-pil, zatar, pilda.
andrajosamente, zarpailki, tartailki.
andrajoso, arlote, zarpail, tartail, zarpalo, zarpazar, zarpatsu, zarpazu, giski-la, zatartsu, zirtzil.
androsemo, orkatz-belar, orkatz-osto.
andullo, andoil.
andurriales, zearbide.
aneblar, lañotu. | goibeldu. | erdoitu.
anécdota, edeski. | zar-berri. elaberi, izper.
aneciarse, ergeldu.
anegación, urpetze.
anegadizo, urpekoi, urpe-rakoi. [datu.]
anegar, urpetu. | ontzia on-]
anegociado, arazotsu, lan-tsu, lanpetu.
anejo, erantsi.
anemia, eruka. [dun.]
anémico, erukaren. | eruka-]
anemografía, aizelesti.
anemográfico, aizelestiaren.
anemógrafo, aizelestilari.
anemometría, aize-neurkizti
anemómetro, aize-neurkin.
anémona, eguerdi-lili.
anémone, eguerdi-lili.
anemoscopio, aizeatz, ai-zatz.
anestesia, sorgor.
anestésico, sorgorki.
anexar, erantsi, itsasi, batu.
anexidades, eraskin, itsas-kin. [pen.]
anexión, batzalpen, eras-]
anexionar, batzaldu.
anexo, batu, erantsi.
anfibio, ur-lurdi.
anfión, véase "opio."
anfiteatro, abere-gudatoki. | jartoki.
anfitrión, jateile.
anfora, lusuil, usuil.
angaria, auzo-lan. [rail.]
angarillas, balarta, ganga-]
angaro, sutzar.
angel, gotuts, aingeru. | *Bueno*=gotzon. | *Malo*=goteunge.
angelical, gotzonen. [gez.]
angelicalmente, gotzon-le-]
angelico, gotzontxu.
angélico, gotzonen.
angelote, gotzontzar.
angina, samako min.
angla, endaitz, lema, mon-doin, mundoin.
anglicanismo, ingeleri.
anglicano, ingeleri-zale. | ingeleriaren.
anglicismo, ingeleratiko.
anglo, ingelandar.
angostamente, mearki.
angostar, meartu.
angosto, mear (medar, me-lar, miar), ertsi.
angostura, meartasun. | meargune.
angra, izpazterxo, itsasegi.

anguarina, kapusai.
anguila, aingira. | teŕeska, labanbide.
angular, leŕtzokoren.
ángulo, leŕtzoko. | zoko, okolo, okondo, ukondo, okeŕune, inguragune.
anguloso, leŕtzokodun, leŕtzokoi.
angustia, estutasun, laŕitasun, laŕi, naigabe, neke, min. [tu, axanpa.]
angustiadamente, laŕi, es-]
angustiado, landeŕ, urtun, iñozo. [ŕitu, estutu.]
angustiar, atsekabetu, la-]
angustioso, laŕi, estu.
anhelar, leyatu, nai izan, tiŕiatu, kiŕikatu, iŕikitu, opa izan.
anhelo, lei, opa bizi, naigo, iŕits, nai, zale, iski, tiŕi, iŕika, kiŕika, iŕikitasun.
aniaga, urtari, urte-saŕi.
anidar, kabi (abi-egin. | biztandu.
anieblar, lañotu. | goibeldu | erdoitu.
anieblarse, lañotu, erdoitu.
aniego, urpetze.
anilla, estun. | zirgīlo.
anillado, estun-antzeko. | uztaitu.
anillar, estundu.
anillo, estun, o. | erestun (eraztun, eŕaztun, elestun, ereztun), atzeko.
anima, gogo. | gokaxo, gokaixo. | Ilezkīla.
animación, pizte, piztura. | alaitasun.
animado, adoretsu, biztun, kementsu. | alai.
animador, pizkoŕtzaīle, alaile.
animadversión, beltzuri, keru. | oaŕ. [abereki.]
animal, biziztun. | abere,]
animalada, aberekeri.
animalejo, abeltxo.
animalidad, aberetasun.
animar, bizi-erazi, biztu, bizkoŕtu, indaŕagotu. | adoretu, sutarazi, gogoa berotu.
animarse, bizkoŕtu.
animero, gokaxoentzako eskalari.
ánimo, gogo. | kemen, adore, indaŕ. | eginai, —nai, egingogo.
animosamente, kementsu, bizkoŕki, zaleki.
animosidad, kemen, adore, indaŕ, biotz. | beltzuri.
animoso, kementsu, adoretsu, zale, bero.
aniñar, umetu, aurtu.
aniquilable, deusezkoŕ, ezerezkoŕ. [zereztu.]
aniquilación, deusezte, e-]
aniquilar, ezertu, deuseztu, eztandu, ezeztatu, dusetaratu, geldatu.
aniversario, urteroko. | urtebete, urteburu, urtemuga, urtebi.
anjeo, sarda.
ano, undeŕtze, ipuŕtzulo, uzki, uzku-zilo, tutubera.
anoche, bart, bart-aŕats, bartaŕatsean.
anochecedor, gaukaŕ, gauti, beranduaŕ, gauberanduaŕ.

anochecer, gautu, aŕastu, | ilundu.
anochecer, ilunabaŕ.
anodinar, gozagalua eman.
anodino, gozagalu, eztigalu, baregalu.
anomalía, araugetasun, arauge, oyez.
anómalo, arauge, oyez.
anona, ano, jaki-orni.
anonadar, ezertu, eztandu, deuseztu. | uŕitu, gutxitu, | apaldu, beititu.
anónimo, izenge.
anoria, gayo, putzu.
anormal, oyez, ez oitu.
anotación, oaŕpen. | idazpen.
anotador, oaŕle. | idazle.
anotar, oaŕtu, uaŕtu, uaŕarazi. | idatzi.
ansarón, antzara.
ansia, lei, opa, naigo, ara, zale, gale, iŕits, iski.| atsekabe, estune.
ansiar, leyatu, opa-izan.
ansiedad, lei, neke. | zale, koi, keri, ara, gura.
ansioso, leyatsu, —gale, —gura.
antagonista, auŕezkari, arerio.
antañazo, aspaldi.
antaño, igaz, iyaz. | aspaldi, lengo, lenagoko.
ante, auŕ, auŕean, aitzin, aintziñean. | len, lenago.
antealtar, ondi-auŕe, ondi-aitzin.
anteanoche, berdantzat.
anteayer, arañegun, erenegun, eranegun.
antebrazo, uko, ukai.
antecama, oe-auŕe, goatze-aitzin.
antecámara, gizategi-auŕe.
antecapilla, txauno - auŕe, txauno-aitzin.
anteceder, len izan, len joan.
antecesor, auŕeko, aitziñeko. | asaba.
antecristo, Kiristo - auŕeko, Kisto-aitzin.
antedata, garayezko eguntz.
antedecir, len esan (eŕan), aztiatu, iragaŕi.
antediluviano, ugolde auŕeko (aitziñeko).
antefirma, izenpe - auŕeko (aitziñeko).
antefoso, lenengo luebaki.
anteiglesia, txaunate, *elizate.* | txadon.
antelación, len.
antemano (de), lenago, len, lenaztandik, lendanaz, lendanez. [goizeko.]
antemeridiano, goizaŕte,]
antenoche, berdantzat.
antenombre, izen - auŕe, izen-aintzin. [kun.]
anteojera, betauŕeko - jao-]
anteojero, betauŕekogile.
anteojo, betauŕ, betauŕeko, ikuspide.
antepasado, lengo. | asaba, amaba, aba, auŕba, arbaso, aitaso, aintzindaŕ, aintziñeko. [papadun.]
antepechado, padaŕdun,]
antepecho, papaŕ, papa.
antepenúltimo, atzenuŕen-auŕeko, azken-auŕen-auŕeko.

anteponer, aurétitu.
anteproyecto, langai.
antepuerta, ate-aurre, ate-aitzin.
antepuesto, aurétitu.
anterior, len, lengo, aurre, aitzin. [retasun.]
anterioridad, lentasun, au-
anteriormente, lenago.
antes, lenago. *Cuanto antes*=lenbait len. *De antes*=aurean. [tzin, aurre.]
antesacristía, txaunola-ai-
antesala, gizategi-aurre (aintzin). [txaunate.]
antetemplo, atari, atarte,
antever, len ikusi.
antevíspera, bi egun aurretik, aurregun. [arerio.]
anti, —kalte. | aurrezkari,
anticipación, aurrezte, alde aurre. [lendanez, lendanaz.]
anticipadamente, lenago,
anticipado, lenagoko. | alde aurre (aitzin).
anticipar, lendu, aurreztu, aintzindu, lastertu.
anticiparse, aurreztu, aitzindu. [rre (aintzin).]
anticipo, aurrezte, alde au-
anticonstitucional, laterkera kalte.
anticristo, Kiristo-aurreko, Kisto-aitzin, Kisto-etsai, Kisto-kalte, Kistoizun.
anticuar, oigetu, noizbaikotu.
anticuario, antzintzale, aspaldiko gauzen ikastzale.
antidotario, osakizti, sendakizti. [-kalte.]
antídoto, sendagaiu, zital-
antifáz, arpegi-estalki, mozorro. [beskiñoa.]
antífona, eresi-aurreko a-
antigualla, aspaldiko.
antiguamente, lengo artan, lengo bein, lenago, aspaldi, antsiña.
antigüedad, lendasun, antziñatasun. | aintziñate. | aspaldiko.
antiguo, aintziñeko, aspaldiko, lenagoko, len-lengo, aintzingo.
antilegal, lege-kalte.
antílope, orein-auntz.
antipapa, Doipuruizun.
antipapado, doipuruizuntza. | doipuruizuntzaldi.
antipara, ataurre, ataitzin.
antiparras, betaurreko.
antipatía, narda, nazka, kusuma, iguin.
antipático, izterbegi, gaitzi, kusumatsu. *Ser*=gaitz izan.
antipontificado, véase "antipapado." [katasun.]
antítesis, ostetasun, aurrez-
antófago, lili-jale.
antojadizo, girnati (griñati), girnatsu.
antojarse, girnatu, giriñatu (griñatu), otu, bururatu, gogoratu.
antojera, betaurreko-jaokun.
antojo, girna (griña), gura, gurari, gogari, naikeri, irritz, milikeri, apeta.
antorcha, zuzi, zuzu, irazeki. | lastargi.
antosta, oltza.
antracita, ikatz lugar.

antrax, lupu.
antro, lez, leize, (leze, leiz), kaŕpe, aŕpe, gordegi.
antropofagia, gizon-jaletasun.
antropófago, gizon-jale.
antropología, gizizti.
antropólogo, giziztilari.
antropomorfo, gizirudi, gizon-antz.
antruejo, iñauteri.
antuviada, zaplada, zapal.
antuvión, zaplada. *De antuvión* = erabat, bat-batean. [ko, urteko.]
anual, urteroko. | urtebete-]
anualidad, urterokotasun, urtekotasun. | urtari.
anualmente, urtero.
anuario, urtidazti.
anúbada, gudara-dei. [bel.]
anubarrado, odeitsu, goi-]
anublar, goibeldu. | estali, estaldu. | lañotu, lanbrotu, añotu, lanbotu.
anublarse, goibeldu, edoitu, erdoitu.
anublo, erdo, goŕin.
anudar, korapilatu, (orapilotu, orapildu, gorapilatu, koropilatu) [tza.]
anuencia, bayezpen, baye-]
anuente, bayesle, onesle.
anular, erestun bezalako. *Dedo*=erestun-eri.
anular, indaŕgetu. | eskubidea kendu, ezeztatu.
anuloso, erestuntsu. | erestun lezko.
anunciación, iragaŕtze, deitze. | deikunde.
anunciador, iragaŕle, deile.
anunciar, iragaŕi, deitu, gaztiatu. | aztiatu.
anuncio, iragaŕpen, oaŕpen, deitze. | iragaŕi, deikun, gaztigu. urteko.]
anuo, urteroko, urtoko. |]
anúteba, gudara-dei.
anverso, auŕki, alde-gain, aldeon.
anzolero, amugile.
anzuelo, amu, oŕatz, gaŕanga. [urtegiro.]
añada, urtebete, urtune. |]
añadido, geiki, ezaŕki, eraski, ipinki, eraskin, ipingai.
añadidura, erantsikun, gei, geiki, eraskai, ezarki.
añadir, erantsi, iratxeki, iraatzi, ezaŕi. | geitu, beŕetu.
añafil, arabitaŕen turutu zuzen.
añagaza, txataŕ.
añal, urteroko, urtoko, urteko. | bitiña.
añalejo, txaun-egutegi.
añascar, zaŕpil edo piltzaŕak bildu. [tsutu.]
añejar, igazi, igaztu, urte-]
añejo, igazi, igaztu. | urtetsu, zaŕ. [kitu, puska.]
añicos, ze, xe, apuŕ, abaŕa-]
añil, belaŕ urdin, *anil,*
añinos, bildots-ile.
año, urte. | urtune. [koŕ.]
añojo, urtedun txal edo ze-]
añoso, urtetsu.
añublar, odeitu, edoitu, goibeldu. [goŕin.]
añublo, erdo, erdi, laño,]
añudar, korapilatu. Véase "anudar."
añusgar, kusuma edo esta-

ña korapilotu. | kusuman--egin. [ko-egin.]
aojar, begiz-egin, begiz-]
aojo, begizko. | begizko--egite.
aorta, zain aundi.
aovado, aúltz-antzedun.
aovar, efun.
aovillarse, boildu, kukurizkatu, kukuriko jaŕi.
apabilar, argi-muka geŕtu.
apabullar, zanpatu, leŕdekatu, lauskitu.
apabullo, zanpa.
apacentadero, alaleku.
apacentar, alatu, elikatu, janaritu, laŕeratu, zaitu, bazkatu, janerazo.
apacibilidad, otzantasun, samuŕtasun.
apacible, otzan, samuŕ, gozadun, usteŕ, gozo.
apaciblemente, otzanki, samuŕki, gozaro.
apaciguar, gentzatu, baketu, otzandu, emarazi.
apadrinar, jaso, jasan, beso-aitatu. | lagundu, uŕgazi. [tartalu, motel.]
apagado, itzali. *Sonido=*]
apagador, itzaltzale. | itzalki.
apagar, itzali, atseren, izungi, irungi. | gentzatu, otzandu, emarazi.
apalabramiento, izpetze, iztunpen.
apalabrar, izpatu, izpetu, iztundu, itundu, solaspetu. [katu.]
apalancar, eskogatu, zan-]
apalear, uskaldu, agatu, jo, makilkatu, makilaztatu, makileztu. | astindu, zeatu.
apandar, aŕapatu, eskutatu.
apandillar, elkaŕtu, moltzokatu. [bete.]
apantanar, zingiratu, urez]
apañado, oyaldu, eundu, pitxitu. [egoki.]
apañado, terbe (trebe). |]
apañar, eskuz aŕtu, atzi, eldu, atzeman. | apaindu. | adabatu. [adabaki.]
apaño, apaintze. | zaŕkin,]
apañuscar, eskuz atzi ta zanpatu. [ka, apal.]
aparador, ontzitegi, man-]
aparasolado, eguzkitako--antzeko.
aparatado, geŕtu.
aparato, geŕkun. | apaingai, ospa, edeŕgai. | lanbas, tresna, lankai, tramankulu.
aparatoso, ospatsu, apaintsu. | aŕanditsu. [ko.]
aparceria, erdirako, zatira-]
aparear, idetu, beŕdindu. | bikatu, erantsi.
aparearse, binakatu.
aparecer, ageŕ, ageŕtu, agiri.
aparecimiento, ageŕtze, ageŕpen.
aparejadamente, egoki.
aparejado, gai, egoki, geŕtu, —tarako.
aparejar, geŕtu, gaitu, egokitu, —tarakotu.
aparejo, geŕkun. | abere--tresna. [eman, iruditu.]
aparentar, antz-egin, antz-]
aparente, iduri, diduri. |

egoki. | agiri, argi.
aparentemente, didurinez, dirudienez, iduriz, agiaz, itxuraz.
a pari, ainbeste (ainberṫze), oṙenbeste...
aparición, ageṙpen, ageṙaldi, ageṙketa. | ageṙkunde. | ageri. [*itxura.*]
apariencia, iduri, antz,]
aparroquiar, bezerotu.
apartadamente, bereziki.
apartadero, bazteṙ - bide, sailbide.
apartadijo, bazteṙ, berezi, —tzako. | sail. [—tzako.]
apartadizo, bazteṙ, berezi,]
apartado, aldendu, bazteṙtu, alderatu, uṙun, uṙuti, uṙutiko. | ideke, beste, (beṙtze). | bakaṙtegi.
apartar, bazteṙtu, kenarazi, berezitu, ataldu, zatitu. | uṙutiratu (uṙundu). | utzerazi.
apartarse, alde-egin, bazteṙtu, uṙutiratu, kendu, utzi. | ezkontzautsi.
aparte, beregain, berezi, bazteṙki, beste lekuan, leko, lekat. [garia pīlatu.]
aparvar, eultzitu, ultzitu,]
apasionadamente, leyaz, leyaka, leraka, giriñaz, zalez.
apasionadisimo, —zulo (zilo, zur). [| minbera.]
apasionado, zale. | aldeko.]
apasionamiento, girna, leyadura, leradura.
apasionar, zalerazo.
apasionarse, zaletu, leyatu, giriñatu, lera-izan.
apatia, tetelekeri, sorayokeri, zabaṙkeri, zabaṙtasun.
apátiko. zalez, tetele, sorayo, zabaṙ, odolgeldi, odolge, zainil, milina, melinga. [*gai.*]
apatusco, edeṙgai, *apain-*]
apeadero, gelditoki.
apear, zalditik ala buṙditik jetxi. | mugaṙtu, zedaṙiztatu.
apechugar, bulaṙtatu. | bururatu, jasan, aṙtu.
apedazar, adabatu.
apedernalado, sukaṙia bezalako.
apedreado, margotsu.
apedreador, aṙikatzaīle, aṙikari. [keta.]
apedreamiento, aṙika, aṙi-]
apedrear, aṙikatu, aṙika egin.
apedreo, aṙika, aṙiketa.
apegadamente, zaleki, gogoz. [erantsi.]
apegar, zaletu, —koitu. |]
apegarse, zaletu, giriñatu, —zulotu. [griña.)]
apego, zale, girna (giriña,]
apelar, gora jo.
apeldar, iges-egin.
apelde, iges. [tu, zuzitu.]
apelmazar, zanpatu, zapa-]
apelotonar, multzokatu, pīlatu, biribilkatu, metakatu, boildu.
apellidar, ospetu, deyagoratu, etatu. | gudara-deitu.
apellido, abizen.
apenar, mindu, atsekabetu,

jasan-erazo.
apenas, doi-doi, ozta-ozta. | uŕen. | ondoren, ta bereala.
apencar, titiztatu, bulaŕtatu. | bururatu, jasan.
apéndice, erantsikun, eraskin, ezaŕki, geiki.
apeñuscar, eskuz atzi ta zapaldu. [jeiste.]
apeo, zalditik ala guŕditik]
apeonar, oñez arin-arin ibiīi. [sengilē.]
aperador, tresnagilē, tre-]
aperar, nekazkayak landu.
apercibimiento, geŕkun. | oaŕpen.
apercibir, geŕtu. | oaŕtu, uaŕtu, antzeman.
aperción, idekaldi, idekitze.
apercollar, lepotik eldu edo eutsi. | lepazamaŕan jo-tail. [zaintzeko.]
aperdigar, okela gañeŕe]
apergaminado, zaildu, zimaildu, zimeldu.
aperitivo, zaleki, zalekoŕ, galekoŕ, gazikoŕ, gaziga-ŕi. | ideki-gai.
apernador, zankotik eltzaīe.
apernar, zankotik (zangotik) eldu. [tresna, lanabas.]
apero, nekazkai. | tresen,]
aperos, nekazkayak. | tresenak, tesnak.
aperrear, zakuŕtaratu. | nekarazi, leŕerazo. [leŕtu.]
aperrearse, nekatu, aunatu,]
apersogar, aberea uzkaldu.
apersonado, iduri ederŕ.
apersonarse, auŕkeztu, ageŕtu.
apertura, idekitze, idekaldi.
apesadumbrar, naigabetu, atsekabetu.
apesadumbrarse, eŕukitu, beltzuritu, uŕikitu, gaŕbai (damu) izan, eŕuki izan.
apesaradamente, gaŕbaidun, eŕukidun.
a pesar, alarik ere, aŕen, gogoaz bestera, olde gabe.
apesarar, naigabetu, atsekabetu.
apesararse, gaŕbai izan, eŕukitu, uŕikitu. | naigabetu, atsegetu.
apesgar, soŕkatu, toildu, aztundu.
apestar, kutsutu, zornetu, izuŕitu, izuŕiztatu. | uŕindu, kirastu.
apestoso, izuŕikoŕ. | galkoŕ.
apetecedor, gale, gura, zale.
apetecer, isitu, galetu, guratu, zaletu, gogo-izan, nai-izan. [gaŕi, guragaŕi.]
apetecible, galegaŕi, zale-]
apetencia, jangale. | gale, gura, zale, nai, giriña, goxeska.
apetite, zaleki.
apetitivo, guramen, galemen, zalemen.
apetito, gale, gura, iŕits. | jangale, gosezka, gosexka, gose-ziŕista. | zaleki, gazikoŕ. | *concupiscible* = galemen, guramen.
apetitoso, zalekoŕ, galekoŕ, gurakoŕ. | gozo, laket, gogozko. | zalekoi.
apezonado, pizku-antzeko.
apezuñar, ankak tinkatu.

apiadador, eŕukikoŕ, eŕukoŕ.
apiadar, biotz-beratu, biotz-ukitu.
apiadarse, eŕukitu, kupidatu, uŕikaldu.
apicararse, gaiztotu, zataŕtu, maltzuŕtu.
ápice, buru, mutuŕ, zoŕotz, erpin, kora. | ink, kinka, izpi. | zailena.
apículo, zi, izpi.
apicultor, erlari.
apicultura, erle-erabilkuntza. [ŕo.]
apilada, zimel, zimail, me-]
apilar, pilotu, pilatu, bildu, metatu. [adaskatu.]
apimpollarse, muskildu,]
apiñar, estu-pilatu, pilatu, multzokatu, batu, bildu.
apio, uŕdenapio. | *de risa*= iŕibelaŕ.
apiolar, uzkaldu. | il, erail.
apiparse, estebete, laŕegi jan.
apisonar, sumildu, aŕpeldu.
apitonar, adaskatu. | oso asaŕez iraindu.
apizarrado, aŕbeldin.
aplacable, otzankoŕ, adikoŕ.
aplacar, otzandu, legunarazi, emarazi.
aplacarse, otzandu, legundu, ematu, gozatu.
aplacer, atsegindu, laket izan, on-izan. [goxo.]
aplacible, atsegintsu, laket,]
aplanadera, lautzeko lanbas. [laztu, zapaldu.]
aplanar, lautu, beŕdindu. |]
aplanarse, plast-ero i. | erkindu, melindu, laztu.
aplanchar, buŕdindu, buŕnetu.
aplastado, zapal, zapa.
aplastamiento, zapaltze, zapatze.
aplastar, zapaldu, zapatu, leŕdakatu, leŕdatu, leŕdikatu, merdekatu, nastakatu.
aplaudir, txalokatu.
aplauso, txaloketa, txaloka, txalo, talo, esku-zarta (zapla, zaparta).
aplayar, ibaya uberkutik gainzkatu.
aplazar, epetu. | gerokotu, luzagotu, tai eman.
aplebeyar, oiturak zataŕtu, nasaitu. [kizun, egoki.]
aplicable, eraskizun, ezaŕ-]
aplicación, ezaŕpen, eraspen. | ikastzale.
aplicadero, ezaŕkizun, ezaŕgaŕi, egoki. [le, ikasnai.]
aplicado, egoki. | ikastza-]
aplicar, erantsi, ezaŕi. | egokitu. [ekin, egiñal egin.]
aplicarse, arduratu, ari,]
aplicativo, ezaŕki, eraskin.
aplomado, berundin.
aplomar, beŕdinkaitu, galgatu, beruneztatu.
aplomarse, erori, amildu, zalapart-egin. [tiltasun.]
aplomo, sotil, zoegi, so-]
apocado, lolo, erkin, urtun, iñozo, melinga (melin, melino, milin, milinga), landeŕ, geldo.
apocalipsis, Idazteuna'ren azken-idaztia, Ageŕketa dakuŕena.

apocamiento, erkintasun. | landeŕkeri.
apocar, uŕitu, gutxitu, ineaŕtu, mugatu, iñuskatu.
apocarse, burua apaldu, gutxietsi.
apócema, edabe.
apócrifo, ez egi.
apodar, gaitz-izendatu.
apoderado, aldun, ordezkari. *Constituir* = aldundu, eskubidetu. [bidetu.]
apoderar, aldundu, esku-]
apoderarse, jabetu, nausitu (nagusitu, naustu), jaundu, beretu, berendu, —ndu. [diṫekena.]
apodíctico, argi, ezin uka]
apodo, gaitzizen, ezizen, izengain, izen-orde, izengoiti.
ápodo, oinge, zangoge.
apogeo, goren, gain. *Junio* =Ekaña. (sits)-zulo.]
apolilladura, pipi edo sats]
apolillar, sitsatu, pipiatu, zizkatu, pipiztatu, zuildu, zuŕundu.
apología, aldezki, goreski.
apologista, aldezkari, goresle.
apólogo, ipui, ipuin.
apoltronarse, zabaŕtu, sorayotu, nagitu.
apontocar, irozo, eutsi, itxuki, soinkatu.
apoplejía, soŕeri, soŕmin.
apoplético, soŕeriaren, soŕmiñaren. | soŕeri, soŕmindun.
aporcador, luŕeztari.
aporcadura, luŕeztadura, luŕeztaldi.
aporcar, luŕeztatu, luŕztatu.
aporrai, erantzun gabe gelditu. [gaiteragin.]
aporrarse, gogaikoitu, go-]
aporreado, nekatsu, eŕukigaŕi, nekapoŕatu.
aporrear, agatu, makildu.
aporrearse, arazotsutu, nekapoŕatu, nekez uŕatu.
aporiar, luŕeratu, itxaseŕiratu. | eldu.
aportar, egin-erazo, eragin. | dagokion zatia eraman.
aportellado, ate-epaikari.
aportillar, aŕesia zulatu, erauzi.
aportillarse, aŕesia erori.
aposentar, etxaldu, etxea ala txakia eman.
aposento, txaki, *gela.*
aposesionar, aŕ erazi.
aposesionarse, jabetu, aŕtu.
aposición, geikiak itzari ezaŕi.
apósito, ezaŕki, eraskin.
aposta, nayez, oaŕez, beraizik, beraizkatikan.
apostadamente, nayez, beraizik, beraizkatikan.
apostal, aŕantzoki.
apostar, tema-egin, tematu, ...bayetz,...ezetz, lei-egin | ezaŕi, ipiñi. [leyatu.]
apostarse, jaŕi, paratu. |]
apostasía, ziñetsuko. | erauzpen, erauzi.
apóstata, ziñukale, ziñetsukale. | girbin, sayestua.
apostatar, ziñetsukatu. | utsi, erauzi, sayestu, plaustegin.

apostema, zorne.
apostemar, zaurnatu, zornetu.
apostemero, zorne-idekigai.
apostilla, eŕtzargi.
apostillar, eŕtzargitu.
apostillarse, maskuloz bete.
apostol, beldu, bidaldu, bidali.
apostolado, beldutza. | amabi belduak. [antzera.]
apostólicamente, belduen]
apostolicidad, beldukaŕtasun.
apostólico, beldukaŕ.
apóstrofo, berezkatz.
apostura, leŕdendi, zeŕdendi
apotegma, esakun, eŕakun.
apoteosis, ospekunde.
apoyadura, esne - etoŕaldi, esne-jario.
apoyar, irozo, aldeztu. | eldu, eutsi, ezaŕi. | lagundu.
apoyatura, eres-irozkatz.
apoyo, iroskai, euskai. | laguntza, bitaŕte.
apreciable, zenbakaŕi. | edeŕeskaŕi, goragaŕi.
apreciador, zenbatzaīle. | onaŕtzaīle.
apreciar, etsi, zenbatu, aintzatu. | edeŕetsi, oniritzi, onaŕtu, onetsi, goretsi, maitatu.
aprecio, zenbapen. | onespen, jaso, gora.
aprehender, oratu, atzitu, atzeman, aŕapatu, eldu. | bururatu, adiratu, gogoratu.
apremiar, lasteŕ egiñerazo, estutu, indaŕ-egin.
apremio, estutze, indaŕ-egite, *bortxa,* —erazpen.
aprendedor, ikasle, ikaslari.
aprender, ikasi. | gogoratu, bururatu. [—mutil.]
aprendiz, ikaslari, ikasle,]
aprendizaje, ikaslaritza. | ikastaldi. [trinka-egiīle.]
aprensador, zanpatzaīle,]
aprensar, zanpatu, trinkatu. | iraŕi.
aprensión, irudikeri.
aprensivo, irudikoŕ, belduŕti.
apresar, oratu, eutsi, atzitu, atzeman, aŕapatu.
aprestar, geŕtu, igitu, *prestatu.*
apresto, geŕkun.
apresuración, lasteŕkarazpen, lasteŕka. [leyaka.]
apresuradamente, lasteŕka,]
apresurar, lasteŕkarazi, lasteŕkatu, leyarazo.
apresurarse, lasteŕkatu, lasteŕ-egin, lasteŕtu, leyatu.
apretadamente, estuki. | isituki.
apretadera, estukai, eŕskai, eŕski. [*bortxa,* zailki.]
apretaderas, isi, isituki,]
apretadizo, orakoŕ, estukoŕ.
apretado, zail, gaitz.
apretador, estutzaīle. | eŕskai, estukai.
apretar, estutu, estu, eŕtsi. | naigabetu.
apretón, tinka, estukuntza. | lasteŕkaldi. | naigabe.
apretujar, estu-estutu, tinkatu.
apretura, estutasun. | meaŕ-

gune, estaŕta.
apriesa, zeaŕean, lasteŕka, leyaka (eyaka).
aprieto, estutasun. | laŕialdis, estu-aldi.
aprisa, lasteŕ, arin, zeaŕean, leyaka, eyaka.
apriscar, ardokiratu, arditegiratu, arditaldea tegiratu. [arditegi.]
aprisco, ardoki, arditoki,]
aprisionar, espetxeratu, espetxean saŕerazo. | estundu (oñestundu...) | oratu, atzitu, uzkaldu, lotu.
aproar, ontzia-aranztu, zuzendu.
aprobación, onespen. | oneski, oniritzi.
aprobador, onesle, bayesle.
aprobar, onetsi, oniritzi, zuzenetsi. [keta.]
aproches, uŕen (urbil)-lan-]
aprontar, lasteŕ geŕtu. | dirua atera edo eman, oŕnitu.
apropiadamente, egoki.
apropiado, aukerako, erazko, —artarako.
apropiar, jabetu, —tu, (neretu, zuretu, guretu.....) —ndu (berendu...), —gandu (beregandu...) | egokitu, eraztu, —rakotu.
apropincuar, aldetu, alderatu, uŕbildu.
apropincuarse, uŕeratu, uŕbildu, uŕendu.
apropósito, beraizik. | erazko. [ne.]
aprovechado, ardurati, eŕ-]
aprovechar, on izan, onegin. | auŕeratu, aintziñeratu. | ustiatu, jakitu, uztiatu, *baliatu*.
aprovecharse, jakitu, ustiatu, uztiatu, *baliatu*.
aproximadamente, —tsu, (bezalatsu, uŕentsu...)
aproximar, uŕendu, uŕbildu, uŕenarazi, uŕbiĺerazi, alderatu, alboratu, ondoratu.
aproximarse, ondoratu, uŕendu (uŕandu), uŕbildu.
aptamente, ongi, gai on, egoki, edeŕki.
áptero, egaeztun, egalge, egoge. [tasun, gayon.]
aptitud, gaitasun, gai on-]
apto, gai, gayon, egoki, —tarako, —tako—gauz.
apuesta, bayetz-ezetz, tema. | ipinki.
apuesto, sotil, apain, sona, edeŕ, zeŕden. [indaŕ-egin.]
apulgarar, beatz aundiak]
apuntalar, zurkaiztatu, irozkaitu.
apuntar, izkiĺua aŕtezkaŕera zuzendu, —aratu. | oaŕerazo, oaŕtu, oroitarazi. | izkuŕi. | ageŕtu, uŕatu. | ardoa mindu. | beatz-erakutsi.
apunte, idatzi-oaŕ. | izkuŕle.
apuñalado, auzi-antzeko.
apuñalar, auzitu, saztatu.
apuñar, eskuaz eldu. | ukabildu.
apuñear, ukabilkatu.
apuración, estutze, laŕitze. | laŕi, estu.
apuradamente, doi-doi, laŕi.

apurado, aŕmindu, laŕi, estu, txiro, ez euki, ez izan. | zail; gaitz. [laŕi-aldi.]
apuramiento, estukuntza. |]
apurar, ugindu, garbītu. | aītu, jakitu. | eŕotik jakin. | lasteŕkarazi, estutu. | laŕitu, naigabetu, atsegetu. | gogaiterazi.
apurativo, garbiki, ikuzki.
apuro, estutasun, laŕi, itotasun, izu-labori, eŕstura, aŕmin.
aquejador, laŕitzaīle, izukoŕ, estutzaīle.
aquejar, laŕitu, estutu, ito-erazi, nekarazi.
aquel, ura, aura, a, arek.
aquelarre, akelaŕe.
aquende, alde onetan.
aquerenciarse, laket izan, gozo izan.
aquese, ori, oŕek.
aqueste, au,
aqueta, zintzot, txitxaŕ, eltxu, petanaŕ.
aquí, emen. | onera, onaa.
aquiescencia, bayespen. | bayetza. [zo, ematu.]
aquietar, emarazi, legura-]
aquietarse, ematu, gentzatu, baratu, gozatu.
aquilatar, (uŕea) aztertu ta zenbatu.
aquilea, milori, milosto, anei-oŕi, anei-osto.
aquileño, lapuŕ-gai.
aquilífero, aŕanodun.
aquilino, véase "aguileño."
aquilón, ipaŕ, ipaŕalde. | ipaŕaize.
aquilonal, ipaŕaldeko. | ipaŕaizearen. | ñegute.
aquillado, tīlape-antzeko.
aquistar, uagusitu, menperatu, jabetu, iritxi.
ara, opaŕi. [arabera.]
arabe, arabitaŕ. | arabiko. |]
arabesco, arabiko.
arábico, arabiko.
arábigo, arabiko. | arabera. *Estar una cosa en arábigo*=uleŕkaitz izan.
arabio, arabitaŕ.
arabismo, araberatiko.
arabista, arabeltzale.
arada, golde-luŕ, luŕ goldatu. | luginketa.
arado, golde, nabas.
arador, goldalari. | amaika zaŕdeko, zigar, bero-zigaŕ, beatz-zigaŕ, martin mongolo.
aradro, golde.
aradura, golde-lan.
aragonés, aragondaŕ.
arambel, zapi zataŕ, zaŕpil, piltzaŕ.
arameo, arandaŕ. | aranera.
arana, atzipe.
arancel, zergatz, zerga-atz, zerga-araudi.
arancelario, zergatzaren. zergatzeko.
arandanedo, abiaga, abitzu, abidi, abieta.
arándano, abi.
aranero, atzipekari, gezuŕti.
aranoso, gezuŕontzi.
araña, armiarma (armarma, amauma, miarma, armirimao), barasma, lipo. | *(de luces)* argidi. | txori-sare.
arañar, atzapaŕtu, atzamaŕ-

tu, zaŕamazkatu, aŕamazkatu, zaŕapokatu. | maŕatu.
arañazo, zaŕapo, zaŕapoka, aŕamazka, aŕamazkada, zaŕamiko, uŕakada, kaŕamista. [ma-jale.]
arañero, ezikaitz. | armiar-]
araño, aŕamazka, aŕamitxa.
arañón, baisaran (maisaran, paxaran), aran, aranori.
arañuela, armiarmatxo. | usagari.
arañuelo, lakain, bakasta, lakasta, akain, aken, lapaŕ, kaskuri. | txori-sare.
arar, goldetu (goldetatu, goldeatu), nabastatu, saŕaratu (ixaŕatu, saratu, aratu, aŕetu).
arbellón, odi, ur-odi.
arbitrar, autatu, autu, nai dana egin. | antolabidetu, auta-eman. | egipidia bīlatu. [degekeri.]
arbitrariedad, naikeri, bi-]
arbitrario, naizko, gogozko, autazko. [zun.]
arbitrativo, naizko, autaki-]
arbitrio, autamen, aupide. | zerga, ziz.
árbitro, autari, autatzaīle, *Juez*=antolatzaīle, epaile, zuritzale.
arbol, zugatz (zuatz, zuaitz, zuaintze, aritz, zuain, zuamu), abe, ondo. | *Genealógico*=asabatz.
arbolado, zugazti, zuazti, zuatzu. | gizandi.
arbolar, ikuŕiīña goititu edo goratu. | zaldia zutitu.
arbolecer, zugaztu, zuaiztu.
arboleda, zugazti, zuazti, zuatzu, arezti. [arezti.]
arboledo, zugazti, zuazti,]
arbolista, zugatzain, zugazketari. [zuŕusta.]
arbollón, ur-odi, odi, ur-]
arborecer, zugaztu, zuaiztu.
arbóreo, zugatzaren. | zugatz-antzeko. [giīe.]
arboricultor, zugatz-lan-]
arboricultura, zugatz-lanketa. [tzeko.]
arboriforme, zugatz-an-]
arbotante, uztagai.
arbusto, zugazno, zuamuzka, lutxaki.
arca, utxa, kutxa, jaokun.
arcada, goragale, nazka, narda, kusuma.
arcaduz, istun, urbide, areka. | ugoitz.
arcanamente, eskutukoz, eskupetik, aopetik.
arcangel, gongotzon, goigotzon. [aope, ixilpe.]
arcano, eskutuko, eskupe,]
arce, gastigaŕ, aritz zuri, askaŕ, yaŕo.
arcedo, gaztigaŕegi.
arcén, eŕtz, bazteŕ. | pokale.
arcifinio, berezko mugaŕak dītuen luŕa.
arcilla, bustin.
arcillal, bustintza.
arcilloso, bustindun. | bustintsu. | bustinantzeko.
arco, mako, uztai, zubi. | aŕanbel, zuruztai. *De piedra*=aŕuztai.
arco-iris, ortzadaŕ (ortziadaŕ, oltzadaŕ, ortzedeŕ, ostadaŕ, otsadaŕ, uztadaŕ,

uztargi, uztai, ortzantz).
arcón, kutxatzaŕ.
arctado, jauparitzeko epetua dagon jaupalgai.
archi, gon—, goi—.
archidiócesis, gongoteŕki, goteŕki.
archipiélago, ugaŕtetza.
archivar, eskutuneratu, ostendu, zaitu. [(zai).]
archivero, eskutune-zain]
archivista, eskutune - zain (zai). [tegi.]
archivo, eskutune, ingizaŕ-]
arda, katagoŕi, burintza, katarda.
ardalear, jatoŕa erazagutu.
ardentía, sukaŕ, lama. | azkaŕtasun. | opa, zale, iŕits. | biotz - eŕe, bioztaŕ. | itsasisla.
arder, gaŕtu, sutu, izeki, sukatu, sukaŕtu, goritu. | eŕe, kiskaildu.
ardero, zakuŕ katagoŕi-eiztari. [tasun.]
ardid, ante, antere, zuuŕ-]
ardiente, irazeki, gaŕtsu, bero, suto, sugaŕ, suspar. | sukoŕ.
ardientemente, irazeki, bero, gaŕtsu. | adoretsu, zaleki.
ardilla, katagoŕi, katarde, katardi, burintxa, katakutxintxa, katapurtxintx, urtxintx, urtxa, katajoxintxa.
ardimiento, sututze. | azkaŕtasun, kemen.
ardite, peto, *ardit.*
ardor, zinka, sukaŕ, lama, sapero. | azkaŕtasun, kemen, adore. | opa, olde, zale, gale, iŕits, bero. | biotz-eŕe, bioztaŕ. | itsasisla, iztirtir.
ardoroso, suto, sukaŕdun, azkaŕ, kementsu, adoretsu. | eragiīle.
arduamente, zailki, gaizki.
arduidad, zailtasun, gaiztasun.
arduo, zail, gaitz.
área, lekune, orue. | luŕ-baŕu. [tze.]
arefacción, legoŕtze, igoŕ-]
arel, galbae, galbe.
arelar, galbaetu, galbaitu, galbetu.
arena, ondaŕ, are, le.
arenaceo, ondaŕdun, aredun. | ondaŕtsu, aretsu.
arenación, ondaŕezte, areztatze. [areta, ondaŕdi.]
arenal, ondaŕtza, arentza,]
arenar, ondaŕeztu, areztatu.
arenario, ariñondoko.
arencar, sardiñak igaŕtu.
arenero, ondaŕketari. | ondaŕtegi, arendegi.
arenga, jardun.
arenilla, ondaŕ xe, are xe.
arenisco, ondaŕtsu, aretsu, legaŕtsu.
arenoso, ondaŕdun, aredun. | ondaŕtsu, aretsu.
arenque, sardin igaŕ.
aréola, goŕiīun.
areómetro, lobel-aztakin.
areópago, Atenas'ko auzitegi nagusi.
arepa, artogi, artopil.
arete, estuntxo, uztaitxo. | belastun, belaŕitako.

arfado, tangal, tangalo.
arfar, tangalokatu.
argadijo, ariltoki, arilkai, alkai, astalka.
argadillo, irunalki, kotxea, ikurizki, uerku, ugaurku, ariltoki, arilkai, alkai.
argado, naspil, istilu, erakeri.
argamandel, zatarr, zarrpil.
argamasa, kare-orre, espaloi.
argamasar, kare-orretu.
argamasón, kare-orreta.
árgana, garabi.
argano, garabi.
argavieso, ugarre, zuperna, urolde. [ridun zaldia.]
argel, eskuñeko zango zu-]
argentado, zilarrtu (zidarrtu, zirarrtu.) [larrztari.]
argentador, zilarreztari, zi-]
argentar, zilarreztatu, zilarrztatu. [darrgile.]
argentario, zidarreztari, zi-]
argenteo, zirarrezko (zidarrezko, zilarrezko). | zilarrki. | zilarrkara.
argentífero, zilarrdun.
argentino, zilarrezko. | zilarrki. | zidarrkara.
argento, zirarr (zidarr, zilarr.)
argentoso, zilarrdun.
argilla, bustin.
argolla, zirgilo, obo, txirrintola, txirrindola.
argoma, ote, otaka, añote.
argomal, otegi, otadi (otadui), otakadi, otatza.
argomón, ote tzarr.
argos, oarrkorr, errne, zelatari, errnai. [tepide.]
argucias, kaku-makuak, irr-]
argüe, dibidieta.
argüellarse, txarrtu, erkitu, maskarrtu, maskaldu.
arguenas, bidasa, zakuto, kaldu, bide-zorro.
argüeñas, bidasa. | aga, zerraldo. [gutu, adirazo.]
argüir, aurrezkatu. | eraza-]
argumento, ziñespide, egibide, argibide, zuzenbide. | atzalgai.
arguyente, aurrezkale.
aricar, areatu.
aridecer, legorrtu, igorrtu, igarrtu, idorrtu.
aridez, leorrtasun, igarrtasun, eze-gabe.
árido, legorr (leorr, liorr), igorr, idorr, igarr, elkorr, soil.
áridos, bii-gauzak, ale-gauzak, garao-gauzak.
aries, arituaga. [tzeko.]
arietario, ariaren buru-an-]
arigue, zubage, zuage.
arijo, lurr arin. [larritako.]
arillo, estun. | belastun, be-]
arisco, ezkibel, uzu, izu, motz, adikaitz, gibel.
arista, galbizarr, bizarr, karel, zizkirra, ezkatape. | arrlantz. [kareldun.]
aristado, gari-bizarrdun. |]
aristarco, eslari zorrotz.
aristocracia, andikal. | goimail, andiki.
aristócrata, andikaltzale.
aristocráticamente, andiki--arauz. [andiki.]
aristocrático, andikalaren,]
aristoso, kareltsu. | gari bizarrtsu.
aritmética, zenbakizti.

aritméticamente, zenbakizti-arauz.
aritmético, zenbakiztiaren. | zenbakiztilari.
arlo, eŕatz-belaŕ.
arlote, aŕlote.
arma, izkīlu. | gudaritza, gudarozte. | irispide, erdespide, egipide.
armada, gudontzidi, ontzitalde, untzidi.
armadía, almadia.
armadijo, eizare, eiza-sare.
armado, izkīludun. [tzigīle.]
armador, ontzigīle, itsason-]
armamento, izkīlutza.
armar, izkīluztu. | izkīluak edo esku-buŕdiñak geŕtu. | geŕtu, —ztatu.
armario, sapalda, alasa (arasa), oltza.
armatoste, tramankulu, tresna, tresen. | eizare. | kankail.
armazón, —ezuŕ (segazuŕ, oezuŕ.....) | izkīluzte.
armería, izkīlutegi. | izkīlugintza. | ikurdi. [ketari.]
armero, izkīlugīle. | izkilu-]
armífero, izkīludun.
armígero, izkīludun. | gutzale. | ikuŕdi-zai.
armipotente, izkīlu-aldun.
armisonante, izkīlu-otsegīle.
armisticio, meni, gudaŕte, gentzune.
armonía, ereskidetasun.
armónico, ereskide,
armonio, txauneskiño.
armonioso, ereskitxu.
armonizar, ereskidetu.
arnacho, ozkeŕen, geldi-oŕi, goldaŕon.
arnés, altzairu-janzki. | zaldi-tresna. | lanabas.
aro, ustai (uztai), estun, zezīlo. [uñuri-osto.]
aro, eŕe-belaŕ, suge-gerezi,]
aroma, atson, uŕin, *likurta.*
aromático, atsondun, uŕindun.
aromatizar, atsondu, uŕindatu (luŕindu), uŕinztatu, usainztatu.
aromoso, atson, uŕintsu.
arón, eŕe-belaŕ, suge-gerezi, uñuri-osto.
arpa, maniura.
arpado, txori ereskitsu txistu-dagiena.
arpadura, aŕamazka, aŕamitxa, zaŕapo.
arpar, atzapaŕtu, atzamaŕtu, aŕamazkatu. | zeŕendatu, puskatu, zatitu.
arpeo, kako, mako.
arpía, egaztī aŕapakari bat. | emakume txeŕi aska, zilipitrin.
arpillera, ziriko.
arpista, maniura- jotzalē.
arpón, korain.
arponado, korain-antzeko.
arponero, koraingīle.
arqueado, uztaitu, baranga makotu, makuŕ, zubitu.
arquear, uztaitu, makotu, zubitu, makuŕtu. | artīlea astindu ta aŕotu. [katu.]
arquear, goragaletu, gora-]
arqueo, itsasontzi-lekune.
arquero, kutxagīle, utxagile.
arquero, bost neuŕkin-eu-

nen luze ta bat lodiko buŕnea (buŕdiña). | uztari.
arqueta, kutxatila.
arquetipo, eredu nagusi.
arquetón, kutxatzaŕ.
arquibanco, kutxadun zizailu, kutxalki.
arquidiócesis, gongoteŕki.
arquiepiscopal, gongotzayaren.
arquimesa, kutxa-mai.
arquisinagogo, judaŕtxaun-buru.
arquitecto, etxagile.
arquitectónico, etxagintzaren. [irateŕti.]
arquitectura, etxagintza,]
arquitriclino, mai-zai.
arrabal, aldauri, aldeŕi, albeŕi. [deŕiko.]
arrabalero, aldauriko, al-]
arracada, belastun, petenta, tintil, belaŕitako.
arracimado, mordotu, molkotu, okotu.
arracimarse, mordotu, lukutu, golkotu, kaldaztu.
arraclán, zumalakaŕ, laŕa-ezki, olakabaŕ, olakaran, olaran, txori-eguŕ.
arraclanedo, zumalakaŕegi, zumalakaŕtza.
arraez, buru, buruzagi. | ontzi-buru.
arraigadamente, eŕoki.
arraigado, onibaŕdun.
arraigar, zustraitu, eŕotu, eŕoztatu, zañak egin, zañak edatu.
arralar, bakandu.
arramblar, ugaldetu, uroldeak luŕa ondaŕez bete. | aŕapatu ta eraman.
arrancadera, ardi-juale.
arrancadero, iŕtentoki.
arrancado, onibaŕdun txirotua. [zipoŕ.]
arrancapinos, gizon txiki,]
arrancar, zustraitik atera, zusteŕkatu. | erauzi. | abitu, atera (ateri), iŕten (uŕten). [ta igitaitu.]
arrancasiega, zusteŕkatu]
arranciarse, mindu, gaŕdingatu, kaŕmindu.
arrancharse, multzokatu, taldekatu.
arranque, zusteŕkaldi, indaŕka, oldaŕ, indaŕaldi, azkandi, azpa-puzka. | goyaldi, aseŕaldi. | arinkeri.
arrapar, aŕapatu, aŕapakatu.
arrapiezo, zataŕ, txantxaŕ, piltzaŕ. [pil, txantxaŕ.]
arrapo, zataŕ, piltzaŕ, zaŕ-]
arras, baitura. | ezkontzabai. | amairuki.
arrasar, lautu, beŕdindu, nabatu, soildu, aŕastu. | ozkarbitu.
arrastradero, zamabide.
arrastrar, naŕeztu, naŕaztu, naraztu. [kitua.]
arratonado, saguak janaki-]
arrayaz, buru, buru-zagi. | ontzi-buru.
arre, aŕe! aida!
arrear, ayotu, aidatu.
arrebañar, batu, pilatu. | *platos*=leŕdatu.
arrebatar, aŕapatu, arontatu, indaŕez kendu.
arrebatiña, aŕapaka.

arrebol, ozkoŕi, azkoŕi, goibelargi:
arrebolar, ozkoŕitu.
arrebozar, aŕpegia estali.
arrebujarse, goitik bera estali.
arreciar, geyagotu, —agotu.
arrecife, ugaŕi.
arrecirse, ozmindu, kukuldu, maskuŕtu.
arrechucho, goyaldi, aseŕaldi. | arinkeri. | zakaŕaldi.
arredilar, ardokiratu.
arredondear, biribildu, boildu. [-erazo.]
arredrar, alde-egin. | itzul-]
arregazado, gorantz makotua.
arregazar, gonak geŕiratu.
arregladamente, arauz, legez. [neuŕidun.]
arreglado, arautu. | eratu,]
arreglar, eraztu, arautu. | atondu, tajutu, antolatu, eratu, apaindu. | *Arreglárselas*=iztundu, itundu, bilakatu.
arreglo, era, arao. | itun, iztun, alogu. *Con arreglo*= arauz. [ñatu, zaletu.]
arregostarse, girnatu, giri-]
arrejacar, areatu.
arrejaco, iruoŕtz.
arrejaque, iruoŕtz.
arrejaque, buŕgoi.
arrejerar, bi ainguraz, auŕetik ta batez atzetik ontzia irozo.
arrellanarse, eseŕtokian nasai jaŕi. | nasai bizpidean egon. [erabaki.]
arremangar, jaso, bildu. |]
arremetedero, eraso - toki, jaŕki-alde. [jaŕki, jaŕaiki.]
arremeter, oldaŕtu, erazo,]
arremetida, oldaŕ, eraso, jaŕki-aldi, oldaŕgune.
arremolinarse, zuŕunbildu.
arrendador, eraentzale. | eraendun.
arrendamiento, eraen.
arrendamiento (de animales), migadoin, migodoin.
arrendante, eraentzale.
arrendar, eraendu, *alogatu.* | zaldiak ao-ugalez lotu. | antz-egin.
arrendatario, eraendun.
Compañia arrendataria= eraendun launbatz.
arrente, eŕotik.
arreo, edeŕgai, pitxi, apain. | beaŕki, deusak.
arreo, jaŕaiki, jaŕai-jaŕai.
arrepasar, beŕiz igaro.
arrepentida, emakume gaŕbaidun.
arrepentimiento, gaŕbai, uŕiki, eŕuki, *damu.*
arrepentirse, gaŕbai izan, gaŕbaitu, uŕikitu.
arrepticio, deungetua.
arrequesonarse, gaztanberatu, zenberatu.
arrequise, edeŕgalu. | beaŕkun, beaŕki.
arrestado, oldaŕkoŕ, oldaŕkoi, ausaŕ. | moŕoilope.
arrestar, espetxaldu, moŕoilopetu.
arrestarse, oldaŕtu, buruz bera langaitz bateratu.
arresto, espetxaltze. | giltzape, moŕoilope.

arresto, atsaŕ, ozaŕ, azkaŕtasun, oldaŕ.
arrezagar, jantzia jaso.
arria, eli, eletalde, zamalda, talde.
arriada, uolde, ualde, urijol.
arrial, ezpata-gurutz. | ezpata-sagaŕ,
arriano, aritaŕ. [ña beeratu.]
arriar, izoyalak ala ikuŕi-]
arriarse, ugoldetu, urpetu.
arriaz, ezpata-gurutz. | ezpata-sagaŕ. [nago.]
arriba, goyan. | gora. | le-]
arribada, ontziaren izturiratze, eldutze. [kunde.]
arribaje, ontziaren luŕera-]
arribar, ontzia luŕeratu, izturiratu, eldu. | ondaŕeratu, azkenerañotu.
arribeño, goyeŕitar, goyeŕiko, goyeŕitiko.
arribo, eltze, eldutze, —aratze, —ratze.
arriendo, eraen. | migadoin.
arrieria, zamaltzaintza.
arriero, zamaltzain (zai), zamaldun.
arriesgadamente, — zorian, —uŕen, —agiñan.
arriesgado, oldaŕkoi, izukaitz, ausaŕ. | oldaŕkoŕegi, ausaŕegi, ariñegi.
arriesgar, —agindu, —zoritu, —uŕendu (uŕandu), *aŕiskatu.*
arrimadero, elbide, irozkai.
arrimadizo, alderakizun, uŕbilkizun, uŕenkizun. | usnadun, lepotaŕ.
arrimador, zuŕbil (zubil, zunbil, sunbil.)
arrimiadura, uŕentze, uŕbiltze, alderatze.
arrimar, uŕendu, uŕbildu, alderatu, alboratu, —ratu, —ganatu. | utzi. [zaipetu.]
arrimarse, burua irozo. |]
arrime, uŕen, uŕbil.
arrimo, irozkai. | laguntza, zantza.
arrinconado, zokoratu, ostendu, bazteŕeratu, ezetsi.
arrinconar, zokoratu, ostendu, bazteŕeratu.
arriñonado, giltzuŕun-antzeko. [ausaŕki.]
arriscadamente, —zorian,]
arriscado, oldaŕ, izukaitz. | arin, zeŕden.
arriscado, aŕkaitzu, amiltsu. | zail, gaitz.
arriscar, aŕiskatu, —zoritu, oldaŕtu. | aunditu, aŕotu, puztu.
arriscarse, ardiak amilkatu.
arrisco, aŕisku, galbide, —zori, —uŕen.
arrobarse, kordegabetu, zentzu-galdu. [latu.]
arrobiñar, bildu, batu, pi-]
arrobo, kordegabetze, zentzu-galtze.
arrocado, goruantzeko.
arrocero, ugoluaren. *Molino*=ugolu-bolu.
arrocinar, aberetu. | txoratu, maiteztu.
arrodillar, belaunika-erazo.
arrodillarse, belaunikatu, belaunbikatu.
arrodrigar, zurkaitzak ipiñi.
arrodrigonar, zurkaitzak ipiñi.

arrogancia, ankoŕtasun, anduŕeri, antura, burgoikeri.
arrogante, ankoŕ, antuts, burgoi, aŕo. | ozaŕ, kementsu.
arrogantemente, burgoi.
arrogar, —tzakotu (semetzakotu, alabatzakotu...) | beretu, neretu, zuretu, guretu, zuendu, berendu, —ndu.
arrojadamente, oldaŕka.
arrojadizo, jauŕtiki-gai. | azaga, azagai.
arrojado, oldaŕkoi, izukaitz, azkaŕegi.
arrojados, prakak, galtzak.
arrojar, jauŕtiki (auŕtiki, euŕtiki, uŕtiki), egotzi, bota, iraitzi, erantzi.
arrojarse, jauztu, amildu. | oldaŕtu.
arrojo, oldaŕ, ausaŕdi.
arrollar, biribilkatu, bildu, —ildu. | amilka eraman. | etsayak apuŕtu, igeserazi. | ixilerazo.
arromadizarse, erlaztu.
arromanzar, gazteleraztu.
arromar, kamustu (amustu).
arronzar, eskogaz araxego eraman.
arropar, soñekotu, soñekoz estali, estaldu. [zirgilo.]
arropea, oñestun, estun,]
arrostrar, griñatu, zaletu. | muskaŕtu, muskeŕtu, aŕpegi egin. | auŕkeztu, oldaŕtu.
arroyada, latsaŕ, ibaŕ, aran.
arroyadero, latsaŕ, ibaŕ, aran.
arroyar, lastu.
arroyarse, gorindu, goŕitu.
arroyo, lats, zuŕuta, *eŕeka.* | laspide. *Arroyos de lágrimas*=negaŕak ibaika.
arroyuela, eguŕ-belaŕ.
arroyuelo, lastxo.
arroz, ugolu, ur-olu.
arrozal, ugoludi.
arrufar, uztaitu, makotu.
arrufianado, andraketarien-eraz. [izuŕ, kiskuŕ.]
arruga, zimuŕ, zimuŕtura. |]
arrugar, zimuŕtu, izuŕtu, zimaildu, kiskuŕtu, pirtzildu, muŕukatu, zakaildu. [zenda. | uŕe-meatz.]
arrugia, meatoki, meoki,]
arruinador, ondatzaīle, zuzitzaīle, eŕausle.
arruinar, zuzitu, ondatu. | kalte aundia eratoŕi.
arrullar, kuŕukatu, uŕumatu, uŕungatu. | auŕari lo-eragin.
arrumaco, iskintxo, maiteki, laztan, purtzikaldi.
arrumaje, zamaen banatzea ontzian. [ontzian.]
arrumar, zamak banatu]
arrumazón, zamaen banatza ontzi-lekunetan. | odeimukuru.
arrumbar, zokoratu, baztertu, ostendu. | leŕoka upelak ipiñi.
arrumbar, itsas-oŕatzaren bitaŕtez edozer zuzendu.
arsenal, itsasontzitegi, ontziola. *Arsenal de noticias*=elaberitsu, izpeŕontzi.

artado, jaupaltza arṫzeko epetua.
arte, indaṙ, arṫezi, trebetasun, antze. | araudi, arautegi. | ederṫi. *Artes*=edēṙtidi. [rapilo.]
artejo, ezuŕgiltz, beatz-ko-]
artemisa, zizare-belaṙ.
artemisia, zizare-belaṙ.
arteramente, malmuzki, maltzuŕki.
arteria, zain goŕi.
arteria, malmuzkeri, maltzuŕkeri. [goŕiaren.]
arterial, zain goŕiko, zain-]
arteriografia, zaingoŕi-elesti.
arteriola, zain goŕitxo.
arteriologia, zaingoŕizti.
arterioso, zaingoŕiko, zaingoŕiaren. | zaingoŕitsu.
artero, maltzuŕ, malmutz, trebe.
artesa, aspil, oaska, aska, oramai (olamai, oramain, oramaira), maira, maida.
artesano, arotz, nekazale, langilē. [putzu, urtegi.]
artesiano (pozo), gayo,]
artesilla, ugaska, ur-aska.
artesón, aspil, ikuzaska, aska. [maitxo.]
artesuela, oaskatxo, ora-]
artético, beatz-eri, azkiltz--eri.
articulación, bapen, biltze. | giltz, loki, lokezuŕ, kozkoŕ, txoko, oŕno, korapilo, kabila, kunkuŕ, txunko. | oguzpen. [argiz.]
articuladamente, oguzkera]
articular, ziriztatu, batu, bildu, elkaṙtu, lotu. | oguzi, itz-ebaki.
articulista, idazkai-idazle.
articulo, atal. | idazkai. | mugitz, mugale. *Determinado e indeterminado* =zeindua ta zeingea. | *Comercial*=salgai, saloski, salostaṙ. | *De fé*=ziñeskai. | *De la muerte*=ilurén, eriotzaldi. | *De primera necesidad*=beaṙki.
artifara, ogi.
artife, ogi.
artifero, okin.
artifice, ederṫzale. | egilē, —kin. [zonak egiña.]
artificial, eskuz egiña, gi-]
artificialmente, arao-legez, eskuz.
artificio, aṙtezi, trebetasun, antze. | malmuzkeri.
artificioso, ederṫi-legez ala antzez egiña. | maltzuŕ, malmutz.
artiga, labaki, lanbeŕi.
artigar, labakitu.
artillar, izkilūztu. | *artilatu,* suagatu.
artilleria, izkilū-araudi. | suagalaritza.
artillero, suagalari.
artimaña, eizare, txolaṙte. | atzipe.
artina, laṙ-ale, sasiaga-bii.
artista, ederṫidi - ikasle. | ederṫzale, eŕlari, eŕtilari.
artisticamente, ederṫi-arauz.
artistico, ederṫide.
arto, laṙ, sasi-aga, magardatze, sapaŕondo. | esilaṙ.

artolas, arṕtol, kolosterdi, kosterdi, astasaski.
artología, ezuŕ-giltzizti.
artos, laŕ, sasiaga, magardatze.
artrografía, ezuŕ-giltz-elesti.
artuña, ardi erdia umea galdu duena.
árula, oparitxo.
aruñar, atzapaŕtu, atzamaŕtu, aŕamazkatu.
aruñazo, zaŕapo, aŕamazka, zaŕamiko. [atzapaŕ.]
aruño, aŕamazka, aŕamitxa,]
arúspice, azti, aztu, este-azti, usnagin.
aruspicina, usnagintza, este-aztigintza.
arveja, ilaŕ (idaŕ, igaŕ), subeilaŕ, aizkol, ilaŕ biribil, marikol, txintxil.
arvejal, ilaŕdi.
arvejana, ilaŕ, aizkol, garilaŕ, zalke (zalka, zalge), | aramu-belaŕ.
arvejar, ilaŕdi. [kol.]
arvejera, ilaŕ, aizkol, mari-]
arvejo, ilaŕ (igaŕ, idaŕ), etxilaŕ, subilaŕ.
arvense, aloŕ-landare.
arvícola, saturdin, satsuri, satsubi. [| gongoteŕki.]
arzobispado, gongotzaitza.]
arzobispal, gongotzayaren.
arzobispo, gongotzai.
arzón, zel. | zelauŕki, zelatzeki.
as, bata, bateko.
asa, kirten, kideŕ (kidaŕ, gideŕ). | elbide. *En asas*= ankeŕetxeka.
asá, arela, ala. [naita.]
a sabiendas, oaŕez, nayez,]
asadero, eŕakizun, eŕaki (eŕeki.)
asado, gerin, ubŕe, eŕea.
asador, geŕen (keŕen), buruntzi.
asadura, gibeleŕai, gibelaŕai, eŕegibel, galtxaŕ.
asaduría, abeltsari.
asaeteador, gezi-egozle.
asaetear, gezi-egotzi. | naigabeztatu. [*alogeratu.*]
asalariar, norbaiteraendu,]
asaltar, jauki, asaldatu, eraso, oldaŕtu. | ustekabean eraso, gertatu, etoŕi,—ganatu. [zi. | gudantz.]
asalto, asalda, eraso, erau-]
asamblea, batzaŕ, batzaŕe, balderna. | bazkintza. | latetxe, legetxe.
asar, eŕe, sutu, gerin.
asarse, kiskaildu, eŕe, sutu.
asarero, baisaran, basakaran, matxakaran.
asaz, aski, naiko. | agitz, oso, txit, txitez. [kipula.]
ascalonia, tipulatz, txorta-]
ascáride, este-zizare, ertze-zizare.
ascendencia, leñu, leinu.
ascendente, gorale, igaile, igole, iyole.
ascender, igo, io, igan, gañaŕtu. | goragotu.
ascendiente, gorale, igole. | asaba, guraso. | eŕo, indaŕ, uste on, egikoŕtasun.
ascensión, gorazkaldi, igotze, igoera, iganaldi, igandel | Josukistoren Igokun-

dea. | gorarazte, igoerazte, igorazte.
ascensional, gorazki.
ascenso, goratze, igotze, igande, igo-erazte.
ascensor, gorazkai, igoteko, igaiteko.
asceta, donbidari. [dizti.]
ascética, donbide. | donbi-]
ascético, donbidari. | donbidearen. [bidizti.]
ascetismo, donbide. | don-]
ascio, itzalgetaŕak.
asclepiadeo, pika-belaŕ.
asco, iguin, narda, narga, naga, naska.
asco, goragale, okanai, gorale, kusuma.
ascua, txindaŕ, txinaŕ, txindi, ikatz gori.
aseadamente, garbi, txukun, txauki, zirarki.
aseado, txukun (txukuin, txukin), txau, zirar.
asear, txukundu, txautu, jautu, *apaindu.* [*latari.*]
asechador, atzipekari, *ze-]*
asechanza, atzipe, iruzur, maltzurkeri, malmuzkeri, *zelatada.*
asechar, atzipetu, iruzur-egin, *zelatatu.*
asedado, zikirio-antzeko.
asedar, zikirioa bezin leun ipiñi. [estutu.]
asediar, jauki, *inguratu,* |]
aseglararse, ludikoi, txaungizona ala lekaidea ludikoyak lez bizi edo oitu.
asegundar, osteratu, beŕiztu. [zaibide.]
aseguración, sendobide,]
asegurar, sendotu, tinkotu, tinkatu, lotetsi | ostenduzaitu, *gorde.* | ziñeztatu | gaizkatu, gaitzetik begiratu.
aseidad, bereztasun.
asemejar, iduri-erazo, bezalakotu, antzeztu.
asemejarse, iduritu.
asendereado (camino), bide oitu, askotan igaroa. | nekatsu, lantsu, lagungabe.
asenderear, zidoŕtu, bidaskatu. | bidezkaratu.
asenso, onespen, bayetza, bat-jotze; *dar asenso*=ziñetsi, bayetsi.
asentada, exeri-aldi, jaŕaldi. *De una asentada*=aldi batean.
asentaderas, ipuŕ-mazel, ipuŕmami, ipuŕdi.
asentadillas, (a), alde batera emakumiak bezala zaldizkatu.
asentado, eseri, jaŕi. | betiko, aldage, iraukoŕ.
asentar, eseri-erazo, jaŕi, ezaŕi. | bayeztu | egokitu.
asentarse, eseri, jaŕi, *paratu.* | jalki, lauspeatu.
asentimiento, bayespen, onespen, bat-jotze. | bai, bayetza.
asentista, ornitzale.
aseo, txukuntasun, jautasun (xautasun).
asequible, iriskoŕ, eskurakoi,—eŕez. [| bayezki.]
aserción, baipen, bayezpen.]
aserradero, zeŕatoki.

aserradizo, zeŕakiuzn, zeŕagai. [| zeŕatu, segatu.]
aserrado, zeŕaren antzeko.]
aserrador, zeŕari, *segari.*
aserradura, zeŕatu | zeŕatuna. [ŕauts.]
aserraduras, zeŕakin, ze-]
aserrar, zerratu, zegatu.
aserrín, zeŕauts, zeŕazagi (zeŕazai), zeŕakin, segakin.
asertivamente, bayetz.
asertivo, bayezki.
aserto, bai, bayezta, baipen, bayezpen.
asertorio, (juramento), bayezko zinezpen.
asesar, zintzotu, zentzatu, sentzatu, zuŕtu.
asesinar, erail, ilarazi, gizerail, il, saŕaskitu. | zataŕkeria egin. [erailtze.]
asesinato, erailtza, giz-]
asesino, eraile, gizeraile, iltzale, eriotzale, saŕaskintzale. [lari.]
asesor, onulari.| epai-onu-]
asesorar, onu-eman.
asesorarse, onu-eskatu, iritzia galdetu.
asesoría, onularitza
asestar, jo-tokirantz zuzendu izkilua,—ratu,—ranztu, ganatu. | egotzi, jauŕtiki, jauzi, erauzi.
aseveración, egiztapen, bayezpen. [tu, ziñeztatu.]
aseverar, egiztatu, bayezta-]
asfixia, arnas-gabe geldítze, ats-gabe.
asfixiar, arnas-gabetu, ats-gabetu, keito.

asfodelo, irustarbi, anbuło, andalapoŕu.
así, onela, oŕela. *Así sea*=olantxe. *Así como*=bezala, lez, eraz.
asiático, asitaŕ.
asidero, kirten, kideŕ, | elbide, lopide, esku-toki.
asiduamente, beti, saŕiro, jaŕaiki, maiz. [koŕ.]
asiduo, jaŕaiki, betiko, irau-]
asiento, eseri-toki, eserleku, jaŕtoki. *Hombre de asiento,*=zintzo, zuŕ.
asignar, arakotu, berezi, beretsi.
asilo, igesleku, bakaŕtegi, zaipe, estalpe,—tegi,—leku. | uŕgazpen, laguntasun, soroski.
asilla, kabila, ziritz.
asimiento, euspen, eldutze, itsaspen.
asimilar, antzetu, erkatu. | iruditu, diruditu.
asimismo, berebat, orobat, bereberki. [dirudiena.]
asimplado, ergeldu, ergel]
asinino, astuaren, astoki.
asir, eldu, eutsi, atzitu, atzeman. | eŕotu, sustraitu, zusteŕtu.
asistencia, laguntze, laguntza, auŕkezte. | bizpide, soroski, uŕgatzi.
asistente, lagun.
asistir, lagundu. | joputu. mutildu, mirabetu. | erdu | auŕkeztu. [atsandi.]
asma, arnas-neke, asneke,]
asmático, arnas-nekearen, asnekearen. | arnas-neke-

dun, aṣnekedun, ats-bai.
asna, astaeme, astaina.
asnacho, ozkeŕen, geldi-oŕi, goldaŕon.
asnada, astakeri.
asnal, astaki. | abereki.
asnalmente, asto-gain, astoka. | astoki.
asnallo, ozkeŕen, geldi-oŕi, goldaŕon. [ri, astakeri.]
asneria, astotalde. | eroke-]
asnero, astozai.
asnino, astaki. [kirten.]
asno, asto. | astakaiku, asta-]
asobarcar, besazpiratu, besaperatu, galtzaŕperatu, kaltzaŕperatu. [maltzuŕ]
asocarronado, erdi-isekari,]
asociación, arau, aro. | bazpatz. [bazpazkide.]
asociado, lagun, araukide,]
asociar, lagun-erazi. | elkaŕtu, batu.
asociarse, elkartu, batu.
asolación, soiltze, zaŕaski erauzpen, ondapen.
asolanar, aize-egoak ondatu.
asolar, luŕeratu, ondatu, erautsi. | soilda. peatu.]
asolarse, jalki, lobela laus-]
asoldadar, gizona eraendu.
asoldar, gizona eraendu, *alogeratu.*
asolear, eguzkiratu, ekiztatu. | beltzarandu.
asomada, ageŕpen, kirik, kiriketa. | ikusleku.
asomar, erdi-agertu, kirikatu, burua ageŕtu, so-egin, begiratu. | ziritu.
asombradizo, itzalgaizkati, izukoŕ *(izikoŕ)*, izuti.
asombrador, izugaŕi, izukoŕ. | gelgaŕi.
asombrar, itzal-egin. | margoa nabaŕtu. | izutu, ikaratu. | geldu-erazo, aŕitu.
asombrarse, zukuruztu, geldu, aŕitu, zurtu, zurkaiztu.
asombro, zukurutz, izu, izi, laboŕi, ikara, aŕidura.
asombrosamente, gelgaŕiki. aŕituki. [koŕ, gelkoŕ.]
asombroso, izukoŕ, ikara-]
asomo, aztarna, atz. | susmo *(susmaŕ, usnaŕ, usno)*. *Ni por asomo* = iñolaz ere.
asonada, matxinada, asalda.
asonancia, oskidetasun. | kidetasun.
asonantar, oskidetu.
asonante, oskide. [maibatu.]
asonar, oskidetu, bi ots a-]
asordar, goŕ-erazo, soŕ-erazi. [etxabetu.]
asotanar, etxabeak egin,]
aspa, zuzki, zuri, zur, astalkari, astalkai, matazuzki. | gurutze. [astalkari.]
aspadera, zuzki, matazuri,]
aspado, besazabal, adaŕtzabal.
aspar, matasatu, astalkaitu. | atsegetu. | gurutzean josi.
asparse, anotu.
aspaventos, geyegiko izuak, izukeri, gelkeri, aŕikeri.
aspecto, laŕantz, iduri. | betaŕte, azpegi, auŕpegi, aŕpegi.
asperamente, lazki.

asperear, kutsu-latza izàn.
arperete, gazi-latz.
aspereza, laztasun, laztura, gaŕaztasun, zeaŕ.
asperiego, zubiri-sagaŕ.
asperilla, latz-belaŕ, laatx, latx.
asperillo, gazi-latz. [kotu.]
asperjar, intzatu, busti, ez-]
áspero, latz, lakatz, lakaŕ, pelkaŕ, gaŕatz. | makeŕ, gogoŕ.
asperura, laztasun.
áspid, trantsuge. | suge.
áspide, irantsuge. | suge.
aspiración, arnas-artze, askoiti. | nai izate, uzi, leyadura, opa. | Jaungoikoarekiko oldaŕgune.
aspirante, izanai, izakura, —nai, —gura, leyadun, leradun, uzidun. | —gai.
aspirar, arnastu, ats-egin. | uzitu, leyatu, opatu. | *H*-izkia oguzi.
asquear, nazkatu, goragaletu, kusuma-egin.
asquerosamente, zikinki, likizki, zazkel.
asquerosidad, zilin, likits, iguingaŕi, nazkagaŕi.
asqueroso, nazkagaŕi, iguin, goragale, nardagaŕi, likits, zilin. [aga, kirten.]
asta, aztamakil. | makil,]
astado, aztamakildun.
asterisco, izaŕtxo, oaŕatz, oaŕkatz.
asterismo, izaŕtza.
astero, aztamakildun.
asteroide, izaŕantz. [aga.]
astil, kirten (kirtain), kideŕ.]
astilla, ezpal (sospal, zuzpal, ozpal), baldo, laurki, eskai.
astillar, ezpaldu.
astillazo, ezpalkada.
astillero, jaŕtoki. | itsasontzitegi.
astilloso, ezpalkoŕ.
astral, izaŕaren, izaŕen.
astreñir, idoŕesi, estutu, eŕtsi, korapilotu.
astrictivo, idoŕeskoŕ, eŕskai.
astrífero, izaŕtsu. [sun.]
astringencia, idoŕeskoŕta-]
astringente, idoŕeskoŕ, eŕskai.
astringir, idoŕesi, eŕtsi, estutu. | eskuperatu, —erazo (erazi).
astriñir, idoŕesi. | eskuperatu, —erazo.
astro, izaŕ.
astrologia, izaŕizti. *Judiciaria* = izaŕkizun, ostizun. *Natural* = izaŕkorde, ostorde.
astrológico, izaŕiztiaren.
astrólogo, izaŕtari, ostari.
astronomia, izaŕizti, ortzizti. [ti-arauz.]
astronómicamente, izaŕiz-]
astronómico, izaŕiztiaren. *Año* = izaŕ-urtebete.
astrónomo, izaŕtari, ostari.
astrosamente, zikinki, likizki, zazkel.
astroso, zorigaiztoko, zoritxaŕ, zorigabeko. | zataŕ, arlote. [sun, zuuŕkeri.]
astucia, amaŕu, maltzuŕta-]
astucioso, amaŕudun, maltzuŕ, malmutz.

asturión, polaio. | zaldiño, motxal.
astutamente, amaŕuki, maltzuŕki, malmuzki, zuuŕki, biuŕki, nabaski.
astuto, zamo, amaŕudun, maltzuŕ, malzuŕ, malmutz.
asueto, opoŕ, lanaŕte, jostaegun.
asumir, beretzakotu, beregaindu, bereganatu, beregandu. | jaso.
Asunción (la), jasokundea.
asunción, bereganatze..... | jasotze, jaso-aldi.
asunto, iztagai, —gai, —kizun. | atzalgai.
asurcano, luŕ-mugaide.
asurcar, ildaskatu, ildokatu.
asuso, goiti.
asustadizo, iziper, izuper, izuti, iziti, izukoŕ, izikoŕ.
asustar, izutu, izitu, iziki, aztoratu, lazkitu. [ko.]
atabacado, ke-belaŕ-antze-]
atabal, aŕatz, atabal, tabal. | tun-tun, txun-txun.
atabalero, aŕaztun, atabaldun, atabalkari.
atabernado (vino), ardo gutxika saldua.
atabladera, pisu-ol, lau-ol.
atablar, lau-oldu, lau-olèztatu.
atacadera, trinkagai.
atacado, uzkuŕ, erabeti, gelbera.
atacador, trinkagai. | auzi.
atacar, kalteztu, eraso, jauki, oldaŕtu. | estuerazo, laŕitu, estutu.
atacar, trinkatu, zanpatu.
ataderas, galtzerdi-eski, eski, lokaŕi. [lokaŕi.]
atadero, loki, eski, lozki,]
atadijo, lotu txiki, lopil.
atado, gelbera, uzkuŕ, gutxirako. | lotu, estekatu.
atador, lotzale. | lotzeko lanbasa, lozki, loki.
atadura, lotze. | lokaŕi, lokalu, loki, lozki, eŕezki. | bapen, eraspen, itsaspen. itxeki. [katu, erdi-ito.]
atafagar, usai aundiz soŕ-]
ataharre, ankaual.
atahona, zaldi-bolu.
atahorma, aŕano-erai.
ataifor, eŕatilu, aspil. | mairu-mai. [pide.]
atajadero, ubide-eragoz-]
atajadizo, eragozpide.
atajar, bidaskaratu. | bideak autsi, eragotzi.
atajarse, laboŕitu, lagoŕitu, uzkuŕtu, gelberatu. [toki.]
atajea, aŕoil. | urodi, zuŕu-]
atajia, aŕoil. | urodi, zuŕutoki.
atajo, labuŕ-bide, bide lasteŕ, uŕbide, uŕbilbide, zeaŕ-bide. | eragozpen, ebakiera.
atajuelo, bidaxka,
atalaje, mandatresnak, zaltresnak. | tresneri, ostilamendu.
atalantar, oldezko izan, gogozko izan, egoki izan.
atalantar, zorabiatu, laboŕi-erazo. | geldu.
atalaya, begiztoki, begiratoki, baranda, baŕandegi.
atalayador, begirari. | ba-

randari, usnari.
atalayar, begiztatu, begiratu. | barandatu. [rari.]
atalayero, barandari, begi-]
ataludar, aldapatu, islegitu.
ataluzar, aldapatu, islegitu.
atalvina, uŕesnẹzko aya.
atamiento, gelbera, uzkuŕtasun, ilaun. [ko.]
atanor, uristun, urodi, ba-]
atañer, egon (dagokit, dagokizu...), sogin.
ataque, eraso, jaŕaikada, oldaŕgune.
atar, lotu, estekatu, orapilatu, lokaŕiztatu, —ztatu. | igigetu. *Atar corto*= uzkaldu, eragotzi, estekatu.
atarse, lotu, trabatu.
atarantado, burtzoro, zoro, ergel. | igikoŕ.
atarantar, burtzoratu.
atarazana, itsasontzitegi. | lokitola. [egin, ozkildu.]
atarazar, ozkatu, ozka-]
atardecer, aŕatsaldetu.
atareado, arazodun, lantsu, jardun.
atarear, saildu.
atarearse, arazotu, lantsutu.
atarjea, aŕoil. | urodi, zuŕutoki. [yez bete.]
atarquinar, erdoka edo lo-]
atarraga, ataŕaga, likoso.
atarragar, zaldiyarentzako oinburdiña geŕtu edo egokitu.
atarraya, sare biribil.
atarugar, ziriztatu, azkonaŕtu, aizkondu. | ixil-erazo.
atarugarse, zurtu, ixildu, mingetu, *mututu.*
atasajado, zaldi-gañean etzanik dijoana.
atasajar, okela zeŕatu, ĭauŕkitu.
atascadero, lupari. | eragozpide, eragozketa.
atascamiento, eragozpide, eragozketa.
atascar, eŕtsi (etsi, itxi), abastaŕztu, muloztatu. | makeztu, zoko-egin, kokatu, kakotu, lokaztu.
atasco, eragozpide, eragozketa.
ataud, iloe, il-oe, zeŕaldo (zaŕaldo), kuxa, ilkutxa.
ataudado, iloe-antzeko.
ataviar, edertu, txukundu, *apaindu.*
atavio, apain,
atavismo, asaba-iduritasun.
atediar, uguindu, iguindu, unatu, nazkatu.
ateismo, urtzinge-aburu.
ateista, urtzinge.
atelaje, mandatresnak, zalditresenak. | tresneri, ostilamendu.
atemorizar, belduŕ-erazo (bilduŕazi), izutu.
atemorizarse, belduŕtu, bilduŕtu, ikaratu, gelberatu, uzkuŕtu.
atemperar, bere eraratu. | gozatu, ematu. | egokitu.
atemporado, aldizkari.
atenacear, kuŕikatu, (goŕikatu, goŕiketu, oŕikatu.)
atenazar, kuŕikatu.
atención, adi, adipen, oaŕ-

pen, so. | gizakera.
atenciones, arazo, lanketa.
atender, aditu, oartu, neortu. | so-egin, begiratu, zaitu. [gari, oargari.]
atendible, adigari, entzun-]
atenebrarse, ilundu, ilunpetu.
atenerse, itxeki, eratsaki, erantsi, tinkatu. | jaraitu.
atentado, legauspen, gaizkin, tzarkeri.
atentado, zur, soegi, neuridun, oarti.
atentamente, oartuki, oarez.
atentar, legautsi, legez-ate egin, txar-egin.
atento, oartun, so. | adikor, gizatsu, zurt.
atenuar, meetu, meatu. | txikitu, txikiagotu, tipiagotu.
ateo, urtzinge.
atercianado, ozperodun, elbarigerendun.
aterirse, otzak ila, otzak sor-gortua. [ikaragari.]
aterrador, ikarakor, lazkor,]
aterrar, lureratu.
aterrar, ikaratu.
aterrizar, lureratu.
aterronar, zogitu, zokortu.
aterrorizar, ikaratu, laztatu.
atesorar, ogasun-ostendu, aberaskiak bildu ta zaitu. | iduki (euki), izan.
atestación, ziñaltza, ziñalpen, aitorkun.
atestado, agerkai, zinalkai, ziñespide. [potz.]
atestablo, buru gogor, zi-]
atestar, agitz bete, sakatu. | asebete.
atestar, ziñaldu, lekukotu.
atestiguación, ziñalpen.
atestiguar, ziñaldu, lekukotu, zin-egin, egiztu.
atetado, titi-antzeko.
atetar, eradoski, titiztatu, bulartatu. [doztatu.]
atetillar, ondaztatu, on-]
atezado, beltz.
atezar, beltzatu, beztu.
atiborrar, kondar (ondar, zabor, igarkin) az bete. | asebete, estebete, sakatu.
atiesar, zutitu.
atifle, bustin-arte.
atildar, oartu. | apaindu, eratu, politu. [ki.]
atinadamente, artezi. | zur-]
atinar, artezkaran jo. | asmatu. | arkitu, idoro.
atiplar, eresurendu. | abesurendu. [mindu.]
atiriciar, miñoritu, laure-]
atisbador, kirikari, barandari, *zelatari.*
atisbar, kirikatu, barandatu (barandatu).
atizar, lipoka ari, sua zirikatu. | antxitu, mukatu, piztu. | pizkortu, tiriarazi, ots-eman. *Atiza!*=egundaño!
atizonarse, txerkeztu.
atlántico (océano), itsasor.
atleta, gizon gudari, erotzu, indartsu.
atmósfera, egurats, arnasaise, egutz. | giro.
atocinado, gizen-jario, gizentsu.
atocinar, zingar-egin, zeria

goitik bera ebaki. [sarga.]
atocha, zamuka, espartz,]
atochal, zamukadi, espartzu.
atochar, zamukadi, espartzu.
atochar, zamukaz bete, espartzez bete. | zaborraz bete.
atochero, zamuketari.
atolondramiento, zorabio.
atolondrar, zorabiatu, zorarazi, zoratu.
atolondrarse, zozorbatu, zorabiatu, urduritu, zotzorratu. [pide, eragozketa.]
atolladero, lupari. [eragoz-]
atollar, luparian sartu. | makeztu, zoko-egin, kakotu, kokatu, lokaztu.
atómico, elaren.
atomismo, ela-aburu.
átomo, ela. [roki, zoroki.]
atontadamente, ergelki, e-]
atontar, zoratu, burtzoratu, zorarazi.
atontarse, zoratu, zorabiatu.
atorar, kokatu, eragotzi. | kusuman-egin.
atorar, arbaztak ebaki.
atormentadamente, oñazez.
atormentador, oñaztale.
atormentar, nekautsi, nekaldu, oñazetu, oñaztatu, alatu, zipertu, minkaiztu, jasan-erazo.
atornillar, urkatu, biurikotu, garangatu. | urkatxoak sartu.
atorozonarse, estamindu.
atortolar, zorarazi, zorabiatu, izutu. [ikaratu.]
atortolarse, zoratu, izutu,] |
atortujar, zapaldu.
atosigar, pozoitu, zitaldu, zitalkitu, iratu.
atosigar, lasterkarazi, estutu, larritu. [zitalkitu.]
atoxicar, pozoitu, zitaldu,]
atrabancar, urduritu, zirizara egin, patrakatu.
atrabilis, beazun beltz-minkaitza.
atracadero, ertzatoki.
atracar, ertzaratu, legoreratu, urberatu, urbildu.
atracar, asebete, estebete.
atracón, estebete.
atracción, erakarpen, eratortze.
atractivo, erakarkor.
atraer, erakari, eratori, —ganatu (nereganatu, zereganatu, bereganatu...)
atrafagar, nekatu, leyatu, alegindu.
atragantar, kusuman-egin.
atragantarse, kusuman-egin, zintzurran kokatu. | itzegitean zorabiatu.
atraible, erakarerez.
atraicionar, saldukeri-egin, zatarkeri-egin. [na.]
atraidorado, etoi-lez dagi-]
atramento, margo beltz.
atramparse, lakiopetu. | ertsi (itxi, etsi).
atramuz, ostaxe.
atrancar, atagatu, atakatu, atalagatu. | ertsi (etsi, itxi.) | jauzka ibili.
atranco, lupari.
atrapar, arapatu, atzeman, oratu, atzitu. | jardetsi, erdetsi, iritxi.

atrás, atzean, gibelean, ostean. | igazaldi. | atzera! exti!, aiz!. ***Hacia atrás*** = ostez, atzez, gibelez.
atrasado, uŕi, peitu, ostendu, beaŕtun.
atrasar, ostendu, atzendu, gibelatu, atzeratu, gibelarazi, eurtu.
atrasarse, ostendu, atzendu, gibeleratu.
atraso, atzerapen.
atravesado, ezkel, betokeŕ, okil. | maltzuŕ, malmutz.
atravesador, igarokoŕ.
atravesaño, langa.
atravesar, alde batetik besteraño̧koko zerbait ezaŕi, aŕtetu. | igaro, zeaŕtu.
atrayente, erakarkoŕ.
atreguado, ilargi-jo, koskati aldati, aldero.
atreguar, lanaŕtetu, opoŕtu, menitu. [pekatu.]
atreverse, ausaŕtu, ozaŕtu,]
atrevidamente, ausaŕki.
atrevido, ozaŕ, ausaŕta, eskugeiko. | ausaŕkeri, nabaŕbenkeri.
atrevimiento, ozaŕ, ausaŕtasun, nabaŕbenkeri, ausaŕkeri, ausaŕdi, ausaŕtza.
atribución, ezaŕpen, eraspen. | altasun, al, almen.
atribuir, ezaŕi, erantsi.
atribulación, zoritxaŕ, aldi gaizto, laŕi, zuribeltz, goŕi, ito-beaŕ. [be.]
atribulado, laŕi, loŕ, naiga-]
atribular, naigabetu, nekezbete, nekatu, laŕitu.
atributo, egokitasun, ba- koiztasun, tasun. | ikuŕ.
atrición, izkaŕbai, ***iztamu.***
atril, zutidazti.
atrincherado, lubakidun, aŕestun, pezoindun.
atrincheramiento, lubaki, aŕesi, lezoi. [|lubakiratu.]
atrincherar, lubakiak egin.]
atrio, atari, ataŕte, ataŕpe (ataŕbe), atalondo, apiriko (aperiko), kakuztegi. | etxabe, etxauŕe.
atripedo, zango beltz.
atrirrostro, moko ala mutuŕ beltz. [mudun.]
atrito, izkaŕbaidun, izta-]
atrocidad, biozgekeri, gogoŕkeri, soŕkeri izugaŕia. | geyegitasun, geyegikeri. | zorakeri. [li.]
atrochar, bidaska-zeaŕ ibi-]
atrojar, aletegiratu, aletegira eraman. [tzeko.]
atrompetado, turutu - an-]
atronadamente, zalapartaka, itoka.
atronado, urduri, oaŕkabe.
atronar, soŕgoŕ-erazo, soŕ--erazi. | ikaratu, zorarazi, zorabiatu.
atronarse, ortotsez zorabiatu edo zoratu. [zulotu.]
atronerar, argibidetu, eki-]
atropar, multzokatu, moltsokatu, pilakatu.
atropelladamente, oldaŕka, zaŕapastaka, ziripuztanka, zipi-zapa, aŕapaka, itoka, urduri.
atropellamiento, urdurikeri, urduritasun.
atropellar, urduritu, poŕo-

katu, oldaŕtu. [daŕkeri.]
atropello, urdurikeri, ol-]
atroz, izu, odoltzale. | laŕe-
gi, izugaŕi, laŕi. | aundi,
tzaŕ.
atrozmente, ikaragaŕiki.
atruendo, aŕandi.
atruhanado, jostari ala atzi-
pekari dirudiena.
atuendo, aŕaudi.
atufadamente, aseŕez, asa-
ŕez, sumin. [sumindu.]
atuſar, aseŕarazi, aseŕetu,]
atufarse, aseŕetu, asaŕetu,
sumindu.
atufo, aseŕe, asaŕe, sumin.
atumultuar, asaldatu, ma-
txinatu. [maŕoi.]
atún, atun. *Primerizo*=zi-]
atunera, atun-amu.
atura, beoŕ-emakuntza.
aturar, estuki itxi, doi-doi
etsi. [biatu, zoratu.]
aturdido, urduritu, zora-]
aturdir, zorarazo. | aŕi-era-
zo.
aturdirse, zubildu, zotzo-
ŕatu, burtzoratu, zozor-
batu, zorabiatu, urduritu,
aturrullar, urduritu, zora-
razi, nasarazi, matasatu.
atusar, ílea beŕdindu.
audacia, ausaŕ, ozaŕ, usaŕ-
di, ausaŕdi, bekoki.
audaz, ausaŕtu, oldaŕkoi,
oldaŕkoŕ.
audazmente, ausaŕki, oldaŕ-
ki, beldurge. [aldi.]
audición, entzupen, entzu-]
audiencia, entzupen, adi-
kunde, entzualdi. | auz-
tetxe, auzitegi.
auditivo, entzumendun. [
entzukiñaren.
auditor, entzulari.
auditoría, entzularitza.
auditorio, entzuleak, aditza-
ĺeak, gizontza.
auditorio, entzumendun. [
entzukiñaren.
auge, jasoaldi, iganaldi. |
goren, gain.
augur, eres-azti,
auguración, eres-aztikeri.
augurar, aztiatu.
augurio, aztiantza.
augusto, aguŕgaŕi, garai,
goi, gayen.
aula, irakastola.
aulaga, ote.
aulagar, otadi.
aúlico, jauregide, jauregi-
taŕ. | jauregiko.
aulladero, otsoak oŕu-egi-
ten duten tokia.
aullando, maŕuka.
aullar, julu-egin, oŕu-egin,
añuratu, goan-egin, ma-
ŕukatu.
aullido, julu, auli, ayuri,
maŕu, urubi, goan, oŕu,
intziri, aŕama, zaunka,
añura. [bi, oŕu, goan.]
aullo, auli, ayuri, julu, uru-]
aumentable, geikoŕ, ugari-
koŕ. [geika.]
aumentación, geikuntza.]
aumentar, geitu, —agotu,
ugaritu, ugaldu, joritu,
beŕetu, gurendu.
aumentativo, geiki, ugariki.
aumento, geikuntza, gei, be-
ŕantza, beŕapen.
aun, oraindik, oraiño, oiño,

oño. | ere. *Aun más*=are gueyago, areago.
aunar, bildu, bazpaztu, batu, bat-egin, bat-jo.
aunque, ere. *Aunque no quieras*=ik nai ezpa-duk ere. | *Aunque más*=aŕen. *Aunque más hagas*=ik egin-aŕen.
aupar, aupatu.
aura, aize. *Las auras suaves*=aize legunak.
aureo, uŕezko. | uŕeztatu, uŕekara.
aureola, goriīun.
auricular, belaŕiaren, belaŕiko. *Confesión auricular*=obaitoŕkun, aitoŕkuna. *Dedo*=ziñaŕ, txikaŕ.
aurífero, uŕedun.
auriga, guŕtzai, zalbuŕtzai.
aurígero, uŕedun.
aurívoro, zikoŕ, uŕekoŕ, uŕezale.
aurora, argidiri, ortzargi, ozkoŕi, azkoŕi, eguantz, oīaŕeta (oīaŕite, oīaŕitza), argi - begi, *egun - senti. Despuntar la aurora*=egun-uŕatu. [dua.]
aurragado, luŕ gaizki lan-]
aurúspice, este-azti, azti, aztu.
auscultar, entzunkatu. [tze.]
ausencia, uŕunde, uŕutira-]
ausentarse, uŕutiratu, uŕutitu, uŕundu, lekutu, aldendu.
ausente, uŕun, uŕuti, leku.
auspicio, aztiantza. | zaintza, laguntza, gerizpe, itzalpe. *Bajo buenos auspicios*=zoriki.
austeramente, lazki, gaŕazki, gogoŕ. [tasun.]
austeridad, laztasun, gaŕaz-]
austero, latz, gaŕatz. | ildu, bakaŕti, burua - ukale. | zoŕotz, gogoŕ, zail.
austral, ego - aldeko, ego--aldearen.
austro, ego-aize, ego.
auténtica, egiztabide, legabide. [legetze.]
autenticación, egiztapen,]
autenticar, legetu, legez egiztatu.
autentico, zuzendun, egizko, ziñeskaŕi. | legetu.
auto, epai, erabaki, burubide. *Sacramental*=oteun-antzeŕki. *Estar en autos*=jakin. *Autos*=epaibide, erabaki-bide.
autocracia, bakalmen.
autócrata, bakalmendun.
autóctono, luŕalde batekoak.
automóvil, guŕdibil, taŕanta, *beribil.* [jauŕazke.]
autonomía, burujabetasun,]
autónomo, berjabe, burjabe, loke, azke, lokabe.
auptosia, gorpu-azteŕka.
autor, egiīle. | asmotzaīle, idorotzaīle. | eragiīle, -erazle (azle). | diruzai.
autoria, diruzaintza.
autoridad, nausitasun, jabetasun. | al, altasun, almen. | nagusi, aldun. | egiztabide. [le, legetsu.]
autoritario, legeti, legeza-]
autorizado, zuzendun, eskudun. | itzalgaŕi, —gaŕi.

autorizar, eskubidetu, aldundu, almendu. | legetu, lege-araotu. | egiztatu. | onetsi. | goretsi.
autumnal, udazkeneko.
auxiliador, laguntzaīle, laguntari, uŕgazle.
auxiliar, uŕgazi, uŕgaztu. | laguntzaīle, lagun, —kide, —ide.
auxilio, laguntza, laukune. *Con el auxilio de Dios*= Urtzi'pean.
avacado, zaldi zīla.
avadar, urmendu, ubidetu, urmetu. [uŕindu, luŕindu.]
avahar, aŕnasez berotu. |]
avalancha, luŕta, eluŕ-meta, eluŕ-mukuru, usin.
avalorar, zenbatu. | bizkoŕtu.
avaluar, zenbatu, sariztatu.
avance, auŕerapen, —aragotze. | eraso, jauki, erauntsi. | dirua emate. | dirugarbiketa.
avanzada, gudari auŕlariak.
avanzar, auŕeratu, aintziīneratu, auŕeragotu, aintziīnagotu. | eraso, jauki.
avanzo, diru-garbiketa.
avaramente, zekenki.
avaricia, zekenkeri, zikoizkeri, ongale, ongose, elkoŕkeri.
avariciosamente, zekenki.
avaricioso, zeken, zikoitz, zikutz, zurkoitz, ziukoŕ.
avariente, zeken, zikoitz, zikoŕ.
avaro, zeken, zīkoitz, zikotz, zikutz, zuŕ, zuŕkaitz, mantzuŕ, mangaitz, eskuitxi, elkoŕ, diruzale, zinkoŕ.
avasallar, menpetu, eskupetu.
avasallarse, menperatu, mendu, jalki, amoregin.
ave, egazti. *de rapiña*=aŕapari. *nocturna*=gautxori. | *Ave María*=Aguŕ Miren.
avecilla, egaztiño.
avecinar, alderatu, alboratu, uŕbildu, uŕendu. | uritaldu. [du, uŕbildu.]
avecindar, uritaldu. | uŕen-]
avechucho, egazti tzaŕ zilina.
avefría, egabera, azpitxuri.
avejentado, zaŕkara, zakail, zaŕkul.
avejentar, zaŕkaratu, zakaildu, zaŕkuldu. [tu, urbatu.]
avejigar, babatu, babalaŕu-]
avellana, uŕ, uŕkarao.
avellanal, uŕdi, uŕadi.
avellanar, uŕdi, uŕadi.
avellanarse, zimaildu, zimuŕtu, igoŕtu. [uŕeta.]
avellaneda, uŕdi, uŕadi,]
avellanedo, uŕdi, uŕadi, uŕeta.
avellanera, uŕitz, uŕatze, uŕondo. | uŕketari, uŕ-saltzaīle. [tzaīle.]
avellanero, uŕketari, uŕ-sal-]
avellano, uŕitz, uŕatze, uŕondo. [gundaño!]
Avemaría, Aguŕmiren. | e-]
avena, olu, olo, ¦ *silvestre,* =alka. [alditi.]
avenado, zorozka, txoraska,]
avenar, ubidetu.

avenate, oloaŕdo.
avenenar, pozoitu, zitaldu, zitalkitu.
avenencia, itun, iztun. | gogaidetasun, irizkidetasun, —idetasun.
aveniceo, oloaren.
avenida, urolde (ugolde, uolde), uraldi. | bide. | batz, talde.
avenido, (bien), —kide (gogaide, irizkide...).
avenido (mal) berezi, auŕezko, beste aldeko, arerio.
avenidor, antolatzaīle.
avenimiento, itunpen, iztunpen, jalkitze.
avenir, itundu, iztundu, jalki, elkaŕ aditu.
aventador, aizeztale. | aizeragi. | sarde.
aventadora, aizeragi.
aventadura, abereen urbatu.
aventajadamente, gaindizka, ongiż, askoz. [gaŕi.]
aventajado, nabari, nabari-]
aventajar, nabari izan, gainditu, gaindiatu, eragin. *aventaja en mucho.*=askoz eragiten du. | obetu, goragotu. | obetsi.
aventar, aizegin, aizeztu. | aizatu (aizaratu, aizeratu), ego-airatu. | egotzi, aizkatu.
aventarse, puztu, aizez bete.
aventura, jazokun aŕigaŕi. | ustekabe, ezuste. | *aŕisku*, aduŕ, galuŕen, —uŕen, —zori. [du, —zoritu.]
aventurar, aŕiskatu, —uŕen-]
aventurarse, pekatu, ozaŕtu, ausaŕtu. [duŕtzale.]
aventurero, pekatzaīle, a-]
avergonzar, lotsarazi, lotsatu, alketu, alkoŕtu.
avergonzarse, lotsatu, aalketu, lots izan. [tza.]
avería, egaztitegi. | egazti-]
avería, kalte.
averiarse, galdu, kalteaŕtu.
averiguable, galdakizun, azteŕkizun.
averiguación, biīlakuntza, azteŕkuntza, galdekuntza.
averiguar, aztondatu, galdekatu, biīlakatu, azteŕkatu. [tza.]
avería, egazti-talde, egazti-]
averno, baŕendi, gaiztoki (geztoki), su-leze.
averrugado, garatxotsu, luputsu.
aversión, eŕe, gibel-min, koŕomio, koŕomu, laztura.
avestruz, saye.
avetado, añadadun, arabegidun, soidun.
avetarda, basoīo.
avezar, trebetu, terbetu, oītu, zaldu.
aviación, geŕkun | egazkunde, egazketa. [egazkari.]
aviador, geŕtutzen duena. |]
aviar, biderako geŕtu. | oŕnitu. [dez.]
avidamente, leyaz, leraz, ol-]
avidez, lei, ei, lera.
avido, leyatsu, oldetsu, —gose, —zale, —gale.
aviejar, zaŕkaratu, zakaildu, zaŕkuldu. [aizeratze.]
avienta, ale edo biyaren]

aviento, sarde.
aviesamente, ayeŕ, biuŕi, okeŕez, gaiztoz.
avieso, okeŕ. | ayeŕ, gaizto, nabasi, maltzuŕ.
avigorar, bizkoŕtu, indaŕtu, azkaŕtu, kemendu.
avilantez, ausaŕ, ozaŕ, ozaŕkeri, losgekeri.
avillanado, landeŕ.
avillanar, landeŕtu, doĪortu.
avinagradamente, gaŕazki, lazki.
avinagrado, gaŕatz, latz.
avinagrar, gaŕaztu, ozpindu, zopindu, mingaŕtu, minkaiztu.
avio, geŕkun. | biderako, oŕni, oŕni zoin, | tresuak, lanbasak, lankayak.
avión, sorbeltz, buŕuntzi, ziŕin, ziŕingiĪu.
avisadamente, oaŕki, zentzuki, oaŕpe.
avisado, oaŕtun, oaŕti, zintzo, eŕnai, zuŕ. *Mal avisado*.=oaŕkabe, zuŕez.
avisador, iragaŕle. | mezulari, geznalari. [oaŕpen.]
avisamiento, iragaŕpen. |]
avisar, iragaŕi, jakin-erazo, gaztigatu, mezutu, geznatu. | oaŕtu, aolku edo onu-eman.
aviso, iragaŕi, gaztigu, mezu, gezna, deikun. | oaŕ, aolku, onu. | ardura, ajola.
avispa, liztame, liztoŕ, erlabio, eŕlaiztan, eŕlakiztan, usteŕle, asteŕle.
avispado, ernai, bizi, izpitu.
avispar, akuĪutu. | ernai-erazi, biztuerazo.
avisparse, artegatu, kezkatu.
avispero, eŕle-abi, liztoŕ-kabi, usteŕle-ontzi. | arazo zaĪa. | lupu.
avispón, eŕlanagi, liztoŕ tzaŕ.
avistar, begiztatu. [kitu.]
avituallar, oŕnitu, jakiz zuz-]
avivadamente, bizkoŕki, bizi.
avivar, biztu, (piztu), bizkoŕtu, suspartu, suspertu.
avizor, (ojo), begi zoŕotz. | barandari. [ŕandatu.]
avizorador, barandatu, ba-]
avizorar, barandatu, baŕandatu.
avo,—en (amaŕen, laurden, iroiren...)
avocar, bereganatu.
avucasta, basoĪo.
avutarda, basoĪo.
avutardado, basoĪo-irudi.
axil, ardatzaren.
axila, egazpe. [peko.]
axilar, egazpearen, egaz-]
axioma, egikun. [ukakoŕ.]
axiomático, egi-garbi, ez]
axiómetro, endaitz, neurkin. lema-neurkin.
axis, lepatxiki. [patxikiko.]
axoideo, lepatxikiaren, le-]
¡ay! ¡ai! *Ay de mí!*=ai ene!
ayear, aika ari, aikatu. [go.]
ayer, atzo. | arestian. | lena-]
ayo, auŕtzai, seintzain, umezai.
ayuda, laguntza, sorospen, sorosi, soroski. | urketari. | ziritz, ziŕista, uŕutxizta.
ayudador, uŕgazle, laguntzaĪe. | lagun nausi.

ayudante, uŕgazle, lagun-tzaĺe. | ṡein. | lagun.
ayudar, uŕgatzi, yarduki, lagundu. | sorosi.
ayuga, eztañu-belaŕ.
ayunar, barautu (barutu), baru-izan.
ayuno, barau, baru.
ayuno, jan zaŕ. *Estoy en ayunas,*=jan tzaŕ nago.
ayunque, jongure (tximure, tzingure, ingure, ingude.)
ayuntamiento, uri-batzaŕ. | udaletxe (iri-etxe, eŕiko etxe), auzetxe. | senalpen.
ayuso, beiti.
azacán, urketari.
azada, aitzuŕ. | joŕai.
azadada, aitzuŕada, aitzuŕkada. [kada.]
azadazo, aitzuŕada, aitzuŕ-]
azadillo, joŕai.
azadón, aitzuŕ.
azadonada, aitzuŕada, aitzuŕkada.
azadonar, aitzuŕtu.
azadonazo, aitzuŕada, aitzuŕkada.
azadonero, aitzuŕlari.
azafate, saskitxo.
azagador, abere-bide.
azagaya, azagai, azaga.
azahar, laŕandi-lili, *limoi--lore.*
azanahoriate, pastana-koxo.
azanca, luŕpeko ituŕbegi.
azanoria, zainori, pastana.
azaque, zerga.
azar, aduŕ, zori. | ustekabeko zoritxaŕ.
azarandar, galbaitu, baetu, tanboztu. | ilaŕosi, iñaŕosi, iñaŕo-si, zafratu. | berezi.
azararse, okeŕtu, ayeŕtu, zeaŕtu, gaiztotu. | izu-ikaratu, laboŕitu, laztu.
azarolla, maspil-ale edo garao.
azarollo, maspil.
azarosamente, zoritxaŕez, aduŕ txaŕez.
azaroso, zorti, zorigaiztoko,
azcona, azkon.
azemar, labaindu, legundu.
azenoria, zain ori, pastana.
ázimo, otil, maizkur, airis.
aznacho, leŕ beltzaran.
aznallo, leŕ beltzaran | ozkeŕen, geldi oŕi.
azofra, auzolan.
azogadamente, bizi-bizi, urduri, eragin.
azogue, uŕebizi, zidaŕ bizi. *Ser uno un azogue*=geldigaitz izan.
azogue, azoka, baku.
azolar, opaitzuŕtu, trabesatu, zeyotu.
azolvar, odia eŕtsi.
azor, itsasaŕano.
azoramiento, zoraldi, zorabio, zoramen.
azorar, laŕitu, getu. | zortatu, aztoratu, zoratu.
azorrarse, erdi-soŕgoŕtu.
azotable, astingaŕi.
azotacalles, juankoi, ibilkoi, geldigaitz.
azotaina, astiñaldi.
azotar, astindu, astitu, zeatu.
azotazo, astiñkada, astiñada.
azote, astinkai, joki. | zigoŕ, zaŕduka, zigoŕkada.

azotea, begiratoki, egutera, ekitera.
azotina, astiñaldi.
azre, gaztigaŕ, aritz zuri, askaŕ, yaŕo.
azna, arto-ardo.
azucar, azukre,
azucena, zitori, *lili.*
azud, ugoitz. | ukaiña.
azuda, ugoitz. | ukaiña.
azuela, opaitzuŕ, trabes, zeyo (zeyu, zeiru). [din.]
azul, oztin. | *De mar*=ur-]
azulado, oztin, uŕdin, urdinska, urdizka.
azulaque, nazlika-erai.
azular, oztindu, urdindu.
azulear, margo oztiña ageŕtu. [urdinka. | erlatxori.]
azulejo, oztinsko, urdinsko,]
azulino, urdinka, urdinska, urdizka.
azumbrado, pitxaŕkatu. | | mozkoŕ, ordi.
azumbre, pitxaŕ, pītar, pitxaŕo, pitxaŕkada, pitxeŕ.
azutero, ugoitzai. | ukaintzai.
azuzamiento, uia.
azuzar, axatu, uiatu. | akuĪatu, zirikatu, ziukatu, tiŕiarazi, leŕadazi, sumindu.

B.

b, be.
baba, leŕde, eŕde, ziliport, (zilipirt, zilipurt), bits, girli, birdi, leŕtzu. *Se le caia la baba*=leŕde zerion.
babador, akozpeko, kokozpe, okozapi, pantota, eŕdoyal, leŕde-oyal.
babaza, girli, lirdi, leŕtzu. | bare, mare. [yandaŕ.]
babazorro, laŕegizon, o-]
babear, lerdejarion, bitsjario. | emakumeari geyegizko leunketak esan.
babel, naspil, matas.
babera, okozki | okozapi.
babero, okozapi, kokozpeko, okozpe.
baberol, okozki, kokozki.
babia, (estar en), adigatu, oaŕkabez egon, bestetaratu. [ilaun, ergel.]
babieca, gelbera, zeŕaldo,]
bable, asturele.
babor, ezkeŕalde.
babosa, bare, mare.
babosear, leŕdezkatu, eŕdez zikindu. | leŕde-jarion.
baboso, leŕde-jario, eŕdeti (eldeŕti), pardail, zuŕtzuil.
babucha, txinal.
bacalao, bakalo (makalo), izpitzeka, gibeli, geeli.
bacallao, gibeli, geeli, geli, *bakalo.* [ezke.]
bacallar, oyandaŕ, basakaŕ,]
bacanales, iñauteri, aratozte.
bacelar, matsaŕ.
bacera, bare-eŕtsi, bareri.

bacia, ontsi-erai. | bizarón-tzi. [ri.]
bacillar, matsar.| masti be-]
bacin, kakontzi, tirin. | per-auntzi, kaleta.
bacinada, kakontziko, tiri-neko. | zatarkeri.
bacinero, ukar-eskalari.
bacineta, perauntzi, kaleta. | tirin.
báculo, eskumakil, ue, gal-tzar-makil, txanka, mako. *pastoral*=gotzai-ue.
bache, istil, ziztil.
bachiller, erausle.
bachillerear, txasko-egin, e-rautsi. [rauskeri.]
bachilleria, beritsukeri, e-]
badajada, jualemingain--ukaldi.| ergelkeri. [rausi]
badajear, txasko-egin, e-]
badajo, juale-mii, juare--mingain, *ezkil*-mingain. | itzontzi, izkario, beritsu.
badal, kakotxa, lakazki, ma-txarda, matxol.
badana, naru edo laru on-dua, naru biguindua. *Zu-rrar a uno la*=astindu, iñarosi. [azaldua.]
badanado, laruztua, laruz]
badea, anguri. | lazo, nagi, ilaun, gelbera.
badil, sumakil, sumako, pa-ler, pertzun.
badila, sumakil.
badilazo, sumakilkada.
badomia, zentzugabekeri.
badulaque, azal-apainketa. | pelo, petral.
baga, linaburu.
bagaje, soin, gudari-soin. | zamari, zaldi.
bagajero, soinkari.
bagar, linaburutu.
bagasa, emagaldu, urdaska, urdanga.
bagatela, zirtzil, zirtzileri, pits, zizki, mizki, bizki.
baguio, aize beltz, *bangera.*
bahari, aiztxori.
bahia, izparen, itsasparen.
bahorrina, urdakeri. | giza-di zatar. [zatar.]
bapuno, zikintzu, zikotz,]
bailable, dantzakizun.
bailadero, dantzoki.
bailador, dantzale, dantzari, oinkari.
bailar, dantzatu, irada-egin.
bailarin, dantzale, dantzari, oinkari.
baile, dantza, ira, irada, ira-da, iradako. | lapur. | epai-kari.
bailia, epaikari-erki.
bailiazgo, baile zeritzan e-paikari-erki.
bailotear, irakadatu.
bailoteo, iradako, irada, ira.
baja, urialdi, bealdi, *merke-aldi. Dar baja una cosa* =gutxietsi. | gabe, uts.
bajada, beeratze. | beerabi-de, jauspide. [raldi.]
bajamar, izperen. | urbe-]
bajamente, beeki, apalki. | zatarki.
bajar, beeratu, beitiratu. | uritu, gutxitu. | jautsi, je-txi, beititu, jetxi-erazo. | beitiagotu, beeragotu. *Ba-jar la cabeza*=burua ma-kurtu.

bajarse, beratu, beititu, jautsi, jetxi, jatxi, apaldu.
bajel, itsasontzi.
bajelero, ontzidun, ontzijabe, ontzi zai.
bajero, bere, beiti. | azpiko, beitiko, bereko.
bajete, abespeiti. | abespeitidun.
bajeza, sapokeri, itsuskeri, zatarkeri. | txikitasun, txikartasun. [upe.]
bajillo, upel, kupel, upa,]
bajío, ondarpila, aremeta.
bajo, txiki. | beko. | makur. | apal. | ondartza, ondarmeta, aitzari. | abesperen, abesperendun. | erespe-ren. [gutxiera, jeiste.]
bajón, eresperen. | uriera,]
bajoncillo, eresuren, eresur, eretzoli.
bajonista, eresperendari.
bajuno, zikintzu, zikotz, zatar.
bala, suizkilu-ari, berunpil, burnepil. | koxo, goxo. | bala, lopila. | ilepila.
baladí, zirtzil, izakeri, deusez, ezer ez, txar (tar).
baladrar, oru-egin.
baladrero, orukari, ojulari.
baladro, oru, oju, otsandi.
baladrón, antulari, kaldar.
baladronada, antuskeri, arandi, burunbada.
balance, kulunka, zalantza. | zealdo. | diru-garbiketa.
balancear, zealdokatu, klunkatu, kuluskatu, ukurtu. | zalantzatu.
balanceo, kulunka, kuluska, zalantza. | zealdo.
balancero, aztakari, aztazai.
balancin, berdingai, einkai,
balano, akil-buru.
balanza, aztakin. | *En balanza*=zalantzan. [zai.]
balanzario, aztakari, azta-]
balar, be-egin. | opatu, opa--izan, leyatu.
balasto, legartza.
balaustrada, kalostra.
balazo, egozkai-ukaldi. | egozkai-zauri.
balbucear, moteldu, zezeldu, zizakatu.
balbuciente, motel, totel, zezel, zizo, zizakari, mii motz, mii zabal.
balbucir, moteldu, zezeldu, zizakatu.
balcón, sapailo, pendiz, zoladura, *balkoi.*
balconaje, sapailo edo pendiz-leroka. [erbail.]
baldadura, elbari, erbal,]
baldar, elbaritu, erbaildu, erbaldu, ziratu. | *a palos* =umatu, zeatu.
balde, ugoitz, tiñako, tankart, tangart.
balde, (de), uririk, ururik. *En balde,*=alperik, alper.
baldear, ugoiztatu.
baldés, ardilari, ardinaru.
baldiamente, alperik, alper.
baldío, eri-lur. | labaki, lantzar, laratz, latzin, etze. | ibildaun, lange.
baldo, gabe, uts.
baldón, laido, irain, iñaka. | ospege, nata.

baldonar, laidotu, iraindu, iñakatu, lizkarrtu.
baldosa, buztin edo arilo lankia. [lu-arripila.]
baleri, egozkai ala suizki-]
balido, beka, be, janba.
balista, arri-egozkai.
balneario, ezkotegi.
balón, bal aundi, soin.
balota, autarki.
balsa, istil, aintzira. *de aceite*=ozte gentzatsu.
balsa, zaldain.
balsadera, zaldaintoki.
balsadero, zaldaintoki.
balsamera, usaburki-ontzi.
balsamerita, usaburki-ontzi
balsámico, usaburkiaren.
bálsamo, usaburki (usain--abearen urak).
balsero, zaldain-zai. [kolko]
balsopeto, kolko-zuzki.]
baluarte, (de la religión), uskurtz-begirale.
balumba, pilandi, meta.
ballena, lumare, *bale.* | lumare-sain.
ballenero, lumarentzako. | lumare-arantzale.
ballesta, azagai, azaga, azkon, gezi.
ballueca, olabeor, olozoro, olomolo, ologaizto.
bamba, aduŕ on, ustekabe.
bambalear, kolokatu.
bambanear, kulunkatu.
bambarria, ergel, zoro. | aduŕ on, ustekabe.
bambolear, alderokatu, kolokatu, kulunkatu.
bamboleo, kuluska, klunka, koloka, sorka.
bambolla, andi-mandikeri, ospa, arandi. [ragari.]
bambollero, antulari, pa-]
bambonear, kolokatu.
bamboneo, koloka.
bambú, inge.
banana, albo, txori-mats.
banano, albo, txori-mats.
banas, txaundeyak, ezkondeyak.
banasta, otar, otare, masaski, saski, jaski.
banastero, otaregile, saskiegile. | otare edo masaski-saltzale.
banasto, otarebil, saskibil.
banca, alkito, aulki, alki. | uberika.
bancal, landa, lur, soro. | aulki-edo alki-zamau.
bancalero, aulki-zamau-eule.
bancarrota, zoko, meko· *Hacer bancarrota*=meko-egin, zoko-egin, toto--egin, molokot-egin.
banco, aulki, alki, zuzulu (zizailu, zizelu). | diruetxe. | ondarpil.
banda, alde, albo. | gudarozte, gudari-sail, —sail, —talde. | ereslaritza.
bandada, txori-sail, talda.
bandazo, albokada.
bandearse, burua-jauri.
bandeja, azlau, aizlau.
bandera, ikurin. | eroyal, eri-oyal. [raigo.]
bandería, alderdi, alde, ja-]
banderillas, zezen-ziri.
banderín, ikuriño. | ikurindun.

banderizar, alderditu.
banderizo, alderdiko, —taŕ, —tiaŕ.
bandido, igeskatua, luŕa galdua. | bidebasle, lapuŕ, ooin.
bandin, ontzietako alki.
bando, agintz, erabaki, lege. *Echar*=agintza oyu ojuztatu edo atabalatu.
bando, alderdi, alde, jaŕaigo.
bandolera, emakume bidebasle.
bandolero, lapuŕ, bidebasle, ooin, bidelapuŕ.
bandullo, esteki.
banquero, diru-etxejaun.
banqueta, alki, jaŕtoki, ipuŕtol. | oñalki.
banquete, otorontz, otoruntz, jateketa, jaketa, janedan.
banquetear, otorontzatu, otoruntzatu.
banquillo, alkiño, alkitxo.
bañadero, istinga, istil, itil.
bañado, kakontzi, tiŕin.
bañar, ezkotu, uretaratu, urtatu.
bañarse, urtatu.
bañera, ezkotegi. [kolari.]
bañero, ezkotegi-jabe. | ez-]
bañista, ezkotzen dana, ezkotzale.
baño, ezkotze, bustialdi. | ureta. | ezkotegi. *Baño de oro*=uŕebits.
baptisterio, uguztegi.
baque, zanpateko, tunpada.
baqueta, zotz, buŕne edo buŕdin-zotz, zur-zotz.
baquetas, zotzak.
baquetazo, zigoŕkada, mākilkada, zozkada.
baqueteado, zeatu, iñaŕosi, trebe.
baquetear, zeatu, zigoŕkatu. | nekatu. [rakusle.]
baquiano, bidekari. | bide-]
bar, edaritegi.
barajar, kartak oŕaztu. | nastu, goiberatu, naspildu. [ki. | ertza.]
baranda, eskudel, eskuto-]
barandado, eskudel.
barandaje, eskudel. [toki.]
barandilla, eskudel, esku-]
barata, merketasun. | ordain, truke.
baratador, ordainle, ordainlari, trukatzaīe.
baratear, merkeago eman.
baratija, zirtzil, izakeri.
baratillo, merke-saltoki.
barato, merke. | eŕaz. | merke-saltze. *De barato*=uŕirik. *Lo barato es caro*=merkeena garestiena.
báratro, suleze, gaiztoki
baratura, merketasun. | merkezaro. [zalaparta.]
baraunda, naspil, istiīu,]
barba, okotz, kokotz. | bizaŕ, okotziīe. *Barba de cabra*=laukor.
barbada, okotz - kokotz. | okotz-buŕdin.
barbado, bizaŕdun, bizaŕtsu.
barbaja, sendapoki.
barbar, bizaŕtu, iīaundu.
bárbaramente, moŕokoki, abereki, zakaŕki.
barbarismo, eŕderatiko. | zakaŕkeri.

bárbaro, afotza. | basati, odoltzale, ankeŕ, sayeŕe. | oldaŕkoi, oldaŕkoŕ.
barbear, okotzaz jo, kokotzaz jo.
barbechar, goldeatu, areatu, landu, labakitu.
barbecho, labaki (laaki), laŕatz, lantzaŕ, latzin, lugoŕi, zoizaŕ. [zaŕkola.]
barbería, bizaŕgintegi, bi-]
barbero, bizaŕgile, bizaŕlari, bizaŕkentzale, mozkin.
barbián, bikain, nabari. | bosal, alaitsu.
barbiblanco, bizaŕ zuri.
barbicacho, okozpeko, okozapi.
barbicano, bizaŕ urdin.
barbiespeso, bizaŕ lodi, bizaŕ usu.
barbihecho, bizaŕ moztu.
barbilampiño, bizaŕ uŕi, bizaŕ ozta.
barbilucio, bizaŕ txukun.
barbilla, okotz, kokotz, kokots.
barbinegro, bizaŕ beltz.
barbiponiente, ilaundun, bizaŕ ozta. | ikasle, asle.
barbipungente, ilaundun, bizaŕ ozta.
barbiquejo, okozpeko lokaŕi ala galaŕu.
barbirrubio, bizaŕ goŕi.
barbirrucio, bizaŕ zuribeltz.
barbitaheño, bizaŕ goŕi.
barbo, zarbo, barbo. | *de mar*=mutxurdin.
barbón, bizaŕtsu, bizardun. | akeŕ, orkats.
barboquejo, okozpe-galaŕu ala lokaŕi.
barbotar, toteldu, teteldu.
barbote, okozki. | okozapi.
barbudo, bizaŕtsu, bizaŕdo, | bizaŕdun. [tobera.]
barbulla, zarata, iskanbil,]
barbullar, zarataka itz-egin.
barbullón, zaratari.
barca, olontzi. [tzi-aldi.]
barcada, ontzi-zama, olon-]
barcaje, olontzi-sari.
barcarola, itxaseresti, izereski.
barcaza, olontzi tzaŕ. [ikin.]
barcia, garaokin, alekin, bi-]
barco, ontzi, itsasontzi, izontzi, ugontzi. | sakosta, sakan.
barda, laŕesi, esi.
bardaje, sodonkeri-egile.
bardal, laŕesi, lubaki.
bardana, lapa, lapa-belaŕ, lapaitz, lapati, maite-bedaŕ, karlotx, ooin.
bardanza (andar de), arona ibili.
bardar, laŕesi. [lari.]
bardo, bersolari, neuŕtiz-]
barita, txabona.
baritono, abespeiti. | abespeitidun. [zoŕo.]
barjuleta, bidazoŕo, bide-]
barloventear, aizagaindu, aizagaraitu. | arona ibili, gorabera ibili.
barlovento, aizalde.
barnabita, lekaide, barnabataŕ, barnabar.
barnacla, itsaspiru, itsasata.
barniz, leŕdoki, labain, laban, labanki. [baindu.]
barnizar, leŕdokiztatu, la-]

barométrico, giro - neuŕiaren.
barómetro, giro - neuŕkin, giro-neuŕi.
barquero, saker, untzikari, [ontzikari.]
barquillero, irinbil-egilе. | irimil-saltzalе. | irinbileredu.
barquillo, irunbil, irumil.
barquin, sutegi-aspo, aspotzaŕ, tobera.
barquinazo, zanpateko, tunpada, zumpa.
barquinera, aspotzaŕ, sutegi-aspo, tobera. [ragi.]
barquino, zagi, zaagi, za-]
barra, buŕdiñaga, eskoga. | uŕeaga | ondaŕpe. *Estirar uno la barra*=egiñalak egin. [zatxaŕ, zabaŕ.]
barrabás, nabasi, biuŕ, gi-]
barrabasada, nabaskeri, biuŕdura.
barraca, etxol, itxol, txabol.
barragán, artilе-eun.
barragana, emagaldu, mulastin.
barraganeria, oaidetasun.
barranca, aŕu, ondaltza, sakan, sakosta.
barrancal, aŕueta.
barranco, aŕu.
barrancoso, aŕutsu.
barranquera, aŕu.
barrar, loiztatu, lokaztu, loiztu, loitu.
barrear, zuresi, ertsi, itxi. | buŕdiñaganatu.
barreda, luŕtegi.
barredero, labatsaki, adaro. | soiltzalе.
barredura, isatsakin, jatsakin, garbikin, teyukin.
barrena, laztabin, ginbaleta, pinpaleta, *taratelu*.
barrenar, laztabindu, gaztabindu. | legautsi.
barrendero, isastari, eraztalе, eŕatzari.
barrenero, laztabingilе. | laztabindun.
barreno, laztabin (gaztabin, tastabin), ginbeleta, pinpalet. | laztabin - zulo. | antuste, aŕokeri.
barreña, luŕaspilа, garbi--ontzi.
barreño, luŕaspilа.
barrer, isastu, eŕaztatu, ezpeldu. | soildu. [luŕtegi.]
barrera, olesi, zuresi, esi. |]
barrero, lugontzigin. | luŕtegi. | lokatza.
barretear, ustayaz sendotu, uztaitu, espekatu, buŕdiñegatu.
barriada, etxeta. | eŕipe, iripe, uribe, auzo. | aldeŕi.
barrica, guŕbil, ordi, suaŕ, aŕatz. | zamalda.
barricada, iŕtezin, esi.
barrido, jatsakin, garbikin.
barriga, sabel, estontzi, ertzontzi, zoŕo, zoŕoilo.
barrigón, zoŕoilo, zilа.
barrigudo, zoŕoilo, zilа.
barriguera, zoŕo-ugal.
barril, guŕbil, aŕatz, ordi, suaŕ.
barrilame, guŕbildi.
barrileria, guŕbildi. | guŕbiltegi. [bildun.]
barrilero, guŕbilgilе. | guŕ-]
barrilito, guŕbil.

barrillo, udaŕo, udeŕ, odolpīkorta.
barrio, etxadi, etxeta. | auzo, iripe, uribe, eŕipe, eŕibaŕen, iribaŕen, aldeŕi.
barrizal, lokatz, lintzura, lintzuradi. [tzil, izakeri.]
barro, loi, logi, idoi. | zir-]
barro, udaŕo, udeŕ, odolpikorta, uguilo.
barroso, loitsu. | goŕizka. | udaŕotsu. [ŕa. | langa.]
barrote, espeka lodi-labu-]
barrumbada, antuskeri.
barruntador, usmatzaīle.
barruntamiento, usma, susma, susmo, sumo, suma, zantzu, igeŕpen.
barruntar, usnatu (usmatu, susmatu, somatu), usandu, usaitu, usain - egin, igeŕi. [mo.]
barrunte, usna, usma, sus-]
bartola (a la), totos-egon.
bártulos, tresneri, tramankuluak.
baruca, eragozpide.
barullo, iskanbil, zarata, oskil, naste-maŕaste, aŕdaīla, maŕdaīla, aŕamaŕ.
basa, ondope.
basamento, oñaŕi.
basar, eratzan, ezaŕi. | irasi, irozo. [ga, iguin.]
basca, goragale, nazka, na-]
bascosidad, urdakeri, zikinkeri.
báscula, aztakin.
base, ondo, ondope, oñaŕi, azkumen. | irozkai, eŕo.
basílica, jauregi, bakaldegi. | txadon, txauno.
basilio, lekaide basiīitaŕ.
basilisco, ertsuge, *eŕege-*-suge. [katu.]
basquear, goragaletu, naz-]
basquilla, odolbatu.
basquiña, gonapeko, *zayapeko,* gañeko gona.
basta, albañu, josbakan.
bastaje, zamari, soinkari.
bastante, aski, asko, naiko.
bastantemente, doiki, aski, askoro.
bastar, naiko izan, aski-izan, askitu. | asko izan, aunitz izan.
bastardear, endakatu.
bastardía, endakatasun. | itsuskeri. [zeaŕki.]
bastardilla (letra), izki]
bastardo, endaka, endeka. *Hijo*=sasikume, ixiīume, *borta.*
baste, albañu, josbakan. | *basta,* pilda, zamuka, artol. [kandu.]
bastear, albaindu, josba-]
bastero, pildagin, zamukagin, *bastagin.*
bastidor, ezuŕ.
bastilla, azpildura.
bastimentar, oŕnitu, zuzkitu.
bastimento, ontzi, itsasontzi. | oŕni.
basto, basta, artol, pilda, zamuka.
basto, zakaŕo, kazkaŕo, zaŕpail, lantzaka, ezke.
bastón, ue, esku-makil, eskuko, mako.
bastonazo, uada, makilkada, makiīada.
bastoncillo, galaŕu meaŕa.

bastonear, makilatu, makilkatu.
bastonero, uagile. | ue-saltzale. | espetxe-zai-orde.
basura, zikin, likits, garbikin, jatsakin. | gorotz, irol, sastaŕ, zimauŕki, sits, sats, zikin-pila.
basurero, irol - biltzale. | gorozpil, zikinpil, zikintza, iraula.
bata, txirikin, txirikon. *de mujer*=jauzkura.
batacazo, zanpateko, zunpa, zunpada.
batahola, zarata, oskil.
batalla, gudakuntza, gudaldi. | eraso, jauki. | kezka, artegatasun. *Presentar la* =gudaldu. [partari.]
batallador, gutzale, zala-]
batallar, gudaldu, jazaŕtu, jauki, eraso. | eztabaidakatu, zalapartakatu. | zalantzatu.
batallón, aneitza, —tza.
batán, pil.
batanar, pilatu.
batanear, zeatu, astindu, jo, idaŕosi, makilatu.
batanga, inge-irozkai.
bataola, zarata, oskil, iskamil.
batea, azlau, azlaba.
batel, untzi, ontzi.
batelero, untzikari, ontzikari, saker.
bateria (utensilios) tresneri, tramankulu. *bateria de campaña*=suagadi.
batero, txirikin-gile, txirikongile.
batiborrillo, naste-maŕaste, [triki-trakn.
baticola, buztanpeko, uztari, uztarin, uzturi.
batida, eraso - aldi, jauki--aldi, iñaŕosaldi.
batidor, peraki, sakil.
batiente, aterdi.
batimiento, irabiapen.
batir, zartatu. | luŕeratu. | igikatu. | irabiatu, ziskatu, nastekatu. | garaitu, gugaldu. | egotzi, bota, jauŕtiki.
bato, lolo, txaldan, iñozo.
batojar, zugatza agatu.
batueco, tolot.
baturrillo, triki-traku, naste-maŕaste. | lolokeri.
batuta, erestaga, estaga.
baúl, bide-kutxa.
bauprés, ontzi-aga, ontzaga.
bausán, lastagizon. | lolo, ergel.
bautismal, ugutzaren.
bautismo, ugutza. | ugutzapen, *bataio.* [*lari.*]
bautista, ugutzari, *bataibautisterio,* uguztoki, uguztegi, *ponte.*
bautizante, ugutzale.
bautizar, ugutzatu, *bataitu.* | izena ezaŕi. | ardoa ureztu. | ura norbaiten gain ixuri. [*tze.*]
bautizo, ugutzapen, *bataibaya,* garao, ale, bii, pikoŕ.
bayadera, dantzari.
bayal, amuko.
bayeta, aŕtile-eun, artileko.
bayo, uaŕ.
bayoneta, maŕaz, maŕauz.

bayonetazo, mańazkada.
bayuca, ardandegi, ardan-
gela.
bazar, baku, salostoki. |
salostetxe, —tegi.
bazo, beluri, belori. | bare.
bazofia, jankin, zaboŕ, za-
boŕeri.
bazucar, zadoratu.
bazuquear, zadoratu.
be, izki *b'*ren otsa. *Be por*
be=jańaiki, izkiz-izki |
beka, be.
beamontés, bomontoŕ.
beata, emakume txadonti. |
donizun, gezuŕton.
beateria, ekandun izun, do-
nizunkeri.
beaterio, lekaimetxe.
beatificación, zorunduntzat
iragańpen. [ikuspidez.]
beatificamente, donokiko]
beatificar, zorundatu.
beatifico, zorundun - egīle
edo eragīle.
beatitud, donoki. *Su*=Doi-
purua.
beato, zori oneko. | zorun-
dun. | done. | donizun,
gezuŕton. | txadonti, o-
toizti.
bebé, panpiña.
bebedero, edaki. | edanoki.
edandegi, edaska, edańi.
bebedizo, edakizun, edaki.
| edabe.
bebedor, edale, edalari.
beber, edan. | edaki, edari.
beberrón, edan sańi. [ki.]
bebible, edan dītekena, eda-]
bebida, edaki, edari.
bebido, ordi, mozkoŕ. | eda-
ki. [ta. | edaki kirats.]
bebistrajo, edaki-nastake-]
beborrotear, zuŕupakatu.
beca, ikaslari-ikuŕ. | ikaspi-
de. | ikaslari. [olītsu.]
becada, olagoŕ, istingoŕ,]
becerra, urte bateko bilora-
zi edo mia. [tzai.]
becerrero, txaltzai, bigan-]
becerrillo, txalańua, ergi-na-
ŕu. [gi, txal, mia, miga.]
becerro, bigantx, zekoŕ, er-]
becuadro, eslauki.
beja, iseka, nausa, naunsa,
iskirio, iŕi.
befar, isekatu, iskiriotu,
nausatu, naunsatu.
befedad, izteŕokertasun.
befo, ezpain lodi. | izteŕ
okeŕ, izteŕ zabal. | zaldi-
-ezpain. [matar.]
behetria, nastapil, naspil,]
beldad, edeŕ, edeŕtasun, po-
līt. | edeŕdi. [nastapil.]
belen, estalpetxo. | naspil,]
belez, ontzi. | tresneri.
belezo, ontzi.
belfo, ezpain lodi, mutuŕ-
dun. | mutuŕ.
bélico, gudaren, gudako.
belicosidad, gutzaletasun.
belicoso, gutzale. [kale.]
beligerante, gudale, gudu-]
beligero, gutzale.
belisono, zantzo, santzo.
belitre, biguŕi, biuŕi, dolōŕ.
bellacamente, zitalki, itsuski.
bellaco, zital, zitel.
belladona, belaiki, beladaŕ.
bellamente, edeŕki, polīki,
osoro. [keriak egin.]
bellaquear, zitaldu, zital-]

bellaqueria, zitalkeri.
belleza, edeŕtasun.
bello, edeŕ, polīt, polī, yayo, aratz.
bellorio, aŕe.
bellota, ezkuŕ, kuzkuŕ, zi.
bellotear, ezkuŕtu.
bellotero, ezkuŕ-saltzale.
bemol, espeiki. *Tener bemoles*=zail izan.
bemolado, espeikidun.
bendecidor, onesle.
bendecir, goraldu. | ondu. | onetsi. | iskiñi.
bendición, onespen. | oneski. *Papal*=Doipuruoneski.
bendito, onetsi. | deun, donetsi. *Sea Dios*=donetsi bedi Jainkoa. | zorun, zori on. | onegi, zozoilo.
benedicite, onespen, bayespen, baikun.
benedictina, lekaime beneditaŕ, beneditaŕ.
benedictino, lekaide benedītaŕ, beneditaŕ.
beneficencia, onegintasun, oneikunde.
beneficiado, ondu. | txauntsemidedun.
beneficiador, ongīle.
beneficiar, onegin, onin. | ongaŕiztatu, ongaŕitu.
beneficiario, txauntsemidedun.
beneficio, on-egin, ongi-egin, onki, unki. | irabazkin, mozkin. *Eclesiástico*=txauntsemide. | ongaŕi.
beneficioso, ongīle, ontsu.
benéfico, ongīle.
beneméŕito, ospegaŕi,—gaŕi.
beneplácito, onespen, bayetza.
benevolencia, ongi-nai, naikari.
benévolo, ongi-nai, laztan, maitekoŕ.
bengala, indinge.
benignamente, beraki, otzanki, samuŕki.
benignidad, beratasun, samuŕtasun.
benigno, beraa, laztan, gozo, gozadun.
benjamín, maitena, magalpeko, kolkoko.
beodez, ordikeri.
beodo, ordi, mozkoŕ.
berberis, eŕatz-belaŕ.
berberisco, maŕokotaŕ.
bérbero, eŕatz-belaŕ.
bérberos, eŕatz-belaŕ.
bereber, maŕokotaŕ.
bergante, zital, lots-gabe, galuts, arnes.
berlina, zalbuŕdi itxia.
bermejear, goŕiztatu, goŕaztatu, origoŕītu.
bermejizo, goŕazta, goŕindola, origoŕi.
bermejo, goŕi, origoŕi, goŕindola, goŕizta, goŕazta.
bermejón, origoŕi, goŕazta.
bermejuela, txipa, ezkalu (eskalu, axkalo, kizkalu.)
bermejura, origoŕitasun.
bernardina, gezuŕuts.
bernardo, lekaide bernartaŕ, bernartaŕ.
bernegal, katīlu, eŕatīlu.
berrear, oŕu-egin, oŕoatu.
berrearse, aitoŕtu, ageŕtu, jakin-erazo.

berrendo, bi margodun, margobidun.
berrido, oŕu, oŕo, oŕobe muŕu, mu, maŕaska, maŕaka.
berrin, aseŕekoŕ, asaŕekoi.
barrinche, eŕetasun, eŕa, aŕera.
berro, beŕo.
berroqueña (piedra), aŕberrueco, arkaitz. | begi--zuldaŕ.
berza, aza.
besamanos, esku-muin, eskumin, eskugibel.
besana, loŕotz-beŕdin. | lenengo loŕotza.
besar, mun-egin, musu--eman, apa-egin, pot--eman. | ukitu, ikutu.
beso, mun. | *en la cara*=musu, apa, pa, pot. ma.
bestia, abere. | *de albarda*=asto. *de carga*=zamari.
bestiaje, zamalda.
bestial, abereki. | aberetzaŕ.
bestialidad, aberetasun. | aberekeri.
bestialmente, abereki.
bestión, aberetzaŕ.
besucar, musukatu, mastakatu.
besucón, musukatzaīle.
besugo, eŕosel, aŕosel, bixigu. [takatu.]
besuquear, musukatu, masbagoŕi.
betarraga, udarbi, txeŕi-arbi.
betarrata, pantze-arbi, sarbagoŕi.
betónica, otondo, otondobelaŕ, otondoko, sasibelaŕ, sugebelaŕ, sugeri.
betún, naslika, zira.
bezo, ezpain lodi.
bezote, ezpain-pitxi.
bezudo, ezpain lodi.
biaza, bide-zoŕo.
biberón, edoski, tutu.
Biblia, Idazteun.
bíblico, idazteunaren.
bibliófilo, idazti-zale.
bibliografía, idaztelesti.
bibliográfico, idaztelestiaren.
bibliógrafo, idaztelestiari.
biblioteca, idaztegi.
bibliotecario, idaztegi-zai.
biceps, bi burudun, burubiko. [ñestun.]
bicicleta, lasteŕkestun, ari-
bicoca, pirtxileri, zirtzileri, ziri-miri.
bicolor, margobiko.
bicóncavo, unbilbiki.
biconvexo, ganbilbiki.
bicorne, adaŕpiko, zibiko.
bicuento, eidi.
bichero, aztamako.
bicho, pizti, pirizti, zomoŕo, txamoŕo. *Mal bicho eres*=zitala, txaŕa aiz.
bidente, oŕpiko, bioŕtz.
bielda, saŕde, saaŕte, saŕdetxe. [tu, esku baretu.]
bieldar, saŕdetu, aŕaztalo-
bieldo, saŕde, saaŕte, saŕdetxe, aizegīle
bielgo, saŕde. [oniritzi.]
biempareciente, onirudi,
bien, on. | ongi, oki, unki. | ondo, ongi, ontsa. | gogoz, oldez.
bienal, biurteroko.
bienandante, zoruntsu, zori

oneko. [run.]
bienandanza, zori on, zo-]
bienaventuradamente, zoriki, zorunki.
bienaventurado, zorundun. | zori oneko, zoruntsu. | onuts, onegi.
bienaventuranza, zorun. | zori on. *Las ocho*=zoŕtzi zorunak.
bienes, aberaski, oki, otasun, ogasun, oasun, unki. *Bienes mostrencos*=jaberik gabeko okiak.
bienestar, ongunde, lasaitasun, lasatasun, nasaitasun.
bienfortunado, zoritsu.
bienhadado, zoritsu.
bienhechor, ongiīle. [neko.]
bienintencionado, gogo o-]
bienio, biurte, urtebi.
bienmandado, esagin, nosnerein. [naikari.]
bienquerencia, ongi-nai,]
bienquerer, ongi-nai, maitatu.
bienquistar, aizkidetu.
bienquisto, izen oneko, onetsi.
bienvenida, ongi-etoŕi.
bienvivir, nasai edo lasai-bizi.
biftec (beefsteak), eŕaki.
bifurcarse, bitu.
biga, bi zaldidun guŕdi.
bigamia, beŕezkontza, bigaŕen ezkontza.
bigamo, beŕezkondua.
bigardear, lange ibiīli.
bigardía, iseka, iŕika, aizkeri.
bigardo, lange, oŕon, zital.
bigornia, potamaīa.
bigote, suŕpeko, ezpaingaīneko.
bilbaino, bilbaotaŕ.
biliario, beaztunaren, sabeluraren.
bilingüe, bi ele.
bilioso, beaztuntsu.
bilis, beaztun, beazun, sabelur, *urberde. Exaltársele a uno la*=sumindu, eŕatu.
bilitero, bi izki. [egon.]
bilocarse, bi lekutan batez]
biltrotear, ibilkatu. [tsutu.]
biltrotera, emakume sun-]
bill, lege-gai. [ku-mai.]
billar, joko mai, truku, tru-]
billete, bakaldun - agintz. | idazkitxo. | —bide (saŕbide...), *txartela.*
billón, eidi.
billonésimo, eidiren.
bimano, bi eskudun, eskubidun.
bimestral, bi iīabeteko, bi iīeko, biiīoroko
bimestre, bi iīabete. | bi-iīari edo il-sari. [ŕaldi.]
bina, saraldi, saŕaraldi, ixa-]
binador, are.
binar, saratu, saŕaratu, ixaŕatu, otzatu, zotalaŕotu. | osteratu, beŕiztu.
binario, biko (biela, bineuŕi, bi zenbaki...)
binazón, saraldi, beŕiz goldeatzea. [peŕ.]
biografía, biztelesti, biziz-]
biógrafo, bizteleslari.
biología, bizizti.

biólogo, biziztilari.
biombo, ate-auŕe, ataitzin.
bipartir, biŕindu.
bípedo, bi oindun, bi zangodun, bi zangoko.
birla, piŕla, biŕla, piŕil.
birlar, piŕlatu, biŕlatu.
birlón, piŕla edo biŕla nagusi.
bis, beŕiz.
bisabuela, amabisaba, amasaba, amagoin, asaba.
bisabuelo, arbazo, aītabisaba, aītasaba, asaba, aītagoin.
bisagra, ateoŕpo, opo.
bisalto, iīaŕ, iīaŕ biribil, subiīaŕ, etxiīaŕ.
bisbisar, marmaratu.
bisiesto, biseidun, biseiko, seibiko. *Mudar bisiesto* =mintzoera ala izakera bestelakotu. [bidun.]
bisílabo, izkimitun, izkin-]
bisnieto, biīoba.
bisojo, okil, betokeŕ.
bisoño, gudari aspeŕi. | aspeŕi, ikaspeŕi, —beŕi.
bistorta, otso-pipeŕ.
bisturí, jauzki-gai, ziztagai.
bitácora, itsasoŕaztoki.
bituminoso, naslikadun.
bizarrear, kemendu.
bizarría, kemen.
bizarro, kementsu.
bizaza, bide-zoŕo.
bizco, okil, okel, ezkel, ezkeŕ, betokeŕ, lausku.
bizcochar, ogia beŕegosi.
bizcocho, kotxo, goxo.
bizma, pizma,
biznieto, biīoba.

blanca, ziz. *No tener*=ezkuŕik ez izan.
blancazo, zurizka.
blanco, zuri. | artezkaŕ, teŕeilka, teŕilka, mugaŕaga, jo-muga. *En blanco*=gabe.
blancor, zuritasun.
blancote, zuri-garbi. | bilduŕti. [gi-zuri.]
blancura, zuritasun. | be-]
blandamente, biguin, guriki, guriro, emeki, malguki, samuŕki, beraki.
blandear, amore-egin, amultsutu, biguindu. | ustarazi.
blandeaŕ, dardaratu, igitu.
blandearse, igitu, aldatu.
blandir, igitu, dardaratu, dardarizatu.
blando, biguin, guri. | bera, beratz, amultsu, eme, mamoŕ, mertzil, gozatsu. | biguinki.
blandón, ezkozuzi.
blandujo, beratxa.
blandura, biguintasun, beratasun, mamoŕtasun.
blanqueación, zuriketa, zurikaldi.
blanqueador, zurilari, zuritzaīe. | kisustatzaīe, kareztatzaīe.
blanquear, zuritu, zuriztatu, gaintzuritu. | kisustatu, kareztatu.
blanquecedor, dirua-gaintzuritzaīe. [ritu. | zuritu.]
blanquecer, dirua gaintzu-]
blanquecino, zurizka, zurikail. [keta, zurikaldi.]
blanqueo, zuriketa, txuri-]

blanqueta, artīle-eun.
blanquete, arpegi-zuriketa.
blanquillo, okai txuri, galbera. | oñezko gudari zuriz jantzia.
blanquinoso, zurikail.
blanquizco, zurikail.
blao, oztin, urdin.
blasfemable, beralgarri, epaleskarri. [biraole.]
blasfemador, birao-egīle,]
blasfemamente, biraoki.
blasfemar, biraotu, biraoegin. | beraldu,
blasfemia, birao. | irao, irau, iroi, irain, iraun.
blasfemo, birao. | biraole, birao-zale, añenkari, añenti.
blasón, ikurdi-araudi. | ikurdi, goi-buru. | ospe, aintza, omendi. [ditu, antu.]
blasonar, ikurdia egin. | an-]
ble, bleka, beleka.
bledo, sabi. *Un* = pelapat, pelat, peto, pits.
blefaritis, betazal-eri edo suar. [tatu.]
blindar, alzairutu, burnez-]
blondo, orail, gorri-zuri, zuri-gorri, arasoil.
bloque, aritzar, ari-mokor.
bloquear, jauki, *inguratu*.
bloqueo, jauki.
blusa, xamar.
boa, suge aundiena.
boalaje, idi-alaleku, | idialapide.
boardilla, sapai, sapai-gain. | sapai-leyo. [pa.]
boato, andi-mandikeri, os-]
bobada, ergelkeri, zorakeri, erokeri. [kaiku, kankail.]
bobalías, ergel, zoro, asta-]
bobalicón, zon-zon, ergel uts, kankail, kankalo, koko. [ki, zoroki.]
bobamente, gaizoki, ergel-]
bobatel, iñozo, pelo, kaiku, zozo, suntsun.
bobáticamente, ergelki.
bobático, ergelkeri, astakeri.
bobear, ergeldu, ergelkeriak egin ala esan.
bobería, ergelkeri, zozokeri, gaizokeri, iñozokeri.
bóbilis, bóbilis (de), uririk, ururik.
bobo, amuts, kamuts, ergel, zoro, zozo, iñozo, kaiku, astakaiku, tutulu, pelo.
boca, aba, abo, ago, ao. *Tiene buena boca*=txeste ona du. *Punto en*=ixo!, ixilik!
bocacalle, txadi-sargu.
bocadear, otamenkatu.
bocadillo, amareko, —eko.
bocado, aukada, otamen, autzeta, ozkada. | aoko.
bocamanga, eskutur, eskumutur, bentzulo, bentzilo.
bocanada, aokada, pafa.
bocateja, lenengo edo lenbiziko tela.
bocear, zaldiak ezpañak goraberatu. [kin, —kin.]
bocera, bizarkutsu, ardo-]
boceto, margo-langai.
bocezar, zaldiak ezpañak goraberatu. [muka.]
bocin, zamukar, gurpil-za-]
bocina, txaranbel, turuta, turutu, tutu.

bocinar, txaranbela jo.
bocinero, txaranbelari.
bocio, golando, golo, gorgoilo, golatu, sagu.
bocón, aotzar. | kaldar.
bocoy, gurbil edo arratz aundi.
bocudo, ao andi, ao zabal.
bocha, pirla, birla.
bochar, pirla-egin.
bochas, pirla edo birla-joku.
bochazo, pirlada.
boche, pirla - zulo, zulote, txulo, pok.
bochista, pirlari, birlari.
bochorno, ego-aize. | apoin, sapa, sargoi, zargori, zalboi. | lotsakizun.
bochornoso, aalkekizun, lotsakizun.
boda, eztei, eztai, eztegu.
bode, aker.
bodega, ardotegi, ardoki, ardandegi, upeltegi, kupeltegi, beiti, kunube. | biltoki, —tegi.
bodeguero, ardotegi-zai.
bodigo, opila, *olata.* [toin.]
bodoque, lurpil, matoi, ma-
bodoquera, lurpil-eredu.
bodrio, zuku-salda.
boezuelo, idizko. | eperidi.
bofe, birika, biraka, galtxar.
bofena, birika, biraka, galtxar.
bofetada, masaileko (matraileko, mateleko), belarriondoko, arpegiko, zaplada, zartako, plastada.
bofetón, zartako, esku-zarta, autzeko.
boga, araunka, araunka. *Estar muy en boga*=sapa aundia du. [kada.]
bogada, araunkada, arau-]
bogador, araulari, araukari.
bogar, araunatu.
bogavante, araukain, araungain. | karamartza.
bohena, birika, biraka, galtxar. [ko, ozi.]
bohordo, lilitxa, lipitx, lis-]
boil, iditegi.
boina, txapel, kapel, kapelo.
boira, lano, lantxer, lanintz, lantzurda, urixka.
boj, ezpel, urotz.
boja, zizari-belar.
bojar, ugarte-baru.
bojedal, ezpeldi, ezpeleta, urostaga. [lari.]
bojiganga, jostari, antzez-]
bol, txol. | pirla, birla.
bola, pirta, birla, potor. *Encajar una*=lukainka sartu.
bolada, pirlada, birlada.
bolazo, pirlada, birlada. *De bolada*=zirika-maraka.
bolear, jaurtiki, aurtiki. | pirlatan jokatu.
bolero, piper - gile. | gezurontzi, gezurti.
boleta, sarbide, arbide, —bide. [le, pok, txikin, txatin.]
boliche, atxo, andere, anje-]
bolina, zingo, aztaberun.
bolina, zear-oyal. *Ir de bolina*=zearka.
bolinear, zearka joan.
bolinero, zearka aisa dabilen ontzi. [muka.]
bolisa, geldo, ilaun, ilain,]
bolita, puluka.

bolo, zurgu-ardatz. | piŕla, piŕil, biŕla.
bolo, maŕauza, maŕaz.
bolonio, astakirten, ez-ikasi, zozo.
bolsa, zoŕo, zakuto. | zizku. | toxa, totxa. | zimuŕ, zizuŕ. | dirutza.
bolsera, ilē-sare, zaŕpel, zaŕpa, saŕpa, saŕpel.
bolseria, zoŕotegi, zizkutegi.
bolsera, zoŕo ala zizku-egilē. [pel), saŕpa (zaŕpa).]
bolsillo, sakel, saŕpel (zaŕ-]
bolladura, uspel, konka, koska, maka.
bollar, berun-ikuŕaztu. | uspeldu, konkatu, koskatu, makatu, umatu, mazatu.
bolleria, opil-tegi. [lē.]
bollero, opilgilē, opilsaltza-]
bolliciador, istilukari.
bollo, opil, esne-opil, maŕakuku. [galu.]
bollón, iltze edo itze edeŕ-]
bomba, uraga (uaga, igara). | suaga, —aga. *Dar a la bomba*=uragatu.
bombacho, praka edo galtz motz zabal.
bombeo, bizkaŕgune, sabel, kopaune, okeŕune.
bombero, uagalari. | itzungilē.
bombo, burtzoro, zoro. | atabal edo aŕatz aundi. *Dar bombo*=ospatu.
bombón, inge-ontzi.
bonachón, onegi, onuts, atsain. [ro on.]
bonancible, bare, ateri, gi-]
bonanza, baralbi, eztialdi, ateraldi. | ongiro, onaro. zorion, zoriki ibilī.
bonazo, onuts. [ongose.]
bondad, ontasun. | ontzale.]
bondadoso, ontsu, onuts.
bondoso, ontsu.
bonete, buruin.
bonicamente, polīki-polīki.
bonitalo, egaluze, albakera, atun txiki.
bonitamente, polīki-polīki.
bonito, polīt, polit. | egaluze, albakera.
bonzo, Buda-jaupari.
boñiga, bekorotz (pekorotz, beigorotz.)
boque, jangale, gose-ziŕista.
boqueada, aozabalka, aokada, arnas.
boquear, ao-zabaldu. | azkenetan egon. | aitu-uŕen (edo uŕan) egon. | ogŋzi.
boquera, zulo. | sabaizulo, sabaizilo.
boquerón, —zulo, —kuntza, —taŕte, ao.
boquete, saŕkuntza, ateka.
boquiabierto, ao zabal. | geldu, zoro.
boquilla, aokorde.
boquirroto, itz-jario, itzontzi, izmizti. [tsu.]
boquirrubio, itzontzi, beŕi-]
borbollón, galgal, galgaŕ. *A borbollones*=oldaŕka, zaŕapastaka, galgaraka.
borbollar, galgal-egin.
borborigmo, gurguŕ, sabelkoŕoka, oŕoe, kuŕuxka, maŕaka, pir-pir. [rion.]
borbotar, ura galgalka ja-]

borbotón, galgal, galgara.
borcegui, oski, oñetako, oñantzi.
borda, borda. | karel, kayel.
bordada, ontziaren jirabiraka.
bordado, egalun.
bordadura, egalun.
bordar, egalundu.
borde, ertz, ezpain, karel, kayel, mazel.
borde, lantzaka, xertaka. | sasikume, borta.
bordo, sayets, albo. *A bordo*=itsasontzian. *Rendir el bordo en*=—aratu, luferatu, luferatu.
bordón, ue aundi. | kalaka, lelo. | eresperen.
bordoncillo, kalaka, lelo.
bordonear, ueztatu. | umatu. | alperkeriz eskeka ibiīi, ofonatu.
bordonería, sarkiīeri.
bordonero, sarkil, ibildaun.
bordura, egalun, ertzatu.
boreal, ipafaren, ipafaldeko.
boreas, ipaf-aize.
borla, purpuseta.
borne, efatz.
borneadizo, biuf-efaz, okefefez. [aftu, okeftu.]
bornear, jiratu, biratu, ze-]
bornearse, okeftu, zeaftu.
borona, artatxiki. | artogi, arto efe, arto.
borra, bitiña. | auntziīe. | iīaun. | abeltsari.
borra, ondaf, kondaf, igarkin, zabof.
borracha, zato, zagi, zaragi.
borrachear, maiz edo safi- tan orditu.
borrachera, mozkofkeri, mozkoferi, ordikeri, ordi. | ergelkeri, zorakeri.
borrachez, orditasun, mozkoftasun. | erotasun.
borrachín, mozkofti, ordiputz.
borracho, mozkof, ordi. | mozkofti, ordikoi.
borrachuela, iraka, iralka, zalgi, olabeof.
borrador, zataf-idatzi, zifiborfo. *Sacar a uno de*=txukun jantzi. | agelki.
borraja, latzura, mofion (mofoin, mufuin, mufun).
borrajear, zer nai idatzi, zifi-zafa idatzi.
borrajo, supe, sutil, sugeldo, suazi, ausbero.
borrar, atzindu, ageldu. | ezabatu, ezeztu.
borrasca, ekaitz, zoperna, jasa, erauntsi, zufunbilo, zafapata.
borrascoso, ekaitzu. | ekaizti. | bizkera txafa.
borregada, antxualde, arkumetalde.
borrego, bildots, antxu, arkume, atxuri. | notin zozo ta iñozo.
borreguero, bildots - zai. | bildots-alaleku.
borrica, astaeme, astama.
borricada, astotaldi. | astakeri.
borrico, asto. *Ser un borrico*=jasan aundikoa izan. | zuf-aiztuf. [dun.]
borricón, jasankof, pairu-]

borriquero, astaki, astako. | astazai.
borriquete, txabal.
borro, antxu, bitiña, bildotx, arkume. | abeltxari.
borrón, muza, mokoloi. | ziŕiboŕo. | itsuskeri.
borroso, ondaŕtsu, igaŕkintsu. | irakuŕkaitz.
borrumbada, antuskeri.
boruca, zarata.
borujo, mukulu, mulko, pila. | maspatsa.
borusca, oŕbel.
boscaje, abaro, moskildi.
bosque, baso, oyan, *luku,* usi. [korotz, ziŕi, | zalkin.]
bosta, arkin, ardi-baba, ar-]
bostezar, aŕausi-egin, ao--zabaldu.
bostezo, aŕausi, eŕausin, eŕosin, aozabal. [| oski.]
bota, zato, zagito, zarako.]
botalón, txanbergo, txanberga.
botana, purilo.
botánica, landarizti.
botánico, landariztiaren. | landariztilari.
botanista, landariztilari.
botar, egotzi, jauŕtiki. | pilota jaiki, punpatu, pinpa-egin. [rakeri.]
botaratada, zorakeri, txo-]
botarate, kalin, kaiku, txoro, gelbera.
bote, ukaldi. | jaiki, punpa, pinpa, *bote.* | piŕla-zulo. | ontzi. | txalupa, uberika. *De bote en bote*=banpez. [pataxa.]
botella, bonbil, onil, kubi,]
botellazo, bonbilada.
botero, zatogile. [tegi.]
botica, oskaitegi, sendaki-]
boticario, oskailari, oskaigile.
botiga, saltoki, saltegi.
botiguero, saltokidun, saltegidun. [xa.]
botija, korkoil, poto, pota-]
botijero, korkoil-saltzale ala egile. [txongil, bonbil.]
botijo, korkoil, tuntuiz,]
botiller, izozki-egile ala saltzale.
botilleria, izozkitegi.
botillero, izozki-egile ala saltzale.
botillo, zato, zarato. | botaŕi.
botín, oski. | gudakin.
botina, oski.
botineria, oskitegi, oskiola.
botinero, oski-egile. | gudakin-jaole.
botiquin, esku-sendakitegi.
botivoleo, besagain, besaburu.
boto, amuts (kamuts, amots).
botón, amu, suamu, leka, begi, buru, pitxoŕ. | loreleka. | soñale, *botoe.*
bóveda, koro, eltze, ganga, tini.
bovino, idizko, beizko.
boxeador, ukabilkari.
boxear, ukabilkatu.
boxeo, ukabilka.
boya, kulubiz, tuntuiz, tanga, ugain.
boyada, iditalde.
boyal, abelgoŕiaren.
boyar, ugaindu.
boyera, iditegui.

boyeriza, iditegi.
boyero, itzai, unai. | itauŕlari, itaulari, itulari, itula.
boyuno, idizko, beizko.
bozal, aspeŕi, ikaspeŕi. | lelo, txoro, ergel. | mutuŕeko, mustuŕeko, *moŕaile,* zurdapal.
bozo, ilabizaŕ, ilaun, laida, laira, mizpiribilo.
braceada, besakada, besaŕkada, besada.
braceaje, diru-lanketa. | itsas-zokon.
bracear, besokatu, besakatu.
braceral, besaki.
bracero, besakari. *De bracero,* besoz-beso. | langile, arotz.
bracete (de), besoż-beso.
bracil, besaki.
bracmán, Brama-jaupari.
braco, suduŕ autsi, suŕautsi.
braga, prakak. | galtzak.
bragada, iztaŕte, iztape.
bragadura, iztaŕte, iztape.
braguero, eten-ubal (ubel, ugal, ual.)
bragueta, ziŕi, ziŕikitu, praga. [ri-zale.]
braguetero, lizun, lasaike-]
braguillas, mutiko. [tzagoŕ.]
bramadera, maŕusol. | el-]
bramante, lizari, listari.
bramar, oŕoatu, maŕoatu, maŕuzatu, muŕusa-egin, oŕu-egin.
bramido, oŕo, oŕu, maŕo, maŕu, maŕau, maŕuma, maŕaka, maŕusa, muŕusada.
branquia, zakatz.
branquifero, zakaztun.
braquial, besaki, besoaren, besoko.
brasa, txingaŕ, txinaŕ, txindaŕ, txinbaŕt, txinpaŕt, txindi, zirta, muŕ, piŕin.
brasero, sutontzi.
brasil, margo goŕi.
brasilado, goŕi.
brasmalogía, ugoibe-izti.
bravamente, oldaŕki. | ederki. | ugariki.
bravata, antuskeri, aŕandi, buŕunbada, itzaŕo, zalaparta.
bravear, aŕandiatu.
bravera, labeziŕi.
braveza, abere-ankeŕtasun. | azkaŕtasun, zangaŕtasun. | aseŕetasun.
bravio, basataŕ, basakaŕ. | txertaka, txertakabe. | ezige, ezke, ezikaitz.
bravo, zuaŕ, zangaŕ, zankaŕ, indaŕtsu, azkaŕ, ordongo. | lantzaka, ezke. | kazkaŕo, itzaŕo, zalapartari.
bravonel, zangaŕ, kazkaŕo, itzaŕo, zuaŕ.
bravucón, itzaŕo, kazkaŕo.
bravura, zangaŕtasun, zankaŕo.
brazada, besada, besatada, besaŕkada, palada, saŕast.
brazado, besada, galtzaŕ.
brazaje, itsas-zokon.
brazal, besoko, besaki.
brazalete, besostun, eskumutuŕeko, eskutuŕeko, eskutuŕki. | besaki.
brazo, beso, galtzaŕ. *De mar*=itsasadaŕ.

brea, naslika.
brear, amuŕatu, jasan-erazo.
brebaje, naski. | edari, edaki.
brecol, pelā.
brecha, suagakin. | uŕadura, sardaka, ateka, kuntza, aŕaitu, aŕandu. *Estar en la* =gertu edo ernai egon. *Asaltar la* = suagakin-uŕaduratik jauki.
brega, buŕuka, buldurka, jazaŕ, guduka.
bregar, jazaŕtu, buŕukatu. | oldaŕtu. | oratu.
bren, biŕin, zai, zagi, eŕesirin, otaza.
breña, txapaŕo.
breñal, txapaŕti.
breñar, txapaŕti.
breñoso, txapaŕtsu.
bresca, abereska, aberaska, beraska. [| iŕtezin.]
brete, oñestun, oinburdin.]
bretón, kimu, kima.
breva, astapiko, uztapiko.
breve, labuŕ, lauŕ. *Catecismo yreve* = ikastiño. *En breve,* lasteŕ, aurki, saŕi, bereala, berealaxe.
brevedad, labuŕtasun, moztasun. [ki, muŕizki.]
brevemente, labuŕki, moz-]
breviario, aŕendidazti. | labuŕki.
brezal, elaŕdi, txilaŕdi.
brezo, elaŕ, añaŕ, iñaŕ, zilaŕ, txilaŕ, giñaŕ, zurikatx.
brial, kotape. | gona.
briba, sarkilkeri, lazokeri.
bribón, sarkil, lazo. | zital, ziŕiboŕo.
bribonada, zitalkeri.
bribonear, zitaldu.
bribonería, zitaltasun.
brigada, sei aneitza. | gudari-talde. | abere-talde. | talde, eli.
brigadier, sei-aneiburu.
brillante, dirdaritsu, distikoŕ, dirdiradun, dirdirazi. | aratz, aŕigaŕi.
brillantez, dirdari, dirdiz, disdis, diztira.
brillar, dirdiratu, dirdirikatu, dizdiratu, istatu. | eragin, nabari izan, gainditu.
brillo, distira, dirdira, dirdari, dirditasun, dirdiz, disdis, diztira, ista, isto. | argitasun, nabaritasun.
brincando, ikotika, ijutika.
brincar, ikotu, ijutu, jauzi, jauzkatu. [ŕostikoka.]
brinco, jauzka, jaiki, uzke-]
brindar, eskeñi. *Brindo por V.*=zuri topa.
brinquillo, ikotika, jauzka.
briñón, muxerka.
brio, adore, aŕera, susai, azkaŕ. | zeŕdendi, zaloitasun.
brionia, astamats. [daŕki.]
briosamente, susaiki, ol-]
brioso, adoretsu. | zaloi, zalui, zalu, zali, zale.
brisa, itsasaize, luŕaize. | pats, lapa.
brizna, izpi, pizka, pizkin, samaŕ, aŕala.
briznoso, izpitsu.
brocal, pokale.
bróculi, pelā.

brocha, zurdaki. [kotxa.]
broche, lokamu, kakote, ka-]
brochón, zurdaki.
brodio, zuku-salda.
brodista, zuku-eskale.
broma, zarata. | izkirimiri, naŕita, olgeta. | zeden, zegen. | *En broma*=beragiaz, gaiztoz.
bromar, zedendu, zegendu.
bromatologia, jaki-izti, alizti.
bromear, jostatu. [gura.]
bromista, naŕitari, naŕita-]
bromo, laŕe-olo, laŕolo, basolo, eŕeparo. [ori.]
bronce, buŕne ori, buŕdin]
bronco, mokeŕ, latz, lantzaka, ezke. | gozakaitz.
broncha, auzi.
bronquedad, laztasun. | gozakaiztasun.
brótano, zizari-belaŕ.
brotar, zildu, ziildu, ziritu, soŕtu, minikatu, motatu, ernatu, ernemindu.
brote, eŕo, zil, kima, kimu, mote, begi, altsuma, enamun, erne, adaka, pindaŕka. [boŕ, zataŕi.]
broza, ondaŕ, kondaŕ, za-]
broznamente, lazki, gaŕazki, lakaŕki. [kaŕ.]
brozno, zon-zon, zakaŕ, la-]
brucero, iguŕkile, iguŕkigile, iguŕki-saldun.
bruces (de), aozpez, auzpez. *Caer de bruces* || mustupilka edo aozpez erori. [lamin.]
bruja, sorgin, zorgin, *lami,*]
brujear, sorginkeria egin.
brujeria, sorginkeri.
brujo, sorgin, zorgin.
brújula, itsas-oŕatz, ipaŕkoi, otan. [igeŕi.]
brujulear, asmatu, igaŕi,]
bruma, urlaño, laño, gando, kandu, gurme. [broaren.]
brumal, urlañoaren, lan-]
brumar, soŕkatu. | nekarazi, nekatu.
brumazón, urlaño lodi.
brumoso, lañotsu, odeitsu, goibel, obel.
bruno, aran beltz. | beltz.
bruñidor, leguntzaile, labantzaile. [legundu, txartatu.]
bruñir, labandu, labaindu,]
bruño, aran beltz.
bruscamente, muŕizki, mozki, zaŕastaka, zartez.
brusco, kaskail, kankail, muŕitz, latz, goŕdin, aztun.
brusquedad, muŕizkeri.
brutal, abereki, mokoŕki. | abere.
brutalidad, aberetasun. | aberekeri, mokoŕkeri.
brutalmente, abereki, mokoŕki.
brutesco, zakaŕo.
bruteza, zakaŕotasun, zakaŕtasun.
bruto, abere, zakaŕo, basati.
bruza, iguŕki.
bruzar, iguŕkitu.
bú, samo, mozoŕo, amalauzaku, lonpipa.
bua, oilaur, zeldeŕ, maskulo.
buba, oilauŕ, zeldeŕ, maskulo. [kuruntxo.]
bubón, zornakatz, gurintxa,]
buboso, oilaurtsu, oilaurdun.

bucal, aoko.
bucear, urpean lan - egin, itsasondoratu.
bucéfalo, zorga, astakirten.
buces (de), aozpez.
bucle, lakain. [ŕitu.]
buco, akeŕ. | zulo, ateka, zi-]
bucólica, jaki, ali. | artzai--oldeŕti.
bucólico, artzai-oldeŕti.
buchada, aokada.
buche, paparo, papalu, sisera. | zimuŕ. | *Sacar el buche* = idaroki, erasan, eralki. | astakume. | urdail.
budismo, Buda-aburu.
budista, budaŕ.
buen, on.
buenamente, eŕazki, lasai. | onez, oldez, oleki.
buenandanza, zori on, zorun, aduŕ on.
buenaventura, zoriontasun. | aztikeri.
bueno, on, un. | egoki, gai, —tarako. | gogorako. | zindo, zintzo.
buey, idi. | idiki. *Lengua de* =txakuŕ-mii.
bueyuno, idizko.
búfalo, basidi, idi aketz.
bufanda, lepoko.
bufar, suŕaizatu.
bufete, idazkola. *Abrir*=latari-lanetan asi.
bufla, ardo-zagi.
bufido, suŕaize-ots. | aseŕe bizi.
bufo, naŕitazko. | naŕitari,
bufón, pitxi-saltzale, bizkaŕkaŕi. | naŕitari, naŕitagura, jostari, zapartingaŕi.
bufonada, naŕita.
bufonearse, naŕitatu, isekatu, iŕi-egin.
bugla, kirtangoŕi.
buglosa, txakuŕ-mii.
buharda, sapai-leyo. | sapai. | *txapitela.*
buhardilla, sapai - leyotila, sapai-gain.
buharro, txo.
buhedera, argibide, ekizulo.
buhero, untzai. | untz-eiztari.
buhio, itxol.
buho, untz, gautxori.
buhonería, pitxi-saltegi.
buhonero, pitxi -saltzale, bizkaŕkari. [paindu.]
buhir, pitxitu, bitxitu, a-]
buitre, buzoka, aztore, austore, sai, sayaŕe.
buitrera, sai, luzoka-amuzki.
buitrero, buzoka-eizari, sayeiztari. [pertol.]
buitrón, kaŕamitz, matraz,]
bujarrón, sodonkeri-egile.
bujeda, ezpeleta.
bujedal, ezpeleta.
bujedo, ezpeldi, uŕostaga.
bujería, pitxi-salketa.
bujía, arkai, argigai, gaŕki.
bujiería, ezkotegi.
bula, berun-idazki, *bulda.* | idazki-berun.
bulario, berun-idazkibatz.
bulbo, eŕaboil, txistoŕka.
bulero, berun-idazkilari.
bulto, mulko, mukulu, muŕu, almuska, pila. | zama, soin. *A bulto*=andigoz.
bulla, zarata, oju, tobera,

zastaŕ, lapatin.
bullanga, zalapart, iskanbil, argorio.
bullanguero, iskanbilari, ozaŕ, zaratatsu, lapatin, barbula.
bulle-bulle, urduri, ziŕi, zirin.
bullicio, oskil, zarata. | asaldu, iskamil.
bullicioso, zaratatsu. | urduri, artega.
bullir, irakin. | igitu, zirkineragin.
bunio, uŕuputz. | basarbi.
buñuelo, txigoŕ.
buque, itsasontzi, ontzi. *De vapor*=luŕinontzi. *De vela*=aizauntzi.
burbuja, anpulo, bunbulo, gurgulu, muskulu, maskulo, maspulo, kaskarabil.
burchaca, bide-zoŕo, galtzaŕbe-sare.
burdégano, mando.
burdel, lizun. | lizuntasun, lizunkeri.
burdo, zakaŕo.
burga, urberoaga.
burgrave, uri-jaun, iri-jaun.
burgueño, auzoko.
burgués, auzotaŕ. | jauntxo, zapeldun. [be-sare.]
burjaca, bidezoŕo, galtzaŕbaŕe, musika, muŕika, naka, suño, nausa, naunsa. | naŕita. *Burla burlando*=oaŕkabe.
burladero, igespide, ateka.
burlar, isekatu, iseka-egin, musikatu, muŕikatu, ista-egin, iŕi-egin, nausatu.
burlería, nausa, iseka, ista, iŕi, atzipe. | ipui.
burlesco, jostalu, iŕigaŕi, isekagaŕi.
burlón, nausale, isekari, musikatzale, muŕikatzale, iŕikari. [la, ekola.]
buró, —ola (lanola, landoburra, astama, astaeme.
burrada, astakeri. | astategi.
burrajear, ziŕi-zaŕa edozer idatzi.
burrajo, zaldi-sits.
burrillo, txaunegutegi.
burro, asto. | zur-aiztuŕ.
burrumbada, astakeri.
buruju, mukulu, mulko, pila. | maspatsa.
busca, bila, bilaketa.
buscapié, esapide, izpide.
buscar, bilatu, bila-ibili, bilakatu. [buŕukari.]
buscarruidos, iskanbilari, [ka, iltze.]
buscón, bilari.
busilis, arlo, korapilo, kinbusqueda, bilaketa.
butiondo, kirastun, kirets, lasai, lizun. [kaŕamitz.]
butrino, pertol, matraza,
butrón, pertol, matraza, kaŕamitz.
buz, apa, pa, musu.
buzo, urpekari, pulunpari, izondari. [=idazkutxa.]
buzon, odi, utxa. *De cartas*

C

C, ze. | eun.
ca!, bai zera!, ez!, atx!
cabal, doi-doi. | oso, egin, kautu.
cábala, judaŕen askitza. | aztikeri. | egipide.
cabalgada, zaldiketa, zaldikari-talde.
cabalgador, zaldikari.
cabalgadura, zaldi.|zamari.
cabalgar, zaldikatu, zamalkatu, zamarikatu.|zalditu.
cabalgata, zalduneri, zaldiketa.
cabalista, azti, aztu.
cabalmente, doi-doi, osaro.
caballa, legatz-aingira.
caballaje, beoŕ-estalketa.
caballar, zaldiaren.
caballear, zaldikatu.
caballejo, zaldiño.| oñazkai.
caballerescamente, zaldun-arauz, gizalegez.
caballeresco, zaldunaren.
caballerete, jauntxo.
caballeria, abere mota, sai-abere. | zaldikari, zaldizko gudari. | zalduntalde, zaldieri. [ki, zamaltegi.]
caballeriza, zaltegi, zalto-]
caballerizo, zaltegi-zai.
caballero, zaldun. | *caballero en una mula*=mandodun. | jaun, gizon, zapeldun. | gizontsu, zindo.
caballerosamente, gizalegez, gizabidez.
caballerosidad, gizalege, gizonlege, gizabide, gizontasun. | zalduntasun.
caballeroso, gizontsu, giza-tsu, eratsu.
caballerote, jaun zakaŕo.
caballeta, zauzkari, txaiskuŕ, oṫe, txiritxa.
caballete, zaldiño. | etxaburu, bizkaŕ, galuŕ, galduŕ. [zaldun.]
caballo, zaldi. | motxal. |]
caballón, ildaŕte, ildo-bizkaŕ.
cabaña, artzaintxol, oliri, auŕi, txabol. | zaldiketa, zamalketa.
cabañal, zamalbide.
cabañeria, artzain-astekari edo asteko anoa.
cabañero, txabol-zai.
cabe (dar), kalte-egin. | ondoan, aldean.
cabecear, kulunkatu, burua kolokatu.

cabeceo, kulunka, koloska, koloka, loka.
cabecera, buru. | bururki. | maiburu, —buru.
cabecilla, txoriburu. | matxintzale-buru.
cabellar, ilētu. | ilēordetu, bilēordetu.
cabellera, motots, menats, adats, ilāi. | bilorde, ilē--orde, ilērantsi. | izaŕ--buztan.
cabello, ilē, bilo. | ilādi, ilāi, menats, motots, adats. | artabizaŕ, zopizaŕ, —bizaŕ. [| bizaŕtsu.]
cabelludo, ilētsu, ilē lodi.]
caber, andegatu, itzuki, itxiki, txiki, euki, iduki. | *cuanto quepa*=txiki ala. | egon.
cabestro, lepo-loki, esteka. | joaldun, galdun, tokare.
cabeza, buru. | *de alfiler*= kurlo.
cabezada, burukada, kuluska, dunka, uzkuŕ. [diko.]
cabezal, oaburuko. | auŕ-]
cabezalero, ilburuko.
cabezazo, burukada.
cabezo, mendigain. | egi, mendisko.
cabezón, buruandi. | buruzulo. | mukeŕ, isiti.
cabezudo, buruandi. | setatsu, burtzale, burkoi, kaskatzu, mukeŕ, isiti.
cabida, jarmain, itxiki, txiki, ukan. | saŕera.
cabildo, jaupaldi. | bilgo, batzaŕ. | batzaŕtegi. | lekaide-batzaŕ. [deŕ.]
cabillo, zurten, xorten, ki-]
cabio, zubage, zuage.
cabizbajo, burbei.
cable (submarino), itxaspeko tximist-ariya.
cabo, mutuŕ, ertz, ziertz, azken, atzen, buru. | *de cabo a rabo* = bururen buru. | *cabo de año*=urteburu, urtemuga, urtebete. | luŕ-mutuŕ. | kirten.
cabotaje, itsasketa labuŕa.
cabra, auntz, aunzki.
cabrahigal, basikatza, baspikatza.
cabrahigo, basiko, baspiko.
cabrería, auntz-esnaola. | aunztegi.
cabreriza, auntzai-txabol.
cabrerizo, auntzaren.
cabrero, auntzai. [gora.]
cabrestante, dibidieta, jira-]
cabrilla, antxaŕain.
cabrío, aŕba, aŕbazta.
cabrío, auntzen, aunzki. | auntzalde. | *macho cabrío* =akeŕ, orkats.
cabriola, ankaŕ, oñaŕ, jauzka, zintzilipurdi.
cabriolar, jauzkatu.
cabriolear, jauzkatu.
cabritero, antxume-saltzaīle.
cabrito, antxume, auntxume, segail, añe, auma, pitika, pitin, bitin, aunztika.
cabrón, akeŕ, orkats. | *castrado*=aketiren.
cabruna, okotz-belaŕ.
caca, kaka, zirin. | okeŕ, makuŕ.
cacahuete, eskuti-ogi.
cacahuey, eskuti-ogi.
cacarear, kakaraztu, kara-

ka - egin, kańanka - egin, alaratu. [raka, kada.]
cacareo, alara, kakara, ka-]
cacear, buŕuntzalitu.
cacera, istun, urbide, areka.
cacería, eizi, —tara (erbitara, usotara.....)
cacerola, kokel.
cacillo, buŕuntzalika.
cacique, jauntxo, jaunskil.
caciquismo, nauskeri.
caco, ooin, litxańa, lisna, zisku-ebasle.
cacoquimia, ezabizi-eri.
cacoquimio, ezabizi-eri, ezabizi-ertun. [tasun.]
cacumen, sotiltasun, zoŕoz-]
cacha, ezkeŕ, eskeŕ. | aizto--kirten. | *hasta las cachas* =ezin geyagoraño, agitz, oso.
cachalote, zeroe, zeroi.
cachapa, artogi-artopil.
cachar, zatikatu.
cacharro, ontzi zakańa.
cachava, ue, esku-makil.
cachaza, alpeŕtasun, geldotasun, patzoŕ, epe, epetasun.
cachazudo, epetsu, astidun, astikoŕ, birikandi, igurikoŕ, berandukoŕ, *ordutun.*
cachete, zartako. | masail, matrail, matel | *a cachetes* =musikoka, ukabilka.
cachetero, auzi. [bilka.]
cachetina, musikoka, uka-]
cachetudo, autz aundi.
cachicán, lanari-zai.
cachidiablo, txaunaraule. mozoŕo.
cachigordete, potzolo.
cachillada, umaldi, zoŕota.
cachiporra, txuŕo.
cachirulo, purpuseta.
cachivache, lanbas, tresna, tresen, ontzi.
cacho, ezkeŕ, eskeŕti. | akats, zati, atal, kozkoŕ.
cachón, uintxuri.
cachondez, ara.
cachondo, ańeske, ańgose.
cachorro, zakuŕkume, xakuŕ, orkume, potxolo. | kume, ume.
cada, berezi. | *cada cual* =bakoitz. | *cada uno* =banaka. | *cada día, mes, año* =egunero, ilero, urtero. | *cada vez más* =geroago ta —ago.
cadahalso, itxola, txabol.
cadalso, urkamendi, urkatoki, urka. [beteoroko.]
cadañero, urtebetero, urte-]
cadáver, goŕpu, goŕputzil, goŕpuzkin, ilotz.
cadavérico, il-ori, il-antz.
cadejo, ile-matats.
cadena, estuntza, *kate.*
cadencia, erorkidetasun, erorkide.
cadencioso, erorkidetsu.
cadente, erorkizun.
cadera, aldaka, ezkanda, ankazuŕ, azpiezuŕ, gi.
cadetada, gaztekeri.
cadoso, urgeldi, osin.
cadozo, urgeldi, osin.
caducamente, aulki, argalki.
caducar, argaldu, auldu, iroldu, irotu, *peritu,* peitu. | zaŕbaildu.
caduco, zaŕkin. | irol, iro,

igarokoŕ, joankoŕ.
caduquez, zaŕtzaro.
caedizo, erorkoŕ, erorti, jauskoŕ. [uzkin.]
caedura, erorkin, ondakin,]
caer, erori, jauzi, jautsi.
café, aketa, aketā, salda beltz. | edaritegi.
cafería, korta, auzo, baseŕi.
cáfila, eli. [| zataŕkeri.]
cagada, mokordo, kakaldi.]
cagadero, iroltegi, kakategi.
cagado, gelbera.
cagafierro, buŕdin-letzo.
cagajón, mula.
cagalera, kakeri, jalkite.
cagaluta, ziri, altxiri.
cagar, kaka-egin. | zarbaildu.
cagarría, tripa-zuzi.
cagarruta, altxiri, ziri, ziŕio, pilkoŕ, baba. [gi.]
cagatorio, iroltegi, kakate-]
cagón, kakajario, kakatsu, kakontzi, kakati.
caída, erori, eroraldi, jauskera | *a la caida de la tarde*=ilunabaŕean.
caído, koldaŕ, erkin, gelbera. | zoŕkari.
caimiento, erortze, jauspen.
cairel, litsa.
caja, jaokun, kutxatila. | kutxa, utxa. | zeŕaldo, iloe.
cajero, jaokungile, kutxagile, kutxalkin. | diruzai.
cajeta, kutxatila.
cajiga, ametz, askaŕ, zaatza.
cajigal, ametzu.
cajista, iraŕki-ezaŕlari.
cajón, jaokun, kutxa, utxa.
cal, kisu, latsun, *kare.*
cala, akats, akatz. | itsasaŕte.
calabacero, kui-saltzalle.
calabaza, kui, kubi, kakuts, kukuma, urdintxa.
calabazar, kuidi.
calabobos, uri edo euri-ziŕista. [mioŕoilope.]
calabozo, leotz, ziega, ziga,]
calabozo, iñauskai.
calabriada, ardo-nasketa. | naspil.
calafate, istinkari.
calafatear, istinkatu, zizinatu. [gurgulu.]
calagoso, iñauskai, ayotz,]
calamar, txipilu, txipiroi.
calambre, kaŕanpa, aranpa, arpa, zañoratu, dardarizu, soŕeri, zurmindura.
calamidad, elkaitz, lazeri, lazkeri. [ondikoz.]
calamitosamente, elgaizki,]
calamitoso, elkaiztun, elkaizti, ondikotsu.
cálamo, txirol. | oitzo. *cálamo aromático* =lastuŕin, liringoŕi.
calamocano, zeŕbel, zeŕepel, erdi mozkoŕ.
calamoco, ormakizki.
calamún, utxorigoŕi.
calamorra, buru.
calamorrada, talka, talkada.
calamorrazo, burukada, buŕuka, talkada. [zantaŕ.]
calandrajo, zaŕpil. | zataŕ,]
calandria, tordantxa, laŕatxori, egatxabal, txementxaŕ.
cálanis, lastuŕin, liringoŕi.
calaña, zuŕi, nare. | izakera.
calar, kisutza, *karetza,* ki-

suaŕi, kareaŕi.
calar, geldazatu, murgildu, pelaṭu, pelakatu, iboildu, ugeldu. | akastu, biŕindu.
calarse, putzu-egin, murgildu, txirikatu, azuŕiatu, iboildu, ugeldu, bleiegon,
calavera, kozko, garazuŕ, garezuŕ, burezuŕ. | txoriburu.
calaverada, isialdi, zorakeri, erokeri, arinkeri.
calavernario, kozkotegi.
calcáneo, iztal. [ostiko.]
calcañal, zankaŕ, indagora,]
calcañar, oŕpo, eŕpo, uŕpo, iztal, aztal, oindagora.
calcar, oinkatu, zanpatu, zapatu, sakatu.
calcáreo, karaitz, karaŕi.
calceta, galtzerdi, kaltzerdi, *soleta.* | oñestun.
calcetero, galtzerdigile.
calcetín, galtzerdi motz.
calcina, aŕi xe, zataŕi, zipotz.
calcinar, karetu, kisutu. | zizpildu, sispildu, kiskildu, zepatu.
calcular, zenbatu, *miatu.*
cálculo, zenbatza, einka, gorago. | aŕi.
calda, gori, *galda.* | urberoaga. [goŕbiztu.]
caldear, goritu, *galdatu,*]
caldera, pazi, pazin, maskelu, pertz. [tzada.]
calderada, pazikada, per-]
calderero, pazigile, perzkin, perzkile.
caldereta, paziño, maskelu.
calderilla, maskelu.
caldero, pertz, bertz, lapiko.
calderón, geldi-atz, (◠•) | pertika.
caldo, salda, zuku.
caldoso, saldatsu, zukutsu.
calecer, berotu. [tegi.]
calefactorio, berola, bero-]
calendario, egutegi.
caléndula, ilēŕi-lili.
calentador, berotzaile. | berontzi.
calentar, berotu.
calentón, bero-aldi.
calentura, sukaŕ, beroen, elgaitz, sueri. [elgaiztun.]
calenturiento, sukaŕdun,]
calepino, latel-iztegi.
calera, karobi, karabi, karedui. | kisulabe.
calería, kisutegi, karetegi.
calero, kisugin, karegile.
caletre, buru, kasket, kasko, kozko.
calibre, kaizu.
calidad, —tasun, zelatasun, nolakotasun. | *en calidad de amigos*=adizkide antzu. | zindotasun. | mueta, mota, endaki.
cálido, berotsu.
caliente, bero. | *en caliente* =berealaxe.
calificado, itzalgaŕi. | zeindu, oso, egoki.
calificar, zeindu. | zindotu, ospatu.
calificativo, zeingai.
caligine, laño, lanbro, ilun, odeitsu.
caligrafía, ongi idazteko izti.
cáliz, jaupontzi. | loreleka,

kokotz, okotz, kukulu, mimiko.
caliza, karaitz, karaŕi.
calma, bare. | geldi-une. | gentza, *pake,* | patxara, patxada, patxoŕ. | *chicha* =barealdi, eztialdi.
calmante, gozagalu.
calmar, baretu, baratu, gentzatu, oneratu, ematu, gozatu, maltsatu, odoloztu, ausitu. | bare egon. | *los dolores*=sooŕtu.
calmo, etze, ezponda.
calmoso, baretsu, gentzatsu, otsil. | asfidun, epetsu.
caló, ijitu-mintzaera.
calocéfalo, buru ederdun.
calófilo, oŕi edo osto ederdun.
calofrío, otzikara, ozkirio.
calóptero, egal ederdun.
calor, bero, berotasun. | azpero, sapero, zinka, ginga.
caloría, beroki.
calorífero, berontzi.
calorífico, berotzale. [tizti]
calorimetría, bero-neurr-]
calorímetro, bero-neurkin.
calostro, orcitz, oritz, olitz, irain. [beltz, nausa.]
calumnia, irain (iraña),]
calumniador, iraintzale, beltzale. [tonatu, oldarŕtu.]
calumniar, iraindu, beztu,]
calumniosamente, irañez.
calumnioso, iraintsu.
caluroso, berotsu. | bizi, bizkoŕ, adoretsu.
calva, gartsoil (kartsoil), kaskasoil. | *hacer* = piperr- -egin. [kotegi | zorkari.]
calvario, guruzpide | koz-]
calvatrueno, buru soil, kartsoil.
calverizo, soilunetsu.
calvero, soilune, tipilune, argal. [tsoiltasun.]
calvez, gartsoiltasun, bur-]
calvicie, burtsoiltasun, gartsoildura.
calvinismo, kalbin-aburu.
calvinista, kalbindaŕ.
calvo, soil (kaskasoil), kartsoil, gorbal, kalimurŕitz.
calza, galtza, praka.
calzada, bidaŕi, aŕibide.
calzadera, abaŕkari.
calzado, oñetako, zangoetako. | oskantzi, lekaide oskantzia.
calzar, oskantzi, abaŕkatu, jauntzi. | kaltzairatu, aujotu. [rabul.]
calzón, praka, *galtza,* zu-]
calzoncillos, galtxuri, galtzazpi. [tuan.]
callada (de), ixilik, esku-
callado, ixil, uzkurŕ, mutin.
callar, ixildu, ixilik egon.
calle, txadi, txedi, etxarte, kaŕika, *kale.*
callear, bidetu.
calleja, txadi. | etxaŕte.
callejear, txadiz-txadi ibilkatu. [*zale.*]
callejero, txadi-zale, *kale-*]
callejón, etxaŕte, zornataŕte, menditaŕte. | *sin salida* =iŕtezin, arazo zail.
callejuela, txadi estu. | Igespide, iŕtepide.
callo, azal ila, maskoŕ, mas-

kuŕ, zañaŕ, izoŕtzirin, ikoŕtzirin, baba. [paki.]
callos, esteki, tiripaki, tri-]
callosidad, azal īla, baba, ikoŕtżirin. [dun.]
calloso, babatsu, ikoŕtziri-]
cama, oe, oge, oke, oatze, oantze, goatze | etzangi, azpi, iraulkai.
camachuelo, txoka.
camada, umaldi, soŕaldi, azaldi, umalda. | lapuŕtalde.
camamila, laŕanbīlo.
camandulero, iduri-zale, gezuŕti.
cámara, txaki edo *gela* nagusi. | batzaŕ. | *alta*=goi-latetxe. | *baja*=bei-latetxe. | uxada, uxara, kakeri, kaka.
camarada, lagun, kide (aŕonkide, maikide). [bara.]
camaranchón, sapai, gan-]
camarera, andere, *gela-zai.*
camarero, gela edo txaki-zai. [| aldagela.]
camarín, txaki. | Deuntegi.]
camarón, izkira, marizkira.
camaronera, izkira-saltzaīle.
camaronero, izkira-aŕantzale. [tzi-oategi.]
camarote, ontzi-*gela,* on-]
camasquince, usaŕtu.
camastro, goatze, etzauntza, oatze.
camastrón, gizabiuŕa.
cambalache, truk.
cambalachear, trukatu.
cambera, izkira-sare. [kari.]
cambiador aldatzaīle, alda-]
cambiar, bestelatu, beŕtzelatu. | aldatu | trukatu, truk-egin. | *de conversación*=itz beste egin.
cámbija, edaska.
cambio, aldaketa, aldapen. | truk. | *cambios de moneda*=auxi. | *en cambio*=ordez.
cambista, aldakari, auxilari.
cambrón, laŕ (lāaŕ, lapaŕ, naaŕ, naŕ), esilaŕ. | sapaŕondo, magarda.
cambronal, laŕdi, esilaŕaga, sasiaga.
cambronera, magardatze, sapaŕondo, laŕ. [zoŕo.]
cambuj, aŕpegi-estalki, mo-]
camedrio, bekaizmin.
camelar, limurtu. | zorarazi, zorotu.
camelo, limurketa, labanketa, līlura. [opoŕ, edaŕi.]
camella, ganbela. | aspil,]
camello, gamelu.
camellón, lubaki. | luŕ-bizkaŕ. | aspil, azpil.
camero, oerako, goatzerako, oeko, goatzeko | oe-eraentzaīle. [baīarta.]
camilla, oetxo, goatzetxo. |]
caminador, ibildaun.
caminante, bidazti.
caminar, bidegin, bidaztu. | ibīli. | auŕeratu, aintziñeratu. [kunde, bide]
caminata, ibīlaldi, bidaz-]
caminero, bitzai, bitzain, bide-zai.
camino, bide, ibilbide. | ibilketa. | *de salvación*=gaizkabide.
camión, zama-guŕdi (buŕdi).

camisa, atoŕ, *alkandora,* sointako. [-saltoki.]
camiseria, atoŕtegi, atoŕ-]
camisero, atoŕgiīe | atoŕ-saltzaīe. [ŕungo.]
camiseta, baŕeneko, ba-]
camita, kandaŕ.
camomila, laŕanbiīo.
camorra, atralaka, makuŕ, zalapart, zamaŕa.
camorrista, mokokari, iskanbiīari, makuŕpizle, buŕukari. [gudaltegi.]
campamento, etzauntza. |]
campana, juale (joale, guare, yuare). | *de chimenea* =sugain. | *ezkiīa.*
campanada, danba, danda, tantako, tanta, tankako. | esapide, izpide, solaspide.
campanario, jualtegi, *ezkildoŕe,* zeiñate,
campanear, jualeak edo *ezkiīak* jo. [loika.]
campaneo, juale-jotze. | za-]
campanero, jualgiīe. | juale-jotzaīe.
campanilla, anpulo, maskulo. | gangail | txilintxa, txili. | *de campanillas.*= ospatsu | ezkeŕte zuri, luŕuntza.
campaña, zelai. | bide, bidate, bidaro. | —te,—aro. | gudate. | *estar en*=gudan ala guduan egon.
campañol, lubeko, saturdin, satsuri, satsubi, satoŕ goŕi.
campar, aŕolatu, nabaritu, gaīurtu, gaīendu, gaindiīu, nabarmendu.
campear, landaratu, atera. | aŕolatu, nabaritu, gaindu, gaīuŕtu.
campechano, aŕont. | emankoi, eskuzabal.
campeche, goŕista. [ri.]
campeón, garaile | aldezka-]
campero, landazai. | ageri, ateŕi. [tiaŕ, aloŕ-gizon.]
campesino, baseŕitar, aloŕ-]
campestre, baseŕiko, aloŕeko, landako.
campiña, zeldoŕ, landazabal, zelayeta, lau, nau, zei.
campo, zelai, landa, soro, irure. | *de batalla*=gudatoki, | —une. | *casa de*= =udetxe.
camueso, gezagozo.
can, zakuŕ, ora.
cana, iīe urdin, iīe zuri. | *peinar canas*=zaŕa izan.
canal, istun, ugaska. | ubide, lako, odi | aspil | botana.
canalado, ubidetu, lakotu.
canalera, eŕeten, zoŕoten.
canalete, aŕaun motz.
canalizar, istundu. | ubidetu, ugaskatu.
canalón, zoŕoten. | *de hielo* =izotz-buŕuntzi.
canalla, tzaŕ, zital, kiskil, zirtziīu.
canallada, okeŕeri. [zeīu.]
canapé, ziziīu, zizailu, zi-]
canasta, otaŕ, masaski, saski, jaski, yaski.
canastero, otaŕgiīe, saskiīe.
canastillo, otaŕe, saskito, zareto, esku-zare, zarana, zimera.

canasto, saski, otaŕe.
canastro, saski, otaŕe.
cancamurria, zapuzkeri, zaputzaldi, musin.
cáncano, zoi. [ataurе.]
cancel, aperiko, ataitzin,-]
cancela, buŕne-sare, buŕdin-sare, buŕdin-esi.
cancelar, indargetu. | *las deudas*=zoŕak osatu, iraungi.
cáncer, minbizi, gaizpizi, bizien, minjale. [yen.]
cáncer, kaŕamaŕuaga, bizi-]
cancerarse, minbizitu, gaizpiziak jo.
canceroso, minbizidun.
cancilla, ate-sare, ataka, geleta, gereta, kereta, langa, lata.
canciller, bakaldun-idazkari, ikuŕatzai.
cancilleria, bakaldun-idazkaritza. [reski, eresti.]
canción, abesti, abeski, e-]
cancionero, abesti-pil, abeski-batz. | oldeŕki-batz, olderki-pil.
cancionista, abestilari. | abesle, abeslari.
cancón, mozoŕo, zomoŕo.
cancro, minbizi, gaizpizi.
canchal, aŕtzu.
cancho, aŕi, aŕkaitz.
candado, zildi, txabeta, eŕskai. [| itxi (etsi).]
candar, zildiz itxi, zilditu.]
candeal, galbera, okai txuri, alaga. [arkai, *zio.*]
candela, ezko-argai, argai,]
candelabro, argi-mutil, argitoki.
candelada, sutzaŕ.
candelaria, Ama-Neskutza'ren Garbikundia.
candelero, zutargi, argi-mutil, tetexa. [antzurdi.]
candelizo, kizki, ormakizki,]
candencia, goritasun.
candente, gori.
candi, gaŕden. [zintzoki.]
cándidamente, tolesgabe,]
candidato, — nai. | gai. | *a concejal*=ziñegozkai.
candidatura, — naitasun, — gaitasun. | nai ala gai diranen leŕokada.
candidez, bakuntasun. | sanokeri.
cándido, zuri | bakun | sano, laño.
candil, kurtzelu (krusalu, krisailu, kresalu.
candilada, olio-ixurkin.
candilazo, kurtzelukada.
candiota, ardo-zugan.
candiotera, upeltegi.
candonga, zurikeri, labankeri. | naŕita.
candor, zuri-garbi. | bakuntasun, zintasun.
candorosamente, zinki, zintzoki, tolesgabe.
candoroso, bakun, tolesgabe, zintzo.
candón, eŕeten, zoŕoten. | ormakizki, buŕuntzi, aintzurdi, kizki.
cangilón, lugontzi. | putzupada. | ugoitz.
cangrejo, zanguŕu, kaŕamaŕo, kamaŕa, amaŕa, paitela. [minbizi]
cangrena, sataŕ, pasmo,]

canibal, gjzajale, odoltzale.
canicie, ile urdintasun, ile zuritasun.
canícula, ozaŕ, izar | uda-biotz, uda-min, eguzkiginga,
canicular, ozaŕ-izaŕaren. | uda-biotzaren. [zai.]
canicularío, zakuŕtzai, ore-]
canijo, argal, erkin, mindulin, mekelemux.
canilla, zangaŕ, zango-makila. | besaŕ, besazuŕ. | zipotz, mistilu, sustroe, sustroil, tutxulo. [kaka.]
canina, zakuŕ-gorotz, ora-]
caninamente, amuŕuz.
caninero, zakuŕ - kaka-biltzale. [aundi.]
caninez, gose laŕegi edo]
canino, zakuŕaren, zakuŕezko.
canje, ordainketa, truk.
canjear, trukatu, ordañeztatu. [zuri garbi.]
cano, ile urdin, ile zuri. |]
canoa, zugontzi.
canoero, zugontzai.
canon, arao, arau. | doibatz-arau. | *de la Misa*=Jaupa-Araua edo Araba | *cánones*=araudi, doibatz-legedi.
canónicamente, araudiz.
canónico, legezko, arauzko. | *derecho*=doibatz-legedi.
canonista, araudilari.
canonizar, deundatu, deuntzatu, deuntzat iragaŕi.
canoro, eretsu, ereskidetsu.
canoso, ile urdindun, ile zuridun.
cansadamente, mutiriki.
cansancio, neke, aun, pot.
cansar, nekarazi, nekatu.
cansarse, nekatu, unatu, enaitu, aspeŕtu, adikatu, igotu, abaildu, pot-egin.
cansera, mutiritasun.
cantador, abeslari.
cantal, gibelaŕi, uaŕi.
cantar, abestu. | abesti, abeski. [gaŕtoki.]
cantarera, pegaŕtegi, pe-]
cantarería, pegaŕ-saltoki.
cantarero, pegaŕ-egile.
cantarín, abetzale.
cántaro, usuil, lusuil, usula, pedaŕ, pegaŕ, pear. | *a cántaros*=ibaika, zaŕastaka, zuŕustaka. | guŕbil.
cantazo, ugaŕika, aŕika.
cantera, aŕobi. | buru.
cantería, aŕgintza, aŕiola.
cantero, aŕgin, ormagile. | ogi-kozkoŕ, troil.
canticio, lelo.
cántico, abesti, eresti.
cantidad, aindo, in, zenbatasun, samalda, —tza (dirutza), jaso. | kopuru, puru. | *pequeña*=linbeŕ.
cantilena, lelo.
cantimplora, edaŕ, pedaŕ, pegaŕ, usteŕail.
cantina, ardotegi, edaritegi.
cantinela, lelo, aeri.
cantinero, edaridun.
cantizal, ugaŕtzu, aŕtzu, aŕieta. [abeskera.]
canto, abesti. | eresi, aeri |]
canto, eŕtz, alde, zoko, zi. | kozkoŕ. | aŕi, ugaŕi, uaŕi,

pendulaŕi, gibelaŕi.
cantón, azken, atzen, mutuŕ. | luŕalde. [luikatu.]
cantonearse, zaloikatu, za-]
cantoneo, zaloika, zaluika.
cantor, abesle, abeslari.
cantorral, ugaŕtzu, aŕtzu, aŕieta.
cantoso, aŕtzu, aŕdi.
canturía, abeskintza. | lelo. | abeskera.
canutero, oŕatzontzi.
canuto, oditxu. | *de lanzadera*=mazurka.
caña, inge, *kañabera, kañabe, kalamu, kana,* seska, lasto | *de vaca*=ezuŕmuin. [muin, un.]
cañada, mendaŕte, itai. |]
cañal, ingedi, *kañaberadi.*
cañamiza, zakaŕ.
cáñamo, kalamu.
cañamón, kalamu-azi.
cañarroya, odol-belaŕ, odaŕ, zigu, orma-belaŕ.
cañavera, kanabera me.
cañaveral, kanaveradi, ingedi. [ñaberategi.]
cañavereria, ingetegi, ka-]
cañeria, odi, lako, istun.
cañero, odigile.
cañeta, kañabera me.
cañizo, kañabera me.
caño, odi, ori, tutu. | *del tejado*=eŕeten, zoŕoten. | iroltegi, goroztegi, zuŕutoki.
cañón, suaga. | *de chimenea*=kebide. | *de plumas*=lumoŕatz, lumaŕantz. | odi.
cañonazo, suagada.
cañonear, suagakatu.
cañonera, suaga-leyo.
cañonero, suagadun.
cañutazo, izkimizki.
cañutero, oŕaztontzi.
cañutillo, leyaŕ-oditxu.
cañuto, tutu, tutulo. | *de lanzadera*=mazurka.
caolin, troska.
caos, nastapil, naspil.
capa, janzki zabal, jantzabal, gainjantzi. | *pluvial*=txonantzabal.
capacidad, jarmain, lekune, utsune. | gaitasun, geŕtasun, trebetasun | oaŕmen.
capacho, zumitza, luŕ-saski, *kapatxa.*
capador, irantzaīle, irentzaīle, osatzale, txikitzaīle.
capar, irantzi, txikitu, txikiratu, txikilatu, zikiratu, osatu, irendu.
caparra, kapasta, lakasta, lapaŕ, kaskuri.
capataz, lanari-zai.
capaz, lekudun, lekutsu. | gai, terbe, trebe | ikastun, oaŕtun, zintzo.
capazo, espartzaski, zamuka-saski. [esku-azpiz.]
capciosamente, estalgiz,]
capcioso, maltzuŕ, malmutz.
capear, janzki zabala ebatsi. | txuliatu. [duntasun.]
capelo, kapelo | janzkoŕ-]
capellán, jaupari, txaunojaupari.
capeo, txuliatze.
capeón, zekoŕ txuliatua.
capigorrón, lepotaŕ, nagiuts.
capilla, buruko, burko,

burgo | txauno. | *capilla de música*=eslaldi.
capillero, txauno-zai.
capillo, burubil, buruko.
capisayo, burusi.
capiscol, txauneresle. | txaunereslorde.
capitación, zerga-banatza.
capital, buruaren, buruko, burukiko | oben nagusi. | uri nagusi, iri buru. | garayen, aundien | dirutza,—tza, uŕe, zidaŕ, dolara, domu. | *social*=baltza. [nagusitasun.]
capitalidad, burutasun,]
capitalista, dirudun.
capitalizar, domutu, dirutu, dolaratu, txinditu.
capitalmente, eriope, laŕiki.
capitán, eunburu | ontziburu, buru, nagusi, nausi.
capitana, ontzi-nagusi.
capitanear, burutu, jauŕi, nausitu, agindu.
capitanía, burutza, nausitza. | eunburutza | burusari.
capitel, inbel, zapel.
capitula, eralki, otoigai.
capitulación, itunben.
capitular, batzaŕkide. | *sala*=batzaŕtegi | batzaŕkin, autesle.
capitular, itundu, iztundu | mendu, menpetu | eralki.
capitulario, eralki-idazti.
capitularmente, batzaŕarauz.
capitulo, lekaide-batzaŕ, batzaŕ nagusi, lekaideŕki-batzaŕ, lekaretxe-batzaŕ | jaupaldi | itunben | atzalburu.
capolar, zatikatu. [kin.]
capón, iren | olaŕ osatu, is-]
caponera, iskindegi, iskindoi, eskindegi | espetxe.
caporal, buru zagi, buru.
capote, mus, longain.
capotear, txuliatu.
capotudo, mutuŕ beltz, mutuŕ gaizto.
caprario, auntzaren.
capricornio, akeŕaga.
capricho, burukeri, kasketaldi, naikeri, isi, olde, iŕits, siska, apeta, par kasketaldi, taskaraldi | giriña.
caprichosamente, griñaz.
caprichoso, oldetsu, isiati, aldaŕtetsu, griñati. | *objeto*=pitxikula.
caprichudo, griñati, oldetsu.
caprino, auntzaren.
capripedo, auntz-oindun.
cápsula, azkoŕ, kusku.
captar, irabildu, limurtu, erakaŕi.
captura, itsaspen.
capturar, obenduna atzi, itsatsi.
capuana, astiñaldi.
capucha, buruko, txotiño, txapilo, buruñuŕ.
capuchino, buruñuŕdun.
capucho, buruko, burko, burki, burubil, txotiño.
capullo, pipil, morgil, morgoi, murgoi, liliburu, kusku, pinpin, pipil, mote, kio.
capuz, buruko, burubil.

cara, aŕpegi, auŕpegi, musu, mustupil | betauŕe | auŕe, aitzin | azal, gain.
carabao, basidi.
carabina, suizkīlu.
caracol, kurkuīlo, barakuīlo, maŕakuŕīlo, marakuīlo, maŕaskulo. | *caracoles!*= apoxaŕ! | zurgu bil.
carácter, iraŕki, izki-era | oska | ikuŕton-atz | zeingi | izakera | zima, ayuŕi, seta, —tasun, aztura.
caracteres, iraŕkiak.
característica, zeingi.
caracterizado, nabari.
caracterizar, zeindu | aldundu.
caramba!, apoa!, egundaño!
carambanado, izoztu, kizkitu.
carambano, kizki, ormakizki, zinti, antzurdi, ziztoŕ, buŕuntzi.
caramelo, koxo-erai.
caramente, garesti | isituki, zoŕozki. [txau | nastapil.]
caramillo, txilibitu, txau-]
caramilloso, gilbera. [zoŕo.]
carantamaula, ingaŕ-mo-]
carantoña, ingaŕ-zomoŕo | andre itsusi | leunketa, zuriketa. [tera.]
caravol, eguzki-begi, egu-]
carátula, mozoŕo.
caratulero, mozoŕogīle.
carava, nekazari edo luginbatz.
caravana, eli, ozte.
carbón, ikatz. | *de piedra*= aŕikatz.
carbonada, ikazkada.
carbonar, ikaztu, ikatz-egin.
carbonera, ikaztegi.
carboneria, ikatz-saltoki.
carbonero, ikazkin.
carbonifero, aŕikaztun.
carbonizar, ikaztu.
carbonoso, ikaztun.
carbunclo, gaŕmu, lipu, lupu, miko, sataŕ, minbizi.
carbunco, gaŕmu.
carcaj, gezi-ontzi | azal.
carcajada, alagara, iŕi-karkara, karkar.
carcamal, zaŕkin.
carcañal, iztal. [lubaki.]
cárcava, zupanpo | lubaiki,]
carcavina, zupanpo.
carcavuezo, luzulo.
carcax, gezi-ontzi, *karkaiz*.
cárcel, espetxe.
carcelaje, espetxe-sari.
carceleria, giltzape, moŕoilope.
carcelero, espetxe-zai, ziega-zai.
cárcola, oñoŕatze.
carcoma, iro, pipi, zeden, zegen, zeren, kuŕumi | zuirin, zugirin.
carcomer, pipiatu, pipiztatu, aŕondu, zugirindu, zurindu, zuŕundu, kiŕitu, zizkatu.
carda, kaŕama, liñoŕaxa, askoŕazi, galba.
cardamomo, xanpora.
cardar, kaŕamatu, subastu, subarastu. [goŕi.]
cardelina, kaŕdin, mutuŕ]
cardenal, janzkordun.
cardenal, ubel, uspel, odolguri, ubeldura.

cardencha, astakarlo, astrakal, txaŕantz-belaŕ.
cardenillo, orin, gardinga.
cárdeno, uspel, ubel, ubelurdin. [tzeko.]
cardiaco, biotzaren, bio-]
cardinal, eŕotiko, ondapeko.
cardo, kardabera, armika, txokoŕo, *kardu, gardu.*
cardón, astakarlo.
cardume, aŕai-talde.
cardumen, aŕai-talde. [tu.]
carduzar, kaŕamatu, subas-]
carear, elkaŕ-auŕkeztu edo ikusi, ikuskatu.
carecer, ez izan, ez iduki, ez euki, gabe izan.
carena, ontzibeŕitze, ontziaren tīlape edo osapen.
carenar, ontzia osatu, ontzibeŕitu, zaŕbeŕitu.
carencia, gabe, ge, eztasun.
careo, elkaŕ-auŕkezte, elkaŕ--ikuste.
carestía, uŕitasun, gabetasun, eztasun, ez-aldi, ezune | gosete | goratasun, garesti.
careta, mozoŕo, mozolo, muzoŕo, toriko, aŕpegi--ordeko, katamalo.
carey, itsas txaberama.
carga, azta | zama, soŕta, soin, sendoŕ, lodi | zuribeltz, laŕitasun. | *volver a la*=isitu.
cargadero, zamatoki.
cargador, soinkari, lepakari, bizkaŕkari.
cargamento, ontzikada, ontzi-zamaketa.
cargar, zamatu, aztundu, soŕtatu, gañeratu, leporatu, —ratu, lepaldu, jaso.
cargazón, aztuntasun.
cargo, azta, *pisu* | ardura, bete-beaŕ, kisa | aginbide, nausitza, agimen.
carguilla, besada. | *hacer*= besadatu.
carguío, zamaketa.
cariacontecido, zurgulu.
cariarse, ezuŕ usteldu.
caribal, gizajale, odoltzale.
cárice, zarmuka.
caricia, maiteki, laztan, pozkari. [laztanki.]
cariciosamente, maiteki,]
caricioso, maitekoŕ, maitetsu, maitazale.
caridad, goimaitasun, (maitasun, geimaitasun, uzmaitasun). [ka.]
caridelantero, iŕtirin, ezal-]
caries, agiñar, eltxar, aŕ | año, txerketx. [muŕdun.]
cariſruncido, aŕpegi zi-]
carilleno, autz aundi, autzandi.
carinegro, beltzaran.
cariño, lei, onginai, zale | laztan. [tanki.]
cariñosamente, zaleki, laz-]
cariñoso, maitekoŕ, biozti. naitsu. be, ezalke.]
carirraido, iŕtirin, lots ga-]
carirredondo, autzandi.
carisma, goi-eskaŕ, goiemai.
caritativo, goimaitasundun, onaŕti, onaŕtsu.
cariz, ozkiro, ortze-giro. | *presenta mal cariz*= gaizki datoŕela dirudi.

carlanca, txaŕantxa, kaŕankla | maltzuŕkeri. [tzuŕ.]
carlancón, malmutz, mal-]
carlear, atsakatu, atsankatu.
carlista, karlataŕ.
carmelita, karmeldaŕ.
carmelitano, karmeldaŕ.
Carmen, Karmel-Lekaidi | oldeŕki, oldeŕti.
carmín, goŕi garbi.
carnada, beita, peita, amuzki, muxaŕ, *garnata.*
carnal, aragiaren, arataŕ, aragizko. | *pecado* = aragizko oben | aragikoi, lizun | ludizale, luditaŕ | aragi-aro, arataro, aragiegun, gizen-egun.
carnalidad, aragikeri, lizunkeri. [ragiz.]
carnalmente, gorputzez, a-]
carnaval, aratuzte, iñaute, iñauteri (iñoteri, yoteri, yote, jagote).
carnaza, laŕu edo naŕu-baŕen | aldaka, zitzi, txitxi.
carne, aragi | okela,—ki, gi. | mami. | *carne viva* = giaŕ.
carnecilla, takoin. [saldo.]
carnerada, ari-talde, ari-]
carneraje, ari edo zikirosari.
carnerero, zikiro-zai, arizai, ahaltzain.
carnero, ari, zikiro | ariki.
carnero, goŕputegi | ezuŕtegi.
carnestolendas, aratuzte (zaldunita, astelenita, asteartita).
carniceria, arategi | ilketa, ilkintza. | *hacer carnicería* = saŕaskitu.
carnicero, aragi-zale, aratzale | odoltzale, ankeŕ | arakin, aratepaĪe. | *oficio de* = arakintza, okelgintza.
carnívoro, aragi-jale, aragizale. [negi.]
carnosidad, takoin. | gize-]
carnoso, aragidun | aratun | aragitsu | mamitsu.
carnudo, aragitsu.
carnuza, aragitzaŕ.
caro, karesti, garesti, | maite, laztan.
carótida, lepo-zaña.
carpa, zamo, txirdil | mats-mordo-lakain
carpe, uŕkitza. [-zamau.]
carpeta, laŕu-zamau, naŕu-]
carpetazo (dar), arazoa geldi-erazi. [dilaren.]
carpiano, zamoaren, txir-]
carpintear, zurgintzan lan-egin.
carpintería, zurgiñola | zurgintza, arozkintza.
carpintero, zugarotz, zurarotz, arotz, zurgin | olarotz, olgin | okil.
carpir, akaŕtu, atelekatu, buŕukatu, atzapaŕtu, atzamaŕtu.
carquesa, leyaŕ-labe.
carraca, kalaka, kaŕaka.
carraco, zaŕkin.
carral, guŕdi-upel.
carrasca, zurbeltz, zubeltz, zumel, ametz. [keta.]
carrascal, zumeldi, amez-]
carraspada, ezti-edari.
carraspera, gaŕazpera.

carrasquilla, enuntzi, iñuntzi, inuntzi.
carrera, lasteŕ | lasteŕketa | lasteŕtoki | izaŕbide | leŕokada | ilarte | egipide, bizpide, ogipide | oŕbia.
carrero, itzai, zaldizai, orgazai, orgari.
carreta, guŕdi, buŕdi, naŕi.
carretada, guŕkada, buŕkada, orgatara, orgatra, orgazka.
carretaje, guŕketa, buŕketa.
carrete, txaratil, txiŕika, txiŕin, mozoŕka.
carretear, guŕdizkatu.
carretera, bitzabal, bidaundi, buŕpide, orgabide.
carreteria, guŕdi-ola.
carretero, guŕdigile, orgagile, orgagin | guŕdizai, orgazai, orgari.
carretil, naŕiaren. | *camino carretil*=bazteŕbide.
carretilla, esku-orga, orgato. | *de*=buruz.
carretón, guŕdi, orga, txiŕika.
carriego, pertol, matraz, kaŕamitz.
carril, orgatz, orgaska, guŕdi-atz | buŕdin edo buŕne-bide.
carrillazo, mateloski.
carrillera, masail-ezuŕ, ormaza.
carrillo, masail, matrail, matel, mazel, autz, paparo, matarla.
carrilludo, autzandi, masaila.
carriola, zopanda. | guŕtoe.
carrito, esku-orga, naŕi, orgato, lanbuŕditxo.
carrizo, kañabera me, seska. | pinpin.
carro, guŕdi, buŕdi, orga. | guŕkada, buŕkada, orgada. | artzaya makoarekin. | *fúnebre*=goŕpu-guŕdi.
carroceria, guŕtola, buŕtola.
carrocero, guŕdi (buŕdi-orga)gile.
carromatero, manbuŕdi-zai, manbuŕtzai.
carromato, manbuŕdi.
carroña, aragi usteldua.
carroñar, abeltxea zoldatu.
carroño, ustel. [ga.]
carruaje, guŕdi, buŕdi, or-
carruajero, guŕdizai, orgari.
carrucha, motoi.
carrujado, izuŕ, zizuŕ.
carta, idazki. [erantzun.]
cartearse, elkaŕ - idazkiak
cartel, idazkun, iragaŕki.
cartelera, idazkuntegi.
cartera, aligot, palasa.
cartero, idazketari, idazki-zai.
cartílago, ezuŕ-lokaŕi, kuŕuxkura, kuŕuska. | *de la nariz*=sustupil.
cartilla, ikasti, ami.
cartolas, artol, kolosterdi, astasaski, kosterdi.
cartón, ingoŕ, ingaŕ.
carvajal, amezketa.
carvajo, ametz.
carvallar, ametzua.
carvalledo, ametzuaga.
carvallo, ametz, aritz.
casa, etxe, itxe. | txamail. | sendi. | *consistorial* = udaletxe. | baita, enea.
casaca, upulurda.

casación, indaŕgetze.
casada, ezkondu, senaŕdun.
casadero, ezkongai, gizongai, andergai.
casado, ezkondu, anderdun, emaztedun.
casalicio, etxe, itxe.
casamentero, ezkontzegīle.
casamiento, ezkontza.
casapuerta, etxate.
casaquilla, upulurda.
casar, ezkondu, senaŕtu, emaztetu.
casar, indaŕgetu.
casar, baseŕi, etxadi, etxeta.
casca, lapa, patsa.
cascabel, aŕan, kuskulla, biribīloi, girgil. [ñarin.]
cascabelero, txoriburu, ga-]
cascabillo, algotz, alkotz, arotz, aotz, auka, galauts.
cascada, jauztiri, urzuti, tuŕusta, zaŕata, jauzi, pista, zuŕunba, bultzu.
cascajal, aŕtzu, zataŕtzu, legaŕtza. [legaŕtza.]
cascajar, aŕtzu, zataŕtzu,]
cascajo, legaŕ, alegaŕ, aŕi ondaŕ, atxiŕika, zataŕi.
cascajoso, legaŕtzu.
cascar, zartarazi, zartatu, kaskegin.
cáscara, azal, kaskil, kusku.
cascarrabias, suminkoi, ipuŕteŕe, piŕi, puŕutzale.
cascarse, kaskegin, kaskatu, koskatu, iŕikitu, iŕikatu, kiŕikatu, kirikatu, erdibitu, zartatu.
casco, burezuŕ, garezuŕ, kozko. | puska. | ezuŕ.
caseoso, esnearen, esneki.
casera, etxandre.
caseramente, bakunki, etxagisaz. [baseŕi, borda.]
caserío, basetxe, landetxe,]
casero, etxeko. | etxati, etxatiaŕ, etxakoi. | etxagun. | maizteŕ.
caserón, etxeto.
caseta, txabol, itxol.
casi, gutxiz, uŕen, uŕan | *casi muerto*=īluren, —tsu (bezelatsu, oraintsu, erditsu...) aldexko, ya-ya.
casilla, etxano. | seŕune, idazleŕune.
casillo, arazo gaitza.
casino, jai-etxe, jayetxe. | etxape.
caso, jazo, gertatu, gertaketa. | ustekabe, estropu, zupust, ezuste | *pongo por caso*=adibidez dasat.
caspa, zai, zagi, zoi, aŕosa, zolda.
caspera, zai-oŕazi.
caspicias, ondaŕkin zirtzil.
cáspita!, egundaño!, apo!
casposo, zaitsu, zoldatsu.
casquetada, kasketaldi, isialdi. [kada.]
casquetazo, burukada, bur-]
casquijo, legaŕi, legaŕ, zataŕi, legoŕ.
casquilucio, gañarin.
casquivano, gañarin.
casta, enda, igara azi. | *cruzar las castas*=nastekatu. | erai, mota, mueta, gauza. | *mala casta*=motail.
castamente, garbiro, txauki, jauki.
castaña, gaztain, miauri,

miauli, mirauli, miuri.
castañal, gaztañadi, gaztandi. [tandi.]
castañar, gaztañadi, gaz-]
castañero, gaztainketari,
castañeta, kriskitin, krisketa.
castañetear, krisketatu.
castaño, gaztañondo.
castañuela, kriskitin, pito, triska, krisket. [telera.]
castellano, gaztelaŕ. | gaz-]
castellar, oŕkatz-belaŕ, oŕkatz-osto.
castidad, garbitasun.
castigar, nekaldu, zigoŕtu, ondikatu, zeatu, zeazi. | idazkayak oŕaztu.
castigo, eŕu-neke, neke, ondiko, zigoŕkada, galen, zealdi.
castillo, gaztelu.
castizo, enda oneko. | esakera aratza.
casto, garbi. | aratz.
castrador, irentzaīle, osazale, txikiratzaīle.
castrar, irantzi, irendu, zikiratu (zikitatu, txikitatu, txikilatu, txikitu, txikirotu) | soatsi.
castrón, aketiren, zikite.
casual, ustegabeko.
casualidad, ustekabe, ezuzte, estropu, itsumustu.
casualmente, ez ustez, itsumustuz, zupust, estropuz.
casulla, jaupazki, jaupanzki, jaupa-janzki.
casullero, jaupazkiīle.
casus belli, guda-bide.
cata, txastu, txeste,
catacumbas, luŕpe, lupe.
catador, dastari.
catadura, txastu, txeste. | itxura, iduri.
catálogo, leŕokada, batz, biltz. [lokeri.]
cataplasma, lokaŕi, lokari,]
catar, dastatu, txeste. | ikuskatu, azteŕkatu.
catarata, ur - jauztiri, ur--jauzi, ur-jautsi, | betizaŕ, begi-laño, zurien, gando, lauso. [ma, estu.]
catarro, kostoma, kostu-]
catarroso, kostomakoi.
catastro, onibaŕ - leŕokada edo eŕkada.
catavinos, dasta-ontzi.
catecismo, kistaŕ - ikasti, ikasti.
catecúmeno, kistaŕ-nai.
cátedra, irakastola. | irakaskintza. | izkintzoki, egoitzuri. [teŕki-txadon.]
catedral, goteŕtxaun, go-]
catedrático, irakaslari.
categorema, zeingi.
categoría, zeintasun. | erai, mail, koska.
categóricamente, zirt-zart.
catequesis, kistaŕ-ikasti-irakaskintza. [tza.]
catequismo, ikastirakaskin-]
catequista, uskuŕtz-irakasle.
catequizar, uskuŕtza irakatsi.
caterva, eli, talde, ozte.
catolicidad, orokaŕtasun.
católico, orokaŕ. | egi-utsa, baītin. [-ikasti.]
catón, esle zoŕotz. | irakuŕ-]
catorce, amalau.

catorceno, amalaugaŕen.
catorzavo, amalaurden.
catre, oe, oazuŕ, oakutxa. | *de tijera*=oe-sare.
cauce, uberka.
caución, oaŕantz, oaŕpe.
cauda, egal, atzeki.
caudal, urtsu. | ogasun, dirutza, uŕe, —eta.
caudalosamente, ugariki.
caudaloso, urtsu. | *río*=ur aundi.
caudatario, egaltzai.
caudatrémula, buztanikara.
caudillo, gudari-buru | buru, buruzagi.
causa, jatoŕi, eŕo, soŕkun, ondape. | zergati, zegati, kari. | *eficiente,* = egiīle, erazle, eragiīle. | auzi.
causal, ondape, zergati.
causante, —egiīle, —eragiīle.
causar, egin, eragin. | —bide izan.
causón, sukeŕ-aldi.
caústico, eŕakoŕ. | eŕakai.
cautamente, zuuŕki, oaŕpez. zogi.
cautela, oaŕpe, zuuŕtasun.
cautelar, oaŕtu, usnatu, geŕtu. [oaŕpez, zogi.]
cautelosamente, zuuŕki,]
cauteloso, zogi, soegi, oaŕtun, zuŕ.
cauterio, xira.
cauterizar, xiratu, eŕakai goriaz eŕe. [taŕpekotu.]
cautivar, menpekotu, uz-]
cautiverio, menpekotasun, uztaŕpekotasun.
cautivo, gudan mendua. | *cristiano cautivo*=kistaŕ ziñeskepetua. [zuŕ.]
cauto, oaŕtun, oaŕti, zogi,]
cava, joŕaiketa. | jauregiedaritegi.
cavador, aitzuŕlari.
cavadura, aitzuŕketa.
cavar, aitzuŕtu, joŕatu. | kopatu. | oldoztu.
cavazón, aitzuŕketa.
caverna, leize-zulo, aŕtzulo, aŕpe, lupe, leuso.
cavernoso, leizeko.
cavidad, usgune, une, uts, aŕoil, zulo. [tu, araztu.]
cavilar, gogaŕtu, gogoeta-]
caviloso, oldozti, arazti.
cayado, artzai-makil. | gotzai-ue.
cayo, uaŕi.
caz, istun, eŕeten.
caza, eiza, eizi, iizi.
cazadero, eizategi, eizatoki.
cazador, eiztari, iztari, eizari. | eizale.
cazar, eizatu, eizetu, iztatu.
cazcarria, petesa, maskal, petral.
cazo, buŕuntzali.
cazoleta, kazpel, kaxpel.
cazuela, eŕatilo, eŕetilo.
ce, ze. | *ce por be*=zearo.
ceática, ankamin, aldakamin, gimin.
ceba, gizenale.
cebada, garagaŕ, garaŕ, zaldale. | *cerveza*=garaŕdo.
cebadal, garagaŕdi.
cebadazo, garagaŕen.
cebadera, garagaŕ - burusi ala mutuŕeko.
cebadero, garagaŕ - saltzalē ala emalē.

cebador, suauts-ontzi.
cebar, gizendu, gizenarazi. | aletu. [gizengai, ale.]
cebo, amuzki, beita, peita,]
cebolla, kipula, tipula, tupla. | *escalonia*=txalota.
cebollar, kipuladi.
cebollino, kipulazi. | poŕu-kipula. [zikiro.]
cebón, arakai, itel, arkai,]
ceburro, galbera, okai txuri.
ceca, diru-etxe. | *de ceca en meca* = zirkun - markun, ziŕimara.
cecear, zezeldu, zazeatu, zizatu, zizibaza.
ceceoso, mizabal, mosu, tetel, zazo, zizibaza.
cecina, zezina, gatzaldu, gatzaŕtu. | uŕdanka.
cedaceria, baetegi, mazetegi. [gīle.]
cedacero, baegīle, mazea-]
cedazo, bae, bai, galbae, zizpae, maze.
ceder, lagatu, eman. | amoregin, amoŕegin, amoratu | *en daño*=kaltez etoŕi.
cedras, laŕu edo naŕu-zakuto.
cedro, alzifre.
cédula, ingitxo, zeŕenda, *txartel.*
cefalalgia, buruko min.
cefálico, buruaren, buruko.
céfiro, saŕkalde-aize. | *el blando*=aize biguña.
cegajo, bigaŕen urtedun akeŕa. [etsi, *mututu.*]
cegar, itsutu. | itxi, eŕtsi,]
cegarra, erditsu, itsuki, utsuko. [tsuko.]
cegato, erditsu, itsuki, u-]

ceguedad, itsu, itsutasun. | itsukeri.
ceguera, itsu, utsi, itsutasun, | itsukeri, utsueri.
ceja, bekain, bekoin, bepuru, bepelaŕ, beteraztun.
cejar, atzeka edo gibelka--egin, aun-egin, etendu, atzeratu, gibeleratu. | *sin cejar*=eten gabe.
cejo, urlaño.
cejudo, bekaintsu, bepurutsu, bepelaŕtsu.
celada, zelatada, baranda | atzipe.
celador, zelatari. | zaitzaīle.
celaje, ortze-laño, oslanbro.
celar, aŕdura - izan, zaitu, begiratu, zelatu. | eskutatu.
celda, ogoki, *gela,* txaki.
celebración, jaupa-egite. | ospatze. [jaidun.]
celebrante, jaupa-egīle. |]
celebrar, jaitu, jayaldu, jai--egin. | ospatu. | jaupa--egin, *meza-eman.*
célebre, aipatu, aipu, ospetsu, lelotsu.
celebridad, aipu, omendi, ospe, entzute, ospetasun.
celebro, gara, burmuin.
celemin, lakari, laka, gaitzuru, gaitziru, gaitzeru.
célere, lasteŕ, azkaŕ.
celeridad, lasteŕtasun, azkaŕtasun, arintasun.
celeste, ortzeko, goiko. | *azul*=oztin.
celestial, donokaŕ, donokiko, *zerutaŕ.* | atsegintsu. | zontzo, lelo, gelbera,

ergel.
celestina, lupeme.
celia, gari-ardo.
celiaco, sabelaren, estearen.
celibato, ezkongetza. | gizon ezkonge.
célibe, ezkonge. [*ruko.*]
célico, ortzeko, goiko, *ze-*]
celidonia, añara-belaŕ, zaran.
celo, aŕdura, *aŕeta,* ataza. | apeta, eŕeta, espa. | ara. | lei. | bekaizkeri.
celosia, zultsare, zur-sare, sareta, buŕne-sare, leyosare. [| bekaizkoŕ.]
celoso, leyatsu, aŕduratsu.]
celotipia, bekaizkeri, bekaizko.
célula, ogokitxo.
cellisca, bisuts, eluŕosin.
cello, upel-uztai.
cementerio, iltegi, obitegi, obieta.
cemento, irauŕi, karebeltz, latsunbeltz, saltsaŕi.
cena, apari.
cenaaoscuras, zokotari, izuti, iziti. [degi.)]
cenáculo, apaltoki, (apal-]
cenagal, loitzu, urbasa, istinga, istil, lokarda, lokatza.
cenagoso, loitzu, istiltsu.
cenar, apaldu, afaldu.
cenceño, zingil, zingle, zumail. [guale.]
cencerra, zintzaŕi, juale,]
cencerrada, zintzaŕots, galaŕots, tobera. [gaizki jo.]
cencerrear, zintzaŕiak jo. |]
cencerro, zintzaŕi, aŕan, alanbre, bulunba, juale (gale, yuare, juare).
cendea, iribatz, eŕibatz, eŕbatz.
cenefa, eŕezel-eŕtz.
cenicero, austegi, austoki, autsontzi (eŕaustegi, eŕaustoki, eŕautsontzi.)
cenit, ginga.
ceniza, auts, eŕauts. | *miércoles de*=austeŕe.
cenizo, austun, eŕaustun. | olabelaŕ, sabi.
cenobita, lekaide, lekaime.
cenojil, galaŕu, galtzerdierskai.
censo, notin-leŕokada, zenbatza. | zerga, tala.
censor, esle, eslari. | *eclesiástico*=goteŕkesle, doibazkesle. | maisealari.
censura, esletza, eslaritza. | espen, iritzipen, azteŕpen. | etsi, eski, iritzi, epai.
censurable, esgaŕi.
censurador, esle.
censurar, azteŕtu, iritzi, etsi. | maiseatu, gaitz-esan.
centaura, lubeazun.
centaurea, lubeazun.
centauro, zaldi-gizon.
centavo, eunen.
centella, tximista, txilmista, ozpiñaŕi, oñoztura. | txingaŕ, pindaŕ, iñaŕ, iaŕ, pinda. | apuŕ, ondaŕ.
centellear, txingaŕtu, inaŕtu, izpitu. [*nadas*=eunka.]
centenada, eun. *A cente-*]
centenal, zekeladi.
centenario, eunurtebete,

eun urte.
centeno, zikirio, zekale, zekele, añai, añegu, anigua, untzegari. | eungaŕen.
centésimo, eungaŕen. | eunen.
centiarea, neuŕkin laukitua.
centígrado, euneko, eun maildun.
centígramo, aztaki-eunen.
centilitro, txopin-eunen.
centímetro, neuŕkin-eunen.
céntimo, eunen. | *cincuenta céntimos*=urker.
centinela, bealari, begirari. | oaŕkari. | zain, zai, iguri.
centinodia, odak.
centiplicado, eundu.
centolla, paitela.
centón, burusi.
central, erdiko | *de luz eléctrica*=indaŕola.
centralizar, bazpildu, batu, bat egin, erdokiratu.
céntrico, erdiko.
centro, erdoki, erdi. | *estar en su*=laket izan, bere gogora izan, olez egon.
centunvirato, eun-batzaŕ.
centunviro, eunbatzaŕkin.
centuplicar, eunkoiztu.
centuplo, eunkoitz.
centuria, eun urtebete. | euntza.
centurión, eunburu.
centurionazgo, eunburutza.
cenzalo, eltxo, ulitxa.
ceñido, neuŕtun.
ceñidor, geŕestun.
ceñiglo, sabi, oīabelaŕ.
ceñir, estu, estutu. | geŕikatu, geŕikotu. | labuŕago-tu. | gutxiagotu.
ceño, beltzuri, betondo, bekaŕtara, bekoki. | iduri, itxura.
ceñudo, kopet ilun, mutuŕ beltz, mutuŕ gaizto.
cepa, matsabe, matsondo, ayenondo, andu.
cepillar, iguŕkitu | uŕingatu.
cepillo, atabaka, *trunko.* | uŕinga, koŕomio, maŕuz, maŕsketa. | iguŕki.
cepo, adaki. | aŕte, aŕapagailu, segara, segada.
cera, ezko, argizagi.
cerafolio, apo-peŕexil.
cerapez, ezkopike, zokoŕ.
cerato, ezkopike, zokoŕ.
cerca, esi. | uŕbil, uŕen, uŕan, bertan. | *más cerca*=bertago.
cercado, espaŕu, eskoŕta, itxitura, esi.
cercanamente, uŕbil, uŕen.
cercanía, uŕbiltasun, uŕentasun. | uŕalde.
cercano, uŕbil, uŕen, uŕengo, aldeko, alboko.
cercar, esitu, eŕtsitu. | *inguratu,* anbaŕtu, moltzatu.
cercen (a), eŕotik, sustraitik, ondotik, ziaro, zearo.
cercenar, moztu, muŕiztu' zearo ebaki.
cerciorar, ziñeztatu, egiztatu, egiatu, *ziuŕtu.*
cerco, estun. | upel-ustai. | goŕitun.
cerda, zurda, sedal. | uŕdeme, uŕdanga, uŕde aardi.
cerdo, zeŕi, txeŕi, uŕde, ordots, ordotz.

cereal, zitu.
cerebelo, burmuin.
cerebral, buruko, garako.
cerebro, gara, burmuin, buru-baŕun, un.
cerecilla, piper̀ min.
ceremonia, —era, uskuŕtzera, txadon-antzera.
ceremonioso, gisatsu.
cereria, ezkola. | ezkotegi.
cerero, ezkogīle. | ezkodun.
cereza, gerezi, gil.
cerezo, gerezi-ondo.
cerilla, zezka, argizagi. | su-zotz. | belaŕietako.
cernada, auskaldaŕ, auskeldaŕ. [toki, iriñola.]
cernedero, autsagoko.|iral-]
cerner, baetu, baitu, galbaitu, iralki, eralki, idalki, zetabatu.
cernerse, zaloikatu.
cernicalo, zapelatz (sapalatz, zapalatz, apalatz, zapalaitz), txorizale. | *coger o pillar*=mozkoŕtu, orditu.
cernidillo, euri xe.
cernir, baetu, baitu, iralki.
ceroferario, zutargidun.
ceromancia, ezko-aztikeri.
cerón, sapaŕ.
cerote, ezkopike.
cerquillo, kartzeta, kartxeta.
cerquita, agitz uŕen, agitz uŕbil.
cerradero, eŕskai.
cerrado, uleŕkaitz, adikaitz. | goibel. | esi.
cerradura, zeŕapo, anbaŕ.
cerraja, zeŕapo, *seŕail, saŕalīa,* eŕskai. | asta-uŕa-za, kardabera.
cerramiento, itxipen, itxidura, etsipen.
cerrar, itxi, eŕtsi, etsi.
cerrazón, goibeltsu.
cerril, ayeŕ. | ezkaitz, ezi beaŕ. | basagizon.
cerrión, kizki, ormakizki.
cerro, muru, muño, mendixka. | atats, zepen, *kiŕu.*
cerrojo, moŕoil, zoŕoilu, seŕapo, pintroil, eŕskai.
certamen, indaŕketa, jostaketa, lasteŕketa, keta, —eta.
certero, uts-gabeko. | baitin, *ziuŕ.* [egia, noski.]
certeza, baitintasun, egi-]
certificación, egiztapen. | egiztabide, ageŕbide.
certificado, egiztatu. | egiztabide, sendespide.
certificar, egiztu. | sendetsi, bayetsi.
cerúleo, oztin, urdintsu.
cerumen, belaŕietako zakaŕa.
cerval, oreinaren. | *miedo cerval*=izu-ikara.
cervario, orenaren, orinaren, oreinaren.
cervato, orenkume, oreinkume, orinkume.
cerveceria, garagaŕdola. | garardotegi.
cervecero, garagaŕgilе. | garardo-gizon.
cerveza, garagardo, garardo, gararno.
cervicabra, orein-auntza.
cervigillo, lepatzaki, lepagain, lepondo, gaŕondo, galondo, zaŕpa, lepagazta.
cerviz, lepondo, garondo,

gańondo. | *bajar uno la cerviz*=burbeitu, apaldu.
cervuno, oreinaren. | orenantz.
cesantia, lange, langabe.
cesar, gelditu, jańaigetu. | aitu.
césar, kaisar.
cesarismo, kaisaral.
cesible, emakizun, utzi ditekena. [lagatze.]
cesión, uzte, amor, amoŕ,]
cesionista, uztale, lagatzāle.
cesped, soropil, soŕopil, soromotz. | zogi, zoi, zori, zotazal, zotal.
cespitar, zalantzatu.
cesta, otań, saski, jaski, zara, zare, otzara.
cestada, zareta, zaretada, zaretra.
cesteria, otańtegi, saskitegi.
cestero, otańgilе, saskigilе.
cesto, otańe, otań, masaski, saski, zare anganeta, ańatz. [adań-esi.]
cestonada, zumitz-esi,]
cetáceo, zete.
cetaria, ańaitegi.
cetreria, egazteiza.
cetrino, oŕlegi-ańe.
cetro, uŕe-zigoŕ, uŕe zaharo.
cia, ezkanda, ankazuŕ.
ciar, atzéka-egin, gibelka ańaundu, *ziatu.*
ciática, ankamin.
cibario, jan-edan-lege.
cibera, gizengai. | ale-aldi.
cicatear, uŕitatu, uŕutatu.
cicateria, zuŕkeri, zuŕkoizkeri, zekenkeri.
cicatero, zuŕ, zuŕkoitz, kuŕkaitz, mangaitz, mantzuŕ, esku-labuŕ.
cicatriz, uspel, nata, oŕban, oŕbura, ormain, minatz, zauratz, sakań.
cicatrizar, oŕbaindu, oŕbandu, zakańtu.
cicerón, izkoŕ, iztario, mintzun.
cicerone, auŕeko, erakustale, ikusarazle.
ciclán, txikilon, bańatā.
ciclista, txiŕingari.
ciclo, aro | *decemnovenal*=emeretzikaro.
ciclón, aize beltz, zirimol.
ciclope, tartara.
ciclorama, ikuspegi, ikuskin.
cicuta, otzeri-belań, otzeŕibelań, astapeŕexil.
cidra, anguŕe.
cidronela, gańaiska.
ciegamente, itsutuki.
ciego, itsu, utsi.
cielo, ortze, ozti. | giro, egotaro. | donoki, goi, *zeru.* | sapai, goi. | *de la cama*=oegoi.
ciempiés, zoko-zoŕi.
cien, eun. [tzaga.]
ciénaga, lokatz, loitzu, loi-]
ciencia, jakintza.
ciencias, jakidi.
cieno, loi, lats, eŕdoka.
científicamente, jakintza--arauz. [tzaren.]
científico, jakitun. | jakin-]
ciento, eun. | eungańen. | eunka.
cientopiés, zoko-zoŕi.
cierre, itxipen, etsitze.

ciertamente, alegi, baiki, *ziuŕki.*
cierto, agiri, egi-uts, baiki, alegi, baitin, *ziuŕ,* kautu. *cierto dia*=alako egunean.
ciervo, orein, oren, orin.
cierzo, ipaŕaize, ipaŕ.
cifra, zenbatizki, zenbakatz.
cigarra, txitxaŕ, zintzot, petanar, eltxu.
cigomático, masaīaren, matraīeko.
cigoñino, buŕiokume,
cigüeña, buŕio, amiamo.
cija, ardoki, arditegi.
cilicio, zuŕdatz, maŕaga, maŕega.
cilindro, borobil, biribil. | *compresor*=aŕpel.
cilla, aletegi, garitegi.
cillazgo, aletegi-sari.
cillero, aletegi-zai.
cima, garai, gara, erpin, tin, tini, tontoŕ, buru, galduŕu.
cimarrón, basataŕ, makatz, ezi beaŕ. | kardae.
cimbalo, juaretxo.
cimbel, zinbel.
cimborrio, kozko.
cimbrar, zaloikatu. | makuŕ--erazi.
cimbre, luŕpeko bide.
cimbrear, zaloikatu.
cimbreño, zinbel, zimaii.
cimbronazo, zapla, zafra.
cimentar, asoin - ezaŕi, azpiak egin, ondapetu.
cimenterio, iltegi.
cimento, irauŕi, karebeltz.
cimero, goiti, garai.
cimiento, jasoin, asoin, azoin, aŕoin, oñaŕi, azkunen, azpi, beren, zola. | ondape. [txet.]
cincel, aŕpiko, trintxa, trin-]
cincelar, aŕpikotu.
cinco, bost, boŕtz. | boskaŕen, *bost-gaŕen.*
cincomesino, boski.
cincuenta, beŕogei ta amaŕ, bostamaŕ. [amaŕen.]
cincuentavo, beŕogei ta]
cincuenteno, beŕogei ta amaŕgaŕen.
cincha, zingil, zingla, aztanbal, *petral.*
cinchar, zingilatu.
cincho, geŕikuala.
cinegética, eiza, eizi.
cineración, auspen.
cinerario, auts-utxa.
cingaro, ijitu, diītu.
cingulo, geŕestuki.
cinicamente, lizunki, loskabe. [mazkara.]
cinico, lizuntzaīe; lasai,]
cinife, eultxo, eltxo.
cinismo, losgabekeri. | zataŕkeri.
cinocéfalo, txakuŕ-tximu.
cinoglosa, txakuŕ-mii.
cinosura, zazpi izaŕak, zazpi-ooiñak. [girgil.]
cinta, galaŕtzu, galaŕtza,]
cintarazo, zapla.
cintarear, zaplatu.
cintero, galartzu-egiīe.
cinto, geŕikual. , geŕi, geŕintzi.
cintura, geŕi, geŕintzi.
cinturón, geŕikual, geŕestun. | uztai.
ciquiricato, iskintxo.

circo, jolaseta.
circuir, esitu, *inguratu,* bilesitu.
circuito, luŕbaŕu, espaŕu. | bilalde, *inguru,* bil, biribil.
circulación (de la leche), [erandura, erei.]
circular, boil, bil, biribil, jira. | jiraka ibili.
circularmente, jiraka, jirabiraka, oboen.
circulo, obo, biribil, *inguru.* | moltzo.
circuncidar, bilebaitu.
circuncisión, bilebaiketa. | bilebaikundea.
circundar, bilesi, esitu, *ingurutu.*
circunferencia, ingurumai, makobil | *de la rueda del carro*=mako.
circunscripción, luŕbaŕu, luiki, eŕki. [zuŕtasun.]
circunspección, begirakun,
circunspecto, zintzo, zogi, soegi, sotil, zuŕ.
circunstancia, aldeko, taŕtika, eraskin, ezaŕki, kako.
circunstanciadamente, zearo.
circunstanciado, zeatz.
circunstante, lekuko, aldeko, uŕbileko. | auŕeko, aintziñeko | *todos los circunstantes* = ango orok, emengo guztiok.
circunvalar, esitu, bilesi.
circunvecino, mugaide, uŕeko, uŕbileko, uŕaldeko.
circunvolución, jirabira.
cirial, zutargi.
cirineo, uŕgazle, laguntzale, lagun.
cirio, ezko, ezko lodi.
cirro, ipaŕ-zeroi, ipaŕ-odei. amua.
ciruela, aran, sakan.
ciruelo, aranondo, okaran.
cirugia, sendakintza.
cirujano, sendatzale.
ciscar, oŕbandu.
ciscarse, uxadatu.
cisco, udiri (juridi, uridi, uduri, irudi). | zarata, iskanbil.
cisión, uŕadura, ebakidura.
cisma, taŕgo.
cismontano, mendi-onuntz.
cisquero, udiri-egile.
cisterna, urbildegui, urtzulo, urtzilo, urleze, patin, konkuŕula, gayo, urtegi.
cisura, uŕadura, iŕiki.
cita, ikustoki. | deikun, oaŕkun.
citano, alako, sandia.
citar, epetu, deitu. | aitatu, aipatu, aotan aŕtu.
citatorio, dei, deibide.
citerior, onunzko, alde onetako.
citiso, eŕatz. [lapart, tolet.]
citola, kalaka, txalapat, txa-]
ciudad, goituri, guturi.
ciudadania, guturitaŕtasun. | lateŕitartasun.
ciudadano, guturitaŕ. | lateŕitaŕ. | gizon on.
ciudadela, izkilu-gaztelu.
civico, uritaŕ. | abeŕkoi. | etxekoi.
civil, guturitaŕ, uritaŕ, iritaŕ, eŕitaŕ, lateŕitaŕ. | gisatsu, eratsu. | *derecho* = lateŕi-

legedi. [sun.]
civilidad, gizatasun, erata-]
civilización, gizabide, giza-
kunde.
civilizar, gizatu.
civilmente, legez, gizonez.
civismo, eŕiaren on-zaleta-
sun.
cizaña, iraka, iralka, zalgi,
olabeoŕ, uŕitzolo. | *meter*
cizaña = buru - berotu,
lazkatu.
cizañar, buru-berotu, etsai-
-erazi, lazkatu.
cizañero, buru - berotzaīle,
etsai-erazle.
clamar, deadaŕ - egin, oju-
egin, ots-egin, deadaŕka-
tu, eyagoratu, patuŕikatu.
clamor, deadaŕ, deyagora,
eyagora, eta, oju, ots. |
ezkil - ots. | auen, aika,
alaka. [ki eskatu.]
clamorear, auenka ta isitu-]
clamoreo, deadaŕka, ojuka,
patuŕi.
clamoroso, deadaŕ auengaŕi.
clandestina, ixilcra.
clandestinamente, azpitik,
eskutuka, eskutuz, estal-
giz, ixilpe.
clandestinidad, eskututa-
sun, ixilpetasun.
clandestino, ixil, ixilpe, es-
kutatu, iīunpe.
clangor, turutu-ots.
clara, zuringo. | soiīune. |
ateŕi, ostaŕte.
claraboya, argi-bide, eki-
zulo.
claramente, argiro.
clarar, argitu, argiagotu.
clarea, ezti-ardo.
clarear, argiskatu. | egun-
uŕatu. | ateŕtu, arindu,
ostaŕtu. | gaŕdendu. |
ageŕtu. [tu, egundu.]
clarecer, egun-uŕatu, goiz-]
clarete (vino), ardo goŕiska.
claridad, argi, argitasun, ar-
gi-une. [-aldi, argi-era.]
clarificación, argitze, argi-]
clarificar, argi-egin, argiz-
tu. | irargitu, argigotu. |
garbitu, txautu, jautu.
clarificativo, argikoŕ.
clarimente, ikuzura.
clarín, turuta, tuta, turunta.
| turutari. [keri.]
clarinada, mutirikeri, arin-]
clarinado, jualedun, ziŕitza-
ŕidun, aŕandun.
clarinero, turutari.
clarisa, kalaretaŕ, lekaime
kalaretaŕa.
claro, argi, argitsu. | agiri.
| garbi. | *cielo claro* =
ozkarbi. | gaŕden. | argal,
soil, tipil | *ese claro* = soi-
īune ori. [argitasun.]
claror, dirdir, disdis, argi,]
clase, mota, mueta, —tari-
ko, erai. | ikastola. | ika-
saldi.
clásico, eleŕti-eredu.
clasificar, muetatu, arabe-
ratu, idekatu, kidekatu.
clástico, auskoŕ, etenkoŕ,
kaŕaskeŕez.
claudia (ciruela), arantzu-
ri, berdaildun.
claudicación, plaustada,
erorkada, eroraldi.
claudicar, eŕendu, oñeŕen-

du, *maingukatu,* eŕengatu. | plaust - egin, erauzi, utsegin, utseman.
claustro, soiĪaru, anbaŕ, gorape, ixiltoki.
cláusula, berezi, berezki. | esakun, idazkun.
clavado, iltzatu, itzatu. | *venir clavada una cosa a otra* = doi izan, ederki egon. [min, iltzeri.]
clavadura, iltze edo itze-
clavar, iltzatu, itzatu.
clavaria, iltzeredu, itzeredu. | iltzoki, itzoki.
clavario, giltzai.
clave, giltz, gako, kako, mako, kizki.
clavel, julufrei (txulufrai, xulufrai), mau, mao.
clavellina, julufrei (txulufrai, txulufrin.)
clavera, iltze (itze)-eredu. | iltze (itze)-toki.
claveria, giltzantza, giltzaintza, giltzaitza. | iltzeeri.
clavero, giltzain, giltzai.
clavetear, iltzeztatu, itzeztatu. [Īle. | itzatzaile.]
clavetero, iltzegiĪe, itzegi-
clavícula, kabila.
clavija, ziri, ziritz, zotz, *kabila.*
clavo, iltze, itze. | iltze-jo, itzemin. | endaitz-lema. | bururengo. | biotzmin. [eŕukoŕtasun.]
clemencia, biozperatasun,
clemente, berati, beratx, biozpera, eŕukoŕ.
clepsidra, ur - gabeukatz, ugabeukatz.
clerecía, txaungizondi.
clerical, txaungizonaren, jaupaldaŕ, *apaiztaŕ.*
clericalmente, txaungizonen arauz. [txadontsein.]
clericato, txaungizontasun,
clérigo, txadontsein, txaungizon, *eliz*-gizon.
clero, txaungizondi.
cliente, zaipeko, menpeko, eskupeko. | bezero.
clientela, zaipetasun, uŕgazpen, laguntza. | bezeri.
clima, egurasti, egotaro, giro. | uŕalde, luŕalde.
climatérico, saspi urteune, bederatzi urteune. | olde txaŕ, garai txaŕ, aldi txaŕ.
climatología, eguŕastizti.
climax, itz-mailka.
clin, kuma, sedal.
clínica, sendakintzaren ekintza. | sendakola, osakola. [idantzezkurdu.]
clisé, idantzezki - eredu,
clistel, ziritz, ziŕista, uŕutxizta. [txizta.]
clister, ziritz, ziŕista, uŕu-
clisterizar, ziŕista-eman.
clivoso, aldapako.
cloaca, karkaba.
clocar, kolokatu, klokatu.
cloque, kizki.
cloquear, kolokatu. | kizkitu.
cloqueo, koloka, koroka, loka,
cloquera, kolokatasun.
cloquero, kizkilari.
clorófila, oŕlegingo.
cloroformizar, soŕgoŕtu, soŕgoŕ-erazo.
cloroformo, soŕgoŕki-erai.

club, batzoki, etxape. | zoko-batzoki.
clueco, koloka, kolka, loka, koroka, kloka,
cluniacense, klunitaŕ.
co, —ide, —kide. | *correligionario*=gogakide.
coacción, indaŕka, *bortxa,* eragipen.
coacervar, pilatu, moltzatu, multzokatu.
coactivo, eragikoŕ.
coadjutor, uŕgazle, laguntzale, lagun. | txauntsein.
coadjutoria, txauntseintza.
coadyuvar, bestiakin lagundu, launkidetu.
coagular, ziatu, gogoŕtu, mamitu, bildu, burutu, gibeldu, gatzatu, gatzandu.
coágulo, odolguri, baltsa. | pirikoŕna. | gatzagi.
coalición, bazkuntza, elkaŕkunde. | elkaŕte, elkaŕbatz, launbatz. [dukide.]
coapostol, belduide, bel-]
coaptación, idekotze. | ezuŕzuzentze.
coaptar, idekotu.
coartar, mugatu, mugaŕtu, lotu, eragotzi.
coautor, egikide.
coba, ela edo gezuŕ zirtoa.
cobarde, koldaŕ, uzkuŕ, kelmen, makal, gelbera.
cobardear, koldaŕtu, uzkuŕtu, anu-egin, txepeldu.
cobardía, koldaŕtasun, koldaŕkeri, uzkuŕtasun, uzkuŕkeri, olakeri.
cobertera, estalki. | lupeme.
cobertizo, estalpe, leoŕpe, itzalpe, estarbi, enparantza, estalgune.
cobertor, oestalki. | burusi.
cobertura, estalki. | buruestalkunde.
cobija, ganeko-*tela.* | burestalki. | estalki.
cobijar, estali. | etxaldu, gerizpetu. [uztaŕtuak.]
cobra, uztaŕede. | beoŕ-]
cobrar, dirua jaso, irordaindu, ordaindu-erazo, lakatu, erekaŕi, erakaŕi.
cobre, burne goŕi, tupiki, topinki.
cobrizo, beltz goŕi.
coca, aŕainloa. | kozko. | koska.
coccíneo, goŕi.
cocción, egospen, egosi.
coccix, ozkoŕno, uzkoŕno.
coceador, ostikari.
coceadura, ostiko.
cocear, ostikatu, bulazaukatu, pulankatu. | gogoŕ-egin. [toki.]
cocedero, egoskoŕ. | egos-]
cocedor, egoskari.
cocedura, egospen, egosialdi.
cocer, egosi. | irakin.
cocido, egosari, eltzari, eltzekari, eltzakai.
cociente, atalki.
cocina, sukalde, sugate, suate, suete, sugal, eskaratz. | eltzari, egosari.
cocinar, janaritu, jakiak sukaldian geŕtu. [diaŕ.]
cocinero, sukaldari, sukal-]
coco, mamu, samo, mamoŕo,

papao, lonpipa, amalau zaku. [kokot.]
cocote, lepazamaŕ, kokote,]
cochambre, kirats, kirets, uŕde, usaindu.
cochastro, basuŕdekume.
coche, zalbuŕdi, buŕtarin, buŕdarin.
cochear, zalbuŕdi-zaitu.
cochera, buŕditegi, orgategi.
cochero, buŕtzain, buŕtzai, zalbuŕtzai.
cochevira, uŕde-koipe.
cochevis, mendi-olaŕ.
cochifrito, antzumeki, bitiñaki. [urde aardi.]
cochina, uŕdeme, urdanga,]
cochinada, uŕdekeri.
cochinamente, zitalki, zataŕki. [ri, apokeri.]
cochinería, zikin. | zeŕike-]
cochinero, uŕdale.
coc inilla, aŕgoŕi, amona goŕi, amona gona goŕi.
cochinillo, uŕdeto, zeŕiño.
cochino, zeŕi, uŕde. | zikin, zataŕ. [dandegi, istegi.]
cochiquera, zeŕitoki, uŕ-]
cochitril, zeŕitoki, istegi. | *gela* txaŕ-zikiña.
codaste, brankorde, korasta, kulastra.
codazo, ukondo-ukaldi. *A codazos*=ukondoka, puzinkoka, puzkondaka.
codear, ukondoa igitu, ukondoz jo. [tasun.]
codelincuencia, gaizkide-]
codelincuente, gaizkide.
codera, ukondo-ezkabe. | ukondoki.
codesera, eŕatzu.
codeso, eŕatz. [batzaĩe.]
codezmero, amaŕen - eske-]
códice, esku-idazti.
codicia, gutizi, iŕits, on-za-lekeri, dirukoikeri.
codiciable, zalegaŕi, naigaŕi.
codiciar, zaletu, nai-izan, iŕitsatu, *gutiziatu.*
codicilo, ziñaltzondo.
codicioso, iŕitsu, zale, mikuin.
codificar, legeak bildu.
código, legebatz, legedi.
codillera, urbatu, ur, ubatu.
codo, ukondo, okondo, ukundo, ukolondo.
codorniz, galepeŕ, pospolin, parpara, puŕuta.
coeficiencia, egikidetasun, lagunkidetasun.
coeficiente, egikide.
coepiscopo, gotzaide, gotzaikide.
coercer, eskuperatu, mendu.
coetáneo, urteide, adiñide, adin bateko.
coeterno, betikide, betide.
coevo, garaide, garaikide, garaizkide.
coexistir, aldi batean bizi.
cofia, burtsare.
cofin, zortze, zumitz, otaŕe.
cofrade, anaikide, anaide.
cofradía, anaidi, anaigo. | aro.
cofre, janzkutxa.
cofrero, janzkutxa-giĩe, janzkutxalkin.
cogedero, aŕkizun, euskizun. | kirten, kider.
cogedor, pegaki, pelaki, paraiki.

coger, eldu, eutsi, atzitu, atzemaiń, aŕapatu, aŕtu. | *los granos*=garaoak bildu, uztatu.
cogida, uzta. | aŕapatu, atzeman.
cogido, toles, bildu.
cogitabundo, baŕuti, oldozkoi.
cogitativa, oldozmen.
cogitativo, oldozmendun.
cognación, aiko, aidego.
cognado, aide.
cognición, ezagutza, ezagueera. jakintza.
cognomento, izen goiti.
cognoscitivo, ezagumendua | *potencia cognoscitiva*= ezagumen, jakimen.
cogollo, liku motaiska, koba, kopa, kukulu. | altsuma, aldaska.
cogombrillo, luzkeŕ.
cogombro, luzkeŕ,
cogotazo, lepazamaŕeko.
cogote, lepazamaŕ, kokalde, kokote, kokot.
cogujada, mendi-olaŕ.
cogujón, mutuŕ.
cogulla, lekaide-janzki.
cogullada, zeŕiaren aloz edo lepape.
cohabitar, bizkidetu, bizkidatu. | senaldu, aragiz bildu.
cohechar, esku-azpiz zerbait epaikariari eman bera erakaŕtzeko, emazpitu.
cohecho, eskuazpikeri, azpikeri. [lupaŕ, lupeme.]
cohén, azti, aztu, azturu. |]
coheredero, ondorekide.
coherencia, ondoretasun.
coherente, ondorekide, itxeki, ondorengo.
cohesión, elkaŕtasun.
cohete, zirririko, ziziriko, zipunpa, seskain, su-egazki.
cohibir, lotu, eragotzi, eskuperatu.
cohombral, luzkeŕdi.
cohombro, luzkeŕ.
cohonestar, zuritu, on-irudi eman.
cohorte, bosteuntza.
coima, jokasari. | emagaldu, uŕdazka.
coime, jokazai.
coimero, jokazai.
coincidir, idekotu. | baten gertatu. [satsutu.]
coinquinarse, ospagetu,]
coito, odol-naste, senalpen.
coja, emagaldu, uŕdaska.
cojear, eŕendu, oñeŕendu, eŕengatu, uŕgundu, *maingu*-egin, *maingukatu.* | kolokatu. | uts-egin, motz-egin, plaust-egin.
cojera, eŕeneri, *maingeri, mainkeri.*
cojijo, surangil, pizti.
cojin, ilazki, belaunpeko, —peko.
cojo, iztokeŕ, eŕen, uŕgun, *maingu, maingi.* | zangomotz, koloka.
col, aza, azaburu.
cola, buztan, puztan, atzeki, isats. | *de vestido*=egal, atzeko, atzeki, puzkin, poski.
cola, lekeda.

colaborador, lankide, langide, egikide.
colaborar, lankidetu, lanean lagundu.
colación, emate. | erkatze. | gogo-itzaldi. | aparin, apalaizki, apalusi. | *sacar a colación*=aipatu.
colacionar, erkatu. | aipatu, aitatu.
colactaneo, titikide, ugazkide, edoskide.
colada, irazpen. | gobara, bokata, zurigarbi.
coladera, irazkai, tobo, *kubel, kuela.*
coladero, irazkai. | igaropide. | gobadaŕatz, gobadontzi, suaŕ, zuaŕ. [pen.]
coladura, irazpen, iragaz-]
colar, irazi, iragazi, iraitsi. | boketatu. | mindu.
colateral, aldeko, alboko. | zeaŕ-aide.
cólcedra, gosna, kosna.
colcha, bururdi, oestalki.
colchero, bururdigīle.
colchon, īlazki, īlezki, gosna, kosna. | *de plumas*= bururdi, bururdin, bururdiko.
coleada, buztankada.
colear, buztana erabiīli. | *todavía colea*=atzekia bai--du .
colección, pīlo, biltz, bildūma, batz. [pīlokari.]
coleccionador, bildūmari,]
coleccionar, bildu, bildūmatu, pīlotu. [pīlozale.]
coleccionista, bildūmari,]
colecta, zergapen, zergatze. | bilkin, bilketa, atabakoak. | jaupa-otoi.
colectar, eskebatu, eskebildu, bildu. [edo bilkiñak.]
colecticio, gudari bildu]
colectivamente, batez.
colectividad, bazkintza.
colector, bildumari. | biltzaīle, biltzari, bildari.
colecturía, biltzaritza. | bilkindegi.
colega, kide.
colegial, ikastetxeko. | ikaskide, ikaslari.
colegiata, jaupaltxaun.
colegiatura, ikaspide.
colegio, —di. | *colegio de sacerdotes* = jaupaldi. | ikastetxe.
colegir, bildu, bildumatu. | aterazi, atera.
colendo (dia), jai-egun.
colera, buztan-apain.
cólera, beaztun, beazun, sabeluŕ. | samintasun, aseŕe, eŕa, amoŕu, sukaŕ.
cólera-morbo, gangeri (ganges-eri).
coléricamente, aseŕe, amoŕuz.
colérico, suber, suerbu, samin, aseŕetu, amoŕatu, sukoi, aseŕekoi. | gangeri, gangeridun.
coleta, īle-atzeki. | eraskin, eraskai. [ki-mako, kizki.]
colgadero, iseki-iltze, ise-]
colgado, zintzīlik, zintzīlika.
colgajo, gingil, zintzil, zirdin, arbatz, baldatx, buztan, zirtzil.
colgando, zintzīlika, dilin-

daka, dindilizka.
colgar, ïseki, itxeki, isiki, dilindaka ipiñi, zintzilika-jarí. | urkatu.
cólica, esteko, esteri.
colicano, buztan urdin, buztan zuri.
cólico, esteko, esteri, goraberako, okagaka, okaka, erayetako, sabelko.
colicuar, urtu.
colicuecer, urtu.
coliche, etxe-jai. [pelа.]
coliflor, azalili, azalilika,]
coligarse, elkartu, bazpaztu.
colilla, ondakin, ondar.
colin, zaldi buztan motz.
colina, muru, muño, muñatz, egi, oin, ain.
colina, aza-azi.
colindantes, mugakide, uralde.
colirio, betura, begi-ura.
colirrojo, uztalan.
coliseo, antzoki.
colisión, elkar-jo.
colmadamente, jori, mukuruka, gañezka, ugariki.
colmado, mukuru, uri, gañezkatu, —tsu, bete, plai-plai. [katu, uritu, joritu.]
colmar, mukurutu, gañez-]
colmena, eultza, erlepil, erletoki.
colmenar, erlabil, erlatoki, erletegi, eultzategi. [zai.]
colmenero, erlazai, eultza-]
colmillo, betagin, matagin, latagin, letagin, litagin, betortz, agin-giltz, ortzagin.
colmo, gonburu, bonburu, mokoru, mukuru, kupuru, mukuru, gañezka, uri.
colocación, eginbide, lanbide, bizibide.
colocar, ipiñi, ezari, erazari, ibeni, jari, paratu. | lana eman edo bilatu.
colocutor, mintzaide, solaskide. | iztun, mintzun.
colodra, opor, gopor, kaiku, opats, opots, popil, kotxu.
colodrazgo, ardo-sari.
colodrillo, lepazamar, burondo, lepondo.
colonato, maizterketa.
colonia, notin-pil.
colono, maizter.
coloño, burukada, besada, egur-meta.
coloquintida, pilamiña.
coloquio, itzaldi, mintzaldi, solasaldi.
color, margo.
colorado, margodun. | gori, gorizka. | nabar.
colorar, margotu, nabartu.
colorear, zuritu, agarbitu, *aitzakitu,*
colorete, gorizka.
colorin, kardin, kardintxa, mutur gori. | margo bizi.
colosal, aundi. [bezalako.]
columbino, usuaren, usua]
columbrar, begiztatu, erdikusi | usmatu.
columna, apeo, aroin, zutari, arimeta, zutabe, abe. | *de humo*=ke-mordo.
columpiar, zabuatu, leriatu, tilingatu, gorgoñatu.
columpio, zabu, sagu, gor-

dantzibil, sabu, sabulu, girgin, leria, tilinga, gorgoin. [mendi-bizkaŕ.]
collado, muru, muiño. |]
collalba, otatxori, otetxori, txito. [zildai, uztai.]
collar, idustun, lepoko. |]
colleja, garikota.
collera, lepoko. [men.]
collón, koldaŕ, uzkuŕ, kel-]
collonada, koldaŕkeri.
colloneria, koldaŕkeri.
coma, (,) aŕast.
comadre, emagin, erditzale. | amakide, mimitxa. | lupeme. [tatu.]
comadrear, maiseatu, nas-]
comadre a, erbiñude, erbiunide, satander, aolatz, ogigaztae, uŕdanda.
comadrón, erditzale.
comalia, bareko min,
comandante, agindari, agintari. | aneiburu.
comandar, agindaritu, buruzagitu.
comando, gudarozte-aginte.
comarca, luiki, eŕki, eŕi-alde. [ko, uŕengo.]
comarcano, aldeŕiko, alde-]
comarcar, mugakidetu.
comba, kopa, okeŕ, bizkaŕ.
Hacer combas=zabuatu.
combadura, okeŕune, bizkaŕune. [zaloitu.]
combar, kopatu, okeŕtu,]
combate, gudaldi, guduka. | *espiritual*= gogo-guduka edo guda.
combatiente, gudatzale.
combatir, gudaldu, gudatu, gudukatu. | jazaŕtu, liskaŕtu, kalteztu.
combés, lekune.
combinar, bat-egin.
combleza, emaztorde, emagaldu.
comblezo, emagaldun.
combo, okeŕdun, mako, kopadun. | upelaŕi. [sun.]
combustibilidad, eŕekoŕta-]
combustible, eŕakoŕ. | eŕakai, eŕakin, eŕagin, sukai, sugei, sugi, sugin.
combusto, eŕe, kiskaildu.
comedero, jatoki, janleku.
comedia, antzeŕki, antzeŕkizun.
comediante, antzezlari.
comediar, erdibanatu.
comedido, neuŕtun, gisatsu, adikoŕ, eratsu. [gizabide.]
comedimiento, giza-lege,]
comedio, erdoki, erdi. | aldaŕte. [tu, miliztu.]
comedirse, eratu, neuŕira-]
comedor, jatun. | jatoki, janleku.
comensal, maikide.
comentador, iruzkinle, adirazle.
comentar, iruzkindu, adirazo, adi-erazi, elaztu.
comentario, iruzkin. | atzalburu.
comenzante, asle,
comenzar, asi, *abitu.*
comer, jan. | bazkaldu.
comerciable, saloskai.
comercial, salostaŕ.
comerciante, salostari, salostilari, saloskari, *merkatari.*
comerciar, salosi, salerosi.

comercio, salosketa, saloste, salerosi, salerosgo, *merkatalgo.* | eŕiketa, gizaketa | *casa de comercio*= salostetxe, salgaitoki.
comestible, ali, jangai, jaki, jateko. [izaŕ.]
cometa, alizaŕ, buztandun]
cometer, bere ordeztu. | oben-egin, uts-egin, —egin, jauki.
cometido, mezu, *mandatu.*
comezón, aznai, azkale, atzegale, azkura, laŕasu.
comicios, auteskunde - batzaŕ.
cómico, antzeŕkiaren. | antzeŕkilari. | jostari, zapaŕtingari, naŕitari. | antzezlari.
comida, jaki. | ali, bazka. | bazkari. | *hora de la comida*=otaldi, jakaldi.
comidilla, ole, olde. | *es su comidilla*=bere olea da.
comienzo, asi, aspen, askera, aspuru, askaldi.
comilitona, oturuntza, jateketa. [tzuŕkoi.]
comilón, jatun, jatundi, zin-]
comilona, oturuntza, jateketa. [tu, usaŕtu.]
cominear, maxiatu, maxea-]
cominillo, iraka, iralka, zalgi.
comino, txarpoil. | deus ez, ezer ere ez. | *no vale V. un comino* = tiŕit - aldin etzera. [lataldu.]
comisar, legepetu, legaldu,]
comisario, aldun, ordezkari.
comisión, mezu, agintz. | orde, batzorde.
comisionado, batzorkide, ordelari, geznari, mezu, mezulari, *mandatari.*
comisionar, mezutu, aldundu.
comisionista, puskaketari.
comiso, lege-neke.
comitiva, lagun-ozte, lagundi, laguntza, jaŕaigo.
cómo?, nola?, zelan?. | *cómo, en qué postura está?* =nola dago? | *cómo se encuentra el enfermo?*= zelan dago eria? | zelakoa?, nolakoa? [kera.]
cómo llueve!, au uri-egi-]
como, bezala, letz. | bezain, ain. | antzu. | *en calidad de o como amigos*=adizkide antzu. | *como vengas, te pegaré*=etortzen ba aiz, joko aut.
cómodamente, asaro, eraz, eŕez, lasai, nasai.
comodante, maiīegari.
comodato, baitura, maiīegu, maiīebu.
comodidad, lasaitasun, lasatasun. | ongunde.
cómodo, lasai, lasa, laja, laga, nasai, eroso. | burukoi, buruzale.
comodón, aisanai, burtzale.
compacto, tringu, (trinko, tinko, tinki, tink), lodi, estu.
compadecer, eŕukitu, uŕikaldu, kupitu, biozperatu. | egoki izan. | bat-egin. [kide. | adizkide.]
compadre, aitakide, guras-]

compaginar, elkaŕ-lotu, elkaŕ-jo, erkatu.
companaje, otz-egosi. | esne-kipula.
compañerismo, laguntasun, kidetasun, adizkidetasun, elkaŕtasun.
compañero, lagun, kide.
compañía, lagun, lagundi, launbatz, launozte, baltsa, baltzu. | *Miguel y C.ª* =Mikel ta aiza. | euntza.
compañón, baŕabil.
comparación, erkatze, beŕdintze, aldapen, bekalde. | iduri, antz, iduriki, irudiki.
comparar, erkatu, beŕdindu, antzendu, antzundu, irudi-erazo, bekaldu.
comparecencia, ageŕpen, auŕkezpen.
comparecer, auŕkeztu, ageŕtu, soŕtu. [pide.]
comparendo, auŕkez-eraz-]
comparsa, lagunozte. | lagundi.
comparte, kide, —ide.
compartir, zatibanatu.
compás, eresneuŕkin, esneuŕkin. [neuŕtu.]
compasar, eresneuŕtu, es-]
compasible, eŕukaŕi, eŕukigaŕi, uŕikalgaŕi.
compasión, eŕuki, uŕiki, uŕikari, kupida. [uŕikiz.]
compasivamente, eŕukiz,]
compasivo, eŕukidun, uŕikaldun. | eŕukoŕ, uŕikalkoŕ, eŕukari, biotz bera.
compaternidad, aitakidetasun.
compatible, beste zerbaitekin batu ditekena, elkaŕkizun. [kide.]
compatricio, abeŕkide, eŕ-]
compatriota, abeŕkide, eŕkide.
compatrón, zaindari-kide.
compatrono, zaindari-kide.
compeler, indaŕ-egin, eragin, estutu, *bortxatu,* erazo (erazi, azi.)
compendiador, labuŕtzaīle.
compendiar, labuŕagotu.
compendio, labuŕki, labuŕgo.
compendiosamente, labuŕki.
compensable, ordaingaŕi.
compensación, kīto, ordainpide, onin.
compensar, ordaindu, kītatu, ordetu. | onin.
competencia, eztabaida, leyaka, lei, leikaŕaldo, akaŕ, atela. | *a competencia*= leyaka. | gaitasun, egoki. | *de mi competencia*= niri dagokit, nere lokunea da.
competente, dagokiena, egoki, beaŕ aīeko. | gai, on, —gaŕi. [ongi, edeŕki.]
competentemente, egokiro,]
competer, egon. | *le compete a V.*=dagokizu.
competidor, leikide, naikide, burkide.
competir, leyakatu, leikitzatu. | beŕdindu.
compilación, biltz, batz, pilo.
compilar, pilotu, irutzi.
compinche, kike, kutun,

complaciente, ole, gogalgin.
complacencia, ole, olde, atsegin, laket. [egin.]
complacer, besteren olea]
complacerse, alaitu, atsegin izan, olez izan.
complejo, bazkun, batzun. | pilo, batz, biltz.
complemento, osagaitu. | oñigaitu, onigaitu.
completamente, osotoro, osoro, osaro, aras.
completar, bete, osatu, oñitu, onitu.
completas, Arendi'ko azken-otoitzak.
completivo, osagaitu, betegaitu, oñigaitu. [oni.]
completo, oso, betea. | oñi.]
complexión, azpegi.
complexo, batzun, bazkun. | *Simple y complexo*= bakun eta batzun.
complicar, nasi, nastu.
cómplice, gaizkide.
complicidad, gaizkidetasun.
complot, azpikeri, sapokeri, zimarku.
componedor, antolatzaile.
componenda, antolabide.
componente, gaiki, osaki, tolesgai.
componer, eratu, antolatu. | batu, bat jo. | pitxitu, bitxitu, apaindu. | osatu, osorotu, adabatu, ondu. | itz neurtuak idatzi, eres-egin. [ki,]
comporta, matsaski, masas-]
comportable, jasan-erez, jasi-eraz.
comportamiento, bizkera, gizabide, erabe.
comportar, jasan, jasi.
comportarse, oitu.
comporte, bizkera, erabe, gizabide. [olderki.]
composición, itun. | ereski,]
compositor, ereseikari, eres-egile.
compostura, garbitasun, txukuntasun. | itunpen, itun. | eratasun.
compra, erospen, erosketa, erosgo. [| eroslari.]
comprador, erosle, erostun.]
comprar, erosi. [salerosi.]
compraventa, erosalketa,]
comprender, barendu, barutu. | ulertu, aditu, nabaritu.
comprensible, adi-erez.
comprensión, aditze, ulertze. | ulermen.
comprensor, aditzaile.|deun, zorundun.
compresbítero, jaupalkide.
compresión, zapa, zapaketa, zapaldi.
compresor, zaupagai. | *cilindro compresor*=arpel.
comprimir, zanpatu, zapatu, zaparazi, meartu, mearagotu, ikoldu.
comprobación, egiztapen. | egiztagai, *ziurgai.*
comprobante, aztar, *ziurgai.*
comprobar, egiztatu, egiatu, egipetu, egiztu, *ziurpetu,* jardun.
comprometer, epai-erazo, antolarazi. | zori edo *ariskuan* sarerazi. | itza kendu.

comprometerse, izpatu, itundu, korapilotu.
compromisario, epaile, antolatzale.
compromiso, itun, iztun. | lokune, bete-beaŕ.
compuesta, aterdi, ataska, atadika. | ugate.
compuestamente, apainki, eratsu. | eraz, arauz.
compuesto, osotu. | bazkaŕ. | apain, bitxitu.
compulsar, erkatu.
compulsión, eragipen.
compulsivo, eragikoŕ.
compunción, gaŕbai, *damu.*
compungirse, gaŕbai izan, gaŕbaitu, damutu. | eŕukitu, uŕikaldu.
compungivo, kili, ziri, zi.
computar, zenbatu.
cómputo, zenbatza, einka.
comulgar, jaunaŕtu. | jauneman.
comulgatorio, mai deuna.
común, askoren, aunitzen, guzien, oroetako, anitzetako, guzientzako, aŕunt. | aŕont, zaŕ, ardurazko, lau.
comunal, guzien, guzientzako, ororen. | *montes comunales*=eŕibaso, eŕiluŕ, zilegi.
comunicar, ageŕtu, jakin-erazo, iragaŕi. | itz-egin.
comunidad, aro, elkaŕgo, bazkun, balderna.
comunión, jaunaŕpen, jaunaŕtze. | *día de comunión* =jaunaŕkunde. | alkaŕtasun, elkaŕtasun, oro-elkaŕtasun.
comunmente, geyenetan, aŕonki, estuaŕki, arduraz-ki. [eŕes, naski, ogaŕo.]
comuña, alontza, anuntzin,]
con, -kin. *vino con el padre*=aitarekin etoŕi zan. | —z. *con declararlo*= agertuaz.
conato, ekiñaldi, ekin, jaŕaikada. | lei, gogo.
concadenar, orobatu, korapilotu. [ne, zulogune.]
cóncava, zokune, zolagu-]
concavidad, zulaun, zokogune, zapalune, sabel, obi.
cancavo, unbil.
concebir, soŕtu, piztu, gatzatu. | gogaldu.
conceder, laketu, eman. | bayetsi. | *si Dios lo concediera*=Urtzi'k ba'lesa.
concejal, ziñegotzi (eziñagotzi, zinagotse, eznagosi, eznausi.)
concejil, eŕi-batzaŕaren, eŕietxeko. | iriaren, eŕiaren, uriaren.
concejo, uri-batzaŕ, iri edo eŕi-batzaŕ. | uri-etxe, iri-etxe, eŕiko-etxe. | iribaŕu, luŕbaŕu, eŕibaŕu.
concento, ereskidetasun.
concentrar, irutzi.
concéntrico, erdoki.
concepción, soŕpen, soŕtze. | soŕkunde.
concepto, gogai, oldozkai, adigai. | esakun, eŕantza. | *formar un*=uste izan.
conceptuar, gogaldu.

concernir, egon, sogin.
concertadamente, eraz, arauz, legez.
concertar, eratu. | itundu, izpatu. | kidetu, bakidetu, erakidetu, erespatu.
concesión, laga, bayespen.
concia, basoko ez zīlegi-une.
conciencia, gogape. | *en*= zuzenki. | *remordimiento de*=gogapearen zimiko.
concienzudamente, zindo-ro, zintzoki.
concienzudo, zindo, zintzo.
concierto, erakidetasun, era on. | itunpen. *de concierto*=guztien olez.
conciliábulo, zoko-batzaŕ.
conciliación, adizkidetze, itunpen.
conciliador, adizkidetzaīle.
conciliar, adizkidetu, oneratu, itundu. | irizkidetu. | garaitu, erakaŕi, irabazi.
concilio, batzaŕ, batzaŕe. | *general* = batzaŕ nagusi edo orokaŕa. [buŕtzale.]
conciso, labuŕ, elkoŕ, la-]
concitar, igitu, zirikatu, zirika-egin, asaldatu.
conciudadano, lateŕkide, eŕkide.
cónclave, janzkoŕdun - batzaŕ ala batzaŕtegi. | batzaŕ.
concluir, bukatu, amaitu, aitu, okitu, laŕaitu. | atera, aterazi. | erabaki.
conclusión, amai, aipen. | aterakizun. | ondatz.
concofrade, anaikide.
concomitancia, elkaŕtasun, alkaŕtasun.
concomitante, elkaŕ, alkaŕ, lagun, launkide.
concomitar, elkaŕ-izan.
concordancia, kidetasun.
concordar, itundu, irizkidetu. | kidetu. [pen.]
concordato, doibatz-itun-]
concorde, kide (gogaide, adizkide, irizkide...)
concordemente, iritzi batez.
concordia, adizkidetasun, kidetasun. *De concordia* =uste batez.
concorpóreo, gorpuzkide.
concretamente, bakaŕik, soiīlik, —taz.
concretar, bat-jo, bat-egin.
concretarse, —taratu (onetaratu, oŕetaratu...)
concreto, bakaŕ. *En concreto*=garbiro. [deko.]
concubina, emaztorde, oai-]
concubinario, emaztordedun.
concubinato, oaidetasun.
conculcar, oinpetu, oñazpitu, azpikatu, oinzpekatu, zangokatu, ostikotu.
concupiscencia, iŕits, iski. | zalekeri, naikeri. | lizunkeri, lasaikeri.
concupiscible, guramen, galemen. [batz.]
concurrencia, ozte. | pīlo,]
concurrir, batzaldu, pīlotu, bildu. | lagundu. | irizkidetu, gogaidetu.
concurso, ozte, laguntza, gizadi. | uŕguzpen, laguntza. | batzaldi.

concha, maskoŕ.| aŕain-beaŕi, ispel. | izpazteŕ.
conchabar, batu.
conchado, maskoŕdun.
conchudo, maskoŕtsu. | korapilotsu, maltzuŕ.
conde, andizki-erai bat.
condecente, egoki, erazko.
condecoración, ospeki, ospeki.
condecorar, ospekia eman.
condenado, ga ztokiko. | *a muerte* = eriopetu, epaipetu, gaizpetu.
condenar, gaiztetsi, gaitzetsi, *kondenatu.*
condenarse, gaiztokiratu, *infernuratu,* galdu.
condensar, gogoŕtu, estuagotu.
condescendencia, eŕaztasun, leŕakortasun, obentasun.
condescender, obendu, jalki, amoregin, oben-egin.
condescendiente, leŕakor, etoŕeŕaz, etoŕkoŕ, —oŕ.
condestable, gudarozte-buru.
condición, izakera, — era, gisa. | baldintz.|*a condición de hacer* = egiteko itzean.
condicionado, baldindu.
condicional, baldiñeko.
condicionar, egokitu, erakidetu. | baldindu.
condigno,—gaŕi, egoki, duña, iñor,
condimento, eŕaspil, gizengai, ongalu, ongaŕi, ungaŕi.
condiscipulo, ikaskide.
condolerse, eŕukitu, uŕikaldu, minkidatu.
condonar, azketsi, nekazketsi.
conducir, eraman. | biderakutsi. | zuzendu. | eraendu. | ondo ala gaizki bizi.
conducta, erabe, gizapide, bizikera, ibilte.
conducto, istun, odi, ubide, bide. | bitaŕte.
conductor, eramale. | saŕeraźle. | aitzindari, auŕkari.
condumio, jaki.
condutal, odi, zoŕoten, eŕeten.
conectar, lotu, elkaŕtu.
conejera, almora.
conejillo, (de Indias), kuŕin.
conejo, untxi, akuri, kui, ku kuiz, itsaxeri.
conejuno, untxile.
conexidad, ondoretasun. | ondoreko.
conexo, korapilatu, lotu.
confabular, iztatu, elekatu.
confalón, ikuŕin, eŕi-oyal, txadon-oyal.
confaloniero, ikuŕindun.
confeccionar, egin, atondu, geŕtu.
confector, ezpatari, ezpatalari.
confederación, bazpatz.
confederado, bazpazkide.
confederar, bazpatzatu.
conferencia, eleka, itzaldi. | etiketa.
conferenciar, elekatu, mintzatu.
conferir, erkatu. | elekatu, iztatu. | eman. [garda.]
conferva, itsasote, lima, lin-
confiesa, alargun-lekaime.

confesar, aitoŕtu. | jaulki. | oben-aitoŕtu. | aitoŕentzun, aitoŕartu.
confesarse, aitoŕtu, oben-aitortu, obaitoŕtu.
confesión, aitoŕ, aitoŕpen.| *Sacramento de la*=aitoŕkun-ikuŕtona. | *oir de confesión*=aitoŕaŕtu, aitoŕentzun.
confesional, aitoŕkun-era.
confesionario, aitoŕtegi.
confeso, jaulkidun eŕudu-na.
confesonario, aitoŕtegi.
confesor, aitoŕle. | aitoŕentzulari, aitoŕaŕle. [kaŕi.]
confiable, ustegaŕi, ziñez-]
confiadamente. onustez.
confiado, antuts, aŕo, ustetsu. | ziñezkor.
confiante, ustedun.
confianza, ust·, ustantza, ustekunde. | kemen. *En confianza* = aopez, uste onez.
confiar, uste izan. | eukierazo, eman.
confidencia, uste. ¦ susmuŕ, izpe, ixil, itun.
confidente, zintzo, zin. | kutun, begiko, kolkoko, ixil-mandatari. | zizailū, zizelū.
confieso, jaulki.
configuración, azpegi.
configurar, antz-egin, irudi-egin.
confin, mugaide. | muga, mugante.
confinante, mugaide.
confinar, mugaide izan, luŕ-alde izan. | atzeŕiratu, eŕbesteratu.
confingir, nastatu, naspildu,
confirmación, sendatz.
confirmadamente, sendoki, *ziuŕki.*
confirmar, sendetsi, bayetsi, egitetsi, bayeztu, ziñeztatu. | indaŕtu, indaŕztatu, | sendatzatu.
confiscar, on-gabetu.
confitar, koxotu, goxotu.
confite, koxo, goxo, gozoki.
confitería, goxotegi. [gilē.]
confitero, goxogilē, koxo-]
conflación, urtutze, galda, kalda.
conflagración, su, irazeki. | istilū, zalapart.
conflicto, guda bizi. | estualdi, estukuntza, istilū, eŕstura. [| kulu.]
confluencia, ozte, laguntza,]
confluir, kulu-egin. | erdu, etoŕi, batu, bildu.
conformar, erakidetu. | kidetu, gogaidetu.
conformarse, artara jaŕi, etsi, alki izan.
conforme, ide, kide, erako. | irizkide, gogaide. | *conforme a derecho*=legedi arauz.
conformidad, idetasun, idekotasun. | *en conformidad con esto*=oneri jaŕai.
confortador, indaŕkoŕ.
confortar, azkaŕtu. | alaitu, bizkoŕtu. [sendobide.]
confortativo, indaŕbide,]
confracción, autsitze, auspen.

confraternidad, aro, anaidi, anaigo. | anaitasun.
confricar, itxukatu, txukatu, igoŕtzi.
confrontación, elkaŕ-auŕkezte. | erkatz | anaitasun, naikari.
confrontar, elkaŕ auŕkeztu. | mugatu, | erkatu, aldetu, | elkaŕ maite-izan.
confundir, baraustu, nastu, nasi, naskatu, naspīlatu, matasatu, nasarazi. | bat-egin.
confundirse, zuŕunbildu.
confusamente, naskiro.
confusión, erage | kezka, nastura, naska, iskanbil, zuŕumuŕu, matas.
confutar, auŕezkaria zapaldu, auŕezkatu, iketatu.
congelación, izozte.
congelador, izotz-ontzi, eluŕ-ontzi.
congelar, izoztu, lobela leiztu edo gogoŕerazo.
congénere, jatoŕi bateko.
congenial, setaide. [zan.]
congeniar, seta batezko i-]
congenito, soŕkide, senide baten sendua.
congerie, pīlo, talde.
congestión, odolbatu.
congiario, Kaisar-emai.
conglobar, pīlotu, multzokatu, irutzi.
conglutinar, erantsi, isatsi.
congoja, aldi gaitz, aldi gaizto. | laŕi, esturasun.
congojar, laŕitu, naigabetu.
congojosamente, laŕiki.
congojoso, laŕi, eŕstu.
congosto, aitzaŕte.
congraciar, biotz beratu, biotz ukītu. [edo opatu.]
congratular, zorion eman]
congregación, bilgo. batz, bazkun. | anaidi. | *de los fieles*=doibatza.
congregante, bazkide.
congregar, batzaldu.
congreso, batzaŕ. | *de los diputados*=latetxe, legaŕ.
congrio, mikel, legatz-aingira, itsas-aingira.
congrua, jaupalbide, txauntsemide.
congruo, egoki, dagokiena.
coniza, kukuso-belaŕ. [te.]
conjetura, ayeru, ayera, us-]
conjetural, ustezko, noskiko.
conjeturalmente, edo, edoki, noski, naski, nabaski.
conjeturar, uste izan.
conjuez, epaikide.
conjugación, aditz-joko.
conjugar, aditz-jokatu.
conjunción, bakuntza, biltze.
conjuntamente, baten, batez
conjuntivitis, beteri.
conjunto, erantsi, isatsi, aldameneko. | batz, biltz, pīlo, baltsa.
conjuración, zimarku, zinartze, azpikeri.
conjuramentar, zin eragin.
conjuramentarse, zin-egin, zinpetu.
conjurar, eragotzi. | txaunarao-egin. [tu.]
conjurarse, jauzi, matxina-]
conjuro, txaunarao. | eskari.
conllevar, jasaten lagundu. | elkaŕ jasi.

conmemoración, oroitz, oroipen, oroitzaŕe.
conmemorar, gogoratu, jaitu, jayaldu. [gogoraki.]
conmemorativo, oroigai,]
conmensal, maikide.
conmensurable, zenbakizun, aztakizun.
conmensurar, neurtu.
conmigo, nerekin.
conmiliton, gudalkide.
conminación, zemai, induri, *keñada,* ziñu.
conminar, zemaitu, induriatu, *kiñatu.*
conmiseración, eŕuki, uŕiki, uŕikari, kupida.
conmistión, nasketa.
conmoción, biotz-ikara, ikara. | jauzi, zegaŕeda, asaldu.
conmover, biotz-ikaratu, biotz-ukitu, kezkatu, arazotu, *palmetitu.*
conmutar, ordañeztu, *trukatu,* aldatu.
connatural, berezko, soŕtzezko, izatezko, jayotzetiko. [—taratu.]
connaturalizarse, artaratu,]
connaturalmente, berez, izatez, soŕtzez. [kitu.]
connotar, aipatu, aitatu, u-]
connovicio, lekaidegaikide.
connubial, ezkontzaren ezkontzeko.
connubio, ezkontza.
connumerar, aipatu, aipu--egin.
conocedor, ezagutzaile.
conocer, ezagutu. | uleŕtu.
conocidamente, agiriz, agian. [ospetsu.]
conocido, ezagun, zagun,]
conocimiento, ezagutza. *venir en*=beŕi izan.
conque, beraz. | geroztik, oŕela ezkero. [tzedun.]
conquiforme, maskoŕ-an-]
conquistar, luikia menpetu, naustu, jabetu. [tatu.]
conrear, artilea gainmelez-]
conregnante, bakalkide.
consabido, len aipatua, jakiña.
consagrar, iskindu. | oteundu, ardeundu. [doleko.]
consanguíneo, odolkide, o-]
consanguinidad, odolkidetasun.
consciente, jakitun, oaŕtun.
conscientemente, oaŕez, jakiñez.
consectario, ondore, daŕayena, daŕaikiona.
consecución, erdiespen, irispen.
consecuencia, ondore, ondatz, atzeko, atzeki.
consecuente, jaŕaiki, iraukoŕ.
consecuentemente, jaŕaiki, (oŕeri) jaŕai. [ko.]
consecutivo, jaŕai, ondore-]
conseguir, loŕtu, jardiretsi, erdetsi, yadetsi, iritxi, eskuratu, apatu. [keri.]
conseja, ipui, ipuin, atso-]
consejero, aolkari.
consejo, aolku, eson, esan.
consenciente, onesle, bayesle.
consenso, baikun.
consentir, lagatu, utzi.| uste izan, egitetsi. | atsegin

izan, olez izan | kaskegin, iŕikatu.
conserje, jauregi-zai.
conserjeria, jauregi-zantza (zaintza, zaitza.)
conserva, umao.
conservador, iraukitzaīle.
conservar, irauki, jabon, iraun - erazo, iraraun, iraun. | zaitu, ostendu, zaitiraundu.
conservatorio, eŕti-irakastola, eŕtikastola.
conservero, umao-egiīle.
considerablemente, ugaritsu, aunditsu.
consideraci ›n, gogoratze. | oldozkai | gizakera, gizapide, betuste, adei, itzal, lots.
considerado, oaŕtun, oaŕti. | goretsi, ongi ikusia.
considerar, gogoratu, gogaŕtu. | norbaiteri lots-izan.
consiervo, otseñide.
consigna, iguri-ixil. | zaupide.
consignar, idatzi. | arakatu.
consigo, berarekin.
consiguiente, jaŕaiki, ondore, daŕayona. | *por consiguiente*=beraz, geroztik.
consiguientemente, jaŕaiki, (oneri) jaŕai.
consiliario, aolkari, itunda-[ri, oaŕkari.]
consistencia, ermotasun, zailtasun, sendasun. [do.]
consistente, ermo, zail, sen-]
consistir, irozo, ondapetu, etzan, etzin. | *en esto consiste*=emen datza.
consistorio, janzkoŕdun eta doipuru-batzaŕ.
consocio, lagunkide.
consola, oltza-mai.
consolador, pozkiīle, pozkari, alaile.
consolar, gaxokatu, poztu, alaitu, uŕgazi, uŕgaizi, atsegindu.
consolativo, pozoŕ.
consólida, zolda - belaŕ, zolda.
consolidar, sendotu, indaŕagotu, gogoŕtu. | osatu, osorotu. | geyago lotu.
consonancia, zirikidetasun | amaikidetasun.
consonante. zirikide, amaikide. | *letra consonante* =izki iğidiña. | ereskide.
consonantemente, amaikidez.
consonar, ereskide izan. | amaikidetu, | ideko izan.
cónsone, ideko. | ereskide.
cónsono, ideko. | ereskide.
consorcio, zortakide, zorikide. | laguntasun, elkartasun, bizkidetasun.
consorte, lagun, itsaskin, zorikide. | ezkontide, bizkide. | auzikide. [ki.]
conspicuo, garbal, aundiz-]
conspirar, nagusi-kaltez elkaŕtu. | zerbait erdesteko batu edo batzaldu.
constancia, gogo-sendasun, irautasun, iraupen. | *con constancia*=ari-ariz.
constante, ermo, sendo, iraukoŕ, jaŕaiki, leyatsu, zail.
constantemente, beti. | egi-

-egiz.
constar, egi-izan, ala (oŕela, onela) izan. | iduki, euki. | *consta de dos consonantes*=bi igidin dauzka.
constelación, izaŕti, izaŕtza.
consternación, izu-ikara, laboŕi, laztura, aŕikun.
consternar, izu-ikaratu.
constipación, erlatz.
constipado, erlatz, estu, maŕanta, otzeri, zuŕu, burutik beerakoa.
constipar, erlaztu, maŕantatu, suŕestu.
constitución, zeingitasun, izakera. | lateŕkera. | *española*=españa-lateŕkera | lege, agintz.
constitucional, lateŕkeraren
constituir, eratu, osatu. | agindu. [| idoŕeri.]
constreñimiento, eragipen,]
constreñir, egin-erazo, indaŕka-egin, beaŕtu, | eŕtsitu. [tza.]
construcción, egipen, --gin-]
constructor, egile | *de casas*=etxagile.
construir, egin, eragin, (etxagin...) eraiki. | eŕderaztu, eŕderaldu.
constuprar, emakumea beaŕtu, *bortxatu*.
consubstancial, izakide.
consubstancialidad, izakidetasun.
consuegro, guraskide. [da.]
consuelda, zolda-belaŕ, zol-]
consuelo, pozkida, pozkari, poz. | gozo, atsegin. | *sin consuelo*=neuŕi gabe.
consuetudinario, oitua.
consul, eŕbesteko ordezkari.
consulta, galde, galdekizun, galdeka.
consultar, galdekatu, galdetu, aolku-eskatu.
consumar, bete, osaro egin, osotu, bukatu, atzendu.
consumido, iraungi, igatu, erkitu, eŕokitu.
consumir, andeatu, iraungitu, igatu, igotu, eŕokitu, igo. | naigabetu, biotz-mindu.
consumo, jan-edaketaren andeatzea. [=zergetxe.]
consumos, zerga, | *fielato*]
consunción, min-jale.
consuno (de), guziak batez.
consustancial, izakide.
contabilidad, zenbatza.
contacto, ukitze, ikutze.
contadero, zenbakizun. | zenbategi.
contado, zenbatu. | *al contado*=esku-diru. | *por de contado*=aisa, noski.
contador, zenbatzaile, zenbakari. [zenbakola.]
contaduria, zenbalaritza. |]
contagiar, izuŕitu, izuŕiztatu, kutsutu, kutsarazi, zornetu, itsasi.
contagio, kutsapen, kutsadura, itsaspen. | izuŕi.
contagioso, itsaskoŕ, naskoŕ.
contaminación, kutsapen, isaspen. [zikindu.]
contaminado, kutsudun,]
contaminar, kutsarazi. | gaiztarazi.
contaminarse, loitu, zikin-

du. | kutsatu, kutsutu, gaiztotu, nabaŕtu.
contante, zenbatzaīle. | esku-diru. [jaulki.]
contar, zenbatu. | edestu,]
contemperar, bere eraratu, bere koskaretu. | gozatu, ematu. | egokitu.
contemplación, ikusketa, gogaŕketa, gogaŕpen.
contemplar, ikustatu, betetsi
contemplatorio, ikusleku.
contemporaneo, aroide, urteide. [lera jaŕi, utzi.]
contemporizar, besteren o-]
contención, liskaŕ, liskaŕdura, lei. [kaŕtzale.]
contencioso, liskaŕti, lis-]
contendedor, liskaŕti.
contender, liskaŕtu, lipiztu, | eztabaidakatu.
contendiente, liskaŕti, lizkaŕkide, burkide.
contenedor, eukitzaīle.
contener, iduki, euki. | geldi-erazo. | ezi. [naro.]
contenido, ezi, neuŕidun,]
contentar, gogo-bete, atsegin-egin, atsegindu, asebete.
contentible, doīor, zital, purtzil, maiskaŕ
contento, pozik, atsegindun. | atsegin, alaitasun, pozkida, atseki.
contera, mulu, txuŕo.
contérmino, mugaide.
conterráneo, luikide, eŕkide.
contertulio, elaide, izkide.
contestable, erantzukizun, erantzungaŕi.
contestación, erantzupen. | erantzun, erantzuki, atzerako. | eztabaida.
contestar, erantzun, iñardetsi, jardetsi. | ber-bera aitoŕtu.
conteste, orobat.
contexto, era.
conticinio, gau-ixilaldi.
contienda, liskaŕ, lipizta, izkurduka, eztabaida.
contigo, irekin. | *con V.*= zurekin.
contiguo, ondoko, uŕengo, mugakide, auzoko.
continencia, neuŕton. | garbitasun. [ki.]
continente, gizkarbi. | lui-]
contingencia, edotasun, noskitasun.
contingente, noskiko, naski, edoki. | talde. [zerbait.]
contingible, gerta diteken]
continuación, jaŕaipen. | iraupen.
continuadamente, jaŕaiki, zarta-zarta, tal-tal. [tun.]
continuador, jaŕaile, jaŕai-]
continuamente, jaŕaiki, eten-gabe, beti.
continuar, jaŕaitu, jaŕaigi. jaŕain. | iraun, oraindu, jardun.
continuidad, ondoretasun, jaŕaiki, betitasun.
continuo, jaŕaitu, jaŕaiki, eten-gabe, betiko.
contonearse, zaloikatu, zaluikatu.
contoneo, zaloika.
contorcerse, biuŕtu, muŕtu, murtekatu.
contorción, biuŕi, biuŕketa.

contorno, bilalde, luŕalde, uŕalde, *ingurueta.*
contorsión, zain-biuŕketa.
contra, kalte. | *en contra*=kalteż.|*contra Dios*=Urtzi'ren kaltez, ayeŕ, aitzi, aitzin, auŕean, auŕez, gabe. | *contra su voluntad*=beraren olde gabe.
contrabalancear, aztatu, laztatu. [| auŕezka.]
contrabalanza, lasta, azta.]
contrabandista, zamari, patari. [bendua. | oi ez.]
contrabando, salosketa ge-]
contrabasa, agaŕi, idulki.
contracambio, ordainketa, ordainbide.
contracanal, bigaŕen istun.
contracción, laburpen.
contracosta, auŕeko itsasertz. [-eŕaz.]
contráctil, meaŕtu ala estu-]
contradecir, ukatu, biuŕtu, auŕezkatu, jazaŕtu.
contradicción, auŕetasun, auŕezka, biuŕ. | *espíritu de*=sakeŕe.
contraer, meaŕtu, estutu, labuŕtu. | *deudas*=zoŕak egin. | zaintiratu, zartatu.
contrafuero, lege-kalte.
contrafuerte, ostiko. | *del puente*=zubibulaŕ.
contrahacer, iduri-egin.
contrahaz, aldepe, alderantzi.
contrahecho, lepokeŕ, makeŕ, ukeŕ, okeŕ, elbaŕi, kaden.
contralto, abeskoiti, abesuŕ. | abeskoitidun, abesuŕdun.
contramaestre, lanari-zai.
contramarcha, itzul, biuŕi.
contramarchar, itzuli, biuŕtu.
contrapar, aŕba, aŕbazta.
contrapasar, etsai-alderatu.
contrapesar, beŕdindu. | aztaberdindu.
contrapeso, lasta, azta.
contrapeste, izuŕi-osaki.
contraponer, idekatu.
contrapuerta, zurgu-ate.
contrariar, auŕezkatu. | *la voluntad*=naigabetu, ildumatu.
contrariedad, auŕetasun. | naigabe, nayez, zimiko, loŕ.
contrario, auŕezko, bestalde | arerio, etsai, leikide. | *al contrario*=ostez, atzez, gibelez. [jardetsi.]
contrarréplica, bigaŕen]
contrarrestar, gogoŕ-egin.
contraseña, ikuŕ ixila.
contrastar, biuŕitu, buru--eman, mukeŕtu, zaildu, gogoŕ-egin, utzuli.
contraste, ostetasun, auŕka.
contrata, itun, izpe. | salosketa, —keta.
contratar, salosi.
contratiempo, zori gaitz, naigabe, makuŕ, makuŕgune.
contratista, lanaŕtun.
contrato, itunpen, elkaŕte.
contraveneno, pozoi-osaki, zitalki-osakai.
contravenir, agiri tzautsi.
contraventana, leyatil, leakume.

contraventor, agintzausle.
contravidriera, bañen-leyo.
contrayente, ezkongai.
contrecho, elbañi, okeñ, gelge
contribución, zerga, zergera, akura, legañ.
contribuir, zergak bete. | lagundu, yarduki. [gabe.]
contribulado, loñ, lañi, nai-]
contributario, zergaduru.
contribuyente, zergaduru.
contrición, gañbai, uñiki, onezko gañbai.
contrincante, garaikañ, burkide, leikide. [kabetu.]
contristar, naigabetu, poz-]
contrito, gañbaidun, gañbaiduru.
controversia, etiketa, ika, lipizta, eztabaida.
controversista, lipiztari.
controvertible, eztabaidakizun, eztabaidako.
controvertir, jarduki.
contubernio, txakide, etxaide. | adizkidekeri.
contumacia, isi, isialdi.
contumaz, isiti, burugoñ, isi gogoñ, setatsu. | itsaskoñ.
contumazmente, isituki.
contumelia, laido, irain, erautsi, gaizki-esan, lotsari.
contumelioso, laidotsu.
contundir, banatu, mazatu, zapatu, maukatu, ziratu, odoluritu. [ka, lañi-aldi.]
conturbación, añtega, kez-]
conturbar, añtegatu, kezkatu, asaldu.
contusión, mazadura, koska mālatu-gune.
contutor, gurasorde.
convalecencia, zuzpeñaldi, gaxondo, miñondo, gaitzondo. | gaxotegi.
convalecer, zuzpeñtu, lañeratu, sendotu.
convaleciente, zuzpeñ, gaxondo, miñondo. [atu.]
convalidar, indañztatu, egi-]
convecino, auzokide, auzkide, aldeko.
convencer, eragin, adipetu, ziñestarazi, zuritu.
convencerse, adipetu, ziñestu, mendu, etsi.
convención, itunpen, elkañte, itun, iztun.
convencional, itunezko.
convenible, noranaikoa, etoñkoñ. | ez geyegi, zuzen.
conveniente, egoki, ondakañen, onauñki.
convenientemente, ongi, garai onez.
convenio, itunpen, itun, iztun, izpe, solas, ongo, ungo.
convenir, egon, egoki izan. | irizkidetu, | erdu, bildu, etoñi.
convenirse, izbatu, izpatu, itzañtu, itundu.
conventículo, zoko-etxape, etxape.
convento, lekaidetxe.
conventual, lekaidetxeko. | *misa conventual*=lekaidetxe-jaupa nagusi.
conventualidad, gela, txaki, | egoitz-lekaidetxe.
conventualmente, bazkunki, aro-legez.
convergir, bateratu. | kidetu

(irizkidetu.)
conversación, elezta, eleka, izketa, solasketa, jardun, jarduki, aotu. | adizkidekeri.
conversar, jardun, elekatu, izkatu, izketatu.
conversión, biurtze, bestelakotze. | donekunde.
converso, lekaide anai, anai.
convertir, bestetratu, —ratu, bestelakotu, biurtu, itzuli, limurtu. | onerazi.
convertirse, donetu, oneratu, donbideratu.
convexidad, ganbil-une. | ganbiltasun.
convexo, ganbil. | *biconvexo* =ganbilbiki.
convicto, adipetu.
convictorio, gaztegi.
convidada, edatei. [—liar.]
convidado, jateikide, —tar,]
convidador, jateile, edateile.
convidar, jatei-egin, jateitu, | zirikatu. | eskeñi, eskeindu. [jaketa, —keta.]
convite, jatei. | jan-edan,]
convival, jateiko.
conviviente, etxaide, bizkide.
convocación, dei.
convocar, deitu, etorerazo, bildurazo, bilarazi.
convocatoria, deikun, deibide. [ni. | jaraigo.]
convoy, za'ntza. | gudalor-]
convulsión, gorputz-dardara.
conyúdice, epaikide.
conyugal, ezcontzazko.
conyugalmente, ezkontza--araoz.
cónyuge, ezkontide.
cooperador, egikide.
cooperar, lagundu, yarduki.
cooperario, lagun egikide, lankide.
cooperativo, laguntzale.
coopositor, leikide, burkide.
coordinadamente, eraz, eratsu, zuzen.
coordinar, eratu, eraztu.
copa, txol. | *una copa de vino*=txolkada-ardo. | *de arbol*=kukula, buru.
copada, mendi-olar.
copado, kukuladun.
copar, potxo-egin, ertsitu, estu.
copera, txoldegi, txoltegi.
copero, edarale, ardo-edarale.
copete, kopeta.
copete, kopetun.
copia, talde. | *de gente*= gizozte. | igeki, ijeki. | *sacar copia*=igekitu, ijekitu, iyekitu. | *dos ejemplares o copias*=bi igeki.
copiador, igezlari.
copiar, igekitu, ijekitu. | antzeztu, irudikatu.
copilar, pilatu, iruntzi.
copinar, laru osoa atera, larutu. [ugariki.]
copiosamente, jori, naro,]
copioso, jori, naro, naiko, ugari. [gekile.]
copista, igezle, igezlari, i-]
copla, adia,
coplas, neurtitzak.
coplear, adia abestu.
coplero, bertsolari, neurtizlari.

copo, mulastin, kiŕu. | *de nieve*=malo, maro, piŕin, pilpil.
copón, oteun-ontzi.
copropietario, etxagunide.
cópula, lotura, korapilō. | estaldura.
copularse, aragiz batu, aragiz bilḏu, senaldu.
copulativamente, orobatez, batez, era bat.
copulativo, loki, elkaŕki.
coque, luŕikazki.
coquera, luŕikazkitegi.
coqueta, goizolanda, iŕtirin, iŕten.
coquetón, goizolasko, iŕtirin, iŕten.
coráceo, laŕuaren, laŕuzko, naŕuzko, zail. [-zoŕo.]
coracha, laŕu-zoŕo, naŕu-zoŕo.
corada, gibeleŕai, gibelaŕai, eŕegibel, galtxaŕ.
coraje, kemen, adore, su. | sumin, eŕa, aŕera.
corajudo, suber, suerbu, samin, sukoi.
coral, abeslari-eliaren. | txaunestoki. [ziak]
corambre, naŕu-mota guziak]
coram populo, agirian.
coraznada, leŕ-biotz. | biozki.
corazón, biotz.
corazonada, biozkada. | usma, usna. | gibelaŕai, gibeleŕai.
corazoncillo, likurusa.
corbachada, zigoŕkada.
corbacho, zigoŕ.
corbata, xeŕenda.
corbe, zaretada, zareta.
corbeta, aize-itsasontzi.
corcel, zaldi arin.
corcino, orkatz.
corcova, konkoŕ, kunkuŕ, kolkoŕ, kroka.
corcovado, konkoŕ, lepokeŕ.
corcovar, okeŕtu, kunkuŕtu.
corcovear, ustaŕkatu, iraulkatu.
corcoveta, konkoŕ, lepokeŕ.
corcovo, ustaŕko, uztaŕka, iraulka.
corcusida, gaizki josia.
corcha, artelazki.
corchar, lokaŕiak biuŕtu edo biuŕerazi.
corche, artelazkin.
corchea, zortziren.
corcheta, kizkibe.
corchete, kizki, kakote. | kizkigain.
corcho, artelazki. | sapots.
cordato, sentzudun, zoi.
cordel, goroiki, lokaŕi, lokari, loki. | *de carpintero*=zuari. | *acordel*=zuzen-zuzen.
cordelería, lokitegi. | lokitola. | lokipil. [ŕigilе.]
cordelero, loki-egilе, loka-
cordería, loki-pil.
cordero, arkume, bildots, umeŕi, artxo, axuri.
cordial, bioztaŕ, biotzetiko, mamitsu, laztan, kutun. | edari bizkoŕ.
cordialidad, laztantasun, kutuntasan, bioztitasun.
cordialmente, biotzez.
cordilla, ari-esteki.
cordillera, mendileŕo.
cordobán, ari ala auntz-naŕu landua.

cordobana (a la), bilōtsik, laŕu goŕi.
cordón, lokaŕi biribil, lokari, loki, itsuta. | *umbilical*= txilboŕ-este.
cordoncillo, itsuta.
cordonería, itsutategi.
cordonero, itsutakin.
cordura, zuŕtasun, sentzu.
corear, elika abestu.
coreo, eliketa.
coreografía, dantza-araudi.
corepíscopo, gotzaikide, gotzai-lagun.
cori, likurusa. [zail.]
coriáceo, naŕuzko, laŕuzko,]
corifeo, buruzagi, aitzindari, buru.
corimbo, lilipil, lorepil.
corión, auŕondoko trenkada
corista, lekaide jaupalgai. | eliko.
corito, bilōtzik, laŕu goŕi. | uzkuŕ, gelbera. | mats-zanpatzale. [erlatz.]
coriza, abarka. | muki-eri,]
corma, oñestun. | eragozpide.
cormorán, ubaŕoi.
cornada, adaŕkada.
cornadillo, zipa, eunen. | *poner uno su cornadillo* =lagundu, yarduki.
cornado, eunen, zipa, pelat, pelapat. [tzu, adaje.]
cornadura, adakera, adan-]
cornal, adaŕede.
cornalón, adaŕ luze.
cornamenta, adakera, adantzu, adalera, adaje, auŕikera. [ŕabete.]
cornamusa, txaranbel. | za-]
cornatillo, gaimeluŕ.
córnea, zuringo, betzuri, begiko zuri.
cornear, adaŕkatu.
corneja, bela, belaxaga, plaxaga, belamika, beltzur. | txo, otso-aŕai.
cornejo, suandora.
córneo, adaŕezko.
cornero, ogi-kozkoŕ.
corneta, turuta, tuta. | adaŕa. | turulari.
corniabierto, adaŕtxabal.
cornial, adaŕ-antzedun.
cornicabra, auntzadaŕ.
corniforme, adaŕ-antzeko.
cornigacho, adaŕ txordo.
cornígero, adaŕdun.
cornija, erlaiz, aŕapal.
cornijal, zi, mutuŕ.
cornijón, mutuŕ. | etxe-mutuŕ.
corniquebrado, adaŕ motz.
cornisa, erlaiz, aŕapal.
corniveleto, saŕde.
cornizo, suandora.
corno, suandora.
cornudo, adaŕdun.
cornúpeta, adaŕka-zale, jokazale, adaŕkari.
coro, eli, esteli, antzezkeli, abesteli. | talde, moltzo. | *coro general*=talde nausia. | txaunestoki, erestegi. | *de coro*=buruz.
corografía, luiki-elesti, eŕki-elesti. [lesti-arauz.]
corográficamente, luiki-e-]
corógrafo, luiki-elestilari.
corola, lore-osto.
corolario, ondatz, ondore, daŕaikion.

corona, burestun. | goŕitun. | burmotz.
coronación, burezkunde. | burestutze.
coronado, burmotz.
coronal, bekoki-ezuŕ.
coronamiento, burestutze. | azken, amai. | galuŕ, galduŕ.
coronar, burestu. | azken-[du, osotu.]
coronilla, gara. | *andar de* =leyatu. | aguŕtzatxo.
coroza, burutontoi.
corpanchón, gorputzaŕ.
corpiño, geŕontze, gonauntz
corporación, bazkun, aro.
corporal, gorputzaren.
corporales, oteun-oyalak, opaŕi-oyalak.
corporalmente, gorputzez, soñez.
corporeidad, ikugaitasun.
corpóreo, ikugai, ukigai.
corpulencia, mundoin, satai.
corpulento, tantar, eŕozu, zangaŕ, zaindun.
Corpus, Joskorputz.
corpúsculo, ela.
corral, baŕio, *korta,* eskorta, istegi, ukulu, orobe, orue. | *hacer corrales* = pipeŕ egin.
corralero, korta-jabe. [ta.]
corraliza, baŕio, istegi, kor-]
correa, ede, ugal (ubal, ubel, uel, ual, ugel).
correaje, edeak, ugalak.
correazo, ugalukaldi, ubelukaldi.
corrección, zentzaldi, zuzentze. | akaŕ, atela, zealdi.
correcto, aratz, garbi, txukun, zuzen.
corrector, zuzendari.
corredentor, eroskide.
corredera, lasteŕtoki. | gañaŕi. | mamurlo. | lupeme.
corredor, lasteŕkari, arinkari | anbaŕ, gorape. | lupaŕ.
correero, edegile, ugalgile.
corregir, zentzarazi, zentzatu, zuzendu, oŕaztu, eraztu, zeakatu, ongitu.
corregirse, zintzotu, zentzatu, ondu.
corregüela, belaŕ latz, pipil, luŕuntza. [laŕ latz, pipil.]
correhuela, txoibazka, be-]
correlativamente, elkaŕki.
correligionario, gogaide. adizkide.
correncia, sabeldario, uxada
correndilla, lasteŕketa, lasteŕkaldi.
correntía, kakeri. | urpetze.
correntiar, urpetu, landak urez bete.
correntío, lasa, lazo.
correntón, lasteŕketari. | jostazale.
correo, idazkitzain, idazkizai, idazketari. | *tren correo* = idazkitza-bultzi. | idazkitza. | *leer el correo* =idazkitza irakuŕi. | idazketxe.
correo, gaizkide.
correoso, zaal, zail, zaboŕ.
correr, lasteŕ-egin.
correría, eraso-aldi. | ibilaldi, bidaldi.
correspondencia, erantzun, galderantzun. | idazkitza.
corresponder, ordaindu, ja-

ramon. | egon, egoki izan, erazko izan, eraratu.
corresponderse, elkaŕ-erantzun ala maitatu.
correspondiente, egoki, erazko. [gokiro, eraźki.]
correspondientemente, e-]
corretear, lasteŕkatu, ibilkatu.
correvedile, pertoli. | lupaŕ.
correveidile, pertoli. | lupar.
corrida, lasteŕ. | *de toros*=zezenketa.
corridamente, aisa, eŕaz.
corrido, lotsatu, aalketu. | korapiīotsu.
corriendo, ariñeketan.
corriente, agiri, nabari, jakin, egizko. | oraingo urte, oraingo il au. | *de un rio* =uaŕi, uaitz. | *poner al corriente*=jakin-erazo. | izpura, guai, aizelasteŕ.
corrientemente, aisa, eŕaz.
corrillero, lange, arlote.
corrillo, multzo, gizon-moltzoka.
corrimiento, lots-jario, alke.
corro, bil, pīlo, biribil, *inguru,* multzo. | *hacer corro*=alderatu.
corroborar, bizkoŕtu. | zeaztu, egiztatu, indaŕtu.
corrocón, korkoin, koŕokoŕ.
corroer, eŕesomindu, oŕtxikatu.
corromper, irotu, usteldu, galdu. | okeŕerazi, gaiztarazi, gaizkendu, andeatu, galdu.
corromperse, irotu, usteldu, usandu, papoŕtu. | gaiztotu, galdu, okeŕtu.
corrompidamente, gaizki, okeŕ.
corrompido, ustel.
corrosivo, eŕakai.
corrumpente, galkoŕ.
corrupción, gaiztotze. | irotasun. | okeŕtasun.
corruptibilidad, irolkoŕtasun, andeakoŕtasun.
corruptible, andeakoŕ, ustelkoŕ, irolkoŕ.
corruptor, galkoŕ. | andeatzale, gaiztotzale.
corrusco, ogi-kozkoŕ.
corsario, itsas-gizon. | itsas-lapuŕ. [geŕestun.]
corsé, geŕuntz, geŕontze,]
corsetera, geŕuntz-egile. | geŕontze-saltsale.
corta, ugatz-ebaketa, mozketa
cortabolsas, sakel-lapuŕ, zizku-lapuŕ, lisna.
cortado, akaratu, erazko, doi
cortador, ebakitzale. | arakin.
cortadura, ebaki, epai, ebakondo. | mendaŕte.
cortamente, labùŕki, mozki, uŕiki. [pide.]
cortapisa, ipura. | eragoz-]
cortaplumas, aizko.
cortar, ebaki, moztu, epaitu. | eragotzi. | *la colmena* =soatsi.
cortarse (la leche), lapaztu.
corte, ao. | ebakidura. | ebakaldi, motzaldi, mozketa, ebaketa.
corte, bakalduri. | bakaldun-jaŕaigo. | jaŕaigo, lagun-

tza, gizozte. | *celestial*= donoki. | korta.
cortedad, labuŕtasun, moztasun. | txikaŕtasun.
cortejar, lagundu. | limurtu, labandu, alaītu.
cortejo, limurketa. | opari, emai. | ozte. | *fúnebre*= aoki.
cortes, batzaŕ nagusiak.
cortés, adeitsu, eratsu, gizatsu. [zalegez.]
cortesanamente, adeiz, gi-]
cortesanía, adei.
cortesano, bakalduritaŕ, bakalduriko. | bakaltsein.
cortesía, adei, adei-lege. | ukuŕ.
cortesmente, adeiz, gizonez, gizon-legez.
corteza, azal. | kozkoŕ, koxka, oskol, zakaŕ, kaīu.
corteza, laŕe-oīo.
cortezudo, azaltsu.
cortijo, borda, landetxe, egileoŕ (egiīoŕ, iīoŕ), *korta*.
cortil, *korta*, baŕio, istegi.
cortina, zeŕia, eŕezel, itzalkari, itzalki.
corto, motz, labuŕ, lauŕ, uŕi, *eskas*.
coruscar, dirdiratu, dirdirikatu, dizdiratu, istatu.
corusco, dirdiratsu.
corva, belaunpe, belauntzulo, zankape, | *vena*=iztazain.
corvadura, okeŕune.
corvato, belekume.
corvejón, zangaŕ, oñaŕ. | oŕkatz, zaŕpa.
corvejón, itsas-bele.
corvino, belearen.
corvo, kizki, mako, kako, makuŕ.
corzo, basauntz, orkatz.
cosa, gauz, izaki. [oŕbel.]
coscoja, zubeltz, zumel. |]
coscojal, zubeldi.
coscón, malmutz, maltzuŕ.
coscorrón, kozko, kosk, koskoŕeko, zipertako.
cosecha, uzta, biltze, eraitzio, zitu, andana.
cosechar, uztatu.
cosechero, uztadun.
coser, josi.
cosetada, lasteŕkada.
cosicosa, izakeri. [kera.]
cosido, oŕatz-lanketa. | jos-]
cosmético, adelakai, adelaki.
cósmico, ludiko.
cosmopolita, ludi osua bere abeŕitzat daukana.
cosmos, ludi.
coso, zezentoki, jolaseta. | txadi nagusi.
coso, iro, pipi, zeden, zegen.
cospillo, gaimeluŕ-azal.
cosque, kosk, kozkoŕeko, zipertako. [kilika.]
cosquillas, kili, kilima, gil,]
cosquilleo, kilikadura, kilikaldi.
cosquilloso, kilikabera, kilikoŕ, gilbera, kilimakoŕ. | minbera.
costa, jaso, gora. | auzi-jaso.
costa, itsasertz, izpazteŕ, itsaspe, itsasegi, urezponda.
costado, sayets, (sagets, saets, saits), alderdi. | alde, albo.

costal, sayetseko, saesko. | zoŕo. | *el costal de los pecados* = oben-zoŕo, gizonaren gorputza.
costalada, zanpateko, eroraldi.
costalgia, alberi.
costanera, malda, aldatz.
costanero, maldatsu, malkaŕ, malkaŕtsu, ezponda. | itsasbazteŕeko, itsaspetaŕ, itsasaldeko.
costanilla, malda-kale, malda-txadi.
costar, jasoko izan. | *cuanto te ha costado* = zenbat kendu edo eraman dizute.
coste, jaso, gora. | erolda.
costear, lepaldu, ordaindu, | itsas - bazteŕ - ondoan itsastatu. [tsaspetaŕ.]
costeño, itsasbazteŕeko, i-]
costera, albo. | malda.
costero, itsaspetaŕ.
costilla, sayets-ezuŕ | emazte. | bizkaŕ. [ets, sayets.]
costillaje, saets-ezuŕak | sa-]
costilludo, soŕbalda zabal.
costo, jaso, gora, garesti.
costosamente, garesti.
costoso, garesti, jaso aundiko.
costra, azal. | zaldaŕ, zarakaŕ, zakaŕ, krisma.
costroso, lakatz, zakaŕtsu.
costumbre, oitura, oi, oitz, oikun, aztura, ekandu. | emalege.
costura, joskura, joskera, josketa, joste, josi.
costurera, joslari, joskari, josle, joskiīle, joskin, jostun.
cotarro, txiro-etxe.
cotejar, erkatu, | bekaldetu, aldetu, alkaŕ jo.
cotejo, erkatza.
cotidianamente, egunero, egun oro. [noko,]
cotidiano, eguneroko, egu-]
coto, anbaŕ. | mugaŕi.
covacha, luŕpe, aŕtzulo, zulotxo.
coxalgia, ezkanda-min.
coxcojilla, antxikoŕan.
coyunda, uztaŕede. | abaŕkari. | ezkontza. | uztaŕpetasun, menpetasun.
coyuntura, lokazuŕ. | adi on, aldi on, bitaŕte, mugon abagune, garai. | *mala* = mugaitz.
coz, ostiko, ustiko, ustiaŕko, ostikada, bulazo, pulla, pulanka, puztaŕ,
cozcojilla, antxikoŕan.
cráneo, kozko.
craneología, kozkoizti
crápula, ordikeri, mozkoŕkeri. [ordizuŕi,]
crapuloso, mozkoŕtzale,]
crascitar, kaŕanka-egin, kaŕazka egin.
crasiento, koipatsu, urintsu.
crasitud, gizentasun.
craso, gizen, gantzatsu, gurido, gurdo.
crasulaceas, sapaosto.
cráter, sumentzulo.
craticula, leyatila.
creable, irazakai. [izadi.]
creación. irazapen. | ludi,]
creador, irazale.
crear, irazan. | irasi.

crecedero, azizuŕi, azkai. | luzakizun.
crecer, azi. | aunditu, kantitu, kotoŕtu, izkoŕtu, zizkoŕtu. | geitu.
creces, gei. | *muchacho de creces*=mutil azizuŕi.
crecida, ugolde, ualdi, uriyol, ubelde, uralde.
crecido, kotoŕ, kotoŕo. | aundi, asko.
creciente, ilgora. | ubelde, ugolde, ualdi.
credencia, albo-maitxo.
credencial, sendobide, egiztabide.
credibilidad, ziñeskaŕitasun.
crédito, ziñespen. | izen on, eŕo, ospe. | aŕtuen, aŕturen, aŕkien, aŕtze.
credo, ziñeskitz. | *cada credo*=oldaŕ oro.
credulidad, ziñeskoŕtasun.
crédulo, ziñeskoŕ, ziñespera, ziñesteŕez.
creederas, ziñespera.
creedor, ziñesle.
creencia, ziñeste, zineskintz, uste. [te izan.]
creer, ziñetsi, ziñestu. | us-]
creible, ziñeskari, egirudi.
creiblemente, egirudiz.
crema, esnegain.
cremación, eŕetze, auspen.
cremallera, laratz.
crencha, ilaŕte.
crepitar, zartakatu, zart-egin
crepuscular, argi nabareko, ozkoŕiaren.
crepúsculo, goiznabaŕ, ilunabaŕ, arginabaŕ, ozkoŕi, oztargi.
cresa, lepaŕtz.
crescendo, geika.
crespilla, tripa-zuzi.
crespo, kizkuŕ, izuŕ, aŕo. | sumindu, aseŕe.
cresta, galduŕ, gailuŕ, kurkubi, kukur, kukurasta, kaskabil, kuzkuŕut, kukulin, gingil. | tontoŕ, tuntuŕ, tutuŕ, ganduŕ, gandoŕ, erpin.
crestado, galduŕdun.
crestón, askune, askune, azkune.
cretinismo, martzukeri.
cretino, martzuka.
creyente, ziñesmendun, ziñestun, ziñesle. | ustedun.
cria, ume, kume. | umaldi, azaldi, zoŕota. [mirabe.]
criada, neskame, neskato,]
criadero, umekoŕ, umagin. | mindegi, adaskategi.
criadero, baŕabil. | grisola.
criado, moŕoe, mutil, otsein ogiko, ogipeko, nerabe, mirabe, jopu. [nide.]
criador, azle. | irazale. | u-]
crianza, azkera, azkunde.
criar, irazan. | azi.
criatura, irazaki. | auŕ, ume, kume. | umekai, sein.
criba, bae, galbai, olabai, olabe, ondaŕbe.
cribar, galbaitu, baetu.
cric, laratz.
crica, alu.
cricket, anikote.
crimen, gaizkin, gaizki, legautsi, oben.
criminal, legausle, gaizkindun, obendun, eŕudun.

criminar, salatu.
criminoso, legausle, eŕudun.
crimno, ai-irin.
crin, kuma, zurdiīe, sedal, muiñò, motots.
crinado, kumadun.
cripta, luŕpeko, iīobi. | lupe, txaunpe.
crisantemo, uŕelili.
crisis, laŕi-aldi, estu-aldi, estutasun, ink, kinka, goren, tepaŕtu, tepeŕtu.
crisma, juŕnaski.
crismera, juŕnaski-ontzi.
crisol, aŕago, su-katiīu.
cristal, leyaŕ. [yaŕkola.]
cristaleria, leyaŕtegi. | le-]
cristalino, leyaŕezko.
cristianamente, kiztaŕ-legez
cristianar, ugutzatu.
cristiandad, kistaŕdi, kistaŕbatz.
cristianismo, kistaŕbatz. | kistaŕtasun. ugutzapen.
cristianizar, kistaŕ-araotu.
cristiano, kistaŕ, kistotaŕ, *kristau, kiristino*.
Cristo, Kiristo, Kisto. | gurutze, Kisto-gurutze.
cristus, amiko gurutza.
criterio, irizpide. | *el criterio de Balmes* = Balmes'en irizpidea. | irizmen, erismen. | uste, iritzi, aburu.
crítica, iritzi, uste, aburu. | espen, etsi. | agapaldi, aokaldi.
criticar, aztoŕtu, etsi, epaitu. | erauntsi, mazizatu, maiseatu.
criticastro, maisealari.
crítico, aztеŕle, esle, eslari. | *momento crítico* = kink, tepaŕtu, tepeŕtu.
criticón, maisealari.
crizneja, moto.
croar, igelak koŕoka-egin.
crocitar, kaŕanka-egin, kaŕazka-egin.
crónica, edes, edesti.
crónico, eri-zaŕ, eri zagaŕ, luzakoŕ, sendakaitz.
cronicon, edestiño.
cronista, edeslari,
cronologia, aldizti.
cronómetro, aldi-neuŕkin.
croscitar, kaŕanka-egin, kaŕazka-egin.
crótalo, kriskitin, krisket.
cruce, guruztatze, biltze, naste. | kulu, bideburu.
crucero, aiztuŕ, gurutze. | gurutzedun. [guruztun.]
crucífero, gurutz-eramaīe,]
crucificado, gurutziltzatua
crucificar, gurutziltzatu, gurutzaldu. | nekarazi.
crucifijo, gurutziltzatu, gurutze.
cruciforme, gurutze-irudi.
crucigero, gurutzedun, gurutzeramaīe.
crncilla, oŕazketa.
crudamente, lazki, gogoŕ.
crudeza, goŕdintasun. | goŕdinkeri.
crudo, goŕdin. | gogoŕ, latz.
cruel, ankeŕ, biotz beltz, kalte-zale, odolgaitz, sabelgoŕi, angeŕ, sayeŕe, piŕi.
crueldad, ankeŕt sun, gogoŕkeri, goŕdinkeri, soŕkeri, biozgekeri.

cruelmente, ankeŕki.
cruentamente, odol-jariola.
cruento, odolezko, odoltsu, odoldun.
crujido, kiŕi, iŕinga, kaŕakada, kaŕanka. | *de dientes*=gaŕazkots, ortzikatu, kiŕi.
crujir, kaŕask-egin, kaŕaskatu, iŕikatu, kiŕizka-egin.
cruor, odol-goŕi. | odolguri.
crural, aztal, zangoaren, iztako.
cruz, gurutze. | *por la señal de la santa cruz*=gurutze deunaren ikuŕaŕen.
cruzada, gurutze-gudaldi, gurutze-guda.
cruzado, gurutze-gudari.
cruzar, zeaŕ igaro, igaro, irago. | nastekatu, —tu (akeŕtu, zekoŕtu...).
cruzarse, gurutzaŕtu. | *de brazos*=uztaŕtu.
cuaderno, inguŕazti.
cuadra, ukulūu, ikulūu, okulūu, eya, estrabe, tegi (abeltegi, zaltegi, beitegi, itegi...)
cuadradamente, doi-doi.
cuadrado, lauki, laurkitu, laukitu.
cuadragenario, beŕogeiki.
cuadragésima, beŕogeikaro, beŕoikaro.
cuadragésimo, beŕogeigaŕen. | beŕogeiren.
cuadrángulo, laubertzokoi.
cuadrante, laurden, lauren. | pelapat, pelat.
cuadrar, laurkitu, laukitu. | egoki izan.
cuadrarse, zutu, zutitu, zutik, gelditu.
cuadratura, laukitze.
cuadricenal, beŕogei urteroko.
cuadrienal, lau urterako.
cuadrienio, laurte, lau urtebete. [laukitu.]
cuadriforme, lau erako. |
cuadriga, lau zaldi uztaŕkide. [da.]
cuadril, anka-ezuŕ. | ezkan-
cuadrilátero, lauki.
cuadrilla, talde, eli, moltzo, bilgo, batz.
cuadrillero, talde-buru.
cuadrimestre, lauilab te.
cuadringentésimo, lau eungaŕen.
cuadrinieto, tokilabilōba.
cuadrisílabo, larizkidun.
cuadrivio, laukulu, laubide.
cuadriyugo, lau zaldiko buŕdi.
cuadro, lauki, laurki, laurkitu. | arlo, sail. | *paisaje*=eleski.
cuadrumano, lareskuko.
cuadrúpedo, laroñeko, laroindun, lauzango.
cuádruple, laukoitz, laukun, laurkun.
cuadruplicar, laukoiztu.
cuádruplo, laukoitz, laukote.
cuajada, gatzagi, gantzagi, gatzaŕi, kalatu.
cuajado, geldu, aŕitu, zurtu. | lokaŕtu.
cuajar, piltzo, mandika.
cuajar, ziatu, gogoŕtu, gantzagitu, mamitu. | *no me cuaja*=ez zatzait olezkoa.
cuajarse, bete, okitu.

cuajarón, odolguri, pikort.
cuajo, piltzo, galtzagi, gatzaŕi, gantzagi, mandika, marda. | *de cuajo*=eŕotik, ondotik, sustraitik.
cuál?, zein?.
cual, lako, bezelako, lezko. |—n. *José, el cual vino*=Joseba, etoŕi zana.
cualesquier, nornai, edozein
cualidad, tasun (zelatasun, nolakotasun...)
cualquier, edozein, nornai.
cuan! bai, onen, oŕen, au! *¡cuan bueno es!*=bai ona dala.
cuando, —nean, —netan. | *cuando viene*=etoŕtzen danean. | —an. | *cuando más*=geyenean.
cuándo?, noiz?
cuantésimo, zenbakaŕen.
cuantía, zenbatasun, aindo.
cuantía, landak eta soroak zenbatu.
cuantiosamente, jori, naroro.
cuantioso, jori, naro, ugari.
cuanto, ainbat, onenbat, oŕenbat. | *cuanto antes*=al dan lenen.
cuanto?, zenbat?
cuarenta, beŕogei, laramaŕ.
cuarentavo, beŕogeiren, laramaŕen.
cuarentena, beŕogeiko. | beŕogeikaro.
cuaresma, beŕogeikaro, beŕoikaro. [aŕ, aŕae.]
cuarta, lauren, laurden. |
cuartal, gaitzuru (gaitziru, gaitzeru), ipin, ipiña, imi.
cuartana, laurdeneko min.
cuartear, laurdendu, laurdenkatu, laurgitu, laurkitu, lauzkitu. | zatikatu.
cuartel, iri-alde | gudaletxe.
cuarterón, laurden, lauren.
cuarteta, lauko. [laukaŕ.]
cuarteto, laukoitz, lauko,]
cuartillo, kutxut.
cuarto, laugaŕen, | laurden, lauren. | txaki, gela. | *no tener un cuarto*=ezkuŕik ez izan. | *menguante*=zaŕ beŕiaŕte, ilbera. [me.]
cuartogénito, laugaŕen se-]
cuarzo, beatzaŕi, suaŕiki, sutaŕi, tximistaŕi.
cuarzoso, beatzaŕtzu.
cuasimodo, bazko-zaŕ.
cuartenario, laurkun, laukun.
cuaterno, laukoitz.
cuatralbo, lau oin zuri.
cuatriduano, lau eguneko.
cuatrienio, lau urte, larurte.
cuatrimestre, lau ilabete.
cuatrisílabo, larizkindun.
cuatro, lau.
cuatrocientos, lareun.
cuatrodoblar, laukoiztu.
cuatropear, lau-azkatu, laukatu, lauka.
cuatrotanto, laukoitz.
cuba, upel, kupel, zugan. | *de piedra*=lako. | ardozale, mastizale.
cubero, upelgile. | *a ojo de buen*=begi-neuŕiz, nasteka begiratu.
cubeta, upeltxo, upatxo, | uŕabizi-ontzi.
cubeto, suiltxo.

cúbico, seiki.
cubicularío, gelazai.
cubículo, lotoki.
cubierta, estalki. | azal. | jan-edan.
cubil, etzatoki, etzantza, etzangi, saizulo. [igaro.]
cubilar, alakunean gaua]
cubital, ukondoko.
cubo, zuil, zubil, suil, sulā. | azpegi, zuoi, muŕulu, mulo, mula. | *del carro*= mastaŕ. | seiki.
cubrebaste, sakerdi.
cubrecama, oestalki, oazal.
cubrir, estali, eśtaldu, kukutu, kulutu.
cubrirse, jantzi, jauntzi. | *de hojas*=oŕstatu.
cucaña, iraulkako.
cucar, kiñatu, klis-egin.
cucaracha, mamurlo, mokotaŕo, lubezomoŕo. aŕgoŕi.
cuclillas (en), kukuriko, kokoriko, kukurupiko, kukurubilōts, kukurizka, totoriko.
cuclillo, kuku. [keŕ.]
cuco, maltzuŕ, malmutz, o-]
cucúbalo, txintxil.
cucurucho, ingi-biribil.
cuchara, zali. | buŕuntzali.
cucharada, zalikada.
cucharal, zali-zoŕo.
cucharero, zaligile.
cucharetear, zaliztatu.
cucharilla, zalinko.
cucharón, gaika, gizkai, gizkei, burdintzali, buŕuntzali, zali.
cuchichear, atsaztu, itxil-mixilka erausi, aopekatu.
cuchicheo, zuzmuŕ, marmaŕ, mix-mix. [maŕaz.]
cuchilla, tragatz, maŕauza,]
cuchillada, aizto-ukaldi.
cuchillería, aiztogintza. | aizto-ekola.
cuchillo, aizto, *nabal, laban.*
cuchitril, zeŕitoki, uŕdandegi. | gela txaŕ-zikiña.
cuchufleta, zirto.
cuelga, zintzil, dingil. | urte-beteko opari.
cuelmo, zuzi.
cuello, lepo, idun, sama.
cuenca, kaiku. | betzulo. | ubide.
cuenco, kaiku, kopoŕ, gopoŕ opoŕ, zuŕ, apazko.
cuenda, matasari, zirtilu, txentxairu.
cuenta, eŕolda, zenbatze. | *darémos cuenta*=esango degu, dasakegu. | *dar cuentas*=aŕtu-emanak garbitu edo atzaldu. | *caer en cuenta*=oaŕtu, goaŕtu. [-berozale.]
cuentista, izkin, ziŕi, buru-]
cuento, edespen, jaulkitze. | ipui, ipuin, ele.
cuerda, lokaŕi, goroiki. | *bajo cuerda*=eskuazpiz.
cuerdamente, kisaz, zentzuzki, zuuŕki.
cuerdo, zintzo, sentzudun, so-egi, zogi, zuŕ.
cuerna, adaŕpil. | adaŕ.
cuérnago, ugaska, ubide, istun.
cuerno, adaŕ. | sorbo.
cuero, naŕu, laŕu, gi.

cuerpo, gorputz, korputz, soin, soi.
cuervo, bele, otso-arai, otsoŕai, otseŕoi.
cuesco, garao-ezuŕ, ale-ezuŕ. | puzker, (buzkeŕ, puzkaŕ), gibelaize.
cuesta, malda, aldapa, aldatz, ika, albarika. | *a cuestas* = soiñean edo sorbaldan.
cuesta, eskakuntza.
cuestación, eskakunde, esŕ
cuestión, galde, jardun, jarduki, auzi, arlo, —gai.
cuestionable, ztabaidako.
cuestionar, jardun, jarduki.
cuestionario, galde-pilo.
cuestuario, irabaztun, ibaztun.
cuestuoso, irabaztun, ibaz
cueto, gaztelu.
cueva, zulo, aŕtzulo, ziloka, leize, aŕobi, azpe, kaŕbe, lupe. | miaski.
cuévano, matsaski, masas
cuevero, zulogile.
cuezo, oraska. kaiku, abatza, apaiz, kotxu.
cugujada, mendi-olar.
cuida, gazte-zain, gazte-zai.
cuidado, ardura, ajol, zaipe, | kezka, *aŕangura, aŕeta.*
cuidadosamente, arduraz, zaintsu, zintzoki.
cuidadoso, arduratsu, zaintsu, zintzo, zin, *aŕetatsu,* perkatz. | adikoŕ, erne.
cuidar, arduratu, zaitu, ajolatu, begiratu, *aŕanguratu.*
cuita, loŕ, naigabe, neke, zorigaitz, axanpa.
cuitadamente, naigabedun, zori gaitzez.
cuitado, gaixo, gaizo, gizagajo, gizajo. | lolo, lander.
cuitamiento, gelberatasun, uzkuŕtasun. | oazuŕ.
cuja, laŕu-zoŕo, naŕu-zoŕo,
cuje, aga, baranda, urkabe.
culada, ipuŕdika, puŕdiko.
culantrillo, odolbelaŕ, odak.
culata, ipuŕtalde. | suizkilu-ondo. [gantz-josi.
culcusido, gaizki-josi,
culebra, suge, sube, suga.
culebrear, sug -gisaz ibili.
culebrón, sugetzaŕ. | okeŕ, malmutz, maltzuŕ.
culera, uzkiloi. | ipuŕdi-aldeko adabaki.
culero, alpeŕontzi | ipurtoyal, ipuŕtzapi.
culinario, sukaldeko.
culminante, garai, goren.
culo, ipuŕdi, uzki, uzku.
culpa, oben, ogen, eŕu, atxiki.
culpable, obendun, eŕudun.
culpablemente, eŕuz.
culpado, eŕudun, obendun. | eŕundu.
culpar, eŕundu, atxiki eman, ezaŕi, oben egotzi.
cultivar, landu, irauli, luŕ-aŕotu. | erabili. [iraulde.
cultivo, lantze, erabiltze,
culto, luŕ obetua, luŕ atondua. | guŕtz, jakintsu.
cultor, guŕtzale.
cultos, txadonkizun.
cultura, lantze, erabiltze. | jakintza.

cumbre, tontoŕ, erpin, galduŕu, gain. | goren.
cumpleaños, urtegun, urtebete, jaitegun, urteburu, jayotegun.
cumplidamente, osoro.
cumplido, oso. [erantzun.]
cumplimentar, lege-egin,]
cumplimiento, betetze, lege--betetze. | betetasun.
cumplir, bete, egin, erantzun, leggin.
cúmulo, pil, meta. | batz, alde, mola.
cuna, seaska, sineska, umoi, oako, kua, kuba, kui, kuma, kolonka.
cundir, edakatu, edatu, zabaldu. | ugaritu. [tu.]
cunear, klunkatu, gorgoña-]
cuneta, ugeŕain, areka, urbide, ugaska.
cuña, ziri, zirite, ernal-ziri, oŕazi, taket.
cuñada, ezkon-aŕeba, ezkon-aizpa.
cuñado, ezkon-anai, anaitzako, *kuñato.*
cuño, ikuŕatz.
cuociente, atalki.
cuota, zenbat, zenbakizun. | *de la Hermandad*= suaro.
cúpula, kosko, karlo.
cuquillo, kuku.
cura, txaumuru. | jaupari. | sendatze, sendakuntza, osaketa. [sendapen.]
curación, osaketa, osakera,]
curador, arduradun.
curandero, sendatzaīle. *de huesos*=ezuŕ-zuzentzaīle.
curar, sendatu, osatu. | *curar de*=begiratu. | laŕuak, ondu.
curasao, laranardo.
curativa, sendabide.
curato, txaumurutza.
curbinata, andeja, andas, borlina. [koŕnoki.]
curcusilla, ipuŕkankaŕ, uz-]
cureña, suaga-buŕdi.
curia, auzitegi. *eclesiástica*=doibatzauŕ, gotertzauŕ. | ardura, lei.
curial, doibatzauŕkide, goteŕtzauŕkide. [taŕo.]
curiana, mamurlo, moko-]
curiosamente, jakinayez. | poīliki.
curiosear, jakinayez, ibiīli.
curiosidad, jakinai, ikusnai, nai. | txukuntasun, | gauz, poīlita.
curioso, jakinai. | begiluze, —bera (ikuspera...) | garbi, poīli, poīlit, txukun.
curro, aŕoxko.
currutaco, jantzi-beŕi-zale.
cursado, trebe, oitu.
cursar, maiztu, | ikasi. | igoŕi, egoŕi.
cursi, paŕegaŕi, iŕigaŕi.
curso, ikastaro. | zuzenbide. | igarotze, —te.
c*urtido,* naŕu ondo, laŕu ondua.
curtidor, naŕu-ontzaīle, laŕu-ontzaīle, sobatzale.
curtir, zaldu, laŕu ondu, laŕuapaindu, sobatu.
curuca, otatxori.
curuja, otatxori, gabontz, ontz, untz.

curva, makuŕgune, zelarte, zelata, zelaka, mako.
curvatura, makuŕgune.
curvilineo, leŕo makuŕdun.
curvo, makuŕ, zelarta, zelata, zelaka.
cusculia, zubeltz, zubel.
cuscurro, otondo, ogi kozkoŕ.
cuscuta, kuskul, tiña.
cusir, gaizki josi, muŕduskatu, muŕuzkatu.
cúspide, erpin, kasko, gain, garai.
custodia, zaipe, zaitasun. | eguzkideuna. | jainko-leku. | zaintegi, zaitoki.
custodiar, jagon, zaitu.
custodio, zaitzaīe, zaindari, | jagole. |ren.]
cutáneo, laŕuaren, naŕua-]
cutio, lan, lanketa.
cutir, elkaŕ-jo. [kera.]
cutis, laŕme, laŕmintz, azal-]
cutral, idi ala bei zaŕkin arakai.
cutre, zital, galuts, okeŕ.
cuyo,—n. | *aquel cuyo dinero se perdió*=dirua galdu zitzayon ura.
cuyo? noren
czar, rusi-bakaldun.
czarina, rusi-bakaldunaren emaztia.

Ch

ch, txe.
cha, txina-salda.
chabacanamente, zataŕki.
chabacano, zataŕ, kankail.
chacota, musika, musinka, musinkeri, muŕika, iŕika, iseka.
chacotear, musika-egin.
cháchara, txasko, joluts, soluts, beŕitsukeri.
chacharear, txasko-egin.
chacho, mutil, mutiko.
chafaldita, zirto, ziri.
chafallar, muŕduskatu, gaizki adobatu. [pilatu.]
chafar, zanpatu, zapatu.]
chafarrinada, orbain, orban
chaflán, mii.
chalán, salosketari. | zaldiketari, zamalgin.
chalanear, salostatu.
chaleco, gorutz, baŕeneko motz, soin, geŕontze.
chalote, tipulatz.
chalupa, txalupa.
chamarrasca, aŕbazta.
chamarilero, zaŕpil-biltzari.
chamarra, zamaŕ.
chambergo, zimel.
chamicera, eŕekune.
chamizo, zuzi.
chamorra, burmotz.
chamorro, burmotz. | galaundi, mosgari, grosain.
champurar, muŕduskatu, muŕuzkatu.

chamuscado, galendu.
chamuscar, gañeŕe, zeŕbeldu, ziaŕatu, mutildu.
chamusquina, gañeŕetze.
chancear, jolastatu, gaiztoz egin.
chancero, jostazale.
chancillería, goi-auzitegi.
chancla, oski zaŕ.
chancleta, txinal. | *en chancletas* = ter-terka.
chancletear, txinalka ibiīi.
chanchullos, gezuŕketa.
chanfaina, birinaska.
chanflon, kankail, zakaŕo.
chantar, jantzi, ipiñi.
chantre, txaunerese.
chantría, txaunereskintza.
chanza, jai-egun, jolasegun. | jolasketa.
chanzoneta, izkirimiri.
chapaleteo, palast.
chapar, buŕniztu, buŕneztu.
chaparra, zubeltz, zumel.
chaparral, zumeldi, zubeldi
chaparrear, euri-jasa, eraso.
chaparro, kalpar, darte.
chaparrón, euri-jasa, uri--aldi, uraldi, uaŕ, zartzaka
chapear, buŕneztu.
chapeo, longain, zapel.
chapin, peduko, tapi.
chapitela, inb.l.
chapodar, adaŕkatu. | moztu
chapodo, adaŕki.
chapotear, ezkotu. | palastatu, zapalatu.
chapucear, lasteŕka ta gaizki egin. | muŕduskatu.
chapucería, kozkoŕkeri, zataŕkeri.
chapucero, gezuŕontzi.
chapurrar, muŕduskatu, muŕuzkatu. | nastekatu.
chapuzar, ugaldu.
chaqueta, txamar, dipon, jipoe, jipon.
chaquetilla, maipolixa.
chaquetin, pipulorda.
charada, igaŕkizun, igaŕkai.
charca, urtegi, urtzulo.
charco, istil, itil, apakin, idoi, putzuka.
charla, izketa, beŕiketa, ardail, jarduki, mardail, tartail, marmuri.
charlar, erausi, erasi, txasko-egin, elatu, kalakatu.
charlatán, beŕitxu, beŕipuŕdi, kalakari, elatari, tarantari, tartail.
charlatanear, erausi.
chartalanería, erausi, azuntzikeri. [txoŕ.]
charneca, luŕlastan, legel-]
charramente, zakaŕki.
charranería, zakaŕkeri, zabaŕkeri
charretera, txaŕatel.
charro, kazkaŕo.
chascar, motz-gelditu.
chascarrillo, izkirimiri, itz goxo. [motz, mutuŕ uts.]
chasqueado, mutututs,]
chasquear, txulutegin. | zart-egin.
chasquearse, motz geldītu, musututs geldītu.
chasquido, zart, zartada, zalapart, kaŕask.
chatedad, suŕmoztasun.
chato, zapal, suduŕ motz, muzanpa, sudaŕapal.
chauffeur, buŕdibilizai.

chaval, gazte.
chaza, maŕa, *aŕaya*.
chepa, kunkuŕ, konkoŕ.
cheque, diru-aterabide.
chica, neska, neskatīla.
chicada, umekeri. [tiko,]
chico, txiki, tīki, tipi. | mu-]
chicoleo, maiteki, laztanki, jostaketa.
chicoria, *txikore*, orikatxa.
chicote, zaŕketo. | goroiki.
chicha, txitxa, zitzi. | artar-
do. [biribil.]
chicharo, iīlaŕ, etxiīlaŕ, iīlaŕ]
chicharra, txitxaŕ, eltxu. | itzontzi.
chicharrar, kizkaŕatu, kizkaildu, kizkali.
chicharrero, itzontzi. | eguzki-begi.
chicharrón, gantxigoŕ, txaltxigoŕ.
chicharreria, artardotegi.
chichón, koska, koka, kozkoŕ, gazta, ziro, soñeko, tipuri, tipurika, punpulīu.
chifla, txïstu.
chiflado, erosta, lulu, lolo, koskatu, txoro. | *está chiflado*=koska bai-du.
chifladura, koska, lolokeri, lelo.
chiflar, txistu-egin.
chiflarse, koskatu, lolotu, txoratu.
chilla, lata.
chillar, oju-egin, deadaŕ--egin, gaŕaizitu.
chillido, gaŕaizi, kaŕaizi, kaŕezi, gaŕazkots, giŕinga, intziri, kaŕaxi.
chillón, lata-iltze, lata-itze. | oju-egiīle.
chimbo, karkar, moreta.
chimenea, suburu, kebide, kezulo, keodi.
china, aŕkosko, aŕi koskoŕ, aŕito, aŕi kazkai, legaŕi.
chinarro, aŕi koskoŕ.
chinazo, aŕika, aŕikada.
chincharrazo, zafra, zapla, geŕugal-ukaldi.
chinche, imutx, tximutx, zimitz, zimintz, zumitz, tximika, buru beltz.
chinchorreria, izkimizki, izkin.
chinchorrero, ziŕi.
chinchoso, notin iru.
chinela, *txinal*.
chipirón, txipiroi, txipilu.
chiquero, uŕdandegi. | zezentoki, baka. [ziŕi.]
chiquilicuatro, beŕipuŕdi,]
chiquillada, umekeri, gaztekeri.
chiquilleria, umetalde.
chiquito, txiki.
chiribitas, zeldoŕ, txindoŕ.
chiribitil, sapai, zoko, zulo.
chirigota, zirto. [untzi.]
chirimbolo, tresna, ontzi,]
chiripa, ustekabe.
chirla, zirla, txirla, potoŕo.
chirle, geza, gatzil. | arkorotz, baba. [lo, maskurio.]
chirlo, zaŕastada. | masku-]
chirona, espetxe.
chirriar, iño, iŕingatu, kaŕankatu, kuŕizkatu.
chirrido, kiŕinka, kaŕanka, giŕinga, kuŕinga, iŕinga, keŕika, guŕinga, iŕinga.
chirrio, kiŕinka.

chirrión, guŕdi kiŕinka.
chirumen, buru, kasket.
chis!, ixo!
chisgarabis, beŕipuŕdi, beŕiontzi, ziŕi.
chisguete, zuŕut.
chişme, izki-mizki, txalu, lapatinkeri. | tresna, tresen, ontzi.
chismear, nastatu.
chismería, izki-mizki, buru-berotze, sasi-su-emantzaīe.
chismero, ziŕi.
chismografía, izki-mizki.
chismoso, izkin, ziŕi, buru--berotzaīe, sasi-su-emantzaīe.
chispa, txinparŕt, txinaŕ, txindaŕ, txingaŕ, pingaŕ, pindaŕ, iñaŕ, pinda, piŕin, siŕta. [txinpart, zart.]
chispazo, zartaka, txintaŕ,]
chispeante, zartatsu.
chispear, zartakatu, txintaŕtu, zirtakatu.
chispo, zaŕepel, zaŕbel, erdi-mozkoŕ. [zirtakatu.]
chisporrotear, zartakatu,]
chisporroteo, zart, txintaŕ, txinpart.
chisposo, zartatsu.
chistaı, ink-egin, ink-esan.
chiste, izkirimiri, sesto, itz gozo, itz bitxi.
chistoso, sestokari.
chita, | *a la chita callando* =zokotik argi.
chito, kokilo, tango.
chitón!, ixo!, ixiīlik, ixi!
chivo, akeŕ.
chocante, gelgaŕi. | *es chocante*=andi da.
chocar, elkaŕ jo, kozkatu, kaskegin. | jazaŕi, gudaldu. | nabarmendu.
chocarrería, izkirimiri zataŕtsu. [tagura, zantaŕ.]
chocarrero, naŕitari, naŕi-]
choclos, eskalaproin, eskalaproi, espalakoin.
chocolate, mokolo.
chochear, lelotu, zaŕmindu.
chochera, lelo, zaŕmin.
chocho, goxo, koxo. | lelo, lela, lulu.
chofe, kirika, kiraka, galtxaŕ.
chofer, buŕdibiltzai, guŕdi-]
chofeta, sutontzi. [biltzai.]
cholla, kozko, kasket.
chonta, neguta.
chopo, ezki, makal, zumaŕbeltz, ostazuri, eltzun, izai. | suizkiīu.
choque, koska, kask, kunka, elkaŕ-jo. | jazaŕ.
choquezuela, belaun-buru, zangabizkaŕ.
chorizo, lukainka, lukaika, ziztoŕ, zizteŕ.
chorlito, kurlixka, kuliska, kuluxka, kurlinka. | moko labuŕ. | *cabeza de chorlito*=txoriburu.
chorrada, zuŕutada. [tatu.]
chorrear, zuŕutatu, zuŕus-]
chorrera, zuŕutoki.
chorro, zuŕust, zuŕut, zoŕot, tuŕusta, erandura, erei, txiŕi. [zi, luizi, apakin.]
chorroborro, lubera, lubi-]
chortal, ituŕiño. [ga, miga.]
choto, antxume, auma. | bi-]
chova, txo.

choz, nabarmen.
choza, txabol, itxol, etxol, egileoŕ, eloŕ.
chozno, tokilabīloba.
chozo, txabolno.
chozpar, jauzkatu, ikokatu.
chozpo, jauzka, iko.
chubasco, erauntsi, zaŕata, ugolde, isol, idol, eurijol, eramai.
chuchear, ixil-mixilka erausi
chucheria, pitxi, bitxi.
chucho, zakuŕ, ora.
chufar, paŕe (iŕi, iseka)-egin.
chufleta, zirto.
chulada, zantzaīleri.
chulear, zantzaildu.
chuleta, okeleŕe, sayeski.
chulo, zantzail, goxo-esale.
chumbera, indiapiko.
chumbo, indiapiko.
chunga, izkirimiri.
chunguearse, gaiztoz - iŕi--egin.
chupada, edoskaldi, must.
chupado, zimel, zimail.
chupador, edoskai.
chupar, edoski, idozki, miztu, must-egin, murtxatu, zurgatu.
chupetear, maiz edoski.
chupón, antzatsu, burutsu. | altxume.
churra, laŕe-ōlo.
churre, koipe. | koipatsu.
churriana, uŕdanga, uŕdaska, uŕdain.
churrullero, itz-jario.
chusco, bitxi. [doīloŕ.]
chusma, gizozte zataŕ ta [| isekari.]
chuzo, txuŕo.
chuzón, malmutz, maltzuŕ.]

D

d, de.
dable, diīekena.
dacio, zerga.
dactilena, alke-belaŕ.
dactilologia, atze edo beatze mintzoera.
dadero, emakizun.
dádiva, eskaŕ, eskeŕ, emai, emaitz.
dadivoso, esku-zabal, esku-aize, esku-ase, manesku, emakoi.
dado que, —n ezkero. | *dado que viene* = datoŕen ezkero.
dador, emaīle, emaile.
daga, auzi, sastakai.
daifa, uŕdain.
dalmática, jaupaltseñanzki.
daltonismo, margo-eri.
dallar, segatu.
dalle, sega, taīu, makatz.
dama, andere uren. | andere gaizkide. | orein.
dameria, miīlikeri.
damnificador, kalte-egiīle.
damnificar, kalte-egin.
dante, emaile, emaīle.

danza, dantza, iŕada.
danzante, dantzari.
danzar, dantzatu, iŕada-egin. [| epaigaŕi.]
dañable, kaltekoŕ, gaizkoŕ.]
dañado, gaizto, okeŕ. | epaipetu.
dañar, kaltegin, andeatu.
dañino, kaltekoŕ, kaltetsu.
daño, kalte, gaitz.
dañoso, kaltekoŕ, gaizkoŕ.
dar, eman. | *dar y entregar* =eman ta ukañi.
dardada, azkon-ukaldi.
dardo, azkon, aukon, gezi, geza. [nak.]
dares y tomares, aŕtu-ema-]
data, eguntz.
datar, eguntzatu. | etoŕi, asi.
dato, egigai, ziñeskai, ziñespide.
de, —en. *de mi padre*=nere aitaren. | —ik. *de pié*=zutik. | —tiko. *agua de monte*=menditiko ura. | —zko. *de lana*=artīlezko. | —ada, —kada. *copa de vino*=txolkada ardo. | —z. *de miedo*=belduŕez. *habló de eso*=oŕetaz itz-egin zuen.|—ko. *el 30 de Marzo*=Epaīlako 30'a. | *el maestro de Estella*=Izaŕa'ko irakaslaria.|—tik. *de Pamplona a San Sebastián* = Iruña'tik Donosti'ra. | —n, —an. *de mañana*=goizean. *de noche*=aŕatsean. | —aŕ. *el Párroco de esa, de donde es?*=oŕko Txaumurua, nondaŕa da?

deán, goteŕtxaumuru, goteŕtxadon-buru.
deanato, goteŕtxaumurutza.
debajo, —pean, azpian.
debate, lei, liskaŕ, eztabaida.
debatir, liskaŕtu, lipiztu.
debe, zoŕ.
debelar, izkiluz menpetu, aẓpiratu.
deber, bete-beaŕ, egin-bear, lokune. | zoŕkari, zoŕ.
deber, beaŕ-izan. | zoŕ izan, zoŕtu. | *debe ser*=izan beaŕ da. | *debe de ser*=bide da. | *parece que*=bai bide.
debidamente, beaŕ bezala, bidez, zuzenki.
débil, aul, argal, erbal, abol, aluxu, malbu, iñul. | amoregīle
debilidad, argaltasun, aultasun, erbaltasun, indaŕge.
debilitar, auldu, argaldu, erbaldu, erkindu, iñuldu, kadendu, indaŕkatu.
debilmente, aulki, argalki, aloxuan, aluxuan, erbalki.
débito, zoŕ, zoŕkari. | ezkontzoŕ.
década, amaŕ, amaŕka, amaŕeko. | amaŕ urtebete.
decadencia, jauskaldi, beraldi, uŕi - aldi, apalaldi, eroritasun.
decaer, jausi, erori, auntu, anu-egin, apaldu, mazkaldu, gainberatu.
decágono, amaŕ-aldedun.
decaimiento, jauskaldi, apa-

laldi, mazkalaldi, eroritasun, iīluntasun.
decálogo, amaŕkun.
decalvar, iīle-moztu, muŕiztu.
decámetro, amaŕ neuŕkin.
decano, zaŕen.
decantar, goretsi, goraldu.
decapitar, buruindu, buru-moztu.
decasílabo, amaŕ izkindun.
decena, amaŕeko, amaŕkun.
decenal, amaŕ urteroko.
decenar, amaŕkun, amaŕkoitz.
decenario, amaŕuŕen, amaŕuŕun. | amaŕ urte.
decencia, egokitasun. | eratasun.
decenio, amaŕ-urte.
deceno, amaŕgaŕen.
decentar, asi. | galtzen asi.
decentarse, zauritu, minberatu, laŕutu.
decente, egoki. | eradun.
decentemente, eraz, eradun, irudi onez.
decepción, atzipe, iruzuŕ.
deci, amaŕen.
decible, esakizun, eŕakizun.
decidero, esakizun, eŕakizun.
decididamente, oldaŕki, zirt-zart. [ko.]
decidido, oldaŕ, zirt-zarte-]
decidir, itzebaki, erabaki, epaitu, zirt-zart-egin.
decígramo, aztaki-amaŕen.
decilitro, txopin-amaŕen.
décima, amaŕen. | amaŕeko.
decimal, amaŕen, amaŕki.
decímetro, neuŕkin-amaŕen.
décimo, amaŕgaŕen. | amaŕen. | amaŕki.
décimoctavo, emezoŕtzigaŕen. [ŕen.]
décimocuarto, amalaugaŕ-]
décimonono, emeretzigaŕen.
décimoquinto, amaboskaŕen, amaboŕzkaŕen.
décimoséptimo, amasaspigaŕen.
décimosexto, amaseigaŕen.
décimotercio, amairugaŕen.
decir, esan, eŕan.
decisión, erabaki, abelera, burubide. | ayuŕi. | epai, auzi-epai.
decisivamente, erabakiz.
decisivo, eragikoŕ, akabaīa, azken.
declamar, agirian izkintzatu. | egokiro izkintzatu.
declaración, aitoŕpen, atzalpen, ageri, aitoŕ, ageŕkun.
declarar, aitoŕtu, ageŕtu, agiri.
declarativo, aitoŕbide, ageŕbide, ageŕkai.
declinar, makuŕtu, okeŕtu, erori. | aldera egin.
declive, aldapa, malda, islegi, abislai. | makuŕgune, okeŕgune.
declivio, malda. | makuŕgune, okeŕgune. [kin.]
decocción, egospen. | egos-]
decolorar, margokatu.
decomisar, legepetu, legaldu, lataldu, baitu.
decomiso, lege-neke, baikunde. [paingai.]
decoración, apaintze. a-]
decorar, apaindu, apaindu, edertu.

decoro, adei, omendi, ospe. | zintasun, zoitasun. | garbitasun.
decoroso, burlotsoŕ, lotsoŕ. | egoki, eratsu.
decrecer, txikitu, beratu, uŕitu.
decremento, uŕitze, uŕi-aldi.
decrepitación, zartaka, zart.
decrepitar, zartakatu, zart-egin.
decrépito, zaŕ okitua, zaŕakitua, zaŕkitu, zaŕko.
decrepitud, zaŕkotasun. | zaŕmin, lelo.
decretal, Doipuru-agintz.
decretar, epaiztu, erabaki.
decreto, agintz, epaitz, lege, agiri.
decúbito, etzan, etzin.
decuplar, amaŕkoiztu, amakoiztu.
decuplicar, amaŕkoiztu.
décuplo, amaŕkoitz.
decuria, amaŕkun, amaŕtza.
decuriato, amaŕkide.
decurión, amaŕburu, amaŕpuru.
decurso, igaropen. | *en el decurso de diez años*= amaŕ urte baŕu.
dechado, araube, jaŕaiki, jaŕaigaŕi. | jaŕaibide.
dedada, beazkada, erkada, azkada.
dedal, eriko, *titare, tutare*, eri-kozko, eri-moto, atzandel.
dedalera, apo-osto, kuku-belaŕ, kuku-poŕu, sukaŕbedaŕ, *titera-lora*.
dédalo, iŕtezin.
dedear, erkatu, beazkatu.
dedeo, kosketa.
dedicación, iskintza. | iskinkunde. | opalpen.
dedicado, iskindua. | *dedicado al pecado*=obendari. [paltzaīe.]
dedicante, izkintzaīe. | o-
dedicar, iskindu. | opaldu. eskeñi. | egin. [| lotu.]
dedicarse, burua iskindu.]
dedicatoria, opalbide, opalitz.
dedil, eriko.
dedo, beatz, biatz, atz, atzamaŕ, eri. [| eratoŕtze.]
deducción, ondore, ondatz.]
deducir, aterazo, atera, ondoretu. | kendu.
defácile, eŕezki, aisa.
defacto, arean.
defalcar, meko-egin, molokoi-egin, morkolot-egin.
defecar, garbitu. | kakegin.
defección, plaustada, jauska, usketa, uts. [koŕ.]
defectible, uskoŕ, utsegin-]
defecto, uts, utsaŕ, uskaŕ, akatz, eten, txaŕ, gaizto, itzal, iīun, noku. | gabe.
defectuosamente, ez ongi, —gabe.
defectuoso, akaztun, eŕendun, naŕiodun, makets, txaŕ, matzeŕ. | gabe.
defender, zaitu, begiratu, uŕgatzi. | aldezkatu, aldeztu. | irozo, irauki, iraun-erazo.
defensa, begipe, zaipe, uŕgatzi, laguntza. | *lugar de defensa o baluarte*=

zaindoki. | aldezpen. | izkilu, buru - aldezpide, zaipide. [de, irtenbide.]
defensión, zaipide, irtepi-]
defensiva (a la), aldezka.
defensor, begirari, zaindari, zaitzale, aldezle, aldezkari.
defensorio, aldezko idazkai.
deferencia, adei, lots.
deferir, adei-izan, lots-izan, bat-etori. | menaldu, almen-eman, eskubidetu.
deficiente, uts, gabe, uri, *eskas,* erendun.
déficit, uts, uskari, zorkari.
definir, zeindu, argiztu. | erabaki, epaiztu.
definitivamente, erabakiz, azkenez.
deflagrar, ere-kiskaildu.
defoliación, orintze, ostintze.
deformar, irudindu, kaskaildu, koskatu, matzertu, markestu, mazkaldu.
deforme, mazkal, itsusi, matzer, makets.
deformidad, mazkal, itsusi. | zatarkeri.
defraudar, kendu, ostu, ebatsi. | uts-eman.
defuera, lekorez. | lekoretik, atetik, *kanpotik.*
defunción, eriotz, iltze.
degenerado, endeka.
degenerar, endakatu, pirtxildu. [iretsi.]
deglutir, iruntsi, irentsi,]
degollar, buruindu, zintzura-egin, saraskitu.
degollina, erailkintza, ilkintza, ilketa.
degradar, beraldu. | txartu.
degüello, erailkintza, ilkintza, ilketa. | meune.
degustación, daste, txeste.
dehesa, lare, alaleku, alapide, bazkagi.
dehesar, laretu, laratu.
dehesero, lare - zai, lare-iguri.
dehiscente, irikitu, irikatu.
deicida, jaungoiko-erail.
deicidio, jaungoiko-erailtza.
Deidad, Jaungoiko, Jainko, Jinko, Urtzi. | Jaungoikotasun. | Urtzizun, abeki. [raldu, goretsi.]
deificar, jaungoikotu. | go-]
deiforme, jaungoiko-antz.
deipara, jaungoiko-ama.
dejación, utzitze, lagatze.
dejadez, lagakeri, alperkeri, bagaitasun. [perontzi.]
dejado, bagai, baldan, al-]
dejar, utzi, jutzi, iutzi, lajatu, lagatu, lagetu, largatu.
dejillo, kutsu, urin. | elaire.
dejo, utzitze. | kutsu, urin. | elaire. | ondore.
del, aren.
delación, salatze, salaketa.
delantal, altzo, altzoin, *mandara, mandere.*
delante, aure, aitzin, aintzin. | aurean, aitziñean, aintziñan. [tzin, —alde.]
delantera, aure, alde, ain-]
delantero, aureko, aintziñeko. | aurelari.
delatable, salagari.
delatante, salatzale.
delatar, salatu.

delator, salatzaĪe.
delectación, gozaŕtze. | *morosa*=gozaŕtze geldi.
delegado, jaunorde, ordezkari, orde. [eskubidetu.]
delegar, menaldu, ordetu,]
deleitable, zoragaŕi, tiŕiagaŕi. [tu, gozaŕtu, poztu.]
deleitar, gozandu, gozaro-]
deleite, pozoŕ, gozo. | gozakeri, pozkeri. [tsu.]
deletéreo, erailkoŕ, pozoi-]
deletrear, izkika irakuŕi.
deleznable, auskoŕ. | eroŕkoŕ. | malputz.
delfin, izuŕde. | Pantze'ko bakaldungai.
delfina, Pantze'ko bakaldungayaren emazte.
delgadamente, meki.|zuŕki.
delgadez, metasun.
delgado, me, meatz, meaŕ. | segail, makal.
deliberación, ezta-baida.
deliberadamente, naiz, oaŕez.
deliberar, gogaldu, geldi oldoztu. | *hemos deliberado*=gogaldu-ta erabaki dugu.
delicadamente, biguinki, guriro, guriki.
delicadez, makaltasun, segailtasun. | guritasun.
delicadeza, guritasun, biguintasun, urguritasun, eratasun.
delicado, biguin, samuŕ,guri, urguri, makal. | auskoŕ, etenkoŕ, zatikoŕ. | gozo. | minberati, kuperati, minbera, —bera.
delicia, pozoŕ, gozo. | zoraki, zoragaŕizko.
deliciosamente, pozoŕez, gozaki, zoraki.
delicioso, pozkiĪe, zoragaŕi, gozatsu. [dun.]
delincuente, obendun, eŕu-]
delinear, maŕaztatu.
delinquir, legautsi, agintzautsi.
deliquio, zorabio, burtzoro.
delirar, burtzoratu, burutik egin, burutik galdu, burutik jo. | itz-erotu.
delirio, burtzoro, biĪura. | erokeri, zorakeri.
delito, legauspen, legautsi, oben, eŕu, gaizki.
delta, ibayaŕte.
delusoriamente, atzipez.
demacrado, makal, iraungi, muŕitz.
demacrarse, makaldu, seaildu, zaŕgaildu, zaŕgaldu, miŕiztu.
demanda, eske, eskari. | eskabide. | galde.
demandadero, mezu, mezulari, *mandatari,*
demandar, eskatu, otoiztu. | opatu, opa izan.
demarcación, luŕbaŕu, xede.
demarcar, mugaŕtu, xedatu.
demás, eta, ta abaŕ. | gero, oŕen oste, gañera. | geyegi, laŕegi,
demasía, geyegi, laŕegi. | geikeri, ozaŕkeri.
demasiado, geyegi, laŕegi, geizko. [tasun.[
demencia, erotasun, zoro-[
dementar, ero-erazi, zorar-

azi, erotu, zoratu, zorotu.
dementarse, erotu, zoratu.
demente, ero, zoro.
demérito, gaizki.
demisión, azpiratze, menpetze. [men.]
democracia, askal, eŕkal-]
demócrata, askaltzale.
democrático, askaldaŕ.
democratizar, askaltzaletu.
demografia, biztanle-elesti.
demoler, aŕastu, soildu, uŕatu, goiberatu, luŕeratu.
demoniaco, goteungearen. | gaizkindu.
demonio, goteunge, gokaizto, gaizkin, txeŕen.
demora, luzatasun, luzakeri, berandutza.
demorar, epe aŕtu, berantu. | gelditu, egon.
demóstenes, izkoŕ, iztun.
demostración, ageŕpen. | irargitze, argikunde.
demostrar, ageŕtu, erakutsi. | egiztatu, irargitu. | irakatsi, erakatsi. [ro, egiz.]
demostrativamente, argi-]
demudar, aldatu, bestelatu, beŕtzelatu.
denario, amaŕeko.
dendrografia, ugatz-elesti.
dendrómetro, ugatz-neuŕkin.
denegar, ukatu, ezeztu.
denegrecer, beltzatu, beztu.
denegrido, kedaŕtsu, beltz.
denegrir, beltzatu, beztu.
dengoso, aoxuri.
denigrante, iraintsu, erdeñari, erdeñagaŕi.
denigrar, beztu, erdeñatu, ospegetu. | iraindu.
denodadamente, ausaŕki, oldaŕki. [ausaŕta.]
denodado, izukaitz, azkaŕ,]
denominación, izen.
denominadamente, bakanki, bereziki.
denominar, izendatu.
denostar, iraindu, nausatu.
denotar, adirazi, ikuŕi.
densamente, lodiro.
densidad, loditasun.
denso, lodi, estu, tringu (trinko, triko,) loŕ. | ilun, nastu, nasi.
dentado, oŕztun.
dentadura, oŕtz-agiñak, aoko, agoko.
dentar, oskatu, koskatu. | oŕtzak ageŕtu.
dentejón, uztaŕi.
dentellada, ozka (oŕtzka, oska, oŕtzika), aginka, aginkada.
dentellado, oŕztun.
dentellar, ozkatu.
dentellear, autsikitu, ozkatu, aginkatu.
dentera, ozki (oski, oskin, ozkamin), aginteri, aginbera. | bekaizkeri, iñartzi.
denticición, oŕtzen ageŕkunde. [koa.]
denticular, oŕtzak bezala-]
dentrifrico, oŕtz-auts, oŕtz--ur. [agin-ateratzale.]
dentista, ozlari, *agingin,*]
dentivano, oŕtz bakan.
dentrambos, biyoen.
dentro, baŕenan, baŕuan. | *a dentro*=baŕenera, baŕura. | *dentro o fuera*=

zirt ala zart. | *dentro de ocho dias*=gauŕ zoŕtzi.
dentudo, oŕtzaundi.
denudar, beluzi, biīuzi, biīostu.
denuedo, ausaŕ, adore, azkaŕtasun.
denuesto, irain, nausa.
denuncia, salaketa, salakera. | salagai, salu.
denunciable, salagaŕi.
denunciacion, salatze.
denunciador, salatzaīe.
denunciar, mezutu. | gaztiatu, aztiatu. | salatu.
Deo volente, Jaungoikoa lagun, Urtzipean.
deparar, geŕtu, oŕnitu. | bigitaratu.
departamento, —ki (luiki, txaki, bultziki...)| luŕbaŕu.
departir, itz-egin, izkatu, solastatu.
depauperar, txirotu.
dependencia, jopuz, menpetasun.
depender, iseki-egon, eseki--egon. | beaŕ izan.
dependiente, menpeko, eskupeko, itxeki.
deplorable, negaŕgaŕi, eŕukaŕi, tamalgaŕi.
deplorar, tamal-izan.
deponer, aldendu, alde-egin, utzi.| esan, eŕan.| kakegin.
deportar, eŕikatu, eŕaldaiazi.
deporte, jolasketa, jolas.
deposición, aitoŕpen, esate, eŕantza. | aldentze. | kakegite.
depositar, euki-erazi, zaipetu, ostendu. | jaŕi, ezaŕi.
depositario, eukitzaīe, diruzai.
depósito, andel, —tegi, biltoki, bildegi, zaindegi. | euki.
depravación, gaiztoize, zabaŕtze.
depravado, biuŕ, gizatzaŕ, zabaŕ, gaizkin, okeŕ.
depravador, gaizto-erazle.
depravar, gaiztarazi, gaiztotu, zabaŕarazi, zabaŕtu, galerazi.
depravarse, txaŕtu, gaiztotu, zabaŕtu, galdu.
deprecación, otoi, otoitz, aŕen.
deprecar, otoi-egin.
depreciación, merkaldi, uŕi-aldi.
depredación, aŕapaketa, lapuŕeta. | nauskeri.
depredar, aŕpiīatu, aŕapakatu, napuŕtu.
depresión, goibera. | zokogune, zulogune, zulaun, zolagune.
deprimir, estuagotu. | goiberatu, beraldu, betu.
depurar, garbitu, ikuztu, araztu.
de que, ondoren, —ta.
derecera, bide zuzen.
derecha, eskuin, eskui, eskubi. [-ker. | zuŕki.
derechamente, zuzen, ker-
derechera, bide zuzen.
derechero, zergari.
derecho, zuzen. | bide (eskubide, egipide...)
derechura, zuzentasun.
derivación, eratoŕtze.
derivar, etoŕi. | eraman, —aratu. | eratoŕi.
dermis, gi, mintz, pintz.

derogar, indaŕgetu, kendu.
derrabadura, buztan-mozkin.
derrabar, buztan-moztu.
derramadero, zuŕutoki.
derramamiento, ixurtze, ixurpen. [edatu.]
derramar, ixuri. | zabaldu,]
derrame, ixurpen.
derredor, bilalde, *inguru*.
derrenegar, narda - egin, iguindu.
derrengar, geŕuntzak autsi, elbaŕitu, erasan, uŕatu. | okeŕtu.
derretido, zipotz, zataŕi. | maite-irazekia. [urtze.]
derretimiento, urtutze,]
derretir, urtu, gesaldu.
derribar, luŕeratu, irautsi, eratzo, eratxi, luŕ-jo, azpiratu, bota, jauŕti, uŕtiki, uzkali, uzkaldu, uzkaili, gañazpikatu. [mildegi.]
derrocadero, amiltegi, a-]
derrocar, amilpetu, amildu, amilkatu. | luŕeratu, egotzi, jauŕtiki.
derrochador, ondatzaīe.
derrochar, ondatu, ogasuna ondatu.
derrota, bide. | itsaspide. | etsayak azpiratu ta garaitzea, etsayen iges-egitea.
derrotar, apuŕtu, autsi. | ondatu | alde-erazo | garaitu, iges-arazi, erasan.
derrote, zezen-adaŕkada.
derrotero, itsaspide. | itsaspidatz. | bide.
derrubiar, luŕutu.
derrubio, luŕutze.
derruir, luŕeratu, aŕastu, eratxi, irautsi.
derrumbadero, eŕoitz burkaitz, amil, anbel.
derrumbamiento, eŕoizte.
derrumbar, eŕoiztu. [—ka.]
des, —gabe, —ge, —ke,]
desabarrancar, arukatu, lokazkatu.
desabastecer, oŕnikatu.
desabor, gezatasun, moteltasun.
desaborido, geza, motel.
desabrido, geza, gozage, gozakaitz. | latz, gaŕatz, makeŕ, merga, gazi.
desabrigado, laguntza-gabe.
desabrigar, jantzia kendu, gazkindu. [gaŕatz, gazi.]
desabrimiento, geza, goza,]
desabrir, gozagetu. | naigabetu, laritu.
desabrochar, lazatu, lixatu.
desacalorarse, berokatu.
desacato, irain, erdeñu.
desaceitar, gaimelindu, gaimela kendu.
desacertar, uts-egin.
desacierto, uts, okeŕ, makuŕ.
desacobardar, bizkoŕtu.
desacomodado, adi gaitz, adi ongabe. [tzi.]
desacompañar, laguna u-]
desaconsejado, aolku-gabe.
desacordar, gozagaitz, eres-kaiztu. [aantzi.]
desacordarse, aztu, antzi,]
desacorde, era txaŕ. | eres-kaitz. [oyez, oige.]
desacostumbrado, ez oitu,]
desacostumbrar, oigetu.
desacreditar, ospegetu.

desacuerdo, makuŕ, okeŕ, | uts. | aztutze.
desadeudar, zoŕkatu, zoŕak atera, zoŕgetu. [natu,]
desadormecer, esnatu, er-]
desadornar, apaingetu.
desadvertidamente, oarka-be, oarge.
desadvertido, oarkabe.
desadvertir, ez oartu.
desafear, itsuskatu.
desafecto, oztasun, ozkeri, gaiteztasun. | arerio, aureko, aurezko.
desaferrar, atzikatu, azkatu.
desafiar, axukatu, aup-egin, aupakatu. | gudaldu, akartu, burukatu.
desaficion, zalez.
desaficionar, zalea kendu.
desafijar, aitak semearen semetasuna ukatu.
desafinado, gozakaitz, ereskaitz.
desafinar, ereskaiztu.
desafío, aup, aupada, aupaka, opka, op, axut.
desaforadamente, itsuskiro, | ausarki.
desaforar, lege-kalteztu. | ausartu, ozartu.
desaforrar, azala kendu; azalindu.
desafortunado, itzal eztuna, zori gaitzeko, astrogaitz, zoriongabeko.
desafuero, lege-kalte. | lege-zar-kalte. [katu.]
desagarrar, atzikatu, az-]
desagraciar, itsustu.
desagradar, gaitz-izan, iguindu, naigabetu.
desagradecer, ez erantzun, ez eskar-egin.
desagradecido, eskarbeltz, eskargaitz, eskarge.
desagrado, naigabe, lor, mukertasun.
desagraviar, iraingatu.
desagravio, irainge.
desagregar, berezitu, banakatu. [ugaska.]
desagüadero, urodi, urobi,]
desagüar, ura kendu. | ura itsaseratu, itxasaldu.
desagüazar, urak ustu, uraindu. [urobi.]
desagüe, zurutoki, urodi,]
desaguisado, lege-kalte, sentzugabekeri. | irain, nausa. [kendu.]
desahermojar, onestunak]
desahogadamente, nasai, lasai, lasa, aisa.
desahogado, lots-gabe, ezalka. | lasai, nasai.
desahogar, lazkatu, lasaitu, lasatu.
desahogo, lazke, alai, atsarte, lasai-aldi, utsaldi. | *vivir con*=adi on bizi.
desahuciar, etsitu, etsi izan. | iletsi, sendakaitz, osakaitz.
desaire, oyeskeri. [terka.]
desaladamente, lasterr-las-]
desalar, gatzindu, gatzildu, gezaldu, gezatu.
desalar, egalindu, egalak kendu. [gaindu.]
desalentar, adorekatu, go-]
desalentarse, gogauldu. | *de fatiga*=atsantu.
desaliento, uzkurdura, a-

dorege, alege, ildura, belduŕ.
desaliñado, bandil, baldan, baldatx, endes, arlote, zirtzil, naŕatz, tirtil, tertel.
desaliño, arloteri, naŕaskeri, endes, ziringilu.
desalivar, listukatu, istukatu, itukatu.
desalmadamente, gogape-kaltez. | ankeŕ.
desalmado, gaizto, biotz beltz, ankeŕ.
desalojar, utsi-erazo, etxakatu. | utzi. [raengatu.]
desalquilar, eraenkatu, e-]
desamparado, egotzi, utzi, gales.
desamparar, egotzi, utzi, galetsi. | alde-egin.
desamueblar, tresnak kendu. [belera-egin.]
desandar, atzera-egin, gi-]
desangrar, odolindu, odolustu. [gauldu, uzkuŕtu.]
desanimar, gogaindu, go-]
desanudar, korapiloa lazatu edo azkatu.
desaparear, bakandu.
desaparecer, ostendu, begikatu, bekatu, ayendu, ayenatu, suntzitu, itzaldu.
desaparejar, tresna kendu.
desapasionadamente, giriña-gabe, griñagabe.
desapegar, azkatu, askatu, lokatu.
desapego, zalez.
desapercibido, geŕtu gabe, oaŕkabe.
desapestar, izuŕkatu.
desapiadado, donge, ankeŕ.
desaplicado, ikaskaitz.
desapoderado, urduri.
desapoderar, kendu, irantzi.
desaprender, ikasia aztu edo antzi.
desaprobar, gaiztetzi.
desaprovechar, ondatu, galdu. [gogauldu.]
desaquellarse, gogaindu,]
desarmar, izkilua kendu.
desarraigar, zusteŕkatu, zustŕaikatu.
desarrancarse, eŕkatu, guderoztekatu, igeskatu, luŕa galdu.
desarrapado, zaŕpail, taŕtail, arlote, baldres.
desarregladamente, erage.
desarreglar, eragabetu, eragetu.
desarreglo, nabarmenkeri, eragabe, erage.
desarrollar, azi, aunditu, izkoŕtu. | atzaldu.
desarrollarse, azi, kotoŕtu, kozkoŕtu, izkoŕtu, zizkoŕtu, kozkondu, zabaldu.
desarrollo, azkera. | atzalpen, atzalkera. [rantzi.]
desarropar, erauntzi, e-]
desarrugar, zumuŕak kendu, lautu.
desasado, kirten-gabeko.
desaseadamente, ziltzilki, zikili-mikili.
desaseado, ziltzil, zikin, lirin, zikintsu.
desaseo, naŕaskeri.
desasir, atzikatu, lokatu, azkatu.
desasosegado, kezkatsu.
desasosegar, kezkatu, atse-

kabetu. [kabe.]
desasosiego, kezka, atse-]
desastrado, zorigaiztoko.
desastre, zori gaitz, zori gaizto, aldi txaŕ, elkaitz.
desatar, azkatu, lixatu, legatu, jaregi.
desatascar, lokazkatu.
desatender, adigetu.
desatentar, zorarazi.
desatento, entzungoŕ.
desatino, sentzugekeri, txorakeri.
desatollar, lokazkatu.
desatontarse, zentzutu, zintzotu.
desautorizar, eskubidea kendu, menindu.
desavecindado, suil, etxe egotzia.
desavenencia, makuŕ, mokoŕ, okeŕ, zuŕubuŕu.
desavenir, okeŕtu, mokoŕkatu.
desaviar, bidekatu.
desavisado, oaŕkabe, jakiñez. [rautsi.]
desayunarse, gosaldu, ba-]
desayuno, gosari, azkari. | *del dia de ayuno*=gosarin. [zimiko.]
desazón, kezka. | latzikara,]
desazonar, kezkatu, atsekabetu. | mindu.
desbarajuste, nastapil, zalapart, zalapartada.
desbaratar, goiberatu, goibetu, banandu, pilagainkatu.
desbarbar, bizaŕa moztu.
desbarrigar, sabelindu.
desbautizarse, sumindu.
desbazadero, iŕistoki.
desbeber, gernu-egin, ur--ixuri, piz-egin.
desbecerrar, txala antzitu.
desblanquecido, zurizka, zurizkail. [zurikail.]
desblanquiñado, zurizka,]
desbocadamente, zoroki, loskabe.
desbocar, aoa kendu.
desbocarse, zaldia erotu edo zoratu.
desbordamiento, gainde, gañezka. | *de aguas*= urarangel, uaizte, go.
desbordar, gañezkatu, gaindu.
desbravador, zaldi-ezle.
desbravar, abereak otzandu. | otzandu.
desbrozar, zaboŕa kendu.
descabal, ez oso.
descabalar, akaztu.
descabalgar, zalditik jeitsi.
descabelladamente, sentzugabe. [sentzuge.]
descabellado, sentzugabe,]
descabezar, buruindu, burua kendu. | *el trigo*= itzindu. [antzitu.]
descabritar, antxumeak]
descabullirse, labaindu, labandu, igeskatu.
descaderar, ezkandan min--egin.
descaecer, aldu, makaldu.
descaecimiento, makaltasun
descalabrar, burua zauritu. | kalte-egin.
descalabro, kalte, zoritxaŕ.
descalandrajar, zirtzildu.
descalcez, oŕtuztasun, oñus-

tasun. | lekaide oŕtutzen-gopatza.
descalzar, oñustu, ointustu, oñestu, ankustu, oŕtustu, oŕdustu, uŕtustu, oŕtaintzu. | zulapetu.
descalzo, oñuts, ointuts, ankuts, oŕtuts, oŕtotz, oŕtuz, oñaztaluts.
descaminado, bide-galdu, saestu, zirdoi.
descaminar, bidekatu.
descamisado, atoŕgabe. | txiro, arlote, beaŕa.
descampado, ageri, agiri, zabal. | ateŕi.
descansar, ateseden-egin, atsegin, atsoin, atsaŕtu, astu, atsedan.
descanso, atseden, atseen, atseden-aldi, atsegin, atsegon, atsaŕte, txolaŕte, atsedan.
descantar, aŕiak kendu.
descantillar, akastu, oskatu, koskatu. [ka-egin.]
descantonar, koskatu, kos-]
descañonar, egakiak kendu, egakindu.
descaradamente, nabarmenki, lots-gabe.
descarado, nabarmen, lots-gabe, ezalka, iŕtirin, pipil, aŕpegi andi, kokotz andi, loske.
descarga, zamaintze, peitze. | irauzte, erauzte.
descargar, zamaindu, beitu, peitu. | irautzi. [bitz.]
descargo, estakuru, agar-]
descarnar, aragia kendu, aragindu.
descaro, lots-gabekeri.
descarriar, bidekatu, sayestu. [zuzenbidekatu.]
descarriarse, aldendu. |]
descarrilar, bidetik iŕten edo atera.
descartar, aŕtzukatu.
descasar, ezkongatu. | nastatu.
descascar, kuskatu, puzkatu.
descascarar, azala kendu.
descaspar, zaya kendu.
descastado, endaindu.
descebar, suizkiiari aŕia kendu.
descendencia, jatoŕi, etoŕki, etoŕkin, umedi, sengi.
descender, jetxi, yautsi, beitu, beeratu. | jayo, etoŕi.
descendiente, sengi, jatoŕi, ondoreko, ondorengo, belauneko, ondore, etoŕki, etorkin.
descenso, jeiste, jauspen, jauspide. | apalaldi.
desceñir, geŕestukia kendu, azkatu.
descercado, leku zabal.
descercar, aŕesia kendu, aŕesindu. [-uts.]
descerrajado, galuts, zital-]
descerrajar, zeŕapoa kendu. irautzi, erautzi.
descervigar, lepoa okeŕtu, lepoindu.
descifrar, irakuŕi. | adierazo.
descimentar, goiberatu, aŕastu. [itziak ateri.]
desclavar, ilizeak atera,]
descoagular, urtu.
descobijar, estalkia kendu, ageŕerazi.

descocado, lotsik gabe, ezalka, ziŕilda, ziŕista, iŕtirin.
descoco, esku-geikeri.
descoger, tolesgetu, edatu, zabaldu. [jetxi, jautsi.]
descolgar, beitu, beeratu,]
descolorar, marguldu, mazkaldu. [lo, ubel.]
descolorido, margul. | uer-]
descolorir, marguldu, mazkaldu.
descollar, gaĪurtu, gaindu, gaĪendu, gayendu.
descombrar, zaboŕak kendu, garbitu.
descomedido, geyegi, neuŕiz gain. | eragabe, zakaŕ, ziŕilda.
descomedimiento, lots-gabekeri, nabarmenkeri
descomer, kaka-egin, zoŕo--ustu.
descomodidad, erakaitz,
descompadrar, etsai-erazi.
descompás, neuŕi-gabe.
descompasado, neuŕiz gain.
descompasarse, geikeriak egin. [bakandu.]
descomponer, eragabetu. |]
descomulgar, doibazkatu.
descomunal, ez oitua, nabarmen, izugaŕizko, aundi, laŕi. [omengetu.]
desconceptuar, ospegetu,]
desconcertado, artegatsu.
desconcertar, eragetu, nastu, nasterazo.
desconcierto, erage, ziŕilda.
desconchado, zuil.
desconcharse, zuildu.
desconfiado, ustege, irudikoŕ, idurikoŕ.
desconfianza, ustegetasun, gibel-belduŕ.
desconfiar, ustegatu, belduŕ--izan, gezuŕtetsi, ez ziĪetsi.
desconformar, okeŕtu.
desconocer, ez ezagutu, ez jakin egin, ukatu.
desconocido, ez ezagun, ospegabe, ezauge.
desconsentir, ez lagatu, ez utzi. [ge, itun.]
desconsolado, pozke, ale-]
desconsolar, pozkatu, alegatu, pozketu.
desconsuelo, pozketasun, itun-aldi.
descontar, muŕiztu, eŕoldatik kendu.
descontentadizo, mingoŕ, minkoŕ, minkun.
descontentar, mindu.
descontentarse, mindu, miĪaŕtu, mingoŕtu.
descontento, minduru, minkoŕaldi, naun. | min, naigabe.
descontinuar, jaŕaigetu.
descontinuo, jaŕaige.
descorazonar, biotzindu, biotza kendu. | biozkatu, durduzatu.
descorchar, artelazkindu.
descorderar, bildotsa antzitu edo iguindu.
descornar, adaŕindu.
descortesía, nabarmenkeri.
descortesmente, nabarmenkeri, nabarmenkiro.
descortezar, azalindu, zuildu.

descoser, uŕatu. [ageŕtu.]
descoserse, nabarmendu,]
descosido, itzontzi, beŕitsu, itz-jario. | uŕadura, uŕatu.
descostarse, aldendu.
descostillarse, ortz-gora erori. [tu edo lokatu.]
descoyuntar, ezuŕa aldara-]
descrecer, txikitu, beratu, uŕitu.
descrédito, ospege, omenge.
descreer, ez ziñetsi. | gezuŕtetsi. [gogoŕ.]
descreido, ziñeske, ziñes-]
describir, elestu, eles-egin.
descripción, eles, elesti, eleski.
descriptor, eleskari.
descuajar, urtu. | eŕotik atera, eŕokatu, zusteŕkatu.
descuartizar, laurdendu, laurdenkatu. | zatitu.
descubiertamente, agiri, ageŕtu, agirian.
descubierto, ageri, agiri, estalgabe, idoro. | buruastu, buruts.
descubridero, ikus-leku.
descubridor, ageŕtzaīle. | idorotzaīle.
descubrimiento, ageŕpen, idorokunde.
descubrir, ageŕtu, estalindu, estalgetu. | idoro, begiztu. | jakin. [kin.]
descuento, muŕizte. | moz-]
descuidadamente, ardurage, ajolage, paŕaskiro.
descuidado, ardurage, ajolage, sorayo, lazo, laso, zintzīlo, zabaŕ, *kontugabe*.
descuidar, arduragetu. | *descuide V.*=arduragezu.
descuidarse, zabaŕtu, lazatu, arduragetu.
descuido, ardurage, lazotasun, lazokeri, ajolage, zabaŕtasun, sorayokeri.
desde, —tik | *desde París*=Paris'tik. | —gandik. | *desde Román*=Eŕoman'gandik. [egoki izan,]
desdecir, endakatu. | ez]
desdecirse, gezuŕtu, atzera-egin, itz-jan.
desdén, mukeŕtasun, tast, narga, andiketa.
desdentado, oŕtz-gabeko.
desdentar, oŕtzindu, oŕtzak atera
desdeñar, ezetsi, nargatu, nardatu, nagatu, tast-egin.
desdeñoso, mukeŕ, ezeskoŕ.
desdicha, zorigaitz, elkaitz, aŕiabaŕ. | beaŕtasun.
desdichadamente, zorigaitzez.
desdichado, zorigaitz, zorigaizto. | gaixo, gizagajo, gizajo.
desdoblar, tolesgetu.
desdorar, uŕea kendu, uŕeindu. | itsustu.
desdoro, oŕban, īlun, laido.
deseable, opagaŕi.
desear, opatu, opa-izan, nai-izan. [goŕtu, agoŕtu.]
desecar, idoŕtu, igoŕtu, le-]
desechadamente, txaŕki, txaŕto.
desechar, bazteŕtu, atera utzi, atzerazi, astandu,

goŕatu. | uko-egin, aŕtzukatu, utzi. | egotzi, jauŕti, jauŕtiki, irautzi.
desecho, zaŕpil, ondaŕ, kondaŕ, ondakin.
desedificación, gaizpide, obenbide.
desedificar, gaizkiratu, gaizpideratu, obenbideratu.
deseguida, emagaldu, eme--obendari. [ikuŕatzindu.]
desellar, ikuŕatza kendu,]
desembarazar, arazogetu, azkatu. | lasaitu.
desembarazarse, jauki.
desembarazo, arazoge, loke, azke, lange.
desembarcar, luŕeratu, leoŕeratu, luŕa-egin.
desembargar, eragozkia kendu. | baikuntza kendu.
desembarrar, loya kendu.
desembaular, kutxatik atera. | esan, eŕan, jaulki.
desembocadero, iŕtoki. | iztabo. | iztao.
desembocadura, iztabo, uobi, itsaba. | iŕtoki.
desembocar, iŕten, atera, ateri. | itsasaldu, ura ala ibaya itsaseratu.
desemboscarse, basotik iŕten. [bezatu, ezi.]
desembravecer, otzandu,]
desembuchar, esan, eŕan, jaulki. | *hacer desembuchar*=idaroki, erasan, eralki.
desemejante, ideke.
desemejar, ez iduri izan. | irudindu.
desempacarse, otzandu, beratu, gentzatu.
desempenar, lokuneak bete.
desempeorarse, ongitu, ungitu. [ŕautsindu.]
desempolvar, autsindu, e-]
desenamorar, biozkatu, burukatu. [kendu.]
desencadenar, estuntza]
desencajar, irautsi, irautzi, irauzi.
desencajarse, irudindu.
desencantar, galendu.
desencanto, galen.
desencarecer, merkatu.
desenchavar, iltzeak edo itzeak atera.
desencolerizar, baketu, otzandu, ematu. [azkatu.]
desencordelar, goroikiak]
desencorvar, makuŕa zuzendu.
desendemoniar, gaizkiña, edo goteungea, egotzi.
desenfadar, aseŕea utzi.
desenfrenar, aokoa zaldiai kendu. [gaixtatu.]
desenfrenarse, gaiztotu,]
desenfreno, lazokeri, eskugeikeri.
desenganchar, kizkikatu.
desengañar, galendu, etsi--erazi, burukatu.
desengañarse, galendu, etsitu.
desengaño, galen, espen.
desengrasar, koipea kendu.
desengrosar, meaŕtu.
desenhornar, labekatu, labetik atera.
desenlodar, loya kendu.
desenmascarar, mozoŕoa, kendu. | ezaguerazo.

desenojar, otzandu, beratu, beraxtu.
desentarimar, dorna-kendu.
desentenderse, ez aditu egin, ez ikusi egin, irudi-egin. | egotzi, utzi.
desenterrar, luŕkatu.
desentrañar, sabelindu. | baŕendu. . [| alkatu.]
desentronizar, bakaulkatu,]
desenvoltura, lasaitasun eŕaztasun. [gi-egin.]
desenvolver, lasaiiu. | ar-]
desenvueltamente, lasaiki.
desenzarzar, laŕkatu. | bakandu, banatu.
deseo, opa, gurari, nayari, naiki, epeta.
deseoso, opadun, —gura, —gale, —nai.
desertar, itzuri, luŕa galdu, igeskatu, eŕkatu.
desertor, itzurle. [espen.]
desesperación, ustegekeri,]
desesperar, ustegetu.
desestima, gutxi-espen.
desestimar, gutxi-etsi.
desfachatadamente, nabarmenki, loskabe.
desfachatado, nabarmen, loskabe, ezalka.
desfachatez, lots-gabekeri, ezalka.
desfalcar, molokot-egin, morkolot-egin, meko-egin
desfalco, meko, molokot, morkolot.
desfallecer, aunatu, aundu, angabetu, piratu.
desfallecimiento, anu, aun, pira.
desfavorable, kaltezko.
desfavorecer, kalteztu.
desfiguradó, irudindu, mazkal. [kaldu.]
desfigurar, irudindu, maz-]
desfijar, lokatu. [gune.]
desfiladero, meaka, meaŕ-]
desfilar, leŕoka ibiĪi. | bata bestiari jaŕai joan.
desflecar, albeniztu.
desflemar, istukatu, listukatu, iĪukatu.
desflorar, limuritu, zakaŕtu, erabildu. | miintzuŕatu, neska-galdu. [toindu.]
desfollonar, oŕindu, os-]
desformar, irudindu, kaskaildu, koskatu, matzeŕtu, markestu, mazkaldu.
desforzarse, asperŕtu, apendu, istu.
desgajar, adaŕautsi, zaŕatatu, soildu. | uŕatu. [du.]
desgalgar, amilpetu, amil-]
desgana, gokabe, naga. | aldigaitz, elkaitz.
desganado, gokabe, naikaŕ, nakaŕ, uzkuŕ, enaitu, zilimala.
desganar, gokabetu.
desganchar, adaŕindu, adaŕak kendu. [ia uŕatu.]
desgañitarse, ojuka eztaŕ-]
desgarbado, trapal, mangelo, zintzilo.
desgargantarse, ojukatu, deaderka ari. [jaŕaigetu.]
desgaritar, bidea galdu. |]
desgarrado, esku-geiko, likin, lizun.
desgarrador, uŕakoŕ.
desgarrar, uŕatu, aŕaitu, aŕakatu, zaŕatatu, zaŕras-

tatu. | utzi, irautzi, aldendu.
desgarrón, uŕadura. | saki, sakail, zaŕaski, zaŕasta, uŕakin. [iraungi.]
desgastar, andeatu, igotu,]
desgaznatarse, eztaŕia ojuka, uŕatu.
deglosar, eŕtzargiak kendu, | inguŕindu.
desgorrarse, burustu.
desgracia, zorigaitz, aldi-txaŕ, aŕiabaŕ. [txaŕez.]
desgraciadamente, zori-]
desgraciado, zori gaiztoko, itzal gabeko, ga zpetua.
desgraciar, naigabetu, atsekabetu.
desgraciarse, gaizpetu.
desgranado, alega.
desgranar, aletu, miurtu, pikoŕkatu, pikoŕtatu, uŕgaldu, jaulki, bikoŕtatu, iragozi.
desgrasar, koipea kendu.
desgreñado, sapazto, artsi.
deshabitado, suil.
deshabitar, etxea utzi.
deshacer, eraindu. | autsi, uŕatu, goiberatu.
desharrapado, arlote, zarpail, taŕtail.
deshelar, gesaldu.
desherbar, belaŕa kendu.
desheredar, ondoregabetu.
desheredarse, endakatu.
desherrar, estuntzak autsi, azkatu. [erdoya kendu.]
desherrumbrar, erdoindu,]
deshilachar, zirpildu, altzikatu, pizkitu, listu, zirtzildu, ilbiztu, arikatu.
deshilar, ilbiztu, altzikatu, ariztu, pitsatu, saretu, zirtzilatu, pirtxildu. | *deshilar la carne*=izpitu.
deshinchar, ertu. | aseŕea ustu.
deshojar, oŕindu, itzindu, ostoak kendu, kimatu.
deshollejar, oŕbelindu, oŕindu.
deshollinar, kedaŕa kendu.
deshonestidad, lizun, likits, zikin, lasai. | lizunkeri, lasaikeri, zikinkeri.
deshonesto, lizun, lasai, zikin, limuri, linburi, aragikoŕ.
deshonor, laido, geren.
deshonra, laido, geren.
deshonrado, ospege. | *muchacha deshonrada*= neskatx jazoa.
deshonrar, laidoztatu, laidotu, beztu, iraindu. | emakumea galdu.
deshonroso, laidotsu.
deshora, mugaitz, ez garai.
deshornar, labekatu, labetik atera.
deshuesar, ezuŕindu, ezuŕak kendu.
deshumano, ankeŕ.
deshumedecer, igoŕtu, leoŕtu, *txukatu.* [gaŕi.]
desiderable, naigaŕi, opa-]
desideratum, naiki, elburu, egin-gogo.
desidia, zabaŕkeri, sorayokeri, lazakeri.
desidioso, zabaŕ, nagi, sorayo, lazo, laza.
desierto, lekaro, *eremu, ba-*

samortu, maurtu, basaŕte, padu, oyan. [teskun.]
designación, aututze, au-]
designar, asmo-izan, asmo--euki. | autu, izendatu, berezi, autatu, autetsi.
designio, asmo, egin-gogo, eginai.
desigual, ez beŕdin, beŕdinge. | malkaŕ. | zail, gaitz.
desigualar, beŕdingetu.
desigualdad, ez beŕdintasun
desimaginar, irudimenkatu, oroimenkatu.
desinencia, amaiki, azkenki, atzeki.
desinflamar, ertu.
desinflar, ertarazi, izkutatu.
desinterés, ibazi-gabe, atsegin-sariz.
desistir, burukatu, okatu, oka-egin, okegin.
desjarretar, aztala ebaki. | aularazi, erbaldu.
desjuntar, bakandu, berezi.
deslavar, irekuŕtzi. | maskaldu.
desleal, eto, etoi. [keri.]
deslealdad, etokeri, belz-]
desleir, urtu, gesaldu, ubildu, lobeldu.
deslenguado, aozikin, mingain-luze.
deslenguar, mingaiña moztu. [beŕitsutu.]
deslenguarse, itz-jarion,]
desligar, azkatu, lagatu, lazatu, lasatu.
deslindar, mugatu, mugaŕtu, mugaŕitu.
desliz, leŕada, ziŕist, iŕist, linburketa, uts.
deslizable, leŕakoŕ. [toki.]
deslizadero, leŕagune, iŕis-]
deslizar, leŕatu, ziŕist-egin, iŕist-egin, iŕistu, iŕistatu, linburtu. | uts-egin. | ziri--ziri egin, atsapatsaka-egin.
deslucir, itzaldu.
deslumbramiento, zorabio.
deslumbrar, zorabiatu, luluratu, liluratu.
desmadejado, baldan, erori, makal, tilingo.
desmán, makuŕkeri. | astrugaitz, zoritxaŕ.
desmandado, agintzausle.
desmandar, agindua itzulikatu. | agintzautsi, geikeriak egin. [ratu.]
desmantelar, aŕesiak luŕe-]
desmaña, antze-gabetasun.
desmañado, antzegabeko, kankail. [zoratu.]
desmayar, aldi-gaitz izan,]
desmayo, aldigaizto, aldigaitz, aldaŕte gaizto.
desmazalado, erki, gelbera.
desmedidamente, neuŕi gabe, laŕegi, geyegi.
desmedirse, geikeriak egin.
desmedrar, maskaldu, naŕiotu.
desmejora, naŕio.
desmelar, eztindu.
desmembrar, bazkatu.
desmemoriarse, aztu, anztu, antzi.
desmenguar, uŕitu, beetitu.
desmentir, gezuŕtatu, gezuŕtu, gezuŕpetu, ezeztatu.
desmenuzar, zetu, zeatu,

zeakatu, xetu. | azteŕkatu, azteŕtu. [muina kendu.]
desmeollar, mamia atera,]
desmerecer, galdu, | gutxiago izan. [| nabarmen.]
desmesurado, laŕi, andiegi.]
desmigajar, apuŕtu, papuŕtu, papoŕtu. [tu.]
desmigar, apurkatu, papoŕ-]
desmirriado, sistrin, zintrino, maskal.
desmochar, moztu, motziztu, muŕiztu, mozkindu.
desmoche, mozketa.
desmocho, mozkin, motzondo, motzotondo, mozpil.
desmontar, basoa ebaki. | irautsi. | lubaki.
desmoñar, mototsindu.
desmoralizar, gaiztorazi, gaiztotu.
desmoralizarse, gaiztotu, makuŕtu, okeŕtu.
desmoronar, eŕoiztu, zaŕbaildu. | uŕitu.
desnarigar, suŕindu, suduŕindu. [endakatu.]
desnaturalizar, abeŕkatu, |]
desnegar, auŕezkatu, gezuŕtatu.
desnevar, eluŕa urtu.
desnivel, biuŕi, tanga.
desnivelado, talango.
desnivelar, talangatu, tangalaka. [tsi.]
desnucar, lepatxokoa au-]
desnudar, beluzi, biīluzi, biīostu. | erantzi.
desnudo, laŕu-goŕi, biīuz, biīoiz, biīluzi.
desobedecer, agintzautsi, uko-egin, ezetz-esan.
desobediencia, agintzauspen.
desobediente, agintzausle.
desocupado, astidun, aŕtedun, astitsu, lange,
desocupar, ustu, alde-egin.
desocuparse, astitu, langetu, arazogetu.
desoir, adigetu, entzungoŕ egin, ez aditu egin.
desojar, betindu, begia kendu.
desolación, aŕiabar, zaŕaski.
desolar, luŕeratu, ondatu.
desolarse, naigabetu, tamal-izan, atsekabetu, laŕitu. [uintzale.]
desollador, laŕutzale, laŕ-]
desollar, laŕindu, naŕindu, laŕantzi, laŕutu, laŕuarazi, laŕakitu.
desorden, naztapil, zalapart, zalapartada.
desordenadamente, nasmas, zalapartan.
desordenar, nastatu, naspiīatu, amuŕatu.
desorejar, belaŕindu, belaŕia, ebaki.
desorientar, bidea galdu.
desorar, ezuŕindu, ezuŕak kendu. [tu. | bizkoŕtu.]
despabilar, mukatu, antxi-]
despabilarse, esnatu, eŕnatu
despacio, astiro, geldi, baratz. [īiki-poīiki.]
despacito, geldi-geldi, po-]
despachar, lasteŕegin, arazoa bukatu. | erabaki, itzebaki. | igoŕi, joan-erazo. [landola...)]
despacho, ola (idazkola,]

despachurrar, leŕdakatu, leŕdatu; zanpatu.
despanzurrar, sabela autsi.
desparpajo, erausi, itzontzitasün.
desparramar, sakabanatu, zabanatu, banatu, *baŕeyatu,* edatu. | ondatu.
desparramarse, edatu, zabaldu. [du, zatitu.]
despartir, banatu, bakan-]
despatarrada, zerteka.
despatarrarse, izteŕ - zabal erori, izteŕ-zabaldu.
despavorido, izu-ikara, laztu, laboŕi.
despavorir, izu-ikaratu, laboŕitu, lagoŕitu. [raki.]
despectivamente, narcaabe-]
despechar, gogaitu, burkoitu, isitu, etsitu.
despecho, gogai, gogaitza, burkoizte, isi.
despedazar, zatikatu, puskatu, abaŕakitu, poŕokatu, apuŕiu, xetu, zeatu.
despedida, azkenaguŕa.
despedir, egotzi, irautzi, aizkatu, ayenatu.
despedirse, aguŕka - egin, agurkatu. [ala bilḏu.]
despedrear, aŕiak kendu]
despejado, erne, alai, izpiku, zuguŕ, garbal. | *cielo despejado*=ozkarbi.
despellejar, laŕutu, naŕutu, laŕindu, naŕindu.
despendedor, ondatzaḻe.
despender, ondatu.
despensa, janaritegi, jakitoki, ardantegi.
despensero, janarizai.
despeñadero, malkoŕ, malkoŕtegi, amiltegi, laŕubide. [amilkatu.]
despeñar, eŕoiztu, amildu,]
desperdiciable, ondagaŕi.
desperdiciar, ondatu, galdu.
desperdicio, uzkin, ondakin, ondaŕ.
desperdigar, banatu, edaztu, sakabanatu.
desperezarse, nagiak atera, luzatu, azi-nai.
desperezo, azi-nai.
desperfecto, akatz, koska. | osagaki. [gindu.]
despernar, ankautsi, zan-]
despertador, esnale, esnarāzle, esnatzaḻe, ernatzale.
despertar, esnatu, esnarazo, iratzaŕi, itzaŕi, edazaŕi, eratzanazi, eŕnatu.
despertarse, esnatu, eŕnatu, itzaŕi.
despesar, naigabe, laŕitasun. [du, betiḻeindu.]
despestañar, betiḻea ken-]
despiadado, donge, ankeŕ.
despicar, gogobete, atsegindu.
despicarse, aspeŕtu, apendu, gogobete, istu.
despierto, erne, éŕnai, iratzaŕi, itzaŕ. [ondatzaḻe.]
despilfarrador, banatzaḻe,]
despilfarrar, ondatu, undatu, andeatu, sautu, banatu. [du. | irudindu.]
despintar, margotua atzin-]
despiojar, zoŕkatu, zoŕakatu.
despique, iraiña ordañeztu.
despizcar, zatikatu, apuŕtu.

desplacer, naigabe, atsekabe. [kabetu.]
desplacer, naigabetu, atse-]
desplegar, zabalarazi, zabaldu, edatu. | argi-egin, atzaldu, azaldu. [tu.]
desplegarse, zabaldu, eda-]
despliegue, edaldi, zabalaldi. [ri, zalapart-egin.]
desplomarse, eŕoiztu, ero-]
desplumar, egakindu, bipildu, koroildu, mutildu, pipildu, tanatu, lumatu.
despoblado, lekore, lekaro, *eremu.* [du.]
despoblar, eremutu, oyan-]
despojar, beluzi, kendu, gabetu, irantzi, zoatsi, uldu, —indu, muŕiztu.
despojo, muŕizte. | gudakin. | ondakin, uzkiu, zapo, zaboŕ, zaboŕeri.
despojos, ondaŕak, kondaŕak. [tsindu, mustukatu.]
despolvar, autsindu, eŕau-]
despolvorear, autsindu, autsa kendu, mustukatu.
desportillar, akastu, koskatu, markestu.
desposado, ezkonbeŕi. | esku-estundu. [kondu.]
desposar, ezkonerazo. | ez-]
desposarse, ezkondu. | ezkonitzatu.
desposeer, kendu, kenarazi.
desposorio, ezkonitz.
déspota, legerik eztun nausia. [nauskeri.]
despotismo, nausikeri,]
despotricar, erausi.
despreciable, goŕotogaŕi, zital, txaŕ.
despreciado, ezetsi. | oinpeko, oinpetu.
despreciar, ezetsi, uŕuindu. malmetitu.
desprecio, ezespeń, erdeñu, narda, narga. | tast, mukeŕtasun. [jalki, azkatu.]
desprender, lazkitu, jaregi,]
desprendido, ez berekoi, esku-zabal. [baltasun.]
desprendimiento, esku-za-]
despreocupado, ezazol, ajolagabe, griñagabe, birikandi. [tzaldu.]
desprestigiar, izen ona i-]
desprevenido, ez gertua, oaŕge. [ki, ez doi.]
desproporcionado, ez ego-]
despropósito, zorakeri, aterakeri.
desprovisto, gabe.
después, gero, saŕi, osterontz. | ondoren. | *después de* = ezkero, —ta.
despumar, bitsindu, apaŕindu.
despuntar, zia kendu, izindu. | uŕatu, zildu, soŕtu, ernatu, [erauzi.]
desquiciar, irauzi, irautsi,]
desquijarar, masail (matrail, matel)-ezuŕa autsi.
desquitar, kitutu, kitatu, ordaindu, ainbestetu.
desquite, kito, kitu, ordain.
destajar, itz batu, izpatu.
destajo (a), onenbestean.
destartalado, baldaŕ, koŕokoil.
destazador, zatikari.
destazar, zatikatu.
destejer, euna zaŕakatu, iz-

pitu. | deuseztu. [disa.]
destello, izpi, dirdira, dis-]
destemplanza, giro-aldaketa. | neuŕigabetasun.
destentar, ziltzagia kenduerazo.
desternillarse, leŕtu, uŕatu.
desterrar, eŕikatu, eŕbesteratu, oiltu, aŕoztu.
desterronar, zokoŕak autsi.
destetar, antzitu, titigetu, iguindu.
destete, iguintza, titigetza.
destiempo, mugaitz, muga gaitz.
destierro, eŕikatze. | eŕbeste, atzeŕi, aŕotzeŕi, aŕoztoki.
destilación, jarion, erion.
destilar, jario, jarion, erion.
destinar, arakotu.
destino, jo-muga, elburu, etoŕkizun.
destitución, menintze.
destituir, gabetu, kendu. | menindu. [zoro.]
destornillado, txoriburu,]
destoserse, beaŕik gabe estul-egin. [artezi izan.]
destrejar, antzez lan-egin,]
destreza, trebetasun, ganora antze, enamun, artezi.
destripar, sabelindu.
destripaterrones, goldalari, orgil.
destrizar, apuŕkatu, papuŕtu, apuŕtu, zeakatu, zatikatu. [tziñeko, itsu-argi.]
destrón, auŕeko, itsu-ain-]
destronar, bakaulkatu.
destroncar, zuntoitik ebaki.
destrozado, zaŕpil, zaŕbil.
destrozar, zatitu, puskatu. | laŕegi sautu. | etsayak garaitu, biŕindu, banatu.
destrozo, biŕín, sakail, trisku, puska, zati. [tzale.]
destrozón, zeakatzale, zati-]
destrucción, ausiabaŕtza, eŕauste, zaŕaski, galtzakunde. [le, ausle.]
destructor, ondale, eŕaus-]
destruir, deuseztu, ondatu, suzitu, suntzitu, zuzitu, eŕaustu, austu.
desudar, izerdia kendu, izerdindu.
desuncir, uztaŕkatu.
desunión, berezkeri.
desunir, batzindu. | mokoŕkatu, etsai-erazi.
desuñar, azkazalak kendu.
desusar, oigetu.
desustanciar, mamia kendu. | mazkaldu. [atera.]
desvainar, miuŕtu, lekatik]
desvalido, maldeŕ, egotzi.
desvalijar, bide - zoŕokoa ebatsi, muŕitu.
desván, ganbara, sapaigan, japai, sabai.
desvanecer, itzaldu, ayenatu, aizkatu. | deuseztu, suzitu. | antustetu.
desvanecerse, keztu. | zorabiatu, zorabilatu, txolindu, burtzoratu.
desvanecimiento, antuste, aŕokeri. | aldigaitz, zoraldi.
desvarar, leŕatu, iŕistatu.
desvariar, itzerotu.
desvario, itzero, burtzoro, aldigaitz. | erokeri, erake-

ri, zorakeri.
desvelar, lo-galdu.
desvelarse, arduratu.
desvelo, lo-gabe, lo-gabeak.
desvenar, zañak kendu. | izpitu.
desvencijado, koŕokoil, baldaŕ, koloka.
desventaja, kalte.
desventura, zorigabe, zoritxaŕ, zorigaizto. [gaizo.]
desventurado, zorigabe.]
desvergonzado, bekokitsu, mutiri, arpegi aundi.
desvergüenza, lotsagabe, ezalka. | lotsagabekeri.
desviado, okeŕ, zeaŕ.
desviación, okeŕune.
desviar, okeŕtu, oyeŕtu, zeaŕtu, sayestu, zeaŕarazi, okeŕarazi, makuŕarazi.
desviarse, oyeŕtu, zeaŕtu, okeŕtu, bidegetu.
desvío, oyeŕ, zeaŕ, okeŕ, makuŕ.
desvirgar, neskuztasuna galerazi, neskutza galdu.
desvirtuado, utsal, otzil, maskal, geza.
desvirtuar, utsalarazi, maskaldu, maluskatu, ilaundu. [du, zerbeldu, otzitu.]
desvirtuarse, gezatu, utsal-]
desyerba, joŕai, joŕaiketa.
detallar, zeakatu, zeaztu, apuŕkatu.
detalle, zeaztasun, zeatz. | *en detalle*=zearo, apuŕka, gutxika, taŕtika.
detención, geldi - erazte. | gelditze. [petxaldu.]
detener, geldi - erazo. | es-]
detenerse, gelditu, tenk-egin.
detenidamente, geldiro.
detenido, gelbera. | zuŕ, zikoitz, zeken. [ki.]
detentar, berea eztana eu-]
deteriorar, naŕiotu, naŕiatu, peritu, peitu, maskaldu.
deterioro, naŕio, naŕiopen.
determinación, erabaki, itzebaki, abelera. | ausaŕ, ozaŕ, azkaŕtasun.
determinado, ausaŕta, zirt--zarteko. | *artículo determinado*=mugitz zeindua edo mugatua.
determinar, mugatu. | zeindu. | itzaŕtu, erabaki. | epaitu, epaiztu.
determinativo, mugale.
detestable, iguingaŕi, goŕotogaŕi, agitz txaŕ.
detestar, narda-egin, gaitzetsi, nagatu.
detonación, danbada, zart.
detonar, danba-egin, zart--egin. [kaldi, eleztaldi.]
detracción agapaldi, ao-]
detractar, eleztatu, gibeljan, gaitz-esan.
detractor, eleztale, gaitzesale, gaitzeraile.
detraer, aldendu, zeaŕarazi. | eleztatu, gibel-jan, gaitz--esan, nastatu. [ostean.]
detrás, atzean, gibelean,]
detrimento, kalte, galkuntza, galpen.
deuda, zoŕ, zooŕ. | naŕ.
deudo, aide. | aidego, aidetasun. [zoŕtun, zoŕale.]
deudor, zoŕdun, zoŕduru,]
devanadera, irunalki, alkai,

astalka, ariltoki, kotxea, ikurizki; ugaurku, uerku.
devanar, arildu, arilkatu.
devanear, itz-erotu.
devaneo, itzero, burtzoro. | erokeri, zorakeri.
devantal, altzo, altzoin, *mandaŕa, mandeŕe.*
devastación, sakail, aŕastada, soildura.
devastar, sakaīatu, sakaīakatu, sakaildu. [—endu.]
devengar, beretu, —retu.]
deviación, okeŕune, okeŕtze.
devoción, zaletasun, zale, gotzale, gogo-nai, ontzale, oneraspen. | geŕtasun.
devocionario, otoigu.
devociones, otoitzak, otoyak, otoigu. [pen.]
devolución, itzulpen, biuŕ-]
devolver, itzuli, utzuli, biuŕtu.
devorar, mauka - irentsi, mauta-iruntsi, iretsi, lexatu.
devotamente, zaleki, zalez.
devoto, zale, jaunzale, jainkozale. [otz.]
deyección, kaka, zirin, gor-]
deyectar, kakegin.
dia, egun. | gabeun.
diablillo, praka-goŕi.
diablo, goteunge, gokaizto, gaizkin, añen, aindurati.
diablura, biuŕkeri, nabaskeri.
diabólico, goteungearen, goteungearekiko. | biuŕ, gaizto, ezin txaŕago.
diaconado, jaupaltseintza.
diácono, jaupaltsein, jaupari-sein. [estun.]
diadema, bekostun. | bur-]
diáfano, gaŕden.
dia oresis, izerdi.
diafragma, bare-sare, bualtsare. [ezaubide.]
diagnóstico, eritasunaren]
diagonal, koneŕ.
diagonalmente, koneŕka.
dialecto, elgi, elki.
dialogar, elkaŕ itz-egin.
diálogo, elkaŕitz. | *Soliloquio y diálogo* = buritz ta elkaŕitz.
diamante, ikatzaŕi.
diametralmente, begiz-begi.
diámetro, kaizu.
diana, goitzeresti.
diariamente, egunero, egunoro.
diario, eguneroko, egunoko.| *comida diaria* = eguneroko bazkaria. | egunari, eguneko sari. | izpeŕkingi.
diarista, izpeŕkingilari.
diarrea, kakeri, lasteŕeri, sabeldario, beerazko, beerako, beitiko.
diastole, zabalaldi.
diatriba, iñaŕosaldi, itz minkoŕak.
dibujar, maŕeztu.
dicción, itz, solas, mintz. | esakera, solaskera, idazkera. | oguzkera.
diccionario, iztegi, solastegi, minztegi.
diciembre, lotazīla, *abendu,* neguil, otzaro.
dictamen, eritsi, eski, iritzi,

aburu. | aolku.
dictar, izkuŕi.
dicterio, itz iraintsu.
dicha, zori n, zorun. | aduŕ, zori, astru.
dicharachero, aotsu.
dicharacho, esames, esakeri, eŕakeri, ele.
dicho, izkuntza, eŕantza, esangi, eŕangi. | zirto, eztena. | ezkonitz.
dichosamente, zori onez, zoruntsu. [runtsu.]
dichoso, zori oneko, zo-]
didáctica, irakatsaraodi.
diecinueveavo, emeretziren.
dieciochavo, emezoŕtziren.
dieciocheno, emezoŕtzigaŕen.
dieciseisavo, amaseiren.
dieciseiseno, amaseigaŕen.
diecisieteavo, amasaspiren, amazazpiren.
diente, oŕtz, agin. ¦ kroska, krozka, koska.
diestra, eskuin, eskui, eskubi. [ziz.]
diestramente, antzez, aŕte-]
diestro, eskuin, eskui, eskubi. | eskuñalde. | trebe, terbe, antzatsu, aŕtetsu, esku - egoki, zernaitako, ezertako.
dieta, januŕi, uŕibiza, janez, ezjan. | sendabide, osabide. | egunari. | batzaŕ.
diez, amaŕ. | *a las diez en punto*=amaŕ-amaŕetan.
diezmador, amaŕendari.
diezmal, amaŕki.
diezmar, amaŕendu. | izuŕiztu.
diezmesino, amaŕki, amaŕ iñeko.
diezmo, amaŕen.
difamador, iraingin.
difamar, ospegetu, beztu, iraindu,
difamatorio, iraintsu.
diferencia, banai, bereza. | zeingi. [katu, zeindu.]
diferenciar, banaitu, berez-]
diferenciarse, nabaritu, nabaitu.
diferente, bestelako, beŕtzelako, ez beŕdin, berezi, erabeste.
diferentemente, bestelaz, beŕtzelaz. | *obrar diferentemente* = era bestez egin.
diferir, gerokotu, berantu, gibelatu. | banaitu, berezkatu. [ez eŕez.]
difícil, gaitz, zail, ez eŕaz,]
dificilmente, nekez, zailtsu.
dificultad, nekeze, neke, korapiñlo, gaitz, zail, koroska, koska, durdur.
dificultar, eragozpideak ipiñi, zaildu, gaiztu, zaiñetsi. [nekez.]
dificultosamente, zailtsu,]
dificultoso, gaitz, zail, zailtsu. [gibel-belduŕ.]
difidencia, ustegetasun,]
difluir, edaztu.
difundir, zabalarazi, edarazi, edatu, zabaldu, banatu, zabanatu, eŕotu, eŕoztatu. [eŕoztatu]
difundirse, zabaldu, edatu,]
difunto, il, zan, zandu, zendu, zen. | *el difunto Ri-*

palda = Eŕipalda zana (zena).
difusamente, edaz.
difusivo, edakoŕ, zabalkoŕ.
difuso, edatsu.
digerir, egosi, txegosi, txigoitu, egotu, lisirtu.
digerible, egoskoŕ, egosi-eŕez.
digestión, egospen, egos-
digestivo, egoskaĩlu.
Digesto, eŕomataŕ-legedi.
digital, apo-osto, kuku-belaŕ, kuku-poŕu, sukaŕ-bedaŕ.
dignamente, era egokiz.
dignarse, on-izan. | *dignese V. escribirle*=idatzi, aŕ-en, zayozu.
dignidad, —gaŕitasun. | nausitasun, garaitasun.
dignificar, gaitu.
digno, gai, —gaŕi.
digresión, itz-beste egite, besteratze.
dije, bitxi, pitxi.
dilacerar, laŕutu, naŕutu. | ospea itzaldu.
dilación, luzapen. | luzakeri.
dilapidar, ondatu, banatu, galdu, bonbondu.
dilatabilidad, luzamen, geimen.
dilatable, luzakizun.
dilatación, zabaltze, luzapen, beŕeta. | aŕotasun.
dilatadamente, luzaro.
dilatado, edatsu. | zenbatsu.
dilatar, luzagotu, luzatu, beŕetu, aŕotu, geitu, zabaldu.
dilatoria, luzatasun.
dilección, atsegin-maite, maitekunde, maite-saŕe.
dilecto, atsegin-maitatua.
dilema, bai-ala-ez.
diligencia, ernetasun, maraztasun, baraztasun, agudotasun. [katu.]
diligenciar, bideratu, bĩla-]
diligente, eragin, erne, ardurati, maratz, zoli, sumaŕ, sumeŕ.
diligentemente, erne, arin, arduratsu, agudoki.
dilucidar, argitu, argiagotu, argi-erazo, zeaztu.
diluir, ubildu, lobeldu.
diluviar, ibaika euri-jasa.
diluvio, euri-jas, uri-jol. | ugolde, urolde, uolde, ubelde, uralde, ujol, uiol, urijol, idol. [toŕi, jatoŕi.]
dimanar, jario, jarion. | e-]
dimensión, neuŕi, kaizu, goibe, —bete, (gizabete, zugatz-bete...), jaiz.
dimidiar, erdibitu, erditu.
diminuto, ze, zeatz, txikaŕ, purtzil, izpi, xume, pitoka, pitika, ziztoŕ, ziztraka.
dimisión, egozpen, egotzaldi, uzte, utziera. | *de un cargo*=jarein.
dimisionario, uztale.
dimisorias, gotzai-idazkia.
dimitir, egotzi, utzi. | *un cargo*=jarein.
dinámica, indaŕ-izti. [kin.]
dinamómetro, indaŕ-neuŕ-]
dinastía, bakaldun-jatoŕi.
dinerada, dirutza.
dineral, dirutza.
dinero, diru, ziz, uŕe, zidaŕ,

zirar, zilar, txindi.
dineroso, dirudun, aberats, aberatz.
dingolondango, maiteki, iskintxo.
dintel, ataburu, oinbel, ainbel, birinbel, atalburu, atalari, arbete.
diocesano, goteŕkiko.
diocesi, goteŕki.
diocesis, goteŕki.
Dios, Urtzi, Jaun, Goiko-Jaun, Jaungoikoa. | *a la buena de Dios*=lardazkaz. [zakta, gizalege.]
diplomacia, eŕiketa. | gi-]
diptongo, biki, bikoitz.
diputado, ordezkari, auŕkeztari. | aldun.
diputar, autu. [ugain.]
dique, kai, pezoin, pesoin,]
dirección, bide, zuzenbide, | bidatz, loŕatz.
directamente, zuzen, arŕez.
directo, zuzen, arŕez.
director, zukendari, arŕezkari. [tezpide.]
directorio, zuzenbide, aŕ-]
dirigir, zuzendu, arŕeztu, | biderakutsi.
dirigirse, —aratu, —aronztu, jo.
dirimir, autsi, uŕatu, deuseztu, ezereztu. | auzia epaitu edo bukatu.
disanto, jai-egun.
discernimiento, adikuntza, sen, sentzu.
discernir, zeindu.
disciplina, irakaskintza. | astikai. [tindu.]
disciplinar, irakatsi. | as-]
discípulo, ikasle, ikaslari. | jarraile, jarraitzale, jarraitun.
disco (de luz), litsa.
díscolo, nabasi, ayeŕ, biguŕi.
discontinuo, jarraige.
discordancia, auŕetasun.
discordar, bi eritsi edo iritzikoak izan, okeŕtu.
discordia, lazka, lazkeri.
discreción, adikuntza, zogiera, zentzutasun.
discrecional, aukerako.
discrepancia, batez, banai, bereza. [katu.]
discrepar, banaitu, berez-]
discretamente, zuŕki, sotilki.
discreto, zuŕ, zuegi, zogi, urgoi, urguri, umo, oarŕtun, zuguŕ. | aolkari, oarŕkari, itundari.
disculpa, agarbitz, *aitzeki.*
disculpar, agarbiztu, aitzakiak eman.
discurrir, ibilkatu, bidegin. | lasteŕ-egin. | gogaldu, iraditu.
discurso, adimen, uleŕmen. | gogoeta. | izkintza, itzaldi. [keta, ika.]
discusión, izka, liskaŕ, eti-]
discutir, jardun, jarduki, izkatu, ikatu.
disecar, ebaikatu.
diseminado, banazka.
diseminar, banazkatu, banakatu, banatu, sakabanatu, edatu, zabaldu.
disensión, lipizta, makuŕ, makuŕkeri, zuŕubuŕu. | liskaŕ, izkuŕduka.
disertar, eztabaidakatu.

disfavor, erakaitz.
disfráz, zamo, koko. | mozolo, mozoŕo, mazoŕo, zamoŕo. [moŕo, zamoŕo.]
disfrazado, mozoŕo, zo-]
disfrazar, zamotu.
disfrutar, gauzaren onak beretu. | gozaŕtu, pozaŕtu.
disgregar, bazkatu.
disgustar, naigabetu, erdeñatu. | gaitz-izan, nardakatu, iguindu.
disgusto, naigabe, loŕ, erdeñu, atsege, zimiko. | iguin.
disimil, banai, bereza.
disimuladamente, itzaliki.
disimular, aizundu, eskutatu. | gaintzuritu, txurizkatu, adobatu.
disimulo, itzalgaitz, zuuŕkeri, ixilkeri.
disipador, ondaĪe, irioile, zuŕgari, banatzaĪe.
disipar, ondatu, andeatu, banatu, ayenatu, adelatu, irion.
dislate, zentzugabekeri.
dislocado, loka, zurdunpa.
dislocadura, loka, jardokidura, aterea.
dislocar, lokatu, estrokatu, trokatu, terebukatu, kolokatu, jardoki, aldaratu.
disloque, aldapen, aldaro, lokatze.
dismembrar, bazkatu.
disminuir, uŕitu, gutxitu, gutitu, puskatu.
disnea, arnas-neke, asneke, atsandi.
disociar, banatu, berezitu.
disolución, lazotze. | lazokeri, nabaŕkeri.
disolutamente, lazoki.
disoluto, eskugeiko, nabaŕ, lizun.
disolver, azkatu, lazotu, lixatu. | bazkatu.
disonancia, gozagaitz, ereskaitz. [ke.]
dispar, banai, bereza, ide-]
disparar, erauzi, irauzi, bota, egotzi. [ñerotu.]
disparatar, itzerotu, egi-]
disparate, zentzugabekeri, ezongi, ezondo, eragabezko. [bereztasun.]
disparidad, banaitasun,]
disparo, erauzte, irauzte. | zentzugabekeri.
dispendio, galkuntza, ondakuntza.
dispensa, epantsu, legazka, letazka, lakemen.
dispensador, emaile, emaĪe, arazodun.
dispensar, eman. | legazkatu. | azketsi, *barkatu.*
dispepsia, urdaĪeko.
dispersar, banatu, sakabanatu, biŕindu.
disperso, banatu, banakatu.
dispertador, esnale, ernatzaiĪe.
displacer, naigabetu.
displicencia, mukeŕtasun.
displicente, mukeŕ, nardabera, iguinbera.
disponer, ezaŕi, jaŕi, *paratu,* | atondu, eratu. | geŕtu, geŕta, igitu, *maneatu.* | erabaki, agindu.

disposición, geŕtasun, gaitasun, ario. | era.
dispuesto, geŕtu. | leŕdendi, zeŕdendi. | trebe.
disputa, eztabaida, izkuŕduka, jaŕduka, jaŕduki, zezio, etiketa.
disputador, eztabaidakari.
disputando, eztabaidaka, lipizta, akuŕian.
disputar, eztabaidakatu, izkatu, ikatu, jaŕduki, lipiztu, leikitzatu. [sun.]
distancia, bitaŕte, uŕutita-]
distante, uŕuti, uŕun.
distar, uŕuti-izan, uŕun-izan. | agitz banaitu.
distender, zainbiaŕtu, zainaŕtatu.
distensión, zainbiaŕtu.
distinguir, zeindu, zertu, nortu, berezkatu, banaitu, ezagutu, nabarmendu, bakaŕtu.
distintivo, ezaubide.
distinto, beste, beŕtze. | osterontzeko, osteango.
distracción, oaŕkabe, adigakintza. | lazokeri.
distraer, oyeŕtu, zeaŕarazi, okeŕtu, aldendu. | alaitu, jostatu, jostakatu. | bestetaratu, beŕtzetaratu, adigatu.
distraidamente, oaŕkabe.
distribución, banatza, banaketa. [zitzaīe.]
distribuidor, banatzaīe, u-]
distribuir, banatu, (zatibanatu, erdibanatu, laurdenbanatu...), banakatu, laindu, uzitu, saildu.
distrito, jauŕi-eŕki, eŕi-alde, berezi, baŕuti, eŕbaŕuti.
disturbar, lazkatu.
disturbio, lazka, lazkeri, iskanbil, istilu. [maindu.]
disuadir, burukatu, as-]
disyuntiva, bai-ala-ez, zirt edo zart.
diurético, gernu-eragi.
diurno, eguneko. | aŕendi-idaztiño. [tasun.]
diuturnidad, aspaldi, luza-]
diuturno, aspaldiko.
divagar, oŕon ibiīi, aron ibiīi, oŕonatu. | besteratu, beŕtzetaratu, itz beste egin. [ratu, uŕundu.]
divergir, alde-egin, uŕuti-]
diverso, ez bat, ez beŕdin, beŕdinge, ideke.
diversificar, bakandu, banaztu, berezitu.
diversiforme, era asko.
diversión, jolas, josta, josteta, jostaketa, jai.
diverso, ideke, beste edo beŕtze erako.
divertido, jostakin.
divertir, oyeŕtu, zeaŕarazi, okeŕtu, aldendu. | alaitu, jostatu, jostakatu, gozarazi.
dividendo, atalkizun, zenbatengai. | *activo*=banakizun. | *pasivo* = diru ekaŕkizun. [nakizun.]
divididero, atalkizun, ba-]
dividir, ataldu, zatitu, puskatu, zenbatendu, uzitu, —natu. | *dividir por uno, por dos, por cuatro, por veinte*=banatu, binatu,

launatu, ogeinatu.
dividuo, atalgai, atalkizun.
divieso, erlekisten, zaldaŕ, zeldoŕ, anditsu, azkoŕdin, basasto, pisika, pixika.
divinidad, jaungoikotasun, jainkotasun.
divinizar, jaungoikotu. | deundu, iskiñi.
divino, jaungoikozko, jainkoaŕ. | zayo, bapo, bikain-bikaña. [-bide.]
divisa, ezaubide, ezagun-]
divisar, begiztu, begiztatu, erdikusi.
divisibilidad, atalgaitasun.
divisible, atalgai, atalkizun.
division, zenbatentza, atalpen. | lazka. | atalki, sail, targo, aloŕ, —ki.
divisor, atalkin, zenbatengi.
divisorio, atalkoŕ. | *piedra divisoria*=zedaŕi, zedaŕe, zeaŕi. [koaŕ.]
divo, jaungoikozko, jain-]
divorciar, banandu, berezkatu, ezkontzautsi.
divorciarse, ezkontzautsi.
divorcio, ezkontzauste, (berezkeri, bizikalaŕgun).
divulgar, banatu, zabaldu, edatu, ospatu.
diz que, omen, emen.
do, non? | *do desciende?*= nondik datoŕ?
dobladamente, biuŕki, makuŕki.
dobladillo, algain, aloz, alontz, izu, azpildura, axpiltxun.
dobladura, toleskune.
doblar, bikundu. | tolestu, malgutu, toloztatu, izuŕtu, zizuŕkatu. | biuŕtu.
doble, bikoitz, bikonde, bikun. | azpildura, malgu. | gizabiuŕa, biuŕ, biguŕ, biyuŕ. [tolestu. | ezi.]
doblegar, makuŕtu, biuŕtu,]
doblez, toles, azpildura, biuŕ. | biuŕkeri, makuŕkeri, toleskeri.
doblonada, dirutza.
doce, amabi.
docena, amabiko, amabika.
doceno, amabigaŕen.
docente, irakaslari. | *iglesia*=doibatz irakaslari.
dócil, samuŕ, ekaŕeŕez, *maneŕez,* eskukoi, era oneko, men, ben.
docilidad, samuŕtasun, —eŕeztasun.
dócilmente, eskukoi-arauz.
docto, ikastun, jakitun.
doctor, irakaslari. | sendalari, osalari.
doctorar, irakaslaritu.
doctrina, irakaskintza. | ikasketa, ikasti. | *doctrina cristiana*=kistaŕ-ikastia.
doctrinador, irakasle.
doctrinar, irakatsi, jakin-erazo. [ageŕkai.]
documento, agiri, ageri,]
dogal, biluŕ. | ukabiluŕ.
dogma, egi. | ziñeskai. | ziñeskintza.
dogmatismo, ziñeskintza.
dogmatizar, gezuŕ-erakatsi.
dogo, zezen-txakuŕ, *ualano,* ualanora.
dolencia, min, eritasun, mi-

ñatz, miñantz, zinkuri, aje.
doler, min-izan.
dolerse, gaŕbai-izan, gaŕbaitu, *damutu.* | eŕukitu. uŕikaldu.
doliente, muño, mindun. | naigabetu, atsekabedun.
dolo, iruzur, atzipe, maŕo, maŕoteri.
dolor, min, oñaze. | gaŕbai.
dolorcillo, min soŕ, min suŕ, min goŕ.
dolorido, minbera, muño, mindun. | laŕi, atsekabe.
Dolorosa, Ama Neskutza Nekatsuaren antzezki, Nekatsu.
dolorosamente, minki.
doloroso, nekatsu, alatsu. | nekezko, minkoŕ.
dolosamente, estalgiz, esku-azpiz, atzipez.
doloso, atzipeti.
domador, ezle, ezlari, ematzaīle.
domar, eskuratu, ezi, bezatu, zebatu, zezi, ematu, otzandu, emarazi.
domeñar, ezi, eskuperatu, eskuratu, gainberatu, gaindu, emarazi. [tu, ezi.]
domesticar, bezatu, zeba-]
domesticidad, etxekotasun.
doméstico, etxeko, etxetiaŕ. | otsein, ogiko.
domestiquez, ezikoŕtasun.
domiciliar, etxaldu.
domiciliarse, etxaldu. | eŕitaŕtu. [eŕitaŕ, eŕkide.]
domicilio, etxe, bizitoki. |]
dominador, garaile, gainkari, jaube.
dominar, jabe-izan, nagusi-izan. menpetu, azpiratu, gaindu, gañaŕtu. | eŕotik jakin.
dómine, latel-irakaslari.
domingo, igande.
dominguero, iganderako. | igandetako.
dominica, igande.
dominical, igandeko. | *oración*=Gure Aita.
dominicana, lekaime domekaŕ, domekaŕ.
dominicano, lekaide domekaŕ, domekaŕ.
dominio, al, jabetza, nagusitza, jabego. | aldeŕi, bakaldeŕi.
don, emai, emaitz. | jauna.
dona, andere.
donaire, maiteki, politasun. | leŕdendi. [emalari.]
donante, emaīle, emaile,]
donar, eman.
donativo, emai, emaitz.
doncel, gizkarbi.
doncella, neskutza. | mirabe, neskato.
doncellería, neskuztasun.
dónde?, non? | — n. *la casa donde él nació*=bera jayo zan etxea.
dondequiera, non-nai.
donosamente, alaiki.
donoso, alai. [teki.]
donosura, politasun, mai-]
doña, andere.
doquiera, non-nai.
dorada, uŕaburu, taularin.
doradilla, odol-belaŕ.
dorado, uŕe-antzeko. | uŕe-

dun, uŕeztatu, uŕaztatu.
dorador, uŕeztari.
dorar, uŕeztatu, uŕaztatu. | gaintzuritu.
dormida, etzauntza, etzaungi, etzatoki.
dormidera, lo-belaŕ.
dormidero, lo-erazle. | lo--toki, etzaungi.
dormilón, loti, lo-zaku, oezulo, oekoi, oeti.
dormir, lo-egin, lokaŕtu. | *un miembro*=txinguŕitu.
dormitar, loak aŕtu, sentatu, zentatu.
dormitivo, lo-eragi.
dormitorio, oategi, oetoki, lotoki, etzauntza, etzatoki. [aŕaspil, kaiku.]
dornajo, olaska, zuraska,]
dorsal, gibeleko, atzeko.
dorso, gibel, atze, gain.
dos, bi, bida, biga.
dosalbo, bi anka zuri.
dosañal, bi urtedun.
doscientos, beŕeun.
dosel, drosel, trozel, trozal.
dosis, sendaki-aŕaldi. | aŕaldi. [sari-eman.]
dotar, ezkontsari - eman,]
dote, ezkontsari, sari.
dozavo, amabiren.
draga, kaŕamaŕo.
dragar, kaŕamaŕoztatu.
dragón, irantsuge, eraintsuge, sugin.
dragontea, suge-lepo.
drama, antzeŕki.
dramático, antzeŕkiĪe.
dramaturgo, antzeŕkiĪe.
drope, zital. [dun.]
drupa, sokan, sokada, ezuŕ-]
dua, meatz-langiĪe.
dual, biñako.
duba, luŕesi.
ducentésimo, beŕeungaŕen.
ductil, zabalkoŕ, luzakoŕ, —koŕ. | eŕaz.
ductilidad, zabalkoŕtasun, luzakoŕtasun, —koŕtasun.
ductor, buru, biderakusle.
ducha, zuŕut, uŕutxista.
ducho, trebe, terbe.
duda, ezpai, alote, zalantza, zelentza. [tu, ezbai egon.]
dudar, zalantzatu, uztoka-]
dudoso, zalantzako, bada--ezpadako, ezpaiko, ezbaiko.
duela, upelgai, kupelgai, pipol, pipoil, baŕata, zeiu,]
duelista, liskaŕti. [txiĪa.]
duelo, liskaŕ. | zegiozi, iĪaŕ. | *estar de duelo*=minduru, mindun.
duende, malo, papao, iraxto, zomoŕo, gizotso.
duendo, etxetiaŕ, otzan, ezia.
dueña, etxeko andere (andre), andere, jabe, jaube.
dueño, jabe, jaube, etxeko--jaun, etxe-jaun.
duermevela, lokoloxka.
duerna, oaska, olaska, zuraska, odi.
dueto, bikaŕ.
dula, eletalde.
dulce, gozo, gozatsu, eztitsu, eme. | *agua dulce*=ur geza. | koxo, goxo.
dulcedumbre, gozotasun, ematasun. [ro, eztiki.]
dulcemente, gozaro, goxo-]
dulcero, gozo-zale. | koxo-

gile, goxogile.
dulcificar, gozatu, eztitu.
dulero, elezai, abeltzai, zaltzain. [zo.]
dulzaina, alboka, bolingo-]
dulzainero, albokari.
dulzura, gozotasun, eztitasun. [aremun.]
duna, ondarr-muno, arepil,]
dúo, bikarr, bikoitz.
duodécimo, amabigarren, 12'g.
duodécuplo, amabikoitz.
duodenario, amabiurren, amabiurun.
duomesino, biki.
duplicar, bikoiztu, bi bidertu, bitandu, bikundu, biñakatu, bitu.
dúplice, bikoitz. | bietako.
duplicidad, biurrikeri, izuntasun.
duplo, bikoitz, ainbeste, beste ainbeste, bitan anbat.
dura, iraun-aldi.
durable, iraukorr.
duración, iraupen, irautasun, iraunaldi.
duradero, iraukorr.
duramente, gogorrki.
durante, bitarrtean, arrtean, dirauen arrtean, diraueño.
durar, iraun.
durazno, arri-gerezi.
dureza, gogorrtasun, gogorrkeri.
duro, gogorr. | latz. | mokerr. | zeken. | ogerrleko. | ***a duras penas***=ozta-ozta.

E

e, e. | eta, ta. | ***tú e Ignacio***=i ta Iñaki.
ea!, tira!
ebanista, olarotz, olgin, ***maiazturu, maestru.***
ebrancado, zugaitz adarrindu. [dikeri.]
ebriedad, mozkorrtasun, or-]
ébrio, mozkorr, ordi.
ebrio, mozkorrti, orditi, ardozalegi.
ebullicion, irakitaldi. | ***ruido de la***=barbar, galgar, galgal, galgeta, zirzir.
ebúrneo, bolizko.
eclesiásticamente, txadontsein-arauz. [txadontsein]
eclesiástico, txadoneko. |]
eclipsar, argetu, artiilundu. | itzaldu, iilundu. | itzuri, iges-egin.
eclipse, artiilun, arge, iilunaldi, iilune.
ecliptica, eguzki-bide.
eco, arribizi, arranotz, anots, aldapots, oyarr, oyarrtzun, jotorri.
economía, ardura, zintzotasun, zurrtasun. | zurrkeri, urrikeri, urritasun.

económicamente, zuŕki, zintzoki.
económico, zuŕ, zintzo. | zuguŕ, uŕi, zeken.
economizar, eskutatu, gorde, gerokotu. [getasun.]
ecuanimidad, gogo-alda-]
ecuménico, Doibatz-Batzaŕ Nagusi. [ko.]
ecuóreo, itsasoaren, itsaso-]
echacantos, itzalots, baldan, koldaŕ. [me. | gezurti.]
echacuervos, lupaŕ, lupe-]
echada, egozkaldi | gizabete. [toki, lotoki.]
echadero, etzauntza, etza-]
echadillo, egotzi.
echadizo, egozkizun, botakizun. | egotzi. [oiltu.]
echar, jaurti, bota, egotzi,]
echarse, etzan, etzin. | jauztu, oldaŕtu.
edad, adin.| aro, —zitu, kira. | *edad adulta*=gizaro.
edén, atsegintegi.
edición, iraŕkaldi, argitaldi. *segunda edición*=bigaŕen iraŕkaldi.
edicto, agintz, lege, epai, erabaki, agindu.
edificar, egin, eragin, eraiki, iragi. | oneratu, onbideratu, ongiratu.
edificativo, ongira-bide.
edificio, etxe, itxe.
editar, argitaldu.
editor, argitaltzaīle. | *casa editora*=etxe argitaldari.
edrar, otzatu.
edredón, burdi.
educable, ezi-gai.
educación, ezkuntza, azikaspen, azi-era, azkera, azkunde. | gizapide.
educador, ezlari, azlari, azle, irakaslari.
educar, gizatu, ezi, azi, zentzarazi, zentzatu, irakatsi.
educción, eratoŕpen.
educir, atera-erazi, ateratu, eratoŕi.
edulcorar, gozatu, eztitu.
efectivamente, egiz, egiaz, agian, arean.
efectivo, egizko, egiazko. | *dinero en efectivo*=dirua eskuan.
efecto, egin, eragin, ondo, ondoko, ondoreko, atze, soŕtu, etoŕi. | *no hay efecto sin causa*=eragīle gabeko egiñik ezta. | *para este efecto*=onetarako.
efectuar, egin, egikaritu, zertu, —tu.
efemérides, eguneroko jazoak, zaŕbeŕiak.
eferente, daramana.
efervescencia, barbar, galgal. | irakintasun.
eficacia, eragikoŕtasun, eragintasun.
eficaz, eragin, eragīle, eragikoŕ, egikoŕ.
eficiencia, eragimen.
eficiente, egīle, eragīle.
efigie, irudi, antzezki.
efímero, utsal, igarokoŕ, igazkoŕ, joankoŕ, iraungi, suntzikoŕ, īlaun, mingil.
efluvio, jario, susno.
efugio, igespide, estakuru.
efundir, ixuri.
efusión, ixurpen.

egida, laguntza, zaitasun, magalpe. [tua.]
egipciaco, ikitaŕ, ijitua, di-]
egoismo, burtzaletasun, burtzale, —koitasun (nerekoitasun, zerekoitasun, berekoitasun, gerekoitasun...)
egoista, burtzale, —koi (nerekoi, berekoi...)
egregio, goragaŕi, ospetsu, garbal, aundi.
egreso, ateraldi, irtenaldi.
eje, ardatz, zugatz, —aga, —zil, —ziri, natxa, zīlaga. | *de carro*=guŕtzil.
ejecución, egipen, egikunde, egikun.
ejecutar, egitu, egiztatu, egin, bururatu. | urkatu, teŕeatu. [bertatik.]
ejecutivamente, bereala,]
ejecutivo, erazle, egiñerazle, egikari, eikari.
ejecutor, egīle.
ejemplar, jaŕaibide, jaŕaigaŕi. | igeki, ijeki.
ejemplarmente, onbidez, ongi, ondo.
ejemplo, gertatua, jazoa. | adibide, aipide, ikasbide, uleŕbide.
ejercer, egitu, egin, —tu.
ejercicio, ekiñaldi, ekaldi. | ib Īaldi, ibilkuntza. | iñarpen, —pen.
ejercitar, ekin. [te.]
ejército, gudarozte, gudoz-]
ejido, eŕi-baso, eŕi-luŕ, eritzi, usa.
el, —a. | *el libro*=idaztia.
él, bera, ura. | *él fué*=bera izan zan.
elaborar, landu, geŕtu, egin, —tu (burnitu, uŕetu, zīlaŕtu...)
elación, goituste, antuste, aŕokeri. | goitasun.
elasticidad, biurtasun, itzultasun.
elástico, biuŕkoi. | gorontz.
ele, *lol*'en erderazko izena.
eléboro, otso-belaŕ, piko-belaŕ, mingaizto-bedaŕ, lupi-belaŕ, lupu-belaŕ, pika-baba. [teskunde.]
elección, autatze, auta, au-]
electo, autu, autatu, autetsi.
elector, autesle, autari.
electricidad, tximista.
eléctrico, tximistaren. | *luz eléctrica*=tximistargi.
electrizar, tximistatu. | suztatu, bizkoŕtu.
elegancia, sotiltasun, edeŕtasun, polītasun.
elegante, edeŕ, polīt, sotil, mamaŕu. | apain, buru-jantzi.
elegía, eresi, ilots, ilkexu.
elegibilidad, autagaŕitasun.
elegible, autagaŕi, auteskaŕi.
elegido, autu, autatu. | donokirako, zerurako.
elegir, autu, autatu, aitatu, autetsi, aukeratu, begizjo, begiztu, berezitu.
elemental, asitzeko, asteko.
elemento, lengai, gai, gaiki, — ki. [kibide.]
elenco, leŕokada, batz, aŕ-]
elevación, gorapen, goititze. | gain, gaīluŕu, ain, goratasun. | gorutz, goibe.

elevado, jasotu, goratu, goititu. | gāluŕ, gāluŕu.
elevar, goratu, goraztu, goititu, jaso.
elidir, uts-egin, uko-egin.
eliminar, aldendu, utzi.
elocució ,izkintza-era, mintzoera.
elocuencia, izkoŕtasun.
elocuente, izkoŕ, iztario, iztun, mintzun, itzetoŕi, jolasturi, solasturi.
elogiar, goraldu, goretsi, goi-etsi, andietsi.
elogio, goraltz, gora, jaso, gorespen. [pen.]
elucidación, atzalpen, azal-]
elucidar, argi-egin, argitu, atzaldu.
eludir, atzeka-egin, aldera--egin, bota. | uts-egiñerazi.
ella, bera, ura, aura.
elle, ilo'ren eŕderazko izena.
ello, ura, aura.
ellos, ayek, ek.
emanación, jario, susno.
emanar, jayo, soŕtu, sendu. | etoŕi, jario, jarion.
emancipado, menge, azke, bere gain.
emancipar, mengatu, azkatu. | neregaindu, zeregaindu, beregaindu...
embabiamiento, zorapen.
embadurnar, naskildu, loitu, lardatu, maŕuskatu, mazkildu.
embaidor, gezuŕti, atzipeti.
embair, liluratu.
embajada, gezna, mezu, gaztigu. [lari, bakalorde.]
embajador, gezmari, mezu-]
embalaje, lotura, lopila.
embalar, lotu, lopilatu.
embalsadero, ur-zulo, ***baltsa,*** aintzira.
embalsamador, gantzulari.
embalsamar, gantzutu, ilondu. [ean saŕtu.]
embanastar, saski edo zar-]
embarazada, aztun, auŕdun, umadun, izoŕ.
embarazar, eragotzi, trabatu, tragutu. | aztundu, auŕdundu, izoŕtu, ernaitu.
embarazo, eragozpide, eragozki. | izoŕaldi, aztuntasun. [arazi.]
embarbascar, aŕayak zor-]
embarbecer, bizaŕtu.
embarcación, ontzi, itsasontzi. itsasaldi. [di.]
embarcadero, kai, keiti, nai-]
embarcar, itsasoratu, ontziratu, —ratu.
embargar, eragotzi, geldi--erazo. | baitu.
embargo, baikunde, baikuntza. | ***sin embargo*** = alaz ere, ala·ere.
embarnecer, gizendu.
embarrar, loiztu, lokaztu, petralezkatu.
embarullar, nastu, naspildu, baraustu, matasatu, matazatu.
embastar, gantz-josi, bakan-josi. | albaindu.
embastecer, gizendu. | zakaŕtu.
embate, itsaski. | jazaŕ, zartada, oldaŕ, eraso.

embaucador, liīuratzaīe, zoratzaīe, zorarazle.
embaucamiento, liīura, liīurakeri, zorarazte.
embaucar, liīuratu, lulluratu, zorarazi, zoratu, zorotu, usterazo.
embaular, kutxaldu, kutxatu. | sabeleratu, klakatu, klaskatu.
embazar, nabaŕtu, ori-aŕetu.
embebecerse, liīuratu, pozaŕtu. [uanditu.]
embeber, txirikatu, urasetu,]
embelecar, zorarazi.
embeleco, liīura, iruzur, atzipe. [degabetu.]
embelesar, liīuratu. | kor-]
embeleso, liīura, gogaldi.
embellaquecerse, zitaldu, dolorṫu.
embellecer, ederṫu, politu, apaindu, bitxitu.
embermejecer, gorṫitu.
emberrincharse, aseŕegitu.
embestida, eraso-aldi, jaŕaikada, keñada.
embestir, eraso, oldaŕtu, jaŕki, jaŕaiki, tunkatu, ux--egin, uxetu.
embetunar, naslikatu, ziratu. [guritu, beratu.]
emblandecer, biguindu,]
emblandecerse, biotz beratu.
emblanquecer, zuritu.
emblema, ikuŕdi.
embobar, zorarazi, zoratu, liīuratu.
embobarse, zoratu, liīuratu, ergeldu, zozotu, teteletu, mamutu, kokotu.
embobecer, zorarazi.
embocar, aokatu, aoratu. | sabeleratu, klakatu.
embodegar, upeltegian zerbait saŕtu.
embolismar, nastatu, burua beroerazi.
embolsar, sakeleratu, zarparatu.
embonar, ondu.
emboñigar, bekoroztatu.
emborrachar, mozkoŕerazi, ordierazi.
emborracharse, orditu, mozkoṙtu.
emborronar, ziŕi-zaŕa idatzi.
emboscada, oyanpe, eskutape, zelataŕte.
emboscar, zelatatu, oyanpetu.
embosquecer, basotu.
embotado, amuts, kamuts, lanputs.
embotamiento, amustasun, kamustasun, lanpustasun.
embotar, amustu, kamustu, amostu, lanpustu.
embozadamente, erdi-estalgiz.
embozar, aŕpegia estaltzekoa ipiñi. | estali, eskutatu. | musturéko edo suŕapala ipiñi.
embravecer, gaitzarazi, aseŕetu, sumindu, gaŕaztu, asaldatu, ozaŕtu, ausaŕtu, uzutu. | landareak bizkoṙtu.
embrear, naslikatu.
embreñarse, laŕaŕtetu.
embriagar, mozkoṙtu, orditu. | liīuratu, katutu.

embriaguez, mozkoŕkeri, ordikeri.
embrión, burno, muskil, miniko, ozi, ozio.
embroca, lokari, lokeri.
embrolladamente, nasiki.
embrollar, naspildu, matasatu, nastatu, nasi, baraustu, mordolotu, mordolokatu, zaramalkatu, zitziputzikatu, lardaskatu.
embrollo, nastapil, naska, matats, mordolo, purtzikaldi, zitziputzika, zaramalka, zastaŕ, zaramatika.
embrollón, nastari, zaramatikari.
embromar, jostatu. [*brutu.*]
embrujar, sordeztatu, *dea-*]
embrutecer, aberetu.
embuchado, oyolko-xuri, estebete, andola.
embudo, unil, umil, onil, txonil, ardanaska, dupel.
emburujar, pilatu, metatu.
embuste, ela, maltzuŕkeri, malmuzkeri, telautkeri.
embustero, elazu, maltzuŕ, gezuŕti, telaut, sabelpexuri, sabeltzuri.
embutido, estebete, andola, birika, biraka.
*eme, mi*ren erderazko izena.
emendar, obetu, ondu, zintzotu. [ko, datoŕena.]
emergente, aterako, ilkida-]
emerger, jayo, soŕtu, uratik atera.
emérito, ospagaŕi.
emersion, izaŕaren ageŕaldi.
emético, goikaŕi, nazkagaŕi.
emigración, eŕalda, eŕikatze.
emigrante, eŕaldale, juankoi.
emigrar, eŕikatu, eŕaldatu, eŕbesteratu, atzeŕiratu, luŕa galdu, atera joan.
eminencia, goi, garai, goyen, or, gune. | *si quiere V. Eminencia* =janzkoŕdun oŕek nai ba-dezu.
eminente, goi, garai, gayen.
eminentísimo, janzkordun ori. [daldu, bidalia.]
emisario, geznari, odi. | bi-]
emisión, egozpen, egotzaldi.
emitir, egotzi. | *su opinión* =aburua ageŕtu.
emoción, biotz-ikara, pirpir.
emocionar, unkitu, biotz--ukitu.
emolumento, lanari, lantsari, sari, irabazki, mozkin.
empacar, zoŕoan bildu, zoŕaldu.
empachar, eragotzi. | okitu, okatu, ok-egin, kokegin, goititu, oratu.
empacharse, lotsatu.
empacho, lots. | ok, kok, okaldi, okada.
empadronar, izena oŕetarako idaztian idatzi.
empalagar, iguindu, iguitu, asperdu.
empalagoso, melenga, melina, melinga, muxitxaŕko, zaketz.
empalizada, olesi, olasi, latesi, ezpaldegi.
empalmar, bi gauzen buruak batzaldu.
empalme (de caminos), ku-

lu, bideburu, bidagurutze.
empanada, okore, arautzogi, araultzopil, bipeŕopil, maŕakuku, maŕukuku.
empanar, okoretu.
empantanar, zingiratu, aintziratu.
empañar, oyaldu, bildu. | itzaldu. | gandotu, kandutu, lañoztatu, enpalastu.
empapar, uanditu, urandittu, urasetu, txirikatu.
empaparse, gogaldu. | okitu, okegin.
empapelar, ingiztu.
empaquetar, bildu, lotu.
emparedar, ormetsi, ormitxi.
emparejar, beŕdinkidatu.
emparentar, aidetu. [batu.]
empatar, ainbanatu, ain-]
empate, ainbana.
empavesado, ostīatu.
empecatado, galuts, biguŕi, obendari.
empecer, kaltegin.| eragotzi.
empecinado, pikelari, uilari.
empedernido, biotz gogoŕ, galuts.
empedernir, araiztu [goŕtu.]
empedernirse, biotzgo-]
empedrar, araiztatu, araiztu.
empegar, pikeztatu, bikeztatu.
empeine, sabelpe, iztondo, | oinbulaŕ, oinlepo, oin--oŕazi, oinbizkaŕ, zangabizkaŕ, oŕmain. | negal.
empeinoso, negaldun.
empelar, iletu. [fatu.]
empelotarse, naspildu, ko-]
empellar, bultzatu, bulkatu.
empellejar, laŕuztatu, naŕuztatu.
empellón, bultz, bulka, bultzada, bulkada.
empenta, irozkai, zuntoi.
empeñadamente, alegiñez, isituki.
empeñar, baitu. | erazo, beaŕtu. | bitaŕtekotu.
empeñarse, zoŕpetu. | alegin, alegindu, akitu, irautzi, leyatu, ekin, zaildu.
empeño, alegin, isi, ataza, lei, zailtasun.
empeorar, gaiztagotu.| gaizkiagotu. [txikitu, tipitu.]
empequeñecer, txikiagotu,]
emperador, kaisar.
emperchar, kizkian ipiñi, kakoan ipiñi. [du.]
*emperegilar,*norbait apain-]
emperezar, alpeŕtu, zabaŕtu, nagitu. | gerokotu.
empero, baño, bañan, alabaña, ordea. [tu, isitu.]
emperrarse, setaŕtu, isika-]
empezar, asi, *abitu.*
empicarse, griñatu, zalegitu.
empinado, zut, txiut, leŕden.
empinar, zutitu, leŕdendu. | edan.
empíreo, donoki, *zeru* goyen, *zeru* goren.| donokaŕ.
empizarrar, aŕbeleztatu.
emplasto, lokaŕi, txaplata.
emplazar, epetu.
empleado, langile, jardun, arazodun.
emplear, jarduerazi. | *el dinero*=sautu, irauli.
emplearse, jardun, ari.
empleo, jardun, egiteko, biz-

pide, ogibide.
emplomar, berunztatu.
emplumar, egatseztatu, *lumatu*. [getu, landeŕtu.]
empobrecer, txirotu, abel-]
empodrecer, usteldu.
empolvar, autseztatu, eŕautseztu.
empolladura, txitaldi.
empollar, txitaerazi.
empozonar, pozoitu, iratu.
emporcar, zikindu, satsutu, teyutu. [*katuri*.]
emporio, baku-uri, *mer-*]
empozar, ugaldu, zanpuatu.
empradizar, belaŕditu, sorootu, zelaitu. [tzale.]
emprendedor, ekin, egin-]
emprender, gaŕ asi, ekin.
empreñar, izoŕtu, aztundu, ernaritu, ernatu, ume--erazo. [ekintz.]
empresa, egikizun, langai,]
empresario, landun, lan--egile.
empréstito, baikuntza, diru--aurez ematea.
empujar, bultzatu, bulkatu, saka-egin, soŕkatu.
empuje, bultz, bulka, saka.
empujón, bultzada, bulkada.
empuñadura, esku-toki, esku-leku. | *de la espada*= ezpata-sagaŕ.
empuñar, eskuratu, aŕtu, eldu, eutsi.
emulación, lei, leyatasun.
emulador, leikoŕ.
emular, leyakatu, leikitzatu.
émulo, leikide, naikide.
en, —n. | *en Tolosa*=Tolosa'n. | *en adelante*= andik arat.
enaguas, gona baŕenak, gonazpiko, geŕipeko, gona, atoŕ. [tzerendu.]
enajenar, besterendu, ber-]
enajenarse, kordegabetu, zorabiatu. [ñeztatu.]
enaloardar, bastatu. | iri-]
enaltecer, goraldu, goretsi.
enamoradamente, griñaz, zaleki, maiteki.
enamorado, griñadun, *amoruztu*, liluratu.
enamorar, maite-erazi, maitemindu.
enamorarse, liluratu, zoratu, maitemindu.
enamoricarse, norbait maite-izan, maitemindu.
enano, ezazi, epo, ipo, opo, ipotxa, kaden, karen, kaen, kain, zarkume.
enarbolar, ikuŕiña goratu edo goititu. [tatu.]
enardecer, gaŕeztatu, suz-]
enarenar, ondaŕeztu, areztatu.
enarmonar, zutitu.
enastado, adaŕdun, kirtendun. [makila ipiñi.]
enastar, kirten, kider ala]
encabalgamiento, suagaburdi. [soŕtu.]
encabellecerse, iletu, ilea]
encabezar, izenak arakatu.
encabritarse, zaldia zutitu.
encadenar, estuntzaztu, *kateztatu*.
encajar, aokatu. | egotzi, jauŕtiki, uŕtiki, bota. | egoki izan, ongi etoŕi.

encaje, eŕtzatu, xeŕa, egalun.
encajonar, kutxaldu.
encalabozar, espetxaldu.
encalabrinar, burua zoratu.
encalabrinarse, setatu, isitu.
encalaaor, kisuztatzaīe.
encalar, kisuztatu, kareztatu.
encalmarse, beroaz itotzer jaŕi. | baretu.
encalvecer, buru-soildu.
encalladero, ondaŕpil, ondategi.
encallar, ondaŕtu.
encallecer, babatu, kaskaŕtu, maskuŕtu [ta oiīua.]
encallecido, gaitzeari lotu]
encamarar, ganbaraldu.
encamarse, oeratu, oatu, oiatu, goatzeratu. [ratu.]
encambijar, urak istuneta-]
encambronar, laŕesi, laŕesitu. | burnestu.
encaminar, bidea erakutsi, zuzendu, *gidatu*. | bideratu, —aratu.
encanalar, ubidetu, istundu, ugaskatu.
encanallarse, zitaldu.
encanastar, zarean edo saskian saŕtu.
encancerarse, minbizitu, gaizpiziak jo.
encandecer, goritu.
encandiladera, lupeme.
encandilado, zut, leŕden.
encandiladora, lupeme.
encandilar, luluratu, liīuratu. [zuritu.]
encanecer, iīe urdindu, iīe]
encanijar, maskaŕtu, mazkaldu, igatu, auldu.
encantado, zoratu, liīuratu, zorabio. [gaŕi.]
encantador, zorakoŕ, zora-]
encantar, sordezkatu. | luluratu, liīuratu, zoratu.
encantarar, pegaŕaldu.
encante, ojulari.
encanto, sordeztatze, pamerial. | zoragaŕi
encantusar, itz leunez atzipetu. [| inge-esi]
encañado, oyada, odiztua.]
encañadura, zikirio - lasto oso.
encañar, oditu, ura odiaratu. | inge-estu. | arildu.
encañizada, inge-esi.
encañonar, iragazi. | *viento encañonado* = aize zoŕoxtua. | egatseztatu, *lumatu*, egakitu. [saŕtu.]
encañutar, oditu, odian]
encapachar, zumitzaldu, gaimeluŕa *kapatxaldu*.
encapotadura, betondo, betiīun.
encapotarse, betiīundu, mukutu. | goibeldu.
encapricharse, griñatu, isitu, apetatu.
encara, ala ere, alaz ere.
encaramar, jaso, goratu, goititu.
encarar, auŕkez-auŕke jaŕi, betaztu, apelatu, auŕkeztu.
encarcelar, espetxaldu.
encarecer, garestitu, karestitu, goratu, *kario*. | andizkatu, goraldu.
encarecidamente, isituki, agitz, oso. [goralpen.]
encarecimiento, gorapen,]
encargado, arduradun.

encargar, ardurapetu, arduratu, egin-erazo.
encargarse, beregain artu, egin, arduratu.
encargo, mezu, *mandatu,* agindu. | aginbide, eginbide. [tu, zaletu.]
encariñar, griñatu, giriña-]
Encarnación, Gizakundea.
encarnado, gorí. | aragi--margozko.
Encarnar, Autia gizatu. | aragitu, aragiztatu. | aragian sartu.
encarnarse, nastu, nasi, batzaldu. [ditu, gizendu.]
encarnecer, aragitsutu, lo-]
encarnizado, odoldu, odoleztatu. | odoltsu.
encarnizar, zakurari aragia jan-erazi. | ankeŕtu, aseŕerazo. [tzia arteztu.]
encarrillar, gurdia ala bul-]
encarrujado, kizkur, biur, zizur, izur.
encarrujarse, biurtu, kizkurtu, zizurtu. [gorztu.]
encartonar, ingarztu, in-]
encasar, ezura bere tokiratu. [uan ipiñi.]
encasquetar, buraldu, bur-]
encasquetarse, isitu, setartu, setatu, murustu.
encastar, enda obetu.|umegin.
encastillado, aro, antuts.
encastillar, gazteluak egin edo eraiki.
encastillarse, gazteluan sartu. | setartu. [petu.]
encausar, auzipetu, epai-]
encauzar, ubidetu. | artez-zuzendu.
encavarse, zuloan ezkutatu edo gorde.
encebollado, tipulaki.
encelar, bekaitz izan.
encella, zumitz, zimitz, zortze.
encellar, zumitzatu.
encenagarse, loiztatu, idoiztatu. | txarbidean ibili.
encencerrado, jualedun, juaredun.
encender, biztu, piztu. | irazeki, irazki, irazegin, iratzi, izeki. | sutarazi. | *encender el cigarro*=piztu.
encendidamente, gori-gori. | adoretsu.
encendido, gorí garbi.
encenizar, autseztu, autseztatu.
encentador, asle.
encentar, asi. | zauritu, minberatu, larutu. [traitu.]
encepar, artetu. | erotu, sus-]
encerar, ezkoztu, *ziratu.* | argizagiz zikindu.
encerrar, itxi, ertsi, gakatu, giltzapean sartu. | iduki, euki, ukan, itxiki.
encespedaje, zoiztadura.
encespedar, zoiztatu.
encestar, saskian sartu.
encia, ortzoi, oi, obi, oegi, oyegi, ortzero. [idazki.]
enciclica, Doipurua'ren]
encierro, giltzape, etsipe.
encima, gañean.
encimar, gañean ezari, gaindu.
encina, arte.
encinal, artadi, artedui.

encinar, artadi.
encinta, aztun, auŕdun, izoŕ.
encintar, galaŕtzutu.
encismar, lazkatu, nastatu.
encizañar, buru - berotu, etsai-erazi, lazkatu.
enclaustrado, lekaidetxean saŕtu.
enclavar, iltzatu, itzatu.
enclavijar, ziriztatu.
enclenque, erkin, uskin, gexal, gelge, ozkil, iñul, pitxika, iñozo, zīla, epel.
enclocar, oīoa lokatu.
encloquecer, oīoa lokatu.
encobar, aŕaultzen gaindu, gainkatu.
encoger, kikildu, uzkuŕtu. | kuzkuŕtu, kuskuŕtu, kiskuŕtu.
encogerse, labuŕagotu.
encogido, kikil, uzkuŕ, kuzkuŕ, kuskuŕ, txilika, txiloka. | gelbera.
encogimiento, uzkuŕtasun.
encojar, eŕendu, maingutu.
encolar, lekedatu.
encolerizar, sumindu, oyatu, oyestu.
encomendar, egin-erazo. | otoiztu, aŕendu.
encomiar, goretsi, andetsi, andizkatu. [desle.]
encomiasta, goresle, an-]
encomienda, mezu, *mandatu*. | goraintziak.
encomio, goraltz.
enconar, zornatu, zaurnatu, gaizkitu, antojatu, zolitu (zoldu, solitu, soldu), asaŕetu, goŕotarazi. [-nai.]
encono, goŕototzaŕ, gaizki-]
enconoso, kaltekoŕ. | goŕotari. [-auŕe.]
encontradamente, auŕez-]
encontrar, aŕkitu, idoro, atzeman, bilatu, iratu, idiro, kausitu, jaŕugi, *topatu*.
encopetado, galpaŕo, burgoi, kopetadun.
encorajar, adoretu.
encorar, laŕuztatu.
encordelar, goroikiztatu.
encorrear, ubaleztatu.
encorvar, makotu, kakotu, krokatu, konkoŕtu, kuskulatu, tunturtu.
encostrar, lazkaŕtu.
encovar, zuloan saŕtu [izuŕ.]
encrespado, kizkuŕ, zizuŕ,]
encrespar, kizkuŕtu, zizuŕkatu, izuŕtu, kuskulatu.
encrestado, galpaŕo.
encrucijada, bidaŕte, bidagurutze, kulu.
encrudecer, goŕdindu.
encruelecer, eŕukigetu, ankeŕtu.
encuadernación, azalpen. | idazti-azalkola.
encuadernar, azaldu, azaleztatu. | elkaŕtu.
encubar, upeletan ipiñi.
encubertar, —ztatu.
encubiertamente, estaliz, estalki.
encubrimiento, estalpen.
encubrir, estali, estaldu, estalarazi, estalpetu, eskutatu. [topak, eragozkai.]
encuentro, aŕkitze, topo. |]
encuesta, azteŕpen, bilaketa. [du.]
encuitarse, naigabetu, itun-]

encumbrar, eŕpiñeratu, gaīurtu, gaindu. | goratu, jaso, goraldu.
encunar, seaskaldu.
enchinar, zataŕiztatu.
enchufar, aokatu.
endeble, aul, motel, miŕiz, miŕin, milin.
endécada, amaika urtebete.
endecha, adia, aldi, minduru. [| biguŕi.]
endemoniado, gaizkindua.]
endemoniar, gaizkindu.
endentar, oŕzkatu.
endentecer, oŕtzak ageŕtu.
enderezado, alde, aldeko, alderdiko.
enderezador, zuzentzaīle.
enderezar, zuzendu, aŕteztu. | zutitu, zutu, zutundu.
endeudarse, zoŕpetu.
endiablado, itsus-zataŕ.
endiablar, kaltegin, gaiztotu.
endibia, osteŕ zuri.
endiosar, jaungoikotu.
endosar, besterenganatu, —ganatu, irauli.
endose, —ganatze, iraulde.
endrino, basakaran (matxakaran, matxakan, baisaran), sasi-okaran, eloŕarantz, arantximilo.
endulzar, gozotu, eztitu, gezatu.
endurador, mankaitz, zuŕ.
endurar, gogoŕtu. | zuŕtu. | jasan, yasan. | gerokotu.
endurecer, gogoŕtu, maskuŕtu, zuŕundu.
endurecerse, eŕukigetu, ankeŕtu. [gogoŕera.]
endurecimiento, gogoŕtze,]
ene, non'en izena. | *de palo*=urkabe.
enebral, oŕadi.
enebrina, oŕe-uŕ.
enebro, oŕe, arabote, ipuru.
enechado, egotzi.
enejar, gurdiari ardatza ipiñi.
eneldo, aneta, ezamīlo.
enema, ziritz. [auŕetasun.]
enemiga, goŕoto, gaizkinai,]
enemigo, etsai, arerio, areyo, izteŕbegi. | auŕezkari. | goteunge, gaizkin.
enemistad, etsaitasun, etsaigo, ankeŕ.
enemistar, etsai-erazo, girbindu, akaŕtu.
energía, kemen, asku, sumuŕ. [dun.]
enérgico, kementsu, zain-]
energúmeno, gaizkindua.
enero, ilbeltza, beltzīla, izotzil, urtaŕil, urtaril.
enervado, argal, malbu, malet. [tsotu, maletarazi.]
enervar, argalarazi, mal-]
enervarse, argaldu.
enfadadizo, aseŕekoi.
enfadar, asaŕetu, aseŕetu.
enfado, aseŕe, beltzuri, musturi.
enfangar, loiztatu.
enfermar, gaixotu, eritu, gaizkitu.
enfermedad, gaixotasun, eritasun, eri, erigo. [tegi.]
enfermeria, gaixotegi, eri-]
enfermero, gaixozai, erizai.
enfermizo, gaixoki, gaixo-

koi, erikoi, gaizpera, oikoi, mintsu. | gaixokoŕ, erikoŕ.
enfermo, gaixo, eri, ertun, gaiztun. [eztatu, eyatu.]
enfervorizar, suztatu, gaŕ-]
enfilar, leŕoka ipiñi, leŕokatu, ondozkatu.
enfistolarse, zornatu.
enflaquecer, makaldu, maskaŕtu, geŕendu, kalustu, igaŕtu, meaŕtu, metu.
enfrascarse, naspildu. | baŕendu, aretaratu.
enfrenar, balaztatu. | ezi.
enfrente, auŕean, aintziñan.
enfriar, otzarazi, otzazi, oztu.
enfriarse, oztu.
enfurecer, sumindu. | gaiztatu, aseŕetu. [muŕitu.]
enfurruñarse, musindu,]
enfurtir, trinka-egin.
engaitar, atzipeka zerbait eragin. [du, edeŕagotu.]
engalanar, bitxitu, apain-]
engalgar, eustaga estutu.
engallado, leŕden, zut.
engallarse, leŕdendu, zutitu.
enganchar, kakotu, krakotu, kizkitu.
engañabobos, atzipeti.
engañadizo, atzipekoŕ.
engañar, atzipetu, iruzur--egin, zilibokatu, malmuzkatu, zalagardatu.
engaño, atzipe, iruzur, maŕo, maŕuko, zimaŕkurkeri, maltzuŕkeri, zalagarda.
engarabatar, kakoatu.
engarbarse, gorendu.
engarbullar, naspilatu.
engargantar, eztaŕi-baŕendu. [du, eutsi, aŕapatu.]
engarrafar, atzapaŕtu, el-]
engarzar, kizkiztu. | kizkuŕtu, izuŕtu.
engatado, ebaskoŕ.
engatusar, limurtu, itz leunez atzipetu.
engendrar, sendu. | egin, eratu, eratoŕi.
engendro, umekai, umeki.
engibar, konkoŕtu, kunkuŕtu.
engina, samako min.
englandado, ezkuŕtsu, ezkuŕtu.
engolfar, itsas-baŕendu.
engolfarse, baŕendu, buruz bera saŕtu. [letu.]
engolosinar, zalerazo, za-]
engolosinarse, zaletu, edeŕetsi. [tuts.]
engolletado, garaituts, an-]
engomar, lekedatu.
engorar, mazkoŕtu, zimeldu, usteldu.
engordar, gizendu, gizenarazi, loditu, marduldu.
engordarse, gizendu, loditu, marduldu. | aberastu.
engorro, eragozkai, *traba.*
engorroso, zailtsu.
engoznar, oŕpatu, opotu.
engranar, koskaztu, oŕzkatu.
engrandecer, aunditu, anditu. | andetsi, goraldu. | goragotu, goitiragotu.
engrandecimiento, andespen, geitze, aunditze.
engranerar, altegian saŕtu.
engranujarse, pikoŕztatu.

engrasar, koipeztu, urindatu, urineztatu, uriztatu, *ziotu, zieztatu.*
engreir, arokatu, arotu, ilaraindu. [zizurtu.]
engrifar, kizkurtu, izurtu,]
engrosar, lodi-arazi, loditu. | geitu, beretu.
engrudar, uraitu.
engrudo, urai.
engruesar, lodi-arazi, loditu. | geitu, beretu.
engrumecerse, pirikornatu.
enguijarrar, legarztatu.
enguizgar, zirikatu.
engullir, gurkatu, irentsi, txirimizkatu. [ñeztatu.]
enharinar, irineztatu, iri-]
enhebrar, albiñotu, arildu, ariztu. | eraztu.
enhenar, belarez estali.
enherbolar, pozoitu, iratu.
enhestar, zutu, zutitu, zutatu.
enhiesto, zut, zutik, tente.
enhilar, ariztu. | eraztu.
enhorabuena, zori on.
enhornar, laberatu, labean sartu. [meldu, usteldu]
enhuerar, maskortu, zi-]
enigma, itz-nastu, adikaitz. | asmakari, igarkai, papaita.
enjabonar, jaboitu, xaboetu.
enjaezar, pildatu.
enjalbegar, zuriztatu, karezatu, kisuztu.
enjambre, erlabil, erladi, erlakume, mulko. [txaldu.]
enjaular, kayolatu. | espe-]
enjergar, arazoa asi.
enjorguinar, kedarezatu.
enjoyar, bitxitu, pitxitu.
enjuagar, irakutzi, irekurtzi, aoa garbitu.
enjuague, irakutzontzi.
enjugar, ugindu, *txukatu, txulkatu, txikatu.*
enjuiciar, auzipetu, auzitu. | epaiztu, epaitu.
enjulio, iraztoi, zeiarmen, zearmen.
enjundia, gantz, koipe.
enjutar, ugindu, karindu.
enjuto, ugindu. | giar, igar, zañar, zingil, me. | uri, utsal, legor, ikor, igor.
enlabiar, itzez lilluratu, txorarazi, erakarri.
enlace, itsaspen, eraspen. | aidego, ezkontza.
enladrillar, bustiñerez zolatu, buztiñertu.
enlamar, loiztu, lokaztu.
enlanar, artileztu.
enlardar, koipeztu, koipatu.
enlazar, lotu, korapilotu, orapilotu.
enligarse, lakiotu.
enlodar, loitu, lokaztu, idoiztatu, basatu, orakatu.
enlodazar, lokaztu.
enloquecer, erotu, zoratu, zorarazi, zorabilatu.
enloquecido, zoro, zorabio, ero. [tu, arlauztu.]
enlosar, artzabaldu, arlau-]
enlucir, txuri-berritu.
enlustrecer, labaindu, garbitu, *ziratu.*
enlutar, beltz-jantzi. | ilundu, itzaldu.
enmaderar, oleztatu.
enmadrarse, amaikotu, ama-

zulotu. [aŕtu, igaŕtu.]
enmagrecer, makaldu, gi-]
enmallarse, sareztu, sarepetu.
enmantar, bulusiz estali.
enmarañar, matasatu, txirikordatu.
enmararse, itsasoratu.
enmaridar, emaztetu.
enmarillecerse, oritu.
enmascarar, mozoŕotu, mamutu. [ezti-egin.]
enmelar, eztitu, eztiztu. |]
enmendar, ongitu, oneratu, ondu, obetu. | bestelatu.
enmendarse, zintzotu, zentzatu, ondu, oneratu.
enmohecer, lizundu, erdoitu, urdindu, zuŕindu, *musitu, mutxutu,* giritu, keztatu. [ritu.]
enmollecer, biguindu, gu-]
enmudecer, ixilarazo, *mutuarazi,* mingetu, mututu.
ennegrecer, beztu, beltzatu. | *mututu,* mingetu.
ennoblecer, aundikitu, urendu. | ospatu.
enojadizo, aseŕekoŕ.
enojar, aseŕerazi, aseŕetu, sumindu, erdeñatu.
enojarse, aseŕetu, sumindu, kokindu, gotilundu.
enojo, aseŕe, sumin, sepa, kokin.
enojosamente, asaŕe, aseŕe,
enojoso, gogaikaŕi, erdeñagaŕi. [tu, aundietsi.]
enorgullecer, aŕotu, aŕoka-]
enorme, laŕi, izugaŕi, gaitz.
enormidad, laŕitasun, gaiztasun, aundiegitasun.

enquiciar, ate ala leyoa oŕpaldu. [idazti.]
enquiridión, eskuiarako]
enralecer, garbaldu, laŕakitu, banaboŕatu.
enramada, ostape, ostai, ostaŕ, ostope.
enramar, adaŕeztatu.
enranciar, gardingatu, kaŕmindu. [kitu.]
enrarecer, bakandu, laŕa-]
enredadera, ayen-belaŕ, ezkeŕte zuri, pipil.
enredador, jostari, zamuŕgin. | biuŕi, nabasi.
enredar, saretu, sareztu, lopetu. | nasarazi, nastu. | jostatu. | kakotu, zamaŕtu, muŕtu. [pilatu, nastu.]
enredarse, matasatu, nas-]
enredo, nasketa, lazka, mordolo. | biuŕ, lapatin.
enrejado, burdin-sare, kereta.
enrejar, esi, esitu (burdiñesi, olesi, ingesi....)
enrevesado, biuŕi. | kokatu, kakotu.
enriar, ugaldu, uran saŕtu.
enripiar, zataŕiztu.
enriquecedor, aberatsale.
enriquecer, aberastu.
enriquecimiento, aberaste.
enriscado, aŕkaitzez betea.
enriscar, goratu, goititu.
enristrar, kordatu. | zuzendu, kerker-juan, iñoratu.
enrocar, kiŕua aldatu.
enrodrigonar, zurkaiztu, paxotatu. [goŕbiztu.]
enrojar, goŕitu, goŕiztatu,]
enrojecer, gorizkatu, goritu.

enromar, amostu, kamustu.
enronquecer, erlastu, mańakatu, mańantatu, gańamiaztu, mańangatu.
enroñar, erdoitu.
enroscadamente, karabilka, biribilka.
enroscado, biribil, zizuŕ.
enroscar, karabilkatu, biribildu, boildu, ziziurtu.
enruinecer, zitaldu.
ensabanar, maindirean bildu, maindiretu.
ensalada, gatzozpin.
ensalmador, ezuŕ-sendatzaīle. [ala osatu.]
ensalmar, ezuŕ-sendatu,]
ensalmo, sorginkeri.
ensalobrarse, ura gazitu.
ensalzar, goraipatu, ospatu, goraldu.
ensamblador, galgatzaīle.
ensamblaje, galgeta.
ensamblar, galgatu, pot--egin, miiztatu.
ensanchar, zabaldu, zabalagotu.
ensanche, zabaldura, zabalpen. | zabalgune. [tu.]
ensandecer, ergeldu, zoro-]
ensangrentar, odolztatu, odoldu. [sepatu.]
ensañar, eŕatu, sumindu,]
ensarnecer, ezkabetu.
ensartar, ondozkatu, kordatu.
ensayar, len ikusi. | trebetu, zaldu, ekin, oitu.
ensayo, oikuntza, oitz, ekiñaldi, oipen, ikasketa.
ensebar, koipeztu, urindatu, *zioztatu,* bilgoŕeztatu.

enselvar, basotu.
ensenada, itsasaŕte, lats.
ensenar, kolkoratu.
enseña, ikuŕin. | ezaubide, gudeun.
enseñanza, irakaspen, irakatsi. | irakaspide.
enseñar, irakatsi, erakatsi. | erakutsi.
enseñarse, oītu, trebetu.
enseñorearse, jaundu, nausitu, nabustu.
enseres, tresnak, tresneri.
ensilar, aleak luŕpekoan eskutatu.
ensilvecerse, basotu.
ensillar, zelakatu, zelatu.
ensoberbecer, aŕotu, aŕokatu, puztu, antu.
ensopar, zukutu. [soŕtu.]
ensordecer, goŕtu, sogoŕtu,]
ensordecimiento, sogoŕdura. [ŕio, kiskoŕ, izuŕ.]
ensortijado, kizkuŕ, kazku-]
ensortijar, kizkuŕtu, izuŕtu.
ensuciar, zikindu.
ensueño, amets. | amets zoro, zakuŕ-amets.
entablar, oleztatu, oleztu. | asi, jardun, geŕtu.
entallecer, garatu, zortendu, zurtoindu.
entarimado, solairu, oóltza.
entarimar, dornatu, olezta-tatu, ooleztatu, *zolatu,* zurtatu.
ente, izaki, izagi.
enteco, erkin.
entelerido, izu-ikaratua.
entenador, alabizun, alaberdi.
entenado, semizun, semerdi.

entendedor, uleŕtzaīe, aditzaīe.
entender, uleŕtu, aditu.
entendido, jakitun. [leŕmen]
entendimiento, adimen, u-]
entenebrecer, ilunpetu.
enteralgia, esteri.
enteramente, osaro, osoro.
enterar, jakin-erazi, uaŕarazi, adirazi.
entereza, osotasun. | zuzentasun. | setasun.
enternecer, biguindu, leundu, samuŕtu, lamurtu. | unkitu, biotz-beratu.
enternecidamente, samuŕki, biguinki.
entero, oso, bete.
enterrador, eoŕtzaīe, oŕtzale, zulogiīe.
enterrar, luŕaldu, eoŕtzi, ooŕtzi, oŕtzitu, otzi, iduzki, luŕperatu.
entesar, indaŕagotu, egiatu.
entestado, zipotz, buru gogoŕ.
entibar, irozo.
entibiar, epeldu, zeŕepeldu, zeŕpeldu, zeŕbeldu.
entidad, izatasun.
entierro, eoŕtzi, iīegoŕtzi, oŕtzi, bealdi. | aoki, aoku, aroki. [kia ipiñi.]
entoldar, estalki ala itzal-]
entonación, abots, abotskera. [abespidea eman.]
entonar, eraz abestu. |]
entonces, garai artan, *orduan.* | oŕela ezkero, beraz, geroztik.
entontecer, leletu, mutitu.
entorchado, txaŕatel.
entornar, jiratu. | *los ojos*= naretu, zitzoŕtu.
entorpecer, zaildu.
entorpecerse, zabaŕtu.
entortar, okeŕtu. | betokertu.
entosigar, pozoitu, zitaldu, iratu.
entrada, saŕtoki, saŕgu. | saŕaldi, saŕkuntza, saŕkunde, saŕtze. | saŕbide. | *entrada general*=sarbide zabala. [ek.]
entrambos, biyok, biok, bi-]
entrampar, lakio ala segadan atzitu. | atzipetu.
entraña, eŕai, eŕain. [tsu.]
entrañable, kutun, mami-]
entrañablemente, maite--maiteki. [euki.]
entrañar, baŕendu. | iduki,]
entrañarse, kutundu.
entrapajar, zapiztatu, oyaldu.
entrar, saŕtu, baŕeneratu. | *entrar en la milicia*=gudaritu.
entrático, lekaide-saŕkunde
entre, aŕte, bitaŕte. | baŕenean.
entreabrir, erdidiki.
entreacto, atsegin-aldi, atseden-aldi, atalaŕte.
entrecano, iīe urdin.
entrecejo, betaŕte, betondo, bekozko. | beltzuri.
entredicho, eragozpen, subet.
entrega, ukain, emai.
entregar, ukañi, eman, emain,
entregarse, menpetu.
entrelazar, korapilotu, lotu.

entrelucir, begiztu.
entremés, zizka-mizka.
entremeter, arťetu, bitarťetu.
entremeterse, arťetu, esku--arťu, usarťu, barńegi sartu. [koi.]
entremetido, suntzun, sar-]
entremetimiento, usarťe.
entremezclar, nastatu, nastarťetu.
entremorir, erdi-il.
entreoir, erdi-entzun.
entreparecerse, erdi-ikusi.
entrepiernas, iztarárťe, iztape.
entresacar, berezitu.
entretanto, bitarťean.
entretejer, earťetu. | arťetu.
entretener, jostatu, alaitu. | luzatu, berandutu.
entretenido, jostazale, jostari. [las, sarťe.]
entretenimiento, josta, jo-]
entretiempo, udabeŕi ta udazken.
entrever, erdikusi.
entreverar, arťetu, bitarťetu.
entrevista, ikustaldi, ikeŕtaldi. [| sabeldun.]
entripado, sabeleko miña.]
entristecer, gotiīlundu, biotz iīlundu, alegetu.
entremeter, arťetu.
entronar, bakaulkian ezarái. | goretsi, goraldu.
entroncar, aidetu.
entronizar, bakaulkian ezarái | goraldu, goretsi.
entronque, aidego, aidetasun.
entruchar, atzipetu.
entruchón, atzipeti.
entrujar, altegian sarťu.
entuerto, irain. | erdi ondoko sabelmin. [elbarítu.]
entullecer, geldi-erazo. |]
entumecer, sorťatu, zurťmindu, mokorťu, moteldu, malgorťu, zurúindu, maskurťu. | *de frio* = ozmindu, kukuldu, kukuildu.
entumirse, muskuldu, muskildu, mukutu.
enturbiar, arétu, ugerťu, uberťu, ueŕitu.
entusiasmar, garerazi, suztatu, zorarazi.
entusiasmarse, garéztu, sutu, zoratu.
entusiasmo, gar, bero, su, alai, kemen, zoragarítasun.
entusiasta, gogatsu, gogaltsu, goaltsu, askoŕ.
enula campana, usteltxa.
enumerar, zenbatu.
enunciar, esan.
envalentonar, bizkorťu. | aro-erazi, arokatu.
envalentonarse, azkarťu.
envanecerse, arokatu, anditu, antu, arotu. [mindu.]
envarar, zurúindu, zuŕ-]
envedijarse, txirikordatu.
envejecer, zarťu. | aguretu, atsotu. | iraun. [zarťu.]
envejecido, trebe, oitu,]
envenenar, pozoitu, zitaldu, iratu.
enverar, nabarťu.
enverdecer, orlegitu.
envero, nabar.
envés, alderantzi, kinbeŕ,

pinpeŕ, minpeŕ.
enviado, bidaldu, bidali.
enviajado, zeaŕ, zeiaŕ.
enviar, bidaldu, bidali, bialí. | igoŕi.
enviciar, gaiztotu, okeŕtu.
enviciarse, girñatu, griñatu. zaletu.
envidar, eskeñi.
envidia, iñartzi, bekaitz, bekaizkeri, bekaizteri, espa. | lei. [ŕi, —gaŕi.]
envidiable, opagaŕi, naiga-]
envidiar, iñartzi izan, bekaiztu. | opatu. [kaizti.]
envidioso, iñartzidun, be-]
envilecer, zataŕtu. | doĪortu, zitaldu. [piñeztu.]
envinagrar, ozpindu, oz-]
envinar, ardoztu.
envío, bidaltze, igoŕpen. | igoŕgai, bidali.
envión, bultzada, bulkada.
enviscar, lakioztu, *bizkatu.* | zirikatu. [petu.]
enviscarse, lakiotu, lakio-]
envite, eskeintza, ekiñaldi, ekaldi.
enviudar, alaŕgundu, alderditu, gizalaŕgundu.
envoltorio, zoŕo, zoŕon, zoŕoto.
envoltura, ume-oyalak.
envolver, bildu, boildu, biribilkatu. [tsutu.]
enyesar, igeltsuztatu, igel-]
enyugar, uztaŕitu, buztaŕitu, uztaŕtu.
enzarzar, laŕtu, laaŕtu, naŕtu, sasitu. [tu.]
enzurdecer, ezkeŕtu, eskeŕ-]
enzurronar, zoŕoan saŕtu.

eñe, iño'ren eŕderazko izena.
epacta, urtegei. | egutegi.
epactilla, egutegi.
epentético, gizki, kizki.
epidemia, delderi, elderi. | izuŕi.
epidémico, eldertun, eldeŕti, eldezko. | izuŕitsu.
epidermis, laŕmintz.
Epifanía, Irakuskundea.
epiglotis, gangail, gargail, giŋgil, panpalin. [ŕitz.]
epígrafe, atzalkizun. | iku-]
epigrama, ikuŕitz. | ziri-oldeŕki, eztenkada-oldeŕti, ziri-neuŕtitz.
epilepsia, luŕ-min, biotz--min, erortzeko min, *kota, kotearen,* aldien.
epileptico, luŕminduru.
epilogar, danak batera jo, labuŕkitu.
epílogo, esan guzien biltz edo labuŕki.
epinicio, santzo.
episcopado, gotzaitza. | goteŕki.
episcopal, gotzayaren.
episcopologio, gotzai-izenak.
episodio, geŕtatu, jazo.
epistola, idazki.
epistolario, idazki-batz.
epistolero, idazkilari.
epitafio, iĪaŕtitz.
epitalamio, eztei-oldeŕki.
epizootia, napaŕ-min, maingu-eri, bereka.
época, aro, zutu, —te, kida, | *de aquella epoca*=kida artakoa.

epulón, jatun. [tasun.]
equidad, auzutasun, egoki-]
equidistante, erdi-erdi.
equilibrar, einkatu, ainbestendu. [reka, eraka.]
equilibrio, ein. | ureke, o-]
equimosis, odoluri, ubeldura, uspeldura, kaŕamista, aŕamaska.
equipaje, soin, tresneri.
equipar, oŕnitu. [di-eman.]
equiparar, beŕdindu, iru-]
equipo, tresneri, tresnak, soin.
equisetaceo, zaldi-buztan.
equitativamente, bidez, bideki. [ko, ideko.]
equitativo, bidezko, eraz-]
equivalente, ordain, ordai, ordari, orde.
equivalentemente, ordainka
equivaler, ainbeste izan, ordain izan.
equivocación, okeŕ, uts.
equivocado, okeŕ, egigedun.
equivocarse, okeŕ-egon, uts-egin, bidekatu. | iruditu.
equívoco, zimardika.
era, garai. | laŕain, laŕen, laŕne, laŕañaga, laŕinaga. | aŕlo, sail.
eral, txal, biga, miga.
erar, laŕaindu.
erario, eŕ-uŕeta.
ere, ur izkia. [iraspen.]
erección, zutitze, zututze. |]
eréctil, zutikoŕ.
eremita, padaŕ.
ergástulo, ziega.
erguido, zut, leŕden, zeŕden, tente.
erguir, zutitu, zutundu.
erial, etze, otaluŕ, ezponda.
eriazo, etze, otaluŕ.
erigir, eraiki.
erio, etze, otaluŕ.
eritreo, itsas-goŕi.
erizado, laztua.
erizar, īlea laztu.
erizo, sagaŕoi, saŕobi, kirikiño, kirikio, triku. | morkotz, mardots, karlo, lakatz.
erizón, unai-jaŕleku.
ermita, basatxauno, *baseliz.*
ermitaño, basatxauno-zai | lekauti, padaŕ, padeŕ, paŕau, peŕax, peŕau, *eremutaŕ.*
ermitorio, basatxaunotegi.
erogar, eman, banatu.
erótico, maitazale, maitekoŕ.
erotismo, maitasun-griña.
errabundo, aron, oŕon.
erradicar, sustŕaikatu, zusteŕkatu. [dun, bidekatu.]
errado, okeŕ, uts, egige-]
erraj, gaimeluŕ-ikatz.
errante, uts-dagiena. | igeskari, igeslari, aron, oŕon.
errar, uts-egin, arbel-egin, bidegetu, bidekatu. | iraindu.
errata, uts, gabe, uskaŕ.
errático, etxage.
erratil, aron, oŕon, aldati.
erre, uŕ izki. | *erre que erre* =tinko-egon. [keŕki.]
erróneamente, okeŕez, o-]
erronia, auŕetasun, oyeŕtasun, goŕoto. [dege.]
error, okeŕ, makuŕ, uts, bi-]
erubescencia, lots-jario,

lots. [-egin. | arotu.]
eructar, aupastu, koŕok-]
eructo, aupats, koŕok, ok, opats, opets, opots, upaŕ-ats, pokeŕ, buratxa.
erudición, asko-jakintza.
erudito, jakitun, agitz jakitun. | *a la violeta*=sasi-jakitun.
eruginoso, erdoiltsu.
erupción, legen.
ervilla, ilar, ilar biribila.
esbeltez, leŕdentasun, lirraintasun.
esbelto, lirain, jaiki, leŕden, zeŕden, zut, segail, sekail, seail, zardai, zaardai, perkatz, azpegi on.
esbirro, uri-zai, amabi. | araapatzale.
escabel, oñalki, oñaŕi, oinpetako, uinpetako, alkito, kaxeta. [gaŕtsu.]
escabioso, eskabitsu, zara-]
escabrosidad, pataŕ, zeaŕ, laztasun, lauge, malkaŕ. | laztasun.
escabroso, malkaŕtsu, pataŕtsu, zeaŕ, latz.
escabullirse, labandu, labaindu.
escajo, laŕatz, etze.
escala, zurubi, zulubi, zurgu. | *de música*=eres-kitza.
escala ön, leŕokada.
escalamo, tolet. [biz igo.]
escalar, zurguz edo zuru-]
escaldado, galdostu.
escaldar, ur irakiñaztu.
escalera, zurgu. | *de caracol*=zurgu biribil. | *de mano*=zurubi. [gontzi.]
escalfador, bizaŕgilien u-]
escalfar, urirakiñaldu.
escalinata, aŕku, aŕizko zurgu.
escalio, laŕatz, etze.
escalmo, tolet.
escalofrío, otzikara, ozkirio.
escalón, mail, koska, oska, ozka. [kipula.]
escalona, tipulatz, txorta-]
escalonadamente, mailka, ondorezki.
escalonar, mailkatu.
escaloña, xarlota, tipulatz, txortakipula.
escama, ezkata, ezketa, ezkarda, *ezkama*.
escamar, ezkataindu. | eŕe, arduratu. [—kin.]
escamocho, jankin, edakin,]
escamonda, mozketa.
escamondadura, mozkin, ebakin. [moztu.]
escamondar, adaŕ igaŕak]
escamonearse, eŕe, galendu, iguindu. [katatsu.]
escamoso, ezkatadun, ez-]
escamotar, ixilik ebatsi.
escamotear, ebatsi, ostu, kendu.
escampado, ozkaŕte, osaŕte, odei-aŕte, ateŕi, ateri.
escampar, ateŕtu, arindu, ateŕi. [ateŕgune, ateri.]
escampo, ateŕi, ateŕaŕte,]
escamudo, ezkatatsu.
escamujar, gaimeluŕaitzak iñautsi.
escanciador, edarazle.
escanciano, eradale, edarazle.

escanciar, ardoa eradan edo edan-erazi. | ardoa edan.
escanda, gaintzuri, zirauŕi, galtxuri.
escandalar, itsas-oŕaztegi.
escandalizar, laŕdetu, nabaŕmendu, beaztoparazi, obeneratu, gaizpideratu, gaitzitu.
escándalo, obenbide, erorbide, gaizbide, jauspide, labanaŕi, beatzaŕi. | iskanbil, zarata. [gaizto.]
escandaloso, txaŕ, gizatxaŕ,]
escandia, gaintzuri, zirauŕi, galtxuri.
escandir, oldeŕkia neurtu, itz-neurtu.
escansión, oldeŕki-neuŕi.
escantillar, neurtu.
escantillón, neurkin,
escaña, gaintzuri, zirauŕi.
escañero, zizalu-zai.
escaño, zizailu, zizailu, zizelu, zizilu, zuzulu.
escañuelo, oin-alkito,
escapada, iges, itzure.
escapar, iges-egin, itzuri. | zaldia lasteŕerazi, aidatu.
escaparate, erakustoki, ageŕtoki. [igespide.]
escapatoria, iges, itzure. |]
escape, iges, itzure. | itzulbide. [txa, lisko, ozi.]
escapo, gara, lilitxa, lipi-]
escápula, lepauztai, besaburu. [tun.]
escapulario, soŕbaldin-ku-]
escarabajo, kaŕakaldo, kakamarlo, kakalarda, antxadaŕ, kakajale.
escaramujo, asto-aŕosa, otso-naaŕ. [dantz.]
escaramuza, gudaxka, gu-]
escarbadiente, agin-zotz.
escarbar, atzapaŕkatu, atzamaŕtu, zapaŕkatu, azkabozkatu, kafatu.
escarbo, kafa, kafaka, atzapaŕka.
escarcela, gorgoil.
escarcha, lantzurda, zurda, antzigaŕ, intziaŕ, mukuts, lanbroe.
escarcho, aŕaingoŕi.
escarda, joŕai, joŕa, kaŕakadura.
escardadura, joŕa, joŕakin.
escardar, joŕaitu, azaluŕatu.
escardillo, artajoŕai, joŕai.
escarificar, areatu.
escarlata, goŕi. | goŕimin.
escarlatina, elgoŕi, goŕimin, elkoŕi. [tzotu.]
escarmentar, galendu. |zin-]
escarmiento, galen, zentzadura, zentzaldi.
escarnecer, laidotu, nausatu.
escarnio, laido, nausa, iseka, iŕi, iskirio.
escarola, osteŕ txuri. [gi.]
escarpa, amil, aldapa, isle-]
escarpado, maldatsu.
escarpe, aldapa, islegi, amil.
escarpidor, oŕaze aundi.
escarpín, txapi.
escarzar, soatsi.
escarzo, sapaŕ. [meki.]
escasamente, uŕiki, ozta,]
escasear, uŕitu, gutxitu, ozta-izan, peitu, bakandu, aitu.
escasez, uŕitasun, uŕialdi, eztasun, ezaldi, ezune,

idoŕte, peitutasun, metasun, *eskastasun.*
escaso, eskas, uŕi, muŕi, gutxi, peitu, ozta, bakan.
escatimar, uŕitatu, uŕutatu.
escatimosamente, maltzuŕki. [ken.]
escatimoso, malmutz, ze-]
escena, antzoki. | antzeŕki. | *escena cuarta*=laugaŕen antzeŕki. | antzeŕti. | atal. | ikuskai, begirakizun. [toki.]
escenario, antzoki, antzez-]
escisión, berezka, berezkeri, taŕgo.
esclarecer, argigotu, irargitu. | egun-uŕatu.
esclarecido, garbal, uren, zindo.
esclavina, besanga.
esclavitud, menpekeri, uztaŕpe. | azpikotasun, joputasun, mirabetasun.
esclavizar, menpetu, menperatu, uztaŕpetu, aginpetu. [ko, uztaŕpeko.]
esclavo, joputzaŕ, menpe-]
esclusa, ugeŕtsi, ugasi, ugate, palanga.
escoba, izuzki, itzuzki, isuski, eŕatz, ezpel, jas, iñaŕ.
escobajo, paŕoja. [eŕaztu.]
escobar, izuzkitu, ezpeldu,]
escobera, eŕatz.
escobilla, iguŕki.
escocer, eŕemin, eŕe, ezpartatu. [kure.]
escocimiento, eŕemin, az-]
escoger, autu, autetsi, autatu, berezitu.
escogidamente, auteski, autuz. | osaro.
escolar, ikasle.
escoliar, ertzargitu.
escolimoso, jasankaitz.
escolio, uaŕ, oaŕ, ertzargi.
escolopendra, zoko-zoŕi. | orein-mii.
escolta, zai-gudariak.
escombro, saboŕ, kin.
escomerse, igotu, igatu, iraungi. [gesleku.]
escondedero, eskutune,]
esconder, eskutatu, *gorde.*
escondidamente, eskutuz, estalgiz.
escondite, eskutune, ozkume, zuŕkulu, txito. | kirika, kirik.
escondrijo, eskutune, eskutu, ozkume, zirkilu, okolu, okulu, okelu, eguzki-malda.
escopeta, suizkilu, *zizpa.*
escopetazo, suizkilu-ukaldi ala zunpa.
escopetear, suizkilutu.
escopetería, suizkiluduntza.
escopetero, suizkiludun.
escorchar, laŕindu, naŕindu, laŕantzi, laŕutu, laŕuarazi, laŕakitu.
escordio, bekaizmin.
escoria, zepa, zamaŕ, zabaŕ, eŕauts.
escorial, zepatoki.
escorpión, kaŕamaŕo, aŕabio, aŕobi, lupu. | kaŕamaŕuaga, lupubaga.
escorzonera, sendapoki.
escotadura, mozkin, musaŕakin, musaŕadura.
escotar, musaŕatu.

escote, musaŕakin.
escotilla, itsasontziko ziŕitu edo leyatiīlak.
escozor, aznai, azkure, eŕemin, eŕesomin, auznaŕi.
escriba, latari.
escribanía, idaztaritza.
escribano, idaztari, latziñaldari.
escribido, idaztun, idatzale.
escribidor, sasi-idazlari.
escribiente, idazle, idazlari.
escribir, idatzi.
escriño, lastotaŕe.
escrito, idazkai.
escritor, idazlari.
escritorio, idazkola.
escritorzuelo, sasi-idazlari.
escritura, idazpen. | idazkera. | idazkai. | latidazkai. | *Sagrada Escritura* =Idazteuna.
escriturar, latziñaldu.
escriturario, latidazkayaren, | idazteundari.
escrófula, gangaīen, gingil, golo, palautiri, *umorotz, imore otz.*
escrofularia, belaŕ beltz.
escroto, kozkoil.
escrupulillo, aŕanaŕi.
escrúpulo, kezka. | beatzaŕi.
escrupuloso, kezkatsu, bilduŕkoŕ. | zeatz, zintzo.
escrutador, azteŕle.
escrutar, azteŕtu, azteŕkatu.
escrutinio, azteŕpen.
escrutiñador, azteŕkari.
escuadra, ontzitalde, untzidi. [—tza.]
escuadrón, bosteuntza,]
escuálido, zikin, nardagaŕi. | zingil, makal, igaŕ, meaŕ.
escualo, aŕaintzuri.
escualor, zingiltasun.
escucha, gau - barandari. | entzulari. [tzaīle.]
escuchador, entzule, adi-]
escuchar, entzun, aditu.
escuchimizado, zingil, singil.
escudar, ikuŕditu. | gerizpetu, zaitu, begiratu.
escudero, ikurdi - cramaīle, ikuŕdidun. [kopoŕ, opoŕ.]
escudilla, katiīlu, eŕatiīlu,]
escudo, ikuŕdi.
escudriñar, azteŕkatu, azteŕtu, aztaŕnak aŕtu.
escuela, ikastola. | irakaskintza. [gil, makal.]
escuerzo, apo, sapo. | zin-]
escueto, uts, agiri, garbi, azke.
esculiador, gaimelgoitz.
escullirse, labaindu, labandu.
escupidera, istu-ontzi, txistu (listu, iītu) -ontzi, eŕustoki, goŕotoki. [toki.]
escupidero, eŕustoki, goŕo-]
escupido, istu, listu, tu, goŕo, karkax.
escupidor, istu-jario.
escupir, istua, bota tu-egin, eŕuxatu, listukatu, listurkatu.
escupitajo, istu, tu.
escurribanda, igespide.
escurrida, emakume gon estuduna. [iztoki.]
escurridero, leŕagune, ziŕ-]
escurridizo, leŕakoŕ, labain,

laban. [dar, kondar.]
escurriduras, ondakin, on-]
escurrimiento, lerada, zir-
ist, irist.
escurrir, jarion, jario, erion.
escurrirse, labaindu, laban-
du, leratu.
ese, sus izkia. | ori.
esencia, dantasuna. | *esen-
cia de carne*=gurin.
esencial, dantasunaren. |
sendabail.
esfera, borobil.
esférico, biribil, borobil.
esfinge, andere-luna. [bel.]
esfinter, txuringa, txurun-]
esforzado, kementsu, bioz-
tun. [tu.]
esforzar, kemendu, bizkor-]
esforzarse, alegindu, ale-
gin, leyatu, indarkatu,
ugukatu, leregin.
esfuerzo, alegin, indarka,
indaldi, azantz, oputs,
azpa-puzka, ekin. | *vanos
esfuerzos*=indarketa edo
ekin alper.
esgrima, —keta (auziketa,
ezpataketa.) [taketari...)]
esgrimidor, —ketari (ezpa-]
esgrimir, —ketatu (ezpata-
ketatu.) [igaro.]
esguazar, ura ala itsasoa]
esguazo, ubi, igarobide.
esguin, izoki-ume.
esguince, zainbiartu, zainar-
tatu, zartatu, zartadura,
zinauzi.
eslabón, gartza, o, estun. |
surdoki, zurdoki. [estu.]
eslabonar, gartzatu, lotu,]
eslora, ontziaren luzera.

esmeradamente, leyaka.
esmerarse, leyatu, arduraz-
tu. | ikuzi.
esmerejón, itsasarano.
esmero, lei, alegin, ardura.
esmirnio, usperejil. [no.]
esmirriado, sistrin, zintri-]
esmoladera, zorotzari, ez-
tegera.
esófago, estegori, kusu,
gangar, muzker, muster,
irantsi.
esotérico, eskutu, bareneko.
esotro, beste ori, bertze ori.
espabilar, mukatu, antxitu.
| bizkortu.
espabilarse, esnatu, ernatu.
espaciar, toki - egin, leku-
-egin. | zabaldu, edaztu.
espacio, leku, lekune, une,
gune, usgune, kuntze, ar-
teka. | astune. [zabal.]
espacioso, edakor, edatsu,]
espada, ezpata. | ezpatalari.
| ezpalarte. | agotz, mar-
autz, ajorki, ejorki.
espadachín, ezpatari, ezpa-
talari.
espadaña, ezpata, egozko,
luki-buztan, luki-bedar,
txau-txau.
espadar, ezpatatu.
espadarte, ezpalarte. [tegi.]
espaderia, ezpatola.| ezpa-]
espalda, sorbalda. | *echarse
uno sobre las espaldas
una cosa*=lepaldu.|soin,
soinburu, bizkar. | *a es-
paldas del templo*=txa-
don-gibelean edo atzeal-
dean. [ko. | sorbalda.]
espaldar, sorbaldaki, lepo-]

espaldarazo, sorbaldako, lepoko. [sozpal.]
espaldilla, besaburu, be-]
espalditendido, oŕtz-gora.
espaldudo, bizkaŕaundi.
espantable, ikarakoŕ. | ikaragaŕi.
espantadizo, ikarati, izuti, iziti, izipera, izukoi.
espantajo, kuso, kuku, malo, mamuka, marika, mozolo, artakuso.
espantapájaros, txorimalo, txorizu.
espantar, ikaratu, izutu, lagoŕitu, oyatu, oyestu, uxatu, igestaldu.
espanto, ikara, ikera, lagoŕi, laboŕi. [iki.]
espantosamente, ikaragaŕ-]
espantoso, ikarakoŕ, ikaragaŕi. | gelgaŕi.
español, españaŕ.
españolado, españaŕ-iduri-koa.
españolar, españaŕtu.
españolismo, espaintzaletasun.
españolista, espaintzale.
españolizar, españaŕtu.
esparaván, belatz, mirotz. | besakatīlu.
esparceta, astorki.
esparcidamente, edaz, banazka.
esparcido, alai, jostari. | banazka, banatu.
esparcir, edaztu, banatu, sakakanatu, zapartatu, edatu. | zabaldu.
esparcirse, egurastu.
espárrago, pantze-poŕu.
esparrancado, izteŕ zabal.
esparrancarse, izteŕ zabaldu. [tzuaga.]
espartal, espartzu, espar-]
esparto, espartz, zamuka, sarga.
esparver, belatz, mirotz.
espatarrarse, izteŕ-zabaldu. | izteŕ-zabal erori.
espata, kordotx. [keri.]
espatulomancia, ezuŕ-azti-]
especial, bakan, banai, banako, bedegar, berezi, berezko. | *en especial*=batez ere. | *tren especial* berarizko bultzi.
especialidad, berezitasun.
especialísimamente, berezkien.
especialista, —lari, —ari, —kari, (begilari, beaŕilari...)
especialmente, batez ere, berariz, berarik, berariaz, xa, berezki.
especie, mota, mueta, endaki, erai. | iduri, antz. | *bajo las especies*=anzpean. [tu.]
especificar, motatu, mueta-]
específico, muetaki, motaki.
especioso, edeŕ. | iduridun.
espectáculo, ikuskizun, ikuskai, ikusgaŕi, begiragaŕi.
espectador, ikusle, sogīle.
espectro, izugaŕizko ikusgai.
especular, ikuskatu, azteŕkatu. | gogaldu. | salostatu.
especulativa, adimen, uler-

men.
espejo, antzikuŕ, *ispilu*.
espelta, galtxuri-mu ta.
espelunca, aŕtzulo, zulo, aŕpe. [tu.]
espeluzar, ilеak zutitu, laz-]
espeluznar, izuikaratu, lagoŕitu.
espera, iguripen, itxadopen, itxodopen, itxarate.
esperanza, uste, itxadopen, itxaro, itxedokun, ustekunde, igurikimen. | itxadokintza.
esperar, uste izan, itxadon, itxoin, itxoegin, iguriki, orkitu. [azi-nai.]
esperezarse, nagiak atera,]
esperezo, azi-nai.
esperma, azi.
espermático, kaduri.
espesar, gogoŕtu.
espesarse, usutu, loditu, trinkatu.
espeso, lodi, usu, usi, uŕu, tantai, trinko, tapitu.
espesor, lodi, lodi ra.
espesura, loditasun, usutasun.
espetar, ziritu, zialdu.
espetera, arasa, alasa, untzitegi, ontzitegi.
espetón, buŕdin-ziri, buŕne-ziri.
espía, salari, zelatari, salatari, salatzaile, baŕandari, barandari.
espiar, barandatu, baŕandatu, atelondatu, kuzkuzkatu, zelatatu.
espiche, zipotz, zotz, upatxotx, zumel, intsusa.

espiga, galburu, burusko, buruka, buruko. oŕazi, oŕaze. [zirlingu.]
espigado, azi, luze, anditu,]
espigar, buruskatu, galburutu, —burutu.
espigarse, azi, luzatu, anditu.
espigón, zi, ziri, opoko.
espigoso, burutsu.
espina, arantza. | ezuŕ. | *de peces*=zizpita. | *dorsal*=bizkaŕezuŕ.
espinaca, ziazerba.
espinar, arantzadi, arantzatzu, eloŕdi, eloŕieta, eloŕiaga.
espinar, arantzatu. | arantzesi. | mindu, minberatu. [*bestias*=galuŕ.]
espinazo, bizkaŕ-ezuŕ. | *de*]
espineo, arantzazko.
espinera, eloŕi, arantza, laŕ.
espinilla, zuŕmino, anka-ezuŕ.
espino, eloŕi, lapaŕ, laaŕ, laŕ, naŕ, naaŕ, laŕtz, arantz. [tzu, eloŕitsu.]
espinoso, laŕ su, aŕantza-]
espión, zelatari.
espionaje, zelataldi, kuzkuz.
espiración, ao-aize, atsegozpen.
espiral, *ingurubil*.
espirar, uŕ ndu. | ats-egotzi. | aizetu.
espiritar, gaizkindu.
espíritu, gogo. | *Santo*=Goteun, Gogo Deun.
espiritual, gogozko. | gogokoŕ, otoizti. [sun.]
espiritualidad, gogokoŕta-]

espiritualizar, gogokoŕtu.
espiritualmente, gogoz.
espirituoso, gogatsu.
espita, ẓapotz, zipotz, zotz, upazotz.
esplendente, disditsu.
esplender, disdiatu, disdiratu, istatu.
espléndidamente, naroro, jori, ugari. [jori, ugari.]
esplendidez, narotas..n,]
espléndido, esku-zabal, naro, jori. | disdiratsu, distikoŕ. [gi, goitasun.]
esplendor, dirdari. leñar-]
esplendoroso, disditsu, distikoŕ. [*izpika.*]
espliego, izpiliko, izpiko,]
espolada, aztalkada.
espolazo, aztalkada.
espoleadura, aztalkin.
espolear, aztalkatu. | zirikatu, akuĪukatu.
espolio, on utziak.
espolique, oñari.
espolón, oŕkatz, zaŕpa, txaŕpa. | kamingain, kai-mingain. [so-aldi.]
espolonada, zaldikari-era-]
espolvorear, autsindu, eŕautsindu, autsa edo eŕautsa kendu.
espondil, oŕno.
esponja, belaki.
esponjar, aŕotu.
esponjosidad, aŕotasun.
esponjoso, aŕo, apo, aputz, aŕokai.
esponsales, ezkonitz.
esponsalicio, ezkonitzaren.
espontaneamente, bere oldez.
espontanearse, jaulki, burua salatu.
espontaneidad, olde. | eŕaztasun. [gozko, oldezko.]
espontaneo, berezko, go-]
esportada, zaratada.
esportear, saskiz eraman.
esportillero, saskilari, soinkari, lepakari.
esportillo, kolosterdi, otaŕe.
esposa, ezkon, emazte, mazte, andere. [eŕi.]
esposado, ezkondu, ezkon]
esposas, esku-estun, ukarai-buŕdin. [kon, senaŕ.]
esposo, ezkoniztun. | ez-]
espuela, aztalak, aztalki, *ezpore,* akuĪo, kiri, ziri. | eztenkada.
espuenda, ezponda. [otaŕ.]
espuerta, zara, zare, zaŕi,]
espulgadero, zoŕitoki.
espulgado, tipil.
espulgar, tipildu, zoŕkatu.
espulgo, tipilketa, zoŕiketa.
espuma, apaŕ, aboin, bits, pits.
espumadera, abointzali.
espumajear, bits-jario, leŕde-jario.
espumajo, aopits.
espumajoso, apaŕtsu.
espumar, apaŕindu, bitsindu. | bits-egin, apaŕ-egin.
espumarajo, basusa, barauts.
espúmeo, apaŕtsu, bitsu.
espumoso, bitsu, apaŕtsu.
espurio, sasikume, *borta.* | endaka.
esputar, istu-bota, eŕuxtatu.
esputo, istu, Ītu, goŕo, kar-

kax.
esquela, txartela.
esqueleto, gorpezuŕ, korpezuŕ. | ezuruts.
esquena, bizkaŕ-ezuŕ.
esquila, ezkil, izkil, zeiñu, juale. | *izkira, marizkira.*
esquilador, iīemozkin, moztari, motzaīe, motzaļe, mozkiīe. [motzitu.]
esquilar, iīe moztu edo]
esquileo, motzaldi, mozketa, moztegi. [rotu.]
esquilmar, mozkindu. | txi-]
esquilmo, mozkin.
esquilón, zintzaŕi, juale aundi.
esquina, mutuŕ, mustuŕ, eŕtz, azken, zoko. [koko.]
esquinado, mutuŕeko, zo-]
esquino, itsas-lakatz, ostaŕen. [tzaŕak zatitu.]
esquinzar, zataŕak edo pil-]
esquiria, ezuŕ-ataltxo.
esquisto, aŕbel.
esquivar, mukeŕtu, sapuztu.
esquivarse, nardatu, alde-egin.
esquivez, mukeŕtasun, saputzaldi, mutin, zapuzkeri.
esquivo, zaputz, mukeŕ, betizu, muŕukutun, sapotsu, sapuzti.
estabilidad, aldagetasun, tentun. [aldage.]
estable; iraukoi, iraukoŕ,]
establear, abeltegian ezi edo otzandu.
establecer, irasi, beŕirasi, beŕiztu. | agindu.
establecerse, uritaldu, iritaldu, eŕitaldu.
establecimiento, agintz, agindu. | iraspen. | toki, —tegi, —ola, —etxe.
establo, abeletxe, abeltegi, ei, —tegi.
estaca, tantai, tanta, taket, kalka, pazota, paxota, paxet, paldo.
estacada, olesi, esol, olasi, paxola, ezpaldegi, mandio, agesto.
estacar, tantaya luŕan saŕtu ta bertan aberea lotu. | zut gelditu. [kada.]
estacazo, makiīada, tantai-]
estación, egoera. | aro, —te. ikeŕaldi, geldi-aldi. | geldoki, geldi-toki.
estacional, aroko, aroaren.
estacionamiento, gelditze.
estacionario, igige, beti bat.
estacionarse, gelditu.
estacha, unama, unamame.
estada, ega-aldi, geldi-aldi.
estadal, gizabete.
estadio, anei uŕats.
estadistica, zenbatza.
estado, egoera. | lateŕi. | bizibide.
estafa, ebaste.
estafar, ebatsi, ostu.
estafeta, idazketari. | idazketxe.
estafetero, idazkizai.
estafisagria, soŕikera.
estalactita, aitz-negaŕ.
estallar, eztandatu, aztandatu, zartatu, zartegin, zapartatu, zalapartegin, plastegin, kaskegin, uŕatu, zipertu, leŕtegin, lertu.

estallido, eztanda, aztanda, zartada, zapart, zipert, danba, kaŕask.
estallo, zartada.
estambre, irazki, zukun.
estameña, artilezki.
estampa, idantzezki. | laŕantz, askai, mundoin, satai.
estampar, iraŕi. | ezaŕi.
estampido, tunpada, danbada, danba, kaŕask, kaŕaskada. [=urlo.]
estancado, gelditu. | *agua*]
estancar, geldi-erazi.
estancarse, gelditu, *geratu.*
estancia, egotoki. | etxe. | egoitz.
estandarte, zaldizkari-ikuŕin. [urleze.]
estanque, losko, urmael,]
estante, dagona. | apala, oltza.
estantería, apaladi.
estantío, geldi, gelditsu.
estaquilla, ezkala, ezkarda, zumel, zipotz, txotx.
estar, egon. | *está a punto de morir*=iltzer dago.
estatua, gizairudi, aŕantzezki.
estatuir, agindu, erabaki.
estatura, gizabete, goibe, kaizu.
estatuto, arautegi, araudi.
Este, soŕkalde, goizalde, eguzki-alde. | au. *hecho por éste*=onek egiña.
estela, bidatz, loŕatz, ueri.
estelaria, izaŕ-belaŕ.
estelí ero, izaŕtsu.
estentóreo, dunbatsu.
estepa, etze luze.
estera, azpiki, azpi-oyal, ziŕi, zeŕi.
esterar, ziŕiatu. [tegi.]
estercolar, goroztegi, sas-]
estercolar, ongaŕitu, gorozztu, sastu, sasitu, kortaiztu. | kakegin.
estercolero, ongaŕlari. | ongaŕit gi, ongaŕi-zulo, goroztegi, sastegi, atalogi, ateloi, atariloi, kakatza.
estercuelo, ongaŕketa.
estéreo, eguŕ-neuŕkin.
estéril, elkoŕ, auntzu, antzu, jaibal, senge, angel, soil, legoŕ, agoŕ, pegoŕ, auŕgabe. [koŕtasun.]
esterilidad, soiltasun, el-]
esterilizar, elkoŕtu, antzutu.
esternón, bulaŕezuŕ.
estero, itsasadaŕ, izadaŕ.
esterquero, goroztegi, sastegi. [sastegi.]
esterquilinio, goroztegi,]
estertor, zoŕonka, karkaŕ, kaŕkaŕada, kaŕanka, kuŕunka, zuŕu.
estética, eŕti-araudi.
esteva, golde-kideŕ, goldesku, aresku, iruin, urin.
estibar, tinkatu, tinkotu.
estiércol, gorotz. | ongaŕi, sits, zimauŕ, zimoŕ, ustelki, kortaitz.
estigma, atz, pitz, pitzatu, koska, oska. | ospege.
estigmatizar, pitzatu, oskatu.
estilar, oitu, oi izan.
estilo, ezten. | gisa, era (idazkera, mintzoera, so-

laskera, itz-egikera...)
estima, oniritzi, jaso, gora, onespen. [tasun.]
estimabilidad, edeŕeskaŕi-]
estimable, goragaŕi, edeŕeskaŕi.
estimación, sari.| jaso, gora, onespen. | *propia*=burtzaletasun.
estimar, zenbatu. | uste izan, eritzi. | aintzat aŕtu, edeŕ izan, edeŕetsi, onetsi, maitatu.
estimativa, irizmen. | olde, usma.
estimular, ariarazi, erazo, leyatu, eyatu, kilikatu, sueman.
estímulo, zirika, albokada, naŕitza. [udate, udaro.]
estío, uda, udara. | udaldi,]
estipendiar, saritu, sariztu.
estipendio, saridun, saritun.
estipendio, sari. | *de misa* =jaupa-sari. [tu.]
estipticar, idoŕesi, eŕtsi, es-]
estíptico, eŕskai, idoŕeskai.
estipulación, itunpen, iztunpen.
estipular, itundu, iztundu.
estiradamente, ozta-ozta.
estiramiento, teink, ten.
estirar, luzatu, teinkatu, teink - egin, ten - egin. | *una vena*=biuŕtu, muŕtu.
estirón, teink, teinkada.
estirpe, sentza, jatoŕi, eŕo, *leiñu.*
estítico, eskoŕ, estukoŕ.
estival, udako, udarako, udaŕ.
estivo, udaren.
estóico, ezazol.
estola, iduin.
estólido, kirten, koldaŕ, astotzaŕ.
estomagar, iguindu, narda--egin.
estómago, urdail, urdai, piltzo, egostoki, marda, mardika, pintika, mandika.
estopa, mulu, amuko, mulo, mokaŕo, xeta, xardanga, mokuxi.
estopilla, amulu.
estoque, txibli.
estorbar, eragotzi, trabatu, tragutu, poxelatu, eŕosin.
estorbo, eragozpen, eragozpide, erorbide, zoztoŕ, poxelu, jauspide.
estornino, zozabaŕ.
estornudar, urtzindu, usin--egin, eŕosin-egin.
estornudo, uŕtzintz, uŕzaintz, uŕtzin, usin, usain, usai, eŕosin, atrux, exu.
estrábico, ezkel.
estrabismo, ezkeltasun.
estrada, bide, bitzabal, aŕbide. [des, arlote.]
estrafalario, baldats, en-]
estragar, galdu, usteldu, gaiztotu, azaŕmindu.
estrago, galkuntza, tirskantza.
estravagante, oyes, papaŕtz.
estrangular, ito-erazi, ito, *urkatu.*
estratagema, gudantz, malmuzkeri.
estraza, zataŕki.
estrechamente, esturo. |

zeatz, zearo.
estrechar, estutu, estu, eŕtsi, mearŕtu, tinkatu, masiatu. | laztandu.
estrechez, mearŕtasun. | estutasun. | estu-aldi, laŕi--aldi.
estrecho, mearŕ, medaŕ, estu. | itsasataka, istun.
estrechura, mearŕgune. | mearŕtasun.
estregadera, iguŕki, igoŕki.
estregar, muŕuskatu, maŕuskatu, igoŕtzi, itxukatu, xukatu.
estrella, izaŕ. | *estrellas fijas*=izaŕ geldi.
estrellada, izaŕ-belaŕ.
estrellado, izaŕtsu. | izaŕdun. [ki.]
estrellar, autsitzeko jauŕti-]
estrelleria, izaŕizti.
estremecedor, ikarerazle, ikarakoŕ.
estremecer, latzikaratu, latzarazi, ikaratu. | biotz--ikaratu.
estremecerse, dardaratu.
estremecimiento, latzikara, ikara, izu, izi, dardar, dardar.
estrena, eskaŕ-sari. | adelu.
estrenar, adelatu, lenengoz erabiĩi.
estreno, adelu.
estrenuidad, azkaŕtasun, bizkoŕtasun. [bioztun.]
estrenuo, kementsu, azkaŕ,]
estreñido, zeken, zuŕ.
estreñimiento, idoŕeri.
estreñir, idoŕeritu.
estrépito, otsandi, zarata, dunbots, duŕunba, barbuĩa, oskaŕ. [taka.]
estrepitosamente, zalapar-]
estrepitoso, oskaŕ.
estria, koska.
estriar, koskatu, oskatu.
estribar, irozo, etzan, etzin.
estribo, oin-buŕdin. | irozkai, ondape. | zubi-bulaŕ.
estribor, eskuñalde, eskuin, eskubi. [aro.]
estrictamente, zoŕozki, ze-]
estricto, zoŕotz, zeatz.
estridente, gaŕaizi, kaŕaizi, txiŕiti, zizkolatsu, abaŕots.
estridor, gaŕaizi, kaŕaizi.
estrige, gabontz, ontza, untza, otatxori.
estro, gotargi.
estrofa, adia, ahapaldi, neurtizki.
estropajear, zataŕztu, txuri--garbitu.
estropajo, zataŕ, multxo, multxukin, ipitz, ipizki, landeŕki, landeski, ziriko, mustuka, mustika, zataŕ--mordoska. | uzkin, ondaŕ. [| arlote.]
estropajoso, totel, motel.]
estropear, elbaŕitu, unatu, ondatu, maspildu, maluskatu. | txaŕtu, zaŕbaildu. [baŕi, maskal.]
estropeo, ondakuntza, el-]
estructura, egitura.
estruendo, dunbots, otsandi, oskaŕ, zalapart.
estruendoso, buŕunbatsu, otsdun.
estrujar, lerdekatu, lauskitu, mastrakatu, maŕaizka-

tu, maluskatu, maisatu. | aitu, ustiatu, uztiatu.
estuación, ugoibe.
estuante, beroegi, gori, irazeki.
estuche, bitxutxa, aligot.
estudiador, ikastzale.
estudiante, ikaslari, ikasle.
estudiantina, ikasleri.
estudiar, aditaldu, ikasi.
estudio, ikaste, ikastaldi, ikastaro. | ikastola, —ola.
estudiosamente, ikastzalez.
estudiosidad, ikastzaletasun, ikasnai.
estudioso, ikastzale, ikasnai.
estufa, sutontzi, labetxo, krisalu.
estufilla, oin-sutontzi.
estultamente, zoroki, ergelki, zozoki.
estulticia, zorakeri, ergelkeri, gaizokeri.
estulto, ero, astotzaŕ, gaizo, aize-belats.
estuosidad, beroagitasun.
estuoso, bero, berotsu, gori, sukaŕ.
estupefacción, aŕidura.
estupefacto, aŕitu, txundi, laboŕi, lagoŕi, konkoŕ.
estupendo, gelgaŕi, aŕigaŕi, zoragaŕi. [zoki, zozoki.]
estúpidamente, eroki, gai-]
estupidez, ergelkeri, zozokeri, koldaŕkeri, gaizokeri, koldaŕtasun.
estúpido, zirauki, eltze, kirten, gaizo, zorga, koldaŕ, zozo.
estupor, lagoŕi, laboŕi, izulaboŕi, ikara. | aŕidura, aŕitutasun.
estuprar, neska galdu.
estupro, neska-galtze.
esturión, zolu, polaio.
ésula, zornabelaŕ, zornabedaŕ. [dari-gaualdi.]
etapa, gudari-ano. | gu-]
etcétera, eta abaŕ.
eter, ortze, *zeru.* | lengai.
etéreo, ortzeko, *zeruko.*
eternal, betikoŕ.
eternamente, aldi oro, beti. | iñoiz ere ez. | luzaro.
eternidad, betitasun. | betiraun, amaigetasun, amaige. [nerazi.]
eternizar, luzarotu. | irau-]
eterno, betiko, aldi oroko, betikoŕ, betiraun. amaigabe, amaige, azkenge. | luzatsu.
ética, onizti.
ético, oniztiaren. | oniztilari, zileiztilari, zilegiztilari.
etimología, itzoŕkun, itzaren soŕkun edo eŕoa.
etimológicamente, itzoŕkunaz.
etimologista, itzoŕkunlari.
etiología, zegatizti.
etiqueta, ageŕtzarao, ageŕkera, gizalege, gizabide.
etiquetero, gizatsu.
etnicamente, abendaz.
étnico, abendaren.
etnografía, abenda-elesti.
etnología, abendizti.
etnólogo, abendiztilari.
etopeya, oitura-elesti.
eubolia, aolkun.
Eucaristía, Joskorputz,

Oteun, Eskaŕon.
euforbio, auntz - kuŕumia, ziursa.
eufrasia, sendoikuz.
eunuco, zikiro, zikitu, iren, irin.
eupatorio, ariketa.
euro, soŕkalde-aize.
europeo, europaŕ.
evacuar, ustu.
evadir, itzuri, iges-egin.
evaluar, zenbatu.
evangélicamente, goizpeŕ--arauz.
evangelio, goizpeŕ, guzpeŕ. | *el evangelio de hoy*= gauŕko goizpeŕkia. | *los cuatro evangelios*=goizpeŕdi.
evangelista, goizpaŕgiīe.
evangelistero, goizpeŕlari.
evangelizar, goizpeŕ-irakatsi.
evaporar, keztu, luŕindu.
evasión, itzure, itzulpide, igespide.
evasiva, igespide, itzurpide, iŕtenbide, iŕtepide.
evento, gertatu, jazo, zori.
eventual, bada-ezpada, ez ustezko, noskiko, edoki, naski. | etorki, erorki.
eventualmente, ez ustez, estropuz.
eversión, ondapen galkuntza.
evicción, gabetze.
evidencia, argi, agiri.
evidenciar, argiztu.
evidente, argi, agiri, begietako, jakin, ezagun, zagun.
evidentemente, zeaŕen, agiriz.
evitar, ez gertarazi. | itzuri.
eviterno, amaige, betikoi, betitasun.
evo, aldi oro. | amaigetasun.
evocar, ageŕ-erazo. | iīak deitu. | bururatu, gogoratu, gomutaratu.
evolución, aldakera. | gudarien ibilketak.
ex, —izan, | oi. | *ex-alcalde*=ugaldun-oi. | *ex-dueño*=nausi-oi.
exabrupto, bat-batean.
exacción, emanerazte.
exacerbación, sumin, eŕa, gaŕaztasun.
exacerbar, sumindu, gaŕaztu, goŕdindu, suztatu. | laŕitu.
exactamente, zearo, doi.
exactitud, zeaztasun, zintzotasun.
exacto, zeatz, zintzo, | *ordudun, orduko.*
exactor, zergalari. | lakatzaīe, laŕutzaīe.
exaedro, sei-aldekoi.
exageración, geikeri, aundiegikeri, ao-berokeri.
exagerado, geyentsu, —egi, geyegi, ao bero.
exagerar, garestegitu, geyegiztu, —egiztu.
exageradamente, geyegizka.
exaltación, gorespen, goitze. | goraltz.
exaltar, goratu, | goraipatu, goretsi, goraldu.
exaltarse, geyegi zalekeriz erakaŕi.

examen, azteŕpen. | *exámenes* = azteŕketa, azteŕkaldi
examinador, azteŕle.
examinando, azteŕkizun.
examinar, azteŕtu, azteŕkatu. | ikuskatu.
exangüe, odolge, odolustu. | il.
exánime, gokabe, bizke.
exardecer, sumindu.
exasperar, gaŕaztu, goŕdindu, sumindu, gañez eragin, krozkan erauzi. | zauria aseŕatu, zornatu.
excandescencia, sumintasun, eretasun.
excandecer, sumindu.
excarcelar, espetxetik ateraazi. [tu, ondalan.]
excavar, zulo-egin. | onda-]
excedente, aborokin oborokin, obrokin, gainkin, gaindi, gainde.
exceder, eragin, gaindiatu, gainditu, leŕotik aragotu.
excelente, bikain, pikain, ezin obe, yayo, jori, anditaŕ, aŕitu, gaindi, auta.
excelentemente, ezin obeki, aŕituki, bapo.
excelso, garai, goi, goyen.
excéntrico, sakats.
excepción, galdi, epantsu, ateratze. [oyez, ez oi.]
excepcional, arauz-ateko,]
excepto, ez, atara, landara, landa, laket, lekot. | *excepto esa las demás* = ori ez, beste guziak. | *excepto en la hora de la muerte* = eriotz-aldian eztala.
exceptuar, lekatu, — katu, lekoratu, atera, berezitu, bazteŕtu.
excesivamente, laŕegi, neuŕiz gora, gaindizki, geyegi. [gi, nabaŕmen.]
excesivo, laŕi, laŕegi, geye-]
exceso, sobera, gei, geitasun, aborokin, oborokin, gaindi, gainde, geyegi, gonburu. [dura.]
excitación, igidura, kilika-]
excitante, zaleki, zalekoŕ.
excitar, erazaŕi, ernarazi, zirikatu, kilikatu, kilimatu, igitu, aizkatu, kirtzikatu. [oyu.]
exclamación, deadaŕ, oju,]
exclamar, ots-egin, oju--egin. [tzi, egozi.]
excluir, bazteŕtu, atera, u-]
exclusivamente, soilki, bazteŕki, soil, landa, soilik, bakaŕik.
exclusive, ez, landara, lekot.
exclusivismo, zalegikeri.
exclusivo, soil, bakaŕ.
excogitable, oldozkizun.
excogitar, gogoratu, oldoztu.
excomulgado, doibazke.
excomulgar, doibazkatu.
excomunión, doibazkatze.
excoriación, eŕesomin. | *de los pechos* = otsabete.
excoriar, eŕesomindu.
excrementar, kakegin.
excremento, gorotz, kaka, korotz. [rotsu.]
excrementoso, kakatsu, go-]
excretar, kakegin, goroztu.
exculpar, eŕukatu.

excursión, ibiīaldi, txango, ateraldi.
excusa, aitzaki, agarbitz, aogarbitz, apoku.
excusado, beaŕ ez. | azke.
excusado, iroldegi.
excusalí, altzoiño.
excusar, aldezkatu. | agarbitu, aitzakitu. | ez gertarazi. [dagaŕi.]
execrable, biraogaŕi, nar-]
execración, goŕoto, eŕa, añen, narda. | gaizkots, gaiztespen.
execrando, goŕotogaŕi.
execrar, gaizpetu, gaitzetsi, gaiztetsi, añendu. | narda-egin, goŕotatu.
exégesis, atzalpen, | idazteun-atzalpen.
exento, lokabe, azke.
exequias, eoŕtzi, iīegoŕtzi, oŕtzi, bealdi, eoŕtzeta, iīeta.
exhalar, luŕindu, uŕindu, pafatu. | asperatu, adiakatu.
exhausto, aitu.
exheredar, ondoregabetu.
exhibir, betaldu, ageŕtu, auŕkeztu.
exhortación, aolkaldi, aolku.
exhortar, aolkatu.
exhumar, luŕkatu.
exigencia, —eraspen. | zoŕoztasun.
exigente, irazi, zoŕotz.
exigir, emanerazo, —erazi, kendu. | erakaŕi, erekaŕi. | beaŕetsi, isituki eskatu.
exiguo, txiki, txaŕ, īaŕ, uŕi.
eximio, bikain, bikañena.
eximir, loketsi, —katu.
exinanición, indaŕgetasun, aultasun.
existencia, izatasun, izan, izate, dantasun, —tasun, bizitz.
existente, izandun, izaki.
existimar, uste izan, iduritu.
existir, izan, bizi izan.
éxito, ondore. | *tener un buen éxito* = ondore on egin.
éxodo, bidezkunde.
exonerar, zamaindu, menindu.
exorable, etoŕ-eŕez. [tu.]
exorar, isituki eskatu, otoiz-]
exorbitancia, laŕegitasun, geyegitasun. [laŕegi.]
exorbitante, neuŕiz gora,]
exorcismo, txaunarao, txonarao, txonbirao.
exorcizar, txaunarao-egin, txonaraotu.
exorcista, txonaraole, txonbiraulari. [siera.]
exordio, askun, askaldi, a-]
exornar, apaindu, ederagotu, bitxitu, pitxitu.
exótico, atzeŕiko, eŕbesteko.
expansibilidad, edakoŕtasun, zabalkoŕtasun.
expansión, lasaitze, edapen.
expansivo, edakoŕ. | alai, lasai. [ikatu.]
expatriarse, eŕikatu, aberŕ-]
expectación, iguripen, itxadopen, ustekunde. | ustekari.
expectativa, uste, ustantza.
expectorar, goŕotu, eŕustatu, istu-egin.

expedición, joanaldi, bidaldi, joan-etoŕ. [dazti.]
expedicionario, bidezti, bi-]
expedir, arazoa bukatu.
expeditamente, lasai, trebe, takez.
expedito, lasteŕ, trebe, lasai.
expeler, egotzi, *botatu,* jauŕtiki.
expendedor, saltzaīle.
expendeduría, saltoki.
expender, sautu, ondatu, andeatu. | igoŕi. | saldu.
expendio, galkuntza, ondakuntza. [potik.]
expensas (a), besteren le-]
experiencia, oaŕikasi, oaŕikaspen.
experimentado, oaŕikastun.
experimentar, oaŕikasi, guaŕikasi.
experimento, ikasketa.
expertamente, trebe, aisa, lasai. [tzedun.]
experto, trebe, terbe, an-]
expiar, obenak oparen bidez ordaindu. | garbitu, txautu.
expirar, il, bukatu, amaitu.
explanación, atzalpen, iruzkin.
explanada, lau, zelai, soro.
explanar, lautu, zelaitu. | atzaldu, *iruzkindu.*
explayar, zabaldu, edatu.
explayarse, jolastu, jostatu.
explicación, atzalpen, azalpen. | iruzkin.
explicaderas, atzalbide, azalkera. [azaldu.]
explicar, adirazi, atzaldu,]
explícito, aitoŕka, autoŕka.
explorar, ikuskatu, galdekatu, azteŕtu.
explosión, zart, zartada. | dunba.
explosivo, leŕti.
explotar, zart-egin, zartarazi, leŕtu. | ustiatu, uztiatu, *baliatu.*
expoliar, beluzi, kendu, gabetu, irantzi, —indu, muŕiztu.
exponer, betaldu, atzaldu, azaldu, adirazi. | zorian jaŕi, zortaldu. | auŕa egotzi.
exportar, eŕitik eraman.
exposición, betaltze, erakuspen, erakusketa, ageŕketa, ageŕpen. | atzalpen, azalpen, adirazte.
expósito, egotzi, egozki.
expositor, adierazle. | erakusle. [na-main.]
expremijo, gazta-mai, gas-]
expresamente, aitoŕka, autoŕka. [itz-egin.]
expresar, esan, mintzatu,]
expresarse, erasan, irasan, mintzatu.
expresión, bizi. | esantza, eŕantza, izkuntza.
expresivamente, biziro, argiro.
expresivo, saŕkoŕ, itz-dagiena. | argi, agiri.
expreso, agiri, argi. | *tren expreso*=berarizko bultzi. [leŕerazi.]
exprimir, lauskitu, leŕtu,]
exprofeso, nayez, oŕetarako, —tarako.
expropiar, legez ogasunak

kendu, gabetu, —indu.
expuesto, zortzu, zorti, zoritaldua. | ageŕtu, betaldu.
expugnar, izkiluz menperatu.
expulsar, egotzi, aterazi, landarazi, *bota,* iraitzi, idoki, jauŕtiki.
expurgar, ikuztu, garbitu, txautu. | idaztia oŕaztu, ala azteŕtu.
exquisito, bakan, on-ona, | *vino exquisito* = ardo uŕupagaŕi, edangaŕi.
extasiarse, kordegabetu, sentzu-galdu, sorgoŕtu. | zoratu, liluratu.
extemporáneo, aldi gaitz, mugaitz, ez garai.
extender, zabaldu, edatu, banatu, beŕetu, gurendu.
extendidamente, zabalki, edaz. [daz.]
extensamente, zabalki, e-]
extensión, eda, edago, edadura.
extensivo, zabalkizun.
extenso, edatsu. | *por extenso* = edaz. [erkitu.]
extenuado, argal, meŕo,]
extenuar, erkitu, argaldu, auldu, abaildu, uŕandu, uŕatu, miŕiztu.
exterior, ateko, aterako, leko, lekore, azaleko, ageŕ. | laŕantz, azpegi.
exterioridad, agirudi.
exteriorizar, ageŕerazi, ageŕtu, aterazo, lekoratu.
exteriormente, agirudiz, azalez.
exterminar, sakaildu, soildu, kaskaildu. | eŕkatu, aberŕkatu. [kail, kaskail.]
exterminio, eŕkatze. | sa-]
externamente, azalez, agirudiz. [ko, lekore.]
externo, ateko, *kanpoko,* le-]
extinguir, itzali, irungi, izungi. | sakaildu, ezeriu, deuseztu, aitu, il, iraungitu, igatu.
extirpar, eŕokatu, zusteŕkatu, zustŕaikatu, eŕotik ateri. | iraungitu, igatu, sakaildu, aitu. [| kalte.]
extorsión, kentze, gabetze.]
extra, ateko.
extracción, ateratze. | jatoŕi.
extractador, laburtzale.
extractar, laburagotu.
extracto, laburki, laburgo.
extradición, atzeŕkatze.
extraer, atera, ateri, baŕukatu. | idoki, ideki.
extrajudicial, auziz-ateko.
extralimitarse, eragin, gaindiatu, men-gaindu.
extramuros, aŕesi-ate, iripe, eŕipa. [bestetasun.]
extranjería, aŕoztasun, eŕ-]
extranjerismo, eŕbeste-zale.
extranjerizarse, aŕoztu, eŕbesteratu.
extranjero, aŕotz, atetiko, atze, atzeŕiko, eŕbesteko.
extranjis (de), aŕotz, eŕbestetaŕ. [gitz, guziz.]
extraordinamente, aundiz, a-]
extrañar, eŕkatu. | bazkatu, bazteŕtu. | nabarmendu, aŕ.tu, *miretsi.* [ko-egin.]
extrañarse, egin-ukatu, u-]
extrañeza, nabari, nabar-

men. | adizkide ziranen oyeŕtasun.
extraño, besteko, aŕotz. | | nabari, bakan. | *es extraño!*=andi da!, oyez da ori!
extraordinario, aldiz-ateko, neuŕiz-gañeko, oi ez bezalako, ez oitua, oyez. | *número extraordinario*= aldiz-ateko zenbakia.
extravagancia, nabarmenkeri, eragabe.
extravagante, nabarmen, papaŕtz, oyez, aldaŕdetsu, zoro, txoraska.
extravasarse, ontzi-gañezkatu. [kiztu. | galdu.]
extraviar, bidekatu, bide-]
extravio, galtze. | eragabekeri.
extremadamente, txit, txitez, agitz, oso.
extremadas, gazta-egiñaldi.
extremado, okitu.
extremar, okitu.
extremaunción, azken-igoŕtze. [guren, guen.]
extremidad, azken, atzen,]
extremo, azken, atzen. | geyegizko.
extremoso, geyegizko.
extrínseco, ateko, azaleko, *kanpoko.* [jario.]
exuberancia, jori, ugari,]
exuberante, ugaritsu, jori, jario, jatoŕ, etoŕkoŕ, aunitz, asko.
exulcerar, zornatu, zaurtu.
exultación, pozkario.
exutorio, txira.
exvoto, ziñitzaren oroigai.

F

f, efe.
fábrica, egintza, —gintza. | ola. [tza.]
fabricación, egintza, —gin-]
fabricante, egiīle, —giīle, —gin.| olagizon, olajaun.
fabricar, egin.
fabril, olako. | arotzaren.
fabuco, bagaiīa, bagatxa.
fábula, ele, ela, zusmuŕ. | ipuin, ipui.
fabulador, ipui-idazle.
fabulista, ipui-idazle.
fabulosamente, gezuŕez, iduriz.
fabuloso, ez egi, gezuŕ, amets, iduri. | nabari, laŕi, ziñeskaitz.
faca, auzi.
facción, alde, alderdi, esku-alde. | *facciones* =azpegi, laŕantz, mustupil, irudi. [ko, alderdiko.]
faccionario, aldeko, talde-]
faccioso, aldeko, esku-aldeko. | urduri, nabasi, biguŕi.
facial, arpegiko.

fácil, eŕaz, eŕez, aisa, nasai, —oŕ.
facilidad, eŕaztasun, aisatasun,.—oŕtasun.
facilitar, eŕaztu, eŕeztu, aisatu.
fácilmente, eŕaz, eŕazki, aisa
facineroso, gaizkin, gizatxaŕ, donge.
facistol, zutidazti.
facsímile, iduriki, anzki.
factible, egikoŕ, lankoŕ.
facticio, egiña, landua, eskuz egiña.
factor, egile. | *de multiplicación*=zenbakoizti.
factura, ordainkizun.
facultad, men. | esku, eskubide, al, bide. | jakintza.
facultar, menaldu.
facultativamente, jakintza-arauz.
facultativo, jakintzaren. | sendalari, osalari, sendatzaile.
facundia, itzetoŕi, itzugaŕi, eletsutasun.
facundo, itzetoŕi, itzugari, eletsu, itzontzi.
facha, aŕpegi, betaŕte, zantzu, taju, era. [tzin, gain.
fachada, auŕe, auŕka, aitzin, gain.
fachenda, oiltasun, aŕokeri.
fachendear, oila izan.
fada, astru, zorgin, azti.
faena, lan, lanketa, lan-sail, arazo, | egikizun, zeregin, lankizun.
faja, geŕiko. | gorputzestun, —estun. [xatu.
fajar, geŕikoa ipiñi. | trofajina, bal, azao, zama, balpil, gabil. [balpildu.
fajinar, azaotu, zamakatu,

fajo, bal, azao, eskuta. | oyal, troxa.
falacia, atzipe kaltekoŕ, zimaŕkunkeri.
falange, gudari-sail. | saldo, samalda, talde, eli, ozte. | beatz-ezuŕ.
falaz, zimarkun, zimarkutsu. | uskoŕ.
falce, igitai.
falda, gana, kota, geŕipeko. | magal, altzo, altzope. | egal, alde, alda. | *carne de falda*=sabelki.
faldamenta, geŕipeko.
faldear, mendi-egalean ibili.
faldero, gonaren. | *perro*=andere-txakuŕ. | emaztekoi.
faldicorto, gonamotz.
faldistorio, gotzai-jaŕtoki.
faldriquera, sakel, zarpa.
falibilidad, uskoŕtasun, atzipekoŕtasun.
falible, uskoŕ, atzipekoŕ.
falimiento, uts, atzipe, gezuŕ.
falsamente, gezuŕez.
falsario, gezuŕti, atzipeti, zuriketari. [-egin, galdu.
falsear, iduri-egin. | uts-
falsedad, gezuŕ, egige. | zurikeri.
falsete, abesizun.
falsía, gezuŕtasun, izuntasun, aizuntasun.
falsificar, iduri-egin, izundu.
falsilla, leŕotza, idazleŕotza.
falso, gezuŕ, egige, aizun, izun. | *hombre falso*=

sabelpezuri, sabeltzuri.
falta, uts, gabe. | eten, ustel, eŕu, oben, utsaŕ. | tanka.
faltar, ez izan, ez egon, gabe izan. | uts-egin, piperŕ-egin. | aitu, peitu. | oben-egin. | *lo que falta* =gañerakoa. | *faltar a la palabra* = malmuzkatu, opoŕ-egin. | *faltar un poco*=akats egon.
falto, beaŕdun. | uŕi, *eskas,* zuŕ, zikoitz.
faltriquera, sakel, zaŕpa.
falua, bonbo.
fallar, epaitu, epaiztu, oguzi, erabaki. | uts - egin, uts-iŕten, motz-egin, oka--egin, ok-egin, uko-egin, ukatu.
falleba, leyo ala ate-eŕskai.
fallecer, il, zandu, zendu. | aitu, *akitu.*
fallido, uts, galdu, ustel.
fallo, epai, epaitz. | iritzi, uste, eski, erabaki.
fama, ospe, omen, aomen, izen, aipu, entzute, lelo.
famélico, gosebera, gosejan, ezuŕuts.
familia, sendi. | sengi, seme-alabak.
familiar, senditaŕ. | trebe, kutun. ¦ etxeko, etxetaŕ, —aŕ, —ko. | *en estilo familiar*=idazkera lauan.
familiaridad, lautasun, kutuntasun. | *eccesiva*=laukeri, kutunkeri.
familiarizar, etxekotu, etxetiaŕtu.
familiarizarse, kutun aŕtu.
familiarmente, lauki, kutunki, nabaski, trebeki.
famoso, ospetsu, izen andiko, aipatu, aotu, ospedun, entzun, lelodun, lagunabaŕ.
fámula, mirabe.
famulato, moŕoikintza, moŕointza, moŕontza, otseintza.
famulicio, otseintza.
fámulo, ikastetxe-otsein. | moŕoe, otsein, mutil.
fanático, zalegi, txoro, liĪuratua.
fanatismo, zalegikeri, txorakeri. [zorarazi, liĪuratu.]
fanatizar, buru - berotu,
fanega, zarerdi, zara-erdi, *anega.* | *de tierra*=goldeluŕ, golde, italdi.
fanegada, goldeluŕ, golde, italdi.
fanfarrear, aŕokatu, oilatu.
fanfarria, itzaŕo, oilakeri.
fanfarrón, agolaŕi, aŕoputz, aŕoki, itzaŕo, paŕastelari.
fanfarronada, itzaŕo, paŕasteri.
fanfarronear, aŕokatu.
fangal, idoi, lokatz, loitzaga. [zal.]
fango, idoi, loi, loitzu, ge-]
fangoso, loitzu.
fantasear, amets-egin. ¦ aŕokatu, oilatu.
fantasia, irudimen, ol. | olde, apeta, kasket.
fantasioso, aŕo, aŕouts.
fantasma, koko, lonpipa, inguma, mamu, malo,

zomoŕo, mozoŕo. | irudi.
fantasmón, aŕoputz.
fantásticamente, irudiz.
fantástico, ametsezko, ezinkizun, txakuŕ - amets. | aŕo, antuts.
fañado, urtebeteko.
faquin, langile, lepakari, soinkari.
farachar, ezpatatu.
farallón, izpegi.
faramalla, itzontzikeri.
faramallero, itzontzi atzipeti. [tzikeri.]
farándula, jostari. | itzon-]
farandulero, jostari. | itzontzi atzipeti. [tari.]
faraute, mezulari, manda-]
fardacho, muskaŕ, muskeŕ.
fardar, soñekoz oŕnitu.
fardel, bide-zoŕo.
fardo, lopil, lotura.
farfalloso, motel, totel, lanputs.
farfantón, itzaŕo, aŕoputz
farfulla, motel, totel, lanputs, zitziputzika.
farfullar, zitziputzikatu.
farfullero, lanputs, zitziputzikari, motel, totel.
farillón, izpegi.
farináceo, iriñezko.
farinetas, artai, ai, morokil, oŕnigon. [taŕ.]
faringe, kusuma, eztaŕi, ez-]
fariseo, gezuŕton, donizun.
farmacéuiico, sendakilari, oskailari.
farmacia, sendakintza, oskaintza. | sendakitegi, oskaitegi. [oskaizti.]
farmacología, sendakizti,]
farmacopea, sendaki-egin-bidea. [oskailari.]
farmacópola, sendakilari,]
faro, itsasargi. | bidargi, argi. [arguntzi.]
farol, argimutil, argi-ontzi,]
farota, emakume lotsgabea.
farotón, loskabe, lots-gabe.
farrago, nasmas.
farsa, gezuŕuts, atzipegai.
farsante, gezuŕlari, atzipekari. [nai-ez.]
fas (por) o nefas, nai ta]
fascal, gabil, gabiko, balpil, bal.
fascinación, liīlura, zoralda, zorabio, begizko. | liīlurakeri, burtzorakeri, zoradura.
fascinador, liīluratzaīle.
fascinar, begiz-egin, begizko-egin. | liīluratu, zorabiatu, burtzoratu, atzipetu.
fase, ageŕalda, ageŕkera.
fásoles, iīlaŕ, indiaŕ, pantzeiīlaŕ.
fastidiar, gogaiteragin, gogai-erazi. | aseŕerazi, adaŕak jo.
fastidiarse, gogaitu, urgoitu. | aseŕetu, asaŕetu.
fastidio, gogait, naga, nazka, iguin. [nekatsu.]
fastidioso, goikaŕi, iguin,]
fastigio, erpin, gara, gain, egi.
fasto, zori oneko.
fastos, edeskiak, edesti.
fastuosamente, aŕandiz, mukeŕki. [keŕ, aŕosko.]
fastuoso, aŕanditsu, mu-]

fatal, zori gaiztoko. | gaizto.
fatalidad, aduŕ, astru gaizto, zoritxaŕ, ala beaŕ, galdu beaŕ.
fatalismo, aduŕtzale-aburu.
fatalista, aduŕtzale.
fatalmente, zori gaiztoz.
fatidicamente, gaztiguz, aztiatuz. [lien.]
fatidico, aztien, asmatza-]
fatiga, abaildura, lazeri, neke, eten. | asneke, arnasneke.
fatigadamente, nekez. [le.]
fatigador, nekarazle, neka-]
fatigar, nekarazi, nekatu.
fatigarse, nekatu, unatu, eten, ayenatu.
fatigosamente, nekez beterik. [betea.]
fatigoso, nekatsu, nekez]
fatuidad, ergeltasun, ergelkeri, erakeri. | antuste.
fatuo, tentel, ergel, memel, gangaŕ, ertzo, zentzuge, sengabe, zoro, ero. | aŕoputz. | *fuegos fátuos*= argi-txakuŕ.
fauces, autz, iztaŕi-zulo, estaŕtzulo, samaste, sama-zulo. [-elesti.]
fauna, abere-elesti, pirizti-]
fauno, basajaun.
fausto, zori oneko, zoruntsu. | aŕandi.
fautor, uŕgazle, laguntzaīle. | estaltzaīle. [pen.]
fautoría, laguntza, uŕgaz-]
favila, geldo, iīaun, iīain, *muka.*
favonio, saŕkalde-aize, aize.
favor, laguntza, urgazpen, sorospen, laukune, ongi-egin, begipe. | eskaŕ, eskeŕ. | *por favor*=aŕen, citian, otian, otoi. | *a favor de*=aldez, onez.
favorable, aldezko, onezko. | laztan.
favorablemente, aldez. | laztanki, onginaiz.
favorecer, aldeztu, ongi-egin, begipetu, ontaŕtetu, laukatu, sorosi, ondo aŕtu. [alderako, aldeko.]
favorito, begipeko, kutun,]
faz, aŕpegi, auŕpegi, azpegi, betaŕte. | azal, gain, auŕe.
fé, ziñestasun. | ziñespen, uste. | zin. | *conjunto de dogmas* = ziñeskintza. | *fé subjetiva*=ziñesmen.| *fé objetiva*=ziñeskai. | *buena y mala fé*=onuste ta gaitzuste.
fealdad, itsustasun. | itsuskeri, lasaikeri.
feamente, itsuski.
febeo, eguzkiaren, iguzkiaren, ekiaren.
feble, argal, aul, makal.
febrero, otsaiīla, otsil, zezeil.
febricitante, sukaŕdun, elgaiztun.
febrífugo, sukaŕ-kalte, elgaitz-kentzeko.
febril, sukaŕtu. | suto, sutsu, urduri.
fecal, gorotz-gai, gorotz.
fecundar, oparotu, ugaritu, ugaldu, irakaŕi, ekaŕ-erazi. | ernaitu.
fecundidad, ugaritasun, na-

rotasun, joritasun.
fecundizar, oparotu, narotu, joritu. [koŕ, izakoŕ.]
fecundo, naro, jori, ugal-]
fecha, eguntz, egun.
fechar, eguntzatu, egunztu.
fechoria, txaŕkeri, zataŕkeri.
federación, bazpatz.
federal, bazpazkide.
federativo, bazpazkide.
fehaciente, zingi.
felicidad, zorun, zori on, zoriontasun. | *las del mundo* = ludiko atsegiñak. | *felicidades!* = beŕi on zuri! [biotz-aguŕ.]
felicitación, zorion-aguŕ,]
felicitar, zoriona opatu.
feligrés, txaunkide, *eliztaŕ.*
feligreria, elizaŕte, txadonaŕte, txaunaŕte.
felino, katuki, katuaren.
feliz, zori onezko, zori ondun, zorundun.
felizmente, zoriki.
felón, saltzaīle, etoi, eto.
felonia, itsuskeri, saldukeri, salkeri.
felpilla, gonburu.
femenilmente, emakume-gisaz, emeki.
femenino, emezko, emeki.
fementidamente, zitalki.
fementido, zital, itz-ustel, zin-ustel.
femoral, izteŕeko, iztaŕeko.
femur, iztaŕ-ezuŕ.
fenecer, bukatu, amaitu. | il. | iraungitu, igatu, aitu.
feniano, irelan-abeŕtzale.
fenómeno, gertagi. | gertagi gelgaŕi.
feo, itsusi, utsuts. | oyes.
feracidad, ugarikoŕtasun, joritasun [tzale.]
feral, ankeŕ, gogoŕ, odol-]
feraz, jori, jatoŕ, aitoŕ, betekoŕ. [-oguzkizunekoa.]
ferendæ, sententiæ, epai-]
féretro, iīoe, ilkutxa, kuxa, zeŕaldo, karkamo.
feria, añaz, saloskuide, *azoka.* | lanaŕte.
feriar, añazean erosi. | salerosi, salosi.
ferino, laŕabereki. | *tos ferina* = kio-eztul, kukurukutx.
fermata, geldi-atz.
fermetación, aŕtzidura.
fermentar, aŕtzi. | *el pan* = legamiatu, jaiki.
fermento, legami.
ferocidad, uzutasun.
feroz, uzu, ankeŕ. [niztatu.]
ferrado, buŕdiñeztatu, buŕ-]
ferrar, buŕdindu, buŕniztu.
ferreo, burdiñezko, burnizko.
ferreria, ola, buŕni-ola.
ferretear, buŕdindu, buŕniztu. [buŕniketa.]
ferreteria, ola, buŕni-ola. |]
ferrizo, buŕdiñezko, buŕnizko. [buŕdin-bide.]
ferrocarril, buŕni-bide,]
ferrón, olarotz, olagizon.
ferroviario, buŕni-bidearen.
ferruginoso, buŕniatsu.
fértil, aitoŕ, jatoŕ, ugari, betekoŕ, jori, malats, ekaŕkoŕ, ugarikoŕ, emakoi.
fertilidad, aitoŕtasun, malastasun.

fertilizar, joritu, ugaritu, narotu, askotu.
férula, zigoŕ. | *bajo la férula*=menpean.
férvido, sutsu, adoretsu.
ferviente, dirakiña. | adoretsu, bizi.
fervor, bero aundi, ginga. | adore, lei, gogo, ongose.
fervorizar, suztaiu, gaŕeztatu.
fervoroso, adoretsu, berotsu, gogatsu, gogaltsu, gogokoŕ, leikoŕ, on-gose.
festejar, jostatu, alaitu. | limurtu. [murketa.]
festejo, jolas, jaikun. | li-]
festero, jailari.
festilogio, jaitegi, jai-idazti.
festin, oŕitz, jaikun, jai, jai--alai. | jaketa, jateketa, jan-edan. [azkaŕtasun.]
festinación, lasteŕtasun,]
festivamente, jai-arauz, jai bezala.
festivo, jai. | *dia festivo*= jai-egun. | ospatsu.
festón, lore edo lili-multzo. | egalun, koska, oska, ozka, ertzatu. [tu, ozkatu.]
festonear, egalundu, ertza-]
fetidez, kirestasun, kirats, uŕin. | *de la boca*=minatz, ao-ats, aokats. | iĪurin.
fétido, kirats, kirets, kerudun, atsitu, usandi.
feto, umeki, umekai, ezuŕ beŕiak. [uŕin, sunda.]
fetor, kirats, karats, keru,]
feudatario, jaube.
feudo, maizteŕ, maizteŕtasun.
fiable, zindo, zintzo, zin, ben, men.
fiado (al), zoŕetan, zoŕean.
fiador, sendesle.
fiambre, otz-egosi, sakote, zakutuko.
fiambrera, sakotontzi.
fianza, sendespen, uste, ustantza. | ustebide. [tsi.]
fiar, ustetsi, sendetsi, ziñe-]
fiasco, ondore txaŕ, set.
fibra, izpi, ari, piru. | *más delicado*=giaŕ. | azkaŕ.
fibroso, izpitsu, aritsu, arikatzu, zail. [dun.]
ficticio, gezuŕezko, irudi-]
ficha, ezaŕki, ipingai.
fidedigno, ziñeskaŕi, zin, zintzo.
fidelidad, zintzotasun, zintasun. | zeaztasun.
fidelísimo, zintzo, zindo.
fideos, galirumil, *ziriol, zirixol.* [beroen.]
fiebre, sukaŕ, sueri, elgaitz,]
fiel, zin, zintzo, zindo, zinti. | baitin. | *reloj fiel*= gabeukatz baitiña, edo *ziuŕa.* | ziñestun, ziñestedun. | azta-oŕatz. | zerga--zai, ardokari, legaŕtzai.
fielato, legaŕtzaitza. | legaŕtegi, zergetxe, zerga-bildegi. [baitintasun.]
fieldad, zerga-zaintza. |]
fielmente, zinki, ziñez.
fiemo, gorotz, ongaŕi, sats, pekorotz.
fiera, basabere, pizti, pirizti, basapizti, abere basati.
fierabrás, biguŕi, biuŕi.

fieramente, uzuki, ankeŕki, superki.
fiero, uzu, ankeŕ, sayeŕe, super, sabelgoŕi, mairu, basati, odoltzale.
fiesta, jai. | josta, jolas.
figón, denda, saltoki. [dun.]
figonero, dendari, saltoki-]
figura, antz, irudi. | aŕpegi, azpegi. | muskulio. | satai.
figurar, iruditu, irudi-egin. | egon, —kide izan, lagun izan.
figurarse, uste, izan, iruditu.
figurativamente, irudiz.
figurilla, gizatxiki.
figurin, gizairudi.
fijamente, sendo, baitin. | tinka.
fijar, zulkatu, tinkatu, tinkotu, eratzi, iltzatu, itzetu. | —aldu. | erabaki.
fijo, sendo, baitin, *ziuŕ.* | tin, tinketz, tinki, tinko.
fila, leŕo, leŕoka, eŕakada, eŕkada, eŕenkada, eŕenko, zergada, *sayera.*
filamentar, ariztu.
filamento, izpi, arizpi, izkin.
filamentoso, izpitsu, aritsu, arikatsu.
filantropía, gizadi-ontzale.
filántropo, gizatiaŕ.
filarmonía, eretzaletasun.
filarmónico, eretzale.
filatería, itz-geikeri.
filatero, itzontzi.
filete, eŕtz. | *de carne*= aragi-zeŕa. | *de cerdo*= soinki.
filfa, beŕitsukeri.
filiación, seme-jatoŕi. | semetasun. [semetiaŕ.]
filial, semearen, semetaŕ,]
filialmente, seme-maitasunaz.
filiarse, gudaritu.
filibustero, itsasebasle, itsaslapuŕ. | uŕatzale, eŕi--berezi-zale.
filigrana, uŕe-ariztua. | poĪit-poĪita.
filili, poĪitasun. [piĪipaŕa.]
filipense, lekaide piĪipaŕ,]
filipica, akaŕ, atela, ondaŕaldi, iñaŕosaldi.
filipéndula, semelili, semelora.
filis, antze, artezi.
filo, ao-pizaŕ, ao-gozo | *dar un filo*=zoŕoztu, eztegeratu.
filófago, belaŕ-jale.
filología, ele-jakintza.
filólogo, ele-jakitun.
filomela, uŕetxindoŕ, uŕtxindoŕ.
filomena, uŕtxindoŕ.
filón, añada.
filosofía, jakintza.
filósofo jakintzari.
filtrar, iragazi, igazi, igare, irabazi, geldazatu.
filtrarse, igazi, igare.
filtro, irazkai, iragazki.
fimbria, gonburu, eŕtz, ezpain, litsa, litxa, mendel, petrail.
fimo, gorotz, korotz.
fin, azken, atzen, buka, puka, muga, amai, guen. | elburu, jomuga, xede. | *a fin de*=—teko, —tzeaŕ-en.

finado, zana, zendua.
final, azken, amaiki, ondaŕki, ondaŕeko, amai.
finalidad, elburu, jomuga, xede, nai, gogo.
finalizar, bukatu, pukatu, amaitu, atzendu. | amaitu, aitu. [nekoz, atzenez.]
finalmente, azkenez, azke-]
finamente, laztanki, biguinki, guriro, guriki, emeki.
finar, il.
finca, landa, soro, borda.
finchado, aŕoputz.
fineza, ustasun, onustasun, | emai, eskaŕ. [zuŕez.]
fingidamente, irudiz, ge-]
fingido, irudizko. | *eres muy fingido* = ustela aiz ta sabeltzuri.
fingir, irudi-egin.
finiquitar, zoŕa iraungitu.
finiquito, zoŕ-iraungi-ageŕkai, edo agiria.
finitimo, mugaide, uŕen, aldeko, aldeŕi.
finito, azkendun, bukadun.
fino, zintzo, benetako, on. | me. | *lluvia fina* = euri miŕizka. | eratsu, gizatsu, guri, urguri. | malmutz, maltzuŕ. | zoŕotz.
finura, eratasun, urgurita-sun, guritasun, biguintasun.
firma, izenpe, izenbe.
firmamento, ortze, ortzi, osti, ortz, izaŕtegi, *zeru.*
firmar, izenpetu.
firme, igige, *irmo, ermo,* sendo. | zindo, iraukoŕ, setatsu.
firmeza, igigetasun, sendasun. | iraulkoŕtasun, seta.
fiscal, salatari, salatzaile.
fiscalizar, salatu. | mazizatu, maiseatu.
fisco, eŕi-uŕeta, eŕi-baltza.
fisga, iseka, nausa.
fisgar, usmatu. | barandatu. | nausatu. [isekari.]
fisgón, barandati, nausati,]
fisgonear, barandakatu, isekatu. [danez.]
fisicamente, gorputzez. |]
fisonomía, auŕpegi, aŕpegi, azpegi.
fisomista, zaupegidun.
fistula, odi, urodi. | zauri-zorna, palautiri.
fisura, kuntza, kuntze, eten, aŕteka, taŕteka, iŕiki.
fitófago, barazki-jale.
fitografía, barkelesti.
fitología, landarizti.
fitonisa, azti, aztu.
flacamente, makalki, argalki, aulki. [den, makal.]
fláccido, geŕen, kalu, ka-]
flaco, me, meazki, measka, meŕo, igaŕ, geŕen, kalu. | makal, erbal, erkitu, aul, argal, kordoka.| okeŕ, makuŕ, aje.
flacura, metasun, igaŕtasun, makaltasun. [ñaldi.]
flagelación, astinketa, asti-]
flagelante, astinkari.
flagelar, astindu.
flagelo, astinkai.
flagrante, oraintxekoa. | *en flagrante* = gaiztakeri-egiñaldi ber-bertan.
flagrar, gaŕtu, dirdiratu, suz-

tu.
flama, gaŕ. | dirdir, dirdis.
flamante, gaŕtsu. | argitsu, argikoŕ. | beŕi. | *colegio flamante*=ikastetxe beŕi.
flamear, gaŕ-egin, gaŕeztu. | ikuŕiña aizeak oskatu.
flamigero, gaŕtsu, gaŕdun.
flan, koka.
flanco, albo, alde.
flaón, koka.
flaquear, makaldu, auldu, etendu, kordokatu, inkiminki, argaldu.
flaqueza, makaltasun, argaltasun, eŕbaltasun. | argalkeri, erbalkeri.
flato, aupats, opats, upats.
flatoso, aupatsu, aizetsu, upetsu. [bitu, txilibista.]
flauta, txirol, txirul, txili-]
flautero, txirolgile.
flautillo, txilibitu.
flautín, txilibista.
flautista, txistulari, txilibitulari, txilibistari, txulubitari.
flautos, txistu, uistu.
flebil, negaŕgaŕi.
fleco, litz. [darda.]
flecha, azkon, gezi, dardai,]
flechar, azkoneztu, gezitu.
fleje, karelgai, zimiztari, zimitzari, zumitz, tximitx.
flejero, ailara,
flema, goŕo, karkaxa. | birikandi.
flemático, astitsu, astidun, *ordudun,* nagi, naga, epetsu. [ditsu.]
flemón, ortzoi edo obi-an-]
flemudo, astitsu.
fletar, ontzi-erendu.
flete, ugasari.
flexibilidad, biuŕkoŕtasun, malgutasun, tolestasun, zaulitasun.
flexible, malgu, zauli, biuŕkoŕ, *toleskoŕ,* zumail, zibil, mamoŕ, makuŕ-eŕez.
flexión, biuŕtze, tolestze.
flojamente, lazoki.
flojear, lazotu, nagitu, alperŕtu. [keri.]
flojedad, lazotasun. | lazo-]
flojel, ilaun.
flojera, lazotasun. | lazokeri.
flojo, lazo, lasai, nasai, lisko. | il, makal, argal, aul, indaŕge. | baldan, mertzil. | alperontzi, nagitsu.
flor, lili. *lore.* | *flor de aliaga*=otagara.
flora, landare-biltz, barki--batz. | landarelesti, barkelesti.
florar, garatu, lilitu, *loretu.*
florear, liliztu. | limurtu.
florecer, garatu, lilitu, *loretu,* likutu. [dia.]
floreo, mami gabeko itzal-]
florero, lorontzi.
floresta, oyan, baso.
florelear, liliztu.
floricultor, lorekari, lilikari.
floridez, lilitsutasun, loretsutasun.
florido, loretsu, lilitsu.
florífero, loredun. [ñenak.]
florilegio, irakuŕgai bika-]
florista, loregin, liligile.
flota, ontzitalde, ontzidi, untzidi.
flotar, iñarikatu.

fluctuar, iñarikatu. | galbidean egon. | zalantzatu.
fluente, darion.
fluido, lobel, ubil. | ugari, oparo, naro, izkoŕ.
fluir, ubildu, jariatu, jarion, jario.
flujo, ugoibe. | izkora, gorazkaldi. | *de sangre*= odol-jario.
fluvial, ugaŕ, ibaitaŕ, ibaŕ.
fluxión, ubila, urbatu, jario.
foco, argi-erdi.
fóculo, labetxo.
fodoli, usaŕtu, saŕkoi, suntsun. [malmutz.]
fofo, aŕo, arol, apo, malgu,]
fogaje, etxe-sari, etxe-zerga.
fogata, subeŕi.
fogón, sukalde, sutalde, subizgu.
fogonazi, gaŕaldi.
fogonero, sugin, labe-zai.
fogoso, suaŕ, zuaŕ, sudin, sutsu; suspar, eŕotsu, gogaltsu, goaltsu, leikoŕ, kementsu.
fogote, aŕbazta-pil.
foguear, suztu.
fol o, oñetako zoŕo.
foliáceo, ostoen, oŕien.
foliar, inguŕitu.
foliculo, azaltxo, zoŕotxo.
fólio, inguŕi.
folla, nasmas, naspil.
follaje, ostai, ostail, ostrail, ostaŕ.
follar, aspotu.
follarse, butz-egin, putz--egin. [saltzaile.]
follero, aspogile. | aspo-]
folletero, aspogile. | aspo-

saltzaile.
folletin, inguŕtiño.
folletista, inguŕti-idazle.
folleto, inguŕti.
follón, alpeŕontzi, lazo. | aŕoputz. | gibelaize, butz, putz.
fomentar, berotu, biztu, bizkoŕtu, zirikatu.
fomento, bero, bizi. | aurerapide, gantz.
fomes, pizkailu.
fonación, aboskera.
fonda, jatetxe, aŕoztegi, *ostatu.*
fondeadero, kai, naidi, keiti.
fondear, itsasoa aztatu, ondajo.
fondista, ostalari.
fondo, ondo, zokondo, ondoi, guen, ipuŕdi. | baŕengo, zingo. | *caudal*= baltza. | *irse a fondo*= ondoratu, ondatu.
fonética, izpiyakera. | abotsizti.
fonético, aboski.
fónico, abotsaren.
fonge, aŕo, guri, biguin.
fonología, abotsizti.
fontanal, ituŕitza.
fontanar, ituŕi.
fontanela, baldoki.
foral, legearen, legaŕ. | Lege-Zaŕaren. [-arauz.]
foralmente, Lege - Zaŕa-]
foráneo, aŕotz, atetiko.
forastero, aŕotz, lekortaŕ, atetiko, ateko, etoŕkin.
forcejar, indaŕ-egin, gogoŕ--egin, *bortxatu.*
forcejón, indaŕaldi.

forense, auzitegiaren, auzitegiko. | arotz.
forja, sutegi. | *cava de la*= iduri-gela.
forjador, idurgin.
forjar, burdiña landu. | asmatu.
forma, era, *itxura,* tankera. | *primitiva* = lenagoko tankera. | egigai. | eginbide.
formación, era, itxura. | egikera, egiera, erabide, erakunde.
formador, eratzaile.
formaje, zumitz, zortze. | gazta, gasna.
formal, egigayaren, egigaiki. | benetako, ben, men, buluŕ, burudun, itzeko, zentzudun, ziñezko, zintzo.
formalidad, zeaztasun, benetasun, zintzotasun, zentzutasun.
formalizar, eratu. | zentzaraazi, zentzatu. [itu.]
formalizarse, buluŕtu, zor-]
formalmente, eraz. | ziñez, zinki.
formar, eratu, eraldu.
formidable, izugarri, ikaragarri.
formidoloso, belduŕtsu.
formón, erbil, zizel.
fórmula, era, erabide.
formular, garbi eratu, eraztu. [saikeri.]
fornicación, aragikeri, la-]
fornicar, gorputzez izan, apotu, lizundu.
fornido, erotzu, ezuŕtsu, indarŕtsu.
foro, auzitegi.
forraje, bazka, mazka, zugai, zuai, zuain, zumai, anabaka.
forrar, azpikoa ipiñi. | azaldu.
forro, azpiko. | idazti-azal.
fortachón, indarŕtsu.
fortalecer, indarŕtu, sendotu, azkarŕtu.
fortaleza, indar, sendasun, sendotasun.
fortificar, indarŕtu, indarztatu, sendotu, sendotu, sendoŕtu, aldu.
fortuitamente, ustekabez.
fortuito, ustegabeko, ustekabe, ustezko, noskiko.
fortuna, zori, astru, aduŕ, sirats, siats. | zori on, zorun. | dirutza, uŕeta.
forzadamente, indarez, *bortxaz,* ezin bestez.
forzar, mengoatu, gogoŕ--egin, indar-egin, *bortxatu.*
forzosamente, indarez. | ezin bestez, ezin beŕtzez, nai ta ez, mengoz.
forzoso, bearezko, ezin bestezko. [dun, sendoŕ.]
forzudo, indarŕtsu, indar-]
fosa, ilobi, oŕtzulo, eoŕztoki. | obi, aroil, lezoi, karkaba, obirune, ogirune.
fosar, obi-egin. [ast.]
fósforo, ekoŕ. | suzotz, ar-]
fósil, lugar.
fosilizarse, lugarŕtu.
foso, obi. | aroil, lezoi, karkaba, lubaki, luebaki, sa-

kun. [da.]
fotofobia, argizu, argi-nar-]
fotografia, argatz. | argazkintza. | argazkola. | argazki.
fotografiar, argaztu.
fotógrafo, argazkari, argazkin.
fotolitografia, argaŕkidatz.
fotometria, argi-neuŕtizki.
fotómetro, argi-neuŕkin.
fracasar, autsi, puskatu. | pot-egin, uts-egin.
fracaso, ondapen. | zoritxaŕ.
fracción, auste, zatitze. | puska, zati, —en.
fraccionar, zatikatu, puskatu.
fractura, auste, austura.
fracturar, autsi, puskatu.
fraga, masustragoŕi, mugurdi.
fragancia, atson, atxon, uŕin, uŕin on. | ekandun-uŕin. [uŕindun.]
fragante, usai gozodun,]
frágil, auskoŕ, etekoŕ, uxteŕ, mamoŕ. | erorti, obendi. | uskoŕ.
fragilidad, auskoŕtasun. | uskoŕtasun. | erorkoŕtasun.
fragmento, atal, zati, puska, kasko, —ki. [bots, oskaŕ.]
fragor, buŕunbada, dun-]
fragoroso, dunbotsu, oskaŕ.
fragosidad, malkaŕ, ayeŕ.
fragoso, malkaŕtsu, zakaŕ.
fragua, sutegi, supegi, sutoki, sutoi, aroztegi.
fraguador, asmatu.
fraguar, asmatu.
fragura, malkaŕ, ayeŕ.
fraile, anaide. | lekaide. | *los curas y los frailes*= jaupari ta abak.
frailecillo, apaiz-txori.
frailia, anaidetasun, lekaidetasun. [mugurdi.]
frambueso, masustragoŕi,]
francamente, zabalki.
francés, pantzetaŕ, parantzetaŕ. | Pantze'ko.
franciscano, pantzeskaŕ.
francmasón, zoko-aŕgin.
franco, zabal, ideki, beraz, samuŕ, trebe.
frangible, zatikoŕ, auskoŕ.
frangir, puskatu, zatikatu.
frangollo, gari egosia.
franja, litz, lits, aribazteŕ, zeŕenda, ziŕinda, ziŕindada.
franjar, liztatu.
franquear, zeŕgakatu, azkatu. | zabalarazi, zabaldu, | idazki-saria eman.
franqueza, azkatasun. | esku-zabaltasun. | zabaltasun, berazatasun.
franquicia, zergakabe.
frasco, pototxin. | suautsontzi. [izkun.]
frase, izkuntza, esakuntza,]
fraternal, anaitaŕ, anaitiaŕ, anai—: *amor fraternal*= anai-maitasun.
fraternidad, anaitasun, senidasun.
fraterno, anaitiaŕ, anai-aldeko, aŕeba-aldeko.
fratricida, anailtzaīe, anai-erailtzaīe, aŕeba-erailtzaīe, aizpa-erailtzaīe.

fratricidio, anai-erailtza.
fraude, bidegabekeri, maŕo, maŕoteri, iruzur.
fraudulentamente, bidegabeki.
fraudulento, atzipeti.
fray, Ana. | *fr. José Maria* =Joseba Mirena Ana.
frazada, burusi.
frecuencia, maiztasun, saŕitasun narotasun.
frecuentar, maiztu, saŕitu, saŕiztatu, usutu, narotu.
frecuentativo, maizko, saŕitako. [ko, usu.]
frecuente, maizeko, saŕita-]
frecuentemente, maiz, askotan, askitan.
fregadero, ikuztoki, ikuzleku, aŕaska.
fregador, ikuztoki, aŕaska.
fregar, igostzi, ikuzi, garbitu.
fregatriz, aŕaskari.
fregona, aŕaskari.
freir, gaimeletan (oliotan) -eŕe, koipetan eŕe, eŕegosi, eŕagosi.
fréjol, ilaŕ.
frémito, oŕu.
frenesí, goyaldi, goi-aldi.
frenillo, mingain-ari, mii-aŕi, mii-azpiko, mipeko, minpeko, minondoko.
freno, aoko, auko, mustuŕeko, mutuŕeko, balazta, saŕantxa.
frente, bekoki, kopeta. | auŕe, aitzin, auŕpegi. | *frente por frente*=mokoz-moko.
fresa, maŕubi (maruri, magauri, maidubi, mariguri, marubil, malubi, mauli, mauŕgi), aŕaba, aŕaga, mazura.
fresca, ozkiro.
fresco, otzamaŕ, ozpil, ozkaŕ, ozkil; ozko, ozkiŕi. | beŕi. | *queso fresco*=gazta eginbeŕia. | eze.
frescor, otz, ozko, otzamaŕ.
frescura, otzamaŕtasun. | beŕitasun. | ezetasun.
fresneda, lizaŕdi, lizaŕtza.
fresno, lizaŕ, leizaŕ, leixaŕ.
fresón, maguri.
fresquera, sapoi.
fresquero, aŕai-beŕiketari. | aŕai-beŕi-saltzaīle.
freza, gorotz, korotz.
frezada, burusi. [gin.]
frezar, gorotz-egin, kake-]
fria, azpixuri, itsas-txori.
friable, zatikoŕ.
frialdad, oztasun, oztaŕtzun.
friamente, ozki, ozkito.
friático, otz, geldo, gelbera.
fricar, igoŕtzi,
fricción, igoŕzpen.
friega, igoŕzketa.
frigidez, oztasun.
frigido, otz.
frigorífico, otzeragi, ozkoŕ.
frijol, ilar, indilaŕ.
frío, otz, ozkiro. | alge. | ozkaŕ. [koŕ.]
friolento, ozpera, ozkil, oz-]
friolera, deusez, ezdeus, gauzez.
friolero, ozpera, ozkoi, ozti.
frisar, igoŕtzi. | uŕeratu, uŕendu, uŕbildu.
frisol, ilaŕ, babeŕun.

fritada, koipatsu, puxka legoŕ.
frito, eŕegosi.
frivolidad, arinkeri. | *frivolidades*=itz-mitzak, zuzikakeri.
frívolo, goi-arin, txori-buru, zirtzil, txatxo, itz-mizti.
fronda, oŕi, osto, oŕsto. | ostai.
frondosidad, ostai.
frondoso, oŕitsu, ostotsu, zaŕbatsu, abaŕtsu.
frontal, bekokiko, kopetako. | oindi-auŕki, oindi-aintzin.
frontera, lateŕi-muga, mugante. | auŕki, aintzin.
fronterizo, mugaide, mugakide, lateŕi-mugako.
frontero, auŕeko, aintziñeko.
frontil, kopeta. [txaitzin.]
frontispicio, etxe-aurre, e-]
frontón, pilotoki, pelota-leku. [muŕuskatu.]
frotar, igoŕtzi, maŕuskatu,]
frote, igoŕzpen, maŕuskaldi.
fructífero, igali-ekaŕkoŕ, naro,
fructificar, igali-ekaŕi, aletu, garaotu, biitu.
fructuario, on-eramaile, maizteŕ.
fructuosamente, onuratsu.
fructuoso, naro, ugari, joŕi.
frugal, uŕi, zuŕ, januŕi, jantzuŕ.
frugalidad, januŕitasun.
frugalmente, uŕi, zuŕki.
frugífero, igalitsu, aletsu.
frugívoro, igali-jale.
fruición, pozoŕ, gozo.
fruir, gozaŕtu, alaitu, pozoŕ-aŕtu.
fruitivo, gozakoŕ. [aŕen.]
frumenticio, gariaren, zitu-]
frunce, aloz, zimuŕ, izuŕ.
fruncimiento, zimuŕtura, izuŕtura.
fruncir, aloztu. | izuŕtu, zimuŕtu, zizuŕkatu.
fruncirse, buluŕ-egon.
frusleria, ez gauz, pirtxileri, txirimiri. | ergelkeri, esakeri. [-buru.]
fruslero, goi-arin, txori-]
frustráneo, uts, onura-gabeko.
frustrar, uts-egin, uko-egin. | ez egiñerazi, ez utzi.
fruta, igali, ale, zitu.
frutal, igalidun, aledun.
frutar, igali-ekaŕi.
frutería, igalitegi. [tzi.]
frutero, igaluntzi, igali-on-]
fruto, arnari, igali, ale, garau.| zitu, eramaitz, emaitz, eman, egin, soŕtu. | *el fruto de tu vientre*=zure sabelak soŕtua.
fúcar, okidun, aberats.
fucilar, distiratu, distiatu.
fuego, su. | *fuegos fatuos*= argi-txakuŕ, laŕesu.
fuelle, aspo. [=atzabal.]
fuente, ituŕi. |*plato grande*]
fuer (a), legez-zuŕi. | *a fuer de rico* = aberats-zuŕian.
fuera, ate, *kanpo,* landa, landara, leko, lekore.
fuerista, Lege-zaŕ-zale.
fuero, lege. | *Fueros Vascos*=Euzkadi-Lege-zaŕa.
fuerte, sendo, sendaŕ, zin-

do, azkaŕ, indaŕtsu. | *terreno fuerte*=malkaŕ, malkaŕtsu. [kaŕki.]
fuertemente, sendoro, az-]
fuerza, indaŕ. | kemen, adore. | men.
fuga, iges, itzure.
fugarse, iges-egin, igeskatu, itzuri.
fugaz, igeskoŕ, itzurkoŕ. | igarokoŕ, igazkoŕ.
fugitivo, igeskari, igestari, itzurti.
fuina, lepazuri, katagure, uru, putux, pututxe.
fulano, urlia, onako, olako, alako, ulako.
fulero, eskogaren irozkai.
fulgente, distikoŕ, disdisari.
fúlgido, distikoŕ, leñurutsu.
fulgor, dirditasun, nirnir, leñuru.
fulgurar, dizdiratu, dirdiratu, istatu, dirdirikatu.
fulica, urolo, uolo, udolo.
fuliginoso, keztatu, mazkaratu. [oguzi.]
fulminar, ziztatu, irauzi. |]
fulleria, *joku*-malmuzkeri.
fullero, atzipeti, malmutz.
fullona, liskaŕ, lipizta.
fumada, ke-aldi, ats-aldi.
fumador, eŕetzale, *pipari*.
fumar, keztatu, ke-izan, kea aŕtu. | eŕe, pipa-aŕtu, pipatu.
fumarada, ke-aldi.
fumaria, nagakin, negakin.
fumífero, ketsu.
fumigar, keztatu.
fumosidad, ke-gai.
fumoso, ketsu.

función, inarkun. | —pen, —kizun. | *cultos*=txadonkizun.
funcionario, lanari, —ari.
funda, zoŕo, —azal. | oalaŕu.
fundación, iraspen.
fundador, irasle.
fundamental, ondape, eŕotiko.
fundamentar, jasoindu, oñaŕia ezaŕi, ondapetu. | sendotu.
fundamento, ondape. | zentzutasun. | —bide (esapide, egipide...) | sustŕai, aztaŕen.
fundar, etxagin. | irasi, irazan. | ondapetu.
fundíbulo, zurabail.
fundición, galda, kalda. | labe, ola.
fundir, urtu, galdatu.
fundo, landa, *soro*, borda.
fúnebre, ilaren, ilarekiko. | negaŕgaŕi, ilunbetsu, iluntsu. | *cortejo fúnebre*=aoku, aoki.
funeral, *progu*, *poragu*, ileoŕtzeta, eoŕtzeta, ilondoko, ileta, ilaŕ, bealdi, obita, otsakio, otsaki, eden.
funesto, gaizkoŕ.
fungoso, aŕo.
funicular, goroikizko.
furente, sumin.
furia, aseŕe bizi, eŕetasun. | aseŕaldi, goŕotaldi.
furibundo, aseŕekoi, sumin, sumindu.
furiosamente, suminki.
furioso, sumin, sumindu.
furor, sumin, asaŕe bizi,

fusil, suizkilu, *zizpa.*
fusilar, suizkiłuz erail.
fusilazo, suizkilu-eraizte.
fusilería, suizkiłutza. | izkiłudun-talde. [elkarte.]
fusión, urtutze. | batzaltze,]
fusta, zigor.
fuste, zur. | zigor. | ondape, burubide.
fustete, orikai, zumake ori.
futesa, zirilda, zirtzil, zirtziłeri.
fútil, deus gutiko, gauz gutxiko, zirtzil.
futura, emaztegai, ezkongai.
futuro, etorkizun, izakizun, gertakizun, —kizun. | elgaldi. | senargai, ezkongai.
eretasun, ozkidura. | *uterino*=lizungose.
furtivamente, ixiltxorik, eskutuka, estalgiz.
furtivo, ixiłeko, ostukako.
fusco, iłun, beltz.
fusente, izpera.

G

g, je.
gabarro, kabaro.
gabela, zerga, akura.
gabinete, txaki, —ola.
gaceta, izparkingi, izperkingi.
gacetilla, izperno, elaberi.
gacetillero, izperno-idazle, berikaai,
gacetista, izperno-zale.
gachas, ai, aya, artai, morokil, ornigon.
gacheta, iriñai.
gacho, makur, burbei.
gafas, betaurekoak.
gafo, beatz okerr. | usteri, ustertun.
gaita, zarabete.
gaitero, zarabetari.
gaje, sari, irabazi, etorki, obari.
gajo, adaki, adarko. | lakain, atal, launka. | izterr, ixterr, sixterr.
gala, bitxi, pitxi, ederren, *apain.* | bikaiñen, —en.
galabardera, otso-naar, asto-*arosa.* [esneurkin.]
galactómetro, ezneurkin,]
galafate, lapur, ooin.
galán, gazte jaiki. | *galae, alai, alagai,* lerden, zerden. | maite, senargai.
galano, lirain, ederki apaindua, ederr-bitxitua.
galante, gizon, gizatsu.
galantear, maitez emakumea limurtu, alaitu, labandu, limurtu. [onez.]
galantemente, gizonbidez,]
galanteria, gizapide, erabide.
galardón, sari.
galardonar, saritu, sariztu,

ordaindu.
galayo, ezpil.
galbana, baldan, baldankeri, giłbin, gogaitza, nagi, alpertasun, zakuŕ.
galera, manbuŕdi.
galerero, manbuŕtzai.
galeria, soĪairu. | meazulo, zeaŕtzulo.
galerita, mendi-oĪaŕ.
galerna, enbat, galaŕen, txirimili, txirimiĪo.
galerno, enbat, txirimili.
galga, aŕanbil. | pei, aŕasta, eustaga, gabil.
galgo, xarlango.
galiciano, galiztaŕ.
galicismo, pantzeratiko.
gálico, pantzetiko, | pantzeri. [tzertun.]
galicoso, pantzeri, pan-]
galilea, txaunatari.
galillo, gangail, gargail, gingil, panpalin, gangaŕ.
galimatias, mordoĪo, itzmatasa.
galio, legaŕ-belaŕ, zia-belaŕ.
galón, galaŕtzu.
galonear, galaŕtzutu.
galopada, lau-azkaldi.
galopar, lau-azkatu, lauinkatu.
galope, lau-azka, oŕbia, lauinka, oinbeŕdinka, orbide.
galopear, lauinkatu.
gallar, oĪaŕtu.
gallardamente, belaŕki, zeŕdendiz. [zer egin.]
gallardear, leŕdendiz edo-]
gallardia, sendari. | leŕdendi, zeŕdendi.
gallardo, leŕden, zeŕden, lirain, belatz, putiko, zardai. | sendo.
gallear, oĪaŕtu. | gaĪendu.
gallego, galiztaŕ.
galleta, opil.o, ope.
gallillo, gangail, gargail.
gallina, oĪo. | *de mar*=sakiĪo. | *a la gallina ciega*=soŕmotzo.
gal'inaza, oĪakaka. [de.]
gallineria, olategi. |olotal-]
gallinero, oĪategi, oĪaltegi, oĪautegi, eskindegi, iskindoi. [uoĪo.]
gallineta, udoĪo, uroĪo,]
gallipavo, indi-oĪaŕ.
gallo, oĪaŕ. [egutegi.]
gallofa, kegabeko ipui. |]
gallonada, zotalesi.
gama, ereskitza.
gámbaro, izkira, mar izkira.
gamella, zuaska, ganbela, gopoŕ, opoŕ, azpil, peŕail.
gamo, orein, oren.
gamón, irustarbi, anbulo, anpolapoŕu, paŕosta, sapapoŕu, andalapoŕu.
gamoncillo, laŕaispi.
gamuno, orein-laŕu, orein-naŕu.
gamuza, orkatz.
gana, gogo, gale, zale, gura, nai. | *cuando le dé la gana*=gogo-aldian.
ganaderia, eli, talde, alde, alda.
ganadero, abeldun.
ganado, azienda, abere. | *ganado vacuno*=abelgoŕi. | *ganado lanar*=aberexe. | abeldi, abereak.

ganador, irabazle.
ganancia, irabazkin, irabazki, irabazi, ibazi.
ganancial, irabazitako.
ganancioso, irabazpide. | irabaztun, ibaztun.
ganapán, soinkari, lepari. | oyes.
ganar, irabazi, erabazi, idabazi, ibazi.
ganchero, kizkidun.
gancho, kizki, mako, kako, kakul, zaŕamakalda, kroka, lats.
ganchoso, kakodun.
gándara, etze.
gandaya, nagikera, nagi- [keri.]
gandir, jan.
gandijar, zimuŕtu, zizuŕtu, [izuŕtu.]
gandul, alpeŕontzi, tentel, andilote, babalasto, kankail, kankalo.
gandulear, alpeŕkatu, zeaŕtu, zeieŕtu.
ganforro, galuts, zital.
ganga, uzta, esku - aldi, mauka, mantxunga.
gangoso, suŕ-mintzo, suduŕmintzo, suduŕkari, jinjau, jijau, meka.
gangrena, minbizi, pasmo, sataŕ, aratustel.
gangrenarse, aratusteldu.
ganguear, sudur-mintzatu.
ganoso, gogatsu, gale, zale, gura.
gansada, kirtenkeri.
gansarón, antzara, | geldo.
ganso, ata, ate. | *carne de antzaraki,* ataki. | *por boca de ganso* = abelumenka. | oyes.
ganzúa, loro-kizki.
gañán, lugarotz, nekazari, arotz, langile. | sendo, azkaŕ, eŕotzu.
gañir, añuratu.
gañón, zintzuŕ.
gañote, zintzuŕ.
garabato, kako, mako, kizki. | ziŕiki-zaŕaka.
garantizar, enparatu.
garañón, asto-guraso, zamaltzatz, kalaño.
garapiña, erdizotz.
garapiñar, erdizoztu.
garbanzal, txitxiriodi.
garbanzo, txitxirio, napaŕilaŕ, mairu-ilaŕ, lelikot.
garbo, ganontz, ganora, fado, *aŕeta.*
garbón, epeŕ aŕa.
garboso, oŕti, oŕtioz.
garbullo, naspil.
gardo, jopu, sein, sei, mutil, moŕoe.
garduña, lepazuri, uru, katagure, putux, pututxe.
garfa, atzapaŕ.
garfa, atzapaŕkada.
garfear, atzapaŕkatu, kizki- [tu.]
garfio, kizki, gako, kako, ormakizkiti, ormazirite.
gargajear, eŕuxatu, gargaratu.
gargajo, eŕuxa, goŕo, kar- [kax, palarda.]
gargajoso, goŕoti.
garganchón, zintzuŕ - este, zintzuŕ-korda.
garganta, eztaŕi, eztaŕ, iztaŕi, zintzuŕ.
gargantada, eztaŕkada.
gargantear, aboska biuŕkatu.

gargantil, lepo-une.
gargantilla, lepostun.
gargarizar, gargaratu.
gargavero, zintzuŕ-orapilo.
gargüero, gorgoil, eztaŕ, eztaŕi, irespide, lepasamaŕ, zintzuŕ-orapilo.
garita, zaitxol. | ateondo.
garitero, jokazai. | jokalari.
garito, joko-etxe.
garla, itzaldi, solasaldi.
garlar, txasko-egin.
garlito, sare, aŕte, lakio.
garlopa, uŕingandi, kurbi, maŕuz, maŕusket, maŕosketa. [paŕ.]
garra, eŕpe, atzapaŕ, azta-]
garrafa, bonbil.
garrafal, izugaŕizko, laŕi, laŕegi. [paŕka kendu.]
garrafiñar, aŕapatu, atza-]
garramar, ebatsi, ostu.
garrancha, ezpata.
garrancho, adaŕ ebakia.
garranchuelo, olaŕ-buztan.
garrapata, lapaŕ, lakasta, bakasta, lakain, akain, aken, kaskuri.
garrapato, ziŕi-zaŕa.
garrido, lirain, jori, edeŕ.
garrocha, burtzi.
garrochear, burtzitu.
gorrochón, burtzi.
garrón, eŕpe. | *tener garrones*=eztala ain atzipekoŕ dakuŕ. [kada, agaikada.]
garrotazo, makilada, aga-]
garrote, makil, adaki, aga, agai. | *urka,* urkabe, urkabieta, urkamendi.
garrucha, ziŕika, piŕita, piŕipita, *motoi.*
garrudo, eŕpedun.
garruleria, erausi, txasko.
gárrulo, mixain, erausle, eraustari. | oskaŕ.
garujo, zataŕi, zipotz.
garulla, matsale, matsuŕ.
garza, koarza.
garzo, urdin-zuri, oztin.
garzón, mutil lirain.
gas, laspel. | *luz de gaz*=laspelargi, *gasargi.*
gasa, miesa, miisa.
gaseoso, laspeldun, laspeltsu.
gasómetro, laspel-neuŕkin.
gastador, ondale, igoŕle, sautzale. | aizkolari.
gastar, dirua ondatu, banatu, andeatu, sautu, xautu, uxatu, igoŕi, ziflatu,
gastarse, igatu, igotu, andeatu. [doketa...)]
gasto, —eta (ogiketa, ar-]
gastralgia, urdail-min.
gástrico, urdailaren, urdailaren.
gastronomia, mai zabal-ase gertutzeko bidea. | mizkinkeri.
gata, kataeme. | gelba, geldi-oŕi. | *a gatas*=lau-azka, lauroinka.
gatada, katakeri. [guŕi.]
gatallón, galutz, zital, bi-]
gatas (a), lau-azka, lauroinka.
gatatumba, gaintzurikeri.
gatear, atzapaŕka igo. | lau-azka ibili. | atzapaŕkatu. | ostu, ebatsi.
gatera, katazulo.
gatillo, benaka, olaŕ.

gato, kato, moxin, mox, mix, miziña, mamoña. | *montés*=bisaŕ.
gatuna, ozkeŕen, goldaŕon.
gatuno, katoaren.
gatuña, ozkeŕen, geldi-oŕi, goldaŕon, goldaŕontz.
gatuperio, naspil, nastapil, salkeri.
gaudeamus, jan-jai.
gavanzo, asto-aŕosa, otso-naaŕ.
gavia, zur-kayol.
gavia, gabai, itsas-txori.
gavilán, gabirai, mirotz, belatz, pelatz, sapelatz, zapalatz, saimotz, oļazale, kelpaŕ. [gariko.]
gavilla, espal, ezpal, azao,
gavillar, azaotu. [toki.]
gavillero, garikotegi, azao-
gavina, itsas-txori.
gaviota, itsas-txori, itsasegazti, gabai, txiŕi, mariko, zirlinga.
gaya, gainabaŕ. | garai-ikuŕkun.
gayo, pozkario, alai. | *gaya ciencia*=oldeŕti.
gayola, kayola.
gayomba, eŕatz.
gayuba, otso-mats.
gazapa, gezuŕ, atzipe.
gazapera, untzilo. | liskaŕ.
gazapo, untxikume, untxiño.
gazapón, joko-etxe.
gazmiar, litxaŕkatu, milizkatu, mirlakatu. | alakatu, espatu.
gaznapiro, baldoka.
gaznar, kaŕankatu.
gaznate, zintzuŕ, eztaŕi.
gazofilacio, atabaka.
gazpacho, zuku otz.
gazuza, gose.
gehena, suleze, gaiztoki.
gélido, izoztua.
gema, txingi. | leka, pitxoŕ, mote, suamu, begi. | *sal gema*=gatzaŕi.
gemelo, bizki, biki, biroki, bibiro, biritx, soŕaldi bereko.
gemido, ayots, zotin, ai, adia, audi, auri, oju min, oju samin, intzin, intzini, zinkuri, zinkuru, zinkurin, zinkiri. [tu.]
gemir, adiakatu, zinkurina-]
gencianeo, lubeazun.
gendarme, Pantze-eŕtzai.
genealogia, jatoŕi, soŕteŕo, soŕtzain, jatoŕpuru, *leiñu.*
genealógico, jatoŕizko, soŕteŕoko. | *arbol*=soŕtzain, aikoa.
geneático, jayotz-azti.
generación, sentze. | enda, endaki. | sentza, gizatza. | gizaldi.
general, guztien, danen, denen, oroen. | *Superior General de Religiosos*=Lekaidaba nausi | maizko, askotako, oitu. | nagusi.
generalato, Lekaidaba--Nausitza. | naustzaldi.
generalidad, geyenak.
generalísimo, gudari-buru--nagusi. [zabaldu.]
generalizar, oroentzakotu,]
generalmente, oyez, geyenetan, maizenik.

genéricamente, gain - gaindik.
genérico, endakien.
género, enda, endaki. | era. *género de hablar* = itz--egikera. | mota, mueta. salgai. | emaŕtasun.
generosamente, oparo, opaz, opaiz.
generosidad, zindotasun. | emakoitasun, emakoŕtasun.
generoso, zindo. | esku zabal, emakoi, emakoŕ, opai. | bikain.
génesis, Askidazti. | asiera, askaldi, jatoŕ, etoŕki.
genio, jayotzetiko, izakera, seta. | —men (asmamen, egimen...)
genista, eŕatz, isats.
genital, baŕabil.
gente, ozte. | *cuanta gente!* =au oztea! [ain.]
gentil, ziñeske, zinge. | lir-]
gentileza, leŕdendi, zeŕdendi, liŕaindi. | gizapide, ganontz, ganora.
gentilhombre, gizon, jaun.
gentilicio, eŕien, eŕietako.
gentílico, ziñeskien, zingien.
gentilidad, ziñesketasun, zingetasun. | ziñeskeak, zingeak.
gentilismo, ziñesketasun, ziñeskeak, zingeak.
gentilmente, leŕdendiz. | ziñeske-lez.
gentío, gizadi, gizozte, ozte, gizatza, gizatalde, laguntza. [launika.]
genuflexión, belaunka, be-]
genuino, garbi, uts, egiazko, legezko.
geografía, lutelesti.
geográficamente, lutelestiarauz.
geógrafo, lutelestilari.
geología, lutizti.
geólogo, lutiztilari.
geomancia, ludi-azti.
geómetra, daneuŕtiztilari.
geometría, daneuŕtizti.
geranio, zangoŕi, zango goŕi, moko-bedaŕ.
gerente, izenpelari, izenpedun.
germán, jermandaŕ.
germanismo, dotxeratiko.
germen, ernemin, muin, azi, azki, ozio, gatzasu, mote, gando. [naldi.]
germinación, ernera, er-]
germinar, zildu, ozitu, gatzatu, biztu, motatu, ernemindu.
gestación, izoŕaldi, auŕbide.
gertear, eskuzkatu, eskukatu, *keñukatu.*
gestero, ziñuti, ziñutsu.
gesticulación, auŕpegi-igidura.
gestión, eginbide, egipide, —bide. | egipen, —pen.
gestionar, bideratu.
gesto, aŕpegi-era. | igidura, ayeru, *keñu, keñada,* musinka, gune.
gestudo, bekozkodun.
giba, konkoŕ, kunkuŕ, tuntuŕ, gorgoil, kroka. | neke.
gibar, konkoŕtu, kunuŕtu, krokatu. | nekatu.
gibelino, jermantzale.

giboso, konkoŕ, krokatu, tontoŕ.
gigante, gizandi, eŕaldoi,
gigantea, eki-lili.
gigantesco, eŕaldoyen.| aundi, laŕi, aŕigaŕi, gelgaŕi.
gilvo, zuri-goŕi.
gimnasia, indaŕ-kirol.
gimotear, zinkurinatu, kuŕizkatu, musindu.
gimoteo, argorio.
ginecocracia, emakumal.
ginecologia, emakume-erizti.
ginesta, sarats, saats, txi-
gipaeto, igatz, ugatz.
giraldilla, aizoŕatz.
girar, jiratu, biratu, irurikatu. | igoŕi, —ganatu.
girasol, ekilili, eguzki-belaŕ.
giratorio, jirakin.
girino, aipaburu, aitonbur-
giro, jira, bira, moltzo.
gitanada, ijitukeri. | gaintzurikeri.
gitaneria, leunketa, zurikeri. | ijitu-ozte.
gitano, ijitu, ditu, ditu.
glacial, izoztu.
glacialmente, otz-otz.
gladiador, ezpatari, ezpatalari.
gladio, urezpata, olaŕ-buz-
gladiolo, urezpata, olaŕ-buztan.
glandifero, ezkuŕdun.
glandigero, ezkuŕdun.
glándula, guŕintxo, (kulintxo, kurinto, kuruntxo), sabi, papeleta. | *glándula mamaria*=bulaŕ-sagaŕ.
glasto, urdin-belaŕ.
gleba, mokil, sokil, kozkoŕ, soki.
glera, legaŕtzu, zataŕtza.
globo, borobil, boil. | ludi. | *celeste*=ortze, ortzi, *zeru.*
gloria, donoki, *zeru.* | aintza. | *gloria a Ti*=Zu'ri aintza. | ederkun.
gloriarse, aŕotu, burua goraldu. | pozaŕtu, gozaŕtu.
glorieta, itzalbe, itzaltegi.
glorificar, aintzatu, aintzaldu, emenaldu.
glorificarse, burua goretsi.
glorioso, aintzagaŕi, aintzatsu. | zoruneko. | *misterios gloriosos*=zoruneko ziñeskayak.
glosa, atzalki. | eŕtzargi.
glosador, adirazle, atzaltzaile.
glosar, atzaldu, adirazi.
glose, atzalpen, adirazpen.
glosopeda, napaŕ-min, ao-bizaŕ.
glotis, zintzuŕ-*kontra.*
glotón, jale, salo, salu, sabeldaŕayo, *tripazai, tripoi,* zintzuŕkoi, iresle, mizkin, sabelkoi.
glotoneria, salokeri, zintzuŕkoikeri.
gluten, ligarda.
glúteo, ipuŕ-mazeleko.
glutinoso, ligardatsu, ligatsu.
goa, ago.
gobernador, jauŕlari, eraentzaile. | *eclesiástico*=goteŕki-jauŕlari.

gobernalle, lema, endaitz.
gobernar, jauŕi, agindu. naustu, eraendu.
gobernoso, eratzu, eraentzu.
gobierna, aizoŕatz.
gobierno, jauŕbide, jauŕkera. | burupide, buruzpide, eraen.
gobio, talamazoka, kabotxa.
gocho, uŕde, zeŕi.
godesco, pozkario, alai.
godible, ats gintsu, alaitsu.
gofo, baldoka, oyes.
gola, eztaŕi, zintzuŕ.
goldre, gezi-ontzi, *karkaiz.*
golfin, izuŕde. [bal.]
golfo, izpazteŕ. | itsas za-]
golondrina, etxenara, etxelai, enada, añara, iñara, elae, mitxio.
golondrinera, añara - belaŕ, sarandoi, elai-belaŕ.
golondrino, enadakume.
golondro, griña, zale, gale.
golosear, liotu, litxaŕkatu.
golosina, mizkeri, litxaŕeri, mizki, zizka-mizka, milikeri, laminuŕi.
golosinar, liotu.
golosinear, litxaŕkatu, milizkatu, mirlakatu.
goloso, mizkin, mutuŕ zuri, napuŕ, litx.
golpe, kask, tanka, tanpa, tak, ukaldi, jo, zunpa, zanpa. | *golpe de vista* =zaupegi. | ozte, talde, ugari.
golpear, jo, zanpatu, zunpatu. | oles-egin, deitu. | ukaldikatu, ulatu.
golleria, mizki, izkimizki.
goma, lekeda. | urin. | gerli.
gomecillo, itsu-auŕeko.
gomia, zurtzuil.
gomoso, lekedatsu, gerlitsu.
gonce, ate-oŕpo.
goniómetro, leŕtzoko-neuŕkin.
gonorrea, azi-jario.
gordal, gizenena, lodiena.
gordinflon, mamuts, malmutz, malputz, malo, mamijario, motolo, potolo, potzolo, papulo.
gordo, gizen, lodi, gurdo.
gordolobo, apo-belaŕ.
gordura, gantz. | gizentasun, lodi tasun.
gorga, egaztale.
gorgojo, gurguri, txomoŕo, samoŕo, momoxo, ulitxa, ufito, labazoŕi.
gorgojoso, gurguri-jo.
gorgorita, anpulu. | aboska-biuŕka. [katu.]
gorgoritear, aboska biur-]
gorgorito, aboska-biuŕi.
gorgorotada, zuŕutada.
gorgotero, bitxi-saltzaīle.
gorja, zintzuŕ. | *estar de gorja* = pozik egon.
gorjear, aboska biuŕkatu. | txio-egin.
gorjearse, aboskatu.
gorjeo, aboska-biuŕi. | txistueta, txiunta. [-egin]
gormar, goitikatu, goitika-]
gorra, txano, zano, *zapel, txapel, kapelo.*
gorra, lepotaŕ. | *de gorra* = beste-lepotik.
gorrero, lepotaŕ. | txanogiīle.
gorrinada, uŕdekeri.

gorrino, bargo, txeŕikume, txeŕinko.
gorrión, txoaŕe, txau, etxe--txori, ormatxori, lastatxori, buŕigoi, guŕingoi.
gorrista, lepotaŕ.
gorro, zano, txano, sota,
gorrón, lepotaŕ, bizkaŕkari, bizkaŕkin, linburdikari, saspisuete.
gorrona, emagaldu.
gota, txorta, tanta, itoi, iñaŕ, iztil, tistil. | ezueri, ezuri, itogin, itoi.
gotear, txortaka, tantaka, erion, jarioii.
gotera, itoi, itoite, itute, ituxur, itogin, itugi, ituki, tankada, listila, erion.
gotoso, ezueri, ezuertun, itoidun.
gozar, eduki, iduki, euki. | astu, atsaŕtu, poztu, pozaŕtu, gozaŕtu.
gozne, ateoŕpo, opo, *kontza, ontza.*
gozo, pozoŕ, poz. | alaita-
gozosamente, pozik, pozkario.
gozoso, pozkario. | *misterios gozosos* = pozezko ziñeskayak.
grabado, idantzezki.
grabador, idantzezlari, idantzezle.
grabar, idantzeztu. | iraŕi,
gracejo, gozitz-egikera.
gracia, eskaŕ (eskeŕ). | jayotzetiko, ederkun, polītasun, maiteki. | *sermón sin gracia*=itzalik eztun izkintza. | izen.
graciable, emakoi, lagunkoi.
grácil, me.
graciosamente, atsegin-sariz, uŕirik.
graciosidad, ederkun, polīkun.
gracioso, ederŕ. | jostari. | uŕiriko, eskaŕezko, emai.
grada, mail, koroska, koska, oska, ozka. | maīadi. | dorna. | are.
gradación, eres-mailka. |
gradado, maildun.
gradar, luŕa aretu.
graderia, malak, maīadi.
gradilla, zurgu.
gradiolo, urezpata, olaŕ-
grado, mail, koroska, koska, oska, ozka. | gizaldi, sengi-mail. | nai, oie, olde.
gradual, mailka. | *de la misa*=mailgune.
gradualmente, mailka, ondorezki.
graduar, zeindu.
grafia, elesti.
gráficamente, irudiaz.
gráfico, irudiz atzaldua.
grajea, goxo, koxo.
grajo, belatxinga (iskixu), oskinaxo (uskinaxo, uskiñoxo, eskiñoso, uzkinazo), otseŕoi.
grama, aski, otsatz, mugite (mugiti, muite), ildopizaŕ, *aŕosario*-belaŕ.
gramática, elizti.
gramaticalmente, elizti-ar-
gramático, eliztilari.
gramatiqueria, elizti-gayak.
gramil, galga.
gramo, aztaki.

[moto.] [sun.] [tinkatu.] [auz.] [itz-mailka.] [-buztan.] [līkun.]

granadina, matz goŕi.
granado, garbal, nabari.
granador, sutauts-bae.
granar, aletu, garaotu, azitu, biitu.
grande, aundi, andi, laŕi. | andizki, uren. | mando.
grandemente, agitz, oso, txit.
grandero, zaŕ, adindun.
grandeza, anditasun, aunditasun. [sun.]
grandiosidad, oroz-gainta-]
grandioso, oroz gain, eder.
grandor, aundi-era.
graneado, pikoŕtu, aletu, biitu.
granear, azia banatu.
granel (a), multzoka.
granero, aletegi, altegi, galtegi, garaotegi, altsistu, aizari, mandio, mandiota, selauri (selauru, selaru.) [-jale.]
granívoro, ale-jale, pikoŕ-]
granizada, txingoŕte, kazkabaŕ.
granizar, txingoŕ izan.
granizo, txingoŕ, ezkabaŕ (kazkabaŕ, gazkaragaŕ), zizorka, zizerkora, piperkoĪa, abazuza, aŕiur.
granja, landetxe, etxalde, borda.
granjear, irabazi, oki-geitu.
granjería, irabazkin, etoŕkin, mozkin, irabazi, ibazi.
granjero, landetxe-zai.
grano, ale, bigi, bii, miuri, mikoŕ, pikoŕ, pikoŕt, pikaŕt, garau, miuli, miauri, mirauli.
granuja, matsale, mats-pikoŕ. | zantzail, erpizi, arnes.
granujiento, pikoŕtsu.
granujo, anditsu.
granujoso, pikoŕtsu.
granularse, pikoŕtu, pikoŕtatu, pikoŕkatu, pilkoŕtu.
granuloso, pikoŕtsu.
granza, otxaŕ, galtxikin.
granzoso, otxaŕtsu.
grao, kaya.
grapa, buŕkizki.
grasa, urin, koipe, goipe, gantz, *zigo.*
grasera, koipontzi. | litxaŕ, litxedeŕ, litxiŕ.
graseza, koipetsutasun.
grasiento, koipatsu, urintsu, gantzatsu, gizentsu.
graso, koipetsu, gurido, gantzatsu.
grasura, gizen.
gratamente, oldezki.
gratificación, sari, ikustale.
gratificar, saritu, sariztu. | on izan.
gratis, uŕirik, uŕurik, *debalde, duarik, duan,* utsean.
gratisdato, uŕiriko, eskaŕezko.
gratitud, biotz-zoŕ, eskaŕon.
grato, oldezko, gogozko.
gratuitamente, uŕirik, uŕurik, *duarik, doarik, duan,* utsez.
gratuito, uŕiriko, eskaŕezko, atsegin-sari, *duarik.*
gratular, zori ona opatu.
grava, aŕijo, aŕjo, legaŕi, legaŕ, zagoŕ, zataŕi.
gravamen, egin-beaŕ, bete-

-beaŕ. | lokune.
gravar, soŕiatu, soŕkatu, —gain izan.| lokune ezaŕi.
grave, aztun. | aundi, andi. | *el pecado es de dos clases: grave y leve*= obena bi arikoa da: aundia ta txikia. | ben, men, buluŕ. | i bizi, eri andi, sendakaiiz.
gravear, irozo, etzan, etzin.
gravedad, aztuntasun, ondokoitasun. | benetasun, menetasun, buluŕtasun, eratasun. | laŕitasun, anditasun, makalaldi gaitz.
gravedoso, buluŕ.
gravidez, aztuntasun, izoŕ-
grávido, aztun, bete, ugari. | izoŕ.
gravitar, ondokoi izan. | irozo, etzan, etzin.
gravoso, aztun, gogaikoi.
graznar, kaŕankatu.
graznido, kaŕanka, urubi.
grecismo, geŕkeratiko.
gregario, moltzoko.
gregoriano, gergoritar, gergoraŕ. | *canto gregoriano* =eresti edo ereskera gergoritaŕa.
gregorillo, lepestalki.
gremial, aroko.
gremio, magal, altzo. | aro,
greña, adats, tximaŕo, zerla, zima, txima, sapa.
greñudo, adatsu.
gresca, zarata, iskanbil, matxetin, | liskaŕ.
grey, artalde, eli. | doibatz. | sail, saldo, samalda.
griego, geŕkaŕ. | geŕkera, elenera.
grieta, ziŕitu, iŕiñaŕte, iŕika, itzasi, itzautzi, pitz, aŕaitu, soi, artazi, ziŕistu. | *de la mama*=amentzen.
grietarse, ziŕitu, ziŕistu, itzasi.
grifo, puxta, zoŕota, txoŕota. | *pelo grifo*=adats, kizkoŕ.
grija, kizkoŕ, kiskoŕ.
grillarse, garatu.
grillera, txiŕitxulo.
grillete, estun, oñestun.
grillo, txiŕitxa, kirkir, laŕakilo, laŕaputika, pinteŕ, kilkeŕ.
grillos, oñestun, oinbuŕdin.
grima, latzkara, latz, narda.
gringo, geŕkera, elenera.
griñon, buroyalki.
gris, urdin, beltz txiri, aŕe, ubeŕ, ueŕ, urdiñaŕe. | aize otz.
griseo, urdiñaŕe.
grita, deadaŕ, oju, ots.
gritar, diadaŕ-egin, idagoz egon, ots-egin, oju-egin, ojuztu, ojuztatu. | gaiztetsi, gaitzetsi.
griteria, iskanbil, iskamil, ots, oju, deadaŕ.
grito, idago, ots, oju, deadaŕ, aŕantza, gaŕaizi.
grosella, aŕakatz, laŕ-mats.
grosellero, laŕ-mats, mats-laŕa.
groseramente, oyeski,
groseria, oyeskeri, baldreskeri, moŕokokeri.
grosero, oyes, zakaŕo, kazkaŕo, zaŕpail, moŕoko,

baldres, trakatz, trakets, tresna.
grosor, lodi, lodiera.
grosuia, giz n, gizendi, mandīkakaki, sabelki.
grotesco, zakaŕo, kazkaŕo,
grua, garabi. [oyes.]
gruesa, amabi amabiko.
grueso, lodi, gizen.
grulla, leŕtxun, leŕtxoin, letxon, kuŕilo, kuŕlo.
grumete, itsas-mutil, ontzi-mutil, ayeneko.
grumo, pirikoŕna.
grumoso, pirikoŕnatsu.
gruñido, guŕinka, kuŕka, kuŕkatu, kuŕliska, guŕ-guŕ, oŕo.
gruñir, guŕinkatu. gurguratu, marmazikatu.
gruñón, makeŕ, marmarati.
grupa, anka, zeŕa, buztanpeko.
grupo, sail, saldo, moltzo, multzo, mordoskada, mulko.
gruta, aitzulo, aŕtzulo, aizpe, aŕpe, kaŕbe.
guácharo, erkin.
guacho, ormatxorikume.
guadaña, *sega*, *talu*, makatz.
guadañar, *segatu*.
guadañero, *segari*.
guadapero, madari, maaltz.
guadramaña, atzipe, gezuŕ.
gualda, orikabedaŕ, ereza, erika-bedaŕ, gaude.
gualdo, laru, ori.
guano, txoigorotz, txori-ongaŕi, txori-zimauŕ.
guantada, zaplada.
guante, esku-laŕu, esku-zoŕo, atzoŕo, zoŕo, zoŕon, opoŕ.
guantelete, esku-zoŕo.
guapamente, poliki.
guapo, zardain, malota, marot, zirats, ederŕ.
guarán, asto guraso, zamaltzatz, kalaño.
guarda, zai, zain, begirale, begiratzale. | iguri. | zaitza, zantza.
guardaagujas, oŕatzai.
guardabosque, basazai, oyantzai. [tzale, zaindari.]
guardador, zai, zain, zai-
guardamonte, irurezain, igurain, igurai, gurazai, basazai. [taitzin.]
guardapuerta, ateauŕe, a-
guardar, jaon, jagon, zaitu, begiratu, eskutatu, *gorde*, iduki, ostendu, igurikatu.
guardavia, bide-zai, buŕni-bidezai.
guardia, zai, iguri.
guardián, begirale, begiratzale, zaintzale, ayaldeko. | *Padre Guardián*=Jagole Aba.
guardilla, sapai-gela.
guardoso, idukitzale. | zeken.
guarecer, gaizkatu. | itzalpetu, edapetu. | sendatu.
guarida, *gordegi*, saizulo, igestoki, egotoki, kabi, oatze, oantze.
guarismo, zenbaki, kopuru.
guarnecer, —ztatu.
guarnición, gudari-talde.
guarnir, —ztatu.

guarro, txeŕikume, orots, ordotx, ordotz.
guarte!, begira!
guasa, muŕika, josta.
guasón, muŕikari, jostari.
guaya, alaka.
gubio, margo.
guedeja, lakain, galpaŕ, kartxeta, kizkoŕ, txirikorda, txintxosta.
guedejón, galpaŕo.
guedejudo, galpaŕo.
güelfo, jerman-kalte.
guerra, guda, gudu.
guerreador, gudale.
guerrear, gudatu, gudaldu. | jazaŕtu, gogoŕ-egin.
guerrero, gudari, gudalari, | gudatzale. [gudu.]
guerrilla, sasiguda, basa-]
guerrillear, sasigudaldu.
guerrillero, sasigudari.
guia, biderakusle, auŕeko, auŕeztari, aŕtezkari, zuzendari, erakustale. | aŕkibide. | adaŕ bakaŕ.
guiador, biderakusle, erakustale, *gidari*.
guiar, *gidatu*, biderakutsi, zuzendu.
guija, legaŕ.
guijarral, legaŕeta.
guijarro, ugaldaŕi, aŕkosko, aŕi boroil, aŕibil.
guijo, legaŕ, legaŕi.
guijoso, legaŕtsu.
guilla, uzta aundi.
guillarse, iges-egin.
guillotina, lepayetz.
guillotinar, lepayeztu.
guincha, zastatu.
guinda, *gila*. | zutoin-goibe.
guindal, *gerezi*, *gila*,
guindilla, piperŕ min.
guindillo, piperŕabe.
guinlo, *gerezi*. [klisk.]
guiñada, *keñu*, *keñada*,]
guiñapiento, zarpalo, zaŕpail.
guiñapo, zaŕpil, zaŕpazaŕ.
guiñaposo, arlote, zaŕpalo.
guiñar, klisk-egin keñatu, kiñatu. [*keñu*, *keñada*.]
guiño, ayeru, klisk, *kiña*,]
guión, aitzen-gurutze. | atabatz, bakatz, (-).
guipar, begiztui ikusi.
guipuzcoano, gipuzkoaŕ.
guirigay, mordolo, erausi.
guirnalda, lili-txorta, *lore*-txorta.
guisa, gisa. | *a guisa* = gisa*ra*, gisaz, lez, bezala, arauz.
guisado, egosari, eltzari.
guisador, sukaltzale, sukalkin.
guisandero, sukalkin.
guisante, ilaŕ (idaŕ, igaŕ), subilaŕ, etxilaŕ, ilaŕ biribil. [geŕtu, antolatu.]
guisar, sukaldu. | eratu,]
guiso, sukalki.
guiso, nolanaiko sukalki.
guitón, eskale galuts.
gula, jatekeri, jakeri, mizkinkeri.
guloso, mizkin, sabelkoi.
gulusmear, litxaŕkatu.
gulleria, mizki, izkimizki.
gurdo, pelo, ergel, txoro.
gurriato, ormatxorikume.
gurullada, gizozte xe.
gurvio, okeŕ, makuŕ.

gusanera, aŕ-jarion zauri. | zalekeri kuṫuna.
gusaniento, aŕdun, aŕez joa.
gusano, aŕ. [*pa.*]
gusarapo, usalapa, uxala-]
gustar, miukitu, dastatu, testatu, gozaŕtu. | edeŕ-etsi, onetsi, on-izan, go-go izan, oldezko izan, atsegin izan, laket-izan, atsaŕtu, gozartu. | *le gus-ta a V.?*=on-zaizu? atse-gin duzu?
gustazo, gozoŕ.
gustillo, uŕin, kutsu.
gusto, gozamen, txestaīu. | gozo, gozaŕ. | ole, olde, atsegin, atseki, laket, la-ket-gi. | *da gusto*=atse-gin da.
gustosamente, pozik, go-goz, oldez, olez, atsegi-ñez.
gustoso, gozatsu, gozadun. | oldezko, gogoko, laket. | atsegikoŕ. [eko.]
gutural, eztaŕiko, zintzuŕ-]

H

h, atxe.
ha!, a! | da: *ha un año*= urtebete da.
haba, ekosari, *baba.*
habar, babadi.
haber, ogasun, oki, aberas-ki. | *deber y haber*=zoŕ-kari ta eukari. [izan.]
haber, iduki, euki, ukan,]
haberío, zamari.
habichuela, babeŕun, iīaŕ.
habiente, dun.
hábil, —tako (zernaitako, askotako, naizetako), tre-be, antetsu, antzedun, ar-tezi. | gai.
habilidad, —men (egimen...) artezi, ante, trebetasun.
habilitar, menaldu, legaldu, gaitu, gai-egin.
hábilmente, arteziz.
habitación, etxe, bizitegi. | txaki, *gela.* [tegi.]
habitáculo, etxe, itxe, bizi-]
habitador, biztanle.
habitante, biztanle.
habitar, biztandu, bizi.
hábito, janzki. | aztura, oi-tura, oi, oikun, oikuntza, jayotzetiko, —men.
habituación, oikuntza.
habitual, oiko, azturazko, oiturazko, oidurazko.
habitualmente, oiki, oyez.
habituar, azturatu, oitu.
habla, aomen, izmen. | ele, mintz, elgi. | izkuntza.
hablador, itzontzi, eluntzi, elatsu, erausle, itz-jario, beŕitsu.

habladuría, itzontzikeri, atsokeri.
hablanchín, itz-jario.
hablar, itz-egin, solas-egin, mintzatu, erausi, erasi. | jardun.
hablilla, aokaldi, agapaldi, izkimizki, zitzimutzika.
hablista, iztun, solastun.
hablistán, erausle, itzontzi.
hacecico, maltzo.
hacedero, egikoŕ, lankoŕ.
hacedor, egīle. | *Supremo Hacedor*= Oro-egīle.
hacendado, onibaŕdun, ukandun, okidun, ukenduru, euki aundiko.
hacendar, onibaŕ-jabetu.
hacendera, auzo-lan. [koi.]
hacendero, etxerakoi, etxe-]
hacendista, uŕetari.
hacendoso, maratz, etxerakoi, etxekoi, perkatz, lantzale, eginkoŕ, erne.
hacer, egin. | *hace poco*= arestian. | *hace ocho dias* =gauŕ zoŕtzi. | eragin, -erazo, -erazi, -azi. | izan (otz-izan...)
hacera, kaleŕtz, kalegal.
hácia, —rontz, —antz. | *hácia dónde?*=norontz?, norantz?
hacienda, landa, *soro.* | ogasun, onasun, onaŕtzun, oasun, *ontasun,* onibaŕ, ukan, uken. [moltzo.]
hacina, gabiko, gabil. |]
hacinar, azaotu. | pīlatu, metatu, korkoinatu.
hacha, aizkora. | ezko. | esku-zuzi.
hachazo, aizkor-ukaldi.
hachear, aizkoratu.
hachero, ezko-mutil. | aizkolari.
hacho, esku-zuzi.
hachón, ezko. | esku-zuzi.
hada, astru. | *hadas*=mamuak. | *hierba de hadas* =utsu-belaŕ.
hadar, aztiatu, gaztiatu.
hado, astru, azturu, aduŕ, adu, sirats, siats.
hafiz, zai, zain, begirale.
hagiografia, deun - biztedesti, deun - biztelesti, deun-bizizpeŕ.
hagiógrafo, idazteun-idazle
halagador, balakari.
halagar, txurikatu, jostatu, *losentxatu,* esneztatu.
halago, eskama. | *palaku, balaku.*
halar, zirgatu.
halcón, aztore, mirotz, sapelats. | *blanco*=zai-zuri.
halconera, aztore-tegi.
halda, magal, altzo.
haldada, altzokada.
hálito, arnasa, ats. | uŕin. | aize.
hallar, aŕkitu, ageŕtu, idoro, idiro, ediren, edin, kausitu, atzeman, jaŕugi, aŕpatu. [kitu.]
hallazgo, aŕkikunde. | aŕ-]
hamaca, oasare.
hamaquero, oasaregīle.
hambre, gose, sabel-zoŕi. | *canina*=gose amoŕatua. | *sentir hambre* = gose-izan. [setu.]
hambrear, goserazi. | go-]

hambriento, gose, goseti, gosebera, gosejan.
hambrón, goseti, gosebera, gosejan.
hamo, amu.
hanega, zarerdi.
haragán, sarkil, eskuzuri, baldatx, lazo, mandil.
haraganería, lazokeri, lazkeri, alperkeri.
harapiento, sarpil, arlote, piltzarúts, zarátrako, zintzil, giskila.
harapo, piltzar, txera.
haraposo, zarpil, piltzarúts.
harina, irin. | *barquillo*= irumil.
harinado, ugirin.
harinero, irin—. | *molino harinero* = irin - bolu. | irintegi.
harinoso, irintsu, zaitsu.
harmonía, ereskidetasun.
harmónico, ereskide.
harmonio, txauneskiño.
harmonioso, ereskitsu.
harmonizar, ereskidetu.
harnero, galbai, arazko. | esku-bular. [kamuts.]
harón, sor, alper, motel,]
haronear, alpertu.
haronía, alperkeri.
harpa, maniura.
harpillera, ziriko.
hartar, ase, estebete, itziki, zipot.
hartazgo, ase on, asebete, betekada, asealdi, sabel betekada, zapart.
hartazón, asealdi.
harto, ase, estebete, bete. | asko, aski, naiko, geyegi,
hartura, ase, asetasun.
hasta, —rano, —iño, —año. | *hasta el borde*=ezpain-ber̀din.
hastial, oyes.
hastiar, okitu, oka-egin, gogaitu, gogaitegin, gogoetsi, unatu, uguitu, iguitu, iguindu.
hastío, iguin, iguintza, nazka, naga, kok, ok, gogai, gogoetsi.
hataca, zurtzali.
hatajar, artadea saildu.
hatajo, sail. | pila, pilo.
hatear, lopilatu.
hatería, artzai-ano.
hatero, zamari.
hatillo, lopilo.
hato, sail, samalda. | alaleku. | lopilo.
haya, pago, fago, bago.
hayal, pagadi, bagadi, pagatza. [gatxa.]
hayuco, pagaur, bagala, ba-]
haz, azao, bal, gabiko, —ko, gabil, estupil, eskuta, eskutada, besada. | *de luz* =izeki, izki. | arpegi, musu.
haza, galaza, zunda, zun.
hazaleja, esku-oyal.
hebdómada, aste. | saspi urte. [astelari.]
hebdomadario, asteko. |]
hebilla, belari, beari.
hebra, ari-besaka, albeniz, albañi, lakain, arizpi.
hebraísmo, ibirkeratiko.
hebraista, ibirkeltzale.
hebraizante, ibirkeltzale.
hebreo, ibirtar. | ibirkera.

hebroso, izpitsu, aritsu.
hecatombe, ilketa, ilkintza.
hectiquez, idoŕberi bulaŕ-etiko.
hecto, eun—.
hectógramo, eunaztaki.
hectólitro, euntxopin.
hectometro, euneuŕkin.
hecha, eguntz. | *de esta hecha*=gauŕtik gero.
hechicería, aztikeri, sorginkeri. | azti, aztu.
hechicero, azti, aztu, sorgin, sorgintzale, estekazale.
hechizar, soreztatu, sordeztatu, *deabrutu.*
hechizo, sorginkeri, aztikeri, pamerial, *deabrukeri.* | zoragaŕi.
hecho, egin. | oso, zoli, zori, zoi, naro, zintzo.
hechura, antz, irudi. | *hechura de bestia*=abelkera.
heder, ugastu, kirastu, kirestu, uŕindu, atsitu. | gogaitu. [sun, iluŕin.]
hediondez, kirats, kiresta-]
hediondo, kirats, kirets, kirastun, kerudun, atsitu, usandi, usandu, ufeztu, ugats.
hedor, ats, karatz, kirats, kirets, sunda, iīluŕin, uŕin, keru. | *de la boca*=minatz.
helada, izozte. | *caer*=izotz izan.
heladizo, izozkoŕ.
helado, otz-otz. | izozki, izozko. | geldu, aŕitu, zoratu.
helar, izoztu, leitu, ormatu, izotz izan. | *hiela?*=izotz al da?
helechal, iratzoki, iradi.
helecho, ira, iratze, (iatze), garo, garoizka, initxoŕ.
helénico, geŕkaŕ.
helenio, usteltxa.
helenismo, geŕkeratiko.
helenista, geŕkeltzale.
helero, izoztestun.
helgado, ortz bakan.
helgadura, ortzaŕte.
heliogábalo, sabelkoi.
heliótropo, suaŕosto.
hematosis, odolbeŕitze.
hematuria, odol-gernu, pixeden, pixagoŕi.
hembra, eme, uŕiza, uŕuxa. | emakume.
hemicránea, burureng o.
hemorragia, odol-jario, odol-jauste, odoleldura, odol-ixurtze. [luzki.]
hemorroide, anburu, odo-]
henal, belaŕtegi, sapai.
henchir, bete, sakatu.
hendedura, ziŕitu, ziŕikitu, iŕiñaŕte, aŕalā, aŕaka.
hender, iŕikitu, ziŕikitu, iŕikatu, aŕakatu, aŕaitu, pitzatu, itzabaki, izausi, iñaŕtu, arandu, erdibitu.
hendidura, ziŕikitu, iŕikitu, kuntza, etendura, aŕteka, oska, intziŕitu, iŕiñarte, aŕalā.
henil, belaŕtegi, belaŕdi.
heno, belaŕ, belaŕki, zuain, zuai, zumai, zugai, sarale, elbitz, ilbitz, albite, laŕe-olo. [eskukatu.]
heñir, igoŕdi, maspildu,]

hepático, gibel-min.
heráldica, ikuŕdi.
heraldo, aintzindari, ots--egīle, oju-egīle, guda--sein.
herbaceo, belaŕki. [katu.]
herbajar, belaŕdiratu, baz-]
herbaje, malo, belaŕdi, belaŕtza. | belaŕ-sari.
herbar, belaŕztatu.
herbario, belaŕki. | belaŕ-kari, landariztilari. |gilboŕ.
herbazal, belaŕtza, malo.
herbecer, belaŕa jayo.
herbívoro, belaŕ-jale.
herbolar, pozoitu, iratu.
herbolario, zoraska, lanputs. | belaŕ-biltzalē.
herborizar, belaŕ-bildu.
herboso, belaŕtsu.
herculeo, indaŕtsu. [baŕ.]
heredad, landa, *soro.* |oni-]
heredar, ondoretu, oñordetu.
heredera, jabegai, ondore, ondoreko, etxalaba, anderegai.
heredero, jabegai, ondore, ondoreko, ondorengo, ondoko, oñeko, oñorde, oñordeko. | etxaseme, nausigai. [tiko.]
hereditario, etoŕki, jayotze-]
hereje, ziñausle, ziñestusle.
herejía, ziñauts. | gezuŕ. | iraña.
herencia, jabegai-bide, jabego, jabegaitasun. |etoŕki, erorki, ondore, jarauntzi. [ñausle.]
heresiarca, ziñauspuru, zi-]
herida, zauri, eri, uspel, sakail, saŕast, malkadura.
herido, zauritu, zaurtun, elbaŕitu, sakitu.
herir, zauritu, zaurtu, eritu, sakaildu, sakiatu, sakitu.
hermafrodita, baŕa-saket.
hermana, aŕeba, aizpa, auŕide.
hermanar, elkaŕtu. | anaitu, aŕebatu, aizpatu, senidetu.
hermanastra, aŕeberdi, aizperdi, ugaz-aŕeba, ugaz-aizpa. [ugaz-anai.]
hermanastro, anai-erdi,]
hermandad, senidetasun. | adizkidetasun. | anaidi, anaigo, aro. [baztu.]
hermanear, anaiztu, aŕe-]
hermano, anai, auŕide, senide. | *hermanos* = anai--aŕebak. [doi-doi.]
herméticamente, tankan,]
hermosamente, edeŕki.
hermosear, edeŕtu, edeŕagotu.
hermoso, edeŕ. [tasun.]
hermosura, edeŕkun. |edeŕ-]
hernia, gi-eten, eten, etendura, sabeltxume, sabeltiki, *potramin.* [*mindun.*]
hernioso, etendun, *potra-*]
hernista, eten-sendalari.
héroe, izugaŕizkien egile.
heróico, garai, izugaŕizko. | *hacer actos heróicos* = leŕenak egin.
heroismo, leŕen. [basasu.]
herpe, legen, negel, negal,]
herpético, legendun, negaldun.
herrada, edaŕ, pedaŕ, pegaŕ, peraŕ, peaŕ, usuil, suil,

suli, sulo.
herrador, erazle, erauzle.
herradura, erauzki, *peŕa, feŕa.*
herramental, tresna-zoŕo.
herramienta, tresna, langai.
herrar, erauzi, jauzi, buŕniztu, buŕdindu.
herreria, suarozkintza. | sutegi, suaroztegi.
herrerillo, burubeltz, kaskabeltz, kaxkabeltxaŕo.
herrero, eŕementari, su-arotz, suatz, sukin, su-gizon, arotz. [gizon.]
herreron, sasi-sukin, ola-
herreruelo, txikiŕis.
herrin, erdoi, soi.
herron, eraztun.
herrumbre, eŕdoi, soi.
herrumbroso, erdoitsu, erdoiltsu.
hervencia, irakidura.
herventar, irakitu. [-ots.]
hervidero, gar-gar, irakin-
hervir, irakin, irakitu, erakin, pilpil-egin.
hervor, irakidura, bar-bar, galgar, galgal, pilpil. | sutasun. [leikoŕ.]
hervoroso, kementsu, suaŕ,
hesitación, zalantza.
heterodoxia, ziñauts.
heterodoxo, ziñausle, ziñeskausle. [keri.]
heteromancia, egazti-azti-
hético, idoŕberi.
hexaedro, sei-aldekoi.
hexasílabo, sei-izkindun.
hez, ondaŕ, (kondaŕ, undaŕ), bei, pei, kutsu. | *de la leche*=kaŕanka. | kaka.
hibernal, neguko.
hibernés, irlandaŕ.
hibierno, negu.
hibrido, bi-endatiko.
hidalgamente, zindoro.
hidalgo, etxeko seme.
hidalguia, etxeko semetasun. | zindotasun, urentasun.
hidria, ugontzi. [moŕu.]
hidrofobia, ur-narda, a-
hidrófobo, amoŕatua.
hidrografia, ugelesti, izelesti.
hidrologia, ugizti.
hidromancia, ugaztikeri.
hidropesia, umin (ur-min), ugeri, gizenpots.
hidrópico, umindun, ugertun. | asegaitz. | egaŕbera.
hidroterapia, ur-sendabide.
hiedra, untz, uzkei, untz-osto, untxi, txirosto.
hiel, beazun, beaztun, miaztun, gibel, ugoŕmin, uŕdailmin.
hielo, izotz, orma, *jela,* kola, kole, kaŕo, kaŕu.
hiemal, neguko.
hienda, gorotz.
hierba, belaŕ, bedaŕ, berar.
hierbabuena, aramanta, batan, peldo.
*hierbin, soro*motz, *zoro*motz, *soro*pil.
hierro, buŕni, buŕne, buŕdin, buŕdun.
higa, iseka, nausa.
higado, gibel, bigel, gibelki.
higiene, osasun-bide.
higiénico, osasunezko.
hi_o, piko, iko.

higrometria, eze-neurizti.
higrómetro, eze-neurkin.
higuera, pikondo, pikabe.
higueral, pikatza, ikatza, pikodi.
hija, alaba.
hijadalgo, etxeko alaba, uren, zindo, andiki.
hijastra, ugazalaba (gozalaba), ugazume, alabizun, alaborde.
hijastro, ugatseme (gotseme, otseme), ugazume, semaizun, semorde.
hijo, seme. | *solo los hijos* =semeak. | *hijos e hijas* =seme-alabak =sengiak. | *legítimos* = ezkontzakume. | *adoptivo* =semetzakotua.
hijodalgo, etxeko seme.
hijuela, alabatxo. | altxume. | etorki, ondore.
hila, lerro. | este me. | irunaldi.
hilable, irungai, urungai.
hilacha, litxa, mitxa, ilbitz, pitz, altzi, gilbo, zirpil, zirtzil.
hilada, lerro, lerokada.
hiladillo, galartzu, kalartzu.
hiladizo, irungai, urungai.
hilado, iruki, iruin, irun.
hilador, irule, urule, irulari, ardazkile.
hilandera, gorulari, irulari, ardazkile, ardazle.
hilanderia, irukintza, ardazketa.
hilandero, irule, irulari.
hilar, irun, iruin, urun, iruki, ardazkatu. | ariztu.
hilaracha, litxa, ilbitz.
hilaridad, poztasun. | parre, irri.
hilaza, ari lodi.
hilera, lerro, erreldu, errenka, errenko, uztale, andana.
hilo, ari, albañu. | *hilo a hilo*=mara-mara. | *de hilo*=zuzen.
hilván, albañu, *basta.*
hilvanar, albaindu, mealkatu, *bastatu.*
himen, miintz, mitz.
himeneo, eztei, ezkontza.
himno, ereserki. | aeri.
hin, irintzi.
hincar, eratzi, zulkatu, tinkatu, tinkotu.
hincha, gorroto, erra.
hinchado, arro, zabo, arol.
hinchar, arotu, puztu, aizatu, aupatu, anpatu, onpatu, zabotu, zagotu, auntu, antu, aunditu, anditu.
hinchazón, aunditsu, aunditu, antu, antura, puzgo, zabo, zago, arotasun. | antuste.
hiniesta, erratz, saratz, txinbo [mizta.]
hinojo, aneta, berbeña, ezamilo, miro, mirubelar, meula, pukuli. | belaun. | *de hinojos*=belaunbiko, belauniko, belaunika.
hintero, oramai.
hioides, zintzurr-sagar, gangarril, gorgoil.
hipar, zotin-egin. | opatu, nai izan.
hiperbóreo, ipar-aronzko.
hipérico, likurusa.
hipnosis, irasor.

hipnotismo, irasoŕkintza.
hipnotizado, irasoŕi.
hipnotizar, irasoŕi.
hipo, zotin, otin, zopin, txopin, sopin.
hipocondría, sayesperi, uŕdail, iīeri, iīedura, ildura.
hipocondrio, sayespe.
hipocresía, aizunkeri. | gezuŕtonkeri, donizunkeri.
hipócrita, aizun. | gezuŕton, donizun. [toki.]
hipódromo, zaldi - lasteŕ-]
hipogastrio, sabelpe.
hipopótamo, ibaizaldi.
hiposo, zotindun.
hipoteca, baitura.
hipotecar, baitu. [litz.]
hipótesis, buruste, uste, ba-]
hipotético, burusteko.
hirma, litsa, petrail, euneŕtz.
hirsuto, iīetsu, latz, zurdatsu. [sarandoi.]
hirundinaria, elai - belaŕ,]
hirviente, dirakin, irakin.
hisca, lakio, *biska.*
hisopada, busti-aldi.
hisopo, itze-belaŕ.
hispanismo, gazteleratiko, eŕderatiko.
hispano, espaindaŕ.
hispido, iīe latz.
histérico, emasabeleko, uŕdaiīeko, uŕdabiīeko.
histerismo, urdaiīen.
historia, edesti. | edeski, edes, *kondaira.*
historiador, edesakari.
historialmente, edestiaren jaŕai.
historiar, edesatu. [auz.]
históricamente, edesti-ar-]
histórico, edeski. [ipuin.]
historieta, edestiño. | ipui,]
historiógrafo, edesakari.
historiografiar, edes-egin.
histrión, mozoŕo. [itze.]
hita, burugabeko iītze edo]
hito, bidaŕi, mugaŕi, mugaŕ. | artezkaŕ, jo-muga. | *de hito en hito*=begiz--begi, tink, zoŕozki.
hito, beltz.
hobachón, gizen-jario.
hocicada, induzka, mutuŕka.
hocicar, usaŕtu, usaŕkatu, uxaŕtu, musturkatu, muturkatu, induzkatu, induztu.
hocico, musturi, mutuŕ, mustupil, musu, okotz.
hogaño, aurten.
hogar, sukalde, sutoki, sutegi, sutondo, sukune, supizgu, subazteŕ, supeki. | sutzaŕ. | etxe.
hoguera, sutzaŕ.
hoja, oŕi, osto (oŕsto, ostŕo.)
hojaldre, gantzopil.
hojarasca, oŕbel, goŕabel, mastra.
hojear, inguŕiak igitu ala aldatu. | igetzi.
hojoso, oŕitsu, ostatsu.
hojudo, oŕitsu, ostatsu.
hola!, kaixo!, yayo!, oles!
holgachón, lanuŕi.
holgadamente, nasaiki, aseki, asaro, naro, alaiki, aisa.
holgado, nasai, lasai, laso, lasa.
holganza, lasai-aldi, atse-

den, atsegin. | lange, lanuŕi.
holgar, atseden, atsegin, atsaŕtu, astu. | alpeŕ egon.
holgazán, alpeŕ, nagi, mandran, lange. [zeieŕtu.]
holgazanear, alpeŕ egon,]
holgazaneria, alpeŕkeri, zabaŕkeri.
holgón, alpeŕ, alfeŕ.
holgorio, jolas, josta.
holgueta, olgeta, jolaseta, josta.
holgura, jolaseta, josta. | lasaitasun, nasaitasun.
holocausto, eŕopa, eŕopari.
holladura, loŕatz.
hollar, oinpetu, oñazpitu, urizki, zapaldu. | apaldu. ezetsi.
hollejo, lapa, leka.
hollín, kedaŕ (kelaŕ, keaŕ, kelderŕ).
holliniento, kedaŕtsu.
hombracho, gizato, gizatzaŕ.
hombrada, gizonkeri, gizakeri. [gizaki, giza.]
hombre, gizon, gizakume,]
hombrear, gizondu. [sun.]
hombria de bien, zindota-]
hombro, bizkaŕ, soŕbalda, soin, soinegi, suñegi, besaburu, besagain.
hombruno, gizon-irudizko.
homenaje, zinkunde, zin--egite. | biotz-aguŕa.
homicida, gizerale, giziltzale.
homicidio, gizerailtza.
homilia, mintzoki.
homogéneo, ide, ideko, idezko.
homógrafo, idazkide.
homónimo, izenide, izenkide.
honda, abail, ubal, ubalaŕi (ufaldaŕl, ufŕail.)
hondarras, ondaŕ, kondaŕ.
hondazo, abaïlada.
hondear, ondajo, aztatu.
hondero, abalari, ubalari.
hondijo, abail, ubal, ubalaŕi.
hondo, sakon. | ondo.
hondón, ondo, ondoi.
hondonada, sakosta, sakan, ondaltza, zolagune, ziloкune, ziloka.
hondura, sakon, sakonera, goibe, begoi, goi.
honestidad, eratasun, garbitasun.
honesto, eratsu. | ziledin.
hongo, ondo, oindo, zuza, *apontu,* kokoma, kurinto, kutinta.
honor, zintasun, zindotasun, zintzotasun. | ospe, andizuren, omen, omendi. | opa. | *En honor* = opaz.
honorable, omengaŕi, itzalgaŕi.
honorario, lanari, sari.
honra, zintasun. | omen, izen on, *oore,* andizuren. | ileta. [dotasun.]
honradez, zindasun, zin-]
honrado, zindo, zintzo, itzeko, eskugarbi, gizontsu.
honrar, itzal-izan, beakuŕtu. | ospatu, goraldu, *ooretu.*
honroso, ospabide, ospa-

kof. | zindo, eratsu, gizalegezko.
hontanar, itufitza.
hopo, opa, buztan, isats.
hora, gabeuki, otalauren, *ordu, oren.* | aldi. | *a todas horas*=gau ta gaberdi. | ala.
horadar, zulatu, zilatu.
horado, zulo, zilo.
horario, gabeuki—. | *mi horario*=nere gabeuki-banatza. | gabeuki-ofatz. | gabeukatz.
*horca, urka, urka*be, *urka*mendi, zentoi. | burdin-safde, safdei, mako, taabel, txildof.
horcajadas (a), iztapeka, zankoloka, anka-lepo, zankafteka.
horcajadura, iztape.
horcón, sagafde, safdei, safde. [-talde.]
horda, basati-eli, basati-] konka. [-zulo.]
horizontal, zeaf. | emagaldu.
horizontalmente, zeafka.
horizonte, osefte, odei-ertz, uaftze.
horma, eredu. | ofkai (ofkei, ofkoi, ufkoi).
hormero, ofkagile, ofkegile.
hormiga, zinauri (zinuri, txinduri, txindofi, txinguri).
hormigón, zatafi, zipotz.
hormiguear, txinuritu.
hormiguero, zinauri-muru, txinguritegi, txinduri-pilo, lurpil, munuts.
hormacero, labe-zai.
hornacina, orma-konka,
hornacho, luzulo, afobi-] *hornada,* labekada, labakada, labetara, oaka, oeta, efaldi.
hornaguera, afikatz.
hornaguero, lasai, zabal.
hornaje, labari, labe-sari.
hornaza, labe.
hornazo, afaultzopil.
hornear, labekaritu.
hornecino, aizun, sasi—, —izun.
hornería, labaritza, labagintza. [labari.]
hornero, labazai, labakari,]
hornija, labegur.
hornijero, labegurketari.
hornillo, labetxo, krisalu.
horno, labe.
horón, zafi, bizkaf-orde.
horondo, afo, afoputz, antuts.
horóspoco, jayotz-aldi-aztikeri. | azti, aztu.
horquilla, urkilla, safdanga, sagafde, saafde, safde, safdei, ofkats.
horrendamente, izugafiro.
horrendo, ikaragafi.
hórreo, garate.
horrero, gari-zai.
horribilidad, ikaragafitasun.
horrible, ikarakof, izugafi.
hórrido, izukof, ikaragafi.
horrífico, ikarakof. [itu.]
horripilar, ileak laztu-zu-]
horrísono, ots-ikaragafi.
horro, azkatu, azke. | senge.
horror, biotz-ikara, laztura, izu-labofi.
horrorizar, ikaratu.

horroroso, ikarakoŕ. | itsuszataŕ
horrura, uŕdakeri, likiskeri, loikeri.
hortaliza, barazki, barki.
hortelano, baratzeko. | baratzai. | miaŕitz.
hortense, baratzeko.
hortera, eŕatilu, katilu.
horticultor, baratz-langile.
horticultura, baratz-lan.
hosanna, aintza!
hosco, beltzaran. | ezkibel, musin, zaputz.
hospedar, aŕotza etxaldu, etxean abetaldu, *ostatu eman.* [gi, aŕoztetxe.]
hospederia, ostatu, aŕoztegi, aŕoztetxe.]
hospedero, aŕoztari, *ostatuzai.* [-etxe.]
hospicio, aŕoztetxe, txiro-]
hospital, gaixotegi, eritegi.
hospitalero, eritegi-zai. | aŕoztegi-zai.
hospitalidad, aŕotz-maitasun. | abegi on.
hostia, opari, opa. | *consagrada* = Oteun, Ogi Deun, Joskorputz. [katu.]
hostigar, zigoŕkatu, ziri-]
hostigo, zigoŕkada.
hostil, arerio, auŕezkari, etsai. [etsaikeri, etsaigo.]
hostilidad, etsaitasun,]
hostilizar, etsaya jazaŕtu, gudakatu.
hostilmente, etsaiki.
hotel, jatetxe. | aŕoztegi.
hoy, gauŕ, egun. | auŕki.
hoya, luŕtzulo. | ilobi.
hoyanca, txiro-ilobieta.
hoyo, obi, zulo (zilo, zilo, ziloka, zola). | ilobi.
hoz, igitai (igitei, egitai, iriti, itai, iritai). [suri.]
hozadura, musuŕkin, mu-]
hozar, musuŕkatu, mutuŕkatu, mustuŕkatu, musurikatu, induzkatu, induztu.
hucha, utxa, kutxa. | eltze itsu, eltzegoŕ, tipin itsu.
huchear, deadaŕ-egin.
huebra, goldeluŕ, uztaldi. | laŕatz.
hueca, usbiuŕ.
hueco, uts, utsaŕte, usgune, bao, sagi, konka. | aŕo, antuts. -neke.]
huélfago, arnas-neke, as-]
huelga, lanaŕte, opoŕ. | opoŕketa. | lasaitasun, nasaitasun.
huelgo, ats, arnas. | utsune.
huella, atz, oñatz, loŕatz, aztaŕ, aztaŕna. | *de cerdo* =iroi. [-neke.]
huérfago, arnas-neke, as-]
huérfano, zurtz, umezurtz, umazurtz, emazuŕtz, zirotz.
huero, maskoŕ, zimel. | uts.
huerta, baratze.
huertano, baŕatze-aldeko.
huerto, baratze.
huesa, ilobi.
hueso, ezuŕ.
huesoso, ezuŕaren. | ezuŕtsu.
huesped, aŕotz, etoŕkin, adakin. | *ostalari,* aŕoztari. [te. | jaŕaiki.]
hueste, gudalari, gudaroz-]
huesudo, ezuŕtsu.
huevera, aŕaultzontzi.
huevero, aŕaulzketari.

huevo, aŕaultz, aŕaultze, aŕautz.
huida, iges, iñes, igesi, i-[geska.]
huidero, igestoki, igesleku.
huidizo, igeskoi, itzurkoi.
huir, iges-egin, igas-egin, itzuri, aidatu, aizkatu, ux--egin.
hulla, luŕikatz.
humanamente, gizon-arauz. | gizonalez.
humanar, otzandu, ezi.
humanarse, gizatu, gizondu.
humanidad, gizatasun, gizontasun. | gizadi. | biotz-beratasun. | gizen, lodi.
humanidades, eleŕti.
humanista, eleŕtzale.
humanizarse, gizatu, gizondu.
humano, gizaki, gizonki, gizetiaŕ. | otzan, biguin, bera. | gizon. [do.]
humarazo, ke-aldi, kemor-]
humareda, kepii, kemeta, keburu, kemordo.
humazo, kemeta.
humeante, ketsu. [uŕindu.]
humear, ke izan. | luŕindu,]
humectación, ezapen.
humectar, ezetu, ezatu, lekatu.
humedad, eze, ezatasun, ezko, lekada, lekatasun, lantzurda, apoñu, astare.
humedecer, ezatu, ezetu, lekatu. [| busti.]
húmedo, ezatsu, eze, leka.]
humera, ordikeri, mozkoŕkeri.
humeral, besondoko.
humero, kezulo, kebide.
húmero, besondo, beso--makil.
húmido, ezatsu.
humildad, apaltasun. | txikitasun, txikaŕtasun.
humilde, apal. | txiki.
humildemente, apalki.
humilladero, guruztoki.
humillar, beitu (burbeitu..), betu, apal-erazo, apalarazi. [beitu.]
humillarse, apaldu, betu,]
humo, ke, eke. | *de candil*= kando.
humor, eze, *umore*. | *malos* =odolgeldiak. | olde, aldaŕte, izakera.
humorada, oldagune, aldaŕte, kaskaraldi.
humorado, aldaŕtedun. | *bien humorado*=olde on.
humoso, ketsu. | uŕindun.
humus, luŕustel. [| betu.]
hundir, ondatu, ondoratu.]
huracán, zuŕunbilo, zirimol, txirimili, aize beltz. | aize-erauntsi.
hurañia, ezkibeltasun, muŕizkeri.
huraño, ezkibel, gibel, motz, isikoŕ, muŕitz, perkain, sapotsu, zaputz, betizu, matxino, moŕoko, muŕukutun, mokote.
hurgar, zirikatu, kilikatu, kirtzikatu, kilimatu, aizkatu, lipoka ari, erabili.
hurgón, txeŕaba.
huron, udo, putux, pututxe.
huronear, udoatu.
hurra! garai!

hurraco, buru-ederǵailu.
hurtadillas (a), itzalgaizka, eskutuka, ostuka, gerizka.
hurtar, oštu, ebatsi.
hurtarse, aldendu, zeaŕeratu.
hurtillo, litxaŕkeri.
hurto, ostutze, ebaste, lapuŕeta. [tzari.]
husada, aŕdatzada, arda-]
husillo, aŕdatza, biuŕiko. |
odi.
husita, ustaŕ.
husma (a la), usaika, usainka, zokomiran.
husmear, usaindu, (usaindatu, usaitu), usmatu.
husmo, usain, usai, usandi, usandu.
huso, aŕdatz.

I

i, i.
iconoclasta, guŕtzinge.
iconografia, irukintza. | antzezki-elesti.
iconómaco, guŕtzinge.
icor, zauri-eze, zorne.
icosaedro, ogei-aldekoi.
ictericia, lauremin, min ori.
ictérico, lauremindu, minoridun.
ictiófago, aŕain-jale,
ictiologia, aŕainizti, aŕaizti.
ictiólogo, aŕainiztilari, aŕaiztilari. [keri.]
ida, joate, joanaldi. | ater-]
idea, gogai, oldozkai, uste. | iduri, antz, antzezki. | asmo, egin-gogo, eginai.
ideal, gogaiki. | ustezko. | on-eredu, jaŕaibide elburu.
idealista, gogatsu. [euki.]
idear, gogaldu, asmotar]
idem, ainbeste, orobat, ber-bera. [laber, onelaberaz.]
idénticamente, alabeŕ, oŕe-]
idéntico, beŕdin, bat, orobat, ainbateko, orobateko, ide.
identidad, beŕdintasun, idetasun, orobat, orobatasun.
identificar, bat-egin, batu, idetu.
idilio, artzai-oldeŕki, maite-oldeŕki.
idioma, ele, mintzo. | *idioma del vasco*=euzkera, euzkel. | mintzoera, solaskera, itz-egikera.
idiosincrasia, olde, griña.
idiota, jakinge, ergel, elger, zirauki, zozo, alotza.
idiotismo, jakingetasun.
idólatra, jainkoaizun-guŕgile. [beki...) | kutun.]
idolo, jainkoaizun, —ki (a-]
idoneidad, gaitasun.
idóneo, gai, gai on, egoki,

—tako (oŕetako, zernaitako...). [*eliza.*]
iglesia, doibatz. | txadon,]
ignaro, ez jakin, ez dakien.
ignavia, alperkeri, zabarkeri
igneo, suzko. | sudin, gori.
ignición, goritasun.
ignífero, sudun, sutsu, garŕtsu. [zuztatu.]
ignito, sutu, goritu, sudin,]
ignivomo, su-darion, sujario. [irain.]
ignominia, laido, alke, lots,]
ignominioso, laidotsu. | laidogarri. [kinge.]
ignorancia, ez jakite, ja-]
ignorante, ez dakien, ez jakin, jakinge. | ez ikasi.
ignorantemente, ez jakiñez, oarkabez.
ignorar, ez jakin.
ignoto, ezezagun, ezagunez.
igual, balde, berdin, ideko. | lau, berdin, nau. | irudizko, ainbateko, orobateko. | *es igual*=orobat da.
igualа, berbintze, lautze. | itunpen. | berdingai, laugai, galga.
igualar, berdindu, idetu, ainbatu. | lautu, nautu. | itundu.
igualdad, berdintasun, idetasun. | lautasun.
igualmente, berdin. | orobat, alaber, ori bera.
igüedo, akeŕ.
ijada, almaka, meaka, alme, arku, sarkutz.
ilegal, lege-kalte, lege-aitzi.
ilegitimo, ez latarr, | ixil, uriko.
ileso, kaltege, —gabe, —ge.
ilicitamente, bidegabeki.
ilicito, ez auzu, ez zilegi, ez sori. [gabe.]
ilimitado, mugage, azken-]
iliquido, zoŕ aterakizun.
iliterato, ez ikasi, ikasi eztun.
iluminación, argi-aldi, argikunde, argizkunde.
iluminado, argi, argidun, irargitu.
iluminador, argitzaīe. | argiztale.
iluminar, argitu, argiztu, argi-egin, irargitu.
iluminaria, leyargi, bidargi.
ilusión, irudi uts, amets zoro, ameste, liīura. | ustekeri, liīurakeri.
ilusivo, irudi utsezko.
iluso, amesti, liīuratu.
ilusorio, atzipekoŕ.
ilustración, irakaspen. | adibide. [tun.]
ilustrado, ikastun, irakuŕ-]
ilustrar, adimena argitu. | irargitu, argi-egin, argiztu. | ospatu. | irakatsi. | ikastundu. [dizki.]
ilustre, uren, garbal, aun-]
imágen, irudi, gizairudi, antz, itxura. | antzezki (arantzezki, idantzezki, zurantzezki...)
imaginación, irudimen. | iduripen, uste, irudi.
imaginar, iruditu, iduritu, amestu. | usmatu, susmatu.
imaginario, ustezko, idurizko.

imaginativa, irudimen, idurimen. | gogamen, sentzumen.
imaginativo, irudikoŕ, idurikoi.
imaginero, antzezkigiīe.
imán, buŕni bizi, buŕdin bizi.
imbécil, ergel, elger, ertzo, kaīlu, mens, txoraize. | makal, argal, aul.
imbecilidad, ergeltasun, lelokeri. makaltasun, argaltasun.
imberbe, ume goŕi, umekondo, umemoko, bizaŕ peitu.
imitable, jaŕaigai. | jaŕaigaŕi.
imitación, antzaŕpen, jaŕaipen. | antze, irudi, alako, lako. [balde.]
imitador, antzaŕle, jaŕaile,]
imitar, antzaŕtu, alakotu.
impaciencia, pairugabe, jasangaiztasun, eŕetasun, pasti.
impacientar, aseŕetu, pastikaraži, pastikaratu.
impacientarse, aseŕetu, uŕdaildu, pastikaratu, berantetsi.
impaciente, jasangaitz, pairugabe, astigabe, pairu gutiko. [ukigai.]
impalpable, ez ikugai, ez]
impar, bakoīti, koti, kote, bakoitz, pakant.
imparcial, ez aldeko, eskualde gabeko. [eman.]
impartir, banatu, biiatu...,]
impasible, soŕgoŕ.
impavidez, kemen, oldaŕ, azkaŕtasun. [duŕge.]
impávido, ikarakaitz, bel-]
impedido, elbaŕitu.
impediente, eragozki, eragozpide.
impedimenta, gudari-soin.
impedimento, eragozkai, eragozketa, eragozpide, nekeze, zoztoŕ.
impedir, eragotzi, bideak autsi, gebendu, utz-erazi, galerazi, poxelatu.
impeditivo, eragozpide.
impeler, bultzatu, bulkatu.
impender, diruasautu, igoŕi.
impenetrable, baŕendu ezin.
impenitencia, biotz-gogoŕkeri.
impenitente, biotz-gogoŕ.
impensadamente, ustekabe, ustegabe. [ezuste.]
impensado, ustekabezko,]
imperar, kaisar-izan. | agindu. [gindari.]
imperativo, agintzaīe, a-]
imperatorio, kaisaren.
imperceptible, oaŕkaitz, ezin oaŕtu.
imperdonable, azkeskaitz.
imperecedero, ez ilkoŕ, iraukoŕ, betikoŕ.
imperfección, uts, itzal, iīun. | osagaki.
imperfecto, ez oso, osage. | markets, makets.
imperialista, kaisartzale.
imperio, aginte, agintzaldi, nagusitza. | agimen, al. | kaisal, kaisaldeŕi.
imperioso, agintzale.
impermeable, zagon, ezko, *zira,* briña.

impertérrito, ikarakaitz.
impertinencia, ezkarai, mugaitz, ez egoki, ozaŕkeri.
impertinente, ezkaraizko, ez egoki. | kuperati, kuperatsu, maukera, ao andi, ozaŕ.
impertir, banatu, eman, igoŕi.
imperturbable, izugaitz, izigaitz, igigaitz. [-men.]
ìmpetra, baikun, —bide,]
impetrar, jardetsi, erdeisi, iritxi, eskuratu. | isituki eskatu.
impetratorio, jardespide.
impetu, igigun, oldaŕ, mutiri-aldi.
impetuosamente, oldaŕka.
impetuosidad, oldaŕ.
impetuoso, oldaŕkoi, mutiri, urduri, eŕoso.
impiedad, dongakeri, gaiztokeri.
impio, donge, deunge.
implacable, gozagaitz, otzakaitz. [itz-auŕezka.]
implicación, itz-auŕetasun,]
implicar, lopetu, lipiztu.
implícitamente, zeaŕ-bidez.
implorar, aŕendu, otoiztu, eskatu. [keri.]
ìmpolítica, oyeskeri, laz-]
impolíticamente, oyeski, nabarmenki.
impoluto, orbangabe, garbi.
Imponente, aundi, lazkoŕ.
ìmponer, ezaŕi, gaindu. | oben eman, eŕundu. | aŕerazo.
importación, eŕira ekaŕtze.
importancia, deus, anditasun, gaŕantsi. | *de poca importancia* = deus gutiko.
importante, aundi, andi, beaŕezko, egoki. | *de lo más importante* = beaŕ-beaŕenetakoa.
importar, ajola eman, egoki izan, arduratu. | ainbat izan. | eŕira salgayak ekaŕi.
importe, ainbat, sari.
importunamente, mutiriki, isituki. | mugaitz, ez garai.
importunar, mutiritu, isitu.
importunidad, mutiritasun, mutikeri. [mugaitz.]
importuno, mutiri, iru. |]
imposibilidad, ezin.
imposibilitar, indaŕkatu. | uatu.
imposible, ezin, eziñeko, eziñezko, buruzkain. | gaitz, zail. | *imposible!* = ez ahal!
imposición, aŕerezpen, ezaŕpen. | lokune, zerga.
impostor, gezuŕ-ezaŕle. | atzipeti.
impotencia, algetasun, alge, ezin. | akeztasun.
impotente, ezin, ezinkoŕ, alge. | aketz, ziztoŕ, zistoŕ.
imprecación, alarao, alaraoka. [otu.]
imprecar, ainduratu, bira-]
imprenta, iraŕbide. | iraŕkola. | iraŕkintza.
imprescindible, beaŕ-beaŕ, ezin beste.
impresión, iraŕpen. | atz. | iraŕi. | biotz-ikara, biotz-

-zimiko, biotz-ukitze, itzautzi, zaŕasta. | *desagradable*=zuŕuntzo.
impresionar, biotz-ukitu, zausk-egin. | argidatzi, argi-iraŕi.
impreso, iraŕi, iraŕki.
impresor, iraŕle, iraŕlari, iraŕkin. | irarkola-jabe.
imprevisión, ustekabe.
imprevisto, ustekabe, ez uste.
imprimir, iraŕi. | biotzaldu.
improbar, gaiztetsi.
improbo, gaizto. | lan zail.
improperar, iraindu, iñakatu. [laido.]
improperio, iñaka, irain,]
impropio, ez egoki.
improrrogable, ez luzakoŕ.
improvisadamente, ustekabez, itsumustu, ezuste, plast, tanpez, sost. | geŕtu gabe.
improvisar, geŕtu gabe egin.
imprudencia, arinkeri.
imprudente, gogo arin, kaskarin, zuŕez. [elge.]
impúber, elduge, elgabe,]
impudencia, losgabekeri, zirtzilkeri.
impúdicamente, lizunki.
impudicia, lasaikeri, lizunkeri, aragikeri.
impúdico, lizun, lizunkoi, lizuntzale, laban, labain, lasai, zirtzil, losgabe.
impuesto, zerga, akura, talа.
impugnar, auŕezkatu, jazaŕtu.
impulsar, bultzatu, bulkatu, zirkin-eragin, oldaŕtu, egotzi.
impulsión, zirkin, oldaŕgune, oldaŕkunde, bultzada, bukada.
impulsivo, bultzagai.
impulso, bultz, bulka, jokada, abiadura.
impureza, leŕtzo, leŕtzu, nas. | lasaikeri, lizunkeri, likiskeri, likinkeri, ezekeri, aragikeri, naskeri, zikinkeri.
impuro, ez garbi.
imputar, eŕundu, eŕu-egotzi, eŕu-eman, atxiki--eman. | ezaŕi.
inacabable, bukagaitz.
inaccesible, eldugaitz.
inactivo, igige, lolo, alpeŕ, soŕgoŕ. [tekabe.]
inadvertencia, oaŕkabe, us-]
inadvertido, oaŕkabe, ustekabe, jakingabe. | ez uste, ez uartu. [aitu.]
inagotable, aitugaitz, ezin]
inaguantable, jasangaitz.
inalterable, aldakaitz.
inalterado, aldage
inamisible, galdugaitz.
inamovible, ez igikoŕ, aldage. [jangutxi.]
inanición, aidura, januŕi,]
inanimado, gokabe, bizke.
inapetencia, galez, zalez.
inapetente, jangaŕ, jalegaitz, zalez, ligain, meleka.
inaudito, ez aditu.
inauguración, askunde.
inaugurar, asi, irasi, iradeki.
incalculable, zenbatu ezin.
incalificable, zeindu ezin.

incandescencia, goritasun.
incandescente, gori.
incansable, nekaitz, lankain, arastari.
incapacitar, gayeztu.
incapaz, ez gai, geldo.
incasable, ezin ezkondu.
incauto, zurez.
incendiar, sutarazi, sualotu, suztatu, sutu, irazeki, iratzi. [pizle, suztale.]
incendiario, sutarazle, su-]
incendio, sualdi, sute, sugin, su, sukunde. | irazeki.
incensar, kedaztu. | lausengatu, esneztatu, leunkatu.
incentivo, bultzagai, bulkagai.
incertidumbre, ez-baitasun.
incesantemente, eten gabe, beti, une-oro.
incesto, aidekeri, senidekeri.
incestuoso, aidekeri-egile.
incidentalmente, bidez, bidenabar. [kari.]
incidente, gertagai, gerta-]
incidir, erori, uts-egin.
incienso, kedatz.
incierto, ez-baiko. | aldakor.
incinerar, austu, eraustu.
incipiente, asle, asiberi
incision, uradura, ebakidura, urako, sako, saki, saraski, sarast, zarast, zarastada.
incisivo, urakor, sarkor.
incisorio, urakor, ebakor.
incitamento, bultza-gai.
incitamiento, bultzapen, zirika, narritza, albokada.
incitar, irazeki, erazo, putzak eman, zirikatu, ariarazi, kirikatu, *kinatu,* zagitatu, su eman, uiatu.
incivil, uzu, zaputz.
inclemente, biotz gogor, gogor.
inclinación, makur, ukur, ayer, biur, oker, aje. | lei, keri, kari, zale, eraspen, zeli, irits, limur.
inclinar, makurtu, kurtu, ukurtu, kuturtu. | ariarazi, erazo, limuritu, limurtu, ayer izan. | leratu, zaletu, listertu. [uren.]
inclito, ospatsu, garbal,]
incluir, sarerazi, sartu.
inclusa, egozki-etxe.
inclusero, uriko ume.
inclusive, baita ere.
incoar, asi.
incognito, ez ezagun.
incola, eritar, biztanle, eriko.
incoloro, margoge.
incolume, oso, sendo.
incolumidad, osotasun, osasun. [akaitz.]
incombustible, erekaitz, er-]
incomodado, sakatz.
incomodamente, erakaizki.
incomodar, zapoztu, mindu, minkartu, muruztu, asaretu, eresomindu, erakaiztu, ereztatu, asaldatu.
incomodidad, erakaitz.
incomodo, erakaitz.
incomparable, idegabeko.
incompatibilidad, ezin elkartu.]tzaka.]
incompleto, ez oso, bete-]
incomprensible, ulerkaitz, adikaitz.
inconcino, erage.

inconcuso, egi-uts, egi argi.
inconmensurable, neurkaitz.
inconmutable, aldakaitz.
inconsciente, ez jakin, jakingabe. [ñegi.]
inconsiderado, zurez, ari-]
inconsistencia, ustertasun.
inconsistente, usterr, malputz. [zuzikasun.]
inconstancia, zuzikakeri,]
inconstante, zuzika, aldabera, aldakor, aldati, iraulkor, sendo ez, kirikil.
inconsutil, josige.
incontinencia, lasaikeri, lizunkeri. | *de la orina*= gernu-jario. [likin.]
incontinente, lasai, lizun,]
incontinenti, berealaxe.
incontrastable, betuge, garaile. [bairik eztuena.]
incontrovertible, argi, ez-]
inconveniente, ez egoki, tajugabe. | eragozkai, eragozketa, atzerapide.
incorporar, batzaldu. | eseri, jari. [ikugai.]
incorpóreo, ez ukigai, ez]
incorrecto, ezongi, ezzuzen.
incorregible, zentzakaitz.
incorruptible, ez ustelkor.
incorrupto, ez ustel, ustelge, zindo, oso. | garbi, orbange. [datu.]
incrasar, koipeztu, urin-]
increado, ez irazana.
incredibilidad, ziñeskaiztasun.
incredulidad, ziñesgogor.
incrédulo, ziñestegor, siñisgogor, ziñestagaitz.
increible, ziñeskaitz, siñesgaitz. [berantza.]
incremento, gei, berapen,]
increpación, akar, hakar.
increpar, hakartu, atelekatu,
incruento, odolgabeko.
incubación, txitaldi.
incubar, araultzen gaindu.
incubo, gainkari.
inculcar, zanpatu, estutu. | gogaldu, biotzaldu.
inculpable, erugabeko, eruez.
inculpar, erundu, ogen-eman, oben-ezari, salatu.
inculto, lantzaka, ezigabe. | basakar, oyes.
incumbir, egoki izan, egon.
incurable, sendakaitz, osagaitz.
incuria, ardurez, ardurage.
incurrir (en), erori, ogen--egin.
incusar, salatu, erundu.
indagar, miratu, begiratu, ikuskatu, ikusi, somatu.
indebido, ez bear. | ez zilegi.
indecente, zikin (ao-zikin...).
indecisión, ez-bai, ez-bai--aldi, ezmez, zalantza.
indeciso, ez-bayezko. | ez--baiko, enaiz banaiz, uztokatu, koloka, zereiño. | ez erabakia.
indecorosamente, zirtzilki.
indecoroso, zirtzil.
indefectible, ez ilkor, utsezkor, utsegingaitz.
indeficiente, utsegingaitz.
indefinido, mugage. | *.artículo indefinido* = mugitz, zeinge.
indeleble, atzindu ezin.

indeliberadamente, oarkabe
indeliberado, oarkabe.
indemnización, ordainketa.
indemnizar, ordaindu, kitatu.
independencia, mengatasun, azkatasun, berjabetasun.
independiente, menge, azke, lokabe, berjabe, berez bere, menperatzaka.
indeterminado, zeinge.
indiano, inditar, indiatiko.
inaicador, erakustale, atz.
indicar, aztarnatu, erakutsi, adirazi, a patu, gogaerazi.
indicción, batzar-dei.
índice, aztarna. | bilabide, arkibide. | *dedo* = andiuren, zukuatz.
indiciar, aztarnatu.
indicio, aztarna, atz, ezaupide, santzu, sentzu, ayera, ayeru.
indiferencia, ezazoltasun.
indiferente, ezazol.
indígena, eritar, bertako seme.
indigente, bear, beartsu.
indigestible, egotu ezin.
indignación, sumin.
indignamente, itsuski, ez gaiki.
indignar, sumindu, asaretu.
indignidad, ez gai, ez egoki, ez —tarako. | itsuskeri.
indigno, gai ez, ez gai, ez —tarako, ez —en añako.
indio, inditar.
indirecta, zear-esan, itzerdi, eztenkada, zipla, ziplaka, aitsukaldi, ziri.
indirectamente, zearka, ziplaka, itzerdika.
indirecto, ez zuzen, zear.
indiscreción, zurez, zentzugabekeri, arinkeri.
indiscreto, zurez, gogarin, ergel
indisoluble, azkatu ezin.
indisponer, etsai-erazo.
indisponerse, erixkotu, gaixotu. [ondez, zakaraldi.]
indisposición, ezongi-aldi,]
indispuesto, ezongi, ezondo, zurgulu, erisko.
individual, bakoitzaren.
individuar, bakoiztu, berezitu.
individuo, bakoitzaren. | atalgaitz. | gizaki. | kide, —ide.
indócil, ezkaitz, ekargaitz, biurri, biguri, nabasi.
indocto, ezikasi.
índole, jayotzetiko, izakera, ayer, eroritasun, aztura, seta. [ayokeri, balore.]
indolencia, zabarkeri, zor-]
indolente, sorgor. | zabar, sorayo. [sorayoki.]
indolentemente, zabarki,]
indomable, ezkaitz, otzakaitz.
indomado, ezkabe.
indómito, ezkabe, ezkaitz, azikaitz, otzakaitz. | eskurakaitz, ausarlari.
inducir, eragin, erazo, artaratu, limurtu. [*kapen.*]
indulgencia, nekazka, *bar-*]
indulgente, azkespera, —bera.
indultar, nekazkesti.

indulto, nekazkespen.
industria, artezi, antze. | —gintza, ekintza.
industriar, irakatsi, ikaser-azi, azi, oitu.
industriosamente, arteziz, antzez.
industrioso, artetsu, antetsu, askotako.
inedia, janez, jangabe.
inédito, ez argitaldu.
inefable, esan ezin, ezin atzaldu.
inepcia, kadentasun, lelokeri.
inepto, ez gai. | kaden, kaen, geldo.
inercia, lazotasun, igige. | zailtasun, biurítasun.
inerme, izkillu gabe.
inerte, sorgor, sogor, sooŕ. | lolo, longa, lazo, alper.
inescrutable, igerítezin, barendu eziñezko.
inesperadamente, ustekabez.
inesperado, ustekabe.
inevitable, itzuri ezin.
inexactamente, ez zearo.
inexacto, ez zeatz, ez egi, egige.
inexhausto, ez aitukor.
inexistencia, bizketasun.
inexorable, emakaitz, otzakaitz, gogor, zail, zeetz, zorotz.
inexperto, antzege, artege, ezetz trabe.
inexplicable, ez atzalkor.
inextinguible, ezin itzali. | betikor.
in extremis, azkenetan, azken-aldian, il-bidean.
infalibilidad, ezuskortasun.
infalible, ezuskor.
infamar, beztu, ospegetu.
infame, ospege, laidotsu. | gaizto, donge, galuts.
infamia, laido, zalkeizun.
infancia, aurtzaro, aŕaro, umezaro, seizaro. | aurtasun, umetasun. | askaro, askaldi, asi-aldi.
infando, aipa-losgarí.
infanta, aurtxo, ume. | bakaldunalaba. | bakaldunsemearen emaste.
infantado, bakaldun-seme ala bakaldun-alabaren onibaŕak.
infante, aurtxo, umetxo, sei, sein, mamor. | bakaldunseme. | oñezko gudari, oñazti, oñari.
infantería, gudari oñazti edo oñariak, oñezkoak.
infanticida, aŕeraile, aŕiltzale.
infanticidio, aŕerailtza.
infantil, aŕaren, umien.
infatigable, nekaitz.
infatuado, ergel, zoro, zorozka.
infatuar, aŕotu, zorotu, zoratu.
infausto, zorigaiztoko.
infeccioso, izuŕitsu, itsaskor, naskor.
infectar, izuŕitu, kutsutu, itsasi, zornetu.
infecto, izuŕidun, kutsudun, zornedun.
infecundo, emakaitz, ekaŕkaitz, pegor.
infelicidad, zorigaitz, zoritxaŕ.
infeliz, zorigabeko, zoritxaŕ.
inferior, azpiko, beko. | menpeko. | ez añeko.
inferir, ondoretu, aterazi,

atera, ateri. | *una ofensa* =iraindu. [kań. | gaizto.]
infernal, geztokań, gaizto-]
infernar, geztokira-erazo. | asaldatu, amońatu, aseńetu.
inferno, geztokań, gaiztokań. [tsadura.]
infestación, izuńidura, ku-]
infestar, izuńitu, zornetu, kutsutu.
infesto, kaltekoń, gaizkoń.
inficionar, gaizkiaraki, galdu, gaiztotu. | izuńitu, kutsutu.
infidelidad, saldukeri, itsuskeri, gaiztakeri. | ziñesketasun. | ziñeskeak.
infiel, saltzale, eto, etoi. | zinge, ziñeske.
infierno, gaiztoki, geztoki. | barendi. [ken, atzen.]
infimo, beena, beiena. | az-]
infinidad, amaigetasun, azkengabetasun, mugetasun. | agitz aunitz, txit asko.
infinito, amaige, bazterga-be. azkengabe, muge.
inflado, ańo, puztu, topos.
inflamable, gańkoń, sukoń, eńakoń, eńetoń.
inflamación, gańtze. | suań, usi.
inflamado, gańdun, gańtsu.
inflamar, gańtu. | suańtu, sutarazi, sutatu, berotu, eńe. | goritu.
inflar, aizetu, apuztu, puztu, putzitu, putzońotu, aunpa u, auntu.
inflexible, ez biuńkoń, zail, zuńun. | gogoń, zońotz.
inflexión, makuń, malgu, malgudura.
infligir (castigos), nekaldu.
inflorescencia, lorekera.
influencia, eragipen. | eskutańte, al, alkuntza, bitańtekotasun, eńo. | goitiko eskań, gotargi.
influir, eragin. | bitańtetu. lagundu. | gotargitu.
influjo, eragipen. | al, eskutańte.
infolio, idaztitzań, idazto.
información, jakin-bide, argi-bide, izpeńketa, izpeńi--bil.
informal, eragabe, zuzengabe, papańtz, erdipurdi.
in ormalidad, eragekeri, papańzkeri, erdipuńdi, ziń-ibuńu.
informalmente, eragabe, purtzilki, pirtzilki.
informar, gaztiatu, beńi--eman, jakin-erazo, argitu. | eratu, azi, ikas-razi. | egigaitu.
informe, gaztigu, txosten, zuzenbide, argibide, izpeńibil. | erage, egigai--gabeko. [kotz.]
infortunadamente, ondi-]
infortunado, zorigaiztoko, elkaiztun, elkaizti.
infortunio, elkaitz, ondiko, alditxań, aldi-gaizto, zoritxań, zorigaitz.
infracción, —autsi (legautsi...)
infracto, aldakaitz. [le...)]
infractor, —ausle (legaus-]

infrangible, ez auzkoŕ.
infraoctava, zoŕtziuŕenpe.
infrascrito, izenpedun. | idazpeko. [agintzautsi...)]
infringir, —autsi (legautsi,]
infructuoso, onura gabeko, pikaŕ.
infundir, baŕendutu. | *miedo*=izutu, izitu.
infurción, orue-sari.
infusible, urtu ezin, urtugaitz.
infusión, baŕendutze.| uguztako ur-ixurtze.
infuso, baŕendutu. | *ciencia infusa* = jakintza baŕendutua.
infusorio, lobel-abeltxo.
ingeniar, burutu, asmatu.
ingeniarse, bilakatu, bideratu. | bidegin.
ingenio, asmamen. | buru jantzi, argitsu, argi, antzedun. | adimen, antze.
ingenioso, burutsu, ustetsu, asmutsu, asmari, somari, susper, antzetsu, antetsu, askotako.
ingente, agitz aundi.
ingenuamente, tolesgabe, bakunki. [osotasun.]
ingenuidad, tolesgetasun,]
ingénuo, tolesgabe, bakun, egizale, egiti, oso, amaŕugabe.
ingerencia, saŕtze. | usaŕte.
ingerir, erasaŕtu, saŕtu, bitaŕteratu. [kuartu.]
ingerirse, usaŕtu, saŕtu, es-]
ingina, ormaza, matrail-ezuŕ.
ingle, estami, gi, iztondo, iztaloki, iztegi, azpigitz, azpi-xoko, gia.
inglés, ingelandaŕ.| ingelera.
ingobernable, jauŕikaitz.
ingratitud, eskaŕbeltz, eskaŕ-gaizto, eskaŕeri, eskaŕge, zimuŕkeri, muŕizkeri.
ingrato, eskaŕ gaizto, eskaŕge, esker-beltz, eskeŕ--muŕitz, zipotz.
ingrediente, --gai. —ki.
ingresar, saŕtu, saŕerazo.
ingreso, saŕpen, saŕkuntza, saŕkunde.|diru kutxaldua.
ingurgitar, irentsi, iretsi.
inhábil, ez gai. | ezteus, soil.
inhabilitar, ezgaitu, gayeztu
inhabitado, biztanle gabeko. [tiitu.]
inhalar, ats-goititu, askoi-]
inherente, eraskai.
inhibir, eragotzi, galarazi.
inhumanidad, ankeŕtasun.
inhumano, ankeŕ, eŕukaitz.
inhumar, luŕaldu, oŕtzitu, luŕpetu, iduzki.
inicial, askaldiko, asierako.
iniciar, irakasten asi. | asi.
inicuamente, bidegabeki.
inicuo, biguŕi, biuri, galuts, zuzengabe, ankeŕ, gaiztakin.
iniquidad, zuzengabekeri, izugaŕi, gaiztakeri.
injertar, txertatu, eztitu.
injerto, txerto, txerta, eztiketa, eztikera.
injuria, irain, (irau, iraun, iroi, idoi), ahapaldi, ogen, itz gaitz.
injuriador, iraingin.

injuriar, iraindu, beztu, mindu, ogen-egin.
injurioso, iraintsu, iroitsu.
injustamente, zuzengabe, bidegabero, bidegabeki.
injusticia, zuzengabekeri, bidegabekeri, makuŕkeri, ogen. [zuzengabe.]
injusto, bidegabe, ez bide,]
Inmaculada (Concepción), Soŕpen Eŕugabea. | *El día de la Inmaculada Concepción*=Soŕkunde Eŕugabea edo Orbangabea.
inmaculado, orbangabe, eŕugabe.
inmaturo, eldugabe, ondugabe, elge, elduez.
inmediación, uŕentasun, uŕbiltasun. [īalde.]
inmediaciones, uŕalde, bi-]
inmediatamente, jaŕai, ondotik, lasteŕtxe, berealaxe.
inmediato, uŕengo, uŕeneko, uŕen, aldeko, uŕbīlen, jaŕaiki.
inmedicable, sendakaitz.
inmejorable, onena, bikain, bikañeko, yayo.
inmemorial, oroitezkoŕ.
inmensidad, neuŕgabe, neuŕgetasun. [gabe.]
inmenso, neuŕge, bazteŕ-]
inmensurable, neuŕkaitz.
inmerecidamente, irabazi gabe.
inmergir, ugaldu ta atera.
inmersión, ugaltze, urpetze.
inmigrar, eŕitaldu.
inminente, jazokoŕ, uŕen, uŕko, uŕbilen. | *muerte inminente*=iluŕen.
inmiscuir, nastu, nastatu, nasi. [saŕtu.]
inmiscuirse, eskuratu, u-]
inmoble, igige, igika, ibilge. | igigaitz.
inmoderación, neurgetasun.
inmoderado, geyentsu, neuŕge. [menki.]
inmodestamente, nabaŕ-]
inmodestia, eragabekeri, nabaŕmenkeri, zabaŕkeri.
inmodesto, eragabe, erage, nabarmen. [paldu.]
inmolar, arakeitatu, abelo-]
inmoral, gaizto, ez oikoŕ, eskugei.
inmoralidad, nabarmenkeri, lazokeri, eskugeikeri.
inmortal, ezilkoŕ.
inmortalidad, ezilkoŕtasun.
inmortalizar, betikotu.
inmortificado, ilduragabe, ildumagabe.
inmoto, igige. [gaitz.]
inmóvil, igige, igika. | igi-]
inmueble, onibaŕ. | *muebles e inmuebles*=zee ta laŕi.
inmundicia, zikin, leŕtzo, sats, zola. | *de vasos, piel, etc.*=zoldra. | lizunkeri, likinkeri, likiskeri, zataŕeŕi.
inmundo, zikin, likin, likits, satsu, lokazti, naŕiotsu, uŕde. | lizun, lasai, aragikoŕ.
inmune, azke, ez lopetua.
inmunidad, azkatasun.
inmutabilidad, aldagetasun.
inmutable, aldage, aldakaitz
inmutar, aldatu, bestelatu.
innato, berezko, berekiko,

jayotzetiko.
innecesario, ez beaŕ.
innegable, uka-ezin.
innoble, ez uren, ez zindo, kaldaŕ.
innocuo, ez kaltekoŕ.
innovador, beŕikizale.
innovar, aldatu, bestelatu, beŕiztu. [tu añeko.]
innumerable, ezin zenba-]
inobediencia, agintzauspen.
inobediente, agintzausle.
inobservancia, arauspen.
inobservante, ez zeatz, arausle.
inocencia, eŕugabetasun. ¦ bakuntasun, tolesgabetasun. [keri.]
inocentada, umekeri, auŕ-]
inocente, eŕugabe, obenge. ¦ bakun, tolesgabe.
inodoro, usainge, usaige.
inopia, ezaldi, ezune, eztasun. [kabe.]
inopinado, ez uste, uste-]
inoportuno, ez garai, *ezordu,* erakaitz. [gabe.]
inordenado, eragabe, erau-]
in púribus, laŕu-goŕi, bilotsik.
inquebrantable, auskaitz.
inquietar, aŕtegatu, kezkatu.
inquieto, ezin egon, urduri, durduri, eragin, zirin, geldike. ¦ aŕtega, kezkatsu, kezkati, atsege, gentzake, laŕi.
inquietud, kezka, aŕtegatasun, laŕi-aldi, griñaldi, goganbeaŕ, laoŕtasun.
inquilinato, maizteŕtasun.
inquilino, maizteŕ, etxaondoko.
inquina, gaizki-nai.
inquinar, zikindu, kutsutu.
inquirir, galdekatu, azteŕkatu, biīakatu, azkondatu, azkontu. [īaro.]
inquisición, biīaketa. ¦ bi-]
inquisidor, biīakari, azkondari. [-ezin.]
insaciable, asezkoŕ, ase-]
insacular, kutxaldu, pedaŕaldu, pitzaŕaldu.
insalubre, osasun-kalte.
insanable, sendakaitz, osakaitz.
insania, erotasun.
insano, ero.
inscribir, izena idatzi.
inscripción, ikuŕitz, aŕtitz.
insecto, zomoŕo, mamoŕo, mamuŕu, marmutz, marbalo, mamo, momo, mumu, malda, koko.
insensatez, zentzugabekeri, burugabekeri, zorakeri.
insensato, zentzugabe, burugabe, burtzoro, ergel, naaba.
insensibilidad, soŕgoŕtasun.
insensible, soŕgoŕ, sogoŕ, odolge, odolgeldi, zeken, gogoŕ, —goŕ, mando, zeken, sorayo.
inseparable, alderakaitz, —zulo (aitazulo, amazulo...)
insepulto, ez luŕaldua.
insertar, saŕtu, saŕerazi.
insidia, atzipe, iruzur, maltzuŕkeri, malmuzkeri.
insidiar, maltzuŕkatu, malmuzkatu.
insidiosamente, maltzuŕki.

insidioso, atzipeti, maltzuŕ, malmutz.
insigne, ospetsu, aipatu, entzun.
insignia, ezaubide.
insignificante, ez gauz, deusez, zirtzil, zirtzilleri, pirtzil, muskil, xume, kaskaŕ, memel, zintrino, ziztrin, ziztraka, pitika.
insinuante, sarkoŕ, sarkin.
insinuar, erdi-adirazi.
insinuarse, eskuartu, sarkindu.
insinuativo, sarkoŕ, sarkin.
insipidez, gezatasun. | moteltasun.
insípido, geza, gatzil, epel, lela, melgera, motel.
insipiencia, zentzugabetasun. [jakinge.]
insipiente, zentzugabe. |
insistencia, isi, ekite, ekitasun. [duntsu.]
insistente, isiti, ekile, jar-
insistentemente, isituki, jardun ta jardun, ari ta ari, sendaro, sendoki, suinki.
insistir, ekin, isitu, jardun, jarduki, iraukoŕtu.
insito, berezko, berekiko.
insociable, uzu, izu, ez lagunkoi, zaputz.
insolación, beroen.
insolar, eguzkitaldu.
insolencia, ozarkeri, lotsagabekeri, geyegikeri, paparzkeri. [gabetu.]
insolentar, ozartu, lotsa-
insolente, ozar, papartz, loskabe.
insólito, ez oitu.
insolvente, burutu ezin, ordaindu ezin.
insomnio, logabe.
insondable, ondogabe, aztatu ezin. [markets.]
insonoro, motel, makets,
insoportable, jasagaitz, burutu ezin.
insostenible, eutsi ezin. | aldeztu ezin. [terkatu.]
inspeccionar, ikuskatu, az-
inspector, ikuskari, ikuslari, ikerlari.
inspiración, goyargi, gotargi, gogar. | etori-aldi. | idaroki.
inspirar, aizeman, ats-goititu. | goyargitu, idaroki, iragari.
instable, aldati. [jari.]
instalar, asi, irasi. | ezari.
instancia, eske. | eskabide.
instantáneamente, ber-bertan. [ber, txak.]
instante, oldar, lipar, lin-
instar, situ, eskatu, estu.
instaurar, —berritu (zarberritu...), berriztu, berregin.
instigación, bultza, bulka.
instigar, eragin, bultzatu, bulkatu, zirikatu, zirika-egin.
instintivamente, oldez, berez.
instintivo, oldezko, berezko.
instinto, olde, ole, sen, sentzun, asmo, usma, suma, ezaguera.
instituir, irasi. | irakatsi.
instituto, araudi. | ikastola.
institutor, irakaslari, azlari.
institutriz, irakaslari, azlari.

instrucción, irakaspen. | irakaskintza. | ikaskintza.
instructivo, irakaskoŕ.
instruído, ikastun, jakitun.
instruir, irakatsi, jakiñerazo.
instrumento, —gai, —kai (lankai...), —kin (eres-kin...), —ki (joki, joiki...).
insudar, leyatu, leŕen egin.
insuficiente, ez asko, ez aski.
insuflar, ats-eman.
insufrible, jasangaitz.
ínsula, ugaŕte.
insular, ugaŕteko.
insulso, geza, lela. | eŕgel, txepel, kiŕten, txoraize.
insultador, iraingin, erasle.
insultar, iraindu, eraso, idaŕausi, puztatu, puxatu.
insulto, aokaldi, irain. | eraso.
insume, garesti.
insumergible, ez ondakoŕ.
insuperable, ezin garaitu, garaitugea.
insurreccionarse, asaldatu, matxinatu, biuŕi-egin, nastu, buruzutitu.
insustancial, txaldan, ilaun, pirtzil, purtzil, txotxolo, txatxal, eŕgel, geldo.
insustancialidad, txaldankeri.
intacto, ez ukitu, ez ikutu. | ikuz, garbi, aratz.
intachable, eŕuge, ilunik gabeko, zindo, akatzik eztun, garbi, ikuz.
integérrimo, oso-oso. | zindo, zintzo.
integral, osaki, gaiki, atalkin.
integrante, osaki, gaiki, atalkin.
integrar, osotu, osatu.
integridad, osotasun, orotasun. | neskuztasun, garbitasun.
íntegro, oso, bete.
integumento, azal, zoŕo.
intelectiva, uleŕmen, adimen.
intelectivo, uleŕmendun, [adimendun.]
intelecto, adimen. [tuts.]
intelectual, gogozko. | go-
intelectualidad, adimen.
inteligencia, adimen. | ezagumen. | antze, artezi. | itunpen. | *en la inteligencia de que*=—lakoan.
inteligente, jakintsu, argidun, oaŕkoŕ, adieŕaz. | adimendun. [ez.]
inteligible, adieŕaz, uleŕeŕ-]
intemperancia, neuŕi-gabe.
intemperie, bisustu, girotxaŕ. | *a la intemperie*= oyal urdiñetan.
intempestivo, ez garai, *ordugabe.*
intención, gogo (egin-gogo...), nai (eginai...), elburu, ariuŕe, sirats, ardura, apeta, —kizun (eskakizun...)
intencionadamente, gogoz, nayez, uaŕki. [yez.]
intencionalmente, ala na-]
intendente, etxegizon, arduradun.
intentar, nai izan, gogo izan. | alegin-egin, oldaŕtu.

intento, gogo, asmo, nai.
intentona, asmokeri, gogokeri.
inter, arte, bitarte.
intercalar, artetu, bitartera-
tu. [tetu.]
interceder, bitartetu, arar-]
interceptar, eragotzi, bidean artu, bideak autsi, geldi-erazo.
intercesión, araŕte, bitarte, eskuarte. | *por su intercesión* = beraren bitartez, bera bitarte.
intercesor, bitarteko, artekari, arentzale, otoizle.
interciso (dia), erdi-jai, jai-erdi.
intercostal, sayets-arte.
interdecir, gebendu, *debekatu*.
interés, onura, zudu, sudu, irabazki, irabazgoi, mozkin, obari, egartsari. | *de interés* = atsegin-sari. | *sin intereses que pagar* = lokunerik gabe. | ardura, *areta*. | ogasun, oki. [baztun.]
interesable, onuradun, ira-]
interesado, onuradun, irabaztun, arduradun. | onurakoi. [bazi.]
interesar, onura artu, ira-]
interesarse, ardura-izan, arduratu, *aretatu*, alegin-egin.
interfecto, erail, il.
interfoliar, inguritartetu.
interin, bitartean.
interino, aldirañoko, eperañoko, bitarteko, orain-gozko.
interior, barен, barеneko, barengo, barenaldeko, baru.
interioridades, ixil-gauzak, —kiko (nerekikoak, zerekikoak...)
interiormente, barenean.
interlineal, idazlero-arte.
interlinear, idazlero-artetu.
interlocución, elkar-itzaldi.
interlocutor, izkide, itzeikide, mintzaide, solaskide, solastiar.
intermediar, artean egon. | bitartetu, artetu, arendu.
intermediario, bitarteko, arterari.
intermedio, bitarte.
interminable, amaigabe. | luzegi.
intermisión, arte (lanarte...)
intermitencia, eten, gelune, aldarte. [tsu.]
intermitente, eten, aldarte-]
internar, lur-bareneratu. | sartu, erasartu, barenagoratu.
internarse, barendu, sartu.
interno, barеneko, barengo.
interpelar, laguntza eskatu. | esan-erazo. | egin-erazo.
interpolar, artetu, arteratu.
interponer, artetu, arteratu.
interpósita persona, bere ordezko. [atzalpen.]
interpretación, adirazpen]
interpretar, adirazi, atzaldu.
intérprete, adirazle, —zle (euzkerazle, pantzerazle...)

interregno, bakaldun gabe.
interrogación, galde. | galdatz, (:).
interrogante, galdetzaīle.
interrogar, galdetu, galdekatu.
interrogativamente, galdezka.
interrogativo, galdezko.
interrogatorio, galdeketa, galdetaldi.
interrumpir, eten, autsi, jaŕaigetu, geldi-arazo, eragotzi.
interrupción, etendura.
intersticio, utsune, utsaŕte, —aŕte (aldaŕte, araŕte, txolaŕte...)
intervalo, une (abagune, gelune); —aŕte (aldaŕte, txolaŕte, araŕte...), taŕte, taŕteka. [tetu, aŕteratu.]
intervenir, eskuaŕtu, bitaŕ-]
interyacente, aŕteko, bitaŕteko.
intestinal, esteko, eŕtzeko.
intestino, baŕeneko. | etxeko, eŕiko. | este, ertze, sabelaŕte.
intima, zemai, gaztigu.
intimación, zemai, gaztigu.
intimamente, kutunki, mamiki, estuki.
intimar, gaztiatu, jakin-erazi, zematu. | kutundu, uŕkotu, adizkidetu.
intimidad, kutuntasun, mamitasun, kutunkeri.
intimidar, bilduŕtu, belduŕtu, koldaŕtu.
intimo, baŕenen. | *amigo íntimo* = kutun, mami, mamitsu.
intitular, izendatu, izentatu.
intolerable, eroangaitz, jasangaitz. [ikasi.]
intonso, iīle luze. | oyes, ez]
intoxicar, edendu, *pozoitu,* zitaldu.
intramuros, iribaŕen, aŕesibaŕen, aŕespaŕu.
intranquilo, gentzake, aŕtega, atsege.
intransigente, amorekaitz.
intransitable, ezin igaro.
intransitivo, ez biralkoŕ.
intratable, ezkibel, ezki, ezkabe.
intrepidez, azkaŕtasun, izukaitz. | ozaŕ, ausaŕti, ezalka.
intrépido, belduŕge, azkaŕ, izukaitz, bioztun, bulaŕtsu, zarapardo.
intriga, azpikeri, zapokeri.
intrigante, azpikari.
intrigar, azpikatu.
intrincamiento, naspil, ziŕimiŕi. [tu, baraustu.]
intrincar, nastatu, matasa-]
intríngulis, korapilo, ziŕimiŕi. [ki, osaki.]
intrínseco, baŕeneko. | gai-]
introducción, saŕtze, saŕki, saŕkun. | itz-auŕe, auŕitz, solas-auŕe.
introducir, saŕarazi, erasaŕtu, baŕeneratu, baŕenaldu.
introducirse, saŕtu, baŕeneratu. [kari.]
introductor, saŕarazle, saŕ-]
introito, askaldi, saŕkaldi, saŕki, saŕkun.
intuito, begaldi, begirada.

| *por intuito de él*=beraren.
inundación, ugolde, ugalde, uaizte, uriyol, zopena.
inundar, urpetu. | bete.
inusitado, ez oitu, ez oītu, oige.
inútil, ezerez, ez gauz, deus ez, alperikako, ezertarako ez, geldo, baldan, koldarr, mulo, ezteus, umekerizko.
inutilidad, ezereztasun, ezteustasun, baldantasun.
inutilizar, deuseztu, gauzeztandu, utsalarazi.
inutilmente, alperik, utsalki.
invadir, indarrez sartu, napurtu. [larazi.]
invalidar, indargetu, utsa-]
inválido, indarge, utsal, ez deus.
invariable, aldakaitz.
invariado, aldage.
invectiva, hakar, iñarrosaldi.
invencible, betuge, garai ezin.
inventar, ediren, idoro, asmatu, sortu. [labide.]
inventario, okitegi, oki-bi-]
inventiva, asmamen.
inventivo, burutsu, argi, asmakor. [ediren, agertu.]
invento, asmakari, idoro,]
inventor, asmari, asmatzale.
inverecundo, loskabe.
inverisímil, ziñeskaitz.
invernáculo, negu-toki.
invernada, negute.
invernadero, negu-toki.
invernar, negu izan. | negutea igaro. [*txura*gabe.]
inverosimil, ziñeskaitz, *i-*]
inversamente, beste (bertze) aldera, ostez.
inversión, iraulpen. [latu.]
inverso, gainberatu, beste-]
invertebrado, ezurgabeko.
invertir, irauli, iruli, itzulikatu. | igori, sautu, —tarakotu.
investigador, bilari.
investigar, bilakatu, ikuskatu, galdekatu, azterkatu.
investir, mendu, menaldu.
inveterado, aspaldiko, erotu, erotsu.
inveterarse, zartu, zarokitu.
invicto, betuge, beti garai.
invierno, negu. | negute.
invigilar, arduratu.
inviolable, ezauskor.
inviolado, oso, garbi, ikuz.
invisible, ezikuskor, ikusezin. [dei...), deikun.]
invitación, dei (jatei, apal-]
invitar, deitu (jadeitu...)
invitatorio, deikaldi, deikuntza.
invocación, oles.
invocar, oles-egin.
involucrar, naskatu, nastatu.
invólucro, saka.
involuntariamente, naigabe, oldegabe.
involuntario, naigabeko, oldegakeko.
invulnerable, kalterik artu ez dezakena.
inyectar, barutaldu.
ipsofacto, ber-bertan, berealaxe, lastertxe, sari.

ir, joan, .juan, yuan, gan, —ratu. | *ir a casa*=etxeratu.
ira, sumimen, sumin. | aseŕekeri.
iracundia, aseŕekoŕtasun.
iracundo, suminkoŕ, sukoŕ, sepati, asaŕeti, eŕoso, asaŕekoŕ.
irascibilidad, suminkoŕtasun.
irascible, suminkoŕ, subera, sukoi, asaŕekoŕ. | *apetito irascible*=sumimen.
iris, ortzadaŕ, ortzedeŕ, uztargi, Eŕoma'ko zubi.
ironia, eztenka, iñaka.
irracional, adimengabeko. | bidegabezko, ez bide.
irracionalmente, adimenge--arauz, bidegabeki, zuzengabe.
irradiar, dirdiratu, izkitu.
irrealizable, ezin, ez egikoŕ.
irreconciliable, adizkidekaitz.
irreducible, bezagaitz, zebagaitz, kuturŕtu ezin, otzakaitz.
irreflexivo, oaŕkabe.
irregular, arauge, erage, ez beŕdin.
irregularidad, araugetasun.
irregularmente, araugez.
irreligión, uskurtz-gabe.
irremisible, azkeskaitz.
irrenunciable, jarein ezin, ezin utzi.
irreparable, osatu ezin.
irreprochable, estakurugabe.
irresoluto, erabeti.
irresponsable, lepaldu ezin.
irreverencia, itzalgabekeri, loskabekeri, guŕez, guŕgabe. [iñakagaŕi.]
irrisible, paŕegaŕi, iŕigaŕi,]
irrisión, iñaka, iseka. | iñakagaŕi.
irrisorio, paŕegaŕi, iŕigaŕi.
irritabilidad, suminkoŕtasun.
irritable, sukoŕ, suminkoŕ. | indaŕgetu diteken edozeŕ. [eŕduŕa.]
irritación, sumindura, u-]
irritado, sumin, sumindu; surmindu.
irritante, suminkoŕ.
irritar, sumindu, mindu, minkaiztu, gaŕaztu, puŕuztu, gaitzarazi. | indaŕgetu, utsalarazi.
irrito, indaŕge, utsal.
irrogar, egin, egiñerazo, eragin. puŕkeri.]
irrupción, oldaŕgune. | na-]
isla, ugaŕte, uaŕte, itsasaŕte, izaŕte.
isleño, ugaŕteaŕ, ugaŕtetaŕ.
israelita, israeldaŕ, ixaŕeldaŕ.
italianismo, italeratiko.
italiano, italitaŕ. | italera.
item, berebat, orobat, berau.
iterar, beŕegin, beŕiztu.
itinerario, ibilbide. | ibilkizun.
izaga, izaga.
izar, goititu, goratu, edatu.
izquierda, eskeŕ, ezkeŕ.
izquierdear, ezkeŕtu, makuŕtu, okeŕtu, zuzenatik zeaŕtu. [eko.]
izquierdo, eskeŕeko, ezkeŕ-]

J

j, jota.
jaba, miaski.
jabali, basuŕde, satuŕde.
jabalina, basuŕdeme. | azaga, azagai.
jabato, basuŕdekume.
jabón, jaboe, xaboi, salboin, txalbuin.
jabonado, txuriketa.
jabonadura, txuriketa, jaboedura.
jabonar, zurikatu.
jabonera, zuribelaŕ.
jaca, zaldiño, motxal, potoka, zamarixka.
jacilla, atz, aztaŕna.
jactancia, antuste, burgoikeri. [burgoi.]
jactancioso, antuts, aŕo,]
jactarse, burua goraldu.
jaculatoria, biotzetiko, biotz-otoi, otoño.
jadeante, albetan, atsanditu, atsangaka, *aŕnasa*oska. [tu, atsakatu.]
jadear, atsanditu, atsanka-]
jadeo, atsanga, atzanka, alba, asnaska, etemete.
jaez, zaldi-edeŕgailu. | zuŕi. | *de este jaez*=zuŕi ontako.
jaharrar, igeltseztu.
jalde, ori-goŕi.
jaldo, ori-goŕi.
jaldre, egazti-margo.
jalear, zakuŕak uitatu. | zarata-egin.
jaleo, barbulleri, zaŕata.
jalón, mugar, mugaŕi, mugaŕaga. [ez, egundaño.]
jamás, iñoiz ez, iñoiz ere]
jamba, ategai.
jamelgo, zaldi txaŕ-itsusi.
jamerdana, iroldegi, gorroztegi.
jamerdar, esteak garbitu.
jamón, urdazpi (urdai-azpi, urdei-azpi), azpi, azpiki, azpiko.
jamugas, zamuka, artol, astasaski, kolosterdi, kosterdi.
jangada, aterkeri.
japonera, zuri-bedaŕ.
japonés, japondaŕ.
jaqueca, bururengo.
jaquetón, antulari, antuts.
jara, zara, sara, saro.
jaral, zarategi, zaradi, zaraka, zarakadi. | naspil, matas. [buŕuka.]
jarana, barbulleri. | liskaŕ,]

jaranear, liskaŕtu, buŕukatu
jarcia, itsuta.
jardín, lilitegi, loretegi.
jardinero, lilizai, lorezai.
jarifo, lirain.
jaro, saro, sarobe, sario, sare, sara ipiñibaŕa.
jarocho, oyes.
jaroso, zaratza, zarategi.
jarra, xaŕo, pitxeŕ, pitxaŕ, piṯaŕ. azta-egin.]
jarras (de), ankeŕetxeka,]
jarrero, pitxeŕgiḹe.
jarretar, auldu. aztal.]
jarrete, iztazain, zangaŕ,]
jarrillo, murko.
jarro, pitxeŕ, pitxaŕ, murko.
jasa, pitzadura, pitz.
jasar, urizkitu, ziztatu, pitzatu.
jaspe, nabaŕi.
jaspear, nabaŕitu.
jato, txal, ergi.
jaula, kayol, gereta, geleta. | zapalda, apalandi.
jaulilla, buru-sare.
jauría, zakuŕketa, zakuŕdi, zakuŕak.
jauto, geza, gatzil, motel.
Javier, Jabieŕ, Xabieŕ, Txabieŕ, Txabeŕi, etxebeŕi.
jefa, buru, nagusi.
jefatura, burutza, nagusitza.
jefe, buru, buruzagi, lenenburu, aitzindari, nagusi.
Jehová, Dana, Urtzi.
jeme, zeame.
jenabe, zerba, ziape.
jenable, zerba.
jerarca, nagusi, buru.
jeremiada, mindurika.
jerga, kapa. | lastaira. | mordoḹo. [tamaŕaga.]
jergón, lastail, lastaira, las-]
jerigonza, mordoḹo, ele mordoḹo.
jeringa, ziritz, ziŕizta, ziŕipista, uŕutxizta, bisustura, tximistura, txibisturu.
jeringar, ziriztatu.
jerónimo, lekaidejeronimaŕ, jeronimaŕ. [daŕ.]
Jerosolimitano, Jerusalen-]
Jesucristo, Josu-Kisto.
jesuita, josuaŕ.
Jesús, Josu, Yosu.
jeta, mustuŕ, mutuŕ.
jetudo, musturdun, mutuŕdun. [ta, aguarin.]
jibia, txoko, txautxau, po-]
jícara, botxu, *xata.*
jicarón, botxuto.
jifa, ondaŕ, kondaŕ.
jiferia, abere-erailkintza.
jilguero, kardin, kardintxa, kardantxolo, karnaba, kankoro, mutuŕ-goŕi.
jineta, iztapeka, iztapoka, zankaŕteka.
jinete, zaldizko gudari, zaldizti, zaldikari. | zaldun, zamaldun, gainkari.
jinetear, zaldizka ibiḹi.
jira, zeŕenda. | oyan-jaketa.
jirón, zeŕenda. | zeŕa, zati.
jironado, zeŕendatu.
jisca, kañabera, me, pinpin.
jiste, garardo-bits edo apaŕ.
jocoso, baŕetsu, iŕitsu, jostakin, jostari. [keta.]
jofaina, garbi-ontzi, kon-]
jopo!, zoazte emendik! oa emendik! utikan!

jorfe, afirozkai.
jorguin, sorgin, azti, azturu, aztu. [tikeri.]
jorguineria, sorgineri, az-]
jornada, egunka. | joanaldi, joan-etoŕi, itzultze. | aldi, garai. [lakondo.]
jornal, lantsari, egunari,]
jornalero, egunkari, lakondari, langilе, nekazari.
joroba, konkoŕ, tontoŕ, kunkuŕ, korkoitz, kroka.
jorobado, konkoŕ, kunkuŕ, konkoŕtu, korkoiztun.
jorobar, konkoŕtu.
jota, irotsa, irotsain, ja. | *ni jota*=tunk, tunt. | *no sabe ni jota*=ahamenik eztaki.
joven, gazte.
jovenado, gaztaro.
jovial, alai, alaitsu, pozkoŕ.
jovialidad, alaitasun.
jovialmente, alaiki.
joya, bitxi, pitxi, txingi, maŕ.
joyel, maŕ.
joyeria, bitxi-saltoki.
joyo, iraka, iralka, zalgi, uŕitzolo. [=zurgaiko.]
juanete, matrail-albo. | *vela*]
jubilación, zaŕ-bide, zaŕ-sari. [zoŕ.]
júbilo, poz, alai, aŕazi, po-]
judaico, judaŕ.
judas, eto, etoi, saltzaile.
juderia, judaŕtegi.
judía, ilaŕ, babeŕun, indiaŕ, indiaba, mai-ilaŕ, pantziлaŕ.
judiada, judaŕkeri.
judicatura, epaikintza, epaikaritza.
judicial, epaikintzaren.
judicialmente, epai-arauz.
judiciaria astrologia, izaŕkizun, ostizun.
judio, judaŕ.
juego, joku, jolas, josta, kirol
jueves, ostegun, ortzegun. | *de comadres*=emakunde. | *de compadres*=gizonkunde.
juez, epaikari, epailе, epai-egilе, erabakitzalе.
*jugada, joka*ldi, esku-aldi. | zataŕkeri, itsuskeri.
jugadera, anazka, añezka, tuta.
jugador, jokari, jokazale, jokatzalе, —ari (pilotari...)
jugar, jokatu, jostatu, jolastu.
jugarreta, jokaldi txaŕ. | txaŕkeri, okeŕbide, apo-txaŕkeri, zakuŕkeri, gibel-joko, moztare, muzkeri, —eri (zataŕkeri...)
jugo, zumo, eze, urin, gurin, zuatz, ezade, ezkotasun.
jogusidad, ezatsutasun.
jugoso, ezatsu.
juguete, jostailu.
juguetear, jostakatu, jostatu.
jugueteria, jostailutegi.
juguetón, jostakin.
juicio, ezagumen, ezaumen, adimen. | sen, sentzun. sentzu. | uste, iritzi, ustego, eski, aburu. | epaikunde, ustekunde. [tzuz.]
juiciosamente, zintzo, sen-]
juicioso, sentzudun, sentzu, zentzuko, zintzo, zoi, zo-

gi, zori, zoli.
julio, uzta, uztail, garil.
julo, jualdun, joaldun, galdun.
jumental, astaki.
jumento, asto.
juncal, izaga, itza, espartzu, itegi, iñadi.
juncar, izaga.
juncia, iraur-belaŕ, lentzia.
junco, ia, iya, in, zume. | *para hacer esteras*=sorgin-kilo.
junglada, erbikin.
junio, garagaŕil, bagil, ekain, eŕearo.
junipero, oŕe, arabote.
junquera, ia, iya, in, zume.
junquillo, ziritxo.
junta, batzaŕ. | batzaŕaldi. | bazkintza. | *directiva*= bazkintza aŕtezkaria.
juntamente, batez, erabat.
juntar, elkaŕtu. | batzaldu. | bildu.
juntarse, uŕendu, uŕbildu, itsatu. | senaldu.
junto, uŕen, uŕbil, aldeko, alboko. | *junto a*=ondoan, aldean.
juntura, eranskune, bilgune, lot-gune, iratxikune.
jura, zin-egipen, zinkunde.
jurado, ziñezko epaīleak.
juramentar, ziñaŕtu.
juramentarse, zinpetu.
juramento, zin, ziña.
jurar, zin-esan, zin-egin, ziñegotzi, ziñeztu, zingin. | biraotu, Jainkoa'z abatu. [bide.]
juratorio, ziñezko. | zin-]
juridicamente, lege-aŕauz.
juridico, lataŕ, legaŕ, lege-arauzko.
jurisconsulto, latari, lege-gizon, legekari. | lege-jakitun.
jurisdicción, lege-al, almen | luŕ-baŕu, | menpe, eskupe, eskuikune. | *civil*= eŕitaŕ, lateŕi-legedi. | *criminal* = gaizkindun, legausle, ogendun.
jurisperito, lege-jakitun.
jurisprudencia, lege-jakintza.
jurisprudente, lege-jakitun.
jurista, legekari, lege-gizon. | zuzendun, bidedun.
juro, jabego, jabetza.
justa, zaldika egiten dan guduka.
justamente, zuzen, zuzenki, bidezki. | doi-doi.
justicia, zuzuts, zuzenbide, zuzen, untsa. | auzutasun, zuzentasun, zuzentza. | eriope. [otz, zeatz.]
justiciero, zuzentzale, zoŕ-]
justificación, burua-garbitze. | donekuntza, donekunde.
justificadamente, bidezki.
justificado, zuzendun, agarbitu. | donetu.
justificante, argi-bide, ageŕkai, agiri. | donekoŕ.
justificar, donetu. | egiatu, agarbitu. [giri.]
justificativo, argi-bide, a-]
justillo, baŕeneko, soin.
justipreciar, zenbatu.
justo, zuzustun, zuzentzale,

zuzen, zuzenbidezko. | done, donbidari, ondun. | ziledin.
juvenil, gaztaroko.
juventud, gaztaro. | gaztedi. | *juventud vasca*=euzko-gaztedi.
juzgado, epaikari-batz. | auzitegi, auzetxe.
juzgador, epaile.
juzgamundos, erasle, elez-tale.
juzgar, epaikatu, epaitu. | uste izan.

K

k, ka.
kaiser, kaisar.
kan, buru. | nagusi.
kilo, anei, aneiki.
kilógramo, anei-aztaki, xe-nika.
kilólitro, anei-txopin.
kilómetro, anei-neurkin.
kiosco, legoŕpe, leoŕpe, es-talpe, zeiko itzalpe.

L

l, ele.
la, —a. | *la noche*=gaua.
lábaro, ikuŕin.
labe, oŕban.
laberíntico, iŕteziñezko.
laberinto, iŕtezin. | naspil, nasmas.
labia, itz-etoŕi, izkoŕtasun.
labial, ezpañezko, ezpañe-tako.
labio, ezpain. | karel, eŕtz.
labor, esku-lan, lan, lanke-ta, | *día de labor*=lan--egun. | joskintza. | —gin-tza. | lanola, ekola.
laborable, lankoŕ, lankizun.
laborar, lan-egin, ari, jar-dun.
laboratorio, ekola, —ola.
laborear, landu. [-trebe.]
laborera, emakume lan-]
laborio, lankizun, lan, es-ku-lan.
laboriosidad, lantzaletasun.
laborioso, lantzale, lankoŕ, langiīe, zainbizi, zañarde, zainart. | nekatsu, zail.
labra, aŕlantze, aŕlanketa, aŕlan. | lupi, lupin.
labrada, luŕgoŕitua, landua,

lumami.
labradio, lumami.
labrado, landu. | luŕgoŕitua.
labrador, lugin, nekazari, *laborari.* | luŕ-jabe.
labrante, aŕlantzalē, aŕgin.
labrantio, lumami.
labranza, luŕ-lan. | nekazaritza, lugintza. | aitzuŕketa. | langintza.
labrar, landu. | luŕgoŕitu, aitzuŕkatu, joŕaitu, goldeatu, lumamitu. | josi.
labriego, nekazaritza, lugarotz.
labrusca, sasi-mats, basamats, txori-mats.
lacayo, zaltzain, zamaltzain.
lacear, txilibistatu.
lacerado, zorigabeko.
lacerar, zauritu, zintxirikatu, zintzilikatu. | zatitu, puskatu.
laceria, landeŕeri, lazeri, ondiko. | neke.
lacertoso, eŕotsu, zantsu.
lacio, zimel, zimil, igaŕ, pirtxil. | motelī, faun.
lacónicamente, labuŕki.
lacónico, labuŕ, motz. | laburtzale. [buŕtzale.]
laconismo, labuŕtasun, la-]
lacrar, zornetu, kutsutu. | kaltegin.
lacrimoso, negaŕtsu.
lactancia, esnetako-aro.
lactar, bulaŕtatu, titiztatu.
lácteo, esnezko, esneki.
lacticinio, esneki.
lactómetro, esneuŕkin, ezneuŕkin.
lada, zara, sara.
ladear, okeŕtu, —ratu (alderatu, alboratu...), zeaŕkatu, ayestu. [de, zeaŕ.]
ladera, aldapa, malda, al-]
laderia, ordoki.
ladero, aldeko, alboko.
ladinamente, maltzuŕki, malmuzki.
ladino, ele-jakitun. | maltzuŕ, malmutz. [ondo.]
lado, alde, albo, aldaka,]
ladón, zara, sara, saro.
ladra, zaunka, aunka, zanga
ladrar, zaunka-egin, aunka--egin, zaunkaz egon, saingatu, zangatu, erausi.
ladreria, usteritegi.
ladrido, zaunka, zauka, aunka, zainka, zanga, erausi. [buztiñaŕ.]
ladrillo, buztiñeŕe, *aŕilo,*]
ladrón, lapuŕ, ebasle, ooin, aŕapari, eskuloi, eskukako.
ladronamente, estalgiz, eskutuka. [oointegi.]
ladronera, lapuŕ-leize,]
ladroneria, lapuŕketa, oñakeri, oointza.
ladronesca, lapuŕ-pilo.
ladronzuelo, aŕapakari. | litxaŕ.
lagar, dolare, tolara, tola.
lagartija, surangil, (sugangil, sanguangilo, sagundil, sangongilo, suangil, suaingil, suendil, sugalinda, sugandel, subemandil, suskandel, subekandel, sugelindara, sugandola). [suskeŕ.]
lagarto, muskeŕ, muskaŕ,]
lago, aintzira, zingira, iz-

tinga.
lagotear, lausengatu.
lagoteria, lausengu, lausengukeri.
lágrima, negaŕ, malko, negar-malko, negaŕ-tanta, negaŕ-txorta, | *de vela*= txortel.
lagrimable, negaŕgaŕi.
lagrimacer, negaŕ-egin.
lagrimal, begi-txoko.
lagrimar, negaŕ-egin.
lagrimear, negaŕ-jarion.
lagrimón, negaŕ-malko.
lagrimoso, negaŕtsu.
laguna, aintzira, zingira.
lagunajo, istil.
lagunoso, aintziratsu.
laico, ez jaupari, eŕi-gizon. | *escuela laica*=jaungoiko-gabeko ikastola.
laido, laido.
lama, loi, urkin.
lambrija, zizare.
lamedal, loitza, loitzaga.
lamedor, limiti, militi.
lamentable, auengaŕi, negaŕgaŕi.
lamentación, alaka, ala, gaŕazkots, gaŕazi, negaŕ-maŕaska, aika.
lamentar, auendatu, aŕanguratu, zinkurinatu, espaka-egon, min-izan, alakatu.
lamentarse, alaka-egin.
lamento, auen, espa, alaka, alka, aldi, ai-ene, negaŕ-maŕaska.
lamentoso, espatsu.
lamer, miztu, milikatu, lamizkatu, lamikatu, mizkatu, lekatu, meleka.
lamia, sorgin, lami, jibarta.
lámina, igeki, ieki. | antzigúŕ.
laminador, igela, igele. | igelari.
laminar, igeltzi, irundu.
laminero, limiti, militi, mizkin, mizti, mutuŕ, zuri, lamiti, napuŕ. [katu.]
lamiscar, lamizkatu, miz-]
lampacear, urdebulusiz garbitu. [tzi.]
lámpara, arguntzi, argion-]
lamparería, arguntzitegi.
lamparero, arguntzigile.
lamparilla, argi-mutil, arguntzi. [maturi.]
lamparón, gangalen, lupi,]
lampazo, lapa, lapabelaŕ, txispoi. | *lanbas,* urdeburusi.
lampiño, umegoŕi, ile-gabeko, bizaŕ-gabeko.
lamprea, lotre, mazkaŕ.
lampsana, astaza.
lana, artile, ile.
lanar (ganado), abeltxe.
lance, laŕi-aldi, estu-aldi, estune.
lancéola, zain-belaŕ.
lancero, aztamakildun.
lanceta, zist, txist, sist, sast.
lancha, uberika, ontziska, kaleru, potin, meriñake.
laneria, artiletegi.
lanero, artile—. | artilagin, ilagin, ilarin, ilari.
langosta, laŕapota, laŕapetita, otaŕain, oti, misera, txaiskuŕ, apo-saltari, antxemintxale.

langidecer, larutu, piratu, igaŕtu. [tasun.]
languidèz, laru, pira, aul-]
lánguido, argal, aul, larutu. | gelbera. [tiīeki.]
lanificio, artiīegintza. | ar-]
lanilla, iīaun.
lanosidad, iīaun.
lanoso, iīetsu, laidotsu.
lantana, uztailatze.
lanudo, iīetsu, laidotsu.
lanuginoso, iīauntsu.
lanza, aztamakiīa. | erdoka. | endaitz, andaitz, urin.
lanzada, aztamakiīada.
lanzadera, anazka, añezka, tuta, masorka.
lanzador, botari, egozlari.
lanzamiento, egozpen.
lanzar, jauŕtiki, auŕtiki, uŕtiki, erautzi, egotzi, *bota.*
lanzarse, burua egotzi, oldaŕtu.
lanzazo, aztamakiīada.
lapa, lapa. | lapa-belaŕ, txispoi.
lapachar, aintzira, zingira.
lápade, lapa-belaŕ.
lápida, aŕlau. | *sepulcral*= iīaŕi.
lapidar, aŕikatu.
lapidario, aŕlangintza.
lapídeo, aŕizko.
lapidificar, aŕitu, aŕi-egin.
lapidoso, aŕizko.
lapila, txakuŕ-mii.
lapo, zafra, zapia, belaŕiondoko. [di, uts, okeŕ.]
lapso, aldi-une. | eroral-]
lardear, koipeztu, koipatu, urindatu.
lardero, gizen, koipatsu. | *jueves lardero*=orakunde, ostegun gizen.
lardo, gizen.
lardoso, koipetsu.
largamente, luzeki, zabalki, naroro.
largar, lagatu, largatu, azkatu. | utzi.
largo, luze, luz. | esku-zabal. | *Si que es largo!*= zakutua bai dala!
largor, luze, luzera.
largueza, luzetasun. | emakoŕtasun, esku-zabaltasun, berazatasun.
larguirucho, luzanga.
largura, luze, luzera.
laringe, zintzuŕ, ats-bide.
laringitis, zintzuŕ-min.
larva, mozoŕo, mozolo, zomoŕo. | baretxe.
las, —ak. | *las señoras*= andereak. | —it—, —zki— *las cogió*=aŕtu zituen. | *las llevaron*=eraman zituzten. | *se las quitaron* =kendu zizkioten.
lasca, aŕi-kosko.
lascivamente, lizunki.
lascivia, lizunkeri, likinkeri, likiskeri, lasaikeri, nasaikeri, aragikeri, arakeri.
Lascivo, lizun, likits, eze, lasaka, nabaŕ, lizunkoi, linburikoŕ, emakoi, lokazti.
lasitud, erbaltasun, lazotasun. [laxo.]
laso, nekatu, erbal, lazo,]
lástima, eŕuki, eŕukari.
lastimar, mindu, minberatu, min-eman. | eŕukizan, eŕukitu.

lastimarse, eŕukitu, uŕikaldu, uŕikaritu. [gaŕi.]
lastimoso, eŕukaŕi, eŕuki-]
lastra, aŕlau.
lastrar, lastatu, aztatu.
lastre, lasta, azta.
lata, lata.
latamente, edatsu, luzaro.
latebra, gordegi, eskutune.
latente, eskuta, gorde, ixil.
lateral, aldeko, alboko, sayetseko, sayeski. | *puerta lateral*=albate.
latido, biozkada, zanpa, panpa, tanpada, pupa, intziri, leba. | zanga.
latigazo, zartada.
látigo, zaoro, zaaro, zigoŕ.
latín, latera. | lateratiko.
latinajo, latel-mordoīo.
latinamente, lateraz.
latinar, lateraz idatzi ala itzegin.
latinismo, lateratiko.
latinizar, lateraztu.
latino, lataŕ. | lateldun.
latir, intziritu.
latitud, zabal, zabalera. | luŕbaŕu, eŕibaŕu.
lato, zabal, edatsu.
latrocinio, lapuŕketa, oointza, lapuŕeri, ooinkeri.
lauda, iīaŕtitz.
laudable, goŗalgaŕi, goreskaŕi.
laude, iīaŕtitz.
laudo, erabaki, epaitz.
láurea, ereñotz-burestun.
laurear, ereñotz-burestu. | sariztu.
lauredal, ereñozti.
laurel, ereñotz, ereño, ereñuntza.
lauréola, ereñotz-burestun.
lauretana, loretaŕ. | *letanía* =aŕentza loretaŕa.
laurífero, ereñoztun.
lauro, ereñotz. | aintza, ospe, garai. [naroro.]
lautamente, mai-zabalean,]
lauto, aberats, jori, naro.
lava, ur gori, ugori.
lavadero, garbi-toki, ikuztoki, txautoki, garbi-leku, ikuzleku.
lavado, garbiketa, zurigarbi.
lavadura, garbiketa. | garbikin.
lavaje, artiīe-garbiketa.
lavandero, ikuzkiīe, latsale, latsari, xautzale.
lavar, garbitu, kuzi, ukuzi, ikuztu, latsatu, lastu, ekuŕtzi.
lavativa, ziritz.
lavatorio, garbiketa. | Ostegun Deunako oin-garbiketa.
lavazas, garbikin.
laxar, lazotu, lazatu, lasotu, lazkatu, azkatu, iñartatu.
laxo, lazo, lasai, nasai, laga.
laya, lai, lain. | mota, zuŕi.
layador, layari, lañari.
layar, layatu, irauzi, jotanka ari.
lazada, begizta, biribista, kibista, ziristiīo, ziīirtiīo, txilibista, pasta, tximistiīo, txiristiīo.
lazar, lakiotu, lakiopetu, orapiīotu.
lazareto, usteritegi.
lazarillo, itsu-auŕeko, itsu-

-aitzin, itsu-mutil, utsi--gei. [elazartaŕ.]
lazarista, lekaide elazartaŕ,]
lazo, lakiò. | segada, segara. | begite, begizta, biribista. [egiti.]
leąl, zintzo, zin, zindun,]
lealmente, zintzoki, zinki.
lealtad, zintzotasun, zintasun.
lebrada, erbiki.
lebrato, erbikume, erbiño.
lebrel, erbikari, erbi-txakuŕ.
lebrillo, azpil. [olobusti.]
lebrón, erbi tzaŕ.| beldurti,]
lección, irakuŕpen. | ikaskizun, ikaskai. | ikaskintza, irakaskintza.
leccionista, etxe-irakaslari.
lectivo, irakastaldi.
lector, irakuŕle. | lekaide--irakaslari. | irakuŕlari.
lectorado, irakuŕlaritza.
lectoral, irakuŕlari, irakastun.
lectoría, irakaslaritza.
lectura, irakuŕpen. | irakuŕgai. | irakatsaldi.
lechal, netxale.
lechar, esnedun.
leche, esne, ezne. | irain. | lele. [tzale.]
lechera, esnelari, esnesal-]
lechería, esnaola, esnetxe.
lechero, esnedun, esnekетari, esnekari, esnegin.
lechetrezna, zornabelaŕ, zornabedaŕ.
lechigada, umaldi, zoŕota. | eli, talde, gizatxaŕ-ozte.
lecho, oe, oatze, oantze, goatze. | *de río*=uberka.
lechón, zeŕikume, zeŕi ordots. | uŕde.
lechona, zeŕama, zeŕi uŕiza, zeŕi arkela, zeŕi-erdi. [urdaska.
lechuga, uŕaza, uŕatz, uraza.
lechuguero, uŕazketari, uŕaztun. [tzi-beŕi-zale.]
lechuguina, emakume jan-]
lechuza, ontza, gabontz, untz, otatxori. | *lechuza común*=ontz.
ledamente, alaiki, pozik.
ledo, alai, pozkario, atsegintsu.
leedor, irakuŕle.
leer, irakuŕi, irakuŕtu.
lega, lekaimabe.
legado, il-nai, ilburuko. | --orde (jaurorde, bakal--orde...)
legajo, ingi-pila.
legal, latarí, legezko, legaŕ, legetiaŕ, lege. | zintzo, zeatz. [tarŕtasun.]
legalidad, legaŕtasun, la-]
legalización, lege-bide.
legalizar, legetu.
legalmente, lege-arauz, bidezki, bidez.
légamo, ueŕlo, erdoka, loi.
légano, ueŕlo, erdoka, loi.
legaña, bekaŕ, makaŕ.
legañoso, bebera, begibera, bekaŕti, makaŕjario, makaŕtsu, makaŕdun.
legar, il-naiz utzi. | ordeztu. [aren aŕtzale.]
legatario, il-naiz utzitako-]
legenda, deun-biztelesti.
legendario, aseleko, askitzeko.

legión, bostaneitza. | ozte, eli, talde.
legislación, legedi. | lekintza, legegintza. | lege-jakintza.
legislable, lege-gai.
legislador, lekin, legegiĺe.
legislar, legegin, lekin, legetu. [tetxe-aro.]
legislatura, lekintzaro, la-]
legisperito, lege-jakitun, lege-gizon, lekizon.
legista, legekari, legirakasle. | legikasle.
legitima, lege-etoŕkin, lege-ondore.
legitimamente, lege-arauz, legepe, legez, bidez, zuzenez, zuzenbidez, araudiz.
legitimar, legetu, legeztu, legegin. | legaldu, menaldu.
legitimidad, zuzenpide, legetiartasun.
legitimista, zuzentiaŕ.
legítimo, lataŕ, legaŕ, legetiaŕ, zuzenbideko, bidezko, zuzenbidezko.
lego, ez jaupari. | anai. | ez ikasi.
legua (dos tercios de), zudu.
legumbre, leka-ale, lekazi, lekabii, lekagauza, mesto. | barazki.
leguminoso, lekazidun.
leído, irakuŕtzale, irakuŕtun.
lejanía, uŕutitasun, uŕuntasun, asautasun.
lejano, uŕuti, uŕun.
lejía, lixiba, bokata, eŕea, ede, egatondo, lats.
lejitos, uŕuti-samaŕ, uŕuntxu. [aso.]
lejos, uŕuti, uŕun. | asau,]
lelo. lelo, lolo, lulu, txaldan, txaldaŕ, memel, ergel, txoralda. [goiburu.]
lema, atzalburu. | ikuŕitz,]
lémures, lami, malo, irasto.
lena, azkaŕtasun, kementasun. [| eungintza.]
lencería, eundegi, euntegi.]
lencero, euntari, eunlari.
lendroso, partsu, bartsu.
lene, leun, biguin, guri.
lengua, mingain, min, mii. | ***de buey***=txakuŕ-mii. | ele, mintzo.
lenguaje, ele, mintzo. | izkera, itzeikera, mintzoera. | idazkera. | aomen.
lenguaraz, eletzu. | itzontzi.
lenguaz, beŕitsu, itz-jario.
lenguaza, txakuŕ-mii.
lengüeta, mizto. | astakin-oŕatz. | ***de cerraja***=mindei, krismii. [keri.]
lenidad, leunkeri, biguin-]
lenificar, leundu, biguindu, guritu.
lenitivo, leunkoŕ, biguinki, *emagaŕi.* | leunbide, gozakai, aazkai.
lentamente, geldi, geldiro, astiro, uŕiki. [eko.]
lente, ikus-leyaŕ. | betauŕ-]
lentecer, beratu, beraztu.
lenteja, tilista, (dilista, tilsta, txiliste), txindil, tindil, *ziziri,* aizkol.
lenticular, tilista-antzeko.
lentisco, legeltxoŕ, luŕlastan.
lentitud, gelditasun, alpeŕ-

tasun, uŕitasun.
lento, geldi, motel, zuŕun. | *fiebre lenta*=sukaŕ maleta.
leña, eguŕ.
leñador, eguŕgiīle, eguŕgin, eguŕkin. | eguŕkari.
léñame, zur, zurñaŕe, zurgiñaŕ. | eguŕketa.
leñar, eguŕ-egin.
leñera, eguŕtegi.
leñero, eguŕkari. | eguŕtegi.
leño, onboŕ, enboŕ, eguŕ, eguŕki, adaki, adaŕki.
leñoso, zurgai, zurgiaŕ, zurgiaŕe, zurgiñaŕe, zurgiñaŕ, zurnaŕe, aritsu.
leo, lunaga.
león, leoe, leoi, lun,
leona, luneme. | andere azkaŕ.
leonera, lundegi. | joko-etxe.
leonero, luntzai.
leopardo, lun nabaŕ.
leporino, erbiki.
lepra, usteri, ustel-eri, legen, legenaŕ.
leproso, usteri, ustertun, legenaŕdun, legenaŕtsu, sorayo.
lerdamente, sendoŕki.
lerdo, soŕ, sendoŕ, zuŕun. | motel, ergel, kamuts, amuts, buru-gogoŕ.
les, —ie. | *les da*=ematen die. | *les da las manzanas* = sagaŕak ematen dizkie.
lesión, min, kalte.
lesivo, kaītekoŕ, minkoŕ.
lesna, ezten.
leso, mindu, kaltetu, kaltedun. | *de lesa majestad* =bakaldun-kaltezkoa.
letal, erio dakaŕena, ilkor.
letame, uerlo, erdoka, loi.
letania, aŕentza, otoitza. | *rogativas* = aŕentzak, otoizte.
letargo, soŕgoŕ, sogoŕ, sooŕ. soŕ. | losoŕ, losun, losoŕo, lozoŕo.
letargoso, soŕgoŕki, soŕki.
letificante, pozkoŕ.
letificar, poztu, alaitu, pozaŕtu.
letra, izki. | *letras*=eleŕti.
letrado, ikastun, ikasi, jakitun, jakintsu. [iragaŕi.]
letrero, idazkun, iragaŕki,]
letrina, iroldegi, atzula, karkaba.
leucocito, odol-zuri.
leucorrea, zuri-jario.
leudai, jaiki, orea jaiki.
levadizo, jasokoŕ, gorakoŕ.
levadura, legami, azkaŕi, oŕantz, berantzagi, lamin, mentzaki, *altxa, altxagaŕi*. [īute, biuŕitza.]
levantamiento, jaiki. | izki-]
levantar, jaso, jasan, goratu, *altxatu*, aupatu, upatu, eraiki, goititu. | zutitu, zutundu.
levantarse, jaiki, jeki, jiki.
levante, goizalde, soŕtalde, goizeŕi.
levantisco, gorakoi, matxintzale, matxino.
levar, itsasoratu, itsasaldu.
leve, arin. [keri.]
levedad, arintasun. | arin-]
levemente, biguin, legun,

arin.
leviatán, goteunge, gaizkin.
levita, jaupaltsein. | longain.
léxico, gerkel-iztegi. | iztegi.
ley, lege, lagi. | *natural*=soñtzezko lege.
leyenda, irakurpen. | irakurgai. | edeski, edesti, asele.
lezna, ezten.
lia, goroiki. [atzipetu.]
liar, goroikiz lotu, bildu. |
libán, espartsu-goroiki.
libar, miztu, miztatu. | dastatu, edan.
libelo, beltzidazki. | *de repudio*=ezkontzauspide.
libélula, burduntzi, maribur-duntzi.
liber, zuri.
liberal, esku zabal. | trebe, arin. | lakementiar, lakemendar. [sun.]
liberalidad, esku zabalta-
liberalismo, lakementzalekeri, lazokeri, lagakeri.
liberalizar, lakementzaletu.
liberalmente, esku-zabalez, atsegin-sariz.
libertad, lakemen. | azkatasun, lagatasun, aisatasun, auzutasun. | *libertad excesiva* = lagakeri, lazokeri. | egimen. [ozarki.]
libertadamente, ausarki,
libertado, ausarta, ozar. | azke, lokabe.
libertador, azkale.
libertar, azkatu, lagatu, lokatu, laketu. | menkatu, lokungatu.
libertinaje, geikeri, eskukeri, aisakeri, lazokeri, lagakeri, galdukeri.
libertino, galuts, eskugeiko, lasaka. [tu, azkatu, azke.]
liberto, uztarkatu, menka-
libidine, lasaikeri, lizunkeri.
libidinosamente, lasaiki, lizunki.
libidinoso, lizun, lizuntzale, lizunkoi, likits, lasai, zikin. [oldezki.]
libitum (ad), nai bezala,
libra, aztaga.
libraco, idaztitzar.
libranza, ordainbide.
librar, —katu (azkatu, gaizkatu, menkatu...), jaon, zaitu, begiratu, jalki, jaregi, idoki. | *mas !libranos de mal*=gaitzetik begira baizik. | aur-egin, erditu.
libratorio, autoki.
libre, azke, lokabe, aise. | ausarta, ozar, eskugeiko, | auzu, naizko, nai bezalako.
librea, janzki, jazki.
libremente, nai bezala, auzuki, olde-eraz, nayerara.
librepensador, adimentiar.
librería, idaztegi.
librero, idazti-saltzale, idaztilari.
libreta, ingurazti.
libreto, antzerki-izki.
libro, idazti. | *tenedor de libros*=idazti-eukitzale.
librote, idaztitzar.
licencia, egimen, eskubide, eginbide. | baikun, bayetz, bai.
licenciar, azkatu, laketu,

bidetu (eskubidetu, eginbidetu...). [geitu.]
licenciarse, gaiztotu, esku-]
licenciosamente, eskugeiz, eskugeyegiz.
licencioso, eskugeiko, lasai, lizun, likin, zakaŕ, limuri.
licitamente, auzuki, legez, ongi.
licitar, eyatu.
licito, zilegi, auzu, zil, bide, sori, zuzen. | legezko, lege, legaŕ, lataŕ. [tasun.]
licitud, zilegitasun, auzu-]
licoperdón, otso-puts.
licor, lobel. | edari bizi, ardo gozo, *mistela,* tintiŕin, atariko.
licuar, lobeldu, urtu, ureztu.
lichera, burusi.
lid, guda, guduka, gudu.
lidia, gudaldi.
lidiador, gutzale, liskaŕti.
lidiante, gudatzale, gutzale.
lidiar, gudaldu, gudakatu, liskaŕtu.
liebre, eŕbi.
liendre, partz, batz, patz.
liento, eze, eza, bustitxu.
lienza, eun-zeŕenda.
lienzo, eun, oyal, *miesa.*
liga, galtzamaŕ, kaltzari, —ari. | galaŕtzu, galaŕtza, lokai, loki. | bizka, liska, lekeda, miska, lika. | bazpatz.
ligadura, lotalu, lotugalu.
ligadura, lozki, esteka, lokune, amaŕa, biuŕ, lokaŕi. | gizki, kizki.
ligamen, lokune.
ligar, lotu, estekatu. | *de pies y manos*=uzkaldu. | korapilotu, pinpinatu. | batu, batzaldu, bazpatzatu, elkaŕtu.
ligazón, lotura.
ligeramente, arinki, axit, aluxu, zikiŕi-makaŕa.
ligereza, arintasun, axitasun. | arinkeri, ergelkeri.
ligero, arin, aztage. | zaloi, zale, pizkoŕ. | kaskarin, zuzika, burutxola.
lignito, luŕpetiko zurikatz.
Lignum Crucis, guruzki.
ligustre, zuandoŕ-lore edo gara.
ligustro, zuandoŕ, zuainduŕ, zuain *madarikatu* edo dongetsia.
lija, lixa, liza, leiza, leize. | *papel de lija=lixaaŕ.*
lima, kaŕaka.
limaco, bare, mare.
limadura, kaŕazkin.
limar, kaŕakaztu, meatu. | oŕaztu.
limbo, umildoki | *seno de Abrahám=* eŕkaboki. | goŕitun.
limen, atari, atondo, atalas, alaŕtze, alaŕtzepe, brinbel.
limerar, lemoro.
limero, kaŕakile.
limitación, mugakera. | mugabaŕu. [*eskas.*]
limitado, labuŕ, motz. | uŕi,]
limitáneo, mugaide.
limitar, mugatu, murgatu, xedatu, txedatu.
limite, muga, murga, azken, guren, —guen, —gue, —goen, —baŕen, amai,

—oro, —or. | mugaŕi, bakura, xede, segare.
limítrofe, mugaide, mugakide. | *casa limítrofe*= etxague, etxaguen.
limo, loi, lokatz.
limón (de carro), arasa.
limonera, arasa.
limonero, arasako, arasari.
limosa, lepabeltz, lepagoŕi.
limosidad, ioitsutasun.
limosna, ukaŕ, gogopari, ugitxo.
limosnera, ukaŕ-zisku.
limosnero, ukaŕtzale, ukaŕti, ukaŕgile. | ukaŕlari, eskalari, eskatzale.
limoso, loitsu, loitzu.
limpia, garbiketa.
limpiabarros, loi-burdin.
limpiabotas, oski-garbikari.
limpiachimeneas, kedaŕlari.
limpiadera, iguŕki.
limpiadientes, agin-zotz, zotz. [garbikin.]
limpiadura, garbiketa, |
limpiar, garbitu, ikuzi, txautu, xautu, txukundu. | iralki.
limpido, txukun-txukun, lastan, ikuz, txau, txao, aratz.
limpieza, garbiketa. | garbitasun. [panpiña.]
limpio, garbi. | ponpin,]
limpión, garbikaldi.
linaje, jatoŕi, soŕteŕo, umedi, sengiak. | nare, erai, mota, aldetarako. | *humano*=gizadi.
linajista, jatoŕlari.
linajudo, jatoŕi oneko, andiki, andizki, uren.
linar, lieŕi, ligeŕi.
linaza, liño-uŕ.
lindamente, polīki. [kide.]
lindante, mugaide, muga-]
lindar, mugaide izan.
linde, mugaŕ, muga, mazel.
lindera, mugaŕ, muga.
lindero, mazel, muga, murga, mugaŕ.
lindeza, polītasun.
lindo, polīt, bitxi, pitxi, marot, polī, pinpin, ponpin, panpiña.
lindura, polītasun.
linea, maŕa. | leŕo, leŕoka, eŕeldu, eŕenkada, leŕokada. | *renglón*=idazleŕo.
linear, maŕatu, leŕotu. | maŕakatu.
linfa, pikota.
lingote, buŕdin-*baŕa.*
lingual, mingañezko, miizko
lingüista, elerkatzari.
lingüistica, elerkatza.
lino, liñu, lia, sapin, eŕuma, laŕaputs. | *lino bayal* =amuko. [bel.]
lintel, ataburu, oinbel, ain-]
linterna, krisalu, kriselu, kreselu. [dare-leŕo.]
liño, zugaitz-leŕokada, lan-]
lio, lotura, zoŕoto. | lardaska, nasmas. [naspil.]
liorna, lardaska, nasmas,]
liquen, auka, ondoraldi.
liquidar, lobeldu, ureztu, urtu, ubildu. | *cuentas*= garbitu.
liquido, lobel, ubil, urki. | *potable*=mama.
lirio, zitori, mugetatze.
lirón, lumixaŕ.

lis, zitori, mugetatze, lili ori.
lisamenie, legunki.
lisiado, elbarí, mangel.
lisiar, elbaŕitu, *maingutu,* eskuildu, —ildu, ilaunditu. [muri.]
liso, legun (leun, laun), li-]
lisonja, lausengu, eztikeri, labankeri, legunkeri, leunketa, gaintzurikeri, zurikeri.
lisonjeador, txurikatzale.
lisonjear, leunkatu, zurikatu, esneztatu.
lisonjero, lausengatzale, lausengari, milikari, zurikatzale. | atseginkoŕ, laket.
lista, zeŕenda. | leŕokada, eŕeskada. | *de nombres*= izen-leŕokada.
listo, argi, erpizi, adieŕaz, kozkodun, oarťun, oarkoŕ, zista, izpiku, arin, geŕtu, azkarí, bizkoŕ.
listón, estrabe.
lisura, legun, leun, laun, laban, labain, leguntasun.
lite, auzi.
literal, izki-jarai.
literalmente, izki - jaŕaiki, itz-itzez.
literario, eleŕti-arauzko.
literato, eleŕtzale, eleŕtun.
literatura, eleŕti.
litigar, auzitaldu. | liskarťu.
litigio, auzi. | eztabaida, liskaŕ.
litigioso, auzi-gai. | liskarti.
litis, auzi.
litisconsorte, auzi - lagun, auzide.
litografia, arkidatz. | arkidazki, | arkidazkola.
litografiar, arkidatzi.
litógrafo, arkidazkin.
litologia, arizti.
litólogo, ariztilari.
litoral, itsaspazteŕ, izpazteŕ, itsasertz, itsasegi. | bazteŕ, —aŕ.
litro, txopin, bi kutxut.
livianamente, lizunki, lasaiki. | arinki. | gañez.
liviandad, lizunkeri, likinkeri, lasaikeri, labainkeri. | arinkeri. | arintasun.
liviano, arin, aztage. | lizun, lasai. | birika, biraka. | aureko arto.
lividez, ubeltasun, uspeldasun. [uspel.]
livido, ubeldu, ubel, ilori,]
livor, ubel, uspel. | gaiztokeri, goroto.
lixiviar, ureztu.
liza, lasun. | gudatoki. | guda, guduka, gudu.
lizo, bil.
loa, elesari.
loable, goralgari, goragari.
loablemente, ongi, goragaŕiro.
loar, goraldu, goretsi.
loba, otseme.
lobanillo, erlekisten, *lupi,* txari, mukolo, min-otso.
lobato, otsakume.
lobera, otso-baso, otsomendi.
lobezno, otsakume, otsoko, otsoume, ortxako.
lobo, otso, basatxakuŕ. |

gangail. [tiĪun.]
lóbrego, iĪunpe, iĪun. | go-]
lobreguecer, iĪundu, iĪunpetu.
lobreguez, iĪuntasun.
lóbulo, gingil, gangail, gaingaĪa.
local, tokiko, lekuko. | leku, une, toki, —tegi.
localidad, uri, iri, eŕi. | leku, toki.
localizar, lekaldu.
locamente, eroki.
loción, garbiketa.
loco, ero, ertzo, zoro.
locomoción, zirkin.
locomotor, suguŕdi, subuŕdi. [eletsutasun.]
locuacidad, itzontzitasun,]
locuaz, itzontzi, itz-jario (izkario), eletsu, beŕitsu, erausle.
locución, itzeikera, solaskera, mintzoera. | esakun, eŕan. [solaskera.]
locuela, itzeikera (izkera),]
locura, erotasun. | erokeri, ertzokeri. [kindegi.]
locutorio, autoki. | uŕutiz-]
lodachar, loitzu, istiltsu, lokarda. [do, zikinpiĪa.]
lodazal, lokatz, istinga, loi-]
lodo, loi, idoi, parta, istil.
lodoso, loitsu, istiltsu.
-logía, —izti (izaŕizti, elizti...)
lógico, bidezko.
logos, itza, solasa. ! auti.
lograr, loŕtu, erdetsi, ardetsi, jardetsi, iritxi, bururatu. [bururatu.]
lograrse, osotu, azkendu,]
logrero, laŕutzaĪe.
logro, irabazki, mozkin, etoŕkin. | loŕtze, erdespen.
loma, bizkaŕ, lepaka.
lombriguera, zizare-zulo. | mota-belaŕ. | zizari-belaŕ.
lombriz, zizari, zizare, sisare, luaŕ.
lomo, azpizun, ipuŕmami, lunka, geŕuntz, geŕontze. | azpizunki.
lona, belaki.
longanimidad, kemen.
longánimo, kementsu, biozтun. [ka, lukarika.]
longaniza, lukainka, lukai-]
longevidad, bizitz luze.
longevo, zaŕakitu, urtetsu.
longincuo, uŕutiko, uŕungo.
longitud, luze, luzera.
longitudinalmente, luzez, luzeka.
longuera, aloŕ-zeŕenda.
lonja, zeŕenda, zeŕa. | *de cerdo* = uŕdai-zeŕa. | baku, azoka.
loor, goraltz. [iak egin.]
loquear, erdierotu, eroker-]
loquera, erategi.
loquero, ero-zai.
loquesco, erozka, txoraska, txoriburu. [aundizki.]
lord, jauna. | Ingeland'eko]
los, —ak, —ek (gizonak, gizonek), —zki— (dizkit...), —it— (ditut...)
losa, aŕlau, aŕlaba, aŕtzabal.
losado, aŕlautu, aŕlauztu.
losar, aŕlautu, aŕlauztu.
lote, eŕlo, zati. | aloŕ.
lotería, zozketa.
loza, troskaki.

lozania, mardultasun, gizentasun.
lozano, mardul, mardo, jori, azkuren, inkai, ostotsu, mizke. | alai, lirain, leŕden, zeŕden, bizkoŕ.
lubina, lupin, lupi.
lubricán, goiz-nabaŕ.
lubricar, labandu, labaindu.
lubricidad, labantasun. | labankeri.
lúbrico, laban, labain. | lizun, limuri, lasai.
lucerna, argidi aundi. | argi-belaŕ.
lucerno, argi-mutil.
lucérnula, abetxe, albetxe.
lucero, artizaŕ. | izaŕ.
lucidez, argitasun.
lúcido, argitsu, argikoŕ.
lucidura, orma-zuriketa.
luciente, argidun.
luciérnaga, ipuŕtargi.
lucifer, lukiper, goteunge-buru. | argidun, argitsu. | artizaŕ, goizizaŕ.
lucifero, argitsu.
lucífugo, argi-narda.
lucillo, aŕilobi.
lucio, argitsu, laban, *lutxo.*
lucir, distatu, dirdiratu, argitu. | galurtu, nabaritu.
lucirse, apaindu, bitxitu, edeŕagotu. [nuraŕtu.]
lucrarse, irabazi, ibazi, o-]
lucrativo, irabazpide, aberaspide. [onura.]
lucro, irabazi, irabazkin,]
lucroso, onurats. [gaŕi.]
luctuoso, negaŕgaŕi, tamal-]
lucha, buldurka, buŕuka, bilaka. | guda, guduka, gudu. | liskaŕ. [le, liskaŕti.]
luchador, buŕukari, jazaŕ-]
luchar, buŕukatu, buldurkatu. | gudaldu, jazaŕtu, jaŕaiki, kroskatu. | liskaŕtu, lipiztu.
ludibrio, iskirio, nausa, nausna, laido, iŕika, iñaka.
ludir, igoŕtzi. | eraikori.
lue, izuŕi, zorne. [| gero.]
luego, bereala, saŕi, auŕki.]
luengo, luze.
lugar, leku, toki, —tegi (idaztegi, erategi...), —oki (bekoki, antzoki, batzoki...), —gune, (lokune, usgune...). | *común*=iroldegi. | *en lugar de otro*=besteren ordez. | *en lugar de o en vez de*=beaŕean, ordean.
lugareño, iritaŕ, uritaŕ.
lugarteniente, ordeko, ordekari. [duri.]
lúgubre, ilun, iluntsu, mu-]
lujación, biuŕ, biuŕdura, jardokidura.
lujo, jantzi-gei, kirkileri, girgileri. | *asiático*=jantzi-geikeri. [geiko.]
lujoso, buru-jantzi. | jantzi-]
lujuria, aragikeri, lasaikeri, lizunkeri, likinkeri, zikinkeri. | geikeri, geyegikeri.
lujuriar, arataldu, gorputzez izan.
lujuriosomente, lizunki.
lujurioso, aragikoŕ, lizun, lasai.
lumbago, geŕontz-min.
lumbar, geŕontzeko.
lumbre, subizi, suargi, su-

targi. | argi.
lumbrera, argidun, arg tsu. | argibide.
luminar, izaŕ argitsu.
luminaria, leyargi, bidargi. | txadonargi.
luminico, argi-soŕkun.
luminoso, argikoŕ, izkidun, dirdir.
luna, ilargi, ilazki, argizagi.
lunación, ilabete.
lunar, nata, ilun, orei, oranen, orein, orin, eŕu, orban, orbain. | ilargiaren.
lunario, ilargi-egutegi. | egutegi.
lunático, ilargi-jo, aize-jo, koskati, koskazu, aldero, erosta.
lunch, —etako (amaŕetako, amaiketako...)
lunes, astelena. [daintegi.]
lupanar, lizun - etxe, uŕ- | *lupia,* erlekisten, *lupi.*
lupino, otsoaren, otso—.
luquete, laran-zeŕa.
lustral (agua), ur donetsia.
lustrar, bidaztu. | labandu, *ziratu.* [pe, aintza.]
lustre, diztira, dirdari. | os-
lustro, bosturtebete.
lustroso, laban, diztiratsu.
lúlea, kaŕastaŕo, laŕaztaŕo, goŕibeltz, goŕbeltz, iri ori.
lúteo, loyezko.
luto, dolu, negaŕte ilondo, jantzi beltz.
lutria, igabere, ugabere.
luxación, biuŕ, biuŕdura, jardokidura, zainaŕtatu.
luz, izki, argi. | *del cielo*= ortzaizki. | *de dia*=eguzki. | *de noche o de oscuridad*=ilazki, ilargi.
luzbel, lukiper. | argidun, argitsu, argi.

Ll

ll, elle, euzkerazko ilo.
llaga, zauri, minbizi, mingaizto, min, eri.
llagado, zauridun.
llagar, zauritu. | min-egin, laŕutu.
llama, gaŕ, kaŕ, sugaŕ, *sulama, lama,* sugin.
llamada, oles, dei, uita. | oaŕ.
llamadera, akullu.
llamador, deitzalle.
llamamiento, dei, uita, ots.
llamar, deitu, oles-egin, ots-egin. | atotsi.
llamarada, sugaŕ, gaŕ, kaŕ.
llamarse, eritzi. | *que se llamaba José*=Joseba zeritzana.
llameante, gaŕden, gaŕtsu.
llamear, gaŕ-izan, gaŕtu.
llana, plaunkai. | ingoski. | zelai, lau.
llanada, lau, zelai, edatu.
llanamente, lauki, legunki.

llaneza, lautasun, bakuntasun.
llano, lau, beŕdin. | *de llano* =lauki. | luze, zelai, edatu, elge.
llanta, paldo, ugal, ugel, uztai, ustei, aun. | lama.
llantén, zain-belaŕ.
llanto, negaŕ, nigaŕ. | urtueri.
llanura, lautasun, beŕdintasun. | lau, nau, laba, zabaltoki.
llar, laratz, elaratz, elatz, gelaratsu, labatz, lagatz.
llave, giltz, kako, gako, eŕskai. [gako-uztai.]
llavero, giltzai. | giltzuztai,]
llavín, gakorde.
lleco, luŕ lantzaka.
llegada, eldutze, —rañotze, eldu, elgaro, eltze.
llegar, eldu —jardetsi, iritxi. | uŕendu, uŕbildu.
llegarse, —ratu, —rañotu, uŕendu, uŕbildu.
llenamente, naroro, gañezka, jori.
llenar, bete.
llenarse, asebete, okatu.
lleno, bete.
llenura, betetasun.
lleta, zil, kima, erne.
llevadero, eramakoŕ, jasankoŕ.
llevar, eraman, eroan.
lloradera, negaŕkeri, negaŕ-gezuŕ.
lloŗar, negaŕ-egin.
lloriquear, zinkurinatu, kuŕizkatu, musindu.
lloriqueo, argorio, muxin, negaŕ-muŕin, kuŕizka.
lloro, negaŕ, nigaŕ.
llorón, negaŕti, negaŕontzi, maskin. | zuain negaŕ-egiīe.
llorona, adiagiīe, erostale.
llorosamente, negaŕ-dariola.
lloroso, negaŕtsu.
llover, euri-izan, uri-izan.
llovioso, euritsu, uritsu.
llovizna, zirimiri, ziri, urixka, lanintz, gurme, landur, lanbro, langaŕ, lantxurda.
lloviznar, zirimiri izan.
llueca, kolok.
lluvia, euri (uri, eudi, eubri, ebi.) [ebitsu.]
lluvioso, euritsu, uritsu,]

M

m, eme, euzkerazko *mi.*
maca, uspel, orban.
macareno, zardain, edeŕ.
macarse, usteŕtu, umeldu.
macear, mazatu, gabitu, kabikotu. | zanpatu.
macelo, arakindegi.
macerar, beraztu. | ildura-

tu, ildumatu.
macero, gabidun.
maceta, lorontzi.
macicez, sendotasun.
macilento, zimel, me, igaŕ, meŕo.
macizar, sendotu, utsune- [ak bete.]
macizo, sendo, usagabe.
macoŋa, masasti.
macrocosmo, ludi.
mácula, orban, natu, eŕu, zikin. | ilun, itzal.
machaca, itzontzi.
machacar, zapaldu, lerdakatu, zeatu. | liskaŕtu, lipiztu.
machacón, kalaka, txasko.
machada, akeŕ-talde. | erokeri.
machado, eguŕ-aizkora.
machar, zapaldu.
machetazo, makets-ukaldi.
machete, ayetz, maketz, *maŕaz, maŕauza,* puyo, pedoi.
machetero, makeztari.
macho, aŕ, ordoski. | mando, mandaŕ, kotxo, krotxo, kotzo. | bulaŕ.
machón, —bulaŕ (ormabulaŕ, zubibulaŕ...).
machorra, senge, antzu.
machucar, zanpatu, koskatu, oskatu.
machucho, zentzudun. | urtetsu, adiñeko.
madama, andere.
madeja, matats, mataz, astari, astalteko.
madera, zur, zurgiñaŕ, zurgiñaŕe, zurnaŕe.
maderable, zugai.
maderaje, zuaje, zuleri, zuderi, zureri. [zureri.]
maderamen, urtza, oltza,]
maderero, zurketari, olketari. | zurgin.
madero, zur, lazagai.
mador, eze, ezede.
madrastra, ugazama, azama, amaizun. [negi.]
madraza, amako, ama o-]
madre, ama. | *del río*=uberku.
madrecilla, erku.
madreña, eskalaproi, eskalaroin, kalotx
madrero, amazulo, amakoi.
madreselva, auntz-osto, ayen zuri, ezkeŕ-ayen, sasi-ama.
madriguera, sai-zulo, *gordegi,* kabi, abi, kafi.
madrilla, kizkatu, loina, loira.
madrina, amandre, amabitxi, amautxi, amaidin, maidin, ozama, amedeŕ, *ama besoetako, ama ponteko.*
madroño, guŕbiz (guŕpitz, buŕbuz, kulubiz, kuŕkutz, kurkus), kaudan.
madrugada, goizalde, goizaldi. [goiztaŕ, goiztiaŕ.]
madrugador, goitzale,]
madrugar, goiz-jaiki.
madurar, eldu, ondu, umatu, zoritu, zoitu, lerindu, narotu.
madurez, eldutasun, lerintasun, umotasun.
maduro, eldu, ondu, lerin, naro, zori, zoi, umo, imo.

| zentzudun, zuŕ.
maestramente, trebeki, oituki.
maestre, jaun, nagusi, buru.
maestrear, irakaslaritu.
maestresala, mai-zai.
maestrescuela, ikastol-irakaslari.
maestría, artezi, trebetasun.
maestro, irakaslari.
magaño, itun, erkin, zimel.
magaña, atzipe.
magia, aztikeri, sorginkeri.
mágica, aztikeri. | azti.
mágico, aztiaren. | lilluragaŕi, gelgaŕi. | azti.
magin, kozko, kasket, buru, irudimen.
magisterio, irakaskintza.
magistrado, zuzenburu. | goi-epaikari. [deŕki.]
magistralmente, trebeki, e-]
magnánimo, bioztun, gogo aundi. [anndizki.]
magnate, andiki, aundiki,]
magnificar, goretsi, andetsi.
Magnificat, Ander Neskutza'ren abestia.
magnificencia, anditasun.
magnífico, eskuzabal, eskuase. | edeŕ.
magno, aundi, goreneko.
mago, azti, aztu. [geliki.]
magra, azpiki, azpi, geli,]
magrez, igaŕtasun. [aŕ.]
magro, igaŕ, iñaŕ, giñaŕ, gi-]
magüeto, txal. [latune.]
magulladura, zapaldi, ma-]
magullar, zapaldi, malatu, maukatu.
mahometano, maomaŕ.
mahometizar, maomaŕtu.
maido, zaunka, aunka.
maiz, arto. [artadi.]
maizal, artaloŕ, artalanda,]
majada, ardoki, abeletxe, alaune, alaleku, saisgo, saroi.
majadería, astakeri.
majadero, kaiku, koko. | gabiko.
majal, aŕaintza, aŕaitza.
majar, zapaldu, lerdakatu, gabikotu, sapindu, sapiñatu, malukatu, astotu, zeatu, garbatu.
majestad, andientza. | bakalduntasun
majo, aŕoxko. | *poner majo a uno* = goxua jaŕi. | apaindu.
mal, gaitz, txaŕ. | gaizki, txaŕki. | *sentirse mal*= gaitz-izan. [kitza.]
mala, idazki-zoŕo. | idaz-]
malacuenda, ziŕiko.
malamente, gaizki, txaŕki.
malandante, zorigaitz, gizajo.
malandanza, zoritxaŕ.
malandrín, biguŕi, galuts, gaizkin.
malar, matalezuŕ.
malatía, usteri.
malato, usteri, usteridun, ustertun. [zoritxaŕ.]
malaventura, zorigaitz,]
malaventurado, zorigaiztoko. [irioile.]
malbaratador, ondatzale,]
malbaratar, merkegi saldu. | ondatu.
malcaso, belzkeri.
malcocido, baŕuki, sabelki,

biŕtzai, gibel-eŕayak.
malcomer, uŕijan.
malcomido, januŕi.
malcontento, minduru, mutuŕ, pintzu. | nabasi, istilukari.
malcriado, gaizki irazia.
maldad, gaiztasun, txaŕtasun. | gaiztakeri, txaŕkeri, dongakeri.
maldecir, dongetsi. | gaitz-esan, birau-esan, aindura tu.
maldiciente, dongesle, birauzale, mii ziki, aindurati, añenti.
maldición, dongeski, birau, irao, aindura, añen, gaizkots.
maldispuesto, ezongi, zurgulu. | ez gertua.
maldita, mingain, mii.
maldito, dongetsi. | biguŕi, gaizto.
maleabilidad, igekoŕtasun.
maleable, igezkoŕ, iezkoŕ, biguin, guri.
maleante, gaiztotzaīle, gaizkoŕ.
malear, gaizto-erazi, gaiztotu, txaŕtu, galerazi.
malearse, gaiztotu, txaŕtu, galdu.
malecón, ugain.
maledicencia, aopaldi, gaitz-esan.
maleficiar, kaltegin, gaitzegin. | soreztatu, sordeztatu, *deabrutu.*
maleficio, soŕginkeritiko kaltea.
maléfico, azti-gaizkiīle. | gaizkoŕ, aiduŕ.
maléolo, oŕkatilla, aztal-beaŕi, apalaŕdatz.
malestar, ezondo, ezongi, ezongi-aldi, erisko.
maleta, zoŕoto, kaltzaŕpe-sare.
malevolencia, gaizki-nai.
malévolo, gaitzale, gaizkiīle, gaizpera, txaŕbere, aiduŕ.
maleza, belaŕtza, belaŕtsu, sasmodoi, sasi, ziŕkin.
malgastador, ondale, ondatzaīle. [dirua iroin.]
malgastar, igatu, ondatu,
malhablado, ao zikin, mii ziki, mii gaizto, mii zoŕotz.
malhadado, zorigaiztoko, astrugaitz, zorti, zortsu.
malhechor, gaizkiīle, gaiztokin.
malhojo, belaŕkin, oŕbelkin.
malhumorado, saputz, lañotu.
malicia, gaiztokeri, --eri, dongakeri, amaŕu, maŕuko. | txaŕbere, biguŕkeri.
maliciar, gaiztoz egin, esan edo uste-izan.
maliciosamente, gaiztoz, gaitzustez.
malicioso, gaitzuste, malmuts, maltzuŕ, amaŕuti, zakuŕ.
malignar, gaiztotu, kutsutu.
malignidad, gaiztokeri, biuŕikeri, maltzuŕkeri.
maligno, gaizpera, txaŕbere, aiduŕ, biuŕi, gaizto.
malintencionado, gaizkinai, gogotxaŕeko.

malmeter, ondatu, iroin, banatu. | gaizpideratu, gaizpidaldu.
malmirado, gaitziritzi.
malo, gaizto, txarr. | *a malas*=gaiztoz. | gaixo, eri. | zail. | *el malo*=gaizkin edo goteungea.
malograr, galdu, lorindu.
malograrse, gaizpetu, lorindu, geldu, galetsi.
malparado, kaltedun.
malparir, aurra galdu.
malquerencia, gaizkinai, gibelmin.
malquistar, etsayerazi.
malquisto, gibelminduru, gaitziritzi.
malrotar, ogasuna ondatu.
malsano, osasun-kaltezko. | erisko. [-erraile.]
malsin, gaitz-esale, gaitz-]
maltrabaja, mandil.
maltratar, etendu, amurratu, jasan-erazi, tirabirakatu.
malucho, ez ondo, erisko, mali, zilimala, zurgulu.
malva, malba, malma, zibuin, ziguin, zigin.
malvado, donge, deunge, gizatxar.
malvavisco, zigiboila.
malvender, merkegi saldu, ondatu. [ua sautu.]
malversar, bidegabeki dir-]
malvezar, gaizki oitu.
malviz, birigarro, biligarro.
malla, sareki.
mallar, sare-egin.
mallo, malo.
mama, ugatz, titi, titi. | ama.
mamá, ama, amatxo.
mamada, edoskaldi.
mamadera, edoskai.
mamador, edosle.
mamanfón, esnetako.
mamar, edoski, idozki. | idetsi, iretsi.
mamario, bularreko. | *glándula mamaria* = bularr-sagarra.
mamarrachada, ergelkeri.
mameluko, erozka, kaiku.
mamifero, ugaztun.
mamilla, ugatz.
mamón, esnetako, iñutume, iñutaur. | esnezale.
mamoso, esnezale.
mamotreto, inguraztí. | idaztitzar.
mampara, atorde.
mamposteria, arlankaitz.
mamprezar, bezatu.
mana, ortzetiko jaki. | lizarki.
manada, eli, talde, eletalde, sail. | eskubete, eskukada. [| darion.]
manadero, eli-zai, altxon.]
manantial, iturbegi, iturburu, urarte, iturregi, urbegi, ursorgu, uturbegi, urkuntza, utorki.
manar, jarion, jario, jarian, jariatu, erion, inotsi.
manaza, eskutzar.
mancamiento, elbarri, uspeldura.
mancar, elbaritu, eskuildu, —ildu, ilaunditu, maingutu.
manceba, oakide. [dego.]
mancebia, lizun-etxe, oaki-]

mancebo, mutil, gazte. | nerabe, neŕabe, norabe. | mutil-zaŕ.
mancer, emagaldu-seme.
mancera, goldesku, aresku, goldekideŕ.
mancilla, orban, lizundura.
mancillar, orbandu.
mancipar, menpetu, menperatu, eskuperatu, eskurandu.
manco, besamotz, eskumotz, eskuil, elbaŕi.
mancomún, launka, lagunka.
mancomunar, elkaŕtu, laukatu. [ak lotu.]
mancornar, uztaŕitu, adaŕ-]
mancuerna, uztaŕkide.
mancha, orban, orbain, lauso, nata, leŕtzo, izpil, eŕu, erdoka, lizun, teyu, zeta, zetaka.
manchado, orbandun, natudun, zetakatu, orbantsu, plapatu.
manchar, orbandu, loitu, izpildu, lertzotu.
manda, eskeintza. | il-nai, azkenai. [mezulari.]
mandadera, mandatari,]
mandado, agindu.
mandamiento, agindu.
mandante, agintzaīle.
mandar, agindu. | il-naiz utzi. [dari.]
mandarín, agintari, agin-]
mandatorio, mezulari.
mandato. agindu, agintz. | oin-garbiketa.
mandíbula, litain-ezuŕ, matalezuŕ, matelezuŕ.
mandil, altzo, altzain, *mandeŕe.*
mandilón, beldurti.
mando, aginbide, nagusigo.
mandón, agintzale, legetsu.
mandrachero, joko - etxejaun.
mandracho, joko-etxe.
mandrágora, uŕilo.
mandria, txaldan, txotxolo.
manducar, jan. [ali.]
manducatoria, jaki, janari,]
manear, aberea uzkaldu, estekatu.
manejable, erabilkoŕ.
manejar, erabildu, eskutaztu, eskutatu. [biltze.]
manejo, erabilkunde, era-]
manera, era. | *a la manera* =eraz, era*ra.* | *a manera*=lez, bezala.
manes, il-itzalak.
manfla, emalizun.
manga, maunga, mauka, ukorde. | ur jaiki, añada, | besoerdi.
mango, kideŕ, kidaŕ, kirten (kirtain, kerten), zorten, aŕbide, lopide, — esku, ugi.
mangueta, ziritz-urontzi.
manguita, azal.
manguito, besoerdi, *mankerdi, maukerdi.*
mani, eskuti-ogi.
mania, zorakeri. | naikeri.
maniaco, zoro, iñozo, kaskatsu.
maniatar, estekatu.
maniático, zoro, iñozo, kaskatsu.
manicomio, erotegi, erategi.
manicorto, esku-itxi.

manida, egotoki, *gordegi.*
manido, eskutu. | umel, usteŕ.
manifesfación, ageŕkun, aitoŕ, aitoŕpen, ageŕpen, irakuspen. | aitoŕkunde, ageŕkunde, erakuskunde.
manifestador, ageŕkari, erakuslari.
manifestar, erakutsi, aitoŕtu, ageŕtu, nabartu.
manifiestamente, agirian.
manifiesto, ageri, erakutsi, aitoŕtu. | dei, ageŕkai, iragaŕi, iragaŕki.
manigueta, kideŕ, kidaŕ.
manija, kirten, kirtain, kerten.
manijero, lanari-zai.
manilla, besostun.
maniobra, esku-lan. | egikera, ante, arte. | gudari--ibiĺketa. [ibilkatu.]
maniobrar, esku-landu. |
manipulador, erabiltzaīle.
manipular, erabildu, eskukatu. [kuzkera.]
manipuleo, eskuzketa, es-
manípulo, besain.
manir, ustertu, umeldu.
manirroto, emakoi-egi, ondatzaīle, ondale.
manivacio, eskuts.
manivela, eskuleku, kideŕ, elbide.
manjar, jaki. [—ztaldi.]
mano, esku. | emanaldi,
manobrero, istun-garbitzaīle
manojo, eskuda, eskudaka, eskubete, eskumen, soŕta, maltzo, espal, azao.
manopla, esku-zoŕo.
manosear, maŕoskatu, mastrakatu, eskuztatu, eskukatu. [purtzika.]
manoseo, eskuketa, eskuka,
manotada, eskukada, eskukara, zaflada, zaplada.
manotear, eskuz jo, zaplatu. | eskuak erabiĺi.
manquedad, maingeri, maingutasun, eskuil, elbaŕitasun.
mansamente, oleki. |geldiro.
mansedumbre, otzantasun. | oletasun.
mansión, – ola, egonaldi. | egotoki, ateŕpe. | *hacer mansión*=gelditu, *geratu.*
manso, otzan, ole, eme, eskukoi. | jualdun, galdun.
manta, burusi, koñore.
mantear, burusian goraberatu.
manteca, bilgoŕ (bilkoŕ, milgoŕ), guri, urin, gantz, gazkeza, koipe. [patsu.]
mantecada, bilgoŕtsu, koi-
mantecoso, koipatsu, guri-do, gantzatsu. [*balon.*]
mantel, zamau, zamu, *ta-*
mantelete (de guerra), zurgeriza. [irozo.]
mantener, elikatu. | eutzi,
mantenimiento, elikatura. | ali, janari, bizikai.
mantequera, gantzazal.
mantequero, bilgoŕgiīle.
mantequilla, gurin, guri.
mantero, burusigiīle.
mantilla, burestalki. | koñore, —oyal. [tzustel.]
mantillo, luŕustel. | goro-

manual, eskurako, eskuetako, eskuko, eskuaŕ.
manualmente, eskuz.
manubrio, kideŕ, elbide, lopide. [ola.]
manufactura, esku-lan. |]
manumitir, lagatu, largatu.
manuscrito, eskuidatzi.
manutención, elikatura.
manzana, sagaŕ. | *de casas* =etxadi. [di, sagaŕdoi.]
manzanar, sagasti, sagar-]
manzanilla, laŕanbilo, lilibitxi. [gaŕtze, sagaŕtza.]
manzano, sagaŕ-ondo, sa-]
maña, antze, artezi, ante, antere. | soŕta, eskuda. | argorio.
mañana, goizalde, goiz. | biaŕ, biyaŕ, bigaŕ. | *a la mañana siguiente*=biaramonean. [nuŕatz.]
mañanica, goizaldi, egu-]
mañería, antzutasun, sengetasun, legoŕtasun.
mañero, maltzuŕ, malmutz.
mañoso, antetsu, artetsu, —tako (askotako...)
mañuela, maltzuŕ. | esku--trebe.
maqueto, motz, belaŕimotz, eŕdeldun, eŕdeleŕitaŕ.
maquila, laka, laki, sari (bolu-sari...)
maquilar, lakatu.
maquilero, lakari.
máquina, lankai, lakin, ziaŕki, — ki (joki, joski, aizeki...). | *a toda máquina*=egiñalean. | *máquina de escribir*=idazkin. | *de tren, vapor*=buzkin.
maquinación, maltzuŕkeri.
maquinalmente, oaŕkabe.
maquinar, estalgiz zerbait gertu.
maquinista, buzkindari.
mar, itsaso, iz.
maraña, belaŕtza. | matats.
marasmo, loŕtasun, sogoŕtasun. [*marauri.*]
maravedí, eunen, *ardit,*]
maravilla, gelgai, begirakai. | iĺeŕi-lili.
maravillar, geldu, aŕitu.
maravillosamente, gelgaŕiro, aŕituki. [gaŕi.]
maravilloso, gelgaŕi, aŕi-]
marca, eŕki. | gizabete--neuŕkin. | oska, koska, oxka, iñuŕkun. | *de marca*=bikañena.
marcador, ikuŕəzle.
marcar, galgatu, ikuŕaztu, koskatu.
marcial, gudazko.
marco, uztaŕi, uztai (ate-uztai...) | *de puerta*=koloma.
marcha, ibiltza.
marchar, iŕten, joan, bide--egin.
marchitar, belaskatu, igaŕtu, iñaŕtu, zimeldu, zimildu, pirtxildu, faundu.
marchito, belaska, igaŕ, iñaŕ, zimel, zumel, zimil, pirtxil, faun.
marea, ugoibe, itsasaldi.
mareaje, itsaspide.
mareante, itsasozti.
marear, itsasoratu. | nekatu.
marearse, itsas-jo.

marejada, itsaski, itsasandi, latzaldi, jaso, sagail, ezkeŕ-dantzari. [min.]
mareo, itsas-jo. | neke, loŕ,]
mareta, olaŕo, uñaŕo, uinaŕo.
maretazo, itsaski.
marfil, boli.
marfileño, bolizko.
marfuz, egotzi. | atzipeti.
marga, merla, tupaŕi. | *maŕaga*.
margal, tupaŕitsu.
margar, merlaztatu.
margarita, txingi.
margen, eŕtz, karel, zeŕenda bazteŕ.
margenar, eŕtzargitu.
marginar, eŕtzeko, eŕtzaren.
marginar, eŕtzargitu. | eŕtzatu. [ladun.]
margoso, tupaŕidun, mer-]
marguera, merlategi.
María, Miren. | *Sor María*=Miren Aizpa. | *José María*=Joseba Mirena.
Mariano, Miren—. | *culto mariano*=Miren-guŕtza.
marica, pica. | atso-gizon.
maricastaña, Adan-aldiko, aspaldiko. [donkeri-zale.]
maricón, atso-gizon. | so-]
maridable, ezkon-legezko.
maridablemente, ezkon-legez. [sun.]
maridaje, elkaŕtasun, bata-]
maridar, ezkondu. | elkaŕtu.
maridazo, senaŕ onegi.
marido, senaŕ. [kut.]
marimacho, zargasta, zu-]
marimanta, lonpipa, amalau *zaku*.
marimorena, akaŕ, alaka, atela, liskaŕ, ankaŕ.
marina, itsasalde. | itsaskintza. | ontzidi.
marinería, itsaskintza.
marinero, itsas-gizon, itsasarotz.
marino, itsastaŕ, itsasoko. | ontzi-mutil, ontzi-gizon.
marión, polaio.
mariposa, mitxiŕika, altxabili, atxamini, atximini, txiriḅili, txiribiri, txirita, tximiŕita, tximiŕika, txiruliru, txipeleta, txipiīleta, ulifarfaiīa, inguma, jainkoīo.
mariposear, gogo-aldatu.
mariquita, amona gona goŕi.
marisabidilla, pertxeta, perxenta.
marisco, magurio.
marisma, padura, urtoki.
marital, ezkon-legezko.
marítimo, itsastaŕ, itsasoko.
marmita, tupin (topin, tupi, tipin, dupin), kantxin.
marmol, atxurdin.
marmoleo, atxurdiñezko.
marmolería, atxurdiñak. | atxurdin-lan. | atxurdinola.
marmolista, atxurdinlari.
marmóreo, atxurdiñezko.
marmota, musar, mixaŕ, mixu.
maroma, goroiki lodi.
marón, polaio.
marqués, eŕki-jaun.
marquetería, olgintza.

marra, uts, utsune.
márraga, maŕaga, kapa.
marrajo, amaŕuti, mamaŕu. | maltzuŕ, malmutz, zakuŕ. [ma, uŕdanga.]
marrana, zeŕi uŕiza, uŕda-]
marranada, uŕdakeri, zeŕikeri.
marrano, zeŕi, uŕde, ordots.
marrar, uts-egin, kale-egin. | zuzenkatu. [ako.]
marras (de), lenagoko, ar-]
marrazo, maŕauza, maŕaz.
marrillo, adaŕki motz.
marro, atzemanka, esku--eskuka.
marroquí, maŕokotaŕ.
marrubio, lekugi.
marrulleria, amaŕukeri, trebekeri.
marrullero, amaŕuti, amuŕutsu, trebekeritsu.
marta, emakume gezuŕton. | pototxa (potox, pitotxa, pitoxa), txotxontxa.
martes, asteaŕtea.
martillador, maīukatzaīe, maīukari.
martillar, maīukatu.
martillazo, maīuka.
martilleo, maīuketa.
martillo, maīu, maīo, maīuska, maīuka.
martin (pescador), uroīo, txatiko, urtxori.
martinete, gabi, kabi, gabiko, tunkutun.
mártir, ziñopa.
martirio, ziñopatz. | neke, loŕ, min.
martirizar, ziñopatu. | nekarazi, naigabetu, atseka-
betu.
martirologio, deundegi.
marzo, martxua, epaiīa.
más, geyago, aboro, oboro, —ago (txaŕago, zaŕago, etoŕikoago...) | ***estar de más*** = gañez egon. | ***a más*** = gañera. | ***lo más pronto posible***=alik eta lasteŕen.
mas, baño, ordea.
masa, ore, oŕe, pataska.
masada, landetxe.
masadero, landetxe-gizon.
masar, oretu, oratu, oŕatu, oatu.
mascar, kaŕauskatu, ausnauŕtu, ao-gozatu.
máscara, mozoŕo, mozolo, zomoŕo, zamoŕo, katamalo, katanaru, koko, mamu.
mascarilla, aŕpegi-mozoŕo. | aŕpegi-atz.
masculinidad, aŕtasun, aŕkitasun.
masculino, aŕezko, aŕki, ordoski, krotxo.
mascullar, txirimizkatu.
masera, oraska.
maseria, landetxe, basetxe.
masia, landetxe.
maslo, abere-buztan.
masón, oretzaŕ.
mastelero, ontziaga.
masticar, kaŕauskatu, kaŕuskatu, maluskatu, zeatu, ao-gozatu, zalapalatu. | gogaŕtu.
mastil, ontziaga, —aga, tantai, masta.
mastín, zabulo, artzaīol.
mástique, sabi, sarbi, txer-

pi, sabitegi, sarasabi.
mastranto, astamenda.
mastranzo, astamenda, atarágà, peldo.
masturbación, onankeri.
mata, bedaxka, txapar, mulu. [*ka.*]
matadero, abere-iltoki, *pi-*]
matador, eraile, iltzaile.
matadura, zauri.
matajudio, lasun.
matalotaje, ontzi-ano, orni.
matanza, ilketa, erailketa, erailkintza, sakail, ilkintza.
matapeiros, mutiko nabasi.
matapulgas, astamenda, atarága. [itzali.]
matar, erail, il, kalitu. |]
matarife, abere-iltzaile, arakin.
matasanos, sasi-sendalari.
mate, margul, zurbil, zurpil.
matear, aldakatu.
materia, gai (segai, izakai, gelgai...) | iro, zoldi, osu, usu.
material, gaiki, —ki (gauzaki...), gaitsu. | ikugai, ukigai. | *materiales de construcción* = etxegintzarako gayak.
maternal, amatar, amatiar.
maternidad, amatasun, amago.
materno, amatar, amaldeko.
matinal, goizeko, goizaldeko.
matiz, litsa.
matizar, margoak eraztu.
mato, basdaska, zazkardi, sapar.
matón, burukari, burukari.
matorral, sapar, darte, lutxaki, sargatze.
matoso, bedaskatsu.
matraca, karaka, kalaka, txalapatapa, txilipata, txalapeta.
matraquear, karakatu.
matraquista, kalaka, palpara, elontzi. [arin.]
matrero, trebe, maltzur,]
matricida, ama-eraile.
matricidio, ama-erailtza.
matrícula, izen-leŕokada.
matrimonial, ezkontzazko.
matrimonialmente, ezkontza-legez.
matrimoniar, ezkondu.
matrimonio, ezkontza.
matríz, umetoki, aurtoki, umontzi, emasabel, amasabel, umeoi, aur-oe.
matrona, andere jasoa ta uren. | emagin.
matute (de), esku-azpiz, estalgiz.
matutear, esku-azpiz sartu.
matutinal, goizeko, goizko.
maullar, mau-egin. [auka.]
maullido, mau, miau, me-]
mausoleo, arilobi.
maxilar, matalezureko.
máxima, irabaskun, esakun, esangi.
máximamente, batez ere.
máximo, oroz gain, goreneko.
mayal, idabur, idaur, idar.
mayar, mau-egin.
mayo, mayatza, loreila, orila, ostroil, ostoil, ostoaro.

mayor, aundiago, —ago. | nagusi. | *de edad*=eskudun. | *vender por mayor* =askoka saldu.
mayoral, artzai-nagusi, mutil-nagusi, moŕoe-nagusi.
mayorazgo, nagusitasun, lenendasun.
mayordomía, etxe-zaitza.
mayordomo, etxe-zai, etxe-zain, jauregi-zai, otsei-nausi.
mayoría, —agotasun. | geyenen. | alde-nagusi. | geyenen-gain. | *seis votos de mayoría*=sei autaŕki geyenen-gain.
mayormente, batez ere.
mayúscula, izki laŕi.
maza, agoa. [*ziga.*]
mazmorra, leotz, *ziega,*]
mazo, gabi, gabi-igun, gabi-iruin, kabiko, erbil, *boŕa.* | pilo.
mazonería, ormagin-lan.
mazorca, aŕdatzada, aŕdatzari. | buru (artaburu...), morkol, lokotx.
mazorral, oyes, zakaŕo.
mazorralmente, oyeski, zabaŕki. [neri dagokit.]
me, neri. | *me pertenece*=]
meada, pizaldi, gernu-aldi. | piz, gernu.
meadero, piztegi, osintegi.
meados, urixuri, piz, gernu.
meaja, pizkat, ondaŕ.
meandro, okeŕune, zeaŕune, ingurune.
mear, piz-egin, gernu-egin, gernutu.
mecedora, gorgoin.
mecer, gorgoñatu, goraberatu, aronatu, oŕonatu.
mecha, biuŕtu, muŕtu, *mitxa,* dunda, neka. | gizen-zeŕa.
mechero, biuŕtu-odi.
mechón, galpaŕ.
medalla, domiña.
médano, ondaŕ-pil.
*media, galtz*erdi, *kaltz*erdi. | *media docena* = amabiko-erdi.
mediación, bitaŕte, araŕte.
mediado, erditsu. | *a mediados de aquel mes*= il aren erdi-aldetsu.
mediador, bitaŕteko, aŕtekari.
medianamente, —tsu.
medianero, bitaŕteko, erdiko. | aŕtekari.
medianía, erditasun, erditsu. [ala olako.]
mediano, erditsu, erdiki. |]
mediante, bitaŕtez, lagun, —pean. | *Dios mediante* =Urtzipean, Urtzi lagun.
mediar, erdirañotu, aŕteratu. | bitaŕtetu, aŕtetu.
mediatamente, besteren bitaŕtez.
medicación, sendaketa, osaketa, osabide, osakunde.
medicamento, sendakai, sendaki, osakai, osaki.
medicastro, sasi-sendalari.
medicina, sendakintza, osakintza. | sendakai. osakai, osaki. [dakoŕ.]
medicinal, osasunkoŕ, sen-]
medicinante, sendatzale.
medicinar, sendakia eman.

medición, neurketa, neuraldi. [eruskin.]
médico, sendalari, osalari,]
medida, neuri (neguri, ori). | neurkin.
medidamente, neuriz.
medidor, neurtzale.
mediero, galtzerdi-gile. | erdidun, erdiko.
medio, erdi. | erdoki. | bide, zuzemen, arte, tarte.
mediocre, erditsu.
mediodía, eguerdi (eberdi). | *hacer mediodía*=bazkaldu. | ego-alde.
medir, neuritu, neguritu. | einkatu. [arpe.]
meditabundo, gogarpe, o-]
meditación, gogalpen, gogalkunde.
meditar, gogaldu.
mediterráneo, lugarteko, luraarte. | *Mar Mediterráneo*=lugartiz.
medium, bitarteko.
medra, obari.
medrana, belduŕ.
medrar, azi. | *el trigo*=zogitu. | obetu.
medro, obari. | azi, azkera.
medrosamente, beldurez.
medroso, izupera, beldurti, beldurkor, itzalgaizkati.
médula, muin, un, gun.
medular, muineko.
meduloso, muindun.
medusa, aumal.
mefitico, arnas-kaltekor.
mégano, ondar-pil, aremeta.
mego, otzan, on-uts.
mejana, ugartetxo.
mejilla, masail, matrail, matel.
mejor, obe. | obeki.
mejora, obari. | ongi-aldi.
mejoramiento, obekuntza.
mejorar, ondu, obetu, obeagotu, ongitu, ungitu. | *de aspecto*=irazitu.
mejoría, obari. | ariñaldi, ontaldi, obekuntza.
melada, ezti-ogi.
melado, ezti-margodun.
melancolía, murin, uzkurtasun, ilkeri, ileri. | beltzura, gotilun.
melancólico, mudurí, uzkur, beltz.
melancolizar, atsekabetu.
melancolizarse, lor-izan.
melcocha, ezti gogor.
melena, galpar, moto, buru-aurki, pilda, burukote, burute, buruite. | zamar, azkonar. [gizon.]
meleno, basa-gizon, larde-]
melenudo, galpardun, iletsu, motodun.
melero, eztiketari.
melgar, melkadi.
melica, grosain.
melifero, eztidun.
melificado, eztitsu.
melificar, ezti-egin.
melifluamente, eztiki.
melifluidad, eztitasun.
melifluo, ezti-jario, eztitsu.
meliloto, itsabalki, uso-belar, irusta, pagosa. | zoraska, erdi-zoro.
melindre, koxo-mota. | ao-zurikeri, milikeri, kupera.
melindroso, ao-zuri, muka, meleka, merda, milika,

kuperatsu, kuperati, ergel, mirgitsu, kiskil.
melisa, gaŕaiska.
melito, eztiki.
melocotón, mujika, musika, mixika, mixtika, mertxika.
melocotonero, mujika, muxika, mixika, muxilka.
melodía, eresintasun.
melódico, eresin.
melodioso, eresintsu.
melodrama, esantzeŕki, eresantzeŕki.
melolonta, kotxu.
melomanía, eres-zalekeri.
meloso, eztitsu, eztidario. | legun.
mella, koska (koroska, kroska, ozka), akatz, makatz, kamutz, amuts, kamer, bardaĪa, pitz.
mellar, koskatu, akaztu, matzitu, markestu, kamertu, kamustu, amustu.
mellizo, bizki, biki, bibiro.
mellón, lasto-zuzi.
membrana, mintz, mintzi, mitz, pintz, printz.
membrete, idazki-oroigai. | jatei. | idazki-buru.
membrillo, indisagaŕ, idasagaŕ, irasagaŕ, iĪaŕ-sagaŕ, miru-sagaŕ.
membrudo, eŕozu, eŕotsu.
memento, oroitzaldi.
memo, txaldan, txaldaŕ, gelbera. [mutagaŕi.]
memorable, oroigaŕi, go-]
memorando, oroigaŕi.
memorandum, oroikidazti.
memoria, oroimen. | oroipen, oroitzaŕe, oroit. | *dotar de memoria*=oroimendu. | *de memoria*=buruz. | *memorias!*=goraintzi, gorantzi!.
memorial, oroikidazti. | eskapide.
memoriόn, oroikoŕ.
memorioso, oroikoŕ.
menaje, tresneri, tresnak.
mención, aipa, aitapen, izendapen.
mencionar, aotu, aipatu, aipatu, aitatu, izendatu. | jaulki, edestu.
mendaz, gezuŕti.
mendicante, eskalari, eskeko, eskatzaĪe, eskale.
mendicidad, eskekotasun, eskaletasun.
mendigar, atez-ate eskatu.
mendigo, eskeko, eskale, beaŕtsu. [kuŕ.]
mendoso, okeŕ, gezuŕ, ma-]
mendrugo, otondo, ogi--muskin, mokoŕ, ogi--poŕokin.
meneador, erabiltzaĪe.
menear, erabiĪi, zirkin-eragin, igitu. | *la cabeza*=kolokatu. [kin-egin.]
menearse, ibili, igitu, zir-]
meneo, zirkin, igidura, irabio, ibil. | zigoŕkada.
menester, beaŕ. | egikizun. | tresna.
menesteroso, beaŕ, onbeaŕ, beaŕdun, beaŕtsu, ez iduki.
menestra, belaŕki.
menestral, otsein, ogiko, otarotz.
mengano, sandia, berendia, alako.

mengua, uŕitze, txikitura, betiera. [be.]
menguadamente, ospe-ga-]
menguado, txaldan, txatxaŕ, belduŕti. | zeken, kazkaŕ. | txikitu, estu, estura.
menguamiento, uŕi-aldi, beitiera.
menguante, duŕin, daberan, bera, beera. | urbera, urberaldi. | ilbera, zarbaŕiaŕte. | gutxi-aldi.
menguar, beratu, betitu, gutxitu, gutitu, uŕitu.
mengue, txeŕen, gaizkin.
menhir, aŕizka, oroigai.
menologio, geŕkaŕen deundegi.
menor, txikiago. | *el menor* =txikiena. | *frailes menores* = anaide txikaŕak. | *al por menor*=ziatzez, gutxika.
menos, gutxiago. | ez, atera, landara, lekora. | *todo menos eso*=ori ez, dana.
menoscabar, txikitu, txikaŕtu, uŕiagotu, jausi. | ospea iīundu.
menoscabo, jauspen, txikitze, kalte. | *en menoscabo de*=aren kaltez.
menospreciar, gutxi-etsi, apaletsi, ezetsi, gaitzeritzi.
menosprecio, ezespen.
mensaje, gezna, mezu.
mensajeria, aldizka-guŕdi. | aldizka-ontzi.
mensajero, mezudun, geznadun, *mandatari*, mezulari, geznari, beŕi-eramaīe.

menstruación, emalege.
menstrual, emalegearen.
menstrualmente, iīero.
menstruante, emalegedun.
menstruar, ilberatu.
menstruo, iīodol, ilbera, iīete, emalege, astagaitz.
mensual, iīeroko, iīabeteroko. | iīeko.
mensualidad, iīari, il-sari, iīeko, iīabeteko.
mensualmente, iīero, iīoro, iīabetero.
mensurar, neuŕitu.
menta, batan, peldo, itze--belaŕ, *menda*.
mentado, aipatu, aitatu, ospetsu.
mental, gogozko, zentzuzko.
mentalmente, gogoz, zentzuz. [tu, izendatu.]
mentar, aotu, aipatu, aita-]
mentastro, astamenda, ataŕaga, peldo.
mente, gogamen, adimen, ol.
mentecateria, astakeri.
mantecatez, astotasun, ergeltasun.]kaīuska.]
mentecato, kaiku, aiduŕ,]
mentidero, solastoki.
mentido, gezuŕezko.
mentir, gezuŕ-esan.
mentira, gezuŕ, kalamu.
mentirosamente, gezuŕez.
mentiroso, gezuŕontzi, gezuŕti, mingain zuri. | gezuŕezko.
mentis, gezuŕ-diok!
mentor, irazlari.
menudamente, zeatzez.
menudear, askotan egin, —tatu. | askotu, auniztu,

ugaritu, geyagotu, —agotu.
menudencia, txikitasun, gutxitasun. | ze, xe, zirimiri, zirimara, kozkoŕ, kozkoŕkeri. | zeaztasun, zintzotasun. [laŕi.]
menudero, diru-xe-aŕema-
menudillos, baŕuki, sabelki, sabli, biŕtzai. ṯaŕo,
menudo, ze, zee, zeatz, txakaŕ, kaskaŕ, kaizkaŕ. | moni, muni (txeŕimunik...)
meñique, ziñaŕ, beatz txikaŕ.
meollo, muin. | mami, mamutz, manbul. | *de la tierra*=lumami.
meón, pizontzi.
mequetrefe, gizon usaŕtu ta ezereza. [soilki.]
meramente, uski, soiḷik,]
merar, lobelak nastu.
mercachifle, bitxi-saltzaḷe.
mercader, merkatzaḷe, azokari, saloskari.
mercaderia, salgai, saloskai.
mercado, baku, *azoka,* zei.
mercancía, erosalketa, salerosketa. | salgai, salgei, salei, salkin, salkari. | *tren de mercancías* = salgai-bultzi. | *merkataritza, merkaŕsari,* saleroskintza.
mercante, erosaltzaḷe, salerosle.
mercantil, salgaizko.
mercantilismo, txanpontzale. [-arauz.]
mercantilmente, salosketa-]
mercar, erosi.
merced, sari (lantsari...). | eskaŕ, emai, *mesede.*
mercenario, langiḷe, moŕoe, nekazari.
mercería, purtxileri, bitxi-salketa. | bitxi-saloki.
mercero, bitxi-saltzaḷe.
mercurio, ziḷaŕbizi, uŕabizi.
merchante, salerosle, *merkatari.* [abe zataŕtsu.]
merdellón, moŕoe ala mir-]
merdoso, zikintsu, kakatsu.
mere, uski, soilki, soiḷik, arazki.
merecedor, irabaztun, —gaŕi dan.
merecer, —gaŕitu (sarigaŕitu, txalogaŕitu...), irabazi, ibazi. | loŕtu, jardetsi, iritxi. | aldin-izan. | *eso merece tanto*=ori ainbesteren aldin da *(baliyo* du.)
merecidamente, —gaŕiro, bidez, zuzenez.
merecido, irabazitako, irabazi. [zi, ongai.]
merecimiento, irabazi, iba-]
merendar, azkaldu.
merendero, azkaltoki.
merendona, azkari ugari.
meretriz, emagaldu, emalizun, uŕdaska.
mergo, glope.
meridiano, eguerdiko, eguerdi.
meridional, ego-aldeko.
merienda, azkari, aŕatsaldeko. | *de pan y vino*=segizi.
merino, ardi-mota. | ibaŕ--jaun. [gai.]
mérito, irabazi, ibazi, on-]
mérito, —gaŕi. [dala.]
meritoriamente, irabazten]

meritorio, sarigaŕi.
merla, zozo. [legazki.]
merluza, legatz, lebatz. |
mermà, lerma, koska, oska.
mermar, lermatu, gutxitu, uŕitu, muŕiztu, aitu, ertu.
mero, uts, soil, tipil.
merodeador, napuŕ, lapuŕ.
merodear, napuŕtu.
merodeo, napuŕkeri, aŕapaketa, zuzna.
mes, il, ilbete, īlabete.
mesa, mai, main, maain, maai.
mesada, īleko.
mesana, atzeko aga (ontzian.) [bizaŕindu.]
mesar, eskuz īleindu ala]
mescolanza, nasmas, pataska, morokil, mordo-naste. [zai, irugai.]
meseguero, gurazai, irura-]
mesentérico, bare-sareko.
mesenterio, bare-sare, estaŕteko, esteki.
mesero, īleko lansari.
*meseta, eskal*buru, zurguburu. | ordoki, ordeka.
Mesias, Josu-Kisto, Bidaldua, Bidalia.
mesmedad, bereztasun, berez. [gizozte.]
mesnada, gudari-talde. |]
mesón, aŕoztetxe, *ostatu*.
mesonero, aŕoztari, *ostalari*.
mestizar, enda-nastu.
mestizo, enda-nastuko, odol-nastuko.
mesura, benetasun, zintzotasun, begirun.
mesuradamente, neuŕtuz, zuŕki.
mesurado, neuŕidun, ben, men, zin.
mesurar, ben-erazi.
mesurarse, neuŕpetu, neuŕaldu.
meta, jo-muga, elburu.
metafisica, orizti.
metáfora, itzizun.
metafóricamente, itzizunez.
metafórico, itzizunezko.
metamorfosis, biuŕketa. | aldakuntza.
metatarso, oñoŕazi.
metedor, saŕtzaīle.
meter, saŕtu, saŕerazo. | *ruido* = ots-egin, zarata--egin. [usaŕtu.]
meterse, saŕtu. | *en todo*=]
meticulosidad, izuperatasun, iziperatasun.
meticuloso, izupera, izipera, uzkuŕ, belduŕkoŕ, izukoŕ, izikoŕ.
metódico, aldidun, *ordu*dun, zut, tzut.
metodizar, eraztu, arauztu, aldiztu.
método, —era (egikera, esakera), oikun, oitura, aztura. | bide (erakaspide, ikaspide, eginbide...)
metoposcopia, aŕpegi-aztikeri.
métrica, oldeŕ-neuŕtizti, izneuŕtizti
métricamente, neuŕi-legez.
metrificador, neuŕtizlari, itz-neuŕtzaīle.
metrificar, neuŕtitz-egin.
metro, neuŕkin.
metrologia, neuŕtelesti.
metrópoli, bururi, uri na-

gusi, iri ama. | gongoteŕ-txaun. [| gongotzain.]
metropolitano, bururiko.]
mezcla, naste, nasteka, nasteta. | *kare*-oŕe, kisu-oŕe. espaloi. [si, nabasi.]
mezcladamente, naski, na-]
mezclador, nastale.
mezclar, nastu, nastatu, naspildu, nabasi, nasi, zamaŕtu.
mescolanza, nasmas.
mezquinamente, apuŕki. | zekenki.
mezquindad, muŕizkeri, muŕiztasun, zimuŕkeri, aulkeri, apuŕkeri.
mezquino, beaŕ, beaŕtsu. | muŕitz, zimuŕ, eskuitxi, orakoŕ, iduki. | ziztrin. | *salario mezquino* = sari ziztrin.
mezquita, baldarna.
mezzo-soprano, abesuŕ, abeskarai. | abesuŕdun, abeskaraidun.
mi, nere, ene. | *¡ay de mi!* =¡ai ene!
miaja, apuŕ, ondaŕ.
miar, mau-egin.
miasma, ustelin.
miau, miau, mau, meauka.
micción, gernu-egite, urixurtze.
mico, zimino. | gizon lizun. | *dar mico* = lotserazi, motz utzi.
microcéfalo, buru txiki.
microcosmo, gizona, (au da, ludi txiki.)
micho, mitxino, katu.
miedo, belduŕ, bilduŕ. | *miedo de cerval*=laztura.
miedoso, belduŕti.
miel, ezti.
mielga, melga. | sarde.
mielgo, bizki, biki, bibiro.
miembro, gorpuzki, gorputz-atalak. | azpegi, gune. | kide, (bazkide, txaunkide...), —aŕ (jeldaŕ, karlataŕ, kistaŕ...)
mientes, ol. | *caer en mientes*=bururatu, oldoztu.
mientras, bitaŕtean. | *mientras más*=—ago. | *mientras más tarde, más difícil*=geroago ta zaīago.
miĕrcoles=asteazken. | *de ceniza*=austeŕe.
mierda, kaka, gorotz (bekorotz, arkorotz.)
mierra, lera, lega, lea, lia, liga, arba.
mies, ogi-uzta. | uzta, zitu. | kistaŕgai ala kistaŕak.
miga, apuŕ, papuŕ, papoŕ. | mami.
migaja, otapuŕ. | apuŕ, papuŕ, papoŕ, miŕin, oldaŕ, kondaŕ, piŕin.
migajada, apuŕ, papuŕ.
migajón, apuŕ laŕi. | otapuŕ laŕi.
migar, otapuŕtu. [pelgoŕi.]
miguelete, prakagoŕi, txa-]
miguero, otapuŕ-aldiko.
mijo, artatxiki, artoxe, izkiri beltz, uske.
mil, anei, *milā.* | aneigaŕen. | *te lo he dicho mil veces* = amaika aldiz esan diat. [tun.]
milagrero, alatzale. | alaz-]

milagro, alatz.
milagrosamente, alatzez.
milagroso, alaztun.
milano, miru, ulain, olojale. | itsasarano.
milenario, aneizko.
mileno, aneizko, anei arizko.
milenrama, milorí, milosto.
milésima, aneiren.
milésimo, aneigarén. | aneiren.
milhojas, milorí, milosto.
mili, —aneiren. [-uraski.]
miliar, anei-urats, anei-]
milicia, gudaltza. | gudarozte. | *la milicia angélica*=gotzon-ozte.
miligramo, aztaki-aneiren.
mililitro, txopin-aneiren.
milímetro, neurkin-aneiren.
militante, gudazti, gudulari, gudari. [| gudaldu.]
militar, gudari, gudamutil.]
militarmente, gudari-legez.
milmillónesimo, oneiren.
millar, aneika, anei, aneibete.
millón, unei, *milloe.*
millonario, aberats okitua.
millonésimo, uneiren. | uneigarén.
mimar, loisindu, mikatu.
mimbral, zumetzu, mimentza.
mimbre, zume, miimen, mimin, mimen. | zumeki, iña.
mimbrear, zaloikatu.
mimbrera, zume, zumel, mimen.
mimbreral, zumaya, zumadi, zumeltzu, mimentza.
mimbroso, zumezko.
mimica, besoketa. [tan.]
mimo, loisin, maiteki, laz-]
*mimoso, loisin*tzale.
mina, meatze, meatoki, meoki. | zulape. | toki, —tegi, —tza.
minal, meatzeko.
minar, zulapetu, kofatu.
mineraje, meatze-langintza.
mineral, me, oña, *metal.* | *agua mineral*=ur metala. | *carbón mineral*=arikatz.
mineralogía, me-izti.
minero, mea-gizon, meatzari. [kin.]
mínimo, txikar, txikien, txi-]
mínimum, txikin.
minino, katu, miñiño.
ministerial, altseñide.
ministerialmente, altsein-arauz.
ministerio, lateri - jaurbide. | altseintza. | altseñola. | egikizun. | agintzaldi.
ministrar, seindu, joputu. | eman.
ministro, sein, laguntzale, aldeko. | *ministro ordinario*=emalari. | altsein (bakaltsein, erkaltsein...).
mino, mitxi. [tipiagotu.]
minorar, gutxitu, gutitu,]
minoría, gutxienak, gutiena. | alde-txikiya.
minucia, ze, zee, zeadura, zirtzileri.
minuciosamente, zearo, zabalkiro. [zetasun.]
minuciosidad, zeetasun,]

minucioso, zeatz.
minuendo, zenbakengai.
minuendo, zenbakengai.
minúscula, izkixe, pitika.
minuta, labuŕki, labuŕgo.
minutero, iroiren-oŕatz, iroirenatz.
minuto, iroiren. [-zai.]
miñón, zepa, zamaŕ. | eŕi-]
miñosa, zizare.
mio, nere, ene. | *madre mia!*=ene ama! | *de mio*=nerez.
miocardio, biotz-mami.
miope, lauso, labo, lanbro, txatxo.
miope, lausotasun.
miquelete, prakagoŕi, txapelgoŕi.
miquis, nerekin.
mira, begirabide. [-bedaŕ.]
mirabel, muliska, eztañu-]
mirada, begaldi, begitaŕ, begikada, so. | begera, begikera, begizkun, begirakune. [toki.]
miradero, ikustoki, begira-]
mirado, zogi, begirakoŕ, zuŕ. [giratoki.]
mirador, begiratzale. | be-]
miramiento, begirakun, lots, itzal.
mirar, begiratu, ikaŕtu, begiztu, so-egin. [laŕ.]
mirasol, ekilili, eguzki-be-]
miria, anbei.
miriámetro, anbei neuŕkin.
mirifico, gelgaŕi, aŕigaŕi.
mirilla, begira-ziŕitu, leakume, leixume. [zozo.]
mirla, zozeme, zozama,]
mirlo, zozo, zozaŕ, zozaita. | *soltar el mirlo*=itz-egiten asi.
mirón, begirakoi, begirazale, begirati.
misa, meza, jaupa. | *cantada*=jaupa abestua. | *conventual*=lekaide-jaupa. | *mayor*=jaupa nagusia. | *rezada*=jaupa ixila. | jaupaldi, jaupakaldi,
misacantano, jaupari beŕi.
misal, jaupa-idazti.
misántropo, bakaŕtzale, zokotari, zokoketari, zokokari, sasiko, berezale.
misar, jaupa-egin. | jaupa entzun.
misario, jaupa-sein.
miscelánea, naste-boŕaste, nasmas, nasketa.
miscelláneo, nastun, nastu, naspil.
miserable, zeken, landeŕ, kaskaŕ, kiskil. | ondikozko. | kupigaŕi, eŕukaŕi, uŕukaŕi.
miseración, eŕuki, uŕikal.
miserear, zekenki, sautu.
miseria, ondiko, zoritxaŕ. | zekenkeri, landeŕeri, lazeri, nekeze, pegoŕeri. | gabe. | *vive en la miseria*=aŕenean bizi da. | abesgetasun.
misericordia, eŕuki, uŕikal.
misericordiosamente, eŕukiz, uŕikariz, eskaŕez, emaiz.
misericordioso, eŕukoŕ, eŕukitsu, uŕikalkoŕ.
misero, landeŕ. | eŕukaŕi.
misión, belgunde.

misionario, belgundari. | geznari.
misionero, belgundari.
misivo, igoŕi, igoŕki, egoŕi.
mismo, ber, —txe. | *al tiempo mismo*=baten.
misterio, eskuta, eskutu. | ziñeskai. | *primer misterio gozoso*=lenbiziko pozezko ziñeskaya. | amaŕeko. [estalgiz.]
misteriosamente, eskutuz,]
misterioso, eskutudun, eskutu, geltsu, zuŕgaŕi.
mistica, uzkol, urtzikol.
mistico, uzkolari. | jauntzale, donbidari. [ton.]
misticón, donizun, gezuŕ-]
mitad, erdi, erdika, erdikin, biren.
mitigación, gozadura.
mitigador, gozagaiīlu, arintzaīle. [leundu.]
mitigar, gozatu, arindu,]
mitigativo, gozagaiīlu.
mitigatorio, gozagaiīlu.
mito, ipui, ipuin. | gezuŕezko jainko.
mitología, gezuŕezko jainkoen elesti.
mitón, eskuerdi.
mitra, gotzai-buruin. | goteŕki, gongoteŕki.
mitrado, gotzai-buruindun.
mixtión, naste.
mixto, nastu. | bazkaŕ. | enda nastu.
mixtura, naski, nasi.
mixturar, nastu, nabasi, nasi.
miz, mitxi.
mizo, mitxino, *katu*:
mobiliario, tresna.
moblaje, tresneri.
moble, igikoŕ.
mocador, suŕtzapi.
mocarro, muki zintzil.
mocedad, gaztaro. | gaztekeri.
mocero, lizun, lasai, emakoi.
moción, igidura, zirkin. | gotargi. | egingai, erabaki-gai, —gai.
mocito, mutiko.
moco, muku, muki, muski, muskil, muskiri, zintz, zintzil.
mocoso, mukizu, mukitzu, mukuzu, zinzti.
mocosuelo, zinzti.
mocha, ukuŕ. [da, talka.]
mochada, kaskako, talka-]
mochar, moztu, mozkindu.
moche (a troche y) zirti--zarta.
mocheta, aŕkantoi.
mochete, zapelatz, apalatz.
mochil, nekazari-mutil.
mochila, zoŕo.
mocho, motz. | burumotz.
mochuelo, mozolo. [era.]
moda, —beŕi, (jantziberi..),]
modal, erazko. | *modales*= aire, gisa. [egin.]
modelar, eredu edo iduri-]
modelo, eredu, muskulio, —bide (jaŕaibide...).
moderación, neuŕi, geyegi--eza. [gi, neuŕiz.]
moderadamente, ez geye-]
moderar, neuŕitu, bezatu, arindu, eztitu. [estitik.]
modernamente, beŕiki, ar-]
modernismo, beŕiki-zalekeri.

modernista, beŕi-zale, era-beŕiko. | beŕikitiaŕ.
moderno, oraingo, arestiko. | beŕi, azken.
modestamente, eraz.
modestia, era, eratasun, begirune.
modesto, eradun. [txiko.]
módico, neuŕidun, uŕi, gu-]
modificable, aldakoŕ.
modificación, aldaketa, aldakera. | ***del código***=legedi-erakundea.
modificar, eraldu, eraztu. | aldatu. [tza.]
modismo, esakera, eŕakun-]
modista, janzkari, jazkari.
modo, era, bide, gisa, ganontz. | ***de todos modos, yo...*** = zoŕ ala loŕ, ni...; ***nola*** nai ere, ni...
modorra, lokoŕomoŕo, lozoŕo, lokuma, lo-asma, lotordi, losun, inguma, ameskaitz, ametxaŕ.
modorrar, lokoŕomoŕo-eragin. [meldu.]
modorrarse, usteŕtu, u-]
modorro, lokoŕomoŕo-dana. | usteŕ, umel, ubel. | oaŕkabe.
modoso, gisatsu, eratsu.
modular, aisa-abestu.
mofa, nausa, iskirio, iseka.
mofador, nausale, nausnale.
mofar, nausatu, nausnatu, isekatu, puŕustegin, muŕikatu, iskiriotu.
moflete, autz.
mofletudo, autz aundi.
mogato, gezuŕtapal.
mogollón, suntsun, saŕkoi.
mogón, adaŕ bakaŕ.
mogrollo, lepotaŕ. | oyes, zakaŕo. [tari.]
moharracho, mozoŕo, jos-]
mohecer, zuŕindu, erdoitu.
mohín, musinka. [sepa.]
mohina, eŕa, kokin, asaŕe,]
mohino, sakatz, musin, mutxin.
moho, erdoi (erdoil, erdo, erdoildura), geun, urdin. musi, lizun, papoŕ.
mohoso, eŕdoitsu, erdoiltsu.
mojada, busti-aldi. | zasta.
mojar, busti.
mojarrilla, alaitsu.
moje, salda, zuku.
mojicón, ukaldi, mustuŕeko, mutuŕeko.
mojigatería, gezuŕtapalkeri.
mojigato, gezuŕtapal.
mojón, zeaŕi, zedaŕi, sedaŕi, aŕi-muga, mugaŕi, mugaŕ. | mokordo.
mojonar, zeaŕitu.
mojonera, mugaŕaga, mugaŕtza, zeaŕaga.
molar, agiñaren.
molde, eikontzi, eredu, urdu, muskulio. | ***de imprenta***=iraŕki.
moldeador, eikontzalgin.
moldear, eikontzaldu, ereduztu. | eredutu.
mole, laŕitasun.
molécula, ela.
moledero, eokizun, eokari.
moledor, eotzaīle.
moledura, eokari.
molendero, eotzaīle.
moleña, mugeŕ, sukaŕi.
moler, irindu, eo, eotu,

zeatu, iraulki.
molero, eŕotaŕi-egiīe.
molestar, nekarazi, nekatu, gogaiteragin, aseŕerazi, amuŕatu, kezkatu, atsegetu.
molestarse, nekatu, atsegetu, kezkatu, gogaitu, aseŕetu, bekaiztu.
molestia, neke, kezka, gogait, lazeri, atsege.
molesto, gogaikoi, iru, jarduntsu.
molicie, balore, mardotasun. | mardokeri, faunkeri, biguinkeri, gurikeri.
molienda, egokari, eokari. | egote. [gundu.]
molificar, biguindu, le-]
molinar, boluaga.
molineria, bolueta.
molinero, eŕotari, bolukari, igarazain.
molinillo, malats, malaŕdatz, mariaŕdatz. [eyara.]
molino, eŕota, bolu, igara,]
molitivo, biguinkoŕ. [kaŕo.]
molondro, asta-kaiku, za-]
moltura, egokari, eokari.
molla, aragi-mami, aratiñaŕ, aratigaŕ.
mollar, biguin, mamitsu.
mollear, biguindu, faundu. | amore-egin.
molledo, mami, mamitsu. | ogi-mami. [parapardin.]
molleja, gera, sera, letxera,]
mollera, kasket.
mollete, otaŕo. | autz aundi.
molletero, otaŕogin. | otaŕo--saltzaīe.
molletudo, autz aundi.

mollina, zirimiri, urixka, lantzurda. [da.]
mollizna, eurizka, lantzur-]
molliznar, zirimiri-izan.
momentáneamente, oldaŕ baten. [aidako.]
momentáneo, oldaŕezko,]
momento, oldaŕ, txakada, ergai, aresti.
momio, igaŕ, iñaŕ, zimel. | *de momio*=uŕirik, uŕurik.
mona, zimino (tximino, tximio, tximu, tximo.) | aŕaultzopil.
monacal, lekautiren.
monacato, lekauti-gopatz.
monacillo, jaupa-sein, *meza*-lagunlzaīe.
monada, zimino-gauzak. | poīi, poīita.
monago, jaupa-sein.
monaguillo, jaupa-sein.
monaquismo, lekauti-gopatz.
monarca, bakaldun.
monarquía, bakaldeŕi. | bakal. [-arauz.]
monárquicamente, bakal-]
monárquico, bakaldunaren. | bakaltzale.
monarquismo, bakaltzaletasun. [lekaidetxe.]
monasterio, lekautetxe. |]
monásticamente, lekaide--araudiz, lekauti-araudiz.
monástico, lekauti—, lekaide—. | *los votos monásticos* = lekaide-ziīitzak. [ta, mozketa.]
monda, zuriketa, garbike-]
mondadientes, agintzotz, agintziri.

mondadura, —kin (zurikin, garbikin, tipilkin, mozkin...)
mondaoídos, belaŕi-zotz.
mondaorejas, belaŕi-ziri.
mondar, zuritu, tipiltu, moztu, mozkindu, iñausi.
mondaria, emagaldu, emalizun.
mondo, garbi, uts, motz.
mondongo, sabelki, sabli.
mondonguero, sabelki-gīle. | sabelki-saltzaīle.
moneda, ziz, *diru.*
monedaje, dirusari.
monedero, dirugīle, dirukin. | dirutzako.
moneria, ziminokeri. | poīliki. [uzko.]
monetario, diruaren, dir-]
monetizar, dirutu.
monición, oaŕ, eson, aolku.
monillo, gorontz.
monis, gauz poīlita.
monises, diruak, txanponak.
monitor, aolkari, itundari, esondari.
monitorio, oaŕ.
monja, lekaime. [lekaide.]
monje, lekauti, lekaroti. |]
monjia, lekaisari.
monjil, lekaime-janzki.
monjio, lekaimetasun. | lekaime-saŕkunde.
mono, poīli, poīlita. | *zimino, (tximino, tximio, tximu, tximo),* matxango.
monocerote, adaŕbatun.
monócromo, margo bateko.
monóculo, betakaŕ. | betakaŕko.
monógamo, bein senaŕtua. | bein ezkondua. [keta.]
monólogo, buritz, bakaŕiz-]
monomanía, crokeri.
monona, poīlit-poīlita. [aīta.]
monórquido, txikilon, baŕ-]
monosílabo, izkinbatun.
monospermo, azibatun.
monoteísmo, Urtzi Bakaŕ--ziñeskintza. [-ziñesle.]
monoteista, Urtzi Bakaŕ-]
monótono, eresbatun.
monseñor, ni-Jauna, gu--Jauna.
monserga, mordoīlo.
monstruo, mamu.
montado, zaldikari.
montador, gainkari.
montanera, alaleku. | ezkuŕleku.
montanero, oyantzai.
montano, mendiko.
montantada, antuts, aŕokeri. [tsu.]
montaña, mendi. | mendi-]
montañés, menditaŕ. | mendiko.
montañoso, menditsu.
montar, igo, igan, gainkatu, gaindu.
montaraz, basati, basazi, basataŕ, mendirakoi.
montazgo, abeltsari.
monte, mendi.
montear, mendi-zeaŕ eiztatu. [-araudi.]
montería, ezti laŕi. | ezti-]
montero, oyantzai, basazai, irure-zain, irugai. [zon.]
montés, menditaŕ, basagi-]
montesino, basagizon.
montón, pil (bil, pilo, pulu), multzo, mukulu, mul-

ko, mukuru, muruts, mola, zirite, meta, mieta, mendoi, muŕu.
montoncìto, metatxo, mutxur.
montuosidad, menditsutasun. [dizkatsu.]
montuoso, menditsu, men-]
monumento, oroigalu, oroigai.
moña, auŕ aundi, mini, andere, panpiña. | mozkoŕkeri, ordikeri.
moño, motots, moto, txorta, tutulu, *muiño.*
moñón, motodun.
moñudo, motodun.
moquear, zintz-egin.
moquero, suŕtzapi, zintzaiki, mukitako.
moquete, suduŕeko, mutuŕeko.
moquillo, dindiŕi, mukueri, mukieri, ureri. | aolegaŕ.
moquita, zintzaŕi, zintzil, azai, ureri.
mora, maŕuga, margu, masusa, masusta, mazura, mazustra, martuts, martutz, marguzi.
morada, egonleku, ateŕpe, egotoki.
morado, amusko.
morador, biztanle, egoile.
moral, oikoŕ. | zileizti, zilegizti. [zun.]
moraleja, ondatz, aterakiMoralidad, ontasun, zileitasun, oikoŕtasun.
moralista, zileiztilari.
moralizar, onerazi, ondu. | onerakotu.
moralizarse, ondu.
moralmente, zilegi - legez. | oyez.
morar, biztandu.
mórbido, erikoŕ, gaizkoŕ. | biguin, legun, leun.
morbo, eri, gaixotasun.
morboso, eri, ertun, gaixo. | erikoŕ, gaizkoŕ.
morcella, argi-txinpart.
morciguillo, gabenara, iñeresagu.
morcilla, odolki, odolko, odolgi, oyolko, odoleste, odoloste.
morcillo, beso-mami.
morcillón, odolki itsu, piro, piroil, uŕdain, meate, maribaŕna, lope, andoil.
morcón, odolki itsu.
mordaz, minkaŕ, minkoŕ.
mordaza, mordaze, mustuŕeko, mutuŕeko.
mordazmente, minkaŕki.
mordedor, ortzikari, aginkari, koskalari, autsikilari.
mordedura, aginka, autsiki (utsiki, usiki), koska, ixumuŕ.
mordente, ortziko, koska.
morder, autsiki-egin, autsikitu, atsikitu, aginka-egin, orzkatu, oskatu, koskatu, usiki.
mordicar, zimikatu, itzatu.
mordiscar, ozkatu, oskatu, orzkatu, ortzikatu, kauskegin. | autsikitu.
mordisco, autsiki, ortzika, aginka, koskada, kauskada, kausk, kosk.
morena, itsasuge.

moreno, beltzaran, ubel.
morera, masustabe, martzusta, martutz, martuts, martzoka, marguzi, mazusta.
moribundo, ilūŕen, ilētsi.
morigerado, ondo irazia. | neuŕtun.
morigerar, griñak bezatu.
morillo, subuŕdin, subuŕin, subuŕni, sutxakuŕ.
morir, il.
morisco, mairu-kistaŕtua.
morisma, mairudi.
morisqueta, mairukeri. | ugolin. [eleztatu.]
mormullar, aomingaindu.]
moro, mairu.
morocada, talka.
morón, luŕ-muru.
morondo, —motz, tipil.
morosidad, gelditasun, geldi-era.
moroso, gerotiaŕ, luzakoŕ.
morra, kasket.
morrada, kasketako, musukun, mutuŕeko, mustuŕeko. [zoŕon, saka.]
morral, mutuŕ-zoŕo. | zoŕo,]
morro, mutuŕ, mustuŕ, moko. | moŕkaitz.
morrocotudo, sendo, laŕi, aundi, lodi.
morrongo, katu.
morrudo, mutuŕ aundi, mutuŕko. [ilātoŕ.]
mortaja, iljantzi, il-jazki,]
mortal, ilkoŕ, eriozkoŕ, ilkizun. | gizon. | ilūŕen, ilētsi. | *señales mortales* =ezaupide baitiñak. | laŕi, aundi. | *pecado mortal*=oben ilgoŕa. [tasun.]
mortalidad, ilkoŕtasun, il-]
mortalmente, laŕiki.
mortandad, ilkintza.
mortecino, laru, margul. | ilūŕen.
mortero, zapaŕi. | kare-oŕe, espaloi. | *almaiz, almeriz.* | *de artilleria*=tipula.
mortífero, erailkoŕ, ilkoŕ, eriozko, ilkaŕ. [ma.]
mortificación, ildura, ildu-]
mortificado, ilduma, latz.
mortificante, mingaŕ, mingoŕ, nekale.
mortificar, ildumatu, ildduratu.
mortuorio, ilaren. | ilēta.
morueco, ari, ariki, maŕo, moixo.
moruno, mairutaŕ.
morusa, ziz, *diru.*
mosáica (hierba), zardin-belaŕ. [*jaro*=uli-txori.]
mosca, euli, uli, elbi. | *pámoscón,* euli aundi. | aztigaŕ, gaztigaŕ, aritz zuri.
mosqueado, pikaŕtatu.
mosqueador, euli-osto, ulizki. | zaldi ala bei-buztan.
mosquear, euliak ayenatu, uliak aizkatu edo oxatu. | astindu.
mosquero, eulizki, euli-osto, elbi-osto, ostaŕ.
mosqueta, otsalaŕ, otsolaŕ, magarda-lili. [īlu.]
mosquete, lenagoko suski-]
mosquil, elbiaren, euliaren, uliaren.
mosquitera, eulizki.
mosquitero, eulizki.

mosquito, eltxo, eultxo, ulitxa. [kaŕta.]
mostacho, suŕpeko. | pi-]
mostagán, ardo, arno, ano.
mostajo, ostazuri, ostaŕtxuri.
mostaza, mustarda, zerba, ziape, urdunputxa.
mostazo, zerba.
mostela, gabiko, azao.
mostellar, ostazuri, ostaŕtxuri.
mosto, limuŕeta, mimuŕeta, tinkakin, *muztio,* pardilo.
mostrado, trebe, oitu, laket.
mostrador, erakustoki. | erakustale. [zo.]
mostrar, erakutsi, ikusara-]
mota, izpi, pizaŕ, kiza, pits, pit, samaŕ, zitz.
motacilla, buztan-ikara.
mote, gaitzizen, goizen, ezizen, izengain, izenorde, izengoiti. [tu.]
motejar, maiseatu, maxea-]
motete, abeski, abesti, aguŕ-abesti.
motilar, burmoztu.
motilón, burmotz.
motín, zalagarda, biuŕitza, biuŕipen, arazo, nastura, zastaŕ.
motivar, bide-eman.
motivo, zegati, bultzagai, kari. | *motivo de habladurías* = izpide, esapide, solaspide. | *con este motivo*=au dala-ta. | ziyo.
moto, aŕtezkaŕ.
motolita, buztan-ikara.
motolito, zentzugabeko. | *vivir de motolito*=lepotaŕ-izan. [ka.]
motón, motoi, ziŕika, piŕi-]
motor, ikin, igile, igitzale, igitari. | bulzkin, buzkin, eraingi, eragi.
motril, mutil.
motu propio, bere gogoz.
movedizo, igikoŕ, zirin. | kolok, loka.
movedor, igitzale.
mover, mugitu, igitu, igi, zirkin-eragin, lokatu, erabili, ibili.
moverse, igitu, zirkin-egin.
movible, igikoŕ, ibilkoŕ. | aldati, aldakoŕ.
móvil, igikoŕ, ibilkoŕ. | koloka, loka.
movilidad, igikoŕtasun.
movilizar, igi-arazi, gudariak geŕtu.
movimiento, igi, igikun, igidura, ziri, zirkin, ibilkuntza, ikara.
moyana, oniki.
moyuelo, mikoŕ.
moza, mirabe. | emagaldu, emalizun, neskatzaŕ.
mozalbete, mutiko, mutil.
mozcorra, emagaldu, emalizun.
mozo, mutil, mutilki. | moŕoe. | ezkonge. | *de cordel*=soinkari.
mu, oŕo, oŕu, oŕoa. | *ni mú* =pizt, tut, tunt, tunk.
mucilago, ligarda, liga.
mucoso, ligatsu, ligardatsu.
muchacha, neska, neskato. | neskame, mirabe.
muchachada, gaztekeri.
muchachear, gaztekeriak

egin.
muchacho, mutil (mutilko, mutiko, motil, mutikoki, mutiki, mustiko), norabe.
muchachuela, nesaki, neskatil, neskateko.
muchachuelo, mutikoki, umekondo. [ugari, asko.]
muchedumbre, gizozte. |
mucho, asko, aunitz, tuzto, euragi. | *mucho o poco*= gei ala gutxi.
muda, eranzki.
mudable, aldabera, aldakoŕ, aldati, iraulkoŕ.
mudanza, aldaketa, aldatze, aldakera, iraulpen.
mudar, aldatu, bestelatu.
*mudez, mutu*tasun, mingetasun.
mudo, mutu, minge.
mueblaje, tresneri, *alt*xari.
mueble, tresna, tresen, *alt*xari. | *muebles* = etxe-trástiak, eŕedixak.
mueca, ayeŕu, *keñu,* iñozokeri, ingresti, musinka, imentzio, musinka.
muela, eotaŕi, *eŕotaŕi.* | eztegera, zoŕoztaŕi. | agin, albagin, zuŕagin.
muelle, biguin, bera, arol, guri, malet, malgu, melina, nasa beratz, zainil. | kai.
muellemente, gozaro, guriki, faunki, gizenki, kean ibiĪi.
muérdago, migura, midura, pigura, miru, auki, datil.
muermo, suderi, makitsu. | *de caballos*=zamal-zintz.
muermoso, suderidun, makitsu.
muerte, eriotz, erio.
muerto, il.
muesca, kamer, koska, (koroska, kroska, oska, ozka), saki.
muestra, erakuski.
muestrario, erakus-toki.
muévedo, auŕ-galdua.
muga, muga, eŕburu.
mugido, oŕo, oŕu, muŕusa.
mugir, oŕoatu.
mugre, zoldra, zolda, mantaŕ, tortika, zerema, ugeŕ.
mugriento, zoldazu, mantaŕtu, tortikatu.
mugrón, muŕio.
muir, jaitzi, (daitzi, deitzi, jetzi, saitsi) eraitsi, iritsi.
muidera, saisgo.
mujer, emakume (makume), anderakume, emazteki, eme. [koŕ, emakumekoi.]
mujeriego, emakoi, ema-]
mujeril, emeki, emazteki.
mujerilmente, emeki, emakume-arauz.
mujerío, emozte, emakume-ozte, anderazko.
mujol, lasun.
mula, mandeme, mando.
muladar, goroztegi, irol-degi, karkada.
muladí, kistaŕ-maomaŕtua.
mulante, mandamutil, mantzai, mantzain.
mular, mandozko.
mulatero, mandoketari, mando-eraentzaĪe. | mandamutil, mantzai.
mulato, beltz ta zuriaren

sengi. | beltzaran.
mulaza, mandatzaŕ. [tzain.]
mulero, mandazai, man-]
muleta, galtzaŕ-makil, matsol, sanka. | irozkai.
muletada, mandoketa.
muletero, mandamutil, mandazai. [makil.]
muletilla, lelo, kalaka. |]
muleto, mandako (mandoko, mandoka, mandosko), mandō, mañ̄o.
muletón, oyalki, oyalto.
mulo, mandaŕ, mando.
multa, isun, galen, uxin, diru-neke. [galendu.]
multar, isundu, uxindu,]
multicolor, margo asko, kikiŕiki.
multifloro, lore asko.
múltiple, askaŕ, anitzaŕ.
multiplicador, zenbakoizgin. [kai.]
multiplicando, zenbakoiz-]
multiplicar, zenbakoiztu, askotu, auniztu, usutu, beŕetu, ugaritu, ugaldu. | *korporatu.*
multitud, ozte, makiña, saldo, samalda, bola, askoka. | gizozte, lagunabaŕ.
mullido, aŕo, astin, bera.
mullir, aŕotu, astindu. | geŕtu. [kume.]
mullo, mutxurdin, izokin-]
mundanal, luditaŕ.
mundano, luditaŕ. | luŕkoi, luŕtzale, luŕti, luiti, luikoi, luizale. [kundu.]
mundificar, garbitu, txu-]
mundillo, anduŕa, maus.
mundo, gaudi. | ludi, bizto-ki. | gizadi, gizaŕte.
municiόn, gudari-ano, oŕni. | *de guerra* = guda-oŕni.
municionar, oŕnitu, zuzkitu.
municipal, uriko, iriko, eŕiko. | *junta municipal* = uri-batzaŕ. | *el guardia municipal* = urizai.
municipe, uriko, iriko, eŕkide.
municipio, udaletxe, eŕiko-etxe. | uri-batzaŕ, uri-aldunak: ugaldun eta ziñegotziak. [tasun.]
munificencia, esku-zabal-]
muñeca, besamutuŕ, eskumutuŕ. | panpiña, andere, auŕ aundi, kopin, nini.
muñeco, panpin | emagizon.
muñequeria, jantzi-geikeri.
muñir, deitu, etoŕerazi.
mural, aŕesiko. | ormako, ormarako.
muralla, aŕesi, *inguŕtza.*
murar, aŕesi.
murciélago, saguzaŕ, gabenara, gauiñar, iñeresagu, iĺuntxori, zapokinuri.
murmujear, marmaratu.
murmullo, suzmur, murmur, surmur, marmario, marmalaka, itz-ots.
murmuración, aopaldi, esames, maiseo, maixi.
murmurador, gaitz-esale, gibel-jale, eleztale, goraberale.
murmurar, marmaratu, (aizeak, uinak...). | aomingaindu, eleztatu, ezautsi, erasi, gaitz-eŕan, joŕaitu,

mazizatu, maiseatu, maxiatu, gibel-jan, marmar-ari.
murmurio, murmuŕots, gurgurai, murmuzika. | aopaldi, esames, maiseo.
muro, pareta, orma. | aŕesi.
murria, zaputzaldi, zapuzkeri, musin, muxin.
murrio, zaputz, zapuzti.
murueco, ari, ariki.
musa, oldeŕti.
musaraña, luŕ-sagu, satitsu, sasuri, saatsuri. | pizti, pirizti.
musco, goroldi. | aŕe.
músculo, eŕo.
musculoso, eŕotzu.
museo, erakustoki.
muserola, zeŕa.
musgaño, luŕ-sagu, satitsu, sasuri, saatsuri, satero.
musgo, goroldi, (goroldio, goldio, oroldi, odoldi, uroldio, oldei, oreldui). |
musgoso, gorolditsu. [aŕe.]
música, ereseŕti. | *capilla de música*=eslaldi-eŕeslaldi. | *banda de música*=ereslari-bażkun.
musical, ereseŕki.
músico, ereseŕki. | ereslari.
musitar, marmar ari. [azpi.]
muslo, izteŕ, iztaŕ, iztegi,
musmón, arauntza.
mustio, karen (kaden, kaen, kain) muduŕi.
musulmán, maomaŕ.
muta, zakuŕketa.
mutabilidad, aldakoŕtasun.
mutación, aldaketa, aldakera, aldatze, aldakuntza.
mutatis mutandis, aldakizunak aldaturik. [keta.]
mutilación, mozketa, ebai-
mutilar, moztu, muztu, ebaki.
mútilo, motz.
mutis, ixilik.
*mutismo, mutu*tasun, *mutin*keri, mingetasun, mingekeri.
mutual, elkaŕezko, elkaŕki.
mútuamente, elkaŕez, elkaŕki
mutuante, epeka-damana.
mutuatario, epeka-daŕena.
mutuo, elkaŕ, alkaŕ. | malegu, malebu, baitura, epeka.
muy, oso, txit, agitz, aŕas, asko, lazki.

N

n, ene, euzkeraz *non* deritzana.
nabal, arbitzu.
nabar, arbitzu.
naberia, arbidi.
nabi, mairuen iragaŕle.
nabina, arbi-azi.
nabiza, arbi-osto, arbi-oŕi.
nabo, arbi.
nacencia, anditsu.

nacer, jayo, soŕtu. [ezko.]
nacido, jayotzetiko, ber-]
nacimiento, jayotz, soŕtze, jaitera, soŕtaldi. | *Natividad*=Jayokunde.
nación, lateŕikoak. | lateŕi. | endeŕi, enda-eŕi, abendeŕi. | jayoteŕi, soŕteŕi, asteŕi, eŕi. [abendaren.]
nacional, lateŕiko, eŕtaŕ. |]
nacionalidad, eŕitaŕtasun.
nacionalismo, abeŕtzaletasun.
nacionalista, abeŕtzale.
nacionalizar, lateŕikotu, eŕikotu.
nacionalmente, eŕi-legez.
nada, ezerez, deusez, deuserez. | pizt, nuetsi.
nadadera, igeri-kin.
nadadero, igeri-toki.
nadador, igerilari (igarilari, igarlari, iñarikari, igelari).
nadar, jgeri-egin, igari.
nadería, zirtzil, zirtzīleri.
nadie, iñor ez.
nado (a), igerika.
naguas, gona, gonazpiko.
naife, ikatzaŕi.
naipe, karta.
nalga, ipuŕmazel, ipuŕmukuŕ, mokoŕ, alkuts, ankon.
nalgada, urdai-azpi. | ipuŕkada.
nalgar, ipuŕmazeleko.
nalgatorio, bi ipuŕmazelak.
nalgudo, ipuŕtaundi.
nana, amona. | lo-abesti.
nansa, aŕaitegitxu.
nao, itsasontzi, ontzi.
naonato, itsasoan jayoa.
naranja, laranja, larana. | laŕaran, laran, laŕaudi.
naranjada, larankin.
naranjo, laŕaran, laran, laŕandi. [anbulo gaizto.]
narciso, lilipa, lilipopa,]
narcótico, gozagaīlu.
nardo, akara.
narigudo, suduŕ aundi.
nariz, suduŕ, suguŕ, suŕ.
narrable, edeskizun.
narración, edes.
narrador, edeslari.
narrar, edestu, *kontatu,* jaulki.
narria, leŕa (lera, lega, liga, lia, lea), are, arba, naaŕ.
nasal, suduŕeko. | *fosas nasales* = suduŕ-egal, musu-zulo, suduŕ-mizpira.
naso, suduŕ aundi.
nata, esnegain, tintilin. | gain, —goen, —gayen, —gaīen, bikain.
natal, jayotzeko. | jayokunde. | soŕtetxe.
natalicio, jaitegun.
natalidad, jayoak.
natátil, igerikoŕ. [igertegi.]
natatorio, igeri-egiteko,]
natillas, burin. [ko.]
natío, soŕtzezko, jayotzeti-]
natividad, jayokunde, jayotz. [iko.]
nativo, soŕtzezko. | soŕtzeŕ-]
nato, ondoko, erantsia.
natura, izadi. | *a natura*= soŕtzez, soŕkuraz. | *natura*=alkekizun.
natural, berezko, soŕtzezko, izatezko, jayotzetiko. | aŕ, —taŕ. | *de Pamplona*= Iruñaŕ. | ezi ez, ezke, lan-

tzaka. | *hijo natural*=sasikume, uriko seme.
naturaleza, izadi, izamen. | sorṫzetiko, jayotzetiko. | mota, erai. | giza, jeite. | eŕitaŕtasun.
naturalidad, bereztasun. | eŕitaŕtasun.
naturalizar, eŕitaŕtu, eŕikotu. [izanez.]
naturalmente, berez, bere
naufragar, ontzi-ondatu. | ondatu.
naufragio, ondapen.
náusea, goragale, goitigale, goitinai, okanai, naga, egozkale. [egozkale.]
nauseabundo, nagagaŕi,
nausear, goragale-izan.
nauseativo, nagagaŕi, egozkale.
nauseoso, nagagaŕi.
nauta, itsaskizon.
naútica, itsas-araudi.
nava, naba, nau, lau.
navaja, aizto, *nabal, laban, labain.* [aiztokin.]
navajada, aizto-ukaldi. |
navajazo, aizto-ukaldi. | aiztokin.
navajero, aiztoxa.
naval, itsasoko.
navarro, napaŕ, napaŕtaŕ.
nave, itsasontzi, *muka.*
navecilla, kedatz-ontzi.
navegación, itsasketa. | itsasaldi, itxaskuntza.
navegante, itsasozti.
navegar, itsastatu, urtatu.
naveta, ontzitxo. | kedatz-ontzi.
navicular, ontzi-antzeko.
Navidad, Josu-Jayokunde, gabon-egun, egubeŕi, ego-eŕi, suki-aro.
naviero, ontzi-jabe, ontzidun, ontzigiīle.
navío, ontzi.
nazareno, nazaretaŕ.
nazula, gaztanbera.
nebladura, laño-kalte.
neblina, gando, kandu, tabosa.
nebreda, oŕadi.
nebrina, oŕe-uŕ.
nebulosa, oztodei.
nebuloso, lañotsu, odeitsu, goibel, obel, obiel.
necear, erakeri esan.
necedad, erotasun. | erakeri, utsalkeri, pelokeri, astakeri, ergelkeri.
necesaria, iroldegi.
necesariamente, beaŕez.
necesario, beaŕezko, beaŕ.
neceser, jaokun.
necesidad, mengo, beaŕtasun, oparin. | gale (jangale...). [onbeaŕ.]
necesitado, beaŕ, beaŕdun,
necesitar, erazo. | beaŕ-izan, mengo-izan. [ez zuŕki.]
neciamente, eroki, ergelki,
necio, jakinge. | gizero, ergel, ero, naaba, pelo, barbulo. [| ilak.]
necrología, ilbeŕi, ilizpeŕ.
necrópolis, ildegi.
nectario, gurintxa. [gaŕi.]
nefando, iguingaŕi, nazka-
nefario, galuts, biguŕi.
nefasto, ondikozko, zorigaitzezko.
nefrítico, aŕi-giltzuŕunki.

negable, uko dītekena, ukakoŕ. [betasun.]
negación, uko, ukatze. | ga- [ga-]
negado, ez gai, geldo.
negador, ukatzalē, ukale.
negar, ukatu, ezeztu.
negarse, anu-egin, buru--ukatu. [kun.]
negativa, ezetza, uko. | ez- [ez-]
negativamente, ezetz.
negativo, ukagai.
negligencia, zabaŕkeri, lazakeri, aŕdurage.
negligente, lazo, laŕulazo, aŕdurage.
negligentemente, lazoki.
negociante, saloskari.
negociar, erosalketan diru--egin.
negocio, egikizun, egiteko. | irabazpide, onbide, dirubide. [tzale.]
negocioso, maratz, iraba- [iraba-]
negral, beltzizka.
negrear, beltzalde-erakutsi.
negrecer, beltzatu, belztu.
negreta, atabelts. [aga.]
negrillera, zugaŕdi, zugaŕ- [zugaŕ-]
negrillo, zugaŕ, zumaŕ, zunaŕ.
negro, beltz.
negrura, belztasun.
negruzco, beltzizka.
neguilla, abetxe, albetxe, sugilaŕ, suilaŕ.
neguillón, abetxe, sugilar.
nemoroso, oyaneko, basoko.
nene, auŕtxo, auŕskila.
nenia, eresi. [daŕ, ige-belaŕ.]
nenúfar, otzikera, ige-be- [ige-be-]
neófito, kistaŕ-beŕi.
neologismo, itz-beŕi.
neomenia, ilbeŕi, ilargi-beŕi.
nepote, doipuru-aide.
nepotismo, aide-zalekeri.
nequaquam, iñolaz ere ez.
nequicia, dongekeri.
nerón, ankeŕ, odoltzale.
nervio, zain, gizain, zainari, sabi, zaintxuri, zain me, siratx. | indaŕ.
nerviosidad, zain-indaŕ.
nervioso, zaintsu. | zainbizi, odolbizi, zainaŕ, uŕduri, durduri, odolestu. | indaŕtsu.
nervosamente, biziro.
nervosidad, zain-indaŕ.
nervoso, zaintsu, urduri.
nervudo, eŕotzu, zaintzu, zainaŕ, zainaŕt, zaintzail.
nesciencia, ez jakite, erokeri.
nesciente, ez dakien.
nescientemente, ez jakiñez.
néspera, mizpira. [soilki.]
netamente, uski, arazki, [arazki,]
neto, uts, aratz, tipil. | garbikin.
neuma, ayeru.
neumático, aizezki.
neumonía, alboko, alberi, alborengo, birikeri.
neumónico, birikaren. | albokodun.
neuralgia, zain-eri.
neurología, gizain-izti, zaiñizti.
neurosis, zainetako min.
neutral, ez aldeko, ez alde.
neutro, ez aŕ ez eme. | ez alde.
nevada, eluŕtza, eluŕta.
nevado, eluŕ bezin txuri.
nevar, eluŕ-izan. | *está ne-*

vando?=eluŕ al da? | zuriztu.
nevasca, eluŕtza.
nevatilla, ipuŕ-dantzari.
nevera, eluŕtzulo. | otz-otz.
nevereta, buztan-ikara.
neveria, eluŕ-saloki, eluŕtegi. [bisots.]
nevero, eluŕketari. | bisuts,]
nevisca, eluŕtxo-aldi.
neviscar, eluŕtxo-izan.
nevoso, eluŕtsu. [apilo.]
nexo, lokune, korapilo, or-]
ni, ez, ezta, ezta ere.
niara, lastopil.
nicho, uskune. | *de santo*= deundegi. [ikumaldi.]
nidada, aŕaultz-aldi. | txor-]
nidal, olo-kabi. | eŕu-lagun, abi-ondoko. [-egin.]
nidificar, abi (kabi, kafi)-]
nido, abi, kabi, kafi, api. | oatze.
niebla, laño, año, lano, lanbo, lanbro, lantxeŕ, lantxurda. | *hacer niebla*= laño-izan.
niéspera, mizpira.
nieto, biloba, biloi, iloa, lioba, loba, semeso.
nieve, eluŕ. | *tiempos de nieves*=eluŕte. | zuri-zuri.
nigromancia, il-aztikeri.
nigromante, il-azti.
nigromántico, il-azti, il--azturu. [odei-baldaŕ.]
nimbo, goŕitun. | lanpu,]
nimiamente, geyegiz.
nimiedad, geyegi, geigitasun, geigikeri. | luzegi.
nimio, geyegizko. [katzaŕ.]
ninfa, neskatx edeŕ. | nes-]
ninfea, otz-ikara
ninfomanía, lizungose.
ningun, —ik, iñor ez, batere. | *no hay ningún honrado*=zindorik ezta.
ninivita, ninibetaŕ.
niña, emakumezko auŕ, emakume. | betsein, begiñiñi.
niñada, auŕkeri, umekeri.
niñato, eraildako bei-sabelean arkitzen dan txala.
niñear, umetu.
niñera, auŕtzai, oŕtzai.
niñería, auŕ-lan. | zirtzilleri.
niñero, auŕtzale, auŕkoi.
niñeta, betsein, begiñiñi.
niñez, auŕtzaro. | askaldi.
niño, auŕ. | *desde niño*= auŕtzarotik, txikitatik.
niquiscocio, deus gutiko arazo.
níspero, mizpirondo, mizpiratze, mizpera, mizmiru. [*mizmiru.*]
níspola, mizpira, mizpera,]
nítido, aratz.
nitrato, gatz-beŕi.
nitrería, gatzuti.
nitro, gatzu, gezal.
nitroso, gatzudun.
nivel, beŕdinkai, galga. | goi, goren. | lautasun, zeaŕtasun.
nivelación, galgeta.
nivelador, galgatzale. | galga, beŕdinkai.
nivelar, galgatu, beŕdinkaitu, beŕdindu.
níveo, eluŕezko.
no, ez. | *que no*=ezetz. | *no sea que nos trague*=

ez al gaitu irentsiko. | *no más que*=lasteŕtxe.
noble, zindo, uren, aundiki, odol-garbiko, pelut, martzal, *leñargi.*
noblemente, zindo-lez.
nobleza, zindotasun, *leiñargi.* | aundizkiak.
nocedal, intxausti.
nocente, kalte-egile. | obenduru.
nоción, ezagutza. [gaizkoŕ.]
nocivo, kaltetsu, galkoŕ,]
noctiluca, ipurtargi.
noctivago, gauti, aŕasti, gauzti.
nocturnal, gauko.
nocturno, gauko, aŕatseko, gabezko. | gautaŕ, gaukaŕ, aŕastaŕ
noche, gau, aŕats. | *media-noche* = gaberdi. | *ayer noche* = bart aŕatsean, bart. | *hacer noche*=gaba igaro ala lo-egin.
nochebuena, gabon. | olentzaro (orentzaro, olentzero, onentzaro, ononтzaro), olantz-gau.
*nochebueno,*olentzaro-mozkoŕ. [atze.]
nochizo, uŕitz, uŕondo, uŕ-]
nodriza, unide, iñude, amaiñude, txatxa.
nogada, intxauskin, iltzauskin. [tzauŕaitz.]
nogal, intzauŕondo, il-]
noguera, intxauŕondo.
nogueral, intxausti.
nolición, ez nai izatea.
nómada, uri gabeko notin ala sendiak.
nómade, uri gabeko edozein.
nombradamente, autuz.
nombradía, ospe, omen.
nombramiento, izendapen. | aupide.
nombrar, izendatu. | aipatu, aitatu, aotu. | autu.
nombre, izen. | *en nombre de Dios* = Jaungoiko aŕen.
nomenclador, izendegi.
nómina, izen-leŕokada.
nominal, izenezko.
nominalmente, izendatuz, izenez.
non, bakoiti, bakoizka, baku. | *nones*=ezetz.
nona, bezerdi.
nonada, gutxi, ezer ez.
nonagenario, larogei ta amaŕ uŕtedun.
nonato, ez jayoa.
noningentésimo, larogei ta amaŕgaŕen. | larogei ta amaŕen.
nono, bederatzigaŕen.
nopal, indiapiko.
noquero, laŕu-ontzale.
norabuena, beŕion, beŕiyon.
noria, gayo, putzu.
norma, arau, arauta, erabe.
normal, bere uneko, bere koskako
nortada, ipaŕaize, ipaŕgoŕi.
norte, ipaŕ, ipaŕalde. | ipaŕaize, ipaŕgoŕi. | ipaŕizaŕ.
Norte-América, Goi-Amerika.
nos, guri, gu.
nosotros, gu, gerori.
nostalgia, eŕimin, etxeko-

min. [eski.]
nota, oar. | *de música*=er-]
nota bene, oartu.
notable, oargari, nabari.
notablemente, lazki, aski, agitz.
notar, oartu (goartu, ego--artu), nabaitu. | ertzargitu.
notaria, latziñaldaritza. | latziñaldari-ola.
notariado, latziñaldaritza.
notarial, latziñaldariak egiña. [tari.]
notario, latziñaldari, bara-]
noticia, izper, elaberi, sorberi, beri, beriketa, albiste. | ezagutza.
noticiar, gaztiatu.
noticiero, izperlari, beridun
noticioso, jakitun, beridun.
noticion, izperi lari, beriketa.
notificación, gaztigu, gaztiapen, oarpen.
notificar, gaztiatu.
noto, jakiña. | *hijo noto*=sasikume.
notomia, ezuruts.
notoriamente, nabaro, agiriz.
notoriedad, nabaritza.
notorio, ageri, nabari, nabaro.
noval, labaki, laaki, luberi.
novato, asiberi, beri, asperi, beriki, ikasle.
novator, beriki-zale.
novecientos, bederatzireun.
novedad, beritasun, beriki-tasun. | *hacer novedad*=arotz-izan. | gaitz-beri.
novel, beri, asiberi, ikasle.
novela, edestizun.
novelar, edestizun-idatzi.
novelería, berizale.
novelero, ipui-zale.
novelesco, edestisunezko.
novelista, edestizun-idazle.
novena, bederatziurен, betziurен.
novendial, betziurenpe.
noveno, bederatzigarен. | bedetziren.
noventa, larogeitamar, bederatziramar.
noventavo, larogeitamarен.
noventón, larogeitamarki.
novia, emaztegai, andregai.
noviazgo, emaztegaitasun.
noviciado, lekaideki-aldi. | lekaideki-leku. | lekaiketxe, lekaikaldi. | ikasurte. | asperi-aldi.
novicio, lekaide-gai, lekaiki, lekaideki. | ikasle, asperi, asle, lekaide beri.
noviembre, azaro, azil.
novilunio, ilberi.
novilla, bigae. [korketa.]
novillada, zekortalde. | ze-]
novillero, zekortzai. | zekorkari.
novillito, zekorto.
novillo, txekor, zezengei, idiko, idigai, ergi. | *novillos*=zekorketa.
novio, senargai, gizongai.
novísimo, atzen, azken. | azkenki. [odeitza.]
nubada, odei-jasa, odeite,]
nubarrada, odei-jasa.
nubarrón, odei-muru, edoi--muru, muruka.

nube, odei (odoi, ode, ore, orai, odai, edoi), goibel, oibel, ǫrtz, ganobel, kando. [dun.]
nubifero, odeidun, goibel-]
núbil, ezkonadiñeko, ezkongai, nerabe.
nubilidad, ezkongaitasun. | ezkontadin.
nubiloso, odeitsu.
nublado, odei, goibel. | asko, ugari. [noztatu.]
nublar, odeitu, edoitu, la-]
nublo, odeitsu, goibel.
nubloso, odeitsu.
nuboso, odeitsu. | *estar nuboso*=odei-izan.
nuca, lepatxoko, lepazuŕ, lepezuŕ, zurtzulo, zurtzuil.
núcleo, gun, un.
nudamente, soilki, soiīlik.
nudillo, ezuŕgiltz.
nudo, orapiīlo, (korapiīlo, marapiīlo, torapil, gorapiīlo, morapil), zirikorda, zirikort, ziristiīlo. | *nudo corredizo* = urka-billuŕ. | *de arbol*=arabegi, lakatz, adañi.
nudo, laŕu goŕi, biīlotsik.
nudoso, korapiīlotsu.
nuecero, intxauŕketari.
nuera, eŕain, eŕein.
nuestro, gure, geren.
nueva, beŕi, izpeŕ, elabeŕi, albiste.
nuevamente, beŕiro ,ostera.
nueve, bederatzi. | bederatzigarren.
nuevo, beŕi. | *de nuevo*= beŕiz.
nuez, intxauŕ, iltzauŕ, giltzauŕ. | *de la garganta*= gangaŕ.
nueza, astamats.
nugatorio, atzipekoŕ, ustel.
nulidad, ezteus, indaŕge. | uts, iīun, itzal.
nulo, indaŕge, —ge. | ezteus, geldo.
númen, olargi.
numerar, zenbatu, zenbatetu, kopurutu.
número, zenbaki. | zenbakatz. | kopuru. | igeki, gei. | *en el número 78*= 78'gaŕeneko geyan.
numeroso, zenbatsu, laguntsu, ugari, jori, naro.
numisna, diru.
numulario, dirulari.
nunca, iñoiz ez.
nuncio, mandatari, mezulari, geznari. [tzako.]
nupcial, eztayetako, ezkon-]
nupcias, eztei, eztai, eztegu.
nutra, igabera, igaraba.
nutria, ugadera, igabera, igaraba, udagara, urtxakuŕ, uadera, uain, ubadera.
nutricio, azitzeko, azle. | *padre nutricio*=azaita.
nutrimental, azigai.
nutrir, azi, azarazi, erazi.
nutritivo, azi-gai.
nutriz, iñude, uñide.

Ñ

ñ, eñe, euzkerazko *iño.*
ñaque, zirpilkeri, pits.
ñiquiñaque, zirtzil. | landeŕ.
ñoño, geldo, gelbera.

O

o, o. | ala. | *esto o eso*=au ala ori. | *o sea, o lo que es lo mismo*=edo.
obcecación, itsukeri, itsumustu, itsupen. [tuka.]
obcecadamente, itsumus-]
obcecado, itsumendu, itsutu.
obcecar, itsutu. [du.]
obcecarse, itsutu, itsumen-]
obduración, gogoŕkeri, itsukeri.
obedecer, nosnereite, esagin, agintzein, men-egin.
obediencia, nosnereite, esagin, eskumende. | agintz, nosnai.
obediente, nosnerein.
obenque, estai, orenka.
obesidad, gizentasun, loditasun. [mi-jario, toŕoil.]
obeso, gizen, gizentsu, ma-]
óbice, eragozki, eragozketa.
obispado, gotzaitasun. | goteŕki.
obispal, gotzayaren.
obispalia, gotzai-etxe. | goteŕki.
obispar, gotzaitu.
obispo, gotzaĪe, gotzai, *apezpiko.*
óbito, iltze, iĪaldi.
objeción, ostezki.
objeto, gauz, gauzki, izaki, —gai. | egikizun.
oblación, eskeintza, eskein.
oblata, olata, ogitxo, ugitxo, eskeingai.
oblicuamente, zeaŕka, aldamenka. [zeiaŕarazi.]
oblicuar, zeaŕtu, zeiaŕtu,]
oblicuidad, zeaŕtasun, makuŕ.
oblicuo, zear, zeiaŕ, ayeŕ, oyeŕ, okeŕ, makuŕ.
obligación, bete-beaŕ, egin-beaŕ, lokun, lokune, beaŕkun, lokan, mengo.

obligar, erazo, erazi, —azi, kolandu, mengoatu, beaŕtu.
obligatorio, beaŕezko.
oblilerar, eŕtsutu, itsutu, *mutatu*.
oblongo, zabal baño luzea-
oboe, zaamiola.
óbolo, ardit, pelat, pelapat, zipa.
obra, lan. | *por obra del Espíritu Santo*=Goteuna'ren bidez. | *pública*=eŕiko lanak. | egiñen. | *de caridad*=eŕuki-egiñen.
obrada, egun-lan, golde-
obrador, lanola.
obradura, esku-lan. | eun-
obrajero, lanari-zai.
obrar, egin. | egon. | kakegin.
obrepción, edes gezuŕ.
obrepticio, gezuŕdun.
obrería, arozkintza. | lanetako diru.
obrero, arotz, langile, lan-
obscenamente, lizunki.
obscenidad, lizuntasun. | lizunkeri, ezekeri, askeri.
obsceno, lizun, likits, uŕde, teyu, texu, zikin.
obscurecer, ilundu. | gautu. | goibeldu, lanbrotu, ueŕtu.
obscuridad, ilun, ilunpe, iluntasun. | aizaro.
obscuro, ilun, | goibel, lanbro. | ubel.
obsecuente, nosnerein, o-
obsequiar, opariztu, opari ugariz abetaldu.
obsequio, opari.
observación, oaŕpen, oaŕantz, oaŕ. [somakari.]
observador, oaŕle, oaŕkari,
observancia, lege-zeaztasun.
observante, zeatz, zintzo.
observar, azteŕkatu, ikuskatu. | oaŕtu, oaŕarazi. | zeatz legea ala agintza bete.
observatorio, ikustoki, oaŕtoki, begiratoki. | *astronómico*=ortzikustoki.
obstáculo, eragozki, eragozketa, beaztopa, beatzaŕi, murtzi, atzerapide, eragozpide, kroska.
obstante (no), alaz ere.
obstar, eragotzi. | auŕezkatu. [maintza.]
obstetricia, emagintza, e-
obstinación, gogoŕkeri, seta, isi, burkoizte, itsukeri.
obstinado, setati, isiati, burgaitz.
obstinarse, setaŕtu, setatu, isitu, isikatu, muŕustu, burkoitu.
obstrucción, eragozpen.
obstruccionista, eragozle.
obstruir, eragotzi, itxi. | opilatu, oretu, *mututu*.
obtemperar, agindu-egin.
obtener, loŕtu, jardiretsi, jardetsi, erdetsi, serdietsi, iritxi.
obtentor, gotsaridun.
obstentación, Jaungoiko--aotu.
obturar, opilatu, oretu.
obtuso, motz, amots, kamuts. | adi gogoŕ, tutulu.
obué, zaamiola.

obvención, onura, erorkin.
obviar, eragozkatu. | eragotzi.
obvio, eŕez, eŕaz, argi, agiri.
ocasión, une, aldi, ein, kinka, muga, mugu, atiza, aŕkuntza. | *en cierta ocasión*=beingo batean, une artan. | *próxima*=eroruŕen. | zergatik, zegati, bide. | *oportuna*=adion.
ocasional, zegatiko.
ocasionar, bide-izan.
ocaso, saŕkaldi. | saŕkalde, saŕtalde. | berazkaldi.
occidental, saŕkaldeko.
occidente, saŕkalde, saŕtalde.
occiduo, saŕkaldiko.
occipital, lepondoko.
occipucio, gaŕondo, lepondo, lepogibel.
occisión, erailtza.
occiso, erail, il.
Oceania, Ugaŕtedi.
océanico, itsasoko, itsasko.
océano, itsaso. | *Atlántico*=itsasoŕ. | *Pacífico*=ugaŕtediz.
ocena, ao-ats.
ociar, lana utzi.
ocio, lange, asti, utsaŕte, utsaldi. [getasun.]
ociosidad, alpeŕkeri, lan-]
ocioso, alpeŕ, alfeŕ, lange. | alpeŕikako. [itsutu.]
ocluir, opilatu, oretu, itxi,]
octaedro, zortzi-aldekoi.
octava, zoŕtziuŕen, zoŕtziuŕuṇ. | zoŕtzibete.
octavar, zoŕtzirendu.
octavario, zoŕtziuŕen, zoŕtzieŕi.
octavin, txistu.
octavo, zoŕtzigaŕen.
octingentésimo, zoŕtzireungaŕen.
octogenario, larogeiki.
octogésimo, larogeigaŕen.
octosílabo, zoŕtzizkidun.
Octubre, uŕilla, uŕieta, uŕi, lastail, biltzilla.
ocular, begiko.
ocularmente, begiz.
oculista, betari.
ocultación, eskutapen, estalpen, estalketa.
ocultamente, estalgiz.
ocultar, eskutatu, eskutu, kukutu, kulutu, estali, itzalpetu, kerizatu. | ixildu. [kulutu, ixilpe.]
oculto, eskutatu, kukutu,]
ocupación, arazo, jardun, ari, ariketa, ataza. | lanbide, lankizun, beaŕketa, ekiña.
ocupada, auŕdun, izoŕ.
ocupado, arazodun, lantsu, jardun. | bete.
ocupar, bete. | lan-eman.
ocuparse, jardun, ari-izan, aritu, arazotu.
ocurrencia, buruste, bulko, bulku, okuntza, atera (ateraldi, aterakeri), epe, gurari.
ocurrir, bideratu. | otu, bururatu, gogoratu.
ochava, zoŕtziren.
ochenta, larogei.
ochentavo, larogeiren.
ochentón, larogeiki.
ocho, zoŕtzi. | *hoy en ocho*=gauŕ zoŕtzi.

ochocientos, zoŕtzireun.
odiar, goŕotatu, eŕetatu.
odio, goŕoto, koŕomio, eŕa, eŕakunde, gibelmin, otin, epantxu.
odioso, goŕotagaŕi, eŕatsu.
odómetro, uŕáts-neuŕkin, ibil-neuŕkin.
odontalgia, agiñeko min.
odontología, agiñizti.
odorante, usaindun, usaidun.
odorífero, atson.
odre, zagi, (zaragi, zaagi, itzagi,) zaato, zato.
odrería, zagitegi.
odrero, zakīle. | zagi-saltzaīle.
odrina, itzagi.
oeste, saŕkalde, saŕtalde.
ofender, mindu. | iraindu, minkaiztu, ogen-egin.
ofenderse, miñaŕtu, pindaŕtu, minkeŕtu, gaitzitu, minberatu.
ofendido, mindun.
ofensa, min, irain.
ofensión, min, kalte, irain.
ofensiva, gudauŕka.
ofensivamente, kaltez, ayeŕ.
ofensivo, iraintsu, minkoŕ, minkaŕeko.
oferente, eskaintzaīle, eskeintzari, opaldun.
oferta, eskain, eskein, eskeingai, opagai.
ofertorio, opakunde.
oficilia, langintza.
oficiar, jaupaldian jaupari lana egin.
oficina, ola (ekola, lanola...)
oficio, bizpide, ogibide. | eginbide. | langintza, —gintza, —ko. | *oficio divino*=aŕendi.
oficionario, aŕendi-idazti.
oficiosidad, aŕduratasun. | usaŕte.
oficioso, aŕduradun, ajoladuri. | usaŕtu.
ofrecedor, eskeintzaīle.
ofrecer, agindu, abindu. | eskeñi, eskaindu, eskeindu.
ofrecimiento, eskeintza.
ofrenda, opa, opari, eskeingai, emai.
ofrendar, opaldu.
oftalmía, beteri, begi-eri.
oftalmología, beterizti.
oftalmólogo, betari.
ofuscación, itsupen.
ofuscar, begiz-egin, añatu. | liīluratu.
ogaño, auŕten.
oída, entzute, entzuera.
oído, entzumen. | entzukin, entzuki.
oidor, entzulari.
oidoría, entzularitza.
oír, entzun, aditu.
ojal, begite, aletxe, ayu, zulo, zilo.
ójala!, obena, ayan, ai.
ojaranzo, suberosa, urkitza.
ojeada, begi-sista, begaldi, begiraldi.
ojear, begiratu, begiztu. | eiza ayenatu edo aizkatu.
ojera, begipe, betazpi.
ojeriza, beltzuri, keru.
ojeroso, begipedun.
ojete, bigaŕi, biguŕtzai, —zulo. | zuoi, uzki.

ojialegre, betalai.
ojienjuto, negaŕ-gaitz.
ojimoreno, begi beltzaran.
ojinegro, begi beltz.
ojizaino, betezkel, ezkel.
ojo, begi. | *de la aguja*= uzki. | *a ojos cerrados*= kerker. | *de una lazada*= bigazte. | *de hacha o cualquier herramienta*= zuoi.
ola, uin, *baga,* urmendoi.
olaje, uin-aldi. | ardi zuri.
oleada, uin-aldi, itsaski. | talde, ozte. | gaimel-uzta.
oleaginoso, *olio*tsu, gaimeltsu.
olear, azken-iguŕtza-eman.
oleario, gainmeltsu, *oliotsu.*
oledero, usaindun.
oleo, gaimel, *olio.* | gaimeldon, juŕnaski.
oleoso, oliotsu, gaimeltsu.
oler, usai-egin. | usaindu, usandu, usaitu.
olfatear, usain-egin, usaña artu, usnatu (usmatu, uzmatu, sumatu, somatu).
olfato, usaimen, usaikin, usna (usma, suma, soma, sumo, ausnaŕ).
olibano, kedatz.
oliera, gaimeldon-ontzi.
oligarquía, jauntxo-al.
olimpo, lenagoko jainko-izumen egotoki.
olio, olio, gaimel.
oliscar, usaindatu, usnatu.
oliva, gaimeluŕaitz. | gaimeluŕ.
olivar, gaimeluŕaizti, gaimeluŕaitzeta.
olivarda, ataŕaga, likoso.
olivero, gaimeluŕtegi.
olivo, gaimeluŕaitz, *olibo, oliondo.*
olmeda, zumaŕdi.
olmedo, zumaŕdi, zugaŕdi.
olmo, zumaŕ (zugaŕ, zuaŕ, suaŕ, sunaŕ, zunaŕ.)
olor, usain, usai, uŕin, atson.
oloroso, atson, usaintsu, usaidun.
olvidadizo, aztukoŕ, azkoŕ, atzekoŕ, atzendukoŕ.
olvidar, aztu, anztu, antzi, atzendu. [tupin, *tipin.*]
olla, eltze, untzi, lapiko,]
ollazo, eltzada.
olleria, eltzetegi.
ollero, eltzegiīe, eltzekin, lugontzigin.
ombligo, txilboŕ, gilboŕ, txilko, xilko, ziil, zil, pixkolte, pikoxte.
ombria, itzalbe, itzaltegi, ospel, suspel, lañotz, layotz.
ombrómetro, euri-neuŕi.
omega, olaŕi, oandi.
omento, bare-sare, estaŕteko, esteki.
omicrón, otxiki.
ominoso, goŕotogaŕi.
omisión, uzte, utziketa, utziera. | lazokeri.
omitir, utzi, ez egin, ez esan. [guzti.]
omnipotencia, aloro, al-]
omnipotente, alorodun, aloldun, alguztidun. | alaskoi.
omoplato, besaburu, besozpal, lepauztai.

onagro, basasto.
onanismo, onankeri.
once, amaika, ameka.
oncejo, soŕbeltz, enara, elai, kiŕikil, mitxigo.
onceno, amaikagaŕen, amekagaŕen. [piru.]
onda, ugoska, ozka, ozko,]
ondear, ugoskatu, ozkatu.
ondearse, klunkatu.
oneroso, loŕ, soŕ, aztun.
onomancia, izen-aztikeri.
onomástico, izenezko. | *día onomástico*=deun-egun.
onza (de oro), amaseiko.
onzavo, amaikaren, amekaren. [-eragotz.]
opaco, argi-eragotz, izki-]
opción, autamen. | autapen, autespen, autaera. | eginbide, —bide. [tzerki.]
ópera, esantzeŕki, eresan-]
operación, egipen, egikun, egikuntza, egikunde.
operar, egin. [langin.]
operario, arotz, langile,]
opérculo, estalkai.
opereta, esantzeŕkiño.
operista, esantzeŕki-abesle.
operoso, zail.
opilar, opilatu.
ópimo, ugari, naro, jori.
opinante, ustedun, eritzidun.
opinar, eritzi, uste-izan.
opinión, aburu, iritzi, eritzi, uste, ustego.
opíparamente, naroro.
opíparo, naro, mai ase, mai zabal. [gazki.]
opitulación, laguntza, ur-]
oponer, ostetu.
oponerse, aurezkatu, aurka--egin, gogoŕ-egin, mukeŕtu, muŕustu, oyeŕtu, saŕkarazi.
oportunamente, mugonez, garaiz, mugaz, adi onez.
oportunidad, mugon, mugu, adiuntza, aŕkuntza, aroi, astune, atiza, utsaŕte, abagune. [*ordu*tiaŕ.]
oportunista, mugontiaŕ,]
oportuno, adion, aukerako.
oposición, ostetasun, aurka, mukeŕtasun, etsaitasun. | *oposiciones a notariado*=lateri-azteŕkizunak.
opresión, erazpen, estutasun, zapaldi.
opresor, zapatzaile, erazle.
oprimir, zapatu, soŕtatu, soŕkatu, sakatu, takatu, tinkatu, estutu, leaŕtu.
oprobiar, laidotu.
oprobio, laido, irain, iñaka. | iñakagaŕi, lotsakizun.
oprobioso, laidotsu.
optar, autatu, autetsi.
óptica, argizti. [-onesle.]
optimista, baikoŕ, oro-]
óptimo, onen. [aurez.]
opuestamente, ostez, ayeŕ,]
opuesto, aurezko, ayeŕ, zeieŕ.
opugnar, gogoŕ-egin.
opulencia, narotasun, aberastasun.
opulento, naro, aberats, ukentsu, ogasundun.
opúsculo, inguŕti.
oquedad, utsune.
ora, bai... bai.
oración, otoi. | izkintza.
oráculo, goitiko erantzun.

| notin entzungaŕi.
orador, elatari, izkari, iztun, mintzaīle. | izkintzari, itzegīle, izlari, itzegikari.
oral, itzezko, aozko.
oralmente, aoz, abaz.
orar, otoi-egin. | izkintzatu, elatatu.
orate, zoro, burtzoro.
oratorio, otoileku.
orbe, ludi. | bil, biribil.
orbicular, biribil, borobil, boil.
orbita (deł ojo), betzulo.
orco, suleze, baŕendi, gaiztoki.
orchilla, tintaroe.
orden, era. | leŕo, leŕun, mail, eŕezkada. | jaupaltza. | *órdenes* = jauparikaldi. | gopatz. | agindu. | *religiosa* = lekaidi. | *orden tercera* = eren lekaidia.
ordenación, agindu. | agintze. | jauparikaldi.
ordenadamente, eraz, arauz.
ordenado, eraztu, zut, tzut.
ordenancista, agindu-zale.
ordenando, jaupalkizun.
ordenanza, arau, araudi. | era.
ordenar, eraztu, araberakatu, leŕokatu. | jaupaldu, jaupaltzatu.
ordenarse, jauparitu, jaupaltza aŕtu.
ordeñar, jaitzi (daitzi, deitzi, jetzi, saitsi, eraitzi, iritzi) batu.
ordinal, zenbakaŕenezko.
ordinariamente, geyen, oyez, aŕonki, maizenik, | oyeski.
ordinariez, oyeskeri, oyezkeri.
ordinario, —oroko (eguneroko...), saŕiko, noiznaiko, maizen, aŕont, aŕo. | lau. | oyes, zaŕpail.
orear, aizeztatu, aizetu.
orearse, egurastu, eguairatu.
oreja, belaŕi, beaŕi.
orejear, belaŕiak igitu.
orejudo, belaŕi luz.
oreo, eguras, egurats.
orfandad, zurztasun. | zuŕtzari.
orfebre, uŕegin, zīlaŕgīle.
orfeón, abeslari-bazkun, abeslaldi, *kantari*-talde.
organero, txauneskingīle.
orgánico, gaiki.
organismo, zozko, zozkon.
organista, txauneskindari.
organización, erakunde, antolaketa, antolapen.
organizar, antolatu, eratu.
órgano, txauneskin. | —kin (ikuskin, entzukin...)
orgia, zaratakeri, jatekeri.
orgullo, anditasun. | andikeri, aŕokeri, burgoikeri.
orgulloso, aŕo, burgoi, andinai, andiputz, putzontzi, lelotsu. [kaldeko.]
oriental, soŕkaldetaŕ, soŕ-]
orientar, zuzendu, —ranztu.
oriente, soŕkalde, goizalde, eguzki-alde, egutz, goiz--eŕi.
orifice, uŕegin.

orificio, zulo (zilo, zīlo.)
oriflama, ikuŕin.
orígen, soŕkun, soŕgu, —buru (etoŕburu, jatoŕburu), —bide, jatoŕi, jeite, etoŕkun.
original, jatoŕizko, jatoŕiko. | iraŕgai, iraŕkizun. | beŕi.
originar, bide-izan.
originariamente, jatoŕiz.
originario, jatoŕizko. | —aŕ, —taŕ.
orilla, eŕtz, bazteŕ, karel.
orillar, bururatu, burutu, eratu.
orillo, eun-eŕtz, —buru.
orin, erdo, erdoi, erdoil. | piz, gernu.
orina, gernu, piz, pipiz, uxuri, urixuri.
orinal, gernu-ontzi, pizontzi, tiŕin, kutxu, kutō, arlantx, azpi-ontzi, oapeko.
orinar, gernu-egin, piz-egin, gernutu.
oriniento, erdoitsu.
oriol, goŕibeltz, goŕbeltz.
oriundo, —aŕ, —taŕ.
orive, uŕegin.
orla, ertz, —buru.
orlar, ertzatu.
orlo, zaamiola.
ornamentación, edeŕtzapen, edeŕztadura.
ornamentar, apaindu, edeŕagotu. [txaunjanzki]
ornamento, edeŕgailu. |]
ornar, apaindu, bitxitu.
ornato, edeŕgailu.
ornitógalo, txori-esne.
ornitología, egaztizti.
ornitólogo, egaztiztilari.
ornitomancia, egazti-azti-keri.
oro, uŕe.
orogenia, mendi-jatoŕizti.
orografía, mendi-elesti.
orondo, aŕo, aŕoputz, antuts. [iantz.]
oropel, uŕizun, uŕeantz, uŕ-]
oropelero, uŕizungile.
oropéndola, goŕibeltz, goŕbeltz, kaŕastaŕo, gaŕastaŕo, laŕaztaŕo, durdura, iri ori.
orquesta, ereslari - bazkun, ereskintza.
orquídeo, ostopeko.
orquitis, baŕabil-min.
orre (en), askoka, aunizka.
ortega, laŕe-olo.
ortiga, azun, asun, asuin, asoin, osin.
orto, eguzki-soŕkaldi, izaŕ--soŕkaldi. [kintza.]
ortodoxia, egizko ziñes-]
ortografía, zuzkidatz. | zuzkidatzizti.
ortógrafo, zuzkidazle.
ortología, zuzkoguz.
ortopedia, zuzkibil.
oruga, asoin, beldaŕ, lipu, satz, txakuŕ.
orujo, maspits, pats, lapa, kozkoŕ, zapakin.
orvallo, zirimiri.
oryge, oriza.
orza, aboŕtz, auŕtza.
orzar, auŕtzatu.
orzaya, auŕzai.
orzuelo, zeldoŕ, begi-txindoŕ, mitxindoŕ, mintxingoŕ, txindoŕ, pindoŕ, pitoŕ, memel, bekaitz, be-

katxo.
os, zuei, zuek.
osa, artzeme. | *osa mayor* =artzaya makoarekin. | *menor* =zazpi izaŕak, zazpi ooiñak.
osadamente, ausaŕki.
osadia, oldaŕ, ozaŕ, ausaŕtasun. | ausaŕkeri.
osado, oldaŕkoi, ausaŕ, ozaŕ, aŕo.
osambre, ezuŕuts.
osamenta, ezuŕpil.
osar, ezuŕtegi. | oldaŕtu, osaŕtu, ozaŕtu.
osario, ezuŕtegi.
oscilar, zalantzatu.
ósculo, musu, muin, apa, pa, laztan.
oscurecer, ilundu.
oscuro, ilun.
óseo, ezuŕezko.
osera, aŕtzaren gordegi.
osero, ezuŕtegi.
osezno, arzkume.
osificarse, ezuŕtu.
osmunda, basaiatze.
oso, artz.
ososo, ezuŕki. | ezuŕdun.
ostaga, ustaga.
osteitis, ezuŕ-min.
ostensiblemente, agiriz.
ostensión, erakuspen. [di.]
ostentación, aŕandi, otsan-]
ostentar, aŕandiatu.
ostentoso, aŕanditsu, burgoi, urgoi.
osteología, ezuŕizti.
ostiario, ate-zain, ate-zai. | ate-sari.
ostra, ispel, aŕain-beaŕi.
ostrero, ispel-saltzale.
ostugo, kozkoŕ, zati. | zoko.
osudo, ezuŕtsu.
otalgia, belaŕi-min.
otear, begiratu, ikuskatu.
otero, muiño, muño, muno, muni.
otitis, entzukiñeri.
otología, entzukiñizti.
otoñal, udazkeneko.
otoñar, udazkena igaro.
otoño, udazken, laŕazken, udaraitzen, neguantz, uŕiaro, uŕiero.
otorgamiento, baikun.
otorgar, bayeztu, laketu.
otro, beste, beŕtze.
otrosí, berebat, orobat.
ovación, txalote.
ovante, txalotu.
ovario, aŕaba.
oveja, ardi, arkazte.
ovejero, ardizai, artzai.
overa, egazti-aŕaba.
overo, saru, laru.
ovil, artegi, artoki, artizun.
ovillar, opildu.
ovillarse, kukuŕtu, kukurupikojaŕi, kukuriko-jaŕi.
ovillo, aribil, pilari, aril, kukurizka, zamuka.
óvulo, azki, azaro.
oxear, oxatu, uxatu, ayenatu.
oyente, entzule, aditzale.

p

p, pe, euzkerazko *pi*.
pabellón, zeru, sapai. | *de la cama*=ozeru, oazeru.
pabilo, muku, muki, muka.
pablar, itz-egin, solas-egin.
pábulo, —gai (bizikai...) | ali.
paca, artīle-zama.
pacato, otzan, gozo.
pacedero, alaleku.
pacer, aletu, bazkatu.
paciencia, jasatasun, eroapen, eroatasun, eramanpen, igaropen, itxaron, zintarzun, baraiztu, pairu. | gelditasun.
paciente, pairu aundiko, pairudun, jasankoŕ. | eri, gaixo, minduru.
*pacificador, bake*lari, gentzalari.
pacificar, gentzatu, *bake*tu,
pacífico, gentzale, gentzatsu, otzan. | *mar*=iznausi.
pacotilla (ser de), partzeīleri.
pactar, itundu. [itun.]
pacto, itunben, itunpen. |]
pachón, birika aundi.
pachorra, patxara, patxada, patzoŕ. [diko.]
pachorrudo, patxara aun-]
padecer, min-izan. | *padezco mucho* = agitz min-naiz. | *padeció debajo del poder de Poncio Pilato*=Pontius Pilatus'pean nekautsia izan zan. | jasan, nozitu, iguŕtzi. | miñaŕtu, kaltetu.
padecimiento, min.
padilla, sartaitxo.
padrastro, ugazaita, aitaizun, aitorde. | ezkarda, txeŕa.
padrazo, aitako.
padre, aita, aba. | *el Padre Eterno*=Aita Betikoŕa. | *el P. Faustino*=Paustin Aba. | *nuestros padres*=gure gurasoak, asabak, arbasoak. | *Los Santos Padres*=Doibatzabak.
padrear, aitaren iduri-izan. | aitatu, akeŕtu, zalditu...
padrenuestro, Gure Aita.
padrina, amandre, amabitxi.
padrino, besoetako aita, beso-aita, aitedeŕ, aitagutxi, aitautxi, ozaita, apaidin, paidin, padin, aitajaun.
padrón, biztanle - leŕokada. | aitako. | ahalgeizun,

aalkizun, laido.
paella, ugolukin.
paf!, plast!
paga, sari (lantsari, egunari...), ordain.
pagadero, ordainkizun.
pagador, ordaintzaīle. | ordainlari.
pagamento, sari, ordain.
paganismo, ziñesketasun. | ziñeskeak, zingeak.
pagano, ziñeske. | ordaiŋle.
pagar, ordaindu. | *el franqueo*=bidariena ordaindu. | kitutu, luditu, onegin, onin, saritu.
pagaré, ordainbide.
página, ingoski, ingoŕki.
paginación, ingoskitza.
paginar, ingoskitu.
pago, zoŕ-diru-emanaldi. | sari (egisari, lantzari, astari...), ordain, aŕtuen. | *en pago*=ordañez.
pagoda, ziñeskien baldarna.
pais, luiki, eŕi-alde, luŕalde, uŕalde. [gi.]
paisaje, ikuskizun, ikuspe-]
paisanaje, eŕitaŕak.
paisano, eŕkide, urikide. | aldeŕitaŕ. | eŕitaŕ, eŕtaŕ, edo gudari ala jaupari eztana. [zuai.]
paja, lasto, galtzu, agotz,]
pajada, lastazuku.
pajado, lastozko.
pajar, lastotegi, lastategi, agoztegi, aoztegi.
pájara, txori, egazti.
pajarear, txori-eiztatu.
pajarel, txoka.
pajarera, txori-*kayol*.
pajarería, txori-talde.
pajarero, txori-aŕapatzaīle. | jostari, jostazale.
pajarica, maltzuŕ, malmutz.
pajarilla, laufraka.
pájaro, egazti, txori. | *a vista de pájaro*=iraitz. | txakuŕ-amets, ameste.
pajarota, izpeŕ gezuŕ.
pajarraco, egaztitzaŕ. | maltzuŕ.
pajaza, agotz, aotz.
paje, aldeko, lagundari. | ontzi-mutil.
pajear, lasto-jan.
pajero, lasto-saltzaīle.
pajizo, laztozko.
pajoso, lastatsu.
pajuela, lastatxiki, samaŕ.
pajuz, lasto ustel.
pala, agalau, aga (labaga, uraga...), endai.
palabra, itz, mintzo, mintz, solas, ele. | itz-egimen, mintzamen. | *faltar a la palabra*=koŕok-egin.
palabrería, txasko, joluts, soluts, solaseri.
palabrero, txasko-egile, beŕitsu, izmizti.
palabrita, itz mamitsu.
palabrota, itz iraintsu, laidoki.
palaciego, jauregide, jauregitaŕ. | labangiīle. | jauregidun.
palacio, jauregi, jauretxe. | *real* = bakaldegi, bakaldetxe. [dastamen.]
paladar, aosapai, ganga. |]
paladear, dastatu, testatu, txestatu, txeste-egin.

paladeo, dasta, testa.
paladial, aosapaizko.
paladín, aldezkari. [-argi.]
paladinamente, agiri, argi-]
paladino, nabari, agiri, argi.
palafrén, zaldi otzan.
palafrenero, korta - mutil, zamaltzain.
palamenta, arraunak, arrauak.
palanca, eskoga, eskuaga, burdiñaga, espeka, zanka, *bermazaki.*
palancada, eskogada.
palancana, garbi-ontzi.
palangana, garbi-ontzi, luŕazpil.
palanquera, olesi, olasi.
palanquero, aspolari.
palanqueta, burdiñaga.
palanquín, soinkari.
palatino, aosapaiko. | jaur-egitaŕ. [īlada.]
palazo, eskogada. | maki-]
palazón, makiīleri.
palco, gelatxo. [galari.]
paleador, eskogari, esko-]
palenque, olesi, zuresi, olasi.
palero, eskoga-egiīle. | eskogalari. [toki. | gudaldi.]
palestra, gudategi, guda-]
paleta, eskogatxo. | burtxin.
paletada, burtziñada.
paletazo, zeaŕ-adaŕkada.
paletear, gaizki araundu.
paletilla, besaburu, besozpal, lepaustai.
paleto, orein, oren.
paliadamente, estalgiz.
paliar, eskutatu, zuritu, agarbitu.
paliativo, aringaīlu. | agarbitz, eskutabide, edeŕ-
gaīlu. [deŕgaīlu.]
paliatorio, eskutabide, e-]
palidecer, larutu, beluritu, marguldu, zurbildu.
palidez, margul, laru, zurpiltasun, istasun.
pálido, margul, laru, beluri, its, zurbil, zurpail, zuŕupil. | *pálida luz*=argi motel.
palillo, zotz, ziri, zitz. | *de tambor*=txirikiīla, zotzak.
palingenesia, birsoŕtze.
palinodia, atzera-egite, itz--jate.
palique, beŕitsukeri.
palitroque, makiltzaŕ.
paliza, makiīlada, zafraldi, astiñaldi, olata, poŕokaldi.
palizada, olesi, olasi.
palma, palmondo. | eskuaŕ, eskubaŕne, eskuazpi, eskuzabal. [tada.]
palmada, txalo, esku-zar-]
palmar, arabete, ara. | argi, agiri.
palmar, il.
palmario, argi, agiri.
palmear, txalokatu.
palmeo, ara neuŕketa.
palmera, palmondo.
palmetazo, zart. [zeume.]
palmo, ara, arae, ze, zee,]
palmotear, txalokatu.
palmoteo, txalo, talo, esku--zarta.
palo, makil. | makiīlada. | ue. | *de palo*=zotz.
paloma, use, urtzo. | *paloma torcaz*=pagauso.
palomar, usategi (usotegi, urzotegi.)

palomear, uso-eizatu.
palomera, usategi.
palomería, uso-eiza.
palomero, uso-saltzaīle.
palomilla, negakin.
palomino, usano, usakume.
palomo, uso-aŕa.
palor, margul, laru.
palote, txirikil, ziri. | esiol, esamesaka. [makilka.]
paloteado, makil-dantza. |
palotear, makiīlak elkaŕ jo.
paloteo, makil-dantza.
palpable, ukigai, ikugai. | agiri. [aunka.]
palpablemente, begiz, ur-
palpar, ikutu, ukitu, eskukatu, azkatu, aztatu.
pálpebra, betazal,
palpebral, betazaleko.
palpitación, biozkada, pilpira. [girako.]
palúdico, aintziratiko, zin-
paludoso, aintziratsu, zingiratsu.
palurdo, oyez, zakaŕo.
palustre, aintziratiko, zingirako. [bal.]
pampa, landategi, landaza-
pámpana, matsoŕi, matsosto.
pampanilla, mokoŕ-oyal.
pámpano, ayen, muskil. | matsoŕi, matsosto.
pamplina, sapelaŕ.
Pamplona, Iruña, Uriña, Uruña.
pamplonés, iruñaŕ.
pan, ogi, obi (ogaŕo, otaŕo, ogaza, otaza...)
pana, tripa.
panacea, oro-sendaki.
panadear, ogi-egin.
panadería, okintza. | okiñola, okindegi, ogitegi.
panadero, okin, okiīle.
panadizo, eltzeko, eltuŕ, ertul, itzemin, mintxuri, solitu, zingirio, zorne, zornatu.
panal, abaraska (beraska, breska, abereska, mendreska,) oŕaze, oŕazi, oŕaraz.
panarizo, eltzeko, itzemin.
panarra, geldo, gelbera.
panática, ogiketa.
pancarpia, lore-estun.
pancista, burtzale, estazai, sabelzai, *tripontzi.*
pancho, sabel, *tripa.*
pandera, naŕoskin.
pandereta, atabal, naŕoskiño. [baldun.]
pandereterо, atabalari, ata-
pandero, apan.
pandilla, elkaŕkun. | talde, eli. [zer.]
pando, geldi dabiīen edo-
panecillo, ogitxo, ugitxo.
panegírico, goraltz-izkintza, anderki, goreski.
panegirista, andesle.
panegirizar, andetsi, omendu, goranztu, goraldu.
panera, ogitegi.
panero, otaŕe, ogi-otaŕe.
pánfilo, lazo, onegi, alpeŕ.
paniaguado, ogiko, otsein.
pánico, latzikara, izualdi, izu.
paniculo, kapeta, kopeta.
paniego, otzale, ogi-zale. | garitsu, ogitsu.

panificación, oreta, ogieta.
panificar, ogi-egin. | landatu, alortu.
panilla, gaimel-neurkin.
panizo, arto, *maiz*ale.
panocha, artaburu.
panoja, artaburu, lokotx.
panorama, ikuspegi, ikuskin.
panoso, irintsu.
pantalán, olezko kai.
pantalón, galtza, kaltza, zaragoil, praka.
pantalla, argi-aure, argi--aitzin. [giratsu.]
pantanal, aintziratu, zin-]
pantano, zingira, zingiradi, losko, ur-lingirda, parta.
pantanoso, zingiratsu.
panteón, arilobieta.
pantoque, pontz.
pantorrilla, aztal, zango, zango-sagar, zanko.
panza, sabel-soro, gantz, bontz, buzkantz, gilbor, zilbor, zingur, mari-barna. | marda.
panzada, asebete, estebete, sabelaldi.
panzudo, zoroilo, zila.
pañal, auroyal, aur-zapi, pizoyal, ipurtzapi, maindereko, napilda, izara, umeizara.
pañería, oyaltegi. | oyaleri.
pañero, eun-saltzale.
pañito, oyalki, oyalto.
pañizuelo, zapi, surtzapi.
paño, oyal, oyalki. | *paño de mesa* = zamau. | *de manos* = esku-zapi. | engala, gando.
pañoleta, moto.
pañoso, arlote, zarpil.
pañuelo, musu-zapi, surtzapi, likele, zapi.
Papa, Doipuru. | lur-sagar, | ai.
papá, aita.
papada, okozpe, kokozpe, kokalde, kokotondo, gorgolo, lepape, aloz.
papadilla, okozpe, kokozpe.
papado, doipurutza.
papal, doipuruaren.
papalmente, doipurudanez.
papamoscas, maruga-txori. | *negro* = elbi-txori.
papandrón, botakar.
papar, irentsi, iretsi.
paparrucha, berriketa.
papazgo, doipurutza.
papel, ingi, *papera.*
papelera, ingitegi.
papelería, ingitegi, ingi--saloki. [-saltzale.]
papelero, ingi-egile. | ingi-]
papeleta, txartela.
papelista, ingidun. | ingilari.
papelucho, ingi zatar.
papera, golando, golatu, golo, gorgoilo, urinezur, okakala, lepamin, sagu, osigoren. |ai.]
papero, ai-eltze, ayontzi. |]
papilla, ai, aya, ziain, kuritx.
papirotazo, zart, zartako, zapartako, erikoka.
papirote, zartako, pepotaña. [doipurutar.]
papista, doipuru-zale,]
papo, okozpe, okakala, kokalde.

papudo, okozpe aundi.
pápula, kontxo.
paquete, lotura.
par, biko, bikoitz. | *pares*= batoi.
para, —teko: *para escribir* = idazteko. | —ra: *para Vitoria* = Gaizteiz' era. | —tako: *para Navidad* = Egubeŕitako. | —tzako (onentzako...). | —tzat, —entzat (neretzat, arentzat...) | *para que*= —tzat, —n. | *para que venga*=etoŕi dedin, etoŕi dedintzat.
parabien, beŕi on, zori on.
parábola, antzeki, iduriki, irudiki. [le, Pozkile.]
Paracleto, Goteun, Poz-]
Paráclito, Goteun, Pozle, Pozkile.
parada, geldi-aldi, egonaldi, atsenaldi. | saizulo. | *de río*=ugaña.
paradera, ugate, txinbo.
paradero, geldi-toki.
paradigma, aibide, uleŕbide.
paradina, sorobil, landabil, laŕebil. [tzeko.]
paradisiaco, atsegin-bara-]
parado, gelbera, lolo.
paradoja, aikaitz. [erazi.]
parafrasear, edaztu, adi-]
paráfrasis, adierazpen.
paragonar, erkatu, alderatu, antzundu, antzendu.
parágrafo, kuntza (esakuntza...).
paraguas, ateŕki, euritako, uritako.
paragüería, ateŕkitegi.
paragüero, ateŕkigile. | ateŕki-saltzale, euritakogile.
paraiso, atsegintegi, atsegin-baratza, gozaleku. | donoki. [—tegi.]
paraje, leku, toki, —oki,]
parálisis, elbaŕi, erbaldura.
paralítico, elbaŕi, elbaŕikatu, eŕbail, oatu, uatu.
paralizar, elbaŕitu, eŕbaildu, uatu. | geldi-erazo, eragotzi.
paramentar, apaindu.
paramento, apaingai, edeŕgalu.
páramo, otaluŕ.
parangón, erkatza.
parangonar, erkatu, antzundu, antzendu.
paranza, baranda.
parapetarse, burua gorde.
parapeto, baranda, gordegi.
parapoco, geldo, gelbera.
parar, gelditu, *geratu*.
pararrayos, tximistoŕatz.
parasceve, ostiral deuna.
parásito, lepotaŕ.
parasol, eguzkitako, ateŕki.
parca, eriotz.
parcela, zunda, zun, zuin, landaxka, puxka. | landa.
parcial, zatiko, ez oso. | alde, —aŕ. | *ser parcial*= alde-izan, eskualdatu, aldez egon. | alderdikari.
parcialidad, aldetasun, alde, —aŕtasun. | alderdi, eskualde.
parcializar, eskualdatu.
parcialmente, alde batez.
parcionero, —dun (zatidun,

aldedun...)
parco, uŕi, zuŕ. | januŕi, jangaŕtzu, gaŕtzu, melenga, milinga.
parche, zaratazal, kopal, lokaŕi, lokari, lokeri.
pardal, lun (leoe) nabaŕ. | ormatxori. | maltzuŕ, zital.
pardear, aŕetu.
pardiez!, egundaño!, alajaiña!
pardillo, txoka.
pardirco, aŕeska, nabaŕska.
pardo, aŕe, nabaŕ, amusko, musk. | lun-nabaŕ.
pardusco, aŕeska, nabaŕska.
parear, biñakatu. | antzendu.
parecer, iritzi, uste, ustego, iduri. | *al parecer*=iduriz, irudiz. | *según a mi parecer*=nere irudiz.
parecer, ageŕtu, agiri. | uste-izan. | *parece* = bide.
parecerse, antzeman, irudidu, iduritu.
parecido, balde, antz, iduri, uduri, urdu.
pared, orma, *pareta.*
paredón, ormatzaŕ.
pareja, bikun, bikoitz, bikutz. | kide (dantzakide...) | uztaŕbeyak, uztaŕkide.
parejo, beŕdin, kide.
parejura, beŕdintasun, kidetasun.
paremiología, esakun-izti.
paremiólogo, esakun-iztilari.
parentela, senitaŕte, aidebatz. | aidetasun.
parentesco, aidetasun, senitasun, belauntasun, uŕkotasun. | aide-mail. | elkaŕtasun.
paréntesis, baŕtatz, baŕtekatz, usaŕtatz. ( )
parias, uŕtzoŕo, auŕlagun.
parición, erdi-aldi.
parida, erdi, emerdi, auŕdun. [detasun.]
paridad, beŕdintasun, ki-]
paridera, umakoŕ, umatsu. | soŕgu. | erdi-aldi, umaldi.
pariente, aide, senide, senitaŕteko. | uiko, lagun, kide.
parietal, ormako, ormatiko.
parietaria, odol belaŕ, odaŕ, zigu.
parificar, iduriztu.
parihuela, zeŕaldo, angela, balarta, gangarai. | karkano. | eskoga.
parir, auŕ-egin, auŕgin, auŕ-izan, erditu, erdibitu.
parla, izketa, jolasketa. | itz-jario.
parlador, itzontzi.
parladuria, txasko, beŕiketa.
parlamentar, eleztatu.
parlamento, latetxe, elezta.
parlanchín, beŕitsu, itzuts.
parlar, itz-egin, solas-egin.
parlatorio, itzaldi. | autoki.
parlería, elontzikeri, beŕitsukeri.
parlero, palpara, elontzi, itz-mizti, itzuts.
parleta, lokantza, jolasketa.
parlón, itzuts, solasuts.
parlotear, txasko-egin.

kaskako, golpe, topetazo, testerada.
kaskal, cáscara | paja de maiz | castaña huera | choclos.
kaskalĪu, terco, tozudo.
kaskamotz, pelado, pelón.
kaskarabaŕ (kaskabaŕ), granizo.
kaskarabil, agalla | burbuja.
kaskarabito, granizo.
kaskarin (de *kasko-arin),* casquivano | cierto pan ancho. [prudencia.
kaskarinkeri, ligereza, im-
kaskaŕ, ruin, pequeño, miserable | ordinario, mediano | cráneo | débil, enfermo. [to de).
kaskaŕaldi, humorada (ra-
kaskaŕeko, golpe en el cráneo, cosque.
kaskaŕo (zakaŕo), grosero.
kaskaŕtu, encallecer | estropearse, ajarse, decaer.
kaskasoil (gartsoil), calvo, calvicie, calva | inocente, simple. [algo a golpes.
kaskatu, golpear, romper
kaskazabal, tumor de la cabeza.
kaskatzu, cabezudo, terco | maniático | veleidoso.
kaskazuŕ, cráneo, hueso del cráneo.
kaskegin, dar golpe, chocar, estallar, rajarse.
kasket, cráneo, mollera, fantasia, capricho.
kasketaldi, capricho, veleidad, humorada.
kaskezuŕ, cráneo, hueso del cráneo.
kaskil, cáscara.
kasko, casco, cráneo | pedazo, trozo | punta, cúspide, vértice | cabeza, juicio, caletre. [ñuelo.
kaskuŕi, garrapata, ara-
kaskuts, simple, ligero de cascos.
katagoŕi, ardilla.
katagure, garduña.
katakera (de *katu k-ara),* celo de la gata.
katajoxintxa (katakutxintxa), ardilla.
katakume, gatito.
katakuxantxa (katajoxintxa), ardilla.
katalingoŕi (amona gona goŕi), cochinilla.
katamalo (katanaŕu), máscara, persona disfrazada.
katamotz, tigre.
katapurtxintx, ardilla.
kataŕ (de *katu-aŕ),* gato macho.
katazka, esfuerzo grande.
katazulo, gatera.
kate (del erd.), cadena, v. *estuntza.*
katilu, taza, escudilla.
katilukada, taza llena.
katramila, trabajos, ocupaciones, quebraderos de cabeza. [rrachera.
katu (?), gato | gatillo | bo-
katuki, felino | persona de mucha resistencia.
katutu, embriagarse.
kausi, conservar.
kausitu, encontrar, hallar | acertar, dar en el blanco.

kausitze, acierto.
kausk, mordedura.
kauskada, mordisco.
kausk-egin, morder.
kaxo (kaixio), hola!
kaxpel (kazpe), cazuelita.
kayero (?), fiador, reponsable, garante. [ta.]
kayo, mallón, cierta gavio-]
kayola (del erd.), jaula.
kaskabaŕ (kazkadaŕ, kazkarabaŕ), granizo.
kazkaŕ (kaskaŕ), pequeño, ruin, menguado, tosco, ordinario | cráneo.
kazkaŕeko, del cráneo (golpe, topetazo, humorada, etc. [bravucón.]
kazkaŕo, grosero, tosco |]
kazkaŕoan ibiĪi, andar divertiéndose.
kazkuŕio, pelo ensortijado, rizado, crespo.
kazpel, cazuela.
-ke (gabe, -ge), sufijo privativo: *azke* (de *atzi--gabe*), libre, independiente; *ikusteke,* sin visión; *entzuteke,* sin audición | sufijo que expresa el futuro y la potencialidad: *dakuske,* lo verá, puede verlo, *daraike,* lo continuará o puede continuarlo; *bai-zoazke,* ya se puede marchar V.
ke, humo: *nere etxeko kia, nere laguneneko sua baño obia,* el humo de mi casa, mejor que el fuego de la de mi compañero | *jo ta ke egin zuan,* le hizo polvo.
kea aŕtu, fumar.
keadaŕ, columna de humo.
keaŕ (kedaŕ), hollín.
keats, olor de humo, hedor de humo.
kebelaŕ, tabaco.
kebide, respiradero, chimenea, humero, cañón de chimenea.
keburu, columna de humo.
kedaŕ (de *ke-d-aŕ*), hollín.
kedaŕeztu, tiznar, manchar con hollín.
kedaŕtu, cubrir de hollín.
kedats (de *ke-d-ats*), incienso.
keetatu (keetu), ahumar, poner al humo alguna cosa.
keiti (kaiti), puerto.
keito, asfixiar.
ke-izan, humear. [hollín.]
kelaŕ (kedaŕ, keaŕ, keldeŕ),]
kelmen, vigor, v. *kemen.*
kemen, esfuerzo, vigor, ahinco, viveza, bizarría, tesón.
kemendu, esforzar, vigorizar, tomar vigor y fuerzas.
kementsu, vigoroso, esforzado, valiente, bizarro, animoso, ardoroso.
kemin, gusto, amargo a. humo.
kemindu, dar a los alimentos gusto a humo.
kemordo, columna de humo.
ken, quitar, quitarse.
kenarazi, hacer quitar, apartar, alejar, desposeer.
kendu, quitado, quitar | sus-

eratu, laŕatu, laŕtu, alarazi.
pastel, okore, iraulai. | urdin-belaŕ.
pastelear, amoregin.
pasteleria, okoretegi.
pastelero, okoregile.
pastizal, laŕadi, laŕti, laŕtitegi, laŕtegi, sario, taladi.
pasto, bazka, mazka. | laŕe, laŕa, laŕadi, laŕaya, sal, sel, zail, zalo.
pastor, unai. | *de ovejas*=artzain, artzai. | *de almas*=gotzai.
pastoral, artzayaren. | *carta pastoral*=gotzai-idazki.
pastorear, artzaitu, unaitu, artzainkatu, alarazi.
pastoreo, artzaintza, artzaigo.
pastoria, artzaintza.
pastoril, artzainen.
pastorilmente, artzai eraz.
pastoso, oretsu.
pastura, bazka, mazka,
pasturaje, eŕi-laŕe. | laŕe-sari.
pata, anka, zanko, zango, zangaŕ, atzapaŕ. | oin. | *a cuatro patas*=lau-oinka, lau-azka, ſ piru eme.
patada, ostiko, oinkada, uztaŕka.
patalear, ostikatu, oinkatu.
pataleo, ostikada.
patan, laŕe-gizon, basati,
pataneria, oyestasun.
patata, lusagaŕ. | *patatas con abadejo*=zuŕukutun, zuŕuputun.
patatal, lusagaŕdi.
pateadura, ostikada.
patear, ostikotu.
patena, jaupa-egiteko azpilto.
patente, ageri, nabari. | ziñaltza, —bide.
patentizar, nabaritu.
pateo, ostikada.
paternal, aitatiaŕ.
paternalmente, aita-eraz.
paternidad, aitatasun, aitago. | *Vuestra Paternidad*=Aba ori.
paterno, aitatiaŕ, aitaldeko.
Paternoster, gure Aita.
pateta, gaizkin, etsai. | maki, trinkin.
patiabierto, anka-zabal.
patibulo, urkabe, *urka,* urkatoki, urkamendi, zentoi.
paticojo, iztokeŕ.
patilla, belaŕondoko.
patin, oñoŕaze, oñoŕax.
patinar, oñoŕaztatu, labandu, labaindu.
patio, bala.
patituerto, iztokeŕ, eŕapekari.
pato, piru, piro, etxantzara, ate.
patochada, gaizokeri.
patologia, erizti.
patólogo, eriztilari.
patraña, gezuŕ.
patria, abeŕi.
patriarca, eŕkaba. | irazle.
patriarcal, eŕkabaren.
patricio, uren, garbal.
patrimonio, gurasoak utzitako ondokoa. | bizibide, ogasun. | jaupaltsari.
patrio, abeŕi—. | *costumbres patrias* = abeŕiko oiturak, abeŕi-oiturak.

patriota, abeŕtzale.
patrioteira, abeŕtzalekeri, eŕikoikeri. [dezko.]
patriótico, abeŕiaren al-]
patriotismo, abeŕtzaletasun.
patristica, doibatz-aba--elesti.
patrocinador, zaitzalē.
patrocinar, zaitu, begiratu.
patrocinio, zaipen. | zaindaritasun.
patrología, doibatzaba-izti.
patrón, zaitzalē. | zaindari. | etxeko-jaun, nagusi.
patrona, zaindari. | etxeko--andre.
patronado, zaindaridun.
patronato, zaitzalē-esku--bide.
patronear, ontzi-nagusitu.
patronimico, aitaren izenetiko.
patrono, zaindari. | jabe, jaun, ugazaba, uzaba.
patrulla, izkilūdun gizatalde.
patullar, oñots zoliak egin. | itz-egin.
paulatinamente, gutxi-gutxika, mutxika, ezariz.
paulatino, geldikoŕ, epetsu.
paulilla, negakin.
paulina, akaŕ gogoŕa.
pauperismo, txiro geyegi, eskeleri.
pausa, geldi-aldi. | geldita-sun, geldune. | *a pausas* =orain ta gero.
pausadamente, geldiro, e-zariz. [ezariz.]
pausado, epetsu, geldi. |]
pausar, geldītu.
pauta, muskulio, eredu, urdu.
pautar, idazleŕotu. | arautu.
pavada, indiolaŕ-talde.
pavero, indiolaŕ-zai.
pavesa, geldo, *muka,* ilaun, ilain.
pavia, muxurka, briska.
pávido, izuti, beldurti, ikarati.
pavimento, dorna, soladura, zoladura, zoru, soroilu.
paviota, itsastxori, itsasegazti.
pavo, indiolaŕ, indiolo, poloi. | *pavo real*=pauma.
pavón, pauma.
pavonada, jolastalditxo.
pavonear, buru aŕo ibili.
pavor, latz, laztura, lazkura, izu-ikara, saŕakio.
pavorido, ikara-dario.
pavoroso, lazkoŕ, latz-ikaratsu.
payasada, naŕita.
payaso, zapartingaŕi, naŕitari, jostari.
payo, basustulenka, laŕegizon, basagizon.
paz, bake, pake, gentza. | ongo, ungo, onezko. | *hacer las paces*=onezkoak egin. | *en paz*=kito, kitu.
pazpuerca, emakume zikintsu.
peaje, oin-sari.
peajero, oin-sarizain.
peal, azmantaŕ, txapi. | basustulenka, zakaŕo.
peana, alki, idulki.
peatón, oñezti, oñeztari, bidari, oinkari, zangokari,

oñezko, uiñezko.
peca, orin, orizta, orezta, luŕazta, luaŕatz, nąkan, nata, natu, txintil, txinti, uŕdiñen, zuldaŕ, oŕban, oŕbain.
pecable, obendi, erorti. | obenbide.
pecado, bekatu, oben, ogen.
pecador, obendi. | *dedicado al pecado*=obendari, *bekatari.*
pecaminoso, obenezko, —eri. [-jauki.]
pecar, oben - egin, oben-]
pece, luoŕe, kare-oŕe, kisuoŕe.
peceño, pike-margozko.
pecera, aŕain (aŕai)-ontzi, aŕayontzi.
peciento, bike edo pike--margozko. [igali.]
peciluengo, kideŕ luzezko]
pecina, baltsa.
pecio, ontzi ondatuaren ondaŕ.
peciolado, osto-kideŕdun.
peciolo, osto-kideŕ.
pécora, abelburu. | zardaipazka.
pecoso, oreizto, oreztun, zuldaŕtsu, oŕbantsu, nekandun.
pectiniforme, oŕaze-iduriko
pectoral, papaŕeko. | *cruz pectoral* = auŕeko gurutza.
pecuario, aberekiko.
peculiar, —ena (batena, bakoitzarena...)
peculiarmente, bereziro.
peculio, zisku-diru.
pecunia, diru.
pecuniariamente, diruz.
pechar, zerga ondu, zerga bete.
pechera, anoka, aitzin, auŕe.
pechero, zergaduru.
pechirrojo, txoka, txantxangoŕi.
pechisacado, aŕozko.
pecho, papaŕ, papa, bulaŕ. | bulaŕ, ugatz. | zerga, ondasun-zerga.
pechuga, papaŕ, papa. | bulaŕ. | aldapa. [putzika.]
pedacito, pizka, puska,]
pedagogía, irazkintza.
pedagógicamente, irazkintza-arauz. [| irakaslari.]
pedagogo, irazlari, azlari.]
pedaje, oin-sari.
pedal, oinpeko, oñol.
pedáneo, alduriko, baseŕiko.
pedante, aŕoputz, txiŕipoŕo.
pedantería, aŕopuzkeri.
pedazo, zati, puska, puskeeta, kozko, koskoil, kuŕuska, okel, poŕo.
pederastia, auŕekiko, lizunkeri. | sodonkeri.
pedernal, sukaŕi, suaŕi, txingaŕi, mugeŕ. | *Pedernales* =Sukaŕieta.
pedernalino, sukaŕizko.
pedestal, agaŕi, idulki. | ondape. [lau, oyes.]
pedestre, oñezti, oñazti. |]
pedicoj, antxikoŕ.
pedicular, zoŕi-eri. [ten.]
pediculo, kideŕ, gideŕ, zur-]
pedido, eskari.
pedigüeño, eskati. [-busti.]
pediluvio, oin-ezko, oin-]

pedimento, eskatze. | eskabide.
pedir, eskatu. | *prestado*= maīeatu, maīegatu, maīebatu.
pedo, puzkeŕ, buzkeŕ, puzkaŕ, uzkaŕ, uzkeŕ.
pedorrero, uzkeŕontzi, uzkeŕti, uzkaŕti, puzkaŕti, putzontzi, utzontzi.
pedorro, puzkeŕtu, utzontzi.
pedrada, aŕikada.
pedrea, aŕika. | aŕerauntzi.
pedregal, legaŕtza, legaŕeta, aŕtsu, aŕdui.
pedregoso, legaŕtsu, aŕtzu.
pedregón, aŕi tzaŕ, aŕi laŕi.
pedrera, aŕobi.
pedrería, txingi-abaŕ.
pedrero, aŕgin. [tsi.]
pedrisca, aŕiabaŕ, aŕeraun-]
pedriscal, legaŕtza.
pedrisco, aŕerauntsi, aŕiabaŕ, abazuza, kaskadaŕ, kaskarabaŕ.
pedrisquero, kazkabaŕ.
pedriza, legaŕeta. | orma legoŕ.
pedroche, legaŕtza.
pedrusco, aŕi lantzaka.
pedúnculo, zorten (xorten, zurten, surten), kideŕ, lorekideŕ, kidaŕ, kankaŕ, zanko. [-egin.]
peer, butz-egin, buzkeŕ-]
pega, itsaspen, tink, tinko. | pikebits. | astiñaldi.
pegadizo, itsaskoŕ. [itxiki.]
pegadura, itsaspen, itxeki,]
pegajoso, itsaskoŕ, lili, likin, trinku, mutin, zeken, biketsu, piketsu, ligardatsu, ligatsu.
pegar, itsasi, itxeki, itxiki, eratzi, iraatzi, tinkatu, erantsi, loterazi.
pegar, jo, yo.
pegote, bikezko. | eraskin, eratxiki, itsaski.
peguero, uilari, pikelari.
pegujal, diruketa. | ogasun, onibaŕ. [jabe.]
pegujalero, luŕ-zeŕendaren]
peguntar, pikeztu, bikeztu.
peinada, oŕaztaldi, oŕazketa.
peinado, iīe-aŕo. | oŕazketa.
peinador, oŕaztale, oŕaztari. | oŕazteko. [aztakin.]
peinadura, oŕazketa. | oŕ-]
peinar, oŕaztatu (oŕoztatu, oŕazatu, oŕaztu, oŕaizkatu), iīe-aŕotu.
peine, oŕaze. | oin-oŕazi.
peinería, oŕaze-saloki.
peinero, oŕazegiīe. | oŕaze-saltzaīe.
peje, aŕain, aŕai. | zardaipazka, putiko.
pejiguera, arazo ta eragozkai.
peladilla, koxo. | uaŕi, uaitzaŕi, latsaŕi, eŕekaŕi.
pelado, soil, tipil, —motz (kaskamotz, burumotz), muŕitz. | *a grito pelado* =oyu pataŕaka, maŕuka.
pelafustán, traska.
pelagatos, traska, arlote.
pelágico, itsasoko.
pelagra, laŕu-eri, naŕu-eri.
pelaire, kardagin, maŕagero, kapagin.
pelairía, kardagintza.
pelaje, iīe-era. | irudi, az-

pegi.
pelambrera, kardatx.
pelar, ilēindu, burumoztu. bipildu, tipildu, soildu. | zuritu, muŕ. | laŕuindu.
pelazga, liskaŕ.
peldaño, zurmail, zurgumail, zurubi-makila, aŕmail, mail.
pelea, liskaŕ, jazaŕaldi, gudaldi.
pelear, gudaldu, guduztatu, liskaŕtu, jazaŕtu.
pelechar, ilētu.
pelele, lastozko giza-irudi. | txolin, txoraize.
peleona, liskaŕ.
peletero, laŕu-saltzalē.
peliagudo, ilē luze. | zail, zardai.
pelicano, utxorigoŕi.
pelicorto, ilē motz.
película, mintz, pintz, mitz.
peliforra, emagaldu.
peligrar, zoritxaŕ-uŕen-izan.
peligro, gaitzuŕe, galtzori, —uŕen (il-uŕen, erori-uŕen...), —uŕbil, —bide (galbide, obenbide...), *aŕisko,* —zori (il-zori...)
peligroso, kaltebide, galbide, —bide, —bidetsu, iŕistoki.
pelilargo, ilē luze.
pelillo, zirtzil, zirtzilēri.
pelilloso, kilikabera.
pelitieso, ilē zut.
pelma, epetsu.
pelmacería, alpeŕtasun.
pelmazo, alpeŕ, epetsu, birika aundi.
pelo, ilē, bilō. | *tomar el pelo*=adaŕak jo. | *montar en pelo* = pildauts, zaltuts. | izpi.
pelón, burumotz, kaskamotz, kokomotz. | *mujer pelona* = zimamotz, kopetamotz.
peloneria, uŕikeri.
pelonia, buru-soil.
pelosilla, erabia-belaŕ.
peloso, ilēdun, ilētsu.
pelota, pilota, pelota.
pelote, auntzilē.
pelotera, liskaŕ.
peloteria, auntzilē-moltzo. | pilōtegi.
pelotilla, polā, moilō, mulu, mulō, txapa. | *de maíz* =oreboska.
pelotón, pilōtaundi. | ilē-matats. | moltzo.
peluca, ilē-orde, ilērantsi, bilorde. | akaŕ zeatz.
peludo, ilētsu.
peluquería, ilēmozkintza. | ilēmoztegi, ilēmozkindegi.
peluquero, ilēmozkin, mozkin.
peluquín, ilē-orde.
pelusa, bloka, geun, gilbo, ilupa.
pelusilla, erabia-belaŕ.
pella, boil, borobil, moilō, mulō, mulu. | uŕeta, dirutza.
pellada, ore-eskuda.
pelleja, laŕu. | emagaldu.
pellejería, laŕutegi. | laŕukintza. | laŕutza.
pellejero, laŕukin, naŕukin. | laŕu edo naŕu-saltzalē.

pellejina, laŕutxo, naŕutxo.
pellejo, laŕu, naŕu.
pellico, zamaŕ.
pellizcar, zimikatu, zimiko--egin, piltzikatu, murtekatu, imurtxi, itximuŕ--egin. | ozkatu.
pellizco, zimiko, zimizko, itzimuŕ (atximuŕ, atxamuŕ, itximuŕ, imuŕtxi), pipit, ozkada.
pena, neke. | nekal, galen. | *a duras penas*=ozta-ozta, oboen-oboen.
penacho, moṭa, moto, motots, galdoŕ, galduŕ, kukur, punpoḷo.
penachudo, motodun.
penado, nekatsu. | zail, gaitz.
penalidad, lekari, nekari.
penar, nekaldu. | jasan. | nai-izan.
penarse, min-izan, loŕ-izan, gaŕbai-izan.
penco, zaldi txaŕ-itsusi.
pendencia, liskaŕ, eskanbil, atralaka, zezio, auzi, jazaŕpen, esgaŕa.
pendenciar, liskaŕtu, buŕukatu. [zioti, mutiri.]
pendenciero, liskaŕti, ze-]
pender, eseki, iseki, zintzilikatu.
pendiente, eseki, zintzīlik, zintzili, zintzilika. | malda, aldapa, aldatz, eŕuitz, | belastun, belaŕietako, dindīlu, zintzilikario.
péndola, egaki. | oitzo. | *de reloj*=eseki, zintzili, txaratil. [duena.]
pendolista, ederki idazten]
pendón, gudoyal. | txaunoyal. | *municipal*=eŕoyal.
péndulo, pilandera, txaratil, eseki, zirtzil, zintzil.
pene, sakil, zakil, txitxil, pitili.
peneque, ordi, mozkoŕ.
penetrante, baŕenkoŕ, saŕkoŕ, min. [du, mindu.]
penetrar, baŕendu, baŕun-]
penetrativo, saŕkoŕ, baŕenkoŕ.
penigero, egadun, egaldun.
península, ugaŕteki, luŕalde.
peninsular, ugaŕtekiko.
penisla, ugaŕteki.
penitencia, aitoŕkun. | negaŕbide, gaŕbai. | obėn--neke.
penitenciar, oben-nekaldu.
penitenciario, aitoŕ-entzulari. [ben-aitoŕle.]
penitente, gaŕbaidun. | o-]
penosamente, ozta - ozta, nekez.
penoso, zail, gaitz, nekezko.
pensador, oaŕti, oldozti.
pensamiento, oldozmen, oldozkun, gogamen, gomutaki, ol. | oldozkai, gogai, gogoeta. [| alatu.]
pensar, oldoztu, *pentsatu.*]
pensativo, oldozkoŕ, oldozti, oldoztun, gogoetatsu.
pensil, zintzil, eseki. | loretegi.
pensión, —zati (zaaŕ-zati...), —bii (zaaŕ-bii...).
pensionado, — zatidun, —biidun. [—bii eman.]
pensionar, —zati - eman,]
pentagrama, bosleŕotza.

pentasílabo, bostizkindun.
pentateuko, bostidaztidi.
pentecostés, beŕoitamaŕ-
karo. | goteun-etoŕkun-
dea. [kenuŕen.]
penúltimo, atzenuŕen, az-]
penumbra, itzalki.
penuria, uŕitasun, *eskasi,*
*eskas*tasun, ezaldi, ezta-
sun, metasun. [aŕimoŕu.]
peña, aitz, aŕkaitz, aŕaitz,]
peñascal, aŕtza, aŕalde, aŕ-
ieta. [koŕ.]
peñasco, aitz, aitzeki, mal-]
peñascoso, aŕtza, aŕalde,
aŕieta.
peño, ume edo auŕ egotzia.
peñón, moŕkaitz, burkaitz.
peón, oñezti, oinkari, zan-
gokari, oñezko, beso-lan-
gile. | egunkari, lanari. |
ziba. [italdi, itandi, itari.]
peonada, gizalan, gizeluŕ,]
peonaje, egunkariak. | oin-
kariak.
peonería, gizalan.
peonía, gudari oinkarien-
tzako ematen zan luŕa.
peonza, ziba (txiba, jibe, zi-
bo), txantxari | *a peonza*
=oñez.
peor, —ago (gaitzago, txaŕ-
ago), sordei, sordets.
pepinar, luzkeŕdi.
pepino, luzkeŕ.
pepita, altzi, kiki. | kio, pi-
pi, pipita, aolegaŕ.
pepitoria, eŕaspil, ongalu.
pepitoso, altzidun.
pepón, anguŕi.
pequeñez, txikitasun, txikaŕ-
tasun, gutxitasun.

pequeñin, txikin, txikiŕin,
pildin.
pequeño, txiki, tiki, tipi, zi-
ki, kozkoŕ, kaskaŕ, kazkaŕ.
pera, udare, madari.
perada, udareki, madariki.
peral, udare-ondo, madari-
kondo, madaritze.
peralto, goibe. [bedaŕ.]
perantón, mulíska, eztañu-]
percance, zoritxaŕ, kalte.
percatar, oldoztu, ajolduri-
tu, aŕduratu.
percebe, lanperna.
percepción, oaŕpen, gogaŕ-
pen, gogorapen. | gogai,
oldozkai. [gaŕmen.]
percepción, oaŕmen, go-]
perceptivo, oaŕmendun.
percibir, aŕtu. | oaŕtu, go-
gaŕtu, igaŕi. | uleŕtu, aditu.
percusión, jokaldi, zapart,
zafla.
percusor, jotzale.
percutir, jo.
percha, kako, gako, ota, ote,
aga, tantai. | idoŕgi, txa-
pel-mutil.
perdedero, galbide, galaldi.
perdedor, galtzale.
perder, galdu. | ondatu, zaŕ-
baildu.
perdición, galtze, galbide,
ondapen. | galdukeri. |
maitakeri.
pérdida, galtze, galdu, ga-
laldi, galera, galkuntza.
perdido, galdu. [koŕ.]
perdidoso, galdudun, gal-]
perdigar, egaztiki ala okel
gañeŕe.
perdigón, epeŕkume. | gal-

koŕ. | *granos de plomo*= berumil.
perdigoñera, berumiltegi.
perdiguero, epeŕ-txakuŕ.
perdiz, epeŕ. | *carne de*= epeŕki.
perdón, azkets. | azkespen, *barka*pen. | nekazka.
perdonable, azkesgaŕi, azkeskaŕi.
perdonador, azkesle.
perdonar, barkatu, azketsi.
perdonavidas, itzaŕo.
perdulario, galuts, ondagin.
perdurable, betikoŕ. | iraukoŕ. [luzeiraun.]
perdurar, iraun, betiraun,]
perecear, nagipetu.
perecedero, igarokoŕ, irol. | uŕitasun. [garo.]
perecer, iroldu, il, ildu, i-]
peregrinación, aŕozgo. | bidezkunde, txonbidezkunde, txonbideztaldi.
peregrinante, bidazti, bidezti.
peregrinar, aŕotz - aldietan bideztu. | txonbideztu, txonbidaztu.
peregrino, bidezkari, bidazti. | eŕbesteko, aŕotz.
perejil, peŕesil. [tiko.]
perenal, eten gabeko, be-]
perengano, alako.
perenne, betiko.
perennemente, beti, betikoz.
perennidad, betitasun, betikotasun.
perentorio, beaŕ-beaŕa.
pereza, alpeŕkeri, nagikeri. | alpeŕtasun, erabetasun, lupa.
perezoso, alpeŕ, alfeŕ, nagi, lazo, laxo, erabe, naŕatz.
perfección, osotasun (osasun, ostasun), onbete, on--uts, on-guren, osagune, osakuntza. | deuntasun, donetasun, donekuntza.
perfeccionador, osatzaīle.
perfeccionamiento, osakuntza, obekuntza. | donekuntza.
perfeccionar, osotu, obetu, obeagotu. | deundun, donetu.
perfectamente, osaro, osoro, osotoro, oso ondo, oso ongi.
perfecto, oso ona.
perfidia, saldukeri.
pérfido, saltzaīle, etoi.
perfil, isla, otseski. | auŕpegi-oŕaze.
perfolla, txurikin, marota, maluta, ostatxiki.
perforar, zulatu, zilotu.
perfumar, luŕinkatu, uŕindatu, uŕinztatu, usainztatu, keztatu, kiaztatu.
perfume, luŕinkai, uŕingai, usaiki.
perfumería, usaikitegi.
pergamino, laŕuki, naŕuki.
pergeñar, geŕtu.
periantio, agotz.
pericarpio, koskan, sokaran, sokan, sokada. | *de nuez*=atso. [sun.]
pericia, egikuntza, trebeta-]
perifollo, apo-*peŕexil,* peraitz. [ingurumari.]
perífrasis, zeaŕ-adirazpen,]
perigeo, izaŕ-beren.

perigonio, agotz.
perihelio, izaŕ-goren.
perilla, auntz-bizaŕ, okotzīle.
perillán, maltzuŕ. | *qué perillán!*=au pikoŕa!
perímetro, lekune. [beri.]
perineumonia, alboko, al-]
perioca, atzalgai.
periódicamente, aldizka.
periódico, aldizkako. | izpeŕkingi. [izpeŕlari.]
periodista, izpeŕkingilari.]
periodo, —te (negute, udate, eluŕte, legoŕte...), aldi, epe. | esakuntza, esaldi, eŕantza.
peripatético, aristoteldaŕ.
peripecia, ustekabe.
peripuesto, buru-jantzi, mamaŕu.
periquete, oldaŕ, betireki.
perito, ikastun, jakitun, trebe.
peritoneal, estaŕ, eztaŕ.
peritoneo, estaŕteko, jaiki.
perizoma, geŕipeko.
perjudicado, kaltaŕ, kalteaŕ.
perjudicar, kalte-egin, gaitz-egin, gaizki aŕtu, andeatu, gaitzi-izan.
perjudicial, kaltekoŕ, kaltegaŕi, gaizkoŕ.
perjuicio, kalte, gaitz, andea.
perjurar, gezuŕ-ziñaldu.
perjurio, gezuŕ-ziñaltz, zin gezuŕ.
perjuro, gezuŕ-ziñaldari.
perla, bitxi, pitxi, txingi, albiste.
perlesía, alpeŕizi, elbaŕi.
permanecer, egon, iraun, lotu.
permanencia, egotasun, egoaldi, egoera.
permanentemente, iraukoŕki.
permiso, baikun. | *con permiso del obispo*=gotzayaren baikunaz.
permistión, lobel-nasketa.
permitir, laketu, utzi, utzu, auzutu, bayeztu.
permutar, aŕ-eman.
pernada, oinkada.
perneador, ibilkoŕ. [ñuts.]
pernetas (en), oñutsik, o-]
pernicaria, astapiperŕ.
pernicioso, kaltetsu.
pernil, azpi (urdai-azpi...)
pernio, ate-eŕo, oŕpo, zanga.
perniquebrar, oñak autsi.
pernituerto, zanko makuŕ.
pernoctar, gaua igaro.
pero, baño, bañon, baña, bañan, ordea.
perogrullada, aspaldiko.
peroración, mintzoki.
perorar, izkintzatu.
perpetrar, egin, jauki.
perpetuamente, beti, aldi oro. [tikotu.]
perpetuar, iraun-erazi, be-]
perpetuidad, betitasun.
perpétuo, betiraun, betiko.
perplejamente, zalantz, erabez. [lentz, erabe.]
perplejidad, zalantz, ze-]
perplejo, erabeti, zalantzako.
perquirir, bīlakatu.
perra, zakuŕ eme, oīaka.
perrada, zakuŕdi. | zakuŕ-

keri.
perrengue, ipurteŕe.
perrera, zakurtegi, txakurtoki.
perreria, zakurdi, zakurketa. | gizatxar-talde. | zakurkeri.
perrero, zakur-zai, orazai.
perro, zakur, ora, ozar. | *grande*=potzo.
perruna, zakur-ogi.
perruno, txakurti.
per se, berez.
persecución, jaraiketa, jaraikada, jaraipen. | jazarpen, jazarkunde.
perseguidor, jaraile | jazarle.
perseguir, jazarkatu, jaraikatu, lasterkatu. | jazartu, jazari, uxetu, jarki.
perseverancia, irautasun. | *final*=betirautasun. | iraupen, jaraipe.
perseverante, diraun, iraukor, jaraiki.
perseverantemente, diraula.
perseverar, iraun (betiraun, oniraun, irau), jaraitu.
persiana, zultsare, zur-sare.
persistencia, iraukortasun.
persistir, erago, eragon, iraun. [garaun.]
persona, notin. | gizaki,]
personaje, notin nabari. | *de escena*=antzez-notin.
personal, norberaren.
personalidad, gizaki.
personalizar, norbait itzaldian ukitu.
personalmente, ber-bera.
personarse, aurkeztu.
personero, besteren arazoen arduradun.
personificar, notindu.
perspectiva, ikuskari, ikuspegi. [zorroztasun.]
perspicacia, sotiltasun,]
perspicaz, begi zorotz. | sotil, zoli, oarkor.
perspicuo, garbi, garden.
persuadir, eragin, ziñesterazi, naipetu, limurtu, zuritu. | *convencido mas no persuadido* = iratzartua baño ez eragin. [ñetsi.]
persuadirse, uste-izan, zi-]
persuasión, uste.
persuasiva, eragimen.
persuasivo, eragikor, sarkor.
pertenecer, egon. | *me pertenece*=dagokit.| —kiko--izan.
pértiga, aga luze.
pértigo, burtaga, gurtsarta, mundoin.
pertinacia, leikortasun, mukertasun, burgaiztasun.
pertinente, egoki.
pertrechos, gudari-orniak.
perturbador, nabasi, naskari, oker, ayer. [-nastu.]
perturbar, nabasitu, era-]
perucha, zermein, txerimen.
peruétano, astamadari, txerimen, basandari, udaritxa, atxere, makatz.
perversidad, dongakeri, biurikeri, gaiztakeri.
perversión, biuritze, gaiztotze. [biuri, murri.]
perverso, donge, biguri,]
pervertir, tzartu, txartu. |

gaiztarazi, gaiztatu, makuŕarazi, biuŕitu, dongetu.
pervertirse, dongetu.
pervigilio, logabe.
pervulgar, zabaldu, edatu.
pesa, aztakin.
pesadamente, nekez. | loŕ.
pesadez, aztuntasun. | ondokoitasun. gizentasun. | mukeŕtasun.
pesadilla, ameskaitz, ametxaŕ, inguma, lo-asna, lo--kamuts, lo-kuma, lo--zoŕo, mauma
pesado, aztun, loŕ, zuŕun, bagai, soŕta, aiduŕ, tokilo. | nekoŕ.
pesador, aztakari.
pesadumbre, loŕ, beltzuri, musturi, tamal, gaŕbai, min.
pésame, gaŕbai-naiz.
pesantez, ondakoitasun.
pesar, gaŕbai-izan, loŕ-izan. | gaŕbai, uŕiki. | *a pesar de lo que él quiso*=aren olde gabe. | *a pesar de todo*=alaz ere.
pesar, aztun izan. | *pesa ocho gramos*=zoŕtzi aztaki aztun da.
pesaroso, gaŕbaidun. | loŕ--dana.
pesca, aŕantza.
pescada, legatz, lebatz.
pescadería, aŕaindegi.
pescadero, aŕainketari.
pescadillas, aŕain-ats.
pescado, aŕain, aŕai. | *carne de pescado*=aŕaigiya. | aŕaiki.
pescador, aŕantzale.
pescar, aŕantzatu, aŕainkatu, aŕantza-egin.
pescozón, lepogaztako.
pescuezo, lepagazta, lepagibel, lepazaki.
pesebre, ganbela, aska (idiaska, itxeska), estrabe, estrabil, korbe, korbu.
pesebrera, ganbela.
peseta, laueŕleko. | *dos pesetas*=zoŕtzeŕleko. | *media peseta*=urker.
pesiar, birau-esan.
pesimista, ukakoŕ, ukoŕ; ukoi, ukale.
pésimo, txaŕen, gaiztoen.
peso, azta. | aztakin.
pésol, iīaŕ, etxiīaŕ.
pesquería, aŕantza. | aŕaitegi.
pesquis, buru.
pesquisa, azteŕ, azteŕketa, kuskita, usain, aztaŕna.
pesquisar, azteŕkatu, galdekatu, biīakatu, aztaŕnak aŕtu.
pestaña, betalasko, betiīe.
pestañear, betireki, kliskatu.
pestañeo, kliska.
pestañoso, betiīetsu.
peste, izuŕi, izuŕite, minte.
pestífero, izuŕidun, izuŕitsu. | kirastun.
pestilencia, izuŕi.
pestilencial, izuŕitsu.
pestilente, izuŕitsu.
pestillo, ganpoi, kisket (kirisket, krisket, klixket.)
pestorejo, lepagazta, lepagibel, lepazaki.
pestorejón, lepagaztako.

petar, atsegin-izan, laket--izan.
petardeaŕ, ziri-saŕtu.
petardista, ziri-saŕtzaīle.
petardo, ziri. | ziririko.
petate, ziŕi.
petera, liskaŕ. | seta, apeta
petición, eskapen, eskatze.
peticionario, eskatzaīle.
petirrojo, pagaŕgoŕi, papogoŕi, papatx.
petitoria, eskezko. | *mesa*= eskalmai.
petral, aztanbal.
petrel, potoŕo.
pétreo, aŕiztu, aŕitsu. | aŕizko.
petrificar, aŕitu. | aŕiztu.
petróleo, aŕigoŕi. | aŕ*olio,* aŕ*orio,* aŕgaimel, aŕgamel.
petrolero, aŕgaimel-saltzaīle.
petroso, aŕtzu, legaŕtza.
petulancia, ausaŕkeri. | zuzikakeri.
petulante, ausaŕ. | zuzika, uandi, uanditu.
pez, aŕain, aŕai. | ui, pike, bike, ezkopike.
pezón, eŕo, pizku. | añepeŕ, azpegi-giltz.
pezonera, azpegi-giltz. | bulaŕ-mutuŕetako, bulaŕ--buru, titi-mokoko, moko, musko, muxku.
pezpita, buztan-ikara.
pezuña, ezkizal, eskazal, azkazal, azazkal, apaz, apa, pelendengo.
piada, txio.
piadosamente, eŕukiz, uŕikariz.
piadoso, eŕukoŕ, uŕikaltsu, uŕikalti. | onkoi, unkoi, jainkotiaŕ, jauntzale, debaŕ.
piafar, putinga ari.
piamente, eŕukiz, uŕikariz.
pian-pian, guti-gutika, geldi.
piano, buŕnaritza, loreskin.
piar, txio (tio, pio)-egin.
piara, txeŕi-saldo, uŕdalde, uŕdaralde. | talde, sail, samalda.
piariego, —taldedun.
pica, zika. | suge-txori, antzara-txori.
picacho, oŕkaitz.
picada, kin, mokokada, mokoko. | oskada.
picador, korta-mutil. | zurbaldo, zundo. | otaska.
picadura, kin, ozkada, ozka, zimiko, ixumuŕ.
picagallina, sapabelaŕ, sapelaŕ.
picajón, minbera, biñar[bera.]
picante, min, mingaŕ, bizizko, samin, sendo.
picantemente, mindu-naiz.
picaño, zital, arlote.
picapedrero, aŕi-xetzaīle.
picapleitos, auzkin.
picaporte, ate-joki, kisket.
picor, kin-egin, zimiko-egin, itzatu, autsikitu, eldu, sastatu, sistatu, ziztatu. | mindu. | apuŕkatu, xetu.
picaramente, zitalki.
picaraza, suge-txori.
picardía, azerikeri, okeŕeri. | malmuzkeri, maltzuŕkeri.
picaresca, zital-piīlo.

picarescamente, zitalki.
picaresco, zital.
pícaro, zital, galuts, arnes, morko. | malmutz, maltzuŕ.
picarse, miñaŕtu, mindu, sumindu, zurmindu, minberatu, biztu.
picatronco, okil, okilo, tokil.
picaza, suge-txori, pika, mika, mike, pita.
picazo, mokotada, mokoko.
picazón, txaŕe, eŕesomin, eŕesumin.
piceo, pikezko, bikezko, uizko.
pico, moko, kokil. | pikotx. | *cuatro mil y pico*=lau anei ta akatz, lau anei ta geigo.
picón, iduri.
piconero, idurigīle.
picor, mingoŕ. | txaŕe, eŕesumin.
picota, pikota.
picotazo, mokokada, mokoko.
picotear, mokokatu. | txas-ko-egin.
picotería, beŕitsukeri.
picotero, zintzuŕ-luze, beŕitsu.
picotín, gaitzuru-laurden.
picudo, mokodun. | zintzuŕ luze.
pichel, gaīeta.
pichón, usano, usakume, urtzaume, urtzume, urtzo.
pidiéntero, eskeko.
pidón, eskati.
pié, oin, anka, zango, oŕ. | *un pié*=beserdi. | *en pié*=zutik, zut. | adaŕ.
piedad, jauntzaletasun. | eŕuki.
piedra, aŕi, aitz. | aŕiuŕ. | aŕimin, aŕien.
piel, laŕu, naŕu.
piélago, itsaso.
pienso, ale (astale, zaldale...), sarale, saale.
pierna, aztal, zango, anka, izta.
pieza, zati, zeŕa. | *diru,* zis.
pifia, uts, utsaldi, usketa.
pifiar, uts-egin.
pigargo, itsasaŕano.
pigmeo, ezazi, epo, txikaŕ.
pignoración, baitura.
pignorar, baitu.
pigre, nagi, alpeŕontzi.
pigricia, nagikeri, alpeŕkeri.
pigro, alpeŕ, nagi.
pila, uraska, edaska, edaŕi, garbi-ontzi. | ugutzaŕi. | *nombre de pila* = giza--izen. | piīa, piīo, pulo, zirite.
pilada, kare-oŕe.
pilar, abe, apeo, zutaŕi, pei.
pilastra, abe laukitua.
píldora, sendakil, osakil.
pilón, uraska, edaska, edaŕi.
pilongo, meŕo, zimel, zimail.
piloso, iīetsu.
piltrafa, laŕuts.
pillada, azerikeri.
pillador, aŕapatzaīe.
pillaje, aŕapaketa, lapuŕeta, aŕapaki, lapuŕkeri. | aŕapakin.
pillar, aŕapakatu, aŕapatu.
pillastre, arnes, zantzail.

pillear, arapakoi-izan.
pillería, zantzail-pilo, zantzaileri.
pillo, zantzail, erpizi, arnes.
pimental, piperdi.
pimentero, piper-landare.
pimentón, piper aundi, piper-moro. | piper-erauts.
pimienta, piper, piper (piparr) beltz.
pimiento, piper, piparr.
pimpinela, gaitun.
pimpollecer, muskildu.
pimpollo, muskil, adaska, man, gando.
pina, mugarri galdur. | gurbil, gurpil, kurpil, pirril, firrila.
pinabete, izaga, izai.
pináculo, gain, galdur, tin.
pinar, lerdoi.
pinastro, ler biribil. [lari.]
pincel, margozki. | margoz-
pincelar, margoztu. | argaztu. [kin-egin.]
pinchar, ziztatu, zirikatu,
pinchazo, ziztada, kin.
pinche, sukal-morroe.
pincho, ziriki, burnezi.
pineda, lerdoi.
pingajo, piltzarr, zarrpail, zerra, zertzen, zirdin, altzi, prizkin, piztin, zintzil.
pingo, zintzil, piztin, prizkin.
pingüe, koipatsu, gantzatsu. | mardul, naro, jori.
pingüedinoso, koipetsu, gizentsu.
pingüino, martiña. [gizen.]
pinguosidad, koipe, gatz,
pinillo, eztañu-belarr, muliska.
pinito, ume ala eridunen lenbiziko urratsa. [zut.]
pino, ler, lerondo. | lerden,
pinocha, lerosto, lerori.
pinta, izpil, larrantz, orizta, plapu, plapa, zapla.
pintacilgo, kardin, kardintxa.
pintadillo, kardin.
pintado, izpildun. | margoztu.
pintar, margoztu.
pintarroja, lixa.
pintiparar, erkatu.
pintojo, izpildun. [kari.]
pintor, margolari, margoz-
pintoresco, margozgarri, atsegintsu, pozkarri.
pintura, margo-erti. | margoak.
pinzas, suatz, sugatz.
pinzón, elur-txori, paranda, pintxana. | *pinzón real* =galupa.
piña, lerale, ledur, *pinotxa.*
piñata, eltze. [olarr.]
piñón, lerazi. | *del fusil*=
pio, pio, tio, txio. | jauntzale, debarr. | erukizko.
piojento, zorizto.
piojera, zori-belarr.
piojo, zori, lapazori.
piojoso, zoritzu, zorizto.
piojuelo, galderna, zori.
piorno, erratz.
pipa, kudiño. [fa ere.]
pipar, para-para, pafa-pa-
pipeta, santapura.
pipiar, pio-egin, txio-egin.
pipiolo, ikasle, asberi, berri.
pipirigallo, astorki.

pique (a), zorian, —uŕen (iluŕen, ito-uŕen...), —er (iltzeŕ, erortzer...). | *estaba a pique de morirme*= iltzeŕ nengoen.
piqueta, pikotx, tantai.
pira, zendor. | sutzaŕ.
pirata, itsaslapuŕ. | ankeŕ.
piratear, itsaslapuŕtatu.
piratería, itsas-lapuŕeta.
pirca, ormalegoŕ.
pirenáico, aunaŕ.
piretología, sukaŕ-izti.
pírico, suzko. [di. | aunaŕ.]
Pirineo, Auna, Auna-men-
piromancia, gaŕ-aztikeri.
piromántico, gaŕ-azti.
pirómetro, su-neuŕkin.
piropear, piko-eman.
piropo, iskintxo, ezteńkada.
piróscafo, luŕin-ontzi.
pirosis, biotzeŕe, bioztaŕ.
pirotécnico, sutauslari.
pirueta, jauzka, jaiki, akika.
piruétano, madaritxa.
pisada, oñatz, loŕatz. | *seguir las pisadas*=aztaŕnak aŕtu. | oinkada, zapadura, ostiko.
pisar, oinpetu, oinkatu, oindu. | estali.
piscatorio, aŕantzazko.
piscina, aŕaindegi, baltsa. | ikuztegi, ikuztoki.
piscis, aŕañeta.
piscívoro, aŕaijale.
piscolabis, jan piskat, amen, ahamen.
piso, dorna, zoladura, zoru. | txamail. | *en el segundo piso*=bigaŕen txamalan, bigaŕen oñian, bigaŕen bizitzan.
pisón, sumil, trinkai.
pisonear, sumildu.
pisotear, oñazpitu, oñazkatu, oinpetu, oinzpekatu, ostikopetu, ostrikatu, ostikatu, zangokatu, saltxakatu.
pisoteo, oinkapen. [taŕna.]
pista, loŕatz, zangatz. | az-]
pistón, uraga-giltz. | giltz.
pitada, txilibitu-ots.
pitanza, ano, otorantza, otorontz. | sari.
pitaña, bekaŕ, makaŕ.
pitañoso, bebera, makaŕtsu.
pitar, txistu-egin.
pitarra, bekaŕ, makaŕ.
pitarroso, begibera.
pitío, pio-tio, txio.
pito, txistu, txilibitu.
pitón, adaska, adaxka.
pizarra, aŕbel, aŕbera, aŕi ezti, tupustel, tupa, autsaŕi, mosaŕe. | *casa de pizarra*=abeletxe.
pizarreño, aŕbelezko.
pizarrero, aŕbelgin.
pizarroso, aŕbeltsu.
pizca, miki, miko, pildin, mitxiba, pits, pit, mikiña, izpi.
pizcar, zimiko-egin.
pizco, zimiko.
pizmiento, pike-margoko.
pizpereta, emakume urduri.
pizpita, buztan-ikara.
placable, berati.
pláceme, zorion, beŕion.
placenta, auŕlagun, uŕtzoŕo.
placenteramente, gozaro,

gozoro. [gintsu, pozkari.]
placentero, gozatsu, atse-]
placer, ondarmeta.
placer, atsegin, gozo, laket, atseki, ats, josta, gogakari, ole.
placer, atsegin-izan.
placibilidad, beratitasun.
placible, atsegintsu, gozatsu. [gozaro.]
plácidamente, atsegintsu,]
plácido, gozatsu.
plaga, minte. | ugari, naro.
plagar, maldatu. | *plagarse de deudas*=zorez maldatu. [endu.]
plagiar, bestek idatzia ber-]
plan, goibe, lau. | eginai, egin-gogo, asmo.
plana, ingoski. | luze, lau.
planada, luze, lau, zelai, zabal.
plancha, burdin lau ta me.
planchado, burni-aldi.
planchar, burdindu, burnitu, *lisatu.*
planeta, izarbel.
planicie, zelaigune, lau, zabal, zabaltoki, aloŕ.
plano, lau, nau, atal. | *planos*=asmo-ingi. | *inclinado* = terexka. | *mirar de plano*=abislai.
planta, oinpe, zangope, oñar, onar. | landare, landara, ozkoro.
plantador, landatzale.
plantaina, zain-belar.
plantar, oinpeko, zangopeko.
plantar, landatu, aldatu. | zut ipiñi.
plantario, sabi, sabitegi.
plantear, asmatu, gogaldu.
plantel, sarbi, sabi, sarasabi, txerpi, sabitegi. | iraztetxe.
plantio, alor.
plantista, sarbi-zai.
plantón, landaretxo. | tente. | atezai.
plañidera, adiagile, aldiagile, erostale, erostari, mindurikari, alakari, alkari, iletari. [durika.]
plañido, adia, erosta, min-]
plañir, adiakatu, erostatu, erosta-egin, mindurikatu.
plasmador, irazale.
plasmar, lureztu.
plástica, lurezkintza.
plástico, malgu bera, beratz, biguin.
plata, zilar, zidar, zirar. | *en plata*=soilki, garbiki.
plataleo, ile zuri, ile urdin.
platanal, albodi.
platanar, albodi.
plátano, albo, txori-mats.
platea, bala, ormarte.
platado, zilareztatu. | zidarezune.
plateador, zilareztari.
platear, zilarztatu, zilareztatu, zidareztatu.
plateria, zilargintza. | zidarkola. | zirartegi.
platero, zilargile, zidargin, zidareztari. | *de oro* = uregin.
plática, elaldi, itzaldi, solasaldi. | mintzoki, ele-gai, izkintza.
platicar, iztatu, izkatu, iz-

ketatu, izkintzatu.
platija, patuxa, platuz, plabux, txabalu.
platillo, asazpil.
plato, azpil, aizpil, txali, *platera*. | *sopero*=konkil.
platuja, patuxa, platux, txabalu.
plausible, txalogarri. | arrgarri.
plauso, txalo, txalote.
plaustro, gurdi, burdi.
playa, ondartza, itsasertz, ibai-ertz, ariatz.
playero, itsasertzeko.
plaza, zei, zelai, enparantza, ibiltoki, agiri.
plazo, epe, tai.
plazoleta, zeitxo.
ple, beleka, bleka.
pleamar, izkoren. | izkoren-aldi.
blébano, txaumuru.
plebe, lagunabar, ozte xe.
plebeyo, ez aundizki, ozte xe, lagunabar.
plegadizo, toleskor, malgu.
plegado, toles, izur. [men.]
plegador, zearmen, zeiar-]
plegadura, toles, izur, giru, zimizka.
plegar, tolestu, toloztatu, izurtu, zizurkatu, malgutu, malguarazi.
plegaria, arren. | *objeto de la plegaria*=eskari.
pleiteador, auzizale, liskarti, auzkin.
pleitear, auzikatu. | liskartu.
pleitista, auzizale, auzkin, liskarti, sakerre.
pleito, auzi, guduka.
plenamar, izkoren.
plenamente, osaro, osoro, osoki, aseki, asero.
plenariamente, osoz, arras, osoki.
plenario, oso. | *indulgencia plenaria* = nekazka osoa.
plenilunio, ilbete, iltzar.
plenipotencia, aloso, aloro, alguzi. [dun, alguzidun.]
plenipotenciario, aloso-]
plenitud, betetasun.
pleno, bete, oso. | *en pleno aire*=aize zabalian.
plétora, odoltsu. | —tsu.
pletórico, —tsu (odoltsu...)
pleura, anda-erai.
pliego, inguratz, inguri.
pliegue, toles, izur.
plomada, berdinkai.
plomería, berun-gain, berun-*telatu*. | beruntegi.
plomero, berungile.
plomizo, berundun. | berun-antzeko.
plomo, berun.
pluma, egaki, *luma*. | *de escribir*=oitzo, idaztortza.
plumado, egakidun.
plumaje, egati, egakiak, *lumak*.
plumajero, oitzogile.
plúmbeo, berunezko.
plúmeo, egakidun.
plural, askar.
pluralidad, askotasun. | askartasun.
pluralizar, askartu.
plus, eskusari.
plutocracia, aberaskal, aberaskalmen.
pluvial, eurizko, urizko.

pluvimetro, euri - neuŕkin, uri-neuŕkin.
pluvioso, euritsu, uritsu.
pneumática, aize-izti.
pneumático, aizezki.
población, uri, iri. | uri-biztanleak.
poblado, uri, iri.
poblador, uri-irasle.
poblar, uritu, iritu. | biztandu-erazi. | ugaritu, ugaldu.
poblarse, ostotu.
pobo, zumaŕ txuri.
pobre, txiro, abelge, abesge, beaŕ, beaŕtsu, landeŕ. | uŕi, gutxi, peitu, aitu.
pobremente, txiro-lez, uŕiki.
pobrería, eskeleri.
pobrero, txiro-zain, txiro--zai.
pobreta, emagaldu.
pobrete, gaizo, gizajo.
pobretería, eskeleri. | uŕitasun, uŕikeri.
pobretón, ezeuki, ez iduki, beaŕ.
pobreza, txirotasun, ezeuki, eztasun, ezeukitasun, beaŕtasun. | uŕitasun, uŕikeri, lazeri, landeŕeri.
pocilga, txeŕitoki, txeŕi-estegi, istegi, ei, itoi, uŕdandegi.
pocillo, botxu, *xata*.
pócima, edabe.
poción, edari, edaki. | edaldi.
poco, gutxi (guti, gutī), uŕi, apuŕ. | *poco y bien*=uŕi baña ongi. | *poco a poco*=goxo-goxo. | *hace pocos días*=aŕtemein, aŕtemin.
póculo, edontzi.
pocho, margul.
poda, iñauskaldi, iñausketa, iñauskera, mozketa, epaitz, epai. [gurgulu.]
podadera, iñauskai, ayotz,
podador, iñaustari, motzaīle, muŕiztaīle.
podagra, ezueri, ezuri, itogin.
podar, iñausi, iñautsi, bakandu, moiztu, kukumoaŕatu, xedaŕatu, adaondu, adaŕnatu.
podazón, iñauskaldi, iñauste.
poder, al, almen, eskumen. | bide, eskubide. | al--izan.
poderío, al, almen, algo, altasun.
poderoso, aldun, altsu, alkitsu. | aberats. | eragiń, indaŕtsu.
podio, alki.
podón, iñauskai.
podre, gerli, gesal, malur.
podrecer, usteldu.
podredumbre, ustel, pustel, gerli, gesal, kaŕoka. | usteltasun.
podrido, ustel, pustel, tusto, maloka. | *huevo podrido*=tortol, torta, tolot.
podrir, usteldu, malokatu, mariatu, tustatu, tuztatu. | *el huevo*=tolotatu.
poema, oleŕki.
poesía, oleŕti. | oleŕki.
poeta, oleŕtzale, oleŕkari,

oldeŕkari.
poetastro, izneuŕlari.
poética, oleŕtizti.
poéticamente, oleŕti-arauz.
polaina, azmantaŕ (asmantaŕ, amantaŕ, mantaŕ), azkiñeko, bartan, galtzerdi motz, zankozoro, galtxoin.
polea, motoi, txiŕika, ziŕika, piŕita, piŕipita, piŕingila, fiŕila, txiŕintola.
poleadas, ai.
polémica, eztabaida.
polen, lausaro, lausoro, irin, irineŕauts.
poleo, txortalo.
poliarquía, bazkal, bazkalmen.
pólice, erpuru,orkoro, beatz aundi.
policía, uri-zaintza. | amaina, amabi, albiente. | *individuo de policía, guardia civil*=eŕtzain. | *policía urbana* = uri-zai. | *puesto de la policía*= eŕtzaindoki.
policromo, margo-askodun.
poliedro, aldaskoi, aldaskodun.
polígamo, emazte-askodun, senaŕ-askodun.
políglota, ele askotan idatzia. [zizka, zizkuña.]
polilla, pipi, sats, sits, sis,]
polín, sumil, zumil.
pólipo, itsas-lore.
polipodio, iratze, iatze, zuain jatze.
polisarcia, gizentasun.
polisílabo, izkinaskoi.
política, eŕi-zaintza, eŕiketa. | alderditako goraberak. | eratasun, gizakera, gizaketa.
político, gisatsu, eratsu, adeitsu. | *padre político* =aitagiaŕeba.
polizonte, uri-zain.
Polo Norte, Ipeŕ-buru.
poltrón, sorayo, lazo.
poltronería, lazokeri, sabel-uzkuŕkeri, sorayokeri.
polución, azi-jario, azi ixurte, kaduri.
poluto, zikin, likits.
polvareda, eŕauts edo auts-zurumilo.
polvificar, austu, eŕaustu.
polvillo, ela. | *de harina*= lausaro, lausoro.
polvo, auts, eŕauts.
pólvora, sutauts.
polvorear, autseztu.
polvoriento, autsu, eŕautsu.
polvorín, sutauts-etxe.
polvorista, sutauslari.
polvorizar, autseztu, eŕautseztu.
polla, oīanda. | *carne de*= oīandaki. | *de agua*=uroīo.
pollada, txitaldi.
pollancón, oīasko, oīanda.
pollastro, oīasko, oīanda.
pollazón, txitaldi.
pollera, txitasare.
pollería, oīo-saloki.
pollero, oīo-zai.
pollinarmente, astoki, abereki.
pollino, astakume. | asto.
pollito, txita. | ume, auŕtxo.

pollo, txito, txita. | ōlasko, ōlarko, ōlako.
poma, sagaŕ, gurbe.
pomar, sagasti.
pomareda, sagaseta.
pomífero, sagaŕdun.
pomo (de la espada), ezpata-sagaŕ.
pompa, laguntza, gizozte. | *fúnebre*=aoki. | aŕandi, otsandi, ospe.
pomposo, aŕanditsu, ospetsu.
pómulo, matrail-albo.
poncho, otzan, onuts, lazo.
ponderable, aztagai. | ospagaŕi.
ponderar, aztatu. | gogaŕtu, gogaŕtetu, gogaldu. | ospetu, andetsi.
ponderosamente, zuŕ-zuŕez.
ponderosidad, aztuntasun.
ponderoso, aztun. | ben, men, zintzo.
ponedera, aŕautzari, eŕule.
ponedero, ipingai. | eŕutoki, eŕutegi. | ōlo-uzki.
ponedor, ipintzaīle, ezaŕle. | eŕule.
ponentino, saŕkaldeko.
poner, ezaŕi, zaŕi, jaŕi, ipiñi (epiñi, imiñi, ibeni). | eŕun.
poniente, saŕkalde, saŕtalde.
pontazgo, zubi-sari.
pontear, zubia egin, zubi-egin, zubitu.
pontificado, gotzaitza. | doipuru-aldi. | gotzai-aldi.
pontifical, doipuruaren. | gotzayaren.
pontificar, doipuru-izan.
pontífice, gotzai, gongotzai. | doipuru.
ponto, itsaso.
pontón, kaŕamaŕo.
pontonero, kaŕamaŕo-zain.
ponzoña, pozoe, lupu, eden.
ponzoñoso, edendun, iratsu.
popa, atze, atzeko alde, gibelalde.
popar, gutxi-etsi. | laztandu.
popel, atze-aldeko.
popliteo, belaunpeko.
populacheria, lagunabaŕen aizkidekeri.
populachero, lagunabaŕena.
populacho, lagunabaŕ.
popular, eŕiko, uriko, iriko. | eŕiti, gizati.
popularizar, eŕian ospetu.
populoso, gizatsu.
poquedad, gutxitasun, uŕitasun. | belduŕkeri.
poquito, pizka, pitika, pitxika, piltzika, pitxin, pitin, pīka.
por, zeaŕ. | *por el purgatorio* = garbitoki-zeaŕ. | *paso por la calle*=txadi-zeaŕ nigaro. | —tzat: *por madre*=amatzat. | ordez: *por una peseta* = lauŕlekoren ordez. | —gatik: *vino por tí* = zuregatik etoŕi zan. | —aŕen: *por no verlo*=ez ikuste-aŕen. | —kizun: *está por hacer* =egikizun dago. | *esto ha sido traído por Miguel* =au Mikel'er ekaŕi du. | *por donde*=beraz. | *por qué?*=zergatik?. | *porque* =—lako, —ta, bai—: *por-*

que quiso=nai zuelako, nai zuen-ta, nai bai-zuen.
porcelana, troskaki.
porcino, urdearen, zerizko. | urdeto.
porción, zati, lain, lauki. | ano, laindo. | mordoska, multzo.
porcionero, zatidun.
porcipelo, urdile.
porcuno, zerriaren.
porche, aterpe, estalpe.
pordiosear, atez-ate eskatu.
pordiosero, eskeko, eskelari.
porfia, lei, lelo, etiketa, burkoikeri, iñardespen. | *a porfía*=leyaka. [tuki.]
porfiadamente, leyaka, isi-]
porfiado, setatsu, leyatsu, leikor, isikor, isiti, burkoi.
porfiar, leyatu, isitu, isikatu, iñardetsi, leikitzatu.
por mayor (de al)=ostezko.
por menor, tartika. | *al por menor*=gutxika, ziatzezko. [lizun.]
pornografia, lizunkerizti.|]
poroso, arol.
porque, —lako, —ta, bai—.
porqué, zergatik, zegati. | *el porqué de esto*=onen zegatia. | *por qué?*=zergatik?, zer dala-ta?
porquera, basurdetegi.
porqueria, zikin, ziki, likin, likis, lizun. | zerikeri, zikinkeri.
porqueriza, txeritoki, istegi.
porquerizo, urdain (urde--zain), txertxai (txerizai), zeridun.
porquero, urdain.
porra, burumakil, buruaga·
porrada, makilada. | zapla-da, ukaldi.
porrazo, dangada, ukaldi.
porrear, isitu.
porreria, txorakeri.
porreta, poru-osto. | *en*=bilotsik. [naroro, jori.]
porrillo (a), parastaka,]
porro, poru. | baldar.
porrón, bonbil, korkoil, tuntuiz, poto. | *patxara* aundiko.
portacartas, idazki-zorro.
portada, ate-aure, etxe-aure.
portador, eramale, ekarle.
portaje, bidesari.
portal, atarbe, atari, estalpe.
portalero, ate-zain, ate-zai.
portamonedas, diru-zisku, aligot.
portanuevas, berriketari.
portarse, oitu, ona izan, gaiztua izan.
portátil, aldakor.
portazgar, bide-sari artu.
portazgo, bide-sari, oin--sari, legar. | legartegi.
portazguero, legartegi-zai.
porte, bidarien, bidaien.
portear, sari-ordez zerbait eraman. | toki-aldatu.
portento, gelgai, ikuskari, izukari.
portentoso, gelgari, arigari.
porteria, ate, atondo, ateondo, atalondo, atari, atarte. | atal-zainga.
portero, atezain, atezai, ataltzain, jagole, artadun, artatzaile.
pórtico, ataure, atari, ater-

pe, leoŕpe, elizpe, aperiko, kakuztegi. [gu.]
portillo, ataka, saŕtegi, saŕ-]
porvenir, gero, etorkizun, izakizun.
pos, ostean, atzean, gikelean. | *en pos de*=jaŕai.
posa, juale (ezkīla-ots.) | geldi-aldi. | *posas*=ipuŕmazelak, alkuts.
posada, etxe. | aŕoztetxe, abegetxe. | *ostatu.*
posaderas, ipuŕmami, uzki, uzku, alkuts. [tari.]
posadero, ostaluzai, aŕoz-]
*posar, ostatu*ratu, aŕoztetxaldu. | atseden, atsegin. | eralki.
posarse, ezaŕi, jaŕi, kokatu. | *un liquido*=eralki, jalki, lauspeatu.
posca, ur-ozpin.
posdata, idazkipe.
poseedor, —dun, eukile.
poseer, izan, iduki, eduki, euki. | jakin.
poseído, gaizkindu. | espil.
posesión, eukipen, jabetza. | espil.
posesionar, jabetu.
poseso, gaizkindu.
posesor, —dun, eukile.
posfecha, eguntz-oste.
posibilidad, —oŕtasun (egikoŕtasun...). | gizonal, altasun.
posibilitar, —aleztu, —oŕtu (egikoŕtu...), eŕaztu.
posible, egikoŕ, egiñal, gizonalezko, alezko.
posición, egokera, | ezaŕpen. | mail, nare.
positivamente, egizki, egiz.
positivismo, gorputzale, burtzale.
positivo, egizko, kautu. | jaungoikolege, gizon-lege.
positura, —era (egokera, ezaŕkera...)
posma, naŕatz, tokilo, tolu.
poso, igarkin, ondaŕ. | atseden, atsegin.
pospierna, azpi, izteŕ.
posponer, atzetitu. | atzetsi.
postal, idazkiko.
poste, zutoin, tantai, abe, paro, maru, maruaga.
postema, zorne, zoldi. | tokilo.
postergar, atzetitu, atzetsi, gibelatu.
posteridad, sengiak, ondokoak, etoŕkia, geroagokoak.
posterior, geroztikako, ondoko, atzetiko, gibeleko, osteko, gerozko.
posteriormente, aŕezkero, ordurezkero, geroztik, ondoren, geroz.
postfijo, atzizki.
postigo, ostate, gibelate.
postila, eŕtzargi.
postilar, eŕtzargitu.
postilla, maskulo.
postilloso, maskulotsu.
postizo, itsaski, aizun, izun, orde. | *pelo postizo*=iīorde.
postmeridiano, bezko.
postrador, auzpeztoki.
postrar, aozpeztu (auspeztu), aozpekatu, etzanera-

zi. [ki, mai-azken.]
postre, atzen, azken. | on-]
postremo, atzen, azken, azkeneko.
postreramente, azkenez.
postrimería, azkenki, azkeneko.
postulación, eskatze, eskapen. [eskalari.]
postulador, eskale, eskari,]
postulante, eskale. | lekaide-nai.
postular, eskatu, nai-izan.
póstumo, ilosteko, ilondoreko.
postura, egokera, egoera, ekantz. | eŕunaldi.
potable, edaki. | *agua*=urezli, urgeza, urmotel.
potaje, egosari, eltzari, eltzekai, egoskai, aza-leiko, zukui.
potajería, aza-leiko.
potala, aŕi-azta.
potar, aztakatu. | edan.
pote, lugontzi. | lorontzi. | aztakin nagusi.
potencia, men. | *visiva*=ikusmen. | al, altasun. | *potencias del alma*=gogoki. | *está en potencia* =izakizun dago. | lateŕi.
potencial, aldun, alezko.
potentado, aldun, eŕi-jaun.
potente, aldun.
potestad, al, almen, men, —bide (eskubide, eginbide...)
potingue, edari osaki.
potísimo, berarizko, beralako.
potista, ardozale.
potrada, beoŕkume-talde.
potranca, beoka.
potrear, gogaiteragin.
potrero, beoŕkume-zai.
potrero, eten-sendalari.
potrico, zaldiño, zaldizko.
potro, zaldito, beoŕume, moixal, motxal, moxal, muxal. | zildai, bero-bilduŕ, oñazkai.
potroso, etendun.
poya, labesari.
poyar, labesaritu.
poyata, ontzi-apal.
poyo, aŕi-alki, zur-alki.
poza, istil, putzuka, idoi.
pozal, ugoitz, ugoitontzi, ugontzi.
pozo, gayo, osin, idoi, zupu, putzu, butzu, ondaŕ, ede, baltsa, posin, konkuŕula.
práctica, ekintza, egikintza, egikun, eikun, egikunde, iñarpen. | *esta práctica* =eikun au.
practicable, egikoŕ.
prácticamente, —ka (ibilka, eginka, arika...), ariz.
practicante, egile, egikari.
practicar, egin, ekin.
práctico, eitaŕ, egitaŕ, eikaŕ, sumaŕ, | sumadun, usnadun, suneŕ. | *es hombre práctico*=usnadun da.
practicón, trebe, oitun.
praderia, laŕadi, laŕeta, laŕe, laŕaga, laŕaya, zelai.
prado, belaŕdi, belai, belaŕtza, belasoro, belastegi, zaro, zelai, landa.
pralleríο, eresitza.

pravedad, biuŕikeri, gaiztakeri.
pravo, biuŕi, biguŕi, donge.
pre, gudari-ano, gudari--egunari. | len.
preámbulo, itzauŕe.
prebenda, irakaspide. | gotsari. | bide (ikasbide, saŕbide...)
preboste, bazkun-buru.
precario, ez iraukoŕ. [sun.]
precaución, oaŕpe, zuurta-]
precaucionarse, oaŕpetu, aitzindu.
precaver, aitzindu, oaŕpetu.
precavidamente, oaŕpe.
precavido, oaŕtun, zuŕ.
precedencia, auŕetasun, lenagotasun. | burutasun.
precedente, lenagoko.
preceder, auŕean joan, lenago-izan.
preceptista, oaŕkari.
preceptivamente, agindupe.
preceptivo, aginduzko.
precepto, agintz, agindu. | arau. [-irakasle.]
preceptor, irakaslari.|latel-]
preceptuar, agindu.
preces, otoitza.
preciado, bikain, yayo.
preciar, zenbatu, zenbatetsi.
preciarse, burua goretsi.
precinta, laŕu-eŕtz, —eŕtz.
precintar, laŕu-eŕtzatu, —eŕtzatu.
precio, saneuŕi, sari.
precioso, bikain. | edeŕ.
precipicio, malkoŕ, amiltegi, amilaga, eŕoitz, anbel, aitzaŕte, pendoitz, pendaitz, mangaitz, amil, laŕubide.
precipitación, laŕitasun, urduŕi, lasteŕegi, itobeaŕ.
precipitadamente, itoka, atsapetsaka.
precipitado, urduri.
precipitar, amildu, malkoŕtu. | lasteŕtu, lasteŕkarazi.
precipite, erortzer dagona, amil-uŕen.
precipitosamente, itoka.
precipitoso, amilkoŕ.
precisamente, —xe. ¦ *precisamente eso*=orixe.
precisar, zeindu. | beaŕtu, lokandu, eŕtsi, estutu.
precisión, beaŕtasun, estutasun. [eŕtsi estu.]
preciso, beaŕezko, beaŕeko,]
precitado, len aipatua.
precito, dongetsi, galdu beaŕ.
preclaro, ospetsu, garbal.
preconizar, goraldu, goretsi.
preconocer, len ezagutu.
precoz, lasteŕ, goiztaŕ. | ume buru-argidun.
precursor, auŕetiko, aintziñeko. | aintzin - bidari, auŕe-ibildari, altzindari.
predecesor, auŕetiko, aintziñeko.
predecir, aztiatu, iragaŕi.
predefinición, Urtzi erabaki.
predestinación, Urtzi-autakuntza. [*zeru*rako.]
predestinado, donokirako,]
predestinar, autatu. | donokirakotu.
preterminar, lendikautatu.
prédica, ziñausle-itzaldi.
predicable, izkintza-gai.

predicación, izkintza-aldi, izkintza-era, izkintza-gai.
predicador, izkintzari.
predicamento, izen, ospe, omen. [| izkintżatu.]
predicar, zabaldu, edaztu.]
predicción, iragaŕi, gaztigu.
predilección, berezpen, obospen, maiteagotze.
predilecto, maītena, nayena, begiko, kolkoko, berezi.
predio, landa, espil.
predisponer, aurétik edo lendik geŕtu. [nausitu.]
predominar, nagusi-izan,]
predominio, al, men, eskumende.
preeminencia, aintzintasun.
preeminento, goragoko, goyagoko. [dana.]
preexistente, len zana, len]
preexistir, lenago izan, lendik izan.
prefacio, —aurе (itzaurе...) | jaupaurе.
prefecto, nagusi, buru, buruzagi.
prefectura, buruzagigo.
preferencia, aurétasun, aintzindasun.
preferir, aurétsi, beretsi, obetsi, nayago-izan.
prefijar, aurétik edo lenago erabaki.
prefijo, aurizki.
prefinir, epetu, garai ona autu.
prefulgente, dirdiratsu.
pregón, ospari. | ospagai.
pregonar, oyuztatu, atabalatu, tabalatu. | agirian goraldu.
pregonero, oyulari, oskari, tabalari, atabalari.
pregunta, galde.
preguntador, galdetzaīle.
preguntar, galdetu, galde--egin, galdeka ari, galdatu, itandu.
preguntón, galdario.
prehistórico, edesti-aurétiko. [sigo.]
prelacia, nausitasun, nau-]
prelada, lekenburu.
prelado, txadon-nagusi. | lekaidaba.
prelatura, nausigo, nausitasun. [ñeko.]
preliminar, aurеko, aintzi-]
preliminarmente, len, aurétik.
preludio, auŕetiko, auŕkotz.
prematuramente, mugaitzin
prematuro, eldu-arin, eldu--ez, eldu-gabe. | mugaitzin, garai-aurеko, goiztaŕ, lasteŕ.
premeditar, egin baño len oaŕtu.
premiar, sariztu.
premio, sari.
premioso, estu, eŕtsi. | beaŕezko.
premura, estutasun.
prenda, bai, baitura. | *poner en prenda*=baitu. | janzki, jazki.
prendar, baitu.
prendarse, zaletu, biotzaletu.
prendedero, aŕapagaīu, atxiki, eski (uleski...)
prender, lotu, itsasi, atzi, zainaŕtu.

prenderia, baituretxe.
prendero, baituretxe-jaun.
prendido, atzitu, atxitu.
prendimiento, atzipen, itsaspen.
prenotar, lendik oarṫu.
prensa, trinka, taka, zanpa, zapa. | irarkola. | *dar a la prensa*=argitaldu, irarі.
prensar, trinkatu, takatu, zanpatu, agatu, sorkatu, urizki.
prensil, eski, atziki.
prenunciar, iragarі.
prenuncio, iragarі, iragarki.
preñado, aurdun, umadun, umaun, aztun, azun, izor, seiñor. | aztuntasun. | izoraldi. [aldi.]
preñez, aztuntasun. | izor-]
preocupación, kardaba, arazo.
preparación, gerkun, gerṫasun, adelu, *ingura*kune.
preparar, gerṫu, adelatu, abiatu, anteretu, apaindu.
preparativo, gerkun.
preponderar, aztunago-izan
preponer, auretik jarі.
prepósito, aurен jaria, buru.
prepucio, buztan-moko.
prerrogativa, berariazko.
presa, arapakin, gudakin. | ukaña, ugasi, palanga, perlanga, paxera, nasi.
presagiar, igerі, iragarі.
presagio, aztarna, aiztitz.
presbicia, lausotasun.
présbita, lauso.
presbiterado, jaupaltza.
presbiterio, jaupaltegi.
presbitero, jaupari.
presciencia, gerlakizun-jakintza.
prescindir, alde-utzi.
prescito, dongetsia.
prescribir, agindu, erabaki.
prescripción, aldiyaz irabazi, aldiyaz galdu.
presca, txingi.
presencia, aurean - egotea, ageri. | betarte, iduri, itzal.
presenciar, aurean egon.
presentación, aurkezpen. | aurkezkundea.
presentar, agerṫu, erakutsi, aurkeztu, azaldu.
presente, aureko, aintziñeko. | orain, ozatz. | emai, eskeingai, opari.
presentero, aurkezlari.
presentimiento, usma, susmo. [sumatu.]
presentir, usmatu, usnatu,]
presepio, ganbela, korbu, aska. [gole.]
preservador, begirale, ja-]
preservar, gaizkatu, enparatu, begiratu, zaitu, jagon.
presidencia, buru (jarburu, maiburu...) | lenenburutza.
presidente, lendakari, buru, lenenburu, jarburu, erburu.
presidiario, espetxaldua.
presidio; espetxe.
presidir, buru-izan.
presilla, ailetxe, aila, antzadila, silderi, sildri.
prest, gudari-eguneko ano.
préstamo, baitura, malegu, malebu, epeka, ordañean.

| baitetxe.
prestante, bikain.
prestar, baitu. | *dinero* = dirua eskuz eman, ordañez eman, epeka eman. | *tomar prestado* = jesan. | eman.
preste, jaupa-egile, jaupari.
prester, zuŕunbilo.
presteza, lasteŕtasun, arintasun.
prestidigitador, eskuzkari.
prestigiador, lilluratzale.
prestigiar, zorarazi, lilluratu.
prestigio, ospe, entzute, eŕo.
presto, lasteŕ, goiz, bereala, tinel. | geŕtu.
presumido, usteko. | aŕo, aŕosko, antuste, burgoi, tiŕtirin.
presumir, usmatu, uste izan. | burgoitu, aŕotu.
presunción, ustego, usma, uste, ustekeri. | burgoikeri, antuste.
presunto, usteko, ustezko.
presuntuosidad, antuste.
presuntuoso, antuste, gorati. [utza.]
presupuesto, zergati. | dir-]
presura, estutasun. | lei.
presuroso, lasteŕ, leyatsu, arintsu.
pretal, aztanbal.
pretender, nai-izan gogo--izan. | alegin-egin, oldaŕtu.
pretendiente, —nai. | *a la corona*=bakaldun-nai.
pretensión, uzi, uzu, uizi, uisi. [utzarazi.]
preterir, alde-utzi, utzu,]
pretérito, igazaldi. [ñeko.]
preternatural, berez - ga-]
pretextar, aitzaki eman.
pretexto, agarbitz, *aitzaki,* igespide, apuko, estakuru, adoba.
pretil, kabel.
pretina, geŕikual. | geŕi.
pretor, eŕomataŕen epaikari.
pretorio, epaileku.
prevalecer, galendu, gainditu, garaitu. [tsi.]
prevaricar, itzautsi, ziñau-]
prevención, oaŕantz. | oŕni, geŕkun.
prevenidamenté, auŕetikan.
prevenido, oaŕtun, geŕtu.
prevenir, aitzindu, geŕtu, auŕeratu. [nikusi.]
prever, usmatu, usnatu, le-]
previamente, auŕetik, auŕeztik, lenago.
previo, lenbiziko, lenengo.
previsor, usnadun.
prez, ospe, omen, izen.
priesa, lasteŕ.
prieto, estu. | esku-itxi.
prima, goizalde. | *tercia, sexta y nona*=goizerdi, eguerdi ta bezerdi. | goizaldeko otoi. | abide, lengusu. | *materia prima*= izakai. [bizitasun.]
primacía, lenendasun, len-]
primado, goyen, goen, lenengo. | gotzai-buru. | gotzai-burutza.
primariamente, lenen, auŕen. [ko.]
primario, lendiko, lenbizi-]
primavera, udabeŕi, udalen, udaste.

primaveral, udaberiko.
primazgo, abidetasun. | gotzai-burutza.
primeramente, lenen, aurén, lenbizi.
primerizo, berí (asiberí...)
primero, lenengo, lenbiziko, aurén. | lenagoko. | *de primero*=lendik.
primevo, zarago.
primicerio, lenen, lenbiziko. | txauneresle.
primicia, lenenki, igali, lenen, lenbiziko arnari. | txadonukar.
primitivamente, lenago.
primitivo, lenagoko, antziñeko.
primo, abide, len*gusu*. | *segundo* = besten*gusu,* berrtzen*gusu,* berabide.
primogénito, lenengo seme, lentseme, lenbizi jayo, lenbizi sortu, lenen, lenbiziko. [lentasun.]
primogenitura, lendasun,]
primor, artezi, antze, | eder.
primordial, lendiko, erotiko.
primoroso, bikain, pikain.
princesa, bakaldun-gai-emazte. | bakaldun-gai.
principal, garai, galen, uren, aurén, — en. | *los efectos principales*=egiñenak. [oroz gain.]
principalmente, batez ere,]
príncipe, aurén, galen. | bakaldun-gai.
principiador, asle.
principiante, asperi, asle.
principiar, asi.
principio, len, askaldi, askun, asi-aldi. | *en el principio*=lenan. | ondape, ero, zegati, jasoin. | araki, ala araiki.
principote, aundizkizun.
pringada, koipetsu.
pringar, koipatu, koipeztu.
pringón, koipetsu, koipatsu.
pringoso, koipedun.
pringue, koipe.
prior, aurén, aitziñen, lenen. | lekaidaba. | ordezkari. [kari.]
priora, lekenkuru. | ordez-]
prioral, lekaidabaren, lekenburuaren.
priorato, lekaidabatasun, lekenburutza.
prioridad, lentasun, lenbizitasun.
prisa, laster. | zarapo. | *a prisa*=lasterka, iradu, leyaz, zarapoka.
prisión, arapatze. | espetxe. | eski, loki, lopide.
prisionero, etsayak arapatutako gudariya. | gudaripe.
pristino, lendiko, aintziñeko.
privación, gabetasun, eztasun, ezeuki.
privada, iroldegi.
privadamente, bakarik, bereziz, ixilik.
privado, bakarezko. | ixilezko. | aizkide, kutun.
privanza, kutuntasun.
privar, kendu, gabetandu, getu. | gebendu, utzarazi, utzerazi. | kutun-izan.
privarse, utzi.
privativamente, bereziz.

privativo, berezi, baten, bakaŕen. [tazkatu.]
privilegiar, legazkatu, la-]
privilegio, legazka, latazka, epantsu. [aldez.]
pro, on, onura. | *en pro*=]
proa, auŕeko alde, auŕe, branka.
probabilidad, uste-sendotasun, egi-antz, edotasun, noski, naski, eiki.
probable, uste-sendoko, egi--antzeko, noskiko, edoki, eiki, ausati.
probablemente, bide, edo, edoki, arauz, arabez, oyez, noski, (naski, nauski, nabaski, naskiro). | *probablemente morirá hoy* =gauŕ ilko da oyez.
probado, ezaguna, jakiña.
probar, azteŕtu, ikusi. | egiztu, egiztatu, jarduki. | dastatu, testatu, txeste, miukitu, mustatu.
probática (piscina), artalde-ikuztoki. | ikuztegi.
probidad, zindotasun.
problema, asmakari, asmakizun. | *de aritmética*= zenbakun. | *de adición*= zenbakeikun. | *de sustracción* = zenbakenkun. | *de multiplicación* = zenbakoizkun. | *de división* =zenbatenkun.
problemático, ezbaiko, zalantzako. [onezko.]
probo, zindo, zintzo, zin,]
procacidad, ausaŕkeri.
procaz, ausaŕta, ozaŕ, oldaŕkoi.
procedencia, etoŕkun, soŕkun, jatoŕi.
procedente, datoŕen, etoŕki, jaŕaiki, —tiko, —gandiko.
proceder, izakera, egikera, oikera, egitade, itate. | etoŕi, jario, jaŕai, —tiko izan, — gandiko izan. | *que procede del padre*= aitagandiko dana. | egoki izan.
procedimiento, etoŕtze, — tiko izate. | egikera, egipide. [mol.]
procela, ekaitz, sapa, ziri-]
proceloso, ekaitsu, ekaiztun, ortzitsu.
prócer, aundizki, andizki.
procerato, aundizkitasun.
proceridad, goitasun, garaitasun. [petu.]
procesar, auzipetu, epai-]
procesión, etoŕtze, — tiko izate. | txaunbira. [biraz.]
procesionalmente, txaun-]
proceso, aldi-igarotze. | epaibide, auzi. [dei, dei.]
proclama, ezkondei, txaun-]
proclamación, agintz-ospatze. | askunde.
proclamar, ojuztatu, ospatu.
proclive, —bera (txaŕbera...)
proclividad, —beratasun.
procomún, oro-on.
procreación, umezketa, umeketa, azaldi.
procrear, senegin, eŕakaŕi, ernaldu, umatu, umetu, emaŕtu. [ordezkari.]
procurador, aŕduradun. |
procurar, biīakatu, aŕduratu.
prodición, saldukeri.

prodigalidad, ugaritasun.
pródigamente, oparo, naroro. [ondatu.]
prodigar, irion, banatu,]
prodigio, gelgarri, izukari. | alatz. [iro. | alatzez.]
prodigiosamente, gelgarr-]
prodigioso, alez-gain. | bikain.
pródigo, ondatzaīle, ondagin, banatzaīle, urrazale, irioile. [| senegin.]
producir, jaso, jasan, ekarri.]
productivo, ekarkor, ekarti.
producto. — kin (etorkin, etekin, mozkin...) | obari, emantza, laka, etekin, autsikin. | *de multiplicación* =zenbakoizkin.
proemio, itzaurre.
proeza, arrigarrizko egintza.
profanar, loitu, likindu.
profano, ez iskiñia. | luizale, lizun. | jakinge.
profazador, izkin, zirri.
profecía, iragarki, gertakizun-iragarki.
proferir, oguzi, aotu.
profesar, —tu (irakaslaritu...) | irakatsi. | ziñitz-egin, lekaidetu.
profesión, —tza (artzaitza, nagusitza...) | ziñitz, egipen. | bizpide, ogibide. | *profesión religiosa*= lekaidekunde. | *solemne* =lekaidekunde nagusia. *simple* = lekaidekunde txikia. [tzarrtzaren...)]
profesional, —tzaren (ar-]
profeso, ziñiztun.
profesor, —lari (irakaslari, jaupari..) | irakaslari.
profeta, iragarrle.
profética mente, iragarrka.
profético, iragarrlearen, iragarrkiaren. [garrle.]
profetisa, emakume ira-]
profetizar, iragarri.
proficiente, aurrerakoi.
proficuo, onuratsu. [ko.]
profiláctica, osasun-aldez-]
prófugo, igesti, itzurti, iges-egile. [barrendik.]
profundamente, barren-]
profundidad, beitasun, bergune, sakon, sakontasun.
profundizar, barrenagotu, sakonagotu. | barrendu, sakondu, sakondatu.
profundo, sakon, zokon, okondo aundiko. | barrnekor.
profusamente, oparo, naroro, piri-para, parrastaka.
profusión, ugaritasun, narotasun, purust, purra, parrast, parrastada.
profusa, ugari, jori, naro.
progenie, jatorri, enda, nare.
progenitor, sortzaīle, sorle, guraso. | jatorri, asabak.
progenitura, jatorri, enda, nare. | lendasun, lentasun.
programa, galdebide, —bide. | egikizun, esakizun, antzezkizun, — kizun. | dei, deikun, azalgai, agerrkai. [tzindu.]
progresar, aurreragotu, ai-]
progresivamente, aurreraka.
progresivo, aurrerakoi. | aurrerakor. [tzintze.]
progreso, aurrerapen, ain-]

prohibición, debeku, eragozpen.
prohibir, gebendu, *debekatu,* eragotzi, utzerazi.
prohibitorio, debekuzko.
prohijar, semetzakotu. | beretzakotu.
prohombre, omendun.
prójimo, geide, beste notin, uŕko, uŕko lagun, aide, gizakide.
prole, sengi, auŕduntze.
prolegómeno, oaŕauŕe.
proletario, ezeuki, abelge.
prolífico, umekoŕ, senegikoŕ, umetsu.
prolijamente, luzaro.
prolijo, luze, luzakoi.
prólogo, itzauŕe, solasauŕe, auŕe.
prologuista, itzauŕe-idazle.
prolongación, luzapen.
prolongadamente, luzaro.
prolongar, luzatu, luzeagotu. [kun.]
proloquio, oaŕkun, irakas-]
promediar, einkatu. | erdiraño̲tu.
promedio, erdi, ein, antzu.
promesa, abinta, aginte, agintz, eskeintz.
prometedor, abintzaĪe, eskeintzaĪe.
prometer, abinDu, (aginDu), gogo aŕtu, eskeñi, eskañi, itz-eman. [maztegai.]
prometida, ezkongai, e-]
prometido, ezkongai, senaŕgai. | agintz, abintz, eskeintza.
prominencia, garaitasun, aun, mun, goragune, konkoŕ.
prominente, gorago, goren.
promiscuamente, naski, bata bestez, bata beŕtzez.
promiscuar, alnastu, alnasi.
promiscuo, nastu, nasi, nabasi. [eskeintze.]
promisión, abinte, aginte,]
promisorio, abindun, agindun, eskeindun.
promontorio, aun, mun, goragune, konkoŕ.
promotor, eragiĪe, leyarazle.
promover, eragin, leyarazi. | eraiki, —era.
promulgar, jakin-erazo, zabaldu.
prono, —bera, (ozpera...), —koŕ (joankoŕ...), griñadun.
pronombre, izenorde.
pronosticar, gaztiatu, aztiatu. [pen. | girotegi.]
pronóstico, gaztigu, iragaŕ-]
prontamente, lasteŕtxe, bereala.
prontitud, arintasun, lasteŕtasun, agudotasun, bizitasun. [agudo, leyatsu.]
pronto, arin, lasteŕ, saŕi,]
pronunciación, oguzpen.
pronunciador, oguzle.
pronunciamiento, izkiĪute. | oguzpen.
pronunciar, oguzi, itzebaki, ebaki.
propagación, edazte.
propagador, edazle, edatzaĪe, edalari.
propaganda, zabalkunde, edazkunde. | zabalbide, edazpide, zabalanak, e-

dazlanak. [dazlari.]
propagandista, edazle, e-]
propagàr, ugaritu, ugaldu, askotu, auniztu. | edaztu, zabaldu, zabalerazi, banatu, edatu.
propagativo, ugalkoŕ. | zabalkoŕ, edazkoŕ.
propalar, ixīla ospatu, banatu.
propartida, iŕten-uŕen.
propasar, aragotu, igaro, gañaŕtu. [gañaŕtu.]
propasarse, neuŕiz-gaindu,]
propender, ayeŕ-izan, ayeŕtu, griñatu, listeŕtu, listuŕtu.
propensión, ayeŕ, lera, leŕa, girna (giriña), listeŕ, listuŕ, —oŕtasun.
propenso, —oŕ (ayeŕkoŕ, erorkoŕ...), griñadun, leŕakoŕ, —zale, —bera.
propiamente, berez, soilki.
propiciatorio, eŕuki-opa.
propicio, aldeko, adikoŕ, bera, —bera (entzun-bera).
propiedad, jabetz, jauntz, jabetasun. | oki, onibaŕ, unki, aberaski, —en: *propiedad del tío*=osabaren. | *propiedad de una casa*=etxaguntza.
propietariamente, jabe-lez.
propietario, jabe, jaun. | *de casa*=etxagun, etxandre. | *de bienes* = okidun, ukandun, ukendun, onibaŕdun, —dun.
propina, eskupeko, esku--sari, sari, alboke.
propinar, edanerazi. | sendaki eman. [uŕbiltasun.]
propincuidad, uŕendasun,]
propincuo, uŕen, uŕko, uŕbilēko.
propio, —en, bere, bereki. | berezko, aintzako.
proponer, ikuserazi, erakutsi. | eskeñi, eskiñi. | erabakitu | autatu.
proporción, ain, ein, eintsu, lain, in, antzu, —kal. | *en proporción a los niños*= auŕkal. | *en proporción*= saīlez-sail.
proporcionablemente, eintsuka, —kal, antzu.
proporcionadamente, eintsuka.
proporcionado, —tako (oŕetako, artako...), —tarako (oŕetarako...), egoki, aintzako, ideko.
proporcional, eintsu, ain, adi on.
proporcionalidad, ein, lain, sail.
proporcionalmente, eintsuka, saīlez-sail. | *proporcionalmente a lo que comen*=jaten duten antzu.
proporcionar, einkatu, laindu, lainkatu, sailkatu. | araberatu, idekotu, eratu, egokitu, doitu. | eman, baitu.
proposición, erabakitze, erakuste. | —kizun (esakizun, itzeikizun, aldezkizun...)
propósito, erabaki, asmo. | *propósito firme*=erabaki sendo. | *a propósito!*=

ayeneri!
propuesta, asmoaren ageŕtze. | galdeka. [tatu.]
propuesto, —tarakotu, au-]
propugnar, aldeztu, zaipetu.
propulsa, uko, ezkun.
propulsar, egotzi, ukatu, ezeztu.
prora, ontziko auŕe-alde.
prorrata, ainbat, eintsu, ein, antzu.
prorratear, laindu, ainbatu.
prorrateo, eintsu, ain, lain.
prórroga, luzapide, luzaki, beranketa.
prorrogable, luzakoŕ.
prorrogar, luzatu, luzagotu, gerokotu, tai-eman.
prorrumpir, oldaŕtu. | oguzi.
prosapia, jatoŕi, nare.
proscribir, eŕkatu.
proscrito, eŕkatu.
prosecución, jaŕaipen.
proseguir, jaŕaitu, jaŕaiki.
prosélito, kistaŕtu. | alderdiratua, jaŕaile, jaŕaitun.
prosodia, oguzkizti. | oguzpide.
prosopografía, laŕantz-elezti.
prospecto, iragaŕkun.
próspera mente, zori onez, ongi. [izan.]
prosperar, obetu. | zorion-]
prosperidad, ongi-aldi, zori on. | *época de prosperidad*=onaro.
próspero, zoriontsu, inkai.
prosternarse, auzpeztu, aozpeztu. [zunbide.]
prostitución, lizunkeri, li-]
prostituir, lizundu. | emagaldu. [dion, gauzale.]
prostituta, emagaldu, bor-]
protección, babes, zaipe, zaidi, itzalpe.
protector, begirale, zaindari, laguntzale, uŕgazle.
protectorado, zaintza, zantza.
proteger, babestu, zaitu, zaipetu, estalpetu, begiratu, maldatu, egapetu, —petu.
protegido, begiko, kutun.
protervamente, biuŕiki.
protervia, biguŕikeri, biuŕikeri.
protervo, biguŕi, biuŕi, donge.
protesta, ostetasun. | ziñezko asmo.
protestante, ostelari, osteko.
protestar, ostetu. | ostez-izan. | *yo protesto contra eso*= ni oŕen ostez naiz. | ziñeztatu.
proto, lenengo, lenbiziko. | nagusi. [kaitegi.]
protocolo, legezko ageŕ-]
protomártir, lenengo ziñopa. [-nagusi.]
protonotario, latziñaldari-]
protoplasma, izakai.
prototipo, eredu nagusi.
protuberancia, anditsu, konkoŕ.
provecto, zaŕ, ikastun. | zaŕakitu.
provecho, onura, irabazkin, obari, etekin, — kin (mozkin...)
provechoso, onurakoŕ, onu-

ratsu, onuragaŕi, onauŕki.
proveedor, oŕnitzaīe, aŕdur-
adun.
proveer, oŕnitu, zuzkitu, aŕ-
dura-izan, gerorakotu.
provenir, jayo, soŕtu, etoŕi.
provento, irabazkin, onura,
mozkin.
proverbiador, esakundegi,
supitategi.
proverbial, zaŕen itz, gauz
jakin.
proverbiar, esakunak oitu.
proverbio, esakun, eŕaku-
ne, supita. [supita-zale.]
proverbista, esakuntzale,]
provicero, iragaŕle, asma-
lari.
providencia, aŕduratasun,
aŕdura, ajol. | Urtzi'ren
aŕduratasun. | erabaki.
providencial, Urtzigandiko,
Urtzi'k gerturikako.
providenciar, bide-aŕtu, er-
abaki.
providente, ajolduru, aŕ-
duradun, oaŕtun, zuuŕ.
próvido, oaŕtun, geŕtu.
provincia, eŕki. | lekaideŕki.
| *provincia eclesiástica*
=gongoteŕki.
provincial, eŕkiko. | lekai-
deŕpuru, lekaideŕkaba.
provincialato, lekaideŕpur-
utza. [sun.]
provincialismo, eŕkizaleta-]
provinciano, eŕkitaŕ.
provisión, oŕni, oŕnizoin,
auŕerako, gerorako. | *pa-*
ra el año=urtari.
provisional, oraingozko, al-
dirañoko, alditsurako.
provisionalmente, oraingoz,
aldiraño. [teŕtxe.]
proviso (al), bereala, las-]
provisor, oŕnitzaīe, aŕdura-
dun. | *eclesiástico*=go-
kayaldun.
provisorato, aŕduraduntza.
| gokai-alduntza.
provocación, irain. | anpa-
da, aupaka, zipo, zipoka.
provocar, zirikatu, eragin.
| aup-egin, aupakatu, zi-
po-egin, aizeatu, iraindu.
| goragaletu.
proxeneta, lupaŕ, lupeme.
próximamente, —tsu (erdi-
tsu, uŕentsu, bezalatsu...)
proximidad, uŕendasun,
uŕbiltasun.
próximo, uŕeko, uŕengo,
bertako, aldeko, aldame-
neko uŕbileko. | *ocasión*
próxima de pecar=eror-
uŕen, eroruŕbil.
proyectar, egotzi, jauŕtiki. |
asmatu. | iduriztu.
proyectil, egozki.
proyectista, asmozale.
proyecto, asmo, egingai,
langai, eginai, egin-gogo.
prudencia, zuŕtza, zuŕtasun,
zentzutasun, soegi, soigi.
prudencialmente, zuŕtza-
-arauz.
prudente, zuŕ (zuguŕ, zuuŕ),
zuŕdun, oaŕtun, oaŕkoŕ,
begiratu, soegi, soigi, zo-
gi, zuegi, umo, imo.
prudentemente, zuŕki.
prueba, agiri, ageŕkai, ageŕ-
kun. | argibide, argibe,
ziñeserazpide. | dasta,

teste, txeste.
pruna, arana. [ña, gura.]
prurito, aznai, azgale. | gri-]
pseudo, izun, sasi— (sasi--maisu...).
pseudónimo, izenorde.
psicología, gogo-izti.
psicólogo, gogo-iztilari.
púa, zi. | zil, ziri, buztan, enamun, mentu, metu. | ortz.
puber, gizongai.
púbera, andregai.
púbero, gizongai.
pubertad, gizaro.
pubes, sabelpe.
pubescer, gizarora eldu.
pubis, sabelpe.
publicación, zabalpen, argitalpen. | idazti.
publicador, argitaldari, argitaltzaīle. [giriz.]
públicamente, agirian, a-]
publicano, zergari, zerga--biltzaīle.
publicar, ospatu, banatu, zabaldu. | argitaldu.
público, ageri, agiriko, nabari, nabaro. | eŕiaren, guztien. | *al público* = guztien auŕian.
pucliera, eltzari, egosari.
pucheritos, zinkiri, zinkulin.
puchero, eltze, lapiko. | egosari, egoskai, eltzari. | egunari. | zinkiri, zinkulin.
puches, ai, aya. [kizun.]
pudendo, lotsakizun, aal-]
pudibundo, lotsoŕ, eratsu, eradun, garbizale.
pudicicia, garbizaletasun, erazaletasun, lotsakunde.
púdico, garbizale, eratsu, eradun, txaokin, txaukin, aratz, lotsakoŕ, lotsoŕ.
pudiente, aldun, aberats, okidun. [sun.]
pudor, lots, era, erazaleta-]
pudoroso, lotsoŕ, lotsakoi, eratsu, eradun.
pudrir, usteldu.
pueblo, uri, iri, eŕi. | biztanleak, urikoak. | ozte xe, *jende* xe. | eŕi. | *el Pueblo Vasco* = Euzkel--Eŕia.
puente, zubi (zugi, zibi).
puerco, uŕde, | uŕde, zikin, likin, likits, zikintsu, satsu.
puericia, auŕtzaro, zeiñaro, moŕointzaro.
pueril, auŕaren, auŕekiko.
puerilidad, umekeri, auŕ--lan. [auŕki.]
puerilmente, auŕak lez,]
puérpera, emerdi, erdi, auŕdun.
puerperio, auŕegitondo, erditondo, sabelondo.
puerro, poŕu.
puerta, ate. [kume.]
puertaventana, leyatil, lea-]
puertezuela, ataka.
puerto, kai, kayalde, nai, naidi, keiti. | ate, mendate. | izturi.
pues, bada, ba, ea. | *cuidado, pues!*=zain, ba! | laka, —ta. [ezaŕko, oŕni.]
puesta, saŕkaldi. | ezaŕki,]
puesto, leku, toki, lekune, leŕun. | *puesto que*=berdin, alabaña, | *puesto*

que ha ido=joan dan ezkero.
puf!, arafut!
púgil, ukabilkari.
pugilato, ukabilketa.
pugna, guduka, guda, gudaldi. | auŕetasun, ostetasun. | *están en pugna*= elkaŕi ostez daude.
pugnacidad, gutzaletasun.
pugnar, gudukatu, gudaldu. | leyakatu. | liskaŕtu, ostetu.
pugnaz, gutzale.
pujante, goraiz dijoana, leyatsu.
pujar, garaitu, gañaŕtu.
pujo, gale aundi. | gura, naikun.
pulcritud, araztasun.
pulcro, garbizale, aratz, beŕegiña, txai, txau, pinpin. | *es una señora muy pulcra*=andere zidaŕa da.
pulga, arkakuso, arkakutsu, kukusu, kokoso, aŕdi.
pulgada, atz, azbete, beazbete, beatzeko, ontza.
pulgar, erpuru, orkoro, beatzandi, beatz.
pulgón, galderna, zoŕi.
pulidamente, txukunki.
pulidez, txukuntasun.
pulido, txukun, txukin, legun.
pulidor, legunkin.
pulimentar, leunkatu, legunkatu, labaindu, labandu.
pulimento, leunketa.
pulir, legundu, leundu, leunkatu, labaindu, labandu.
pulmón, birika, biraka.
pulmonado, birikadun.
pulmonar, birikako.
pulmonía, birikeri, alberi, alboko, alborengo.
pulpa, aragi-mami. | mami.
pulpero, olaŕo-aŕantzale.
púlpito, izkintzoki.
pulpo, olagaŕo, olaŕo, amaŕatza.
pulposo, mamitsu.
pulsación, taup, taupada, biozkada, intziri.
pulsada, biozkada, taupada.
pulsador, jotzaīle, jolari, jole, jotari.
pulsar, jo. | ukitu, eskuturako taupadak oaŕtu. | intziritu.
pulsativo, joki.
pulsear, eskuturkatu.
pulsera, eskestun, eskumutureko, eskuturki.
pulso, intziri, eskumuturŕ, eskuturŕ, tango, tintin, leba. | *a pulso*=iŕa.
pulular, zildu. | jayo, soŕtu. | ugaritu, askotu, auniztu.
pulverización, auspen, eŕauspen.
pulverizador, autseragi.
pulverizar, austu, eŕaustu, irindu, biŕindu, miŕindu, autsitu.
pulla, itz loi. | itz-erdi, itz-besteka, itz-beŕtzeka, eztenkada.
puncha, arantz, zi, kili.
punchar, kin-egin, ziztatu, kilimatu.
pundonor, burlots, aizen.

pundonoroso, burlotsoŕ.
pungir, ziztatu, kilimatu.
punible, nekalgaŕi.
punta, zi, buru, musu, mustuŕ, mutuŕ, zoŕotz, tini, kima | *de Paris*=ganbariltze.
puntada, ziztada, josketa.
puntal, zurkaitz, zutikako, iñozkai, ostiko, uzkaŕ.
puntapié, ostiko.
puntar, kulaztu.
puntear, jo. | kulaztu. | pintaŕnakatu, pintaŕnatu.
punterola, zi-buŕni.
puntiagudo, zoŕotz. [xeŕa.]
puntilla, egalun, eŕtzatu,]
puntillazo, ostiko.
puntillo, kako-mako.
puntillón, ostiko.
puntilloso, kilikabera, piŕi.
punto, kulatz. | estura, estu. | *de*=une. | *a punto de*=tear, —ter, —er, —uŕen, —zorian.
puntoso, burutsu. | kilikabera, piŕi.
puntual, txintxo, zeatz, *ordudun, orduzko,* tinel, garaizale, aldidun.
puntualidad, zeaztasun.
puntualizar, zeatz gogaldu. | zearo jaulki, edo edestu. | langaya bururatu.
puntualmente, garaizko. | *a las diez puntualmente* =amaŕ-amaŕetan
puntura, ziztada, zastada,
punzada, zizta, (ziztada, sistada), sastada, zast, kilika, zirikada, ixumur.
punzadura, ziztako, sastako.
punzante, zizta, sasta, zoŕotz, kili, kiri.
punzar, ziztatu, zirikatu, kilikatu, kilimatu, kirtzikatu, kilika-egin.
punzón, ezten, ziztakai, sastakai, iskilinba, eskilima, eskilinbaba, zirika.
puñada, ukabilkada, ikutil.
puñado, eskubete, eskukada, baŕasta, auŕeta.
puñal, eskubetako. | auzi, sastakai.
puñalada, auzi-ukaldi.
puñalero, auzi-egilе. | auzi-saltzalе.
puñetazo, ukabilkada, esku-ukaldi, ukumilka, esku-zarta, zartako, ikutil.
puñete, esku-zaŕta. | besostun.
puño, ukabil (ukubil. ukumil, okabil), eskubilḋu, eskupil, murtzi. | eskutuŕ. | esku-toki.
pupa, maskulo. | min.
pupila, nini, niniko, begiñiñi, niñiriku.
pupilaje, jauŕitasun.
pupilar, jauŕiren. | begiñiñiko.
pupilero, jauŕidun.
pupilo, auŕ umezuŕtza. | jauŕi.
pupitre, idazkola.
puposo, maskulodun.
puramente, garbiro, arazki. | utsik, uski, soilik, soilki, bakaŕik.
pureza, garbitasun.
purga, eringai.
purgante, erinkoŕ.

purgar, garbitu. | erin.
purgatorio, gokaistoki, garbileku, garbitoki.
puridad, garbitasun. | *en puridad*=soilki, garbiki.
purificación, garbitze. | *de la Virgen* = Neskutza--Garbikundea.
purificadero, garbikoŕ.
purificador, garbitzaīle, garbikari. | jaupoyal.
purificar, garbitu, garbiagotu, araztu, txautu, jautu. | *líquidos o granos*=iralki, iragazi. [bea.]
Purísima, Soŕpen eŕuga-]
purista, garbizale.
puro, uts, utz, garbi, aratz, soil, txau, txao, ikuz, kutsuge. | *vino puro*=ardo utsa. | *leche pura*=esne utsa. | *doncella pura o virgen*=neskutza, neskutsa. | garbi, gizkarbi. | txokoŕ.
púrpura, janzkoŕi, jazkoŕi.
purpurado, janzkoŕdun, jazkoŕdun. [jantzi.]
purpurar, goŕiztu. | goŕiz]
purpurear, goŕitu.
purpúreo, goŕi.
purpurina, otxaŕkin.
purpurino, goŕi.
purrela, mineta, miñeta, pitaŕ.
purriela, zirtzil, zirtzīleri.
purulento, gerli-jario.
pus, gerli, gezal, iro, osu, usu, suaŕ, zitel, zorne, zoldi.
pusilánime, erabeti, koldaŕ, gelbera, tiltil, īlupa, txepel, zozoīlo, uzkuŕ.
pusilanimidad, erabe, koldaŕtasun, uzkuŕkeri.
pústula, maskulo, maskurio, tipuri, kuskuīlu, kuskuīla.
puta, uŕdain, uŕdanga, uŕdanda.
putativo, ustezko, usteko.
puteria, uŕdainkeri.
putrefactivo, ustelkoŕ.
putridez, usteltasun.
pútrido, ustel, zornetsu.
puya, akuīlu, ezten, zi.
puyazo, akuīlukada, eztenkada, ziztada.

Q

q, ku.
que, —n: *el libro que lee*=darakuŕen idaztia. | *la mesa que lleva* = daraman maya. | *lo que dijo*=esan zuena. | —la: *que vendrá*=etoŕiko dala. | baño: *más limpio que tú*=i *baño* garbiago. | *que sí, que no*=bayetz, ezetz. | zer: *qué veremos?*=*zer* ikusiko degu?

quebrada, mendaŕte, eŕekagune.
quebradero, auskoŕ. | *de cabeza*=burauste, loŕ. | aŕdurakizun.
quebradizo, auskoŕ, etenkoŕ.
quebrado, kok-egin duen. | etendun. | malkaŕtsu, malkatx.
quebradura, eten, autsi, etendura, auskura, auskun.
quebraja, iŕiñaŕte, ziŕin.
quebrajar, kaŕaskatu, kaŕask-egin.
quebrajoso, auskoŕ.
quebrantador, ausle. | *de la ley*=legausle.
quebrantamiento, auspen.
quebrantar, ausi, autsi. | kaŕaskatu, katratu, kŕaskatu. | lerdakatu, zanpatu.
quebranto, kalte, beitu, peitu.
quebrar, autsi, ausi, eten, etendu, zartarazi, kaŕaskatu, kŕaskatu, kaŕak-egin, puskatu. | kok-egin, kluk-egin, molokot-egin, meko-egin, toto-egin, zoko-egin, morkolot-egin, puŕut-egin.
quebrarse, eten, zartatu, autsi. [pataŕain.]
quebraza, ugatzaŕain, ez-]
queda, etxeraldi, ixiīaldi.
quedar, gelditu, *geratu.* | *quedó muerto como una pelota*=bertan luze gelditu zan.
quedo, geldi. | ixil.
quehacer, arazo, egikizun, zeregin, egiteko, abuzio. | *acabar los quehaceres*=egitekoei garaitu.
queja, espa, espasun, ala, alaka, zinkuri, zinkulin, laidu.
quejarse, espatu, alakatu, ekaitu, atx-egin, txut-egin.
quejicoso, alatsu, minkuŕti.
quejido, alaka, auxi, ayuma, ekai, aspeŕapen.
quejigal, ametzaga, amezketa, ametzua.
quejigo, ametz, askaŕ, zaatza.
quejosamente, alaka, alakaz.
quejumbroso, alatsu, ekaikari, ekaitsu, gilbera, minbera, minkuŕti.
quelidonia, enada-belaŕ.
quema, eŕeketa, eŕedura.
quemadero, eŕekizun, eŕegai. | eŕeleku.
quemadura, eŕekin, suiño, eŕasumin, eŕesomin, eŕedura.
quemajoso, eŕe-somin.
quemante, eŕekoŕ, eŕekoi.
quemar, eŕe, eŕatu, izeki, izigi, izeragi. | eŕesomindu. [sumin.]
quemazón, eŕedura, eŕepel,]
querella, alaka, ala, espa, zinkuri. | liskaŕ, jardukitza. | salagai.
querellante, salatzaīle.
querellarse, alakatu. | salatu.
querellosamente, minki.
querencia, ongi-nai. | tiŕi, biska.
querer, nai-izan, opatu. |

maite-izan, maitatu.
queresa, lapaŕtz.
querida, oakide.
querocha, lapaŕtz.
querochar, lapaŕtz-egin.
querubin, jakitun.
quesear, gazta (gasna)-egin.
quesera, gaztanapal, gazna--ogol, gazna-aska. | gazta-ontzi.
quesería, gaztategi, gaztandegi, gaznategi.
quesero, gaztangille, gaztakin, gasna-egille.
queso, gazta, gaztae, gasna. | *fresco*=matoi.
quevedos, suduŕaiztuŕ, suŕaiztuŕ.
quiá!, ka!
quicial, kontzako, eŕoko.
quicialero, untzako, opoko.
quicio, opo, opil, eŕo, kontza, untza.
quid, gai, zegati.
quidam, alako.
quiebra, etendura. | meko, kluk, kok, zoko, puŕuteko.
quiebro, iskintxo.
quién?, nor? | *quién vá?*= gel!
quien, —n: *él fué quién lo dijo* = esan zuena bera izan zan.
quienquiera, nor-nai.
quietamente, gentzatsu, *paketsu.* [baratu.]
quietar, ematu, emarazi,]
quiete, jolasketa, jolasaldi.
quietismo, geldikeri.
quietista, geldikeri-zale.
quieto, geldi. | gentzatsu, *paketsu.*
quietud, gelditasun. | atseden, atsegin, egotaldi, apa.
quijada, ormaza, agintopo, matrail (matel, masail)--ezuŕ.
quilate, txingi-aztaki, edo 205 aztaki-aneiren.
quilla, tilape.
quillotra, oakide.
quillotranza, laŕi-aldi, loŕ.
quillotrar, bizkoŕtu, zirikatu.
quillotro, bultzagai. | aztaŕna, ikuŕ. | maitakeri.
quimera, ezinkizun, txakuŕ--amets. | liskaŕ.
quimérico, ametsezko.
quimerista, amets-zale. | liskaŕti.
quimerizar, amets-egin.
quinao, ostezka.
quinario, boskoitz. | bostuŕen, boŕtzuŕen.
quincalla, bitxi, pitxi.
quincallero, pitxi-saltzale.
quince, amabost, amaboŕtz.
quincena, amaboskeŕi, amuskeŕi.
quincenal, amabosteroko, amaboŕtzeroko.
quinceno, amaboskaŕen, amaboŕtzgaŕen.
quincuagenario, beŕogei ta amaŕki
quincuagésimo, beŕogei ta amaŕgaŕen. [maboŕtzen.]
quindécimo, amabosten, a-]
quindenio, amabost urteroko.
quindenio, amabost urtebete, amaboŕtz urtebete.

quingentésimo, bosteungaŕen, boŕtzeungaŕen.
quinientos, bost eun, boŕtz eun.
quinqué, argi-mutil, tetexa.
qninquefolio, bostatzapaŕeko, bostoŕi.
quinquenal, bost (boŕtz)--urteroko.
quinquenervia, zain-belaŕ.
quinquenio, bost (boŕtz)--urte.
quinta, landetxe, borda. | gudari-auteskunde.
quintal, aŕatz.
quintañón, eunki, eun urtedun.
quintar, bostendu, boŕtzendu. | boskaŕendu. | gudari-autetsi.
quinteria, borda, landetxe.
quintero, maizteŕ, bordari.
quinteto, boskaŕ, boskoitz, boŕzkoitz.
quintilla, bosko, boŕzko.
quinto, boskaŕen, boŕzgaŕen. | gudari-beŕi.
quintuplicar, bostu.
quintuplo, boskoitz, boskun.
quinzavo, amabosten, amaboŕtzen.
quiñón, mari.
quiñonero, maridun.
quiosco, agiriko estalpe, zei-itzalpe, legoŕpe, leoŕpe.
quiromancia, esku-aztikeri.
quiromántico, esku-azti, esku-asmari. [-azal.]
quiroteca, esku-laŕu, esku-]
quisicosa, izakeri.
quisquilla, izkira, kili.
quisquilloso, kilikabera, gilbera, kiĪikoŕ, kilimakoŕ, saputin.
quiste sebáceo, zuldaŕ.
quitación, mozkin, sari, lanari.
quitamotas, legunkari, zurikatzaĪe.
quitapesares, pozkiĪe.
quitar, kendu (ikendu, ekendu), edeki, ideki.
quitasol, eguzkitako, ateŕki, itzalki.
quizá, beaŕ bada, agian, otian, ausa, nabaski, noski, apika. [apika.]
quizás, agian, beaŕ bada,]

R

r, ere, eŕe.
raba, apasta, mazi.
rabadán, artzai, nagusi.
rabadilla, ipuŕkankaŕ, ipuŕkonkoŕ, ozkoŕnoki.
rabear, buztana igitu.
rabel, txiŕin. | ipuŕmami, alkuts.
rabera, atzeki, gibel.
rabia, amoŕu, amuŕu, sukaŕ. | ozkidura, asaŕe, asaŕego.

rabiar, amoŕutu, amuŕutu.
rabiatar, buztan-lotu.
rabieta, muturgo.
rabilargo, buztan luze.
rabillo, buztantxo. | osto-
kideŕ. [judaŕa.]
rabino, idazteun-adirazle]
rabión, ur-lasteŕ.
rabiosamente, amoŕuz, a-
muŕuz. [du.]
rabioso, amuŕatu. | sumin-]
rabiza, aŕantzarako inge-
-buru. [ale.]
rabo, buztan, isats, atzegi,]
rabón, buztan motz, buz-
tange. [tandun.]
rabudo, buztan luze buz-]
raca, ayenka.
racima, mordoska.
racimo, mordo, mardo,
morko, molko, golko, go-
ko, oko, luku, kaldatz.
racimoso, mardodun, mar-
dotsu.
racimudo, mardo aundi.
raciocinar, adiztu, oldoztu.
raciocinio, adimen, oldoz-
men. | adizpen, oldozpen.
| adizkai, oldozkai.
ración, janari, edari, —ari
(egunari, urtari, astari,
mari), ano, laindo.
racionabilidad, adimen.
racional, adimendun, adin-
dun. | bidezko. [nasun.]
racionalidad, adimendu-]
racionalismo, adimen-zale-
keri.
racionalista, adimentiaŕ.
racionalmente, adimen-ar-
auz, bidez, zuzenez.
racionar, —aritu (janaritu,
edaritu, egunaritu, as-
taritu...)
racionero, gotsaridun. |
janari-banatzale.
racionista, saridun.
racha, bal, piŕinta, pinta. |
ongi-aldi, zori-aldi, aldi,
aldika.
rada, izpaŕen.
radiante, dirdiradun, disti-
koŕ, leñurutsu. | *de luz*=
argitan blei.
radiar, dirdiratu, izkiztatu.
radical, eŕo, eŕoki, eŕondo.
| ondapetiko. | zirt-edo-
-zarteko.
radicalmente, eŕotik.
radicar, eŕotu. | egon, aŕkitu.
radicula, ozi, ozio, ozidura.
radio, izpi, eŕo.
radioso, izpitsu, dirdira-
dun, leñurutsu.
raedera, kaŕakalu.
raedura, kaŕaskin, kaŕask,
kaŕaka, kaŕakadura, kaŕa-
kakin, muŕizte.
raer, kaŕaskatu, kaŕakatu,
kaŕak-egin, muŕiztu.
ráfaga, aize-bolada, bal. |
piŕinta, pinta. | *de locura*
=zoraldi.
raicilla, eŕo-bizaŕ.
raicita, ozi, ozio.
raído, loskabe, lotsik eztun.
raigal, eŕoko, sustrayeko.
raigón, eŕo, eŕondo, kon-
doxka. | ortzeŕo.
rail, bultzibia.
raimiento, losgabekeri.
raiz, eŕo, sustŕai, zusteŕ. |
aztaŕen. [aila.]
raja, ezpal, izpita, pitz, aŕ-]

rajá, indi-bakaldun.
rajar, pitzatu, printzatu, zartatu, zartarazi, aŕaila, kask-egin, kaŕaskatu, zirtikitu. | *rajarse la campana*=tortailatu, moteldu.
ralea, enda, nare, zuŕi. | erai, endaki, mota, mueta.
ralear, argaldu, meaztu. | jatoŕa nabaritu.
raleza, argaltasun.
ralo, bakan, argal, meatz.
rama, adaŕ, adaki, abaŕ. | ostrail, ostail. | *de familia*=aikoa.
ramada, adaŕpe, adakera.
ramaje, adalera, adakera, abaŕ, adaŕke, adaŕpe.
ramal, goroiki-puska, goroiki.
ramalazo, zamaŕada.
rámeo, adaŕaren, abaŕaren.
ramera, emagaldu, uŕdain, likits, lilitxo, emalizun.
ramería, uŕdaindegi.
ramificación, eŕoketa, sustrayak.
ramificarse, eroztu, edatu.
ramilla, ostail, ostrail, sargasta, zarbasta, arbazta, elteŕ.
ramillete, lorapil, lore-txor-ta. | mordoska.
ramilletero, lorapilgiīe.
ramito, aldaska, adaska, abaŕto.
ramo, abaŕ, adaŕ, zarba.
ramonear, abaŕindu, adaŕindu. [zarbatsu.]
ramoso, abaŕtsu, adaŕtsu,]
rampa, aranpa, aŕpa, kaŕanpa, zañoratu. | teŕexka.
ramplón, lantzaka, zakaŕo.
rampojo, paŕoja.
rana, igel, ingel, negel, negal, andrapo. [pandur.]
ranacuajo, txalburu, sa-]
rancajada, sustŕaikatze.
rancajo, zurizpi, zizpuŕ, zizpiŕ, zizpita, zorten, ezpala.
ranciarse, zaŕmindu, mingaŕtu, keŕatu, tepatu, káŕmindu. | ardoa sendotu.
rancio, gardinga, keŕa, zi, tepu, sendo. | zaŕ, zaŕkin.
rancho, egosari. | egonīeku.
rangua, txubil.
ranilla, eriaŕteko. | eŕeneri.
ranúnculo, iŕi-belaŕ.
ranura, ziritz.
rapa, gaimeluŕaitz-gara.
rapacería, listeŕeri.
rapacidad, aŕapakoitasun.
rapador, bizaŕgiīe, bizaŕ kentzaīe.
rapagón, umegoŕi.
rapapolvo, iīaŕosaldi.
rapar, bizaŕ-moztu. | iīe-muŕiztu. | aŕapatu.
rapaz, aŕapakoi.
rapazada, gaztekeri.
rape, bizaŕ-muŕizte. | *al rape*=muŕizki, zeatz.
rapé, suŕauts.
rapidamente, lasteŕtxe, bereala, buŕunban.
rapidez, lastertasun.
rápido, lasteŕ, arin.
rapiña, aŕapakeri, ebaskeri.
rapiñador, aŕapatzaīe.
rapiñar, aŕapaka kendu, aŕapakatu.

rapista, bizaŕ-motzaĪe.
raposa, azeri, luki.
raposear, azerikeri-egin.
raposería, azerikeri.
raposero, azeri-txakuŕ.
raposo, azeri, luki.
raposillo, lukikume, azerikume.
rapto, emakume-aŕapaketa. | kordegabetze.
raptor, aŕapatzaĪe.
raque, itsas-ondakiñen bilketa. [bizkaŕ-ezuŕ.]
raquis, zirtoin, zurtoin. |
raquítico, makaitz, miŕiz, miŕizka, miŕin, sistrin, meatx.
raramente, bakan.
rareza, bakantasun. | kasketaldi.
raridad, bakantasun.
rarificar, laŕakitu.
raro, bakan, banaka, oyez, oyes. | nabari, nabarmen, aundi.
ras, beŕdin. [doki.]
rasa, eun-argalune. | or-]
rasamente, soilki, garbiki.
rasar, lakatu.
rascador, maŕuz, kaŕakaĪu.
rascar, azkatu, atzegin, atzapaŕkatu, maŕuzatu.
rascazón, azgale, atzegale, aznai, azkura.
rascón, lakaŕ. | *polla de agua* =uroĪo.
rasero, laka, mataŕaski, aŕaski, aŕaska.
rasgador, uŕakoŕ.
rasgadura, uŕatua, uŕako, uŕakada, eten, zaŕatada.
rasgar, uŕatu, zaŕatatu, zaŕast-egin, kaŕakatu, miŕindu, biŕindu, iŕikitu.
rasgo, oitzo-maŕa. | *a grandes rasgos* =laŕiki. [ten.]
rasgón, uŕadura, uŕako, e-]
rasguñar, zaŕamazkatu, laŕua uŕatu.
rasguño, aŕamitxa, aŕamazka, zaŕast, saki, kaŕamista, zaramiko, zaŕamil, uŕadura. [*sas* =zeaŕka.]
raso, soil, muŕitz. | *a ra-]*
raspa, zurtoin, zirtoin, zorten.
raspador, kaŕakagaĪu.
raspajo, paŕoja.
raspar, kaŕaskatu, aŕaskatu, kuzkatu, tipiltu, papuŕkatu. | lakaŕtu.
raspear, oitzoa lakaŕtu.
rastra, loŕatz, aztaŕ. | agaro, are, arba, leŕa (lera, lega, lea).
rastrear, aztaŕnak aŕtu, usmatu. | aretu, arbatu.
rastrel, estrabe.
rastreramente, zitalki.
rastrero, luŕtzale. | zital.
rastrillada, arekin, lerakin.
rastrillar, aŕaztalotu, eskobaratu, eskuaratu.
rastrillo, eskobara, eskobare, aŕaztalu, aŕastelu.
rastro, atz (loŕatz, oñatz, bidatz, ondatz) aztaŕ, aztaŕna, utzikin, | aŕastelu, saŕde, sarda.
rastrojera, uztondo.
rastrojo, galtzuondo, galtzuztaŕ, ogi-kuzkuŕ, ogi--ondo, satatx, saatx.
rasura, muŕizte, bizaŕgite.

rasurar, bizaŕgin, muŕiztu.
rata, sagu aundi, sagutzaŕ.
ratería, listeŕeri, litxaŕkeri.
ratero, listeŕ, litxaŕ, aŕapakoi, aŕapakari, erpizi.
ratificación, sendespen.
ratificar, sendetsi, egietsi.
rato, asti, une, aldi. | sagu.
ratón, sagu, sabu.
ratonera, sataŕte, sagutei.
rauco, erlatz, marfundi, maŕanta.
raudal, ur lasteŕ ugari. | ugari. | *a raudales*= ibaika.
raudo, lasteŕ, arin, bizi,
rauta, ibilbide.
raya, maŕa. | muga. | *del cabello*=eŕeten, aŕtesi. | idazleŕo.
rayado, maŕatza.
rayano, mugaŕ, mugakide.
rayar, maŕatu, maŕakatu, izpitu. | idazleŕotu.
rayo, izpi, iñaŕ, leiñuru. | eŕo. | tximist, tximistaŕi, oñaztaŕi, oñestura, oñoztura, oñaztu, ozme, guaŕ, ozpin, ozpiñaŕi, ozprin, txilmista.
rayoso, maŕatsu.
rayuela, maŕaka, toka, toke.
raza, enda, igara, azi, azkaranda. | izpi.
razón, gogamen, adimen, zegati. | —bide (esapide, egipide, ziñespide...) | *tener razón* = aŕtez izan, egidun izan. | *y con razón*=ta aŕtez ta egiz.
razonable, bidezko, zuzenbideko, ziĪedin, ziñeskaŕi.
razonablemente, aŕtez, egiz, bidez.
razonado, aŕtez, zuzen, ze-[atz.]
razonamiento, iradipen.
razonar, iraditu. | itz-egin.
re, beŕ—, biŕ—, bir—. | *volver a romper*=birautsi, beŕautsi. | *cuarenta*=beŕogei. | *doscientos*=beŕeun.
reacción, ostetasun. | zuzpeŕaldi.
reaccionar, ostetu, zuzpeŕ-[tu.]
reaccionario, ostezale.
reacio, setatsu, zail, uzkuŕ.
reagravar, soŕkatu. [otz.]
reagudo, uŕ-uŕ, zoŕotz-zoŕ-
real, egiazko, egizko, gauzaki. | bakaldunaren. | eŕial. | *un duro*=cgeŕleko. | *una peseta*=lauŕleko. [gotasun...).]
realce, —agotasun (edeŕ-
realegrarse, pozkario.
realengo, lateŕiaren luŕak.
realeza, bakalduntza, bakalduntasun.
realidad, agitasun, egitasun, izatasun.
realizar, egiztu, egin. | *una venta*=saldu. | *una compra*=erosi.
realmente, egiaz.
realzar, goragotu.
reanimación, bizkoŕtze, zuzpeŕaldi.
reanimar, bizkoŕtu, indaŕtu.
reanimarse, zuzpeŕtu.
reanudar, beŕasi, birazi.
reaparecer, beŕageŕtu, beŕizageŕtu.
reasumir, beŕaŕtu.

reata, zaldi-talde. | *de reata* =jaŕai. [ak elkaŕ lotu.]
reatar, beŕiz lotu. | zaldi-]
reato, obenatz, oben-ondore.
rebaja, uŕidura, moztura.
rebajar, beitiagotu, beeragotu.
rebalaje, ur-lasteŕ.
rebalsa, ubatu.
rebalsar, idoitu, ubatu.
rebanada, zeŕa, zeŕenda, okela, okoŕ.
rebanar, zeŕatu, okelatu.
rebañar, piīatu, batu, bildu. | *platos*=txirimizkatu, leŕdatu.
rebañego, artaldearen.
rebaño, artalde, ardidi, —talde (zalditalde...), —alde (uŕdalde...), eli, altxu, altso. | doibatz, doibazki.
rebasar, —aragotu, gaindu.
rebate, liskaŕ, guduka.
rebatiña, aŕapaketa.
rebatir, osteztu, auŕezkatu.
rebato, orda. | *de rebato*= bat-baten.
rebautizar, beŕugutzatu.
rebeco, orkatz.
rebelarse, biuŕitu, biuŕi-egin, asaldatu, jauzi.
rebelde, biguŕi, matxintzale, matxino, asaldari.
rebeldía, biuŕitasun, biuŕikeri, asaldu.
rebelión, asaldu, biuŕitza.
rebelón, zaldi biuŕi.
reblandecer, beratu, belaskatu, mertzildu.
rebosadura, mokoru, gaindixurtze.
rebosar, gaindixuri, gañez--egin, gañezkatu, gaindi-tu.
rebotar, jauzkatu.
rebozar, aŕpegia estaldu. | —ztatu (aŕaultzeztatu, irinztatu...)
rebullir, igitu, lokatu.
rebusca, kusa, banaketa, —ondaŕ (maskondaŕ...)
rebuscar, kuskatu, ondaŕ-bildu.
rebusco, matsondaŕ.
rebuznar, aŕantza-egin, okoŕoatu. [sanka.]
rebuzno, aŕantza, okoŕo,]
recabar, jardetsi, erdetsi, iritxi.
recadero, mandatari, mezu, mezulari, puskaketari.
recado, mandatu, gaztigu, mezu, abuzio.
recaer, beŕerori. | elbeŕitu. | bere gain erori.
recaída, erorbeŕi. | elbeŕi.
recalar, geldazatu.
recalcadamente, tink.
recalcar, tinka estutu, tinkatu, tinkotu.
recalcitrante, saputz, gogoŕ.
recalcitrar, sapuztu, gogoŕ--egin, biuŕi-egin, ostezkatu.
recalentar, birberotu. | goritu.
recalzar, luŕeztatu.
recámara, janzkitegi.
recautación, atzera - egite, itz-jate. [du.]
recapacitar, oroitu, gogal-]
recargar, birtzamatu, gei-

-sorkatu.
recatado, zogi.
recatarse, zogitu.
recato, zogiera.
recaudación, eskebatz. | zerga-etxe.
recaudador, eskebatzaīle. | zergari. [tendu.]
recaudar, eskebatu. | os-]
recaudo, zaipe.
recebo, legar, ondar.
recelar, belduŕ-izan, gaitz--sarondu.
recelo, belduŕ, gaitz joan bear, goganbear, susmo, susma, susmar, suma, usna, tuko.
receloso, bekaizkor, tukutsu, susmadun, goganbeartsu.
recental, legami.
recentar, legamiatu, jaiki, artzi. | berĭztu.
receptáculo, ontzi, untzi, toki, tegi. | etxe.
receptar, gaiztoak estali. | abetaldu.
receptividad, armen.
receptivo, armendun, arpidedun.
recepto, igesleku.
receptor, artzaīle, artzeko.
receso, uŕuti - aldi, uŕun--aldi, uŕutiratze.
receta, sendaki-idatz.
recetar, sendaki-agindu.
recial, ur-lasteŕ.
recibidor, artzaīle. | eskaratz, sukalarte.
recibimiento, artze. | abetalpen.
recibir, artu. | abetaldu.
recibo, artu-ageŕkai, agiri.
recidiva, elberĭ.
recidivo, erorti, jausti.
recién, berĭ, oraingo.
reciente, berĭ (eginberĭ, etorberĭ...) [aintsu.]
recientemente, arestian, or-]
recinto, baŕu (esparu...), baren, baŕuti. [| lakar.]
recio, sendo, tinko. | lodi.]
recipiente, artzaīle, | ontzi.
recíprocamente, elkar, ordainzka, ordainka, ordaīnean.
reciprocidad, elkartasun.
recíproco, elkar, elkarganako.
recitado, esakun, eŕakun.
recitar, oguzi.
recitativo, esakunezko, eŕakunezko.
reciura, sendotasun. | laztasun.
reclamación, zuzen-eske.
reclamar, zuzen-eskatu, bidegabekeria aurezkatu.
reclinar, eratzan, makurtu, etzan, ukurtu, irozo.
recluir, itxi, sartu, moroiīopetu. [dalberĭ.]
recluta, gudari berĭ, gu-]
reclutar, gudalberĭak bildu.
recobrar, berartu, birartu.
recobrarse, kītatu, ordainztu.
recobro, kīto, kītu.
recocer, biregosi, beregosi. | egosiegitu.
recocido, agitz trebe, oso oitu.
recocina, sukalondo.
recocho, oso egosia.

recodar, ukolkatu, ukonkatu. | okeŕgune izan.
recodo, ukondo, inguragune, okeŕgune, mangun, kilimako.
recogedero, biltoki.
recogedor, bildari, biltzaīle. | pegaki, paraiki, pelaki.
recoger, bildu, jaso, batzaitu, batzaldu. | uztatu.
recogerse, bakaŕtegiratu, gogobildu, arazogetu.
recogido, bildu | itxi | baŕuti.
recogimiento, biltasun.
recolección, biltze, uzta, biltzaro. | eskebatz.
recolectar, uztatu. | eskebatu. [zergari.]
recolector, eskebatzaīle. |
recomendación, aŕdura-eske.
recomendar, aŕdura-eskatu.
recompensa, sari, zaki, onin.
recompensable, sarigaŕi.
recompensar, ordaindu. | saritu, onin, onegin, ordainkatu.
recomponer, —beŕitu (ormabeŕitu, etxebeŕitu...), osorotu, osatu.
reconcentrar, bata bestean saŕtu, baŕendu.
reconciliar, ongoak egin, unguak egin, adizkide-arazi, adizkidetu, iztundu.
recóndito, ixilpe, eskutape.
reconocer, ikuskatu, azteŕkatu. | nabaritu, nabartu. | eskaŕtu. | —etsi (jauretsi...). [nez.]
reconocidamente, eskaŕ o-
reconocido, eskaŕdun, ezagutzadun.
reconocimiento, nabarpen, espen, ezagutza. | ikuska. | eskaŕ on.
reconquistar, menperatu, beŕjabetu, birabetu.
reconstituir, beŕitu.
reconstituyente, sendagaīu.
reconvenir, jazaŕtu, jaukikatu. [tze, bilduma.]
recopilación, orobatze, bil-]
recopilar, orobatu, piīatu.
recoquin, mozolo, motolo, borobil.
recordación, oroi.
recordar, oroitu, gogoratu, bururatu, gomutaratu, gogorazi, gomutarazi, gogoan euki. [galu.]
recordatorio, oroigai, oroi-]
recorrer, inguratu, igaro, ibiīi. | ikuskatu. | —ganatu, —ratu.
recorrido, ibiīune, bidaune.
recortar, moztu, ebaki, musaŕatu, xedeŕatu.
recorte, mozkin, musaŕakin.
recostar, eratzan, etzan, etzin.
recostarse, zeaŕkatu.
recova, aŕaultze-bilketa.
récova, eiza-zakuŕketa.
recovero, aŕaultze-biltzale.
recreación, josta, jolas, jai.
recrear, jostatu, jostakatu, tostakatu, alaitu, gozarazi.
recrecer, beŕetu, ugaritu.
recrecerse, bizkoŕtu.
recreo, josta, jostaketa, jolasaldi, jai-aldi, kirol. | jolastoki.
recriminar, jazaŕtu, jazaŕi.

recrudecer, aseŕetu, sendotu, geyagotu.
recrujir, kaŕask-egin.
rectamente, zuzenez, aŕtez.
rectángulo, leŕtzoko zuzen.
rectificar, zuzendu, aŕteztu, zeaztu.
rectitud, zuzentasun, aŕteztasun. | zuzenbide.
recto, zuzen, aŕtez, leŕden, zeŕden. | zuzentzale, zoŕotz. | ipuŕteste, ondeste, ondaŕeŕtze, undeŕtze.
rector, aŕtezkari, zuzendari.
rectorado, aŕtezkaritza.
rectorar, aŕteskaritu.
rectoría, aŕtezkaritza. | aŕtezkari-ola. [zamalda.]
recua, eletalde, eli, talde,]
recuaje, eli-sari.
recudir, itzuli.
recuento, zenbatze.
recuerdo, oroi, gomuta, oroit, oritzaŕe, oroipen, oizpen. | oroigai, oroibide. | goraintzi, gorantzi. | *recuerdos de mi parte*= niketz goraintziak.
recuero, elezai, abeltzai.
recuesta, zemai, gaztigu, eske.
recuestar, eskatu. [kaldi.]
reculada, atzekaldi, gibel-]
recular, atzekatu, gibelatu, extitu.
reculo, buztange.
recuperar, beŕaŕtu, biŕaŕtu.
recuperarse, ongitu, ungitu.
recurrir, gora jo, bidegin, —ganatu.
recurso, zorki, bizibide. | elbide. | esku-aŕte.
recusar, goŕatu, aŕtzukatu.
rechazar, ostetu, esti-eragin, egotzi, utzi, itzul--eragin. [*zo* =itzuliz.]
rechazo, itzuli. | *de recha-*]
rechiflar, iskiriotu.
rechinamiento, kaŕaisi, kaŕesi, kaŕask, kuŕizka, kaŕankada, iŕi. [iŕitu.]
rechinar, kuŕizkatu, iŕikitu,]
rechoncho, motolo, mozolo, mozkoŕ, tripili, borobil, mozkoŕ. [ko izan.]
rechupete (de), atsegiñez-]
red, sare. [kola.]
redacción, idazpen. | idaz-]
redactar, idatzi.
redactor, idazle. | idazlari.
redada, sare-aldi.
redaño, bare-sare, estaŕteko, esteki.
redargüir, aldezkatu, aldeztu, jazaŕi. [bardo.]
redecilla, sare-gai, zala-]
rededor, biīalde, *inguru,* eskalde. | *al*=estunan, *in-guru*an.
redención, erospen, eroskun. | aterabide.
redentor, erosle.
redero, sarezko, sareko. | sarelari.
redil, artegi (arditegi), ardoki, abeldegi, egileoŕ, (egiīleoŕ, iīloŕ).
redimir, erosi, luditu.
rédito, itzulkin, geyak.
redituar, itzuli, eman, eratoŕi.
redivivo, beŕpizi.
redoblar, beŕetu.
redoble, beŕetura.

redoblegar, tolestu.
redolor, .mintsoŕ, mingoŕ, mintsuŕ.
redonda, biīalde, esku-alde, *inguru*. | borobil.
redondamente, inguruz. | soilki, garbiki. [du.]
redondear, boildu, biribil-
redondel, biribil. | zezentoki. [biribiīune, lekune.]
redondez, biribiltasun. |
redondilla, lauko.
redondillo, galgoŕi. [bil.]
redondo, bil, biribil, boro-
redro, atzera, atzean, gibelean.
redrojo, ernagi. | zaŕkume.
reducción, kistaŕ beŕi, inditaŕ kistaŕtuak.
reducir, itzuli. | gutxitu, estutu, labuŕagotu. | aldatu. | zatitu, zatikatu, ataldu. | menpetu, kutuŕtu, zebatu, makuŕtu. | *reducir a liquido*=urtu.
redundancia, —jario (izkario, pozkario...).
redundante, —jario. [la.]
redundantemente, —dario-
redundar, —jario. | *en bien* =onegin, onin. | *en mal* =kaltegin.
reduplicación, beŕetura.
reduplicar, beŕetu.
reedificar, beŕeraiki, beŕegin.
reelegible, beŕautugaŕi.
reelegir, beŕautu, birautu.
reembarcar, beŕiz itsasoratu. [atu, beŕiz zarparatu.]
reembolsar, beŕiz sakeler-
reembolso, beŕiz sakelera-
tze. [tu, ordainkatu.]
reemplazar, ordeztu, orde-
reemplazo, ordezko, ordezki, cr ietaiīu, ordaingo. | ordezpen.
reencender, bitzarazi.
reenganchar, beŕiz gudaritu. [yo. | bitzarazi.]
reengendrar, biŕayo, biŕja-
refacción, amen, ahamen. | esku-sari.
refajo, gona.
refalsado, atzipeli.
refección, amen, ahamen. | osatze, osorotze, adabatze.
refectorio, jatoki.
referencia, aipatze. | *de*= aipatutako. | edes, jaulki.
referendario, sendeslari.
referir, edestu, jaulki, esam, eŕan. | zuzendu, aŕteztu, —arakotu.
refertero, liskaŕtzale.
refilón, sayeska, islegi.
refinado, bikañena. | maltzuŕ. [maltzuŕkeri.]
refinamiento, leyatasun. |
refitolero, mai-zain, mai-zai.
reflectar, gomatu, dirdiratu.
reflejar, dirdiratu, disdiratu, gomatu. | gogaldu. | gogaŕtu.
reflejarse, ageŕtu. | *alli se refleja*=an dageŕ.
reflejo, dirdir, mirmir, disdis, dirdari, distiria, isla.
reflexión, goma, dirdir. | oaŕ, gogaŕpen.
reflexionar, gogaldu.
reflexivamente, oaŕtuz.

reflexivo, oaŕtun.
refloreceŕ, birloretu. | beŕiztu.
refluir, ur-beranztu.
reflejo, izpera, beraldi, bera.
refocilar, pozez bizkoŕtu.
reforma, beŕikuntza, aŕtezketa, aŕtezkunde.
reformador, aŕtezle.
reformar, aŕteztu. | beŕitu.
reformista, beŕizale.
reforzar, indaŕagotu, sendaldu, azkaŕtu.
refracción, isla, orin.
refractario, otzakaitz.
refrán, esakun, eŕakune, supita.
refranero, supita-batz.
refregar, igoŕtzi, itxukatu, txukatu. [ezi.]
refrenar, bezatu, otzandu,]
refrendación, sendespen.
refrendar, sendetsi, bayetsi.
refrendario, sendeslari.
refrendo, sendespen, sendeski.
refrescar, berautsi, oztu, otzarazi, ozkarotu, oxkotu. | beŕitu, zaŕbeŕitu.
refresco, izuri, izozki.
refriega, mutuŕketa, gudaketa.
refrigerar, otzepeldu. | bizkoŕtu, azkaŕtu, sendotu.
refrigerio, otz - atsegin. | atsegin. | amen.
refuerzo, laguntza.
refugiar, babestu, itzalpetu, estalpetu.
refugiarse, iges-egin, zaindu, babespetu.
refugio, igesleku, gerizpe, kerizpe, egape, kerizu, ikulu, (okulu, okolu, okelu.) | txiro-aro. | zaindoki.
refulgencia, dirdir, dirdari.
refulgente, dirdizari.
refundir, beŕiz urtu, beŕiz galdatu.
refunfuñar, busalotu, suŕuntatu, marmazikatu, marmar-egon.
refunfuño, puŕustada, busalo, eŕemuskada, uŕaka, marmalaka, marmarada, muŕuskada, eŕuzi, muxalo, saŕamuska, suŕunt.
refutar, osteztu, biuŕi-egin.
regadera, urtontzi, urezton-
tzi. | aŕoil. [luŕak.]
regadío, uilada, umau, ur-]
regador, urezkari.
regadura, uraldi, ureztaldi.
regajo, istil.
regaladamente, gozaro.
regalar, atsegiñez eman, esku-erakutsi.
regalía, bakaldun-eskubide.
regalo, bezuza, opari, obari, atsegin-sari, eskeingai. | *de visita*=kusari.
regalón, ao zuri, muka.
regañar, muŕungatu.
regañir, añuratu.
regaño, muŕunga.
regañón, sakeŕe, ipuŕteŕe.
regar, urtatu, urztatu, uilatu, umandu, ezatu, garastatu.
regata, lats, *eŕeka.*
regatear, uŕitatu, uŕutatu.
regatón, gutxika saltzale.
regazo, magal, altzo, altzope.

regencia, jauŕi-aldi.
regenerar, zaŕberíitu, berśorŕtu. [teztu.]
regentar, nagusi-izan, aŕ-]
regente, nagusi-orde.
regiamente, bakaldun-bezela. [tzaīe.]
regicida, bakaldun - erail-]
regicidio, bakaldun-erailtza.
regidor, jauŕle.
régimen, jauŕbide, jauŕkera. | osabide, sendabide.
región, aberki, luŕalde, eŕkalde, eŕi-alde, aldeŕi, alde.
regional, aberkiko.
regionalismo, aberki-zaletasun.
regionalista, aberki-zale. | *no somos regionalistas sino nacionalistas* = gu ezkera aberki-zaleak, baizik aberŕtzaleak. [dun.]
regionario, aberki-aŕdura-]
regir, jauŕi, aŕteztu, arautu.
registrador, bīlatzaīe. | arakari. [| arakatu.]
registrar, miratu, bīlakatu.]
registro, bīlaketa. | ikustoki, bīlatoki. | araka. | bīlabide, aŕkibide.
regla, zuzenkai. | arau, arautegi, araudi. | esku-era. | ilbera, iīabete.
regladamente, neuŕiz. [tu.]
reglamentar, aŕteztu, arau-]
reglamentario, arautiko.
reglamento, araudi, arautegi.
reglar, araudipeko.
regnícola, bakaldeŕtaŕ.
regocijadamente, gozaro, pozik. [laile.]
regocijador, poz-erazle, a-]
regocijar, poztu, alaitu, gozarazi. [gozatu.]
regocijarse, poztu, alaitu,]
regocijo, poz aundi, pozoŕ, pozolondo. | *día de regocijos grandes*=jaikunde.
regodearse, poz-alaitu, pozaŕtu. | gaiztoz itz-egin, jostatu.
regojo, otondo. | zaŕkume.
regoldar, koŕok-egin, pokeŕtu.
regoldo, makatz.
regordete, potzolo, lotzolo, potolo, zokolo, zapalaŕo.
regraciar, eskaŕon-izan.
regresar, itzuli, utzuli.
regresivamente, atzeraka.
regresivo, atzerakoŕ.
regreso, itzulpen, iraulpen. | itzulaldi.
regruñir, muŕungatu.
regüeldo, koŕok, pokeŕ, aopats (opats, opets, opots, upats, epats), buŕatxa, kokada.
reguera, aŕoil.
regular, araudun, neuŕidun. | adiñon, adion, ainbesteko. | *por lo regular*= oyez, maizen, geyenetan. | neuŕitu, arautu.
regularidad, oitasun.
regularizar, arauztu, eraztu.
regularmente, arauz, oyez, oi danez, geyenetan, maizen.
regulo, bakalduntxo.
regurgitar, goitikatu.

rehabilitar, beŕiz gaitu.
rehacer, beŕegin, osteratu.
rehacerse, sendotu, zuzpeŕtu, leneratu. [de.]
rehala, eletalde, artaldetal-]
rehalero, eletaldezai.
rehartar, asebete. [bizkoŕ.]
rehecho, zuzpeŕ, sendo,]
rehelear, gazitu, gaŕaztu, samindu.
rehén, aundizki-baitua.
reherir, osteztu, biuŕi-egin.
rehuir, mukeŕtu, itzuri, iges--egin.
rehusar, mukeŕtu, ukatu (artzukatu...), uko-egin, nayeztu.
reidor, iŕitsu, paŕetsu.
reina, bakaldun, bakaldun--emazte. [duntza.]
reinado, bakaldi. | bakal-]
reinar, bakal-izan. | agindu.
reincidente, erorti, jausti, jauskoi. [jausi.]
reincidir, beŕiz erori edo]
reincorporar, birbatzaldu.
reineta, kanpandoja.
reino, bakaldeŕi.
reintegración, itzulketa, itzulpen.
reintegrar, itzuli.
reir, paŕ-egin, iŕi-egin.
reiteradamente, askotan, auniztan, amaika aldiz.
reiterar, beŕiztu.
reivindicar, zuzenbidea garaitu, beŕiz jabetu.
reja, golde-mutuŕ, mutuŕ. | burne-sare, buŕdin-sare, ate-sare, nabaŕ.
rejado, —sare (buŕni-sare), ate-sare.
rejero, muturgile.
rejilla, saretxo. [ozio.]
rejo, ezten. | ate-sare. | ozi,]
rejón, ezten-buŕni, buŕtzi.
rejuela, oin-sutontzi.
rejuvenecer, gaztetu, zuzpeŕtu. [biko.]
rejuvenecido, zuzpeŕ, oŕi-]
relación, elkaŕtasun, ondoretasun, kidetasun. | ezagunak, zaura. | inkunde. | edespen.
relacionar, edestu, jaulki. | elkaŕtu, elkaŕganatu.
relacionarse, ezagunak edo zaurak egin. [| lazokeri.]
relajación, etendura. | eten.]
relajado, lazo, eten.
relajar, lazotu, lixatu, lajatu, laketu.
relajarse, etendu, zartatu, iñartatu. | lazokeri-zaletu.
relamer, mizkatu, milikatu, limikatu. [gozaŕtu.]
relamerse, alaitu, pozaŕtu,]
relámpago, tximista, txilmista, iñusturi, oñaztargi, oñaztar, oñaztura. [-izan.]
relampaguear, tximista-]
relance, zori, zori aldi.
relanzar, egotzi, jauŕtiki.
relapso, oben-erorti.
relatador, edesle.
relatar, edestu. [ekiko...).]
relativamente, —kiko (ner-]
relativo, elkaŕki, dagoen lekuz dana. | ***absoluto y relativo*** = berezko ta lekuzko.
relato, edes-egite. | edeski.
relator, edesle, edeslari.
releer, beŕirakuŕi.

relegar, eŕkatu, abeŕkatu. | *al olvido*=aŕas aztu edo antzi.
relente, iruntz, izaŕintz, intz, garo, otzaro.
relevante, nabari.
relevar, zamaindu, ogibidea kendu. | azketsi. | aldizkatu, aldikatu, ordetu, ordeztu.
relevo, aldika. [puŕtegi.]
relicario, goŕpuzkontzi, a-]
religión, zineskintz, uskuŕtz. | *la religión cristiana*=uskuŕtz kistaŕa. | gopatz. | *entrar en religión*=lekaidetu.
religiosa, lekaime. | *superiora de religiosas*=lekunburu.
religiosamente, uskuŕtz-arauz. | zuzenbidez, aŕtez.
religiosidad, uskuŕzaletasun, kistaŕtasun.
religioso, uskuŕtzale. | lekaide. | zuzentzale.
relinchar, iŕintz-egin, lakaritu, iriboiotu.
relincho, iŕintzi, iŕintz, lakario, iriboio. | *grito de guerra* = santzo, iŕintzi, iriboio, zinka, jui.
reliquia, apuŕ, ondakin, ondaŕ. | goŕpuzki.
reloj, gabeukatz.
relojera, gabeukatz-sakel.
relojeria, gabeukatz-egintza. | gabeukaztegi.
relojero, gabeukazkin. | gabeukatz-saltzaīle.
reluciente, dirdiratsu.
relucir, disdiratu.
reluchar, elkaŕ ostezkatu.
relumbrón, dirdir, nirnir.
rellano, mailburu, zurguburu, maiīaŕte, zabalko. | ordoki.
rellenar, sakatu, agoiīatu. | janerazi. [lari.]
remador, aŕaukari, aŕaun-]
remanente, aborokin, gei, gainde, —kin (geldikin, utzikin...)
remansarse, ugelditu.
remanso, urgeldi, urlo, laspegi, lats.
remar, aŕaunatu.
rematado, —gaitz (sendakaitz...)
rematar, azkendu, atzendu.
remate, azkentza, azken.
remedar, antz-egin, *ingresti.* [gaizkatu.]
remediar, ongitu, ondu. |]
remedio, bide, ongi-bide. | sendaki, osaki, sendagaiīu. [*ti.*]
remedo, antz-irudi, *ingres-]*
remellado, akaztun.
rememorar, gogoratu, buruuratu, oroitu.
remendar, adabatu, arabatu, arabakitu, ongitu.
remendón, adabatzaīle.
remero, aŕaukari, aŕaunlari.
remesa, igoŕki (diru-igoŕki...)
remesar, bizaŕindu.
remiendo, adabaki, adoba, araba, ezaŕkin. | *de zapatos*=zolaki.
remilgado, eztimetxa, legun.
remilgo, legunkeri.
reminiscencia, oroipen, or-

oigai. | oroimen, gogoramen. | kutsudun, antzedun.
remirado, oarti.
remirar, ondo oartu, ikuskatu.
remisamente, epelki, lazoki.
remisible, azkeskor.
remisión, igoripen. | azkespen, azkets.
remiso, lazo, alper.
remitente, igorle, bidaltzale.
remitir, bidali (bidaldu, bialdu), igori (egori), —ganatu, —ratu.
remo, araun, arau.
remojar, beratu, beraztu.
remolacha, udarbi, txerri--arbi, sarba-gori, prantze-arbi.
remolar, araungile.
remolcar, atoe.
remolinar, zurunbildu.
remolino, zurunbilo, zurungilo, zurumilo, osin. | *de viento*=txaramel (sirimili, zurimilo), sorgin--aize. | *del pelo*=galbar.
remolón, zabar, uzkur, sorayo, lazo. [yotu.]
remolonear, zabartu, sora-]
remolque, atoe.
remontar, ayenatu, aizkatu. | oski-berritu. | goratu, goititu.
remontarse, —rañotu.
remoque, zirto.
remoquete, ukabilkada, tontoriko. | zirto. | izen-goiti.
rémora, zoztor, uzkurtasun.
remorder, antsikitu, ere, zimiko-egin.
remordimiento, antsiki, eredura, zimiko, ar. | *de conciencia*=gogape-zimiko.
remotamente, urutitik, urundik.
remoto, urutiko, urungo.
remover, aldatu, kendu. | ueritu, zotukatu. | *un liquido*=idarosi, ueritu.
remozar, zargaztetu.
rempujar, bultzatu, bulkatu.
rempujo, bultza, bulka, indar. [ñeztu.]
remudar, ordaindu, orda-]
remuneración, sari, ordain.
remunerador, ordaintzale.
remunerar, saritu, sariztu, ordaindu.
remusgar, usmatu. [biztu.]
renacer, berjayo, birayo,]
renacimiento, berjayotza, pizkunde.
renacuajo, txalburu, sapaposki sapaburu, sapandur, kaikuburu, apaiburu, aitonburuzko, zalupa.
renadío, soromotz.
rencilla, sapuzkeri, liskar--ondo.
rencilloso, prakere, saputin.
renco, kirikil.
rencor, era, erakunde, ayer, keru, koromu, epantxu, otin, ats gaizto, belmin, gorото.
rencoroso, eratsu, gorотodun, gibeldun, apentzale, ayerkor.
rendición, menpetze, kutur.
rendido, menpetu, mendu. | adikatu.
rendija, kirika, irika, irika-

tu, ziŕito, ziŕin, iŕiñaŕte, iŕistu, ziŕistu, ziŕikitu.
rendimiento, aun, pot, uko. | menpetze. | ukuŕ.
rendir, garaitu, okatu, menpetu, meneratu, menperatu. | eman. [| latz.]
renegado, uskuŕtz-uztale.]
renegador, añenti.
renegar, ezeztatu, ukatu. | alakatu, nargatu, uskuŕtza utzi. [mokotin.]
renegón, prakeŕe, mokote,]
renglón, leŕo, idazleŕo. | idazkai.
renglonadura, idazleŕotza.
rengo, kiŕikil.
reniego, añen, birao.
renitente, uzkuŕ, saputin, mukeŕ, biuŕi. [tsu.]
renombrado, aipatu, ospe-]
renombre, abizen, izengoiti. | ospe, aipu. [tura.]
renovación, beŕizte, beŕe-]
renovador, beŕitzaīle.
renovar, beŕiztu, beŕitu, zaŕbeŕitu, beŕizkatu.
renovero, laŕutzaīle, lukur.
renquear, kiŕikildu.
renta, mozkin, etoŕki, unki, etxe-sari.
rentar, mozkin-eman. [teŕ.]
rentero, zergaduru. | maiz-]
rentista, etoŕkiduru.
rento, maizteŕ-zerga.
renuencia, ez nai.
renuente, biuŕi.
renuevo, arabegi, lilika.
renuncia, uko, uzte. | *del cargo*=jarein.
renunciar, uko-egin, uzi. | *un cargo* = jarein. | za-puztu.
reñidamente, gogoŕki.
reñir, akaŕtu, ankaŕtu, ankeŕtu, kiskitu, atelekatu, iŕikatu, muŕustu, | liskaŕtu, buŕukatu.
reo, obendun, obenduru, ogendun.
reóforo, tximist-loro.
reojo, bekaitz, zeaŕ, zeiaŕ.
reorganización, erakunde.
reorganizar, eratu, zaŕbeŕitu.
repajo, laŕesi. [alkian.]
repantigarse, lasai jaŕi]
repapilarse, asebete.
reparador, osatzaīle, beŕitzaīle. | oaŕti.
reparar, osatu, osorotu, beŕitu, (etxebeŕitu...). | nabaritu, (nabaitu, nabaditu), oaŕtu. | iraingetu.
reparo, oaŕ. | belduŕ, zalantz.
reparón, oaŕtzale, oaŕti.
repartición, banakatze.
repartidamente, —naka (banaka, binaka...), sailka.
repartidor, banakatzaīle, uzitzaile.
repartidor, laindu, —nakatu (banakatu, binakatu...), uzitu, uzi, banatu, moltzokatu.
reparto, banaketa. [kusi.]
repasar, beŕiz igaro ala i-]
repasata, akaŕ, ateleka.
repaso, begaldi.
repecho (a), aldapa gora.
repelar, iīea atera.
repeler, egotzi, jauŕtiki, iraitzi. | osteztu, auŕezkatu.

repelo, ezkarda.
repente(de), bat-batean, batezbat, bat-batian, bat-batetan, bapetan, bat-batez, beingoz, zupust, tipuski. [ustegabeko.]
repentino, itsumustuko,
repercutir, jotoŕi.| dirdiratu.
repertorio, —sorta (eresoŕta, abesoŕta...).
repetición, beŕizte. | *de la comida*=otin. [kotan.]
repetidamente, saŕitan, as-
repetir, beŕegin, beŕesan, biresan, osteratu, beŕiztu, beŕizkatu.
repicar, apuŕkatu. | joale (ezk Ĭa)-jo. [-joaldi.]
repique, ezkilōts. | ezkil-
replantar, birlandu.
repleción, betetasun, betegitasun.
repleto, betegi, bete, mukuru, kupuru.
réplica, jardukitza, erantzun, beŕerantzun, inardespen, jardetsi, bikun.
replicar, jardetsi, jarduki, erantzun, jazaŕi.
replicato, jardukitza, bikun.
repoblar, uritu. | *de árboles* =basotu.
repollo, azaburu, gromate.
reponer, birezaŕi. | jarduki, jardetsi. | ongitu, ontsatu.
reponerse, sendotu, īlaŕagindu, pirkoildu.
reporte, izpeŕ.
reposadamente, geldi-geldi.
reposado, epetsu.
reposar, atseden, atsegin.
repositario, gordeleku.
reposo, atseden, atsegin, egotaldi, egonaldi.
reposteria, goxotegi.
reprender, akaŕtu, atelekatu, jazaŕi, jazaŕtu, azuriatu, zentzutu.
reprensible, jazaŕgaŕi.
reprensión, akaŕ, ateleka, ondaŕaldi, jazaŕpen.
represalia, ordaingo, ordainka, ordainzka.
represar, ubildu.
representación, auŕkezpen, iduripen, ordezpen. | *de mucha*=itzal aundiko.
representante, auŕkezle. | auŕkeztari, ordezkari, ordelari, ordari, ordezko.
representar, auŕkeztu, antzeztu. | orde-izan.
reprimenda, iñaŕosaldi, ondaŕaldi. [eskuratu.]
reprimir, bezatu, zebatu,
reprobado, txaŕetsi, dongetsi. | *ha salido reprobado*=ustel atera da.
reprobar, txaŕetsi, dongetsi, iraitzi.
réprobo, dongetsi, zorigaiztoko.
reprochar, jaukikatu, jazaŕtu, jauki. | txaŕetsi, iraitzi, egotzi, ondikatu.
reproche, jazaŕgo, jauki, iroi
reproducción, umezketa, umeketa. | *época de la*= ertaro. | beŕizte.
reproducir, korporatu. | ugaritu. | beŕiztu.
repropiarse, zaldiak biuŕi-egin.
reptar, naŕaztu, naŕastu.

reptil, naaŕazki, aŕastakari.
república, lateŕi. | eŕkal, eŕkaldeŕi. | *de las letras*= jakitunak.
republicano, eŕkaldaŕ. | eŕkaltzale.
repúblico, lateŕitaŕ.
repudiar, ezkontzautsi. | goŕatu, zapuztu, utzi, uguntu, nargatu.
repudio, ezkontzauste. | utziera, zaputz.
repugnancia, narda, ugun, ugu, iguintza, erabe, iguin, okaztadura, nakaitz.
repugnante, nardagaŕi, iguingaŕi, nakaitz, zilin, zazkel.
repugnar, iguindu (ugutu, uguitu, iguitu), nazkatu, nargatu, okaztatu, okakatu, musin-egin.
repulgar, azpildu.
repulgo, azpildura, algain.
repulsa, uko, ezkun, tuŕut.
repulsar, ukatu.
repulsivo, nardagaŕi.
reputación, omen, oniritzi, uste on, ospe.
reputado, ustezko, usteko. ospetsu. [tu, etsi.]
reputar, aintzatu, aintzako-]
requebrar, autsikatu. | emakumea limuŕtu, jostakatu, samuŕ-izan.
requemar, bireŕe. | kiskaildu (kiskildu, kaskaildu), kizkoŕtu, ziligaŕatu.
requerimiento, zemai, gaztigu.
requerir, zemaitu, gaztigatu. | egin-erazi,
requesón, gaztanbera (zenbera, zenbra, zenborena, zenbron, zemeron, zenderen, zendereben.)
requiebro, iskintxo, samuŕketa.
requisa, kusa, ikusketa.
requisito, beaŕki, beaŕkun, *ingura,* geŕkun, geŕtasun.
res, abelburu, abere.
resabio, kutsu, uŕin.
resaca, beraldi, uberaldi.
resaltar, jauzkatu. | nabaritu. [zuriñaŕe.]
resalvo, zuraritz, zuriñaŕ,]
resanar, beŕiz uŕeztatu.
resarcir, osotu, ordaindu.
resbaladero, leŕatoki, iŕistoki.
resbaladizo, limuroi, leŕati, iŕistakoŕ. | labain, laban, iŕistoki.
resbalar, leŕatu, leŕtu, iŕist-egin, iŕistatu, iŕistu, labandu, labaindu, ziŕistatu, ziŕist-egin, zaŕapast-egin.
resbalón, leŕada, leŕ, laŕapast, zaŕapast, ziŕistada, iŕist, iŕistada, labanketa.
rescatar, erosi.
rescate, erospen, zekuru.
rescindir, indaŕgetu, autsi.
rescisión (del contrato), murtzilo, murtzilokeri.
rescoldo, ausbero, sugeldo, supe, sutil, suazi. | aŕ, zimiko, belduŕ. [bakia.]
rescripto, aldunaren era-]
resecar, legoŕtzaŕ, eŕezaŕ.
reseda, gaude.
resentido, mindun, mingoŕ.

resentimiento, eŕesomin, min, mindura, espa, tika, gaitzi.
resentirse, minberatu, mindu, miñartu, kaltetu.
reseña, edeski.
reseñar, edes-egin.
reserva, geroko, eskutu. | ixiltasun. | *sin reserva*= agirian, garbiki.
reservación, eskutapen. | berezta. [talgiz.]
reservadamente, ixilpe, es]
reservado, ixil, urgoi. | berezi. | aldagela. | ikuŕton Deuna.
reservar, goitatu, gerorakotu, berezitu, lekoratu, eskutatu, beretzat gelditu.
resfriado, otzeri.
resfriar, otzeritu. | oztu, otzepeldu. [izpetu.]
resguardar, kerizatu, ger-]
resguardo, zainbide, zantza, geriz, (girizi, keriz).
residencia, egotaldi. | egoitzetxe. [katu.]
residenciar, alduna epai-]
residente, biztanle.
residir, biztandu.
residuo, ondaŕ, abaŕ, pizaŕ, ondo, kondo, ondaki, —kin, (ondakin, autzikin...). | *de división*=zenbatengaiki.
resignación, jasatasun.
resignar, gotsaria jarein.
resignarse, bat-etoŕi, etsi, amoregin.
resina, leŕdo, leŕki, txori-negaŕ. | *luz de resina*= leŕargi.
resistencia, biuŕipen, zailtasun mukeŕtasun.
resistente, biuŕi, zail.
resistir, gogoŕ-egin, biuŕitu, zaildu, mukeŕtu, utzuli.
resol, goma.
resolano, eguzki begi.
resolución, erabaki, asmo, burubide, gogo.
resolver, erabaki.
resolverse, erabaki, kutuŕtu, zirt edo zart, arat edo unat, ausaŕtu.
resollar, arnas-egin, atsaŕtu, txint egin.
resonancia, otsen, ospe.
resonar, otsendu, ots-egin, durunda-egin.
resoplido, suduŕaize.
resorte, —ki (irteki...).
respaldar, bizkaŕ, gibel.
respaldo, bizkaŕ, gibel.
respectar, egon (dagokit...).
respectivamente, antzu, einki. [kiko...).]
respectivo, —kiko, (bere-]
respecto, egokitasun. | *a, de* = —kiko.
respetable, itzal, itzalgaŕi.
respetar, lots-izan, itzal-izan, beakuŕtu, adeitu. | egon (dagoki...).
respeto, lots, itzal, beakuŕ.
respetuoso, lotsoŕ, begirakoŕ.
réspice, atelaka.
respigón, ezkarda. [latu.]
respingar, biuŕitu, kilimo-]
respingo, biuŕi, kilimola.
respiración, arnas, atsede.
respiradero, aspide. | kebi-

de. | atseden.
respirar, asnasaŕtu, arnastu, atsaŕtu, atseden.
respiratorio, arnas-egiteko.
respiro, arnas, atsede. | atseden-aldi, lanaŕte.
resplandecer, distiatu, diztiratu, istatu, izaŕitu.
resplandeciente, distikoŕ, distiradun, islatsu.
resplandina, akaŕ, ateleka.
resplandor, argi, disdis, distira, erlantz, isto istasun, dirdir.
respondedor, erantzule.
responder, erantzun, jardetsi. | otsendu. | *por otro* =lepaldu.
respondón, erantzunbera.
responsabilidad, lepalpen.
responsable, lepaltzenduen, eskudun, *kayero.*
responsar, ilotoi-egin.
responso, ilotoi.
responsorio, erantzunkari.
respuesta, erantzun. | *el responder* = erantsupen. | *la manera de responder* =erantzuera. | iñardets, jardets, jardespen, iñardespen. [itu.]
resquebradura, ziŕistu, ziŕ-]
resquebrajadura, ziŕistu, ziŕitu.
resquebrajar, pitzatu, kaŕaskatu, kaŕask-egin.
resquicio, ateoŕpo-aŕte. | aŕte, taŕte, taŕteka, uŕako iŕiñaŕte, txiŕiñaŕte.
resta, kenduma. | mozkin, gainkin, gañerako, gañezko. | zenbakein.
restablecer, beŕezaŕi, lengoratu.
restablecerse, ongitu, ungitu. [pen.]
restablecimiento, beŕezaŕ-]
restallar, zart-egin. | kaŕask-egin. [zi. | zart-egin.]
restañar, lobela geldi-era-]
restar, kendu, beitu, peitu. | zebakendu. [itzultze.]
restauración, beŕezaŕpen,]
restaurador, beŕezaŕle, beŕitzaīle.
restaurant, jatetxe. [zaŕi.]
restaurar, lengoratu, beŕe-]
restitución, itzulpen, biuŕpen.
restituir, itzuli, utzuli, bireman, biuŕtu, atzera eman.
restituirse, lengo tokiratu, biuŕtu.
resto, —kin (mozkin, ondakin, utzikin, muskin, gainkin...), kondo, ondo, ondaŕ, ondaki, gañezko, gañerako, kondaŕ. | zenbakein. | itzultoki, *eŕefera, aŕafera.*
restregar, igoŕtzi, maŕoskatu (maŕuskatu, muŕuskutu), purtzupilatu.
restricción, mugakera.
restringir, mugatu.
resucitado, biztubeŕi.
resucitar, beŕpiztu, ilbiztu, bitzarazi, biztu. | beŕiztu.
resueltamente, ausaŕki, zartadan. [bipil.]
resuelto, ausaŕti, oldaŕkoi,]
resuello, arnasneke.
resulta, ondoko, ondatz, ondore.

resultado, atze, oputz, ondore, —kin. | erabaki.
resultar, ondoretu, etoŕi.
resúmen, labuŕpen.
resumir, bildu, bat-jo.
resurrección, beŕpizte, ilbizte. | *Dios es nuestra resurrección*=Urtzi da gure beŕbizmena.
resurtida, jauzka.
retablo, oltza, ooltza.
retacería, zirtzilēri.
retaḋor, aup-egilē.
retaguardia, atzeki-gudariak, gibelaldeko gudariak.
retahila, zergada, mordo, —keta.
retal, ebakin, zeŕenda, zatal, ziŕinda, bereki, eskai.
retama, eŕatz, gisats, isats, zarika, tximizta, itzuski.
retamal, eŕatzu, gisasti, isasti.
retar, zipo-egin, aup-egin.
retardar, berandutu, berautu, gibelatu.
retazar, zatikatu.
retazo, eraskin, eskai, ezaŕki. | bereki, zati.
retemblar, dardaratu.
retener, eragon, iragon, irauki.
retentar, elbeŕitu.
retentiva, oroimen.
reticencia, ixiltasun.
retículo, sarezko.
retirado, uŕuti, uŕun. | etxekoi, etxetaŕ.
retirar, baztertu, aldendu, albendu, zokoratu, —ratu, jaso, altxatu. [zaŕ-bii.]
retiro, bakaŕaldi. | zaŕ-sari,]
reto, zemai.
retocar, beŕukitu, beŕikutu. | margobeŕitu.
retoñar, aldaskatu, motatu, muskildu.
retoño, aldaska, mote, muskil, altsuma, basate, sorbo-motz.
retorcer, biguŕtu, biyuŕtu, biuŕtu, muŕtu, muŕtekatu.
retórica, itzonizti.
retóricamente, itzonizti-arauz.
retórico, itzoniztilari.
retornar, on-egin, onin, ordaindu. | itzuli, lenagokoratu.
retorno, ordain, on-egin.
retorsión, biuŕpen.
retortero, biribilka.
retortijar, biuŕkatu.
retortijón, biuŕketa. | sabeleko min.
retostar, ziligaŕatu.
retozar, jauzkatu, jostatu, puŕnauzka.
retozo, biziketa, jauzka.
retozón, bizi, jauzkari, jostari. [atzera-egin.]
retractar, gezuŕtu, itz-jan,]
retraer, atzekatu, belduŕtu, uzkuŕtu.
retraído, ostutsu, uzkuŕ. | bakaŕti. | eskeŕ, iskeŕ.
retraimiento, atzerakuntza, uzkuŕtasun.
retrasar, atzerazi, gibelerazi, gibelatu, atzeratu.
retrasarse, atzeratu, gibelatu.
retraso, atzerapen.
retratar, irudi-egin. | ar-

gaztu. [-egiĩle.]
retratista, argazkin, irudi-]
retrato, antzezki. | argazki.
retrechar, zaldia atzekatu.
retrechería, atzipe, *aitzaki.*
retrechero, atzipekoŕ.
retrepado, zutegi.
retreta, ixiĩaldi ala atzeraldiko gudarien eresa.
retrete, lo-*gela,* lo-txaki. | iroldegi, atzula, irola.
retribución, sari, oin, ordain.
retribuir, ordaindu, saritu, oin.
retroceder, atzeka-egin, gibeleratu, gibelalderatu.
retroceso, atzekaldi, gibelaldi. [zen zale.]
retrógrado, aspaldiko gau-]
retronar, ortziria otsendu.
retrospectiva, igazaldiko. | *mirada retrospectiva* = itzulaldi.
retumbar, otsendu, ozendu, buŕunbatu. [naŕ.]
reuma, ubiĩeri, ubiĩo, zai-]
reumático, ubiĩertun.
reumatismo, ubiĩeri.
reunión, batz, bilgo, bilduma. | batzaki, batzaŕ.
reunir, batzaldu, bat-jo, pulatu, bildu, batu, elkaŕganatu.
revalidar, sendetsi.
revancha, biuŕa. [gaŕpen.]
revelación, ageŕpen, ira-]
revelar, ixiĩa ageŕtu. | iragaŕi, iraditu.
revendedor, birtsaltzaĩe.
revender, birtsaldu.
revenirse, igatu, aitu. | zaŕmindu.
reventa, birtsalpen.
reventar, eztanda-egin, leŕtu, leŕ-egin, eten, zapart--egin, plast-egin, zapartatu, zapartu, zipertu.
reventón, eztanda, leŕ.
reverberación, lir-lar, goma, dirdari, dirdareko. | galda. [tu.]
reverberar, islatu, dirdira-]
reverbero, lir-lar, dirdir, goma.
reverdecer, oŕlegitu.
reverencia, lots, itzal. | aguŕka, guŕ, ukuŕ.
reverenciar, lots-izan, aguŕ--egin.
reverendo, aguŕgaŕi.
reverente, lotsezko.
reverso, alderantzi.
reverter, gañezkatu, gaindu.
revertir, leneratu.
revés, alderantzi, aldepe, girbin (kinbeŕ, minpeŕ, pinpeŕ, girbuin), atzeki, azpigain. | *al revés*=okeŕez.
revesado, zail, gaitz.
revesar, eŕebesatu, goitika--egin.
revestir, birantzi.
revezar, ordeztu. [beŕi.]
revezo, ordain. | uztaŕkide]
revirar, birguŕtu.
revisar, beŕikusi, ikustatu, sokoŕmian ibiĩi.
revisor, ikuskari, azteŕle.
revista, ikustaldi, ikusketa. | aldizka-ingi, aldizkingi, aldizkinguŕti.
revistar, ikustaldi - egin, ikustatu.

revivificar, biztu.
revivir, berpiztu.
revocar, atzera-egin, indargetu. | ormabeŕitu, zartatu, zuribeŕitu, zarpiatu, zartekatu. [loitzu.]
revolcadero, idoi, loŕin,]
revolcar, iraulkatu, usarŧu, estakatu, loŕindu, jarosi, itxalozkatu, idoiztatu, loiztatu, iñauldurika.
revolcón, iraulka, iñauldurika. [boŕaste.]
revoltijo, nastapil, naste-]
revoltillo, nasketa, lardaska, pataska, masta, anabasa, naste. [kaikun.]
revoltoso, biuŕi, nabasi, la-]
revolución, zaramalka, zalagarda, zalapart, zastar. | matxinada. | *la revolución francesa*—France'ko matxinada. | iraulpen, irabio.
revolucionario, matxinaŕ.
revolver, irabiatu, irabildu, zaramalkatu, nastatu, nastekatu laŕdaskatu, iraulzkatu, naskildu, mazkildu.
revoque, zuribeŕi, zurialdi, zartadura.
revuelta, irabio, iraulpen, zaramalka, bidebilkuna.
revueltamente, irabioka.
revuelto, nabasi, nasi, nastu.
rey, bakaldun, *eŕege,*
reyerta, liskaŕ, buŕuka.
reyezuelo, laŕepetīta, epetx, txepetx. | bakalduntxo. | *pirocéfalo*=kaskagoŕi.
rezador, otoizale, otoizti.
rezagado, ostetu, zabaŕ, zabaŕtu. [tu, ostetu.]
rezagar, zabaŕarazi, zabaŕ-]
rezago, ondaŕ, utzikin.
rezar, aoz otoi-egin. | esan, eŕan. [aŕendi.]
rezo, otoi-egitera. | otoitza,]
rezongar, busalotu, marmar-egon.
rezumarse, geldazatu.
ria, izadaŕ.
riachuelo, lats, *eŕeka.*
riada, uolde, ujol, uiol, arangel, urarangel, uralde.
riba, muno, muni, ain, aun.
ribaldo, zital, nabasi.
ribazo, muno, muni, ain, aun.
ribera, ibaŕ, ugaran, ugalde, ualde, ugaondo, *eŕibera.*
ribereño, ibaŕtaŕ.
ribero, luŕesi, olesi. [laŕtsu.]
ribete, bazteŕki, anere, ga-]
ribetear, bazteŕki-egin.
ricacho, aberatz.
ricamente, gozaro, gizenki, faunki, kean.
rico, aberats, aberatz. | jori.
ridiculamente, loskaŕiro.
ridiculizar, lotsagaŕitu.
ridiculez, paŕagaŕikeri.
ridiculo, lotsagaŕi, paŕagaŕi.
riego, uīlada.
riel, bultzibia.
rielar, distiratu, distiatu.
rienda, aougal. [uŕbil.]
riesgo, kalte-uŕen, kalte-]
rifar, zoritaldu. | buŕukatu.
rigente, zail, gogoŕ, zuŕun.
rigidamente, gogoŕ. [sun.]
rigidez, zailtasun, gogorta-]
rigido, zail, zuŕun.
rigor, gogoŕkeri, zoŕozkeri,

gaŕazkeri. | latz, gaŕatz, min. | *del verano*=udamin. | zeaztasun. | *en rigor*=zearo.
rigurosamente, estu, gogoŕ, zoŕotz.
riguroso, zoŕotz, gogoŕ, gaŕatz, latz, estu, zuŕun, zail.
rija, buŕuka, liskaŕ, iskanbil.
rijo, emagale, lizungale.
rijoso, buŕukari, liskaŕti. | emagale.
rima, izkidetasun, itz-eror- [kera.]
rimbombar, otzendu.
rimbombo, otsen, ozen, duŕunba.
rimero, meta.
rincón, zoko (zokondo, zokolo, okolo, oko, okondo, zokoŕ, zurkulu), bazteŕ.
rinconada, zokune.
rinconcito, zokolu.
rinconera, zokomai, zokogune. | bazteŕki, zokoki.
ringla, leŕoka.
ringle, eŕakada, leŕo.
ringlera, zergada.
ringlero, idazleŕodun.
ringorrango, ziŕiboŕo.
rinoceronte, adaŕ bakaŕ.
riña, buŕuka, liskaŕ, atela, alaka, akaŕ, ankaŕ.
riñón, giltzuŕin (geltzuŕin, giltzuŕun, kintzuŕun, gultzuŕdin, giltxuŕdin).
riñonada, giltzuŕunki.
río, ibai, urandi, uraitz, uaitz, ugaitz, ugalde (ualde, ubalde, ugelde.)
riolada, metaka.
ripio, zaŕpil, ziŕpilkeri. | zataŕi.
riqueza, otasun, joritasun, aberastasun. | *las riquezas*=aberaskiak.
risa, paŕe, paŕ (baŕe, faŕ), iŕi.
risada, paŕaldi, iŕikarkara, paŕeztanda.
risco, oŕkaitz.
risibilidad, paŕ-egimen, iŕi--egimen.
risible, paŕegaŕi, iŕigaŕi.
risotada, paŕeztanda, iŕi--karkara.
rispido, lakaŕ, latz.
ristra, korda, tutu, zarta.
ristrel, estrabe.
risueño, paŕe-samuŕ, iŕibera, eŕibera, iŕikoi, ozkiŕi, aŕai. | atsegintsu, alaitsu.
rito, oikun. | txadon-oikun, jaikun. [kide.]
rival, burkide, leikide, nai-
rivalidad, nai-ostetasun. | etsaitasun.
rivalizar, leikitzatu.
rivera, lats.
rizado, izuŕ, tximuŕtura. | *pelo rizado* = kazkuŕio, ilekizkuŕ.
rizar, ile kizkuŕtu, ilkizkuŕtu. | zizuŕkatu, izuŕtu, tximuŕtu.
rizo, bil, izuŕ, zizuŕ, izu, kizkuŕ, kuskuil.
rizófago, sustŕai-jale, eŕo--jale.
rizoma, ayeta, zain.
robaliza, lupin-eme.
robalo, lupin, lupi.
robar, ostu, ebatsi, lapuŕtu, napuŕtu, ooindu.

robla, alboroka.
roble, aritz (araitz, aitz.)
robledal, arizti, ariztegi, areizti.
robledo, arizti.
roblizo, sendo.
robo, lapuŕketa, lapuŕkeri, ebaskeri, azerikeri. | gonga, onka, unka.
roborar, sendotu, sendetsi.
robustamente, sendoro, azkaŕ.
robustecer, sendotu, sendoŕtu, azkaŕtu, marduldu, kotoŕtu. [dari.]
robustez, sendotasun, sen-]
robusto, sendo, sendal, zaŕdai, mardul, mardo, eŕozu.
roca, aŕi bizi, aŕaitz, aŕkaitz, aitz, aŕalde.
rocadero, goruburu, zoŕote, urkilesta.
roce, eraikori. | *de tierras* saraldi, saŕaraldi, xaŕaldi.
rociada, busti-aldi, ezko--aldi. [tontzi.]
rociadera, urtontzi, urez-]
rociar, intz-izan, garo-izan, intzatu, ezkotu, busti, zipriztindu.
rocín, zamari.
rocío, intz, iruntz, iñontz, garo, basur.
rocoso, aŕkaitsu.
rodada, orgatz.
rodaja, piŕingil, txiŕingiīa, piŕita, piŕipita.
rodaje, bolueta, guŕbiīak.
rodal, luŕ-zeŕenda.
rodar, amildu, piŕitatu, piririka, pirilika.
rodear, biīaldean ibiīi. | esitu. | moltsatu, *inguratu.*
rodeno, goŕi.
rodeo, eskalde, mangun, *inguru, ingura.*
rodete, burute, burukote, buru-auŕki, buruite.
rodilla, belaun. | txaŕpa, zataŕ. [launika.]
rodillada, belaunka. | be-]
rodillazo, belaunka.
rodillera, belaunetako.
rodillo, zumil, aŕpel, alpeŕaŕi, mandaŕi, martimuīo, aŕabol, mutil.
rodilludo, belaun aundi.
rodo, zumil, aŕpel, | *a rodo*=paŕastaka, ugari.
rodomiel, aŕosti.
rodrigar, abetu.
rodrigón, abe, zurkaitz, paxet. | aintzitari.
roedor, ozkari, oŕtzikari, kaŕaskari, maŕaskari.
roedura, auznaŕ, auznaŕi.
roela, uŕe-bil, ziīaŕ-bil.
roer, ozkatu, oŕzkatu, oŕtzikatu, agintxikatu, maŕaskatu, kaŕaskatu, kaŕuskatu, atsiki, aletu.
rogaciones, aŕentzak.
rogar, otoitu, otoiztu, otoi--egin, eskatu. | aŕendu.
rogativas, aŕentzak, otoizte.
rogo, sutzaŕ.
rojal, goŕizka.
rojear, goŕiztatu.
rojez, goŕitasun.
rojizo, goŕantz, goŕizka, goŕizta, goŕiska.
rojo, goŕi, goŕi garbi.

rojura, goŕitasun.
rol, izen-leŕokada. [katu.]
rolar, biribilkatu, *inguru-*]
rolde, guŕpil, bolu.
rollizo, mardo, mardul, malats, ostoki.
rollo, biribil.
rollona, auŕtzai.
romadizo, erlatz, zuŕu, mukieri, mukueri, marfundi, suduŕ-itxi.
romana, aztakin.
romanador, aztakin-oŕatz.
romanar, aztakindu.
romance, latelgi. | zoŕtziko.
romancear, latelgiztu.
romancero, izneuŕtu-soŕta.
romancista, latelgi-idazle.
romanear, aztakindu.
romanero, aztakin-oŕatz.
romano, Romataŕ, eŕomataŕ.
romeraje, txauno-txango.
romería, txauno-txango, bidezkunde.
romero, txauno-bidazti.
romo, motz, kamutz, amuts. | suŕmotz, moŕitz, suduŕ elaka. [makaitz.]
rompecabezas, izkiĪu. | as-]
rompedero, auskoŕ.
romper, ausi (autsi). | zatikatu, eten, etendu, apuŕkatu, apuŕtu, puskatu. | *romper el día*=goizuŕatu. [tzildu.]
romperse, txirtxiĪatu, zir-]
rompimiento, auspen.
roncamente, oyeski.
roncar, koŕongatu, kuŕunkatu, kaŕankatu, koŕoskatu, zuŕunkatu.
roncear, gerokotu, nagitu.
roncería, nagikeri.
roncero, nagi, alpeŕ, lazo.
ronco, erlatz, marfundi.
roncha, odolguri, odolgogoŕtu, ubeldura, kerpa, ubel. [katu.]
ronchar, ubeldu. | maŕus-]
ronda, gau - ibilketa, gau--ibiĪaldi. [gauzale.]
rondador, gau-ibiltzale,]
rondalla, ipui. | gau-ibiĪaldietako ereslariak.
rondin, aŕesi-ikusketa.
rondón (de), ajolik gabe, oaŕtu gabe.
ronquear, erlatz-izan.
ronquedad, erlaztasun.
ronquera, erlaztasun, erlaztura, kaŕanka, maŕanga, maŕanta.
ronquido, koŕonga, (koŕonka, kaŕanka, kaŕankada, maŕanga, maŕanta, kuŕunka, zuŕunga, lo-zurunka), kuŕumiza, koŕoska, zuŕu, zuŕuka. [oikia.]
ronzal, zaldien lepo-gor-]
ronzar, maŕuskatu.
roña, zolda. | erdoi, erdoil, malda, kerpa, oŕbel. | zuŕkeri.
roñería, zuŕkeri.
roñoso, zoldatsu. | erdoitsu.
ropa, jantzi, janzki, jazki, soñeko. | *sucia*=mustuka. | *blanca*=joste zuri.
ropaje, janzki, soñekoak.
ropavejería, zaŕtegi, zaŕeri.
ropavejero, zaŕ-saltzaĪe.
ropería, janztegi. | jantzegintza.
ropero, jantzegin-saltzaĪe. |

jantzi-zai. | janztegi.
roquedo, arkaitz.
roqueño, aralde.
roquero, arkaitzen, arkaitz-gañeko.
roquete, eliz-atorí, txaramel.
rorro, aurtxo.
rosa, magarda-*lili,* maspil, *arosa, larosa.*
rosada, intziar, lantxurda.
rosal, arkakarats, otsolar, otsonaar, andarai.
rosariero, agurtza-egile.
rosario, erosarioa, agurtza.
rosarse, zurigoritu, gori-zuritu.
rosbif, ubre.
rosca, kiribil, ustai, biribil.
roscón, opil (araultzopil, piperopil...).
rosear, gorizuritu.
roseo, gorizuri.
rosillo, gori garbi.
rosmarino, gori garbi.
roso, gori. | *a roso y bello-so*=aret, zaret, aras, o-saro.
rosquilla, opilto.
rostrado, mokodun.
rostral, mokodun.
rostrillo, arpegi-ondo.
rostrituerto, beltzuritsu.
rostro, moko. | mutur. | aurpegi, arpegi, betarte, (begitarte, begitar).
rota, ausiabartza.
rotación, amil.
rotar, amildu.
roto, ausi, autsi. | zarpil, piltzar. | eskugeiko.
rótula, belaun - buru, belaun-kunkur, belaun-kon-koi, zangabizkar, zanka-bizkar.
rotular, idazkun-ezari.
rótulo, idazkun, irarkun, oarkun. | saloki-idazkuna.
rotundamente, azkenekotz, garbiki.
rotundidad, biribiltasun.
rotundo, bil, biribil, boro-bil. | zeatz, garbi, zorotz.
rotura, autsi, urako, eten.
roturar, etzea landatu, lan-du. [lertzo, lertzu.]
roya, gorin, gori, elgori,]
roza, agire, agere, lurgori. | saraldi.
rozadura, eraikori. [zaloi.]
rozagante, burgoi, urgoi,]
rozar, lura sararatu (saratu, ixaratu), zotalautsi, zota-larotu. | eraikori.
roznar, maruskatu. | arantza-egin.
roznido, karausk, marausk. | arantza.
rozno, astako. [txaraka.]
rozo, saraldi, sararaldi. |]
rúa, txadi. | bitzabal. | eru.
ruar, txadiz-txadi ibili.
rúbeo, gori-antz.
rubeta, andrapo.
rubia, otxar, galtxikin.
rubial, otxardi. | gori-antz.
rubicán, ile zurigoridun zaldia. [tasun.]
rubicundez, goritura, gori-]
rubificar, goriztu, goritu.
rubio, orail, arasoil, gori-zuri. | ilegori. [lots.]
rubor, goritura. | bekara,]
ruborizarse, lotsatu.
ruboroso, lotsor, lotsati.

rúbrica, ziŕimaŕa. | *tosca*=ziŕiki-zaŕaka.
rubricar, ziŕimaŕakatu.
rubro, goŕi bizi.
ruda, boskoitz, moskatxa.
rudamente, goŕdinki, lazki.
rudeza, laztasun, goŕdintasun.
rudimento, ozi, azi. | lenengo ikazkizunak.
rudo, eziez, goŕdin, latz, zakaŕ, laŕe-gizon, nekoŕ.
rueca, goru, kilo, kīlu, kuilo, murkil, urkil.
rueda, piriri, fiŕil, ziŕika, txiŕinga, piŕipita, piŕita, piŕingil. | *del carro*=guŕpil, guŕbil, kuŕpil.
ruedo, egal, magal.
ruego, aŕen, eskari.
rufián, andraketari. | andrazale, andrati, lizun.
rufianear, andraketatu.
rufianesco, lizun, loskaŕi.
rufo, goŕi, orail. | ilekizkuŕ.
ruga, zimuŕ.
rugido, oŕo (oŕobe, oŕoe, oŕoi), maŕao, maŕau, maŕaka.
ruginoso, erdoiltsu.
rugir, oŕoatu, maŕoatu, maŕakatu.
rugosidad, zimuŕtasun.
rugoso, zimuŕtun.
ruido, soñu, ots, zarata, buŕunba, azantz, azotz, poru.
ruidosamente, ots aundiz.
ruidoso, ostun, otsen. | ospatsu , buŕunbatsu, porutsu.
ruin, kaldaŕ, andur, doīoŕ, petral, matxaŕ, gizatxaŕ, zirtzilu. | txaŕ, taŕ, kazkaŕ, makets, otin, zikoitz, zeken.
ruina, galkuntza, ausiabaŕtza, egozgo. | ondakin, —kin.
ruindad, txaŕkeri, zapokeri, gizatxaŕkeri, zataŕkeri. | txaŕtasun.
ruinmente, doīoŕez, txaŕki, zitalki.
ruinoso, erortzer, galtzer, —er. | galkoŕ, gaizkoŕ.
ruiseñor, uŕetxindoŕ, uŕtxindoŕ.
rular, amildu.
ruleta, txiŕingaka.
rulo, txiŕinga, ziŕita, piŕila.
rumbo, ibilbide, bide. | otsandi, aŕandi, ospe.
rumbón, aŕanditsu, emakoi, esku-zabal, esku-aize.
rumboso, otsanditsu, esku-zabal.
rumia, ausnaŕ (ausmaŕ, asmaŕu, asnauŕ.)
rumiadura, ausnaŕ.
rumiante, ausnaŕtzaīe.
rumiar, ausnaŕ-egin, ausnaŕ-egon, ausnauŕtu. | gogaŕtu.
rumión, ausnaŕkoi, ausnaŕ-]ti.]
rumor, zuzmuŕ, murmur, marmario, zuŕumuŕu, buŕunda, itzots, itzaro. | *corre el rumor*=itza da. | *rumores vagos*=soŕberi.
runrun, zuzmuŕ.
rupicabra, orkatz.
ruptura, auspen. | etendura, eten, uŕako.

rural, landako, landetako, laŕeko, oyaneko. | *párroco rural*=iri-txaumuru.
rusiente, goribera.
rustical, landaetako, laŕeko.
rusticamente, oyeski.
rusticar, atera joan, egurastu.
rusticidad, oyestasun.
rústico, laŕe-gizon, oyandar, oyes, kalin.
ruta, ibilbide.
rutilante, dirdiratsu.
rutilar, dirdir-egin.
rútilo, orail garbi, goŕi bi[zi.]
rutina, oikera, beti beŕdin.
rutinario, oikera-jaŕaile.
ruzafa, lilitegi.

S

s, ese.
sábado, larunbata, laurenbata, neskanegun, irakuitz.
sabalar, kolaka-sare.
sábalo, kolaka, kolaza, urmenta.
sábana, maindire, (maindere, mandre, mantre), izara, oeizara, laŕi.
sabana, Ameriketako zelai lau luzeak.
sabandija, ziringilo, zuŕungilo, pizti, surangila.
sabanilla, izara, maindereko, urbitxeta.
sabañón, akoŕdin, zuzpel, (mospel, ospel, nospe), azkale, azgale, aŕaila.
sabático, larunbateko.
sabatina, larunbat-aŕendi. | larunbatari.
sabatino, larunbateko.
sabedor, dakien, jakin.
saber, jakintza. | jakin.
sabiamente, zuŕki, umoki, imoki.
sabidillo, sasi-jakitun.
sabido, jakitun.
sabiduría, jakintza. | zuŕtza. | *eterna*=Autia.
sabiendas (a), jakiñez.
sabihondo, sasi-jakitun.
sabio, jakitun, jakin, jakintsu.
sablista, lepotaŕ.
sablón, legaŕ.
saboga, urmenta.
sabogal, urmenta-sare.
sabor, gozo, kutsu.
saborear, gozatu. | gozaŕtu, dastatu, tastatu, tustotu.
saborearse, gozaŕtu.
sabrosamente, gozaro.
sabroso, gozadun, gozatsu, gozo.
sabuco, sabukitze, txutxiko.
sabueso, eiz-txakuŕ.
sábulo, legaŕ. [zaku.]
saca, ateratze, ateraldi. |
sacamuelas, ortzateratzaile.
sacar, atera, ateri, edeki,

(ideki, idiki, ilki), eraitsi, bota. | *sacar de pila*=jaso, jasan.
sacerdocio, jaupalgo.
sacerdotal, jaupaldaŕ.
sacerdote, jaupari.
saciar, asebete, ase, okatu, okitu,
saciedad, asetasun.
sacio, asebete, ase.
saco, zoŕo, zoŕon, zaku.
sacra, oindi-lauki.
sacramental, ikuŕtonaren.
*sacramentar, eliza*koak eman. [ton Deuna.]
sacramento, ikuŕton. | ikuŕ-]
sacrificadero, opaltoki.
sacrificar, opatu, opaldu. | *sacrificarse*=burua opaldu, ukatu.
sacrificio, opa, buru-eskein, jauskain, doskain | *del altar*=jaupa. | ukaldi.
sacrilegio, donauts, donauste. | *cometer*=donautsi.
sacrilego, donauskoŕ, donaustun.
sacristán, txontzai, txadontzai, giltzai.
sacristanía, txontzaigo.
sacristía, txaunola, txaungela.
sacro, deun, iskiñi. | *hueso sacro*=ipuŕmokoŕ, ipuŕkonkoŕ, koroi.
sacrosanto, iskiñi ta deun.
sacudida, astiñaldi, aŕoaldi, inaŕosaldi.
sacudido, latz, lakaŕ. | *mujer sacudida*=zurtzuil.
sacudir, astindu, aŕotu, igoŕdi, idaŕosi (idaŕausi, iñardausi, jaŕosi, iñaŕosi).
sachar, joŕaitu.
sacho, joŕai.
saeta, gezi, geza, azkon, aukon, isto.
saetazo, gezi-ukaldi.
saetear, gezitu. [yatiīa.]
saetera, gezi egozteko le-]
saetín, aldaporo, uaska, botana, natza, naza.
saga, sorgin.
sagacidad, usmo, usma.
sagaz, erpizi, sumadun, usnadun, zuuŕ, oaŕkoŕ, malmutz, zakuto. [tzuŕki.]
sagazmente, zuuŕki, mal-]
sagital, gezi-antzeko.
sagitario, azkondunaga.
sagradamente, guŕgaŕiro.
sagrado, iskiñi, opaldua, jauskiñia.
sagrario, oteundegi.
sahorno, eŕosumin, zanbro.
sahumar, keztu, luŕindatu, luŕindu.
sahumerio, luŕin.
sahumo, luŕin.
saín, gizen, gantz. | *sain.*
sainar, gizenarazi.
sainete, gozagalu. | paŕantzerki.
saja, pitz, zaŕast, pitzatu.
sajador, zain-ebakitzale.
sajar, pitzatu, urizkitu, zirtzikatu, zintzilikatu, zistatu, jauzki.
sal, gatz. | *gema*=gatzaŕi.
sala, txaki nagusi, gizategi, *gela* nagusi, bilgo, are. | *de juntas*=batzaŕtegi.
salacenco, saraitzutaŕ.
salacidad, lizungale.

saladero, gazitegi, gatzunaska, gatzaŕi.
salado, gaztun, gazi. | josta-rio.
salamandra, aŕabio, aŕobio, kamutxa. [ge.
salamanquesa, erube, erusalar, gatzatu, gazitu. | gatzaldu. [lakondo.
salario, lantsari, egisari, [lario.
salaz, lizungale, lizuntzale.
salazón, zezingai, gatzaŕtu.
salbadera, ondaŕontzi.
salce, sarats.
salceda, sarasti.
salcedo, saratsola, saratseta, intxusaga, saratz.
salchicha, uŕdanka.
salchichería, uŕdankeri.
salchichero, uŕdankilе.
salchichón, uŕdanka.
saldar, zoŕ-atera.
saldo, zoŕ-betetze.
salegar, gazitegi.
salema, berdel.
salera, gatzaŕi.
salero, gatzontzi, gazkutxa, gazikutxa. | josta.
saleroso, jostario.
salgar, gatz-eman.
salguera, sarats, zumarika.
salguero, zumalakaŕ, zumalikaŕ, zumarika, zumebika.
salicaria, eguŕ-belaŕ.
salida, ateratze, ateraldi, iŕtenaldi. | *de pié de banco*=aterakeri.
salífero, gaztun.
salín, jostario.
salina, gatzaga.
salinero, gazketari, gazkari.
salino, gaztun.
salir, atera, ateri, ilki, iŕten. | *de un apuro*=jauki.
salitrado, gezaldun.
salitral, gezaldun. | gezaltegi.
salitre, gezal, gatzu.
salitrería, gatzutegi.
salitrero, gatzuketari.
salitroso, gezaldun.
saliva, istu, (iztu, listu, txistu, tu, tu.) [keta.
salivación, istuketa, txistu-
salivar, istukatu, listukatu, tukatu.
salivoso, istu-jario.
salmear, eresiak abestu.
salmer, zubi-sayets.
salmista, eresigilе. | eresi-abeslari.
salmo, eresi.
salmodia, ereski-abeskera.
salmodiar, eresi-abestu.
salmón, izoki, izokin.
salmoncillo, takoata.
salmonete, mutxurdin, izoki-seme, izokinkume.
salmuera, gatzun, gatz-gezal.
salmuerarse, gatzeritu.
salobral, gaztun.
salobre, gazi, gaztun.
salobreño, gaztun.
saloma, aŕantzale-lelo.
salomón, jakitun okitua.
salón, gizategi, areto, *gela* nagusi, txaki nagusi. | gatzatua.
salpa, berdel.
salpicado, pintaŕna.
salpicadura, zipristin, zaŕta, zapast, ziliport, pikart, txapasta, zilipurta, zildeŕ,

zarast.
salpicar, zipristindu, pikartatu, pintarnakatu, orakatu, —ztatu (loiztatu, odoleztatu...)
salpicón, zipristin, zarta.
salpimentar, piper-gatzatu.
salpimienta, piper-gatz.
salpresar, gatzaldu.
salpullido, malda, negal, negel, txaramiñu.
salpullir, maldatu.
salsa, salda, kutsu. | *a la vinagreta*=ospin-salda.
salsera, saldontzi.
salsifi, terebuza, teebuza.
saltabardales, gazte-txoriburu.
saltador, jauzkari, triskari. | jauzkor.
saltamontes, txiritxa, txaiskur, otē, zauzkari.
saltar, jauzkatu, jauztu, jauzi, jaiki, ikotu, ijutu, zapart-egin.
saltarin, dantzari, jauzkari, jauzkalari, | jauzkor.
saltatriz, emakume *dantzari.*
salteador, bidebasle, bidelapur, sasi-ooin, mausari.
saltear, bidebatsi, bidelapurtu. | asaldatu.
salterio, eresitsa.
saltero, basati.
salto, jauzka, jauzi, ati, triska, akika, ijutika, ukoti, ankar, zapartada. | *bote de la pelota*=pilotaren jaiki. | *medida del salto*=oinbaru, orkarte. | *salto de agua*=uru, zurut.
saltón, jauzki, jauzkor.
salubre, osasuntsu.
salud, osasun. | *a tu salud!* =zuri topa!, zuri eskein!
saludable, osasuntsu, osasungai, sendakor. | onuratsu, gaizkakoi.
saludar, agur-egin. | ospatu.
saludo, agur. | *saludos de mi parte*=niketz esku-muñak, nik exi goraintziak.
salutación, agur, agurka. | *angélica*=Agur, Miren.
salutífero, sendakor.
salvación, gaizkatze, gaizkakunde, | *zeru*ratze, donokiratze, gaizka. | *para la salvación* = gaizkarako. | *camido de salvación*=gaizkabide.
salvado, zai, zagi, otaza, birin, eresirin.
salvador, gaizkale.
salvaguardia, zaitzale. | zaipide. [keri, oyeskeri.]
salvajada, basakeri, oyan-]
salvaje, basakar, basatar. | oil, oyes, basati, larre-gizon, oyantar, basazi, ezke.
salvajemente, basaki, oyeski
salvajeria, basakeri.
salvajez, basakartasun.
salvajismo, basatar-oiturak.
salvamento, igesleku, igestoki. | gaizkatze.
salvar, salbatu, gaizkatu. | donokiratu, *zeru*ratu.
salvavidas, igeriteko.
salve, agur. | *Dios te salve María*=agur, Miren.
salvia, sobia.

salvo, gaizke. | *en salvo*=azke. | *salvo ese*=ori ez; ori atera; ori landara, ori lekat, ori lekot.
salvoconducto, igaropide.
salladura, joŕaiketa.
sallar, joŕaitu.
sallete, joŕai.
sámago, on eztan zura.
samaritano, samaritaŕ.
sambenito, izen txaŕ, ospege.
San, Deun. | *San Sebastián*=Donosti.
sanador, sendagin: Jaungoikoa. | sendakoŕ.
sanamente, zindoro.
sanar, sendatu (sentotu, sontotu), osatu.
sanativo, sendakoŕ.
sanatorio, osategi.
sanción, lege. | lege-sendespen. | legauste-neke.
sancionar, legetu, legetsi.
sancochar, arin-egosi.
sándalo, urmenta, txipabelaŕ. [zaŕkeri.]
sandez, zorakeri, ergelkeri,]
sandía, anguŕi.
sandiar, anguŕidi.
sandio, zoro, ero, ergel.
sandunga, josta.
sandunguero, jostario.
sanear, ondu, osatu.
sanedrín, judaŕ buru-batzaŕ.
sanfrancia, buŕuka, liskaŕ.
sangrador, zain-ebakitzaile.
sangradura, zain-ebaiketa.
sangrar, zainebaki, zanebaki, odolustu, odolistu.
sangraza, odolguri.

sangre, odol, zangi. | *venosa y arterial*=odoltzaŕ ta odolbeŕi. | *a sangre y fuego*=odol ta gaŕez.
sangría, zainebaketa, zanebaketa.
sangrientamente, odoldariola. [odoltsu. | odolkoi.]
sangriento, odoljario. |]
sanguaza, odolguri.
sangüeño, odolezko.
sangüesa, masustragoŕi.
sanguífero, odoldun.
sanguificación, odoltze.
sanguificar, odoldu.
sanguijuela, zizain, izain, izai, ikain, uxaden, txintxamari, sintximari, antxa. [-belaŕ, odoluŕ.]
sanguinaria, odaŕ, odol-]
sanguinario, ankeŕ, ayeŕkoi, odolkoi.
sanguíneo, odolezko. | odoltsu, odoltzu, zantsu. | odozelako.
sanguino, odozelako, odoldun. [tasun.]
sanguinolencia, odoljario-]
sanguinolento, odoljario, odoltsu. [odolkoi.]
sanguinoso, odozelako. |]
sanguiñuelo, odolezko.
sanguis, odol deuna.
sanguisorba, gaitun.
sanguja, zizain.
sanidad, osasun, ostasun, osotasun. | csasunaro.
sanitario, osasunezko.
sano, oso, zindo. | osasundun, bizkoŕ.
sansón, indaŕdun okitua.
santamente, deungi.

santero, txauno-zai.
santiamén, betireki, oldaŕ.
santidad, deuntasun | *Vuestra Santidad sabe*=Doipuru oŕek bai-dakizu.
santificación, donekuntza.
santificante, deun-egikoŕ, donakoŕ.
santificar, deundu, donetu. | Jaunari opaldu. | donetsi. | *santificado sea*= donetsi bedi.
santiguar, burua gurutzatu.
santimonia, deuntasun.
santiscario, idoropen, ediren.
Santísimo, Doipuru deuna. | Ikuŕton Deuna.
santo, deun (done.)
santón, donizun, gezuŕton.
santoral, deun-izendegi.
santuario, saindutegi, txadon, txauno.
saña, sumin, sepa, eŕa.
sañosamente, eŕaki, suminki.
sañoso, sumin.
sañudamente, suminki.
sañudo, sumin, ayeŕkoŕ.
sápido, gozadun, kutsudun.
sapiencia, jakintz-idazti.
sapiente, jakītun.
sapo, apo, sapo, laŕapo, zaŕapo, lauko, sapitel, kunkun.
saponaria, zuribelaŕ.
saqueador, aŕapatzaīle, aŕpilāri. [īatu, napuŕtu.]
saquear, aŕapakatu, aŕpi-]
saqueo, aŕapaketa, ooinketa.
saquilada, zoŕokada, zakukada.
saquito, zoŕoto.
sarampión, elgoŕi (goŕi, goŕin, mingoŕi, napaŕeri goŕi), zuŕunpi, zuŕunpiño, paolo.
sarao, gau-josta.
sarcasmo, iŕi zuri.
sarcásticamente, iskirioka, iskirioz.
sarcástico, iskiriozko.
sarcia, zama, soŕta.
sarcófago, zupu, ilobi.
sarda, legatz-aingira.
sardesco, astako.
sardina, txardin, xardin.
sardinal, txardin-sare.
sardinero, txardin-saltzaīle.
sardio, iŕi-belaŕ.
sardo, iŕi-belaŕ.
sardónica, iŕi-belaŕ.
sargazo, sargatza.
sargentear, gudari-pilō--buru izan. [kari.]
sargento, eunburu-ordez-]
sarmentera, matsadaŕtegi.
sarmentoso, laidastu, lairatsu. [laida, laira, lai.]
sarmiento, matsadaŕ, ayen,]
sarna, azteri, malda, zaragaŕ, *ezkabi, ezkabe.*
sarnoso, aztun, zaragaŕdun, zaragaŕtsu, *ezkabi*zto, *ezkabi*tsu.
sarpullido, negal, negel, txaŕamiñu, malda.
sarpullir, negaldu, maldatu.
sarraceno, mairu, mairutaŕ.
sarracina, iskanbil, buŕuka, liskaŕ. | saŕaski.
sarria, lasto-sare.
sarrillo, iltzer dagoanaren zoŕonka.

sarro, tortika.
sarta, korda, saldo, sail, samalda.
sartal, korda.
sartén, sartagin (sartain, zartagin, zartai, sartagi), padera, pael, gredale.
sartenazo, zartaikada.
sastra, jostunaren emazte. | emakume joslari.
sastre, joslari, joskiĪe, josle, joskin, jostun. *sastre especial* = beralako joslaria.
sastrería, joskintza. | joskola, jostundegi.
Satanás, Satan, Lukipeŕ.
satánico, biguŕi, biuŕi, ezin gaiztoagoa.
satélite, izaŕbel. | uri-zai, amabi. jaŕaibera.
satinar, ingi labaindu.
sátira, eztenkada.
satíricamente, iskirioz.
satirizar, iŕi zuriak idatzi.
satisfacción, ordaintz, ordain. | askikuntza. | atsegin, laket, lasai, nasai, asetasun.
satisfacer, zoŕak ordaindu. | gogobete, asebete, askitu, atsegindu.
satisfacerse, istu, aspeŕtu, apendu, ayeŕtu.
satisfactorio, ordain, ordainbide, ordain-gai. | asekoŕ.
saturar, asebete, bete, gaindu.
sauce, sarats (sagats, saats, saratz, sats), zumalakaŕ, zarika, zumarika, zumalikaŕ.
sauceda, sarasti.
saucillo, odaŕ.
sauco, intxusa, txutxiko.
sauquillo, anduŕa, maus.
saurio, erube, eruge.
sauzal, saratseta, sagatseta.
savia, gozo, zumo, zuats, zorna, gun, muin, muña.
saxafrax, ostopegoŕi.
saxe, aŕizko.
saxifraga, ostopegoŕi.
saya, gona, ziŕikitun.
sayal, eun zakaŕ.
sayón, gizeraiĪe, urkatzaĪe. | izu, uzu, ayeŕ.
sazón, sasoe, aro, —te, —giro, jira, kira, muga. | *a la sazon*=orduan. | *en sazon* = mugonez. | umotasun. [mo, imo).]
sazonado, umao (umau, u-]
sazonar, gatzatu, umatu, umotu, girotu, narotu, ondu, eldu.
sebe, zutoesi.
sebillo, bilgoŕ biguin.
sebo, sebo, sego, bilgoŕ (milgoŕ, bilkoŕ.)
seboso, bilgoŕtsu.
seca, legoŕte, leoŕte, idoŕte.
secadero, legoŕtaŕ. | idoŕgi.
secamente, muŕizki, lazki. | oyeski. [idoŕ.]
secano, legortaŕ. | legoŕ,]
secante, ezeingai.
secar, ezeindu, *txukatu, txikatu,* legoŕtu.
secarse, legoŕtu, leoŕtu, agoŕtu, igaŕtu, iñaŕtu, idoŕtu, malgoŕtu.
sección, ebakidura, zati-

dura. | zati. | saldo, sail, pilka, moltzoka.
seco, legoŕ, elgoŕ, leoŕ, leyoŕ, idoŕ, igaŕ, iñaŕ, malgoŕ. | agoŕ. | zainaŕ.
secreta, azteŕketa ixilla. | otoi ixilla. | iroldegi. [giz.]
secretamente, ixilik, estal-]
secretar, eze-egin.
secretaría, idazkintza. | idazkola.
secretario, idazlari, idazkari.
secretear, ixilpe itz-egin.
secreto, agape, aupe, izpe, ixilpe, ixilkai. | ixileko, ixilikako, eskutuki. | ixil, ixiltzale.
secta, jaŕaigo, bilgo.
sectario, jaŕaitun.
secuaz, jaŕaile, jaŕaikitzale, jaŕaitun, —aŕ. | *los secuaces de Mahoma*= maomaŕak.
secuela, ondore, atze.
secuencia, jaŕaiki.
secular, eŕi-gizon, ez jaupari. | jauparíez lekaidea. | eunurtekoa.
secundar, jaŕaikatu.
secundario, ez ain beaŕa, txikeŕ.
secundinas, auŕlagun, uŕ--zoŕo, selaun, umeuntzi, umeondoko, kaen, kain, karen.
sed, egaŕi. | *tener sed*= egaŕi izan. | *tengo sed*= egaŕi naiz. | egaŕite.
seda, zikirio, ziriko, ziriku.
sedal, saga, zurda, txira.
sedar, baratu, otzandu, arindu.
sede, egoitzuri. | goteŕki. | *sede plena* = gotzaidun. | *vacante*=gotzaigabeko.
sedentario, jaŕirik dagoen.
sedeña, amulu.
sedeño, zikiriozko.
sedería, zikiŕio-saloki.
sedero, zikiriozko. [maldi.]
sedición, biuŕitza, suber-]
sedicioso, biuŕi-eragile, subermari.
sediento, egaŕi dana, edagale, egaŕbera, egaŕti.
sedimentar, eralki, lauspeatu.
sedimento, eralkin.
seducción, liłurakeri, liłura.
seducir, liłuratu, liluratu, zorarazi.
seductivo, zorarazle.
seductor, liłuratzale, zoratzałe.
segadera, sega, itari, igitai.
segador, segari, igitari, itari, paile, epaile, ogi-ebakitzałe.
segar, segatu, igitaitu, (itaitu, egitatu, igidandu), ogi-epaitu, uztatu. | *segar las espigas*=itzundu.
seglar, eŕi-gizon, eŕitaŕ.
seglarmente, eŕi - gizonen arauz.
segmento, zati, ebakin.
segregación, berezte.
segregar, berezitu. | irol--egin.
seguida, jaŕaiki. | *en seguida*=bereala, saŕi, auŕki, laisteŕ. | *en seguidita*= auŕkito. [zengai.]
seguidero, zuzenbide, zu-]

seguido, jaŕaiki, eten-gabe.
seguidor, jaŕaile, jaŕaitun, jaŕaikitzaīe.
seguimiento, jaŕai, jaŕaibide. | *en su seguimiento* =berari jaŕai.
seguir, jaŕaitu, jaŕaiki, jaŕaigi, jaŕeiki, jaŕain, uxetu.
según, arauz, jaŕai, eraz. | *según S. Mateo*=Matai Deuna-arauz. | bezala, letz, lez. | *según vimos*= ikusi genduen lez. | —z: *según mi creencia*=nere uste*z*. | *según mi opinión* =nere aburu*z*. | *según mi criterio*=nere iritzi*z*.
segundar, bigaŕen izan.
segundero, bigaŕen uzta.
segundo, bigaŕen. | iroirenki, iroreiki, oldaŕ.
segundón, bigaŕen seme.
segur, aizkora aundi.
seguramente, eiki, eskieŕki, eskueŕki.
seguridad, eskieŕtasun, baitintasun.
seguro, ziuŕ, baitin. | geŕtu. | eskieŕ, eskueŕ.
seis, sei.
seisavo, seiren.
seiscientos, seireun.
seise, sein abeslari.
selección, berezte.
selecto, berezi, autu, bikain, bana-banako.
selenita, iīargiko biztanle.
selenitoso, igeltsudun.
selenografía, iīargi-elesti.
selenógrafo, iīargi-elestilari.
selva, oyan, baso.
selvático, oyandaŕ, basataŕ. | basustulenka.
selvoso, oyaneko, basoko.
sellar, seīatu, siīatu, ikuŕaztu. | itxi, estali.
sello, siīu, zigilu, ikuŕatz.
semáforo, uŕutargikin.
semana, aste.
semanal, asteroko. | asteko. | *paga semanal*=astari, zoŕtzieŕi, aste-sari.
semanalmente, astero.
semanario, asteroko.
semanero, astekari.
semblante, betaŕte, iztaŕte, aŕpegi, musu. | iduri, antz.
semblanza, biztelesti, biztedesti, bizizpeŕ.
sembladera, ereikin.
sembradio, aloŕ.
sembrador, ereile, ereintzale, ereinlari.
sembradora (máquina), [ereikin.]
sembradura, ereite.
sembrar, erein, ereiki, azi. | benatu, zabaldu.
semeja, iduri, antz. | atz, aztaŕ.
semejante, ide, ideko, ite, iduri, uduri, antzeko.
semejantemente, antzera, bezela, eraz, legez, lez.
semejanza, antz, zantzu, iduri, uduri. [antz-izan.]
semejar, iduritu, antzuritu.]
semen, azi, soŕtazi. | *del ganado*=salto.
semental, gurasoko.
sementar, erein.
sementera, ereite. | aloŕ. | ereigiro, azaro.
sementero, azi-zoŕo.
sementino, aziaren.

semestral, seīlabeteroko.
semestralmente, seīlabetero.
semestre, seīlabete, seil. | *renta del semestre*=seīlari.
semi, erdi, —zka.
semicírculo, biribil-erdi.
semidifunto, erdi īla.
semidios, jainkotxu.
semihombre, ez azi.
semilla, azi, azki, bii, muin, min.
semillero, azitoki, azitegi, mintegi, muintegi, muntegi, mindeitze.
seminario, mintegi. | aztetxe. | jaupalgaitegi, iraztetxe, jauparitegi.
seminarista, jaupalgai.
seminífero. azidun.
semipedal, beslaurden.
semipleno, erdibete.
semita, sendaŕ, semataŕ.
semitrasparente, gaŕdentsu
semivivo, erdil, erdibizi.
sempiternamente, aldi oro, beti. [gabe.]
sempiterno, betiko, muga-]
sen, pitusgaŕi.
sena, pitusgaŕi.
Senado, Goi-Latetxe, legaŕ. [gaŕkide.]
senador, goi-latetxetiaŕ, le-]
senario, seiko.
senatorio, goi-latetxeko.
sencillamente, zinki.
sencillez, bakuntasun, sintasun.
sencillo, bakun, ekaŕ. | *to-les*gabe, zinti, zintzo. | *zingle*.
senda, zidoŕ (bidatxioŕ, bidetxigoŕ, zigoŕ-bide, txioŕ), zirko, bideska, inda.
senderar, bidatxioŕ-egin.
sendero, bidaska, bidexe, zidoŕ, bidatxioŕ, bidetxigoŕ, zigoŕ-bide. [banaka.]
sendos, bakoitzak berea,]
séneca, jakitun okitua.
senectud, zaŕtzaro, aso, asau.
senescal, bakaltxezai. | aundiburu.
senil, zaŕaren, zaŕtzaroko.
seno, une (utsune, usgune.) | kolko. | altzo, galtzaŕ, magal. | biguŕtza, bigaŕi. | *Seno de Abrahám*=eŕkaboki.
sensación, gogaŕpen, oaŕpen. | itzautzi, zaŕast, zaŕastada. [zuŕtza.]
sensatez, sentzu, zentzu,]
sensato, zentzudun, zintzo, oaŕtun, burudun, zuŕ (zuuŕ, zuguŕ.)
sensibilidad, oaŕmen, konorte, korde, *kontu*. | beratasun (minberatasun...)
sensible, oaŕkoŕ. | bera (ozpera, minbera...), minkun. | ikugai, ukigai. | tamalgaŕi, mingaŕi.
sensiblemente, oaŕtuz. | miñ z.
sensiblería, minkunkeri.
sensitivo, oaŕmendun, sentzumendun. | gorputzeko.
sensual, gorputzale. | lizuntzale.
sensualidad, gorputzalekeri, lizuntzalekeri, gorpuz-

keri. [keri.]
sensualismo, gorputzale-]
sensualmente, gorputzale--arauz.
sentadero, esertoki, jaŕtoki.
sentado, men, ben, benetako, zintzo.
sentar, jaŕi, ezaŕi. | eseri, jaŕi. | *le sienta bien*=edeŕki dagokio.
sentencia, epai, epaitz, erabaki. | esari. | *Del Espiritu Santo*=Goteunarengandiko esaria.
sentenciado, epaipe.
sentenciar, epaitu, epaikatu, erabaki. | —arakotu.
sentencioso, esaridun, mamitsu.
sentido, men (sentsumen, oaŕmen...). | konorte, *kolobru*, korde, *kontu*, sen. | *perder el sentido*=konortegabetu, kordegabetu, konkoŕtu. | *sentido común*=gogamen. | ikuŕ. | *tiene dos sentidos*=bi ikuŕ diṫu. | mindun. | *organo de un sentido cualquiera*=oaŕkin, —kin (ikuskin, entzukin...). | *buen sentido*=txestu.
sentimental, biotz-ukitzen duena. | minkunkerizko.
sentimentalismo, minkunkeri.
sentimiento, min, biozkada, loŕ, gaŕbai, uŕiki. | *profundo*=tamal, | *con mucho sentimiento*=agitz tamal.
sentina, sastegi, usteltegi.
sentir, iritzi, eritzi.
sentir, —izan (egaŕi, gose, bero, otz-izan...) | *sentir dolor fisico*=min-izan. | *sentir dolor moral*=gaŕbai-izan. | *sentirse con poder*=indaŕ-izan. | *sentir aflicción*=loŕ-izan. | *sentir deseos*=gale, gogo edo gura-izan. | *sentir necesidad*=beaŕ-izan. | *tengo necesidad de ir*=joan beaŕ-naiz. | oaŕtu, igaŕi, agi-izan. | *sin sentir me sacaron la muela*=igaŕi gabe agiña atera zidaten. [igidura.]
seña, ikuŕ. | keñu, ayeru,]
señal, ikuŕ, ageŕkun, oaŕkun, zegun, ezaupide, ezaugai. | aztaŕna, atz.
señaladamente, batez ere.
señalado, ospetsu, aipatu.
señalar, ikuŕtzatu. | epetu, aldia berezi, beretsi.
señero, bakaŕ.
señor, jaun. | jabe.
señora, andere. | jabe.
señorear, jaundu, jabetu. | garaitu.
señoria, jaun ori. | *quiere S. S.?*=nai al du jaun oŕek?
señorilmente, jaun-arauz.
señorío, jauntz, jabetz, jaureŕi.
señorita, andere, etxeko--alaba. | *oiga, V., señorita*=aizu, anderetxu.
señorito, jaun, etxekoseme.
señorzuelo, jaunskila.
señuelo, txataŕ.

seo, goteŕtxaun.
seor, jauṇ.
sepacuantos, astiñaldi, astinketa.
separación, berezte.
separadamente, bereziki.
separar, banatu, banaztu, bazteŕtu, berezi, bereiztu, banandu, aldendu, albendu.
separatismo, batzauste, banantzaletasun.
separatista, —ausle (batz-ausle, eŕi - ausle, lateŕi--ausle...), zatitzaīle.
sepelio, iīleta, eoŕzketa, iīleoŕtze, luŕperaldi.
sepia, txoko, txautxau.
septenario, saspiuŕen, zazpiuŕun.
septenio, saspi urte.
septeno, saspigaŕen.
septentrión, ipaŕalde. | artzaya makoarekin,
septentrional, ipaŕaldeko.
septeto, saspikaŕ.
séptico, ustelkoŕ.
septiembre, iraiīa, agoŕa, buruiīa, garoiīa.
sėptima, saspi-une.
séptimo, saspigaŕen.
septingentésimo, saspireungaŕen.
septisílabo, saspizkidun.
septuagenario, irurogei ta amaŕki. [karo.]
septuagésima, saspiamaŕ-]
septuagésimo, irurogeitamaŕgaŕen.
septuplicar, saspikondetu.
séptuplo, saspikonde.
sepulcral, iīobiko.
sepulcro, aŕiīobi, iīobi, eoŕztoki, zupu.
sepultar, luŕaldu, leoŕtzitu (eoŕtzi, ooŕtzi, otzi, oŕtzitu, iduzki), luŕpetu, obiratu, beatu.)
sepultura, oŕtzulo, eoŕztoki, iīobi, obirune, ogirune. | *eclesiástica* = txadon--luŕ,
sepulturero, zulogiīe, eoŕtzale.
sequedad, legoŕtasun, igoŕtasun.
sequedal, legoŕtaŕ.
sequeroso, legoŕtsu.
sequete, otondo gogoŕ.
sequia, legoŕte, leoŕte, agoŕte, idoŕte, igoŕte.
sequio, legoŕtaŕ.
séquito, laguntza, lagunak, jaŕaigo, ondorengo.
sequizo, legoŕbera.
ser, izan | izaki.
sera, saski.
seráficamente, abelge - arauz.
seráfico, serapindaŕ.
serafin, sudun, serapin.
seraje, saskiak.
serbal, otsalizaŕ, otsolizaŕ, udalatx.
serbo, otsalizaŕ.
serenar, garbitu. | *el tiempo*=ozkarbitu. | eralki. | baretu.
serenata, aueta, dobera, tobera, txalaparta. | gau--abesti.
sereno, ozkari, ateri. | gau--zai, gaukari.
sereno, ozkarbi | *estar se-*

rena la noche=izaŕ izan, ozkaŕbi egon.
seriamente, benaz, menaz, benazki, benetan.
sericicultura, zikirio-lan.
sérico, zikiriozko.
serie, zergada, moltzoka, erai, —eta (aŕieta, zubieta...).
seriedad, benetasun, buluŕtasun.
serio, ben, men. | buluŕ, mutiri.
sermón, izkintza. | ele, mintzo.
sermonario, izkintza-soŕta.
serna, aloŕ.
seroja, oŕbel, ostail, ostoil.
serón, bizkaŕ-oŕde, zaŕi.
serosidad, gerli.
seroso, gazuratsu, gazturatsu, gerlitsu.
serpear, karabilkatu.
serpentear, karabilkatu.
serpiente, suge, sugoŕ, sugetzaŕ, sugaŕasta, ersuge.
serpol, *txerpol*, *txarpot*, apio.
serpollar, aldaskatu.
serpollo, aldaska, altsuma.
serrallo, lizuntegi, lizunetxe.
serrano, kaŕaspio, [*gatu*.]
serrar, *zeŕatu*, *seŕatu*, *seserrín*, aŕauts, seŕauts, zeŕauts, segakin, zeŕazagi, zeŕazai.
serrucho, *zoŕote*.
servicial, jopuzale, naipeko.
servicio, joputz. | moŕoikintza, moŕointza, moŕontza. | *de vajilla*=mai-ontzi, jatontzi.
servidor, otsein, mirabe, jopu
servidumbre, uztaŕgetasun, uztaŕpe. | otseñak, seiak, mirabeak, jopuak. | zoŕ (bide-zoŕ, argi-zoŕ...)
servil, moŕoyaren, mirabearen. | *obra servil*=esku-lan.
servilismo, uztaŕpetasun.
servilleta, esku-zapi. | *doblar la servilleta*=il.
servilletero, eskuzapi-uztai.
servir, jopu-egin, joputu, moŕoe-egin, moroindu, mirabe - egin, mirabetu, otseindu, sei-izan.
sesenta, irurogei.
sesentavo, irurogeiren.
sesentón, irurogeiki.
sesera, garondo.
sesgadamente, zeaŕka.
sesgamente, zeaŕka.
sesgar, zeaŕkatu.
sesgo, zeaŕ. | buluŕ, mutiri.
sesión, batzaŕaldi. | *levantar la sesión* = batzaŕa bukatu.
seso, garun. | muin, buru-muin, un, gun. | zuŕtza.
sesqui, baterdi. | *sesquihora*=gabeuki beterdi.
sesquipedal, iru beserdi.
sestear, bazkalondoan lo-koloxka-egin.
sesudamente, zuŕki, benaz.
sesudo, zuŕ, ben, men.
seta, amonto, ondo, ziza, zuza, kutinto, kurinto, peŕetxiko, piŕitxiku.
setecientos, saspireun.
setenta, irurogei ta amar, saspiramaŕ.
setentavo, irurogeitamaŕen.

setentón, irurogeitamaŕki.
seto, esi, zezi, eskai, sapaŕ.
seudo, izun, orde.
seudónimo, izenorde.
severamente, zoŕozki, gogoŕki, lazki.
severidad, gogoŕtasun, zoŕoztasun, gaŕaztasun.
severo, zoŕotz, gogoŕ, latz, gaŕatz. | zeatz.
sevicia, ankeŕkeri, zoŕozkeri.
sexagenario, irurogeiki.
sexagésima, irurog ikaro.
sexagésimo, irurogeigaŕen.
sexcentésimo, seireungaŕen.
sexenio, sei urte.
sexma, seiren.
sexo, giza. | *sexo femenino* =giza eme. | —ki (emazteki, gizonki...)
sexta, eguerdi.
sexteto, seikaŕ, seikoitz.
sextilla, seiko.
sexto, seigaŕen.
sextuplicar, seitu.
séxtuplo, seikonde.
sexual, gizakiko.
sí, bai. | *el sí*=baikun. | bera. | *de por sí*=berez.
si, ba. | *si vá*=ba-doa. | ote, al, ea —n: *si vendrá?* = etoŕiko ote da?; *pregunta si vendrá o no* =galdetzen du *ea* etoŕiko dan ala ez.
sibarita, atsegintzale.
sibarítico, gorputzale.
sibil, luŕtzulo.
sibilante, txistugīle.
sic, olaxe.
sicario, besteren agindūzko gizeraīlea.
sicerino, txiŕipi, txiŕiskal.
sicofante, gezuŕti, atzipeti.
sicomoro, pikozoro, maspil.
sidéreo, izaŕezko, izaŕaren.
siderurgia, buŕni-lan.
sidra, sagaŕdo (sagaŕano, sagaŕno), buztiño.
sidrería, sagaŕdotegi, sagaŕdoki.
siega, igitaldi, igitaro.
siembra, ereintza. | azil, ereingiro.
siempre, beti, une oro, aldi oro. | *siempre que*=guztian. [biz.]
siempreviva, betibizi, beti-
sien, baldoki. [gaŕasta.]
sierpe, suge, ersuge, su-
sierra, zeŕa, sega. | mendaitz.
siervo, uztaŕpeko. | jopu. | *de Dios*=Jaungoiko-jopu. | *siervo de los siervos de Dios*=Urtzi-jopuen jopua.
siesta, eguerdi-ondo. | eguerdi-ondoko lo-koloxka. | biyago.
siete, zazpi, saspi.
sietenrama, saspi osto, zazpoŕa. [piki.]
sietemesino, zazpilko, zaz-
sieteñal, zazpi urtedun.
sífilis, pantzeri, zabaŕeri.
sifilítico, pantzeriaren. | pantzeri.
sifilografía, pantzerizti.
sigilar, ikuŕaztu. | ixilpetu.
sigilo, ikuŕatz, *zigilu*. | ixiltasun. | *sacramental* = ixildon. [talgiz.]
sigilosamente, ixilpe, es-

sigiloso, ixil, ixilti.
siglo, eunurte, eunte, eunki, mende. | gizaldi, biztaldi. | *en el siglo de Augusto*=Augusta'ren biztaldian; edo: Augusta'ren mendean. | gizaŕte. | *dejar el siglo* = gizaŕtea utzi.
signáculo, atz, ikuŕatz.
signar, ikuŕaztu. | izenpetu. | burua gurutzatu.
signatario, izenpelari.
signatura, atz, ikuŕatz, aztaŕ.
signifero, ikuŕaztun. [ikuŕ.]
significación, ikuŕpen. |
significado, ikuŕ, esanai, eŕanai.
significar, ikuŕtu. | *qué significa?* = zer dakuŕ? | adierazi.
significativo, ikuŕkoŕ.
signo, ikuŕ. [uŕengo.]
siguiente, daŕain, uŕeneko,]
sílaba, izkin.
silabar, izkindu.
silabario, izkindegi.
silabear, izkindu.
silabeo, izkinka.
silábico, izkiñaren.
silabo, biltz, batz, bilgo.
silba, txistueta.
silbar, txistu-jo, txistu (xistu)-egin. [lubita.]
silbato, txistu, uistu, txu-]
silbido, txistu, uistu.
silbo, txistu, uistu. | txirola, txulula, txilibitu.
silenciario, ixilti. | ixiltzai.
silenciero, ixiltzai.
silencio, ixil, ixiltasun, ixiIune. | *silencio!*=ixo! ixiIik!. [eskutuki.]
silenciosamente, ixilik, |
silencioso, ixil, mutin, uzkuŕ.
silicea, mugeŕ.
siliceo, mugeŕ.
silicua, leka.
silueta, antz iIuna. [meta.]
silva, moltzo, soŕta, piIo,]
silvático, basataŕ. [basaka.]
silvestre, ezi ez, lantzaka,]
silvoso, oyantsu.
silla, alki, aulki. | *sel.*
sillar, aŕlandu. | *zal*toki.
silleria, alkitegi. | alkitza. | alkigintza. | aŕlandu.
sillero, silla-egiIe, alkigin.
sima, leiz, leize, pikaŕ.
símbolo, ikuŕkun, ikuŕkoŕ.
simetria, neuŕkera.
simétrico, neuŕkide.
*simico, tximino*aren.
simiente, azi, min. | soŕtazi.
simil, antzeko, ide. | iduriki.
similar, iduri, antzuri, antzeko.
similitud, iduritasun.
similitudinario, iduri, antzeko.
similor, uŕantz.
simio, tximino, zimino.
simonía, simonkeri.
simoniacamente, simonkeriz.
simpatía, naikari.
simpático, begiko, belatz, lagungin, maitati, maitagaŕi, atsegin, atsegingaŕi.
simpatizar, gogoko-izan.
simple, uts, bakun, ekaŕ. | *cuerpo simple*=lengai. |

tolesge. | aldero, kaskasoil, ezteuz, kelon, kaskuts, ergel.
simplemente, uski, soilki, bakaŕik, ekaŕik.
simpleza, zozokeri, ergelkeri. | oyeskeri, zakaŕkeri.
simplicidad, bakuntasun, ekaŕtasun. [aztu.]
simplificar, bakundu, eŕ-]
simplista, ekaŕlari.
simulación, iduripen, ez egin. [gudantz.]
simulacro, iduri, antz. |]
simuladamente, iduriz.
simular, iduri-egin, itxuratu, ezegiñez egin, aizundu. [batean.]
simultaneamente, baten,]
simultanear, bi gauz baten ikasi.
simultáneo, aldi batezko.
simún, arabaize.
sin, gabe, —gabeko: *sin interrupción de continuidad* = etengabeko. | —ezik: *sin saberlo* = jakinezik.
sinagoga, judaŕen txadon, baldarna, judaŕen baldarna, batzaŕtoki, batzaŕtegi.
sinceramente, zinki, ziñez.
sincerarse, agarbitu, egiñak garbitu, burua zuritu.
sinceridad, bakuntasun, tolesgetasun, egitasun, zintasun, zintzotasun.
sincero, egiti, tolesgabe, bakun, zlñezko, zintzo, biotsu.
síncopa, izkin-kentze.
sincopar, izkin-kendu.
síncope, izkin-kentze. | kordegabetze.
sincrónico, aldi bateko.
sindéresis, gogamen.
sínfito, zolda, zolda-belaŕ.
singlar, apulian.
singlé, bakun. [berezi.]
singular, bakaŕ. | bakan,]
singularidad, berezitasun.
singularizar, berezitu, bakaŕtu. [bereziz, batez.]
singularmente, bakaŕik,]
singulto, zinkuri.
siniestra, ezkeŕ, eskeŕ.
siniestramente, okeŕez, gaiztoz.
siniestro, ezkeŕ-aldeko. | okeŕ, gaizto. | zoritxaŕ, txaŕ, kalte.
sino, aduŕ, astru, izaŕ, lain. | baño, baizik. | *no este sino ese* = ez au, ori baizik.
si no, bestelaz. | ezpa—: *si no tienes* = ezpa-duzu.
sinodal, batzaŕeko.
sínodo, doibatz-batzaŕ.
sinónimo, izenide.
sinople, oŕlegi.
sinopsis, labuŕki.
sinóptico, labuŕkitua.
sinrazón, bidegabekeri.
sinsabor, gozage. | naigabe.
sintaxis, erazpide, jospide.
síntesis, bapide.
sintéticamente, batuz.
sintético, bildu.
sintetizar, orobatu, bildu.
síntoma, ageŕkari. | min.
sinuosidad, okeŕune.
sinuoso, okeŕtsu.
siquiera, bedere, bederik, berarik, beñik-bein, be-

ñepein, beintzat, ezpere. | *siquiera por vergüenza*=lotsezere, lotsa-arén.
sirena, ontzi-txistu bizia.
sirga, zirga, txirga, sere.
sirgar, zirgatu.
sirguero, kardin, kardintxa.
sirle, arkin, ardi-baba, arkorotz, *ziri.*
sirria, ziri, arkin.
sirte, ondar-meta. [jopu.]
sirvienta, mirabe, neskato,]
sirviente, morroe, morroin, mutil, ogipeko, otsein, jopu.
sisa, imurtxikada. | ziizka.
sisar, ziizkatu, imurtxi, atximur.
sisero, ziizkari. [karazko.]
sismico, lurikararen, luri-]
sismógrafo, lurikaratz.
sismología, ludikarizti.
sistema, arauketa, eraketa.
sistemáticamente, arauketa-jarai.
sistematizar, arauztu.
sitial, jaun-alki, goi-aulki.
sitiar, ertsitu, ertsi, *inguratu.*
sitio, leku, toki, une. | *en algún sitio*=non edo an. | erstura.
sito, ezari, jari, ipiñi.
situación, ezarkera, egokera.
situar, jari, ipiñi, ezari.
so, —pe. | so! [di, gorpil.]
soasado, erdi-ere, ere an-]
soasar, erdi-ere.
sobaco, besape, bezazpi, galtzarbe, kaltzarpe.
sobajar, bezatu.
sobaquera, galtzarbegi, kaltzarpegi.
sobaquina, besape (galtzarbe)-kirets.
sobar, bezatu, igordi, maspildu, eskukatu.
sobarba, zera.
sobarbada, akar gogor.
sobarcar, besapetu.
soberanamente, gainki, aundiki. [-izan.]
soberanear, jaundu, bakal-]
soberanía, gorentasun, gaintasun. | bakalduntza.
soberano, bakaldun. | goitiko, goiko, goren.
soberbia, arokeri, aundikeri, burgoikeri, kuzkurut.
soberbiamente, arokeriz. | aro-aro. [goi, mukeť.]
soberbio, aro, burgoi, ur-]
soberbiosamente, arokeriz.
soberbioso, aro, antuts, aroputz. [itzea.]
sobina, zurezko iltze edo]
sobornar, zerbait emanez norbait irabazi edo erakari, busti.
soborno, busti.
sobra, gei, geyegi, laregi. | *de sobra*=gañez: *no tenemos tiempo de sobra*=aztirik eztegu gañez. | geikeri. | —kin (jakin, edakin, ondakin...)
sobradamente, geyegi, laregi.
sobrado, eskugeiko. | sapai.
sobrante, gei-dana, gainkin, gañeko, gañeski, atzerako, —kin (ondakin...)
sobrar, geitu, gaindu, gañetsi, enparatu, goititu, ge-

iegi izan, laŕegi izan.
sobre, idazki-azal. | azal, azalkī.
sobre, gañean, gain. | beŕi. *sobre ese asunto*=gai oŕen beŕi. | —z, —taz: *sobre esto*=onetaz.
sobreabundar, oso ugari-izan.
sobrealiento, asnas neke.
sobrealimento, asebete.
sobrecama, oazal, oelaŕu, oestalki, goatzestalki.
sobrecarga, zamaz-gain. | nekez-gain.
sobrecargar, laŕegi zamatu.
sobrecarta, idazkazal.
sobreceja, betondo.
sobrecejo, beltzuri.
sobrecoger, ezustez aŕtu.
sobrecogerse, zortatu, zurtu. | *de espanto*=ikaratu.
sobrecomida, mai-azken. | jatondo, jatoste.
sobredicho, len aipatutako.
sobredorar, uŕeztatu.
sobreentenderse, aditu.
sobrefaz, azal, azalki.
sobrehumano, gizonalezineko. [orde.]
sobrellave, kakorde, giltz-]
sobrellevar, eroan, jasan, jaso, jasi. [txit.]
sobremanera, agitz, oso,]
sobremesa, mai-gañeko. | janondo, jatoste.
sobrenadar, ur-gain egon.
sobrenatural, goitiko, algañeko. [-gain.]
sobrenaturalmente, alez-]
sobrenombre, izengain, izengoiti, goizen, ezizen.
sobrentender, igaŕi, igeŕi, aditu.
sobrepaga, sarigain.
sobreparto, auŕegitondo, erditondo, sabelondo.
sobrepelliz, eliz-atoŕ, txaramel.
sobreponer, ezaŕi, gañeratu, gaindu, gainkatu, gainzkatu. | burgoitu.
sobreprecio, saneuŕi-gain.
sobrepujar, galendu, garaitu, nabaŕmendu.
sobrerropa, zagon.
sobresaliente, nabaŕmen, oroz-gain, galen, geyen, goen, ongien.
sobresalir, nabaŕmendu, galendu, gainditu.
sobresaltar, ezustez eldu. | izu-ikaratu. [-labori.]
sobresalto, lazkura, izu-]
sobrescribir, idazkun-ezaŕi.
sobrescrito, idazki-azalan idatzia.
sobreseer, asmo-lagatu, jaŕaigetu.
sobresembrar, beŕiz erein.
sobrestante, lanari-zai, mutil-nagusi. [tate.]
sobresueldo, eskusari, kus-]
sobretarde, ilunabaŕ.
sobretodo, zagon, briña, ezko, zira. [gertatu.]
sobrevenir, jazo, jaŕaitu,]
sobreverterse, gaindixuri, ixurikatu.
sobrevidriera, loro-sare.
sobrevienta, aize-bolada.
sobrevivir, gero bizi, zaŕagotu. [januŕi.]
sobriedad, neuŕi, janeuŕi,]

sobrino, iīoba (lioba, loba iloa, birloba.)
sobrio, zuŕ, neuŕidun, janeuŕi, januŕi, melenge, milinga, aŕon, jangaŕtzu.
socaire, aizalpe, aizalbe.
socaliñar, atzipez atera-eraazo. [*aitzakipe.*]
socapa, azalpe, iduripe,]
socapiscol, txaunereslorde.
socarrar, gañeŕe, sugaŕaztu.
socarrena, utsune, zulo, une. [tzuŕ, isekari.]
socarrón, malmutz, mal-]
socarroneria, trebekeri, malmuzkeri, maltzuŕkeri, iseka.
socavar, zulapetu.
socavón, luŕpe, zulape.
sociabilidad, lagunkoitasun.
sociable, lagunkoi.
social, gizaŕteko, lagunaŕteko.
sociedad, gizaŕte, lagunaŕte. | bazkun, lagundi, lagungo, lagun-batz, aro, arau. | *de comercio*=baltzu.
socio, —kide (bazkide, lankide...)
socolor, azalpe, iduripe, aitzakipe. [du, lagundu.]
socorrer, uŕgazi, sorosi, el-]
socorro, sorospide, sorospen, sorosi, soroski, soroskunde, lagúntza, elpide. | *cuarto de socorro*= zauri-etxe. | oŕni.
sochantre, txaunereslorde.
sodomia, sodonkeri.
soez, zikotz, likits, zikintsu, uŕde.
sofaldar, gonak goratu edo goititu.
soflama, gaŕ.
sofocación, itotze, soŕka.
sofocante (calor), sapero, sapa, sargoi, sargori.
sofocar, itotu. | soŕkatu, tupitu.
sofocarse, berotu, beroegitu. [ito-aldi.]
sofoco, itobeaŕ, itotasun,]
sofocón, naigabe laŕi, sooŕka, soŕka. [loki.]
soga, soka, goroiki, lokaŕi,]
soguero, sokiīe, lokiīe.
soguilla, txirikorda, moto.
sojuzgar, azpirakatu, menperatu.
sol, eguzki, (iguzki, iruzki, eki.) | *estar al sol*=eguzkitan egon. | *sol de justicia*=eguzki-*galda.*
solacear, jostatu, alaitu, jolastu.
soladura, zoladura.
solamente, bakaŕik, soiīik. | *no solamente*=ez eze.
solana, eguzki-begi, egutera, ekera.
solano, ego-aize, ego.
solapa, aitzin, papaŕ. | atzipe.
solapadamente, estalgiz.
solapado, malmutz.
solapar, aitzin-egin. | asmoa eskutatu.
solapo, utsune.
solar, etxaleku, luŕun, orube, orue, orobe. | oñetxe, soŕtetxe. | eguzkiaren. | *año solar*= eguzki-urtebete. | *zolatu,* zolabeŕitu.

solariego, oñetxeko, soŕtetxeko, orubetaŕ, purubetaŕ.
solaz, pozkari, poz, alai, atsegin, *olgura,* jolas.
solazar, alaitu, jostatu, jolastu.
solazo, sapero.
solazoso, pozkari.
soldada, lantsari, egunari... | gudari-egunari.
soldadero, egunaridun.
soldadesca, gudari-talde. | *a la soldadesca*=gudarien arauz.
soldado, gudari, gudamutil.
soldar, galdatu, erantsi, isatsi.
soleado, eguzkiztatu, iguzkiztatu, eguzki-begi, iruzkipei.
soledad, bakaŕtasun. | bakaŕtegi. | bakaŕ-min, bakaŕtaldi.
soledoso, bakaŕti.
solejar, eguzki-begi.
solemne, urteroko. | ospatsu, aundi, nagusi. | *misa solemne*=jaupa nagusi.
solemnidad, ospe. | jaiburu, jai, jaikun.
solemnizar, jaitu, jayaldu.
soler, oi-izan, oitu.
solera, azpi-aŕi, zabaltza, zibi. [sun.]
solercia, gaitasun, trebeta-]
soleria, laŕutza, naŕutza.
solerte, malmutz, erpizi, bizi. [bizi, bizi.]
solevantado, urguri, zain-]
solevantar, beitik goratu.
solfa, eres-irakuŕtza, esirakuŕtza.
solfatara, ugastegi.
solfear, esirakuŕi.
solfista, esirakuŕle.
solicitación, zagita, erakaŕpen.
solicitante, zagitatzaïle.
solicitar, zagitatu, eyatu.
solicito, aiduru, leyatsu, leyati.
solicitud, lei, leyatasun, aŕdura, eŕetasun.
sólidamente, sendo, sendaro.
solidar, sendotu, sendaldu.
solidaridad, elkaŕtasun.
solidez, sendasun, sendotasun, eskontasun.
solidificar, gogoŕtu, eskondu, gatzatu.
sólido, sendo. | eskon.
soliloquiar, bakaŕik itz-egin.
soliloquio, buritz.
solio, jaun-alki.
solipedo, azkazal eskondun.
solista, bakaŕlari.
solitaria, zizari nagusi, zizari aundi.
solitariamente, bakaŕik.
solitario, lagunge. bakaŕ. | bakaŕti, bakaŕtzale. | lekauti.
sólito, oitua.
soliviadura, jaso, jaiki.
soliviantar, aztoratu.
soliviar, beitik gora jasotzeko laundu.
soliviarse, erdi jaiki.
solo, bakaŕ. | *de música*=espakaŕ, bakaŕ. | *venir solo*=bakaŕik etoŕi. | lagunge.

solomillo, azpizun (azpizuin, azpizin, azpin, azpintxu), soinki, uŕdaŕain, txizkoŕ.
solomo, uŕdaŕain, uŕdai-azpiko, bizkaŕki.
solsticio, ekain, ekaña. | —buru: *de verano*=udaburu. | *de invierno*=neguburu. | *de invierno y verano*=udaneguburu.
soltar, azkatu, lazkatu, lazatu, arindu (lajatu, lagatu, lasatu, lasaitu, largatu, lexatu, lixatu), jaregi, kolokatu, lokatu.
soltarse, trebetu, zaldu, zebatu.
solteria, ezkongetasun.
soltero, ezkonge. | ezkongai, neabe (nerabe, neŕabe), zaŕko.
solterón, mutiltzaŕ, mutxurdin, zaŕko.
solterona, neskazaŕ, mutxurdin, zaŕko.
soltura, lasaitasun, nasaitasun, trebetasun, ganora, ganontz.
soluble, lazakoŕ.
solución, lazapen, azkatze, erabakitze. | ordain, sari. | *de continuidad*=utsune, usgune, uskune, eten, jaŕaige.
solutivo, lazakoŕ.
solventar, zoŕak garbitu.
sollamar, gaŕeztu, gañeŕe.
sollo, zoilu, polaio.
sollozando, zipar, zinkurika.
sollozar, zinkurinatu.
sollozo, zinkuri, zinkulin, zotin.
soma, irin onideki..
somanta, astiñaldi, eo-aldi, jokaldi.
somatén, orda.
sombra, itzal, geriz (gerizi, keriz). | *mala*=itzalkeri. | *ni por sombra*=iñolaz ere. | *poner a la sombra*=espetxaldu. [-kerizpe.]
sombrajo, adaŕ edo abaŕ-]
sombrear, itzaldu, geriztu.
sombrerería, zapeltegi.
sombrero, ginbal, *txapel, zapel,* longain. | *de copa*=kapel-luze.
sombría, eguzki-gibel, itzalgune. [tako.]
sombrilla, eguzkitako, eki-]
sombrío, itzaltsu, goibel, ozpel.
somero, me, gain-gain.
someter, menpetu, azpiratu. | *someterse*=malgutu.
somnífero, lo-erazle.
somnolencia, logale, logura, logose, lo-asma.
somonte (de), basakaŕ, zakaŕ, oyes.
somorgujador, urpelari.
somorgujar, urpe-ibili, ugaldu. [pe-ibili.]
sormormujar, ugaldu, ur-]
somormujo, txilinpoŕta.
sompesar, asta-jaso.
son, eres, ots. | izpeŕ. | era. | *a este son*=era ontan.
sonable, otsen, eretsu.
sonada, eresti.
sonadera, zintz. [tzapi.]
sonadero, zintzaiki, suŕ-]

sonado, ospetsu. [txeŕi.]
sonajero, txintxiŕin, txin-]
sonámbulo, lotan jaikitzen dana.
sonar, eres-egin, ots-egin. | jo. | zintz-egin, zintzatu, mukatu. | itza izan.
sonata, eresti.
sonatina, eresti eŕaz.
sonda, aztaberun, *kala*berun, *kala,* zingo. | zīlaŕ-oŕatz.
sondaleza, aztaberun.
sondar, aztaberundu, ondajo, aztatu. [ondajo, aztatu.]
sondear, aztaberundu,]
sondeo, aztapen. [laudun.]
soneto, amalauko, ama-]
sonido, eres ots, dunbots. | zuzmuŕ.
sonochada, gaulen.
sonoramente, otsengi, (o-zengi, ozenki).
sonoridad, zolitasun.
sonoro, eretsu. | otsen, o-zen, zoli.
sonoroso, eretsu, zoli.
sonreir, iŕikatu, iŕi-muŕikatu.
sonriente, paŕekoi, iŕikoi.
sonrisa, paresamuŕ, paŕeziŕi, iŕi-baŕe, iŕi-abaŕ, iŕikaitz, iŕiīto, ozkiŕi, paŕiŕi, paŕuŕi, paŕaziŕi.
sonrodarse, guŕpil-nastu.
sonrojar, lotsarazi, aŕpegi-goŕitu.
sonrojarse, lotsatu, lotsa-izan, aŕpegi-goŕitu.
sonrojo, lots, lotsagizun, bekara. [goŕi.]
sonrosado, goŕizuri, zuri-]
sonrosar, goŕizuritu.
sonsacar, idaroki.
sonsonete, lelo, kalaka.
soñador, amesti. [tu.]
soñar, amets-egin, ames-]
soñarrera, lo-zoŕo. | logale.
soñera, logale. [loasma.]
soñolencia, logale, logura,]
sopa, zopa, zuku.
sopalancar, eskogaztu.
sopapo, mutuŕeko, zaplada, zartada, zaŕtako.
sopear, oinpetu.
sopera, zukontzi.
sopero (plato), azpil sakon.
sopesar, azta-jaso.
sopetón, ukabilka. | *de*= ezustez, itsumustuan, bat-batez.
sopladero, aize-bide.
soplamocos, suduŕetako.
soplar, aizetu, butz-egin, putz-egin, irauntsi, paŕatu, ufatu.
soplo, ao-aize, butz, putz, ufako, ufa. | oldaŕ.
soplón, iskin.
soponcio, aldi gaizto.
sopor, lokuma, losun. [azle]
soporífero, lo-erazle, lo-]
soportable, eramaŕkoŕ, jasankoŕ.
*soportal, kaŕera*pe, ateŕpe.
soportar, eroan, j san, jaso, iraun, bururatu, burutu.
soporte, irozkai, zuŕkaitz, asto.
soprano, abesuŕen, abeskoren. | abesuŕendun, abeskorendun. | zikiro.
sor, aizpa. | *sor María*= Miren aizpa.

sorber, zuŕut-egin, uŕupa--egin, zuŕupatu, puŕust--egin. | irentsi.
sorbete, izozki.
sorbo, zuŕup (zuŕut, zuŕust, uŕup, puŕust), itziki, tantako.
sorda, olagoŕ.
sordera, soŕtasun, goŕtasun, soŕeri, goŕeri, sogoŕeri, sooŕeri. | goŕaize.
sórdidamente, zikinki, zekenki. [kentasun.]
sordidez, zikintasun, ze-]
sórdido, zikin, purtzika. | lizun. | zeken.
sordo, soŕ, goŕ, soŕgoŕ, sooŕ. | entsungoŕ.
sorgo, basarto, miloka.
sorna, gelditasun. | maltzuŕkeri.
soror, aizpa. [gaŕi.]
sorprendente, gelgaŕi, aŕi-]
sorprender, somatu, atzeman. [zortatu, zurtu.]
sorprenderse, geldu, aŕitu,]
sorpresa, ustegabe, usteka-be, itsumustu.
sorra, lasta.
sortear, zortaldu, zoritaldu, zoriztu, zotz-egin.
sorteo, zozketa.
sortija, elestun (elaztun, eraztun, eŕaztun, egaztun).
sortilegio, sorginkeri, aztikeri.
sortílego, sorgin, azti.
sosa, beiraki-bedaŕ. | *txa-bona.* [nare, aŕtedun.]
sosegado, aŕtetsu, bare.]
sosegar, baratu, naretu, narotu.
soseria, zozokeri.
sosiego, aŕte, bare, nare, narotasun.
soslayar, zeaŕkatu.
soslayo (de), zeaŕka. | *mirar de soslayo* = saeska edo islegi begiratu.
soso, geza, gatzil, lela. | melgera.
sospecha, susmo, susma, zuzmuŕ, goganbeaŕ, gogai, goga.
sospechar, susmatu, usmatu, somatu, goganbeaŕtu.
sospechoso, ala-olako. | goganbeaŕtsu, usnadun.
sostén, euspen. | eusle, euskai, irozkai, zurkaitz. | uztaŕ.
sostenedor, eusle, euslari.
sostener, elikatu, soinkatu. | eutsi, itxuki, irozo.
sostenido, eskoiki. | *sostenido, bemol, becuadro*= eskoiki, espeiki, eslauki.
sosteniente, eusle.
sostenimiento, euspen. | elikatze. [yari. | be, pe.]
sota, txanga, zango. | la-]
sotanear, astindu.
sótano, etxabe.
sotavento, aizabe.
sotechado, ateŕpe, ateŕbe, estalpe.
soterrar, luŕaldu, luŕpetu, lubetu. | eskutatu.
soto, ibaŕ-zuatzu.
sport, kirol, *joko,* jolas.
su, bere: *su libro* = bere idaztia. | zure: *su tía de V.*=zure izeba.
suave, legun, leun, eme

guri, limuri, malgu, samuŕ. ¦ gozatsu.
suavemente, leunki, emaro, emeki, guriki, biguinki, malguki.
suavidad, leguntasun, ematasun. | gozo, samuŕtasun.
suavizar, legundu, leundu, emarazi, ematu, amondu, malgutu, biguindu, samuŕtu.
sub, be, pe. | orde.
subalternar, azpiratu.
subalterno, beko.
subarrendar, beŕeraendu.
subastar, geyago demanari saldu.
subcinericio, auspeko, supe, suopil, sutopil, surtopil, zitaŕ. [upeko.]
subentáneo, laŕupeko, naŕ-]
subdelegar, ordezkariak ordeztu.
subdiácono, jaupaltseñorde.
súbdito, menpeko, mendeko, meneko, eskupeko, agindupeko, peko, otsein.
subdividir, atalak txikitu.
subentender, aditu, ez esanak uleŕtu.
subida, igopen, igotze, igoera, igoaldi, gorazkaldi.
subidero, igotoki, igobide.
subido, onen, bikañen. | garbi. | *rojo subido* = goŕi garbi.
subilla, ezten.
subir, igo (itzo, iyo, io, igan), jaso, goiratu. | *subió á los cielos* = goira igo zan.
súbitamente, bat-batez, tanpez, tipuzki.
subitaneo, ustekabeko.
súbito, bat-bateko, itsumustuko, ustekabeko.
subjetivo, norberaren. | *fé subjetiva*=ziñesmen.
sublevación, asalda, jaiki, matxinada, goyaŕka, biuŕitza.
sublevar, biuŕi-eragin, jaiki, jauzi, asaldatu, matxinatu, goyaŕtu.
sublimar, goraldu, gorendu, goratu.
sublime, goi-goitiko, goren.
sublimidad, gorentasun, goratasun.
sublingual, minpeko.
sublunar, ilargipeko.
submarino, urpeko. | urpontzi.
subordinado, menpeko, azpiko, menpe.
subordinar, menpekotu, menperatu, pekotu.
subrepción, egiaren eskututze.
subrogación, ordezpen.
subrogado, ordeztu.
subsanar, utsak osatu.
subscribir, izenpetu. | aŕpidaldu.
subscripción, aŕpide.
subscriptor, aŕpidedun.
subsidiariamente, elpidez.
subsidiario, elpideko, laguntzako.
subsidio, soroski, laguntza.
subsistencia, iraukoŕtasun. | ogibide.
subsistir, iraun. | bizi.
subsolano, ego-aldeko, ego.

substancia, segai. | mardo, koipe, gun, itzal. | *sermón sin substancia*=itzal gabeko izkintza. | *en substancia*=labuŕki.
substanciar, labuŕez egin.
substancioso, mardul, urintsu.
substitución, ordaingo.
substituir, ordeztu, ordaingo-izan.
substituto, ordaingo, ordezko.
subterfugio, igespide, itzurpide.
subterráneo, luŕpe, lupe.
suburbano, uripe.
suburbio, uripe, iripe.
subvención, soroski, elpide, etoŕki.
subvenir, sorosi, urgazi.
subvertir, lardaskatu, gainberatu.
subyugar, uztaŕpetu, azpirsatu.
succión, edoskipen, edoskaldi, idozkipen, must.
sucedáneo, sendaki-ordaingo.
suceder, ordetu, aldikatu, jaŕaitu. | etoŕi, jatoŕi. | jazo, gertatu.
sucedido, gertari (gertagi, gertagai.)
sucesión, jaŕaipen. | jatoŕi, sengi.
sucesivamente, jaŕaika, ondozki, bein banan.
sucesivo, jaŕaiki. | *en lo sucesivo*=gauŕ gero.
suceso, gertari, gertagi, gertagai, gertaketa, jazo.
sucesor, jaŕaile, ondorengo, ondore, ondoreko, oñorde, oñeko.
suciedad, zikintasun. | zikin, likin, ziki, zaboŕ, garbizkin, nardaka, leŕtzo. | zikinkeri, basikeri.
sucintamente, labuŕki.
sucintarse, gauz batera lotu.
sucinto, labuŕ ta mamitsu.
sucio, zikin, zazkel, likits, logi, satsu, teyu.
suculento, mardul, urintsu.
sucumbir, menpetu, azpiratu. | il.
sucursal, ordaingo.
sud, ego, egu.
sudadero, izeŕdi-zapi.
sudamérica, bei-Amerika.
sudar, izeŕditu.
sudario, izeŕdi-zapi. | iloyal, katon.
sudatorio, izeŕdikoŕ.
sudor, izeŕdi (izaŕdi). | lapats, pats.
sudorífero, izeŕdikoŕ.
sudorífico, izeŕdikoŕ.
sudoroso, izeŕditsu. | izeŕbera, izeŕpera, izeŕti, izeŕkoi.
suegra, amagiaŕaba, (amaniaŕeba, amagiyaŕeba, giaŕeba), auba.
suegro, aitagiaŕeba (aitagiñaŕeba, aitiaŕeba, giaŕeba).
suela, oski*zola, zola, zoru,* azpi, azpiki.
suelda, zolda-belaŕ.
sueldo, lantsari, —ari (egunari....).
suelo, luŕgain, zotaŕain, be, bei, beiti. | etxabe, orue. | *soroilu, solairu, zola, zoru.* | *suelo de tierra*=zotaŕain.

suella, azkatze, laga, laja.
sueltamente, lasai.
suelto, azke, laga, laja, lasa, lasai, laso. | lazo, trebe, ozaŕ. | bakaŕ, berezi. | koloꞌka, loka.
sueño, lo. | logale. | amets.
suero, gatzura, esneura, gatzun. | gerli.
sueroso, gerlitsu.
suerte, zori, astru, asturu, aduŕ, adu, sirats, siats. | *caber en suerte* = jalgi, lain-izan, esku-aldi-izan.
suficiencia, gaitasun, doitasun, askikuntza.
suficiente, aski, asko, naiko, doi. | gai.
suficientemente, askiz, doiki. | egokiro.
sufijar, atzizki-erantzi.
sufijo, atzizki.
sufocar, beroegitu, itotu.
sufragáneo, agindupeko.
sufragar, lagundu. | zoŕa bete, ordaindu.
sufragio, laguntza. | sorosari, *arimakari.* [koŕ.]
sufrible, eroakoŕ, eramankoŕ.
sufrido, jasankoŕ.
sufrimiento, eroakintza.
sufrir, min-izan. | eroan, eraman, jasan. | igaro, irago, ikusi, iguŕtzi, nozitu.
sugerir, bururatu, burutaratu, gogorazi, idaroki, oaŕarazi.
sugestión, bururatze, zorarazte. | liĪura, griña.
sugestionar, irasoŕiari zerbait idaroki.
suicida, burua-eraile.
suicidarse, burua-erail, burua il.
suicidio, buru-erailtza.
sujeción, menpetze, eskumende, azpikotasun. | lotura.
sujetar, eskuperatu. | eldu, eutsi, uzkaldu, uzkuŕtu, lotu.
sujeto, —koŕ (egikoŕ, erorkoŕ...). | gai, beŕi, —kizun. | notin. | *estar sujeto a*=ayer-izan.
sulfuroso, gezal, ibeltz. | *agua* urats, ugats.
suma, bilduma, bilketa, bilkin, kopuru. [so, agitz.]
sumamente, guziz, txit, o-]
sumando, bilkizun.
sumar, bildumatu, kopurutu, bat-jo, jo.
sumario, laburgo, laburki.
sumergimiento, ondapen, must, murgil.
sumergir, ugaldu, must-egin, bulunbatu, pulunpatu, murgildu. | ondatu, baŕendu.
sumidad. erpin.
sumidero, urobi, urodi, xurki, txuŕusta.
suministrar, oŕnitu.
suministro, oŕni.
sumir, —aldu (luŕaldu, ugaldu...). | jaunaŕtu, odol deuna edan.
sumisión, joputz.
sumiso, jopu, menpe, menpeko.
sumo, goyen, garai. | *a lo sumo*=aboroenaz, abor-

oenetik, burua.
sunción, jaunaŕtze, odol deunaren edate. [piko.]
supedáneo, oinpeko, oñaz-]
supeditar, uzkaldu, azpiratu. | menpetu. [gei.]
superabundante, gaindi,]
superabundantemente, geigiz. [garaitu.]
superar, gainditu, goitu,]
superavit, oborokin, aborokin. [aztikeri.]
supercheria, amaŕukeri,]
supereminente, gaingoitiko.
superficial, azaleko, gañeko.
superficialmente, iraitz, gaingi, gainki.
superficie, azal, gain, gañalde, iraitz.
supérfluo, gei, ez beaŕ, gañeski, gainkin.
superintendente, arduradun.
superior, goren, goiko, gaindiko. | lekaidaba, buru, nagusi.
superioridad, goitasun, gainde, burutasun, nagusitasun.
superiormente, gainki, aundiki. [goyen, goren.]
superlativo, gaīen, gayen,]
superponer, gaindu, gainzkatu, ezaŕi.
superposición, gainzkatze.
superpuesto, gainzka. [zuŕ.]
superstición, ziñeskai ge-]
supersticioso, azti, astru.
supervacáneo, gei, geizko.
supino, aozkora, eŕazkora, atzezka. [katu.]
suplantar, aztaldu, aztal-]
suplemento, osakai, eraskin, ezaŕki.
suplente, ordaingo, lekuko.
súplica, aŕen, otoi, eskari, eskain, eskakizun.
suplicante, otoile, otoi-egīle.
suplicar, aŕendu, otoi-egin, otoitu, otoiztu, eskatu.
suplicio, nekal, oñaze. | gogoŕdi. [ordeztu.]
suplir, osatu. | ordaindu,]
suponer, balizkatu, ayeŕ-izan. | *supongo* = ayeŕ naiz. [balizka.]
suposición, ayeru, ayera,]
supremacía, goyengo.
supremo, goreneko, goyeneko, goyen. | azken.
suprimir, kendu.
suprior, lekaidaba-ordaingo, ordezkari.
supuesto, ayeru, ayera. | gizaki. | *por supuesto* = alegia. | *supuesto que ha ido* = joan dan ezkero.
supurar, zaurnetu, zornetu. igatu.
suputar, zenbatu.
sur, ego, egu. | ego-alde.
sural, aztaleko.
surcar, ildaskatu, ildokatu. | igaro.
surco, ildaska, ildo, luŕaska, zotaska, zotaskazulo, zogun, *eŕeka.*
surgir, soŕtu.
surtida, ateraldi.
surtidero, urobi, urodi, zuŕutoki.
surtido, oŕni, oŕnialdi.
surtidor, oŕnitegi. | ziŕista-

da, priztada, zuŕutoki.
surtir, oŕnitu.
susceptibilidad, —berata-sun (minberatasun...)
susceptible, —bera (min-bera...)
suscitar, eragin, eraiki, era—. [daldu.]
suscribir, izenpetu. | aŕpi-]
suscripción, aŕpide.
suscritor, aŕpidedun.
susodicho, aipatutako.
suspender, eseki, zintzil--egin. | geldi-arazi. | ga-yeztu, —bidekatu. | aritu, geldu.
suspenso, dilindaka. | *salir suspenso*=ustel-iŕten. | gayez.
suspicacia, ayerukoŕtasun.
suspicaz, ayerukoŕ, iduri-koŕ, goganbeaŕtsu.
suspirado, nai-naya.
suspicar, adiakatu, asperatu, askoratu.
suspiro, adia, antzi, antsi, oyuska, aspera, askora.
sustancia, segai. | mardo, koipe, izape.
sustancial, izapeko.
sustancioso, mamitsu, koi-petsu. [dagaiīlu.]
sustentáculo, irozkai, sen-]
sustentar, elikatu, janaritu. | eutsi.
sustento, janari, ali.
sustitución, ordaingo.
sustituir, ordeztu, ordain-go-izan.
sustituto, ordaingo, orda-ñezko, lekuko, oñorde, ordari. [izi-aldi.]
susto, izu, izi. | izu-aldi,]
sustraer, kendu.
susurración, amikaldi.
susurrar, amikatu, eleztatu. | susmuŕtu,
susurro, susmuŕ, surmuŕ.
sútil, me, bi, zi. | baŕenkoŕ, zoŕotz.
sutileza, metasun. | baŕen-koŕtasun. | *sutilezas* = kako-makoak.
sutilizar, metu. | baŕendu.
sutilmente, meki, zoŕozki.
sutorio, oskintza.
sutura, joskura.
suyo, aren, bere. | *de suyo* =berez. | *hacer uno de las suyas*=berekiren bat egin. | *lo suyo y lo ajeno*=beren ta besteren.

T

t, te.
taba, lotzuŕ, kaīoka, kurku-lux. | *tabas*=moltxaŕi.
tabaco, ke-belaŕ, pipabelaŕ. | andoil.
tabacoso, eŕati.
tabalada, zapla, zafla, zafra.
tabalario, ipuŕ-mazelak.

tabalear, zanbulukatu. | erkatu edo beatzez ots-egin.
tabanazo, zapla. | zartako.
tabanco, saltzeko mai.
tábano, iteuli, eltsuns, erlastaŕ, erle aundi, espara, ezpara.
tabaque, otaŕe, saski.
tabaquera, belaŕtoxa, totxa, doxa, pipontzi.
tabaquería, ke-belaŕ-saloki.
tabaquero, ke-belaŕgile.
tabaquista, ke-belaŕlari.
taberna, ardanetxe, ardandegi, ardotegi.
tabernáculo, judaŕen kutxatoki. | kutxategi. | otaulki, oteun-aulki, oteundegi. | txabola. | egotoki, egotegi.
tabernario, ardotegi-arauzko. | oyes, zakaŕo.
tabernera, emakume ardo-saltzaile.
tabernero, ardangizon, ardolari, txiribogin.
tabes, min jale.
tabique, oltza, erdiko.
tabla, ol (ool, ogol), *lata.* | mai, main. | bilabide. | *de mareas*=izkondegi. | aloŕ, aŕlo.
tablacho, ugate.
tablado, oltza. | urkabe,
tablaje, oltza. | joko-etxe.
tablar, sail, aloŕ, aluŕ, aŕlo.
tablazón, oltza, olak.
tablear, ol-egin. | saildu.
tablero, ol-gai. | olau.
tableta, ogol, ool, ol.
tabletear, ogol-ots-egin.
tableteo, olots.
tablilla, oltxu.
tablón, oltzaŕ, urtza, *lata.*
tabular, ol-antzeko.
taburete, alkito.
taca, nata, oŕban.
tacañamante, zekenki.
tacañear, zeken-izan.
tacañeria, zimuŕkeri, zuŕkeri, zekenkeri.
tacaño, zeken, zikoitz, zuŕkoitz, zuŕ, zimuŕ, zinuŕ, iduki, eskulabuŕ, eskuitxi.
tacar, koskatu.
taceta, katiltxu.
tácitamente, ixilik. | ustez.
tácito, ixileko. | ustezko.
taciturnidad, ixilkoitasun, mutin. [tin, *mutu.*]
taciturno, ixil, ixilkai, mu-]
taco, zipotz, poloka.
tacón, zuŕuma.
taconear, zuŕumakatu.
taconeo, zuŕumaka.
táctica, eraenbide, erazpide.
tacto, ikumen, ukimen. | uki, ukin, ukitze, azta. | aŕtezi, antze.
tacha, akatz, nata, noku, araka, estakuru.
tachar, akaztu, arakatu. | atzindu.
tachón, tatxet, katxet.
tachuela, tatxet.
tafanario, ipuŕdi.
taha, luiki, eŕki.
tahali, ezpata-zoŕo.
tahona, zaldi-bolu, | okindegi.
tahonero, zaldi-bolukari. | okin, ogi-saltzaile.
tahur, jokalari.

tahurería, joko-etxe.
taifa, eskualde, alderdi.
taimado; malmutz. | *qué taimado!*=bai dala zardai-pazka.
taimería, malmuzkeri.
taita, aita, āta.
taja, ebakidura, zatidura. | krosta, *tāla.* [| erlatz.]
tajada, zeŕa, okela, sakeil.]
tajadera, zurbaldu. | ugate.
*tajamar, kamin*gain, bidegain.
tajaplumas, oitzo-aizko.
tajar, sakaildu, sakāakatu, sakiatu, matzitu, mazkilkatu, ozkaildu, otzikalditu. [mingain.]
tajea, krosta, *tāla.* | ka-]
tajo, sakail, saki, saŕaski, saŕast, zaŕast, akats. | ao-pizaŕ, ao-gozo. | zurbaldo. | otaska.
tajón, zundo, zurbaldo.
tajuelo, alkīto.
tal, —lako (onelako, oŕelako, arelako, alako...). | norbait. | *tal habrá*=norbait izanen duk. | *con tal que*=ba—: *con tal que hagas eso*=ori ba-dagizu. | *tal vez*=ba-naiz. | *esa casa es tal cual*=ahal bezalakoa da etxe ori.
tala, soil, mozketa, ebaiketa. | pertika, pertoli.
taladrar, zulatu, (zīlatu, zilotu), laztabindu.
taladro, laztabin.
tálamo, eztoe.
talante, egikera. | ario, tunka, olde. | *de buen talante*=oldean.
talar, jantzi luze.
talar, soildu, laŕutu, iñardausi, iñaŕosi. | ebaki, iñausi.
tálea, esi, tantai-esi.
talega, zoŕo, takel. | oben aitorkizun. [tze.]
talento, adimen. | biuŕ, an-]
talión, ordaingo, nekal, beste ainbesteko nekal.
talmud, judaŕ-idazti.
talón, aztal, oŕpo (eŕpo, opo, uŕpo) oinburu, oindagora, indagora, ondogora, oŕtzepil. | eskabide, aŕpide.
talonear, arin-arin oñez ibīli. [mendoitz, etze.]
talud, ezponda, pendoitz,]
talvina, uŕesnezko aya.
talla, ol-lan. | kaizu, goibe, laŕantz.
tallar, soil-gai.
tallar, ol-landu. | zenbatu. | tajutu.
talle, laŕantz, kaizu. | geŕi, geŕuntz. | lazo, taju, tailu, tayu.
tallecer, garatu.
taller, ekola, lanola, lantegi.
tallista, ol-langīle.
tallo, azubil, abaŕ, karbaza, gara, zanko, lasto, zurtoin, zorten.
tamaño, —besteko (onenbesteko, oŕenbesteko, arenbeŕtzeko...). | kaizu, pīla, laŕantz, esteri, ein, in, goibe.
támaras, zotzabaŕ, txosta-

bira, papaŕtz, papaŕtzeri, pizkin.
tamarindo, miīazka.
tamarisco, miīazka.
tamariz, miīazka.
tambaleando, zealdoka, alboka, alderoka.
tambalear, erorka, zealdokatu, zanbulukatu, klunkatu, kolokatu, kordokatu. [ka, erorka.]
tambaleo, zealdoka, albo-]
también, baita ere, ere.
tambor, atabal, tabal, dunbal, aŕatz.
tambora, atabal aundi.
tamboril, tun-tun, tun-tun. | fadera, padera, *sartagi, sartan,*
tamborilear, atabala jo.
tamborilero, atabalgari, atabaldun.
tamborín, tun-tun.
tamborrero, atabalari, tabalari. [txe, zetatxu.]
tamiz, maze, zetabe, zeta-]
tamizar, mazetu, iragazi, baetu.
tamo, iīupa, korkoil, geun.
tampoco, ezta ere, ere.
tamujo, eŕatz-latz, iñuntzi--latz. [bezain.]
tan, ain, oŕen, onen, aren,]
tanda, aldi (ekaldi..) | sail, aŕlo. | talde, eli.
tandeo, ur-banakaldi.
tanganillas (de), koloka.
tanganillo, zurkaitz.
tángano, kokilo, tuta.
tangente, ukitzen edo ikutzen duen. | *escapar por la tangente*=zeaŕetik iŕten.
tangible, ikugai, ukigai.
tango, kokilo, tuta.
tanino, tortika, tanu.
tantear, erkatu.
tanteo, erkatza.
tanto, ain, lain, —beste (ainbeste...) | onenbat, oŕenbat, ainbat. | *tanto por ciento*=eundiko, euneko. | *en tanto*=bitaŕtean. | *por lo tanto*=beraz.
tañedor, jotzaīle.
tañer, jo.
tañido, ots. | *de la campana*=juale-ots, blin-blan. | *tañido dulce* = atsegiñezko jokera (joera, jotera, jotze, jotots.)
tañimiento, jotze, jotera...
tapa, estalki, estalkai, baldi.
tapaagujeros, sasi-aŕgin. | ordaingo. [pestalki.]
tapaboca, mutuŕeko. | le-]
tapaculo, asto-*aŕosa,* otso--naaŕ. [sapotz.]
tapadera, baldi. | bipotz,]
tapadero, estalki, baldi, tapaīu. [*dillo*=estalgiz.]
tapadillo, estali. | *de tapa-]*
tapanco, inge-estalpe.
tapar, estali, estaldu.
taparrabo, mokoŕoyal, lotsoyal. [estaldu.]
taperujarse, burua estali,]
tapete, kurtxoin. | mai-oyal.
tapia, orma.
tapiador, ormagin.
tapiar, orma-egin. | eŕtzi.
tapicería, zurpeta.
tapido, tapitu, eun lodi, eun estu.

tapirujarse, burua estali.
tapiz, kurtxoin.
tapón, mulo, mula, mulu, altzika, txantol, zipotz, zapotz, sapotz, bipotz.
taponar, zipoztu.
tapujarse, estali, estaldu.
tapujo, estalki.
taquigrafía, idazlasteŕ.
taquilla, ingi-apal. | leyo-zulo.
taquímetro, neuŕlasteŕ.
tara, galga.
tarabilla, karaka. | maratīla, matīla.
tarambana, txoriburu.
tarángana, odolki.
tarasca, zurtzuil.
tarascada, oŕzkada.
tarascar, oŕzkatu.
taray, milazka.
tarazar, oŕzkatu. | nekarazi, gogaitu.
tarazón, akatz.
tardador, berandukoŕ.
tardanza, berandutz, berandutasun, gelditasun.
tardar, berandutu, berandetsi. | *a más tardar*= beranduena.
tarde, bez, aŕatsalde, aŕatsaldi. | berandu. | *más tarde*=geroago.
tardecer, beztu, aŕatsaldetu.
tardecica, ilunabaŕ-alde.
tardiamente, berandu.
tardio, berandukoŕ, luzakoŕ, belaska, uzkuŕ.
tardo, nagi, nekoŕ, bagai, uzkuŕ.
tardón, berandukoŕ, bagai.
tarea, lankizun, arazo. | aŕlo, sail, neke.
tarifa, saneuŕitegi.
tarima, dorna.
tarja, txanpon. | krosta, *talla.*
tarjar, krostatu.
tarjeta, butun, gutun. | idazkorde.
tarquín, uerlo, erdoka, loi.
tarro, usteŕail, ustŕail,
tártago, satoŕ-bedaŕ, *taŕtekin.*
tartajear, totel-itzegin.
tartajoso, totel, motel.
tartamudear, moteldu.
tartamudeo, moteldura.
tartamudez, moteltasun.
tartamudo, motel, totel, tatale, itz gaizto, min lotu.
tartán, ziŕikiton.
tartáreo, baŕendiko.
tártaro, saŕo, tortika. | baŕendi.
tarugo, aizkona, tosko, toskoŕ, muŕuko.
tarumba (volver), burtzortatu.
tasa, neuŕi. | lege-saneuŕi.
tasadamente, neuŕiz.
tasador, neurtzaīle. | neuŕlari.
tasajear, okela zeŕatu, laukitu.
tasajo, zezin, gatzaŕtu. | okela.
tasar, salgai-neuŕtu edo zenbatetsi. | neuŕtu, neguŕtu. | uŕitu.
tascador, sugats.
tascar, sugaskatu, suraskatu. | maŕuzkatu, oŕzkatu.
tasquera, liskaŕ, buŕuka.
tasquil, aŕi-kosko.
tastaz, sukatīlu-autsa.
tasugo, askanaŕo, azkonaŕ.

tatarabuelo, okilabiraso (okilaso, tokilabilaso.) | asaba eren.
tataradeudo, asaba, arbaso.
tataranieto, okilabiloba.
tate!, gel! | ut!, utikan!
taumaturgo, alazkile.
taurino, zezenaren.
tauro, zezenaga.
tauromaquia, zezenketa.
taxativamente, uŕiki, neuŕiz.
taxativo, mugatu.
taza, katilu, konketa. | katilukada.
tazmia, amaŕen.
tazón, konketa.
te, iri: *te doy*=ematen diat iri. | txintxuŕi-belaŕ, *txa.*
tea, zuzi (esku-zuzi, zuzu), leŕki, ardai, ardagai, irazeki. [*ción*=antzeŕketa.]
teatral, antzokiko. | *fun-*]
teatralmente, antzoki-arauz.
teatro, antzoki. | antzeŕti.
tecla, boliki.
teclado, bolikiak.
teclear, bolikiak igitu.
técnico, —gintzarekiko.
techado, sapai, sabai.
techar, etxegaindu.
techo, sapai, (sabai, sapaio), goi, *zeru,* gain, etxegain.
techumbre, sapai, goi-sapai.
tedero, zuzitegi.
tediar, iguindu, nardatu, nazkatu, unatu.
tedio, uguin (iguin, ugun, ugu). | *sentir tedio*=uguin-izan.
tedioso, gogaikoŕ.
tegual, aŕantza-zerga.
teismo, Jaungoiko bakaŕa ziñestea. [zinesle.]
teista, Jaungoiko bakaŕ-]
teja, tela, loyaŕ. | etxegain.
tejadillo, egazpe. [txagain.]
tejado, telatu, etxegain,]
tejar, telategi. | etxegaindu.
tejavana, aldategi, enparantza, korape, gorape, olabe, mandio. [tzale.]
tejedor, eule, euntari, eo-]
tejedura, eungintza.
tejeduría, eungintza. | eunola, eundegi. [kera.]
teje-maneje, gauzaren ibil-]
tejer, eundu, eotu, eortu, eoaldu, eo, oyaldu.
tejido, eundu, eun, eortu.
tejo, agin. [kanaŕo]
tejón, azkon, azkonaŕ, az-]
tejuelo, goŕon, txubil.
tela, eun, oyal, eokin.
telar, eundegi.
telaraña, armiarmasare, armarmasare, amamasare.
telefonar, uŕutizkindu, uŕunizkindu.
telefonema, uŕutitz, uŕunitz.
telefonía, uŕutizkintza. | *telefonía sin hilos*=loro-gabeko urutizkin.
telefonista, uŕutizkindari.
teléfono, uŕutizkiña.
telegrafía, uŕutidazkintza.
telegrafiar, uŕutidatzi.
telegráficamente, urutidazkiñez. [dari.]
telegrafista, uŕutidazkin-]
telégrafo, uŕutidazkin. | *sin hilos*=loro gabeko.
telegrama, uŕutidatz, lorizpeŕ.

telera, langa, buŕdi-langa.
telescopio, uŕutikuskin. | betauŕe.
telilla, eun me.
telonio, zergetxe.
telúrico, ludiko.
telliza, oazal, oelaŕu.
tema, atzalgai, iztagai. | isi, lelo, seta, tenke, maixi.
temblador, ikarakoi.
temblar, dardaritu, ikaratu.
temblequear, dardaritu.
temblón, ikarati, ikerati. | leŕtxun, oŕikara.
tembloroso, ikarakoi.
temedero, ikaragaŕi, belduŕgaŕi.
temer, belduŕ-izan, itzal-[gaitzi.]
temerario, azkaŕegi, belduŕge. | gezuŕezko.
temeridad, ausaŕkeri
temerosamente, belduŕez.
temeroso, belduŕtsu, izupeŕ, izipeŕ.
temible, belduŕgaŕi.
temor, belduŕ, ikara, ikera, lazkura.
temoso, setati, setatsu, setatzu, isiati, buruti.
temperamento, giro. | izakera, azkai, seta.
temperancia, neuŕi on, neuŕton.
temperar, neuŕitu. | epeldu.
temperatura, giro.
temperie, giro.
temperie, lugiro, aroi, aro.
tempestad, ekaitz, nekaitz, eraso, erason, jasa, ortzantz, zirimol.
tempestivamente, mugonez, garaiz.
tempestivo, mugonezko.
tempestuoso, ekaitzu, ortzitzu, ekaiztun.
templa, baldoki.
templadamente, neuŕi onez, neuŕiz.
templado, janeuŕi, —neuŕi. | epel-samaŕ, otz-il. | beldurge, beldurkaitz. [tza.]
templanza, neuŕton, neuŕ-]
templar, arindu, edendu. | otzausi, otzil, berautsi, otzepeldu, saŕepeldu. | neuŕaldu, neuŕpetu.
templario, tenpeldaŕ.
temple, giro, aldi, oŕi. | olde, beta.
templo, txadon.
témpora, barukaldi. | jauparikaldi. [negute...).]
temporada, — te (udate,]
temporal, aldiki. | eŕiko. | *gobierno temporal*=eŕietako jauŕpide. | ekaitz. | baldokiko.
temporalidad, ogasun, jaupari-oki. [-egin.]
temporalizar, aldirañoko-]
temporalmente, aldiraño.
temporáneo, aldiki.
temporero, aldizkako.
temporizar, amoregin.
tempranal, goiztaŕ. [teŕ.]
tempranamente, goiz, las-]
temprano, mugaitzin. | goiz.
temulento, ordi, mozkoŕ.
tenacear, isitu, setatu.
tenacidad, isi, seta, zailtasun.
tenaz, itxikin, isatsi, | zail, gogoŕ. | setatsu, setati.
tenaza, goŕika, (goŕike, oŕ-

ika, kuŕika), muŕtixa, matxaŕda, moŕdaze, matxaŕ, suatz, sumatz, zuatz.
tenazmente, zailki.
tención, eukipen. [zuŕki.]
ten (con ten), inkimanka,]
tendedero, edagi. | idoŕgi.
tendel, ormari.
tendencia, —beratasun, eraspen, joera.
téndeı, ikazkuŕdi.
tendeı, edatu. | —bera--izan, jo.
tendero, dendari, salokidun.
tendidamente, edaz.
tendido, zabaltoki.
tendón, zurda, zain.
tenebrario, amabost-mutil.
tenebroso, ilundi, ilunpe.
tenedor, eukitzale. | larorŕtz.
teneduria de libros, idazti--eramate.
tenencia, eukipen.
tener, euki, iduki, eduki, itxuki. | izan, ukan. | eutsi, eldu. [nagusi.]
tenia, zizari aundi, zizari]
teniente, eukitzale. | ordaingo. [daki.]
tenífugo, zizari aundi-sen-]
tenor, erabe. | *a este tenor* =oneri jaŕai, onelaxe. | abetzoli. | abetzolidun.
tensión, zailtasun. | edakoŕtasun.
tenso, zuŕun, estu.
tentación, ziltza. | *objeto de la*=ziltzagi. | *tiempo de la*=ziltzaldi.
tentáculo, uaŕo, guaŕ, eŕo.
tentador, ziltzale, ziltzegile, zirikatzale, sasi-su-emantzaile. | kilikari.
tentalear, azkondatu.
tentar, aztakatu, aztatu. | ziltzatu, ziltz-egin. | kilikatu, kilimatu, kilimakatu.
tentativa, ikustaldi, azkonaldi.
tenteempié, amen, ahamen.
tentemozo, tenke, tenka, txanka, akeŕ, zurkaitz.
ténue, me. [tasun.]
tenuidad, metasun. | gutxi-]
teñir, —ztu (goŕiztu, zuriztu...), —zkatu (goŕizkatu...)
teocracia, urtzikal.
teocrático, urtzikalezko.
teologal, urtziztiaren. | *virtudes*=urtzirekiko ekandunak.
teología, urtzizti. | *Ascética* =donbidizti. | *Moral*=zileizti.
teológicamente, urtzizti-jaŕai. [urtzirekiko.]
teológico, urtziztiaren. |]
teólogo, urtziztilari.
teorema, azkondari.
teoría, ustari.
teóricamente, ustariz.
teórico, ustarizko.
teoso, leŕki.
teosofía, Urtzi-jakintza.
tepe, zotal, zotazal, zogi, zori, zoi.
tercamente, zinkiminki.
tercena, ke-belaŕ-bildoki.
tercer, irugaŕen, aren, eren.
terceramente, irugaŕenez.
tercero, irugaŕen, aren, eren.
tercerol, irugaŕeneko.
terceto, irukaŕ.
tercia, goizerdi.

terciana, elbaŕigeren, irureneko min, ozpero.
terciar, zeaŕkatu. | irutan zatitu. | usaŕtu, aŕtetu.
terciario, irugaŕen, erendaŕ, irugaŕendaŕ.
tercio, irugaŕen. | iruren, iruki. | puzmin, sudu.
terco, mukeŕ, burgaitz, buruti, setatsu, gogokoŕ, zipotz, eultza, isiti, isikoŕ, kaskatzu, kaskalu.
terebinto, auntzadaŕ.
térete, mardo, malats, ostoki.
tergiversar, goiberatu.
termal, bero.
térmico, berozko.
terminación, azkentza, amaiki. [ko, atzen.]
terminal, amaiki, azkene-]
terminante, amaiki. | ezin argiago. [kotz.]
terminantemente, azkene-]
terminar, amaitu, azkendu, atzendu, laŕaitu, bukatu, amandu, neitu, aitu.
término, muga, azken, atzen, guren (guen, gue, kue), amai. | itz. | epe.
terminote, itz zataŕ.
termodinámica, berindaŕiztí.
termometría, beroneuŕtza.
termómetro, bero-neuŕkin, beroneuŕi, giro-neuŕi.
terna, irurkun, irurkoitz.
ternario, irurkoitz. | iruŕen.
terne, tink, azkaŕ.
ternera, txal, miga (mia, biga, bigai), bilorazi. | migaki.
ternerita, migatxa.
ternero, txal, txekoŕ, zekoŕ, aratxe, ergi.
ternerón, samuŕbera.
terneza, samuŕtasun, beratasun. | samuŕketa.
ternilla, ezuŕ-lokaŕi, kuŕuxkura, kuŕuska.
terno, irurkun. | *de terno*= irurko. | añen, gaitzots, birao.
ternura, samuŕtasun, beratasun, mamoŕtasun.
terquedad, mukeŕkeri, puzkeri, isi, par, aŕe, itsukeri, puzminkeri, zitalkeri.
terquería, mukeŕkeri.
terqueza, mukeŕtasun, mukeŕkeri. [ekera.]
terrado, sabai, egutera,]
terraje, aloŕ. | lusari.
terraplen, lubeta.
terraplenar, lubete.
terrapleno, lubeta.
terráqueo, luŕurezko. | ludi.
terrateniente, onibaŕdun, ukandun. [kera.]
terraza, sabai, egutera, e-]
terrazgo, aloŕ. | lusari.
terregoso, zokoŕtsu.
terremoto, luŕikara, ludikara, luikara, ludardara.
terrenal, luŕeko.
terreno, luditaŕ. | luŕune.
térreo, loŕin. | luŕkara.
terrera, ezponda.
terrero, luŕeko. [legoŕtaŕ.]
terrestre, luditaŕ, luŕtaŕ,]
terribilidad, lazkatasun.
terrible, lazkagaŕi, belduŕgaŕi, ikaragaŕi.
terriblemente, lazkagaŕiro.

terrícola, luŕeko, luŕdi.
terrífico, ikaragarri.
terrígeno, luŕtaŕ.
terrino, loŕin, luŕezko.
territorial, luikiko.
territorio, luiki, luŕki.
terrizo, luŕezko. [mulo.]
terremontero, muno, aun,]
terrón, zokoŕ (sokoŕ, kozkoŕ), soki, sokil, mokil, ildo, zoi, mulo.
terror, latz-ikara.
terrorífico, ikarakoŕ.
terrorismo, belduŕ-jauŕkera.
terroso, loŕin, luŕkara.
terruño, luŕune.
terruzo, luŕune.
terso, labain, garbi. ¦ *caratersa*=aŕpegi urdin.
tersura, labaintasun.
tertulia, jolas (solas, olas).
tertuliano, jolaskide.
tertulio, jolaskide.
terzuela, goizerdi-sari.
terzuelo, iruren.
tesar, idiak atzeka-egin.
tesauro, iztegi.
tesis, atzalkizun.
teso, zut, zuzen, zail, zuŕun.
tesón, azku, kemen, seta, isi.
tesonería, setakeri.
tesorería, diru-zaitza. | diruzai-ola.
tesorero, diru-zai. | giltzai.
tesoro, uŕeta, dirutza, domu, dolara, ontasunketa, satabi, sari, altxoŕ. | iztegi. [auŕe.]
testa, buru, kasket. | aitzin,]
testáceo, kozkodun, maskoŕdun.
testada, kozkada, talkada.
testado, ziñaldun.
testador, ziñaltzale.
testamentaría, atzenai, azkenai. [tetzale.]
testamentario, atzenai-be-]
testamento, ziñalts, atzenai, il-nai, ilburuko. | *antiguo*=lege zaŕ, itun zaŕ. | *nuevo*=lege beŕi, itun beŕi.
testar, ziñaltz-egin. | idatzia atzindu.
testarada, kozkada, talkada, talka, buruka. | burukeri.
testarrón, buru gogoŕ.
testarronería, zipozkeri, setakeri.
testarudez, zipozkeri.
testarudo, buru gogoŕ, zipotz.
teste, baŕabil.
testera, auŕki, aitzin. | jaŕburu auŕki. [keri.]
testerada, talkada. | buru-]
testero, auŕki.
testículo, baŕabil.
testificación, ziñalpen.
testificar, ziñaldu. | ziñeztu.
testificativo, ziñalbide.
testigo, ziñaldari, lekuko, ikusle, jakile, —le.
testimonial, ageŕkai, aitoŕkai, ziñespide, egibide.
testimoniar, ziñaldu, lekuko-izan. [dari.]
testimoniero, gezuŕ-ziñal-]
testimonio, ziñaltz. | *no levantar falso testimonio*=gezuŕezko ziñaltzarik iñori ez-ezaŕi. | zin, aitoŕ, ageri, agiri, ageŕkai, argibide, ziñespide.

testuz, kopeta, bekoki. | garondo.
teta, ugatz, titi, tīti.
tetera, txa-ontzi.
tetilla, aŕen titi.
tetona, titi aundi, titi laŕi.
tetragrama, laulerótza.
tetrarca, luiki-jaun, erki-jaun.
tetrasílabo, larizkindun.
tétrico, ilun-beltz, bekozkodun, bekozkotsu.
tetuda, titi laŕi, titi aundi.
textil, ari-gai, eungai.
texto, norbaiten esan ala idatzia. | *de la escritura* =idazteun-esaria. | *libro de*=ikaspide.
textorio, eungintzako.
textual, esan ala idatzi-jaŕai.
textualmente, esan-arauz, idatziari jaŕai.
textura, eungintza. | —era (eunkera...).
tez, laŕantz.
tía, izeba, izeko, iziko, izi, izo. | *quedarse para tía* =neskazaŕ gelditu.
tiara, Doipuru-buruin.
tiberio, iskanbil.
tibia, txirol. | ankezuŕ, zangaŕ, *bermatzaki, kabila.*
tibiamente, epelki.
tibieza, epeltasun, epelaldi.
tibio, epel, asepel, saŕepel, zeŕepel, zeŕpel, zeŕbel. | motel, lazo.
tiburón, maŕazo.
tiemblo, leŕtxun, oŕikara.
tiempo, denbora, aldi: *en aquel tiempo*=aldi aretan. | *al mismo tiempo*= aldi baten. | —te (negute, udate...). | adin: *de mi tiempo*=nere adiñeko. | asti, astune, une, beta: *los que tienen tiempo* = astidunak. | garai: *ahora no es tiempo*=orain ezta garai. | giro: *mal tiempo*=giro txaŕa.
tienda, denda, saloki. | itzalpe, estalpe.
tienta, azta-oŕatz. | *a tientas*=aztamuka, itsuka.
tientaaguja, buŕni-oŕatz.
tiento, aztapen. | itsu-makil. | zuŕtasun. | joaldi.
tiernamente, samurki.
tierno, samur, biguin, bera, guri, uzteŕ, mami.
tierra, ludi. | luŕ (lioŕ, leoŕ, legoŕ, idoŕ). | *fértiles*= luŕ aberaskaŕiyak. [tik.]
tiesamente, tink, tente, zu-]
tieso, zut, zutin, zuŕun, estu, zail. | azkaŕ, buruzut.
tiesto, puzka. | lorontzi.
tiesura, zutitasun, zuŕuntasun.
tífico, sukaŕ ustelaren.
tifo, sukaŕ ustel. | asebete.
tifoidea, sukaŕ ustel.
tifón, bangera, itsasadaŕ.
tifus, sukaŕ ustel. [uzu.]
tigre, katamotz. | ankeŕ,]
tijera, aiztuŕ (arbaiztuŕ, artaiztuŕ), artazi, guraiz, piruxe. | *para odre*=zaragi-aiztuŕ. | *catre de*= oe-sare. | eleztale.
tijerada, aiztuŕ-ukaldi.
tijereta, aiztuŕ.
tijeretada, aiztuŕ-ebakidura.

tijeretazo, aizturkada.
tijeretear, aizturtu.
tila, astigarki.
tildar, akaztu, akaratu.
tilde, akatz. | mara, kulatz, tilet.
tilia, astigar, erki.
titin, txilin. [ku, saratz.]
tilo, astigar, erki, ezki, ez-]
timador, arapakari. [patu.]
timar, atzipez kendu, ara-]
timbal, aratz.
timbalero, arazkari, araztun.
timbrar, ikuraztu. [txirin.]
timbre, ikuratz, ikur. |]
timiama, Urtzi-urin, Urtzi-lurin. [abez]
timidamente, beldurez, er-]
timidez, beldurtasun, erabetasun, erabe.
timido, belduрti, belduрkor, aalgor, urgori, euli, erabeti.
timo, lapurketa.
timocracia, txagunal.
timócrata, txagunaltzale.
timón, endaitz, lema, mundoin, mondoin.
timonear, lematu, lemeatu.
timonel, lemazai, lemadun, lemako.
timonero, golde. | lemazai.
timorato, Urtzi-belduрti.
timpano, tun-tun. | belarimintz.
tina, lusuil, *tiña.*
tinaco, tiñako, lusuil, urin.
tinada, egurketa. | estalpe, legorpe.
tinaja, lusuil, urin.
tinajero, lusuilgile.
tinelero, otsein-mai-zai.
tinelo, otsein-main, mirabe--mai.
tinglado, legorpe, leorpe.
tiniebla, ilun, ilunpe, ilundi. | aizaro.
tino, asmamen. | antze, artezi. | *a tino* = aztamuka, itsuka. | urin.
tinta, axote. [riztu...)]
tintar, —ztu (goriztu, zu-]
tinte, —zte (gorizte...) | margo. [tontzi.]
tintero, axote-ontzi, axo-]
tintin, txirin.
tinto (vino), ardo beltz.
tintorera, kadel.
tintorero, margoztari.
tinte, margo.
tiña, ezkabe, ezkabi. | *mucosa* = urtemin. | uritasun, zekenkeri.
tiñeria, zekenkeri.
tiñoso, ezkabizto, ezkabitsu. | zeken.
tio, osaba, oto. [azko.]
tipico, eredu-gai, berari-]
tiple, abesurен, abeskoren. | abesurendun, abeskorendun.
tiplesonante, eresurendun.
tipo, eredu. | irarki.
tipografia, irarkatz. | irarkintza. | irarkola.
tipográfico, irarkatzeko.
tipógrafo, irarkari.
tipómetro, irarkatz-neurkin.
tiquismiquis, kakomakoak.
tira, zirindara, zerenda, zera, —ki.
tirada, botaldi. | uruti, urun, bitarte. | *de periódico* = irarkaldi. | *edición,* ige-

kintza.
tirador, iraizlari. | elpide.
tiramira, mendi-leŕo. | zergada.
tirania, nausikeri.
tiránicamente, ankeŕki.
tiránico, ankeŕ.
tiranizar, ankeŕki jauŕi.
tirano, ankeŕ, piŕi.
tirantes, galtzeski.
tirar, egotzi, bota. | iraitzi.
tiritar, otz-dardaratu.
tiritón, otz-ikara.
tiro, egozte. | zarta, zunpa, danba, danbada. | eraizte, iraitzi. | aŕtezkaŕ. | guŕdi-zaldiak.
tirocinio, ikaste, ikastaldi.
tirón, ikasle, beŕi, asibeŕi. | eraizte, egozte. | *de un tirón*=aldi batez.
tiroteo, zunpaketa.
tirria, ayeŕ, gibel-min, ayeŕkunde.
tirte!, ut!, utikan!
tísico, idoŕberi, bulaŕmindun, gaitzepeldun.
tísico, idoŕbeŕi, asai, asaye, gaitzepel. | *pulmonar*=bulaŕetiko.
titánico, leŕ añeko. | *titánico esfuerzo*=leŕen. | laŕegi, geyegizko.
titere, txoriburu. | agiri-jauzketa.
titerero, jauzkalari.
titeretada, txorakeri.
titerista, jauzkalari.
titilar, gorpuzki edozein dardaratu.
titimalo, zorna-belaŕ, zorna-bedaŕ.
titiritero, jauzkalari, txerpolari.
titubeante, erabeti.
titubear, zabu-egin, kolokatu, kantitu. | zalantzatu.
titulado, jauntz.
titular, izendun | izen-ezaŕi.
título, idazpuru. | ageŕkai, ageŕkun. | kari, zegati. | *a título de qué?*=zer dala-ta? | —bide (sendalari-bide...) | jauntza.
tiza, zurikaŕ.
tizna, mazkara.
tiznar, mazkaratu, mazkildu. | —ztu (kedaŕeztu, loiztu...) | itzaldu, iīundu.
tizne, mazkara.
tizón, iīeti, argi-eguŕ. | txerketx, txitondo, astaputz.
tizona, ezpata.
tizonazo, iīetikada. | gaiztokiko su tzaŕa.
tizoncillo, txerketx.
tizonear, iīetiak zirikatu.
toalla, esku-oyal.
toballa, esku-oyal.
tobera, aize-bide.
tobillo, txonkatiīa (txoŕkatiīa), oŕkatiīa (oŕgatiīa, oŕkiīa), zuŕmiīo (zuŕmio, zuŕmin), aziroña, aztal-beaŕi, apalaŕdatz, zanko-txunku.
toca, muxerka, izara, buruestalki, mezana.
tocado, zoronga.
tocador, buru-izara. | aldaketa, aldakera. | aldagela, apaingela. | jotzaīe, jolari.

tocadura, zoronga.
tocamiento, ikuiketa, eskuketa. [*a eso*=oŕetaz.]
tocante, ukitzaīle. | *tocante*]
tocar, ukitu (ikutu, unkitu, onkitu), aztatu, azkatu, eskukatu. | *tocar en suerte*=jazo.
tocarse, burua estali.
tocata, ereski. | astiñaldi.
tocayo, izenide, izenkide.
tocineria, zingaŕ-saloki.
tocinero, zingaŕ-saltzaīle.
tocino, zingaŕ, txeŕiki, uŕdaki, uŕdai, uŕdaiki.
tocologia, emagintza.
tocólogo, emagin, soŕtzain.
tocón, araondo, motzondo. zaindoki, zaintoki.
tocho, buŕni-aga.
todabuena, orkatz-belaŕ, orkatz-osto. [katz-osto.]
todasana, orkatz-belaŕ, or-]
todavía, oraindik (orañik, oraindikan), oraño, oino. | alaz ere.
todo, guzti, guzi, dana, dena. | *todos*=oro. | oso. | *con todo*=alaz ere, are. | *sobre todo*=batez ere.
todopoderoso, alorodun, oraltsu, alguzidun.
todos, oro, guziak, danak, denak. [ta, apainketa.]
toilette, jantzikera, aldake-]
toldadura, oyal-itzalpe.
toldo, oyal-itzalpe, tanda, estalki.
tole, iskanbil.
tolerable, eroakoŕ.
tolerancia, jasatasun, eroakintza, eroapen. | baikun.
tolerante, eroakoŕ, jasankoŕ, amoregiīle.
tolerar, eroan, jasan, jasi. | lagatu.
tolondro, zoro, zoratu.
tolondrón, bursoro.
tolosano, tolosaŕ.
tolva, kalaka, laka, kalapatxa, pikagatz.
tolvanera, zuŕumiīo, eŕauts-osin.
tollina, agaldi.
tollo, luŕtzulo, eskutatoki.
toma, aŕpen. | *toma!*=oto!, to!, aŕ zak! | aŕaldi.
tomada, aŕaldi. [eskutoki.]
tomadero, elpide, elbide,]
tomador, aŕtzaīle.
tomadura, aŕpen, artze.
tomajón, aŕtzale. [jesan.]
tomar, aŕtu. | *prestado*=]
tomento, mulu zakaŕ.
tomillar, elaŕdi.
tomillo, elar, ezkai, ispiīlu.
tomineja, ulitxori.
tominejo, ulitxori.
tomista, tomaŕ.
tomo, idazti. | lodi.
tomón, aŕtzale. [| ereski.]
tonada, izneuŕtu erestua.]
tonante, oztoskiīle.
tonar, oztots-izan, tximist-izan.
tonel, upel, kupel, upe (upa, dopa, tupe, tupa.)
tonelada, upelkin.
toneleria, upelgintza, kupelgintza. [giīle.]
tonelero, upelgiīle, kupel-]
tonelete, gon motz.
tónico, indargaŕi.
tonina, izuŕde.

tono, erespide. | ereskune.
tonsura, burmotz.
tonsurado, burmotz.
tonsurar, burmoztu.
tontada, zorakeri.
tontaina, zoro, ergel.
tontamente, zoroki, ergelki.
tontear, zoro lez ibīli.
tonteria, zorotasun. | zorakeri, ergelkeri.
tontirano, zoro-aŕo.
tonto, zozo, txaldan, ergel, leleka, gesal, iñozo, kelon, lolo, pelo, kankail, kankalu, tankalu.
toña, pertoli, pertika.
topada, talkada, kaskako.
topar, alkaŕ jo, topo-egin, kroskatu. | aŕkitu, idoro, ediren.
tope, buruka, kaska, kaskako.
topera, satorpil, satoŕ-zulo, sator-luŕ, satoŕ-mukuŕu, satoŕen, satoŕdi, luŕpil, luŕpilōta.
topetada, talkada.
topetar, talkatu, burukatu.
topetazo, buŕuka, talkada, talka, kaskako.
topetón, topaldi. | talkada.
tópico, lekuko, tokiko. | sendaki.
topinada, satoŕkeri.
topinera, sator-zulo.
topo, satoŕ, satsuri, lubeko, luŕpeko.
topografia, luŕ-elesti.
toque, ukitze, ikutze, tak, unkialdi, kask, kaskada, takada. | ots (juale-ots, zintzaŕots.)
toqueria, izaragintza.
toquero, izaragīle.
toquilla, izara. [zezen.]
tora, zezen-suzko, suzko]
torácico, papaŕeko.
torax, papaŕ. | papaŕ-une.
torbellino, aize beltz, aize erauntsi, txaŕamel, txaŕanbel, txirimol.
torcaz, basuso, mendi-uso, paguso, pagauso.
torcedero, biuŕgai, biuŕkai.
torcedor, okeŕtzalē. | biuŕ, biuŕkai. [kuŕ.]
torcedura, biuŕ, okeŕ, ma-]
torcer, biuŕtu, muŕtu, okeŕtu, kukuŕtu, okeŕarazi.
torcida, mitxa, biuŕtu, muŕtu, dunda.
torcido, okeŕ, ukeŕ, makuŕ, kutuŕ, biuŕ, muŕ. [kuŕ.]
torcimiento, biuŕ, okeŕ, ma-]
tórculo, biuŕiko.
tórdiga, laŕuki.
tordo, zozo. | īle zuribeltz.
torear, zezenketatu.
toreo, zezenketa.
torero, zezenkari. [moixo.]
torete, zezenko, zezengai,]
toril, zezentoki, baka.
torillo, zezenko.
tormenta, ekaitz, sapa, iuztul-aldi. | naigabe, zoritxaŕ. [poŕa.]
tormentila, saspi osto, sas-]
tormento, oñaze, min. | oñazkai, gogoŕdi, kaba.
tormentoso, ekaitzu.
tormo, azkain, orkaitz. | zoi, soki, sokil.
tornaboda, eztei-ondoko.
tornadera, sarde.

tornadizo, aldakor, iraulkoŕ.
tornar, itzuli, irauli.
tornasol, argiduri, argirudi. | ekilili.
tornasolar, argiduriztu.
tornátil, aldakoŕ, birakoŕ.
tornaviaje, itzulbidaldi.
torneado, zardain.
tornear, biribildu, zardain-
tornera, bilgintzai.
tornillo, biuŕiko, gaŕanga, urka, urkatxo, aŕdatza.
torno, bilgin. | *en torno* = biīaldean.
toro, zezen, beyaŕ. | zeze-
toronjil, gaŕaiska.
toronjina, gaŕaiska.
toroso, sendo, eŕotzu.
torozón, estamin.
torpe, aztun, loŕ, lazo. | baldaŕ, aizebelats, mangelo, faŕas, antekaitz, antzege, lanputs, morkil, kaskail, karkail. | lizun, likits, zakaŕ.
torpedo, esku-ikara.
torpedero, ontzilau.
torpemente, belaskiro. | lizunki.
torpeza, astuntasun. | baldaŕtasun. | lizunkeri, zakaŕkeri.
torpor, loŕtasun.
torrar, zizpildu.
torre, doŕe, | borda, lande-
torrencial, uroldezko.
torrente, urolde (ualde, uralde, udol, ujol, uiol, uolde), uaŕ, uaŕe, zuzperna, zuperna. | *a torrentes* = ibaika, zuzpernaka, ixurka. | amildegi.
torrentera, ubide, amildegi.
torrero, bordari. | doŕezai.
torreznero, alpeŕontzi, matxin-sukalde.
torrezno, kopazaŕe.
tórrido, kiskail. | [biuŕ.]
torsión, biuŕpen, biuŕaldi.
torta, opil, ope, aŕautzogi. | talo.
tortedad, bepakaŕtasun.
torticoli, lepo-gogoŕdura, otso-lepogo.
tortilla, aŕaultzopil, aŕauztalo, kopazaŕe.
tórtola, uŕtzapal, uŕtxapal.
tortuga, txaberama, turtube, turtu.
tortuosamente, makuŕka.
tortuosidad, makuŕgune.
tortuoso, karabilkatsu, okeŕ, ayeŕ, makuŕ, oyeŕ.
tortura, bepakaŕtasun. | oīnaze, ziper.
torturar, oīnaztatu.
torvo, uzu.
torzal, itsuta, sapio.
torzón, estamin.
torzonado, estamindun.
tos, eztul. | *ferina* = kio-eztul.
toscamente, zakaŕki.
tosco, zakaŕ, lantzako, kazkaŕo, zakaŕo, kaŕkail, kaŕkaz, kozkoil, motxoŕ, perkain. | ez ikasi, ez ezi.
toser, eztul-egin.
tosidura, eztul-egite.
tósigo, pozoi, eden, ira.
tosigoso, eztuldun.
tosquedad, zakaŕotasun.
tostado, kiskail, zizpildu, zipildu, txigoŕ, zigoŕ.

tostar, txigoŕtu, zigoŕtu, zipildu, zizpildu, kizkoŕtu, kiskaildu, kiskali, birberotu, txirigaŕtu, txinkoŕtu, txiuŕtu.
tostón, txigoŕ.
total, guzia. | bilduma.
totalidad, guzitasun, orotasun.
totalmente, guziz, aŕas.
totano, kulixka. [man.]
toxicar, pozoitu, eden-e-]
tóxico, eden, *pozoi.*
toxicologia, edenizti.
toza,—ki, (leŕki...).
tozo, ezazi. [isiti, isikoŕ.]
tozudo, burgoi, burugogoŕ,]
tozuelo, lepondo.
traba, loki, zaramatika, tarabela, pei. [gaitz.]
trabajadamente, nekez,]
trabajador, langiīle. | lantzale. [| leyatu.]
trabajar, lan-egin, | landu]
trabajo, lan. | ariketa. | lazeri, loŕ, min, neke.
trabajosamente, nekez, gaitz, oboen | *anda*=oboen dabil. [yatu.]
trabar, lotu, ziriztatu, pe-]
trabazón, lotura, uztardura. | *de huesos*=lokazuŕ.
trabe, zur, abe.
trabón, pei, loki.
trabucar, goiberatu, irauli.
trabuco, poloka, txiringa.
tracción, erakaŕte, ekaŕte.
tracto, bitaŕte, une. | *de la misa*=luzaki.
tradición, askitz, abitz.
tradicional, abataŕ, antziñaŕ, antziñako, askitzezko, aintziñeko. [tasun.]
tradicionalismo, askitzale-]
tradicionalista, askitzale, aintzindaŕ, aintzintzale, aintziñataŕ.
tradicionalmente, askitz-bidez, askitz-zale.
traducción, —zte (euzkerazte...), biuŕpen, itzulpen. | —tiko (eŕderatiko...).
traducir, —ztu (euzkeraztu, eŕderaztu, pantzeraztu...) | atzaldu. [man.]
traer, ekaŕi. | erakaŕi. | era-]
trafagador, salerosle, erosaltzaīle.
trafagar, erosaldu, salerosi.
tráfago, salosketa, salerosketa. | arazo, ariketa, lanketa.
trafalmejo, ausaŕta, ozaŕ.
traficante, salerosle, salerostun.
traficar, salerosi, erosaldu.
tráfico, salerosketa.
tragadera, irespide, eztaŕi.
tragadero, eztaŕ, eztaŕi, ganduru.
tragador, ireskoŕ, iresle. | jatun.
tragaldabas, jatundi.
tragaleguas, ibilkoŕ.
tragaluz, argibide, ekizulo.
tragantón, iresle. [bete.]
tragantona, iresbete, ase-]
tragar, irentsi (iretsi, irintsi, idatsi), klaskatu, kurkatu, sabeleratu, gurkatu.
tragavirotes, buruzut, burgoi.
tragazón, ireskeri.
tragedia, antzerki ala ol-

deŕki ikaragarĺa.
trágicamente, zoritxarez, ikaragarĺiro.
tragilafo, cren-auntz.
trágico, zoritxarezko, ikaragarĺizko.
trago, zurut, gurka, karka, zarga, zankako, itziki, zurust.
tragón, iresle, zintzurkoi.
tragonería, ireskeri.
traición, salkeri, saldukeri, belzkeri, otsokeri, nabarkeri. [saldu.]
traicionar, salkeri-egin,]
traicionero, etoi, eto.
traida, ekarte.
traidor, etoi, eto, saltzaīle, azpi-suge, ixilkari.
traidoramente, azpika, salduka.
trailla, zakurari. | lankai.
traillar, lankaiztu, aretu.
traina, seradore.
traite, idorgi.
traje, janzkera. | *este es el traje de aquel pais* =au da ango luikiko janzkera. | jantzi, janzki, jazki, soñeko. | *de luces* =zezenketarien, zezenkarien jantzi birizdunak. [koa egin.]
trajear, jantzi-egin, soñe-]
trajinante, azokari.
tralla, zarokari.
trama, bilbe, irazki, oraze. | naskeri, malmuzkeri.
tramar, bilbatu, irazi. | gertu. [ropide.]
tramitación, bideak, iga-]
tramitar, arazoa bidean jari.
trámite, bide (igaropide, egipide...)
tramo, zun, zuin. | zurgu-maīladi.
tramontana, iparalde.
tramontano, mendi-osteko.
tramontar, mendi-osteratu. | iges-egin.
trampa, segada, segara, lakio. | malmuzkeri, zimarkunkeri. | sai, saizulo.
trampal, lokatz. [keri.]
trampantojo, zimaurkun-]
trampear, malmuzkatu, maltzurtu.
tramperia, zimarkunkeri.
trampilla, leyo ixil.
trampista, arakero.
tramposo, zimarkun, zimarkatsu, sabel-zuri, malmutz, maltzur.
tranca, ataga, atalaga, erskai, fara.
trancada, zangar.
trancar, atagatu.
trancazo, makīlada.
trance, —aldi (lari-aldi, il-aldi...), —agin (il-agin...), kinka.
tranco, zangar.
tranquear, zangarka ibiīli.
tranquera, tantai-esi.
tranquero, atari, atalari.
tranquilamente, naroro, gentzatsu.
tranquilidad, baretasun, gentza, nare, bare-aldi, eztialdi.
tranquilizar, gentzatu, narotu, lasaitu, lasatu, baratu, naretu, odoloztu.
tranquilo, artedun, artetsu, baratsu, naro, nare, bare,

lasai.
tranquilla, mingaintopa.
trans, —oste.
transacción, amore. | itun.
transatlántico, itsasoŕ-oste.
transbordar, ontzi-aldatu. | bultzi-aldatu.
transbordo, ontzi-aldaketa, bultzi-aldaketa.
transcribir, idatzaldatu, ilatzi.
transcurrir, igaro, irago.
transcurso, —baŕu (urtebaŕu...)
transeunte, bidazti, aŕotz.
transferible, jabe-aldakoŕ.
transferir, aldatu, eraman.
transfigurar, antz - aldatu, bestiduritu.
transformar, eraldatu.
transformativo, eraldakoŕ.
transfretar, itsasoa igaro. | zabaldu.
tránsfuga, iges-egile.
transfundir, ontzi batetik bestera ubila aldatu, ontzi-aldatu, tuŕustatu.
transfusión, lobelen ontzi-aldaketa.
transgredir, autsi, eten.
transgresión, auspen.
transgresor, ausle (legausle...)
transición, igaro-aldi, igarotze. | aldakera.
transido, okitua.
transigir, amoregin, amoŕegin.
transitable, igaro diteken.
transitar, ibili, igaro, irago.
transitivo, biralkoi, igarokoŕ.
tránsito, igaropide, ibilbide. | igarotz, igaro-aldi. | eriotz.
transitoriamente, aldikoz.
transitorio, igarokoŕ, iragankoŕ, igazkoŕ.
translimitar, muga-igaro.
translúcido, argal, bakan.
transmarino, itsasosteko.
transmigrar, beŕaldatu, eŕaldatu. | gorputzaldatu (gogoak.)
transmitir, beŕaldatu, al[datu.]
transmutar, biuŕtu.
transparencia, gaŕdentasun. | argaltasun.
transparentarse, gaŕdendu, argaldu, bakandu.
transparente, gaŕden, kaŕden, argal, bakan.
transpirar, geldazatu.
transpirenáico, auna-oste, auna-gibel.
transponer, toki-aldatu. | beŕaldatu, landatu. | irauli.
transponerse, okeŕunean [eskutatu.]
transportar, beste tokiratu. | irago.
transportarse, zoramendu.
transporte, —keta (luŕketa, urketa...) | zoramen. | iraulpen.
transubstanciar, bestegauztu, izanaldatu.
transvasar, tuŕustatu, zuŕustatu. [ki.]
transversal, zeaŕeko, zeaŕ[ki.]
tranvía, tximist-bia. | tximist-guŕdi, tximiskuŕdi.
trapacear, lapatinkeri-egin.
trapacería, lapatinkeri, maŕ-

FUNDACION

oteri, mańo.
trapacero, lapatin, mańo.
trapacista, lapatin.
trapajoso, piltzań, arlote.
trápala, gizots. | mańokeri.
trapatiesta, liskań, iskanbil.
trapacear, lapatinkeri-egin.
traperia, piltzańeri.
trapero, piltzańketari, piltzańkari, txańpakari, zatańketari, piltzań-biltzāle.
trapiche, gaimeluŕ-bolu.
trapichear, bideak egin.
trapiento, piltzań, zańpālo.
trapio, ontzi-agak. | zaulitasun, zalin, zalio, zale.
trapisonda, iskanbil, liskań. | uin-ots. [liskańtu.]
trapisondear, iskanbilātu,]
trapisondista, zardai-pazka, ezkeŕ-dantzari.
trapo, zatań, txańpa, piltzań, mantań, zapi.| ontzi-agak.
traque, zirikiko zarta. | puzkeŕ.
tráquea, eztańigaitz, eztalgaitz, zintzuŕ-koskoŕ, zintzuŕ-este.
traquear, ots-egin.
traquearteria, eztańigaitz.
traquetear, ots-egin.
traquido, zart-ots.
traquino, ondańpeko, saburdin, sugoŕ, zalmiroi, zakailla, sakarailla, sabiloi.
tras, ondotik, gibel, atze, oste.
trasanteayer, laurdenegun.
trasañejo, irurtedun.
trasbordar, ontzi-aldatu.
trasbordo, ontzi-aldaketa.
trascabo, ziŕistada, leŕada.
trascendencia, oańkoŕtasun. | ondore.
trascendental, ondore aundiko.
trascender, atsona agitz zabaldu. | nabaritu. | ondore-izan.
trascolar, iragazi.
trascordarse, ez oroitu.
trascribir, ilatzi.
trascurrir, igaro, irago.
trascurso, — bańu (urte-bańu...).
trasegar, aldakatu. | tuŕustatu, zuŕustatu.
trasera, atze, gibel, gibelalde, oste.
trasero, atzeko, gibeleko, osteko. | ipuŕdi. | asabak.
trasferir, aldakatu.
trasfigurar, antzaldatu.
trashoguero, nagi, alpeŕontzi. | sugibel.
trashumar, artaldeak mendietako alalekuratu.
trasiego, aldaketa, iraulketa.
traslación, aldatze, igaropen. [ilatzi.]
trasladar, leku-aldatu. |]
traslado, ilazki.
traslapar, erdi-estali.
traslaticiamente, ikuŕaldaz.
traslaticio, ikuŕalda.
trasloar, geyegi goraldu.
traslúcido, argal, bakan, gańden.
traslucirse, argal - izan. | usmatu, igańi, igeŕi.
traslumbrar, begiztu.
trasmañana, etzi.
trasmañanar, biańkotu.
trasmarino, itsasoste.

trasnochada, bart-aŕats.
trasnochador, beranduaŕ, gaukaŕ, gauti, gaukari.
trasnochar, gau-galdu. | gau-berandu.
trasoir, ez ongi entzun.
trasojado, argal, margul.
traspalar, agalautu.
trasparencia, gaŕdentasun, argaltasun.
trasparente, gaŕden.
traspasar, leku-aldatu. | —aragotu, igaro. | biŕindu. | *el corazón*=biotza biŕindu.
traspeinar, beŕiz oŕaztatu.
traspié, ziŕistada, leŕada.
traspirar, geldazatu.
trasplantador, landatzaīle.
trasplantar, landatu, aldatu, beŕaldatu, zeaŕaldatu, birlandatu.
traspontín, ipuŕdi.
trasportar, zeaŕaldatu, beste tokiratu. | irago. | eresaldatu. [kutatoki.]
traspuesta, eskutaldi. | es-]
traspuesto, irauli.
traspunte, izkuŕle.
trasquila, motzaldi, mozketa.
trasquilado, burmotz.
trasquilador, motzaīle, moztaīle.
trasquiladura, motzaldi.
trasquilar, moztu, motzitu.
trasquilimocho, muŕitz.
trasquilón, mozketa. | mozkin.
trastabillar, zabu-egin.
traste, tresna. | *dar al*=ondatu, galdu.
trastear, tresnak aldatu.
trasteria, zaŕpilēri.
trastero, zaŕpiltegi.
trastesado, zail.
trastienda, ogoki. | *de mucha trastienda* = korapilōtsu, zakuto. [daŕ.]
trasto, tresna. | zaŕkin, kol-]
trastornar, gainberatu, goibetu, lardaskatu, bestelatu, nastu, naspilatu.
trastorno, lardaska, gainbera, goibera, egozgo.
trastrocar, itzulikatu.
trastrueque, itzulika.
trasudar, izeŕditu.
trasudor, izeŕ-leka, izeŕdi--elika, izeŕdixka, izexka.
trasuntar, ilatzi.
trasunto, ilazki. | antz, irudi.
trasvasar, ontzi-aldatu, tuŕustatu, zuŕustatu.
trasvenarse, gañixuri.
trasver, zeaŕ-ikusi.
trasversal, zeaŕ.
trasverter, gañezkatu, ixuri.
trasvinarse, geldazatu ala ixuri ardoa.
trasvolar, egazkatu.
trata, salerosketa.
tratable, entzunbera, adiuŕ, ekaŕeŕez.
tratadista, iztalari.
tratado, itun. | izti.
tratador, ituntzaīle. | iztatzaīle.
tratamiento, erabiltze. | izengoiti. | sendabide, osabide. [ostun.]
tratante, erabiltzaīle. | er-]
tratar, erabilī. | iztatu. |

ongi oitu.
trato, eginkunde, inkunde. | ezautasun, zaura, zaupide.
través, zeaŕ. | *a través de eso* = oŕen zeaŕ, oŕen gaindi. | *de través*=zeaŕka. [de, fara.]
travesaño, langa, langal- [ra.]
travesar, zeaŕka-igaro.
travesear, jostakatu. | lizunki bizi.
travesero, zeaŕerako.
travesía, bide. | bide zeaŕ. | zeaŕaize.
travesio, zeaŕaize.
travesura, biuŕikeri, biuŕdura, nabaskeri.
traviesa, bide, uŕutitasun. | ezaŕki. | zeaŕki.
travieso, zeaŕ. | nabazi. | biuŕi. | lizun.
trayecto, bidaune, bideketa.
traza, laŕantz, zantzu, aztaŕ, *itxura, etxura,* taju, tankera.
trazado, etxantz. | *del campo*=ziun. [egin.]
trazar, antz-egin. | bideak [ra.]
trazo, antz. | maŕa.
trazumarse, geldazatu.
trébede, krispi, krispin, pebre.
trebejar, jostatu.
trebejo, lanabas, tresen, tresna.
trébol, irusta, irukusta, usobelaŕ, urtzo-belaŕ, itsabalki, igoŕi, iroŕi, *baboxa (pagoxa, faboxa, pagosa.)*
trece, amairu.
trecemesino, amairuki.
trecén, amairuren.
trecenario, amairu-uŕen.
treceno, amairugaŕen.
trecésimo, ogeitamaŕgaŕen.
trecientos, irureun.
trecho, —une (bidaune, luŕune, astiune, usgune...), une.
tredécimo, amairugaŕen.
tregua, meni. | aŕte.
treinta, ogeitamaŕ, iruramaŕ. [bigaŕen.]
treintaidoseno, oigeitama- [ra.]
treintanario, ogeitamaŕuŕen. [teko.]
treintañal, ogeitamaŕ ur- [ra.]
treintavo, ogeitamaŕen.
treintena, ogeitamaŕ.
treintenario, ogeitamaŕ-uŕen.
treinteno, ogeitamaŕgaŕen.
tremebundo, ikaragaŕi, izugaŕi.
tremendo, lazkagaŕi, ikaragaŕi. | aguŕgaŕi.
tremer, dardaratu, durdurikatu.
tremés, irurilko.
tremesino, irurki.
tremo, antzikuŕ-lauki.
tremolar, ikuŕin edo oyalak edaztu.
tremolina, aizots.
tremor, dardara.
trémulamente, dardaraz.
tremulento, dardaritsu.
trémulo, dardaritsu, durduri.
tren, gauzak, deusak. | aŕandi. | bultzi. | *tren correo*=idazki-bultzi. | *ex-*

preso = bizkoŕ. | *rápido*=ĺasteŕ. | *mixto*=bitariko.
trencilla, galaŕtzu.
trencillar, galaŕtzutu.
treno, ai, aika. | *tinieblas de Semana Santa* =aizaro.
trenza, txirikorda, txintxosta, txoŕta, terna, motots.
trenzado, txirikorda, *kordondu.* [*dondu.*]
trenzar, txiri*kordatu, kor-*]
trepador, aritz-txori, buru--beltz.
trepar, lau-azka igo.
trepatroncos, sagu - txori, sorgin-txori, aritz-txori, buru - beltz, kaskabeltz, kaxkabeltxaŕo.
trepe, iñaŕosaldi, astiñaldi.
trepidación, daldal, daldara.
trepidar, dardaratu, durduritu. [duri.]
trépido, dardaritsu, dur-]
tres, iru, irur. | iruko, iruki.
tresalbo, iru oin zuridun zaldia.
tresañal, irurteko.
tresañejo, irurteko.
trescientos, irureun.
tresdoblar, irutu, irurkunkundu.
tresdoble, irurkoitz.
tresmesino, iruilko.
trestanto, irurkoitz.
treta, atzipe, itzurpide, igespide.
trezavo, amairuren.
tri, iru, irur.
triaca, eden-sendaki.
triángulo, isleŕtzokoi, isleŕtzokodun.
triaquera, sendakutxa.
triar, autu, berezi.
tribu, eŕki. | gizeli, gizaki.
tribulación, loŕ, goŕi, laŕi, zuribeltz, naigabe.
tríbulo, laaŕ, naaŕ.
tribuna, izkintzoki. | soiĪaru.
tribunal, epaileku, auzitegi. | auzi-alki. | *de la Penitencia* = aitoŕkintza, aitoŕtegi.
tribuno, elatari.
tributación, zergaketa. | zergakera. [tu.]
tributar, zerga bete. | aguŕ-]
tributario, zergadura.
tributo, zerga, zergera.
tricenal, ogeitamaŕ urteko. | ogeitamaŕ urteroko.
tricentésimo, irureungaŕen. | irureunen.
triceps, irurburu.
tricésimo, ogeitamaŕgaŕen.
triciclo, iruboludun, iruboluko, iruguŕbiĪeko.
tricipite, iruburukoi.
triclinio, etzangi, etzatoki, etzaleku.
tricolor, irumargokoi.
tricorne, iru-adaŕkoi.
tridente, iroŕtz, iroŕtzeko, aitzuŕotz.
triduano, iru eguneko.
triduo, iruŕen, iruŕun.
trienal, irurteroko. | irurterako.
trifolio, irusta, irukusta.
trifulca, iru-eskoga. | iskanbil. [-buru.]
trifurcado, iru-adaŕ, iru-]

trigal, garitza, galtsoro, gari-soro.
trigésimo, ogeitamaŕgaŕen. | ogeitamaŕen.
trigla, izokinkume, mutxurdin.
trigo, gari, ogi, okai, ogi-ale, ogi-bii, ogi-bigi.
trigueño, galdin, beltzaran.
trilingüe, iru-ele. | iru-eletako.
trilítero, iru-izkidun.
trilla, izokinkume, mutxurdin.
trilla, laŕinketa. | ogi-joaldi.
trilladera, estraze, esi.
trillado, jakin, zaŕ, aspaldi-ko.
trillador, ogi-erauztale.
trilladura, laŕinketa.
trillar, laŕindu, eultzitu, ultzitu, mendertxi, ogi-jo, ogi-erauzi.
trillo, estraze, esi.
trillón, eidi unei.
trimestral, iruīlabeteroko. | iruīlabeteko.
trimestralmente, iru īlero.
trimestre, iru il, iruīlabete.
trinar, amoŕutu, amuŕutu.
trinca, irurkun.
trincapiñones, mutil txoriburu.
trincar, puskatu, zatikatu. | ardo edo ardobizi edan.
trinchador, jaki-zatitzaīle.
trinchante, jaki-zatitzaīle. | iruoŕtz.
trinchar, jaki-zatitu.
trinchera, lubaki, luebaki, aŕesi, luŕesi, pezoi, lezoi, lezoin.
trineo, arba, are, lera, lega, leŕa, lea.
trinidad, irurkoitz, irukoitz, irurkun, irubat. | *Santísima*=Irukoitz Deuna.
trino, irurkoitz, irurkun.
trinquis, danga-danga, zarga-zarga.
trío, irukaŕ.
tripa, este. | este-ontzi, eŕain. | sabel. | gantz, mandiko.
tripada, estebete, asebete, sabelaldi.
tripartir, irurendu.
tripartito, irurendu.
tripe, artīleungi.
tripería, esteki-saloki.
tripero, este-saltzaīle.
tripicallero, esteki-saltzaīle.
tripicallos, esteki, sabelki, *tripaki,* bardaki.
triple, irurkoitz, irukoitz, irurkun.
triplica, irurkun, eren.
triplicar, irurkoiztu, irurkundu. [irurkun.]
tríplice, iŕurkoitz, irukoitz,]
triplicidad, irurkoiztasun.
trípode, iru zango, iruroin.
tripón, sabelaundi.
triptongo, iruki.
tripudiante, dantzari.
tripudiar, dantzatu.
tripudio, dantza.
tripudo, sabelaundi, zoŕo aundi.
tripulación, ontzi-mutīlak.
tripulante, ontzi - gizon, itsas-gizon.
tripular, itsas-gizon izan.
trique, eztanda, zarta.
triquiñuela, zeaŕkeri, iges-

keri.
tris, zast.
trisa, kolaka, kolaza, urmenta.
trisagio, deuntza.
trisca, kaŕask, kaŕaskada. | triska.
triscador, kaŕask-dagien.
triscar, kaŕaskatu, kaŕaskarazi, abaŕoskatu. | *triskatu*, jauzkatu.
trisecar, irurendu.
trisílabo, iruizkindun.
triste, alege, atsege, pozke, beltz, itun, ītun, betīlun, gotīlun. | gutxi, txikaŕ. | laŕi, its.
tristemente, alegez.
tristeza, alegetasun, goibeltasun. [laska.]
trisulco, iru-zi. | iru-zota-]
tritíceo, garizko.
tritono, iru-ereskune.
triturar, zeatu. | maŕuskatu.
triunfador, garaile, garailari.
triunfal, garaikaŕ.
triunfante, garai, gaīen.
triunfar, garaitu, gaīendu.
triunfo, garaipen, garaikunde.
trivial, lau, jakin.
trivio, iru bidaune.
triza, ze, ebaindu. | *hacer trizas*=zeatu, puskatu.
trocada (a la), ostez, gibelez. [ostezka.]
trocadamente, alderantziz,]
trocar, aldatu, bestelatu. | goitikatu, oka-egin.
trocatinte, argidurizko.
trociscar, puskatu, zatikatu.
trocisco, puska, zati.
trocla, piŕita, piŕingilla.
trocha, saŕbide, zeaŕbide.
trochemoche, nolanai, nasteka, zira-zira.
trofeo, garaikuŕ. | gudakin. | garai.
troglodita, ankeŕ, basakaŕ.
troj, aletegi, biitegi.
troje, aletegi, bigitegi.
trojero, alezai, bigizai.
trola, gezuŕ.
trole, tximistaga.
tromba, euri-zigoŕada, zuŕumīlo, zuŕunbīlo. [ko.]
trompazo, elkaŕ-jo. | zarta-]
trompeta, turuta, tururu, txaranbel, adaŕ nagusi.
trompetear, turuta-jo.
trompicar, apurikatu, aburikatu.
trompo, jibe, ziba, zibo, zibot, txantxari, tuŕintxa, peŕatx. [gaizto.]
trompón, lilipa, anbulo]
tronada, oztots, *tŕumoe*, *tuŕmoe*.
tronador, oztoskīle.
tronar, oztots-izan, *turmoe*-izan. | ots-egin. | ondatu, ogasuna igatu.
troncal, zurbīleko. | *bienes troncales*=soŕtetxeko okiak.
troncar, moztu.
tronco, zubil (zurbil, zunbil, supil, sumil, sungil,) onboŕ (enboŕ, zonboŕ, sunpuŕ), motzoŕ, moskoŕ, sakil, ildoki (ildo, idulki), aldaroko, karbaza. | zaldi ala mando uztaŕkideak.—

soŕtzain, aiko.
tronchar, kirtain-moztu. | moztu. [zorten.]
troncho, kirtain, kirten,]
tronchudo, kirtain luze.
tronera, argibide, ekizulo. | eragabeko, burugabeko, zoro.
tronga, oakide.
tronido, ortotz, oztots. | daːnbadura, egozpen, zart.
tronitoso, ots-aundiko.
trono, bakaulki. | gentzadun. [*madera*=ildetu.]
tronzar, aŕaitu, okelatu. |]
tropa, gizozte. | gudarozte, gudariak. | *la tropa y los paisanos*=gudariak eta eŕitaŕak. | *en tropa*=taldeka, sailka.
tropel, ozte, talde, eli. | paŕasta. | *en tropel*=paŕastaka, multzoka.
tropelia, urdurikeri. | makuŕkeri.
tropezando, zirkun-zarkun.
tropezar, beaztopatu, zoztoŕ-egin, itsumustu-egin, aburikatu, apurikatu, jaŕugi.
tropezón, aztapo, beaztopa.
tropiezo, beaztopa, beaztaŕi, labaŕaŕi, itsumustu, zabuka, jauspide, aztapo. | erorkeri.
trotaconventos, lupeme.
trotar, takata - ibiĪi. | arin ibiĪi. [ːrin ibiĪi.]
trote, takata. | *al trote*=]
trova, izneuŕtu.
trovador, izneuŕlaŕi, *bertsolari.*
trovar, izneuŕtu.
trovista, izneuŕlari.
trox, aletegi.
Troya (allí fué), an ziran angoak!
troza, enbor zugai.
trozar, zatikatu.
trozo, zati, puska, okel, mukulu, zafla, —ki.
truculento, ankeŕ, ikaragaŕi.
trucha, amuŕai.
truchero, amuŕaiketaŕi.
truchimán, adirazle. | maltzuŕ.
trueco, ordaingo.
truena, trumoe, turmoe, ortziri (eurtziri, iurtziri, iortziri, igortziri), ortots, ortzantz, oztots, ostots, osti, jostoi, iñusturi, ozantz, odai-ots (odots), ozmin (ozpin, ozmiñaŕi, ozme), ozkari.
trueque, ordain, ordaingo. | *a trueque*=ordañez.
trufa, gezuŕ.
trufador, gezuŕti.
trufar, gezuŕak asmatu. | gezuŕ-esan.
truhán, zilibokari. [keri.]
truhanada, zilibokeri, txaŕ-]
truhanear, zilibokatu.
truhaneria, zilibokeri.
trujal, gaimeluŕ-bolu.
trujamán, adirazle.
trujamanear, adirazle-izan.
trujimán, adirazle.
trulla, zarata.
truncar, moztu, ebaki, puskatu. | buruindu.
tú, i.
tu, ire.

tuáutem, beaŕezko, beaŕ.
tubérculo, betaŕ.
tuberculosis, idoŕberi, gaitzepel.
tuberculoso, idoŕberi, idoŕbertun, gaitzepeldun.
tubería, oditza.
tubo, odi, tutu.
tueca, araondo, motzondo.
tueco, motzondo, zaindoki.
tuerca, biuŕiko.
tuerce, biuŕ.
tuero, subil, suatzeko.
tuerto, begibakaŕ (bepakaŕ), bepakotx.
tuétano, ezuŕmuin, muin, uin, un, gun.
tufarada, pufada.
tufillo, uŕin, teku. | *de comida*=baraus.
tufo, uŕin, teku, auznaŕ, pufada, baraus.
tugurio, legoŕpe.
tullir, elbaŕitu.
tumba, ilobi, eoŕtzulo. | amilka, iraulka.
tumbar, luŕeratu, eratzan, etzanerazo.
tumbarse, etzan, etzin.
tumbo, iraulka, iraul, dandan, pinpoi, amil, iraulpen. [| alpeŕontzi.]
tumbón, isekari, malmutz.]
tumefacción, anditsu, zabo, zago, puzgo.
túmido, anditsu.
tumor, zabo, zago, aunditsu, ankura, moŕoko, txori, txoskoŕ, gurintxa, lupi, kurintxo, izuŕi (besizuŕi...)
túmulo, ilaŕi.
tumulto, iskanbil, iskamil, jauzi, zegaŕeda, zaŕapaŕa, zaŕamaŕ, asaldu.
tumultuar, biuŕikatu, matxinatu. [bilka.]
tumultuariamente, iskan-]
tumultuario, iskanbilari.
tumultuosamente, iskanbilka.
tumultuoso, iskanbilari.
tuna, indiapiko. | alpeŕuskeri. [katza.]
tunal, indiapiko. | indiapi-]
tunantada, nabaskeri, biuŕkeri.
tunante, galuts, nabasi.
tunar, galus-izan.
tunda, astiñaldi, iñaŕosaldi.
tundidor, oyal-astinkari.
tundir, astindu, ziratu, agatu.
túnel, mentzulo.
túnica, soinpeko.
tunicela, jaupaltseñordanzki. [basi.]
tuno, malmutz, galuts, na-]
tupa, asebete.
tupé, kurkuts. | bekoki. | ozaŕ.
tupido, estu, lodi.
tupir, loditu, estutu, *tapitu.* | asebete.
turba, ozte, lagunabaŕ.
turbación, kezka, ikara, izu, izi.
turbado, kezkatsu, asaldu, gentzake, izu, izi, ikaratu.
turbamulta, lagunabaŕ.
turbar, kezkarazi, nastu, asaldarazi, asaldatu, asaldu, izutu.
turbarse, kezkatu, ikaratu, izitu.

turbia, ueŕ, ugeŕ, ueŕi.
túrbido, ugeŕ, ueŕ, ueŕi.
turbieza, ueŕdura, lazka.
turbina, eyara - zali, zali, kaŕanka, tartiko (tortoki, turtoki, turtuki), unbula.
turbio, ugeŕ, ueŕ, ueŕi, aŕe. | ondakin.
turbión, ugalde, ujol. | moltzo.
turbonada, ugolde.
turbulencia, ueŕdura. | lazka, biuŕitza, nabaskeri.
turbulento, ueŕ, ugeŕ, aŕe. | asaldari, zirin, nastari.
turca, ordikeri, moskoŕkeri.
turco, turkaŕ.
túrdiga, laŕuki.
turgencia, puzgo.
turgente, anditsu.
turiferario, kedatzontzidun.
turífero, kedaztun.
turma, baŕabil.
turnar, aldikatu, aldizkatu.
turno, aldi, aldizka, aldika, salaka.
turquesa, eredu.
turrar, kiskaildu, kiskali.
turulato, geldu, zoro, zoratu.
turumbón, burtzoro.
tusa, zokoŕ.
tusilago, zaldi-oin,
tuso, zakuŕ, txakuŕ, ora.
tusón, ileun, iletu. | zaŕpa.
tusona, emagaldu.
tutear, ikatu.
tutela, gurasordetasun. | zainpe, zaipe, laguntza.
tutelar, zaindari, zaitzale, begirale. | gurasordeko.
tuteo, ika, itano.
tutiplen (a), naroro, paŕastaka, jori.
tutor, gurasorde, aitorde, auŕaba, auba, aita-lekuko.
tutoria, gurasordetasun.
tutriz, amorde, gurasorde.
tuyo, ire | zure: *tus caminos, Señor*=zure bideak, Jauna.

U

u, u.
ubérrimo, jori, naro.
ubicar, nonbait egon.
ubicuo, alde guzietan dagona.
ubre, ugatz. | eŕape.
udómetro, euri-neuŕkin, uri-neuŕkin.
ufanamente, aŕoki, urgoiki.
ufanarse, aŕotu, urgoitu.
ufanía, aŕotasun, burgoikeri.
ufano, aŕo, urgoi, burgoi. [| alai.]
ufo (a), besteren (beŕtzeren) lepotik.
ujier, atezain, atezai.
úlcera, zauri, minbizi, mingaizto. | *de la boca*=le-

gaŕ.
ulcerar, zaurtu, zauritu.
ulceroso, zauritsu.
ulmaria, soro-eŕegiña.
ulterior, alde aronzko, aronzko. | geroko, jaŕaiki.
ulteriormente, gero.
últimamente, azkenez.
ultimar, azkendu, amaitu, laŕaitu.
ultimatum, azkeneko.
ultimidad, azkentasun.
último, atzen, azken, atzeneko, azkeneko, ondaŕ, kondaŕ, gibelengo.
ultra, oŕen gain, gañera.
ultrajar, iraindu, laidoztatu, laidotu.
ultraje, laido, idoi, iroi, irain.
ultrajoso, laidotsu, iraintsu.
ultramar, itsasoste.
ultramarino, itsasostaŕ.
ultramontano, mendi-ostaŕ.
ultratumba, iłondoko, iłondo.
ululaŕ, deadaŕ-egin.
ululato, deadaŕ, oju, zarata.
umbilical, txilboŕko, zileko. | *cordón umbilical*=esgaŕi.
umbráculo, itzalpe.
umbral, alaŕtze, alaŕtzepe, atalas, brinbel.
umbrático, itzalaren.
umbratil, itzaltsu.
umbría, eguzki-gibel, mospel, nekots, itzalune.
umbrío, itzal.
umbroso, itzaltsu.
un, bat, —a: *he visto un hombre* = gizona ikusi dut.
unánime, erizkide, gogaide.
unánimemente, eritzi batez.
unanimidad, erizkidetasun.
unción, igoŕtze. | azken-igoŕtza.
uncir, buztaŕtu, uztaŕtu, uztaŕitu.
undécimo, amaikagaŕen.
undécuplo, amaikoitz.
undísono, uin-ots.
undívago, uin-igikoŕ.
undulación, uin-igitu.
ungido, igoŕtzi, *untatua*.
ungidor, gantzulari.
ungimiento, igoŕtze.
ungir, igoŕtzi, iguŕtzi.
ungüento, *ukendu*, iguŕzki, miritza.
unguiculado, azkazaldun.
únicamente, bakaŕ-bakaŕik.
único, bakaŕ, ekaŕ.
unicolor, margobatun.
unicornio, adaŕbatun.
unidad, batasun. | orobatasun. | bat.
unidamente, batez, nabasi.
unificar, batu, orobatu.
uniformar, erabatu.
uniforme, erabat. | gudari-janzki.
uniformemente, erabatez.
uniformidad, erabatasun.
unigénito, semakaŕ.
unión, bakuntza, elkaŕte, batz, biltz. | korapiło, ondoreko. | ezkontza.
unípede, oinbakaŕ.
unipersonal, notin bakaŕeko.
unir, batzaldu, orobatu, batu, bakundu, elkaŕganatu, alkaŕtu.

unísono, erespakaŕ.
universal, orokaŕ, ororen.
universalidad, orotasun, orokaŕtasun.
universalmente, oroz.
universidad, ikastetxe nagusi. [gusiaren.]
universitario, ikastetxe na-]
universo, orokaŕ. | gaudi.
univoco, ikuŕbidun.
uno, bat, eka. | *diez y uno* =amaika. | *uno mismo* =norbera. | bakaŕ. | *unos* =batzuek. | *unos cuatro* =lau edo, lau bezelatsu, lau bat.
untador, gantzulari.
untar, igoŕtzi, kutsutu, kutsatu. | *con grasa* = lumeratu.
untaza, gantz.
unto, koipe, kutsu. | gantz.
untuoso, koipetsu, gantzatsu.
untura, igoŕtze. | gantz.
uña, azkazal (ezkazal, ezkizal, azazkal), beatzal.
uñada, kaŕamista, kaŕamitxa, aŕamazkada.
uñarada, kaŕamista.
uñero, itzemin.
uñir, buztaŕtu, uztartu, uztaŕitu.
uñoso, azkazal luze.
upa!, aupa!
uranio, izaŕaren, ortzeko.
urbanamente, gizabidez.
urbanidad, gizabide, gizakera, alkaŕera, elkaŕbide.
urbanizar, gizatu. | uritu, iritu. [zatsu.]
urbano, uritaŕ, uriko. | gi-]
urce, elaŕdi.
urdidera, irazkitoki.
urdimbre, bilbe, zukun.
urdir, bilbatu, irazi, irazki.
urente, gori. [kun.]
urgencia, estuera. | beaŕ-]
urgente, beaŕ-beaŕ, lasteŕ--beaŕ, egin-beaŕ, eŕtsi.
urgir, eŕtsi, —erazo.
urinal, geŕnuaren, pizaren.
urinario, gernuaren, gernuko. | osintegi, piztegi.
urna, atabaka, utxa, ontzi (autaŕkuntzi.)
uromancia, gernu-aztikeri.
uroscopia, gernu-azteŕkatza. [-txori, mika.]
urraca, suge-txori, antzara-]
urta, txelba.
usadamente, oi-arauz, oyez, oituraz.
usado, erabiīli, igatu. | oitu, trebe, | *los más usados*=oituenak.
usanza, oikun, erabilkun, oikera.
usar, erabildu, erabiīli, ibiīli. | oitu, oi-izan.
usgo, iguin, narda.
usía, jaun ori.
uso, erabilkunde, oikunde, oikuntza. | oikun, oi, oidura, oitura.
usted, zu, zeu, ori, zerori. | *tan bueno como V.*=zerori bezin ona.
ustible, eŕakoŕ, eŕekizun.
ustión, eŕetze.
ustorio, eŕakoŕ.
usual, oiko, oiturazko, oitu. | lau.
usualmente, oiki.

usufructo, erabilmen, gozamen. | on. [gozatu.]
usufructuar, erabilmendu,]
usufructuario, on-eramale, maizteŕ.
usura, irabazgoi, mozkin-gei, *lukurantza, lukuŕeri,* egaŕtsari.
usurar, irabazgoi-kendu.
usurario, irabazgoiko.
usurero, laŕutzale, *lukur.*
usurpación, besterena indaŕez kentze.
usurpador, indaŕ-lapuŕ.
usurpar, indaŕez kendu, ideki. | eskuaŕtu, eskua kendu. [nabas.]
utensilio, tresna, tresen, la-]
uterino, sabeleko. | *hermano uterino*=sabelkide.
útero, ume-ontzi, umuntzi, umoi, auŕ-oe, auŕtoki, uŕdabil, urdail, gantzagi.
útil, onurakoŕ, onuratsu, onauŕki. | deuskai, gai-on, zernaitako, —tako. | lanabas.
utilidad, onura, unki, mozkin, irabazkin, —kin. | *de poca utilidad*=deus gutxiko.
utilitario, onura-nai.
utilizar, erabiĪi, *baliatu,* uztiatu, ustiatu, on-egin, on-erakaŕi.
útilmente, onuraz, *balioski.*
utopia, ametsari.
utópico, ametsezko.
utopista, ametsari-zale.
utrero, bi urteko txal ala zekoŕ, idizko.
uva, mats.
uvada, mats-piĪa.
uval, mats-antz.
uvate, maski.
uvayema, sasi-mats.
uvero, mats-saltzaĪe.
uvio, buztaŕi, uztaŕ.
úvula, gangail, gargail, gingil, gangaŕ, txuntxuŕ-mi.

V

v, ve.
vaca, bei. | beiki. | bei-naŕu.
vacación, opoŕ, —aŕte (lanaŕte, ikastaŕte, aldaŕte...), ezune. | *época de vacaciones*=opoŕkaro.
vacada, betalde.
vacante, uts. | usgune, utsaldi.
vacar, lana utzi. | uts-izan.
vacari, bei-naŕuzko, bei-laŕuzko. [usgune.]
vacatura, utsaldi, ezune,]
vaciadero, urodi.
vaciamiento, uspen.
vaciar, ustu.
vaciedad, zorakeri.
vacilar, durdurikatu, urduritu, zalantzatu.
vacío, uts. | usgune, ezune.

vaco, uts.
vacuo, ustasun.
vadeable, igarokoŕ. | garaikoŕ, egikoŕ.
vadear, ubide - egin, ur--igaro. [daztiño.]
vademecum, sakelerako i-]
vadera, ubi, ubide, ondagora.
vado, ubi (ubide, ibi, ibide, ibiri), uzabal, ubera, urme, meagune, igarabide, igarapide. | *al vado o a la puente*=zirt ala zart.
vadoso, uberatsu.
vagabundear, tiltil-ibiīli, tilinko-talanko ibiīli.
vagabundo, sarkil, arlote, kartolo, ibildaun.
vagamundo, sarkil, ibildaun. [keri.]
vagancia, sarkiīeri, alpeŕ-]
vagante, ibildaun.
vagar, oŕon-ibiīli, oŕonatu, aron-ibiīli.
vagaroso, igikoŕ, igiti.
vagido, oyuska, antzi.
vago, oŕon, lange, sorayo. | *noticia vaga*=soŕbeŕi.
vagón, orga. | buzpuŕdi, bultzi-guŕdi, bulzguŕdi.
vagoneta, orgato.
vaguedad, urduritasun.
vaguido, buruko arin.
vahaje, aize legun.
vahar, luŕindu. | ats-egin.
vaharina, luŕin, ats.
vahear, luŕindu. | ats-egin.
vahido, buruko arin, zorabio, burtzoro.
vaho, luŕats, luŕin, luŕun, uŕin, bapaño, pafa.

vaina, zoŕo, zoŕon, xixku, magi (magin, magitx, magutx, maritx.) | leka.
vainazas, geldo.
vainero, zoŕogiīe.
vainilla, lekatxo.
vaivén, oŕon, aron. | gorabera, uts-bete, zuri-beltzak.
vajilla, mayontzi, jatontzi. | *de plata*=ziīaŕeri.
val, aran, irura.
valar, esiaren, esiko.
vale, aguŕ. | ordainbide.
valedor, bitaŕteko, araŕteko.
valentía, kemen, azkaŕtasun.
valentonada, gizonkeri, gizakeri.
valer, bitaŕtetu, lagundu. | aldin-izan. | *eso vale poco*=aldin gutxiko da,
valeriana, pufa-belaŕ.
valerosidad, azkaŕtasun.
valeroso, egikoŕ. | azkaŕ, kementsu, suaŕ, su, ausaŕ.
valerse, erabiīi, *baliatu,* uztiatu, ustiatu.
valetudinario, maskal, (mazkal, maskaŕ), erkin, makal. [alde.]
valia, jaso, aldin. | alderdi,]
validar, indaŕetsi.
válido, indaŕdun. | azkaŕ.
valido, oniritzi. | jaube.
valiente, kementsu, su, bioztun, izukaitz, beldurge, zangaŕ, ordongo, azaŕtua.
valija, bidezoŕo. | idazki--zoŕo. | idazkitza. | bidari-zoŕo.

valimiento, araŕte, aŕtetasun. [*balioko*]
valioso, jasoko, aldiñeko,]
valor, jaso, *balio,* aldin. | kemen, belduŕgaitz, ezalka.
valorar, zenbatu.
valorear, zenbatu.
valoría, zenbatasun, jaso, aldin.
vals, nastadantza.
valsar, nastadantzatu.
valuar, zenbatu.
valla, esate, esi, esto. | eragozkai. [gozkai.]
valladar, esi, lezoi. | era-]
valladear, esitu.
vallado, luŕeta, muŕeta, luŕesi, espaŕu, lezoi, lata.
vallar, esiaren, esiko. | esi, esitu.
valle, aran, sakan, irura, itai, ibaŕ.
vallejo, arantxo.
vanagloria, antuste, hoīla.
vanagloriarse, antuste, andetsi. [tez.]
vanagloriosamente, antus-]
vanaglorioso, antuts, antulari.
vanamente, alpeŕik, alpeŕ. | uski.
vanear, antustez itz-egin.
vanguardia, auŕki - sailka, auŕki.
vanidad, utsalkeri, andikeri, antuste, andigo, ankoŕtasun.
vanidoso, andiputz, antuts, antulari, gorati, aŕo.
vanilocuencia, txaskotasun.
vanilocuo, beŕitsu.
vaniloquio, txasko, beŕitsukeri. [antuts.]
vanistorio, andipuzkeri. |]
vano, utsal, pardail, uts, ankoŕ. | antuts, aŕo. | *en vano*=alpeŕik.
vapor, luŕats, luŕin, luŕun. | ats, arnas. | zorabio. | *buque de vapor* = luŕunontzi, luŕiñontzi.
vaporar, keztu.
vaporización, luŕintze.
vaporizar, luŕindu.
vaporoso, luŕintsu.
vapulación, agaketa, agada.
vapular, agatu, makīlaztatu.
vapulear, aratu, astindu.
vapuleo, arakaldi, agada.
vaquear, zezendu, idizkotu.
vaquería, betalde. | beitegi. | eznetegi. [—tegi.]
vaqueriza, beitegi, iditegi,]
vaquerizo, beyaren.
vaquero, unai, bei-zai.
vaqueta, bei-laŕu edo naŕu.
vara, zigoŕ, zaure, zardai, zarta, zarduka. | *de alcalde*=ugaldun-zigoŕ.
varada, ontziaren oraldi, ondaŕaldi.
varadero, ondaŕleku.
varadura, oratze, ondaŕpen, kokatze.
varal, aga, zardai.
varapalo, zardai, aga, altzuŕun. | zartada.
varar, ugaldu. | oratu, ondaŕtu, kokatu.
varaseto, arbazta-esi, olesi.
varazo, agada, zart, zartada, zartadako.
varbasco, apo-belaŕ.

vardasca, zigoŕ.
vardascazo, zigoŕkada.
vareador, agalari.
vareaje, agaketa, agakaldi, agoda. [takatu.]
varear, agatu, agakatu, zar-
varearse, argaldu, zimeldu, metu.
varejón, aga tzaŕ.
vareo, agada.
vareta, zigoŕ. | zeaŕ-esan.
varetazo, zeaŕ-adaŕkada.
varga, malda.
varganal, makīlesi, olesi.
vargana, makil, zardai.
variable, aldakoŕ, aldati.
variación, aldaketa, aldaŕte, aldakuntza, aldapen.
variado, margo-askodun. | mota-askoko. | alde-askoi.
variamente, aldaŕteka.
variante, itz aldatuak.
variar, aldatu. | bestegin, beŕtzegitu.
várice, zaintiratu.
variedad, beŕdiñez, bestela-kotasun, ideke, kideke.
varilla, zardai.
vario, ideke, beŕdintzik eztuena. | aldakoŕ, aldati. | *varios*=batzuek.
varioloso, mazkaŕ.
varón, gizaŕ, gizaseme, gizonezko, gizakume, aŕ, mutilki, moŕoin, gizon.
varona, gizema, gizaeme. | gizagin.
varonesa, gizema.
varonil, gizonki, gizaki, mutilki. | azkaŕ, kementsu.
varraco, aketz, ordotz.
vasallaje, jaubetz, joputz.
vasallo, jaube.
vasco, euzkotaŕ. | *lengua vasca*=euzkera.
vascófilo, euzkozale.
vascón, euzko, euzkotaŕ.
vascongado, euzkotaŕ.
vascónico, euzkorekiko.
vascuence, euzkera.
vasija, ontzi, murko. | kurkuiz, usteŕail.
vaso, edontzi. | *sagrado*=jaupa-edontzi. | *de cristal*=*beiraki,* leyaŕki, gandola.
vástago, aldaska, muskil, altzuma, ostrail, gi, etoŕki, man. | ondore, jatoŕi, sengi.
vastedad, edaera.
vástiga, altzuma.
vasto, edatsu, zabal, aundi.
vate, azti. | oldeŕtzale.
Vaticano, Doipurua'ren jauregi.
vaticinador, iragaŕle.
vaticinar, gaztiatu, iragaŕi.
vaticinio, iragaŕi, iragaŕki, iragaŕpen, aztiantza.
vatídico, iragaŕle, azti.
vaya, nausna.
vecera, —talde (uŕdalde...)
vecería, eŕiko uŕdaldea.
vecero, aldizkako. | *bezero,* aŕtzaīe.
vecinal, auzoko.
vecinamente, uŕen, uŕbil.
vecindad, auzotasun. | auzo.
vecindario, auzo. | auzotegi.
vecino, auzo, auzoko, alboko.
veda, gebenaldi.

vedar, gebendu, debekatu. | utzerazi.
vedeja, lakain, galpaŕ.
vedija, zamaŕ, ziŕizta. | sabelpe.
veduño, matsayen.
veedor, ikusle. | ikuslari, ekuslari.
veeduría, ikuslaritza.
veer, ikusi.
vega, iŕura.
vegetal, bar, barki, barazki.
vegetar, azi, zageitu.
vegetariano, barkizale.
vegetativa, azimen.
veguero, irurako. | irurazai.
vehemencia, oldaŕ.
vehemente, oldaŕkoi, gaŕaitsu.
vehementemente, oldaŕki.
vehiculo, guŕdi, buŕdi.
veintavo, ogeiren.
veinte, ogei. | *a las veinte* =mugaitzean.
veinten, ogerleko.
veintena, ogei.
veintenar, ogei.
veintenario, ogei uŕtedun.
veintenero, txaunereslorde.
veinteno, ogeigaŕen.
veinteñal, ogei urteraño-ko.
veintésimo, ogeigaŕen.
veinticinco, ogei ta bost (boŕtz.)
veinticuatro, ogei ta lau.
veintidos, ogei ta bi.
veintidoceno, ogei ta bigaŕen. [atzi.]
veintinueve, ogei ta beder-]
veintiocheno, ogei ta zoŕtzigaŕen.
veintiocho, ogei ta zoŕtzi.
veintiseis, ogei ta sei.
veintiseiseno, ogei ta seigaŕen.
veintisiete, ogei ta saspi.
veintitrés, ogei ta iru.
veintiuno, ogei ta bat.
vejancón, aguretzaŕ, zaŕkin.
vejar, gogaiteragin, amuŕatu.
vejarrón, aguretzaŕ.
vejarrona, atsotzaŕ.
vejatorio, gogaikoi.
vejestorio, zaŕkin. | zaŕpa, zaŕpazaŕ.
vejete, zaŕkin.
vejez, zaŕtasun, aso, agure-tasun, atsotasun. | zaŕtzaro. | zaŕkeri.
vejiga, pizontzi, mazkuri, pizazturu. | anditsu.
vejigoso, anditsuz betea.
vela, zapikaldi. | arkai. | aizoyal. | *en vela*=logabe, eŕnai. | ikuŕton-deunaren ikeŕtaldi. | *buque de*=aize-ontzi. [karo.]
velación, zapikaldi. | zapi-]
velada, jolasjai. | gau-solas, gau-jai.
veladamente, lañoki.
velado, senaŕ.
velador, zaitzaĪe, begirale. | main.
velaje, aizoyalak.
velamen, aizoyalak.
velante, zai, eŕnai, eŕne.
velar, lo-gabe egon. | zaitu. | itzaldu, lanbrotu. | buztaŕtu, zapikatu.
veleidad, kasketaldi, olde.
veleidoso, kaskatzu, oldetzu, aizakoŕ, aldakoŕ.

velejar, aizoyalak edatu.
veleria, arkaitegi.
velero, aizoyalezko.
veleta, aizoŕatz. | aldati, aizakoŕ.
velis-nolis, nai-ta-ez.
velita, zezka.
velo, eŕezel, estalkai. | buru--estalki, buztaŕi, uztaŕi.
velocidad, abiadura, arintza, arin, lasteŕ.
velocípedo, lasteŕkestun, ariiñestun, txiŕinga.
velorta, biuŕ, kaleka, kali, peŕatx.
veloz, lasteŕ, arin.
velozmente, lasteŕ, arin.
veludo, lairatsu.
vellera, lairagiīe.
vellido, lairatsu.
vello, laira, laida, iīeun, iīabizaŕ.
vellocino, zaŕpa.
vellón, iīetu, iīeun. | zaŕpa.
vellosidad, laira aunitz.
vellosilla, erabia-belaŕ.
velloso, lairatsu, biīotsu, iīetsu, iīedun.
velludo, lairatsu, laidatsu.
vena, zain, zan, sabi. | megune, aña̅da. | aldi, etoŕi.
venablo, gezi, azkon.
venado, basauntz.
venaje, urketa, ibaiketa.
venal, zañetako. | salgai, salgei, salei, salkizun.
venático, aldaŕtedun, eroxko, zoraska.
venatorio, eizako.
vencedor, garaile.
vencejo, soŕbeltz, iŕa - iŕa, kiŕikil, mitxigo, mitxigu, enara, elai, iñaŕ. | buŕgoi, eŕazki, kibistera, lasto--geŕiko.
vencer, garaitu. | gaindu, goitu, nausitu. | menpetu, uzkaldu.
vencida, garai-aldi.
vencimiento, garaitze.
venda, lotaīu, lokaŕi, loki.
vendaje, lotaīu, lotura.
vendar, lotaīuztu, lokaŕiztatu.
vendaval, aize beltz, zeaŕ--aize, aize-erauntsi, ipaŕbeltz.
vendedor, saltzaīe, saldun, saltun. | *ambulante*=txaporlari.
vendehumos, aldube.
vendeja, agiriko salketa.
vender, saldu.
vendible, salgai, salgei, salei, salkizun, salkidin.
vendimia, maspatze, mordoketa. | maspiltzaro, masbiltzaro. | irabazkin.
vendimiador, maspiltzaīe.
vendimiar, maspildu, masbildu. | il, erail.
vendo, oyaleŕtz.
venenífero, edendun, iratsu
veneno, eden, ira, *pozoi,* lupu, sataŕi, zital, zitalki, *pozoni.*
venenosidad, edentasun.
venenoso, edentsu, *pozoitsu.*
venera, txirla, zirla. | urbegi.
venerable, aguŕgaŕi, bea- [kuŕgaŕi.]
veneración, aguŕka.
venerando, aguŕgaŕi.

venerante, aguŕgilē.
venerar, aguŕtu, beakuŕtu. | guŕtu, guŕ-egin, kuŕtu.
venéreo, lizunkerizko. | pantzeri.
venero, urbegi. | gabeukoŕatz. | etoŕburu. [koŕ.]
vengador, ayeŕkoŕ, aspeŕ-]
venganza, ayeŕkunde, aspeŕkunde, aspeŕkeri, aspeŕ, ayeŕ, kuŕuka, ayeŕkeri. | nekal, zigoŕ.
vengar, apendu, aspeŕtu, istu.
vengativo, ayeŕkoŕ, apentzale, aspeŕkoi, aspeŕbera.
venia, azkets. | baikun. | aguŕka. [ben ez ilkoŕ.]
venial, arin. | *pecado*=o-]
venialidad, arintasun.
venida, etoŕtze, eldutze. | itzultze.
venidero, etoŕkizun. | *venideros* = etoŕkizunak. | sengiak.
venir, etoŕi. | eldu. | *venga (llegue) a nos el tu reino* =zure ala bel(kigu).
venoso, zaintsu, zantsu, zaindun. | *sangre venosa* =odoltzaŕ.
venta, salpen, salketa. | baso-aroztetxe. | *aceptación para la venta*=salbide.
ventada, aize-aldi.
ventaja, garaitzaŕ, gei, obari, gaindi, gañerako, onura.
ventajosamente, gaindizka, ongiz. [itsu.]
ventajoso, onuratsu, obar-]
ventana, leyo, leo.
ventanaje, leyotza, leyoak.
ventanazo, leyokada.
ventanear, leyo-zale-izan, leyoratu.
ventanero, leyo-zale.
ventanilla, leyatilla. | *del tejado*=lukan.
ventanillo, leyatilla, leakume, leyosko, leixume.
ventar, aize-izan.
ventarrón, aizete.
ventear, aize-izan. | aizeztatu.
venteril, baso-aŕoztetxeko.
ventero, baso-aŕoztetxagun.
ventilación, ego-airatze. | *de mucha ventilación*= aizetsu, aizebegi. [-bide.]
ventilador, aizakin, aize-]
ventilar, aizeztu, aizatu, ego-airatu.
ventisca, bisuts, bisots, osin.
ventiscar, bisuts-izan.
ventisco, bisuts, bisots, osin.
ventisquear, bisuts-izan.
ventisquero, bisuts, osin. | bisuts-leku.
ventola, aize-indaŕ.
ventolera, aizebolada.
ventolina, aize geldi-aldakoŕ. [tsu.]
ventorrero, aize-leku, aize-]
ventorro, baso - aŕoztetxetxaŕ. | baso-jatetxe.
ventosa, aize-bide.
ventosear, butz-egin, putz--egin.
ventosidad, atzetasun. | sabel-aize, butz, putz.
ventoso, aizetsu.
ventral, sabeleko.
ventrecha, aŕai-sabel.

ventregada, umaldi, sabelaldi. | piīa. [lestuki.]
ventrera, astalabala, sabe-]
ventricular, urdaiīeko.
ventrículo, urdail, sisera.
ventroso, sabel aundi.
ventrudo, zoŕoilo, ziīa.
ventura, zori on, zorun. | aduŕ, zori.
venturado, zori oneko.
venturanza, zori on, zorun.
venturo, etoŕkizun, gertakizun.
venturosamente, zori onez.
venturoso, zori oneko, zorun, aduŕ oneko.
venus, artizaŕ (argizaŕ, goizizaŕ, goizeko izaŕ).| emakume edeŕ. | lizunkeri.
venustidad, sendari, leŕdendi. [edeŕ, lirain.]
venusto, leŕden, zeŕden,]
ver, ikusmen. | iritzi, aburu.
ver, ikusi (inkusi, ekusi, kusi). | *a ver*=ea, ia.
vera, eŕtz, bazteŕ. | *a la vera*=eŕtzean.
veracidad, egititasun, egitasun. [ki.]
vera efigies, egizko antzez-]
veranada, abere-udate.
veranar, udatea igaro.
veranear, udatea igaro.
veranero, udate-leku.
veraniego, udako, udaren. | udaoŕ, udati. | txori--buru. [aberŕtze.]
veranillo, udabeste, udar-]
verano, uda, udara. | udate.
veras, egitasun. | *de veras*=egiz, ziñez, zin-ziñez.
veraz, egizale, egiti.

verbal, itzezko. | aditzaren.
verbalmente, itzez, solasez.
verbasco, apo-belaŕ.
verbena, izusta, belberin.
verbenear, oztea ugaritu.
verberación, astinketa, arakaldi. [aizatu.]
verberar, astindu, agatu. |]
verbigracia, aibidez, adibidez, esate baterako.
verbo, auti. | aditz, eikitz.
verbosidad, etoŕi, izkoŕtasun, eletsutasun.
verboso, etoŕi aundiko, izkario, eletsu.
verdad, egi.
verdaderamente, egiz.
verdadero, egizko. | ziñezko, egiti.
verdasca, abaŕtxo eze.
verde, oŕlegi, ori-urdin. | eze, elduez, goŕdin.
verdear, oŕlegitu.
verdecer, oŕlegitu.
verdegal, landa oŕlegi.
verdegay, oŕlegi garbi.
verdeguear, oŕlegitu.
verdemar, ori-urdin.
verderol, txoŕu, toŕua.
verderón, txoŕu, toŕua.
verdin, liska.
verdinegro, oŕlegi iīun.
verdino, oŕlegizko.
verdiseco, erdi igaŕ.
verdón, txoŕu, toŕua.
verdor, oŕlegi. | azkaŕ-aldi, sendasun.
verdugal, altzumatsu.
verdugo, altzuma, aldaska. | zigoŕ, urkari, urkatzaīe, gizeraiīe, eraile.
verduguillo, bazteŕ-adaŕ.

verdulera, emakume lotsik eztuna:
verdulero, barazki-saltkaīe.
verdura, oŕlegi. | barazki, barki.
verecundo, loskoŕ, lotsoŕ, lotsakoŕ, lotsakoi.
vereda, inda, bidaxka. [īe.]
veredero, mezu-banakatza-]
veredicto, epaitz.
verga, zakil, zil (txitxil, idizil.)
vergajo, idizil.
vergel, lilitegi polīta.
vergeta, zardai, zigoŕ.
vergonzante, lotsoŕ, lotsadun.
vergonzoso, lotsakoŕ, alkoŕ, alkeoŕ. | lotsakoi, lotsati. | lotsagizun, lotsaŕ, kotsaŕ.
verguear, zigoŕkatu.
vergüenza, lots, alke, alkoŕ, bekara. | lotsari, aalgizun.
vergueta, zigoŕ.
vericueto, bide estu.
veridico, egikoŕ, egiti, egizale.
verificación, egikunde, egipen. [egiratu.]
verificar, egiztu. | egiztatu,]
verija, sabelpe.
verisimil, egi-antzeko. | zińeskaŕi. [ki, noski.]
verisimilitud, egi-antz, nas-]
verja, buŕdin-sare.
verme, este-zizari.
vermicida, zizari-eŕauts.
vermicular, zizaridun. | aŕ--antzedun.
vermiforme, aŕ-antzedun.
vermifugo, zizari-eŕauts.
vernáculo, etxeko, eŕiko. | *idioma vernáculo* = eŕitaŕ-ele.
vernal, udabeŕiko.
verosímil, egi-antzeko, noskiko, naskiko.
verosimilitud, egi-antz.
verosímilmente, noski, naski.
verraco, aketz, akex, ordotz, orots, apota, apote.
verraquear, guŕunga-egin.
verriondez, aŕgosetasun.
verriondo, irausi, ara, aŕeske, aŕgose.
verrón, aketz.
verruga, garatxo, garita, karitxa, kalitx, lupu.
verrugo, zikoitz, zeken.
verrugoso, garatxotsu.
versado, oitu, trebe, terbe.
versar, biribilka ibilī, *ingurukatu.* | *versar sobre* =iztatu. [oītu.]
versarse, trebetu, terbetu,]
versatil, itzuleŕez, aldakoi, dardari.
versatilidad, itzuleŕeztasun, aldakoŕtasun.
versería, izneuŕtu-soŕta.
versificador, neuŕtizlari.
versificante, izneuŕtzaīe.
versificar, izneuŕtu, neurtitz-egin.
versión, —zte (euzkerazte...). | edeskera.
versista, izneuŕtzaīe, izneuŕtzale.
verso, izneuŕtu, neuŕtitz.
vértebra, oŕno, ezuŕ.
vertebrado, ezuŕdun.
vertebral (columna), biz-

· kaŕ-ezuŕ. [pelaŕtegi.]
vertedero, zuŕuṭaŕi, zuŕut,]
vertedor, ixuritzaīe. | urodi.
verter, ixuri. | irauli, —ztu (euzkeraztu, pantzeraztu...).
vertibilidad, iraulkoŕtasun.
vertir, irauli.
vertical, zut, zutik, zutikako, zuzen-beera.
verticalmente, zuzen-beera.
vértice, erpin, goyen.
verticidad, aldakoŕtasun.
vertiente, islegi, amildegi, mazel, ugalde.
vertiginoso, burtzoragaŕi.
vértigo, zoradura, zoralda, zoraldi, txorabil, zorabio, burtzoro. [pen.]
vertimiento, ixurtze, ixur-]
vesania, erotasun, erokeri.
vesánico, ero, zoro.
vesical, pizontziko. | anditsuaren.
vesícula, anditsu, zakaŕ.
vesiculoso, zakaŕtsu.
veso, pitotxa, pitoxa.
vespertino, bezko, aŕatsaldeko, aŕatsaldiko.
veste, jazki.
vestíbulo, atarbe. | belaŕpe.
vestido, soñeko, jantzi, janzki, jazki, jazkai, soi. | jantzi-erantzi. [tzi.]
vestidura, soñeko, soi, jan-]
vestigio, atz (loŕatz, oñatz...), aztaŕ, nabarmen.
vestiglo, ikaragaŕi.
vestimenta, soñeko, jantzi, jazki.
vestir, jantzi, soñekotu.
vestuario, jantzi-erantzi. | jantzitegi. [daska.]
vestugo, gaimeluŕaitz-al-]
veta, añada, megune, meune. | arabegi, lakatz, soi, txeŕenda.
veterano, gudari zaŕ ta trebe. | trebe ta zaŕ.
veterinaria, abere - sendakintza. [tzaīe. | erazle.]
veterinario, abere-senda-]
veto, gebenbide.
vetustez, zaŕtasun.
vetusto, zaŕ, zaaŕ, zagaŕ. | koldaŕ.
veyente, ikusle.
vez, aldi, aldizka, bider, — tan. | *raras veces* = bakan. | orde. | *en vez de* = ordez, ordean, aldian, beaŕean.
veza, basazalke, (zalki, zalke, zalka, zalge), irasai.
via, bide, bi (ubi, ibi, bultzibi...), igarobide, iraganbide.
viabilidad, bizkoŕtasun.
viable, bizkoŕ.
viacrucis, Guruzpide, gurutzetakoak, geltokiak.
viador, bidazte, biztoki oncko.
viaducto, bidazubi.
viajante, bidazti. [daztu.]
viajar, bide-egin, ibiīli, bi-]
viajata, bide, bidaldi.
viaje, bide, bidaldi, ibilte, ibilkuntz, joanetoŕi. | *buen viaje* = ondo ibiīli.
viajero, bidazti, bidazkoi, joankoi, ganakoi.
vial, bideko.
vianda, jaki, ali, okela.

viandante, bidazti.
viaraza, sabeldario.
viaticar, elizakoak eman.
viático, bidamen, bidano, bidoṕni, biderako, bidari. bidezko, atxezu. | *elizakoak.*
vibora, suge goṕi, subegoṕi, laṕasuge, laṕangil, zirau.
viborezno, sugegoṕikume.
vibración, dirdari, dardari.
vibrar, dardaratu.
vibratorio, dardar-indaṕ.
viburno, gaukaṕ.
vicaría, ordezkintza. | *vicaria perpetua* = txaumurutza. [ko, ordeko.]
vicario, ordezkari. | ordez-]
vice, ordezko, ordeko, ordaingo.
vicedios, jainkorde.
vicegerente, ordezkari.
vicenal, ogei - urterako. | ogei-urteroko.
vicepresidente, buru-orde.
vicerrector, aṕtezkari-orde.
vicesecretario, idazlari-orde.
vicésima, ogeiren.
vicésimo, ogeigaṕen.
viceversa, ostez, azpigain.
vicia, zalka, zalke, zalki.
viciar, kalte-egin, gaiztotu, biguṕitu.
vicio, okeṕ, aje, biguṕi. | txaṕbide, —eri.
viciosamente, okeṕki, gaizki, txaṕki.
vicioso, okeṕ, ajedun. | txaṕbera, gaizto. | zuṕul, zuṕukutul.
vicisitud, alditasun. | gorabera.
vicisitudinario, aldizko.
victima, opari, opagai, ilgai. | *santa*=jaupa, jaupaki, jauskain.
victo, eguneroko ali.
victor!, garai!, txalo!, goraḥ
victorear, garaikatu, txalokatu.
victoria, garaitz, garai, garaikunde, gurenda.
victorioso, garaile.
vid, matsayen, ayen.
vida, bizitz. | bizmen. | bizpide. | bizkera. | *esta es mi vida*=auxe duk nere bizkera. | biztelesti.
vide, ikustzu.
vidente, ikusle, ikustun. | ikuslari, iragaṕle.
vidriado, leyaṕa bezin etenkoṕ.
vidriera, leyaṕtza. [tegi.]
vidrieria, leyaṕkola. | leyaṕ-]
vidriero, leyaṕgin. | leyaṕ-saltzaḷe.
vidrio, leyaṕ, *beira.*
vidrioso, leyaṕa bezin auskoṕ. | leṕakoṕ. | aseṕekoṕ.
vidual, alargunaren.
vidueño, matsayen, ayen.
viduño, matsayen, ayen.
viejarrón, zaṕkin.
viejo, zaṕ (zaaṕ, zagaṕ).
viento, aize.
vientre, sabel, este-ontzi.
viernes, ostirala, ortzirala, ortzilare. | *viernes santo* =Ostiral Deuna edo Eroskunde.
viga, abe, zuage, zubage,

laza. | *viga maestra* = zuŕuin, gatzaŕi, pitrail, zume.
vigente, indaŕdun. | *ley* = zutik dagon legea.
vigésimo, ogeigaŕen.
vigía, oaŕtoki. | zai, oaŕtzaīle. | ugaŕi.
vigiar, oaŕtu, oaŕkatu.
vigilancia, zaitasun, oaŕtasun, ernetasun, ardura, *aŕeta.*
vigilante, zai, oaŕkari, begirari. | eŕne, oaŕkoŕ, iratzaŕti.
vigilantemente, eŕne, oaŕez.
vigilar, zaindu, zaitu, oaŕtu, baŕandatu, bárandatu, eŕnaitu.
vigilia, lo-gabe. | gau-ikasketa. | atzegun, auŕegun. | me-egun, aragi-uztekoa.
vigor, kemen, indaŕ. | azku.
vigorar, azkaŕazi.
vigorizar, azkaŕazi, azkaŕtu, bizkoŕazi, bizkoŕtu, kemendu.
vigorizarse, azkaŕtu, bizkoŕtu, kemendu.
vigorosamente, bizkoŕki.
vigoroso, kementsu, zoli, zaindun.
vigueria, zureri, zuaje.
vigueta, zur.
vil, zetaŕ, zakaŕ, zakaŕo. | lizun, zikin. | azpi-suge.
vilano, kardilaun.
vileza, ezdeustasun, zataŕtasun. | labuŕkeri, zataŕkeri, sapokeri.
vilipendiar, ezetsi, ostikatu, puztatu.
vilipendio, ezespen, ostikada.
vilmente, zataŕki.
vilo (en), soñean, aupaka. | erabez.
vilordo, nagi, geldi, soŕ, loŕ.
vilorta, biuŕ, peŕatx. | kaleka, kali.
vilorto. biuŕ.
villa, txalai. | irigarai, iri, [uri.]
villaje, irisko.
villanaje, iritaŕ, uritaŕ. | lagunabaŕtasun.
villancejo, olentzaro-abesti.
villancico, olentzaro-abesti.
villanchón, oyes, zakaŕo.
villaneria, belzkeri.
villanesca, baso-abesti.
villanesco, iritaŕen, basakaŕ.
villanía, jatoŕi beiti. | belzkeri, zipoizkeri, gizatxaŕkeri, kakazkeri.
villano, eŕitaŕ, uritaŕ. | doloŕ, gizatxaŕ, landeŕ, kiskil.
villar, irisko, urisko. [ga.]
villazgo, iritasun. | iri-zer-]
villoria, borda, landetxe.
villorrio, irisko, urisko, eŕito.
vimbre, zume.
vimbrera, zumetzu.
vinagrada, ozpinki.
vinagre, ozpin, arlatx.
vinagrera, ozpiñontzi.
vinagrero, ozpindun, ozpinketari.
vinagreta, ozpin-salda.
vinagroso, ozpintsu. | lakaŕ, latz.
vinajera, ardontzi. [kari.]
vinariego, ardalari, ardo-]

vinario, ardoaren.
vinatería, ardoketa.
vinatero, ardoaren. | ardalari, ardokari.
vincular, lotu, lopetu, loterazi, lotetsi. | iraun.
vínculo, lotura, korapilo, loki, lokune, lotzaki.
vindicación, aspertza, aspertkaldu.
vindicar, apendu, aspertu. | aldeztu. | bertartu.
vindicativo, aspertbide.
vindicta, aspertkunde.
vínico, ardoaren.
vinícola, ardo-lanketaren, ardogintzaren.
vinicultor, ardogin.
vinicultura, ardogintza.
vinificar, ardotu.
vinillo, zugartxu, zugatx.
vino, ardo, arno, ano.
vinolencia, ardogeikeri.
vinolento, ardokoi, ardankoi, ardantzale.
vinosidad, ardo-antz.
vinoso, ardo-antzeko.
viña, masti, mastegi, ayen, ardantza.
viñadero, masti-zai. [-zai.]
viñador, mastigin. | masti-]
viñedo, masti, mastegi.
viñero, masti-jabe.
violáceo, morantz, moregorri.
viola, esteski, ertzeski.
violación, auspen.
violado, morantz.
violador, ausle (legausle...)
violar, legautsi. | emakumea gogorez galdu, gorputzez izan.
violencia, gogor, indarka, uku. [gorez, mutiriki.]
violentamente, biurtiki, go-]
violentar, gogoreztu, indarkatu, indar-egin. | biurtitu.
violento, biur, gogorezko. | eroso, oyatu, odolgaitz.
violín, arabita, xirtibika, esteskin. [kari.]
violinista, arabitari, xirtibi-]
vipereo, sugegorriaren.
viperino, sugegorriaren.
vira, gezi.
virada, biraldi.
virar, biratu.
viratón, bidasoi.
vireo, gorribeltz, gorbeltz.
virgen, gizkarbi. | *él y ella fueron vírgenes*=biyoek gizkarbi izan ziren. | neskutz. | garbi, uts. | *miel virgen* = ezti garbi edo utsa.
virginal, neskutzaren. | garbi. [garbi.]
virgíneo, neskutzaren. |]
virginidad, gizkarbitasun, neskuztasun.
virgo, gizkarbitasun, neskuztasun. | neskaga.
virgula, zigortxu, zotz. | izpi. [tekatz.]
virgulilla, marra, artatz, ar-]
viril, gizonki. | leyarki. | Eguzki Deuna.
virilidad, gizontasun, gizaro.
virilmente, gizon-arauz.
virio, gorribeltz, gorbeltz.
viripotente, emakume ezkongai.

virolento, mazkaŕ.
virotazo, matrazu-ukaldi.
virote, matrazu.
virrey, bakaldunorde, bakaldun-ordelari.
virtual, egimendun. | idurizko.
virtualmente, eŕoz, zañez. | ixiīlik, bai-antzez, iduriz.
virtud, egimen. | eragintasun. | onbide. | ekandun. | *Teologal*=Jaungoikoarekiko ekanduna. | *virtudes*=indaŕdun.
virtuosamente, ekandunez.
virtuoso, done, on, onkoi, ontzale, ongose, unkoi.
viruela, baztanga, nabaŕeri, zabaŕeri, bua, napaŕeri, goŕin, pikota.
virulento, edentsu, *pozoitsu,* | zornetsu. | sumin. ayeŕkoŕ, latz.
virus, gerli, gesal.
viruta, txirbil, ziŕingil, girgil, txoskin, kizkuŕ, erestika.
vis, indaŕ, kemen.
visaje, ayeru.
visar, ikusi ta onetsi.
vis a vis, auŕez-auŕe, musuz-musu.
viscera, eŕain, eŕai.
visceral, eŕainetako, eŕayetako. [*ka, liska.*]
visco, lekeda, *bizka, mis-*]
viscoso, lekeda, ligaŕdatsu, ligatsu, liki, *liska, miska, biska,* likin, likits.
visera, *txapel*-egal.
visible, ageri, ageŕ.
visiblemente, ageriz, uraunka.
visillo, itzalki.
visión, ikuspen, ekuspen. | ekuskari, ikuskari.
visionario, ikusketari, amesti.
visita, ikeŕpen, ikeŕaldi, ikestaldi, ikeŕtaldi, ikaŕkuntza. | dikeŕen norbait. | *hacer una visita*=ageŕtu bat egin.
visitación, ikeŕpen. | *de la Virgen*=Ikeŕkundea.
visitador, ikeŕle, ikeŕti. | ikeŕlari, ikuslari, ikustzaīle.
visitante, ikeŕle.
visitar, ikeŕtu, ikustatu.
visiteo, ikustate.
visitero, ikeŕtzale, ikeŕti.
visitón, ikeŕaldi luzegi.
visivo, ikuskin. | *potencia visiva*=ikusmen.
vislumbrar, erdikusi. | usmatu. [ma. | soŕbeŕi.]
vislumbre, argi gutxi. | us-]
viso, garai. | azal. | iduri.
visorio, begiaren. | ikuskin. | ikusketa.
vispera, auŕegun, atzegun. | aŕatsalde, iīlunabaŕ, bez. | *vísperas*=bezko-otoi.
vista, ikusmen, ikuskin. | ikuspen, ikusketa. | ikuspegi. | asmo, gogo.
vistazo, ikustaldi.
vistillas, ikusleku.
visto, ikusi. | *bien visto*=oniritzia.
vistosamente, ikusgaŕiro.
vistoso, begiragaŕi, ikusgaŕi.
visual, begietako. | begizta.

visualidad, ikuste alaitsu.
visura, ikuspen, ikusketa.
vital, biziaren. | onura aundiko.
vitalicio, bizitzaldiko, bizitz guztiko. | bizkari.
vitalicista, bizkaridun.
vitalidad, bizitasun. | bizmen.
vitando, igesbeaŕ. | goŕo-
vitar, iges-gin.
vitela, bei-laŕu ondua.
viticola, mastigintzaren.
viticultor, mastigin.
viticultura, mastigintza.
vitor!, garai!, txalo!, gora!
vitorear, txalokatu.
vitreo, leyaŕki.
vitrificable, leyaŕ-gai.
vitrificar, leyaŕtu.
vitrina, leyaŕ-erakustoki.
vitualla, jaki, jan-gauzak, oŕni.
vituallar, jaki asko izan, oŕnitu, jakiz oŕnitu.
vituperable, beralgaŕi.
vituperar, beraldu, beztu, beeratu.
vituperio, beraltz, laido.
vituperioso, laidotsu.
viuda, alaŕgun, senaŕge.
viudal, alaŕgunaren.
viudedad, alaŕgun-sari, alaŕgun-zati, alaŕgun-bii.
viudez, alaŕguntasun, alaŕguntza, alaŕgungo, alaŕgunde.
viudo, gizalaŕgun, alaŕgun.
vivacidad, bizi - luzetasun. | ernetasun.
vivamente, biziki, biziro.
vivar, almora.
vivaracho, pizkoŕ, zento.
vivaz, bizitz luzeko. | eragin, eŕoso. | eŕne, bizi.
viveral, sabitegi.
víveres, jatekoak, jakiak, bizikai, ano.
vivero, sabitegi, sarasabi, sarbi. | almora.
viveza, bizitasun, pizkoŕtasun, eŕnetasun.
vivideró, etxe-gai, bizitoki.
vívido, eragin| bizkoŕ.
vividor, bizi. | burugin, bizinai, bizikoi, bizizale.
vivienda, bizileku, egotoki.
viviente, biziztun, bizitiaŕ.
vivificación, pizte.
vivificar, biztu-erazi, biztu. | bizkoŕtu.
vivir, bizpide. | bizkera.
vivir, bizi.
vivo, biziztun. | bizi, bizkoŕ, su, suspaŕ, urduri, ernai. | azkaŕ, arin, alai, jauzkoŕ, ozkeŕ.
vizcaino, bizkaitaŕ. | Bizkai'ko.
Vizcaya, Bizkai.
vocablo, itz, solas, mintz.
vocabulario, iztegi, mintzategi.
vocación, uztei, Urtzi'ren dei. | burubide, bizibide.
vocal, aboskaren. | aozko, itzezko, miizko. | *letra vocal*=gedin. | *vocales* = batzaŕkidiak.
vocalización, abosketa.
vocalizar, aboskatu.
vocalmente, aboz, aoz, abaz.
voceador, ojulari, oskari.
vocear, oju-egin, oŕu-egin.

| ojuztatu, oskatu.
vocejón, aboska lakaŕ.
vocería, zarata, iskanbil, deadaŕ.
vocerío, zarata, otsaundi.
vocero, besteren izeneko itz-egiīle. [| oju-egin.]
vociferar, ospatu, zabaldu.]
vocinglería, zarata.
vocinglero, oju-egiīle, deadaŕkari.
volada, egakaldi, egada.
voladero, igazkoŕ. | amildegi.
volador, egakari. | zirikiro.
voladura, egazka.
volandas (en), egaka bezala. | lasteŕ, arin, pizkoŕ.
volandera, eotaŕi, *eŕotaŕi*. | gezuŕ.
volante, egaz-egiīten duena, ibilkoi. | ingitxo.
volar, egaz-egin, egaztu, egaldu, egatu.
volateo (al), egazkaldian.
volátil, egazkoŕ. | aldakoŕ. | luŕinkoŕ.
volatilidad, luŕinkoŕtasun.
volatilizar, luŕindu. [tu.]
volatilizarse, keztu, luŕinz-]
volatín, iraulkalari, jauzkalari. [kalari.]
volatinero, iraulkalari, jauz-]
volatizar, luŕinztu.
volcán, sumendi, sutokari, gaŕmendi.
volcánico, sumenditaŕ.
volcar, irauli, iruli, utzuli, irauldu, uzkaldu, uzkali, uzkaili, utzulikatu.
volea, besagain.
volear, besagaindu.
voleo, besagain, besaburu.
volición, nai-izate.
volitar, bil-egazkatu.
volquearse, iraulkatu.
volquete, prozel, brozel.
voltariedad, aldakoŕtasun.
voltario, itzulkoŕ, aldakoi, iraulkoŕ.
volteador, itzulkari.
voltear, itzulkatu, iraulkatu.
voltejear, itzulkatu, iraulkatu, irauli.
volteleta, itzulipurdi.
volteo, iraulka, iraulketa.
voltereta, itzulipuŕdi, buruz-gain, zilipuŕdi, pinpoil, iraulketa, itzularika.
volteta, itzulipurdi, iraulka.
voltio, tximist-azku.
voltizo, biuŕ, kizkuŕ.
volubilidad, aldakoŕtasun, itzuleŕeztasun.
voluble, aldakoŕ, aizakoŕ, itzuleŕez, leyari.
volumen, pīlo, mukulu, kaizu, laŕantz, esteri.
voluminoso, lodi, aundi.
voluntad, naimen. | nai. | olde, gura.
voluntariamente, gogoz, naiz, nayez, oldez, olez, nai-ta.
voluntariedad, gogozkotasun. | olde, kasketaldi.
voluntario naizko, gogozko, oldezko. | gogatsu, oldetzu. [utsik.]
voluntariosamente, gogo]
voluntarioso, oldetzu, berekoi, gogatsu.
voluptuosidad, gorputzaletasun, gurikeri, biguin-

keri.
voluptuoso, gorputzaleki. | gorputzale, lizunkoi.
volver, itzuli, utzuli, biurtu, irauli, —ratu.
volvible, itzulkor.
vómico, goiti-eragikor.
vomitar, goitika-egin, goiti--egin, goitikatu, okatu, oka-egin.
vomitivo, goiti-eragikor.
vómito, okazta, oka, okada, okakar, goika, goitika, goragale.
vomitona, okazta.
vomitorio, goiti-eragikor.
voracidad, jatuntasun.
vorágine, osin.
voraginoso, osintsu.
vorahunda, naspil.
voraz, jatundi, layotz.
vorazmente, mauka-mauka.
vórtice, aizabil, ubil.
vos, zu, ori, zerori.
vosotros, zuek. [pen.]
votación, autespen, autar-]
votada, auteskaldi, autarkaldi. [añenti.]
votador, autesle, autarle. |]
votante, autesle.
votar, ziñitz-egin. | birao--egin. | autartu, autetsi.
votivo, eskeñitako. | ziñitzaren.
voto, ziñitz. | eskañitz. | iritzi. | autarki, auteriki, aupide.
voz, aboska, abots. | *a voces*=itz goraz.
vozarrón, aboska lari.
voznar, karankatu.
vuecencia, zu, jaun ori.
vuelco, irauli, iraulka, iraulpen, bira.
vuelo, egapen. | egada, egaka. | zabalgo.
vuelta, bira, biur, irabio, *inguru*. | itzulaldi. | itzulipurdi, itzulkun.
vuestro, zure, zere. | zuen. | *vuestro consejo*=zuen onu. [bar.]
vulgacho, ozte xe, laguna-]
vulgar, ozte xearen. | askoren, anitzen, zar, aspaldiko.
vulgaridad, zarkeri.
vulgarizar, danentzakotu.
vulgarmente, eritar-arauz.
vulgo, gizozte, ozte xe, lagunabar. | ez ikasiak.
vulnerable, kalte artu dezaken. [-egin.]
vulnerar, kalte-egin, min-]
vulpécula, azeri.
vulpeja, azeri.
vulpino, azerizko, azeriaren.
vultuoso, arpegi auntua.
vulturno, ekaitz, zuperna.
vulva, emakuntza.

X

x, ekis.
xilófago, pipi.
xilografía, oldikatz, zulkidatz.

Y

y, ye.
ya, bai—: *ya lo sabemos* =bai-dakigu. | *ya voy*= bai-noa. | *ya que*=—n ezkero: *ya que estás aquí*=emen agon ezkero. | *ya lo creo!*=bai ahal!, aisa!
yacer, etzan, etzin. | egon.
yaciente, etzan, etzin.
yacija, etzangi, etzinleku.
yactura, galkun, galtze.
yanquí, goi-amerikaŕ.
yanta, bazkari.
yantar, bazkaldu.
yaro, suge-gerezi.
yeko, etze, ezponda.
yegua, beoŕ. [keta.]
yeguada, beoŕtalde, zaldi-]
yeguar, beoŕaren.
yegüerizo, beoŕtzai.
yegüero, beoŕtzain.
yema, amu, suamu, mote, begi, buru, pitxoŕ, leka. | goŕingo. | azmami. | erdi, erdoki.
yente, dijoan, doayen.
yerba, belaŕ.
yerbín, soromotz, soro.
yermar, lekoratu, soildu.
yermo, lekaro. | etze, soi.
yerno, suin, sui, si.
yerro, uts, utsegin, makuŕ, aŕbel. [txigoŕ.]
yerto, zut-gogoŕ, zigoŕ,]
yesca, ardai (ardagai, kardakai.)
yesería, igeltsola. | igelskintza, kisukintza.
yesero, igeltsogin, kisugin. | igeltsolari.
yeso, igeltso, igeltzu, kisu.
yesón, karkaba.
yesoso, igeltsozko.
yezgo, mausbedaŕ, ziauŕe, kortamuŕe, anduŕ, ukamailo.
yo, ni.
yugada, goldelan.
yugo, buztaŕi, uztaŕi. | menpe.
yuguero, goldelangile. | uztaŕgile.
yunque, *jongure*, *ingure*, *txingure*, *tximure*, *ingude*.
yunta, uztaŕmandoak, uztaŕbeyak, uztaŕkide.
yuntería, uztaŕkideak.
yuntero, goldelangile. | uztaŕgile.
yusero, bei-aŕi.
yusión, agintze.
yuxtaponer, aldean ezaŕi.
yuxtaposición, aldean jaŕtze.

Z

z, zeta.
zabullida, pulunpe, murgil.
zabullir, murgildu.
zacapeta, buŕuka, zarata, iskanbil.
zacatín, oyal-saloki agiri.
zacear, uxatu.
zafar, apaindu. | azkatu. | iges-egin.
zafarrancho, iskanbil.
zafio, kazkaŕo, zakaŕo, oyes.
zafo, lokabe. | kaltegabe.
zaga, atze, gibel.
zagal, mutil. | artzai-mutil, altzai, altson, altxon.
zagala, neskatx. | artzai-neska.
zagalejo, kotape.
zagual, aŕaun, aŕau.
zaguan, eskaratz, olbei, atondo, atauŕe.
zaguero, atzelari, gibelari.
zahareño, mukeŕ. [tu.]
zaherir, ahamikatu, elezta-]
zahina, basarto, miloka.
zahondar, luŕ-ondatu.
zahurda, txeŕitoki.
zaino, saltzale, azpi-suge, etoi, eto. [tua.]
zalagarda, baranda esku-]
zalama, txurikeri.
zalamelé, txurikeri.
zalameria, txurikeri, ku-tunkeri. [patsu.]
zalamero, zurikatzale, koi-]
zalema, ukuŕ, zurikeri.
zamacuco, kankaile. | moz-koŕkeri.
zamarra, zamaŕ,
zamarrear, tirabirakatu.
zamarrico, zoŕoto.
zamarro, zoŕo.
zambaigo, izteŕ okeŕ.
zámbigo, izteŕ okeŕ.
zambo, izteŕ okeŕ, izteŕ zabal, anka-makila, aldaŕoxa, saŕdanko.
zambomba, eltzagoŕ, tupin (tipin) itsua.
zambombo, kankailu.
zambra, zarata.
zambucar, erdian saŕtu, ostendu.
zambullida, murgil, kapin, urpe, pulunpe.
zambullidor, kapenai. [pe.]
zambullidura, murgil, ur-]
zambullir, murgildu, murgil-egin, bulunbatu, pulunpatu, urpetu.
zambullirse, —petu (maipetu...), eskutatu.
zampabodigos, mauka-mauka jaten duen gizon.
zampar, —petu, zerbait besteren pean eskutatu,

zart saŕtu.
zampatortas, jatundi.
zampoña, txibilitu. | zozokeri.
zampuzar, urpetu.
zanahoria, pastanaga, pastanada, pastenagre, zainori.
zanca, zango.
zancada, zankada.
zancadilla, zangaŕte.
zancajear, zangaŕka ibiīi.
zancajera, oinburdin.
zancajo, zankaŕoi. [zabal.]
zancajoso, izteŕ okeŕ, izteŕ
zancarrón, zankaŕ, zangaŕ, oñaŕ.
zancudo, zangaluze.
zandia, anguŕi. [pide.]
zangamanga, atzipe, itzur-
zanganada, erokeri.
zangandungo, nagi, alpeŕ-ontzi.
zanganear, alpeŕka ibiīi.
zángano, liztoŕ, txitxaŕ, erlanagi, urerle.
zangarilla, neskatx zataŕ.
zangolotear, tirabirakatu.
zangotear, tirabirakatu.
zanguanga, gaixokeri.
zanja, zipu, zupu, lubaki, luebaki, aska, areka, zotaskazulo, urbide.
zanjar, lubaki.
zanquear, izteŕ okeŕka ibiīi.
zanquilargo, ankaluze, zangaluze, kabilandi.
zanquilla, zankomotz, zangomotz.
zanquituerto, zangokeŕ.
zanquivano, zankame, zankome.
zapateria, oskitegi, oŕkitegi.
zapatero, oski-eg.Ie, zirol.
zapato, oski.
zape!, zapi!.
zapear, zapï-esan.
zapita, kaiku. [ordi.]
zaque, zaragi. | mozkoŕ,]
zaquear, zaragi-aldatu, tuŕustatu.
zaquizami, sapai.
zara, arto. [iskanbil.]
zaragata, liskaŕ, pataŕaka,]
zaragatero, liskaŕti, buŕukari.
zaragatona, kukuso-belaŕ.
zaragüelles, zaragoil.
zaranda, bae. | tanbo.
zarandajas, kako-makoak.
zarandar, baetu. | berezitu. | iñarosi.
zarandear, igitu, tirabirakatu, ilaŕosi, iñaŕosi, zafratu.
zarandero, aŕtzelari.
zarandillo, baetxo, tanbo.
zarapito (real), kuŕlinka.
zaratan, bulaŕ - minbizi, mingaizto.
zarcear, laŕaztu.
zarceño, sasiaren, laŕezko.
zarcero, potingo.
zarcillos, belastun, belaŕi, zintziīikari. | amua. | joŕai.
zarco, oztin garbi.
zargatona, kukuso-belaŕ.
zarpa, eŕpe, guaŕ, atzapaŕ. | atzapaŕka.
zarpada, atzapaŕka.
zarpar, aingura jaso.
zarpazo, erori-ots. | atzapaŕka.
zarposo, zakaŕtsu.

zarracatín, uŕitati.
zarraplín, sasi-langīle.
zarrapastrón, zaŕpiltsu.
zarrapastrosamente, zatarki. [tzaŕ.]
zarraspastroso, arlote, pil-]
zarza, sasi, eloŕi, arantz, laŕ, (laaŕ, lagaŕ, naŕ).
zarzaidea, masustragoŕi.
zarzal, sasi, eloŕtzu, laŕdi, arantzadi, arantzatzu.
zarzamora, martuts, martots, martuz, zarga.
zarzaparrilla, endalaŕ.
zarzaparrillar, endalaŕdi.
zarzoso, eloŕtsu, arantzatzu, laŕtsu, laaŕtsu.
zarzuela, etxantzeŕki.
zarzuelista, etxantzeŕlari.
zas!, plast!, pla! [lari.]
zascandil, usaŕtu, iskami-]
zatico, mai-zai, ogi-zai.
zato, otondo.
zelo, gaŕ, gaŕa. [-*saga*.]
zig-zag, zeaŕ, zeaŕka, *sigi-*]
zipizape, buŕuka, liskaŕ.
zis-zas!, zipli-zapla.
zoca, azoka, zei, agiri.
zócalo, agaŕi.
zocato, ezkeŕ, eskeŕ.
zoclo, eskalaproin, eskalaporoi.
zoco, agaŕi | ezkeŕ, eskeŕ.
zofra, mairu-zamau.
zoilo, sasi-eslari.
zolocho, zoro, zoraska.
zollipar, zinkurinatu.
zollipo, zinkuri.
zoma, irin-onideki
zona, luŕ-alde, luŕ-zeŕa | maizandere, txingola.
zoncería, zozokeri.
zonzamente, zozoki, ergelki.
zonzo, zozo, ero, zuntzun, gelbera, gelbo, gesal, gelberatzaŕ.
zonzorrión, zozo-geldo.
zoografía, abelelesti.
zoolatría, abelguŕtz.
zoología, abelizti.
zoólogo, abeliztilari.
zopenco, kaiku, gelbera, geldo. [ain.]
zopetero, muno, muin, aun,]
zopo, esku-oin elbaŕitua | kankailu.
zoquete, mutuŕko, mokoŕ, mustuŕko, tostoŕ, kozkoŕ | kaiku, kalin, kankailu, itsuski.
zoquetero, otondo-biltzaīle.
zoquetudo, zataŕki.
zorcico, zoŕtziko.
zorito, basuso.
zorongo, zoronga.
zorra, azeri | uŕdain, uŕdaska, uŕdaŕdi.
zorrastrón, maltzuŕ, zakuto.
zorrera, azeri-zulo.
zorrería, azerikeri.
zorrero, malmutz. [kari.]
zorro, azeri, luki | itzalpe-]
zorrocloclo, gelbera, geldo.
zorrón, emagaldu, uŕdaska.
zorronglón, nagi, alpeŕ.
zorruno, azeriaren.
zorzal, zozabaŕ. [gola.]
zoster, maiz-andere, txin-]
zote, astakirten, kankalu, kaskail, kankalo, gelbera.
zozobra, ontzi-kulunka, tangal, talango | naigabe, loŕ.

zozobrar, ontzia kulunkatu, ondatzer egon, tangalaka ibiĩi.
zubia, lats.
zueco, eskalaporoin, eskalaporoi, espalakoin.
zulla, gizakaka. [-egin.]
zullarse, kakegin | putz-]
zullenco, putzontzi, utzontzi, butzuts.
zullón, putzontzi | putz, butz, utz, gibelaize.
zumaque, zumake.
zumaya (pájaro), ontz.
zumba, juale, juare, bulunba | nausna.
zumbar, turutatu, ots-egin.
zumbel, zibari.
zumbido, buŕunba, puŕinta.
zumo, gerli, eze, gun, urin, gurin, *zumo.*
zupia, ardotzaŕ.
zurcir, saretu, sareztatu.
zurdo, ezkeŕ, ezkeŕti, ezkeŕdo.
zuro, kozkoŕ, kozkol, zokoŕ, txokotxa, txikorta, txigorta, lokotx. [olata.]
zurra, arakaldi, astinketa,]
zurrador, astindari, untzikari.
zurrapelo, akaŕ goŕi.
zurrar, untzitu | zanpatu, astindu, oloztatu. olokatu.
zurriagar, zigoŕkatu.
zurriagazo, zigoŕkada.
zurriago, zigoŕ.
zurribanda, agakaldi | buŕuka.
zurriburri, ozte xe | zataŕ.
zurrido, makiĩada.
zurrón, zoŕo, zofon, aneka, lakio.
zurrona, emagaizto.
zurronada, zoŕo-baŕeneko.
zurullo, ardo-dastari.
zutano, sandia, berendia, alako.

= FIN =

*

Lopez Mendizabal'dar Ixaka

EUZKEL-ERDEL-IZTEGIA

Lopez Meradizabal'dar Ixaka

EUZKEL-ERDEL-IZTEGIA

ADVERTENCIAS.

1) Las palabras colocadas entre paréntesis son variantes o sinónimos del vocablo.

2) Se ha tenido en cuenta al hacer la división de las sílabas el que la *r* y la *ŕ* estuviesen ligadas a la vocal precedente, v. g.: *bur-u-ko,* y no *bu-ru-ko*.

3) Se ha procurado precisar debidamente la diferencia gráfica de los sonidos *r* y *ŕ*. En la duda, y siguiendo el consejo de Arana-Goiri, hemos usado el signo *r*.

4) El signo (?) usado detrás de un vocablo significa su probable órigen erdérico en el todo o en alguno de sus componentes.

5) El guión colocado delante de los sufijos (v. g.: *-tan*) denota que en su lugar se ha de poner el vocablo al cual ha de aglutinarse el sufijo.

ABREVIATURAS.

voc. puer.=vocablo pueril.
onomat.=onomatópico, onomatopeya.
erd.=erdera.
v.=véase.

Euzkel-Agaka.

SONIDOS.	NOMBRE.	PRONUNCIACIÓN.
a	a	a
g	ga	ga, gue, gui
k	kask	k
y	ya	y
j	ja	j
x	axa	ch francesa
au	au	au
ai	ai	ai
e	e	e
d	de	d
t	test	t
ts	atselts	ts
tz	atzeltz	tz
tx	txe	ch castellana
d̄	ild̄	d mojada
t̄	it̄e	t mojada
eu	eu	eu
ei	ei	ei
o	o	o
l	lol	l
n	non	n
l̄	il̄o	ll
n̄	in̄o	ñ
oi	oi	oi
u	u	u
r	ur	r
ŕ	uŕ	rr
s	sus	s
z	zuz	z
ui	ui	ui
i	i	i
b	bi	b
p	pi	p
m	mi	m

Se ha usado además en este diccionario el sonido
h ha como una suave aspiración.

A

a, a. | el, la, lo: *gizona*=el hombre; *etxea*=la casa; *ona*=lo bueno | uno, una: *semea izan zuen*=tuvo un hijo | *(ura),* aquel, aquello-a: *mendi a* = aquel monte; *a da zaldia!*=aquello es un caballo!

aakaŕ (ahakar), reprensión.

aal (ahal, al), poder.

aalge (ahalge, aalke), vergüenza, pudor.

aalgegabe (ahalgegabe), sin vergüenza. [infamia.]

aalgeizun (ahalgeizun),]

aalgetu (ahalgetu), avergonzarse.

aalgoŕ (ahalgoŕ), tímido.

aalkatu (ahalkatu), avergonzar.

aalke (ahalke), vergüenza, timidez. [famia.]

aalkeizun (ahalkeizun), in-]

aalkekizun (ahalkekizun), bochornoso.

aamen (ahamen), piscolabis, refacción.

aamikatu (ahamikatu), zaherir.

aantzi (ahantzi), olvidar.

aapaldi (ahapaldi), injuria.

aapaldikatu (ahapaldikatu), injuriar, burlarse.

aapeka (ahapeka), cuchicheando.

aari (ahari, ari), carnero.

aarito, carnero joven.

aaŕ (aŕ), gusano.

aazgaŕi (ahazgaŕi), lo que hace olvidar.

aazkai (ahazkai), lenitivo.

aazkoŕ (ahazkoŕ), olvidadizo.

aaztu, olvidar.

aba, antepasado, padre, Padre: *Andoni Aba*=el P. Antonio | variación de *ao, abo, abua, auba*=boca.

abade, (v. jaupari).

abagune (abagadune, abadune, abaune), oportunidad, intervalo, coyuntura, coincidencia, ocasión propicia. [inmovilidad.]

abagadune, momento de]

abail (abal, habal), honda.

abaildu, tirar con la honda | extenuarse, fatigarse, cansarse | abatirse las ramas con el peso de la fruta.

abaildura, fatiga.
abain, mirra.
abalāda, hondazo.
abalāka, a hondazos.
abalāri (ubalari), hondero.
abaraska, panal de miel.
abaro, lugar sombrío a donde se acoge el ganado: *ardiyak abaroan daude*= las ovejas están a la sombra | boscaje | siesta.
abaro-egin, dormir la siesta.
abarotoki, lugar donde el ganado se refugia del sol.
abaŕ (de *abe-aŕ)* tallo, rama, ramaje, resíduo: *otabaŕak* = resíduos de argoma | etcetera: *etxe, baso, mendi ta abaŕ*=casas, bosques, montes, etcétera | ramo.
abaŕakitu (abaŕakītu, abaŕikatu), destrozar, despedazar, hacer añicos.
abaŕategi, leñera, depósito de leña. [*(abaŕakitu).*]
abaŕikatu, despedazar, (v.]
abaŕindu (adaŕindu), ramonear.
abaŕka, abarca | coriza.
abaŕkagīle (abarketari), abarquero.
abaŕkari, cuerda con que se ajustan las abarcas.
abaŕkatu, calzarse.
abaŕketa, alpargata.
abaŕoska, a gritos.
abaŕoskatu, alborotar, hacer ruido | triscar.
abaŕots, ruido del ramaje mecido por el viento.
abaŕto, rama grande.
abaŕtsu, frondoso, ramoso.
abaŕxka, maleza menuda.
abastaŕ, agramiza.
abataŕ (antziñaŕ, antziñako, askitzezko, aintziñeko, aspaldiko), tradicional.
abatu, llegar a ser padre.
abats, cuezo grande en que se cuaja la leche | cubo de la rueda.
abatz (de *aba-atz),* herencia.
abatzaŕtu (de *aba-atz-aŕtu) (asabatzaŕtu),* heredar.
abaz (aoz), oralmente.
abe, viga, árbol, columna | pilar | tábano | rodrigón | hado, mala suerte, destino: *etxe oŕek abea du*= esa casa tiene mala suerte.
abegetxe (de *abegi - etxe),* posada.
abegi, recepción, recibimiento, acogida.
abegi on, hospitalidad.
abegoŕ (abegi), acogida.
abeki, de madera (ídolo, etc.)
abelburu (abere), cabeza de ganado, res.
abeldegi, establo, redil.
abeldi (abereak), ganado, fauna.
abeldun, ganadero.
abelesti, zoografía.
abeletxe (de *abere-etxe),* redil, establo.
abelge (de *abere-ge),* necesitado, pobre.
abelgoŕi, ganado vacuno.
abelguŕtz, zoolatría.

abelizti, zoología.
abeliztilari, zoólogo. [blo.]
abelongaŕi, abono de esta-]
abelopaldu, inmolar.
abelosagiĺe (abelsendagiīe), veterinario.
abeltsari, montazgo.
abeltxe, ganado lanar.
abeltxo, animalejo.
abeltzai, arriero, cuidador de ganado.
abenda (de *aba-enda),* raza: *Euzko-Abendaren Ereseŕkiya*=Himno de la Raza Vasca.
abenda-elesti, etnografía.
abendaren, étnico.
abendaz, étnicamente.
abendeŕi (endeŕi), nación.
abendizti, etnología.
abendiztilari, etnólogo.
abendu, adviento, Diciembre; es voz erdérica que puede ser sustituída en la primera acepción por *elgaro* (de *eldu-aro)* y en la segunda por *Lotazīla,* Diciembre.
aberaska, panal de miel.
aberaskal (aberaskalmen), plutocracia.
aberaskaŕi, fértil: *luŕ aberaskaŕiak*=tierras fértiles | lo que puede hacer enriquecer.
aberaski, bienes, riquezas, propiedad | ricamente.
aberaspide, medio de enriquecerse, negocio.
aberastasun, la cualidad de ser rico, riqueza.
aberaste, enriquecimiento.
aberastu, enriquecerse, enriquecer. [deroso.]
aberats, rico, opulento, po-]
aberatz (aberats), rico.
abere, bestia, ganado, animal, bruto, res: *abere laŕi*=ganado mayor o sea vacuno, caballar, asnal.
abereak, ganado.
abere-elesti, fauna.
abere-gudatoki, coliseo, anfiteatro.
abere-iltoki, matadero.
abere-iltzaīe, matarife.
aberekiro, bestialmente, a lo bruto.
abere-lapuŕ, abigeo.
abere-ostutze (abere-ebasketa), abigeato. [naria.]
abere-sendakintza, veteri-]
abere-sendatzaīe, albeitar, veterinario.
aberetasun, cualidad de la bestia, animalidad, bestialidad, brutalidad. [blo.]
aberetegi (abeldegi), esta-]
aberetu, abestiarse, embrutecerse.
aberetxe, establo, redil.
aberetxo, animalito, bestezuela.
aberetzaŕ, animalón | bestial, bárbaro.
aberexe, ganado lanar.
aberge, pobre.
abergetasun, miseria.
abeŕiratu, repatriarse.
abeŕi (de *aba-eŕi),* patria: *Euzkadi da gure Abeŕiya.*=Euzkadi es nuestra Patria. [tico.]
abeŕiaren aldezko, patrió-]

abeŕi-oiturak, costumbres patrias.
abeŕki (de *abeŕi-ki)*, región.
abeŕkoi, cívico.
abeŕkiko, regional.
abeŕkizale, regionalista.
abeŕkizaletasun, regionalismo.
abeŕtzale, patriota.
abeŕtzalekeri, patriotería.
abeŕtzaletasun, patriotismo.
abeŕtzaletu, hacerse patriota. [musical.]
abes (de *abo-eres)*, voz]
abes-egin, cantar.
abesizun (—izun), falsete.
abeskarai (—garai), mezzo--soprano.
abeski, voz.
abeskizun, concierto musical. [tralto (voz).]
abeskoiti (—goiti), con-]
abeskoitidun, contralto (persona).
abeskoren (—goren) (abesuŕen), tiple, soprano, (voz). [sona.]
abeskorendun, tiple per-]
abeslari, cantor.
abeslari-batz, orfeón.
abeslari-bazkun, orfeón.
abeslari-eliaren, coral, del coro.
abeslari-talde, orfeón.
abesle, cantor.
abesoketa, declamación.
abesoŕta, recopilación de cantos | fantasía musical.
abespatu, afinar.
abespeiti, voz barítono.
abespeitidun, persona barítono.
abesperen (—beiren), voz bajo.
abestalde, orfeón.
abesteli, coro. [titura.]
abesti, canción, canto, par-]
abesti-batz (abesti-pil, abesti-soŕta), cancionero.
abestu, entonar, cantar: *abestu dezagun gora Euzkadi!* cantemos ¡Viva Euzkadi!
abesuŕ (—uŕ=agudo), voz mezzo soprano.
abesuŕdun, persona mezzo soprano. [ple.]
abesuŕen (—uŕen), voz ti-]
abesuŕendu, atiplar. [tiple.]
abesuŕendun, persona]
abetaldu, acoger, recibir, agasajar.
abetalpen, recibimiento.
abetaltzaīle, acogedor.
abetxo, arbusto. [de tenor.]
abetzoli (—zoli), tenor, voz]
abetzolidun, tenor.
abi (kabi), nidal, nido. | madriguera | arándano.
abiadura (buŕundara), impulso, carrera | velocidad, marcha.
abialdi, salida, tiempo de marcha.
abiatu (abitu), echar a andar, comenzar a obrar, aviarse, prepararse, empezar.
abide (de *aba-ide)*, primo; *lengusu, bestengusu*, etc. vienen del erdérico *cousin*.
abi-egin, nidificar. [nido.]
abiki, material para hacer]

abindu (agindu), ofrecer, prometer.
abinta (abintza), promesa.
abiño, nidito.
abira (abi, kabi), nido.
abislai (islegi), declive, vertiente | mirar de plano.
abitu (abitū), comenzar, empezar, partir.
abitz (askitz), tradición.
abizen (de *aba-izen),* nombre patronímico, apellido.
abo, boca, (v. *ao, aba).*
aboin, espuma.
abointzali, espumadera.
abol, débil, flojo.
aboro, más: *aboroenetik*= a lo sumo.
aboroenaz (aboroenetik), a lo sumo.
aborokin, excedente, exceso, remanente, superavit, sobrante.
abortz, orza.
aboska (de *ao-oska),* voz | sonido. [tear, gorjear.]
aboska biurkatu, gorgori-]
aboskaren, vocal.
aboska larri, vozarrón.
aboskatu, vocalizar. [nía.]
aboske (aboska gabe), afo-]
aboskera (abots), entonación, tono.
abosketa, vocalización.
aboski, fonético.
abots, ruido de los labios. | voz | acento: *abots gogorraz,* con enérgico acento; *abots beteaz,* con entonación solemne.
abotsaren, fónico.
abotsizti, fonologia | fonética.
abots-lodidun, bajo, que tiene voz de bajo.
aboz (aoz, abaz), vocalmente.
aburikatu (apurikatu), trompicar, tropezar.
aburu, crítica, opinión, parecer, juicio: *nere aburuz* =a mi juicio. [nión.]
aburua agertu, emitir opi-]
aburupen, opinión, juicio, parecer.
abuztua, Agosto, voz erdérica cuyo equivalente en euzkera es *Dagonila.*
-ada (-kada), es un sufijo que indica una acción limitada a un solo acto; se aglutina a casi todas las palabras onomatopéicas en cuyo caso significa también el golpe de la acción, ejemplos: *zurrutada,* trago; *arikada,* pedrada; *ostikada,* coz; *zarratada,* desgarrón, etc.
adabaki, remiendo.
adabatu, remendar, componer, apedazar, apañar.
adabatzale, remendón.
adabegi (de *adar-begi),* nudo de árbol.
adabeso, ramas principales del arbol.
adaburu, copa de árbol.
adaka, acorneándose. | brote, renuevo del árbol.
adakada, cornada.
adaka-egin, acornear.
adakaitz, verrugas del ar-

bol. | cicatriz dura de la piel. [núpeto.]
adakari, acorneador, cor-]
adakatu, acornear.
adakera, cornamenta | ramaje.
adaki (de *adar-ki),* rama gruesa, deshojada y cortada | leño | garrote.
adakilika, ganado cosquilloso. [de leña.]
adakin, huésped | trozo]
adakitu (adakitu), deshojar ramillas de una rama | cubrir de leña la pila de carbón.
adako, rama regular.
adalko, racimo.
adan (aran), ciruela.
adantzu, cornamenta.
adañi, nudo de árbol.
adaondu, podar.
adapo, base de la rama.
adapuru, copa de arbol.
adaŕ, rama | cuerno | pié de silla, etc. | ramo | cuerno de caza, corneta | rasero | manga de agua | filón, vena.
adaŕa jo, tomar el pelo a uno, fastidiarle.
adaŕakets, cornituerto.
adaŕautsi, desgajar,
adaŕ-bakar de un solo cuerno, unicornio. | guía de una planta o árbol.
adaŕbatun, unicornio.
adaŕbildu (adaŕbildu), de cuernos arqueados hacia dentro, corniapretado.
adaŕburu, copa de árbol.
adaŕburutu, árbol acopado.
adaŕdun, cornudo | árbol de muchas ramas.
adaŕ-etxe, sucursal.
adaŕezko, córneo.
adaŕgune, espacio entre dos ramas.
adaŕka, a cornadas.
adaŕkada, cornada.
adaŕkari, acorneador.
adaŕkatu, cornear, acornear. [cornamenta.]
adaŕke (adaŕkera), ramaje,]
adaŕki, leña de ramas en contraposición de *ondo-ki* = leño del tronco | material de cuerno | asta de bandera.
adaŕ-makats (adaŕkatx), de cuernos torcidos.
adaŕ-makuŕ, de cuernos arqueados.
adaŕ-motz, corniquebrado.
adaŕ-nagusi, trompeta.
adaŕnatu, podar.
adaŕ-okeŕ, cornituerto.
adaŕpe, ramaje.
adaŕpiko, bicorne.
adaŕ-txordo, cornigacho.
adaŕtsu, frondoso.
adaŕzabal, corniabierto.
adaŕzkari, acorneador.
adaŕzkatu, acornear.
adaska (adaxka), pitón | ramillo, vástago algo consistente.
adaskatu, apimpollarse, apitonar. [greña | ramaje.]
adats, cabello, cabellera, |]
adats-izpi, cabello.
adaxka, rama pequeña.
adei, cortesanía, cortesía,

decoro, deferencia.
adei-izan, deferir. [tico.]
adelakai (*adelaki*), cosmé-]
adeitsu, cortés.
adeiz, cortesanamente, cortésmente.
adelatu, estrenar | adornar. | preparar.
adelu, adorno | estreno | preparación.
adi, inteligencia | atención. | oír: *adi zak* = oye. | atender.
adia, gemido | endecha, copla, estrofa.
adia abestu, coplear.
adiagile, plañidera, llorona.
adiaka, gimiendo, suspirando.
adiakatu, plañir, suspirar, gemir | exhalar.
adialdi, rato de audiencia, audiencia.
adiarazi, dar a entender. | interpretar. | hacer comprender.
adiaz, gimiendo: *adiaz eta negarez malkozko ibar ontan* = gimiendo y llorando en este valle de lágrimas.
adibide (adipide), doctrina, ilustración, ejemplo, moraleja: *adibidez,* por ejemplo, verbigracia | modelo.
adierazi, dar a entender, hacer comprender, significar | interpretar | afirmar: *ziñez adierazi* = afirmar bajo juramento.
adierazkizun, interpretación.
adierazle, intérprete, expositor.
adierazpen, paráfrasis.
adieraz (adierez), inteligente, listo | asequible, comprensible, inteligible.
adiezkari, ininteligible.
adigaitz, cosa difícil de entender | incomprensible, inasequible. [diversión.]
adigakuntza, distracción,]
adigari, cosa curiosa | explicación, significación | endecha, copla | inteligible | atendible.
adigaritu, amenizar.
adigatu (de *adige),* distraerse. [tento, distraído.]
adige, descuidado, desa-]
adigetu, desatender, desoír.
adigogor, poco inteligente, obtuso, tonto.
adigori, carácter.
adiguntza, discreción, discernimiento.
adiguri, obsequio.
adiguritsu, obsequioso.
adikaitz, abstruso, incomprensible.
adikatu (arikatu), cansarse, fatigarse, rendirse.
adiketa, atención | *adik eta (alik eta)* = hasta que.
adiketan, escuchando, atendiendo, mirando.
adikor, propicio, propenso a | afable | cuidadoso.
adikune, atención.
adikuntza, discernimiento, discreción.
adimen, inteligencia, juicio, talento, raciocinio, intelec-

tualidad, facultad intelectiva, entendimiento, discurso, intelecto, razón humana, ingenio, talento, facilidad en comprender: *adimena argitu*=ilustrar.

adimen-arauz, racionalmente.

adimendun, ajuiciado, inteligente, racional.

adimengabeko, irracional.

adimenge arauz, irracionalmente.

adimentiaŕ, librepensador, racionalista.

adimen-zalekeri, racionalismo.

adin (adiña), edad: *ze adin dezu?*=¿qué edad tiene usted? | juicio: *adiña bai-du*=ya tiene juicio | coetáneo: *nere adin da*=es de mi edad.

adinbat (ainbat), tanto, a, os, as: *beste adinbat, beste ainbat*=otro tanto.

adinbateko, coetáneo.

adindu (adindu), entrar en años | llegar a tener juicio.

adindun, racional, que tiene juicio | adulto.

adin on, proporcional.

adintsu, de mucha edad; adulto (entre niños): anciano (entre adultos) | casi de la misma edad.

adintxo, casi coetáneo.

adiña (aña,) tanto como: *zuk adiña du:* tiene tanto como tú.

adiñagin, muela del juicio.

adiñeko, contemporáneo. | adulto.

adiñide (de *adin-ide*), contemporáneo, coetáneo.

adiñon, acomodado, regular, pasable, suficiente.

adiñondo, regularmente, pasablemente.

adiñonen, lo más ordinario, basto.

adion, oportuno, acomodado

adionez, oportunamente, a tiempo.

adipen, atención.

adipetu, convencer, se | convicto.

adirazi (adierazi, adiarazi), dar a conocer, hacer comprender, explicar, interpretar, denotar, glosar, indicar.

adirazkai, significación.

adirazle, intérprete, explicador, comentador, glosador.

adirazpen, interpretación.

adiskide (adizkide, aizkide) amigo, compañero.

aditu (aditu), oir, entender, escuchar, atender, sentir, advertir | sobreentenderse.

aditz, verbo.

aditzaĺe, oyente, entendedor: *aditzaĺe onari guti*=a buen entendedor, pocas palabras.

aditz-atzizki, sufijo verbal.

aditze, comprensión.

aditz-era, modo verbal.

aditz-jokatu, conjugar.

aditz-joko, conjugación.

adiuntza, ocasión, oportunidad.

adiuntzaz, oportunamente.
adiuŕ, comprensión, talento, alcance.
adiyon (aldi-on), ocasión, oportunidad, coyuntura.
adizkai, raciocinio, elemento del verbo.
adizkide, amigo, camarada, compadre: *adizkide beŕi bategatik, ez utzi zaŕa*= por un amigo nuevo, no dejar el antiguo; *adizkide-antzu*=en calidad de amigos.
adizkide-arazi, reconciliar.
adizkidekaitz, irreconciliable. [amistad ilícita.]
adizkidekeri, contubernio,]
adizkidetasun, amistad, compañerismo | concordia: *adizkidetasuna geitu*=estrechar más la amistad.
adizkidetu, reconciliarse, conciliar | hacerse amigos.
adizkidetsu, amistoso.
adizkidetzaīe, conciliador.
adizkidetze, conciliación.
adizkoŕ, determinante.
adizkun, núcleo verbal.
adizpen, raciocinio.
adiztu, raciocinar.
adoba (araba), remiendo | pretexto.
adobaki, remiendo, retazo, retal, pedazos de tela | disimulo. [mular.]
adobatu, remendar | disi-]
adore, ánimo, fuerza, valor, aliento, ardor, denuedo, fervor.
adorege, desaliento | desalentado, descorazonado.
adorekatu, desanimararse, desalentar, descorazonar.
adoretu, animar, alentar.
adoretsu, brioso, animado, ardiente, ferviente, fervoroso.
adu, suerte, fortuna, hado.
aduŕ, azaŕ, suerte, fatalidad, sino: *aduŕ onekua,* bienhadado, *aduŕ gaiztokua,* malhadado | *aduŕ on,* bienandanza.
aduŕ txaŕez, azarosamente.
aduŕtzale, fatalista.
aduŕtzale-aburu, fatalismo.
aeri (de *ao-eri),* enfermedad de la boca. [himno.]
aeri (de *ao-ei-di),* canto,]
afaldu (apaldu), cenar.
afari, cena: *afalondo, afaloste, afaltegi, afari-usi,* véanse *apari* y sus compuestos.
aga, palo largo, vara, percha, àndas de féretro, asta | *-aga*=eje, pala, *(labeaga, uraga...)*
-aga, sufijo que denota lugar de: *aŕiaga,* lugar de piedras, pedregal; *zubiaga,* lugar del puente; *altzaga,* alisal, lugar de alisos; *zumaŕaga,* lugar de olmos, olmedal.
agada, vareo, vapuleo.
agai, varal, palo largo | arbol bravío.
agaka (agakea, agakaska), alfabeto vasco, abecedario.

agakadi (agakaskadi), (de *a-ga-kaska-di) (izkitegi)*, silabario.
agaka - jaŕai, alfabéticamente.
agakaren (agakako), alfabético.
agakatu (agatu), varear.
agalau, pala.
agaldi (de *agi-aldi)*, tiempo presente.
agaluze, pértica.
agapaldi, detracción, crítica, hablilla.
agape (aope), secreto.
agaro (eskobare), rastra.
agartaŕ, agareno.
agarbitu (de *ao-garbi)*, excusar, sincerarse, disculparse.
agarbitz, excusa, disculpa, paliativo, pretexto.
agarbiztu, disculpar.
agaŕi, zócalo, pedestal de una columna.
agasa, anaquel.
agatu, apalear, varear, aporrear | prensar la harina en el saco | agarrotar.
agatxo (de *aga-txo*=diminutivo), varita, palito.
ageldu (de *agi-el-du)*, borrar.
agelki, borrador.
ageri (agiri), declarar, manifestar | patente, visible, descubierto, manifiesto, notorio, público | documento, escritura, recibo | declaración, testimonio.
agerian (agirian, agiriyan), patente, en público: *ageriyan itz-egin*, hablar en público.
ageriki, públicamente, manifiestamente.
ageriko, público.
ageriz, visiblemente.
ageŕ, visible, exterior, patente, público, notorio, | aparecer.
ageŕaldi, época o tiempo de la aparición, aparición | visita, hora de visita.
ageŕbide, certificación | prueba.
ageŕerazi, exteriorizar.
ageŕerazo, evocar.
ageŕi, presencia, vista.
ageŕiz, públicamente, a la vista: *ez ageŕiz*, a ocultas.
ageŕkai, documento, título, testimonio, recibo, acta, | atestado | justificante, prueba, manifiesto, programa.
ageŕkari, manifestador, revelador | síntoma.
ageŕkera, manera de aparecerse, aparición | fase | etiqueta.
ageŕketa, aparición, exposición.
ageŕkidatz, diploma.
ageŕkizun, significación.
ageŕkun, declaración, manifestación.
ageŕkunde, aparición, manifestación.
ageŕmen, facultad de manifestarse.
ageŕpen, manifestación, exposición, descubrimiento, demostración, revelación, solución, aparición, comparecencia: *atzoko igarkiyaren ageŕpena*=solu-

ción al enigma de ayer.
ageŕtoki, escenario.
ageŕtu, aparecer, demostrar, declarar, comparecer, manifestar, descubrir, revelar, apuntar, parecer | comparecencia, visita | expuexto | reflejarse.
ageŕtzalē, descubridor.
ageŕtzarao, etiqueta.
ageŕtze (ageŕpen), aparecimiento. [zada.]
agesto, estacada, empali-]
agi, descubrimiento, a lo que parece: *agi danez etoŕi da*=por lo visto ha venido; *agi danean*=según parece, por lo visto, al parecer.
agian (agiyan, agiyaz), quizás, acaso, tal vez, al parecer, aparentemente.
agikoŕ (de *agindu-kor),* modo imperativo.
agimen, cargo, autoridad, imperio.
agin (agiña), ofrenda, mandato | muela | tejo | mandar. [sacamuelas.]
agin-ateratzalē, dentista,]
aginbera (ozki), dentera.
aginbide, cargo, empleo, mando: *eŕiko aginbiderik gorenera eldu zan*=llegó a ocupar el cargo más elevado del pueblo.
aginbidedun, autoridad, el que ostenta algún cargo o autoridad.
agindari, imperativo.
agindu (agindū), mandar, ofrecer, preceptuar, prometer, disponer, establecer, estatuir, reinar, capitanear | orden, edicto, mandato, ordenación, precepto, encargo, mandamiento: *amaŕ aginduak*=los diez mandamientos | promesa: *agindua zoŕa esan oi da*=lo prometido es deuda.
agindupe, preceptivamente.
agindupeko, súbdito, sufragáneo. [mandón.]
aginduzale, ordenancista,]
aginduzko, preceptivo.
agin-giltz, colmillo.
agingin, dentista.
aginka, a dentelladas.
aginkada, dentellada, mordisco.
aginka-egin, morder.
aginkari, mordedor.
aginkatu, dentellear.
agin-min (agimin), mal de muelas.
aginpide, autoridad.
agintari, jefe | el que manda, mandarín. [rio.]
agintaritza, mando, impe-]
aginte, autoridad, mando, imperio | promesa.
agintedun, autoridad.
aginteri, dentera.
agintz, promesa, mandato, decreto, edicto, precepto, | bando | constitución | voto.
agintzaldi, tiempo de mando, reinado, imperio, ministerio | época de dominación.
agintzale, mandón.

agintzaīe, mandador, mandante, ordenador | imperativo, inferior.
agintzausle, contraventor, [desobediente.
agintzauspen, desobediencia, inobediencia.
agintze, la acción de mandar, el mandar, el prometer | ordenación.
agintziri, mondadientes.
agintz-ospatze, proclamación de una ley.
aginzotz, mondadientes, limpiadientes.
agiñak berdindu, llegar a tener juicio.
agiñak oskitu (oskiīu), producir dentera.
agiñaren, molar.
agiñaŕ, caries.
agiñeko min, odontalgia.
agiñizti, odontología.
agiraka, reprensión (v. *akaŕ).*
agiraka-egin, reprender.
agiri, claro, evidente, cierto, corriente, manifiesto, descubierto | expreso | evidente: *agiri da*=es evidente, se ve | documento, prueba, justificante, recibo de dinero, decreto, acta | plaza | aparente.
agiri izan, aparecer.
agiriko, público.
agiriyan, de manifiesto, patente: *Jauna agiriyan dala*=con el Santísimo expuesto | en la plaza | conocidamente, manifiestamente, públicamente | al descubierto.
agiriz, evidentemente, públicamente, conocidamente.
agirudi, exterioridad.
agirudiz (azalez), exteriormente.
agiŕ, roza.
agiŕe (ageŕe), roza.
agitu, acontecer: *agitu edo gertatu zen*=sucedió.
agitz, muy | vigoroso, furioso, fogoso, nervudo | extremadamente | sobremanera.
agizkoŕ (de *agiri-koŕ),* modo indicativo.
-ago, sufijo de comparación, que significa "más": *goizago,* más temprano, *edeŕago,* más hermoso.
ago (ao, abo), boca | filo | maza de hierro fundido.
ago-azpi, secreto.
agoeri, aftas.
agoko, dentadura.
agoko (de *aga-ko),* carbón de leña gruesa.
agolaŕi, fanfarrón.
agolātu, rellenar una cuba.
agoŕ, seco, estéril. | Septiembre.
agoŕola (de *agoŕ-ola),* ferrería que situada en general en puntos elevados trabajaba sin la fuerza del agua. Estas últimas fundadas más tarde se llamaban *zeaŕolak.*
agoŕtasun, sequedad, esterilidad.
agoŕte (de *agoŕ-te),* época

de sequía.
agoŕtu, àgostarse, secarse | agotarse.
-agotu, aumentar. Puede aglutinarse a todos los adjetivos: *edeŕagotu,* aumentar en hermosura, hermosearse, *txikiyagotu,* aumentar en pequeñez o empequeñecerse más | menudear.
agotz, residuo de paja golpeada y trillada | perianto, perigonio | paja.
agoztegi, pajar.
agun, espuma.
agure (agura), anciano | hombre casado que no ha tenido hijos.
agure goŕdin, viejo bien conservado.
aguretasun, vejez (del hombre). [hombre).]
aguretu, envejecer (un]
aguretzaŕ, vejancón.
agure zimel, viejo seco y fuerte.
aguŕ, ave, Dios te salve, salve: *Aguŕ, eŕukizko Ama,* Salve, Madre de misericordia | hola!: *aguŕ Josebetxu,* hola Pepita | adiós: *aguŕ, ama, betiko,* adiós, madre, para siempre | saludo, salutación, reverencia: *azken - aguŕ,* despedida, *biyotz - aguŕ,* saludo cordial; *poz-aguŕa,* o *pozezko aguŕa,* felicitación, enhorabuena, parabién.
aguŕ-abesti, motete.
aguŕ-egiĪe, adorador, saludador.
aguŕ-egin, saludar, hacer reverencia, adorar.
aguŕgaŕi, venerable, respetable, augusto, reverendo: *aba aguŕgaŕiya,* reverendo padre: *senide aguŕgaŕiya,* venerable hermano o hermana: *irugaŕen batz aguŕgaŕiya,* la venerable orden tercera [lidad.]
aguŕgaŕitasun, venerabi-]
aguŕgiĪe, adorador, venerador.
aguŕka, reverencia, salutación, saludo | veneración | dando cabezadas de sueño.
aguŕka-egin, despedirse.
aguŕkatu, despedirse.
aguŕmiren, avemaría.
aguŕtu (guŕtu), venerar, adorar.
aguŕtza (de *aguŕ-tza),* rosario, corona de Ave Marías.
aguŕtzatxo, coronilla.
ai, es el octavo sonido del agaka euzkérico, se pronuncia siempre como diptongo, por no admitirse en el euzkera la licencia métrica que en castellano se llama diéresis | *(aya)* papilla, pasta de harina y leche, gachas | declive. | ah! ojalá: *ai baletoŕ!,* ojalá viniera! | ay!: *ai ene,* ay de mí! | gemido.
aibide, paradigma, ejemplo.

aibidez, por ejemplo, verbigracia.
aida, arre!, voz para hacer andar las vacas: *aida, goŕi!,* adelante, roja! | momento.
aidako, momentáneo.
aidatu, arrear | escapar, huír.
aide, pariente: *aidiak albuan, bañan ortzak abuan,* los parientes al lado pero los dientes en la boca, antes es Dios que los santos | cognado | deudo | aire.
aide andi, parientes próximos.
aidebatz, parentela.
aidego, cognación, parentesco | deudo.
aidekeri, incesto.
aidekeri-egile, incestuoso.
aide nagusiyak, los Parientes Mayores de Gipúzkoa.
aiderailtza, parricidio.
aidetaŕte, afinidad | parentesco.
aidetasun, parentesco | parentela | afinidad.
aidetu, emparentar, contraer parentesco, entroncar.
aide txiki, pariento remoto.
aide-zalekeri, nepotismo.
aidun, adulto.
aidura, inanición.
aiduru, solícito.
aiduŕ, pesado | mentecato. | maligno | maléfico.
aika, dando ayes, gimiendo | grito de dolor, de espanto, lamentación.
aika ari, ayear, gemir, quejarse.
aika egin, lamentarse.
aikaitz, paradoja.
aikatu, (véase *aika ari).*
aiko, cognación, parentesco | tronco.
aiko-maiko, pretexto, excusa: *aiko-maikoetan ibiīi,* andar con pretextos.
-ail, sufijo que se une a adjetivos denotando disminución: *zurail*=*pálido, goŕail*=rojizo.
ain, altura, elevación, altozano | tan: *ain ederra*= tan hermoso | tanto como: *i añā nauk,* soy tanto como tú | proporción | prorrateo | *ain zuzen ere* = precisamente, casualmente.
ainbana, a partes iguales | empate.
ainbanatu, distribuir en partes iguales | empatar.
ainbat, mucho, tanto: *ainbat obe*=mucho mejor, tanto mejor, *ainbat etxe ditu:* tiene muchas casas, | cuanto: *ainbat lasteŕen, ainbat beranduen*=cuanto antes, lo más pronto, lo más tarde posible | importe | prorrata.
ainbateko, igual, idéntico: *ura ainbatekua da au*= este es igual a aquel.
ainbatu, calcular, tantear | empatar, igualar: *ainbat emen, ainbat an eta ain-*

batu dira=tantos aquí, tantos allí y hubo empate | prorratear.
ainbertze (ainbeste), tanto, tanto como (aquello), tantos: *ainbeste bai al dezu?* ¿tienes tanto?
ainbeste (beste ainbeste), duplo | idem.
ainbeste izan, equivaler.
ainbesteko, pasable.
ainbestetu, desquitar.
aindizti (de *aindo-izti)*, álgebra: *zenbakizti ta aindizti*, aritmética y álgebra.
aindiztiaren, algebraico.
aindiztilari, algebrista.
aindo (de *ain-to)*, cantidad.
aindu (azkatu), soltar.
aindura (añura), maldición.
aindura ka (añuraka), maldiciendo.
aindurati, maldiciente. | diablo, demonio, Satán.
aindura tu (añuratu), maldecir, imprecar.
ainen (añen), maldición, execración.
aingatik, por consiguiente, por tanto | por ellos.
aingeru, ángel, voz exótica que puede sustituirse por *gotuts* (de *gogo-uts*=espíritu puro) | *gotzon*=ángel bueno | *gongotzon*=arcángel.
aingira, anguila: *legatz-aingira*, congrio, anguila de mar.
aingirakari, pescador de anguilas.
aingura, áncora, ancla.
ainguragile, anclero.
ainka, ainkari, ainkada, (v. *aginka, aginkari, aginkada)*.
aintxieta, marisma.
aintza (de *ain-tza*=abundancial), gloria, loor, ¡hosanna!: *Aintza Jaunari, goyetan, eta geniza beyetan gogo ondun gizonei*=Gloria a Dios en las alturas y paz en la tierra a los hombres de buena voluntad.
aintzagarri, glorioso, glorificable, laudable.
aintzako, propio | por tal: *aintzakotzat artu nuen*, lo tomé por tal.
aintzakotu, reputar.
aintzakotzat artu, dar importancia, hacer caso, tomar en consideración.
aintzaldu, glorificar, gloriar.
aintzat-artu (aintzatu), tomar por tal, estimar, considerar, apreciar, tomar en cuenta.
aintzat euki, tener por tal, estimar, tener en algo.
aintzatu, glorificar, reputar, ensalzar, (v. *aintzaldu)*, | convertir en gloria.
aintzatsu, glorioso, lleno de gloria. [rioso.]
aitzatsutu, llegar a ser glo-]
aintzigar, escarcha.
aintzin, delantero | antiguamente, antiguo, viejo:

aintziñako legiak, las leyes antiguas | tradicional.
aintzinbidari, precursor.
aintzindari, jefe, heraldo.
aintzindaritasun, jefatura, autoridad.
aintzindaŕ, tradicionalista | antepasado. [delantar.]
aintzindu, anticiparse | a-]
aintzinpen, avance, progreso.
aintzintasun, preeminencia.
aintziñataŕ, antepasado | tradicionalista.
aintziñate, antigüedad | tradición.
aintziñean, ante, delante.
aintziñeko, antepasado.
aintzira, lago, laguna.
aintziratiko, palúdico, palustre.
aintziratsu, lagunoso, paludoso.
aiña (adiña, añа), tanto como: *ayek aiña bagera*= somos tanto como aquellos.
aipa, mencionar | mención.
aipaburu, girino.
aipaera, mención.
aipagaŕi, digno de mención.
aipaldi, tiempo de mencionar.
aipamen, mención. [dor.]
aipari, citador, menciona-]
aipatu, citar, mencionar | indicar, mostrar | afamar | célebre, famoso, afamado, insigne: *otsua aipatu ta otsua ageŕtu*, mencionar al oso y aparecer el oso: en mentando al ruin de Roma, luego asoma | sacar a colación, colacionar. [citado, susodicho.]
aipatutako, de referencia,]
aipatze, referencia.
aipen, conclusión, agotamiento, final.
aipide (de *adi-bide*), ejemplo: *aipidez*, por ejemplo, verbigracia.
aipu, fama, celebridad: *aipu andikoa*, de mucha fama, renombre.
airis, ázimo.
aisa (aise, aiso), fácil, fácilmente | ¡ya lo creo!, por de contado!
aisakeri, libertinaje.
aisanai, amante de la libertad | comodón.
aisatasun, facilidad | comodidad.
aise, libre | comodidad, descanso (v. *aisa*).
aiseki, holgadamente, con facilidad, cómodamente.
aisi, ocio, ocioso: *neskatx aisia*, la joven ociosa.
aisita, ligero, suave, fácil.
aita (āta), padre.
aitamak (ātamak, gurasoak), los padres.
aita-aundi, abuelo.
aita besuetako, (aita jaun, aitagatxi, aitagutxi, aitabitxi, aitautxi), padrino.
aitadin, padrino.
aitaerailtza, parricidio, asesinato del padre.
aitagiaŕeba (ātagiñaŕeba, aitiaŕeba, aitaiaŕeba), suegro, padre político.

aitagoi (aītagoi, aīton, aītanausi; aitaso, aitañi), abuelo.
aitaide, agnado. [drino.]
aitaizun, padrastro | padrino.
aitaki, paternal.
aitako, padrazo.
aitaldeko, paterno: *aitalde-asabak*=los abuelos paternos.
aita-lekuko, tutor.
aitamen, mención. [tro.]
aita-ordeko, tutor | padrastro.
aitapen, mención.
aitaren-egin, santiguarse.
aitaren izenetiko, patronímico.
aitasaba, bisabuelo.
aita-semiak, padre e hijo o hijos.
aitasizun, abuelastro.
aitaso (asaba), antepasado | abuelo. [ternidad.]
aitatasun (aītatasun), paternidad.
aitatiaŕ, paternal, paterno.
aitatu (aītatu), hablar de: *zer aitatu dezute?*=de qué habeis hablado? | mencionar, mentar, nombrar, citar, sacar a colación, aludir | llegar a ser padre | elegir | famoso, renombrado, mentado. [cho.]
aitatutako, citado, susodicho.
aitatzako (aita-usteko), padre putativo.
aitatze, la acción de elegir, de mencionar, de proferir | el llegar a ser padre.
aiterailtza, parricidio.
aiterailtzaīle, parricida.
aitiaŕeba, suegro.
aitita, abuelo.
aiton (aīton), abuelo.
aitonburuzko, renacuajo, girino.
aitorde, padrastro | tutor.
aitoŕ, Aitor | fértil (tierra): *aitoŕ oneko luŕa*, tierra de buena clase | declarar, manifestar, confesar | declaración, manifestación, confesión.
aitoŕalaba, mujer noble.
aitoŕarazi, obligar a confesar, a declarar.
aitoŕaŕle, confesor.
aitoŕaŕtu, confesar.
aitoŕbide, declarativo.
aitoŕentzulari, confesor, quien recibe la confesión, penitenciario.
aitoŕentzun, confesar, oír en confesión: *aitoŕentzunazu*=confiéseme usted.
aitoŕera, testimonio.
aitoŕka, explícito.
aitoŕketa (aitoŕkuntza), confesión.
aitoŕkintza, confesión, acto de confesarse.
aitoŕkun, confesión, atestación, penitencia.
aitoŕkunde, manifestación, confesión.
aitoŕkun-ikuŕtona, sacramento de la confesión.
aitoŕkuntza (aitoŕketa), confesión. [confiesa.]
aitoŕle, confesor, quien se
aitoŕtasun, fertilidad.
aitoŕtegi, confesonario.
aitoŕtu, confesar | declarar, manifestar | acusarse.

aitu (aītu), agotar, acabar, concluír, extinguir | fatigarse mucho, desfallecer, | variación de *aditū*, entender, estar atento, atender, oír | exhausto.
aitugaitz, inagotable.
aitz, peña | roca, peñasco, piedra | var. de *aritz*.
aitzaki, excusa, pretexto: *aitzaki ta abaŕ beti dabil*, anda siempre con pretextos; debe proceder del erdérico *achaque*, y puede sustituirse por *agarbitz, igespide, apuko* ...
aitzaŕte, precipicio | foz.
aitze, agotamiento, acabamiento.
aitzeki, peñasco.
aitzi (aitzin, ayeŕ, kaltez, auŕez), contra: *Urtzi'ren aitzi*=contra Dios.
aitzin, ante, delante, adelante | anterior | contra | fachada | var. de *aintzina*.
aitzinaldi, progreso, avance. [to.]
aitzinapen, avance, adelan-]
aitzinarazi, hacer avanzar.
aitzinatu, conducir, guiar.
aitzindegi, fachada.
aitzindu (aitzindū), adelantarse, avanzar | prevenir, precaver: *gaitza aitzindu*=precaver el mal.
aitzinera!, adelante!
aitziñeko, antecesor, antepasado.
aitziñen, adelantado (v. *auŕen*).
aitziñez-aitzin, cara a cara, frente a frente.
aitz-negar, estalactita.
aitzulo, gruta.
aitzuŕ (de *aitz-uŕ*=afilada), azada, azadón.
aitzuŕkatu, labrar.
aitzuŕketa, labranza.
aitzuŕkin, labrado, labor de azada.
aitzuŕlari, cavador. [vador.]
aitzuŕlaritza, oficio de ca-]
aitzuŕotz, tridente.
aitzuŕtu, cavar, azadonar.
aitzuŕ zabal, azadón.
aiz! (esti!), ¡atrás!
aiza, compañía: *aguŕ Andoni ta aiza*, adiós, Antonio y compañía.
aizabe, sotavento.
aizabil, vórtice.
aizadin, aeriforme.
aizagaindu (aizagaraitu), barloventear.
ai zak!, oye, hombre!, contrac. de *adi zak!*
aizakoŕ, veleidoso, voluble.
aizalde, barlovento.
aizalpe (aizalbe), socaire, sitio resguardado del viento. [trac. de *adi zan!*]
ai zan!, oye, mujer!, con-]
aizaratu, aventar. [lino.]
aizari, granero en el mo-]
aizarna (aizarna-zulo), orificio por donde pasa el agua a la rueda del molino.
aizaro, tiniebla, oscuridad | noche de Jueves Santo, tinieblas de Semana Santa.
aizatu, inflar, ventilar, hin-

char, aventar | hostigar.
aize, viento.
aizeatu, provocar.
aizeatz, anemoscopio.
aizebe (aizabe), sotavento.
aizebegi, lugar azotado por el viento | barlovento.
aizebelats, torpe, estulto.
aize-beltz, vendabal.
aizebera, sotavento. [bera.]
aize-bide, ventilador, to-]
aize-bildu, remolino.
aize-emaka, soplando.
aize-emaīe, ventilador.
aize-eman (aizeman), soplar.
aize-erauntsi, huracán, tempestad, vendabal.
aize eŕe, viento cálido.
aize-ezkutu (aize-geriza), lugar resguardado del viento, sotavento.
aizegaraun, urticularia.
aize-gaztañak, castañas derribadas por el viento.
aizegiīe, bieldo.
aizegin, soplar, aventar.
aize-izpitsu, hálito.
aize-izti, pneumática.
aize-jo, lunático. viento.]
aizeki (aizekin), abanico |]
aizekiīe, abaniquero.
aizekindegi, abaniquería.
aizekiztatu (aizatu), abanicar. [aire.]
aize lasteŕ, corriente de]
aizeleku, lugar donde azota mucho el viento.
aizelesti, anemografía.
aizelestilari, anemógrafo.
aizemaka, soplando.
aizeman, soplar | inspirar.
aizen (buŕiots), pundonor.
aize-neuŕkin, anemómetro.
aize-neuŕkizti, anemometría.
aize-ontzi, velero, buque de vela | globo, dirigible.
aize-osin (aize-turupil), remolino de viento.
aizeragi, aventador.
aizeratu, aventar.
aizeri (azeri), raposo | persona astuta.
aizeŕota, molino de viento.
aize-sarde (aizegiīe), bieldo. [ventarrón.]
aizete, época de vientos |]
aizetsu, lugar ventilado, (véase *aizeti),* | ventoso, lugar azotado por el viento.
aizetu, ventilar, orear, orearse, inflar, soplar.
aize zabalian, en pleno aire, al aire libre.
aizezki, neumático.
aizeztale, aventador. [dor.]
aizeztari, soplador, ventila-]
aizeztatu (aizeztu), ventilar, orear, ventear.
aizeztu, aventar.
aizeztul, tos nerviosa.
aizkai, chuzo.
aizkatu, ahuyentar | sublevar | huír | hurgar, excitar, hacer cosquillas | desvanecer | ventilar.
aizkide (adiskide), amigo.
aizkidetu, amigar, bienquistar, reconciliarse.
aizko, cortaplumas.
aizkol, lenteja | arveja.
aizkolari, hachador.

aizkolbegi, ojo del hacha.
aizkolta, hacha pequeña.
aizkona, tarugo.
aizkora, (de *aitz,* peña, y *kora,* afilada) hacha.
aizkora-buru, parte posterior del hacha.
aizkora-sayets, carrillos del hacha.
aizkoratu, despedazar madera con el hacha.
aizkora-kirten, mango del hacha.
aizkorol, tabla o viga que destrozan los hachadores.
aizkor-ukaldi, hachazo.
aizkume, peña pequeña y suelta.
aizlau (azlau), bandeja.
aizoŕatz, veleta, giraldilla.
aizoyalak, velamen de un barco.
aizoyaldun, velero.
aizpa, hermana de mujer | árboles gemelos | sor: *Miren aizpa,* sor María.
aizpadin, cuñada (respecto a una mujer).
aizpe, Sor; hermana en comunidad: *Soŕne aizpe,* Sor Concepción.
aizperdi, hermanastra.
aizpiyatu (adizpiyatu), conjugar.
aizta, hermana de mujer.
aiztin, hace poco (var. de *arestian).*
aiztitz, presagio.
aiztiztu, augurar.
aizto (de *aitz-to*=pequeño), cuchillo, navaja.
aiztogintz, cuchillería.
aiztore, buitre.
aiztoŕ, alfange.
aizto-ukaldi, cuchillada.
aiztoxa, navajero.
aiztu (aztu), olvidar | adivino.
aiztukoŕ, olvidadizo.
aiztuŕ (de *aitz-uŕ*=afilado), tijeras.
aiztuŕkada, tijeretazo.
aiztuŕtu, tijeretear.
aizu (haizu), atreverse | lícito, permitido | ser lícito | oiga V.! contr. de *adi zu!*
aizun, falso, pseudo, hipócrita.
aizundu, disimular.
aizunkeri, hipocresía, falsía.
aje, vicio, dolencia, achaque: *ajeatuta dago,* está estropeado | flaco, inclinación: *ajea du edanera,* tiene vicio de beber.
ajeatu, tener dolencias | tener defectos.
ajedun, vicioso | estropeado.
ajol (axol), cuidado, apuro | interés: *bost ajola neri,* me importa un bledo: *ezta ajolik oŕegatik,* no importa por eso.
ajola izan (ajola eman), importar, interesar.
ajolakabe (ajolaka, ajolage), descuidado, descuidadamente | sin compasión.
ajolatu, cuidar.
-ak, los, las: *zubiyak,* los puentes: *etxeak,* las casas, | aquel.
akain, tábano, garrapata, [arañuelo.]
akal, persona enclenque,

débil | lóbulo estéril.
akara, nardo.
akaratu, ajustar | tildar.
akaŕ, riña, reprensión, corrección, reprimenda, increpación, (v. *agiraka*).
akaŕ-egin, increpar.
akaŕ goŕi, riña, reprensión dura. [diendo.]
akaŕian, riñendo, repren-]
akaŕtu, reprender, reñir | enfadarse | enemistarse, desafiar.
akastu (akaztu), mellar, calar | descabalar | desportillar, tachar, tildar.
akats (akatz), tajo, mella, cala | pico: *lau eŕial ta akats*, cuatro reales y pico | tacha, defecto, tilde | peldaño | cacho, pedazo.
akatz (v. *akats*).
akatzik eztun, intachable.
akaztu (v. *akastu*).
akaztun, cosa mellada | defectuoso.
akeita, café.
akeitadi, cafetal.
akeitalari, cafetero.
akeitauts, polvo de café.
akeiteŕe, café tostado.
akeitetxe, café, lugar donde se vende café.
akeitontzi, taza de café.
akeitur, infusión de café.
akelaŕe, linde, límite | lugar cerca de Zugaŕamurdi donde según la fantasía se reunen las brujas, Aquelarre.
aken (akain), tábano, garrapata mayor.
akentzore, garrapata menor.
akeŕ, macho cabrío, chivo | tentemozo | pernio.
akeŕaga, capricornio.
aketiren, macho cabrío castrado.
aketo, rudo, rústico, zafio, gañán: *nere eŕiko aketoak*, los gañanes de mi pueblo.
aketa (akeita), café.
aketx, animal estéril.
aketz (akex, aketx), verraco | impotente.
akeztasun, impotencia.
akeztu, hacerse impotente.
akiakula (akikulu), pretexto.
aki-arazi (akhi-arazi), fatigar, hacer fatigar.
akika, a saltos: *akika dijoaz* =van saltando.
akindu, caer, faltar, ceder, | delinquir | quebrar.
akio-egin, insistir.
akitika, a saltos.
akitu (akītu, aitu), fatigarse, cansarse, agotarse, rendirse | empeñarse, afanarse.
ako, punta.
akoŕdin (ospel, mospel, nospe), sabañón.
akulaldi (akulada), golpe de aguijón.
akulatu, azuzar, aguijar, aguijonear.
akulukada, aguijonada.
akulīu (akulu), aguijón, | acicate, espuela.
akulīu-gain, punta de la aguijada.
akulīukada, aguijadura.

akulukatu, aguijonear.
akulutu, aguijar, aguijonear.
akura, contribución, impuesto, gabela | alquiler: *akuran dut*=lo tengo en alquiler.
akuri, conejillo.
akuriko, en cuclillas.
akuŕian, disputando.
al (aal, ala), poder, potencia, poderío, atribución, facultad: *al dala,* a poder ser | autoridad | influjo, predominio | dominio, imperio, reino | ojalá: *itoko al aiz!,* ojalá te ahogues.
ala, el poder, dominio, facultad | *(alha),* pasto | queja, lamento, tormento: *bere aintza eta ala da*=es su dicha y su tormento | así de aquel modo | lancha de quilla plana usada especialmente en los ríos y rías | o, conjunción disyuntiva distintiva: *zuriya ala beltza?* ¿el blanco o el negro?, es decir cual de los dos, no indiferentemente, sino concretamente; la conjunción disyuntiva *edo,* en cambio, es conjunción de igualdad: *zuriya edo beltza,* el blanco o el negro, es decir lo mismo el uno que el otro | dolor agudo, var. de *arela,* así como aquello.
-ala, sufijo que significa «todo lo posible»: *ekaŕiala,* cuanto se puede traer: *ikusiala,* cuanto se puede ver | sufijo significando «a medida que»: *jasoala erortzen ziran,* caían a medida que los levantaban. [mente.]
ala-ala, así-así, medianamente.
alaba, hija: *Miren'en alabak edo Mirenalabak,* las hijas de María. [mismo.]
ala-bada, así pues, por lo
alabaizun, hijastra.
ala-baña (bañan, baño, bañon), sin embargo, pero, empero, así y todo.
alaba-orde (alaba-ordeko), hijastra.
alabaso, nieta.
alabatzako, hija adoptiva.
alabatzatu, adoptar por hija, ahijar.
alaber, idénticamente.
ala-biaŕa, suerte, destino, fortuna, fatalidad, sino.
ala-biaŕez, afortunadamente, por casualidad.
alabitxi (alautxi), ahijada.
alabizun, hijastra.
alaborde, hijastra.
alaen (alen, alahen, alain), calificativo que se usa como para agravar el significado de algún adjetivo que le antecede: *gaizto ori, alen ori,* malo, mas que malo.
ala ere, así y todo, así también | menos mal!
alaga, trigo candeal. [riña.]
alagaŕi, causa de queja o

alagune (alago, alagu), dehesa, lugar de pasto.
alai, vigoroso, alegre | donoso, jovial | júbilo.
alaide, en broma.
alaikeri, alegrías vanas: *ludi ontako alaikeriyak*= las alegrías vanas de este mundo.
alaiki, alegremente, donosamente, jovialmente | allegro (ital).
alaikiro, con alegría.
alaile, consolador.
alaitu (alatu), alegrarse, recrearse, complacerse, distraerse, festejar, entretener, divertir, regocijar.
alaitsu, jovial, alegre, risueño, animoso, valiente.
ala izan, constar.
alajaña! (alajañan, alajañena), ¡este rato!, caramba!: *asto baten gañian bestia alajaña!*=caramba! encima de un burro otro burro.
alaka, quejándose, lamentándose | lamentación, lamento, quejido | chaflán.
alaka-egin, lamentarse.
alakatu, quejarse, lamentarse, reñir, renegar.
alaketa, queja, riña.
alako, mengano, perengano, zutano, quidam como aquel, como aquello.
alakotu, imitar.
alakotz, por lo mismo.
alaleku, dehesa, pastizal.
-alan (-ala), según, conforme, a medida que: *etoŕi-alan*=según iban llegando.
alan, así, de aquel modo.
alan-alan, medianamente, pasablemente.
ala nayez, intencionalmente.
al andidun, poderoso.
alantxe, así mismito | amen, así sea.
ala-olako, mediano, regular, sospechoso.
ala-onlako (ala-olako), medianejo, regular.
alapide, lugar, dehesa de pasto | motivo de queja y murmuración | bastimento.
alara, cacareo.
alarao, alarido: *otsuaren alarauak* = los alaridos de los lobos | imprecación.
alaraoka, alarido, imprecación | dando alaridos.
alaratu, cacarear.
alarautu, dar alaridos.
alarazi, hacer pacer | pastorear | dar que hablar.
alarazle, pastor.
alarik ere (ala-ere), apesar de eso.
alaŕgun, viudo, viuda.
alaŕgunaren, vidual.
alaŕgunde, viudez.
alaŕgundu, enviudar.
alaŕgungo, el estado de viudez | viudedad.
alaŕgun-sari (alaŕgun-zati, alaŕgungo, alaŕgunde), viudedad.
alaŕguntza (alaŕguntasun), viudez.
alaŕguntza-belaŕ, acónito.

alaŕtze, umbral.
alaŕtzepe, umbral.
alasa, armario, espetera.
alasai (alasari), hilo con que se recoje la madeja.
alaskoi, omnipotente.
alatan, de igual modo.
alatu, reconvenir, inculpar, quejarse | atormentar: *agiñak alatu*=producirse dentera | jurar: *Jainkuaz alatu du*=ha jurado en Dios.
alatsu, quejoso, doloroso: *min alatsua*=dolor vivo | parecidamente, casi, de aquel modo.
alatxu, regularmente, aproximadamente, poco más o menos. [prodigio.]
alatz (de *al-atz),* milagro,]
alatzale (alaztun), milagrero.
alatzalē, pastor.
alatzez, milagrosamente, prodigiosamente.
alaune, majada.
alaxe (alaxen, alantxe), así mismo, de esa misma manera | amen. [te.]
alaxe-olaxe, medianamen-]
alaz egin, hacer alto, detenerse las lanchas al lugar de la pesca. [de eso.]
alaz ere, con todo, a pesar]
alaz eta, puesto que..., caso que...
alazkilē, taumaturgo.
alazo, cómodo | cómodamente, perfectamente.
alaztun, milagroso.
alba, jadeo: *albetan dago,* está respirando anhelosamente, está jadeante.
albagela, aposentos laterales o secundarios de una casa.
albagin, muela.
albain (albañi, albañu), hebra de hilo. [vanar.]
albaindu (albaindū), hil-]
albait, en lo posible: *albait laxteŕen,* lo mas pronto posible.
albaitanez (albaītanez), en cuanto se pueda.
albakera, atún bonito.
albandorratz, aguja para hacer colchones.
albandu, dar puntadas largas, hilvanar.
albano, cierto pececillo.
albañoŕatz, aguja de hilvanar. [ván.]
albañu, hebra de hilo, hil-]
albariko (alborika), cuesta muy pendiente.
albate (de *albo-ate),* puerta lateral.
albaz, a ser posible.
albeni (albeniz), orillo del paño | parte del lienzo que queda sin tejer | hebra de hilo. [hilo.]
albeniz (albeni), hebra de]
alberi (de *albo-eri),* costalgia, neumonía.
albeŕi, pueblo vecino, anejo, agregado.
albesteko, agregado a una comitiva. [nía.]
albetan, jadeante | en ago-]
albetxe, neguilla, planta que crece en los trigales.

albiño, brazo de hilo, hebra.
albiñotu, enhebrar.
albiraka (albiraketa), el juego del marro | dando vueltas.
albiste, noticia, nueva, (debe proceder del eŕdera).
albitz, heno.
albixu, cierto pez.
albo, proximidad, costado, lado, costera: *albo-alboka (alderoka),* tambaleando | plátano | banda.
albodi (de *albo-di),* bosque de plátanos, platanar.
alboka, albogue | tambaleo.
albokada, incitamiento. | bandazo.
alboki, tronco de plátano.
alboko, padrino de boda. | cercano, vecino | adyacente | colateral, lateral, junto | pulmonía, neumonía.
albontsaŕ, alfonsino.
alboratu, poner o ponerse al lado, acercarse | aproximarse, allegar, arrimar, avecinar | ladear.
alborengo, pulmonía.
alborma, tabique. [que.]
alboroka, robla o alboro-]
albotiko, adjunto. [casa.]
alda, falda | mudanza de]
aldabera, mudable, versátil.
aldabiyatu, transportar, llevar las cosas de un punto a otro.
aldaera (aldakera, aldaketa), mudanza.
alda-etxe, casa en donde mudan la ropa los aldeanos para ir a la iglesia.
aldagainka, vicio de los ganados uncidos de echarse uno a otro la carga.
aldagaŕi, mudas de ropa, ropa interior | mudable.
aldage, estable, inalterado, inmutable, invariado.
aldagetasun, estabilidad, inmutabilidad.
aldagoi, huracán. [cadera.]
aldaka, lado | carnazas |]
aldakaitz, inmutable, inalterable, invariable | constante | ramillas nuevas que brotan de las raíces de un tronco | árbol bravío. [bista.]
aldakari, cambiador, cam-]
aldakatu, trasegar, trasferir.
aldakera, evolución, modificación, mudanza, transición, mutación.
aldaketa, cambio, variación, modificación, mudanza, trasiego, mutación.
aldakoŕ, tornadizo, mudable, movible, voluble, alterable, amovible, inconstante, modificable, portátil, variable.
aldakoŕtasun, inconstancia, volubilidad, alterabilidad, mutabilidad. [tante.]
aldakoŕtu, hacerse incons-]
aldakuntza, mudanza, metamórfosis, mutación, variación.
aldakura, desasosiego.
aldamen, lado, adjunto | proximidad, cercanía.
aldameneko, adjunto, pró-

ximo: *aldameneko etxea,* la casa contigua.
aldamenka, en zig-zag, oblícuamente, de medio lado.
aldapa (malda), cuesta, declive, escarpa, abajadero, pendiente: *aldapa gora, aldapa bera,* cuesta arriba, cuesta abajo: *aldapa latza,* pendiente escarpada: *aldapa pikua,* cuesta muy pendiente | ladera.
aldaparo, canal: *Suez'ko aldaparoa,* el canal de Suez.
aldapatsu, lugar costanero, pendiente, accidentado.
aldapen, cambio, el cambiar | disloque, variación.
aldaporo (aldaparo), saetín de molino.
aldapots, eco.
aldaratu, cambiar de sitio, dislocar. [loque.]
aldaro, ladeamiento, dis-]
aldaroko, tronco.
aldaŕi, clamor.
aldaŕoxa, zambo.
aldaŕte, humor, disposición del cuerpo, vena | mudanza, variación | vacación, tiempo libre | afección | veleidad.
aldaŕtedun, humorado.
aldaŕte gaizto, desmayo.
aldaŕteka, a intervalos, aprovechando los ratos de ocio | variamente.
aldaŕtetsu, extravagante, caprichoso | intermitente.
aldaŕtu, agrupar.
aldaska, vástago que se trasplanta, retoño | sarmiento.
aldaskatu, retoñar.
aldaskodun, poliedro.
aldaskoi (de *alde-asko-ki),* poliedro.
aldate, puerta lateral.
aldategi, tejavana.
aldati, mudable, inconstante, instable, mudable, variable.
aldatu, mudar, cambiar, trocar: *oskiyak aldatu,* cambiar los zapatos | variar: *lenagoko ustiak aldatu,* variar de opinión | asearse una persona | transportar (música etc.) | demudar, inmutar, innovar, pasar, remover, transferir.
aldatz, cuesta, pendiente, abajadero, costanera.
aldatza (de *alde-tza*=acción), mudanza: *etxe-aldatza,* mudanza de casa.
aldatzaīe, cambiador.
aldatze, mudanza, traslación.
aldauri, arrabal.
aldazkora, cuesta arriba.
alde, lado, costado, flanco: *eskui-alde, ezkeŕ-alde,* lado derecho, lado izquierdo: *gañalde,* superficie: *alde batera,* a mujeriegas | región: *ipaŕalde,* norte; *soŕtalde,* oriente; *egualde,* sur: *saŕtalde,* occidente | comparación: *ire aldean geyago dik,* tiene más que tú | diferencia, ventaja | cerca, pró-

ximo: *alde dago,* está cerca | *alde!,* fuera!, aléjate!: *alde emendik!* ¡largo de aquí! | conforme, del mismo parecer, de la misma opinión: *ene alde,* conforme conmigo, de acuerdo conmigo | manera, acepción, sentido: *ori bi aldetara artu diteke,* eso se puede tomar en dos sentidos | cara de un objeto: *alde on,* anverso: *alde erantzi,* reverso | representación, nombre, parte, vez: *zure alde egingo det,* lo haré en vez de tí | desde el punto de vista, como: *euzkotaŕ naizen aldetik,* como vasco que soy | rebaño: *auntzalde,* rebaño de cabras: *txitoalde,* banda de polluelos | adicto | banda, bandería, bando, facción, partido político | parcialidad.

alde-alde, aproximadamente.

alde-aldean, casi casi.

alde-alde jo, calcular aproximadamente.

aldean, junto a | cerca.

alde aŕtan, allende.

alde-askoan, en fila.

alde-askoi, variado, de muchos aspectos o lados.

alde-auŕe, anticipación | anticipado: *alde-auŕetik,* por anticipado.

alde batez, parcialmente.

alde-egin, separarse, abrir paso, alejarse, apartarse, divergir | deponer.

alde-erantzi, reverso, envés: *alde-erantziz,* al revés.

alde-eŕeskan, uno tras otro, a continuación.

aldegai, elemento de composición.

alde-gain, anverso.

alde izan, estar cerca: *alde dago,* está cerca | llevar consigo.

aldekaitz, inseparable.

aldeko, próximo, vecino, cercano, inmediato, lateral, adyacente, colateral, comarcano. | prójimo: *gure aldekua maitatu biaŕ degu,* debemos amar al prójimo | favorito, paje | adepto | allegado | apasionado, partidario, entusiasta | propicio.

aldekoi, circunstancia, accidente: *obenaren aldekoyak,* las circunstancias del pecado.

aldekuarekiko, lo que atañe al prójimo, en cuanto al prójimo: *Jaungoikuarekiko,aldekuarekiko ta nerekiko utsaŕak,* las faltas contra Dios, contra el prójimo y contra mí mismo.

aldekuenak, los allegados.

alde nagusiya, la mayoría.

aldendu, apartar, alejar, retirar | eliminar | separar | apartado, retirado.

aldendurik, aparte.

alde on (aldegain), anverso.

alde onetako, citerior.

alde onetan, aquende.
aldepe, reverso, abajo.
aldepen, comparación.
aldera (aldra), grupo: *emakume aldera bat,* grupo de mujeres | hacia: *mendialdera,* hacia el monte | mudanza, cambio.
aldera-egin, eludir, declinar, evitar.
alderakaitz, inseparable.
alde, parcialidad.
alderako, favorito.
alderantzi, reverso, envés.
alderatu, aproximarse, acercarse, arrimar, avecinar | ladear.
alderdi, costado | partido político, coalición de los que siguen una misma opinión o interés: *alderdi abeŕtzalia,* el partido nacionalista | bandería, bando | facción | los consortes y también uno de ellos | apoyo, amparo: *eztaukagu alderdi txaŕa,* no tenemos mal apoyo | partes del cuerpo | parcialidad.
alderdikari, parcial, adicto.
alderdikatu, quedarse torcido | inclinarse a algún ideal u opinión.
alderdikide, afiliado.
alderdikidetu, afiliarse a un partido.
alderdiko (alderditaŕ, aldeko), faccionario, faccioso, banderizo.
alderdiratua, prosélito.
alderditaŕ, sectario, partidario, banderizo.
alderditu (alderdiĩu), enviudar | banderizar.
aldero, lunático, simple | bamboleo, tambaleo.
alderoka, bamboleando, haciendo eses, tambaleando.
alderokatu, bambolear.
alderontziz, al revés.
aldeŕi, pueblo limítrofe, agregado, anexionado o fusionado | dominio | barrio, barriada, arrabal | región | finítimo.
aldeŕiko, comarcano.
aideŕitaŕ, paisano.
aldeŕkide, compaisano.
aldetasun, parcialidad.
aldeiu (erkatu), confrontar | favorecer.
alde-utzi, prescindir.
aldetxe, casa en que los caseros se mudan de ropa para ir a la iglesia | casa ajena.
alde txikiya, la minoría.
aldexko, cerquita, casi.
aldez, en pró, en favor de, por: *euzkeraren aldez,* en pró del euzkera: *eskatu ezazu gure aldez,* rogad por nosotros: *guregatik,* significa por causa de nosotros mientras que *gure aldez,* significa a favor de nosotros | en parte, favorablemente.
aldez-alde, de lado a lado, de parte a parte.
aldezka, a la defensiva.
aldezkai, apología, partida-

rio, defensor, paladín.
aldezkak, ventajas.
aldezkari (aldezlari), abogado, defensor, amparador, favorecedor, amigo, partidario.
aldezkatu (bitarteko izan), abogar, defender | actuar | excusar.
aldezki, apología.
aldezko, favorable.
aldezlari, (v. *aldezkari*).
aldezle (aldeslari), defensor
aldezpen, defensa.
aldezpide, alegato.
aldeztu, defender, favorecer, amparar: *aldeztugaitzazu*, defendednos.
aldi, tiempo, época | rato de: *itxoin-aldi*, rato de espera | vez: *bi aldiz*, dos veces: *amaika aldiz*, un millón de veces | turno, tanda, vez: *nere aldiya*, mi turno | hora: *zer aldi da?*, ¿qué hora es? | hora, tiempo de: *itzaldi*, discurso, rato dedicado a hablar: *orain eta gure eriyotz-aldiyan. Olantxe*, ahora y en la hora de nuestra muerte. Amén. (No se confunda, *aldi* o *aldiya* con *alde* o *aldia*) | temple, vena, humor | *aldi batez bein*, una vez | ocasión, momento, oportunidad: *aldi onez*, oportunamente | jornada: *lanaldi, bilaldi...* | *(aldiya)*, endecha, lamento.
aldiagilīak (aldiyagilīak), plañideras.
aldiak izan (aldiyak izan), tener venas, rachas: *eroaldiyak ditu*, tiene momentos de locura.
aldi-atako, anacrónico.
aldi bateko, sincrónico.
aldi batezko, simultáneo.
aldidun, metódico.
aldien, epilepsia.
aldi-igarotze, proceso.
aldigaitz, desmayo, desvanecimiento | congoja, desgana, mal temple | desvarío.
aldigaitz izan, desmayarse.
aldigaizto, congoja, desmayo | infortunio | soponcio.
aldika, racha, periodo | por temporadas | relevo | turno.
aldikada, temporada.
aldikal, por cada vez.
aldikatu, alternar, turnar, relevar | suceder a otro.
aldiki, temporal, temporáneo.
aldikoz, transitoriamente.
aldin, valer, valía, valor.
aldi-neurkin, cronómetro.
aldin-izan, merecer, valer: *aldin gutxiko da*, eso vale poco.
aldiñeko, valioso.
aldion, buen humor o temple | coyuntura, oportunidad.
aldi oro (aldi oroz), todas las veces: *aldi oro, olantxe*, por los siglos de los siglos, amén | eternamente.

aldirañoko, provisional, interino.
aldiri (de *alde-iri*=población) *(aldeŕi)*, arrabal.
aldiro, cada vez, a cada rato.
alditsu, veleidoso, lunático.
alditsurako, provisional.
alditxaŕ (aldigaitz), desastre, desgracia, infortunio | desmayo.
alditxaŕtu, desmayarse, indisponerse.
alditxo, ratito, corto espacio: *jardun-alditxobat*, un ratito de charla.
aldiz, a ratos, a veces: *aldiz-aldiz etoŕi oi da*, ha solido venir a veces.
aldiz-ateko, extraordinario: *aldiz-ateko zenbakiya*, número extraordinario.
aldizka, turno, vez | a veces, periódicamente, por temporadas: *aldizka-ingi*, periódico que se publica de vez en cuando, revista | alternativamente, por turno. [porero.]
aldizkako, periódico, tem-]
aldizkatu, turnar, relevarse, alternar.
aldizki, alternativo.
aldizkingi (aldizka-ingi, aldizkingurti), revista.
aldizkingurti (aldizkingi), revista.
aldizko, alternativo | ordinario.
aldizti, cronología.
aldiztu, metodizar.
aldondu (aldendu), separar.
aldra (aldara, aldera), tropel, conjunto, grupo: *gizon-aldra*, grupo de hombres.
-aldu, sufijo verbal que se encuentra en *abetaldu*, acoger, *etxaldu*, hospedar, *bidaldu*, enviar, etcétera.
aldu, fortificar.
aldun, poderoso, potentado, pudiente | apoderado | comisario | autoridad | diputado | potencial | potente | dominación: *gentzadun ta aldun*=trono y dominación.
aldundu, fortalecer, dar fuerza y valor | dar facultades o poderes para que otro le represente | constituír | fortificar.
ale, grano, semilla, baya, fruto: *sagaŕale*, fruto del manzano: *udarale*, fruto del peral: *aletan dago*, está cayéndose el fruto | pienso: *zaldate, astale*, pienso de caballo, de burro, etc. | botón | unidad, ejemplar, individuo: *zenbat legatz aŕapatu dituzu? lau ale bakarrik*, ¿cuántas merluzas has cogido? cuatro unidades tan solo | alimento, provisión, pasto: *karobi-ale*, materias combustibles para la calera.
-alean (-ala), sufijo que se emplea en los mismos casos que *-ala*, significando "en a medida que" o "en lo que se puede":

egiñalean egin dute, lo han hecho en lo que se puede.
aledin, tanto como.
alega, desgranado.
alegaŕ, cascajo.
alegatu, desgranar.
alege (de *alai-ge*), triste.
alegetasun, tristeza.
alegetu, entristecerse.
alegez, tristemente.
alegi, fábula, cuento, engaño, pretexto.
alegia (alegiya), cierto, ciertamente, sin duda.
alegiaz, simulando, en broma.
al-egin, empeñarse, esforzarse | *(alegin, egiñal)*, esfuerzo, empeño, esmero, lo posible: *alegiñak egin*, hacer lo posible.
alegindu, activar | empeñarse, esforzarse.
alegin-egin, intentar.
aleginketa, concurso de fuerza, agilidad...
alegintsu, eficaz.
alegiñian (alegiñez), con todo esmero en lo posible, a toda máquina, a más no poder, con todo empeño.
alejale, granívoro.
alen (alaen, alain), calificativo despreciativo, que generalmente se emplea después de usado un adjetivo: *gaizto ori, alen ori; alena, besteren alena*, malo, mas que malo.
alere (ala-ere), por cierto, aun así, sin embargo, siquiera.
aletako, fruta que de puro madura se desprende del árbol.
aletan, desgranándose.
aletegi, granero, troje.
aletu, desgranar | proveer de grano: *igara aletu*, alimentar el molino (veánse *alatu* y derivados) | cebar.
aletxe, granito | ojal.
alez, en lo posible.
alezai, trojero.
alez - gain, sobrenaturalmente | prodigioso.
alezko, posible.
aleztu, posibilitar.
alfeŕ, perezoso | inútil. Veánse *alpeŕ* y sus derivados.
alga, forraje.
algabetasun, pobreza, penuria, impotencia.
algain, línea que se traza con una cuerda gredada en los maderos para serrarlos | repulgo.
algaindu (algaindū), trazar una línea sobre un madero para serrarlo | unir remiendos por la costura.
algaraz (algarazka), a carcajadas.
alge, impotente.
algetasun, agenesia, impotencia.
algo, poder, poderío.
algotz (alkotz), cascabillo, cascarilla del grano de trigo.
alguzidun, todopoderoso.

alguzti, omnipotencia.
alguztidun, alorodun, omnipotente.
ali, comestible, comida, sustento, vianda.
aliaitza, grito de angustia, quejido.
alik, indeterminado de *al,* potencia: *alik laxteŕen,* lo más pronto posible, cuanto antes.
alik eta (arik eta), hasta: *alik eta etoŕi arte,* hasta que venga.
alika, debilitado: *alika eginda nago,* estoy debilitado.
alikatu (elikatu), alimentar.
al izan, poder | colocado después del verbo le comunica significación potencial: *egin alko dezu?,* ¿lo podrás hacer?
alizaŕ, cometa.
alka, avena silvestre.
alkai, devanadera.
alkakaratz, fruto del espinalkandora, camisa de hombre: es voz erdérica; se podría usar en su lugar la euzkérica *atoŕ* que hoy se emplea significando camisa de mujer.
alkari (de *ala),* plañidero, plañidera.
alkari (de *al-ari) (aldun),* autoridad.
alkaŕ (elkaŕ, algaŕ, elgaŕ), mútuo, mútuamente, concomitante, entre sí: *alkaŕen leyan*=a porfía, en deseo mútuo, *alkaŕen gainka*: unos encima de otros. (Evítese el barbarismo de usar las flexiones intransitivas por las transitivas seguidas de esta palabra *alkaŕ,* y decir *alkaŕ ikusiko gera,* por *alkar ikusiko degu,* nos veremos.
alkaŕekitsu, con corta diferencia.
alkaŕera, urbanidad, política.
alkaŕ-erailtze, duelo, desafío.
alkaŕganatu, asociarse, reunirse.
alkaŕ jo, chocar, tropezar, topar | cotejar.
alkaŕketa, sinalefa | unión, conjunción | combinación.
alkaŕki, relativo.
alkaŕ-lanak, trabajos vecinales.
alkaŕtasun, alianza, relación, compañía, comunión | concomitancia | solidaridad.
alkaŕtu, aliarse, unirse, asociarse.
alkate, alcalde, (voz erdérica).
alkatu, quejarse, lamentarse.
alke (ahalke, ahalge), vergüenza | ignominia.
alke-belaŕ, dactilena.
alkegabe (alkegaŕi), desvergonzado.
alkeizun, afrenta.
alkeoŕ, tímido, pusilánime.
alketi, vergonzoso.
alketu, avergonzarse.
alki, silla, banco, peana, sede: *bakalki (bakaulki),* trono | conformidad.
alkigin, sillero.

alki-izan, conformarse.
alkitegi, sillería.
alkīto (alkitxo), taburete, escabel, banqueta, banquillo.
alkitsu, poderoso.
alkoŕtu, avergonzar a alguien.
alkotz (algotz), cascabillo.
alkuntza, influencia, poder, influjo.
almadraka, colchón.
almaka, ijada.
almameru, alguacil.
almandoŕatz (almandroŕatz), aguja salmera.
alme, ijada | la parte media del cerdo.
almen, potencia (subjetiva), poder, facultad, dominio | autoridad, jurisdicción.
almendu, autorizar.
almen-erea (almenera), modo potencial. [cuar.]
alnasi, (alnastu), promis-]
alo (alho), cizaña.
alogatu, arreglar | arreglarse, acomodarse.
aloger, alquiler | salario sueldo. (Debe ser palabra de procedencia erdérica).
alogeratu, alquilar.
alogereko, asalariado, jornalero. [arreglo.]
alogu, acomodamiento,]
aloka, alga marina.
alokairu, salario. [potente.]
aloldun (alorodun), omni-]
alondo, hilo de zapateros | carnero castrado.
alontza, comuña.
aloro, omnipotencia.
alorodun (alguzidun), todopoderoso, omnipotente.
aloŕ, campo destinado a la siembra, sembradío | lote | planicie. [pesino.]
aloŕ-gizon (aloŕtiaŕ), cam-]
aloŕta, fruto.
aloŕxko, campito.
aloŕ-zeŕenda, longuera.
aloso (aloro, alguzi), plenipotencia.
alosodun (alguzidun), plenipotenciario.
alote (de *al-ote?*), duda: *alote-kutsurik gabe*, sin género de duda.
alotza, idiota.
aloxuan, débilmente.
aloz, dobladillo, pliegue de la ropa | frunce | papada.
alozna, dobladillo, pliegue de la ropa.
aloztu, fruncir.
alpeŕ, perezoso, vago, ocioso, holgazán: *ori egitia alpeŕ da*=es inútil que se haga eso: *su alpeŕa*= fuego lento | rodillo que se usa para afirmar caminos | veraneante.
alpeŕaŕi, rodillo, apisonadora. [zanear.]
alpeŕ egon, holgar, holga-]
alpeŕeko (alpeŕezko), inútil.
alpeŕekotu, inutilizar.
alpeŕeri (alpeŕkeri), ociosidad, haraganería, galbana, cachaza.
alpeŕetsi, (de *alpeŕ-etsi*), reputar, tener por flojo.

alpeŕik (alpeŕikan), en vano, inútilmente.
alpeŕikako, inútil.
alpeŕka ibilī, zanganear, gandulear.
alpeŕkatu, gandulear.
alpeŕkeri, pereza, ociosidad, haraganería, galbana.
alpeŕontzi, flojazo, gandul.
alpeŕtasun, pereza, lentitud. Pereza como cualidad viciosa humana, se traduce por *alpeŕkeri, alpeŕeri.*
alpeŕtu, emperezarse, volverse perezoso.
alpitz, escoba.
alsistu (altsistu), granero.
alta, pues | mudar, trasladar, cambiar.
altasun, autoridad, poder, poderío, potencia.
altatu, hacer el tocado | véase *aldatu.*
alte (alde), lado, costado, región | anverso | conforme, de igual parecer | a favor de.
altegi (aletegi), granero, almacén.
alteka, lado, costado, proximidad. [partidario.]
altekoŕ (aldekoŕ), parcial,]
altiste, perla.
altorna, intestino recto.
altsein (de *al-sein),* ministro, individuo del Gobierno.
altseintza, ministerio.
altseñide, ministerial.
altseñola, ministerio.
altsistu, granero.
altso, rebaño.
altson (altxon), zagal.
altsu, poderoso. [nuevo.]
altsuma, retoño, brote, re-]
altxa, ocultar, esconder, guardar.
altxabili (altxalili), mariposa. [manzanas.]
altxagaŕ, cierta clase de]
altxagune, escondrijo.
altxaŕastelu, rastro.
altxatu, esconderse, ocultarse. [| cascajo.]
altxiŕa (altxiŕi), cagarruta]
altxon, zagal.
altxoŕ, tesoro.
altxu, rebaño.
altxuma (altxume), brote, renuevo, retoño, ramilla.
altxumatu, crecer el trigo muy flacucho a causa de su densidad.
altz (altza), aliso.
altzaga, alisal.
altzai (de *ari-zai),* pastor de carneros.
altzairatu (atzairutu), acerar, blindar | acerado, blindado | acorazado.
altzairu, acero.
altzairu-janzki, arnés.
altzairuztatu, calzar azadas.
altzairuztu (altzairutu), acorazar.
altzari, muebles, mueblaje.
altzau, montón de heno.
altzaukarazi, dividir el heno en montones.
altzaukatu, hacer montones de heno.
altzi, hilacha.
altzika, tapón. [charse.]
altzikatu (altzitu), deshila-]

altzin, adelante | ancianidad.
altzinatu, anticiparse.
altzindari, precursor.
altzindu, anticipar.
altzin-opil, torta pequeña.
altzintza, tapón.
altzo, seno, regazo | delantal, falda | montón de yerba.
altzoaldi (altzokada), seno lleno de... | delantal lleno de...
altzoi, alisal.
altzoin, v. *altzo.*
altzon zagal, pastor.
altzope, falda.
altzuma (altsuma), vástago, retoño, árbol.
altzuŕun, varapalo de que se cuelgan mazorcas, etcétera.
alu, genital femenino | epíteto despreciativo.
alukeri, unión carnal, fornicación | acción vil.
aluŕ (aloŕ), terreno laborable | sembradío.
aluxu, ligero, débil: *lan aluxua*=trabajo hecho a la ligera | ligeramente.
aluxuan (aluxuz), débilmente.
alxon, zagal.
aīa, botón de hilo.
aīara, fleje de madera para barricas o cestas.
aīaragin, flejero.
aīe, ojal, presilla.
aīetxe, presilla.
aīiko (ailko), ovillo.
aīizaŕ, cometa.
aīuber, aguardiente.

ama, madre. [la.]
ama aundi (amona), abue-]
amaba, antepasado materno.
ama besoetako, madrina.
amabi (de *amaŕ-bi),* doce | alguacil, esbirro.
amabi amabiko, gruesa.
amabika, docena | a docenas
amabikatu, adocenar.
amabiko, docena. [na.]
amabiko-erdi, media doce-]
amabiña (amabina), doce a cada uno.
amabireun (de *amabi-eun),* mil doscientos.
amabisaba, bisabuela.
amabitxi (amatxi, amagutxi), madrina.
amabiuŕen, docenario.
amabortz (amabost), quince.
amaboska, por quincenas.
amaboskeŕi (amuskeŕi), quincena.
amabosteroko, quincenal.
amabostetik (amaboska), quincenalmente.
amadin, madrina.
amaerailtza, matricidio.
amaerailtzaīe, matricida.
amaeraīe, matricida.
amagiaŕaba (amagiaŕeba, amagiyaŕeba), suegra, madre política.
amago, maternidad.
amagoin, abuela.
amai, fin, término, acabamiento, conclusión, coronamiento, final: *amairik eza* = la eternidad | sierra | altura.

amaidin, madrina.
amaigabe, interminable.
amaigabeko (amaigeko), sin fin, eterno. [finito.]
amaige, sin fin, eterno, in-]
amaigetasun, eternidad, infinidad.
amaika (de *amaŕ-eka*=uno) *(amaka, ameka),* once.
amaika (de *amai-ka*=sin) sin fin: *amaika aldiz esan dizut*=te lo he dicho un millón de veces | cuantos! | reiteradamente.
amaikagaŕen, onceno.
amaikaren, onzavo.
amaikareun, mil cien.
amaika zardeko, arador, pequeño insecto.
amaiketako, pequeño almuerzo hecho a las once.
amaiki, desinencia | final, terminación, terminal.
amaikide, consonante.
amaikidetasun, consonancia. [consonar.]
amaikidetu, aconsonantar,]
amaina, alguacil, policía.
amaindin, madrina.
ama-iñude, nodriza.
amairu (de *amaŕ-iru)* trece.
amaitu (amatu), finalizar, concluír, terminar, acabar, agotar.
amaizun, madrastra.
amaka (amaika), once.
amakide, comadre.
amako, madraza.
amakoi, niño muy encariñado hacia su madre.
amakunde, jueves de septuagésima.
amalau (de *amaŕ-lau),* catorce.
amalaugaŕen, catorceno.
amalauko (amalaudun), soneto.
amalaurden, catorzavo.
amalau zaku, bú, coco.
amalatz, una especie de castaña.
amaldeko, materno.
amama (amona), abuela | araña. [*re)* telaraña.]
amamasare (armiarmasa-]
ama meza entzuteko, madrina de boda.
amamiaŕeba, suegra.
amander (amandre), madrina. [madrina.]
amandre (amona), abuela |]
amandu, terminar, acabar.
amantal, delantal.
amantaŕ, mantas que se usan con las abarcas.
amaña (kamaña), cama de pastores hecha de ramas, hojarasca, etc.
amañi, abuela.
amaño (amañu), nodriza.
amaorde, madrastra.
amara (amarau), araña.
amaraun (de *amara-eun),* telaraña.
amaŕ, diez | década.
amaŕa, ligadura | cangrejo.
amaŕ-aldedun, decágono.
amaŕburu, decurión.
amaŕeko, un tanto en el juego del «mus» | misterios o decenas del Rosario: *pozezko, nekezko ta atsegiñezko amaŕekoak*=misterios gozosos, do-

lorosos y gloriosos | década | decena.
amaŕen, diezmo | décimo | deci, décima, fracción decimal: *aztaki-amaŕen*= decígramo, *neuŕkin-amaŕen*=decímetro.
amaŕendu, diezmar.
amaŕetako, almuerzo ligero a las diez.
amaŕgaŕen, décimo.
amaŕ izkindun, decasílabo.
amaŕka, década.
amaŕkada-neuŕketa, sistema métrico decimal.
amaŕkai, regalos que se hacen a las recien paridas.
amaŕkatu, adecenar.
amaŕki, decimal | décimo.
amaŕkoitz, décuplo.
amaŕkoiztu (amakoiztu), decuplar, decuplicar.
amaŕkun, decena | decálogo
amaŕleko, denario. [mil.]
amaŕ miīa (anbei), diez]
amaŕ miīa miīoe (onbei), diez mil millones.
amaŕ miīoe (unbei), diez millones.
amaŕ-neuŕkin, decámetro.
amaŕtsu, diez poco mas o menos.
amaŕu, amaño, malicia, astucia, sagacidad.
amaŕudun, astuto.
amaŕugabe (amaŕuge), ingénuo, sincero. [chería.]
amaŕukeri, astucia | super-]
amaŕuki, maliciosamente, astutamente | finamente.
amaŕ-urte, decenio.
amaŕ-urtebete, década.
amaŕ-urteroko, decenal.
amaŕuŕen, decenario.
amaŕuti (amaŕutsu), malicioso, marrajo.
amasaba (amona), abuela.
amasabel (umetoki), matriz.
amasei (de *amaŕ-sei),* dieciseis.
amaseiko, onza de oro.
amasizun, abuelastra.
amataŕ, materno, maternal niño que se parece mucho a su madre.
amatasun, maternidad.
amatiaŕ, maternal.
amatu, llegar a ser madre, hacerce madre.
amatxi (amautxi, amabitxi), madrina.
amauma, araña.
amauma-sare, telaraña.
amautxi (amatxi), madrina
amazazpi, diecisiete.
amazoŕo, niño muy apegado a su madre.
amentzen, grieta de la mama.
ameka, once.
amekagaŕen, onceno.
amerailtza (de *erail),* matricidio. cinueve.]
ameretzi (emeretzi), die-]
amerikaŕ, americano.
ames (amets), ensueño, sueño. [dorra.]
ameskaitz, pesadilla, mo-]
ameste, ensueños, ilusiones.
amesti, iluso, soñador.
amestu, soñar, imaginar, fantasear.
ames zoruak, ilusiones.
amets (ames), ensueño, sueño, ilusión, fantasía.

ametsari, utopia.
ametsari-zale, utopista.
amets-egile, soñador.
amets-egin, soñar, fantasear.
ametsetan, en sueños, soñando.
ametsezko, quimérico, fantástico, utópico.
amets-zale, quimerista, utopista, iluso. [sión.]
amets zoro, ensueño, ilu-]
ametxaŕ, pesadilla, modorra.
ametz, quejigo, carballo, carrasco.
amatzako, madre adoptiva | madrina.
ametzen (amentzen), grieta de los pechos.
amezketa, quejigal.
amezti (ameztui, ameztegi, ametzaga, ameztoi, amezketa), quejigal.
amiano, cigüeña.
amikaldi, susurración.
amikatu, susurrar.
amil (anbil, anbel), rotación | precipicio, derrumbadero. cipicio.]
amilburu, borde del pre-]
amildegi, torrente, vertiente.
amilderazi (amilerazo), precipitar.
amildu (amildu), derrumbarse, precipitarse, derrocar.
amilka, derrumbándose.
amilkatu, derrocar.
amilkoŕ, precipitoso, propenso a derrumbarse.
amilpetu, derrocar.
amiltegi (amiltoki), precipicio, abismo, despeñadero, derrocadero.
amiltza, la acción de derrocar, precipitarse, arrojarse. [diana.]
amilu, lino de clase me-]
amilaga, precipicio, torrente. [cipicio.]
amilondo, fondo del pre-]
amilots, paro azul.
amilur, agua que baja por un precipicio.
amiñi (amiño), poquitín, pedacito, un poquito.
amitu (amikatu), extenuarse, cansarse. [abuela.]
amon (amiña, amitxi),]
amona goŕi (amona gona goŕi), coccinela.
amondu, hacerse abuela | suavizar, amansar.
amonoŕatz, aguja salmera.
amor (amoŕ), cesión, acción de ceder: *amor-eman, amor-egin*=ceder.
amoratu, hacer ceder, apaciguar a alguien, reducir: *amoratu eziña,* irreductible.
amoratuz, a buenas.
amorde, madrastra | tutora.
amore, transacción, condescendencia | amor; voz erdérica, véase *maitetasun.*
amoregile, débil.
amor-egin, ceder, transigir, condescender, allanarse, avasallarse, pastelear; v. *amoŕ.*
amorekaitz, intransigente.
amor-eman, aflojar, ceder | transigir | contemporizar.
amoŕ (amoŕa), cesión.

amoŕai, trucha: *amoŕayak aŕapatzen*=dando cabezadas de sueño, lit. pescando truchas.
amoŕatu, rabiar | rabioso, hidrófobo: *zakuŕ amoŕatuba*=perro rabioso.
amoŕegiīe, hombre de carácter débil, transigente, tolerante.
amoŕ-egin, ceder.
amoŕu, rabia, cólera.
amoŕutu (amuŕutu), trinar.
amoŕuz, rabiosamente, coléricamente.
amostu, desafilar, embotarse | despuntar.
amots, embotado, desafilado. [árboles.]
amu, anzuelo | brote de los]
amuko, estopa: *amuko ta iīetia alkaŕen onduan txaŕak dira*=la estopa y el tizón son peligrosos la una junto al otro | bayal, lino de primera clase.
amukozko, de estopa: *amukozko isatsa duenak, suaren bilduŕ*=quien tiene cola de estopa, tiene miedo al fuego.
amulu (amilu, amulo), lino de clase mediana.
amulīu, copo de lino.
amun, especie de manzana.
amuŕai, trucha.
amuŕatu, rabiar | rabioso | desordenar, embrollar, enredar | molestar | dislocar un miembro.
amuŕu, rabia. [dra.]
amusai, mal dejo de la si-]
amusko, morado.
amustasun, embotamiento.
amustu (kamustu, amostu), embotarse, desafilarse, mellarse.
amuntz, yedra.
amuts (amots), embotado, desafilado | mella | lerdo, bobo, tonto.
amuzki, cebo, carnada.
an, allí, allá.
-an, en el, en la, en lo: *etxean*=en casa, en la casa.
ana (anai), hermano en religión, Fray: *Andoni Ana*=Fr. Antonio.
anabaka, abono artificial | forraje.
anabasa, montón de inmundicia | revoltijo de cosas. [lego.]
anai (anae), hermano |]
anai-aŕebak, hermanos y hermanas.
anaide, cofrade.
anaidi, cofradía.
anaidin, cuñado.
anai-erailtza, fratricidio.
anai-erdi, medio hermano.
anaigiarraba, cuñado.
anaigo (anaidi), cofradía, congregación, hermandad.
anai-guda, guerra civil.
anaikide (anaide), cofrade.
anailtzaīe (anai-erailtzaīe, aŕeba-erailtzaīe, aizpa-erailtzaīe), fratricida.
anai-maitasun, amor fraternal.
anai-orde, hermanastro.
anaitaŕ, fraternal, fraterno.

anaitasun (anaīasun), hermandad, fraternidad, confraternidad.
anaitu, hermanar.
anaitzako, tenido por hermano. [tretanto.]
anaŕte, mientras tanto, en-]
anaŕteraño, hasta entonces.
anayaldeko, fraterno: *anayaldeko iīoba*, sobrino por parte del hermano.
anazka, lanzadera.
anbaŕ, cerradura | coto | claustro | corredor.
anbaŕtu, cercar, acotar.
anbat (ainbat), tanto: *anbat obe*=tanto mejor.
anbatik anbatian, en igualdad de circunstancias.
anbei (amaŕ miīa), diez mil.
anbel, anbelka, anbeltegi, anbil, etc. v. *amil, amilka, etc.*
anbiola, tiempo antiguo: *anbiolako supitak, egiak*=refranes del tiempo pasado, verdades.
anbulo, gamón, asfodelo.
anbulo gaizto, narciso de los prados. [rroides.]
anburu, almorranas, hemo-]
-anda, sufijo de diminutivos poco usado: *oīanda*=polla: *eskanda*=roble pequeño. [ra.]
anda-eŕai (andeŕai), pleu-]
andaitz, lanka del arado.
andalapoŕu (anpolapoŕu), gamón.
andana, cosecha.
andare, muñeca, juguete de niños.
andaŕai, rosal silvestre, agabanzo.
andea, daño, perjuicio.
andeakoŕ, corruptible.
andeakoŕtasun, corruptibilidad.
andeari (andeatzaīe), el que echa a perder, corruptor.
andeatu (andegatu), dañar, corromper | consumir, desgastar | contener, caber.
andeatzaīe, corruptor.
andeatzea (jan-edaketaren andeatzea), consumo.
andegatu, caber, v. *andeatu*.
-andel, sufijo que significa depósito: *gatzandel*=depósito de sal.
ander (andere, andre), señora: *zai nazu Ander Neskutza*=ampárame Señora y Virgen.
anderako (panpin, andare), muñeco, muñeca. [rita.]
anderakume, mujer | señor-]
andere, señorita | doña | señora | muñeca | camarera | dueña.
andere-antzeko, afeminado.
andere-aran, especie de ciruela negra.
andere-belaŕ, acedera.
andereder̂, comadreja.
andere-luna, esfinge.
anderetxo (andaratxu), señorita. [negírico.]
andeski, loa, alabanza, pa-]
andesle, panegirista.
andespen, engrandecimien-

to | encomio, ensalzamiento.

andetsi (andi-etsi), ensalzar, magnificar, encomiar, ponderar | ensalzado, encomiado, alabado | panegirizar.

andi (aundi), grande, alto, colosal, magno, eminente, solemne: *jai andi* =festividad solemne | extraño, chocante, raro: *andiya da!*=es chocante! | mucho, con palabras que denotan cierta expansión como las pasiones, líquidos, gases, etc.: *ke andiya*=mucho humo. Evítese el uso de *asko* y *aunitz,* en vez de *andi,* en estos casos | altanero, soberbio, arrogante: *zu andi ta ni andi nork eŕanen dio gure astuari aŕi?* =vos altanero, yo altanero, quién dirá arre a nuestro burro? | importante: *ezta gauz andirik* =no hay cosa de importancia | grave, mortal: *oben andiya*=pecado mortal.

andiagotu, agrandar.

andi-andika, a grandes rasgos.

andiera, altura, grandor.

andiesle (andesle), panegirista, admirador.

andiespen (andespen), panegírico, loa, elogio, ponderación.

andieste (andeste), exaltación, la acción de ensalzar.

andietsi (andetsi), admirar, elogiar, exaltar, ensalzar.

andigai, propenso a crecer de buen porvenir.

andigaŕi, título de honor, distinción honorífica.

andigo, edad adulta | grandeza | resentimiento | vanidad.

andigoz, a bulto, al tun-tun, al buen tun-tun.

andika, al por mayor.

andikal (de *andiki-al),* aristocracia.

andikalaren, aristocrático.

andikaltzale, aristócrata.

andikeri, ambición, orgullo, vanidad.

andiketa, desdén.

andiki (aundiki), magnate, noble, hijodalgo, principal del pueblo, mayor contribuyente, aristócrata, linajudo | aristocrático.

andiki-arauz, aristocráticamente.

andikinai, aspirante a magnate, pseudo noble.

andiko, el más separado.

andikoi, propenso a crecer.

andikoŕ, propenso a grandezas, propenso a crecer.

andi-mandi (andiki), magnate, palabra dicha en tono despectivo.

andi-mandikeri, boato, vanidades, bambolla.

andinai, ambición | ambicioso | ambicionar.

andiputz, orgulloso, vano.

andiro, grandemente, en gran escala, por todo lo alto.
anditaŕ, persona excelente.
anditasun, grandeza.
anditu (anditu, aunditu), crecer, engrandecer, hincharse, envanecerse | hinchazón.
anditsu (aunditsu), tumor, divieso: *anditsu mutu*= tumor no enconado: *anditsu zornetu* = abceso, tumefacción | vejiga.
andiuŕen, dedo índice.
andi-uste, orgullo, vanidad.
andi-uts, altanero, altivo, vano, orgulloso.
andixka (andixko), grandecito.
andizale, ambicioso.
andizka (andika), al por mayor.
andizkatu, encomiar, ponderar, ensalzar.
andizki (andiki), magnate, ilustre, hijodalgo, linajudo | grandemente, noblemente. [se tono.]
andizkitu, agrandar | dar-]
andizuren (ospe, omen), honor.
andra (andre), mujer casada | mujer | señora.
andraketa, fornicación.
andraketari (andrakoi), rufián.
andrakume, mujer.
andramin, mal venéreo.
andrazale (andrezale), mujeriego, libertino.
andrazko, sexo femenino.
andre, señora, doña: *etxeko andre*=señora de la casa, dueña | mujer casada, ama de casa: *jaun-andriak*=los amos.
andre-belaŕ, acedera.
andregai, casadera, novia | heredera: *etxeko andregaya*=la heredera de la casa.
andrekari, mujeriego.
andrekoi (andrati), mujeriego, libertino. [jeres.]
andrekoitu, darse a las mu-]
andreŕai (anderai), pleura.
andretu, hacerse mujer o señora.
andu (andue, andui), cepa.
andura (osilapiko), sauquillo, yazgo | chorro de leche que sale de la ubre.
anduŕ, ruin.
anduŕeri, arrogancia.
anei (aneiko), mil, kilo, millar.
anei-aztaki, kilógramo.
aneibete (anei), millar.
aneigaŕen (aneiren), milésimo.
aneika (aneibete, anei), millar, por miles: *aneika dira*=hay millares.
aneiko, millar.
anei -neuŕkin, kilómetro.
aneiren, mili, milésimo: *aztaki - aneiren* = miligramo, *neuŕkin-aneiren*=milímetro.
anei-txopin, kilólitro.
aneitza, batallón.
anei-uŕats (anei-uŕaski), miliar, estadio.

aneizko, milenario.
aneka, żurrón de pastores.
anere, ribete.
anero (anedo), cierta yerba de aroma muy fuerte.
aneta, hinojo.
anezka, lanzadera de telar.
anezka-zotz, palillo de la lanzadera.
-anga (-ska), sufijo diminutivo: *zuranga*=blanquecino: *luzanga*=largucho.
angabatu (angabetu, naigabetu), afligirse, desfallecer.
anganeta, cesto de mimbre para transportar cántaros etc.
angel, estéril, huero (se dice de los frutos hueros).
angeldu, esterilizarse, (se dice con respecto a los frutos que no maduran).
angeltasun, esterilidad.
angelu, gandul, perezoso.
angeŕ (ankeŕ), cruel.
ango, de allí: *angotaŕak*= los de allí.
anguŕi, sandía.
anigua, centeno.
anikote, juego de muchachos, como el cricket inglés.
anima (arima), alma. Voz erdérica sustituíble por *gogo.* [os, as.]
anitz (anitx), mucho, a,]
anitzaŕ, múltiple.
anitzen (anitzetako), común, vulgar.
anitzetan, anitzez, aniztasun, aniztu, véanse *asko* y deriv.
anka, pata, pié, pierna, extremidad inferior del animal.
anka-ezuŕ (ankezuŕ), espinilla, tibia | cadera.
anka-giltz, articulación del fémur. [zambo.]
anka-makiīa (ankokeŕ),]
ankape (iztaŕpe), lanzar por debajo de la pierna la pelota o la barra en su respectivo juego.
ankaŕ, cabriola, salto | riña, contienda.
ankuŕez (de *akuŕ),* riñendo.
ankaŕtu, reñir, querellarse.
ankatu, ladearse, apartarse: *anka adi*=sepárate.
ankazabal (ankokeŕ), zambo, patizambo.
ankeŕ, cruél, bárbaro, desalmado, inhumano, inícuo, tirano: *bilduŕti dana ankeŕ*=el que es cobarde es cruel | enemistad.
ankeŕkeri, crueldad, inhumanidad. [nicamente.]
ankeŕki, cruelmente, tirá-]
ankeŕki jauŕi, tiranizar.
ankeŕtu (ankaŕtu), enemistarse, reñir, encarnizar.
ankezuŕ, tibia.
anko (adalko), racimo.
ankokeŕ, zambo, patituerto.
ankon, nalga.
ankoŕ, arrogante, vano, amigo de ser lisonjeado.
ankoŕtasun, vanidad, altanería.
ankur, recreo.
ankura, tumor.

ano (anho, anoi), ración, porción | pitanza, víveres | vino | desfallecimiento (v. *anu).*
anodun, partícipe.
ano egin, fatigarse mucho, cansarse.
anoi (arno), v. *ano.*
anoki, cuello de camisa.
anotu, fatigarse, cansarse, asparse.
anots (oyan-ots), eco.
anpatu, hinchar, inflamarse.
anpoŕ (enboŕ), tronco de árbol cortado.
anpuŕ (apuŕ), pedacito, migaja, poquitín.
ansi (antsi), cuidado, importancia | habilidad, maña | envidia.
ansi izan, importar.
ansikabe, descuidado.
antaizun, madrastra.
antapara (andapara, antepara), saetín, canal de molino.
antatu, frecuentar.
ante, habilidad, maña, ardid, maniobra.
antekaitz, torpe, poco diestro.
antepara, v. *antapara.* [ña.]
antere, destreza, ardid, ma-]
anteretu, preparar, v. *gertu.*
anteretsu, hábil, de mucha maña.
antetsu, hábil, diestro, ingenioso, mañoso: *andre antetsuba*=mujer hacendosa.
antoisin (antizun), vasija pequeña para agua.
antojatu (goŕotatu), enconarse la herida.
antolabide, arreglo, arbitrio, componenda.
antolaira (antolakai), remiendo.
antolakai, remiendo.
antolaketa (antolapen), organización. [arreglo.]
antolapen, compostura,]
antolatu (eratu, tajutu), componer, arreglar, organizar: *antola zaite*=arrréglate.
antolatzaīle, árbitro, organizador | avenidor, arreglador, componedor.
antoxin (antoisin, antizun) vasija pequeña para agua.
ants, escoba de horno hecha de yerbas.
antsi (ansi), cuidado, diligencia. [gente.]
antsidun, cuidadoso, dili-]
antsigabe (antsikabe), descuidado, abandonado.
antsigaŕ, escarcha.
antsiña, antiguamente.
antxa (izai), sanguijuela.
antxadaŕ, escarabajo.
antxagoŕi, petirrojo.
atxaŕain, cabrilla (pez).
antxe (antxen), allí mismo.
antxe-antxeka (antxintxika), corriendo, apresuradamente.
antxeko, de allí mismo.
antxemintxaīle, langosta (insecto).
antxen, (en) allí mismo.
antxeta, cerola, especie de gaviota.

antxikoŕan, al cox-cox | cozcoजilla.
antximiīo, ciruela silvestre.
antxin, cierzo.
antxintxika, corriendo, apresuradamente.
antxiña (aintzin), antaño, antiguamente.
antxiñako (aintzineko), antiguo. [cendiente.]
antxiñataŕ, antepasado,as-]
antxiñate, antigüedad.
antxitu, coger, alcanzar, seguir, coger la delantera | despabilar una vela.
antxoba (antxua), anchoa.
antxu, borrego | *(antzu)* estéril | anchoa. [rregos.]
antxualde, rebaño de bo-]
antxume, cabrito, choto.
antxumeki (-ki=carne de), carne de cabrito. [tos.]
antxu-ola, choza de cabri-]
antxu-saldo, rebaño de borregos.
antxu-zai, borreguero, pastor de borregos.
antu (de *andi),* inflar, envanecerse, hincharse.
antulari, baladrón, jaquetón. [gancia, orgullo.]
antura, hinchazón | arro-]
antuskeri, baladronada.
antuste (de *andi-uste),* soberbia, vanidad, altivez, fatuidad, jactancia, presuntuosidad, vanagloria | presuntuoso.
antuts, altanero,altivo,arrogante, fantástico, jactancioso, soberbio.
antz, semejanza, parecido, analogía, hechura, semblante, trazo | parecido a: *zurantz* =blanquecino; *orantz*=amarillento;*goŕantz*=rojizo; *gizantz*= aspecto humano; *uŕeantz* =semejante al oro | comparación.
-antz, hacia: *auŕerantz*= hacia adelante.
antz-bide, imitación.
antzakagaitz, indómito.
antzakatu, arreglar | apresar | reducir, domar.
antzaldatu, transfigurar.
antzandubi, cierto pájaro.
antzar-begi, dos cortes paralelos por el extremo.
antzaŕle, imitador.
antzaŕpen, imitación.
antzaŕtu, imitar, copiar | coger la pista.
antzatu (ondu), arreglar | condimentar. [diestro.]
antzatsu, cultivado | habil,]
antze, arte, habilidad, destreza, maña | inteligencia, talento: *antze onekoa da* =tiene mucho talento | copia,traslado, imitación.
-antzean (-ontzean), indica movimiento: *onantzean (onontzean) ikusi genduan*=al venir hacia aquí le vimos.
antzedun, ingenioso, experto, hábil, diestro.
antzegabe (antzege), torpe, inexperto, inhábil.
antz-egin, configurar, remedar, aparentar, trazar.
antzeki, parábola.

antzeko, semejante, similar, análogo.
antzelari, retratista, pintor, dibujante, fotógrafo.
antz-eman, calcular | parecerse | conocer | aparentar | adivinar.
antzendu (antzundu), parangonar, comparar.
antzera, semejantemente.
antzeratu, imitar, copiar, trasladar.
antzeŕki, comedia | drama | escena: *laugaŕen antzeŕkiya*=escena cuarta.
antzeŕkiaren, cómico.
antzeŕki-izki, libreto.
antzeŕkijai, función de teatro, representación teatral.
antzeŕkilari, cómico, actor.
antzeŕkille, dramaturgo, comediógrafo.
antzeŕkitz, libreto, letra de una pieza de teatro. [ma.]
antzeŕkizun, comedia | dra-]
antzeŕti, arte del teatro.
antzetu, volverse ingenioso, hábil. [genioso.]
antzetsu, hábil, diestro, in-]
antzezkeli, coro.
antzezketa, acción de fotografiar | representación escénica.
antzezki, imágen, retrato, efigie: *idantzezki* = estampa, grabado.
antzezki-elesti, iconografía.
antzezki-eun, telón.
antzezkigille, imaginero, escultor.
antzezkilari, fotógrafo.
antzezlari, comediante, actor cómico.
antzeznotin, personaje de una obra teatral.
antzeztoki, escenario, lugar escénico.
antzeztoki-eun, telón.
antzeztu, imitar, representar | parodiar | asemejar, dibujar, retratar, pintar.
antzi, habilidad, maña, ingenio | *(aantzi, aztu, aiztu),* olvidarse.
antzigaŕ, escarcha.
antziguŕ, lámina.
antzikuŕ, espejo.
antzin, antigüedad.
antzintzale, amante de lo antiguo, tradicionalista | anticuario.
antziñako (antziñeko), antiguo.
antziñaŕ (abataŕ, antziñako, aspaldiko), tradicional.
antz-irudi, remedo.
antzitu, destetar | quedarse sin leche una vaca.
antz-izan, semejar.
antzo, proporción, manera | semejanza | destreza.
antzokatu, gobernarse | agenciarse.
antzoki, teatro: *Antzoki Biribille,* Teatro Circo | escena, escenario.
antzokiko, teatral.
antzu, estéril, hembra no fecundada | *(antzo),* proporción, manera: *gure-antzu*=a semejanza de nosotros | como: *adizkide-antzu*=como amigos:

gasteak gaste-antzu=los jóvenes como jóvenes.
antzundu (antzendu), comparar, poner en parangón.
antzurdi, carámbano.
antzuri, similar.
antzutu, v. *antzitu*.
antzuzai, borreguero.
anu (ano), desfallecimiento, decaimiento: *anu egiña nago*=estoy reventado.
anu-egin, decaer, negarse: *biotz on! ba, eta ez beñere anu edo ukorik egin*=ánimo! pues, y no desfallecer nunca.
anuntzin, comuña.
anzatsu (anzetsu), diestro, hábil.
anzdun (antzeko), análogo.
anztu, olvidar.
anzke (de *-ge*), deforme.
anzketu, deformar.
añā, tanto como: *zuk añā du*=tiene tanto como tú | proporción, medida: *irabazi zuben añan*=en la proporción que mereció | aquel | nodriza | niñera.
añada, veta, vena, filón metálico | manga de agua.
añadadun, avetado.
añara, golondrina.
añara-belaŕ, celidonia mayor | brezo. [bermejo.]
añaŕ (añaŕ zuri), brezo,]
añatu (ayenatu), fatigarse.
añaz, feria.
añazean erosi, feriar.
añazizkaŕ, brezo para escobas.
añe, cabrito.
añegu, centeno.
añeketa, concurso, carrera.
añen, blasfemia, maldición | diablo.
añendu, execrar.
añeneko, blasfemia | maldito | maldiciente.
añenka, blasfemando, maldiciendo.
añenkari, blasfemo.
añenti (añendi), blasfemo, maldiciente, deslenguado.
añepeŕ, extremo sobresaliente del eje en los carruajes; piezas que se meten en el cubo de la rueda para que el eje no salga de ella.
añera (añara), golondrina.
añezka, lanzadera.
año, caries, enfermedad del trigo, maiz, etc. | *(laño)* niebla | *(kedaŕ)* hollín.
añote, argoma negra.
añotu, anublarse el trigo.
añu, sombra | cabrito.
añube, lugar sombrío.
añura, aullido, aullo.
añurati, aullador.
añuratu, aullar.
añureaz, aullando.
ao, boca: *aotik suduŕera*=de manos a boca: *ao bete ortzakin utzi naute*=me han dejado con un palmo de narices | hoja de un instrumento cortante | paladar: *ao onekoa da*=es de buen paladar | sabor | ruedo, borde: *gona-ao*=ruedo de la saya | boca de la campana: *txi-*

lintxa-ao=boca de la campanilla: *juale-ao*=boca de la campana | v. *aba, abo* | contr. de *ago*=estate: *ao ixilik*=cállate, estate callando.
ao-aize, soplo, espiración.
ao-andi, hablador, charlatán.
ao-ats, fetidez de la boca,
aoberi (aoeri), enfermedad de la boca.
ao-bero, exagerado, jactancioso.
ao-berokeri, exageración.
ao betian, a boca llena, abiertamente.
ao-bizaŕ, glosopeda | filo de un instrumento cortante.
aoeri (aoberi), enfermedad de la boca.
aogaitz, tempestad, tormenta.
aogarai, paladar.
aogarbitz, excusa.
aogatu, mascar, masticar.
ao-gozo, saliva | filo.
aokada, bocado, bocanada.
aokaldi, insulto, crítica, hablilla.
aokastu, mellar un instrumento cortante.
aokatu, abocar, encajar, enchufar, embocar.
aokats (de *ao-ats),* ozena, felidez del aliento.
aoki (de *aro-ki),* cortejo fúnebre.
aoko, dientes y muelas | dentadura: *gezuŕezko aokua,* dentadura postiza | saliva | freno.
aokomin (aoberi), enfermedad de la boca.
aokorde, boquilla.
aolatz, comadreja.
aolegaŕ (aobizaŕ), glosopeda.
aolkaldi, exhortación.
aolkari, consejero, consiliario | discreto.
aolkatu, exhortar, aconsejar.
aolko-eman, amonestar.
aolku, consejo, aviso, amonestación, exhortación: *aolku onak eman,* dar buenos consejos | dictámen.
aolku-eskatu, consultar.
ao-luŕin, hedor de boca.
ao-makuŕ, boquituerto.
aomen, fama, voz común | conversación: *aomen txaŕekua da,* es un deslenguado | bocado del desayuno | habla.
ao-mihikatu, murmurar: *ao-mihitan ibilli,* traer en boca.
ao-min v. *aoberi* | glosopeda.
aomostu (amostu), desafiar.
ao-motel, tartamudo.
ao-motelduz, tartamudeando.
ao-moteltasun, tartamudez.
ao-obi (ahobi), encía.
aopaldi (aokaldi), maledicencia, crítica, murmuración.
aopats, eructo.
aopean, en secreto.
aopeka (agape), charlando en voz baja, cuchicheando.
aopekatu, cuchichear.

aopetik, cuchicheando.
aopil (sorbatz, bizaŕ), filo de un instrumento cortante.
aopitz, espumajo.
aopizaŕ (aobizaŕ), filo | glosopeda.
aorain, ahora mismo.
aoratu, embocar, poner en la boca, venir a la boca.
aoŕ, ahí mismo.
aosapai, paladar, cielo de la boca.
aotada (aotara), bocanada.
aotan aŕtu, citar, mencionar, proferir.
aotik, desde o de la boca: *aotik ezin utziya,* de un gusto delicioso, exquisito.
aotu, tomar en boca, citar, mencionar | famoso.
aotubak, famosos, usuales, en boga: *itz aotubak,* palabras en boga.
aots (abes), voz, sonido musical.
aotsu, dicharachero | bocón.
aotz, cascabillo del trigo | erizo de la castaña.
aougal (aoubal), rienda.
aoxuri, melindroso | halagador.
aoz, oralmente.
aozabal, bostezo | bocón, imprudente en el hablar | boquiabierto. [quear.]
aozabaldu, bostezar, bo-]
aozabalka, bostezando.
aozbera (aozpez), boca abajo.
ao-zikin, obsceno, indecente, deslenguado, malhablado.
aozki, voz.
aozko, vocal: *aozko ta gogozko otoitza,* la oración vocal y mental.
aozkora (aozgora), boca arriba, decúbito supino.
aozpe, boca abajo.
aozpekatu, postrarse, prosternarse.
aozpez, boca abajo, de bruces | prosternado.
aozpezka, postrado.
aozpeztu, prosternarse, postrarse: *zure aurian, Ama, gaude aozpezturik,* en tu presencia, Madre, estamos, prosternados.
aoztegi, pajar.
ao-zuri, regalón, melindroso | halagador, adulador.
ao-zurikeri, melindre | adulación, halago.
apa (pa), ósculo, beso | abrazo | nombre que se le dá al mudo al dirigirse uno a él | sitio bajo, llano. [pueril.]
apa-apa, andando, voz,]
apa-eman (pa-eman), besar.
apaiburu, renacuajo.
apaidin, padrino.
apain, atavío, gala, arreo | acicalado, elegante, compuesto, apuesto, hermoso.
apaindu (apaindu), adornar, adornarse, componer, arreglarse, acicalarse, decorar | preparar: *bazkariya apaintzen zegoen,* estaba preparan-

do la comida | adornado, elegante: *gizon apainduba,* elegante.

apaindura, adorno, ornamento, lujo | arreglo, compostura.

apainduz, adornándose.

apaingai, adorno, ornamento. [do.]

apainge, desaseo, desasea-]

apaingela, tocador.

apainketa, el acto de adornarse, componerse: *ile-apainketa,* arreglo del peinado.

apainki, compuestamente, elegantemente. [lujo.]

apaintzale, aficionado al]

apaintzale, organizador.

apaiz (apez), (de la extraña abbas, según Bonaparte), sacerdote, puede sustituirse por *jaupari;* véanse esta palabra y sus derivadas.

apaiztu (jaupaldu), conferir o recibir el presbiterado | hacerse sacerdote, cura.

apaka, a besos.

apakatu, colmar de besos.

apakin, charco, pozo | cieno, lodo, tierra de aluvión.

apal, humilde, manso, | estante, anaquel, alacena | humillar, despreciar, injuriar | bajo: *zumitzezko jaŕleku apalak*=asientos bajos de mimbres | bajo (en la música) | *aŕats-apalean*=al caer la tarde.

apal (afal), variante de *apari* en composición; cena: *apalaurian, apal-onduan*=antes de cenar, después de cenar.

apal-adaŕ, las primeras ramas que brotan de la tierra.

apalaizki, colación.

apalaldi, hora de cenar | bajada, descenso | decadencia, decaimiento: *beroaldi ta apalaldi*=momentos de fervor y de decaimiento.

apalandi, especie de jaula colocada sobre el hogar en la que se guardan frutas y viandas.

apalarazi (arazi=obligar), hacer bajar, humillar | obligar a cenar.

apalaŕdatz, tobillo.

apalategi, estantería, anaquelería.

apalatz, cernícalo (ave).

apalaurean, antes de cenar.

apalazi (apal-erazi), v. *apalarazi.* [do.]

apa-laztan, abrazo apreta-]

apaldaŕ, convidado a cenar.

apaldasun, humildad, pequeñez, mansedumbre.

apaldegi, cenáculo. [cio.]

apaldi, injuria, menospre-]

apaldu, cenar | achicar, humillar, humillarse | bajar | abatir | decaer.

apaldura, humillación | descenso, bajada.

apal-erazo, humillar.

apaletsi (etsi=reputar),

menospreciar, despreciar, injuriar. (véase *andietsi* y conforme a él dedúzcanse los derivados de *apaletsi*).

apalgo, humildad | bajura, profundidad | cuarto menguante.

apalgune, lugar donde hay una depresión.

apalgura, humilde.

apalkeri (apalgeri), bajeza, acción indigna.

apalkuntza, humillación.

apalondo, después de cenar.

apalordu (apalaldi), hora de cenar.

apaloste, después de cenar.

apaltasun (apaldasun), humildad. [ría.]

apaltegi, cenador | estante-]

apaltiaŕ (apaldaŕ), convidado a cenar.

apaltu, decrecer, menguar, disminuir.

apalun, colación.

apalusi (apaluxi), colación.

apan, pandero.

apapa (apa-apa), ir de paseo (voz infantil).

apara, acierto.

apari, cena.

apari-izki (apalusi, apaluxi, apan-ixki), colación, cena ligera. [lación.]

aparin (de *apari-arin),* co-]

apaŕ, espuma.

apaŕ-egin, espumar.

apaŕindu, espumar.

apaŕtsu, espumoso.

apasta, raba, cebo para coger peces.

apataka, precipitadamente, atropelladamente.

apatu, conseguir, obtener.

apatx (apax, apaz), sentarse (voz infantil) | pezuña.

apatz, cuezo mayor, colodras | esponjoso, fofo | abundantemente.

apaxkada, paso, pisada.

apazko, cuenco pequeño.

apelatu, encararse.

apendu, vengarse, vindicar | satisfacerse. [coroso.]

apentzale, vengativo, ren-]

apeta, capricho, antojo, fantasía | intención, deseo, ansia, celo, afición.

apetatu, encapricharse.

apez, v. *apaiz.*

apezgai, seminarista. Puede usarse en su lugar *jaupalgai.*

apezpiku, obispo. Voz erdérica: úsese en su lugar *gotzai* (de *gogo-zai)* o *gotzaīe.*

apez-txori, aguzanieves | golondrina.

api, nido, véase *kabi.*

api-apa, a pedir de boca.

apika, acaso, tal vez: *apika bai apika ez*=tal vez sí y tal vez no. Debe proceder del erdera.

apiñi, un poquito.

Apirika, Apirka, Africa.

Apiril (Apirilla), Abril. Viene del erdera; úsese en su lugar *Joŕail.*

apirkaŕ, africano. [diente.]

apita (apiña), lugar pen-]

apiztu, hurtar.

apo, pezuña grande | sapo, | verraco | fofo, esponjoso. [caramba.]
apoa! (apota! apoxaŕ!),]
apo-apuan, a duras penas.
apo-baratxuri, ajo silvestre.
apo-belaŕ, gordolobo.
apobelats (apobelatz), milano.
apoita, miseria.
apoin, bochorno.
apoka, juego de niños: | *(apika),* acaso.
apoku, excusa.
apo-mats, vid negra.
apoñu, humedad del tiempo | bochorno | borrasca.
apo-osto, digital (planta).
apo-peŕexil, perifolio (planta).
apota (apote), verraco | palabra de desprecio | exclamación irónica, caracoles!
apotatu, fornicar | cruzar el ganado de cerda.
apotu, fornicar.
apotx, yerro.
apotxaŕkeri, jugarreta.
apotx-egin, errar, fallar.
apotz (apo), fofo, esponjoso.
apoxaŕ! (apota!), caramba!, caracoles! [caso.]
apuka (apika), quizás, a-]
apuko, pretexto, excusa.
apulian, singlar, remar en eses desde la popa.
apurikatu, tropezar (los animales), trompicar.
apuŕ, migaja | reliquia | un poco | añicos.
apuŕka, al por menor, en detalle, en pequeñas dósis | migaja.
apuŕkatu, detallar.
apuŕkeri, pequeñez, mezquindad, bagatela.
apuŕki, pobremente, mezquinamente.
apuŕkoŕ, frágil.
apuŕtegi (gorpuzkontzi), relicario.
apuŕtu (apuŕkatu), desmenuzar, triturar, despedazar, romper. tito.]
apuŕtxo, migajita | poqui-]
aputz, esponjoso, inflado.
apuztu, inflar.
ara, apetito genérico, celo: *arkara,* celo de la oveja | allá, allí: *ara nua,* voy allá | he ahí, mira: *ara non diran,* mirad! allí están | cuesta | aún.
ara, (el, ela, era, ara; v. gr. *Euzkeleŕiya, euzkera, euzkara),* lengua, idioma. Fuera de composición úsese *ele,* por ejemplo: *gure elea,* nuestro idioma | variación también de-*-ada: daŕdara,* temblor; *buŕundara,* estrépito; *taŕatara,* desgarrón. Véase *-ada.*
Araba, Alava | remiendo.
arabaize, simún.
arabaki, remiendo.
arabakitu, remendar.
araba-ote (arabote), enebro, junípero.
arabaŕ, alavés.
arabatu, remendar.
arabegi, renuevo, veta de

árbol, nudo de árbol.
arabegidun, avetado.
arabeltzale, arabista.
arabera (arau-era), según, conforme: *ene arabera,* a mi juicio. [denar.]
araberakatu, clasificar, or-]
araberako, proporcionado.
araberatu, ordenar, disponer.
arabez, probablemente.
arabirika (aragibirika), carne podrida que brota de las heridas.
arabitaŕ, árabe.
arabote, enebro | ginebra (bebida).
arada (agata, agada), ruido producido por el pedrisco antes de llegar a tierra.
araga (aŕaba), fresca.
aragi, carne.
aragiaren, carnal.
aragidun, carnoso.
aragijale, carnívoro.
aragikeri, deshonestidad, carnalidad, lascivia, lujuria, fornicación, impudicia, impureza.
aragikeritu (arakeritu), encenagarse en la deshonestidad.
aragikoi, carnal, lascivo.
aragikoŕ (aragikoi), carnal, lascivo, lujurioso.
aragikunde (arakunde), Encarnación | día o festividad de la Encarnación.
aragitaŕ (arataŕ), carnal.
aragitegi (arategi), carnicería.
aragitu (aragitu), encarnar.
aragitsu, carnoso, el que tiene muchas carnes.
aragitze, la acción de encarnar.
aragi-ustel (arabirika), carne podrida que brota de las heridas. [tinencia.]
aragi-uztekua, día de abs-]
aragiz, carnalmente: *aragiz batu, aragiz bildu,* fornicar.
aragizale, carnicero, carnívoro | carnal.
aragi-zeŕa, tajada, filete de carne.
aragizko, carnal.
aragiztatu, encarnarse.
aragondaŕ, aragonés.
aragotu, propasar.
-aragotze, avance.
araisti (araistian, araiztian, aistin), hace poco.
araitz (aritz), roble.
araiz, probablemente. var. de *arauz.*
araka, registro | tacha.
arakai (aragi-gai), cebón.
arakaitz (arakaizto), v. *arabirika.*
arakaldi (astinketa), zurra.
arakari, registrador.
arakatu, tachar, despreciar | consignar, registrar | averiguar, indagar.
arakatz, grosella.
arakei, v. *arakai.*
arakeitatu, sacrificar, inmolar, matar.
arakeri, lascivia.
araki (arakei), cebón | var. de *adaki* | principio de

carne en la comida.
arakil, rama de mediano grosor.
arakin (de *aragi-egin),* carnicero, que vende la carne, cortador, matarife.
arakindegi, carnicería.
arakintza, oficio de carnicero | carnicería.
arako (de *ara-ko),* de allá, para allá | el de marras, aquel de antes: *au da arako ura,* este es aquel de antes.
arakotu, destinar.
Arakunde, Encarnación.
araldi, trabajo vecinal | hora de trabajar. [ajenjo.]
aramanta, hierbabuena,]
aramu, araña. [la | eco.]
aran, valle, campo | cirue-]
aran beltz, bruño.
arandaŕ, arameo.
arandoi, molleja.
arandu, hender.
arangel (ur-arangel), riada, avenida.
aranguren, límite del valle.
aranondo (ondo, planta de árbol), ciruela.
aranots (ots, grito, voz), eco, sonido del eco.
arantximilo, endrino.
arantz, espino | espina | hacía allá.
arantzabeltz, espino negro.
arantzadi, espinal. [la ida.]
arantzaldi, el tiempo de]
arantzatu, dirigirse hacia allá. [pinal.]
arantzatzu, espinoso | es-]
arantzian, a la ida.
arantzuri, espino blanco | ciruela claudia.
arañegun, anteayer.
araño, hasta allá.
arao, canon, regla | imprecación | arreglo.
araondo, tocón, parte que queda a la raíz del tronco de un árbol cuando lo cortan por el pié.
arapil (de *aragi-bil),* albondiguilla.
arapirika, v. *arabirika.*
araŕte, intérvalo entre dos puntos | intercesión, valimiento. [ledor.]
araŕteko, medianero, va-]
araŕtekotasun, mediación, valimiento, amparo.
araŕtetasun, intercesión.
araŕtetu, interceder.
arasa (alasa), armario, espetera, alacena: *idazti--arasa,* armario biblioteca | *(araza),* limón del carro. [ro.]
arasako (arasari), limone-]
arat (ara), allá | *(aratean),* estar boca arriba.
arataldu, lujuriar.
aratardi (de *aragi),* oveja destinada a la carnicería.
arataŕ (de *aragi),* carnal.
arat edo unat egin (*ara edo onera),* resolverse, decidirse.
arategi (de *aragi-tegi),* carnicería.
arategun (de *aragi-egun),* día de comer carne.
aratepalle (de *aragi),* carnicero.

aratu (de *ara,* allá), llegar allá, ir allá | arar los campos | registrar. [nar.]
-aratu, dirigirse a, encami-]
aratun (de *aragi-dun),* carnoso.
aratunatak (ara-unak, ara--onak), idas y venidas.
aratuste (aragi-uzte), carnestolendas, carnaval.
aratustel, gangrena.
aratusteldu, gangrenarse.
aratxe, ternero.
aratz, brillante, nítido, bello, pulcro | acendrado | correcto.
aratzale, carnicero.
aratzeki, carne de ternero.
arau, regla, norma, canon, ordenanza, precepto, asociación: *su-arau,* Sociedad de seguros mutuos contra incendios.
arauaz (arauz), según.
araube, dechado.
araudi, reglamento | ordenanza, cánones, código.
araudilari, canonista.
araudiz, legítimamente, según derecho, canónicamente.
arauge, anomalía, anómalo, irregular, anormal.
araugetasun, anomalía, irregularidad.
araugez, irregularmente.
arauka, en relación a..., en proporción a...
arauketa, sistema.
arauketa-jaŕai, sistemáticamente.
araukide, asociado.
araule, administrador.
arausle, inobservante.
arauspen, inobservancia.
arauta, norma.
arautegi, reglamento, regla, estatuto.
arautiko, reglamentario.
arautu, administrar, regir, arreglar | reglamentar | arreglado.
arauz, compuestamente, en regla, ordenadamente | según: *Matai Deuna-arauz,* según San Mateo | según ley, legalmente | sin duda.
arauz-ateko, excepcional.
arauzko, canónico.
arauztu, metodizar, sistematizar, regularizar.
arazi (arazo, erazo, erazi, azi), obligar, compeler, impeler, hacer: *eraman--arazi,* hacer, llevar: *iraun--arazi,* prolongar: *saŕ--arazi,* hacer entrar.
arazkeri, engorro, molestia, ocupación baladí.
arazki, netamente, puramente.
arazo, ocupación, faena | tumulto, motin, alboroto | véase *arazi.*
arazodun, procurador, proveedor, provisor | atareado, ocupado.
arazoge (arazge), desembarazo, retiro, recogimiento | tranquilo, libre de cuidados | deshacerse de toda ocupación.
arazogetu (arazgetu), des-

ocuparse, retirarse, desembarazarse.
arazotu, ocuparse, atarearse | sublevarse, alborotar, amotinarse | conmoverse.
araztasun, limpieza, pulcritud. [padizo.]
arazti, caviloso, preocu-]
araztia (araztea), compeler, forzar, obligar.
araztu (de *aratz),* purificar | obligar, impeler.
arba, cabrio, armazón del tejado | narria rústica | trineo | leña que se corta sin quitar las ramas.
arbaiza (de *ardi-aitz),* tijeras para esquilar el ganado lanar.
arbaso, antepasado.
arbasta, palito, varita | residuos de ramitas.
arbatz, colgajo | broza del lino.
arbazta, cabrio, armazón del tejado | vara, palo, rama provista de ramitas y hojas | varita.
arbel, yerro: *arbel egin,* errar el golpe.
arbi, nabo | molleja | ovario de los peces.
arbiasal, andera.
arbide (de *arba-bide),* camino de narrias | mango.
arbi-gaizto, cierta especie de mala yerba. [trecho.]
arbin, apuro, aprieto | es-]
arbi-nagi, nabo tardío.
arbindu, apurarse, inquietarse | irritarse.
arbintasun, apuro, aprieto, | furor, rabia, saña.
arbi-ostu, nabiza.
arbi-orpo, planta de nabo.
arbi-txiki, raponchingo.
arbi-txori, cierta clase de pájaro.
arbutz, v. *arbazta.*
ardagai, yesca | tea.
ardai (ardagai), yesca | tea | cierto agárico sin tallo.
ardalari, vinatero.
ardanaska, embudo.
ardanbera, madre o flor de líquidos.
ardandegi, alhóndiga, bodega, taberna, despensa.
ardanetxe, taberna. [dega.]
ardangela, despensa, bo-]
ardangizon, tabernero.
ardankoi, aficionado al vino.
ardantegi, v. *ardandegi.*
ardantza, viña. [vino.]
ardantzale, aficionado al]
ardao (ardo), vino.
ardetsi, lograr.
ardi, oveja | cerda | pulga.
ardi antzu, oveja sin leche, esteril.
ardibaizi (ardi - guraizi), tijeras para esquilar el ganado lanar.
ardi-belaŕ, zaragatona.
ardidi, rebaño de ovejas.
ardietsi, alcanzar, conseguir.
ardi-ilē (artilē), lana.
ardiki, carne de oveja.
ardi-ongaŕi, cagarruta de oveja. [ño.]
ardi-saldo (artalde), reba-]
arditegi, ovil, redil, aprisco.
arditoki, redil, aprisco.

ardo, vino: *ez ur eta ez ardo,* ni chicha ni limonada. [vino.]
ardoa mindu, apuntarse el
ardo-antzeko, vinoso.
ardogin, vinicultor.
ardogintza, vinicultura.
ardogintzaren, vinícola.
ardo goŕiska, clarete.
ardo-gozo, vino generoso.
ardoi, yesca.
ardokari, vinatero | fiel o empleado en el fielato.
ardoki (de *ardi),* establo, aprisco, redil | bodega.
ardokoi, vinolento | aficionado al vino. [tero.]
ardolari, tabernero, vina-
ardo-lingirda, madre de líquidos. [temio.]
ardonazka (urtzale), abs-
ardontzi, vinajera.
ardotegi, bodega, cantina, taberna.
ardotu, vinificarse el mosto | beber con exceso.
ardotsu, abundante en vino.
ardozale, aficionado al vino.
ardozaletu, aficionarse al vino.
ardura (ajola), cuidado, diligencia, providencia, celo | aplicación, interés | economía, intención: *ardura gaiztokua,* de mala intención | temperamento: *ardura biyuŕikua,* de temperamento violento | aspecto, salud.
arduradun, procurador, intendente, encargado, proveedor | administrador | curador | cuidadoso, hacendoso | interesado.
arduragabe (ardurage), incuria, negligencia | negligente | descuidado, poltrón, abandonado.
arduragabetu (ardurage-tu), abandonar, descuidar.
ardurage, descuido.
ardura izan, administrar, celar | interesarse.
ardurako (ardurazko), común, ordinario.
ardurapetu, encargar.
arduratasun, oficiosidad.
ardurati (arduratsu), diligente, cuidadoso, aprovechado.
arduratu (ardura izan), cuidar | interesarse, aplicarse, importar, usar a menudo | encargarse.
arduraz, amenudo, frecuentemente.
ardurazki, ordinariamente, comunmente.
ardurazko, frecuente | interesante.
ardurez (ez=carencia), incuria, abandono, negligencia.
are, arena | rastra, narria | trineo | item, asimismo, aún, aún más, con mayor razón | pancreas.
areago, todavía más: *bere anaya baño areago*=todavía más que su hermano.
arean, efectivamente, ciertamente | a saber, esto es

| algo | alguien.
areago, aún más.
aregatu, limpiar los objetos con arena. [más.]
are geyago, tanto más, aún
areitz, v. *aritz.*
areizti (arizti), robledad.
arek (ark, aŕek), aquel: *arek oŕela nai du,* asi lo quiere aquél | *(areek, areik),* aquellos. [quia.]
areka, zanja, cuneta, ace-
arela, así.
aremun, duna.
aren, suyo, de aquél: *aren etxia,* su (de él) casa | tercero: *lenengo andria, emazte; bigaŕena, senikide; arena gaitz ta kalte:* la primera mujer es esposa; la segunda, pariente; la tercera, quebranto y daño | tan: *aren (ain) edeŕa zan,* tan hermoso era. [anteayer.]
arenegun (de *aren,* tercero),
arenganatu, recurrir o llegar a él, dirigirse a él.
arepil (aremun), duna, montón de arena.
arerio, adversario, contrario, enemigo | adverso, hostil.
areriotasun, enemistad.
aresku, esteva del arado.
aresti, momento: *arestiezkero,* hace ya rato. [no.]
arestiko (oraingo), moder-
arestiyan (arestian, aixtiyan), hace poco rato.
areta (arentza), arenal.
areto, salón.
aretsu, arenoso.
aretxe (are-subil), armazón del arado y de la rastra.
aretza, arenal.
areyo (arerio), enemigo.
arezti (areztui), arboleda.
argai (de *argi),* vela.
argal, débil | enervado, ralo, transparente, traslúcido | canijo, encanijado, flaco.
argalarazi, enervar.
argal-izan, traslucirse.
argaldu, debilitarse | enervarse, flaquear | transparentarse. [bosque.]
argaldune, claro en un
argalki (argalgi, argalgiro), débilmente, caducamente, poco espesamente.
argaltasun (argaldasun), debilidad, flaqueza, defecto | transparencia.
argalte, extenuación.
argana (arganatu), (de *aregana),* acudir, recurrir, llegar, ir a él | remitirle, dirigirle, girarle.
argaŕkidatz, fotolitografía.
argatik, por eso, por ese motivo.
argatz (de *argi-atz),* fotografía, retrato.
argazkari, fotógrafo.
argazki, fotografía, retrato.
argazkin, fotógrafo, retratista. [(profesión).]
argazkintza, fotografía,
argazkola, taller de fotografía. [tar.]
argaztu, fotografiar, retra-

arge, eclipse | obscuro.
argetu, eclipsar.
argi, luz | claro, claridad, evidencia: *argi dago,* está claro, hay claridad, es evidente | persona insigne, inteligente, de talento, listo | alegre: *gogo argiya,* humor alegre | prueba, documento | alumbrar, iluminar | | expreso | iluminado | resplandor.
argiagotu, aclarar, dilucidar.
argi-alde, aurora, alba.
argi-aldi, iluminación.
argi-arazi, hacer iluminar.
argiaren-begi, (argi-begi, argi-aste), aurora.
argi-auŕe, (argi-aitzin), pantalla.
argiazko, corriente en su trato, afable, cariñoso.
argibe, prueba.
argi-belaŕ, lucerna | alfalfa.
argibide, ilustración, documento, prueba, justificante, informe, testimonio, información, argumento | claraboya, tragaluz.
argidatzi, impresionar.
argidi, araña (de luces).
argidiri, aurora.
argidun, preclaro, inteligente | iluminado, luciente, lumbrera.
argidura, claridad.
argiduri (argirudi), tornasol | fotografía, retrato.
argiduriztu, tornasolar.
argi-egin, alumbrar, iluminar.
argi-egipen, aclaración.
argi-eguŕ, tea | tizón.
argi-eragotz, opaco.
argi-erazo, dilucidar.
argi-erdi, foco.
argi-ezkilā (argizkilā), campana de alba o toque de alba (véase *juale,* campana.) [alba.]
argi-ezbaya, el romper el
argigaŕi, lo que ilumina.
argige, privado de luz.
argigo, claridad, iluminación. [dar.]
argigotu, clarificar, diluci-
argi-goyaŕa, meteoro luminoso.
argi-gutxi, vislumbre.
argi-iraŕi, impresionar.
argi-izaŕ, v. *artizaŕ.*
argikoŕ, alumbrador, luminoso, resplandeciente.
argi-jayak, iluminaciones.
argikunde, el tiempo y el acto de la iluminación, iluminación | demostración.
argi-leku, candelero.
argi-lo, el sueño que se hace por la mañana después de la salida del sol.
argimen, comprobante, testimonio.
argi-mutil, porta-luz, farol, candelero, candelabro, etc. [la mañana.]
arginabaŕ, crepúsculo de
argi-neuŕkin, fotómetro.
argi-neuŕkizti, fotometría.
argi-ol, tabla donde se enrolla la cera para encen-

derla en las iglesias.
argi-oĪaŕ, abubilla.
argi-ontzi, lámpara, quinqué, lamparilla.
argipen, aclaración, demostración, interpretación.
argiro, claramente, lucidamente | demostrativamente. [biantes de luz.]
argirudi, tornasol, cam-]
argiskatu, clarear.
argitaldari, publicador, editor; *etxe argitaldari*, casa editorial.
argitaldi, tiempo o época de publicación, edición: *bigaŕen argitaldi*, segunda edición.
argitaldu (argitaratu), publicar, editar.
argitaltzaĪe, editor. [luz.]
argitaratu, publicar, dar a]
argitasun, claridad, lucidez, alegría | brillo.
argi-toki, candelero, candelabro.
argitu, aclarar, iluminar, alumbrar | informar, dilucidar, elucidar.
argitsu, preclaro, muy iluminado, lúcido, lumbrera.
argitzaĪe, iluminador.
argi-txakuŕ, fuego fátuo.
argitze, (el) aclarar, clarificación | *(egun-argitze)*, amanecer.
argi-uŕatze, albor, el alborear, rayar el día.
argi-uste, funeral del cabo de año. [*ri)*, cera | luna.]
argizagi (argizai, argiza-]
argizarizko, de cera.
argizaŕ (argi-izaŕ, artizaŕ), Venus, lucero del alba.
argizkoŕi, alba.
argizkunde, iluminación.
argizol (argi-ol), tabla en donde se enrolla la cera que se enciende en las iglesias.
argiztale, iluminador.
argizti, óptica.
argiztu, alumbrar, iluminar | clarificar | evidenciar, ilustrar. [fobia.]
argizu (argi-narda), foto-]
argizuri, lámpara.
argoi, arrogante | mujer airosa y de garbo.
argorio, bulla | lloriqueo, mañas, gimoteo.
argune, espacio iluminado.
arguntzi, lámpara, farol, quinqué.
ari, hilo de coser | hilo de la conversación, asunto: *goazen arira*, vamos al asunto: *ori ez datoŕ arira*, eso no viene a cuento, a pelo | frenillo de la lengua [fibra] a aquel | *(aari)* carnero | pus | laborar, trabajar, estar ocupado en: *zer ari aiz?* qué haces? | aplicarse | *ari-ariz*, con constancia: *ari ta ari*, insistentemente | *(areto)*, sala | motivo, causa | carácter: *ari onekua da*, es de buen carácter | intención: *ez arian*, como quien no hace nada | rama de ferrocarril, carre-

tera, etc.
-ari, sufijo en: *eskari*, petición, súplica: *janari*, alimento: *geŕtakari*, suceso, acto: *edari:* bebida etc.; indica el objeto material.
-ari (-lari), sufijo que denota, oficio, dedicado a: *abeslari*, cantor: *pelotari*, etc. | aficionado a: *dantzari*, aficionado al baile.
aria, raza casta, linaje | disposición, orden | relación, trato.
arian-arian (ariz-ariz), poco a poco: *arian-arian zeatzen da burnia*, dándole dándole se desmenuza el hierro.
ariarazi, estimular, incitar.
ari-arian, a punto de.
ariatz (aretz), playa.
aribazteŕ, franja, hilachas de la extremidad.
aribil, ovillo. [puesto.]
ariel, contribución, im-]
ari-esteki, cordilla.
ari-gai, textil.
ariguri (adiguri), obsequio, regalo.
ariguritsu, obsequioso.
ari-izan, estar ocupado en, ocuparse. [bra de hilo.]
ari-izpi (ari-besaka), he-]
arik (andik), de, desde allá | *(alik)*, desde entonces, lo más...: *arik laxteŕen*, lo más pronto posible.
arika, cansancio, fatiga.
arikaldi, rato de fatiga, de cansancio.
arikatu, deshilachar | *(adikatu)*, fatigarse, cansarse.
arikatsu, fibroso, filamentoso.
ariketa, ocupación, trabajo.
ariki, carne de carnero.
ariko, carnerazo.
aril (de *ari-bil) (arilgo)*, ovillo | pesadez de estómago. [nar.]
arildu, hacer ovillos, deva-]
arilkai (arilkari), devanadera, argadillo.
arilkatu, devanar.
arilketa (arilgeta), acto de devanar.
arilketan, devanando.
ariltoki (ariltegi), devanadera.
arima (anima), alma. Voz erdérica que puede ser sustituída por *gogo*.
arimakari, sufragio.
arin, pronto | ligero, liviano, leve, venial: *eŕe-arin*, ligeramente asado | aliviar | velocidad | veloz, vivo.
arin-aldi, rato de alivio, mejoría.
arinbat, v. *ainbat*.
arindu, aliviar, consolar, templar, moderarse, aligerarse, agilitarse | escampar.
arindura, mitigación, alivio.
aringa, ligeramente, prontamente.
aringalu, paliativo. [dor.]
aringari (arinkari), corre-]
aringaŕi, lenitivo, consuelo.
arinkari, andarín.
arinkeri, ligereza, imprudencia, indiscreción, fri-

volidad.
arinkestun (de *estun*), velocípedo.
arinki, ligeramente.
arintasun, ligereza, agilidad, celeridad, prontitud | levedad, venialidad.
arintza, velocidad.
arintsu, presuroso.
arintu, alumbrado, achispado | achisparse.
ariñabil, automovil.
ariñagotu, aligerar | apretar.
ariñárte, bonanza.
ariñeketan, corriendo.
ariñestun, velocípedo.
ariñondoko, arenaria, (planta). [artemisa.]
ario, talante, disposición |]
ariratu (arira etoŕi), venir a pelo, volver al asunto: *gatozen arira*, vengamos al caso.
aristatu, enfilar. [padre.]
arito (aarito), carnero]
aritu, ocuparse: *lanean aritu gera*, hemos estado trabajando. [so, leñoso.]
aritsu, fibroso, filamento-]
Arituaga, Aries, el primer signo del Zodiaco.
arituz, en haciendo | insistiendo.
aritz, roble: *aritz bat Bizkaya'n da*, hay un roble en Bizkaya | arbol, en general: *gaztañaritz*, castaño.
aritzez, en haciendo | de roble, de árbol.
aritz-txori, trepador.
aritz-zuri, arce, moscón, (árbusto).
ariuŕe (adiuŕ), intención.
ariz, ocupándose: *ariz-ariz*, a fuerza de darle, insistiendo.
arizki, madera de roble.
arizkoŕ, tardío para el trabajo, lento.
arizpi, filamento, hebra de hilo. [larse el paño.]
ariztatu, enhilar | deshi-]
ariztegi (ariztei, arizti, ariztoi), robledal.
arizti (ariztegi, areizti), robledal.
ariztu, filamentar. [ro.]
ariz-txori, trepador, pája-]
ari-zuntz, hebra de hilo.
ark (arek), aquel: *ark egin du*, lo ha hecho aquel.
arkai, vela | cebón.
arkaizto (de *ardi)*, oveja estéril. [rosal silvestre.]
arkakarats (arkarakatx),]
arkakuso (arkakutsu), pulga.
arkara (de *ardi-ara)*, celo de la oveja o cabra.
arkaratu (arkaldu), ponerse en celo la oveja o cabra.
arkasats, zarzaparrilla.
arkazte (de *gazte)*, oveja joven. [chona.]
arkela (zeŕi arkela), le-]
arkera, v. *arkara*.
arkin (arkorotz), excremento de las ovejas | crédito, haber.
arko (erko), cerda con crías.
arkoloka, a horcajadas.
arkorotz, excremento, de-

yección de ovejas.
arkotx (de *arto)*, maíz de malos granos o de ninguno.
arku, ijada.
arkuma, esfuerzo: *arkumaka*, esforzándose.
arkume (de *ardi-ume)*, cordero.
arkumetegi, redil de corderos.
arkuraiza, v. *arbaitza*.
arlantx, borrega de dos años | orinal.
arlantz, aristas del trigo: *ogi arlanzdun*, trigo barbudo.
arlatx (de *ardo)*, vinagre.
arlo, tarea, cuestión, asunto, problema: *oŕ dago arlua*, ahí está la cuestión | difícil, dificultad: *lan arlo*, trabajo difícil | tablar, cuadro de legumbres.
arlope, gusano grande.
arlote, vagabundo, desarrapado, desaliñado, andrajoso, zarrapastroso.
arloteri, vagancia, disipación, desaliño, indigencia.
arlotetu, hacerse haragán.
armarma (armiarma), araña.
armarmasare, telaraña.
armiarma, (armarma, amauma, amarauna), araña. [jaro.]
armiarmajale, cierto pá-]
armiarmasare, telaraña.
armika, cardo corredor.
armin, extenuado, fatigado, apurado | caluroso, bochorno.
armirimao, araña.
arnari, fruto.
arnas (asnas), aliento, suspiro, hálito, respiración, respiro, ventilación.
arnasa aŕtu-eragin, ventilar.
arnasaldi, alentada.
arnasaŕtu, alentar, respirar.
arnasartze, aspiración.
arnasats, hedor del aliento.
arnas-bide, órgano respiratorio.
arnasbeaŕ, sofocación, jadeo. [dear.]
arnasbeaŕtu, sofocarse, ja-]
arnas-egin, resollar.
arnas-egiteko, respiratorio.
arnasestu, disnea | jadeo, sofocación.
arnas-gabetu, axfixiar.
arnaska, jadeante | agonizando.
arnaska egon, agonizar.
arnasneke, asma, disnea | fatiga | resuello.
arnas-oska, jadeante.
arnasots, ruido de la respiración.
arnastu, aspirar, respirar.
arnasusai, olor hombruno.
arnes, ganado fiero | pillo, pícaro.
arno (ardo, ano), vino | bebida: *sagarno*, sidra | | contrac. de *aŕano*.
arnotu (ardotu), vinificar, | alcoholizarse. [no.]
arnozale, aficionado al vi-]
aro, sazón, época, tempero,

estación: *zapikaro*, época de velaciones: *eluŕa bere aruan asegaŕi, andik atera gosegaŕi*, la nieve en su época es productiva, fuera de ella produce hambre | compañía, corporación, cofradía, comunidad, confraternidad, hermandad, sociedad, seguro: *suaro*, sociedad de seguros contra incendios. Véase *arau* | ciclo | edad: *gizaro*, edad adulta: *zaŕtzaro*, vejez.

arobi (aroztobi), chozas de refugio que se hacen en lugar despoblado.

aroi, ocasión, tempero: *aroirik eztago*, no hace buen tiempo | oportunidad.

aroide, contemporáneo | consocio. [nebre.]

aroki (aoki), cortejo fú-]

aroko, gremial | *(aroaren)*, estacional.

arol, endeble, fofo, poroso, hinchado: *gizon arola*, hombre enclenque.

aroltasun, hinchazón.

aronatu, mecer.

arontz, hacia allá, hacia allí.

arontzako, el de más allá, ulterior.

arontzatu, hacer o hacerse hacia allá, hacia allí.

-aronztu, dirigirse a. [po.]

arotu, abonanzarse el tiem-]

arotz, obrero, operario, bracero: *zugarotz*, carpintero: *burnarotz*, herrero | carpintero | herrero | *(agotz)*, cascabillo.

arotzaren, fabril.

arotze, obrería | oficio de carpintería | oficio de herrería. [tero.]

arotz-mai, mesa de carpin-]

arozgo (arozkintza), oficio de obrero, carpintero, herrero.

arozkintza, carpintería.

aroztegi (arotzeri), fragua | carpintería.

aroztobi, choza.

arpegi, cara, faz, fachada, semblante, rostro, fisonomía, aspecto.

arpegi-andi, descarado, desvergonzado.

arpegi aŕtu, reconvenir, reñir, reprender.

arpegia antsi, vencer la timidez para presentarse.

arpegi-eman, afrontar, arrostrar. [blante.]

arpegiera, aspecto, sem-]

arpegi-estalki, antifaz.

arpegigabeko (arpegibako), tímido | apocado.

arpegiko, cosa de la cara | facial, bofetada.

arsa, de nuevo.

arsaldo (de *ardi)*, rebaño de ovejas | (de *ari)*, rebaño de carneros. [dad.]

arta (arte), destreza, habili-]

artaaŕ, cochinilla.

artabae (de *arto-bae)*, cedazo para cerner harina de maiz.

artaburu, panoja de maiz, mazorka, penocha.

artadi (de *arte)*, encinal.
artadun· (zaintzaīe, artatzaīe, jagole), cuidador.
arta-erein, sembrado de maíz. [del maíz.]
artagara, tallo de la flor]
artagarau, grano de maíz.
artagona, camisa del maíz.
artai (de *arto-ai)*, gacha, farineta.
artaiztuŕ (de *ardi-aiztuŕ)*, tijera para esquilar el ganado lanar.
artajoŕai, escardillo.
artako, apto a..., propio para...: *oso artakoa da*, es muy apto para...
artasun (artakotasun), adecuabilidad.
artalanda, sembrado de maíz.
artalasto, caña de maíz.
artalde (de *ardi)*, rebaño.
artaloŕ, plantío de maíz, maizal. [maíz.]
artamakola, cáscara de]
artanozka, cierto arbusto.
artantzu, oveja estéril.
artara jaŕi, conformarse.
artarako, apto a..., apropiado, adecuado.
artaratu (-taratu), connaturalizarse.
artare, rastra de maizales.
artarik landara, fuera de aquello.
artaŕ (de *arto-aŕ)*, gusano del maíz aún en la tierra.
artakotasun, v. *artasun*.
artatu (arthatu), cuidar, guardar. [diestro.]
artatsu (artetsu), hábil,]
artatxiki (artatxe), mijo, borona. [gorrión.]
artatxori, cierto pájaro |]
artazi (artasi), grietas de las manos | tijeras | simiente de maíz, brinco, pirueta, cabriola | (de *azi)*, simiente de maíz.
artazoŕo, hoja que envuelve la panoja.
arte, encina, (no se confunda con *aŕte*, entre) | maniobra | maña, habilidad, destreza.
artedui (artadi), encinal.
artege, inexperto.
artegi, ovil, redil | monte que puede ser talado o cortado.
artekaitz, inhábil, torpe.
arteko, el del, lo del intermedio | intercesor, medianero.
artelatz, alcornoque.
artelazki, corcho.
arteli (de *ardi-eli)*, ganado lanar. [dad del maíz.]
artaputs, tizón, enferme-]
arteŕi, tierra sembrada de maíz.
artesi, taladros que se hacen en las orejas del ganado lanar.
arteskaŕa, hito, blanco de tiro: *arteskaŕan aritu*, tirar al blanco | jugar a bolos.
artetsu (artaxu, artatsu), lugar abundante en encinos | diestro, mañoso, hábil | cuidadoso | industrioso.

artetza, encinal. [lecto.]
arteza, hábil, diestro | se-]
artezi, industria, habilidad, maestría, maña, primor, tino. [triosamente.]
arteziz, hábilmente, indus-]
artezne, leche de ovejas.
artiīe, lana. [yeta.]
artiīe-eun, barragán | ba-]
artiīeko, bayeta.
artiīezki, estameña.
artiīun, eclipse.
artiīundu, eclipsar.
artizaŕ (de *argi-izaŕ),* Venus, estrella | lucero.
artizkuma, paraje donde se ordeñan las ovejas.
artizun, redil, ovil.
arto, maíz | borona: *arto ezpada lasto*=a falta de pan, buenas son tortas | panizo. [tuoso.]
arto-alpeŕa, maíz infruc-]
arto-azi (artazi), simiente de maiz.
artoberotu, aburrirse enteramente | ponderarse a sí mismo: *au arto bero usaya*=lit. qué olor de borona caliente, se dice cuando alguien se elogia a sí mismo; no tiene abuela.
artobigi (artobihi), grano de maíz. [zorca.]
artobizaŕ, barba de la ma-]
artoburu (artaburu), panoja. [rona.]
artoeŕe, pan de maíz, bo-]
artogain, punta del tallo del maíz.
artogi, borona. [pranero.]
arto goiztiaŕ, maíz tem-]
artogol (artol), tabla en que se lleva el maíz al horno.
artoki, redil.
artokosko, caña del maíz.
artokuso, espantajo.
artol, v. *artogol* | basto, cierta especie de albarda.
artola, artolas, jamugas, silletas colocadas a los lados de una caballería.
artolha, cabaña de pastores.
artolitsa, flor del maíz.
artoluŕ, tierra preparada a la siembra del maíz.
arto makil v. *arto alpeŕa.*
artomin (arestiyan), hace poco rato.
artopeka, segunda escarda de las tierras.
artopil (de *opil,* panecillo). torta pequeña de maiz | masa de ingertar | (de *pil)* montón de maíz.
artopil - burduña, pala en que se asan los *talos* o tortas delgadas de maíz.
artotu, podrirse y enblanquecerse las ramas.
artotxe (artoxe, artatxiki), mijo. [maíz.]
artotze, abundancia de]
arto-zurikin, perfolla de maíz.
artsa (asa), de nuevo.
artsi, desgreñado: *iīe artsiak,* pelos desgreñados.
artxeta, especie de garfios que se clavan por un extremo para sujetar la madera al cepillarla.
artxo (arditxo), cordero.
artzai (de *ardi-zai),* pastor

de ovejas: *artzayak akaŕtu, gaztakageŕtu,* riñeron los pastores, aparecieron los quesos: *artzai ona ni naiz,* yo soy el buen pastor: *artzai-eguzki,* sol del atardecer.
artzai-eraz, pastorilmente.
artzaigo (de *-ko,* oficio), pastoreo.
artzai-makil, cayado.
artzai-mutil, zagal.
artzai nagusi, mayoral.
artzainen, pastoril.
artzai-neska, zagala.
artzaingo, pastoreo.
artzainkatu, pastorear.
artzaintza, pastoreo.
artzaintzakuŕ, mastín (perro de pastor).
artzai-oldeŕki, idilio.
artzai-oldeŕti, bucólico | idilio.
artzañol (artzañora) (de *ora),* mastín, perro de pastor.
artzañora (de *ora),* perro de pastor, mastín. [baña.]
artzain-xola (itxola), ca-]
artzai-sare, zurrón.
artzai - txistu, silbido de pastor; se hace con los dedos metidos en la boca.
artzaiztuŕ, v. *artaiztuŕ,* tijeras grandes.
artzaŕ, oveja vieja.
artzaya-makoarekin, constelación de la Osa mayor.
artze (arza), criba.
artzitu, enorgullecerse.
aruntza (ari-auntz), musmón.
arza (arsa, arzara, arzera), de nuevo | criba.
aŕ, varón, macho: *aŕ-emiak,* macho y hembra | gusano | remordimiento | caries | corchetes, visagra y pernio | tomar: (indet de *aŕtu), aŕ zak,* tómalo.
-aŕ, oriundez, nacionalidad, raza, familia, natural de: *tolosaŕ,* natural de Tolosa: *gipuzkoaŕ,* guipuzkoano, (véanse *-daŕ* y *-taŕ)* | miembro de una familia, asociación, partido, etc., partidario: *karlataŕ,* carlista: *josuaŕ,* jesuíta: *kistotaŕ* o *kistaŕ,* cristiano: *pantzeskaŕ,* franciscano | a punto de... *iltzeaŕ zegoen,* estaba a punto de morir.
aŕa, palmo.
aŕaba, ovario de los peces | ova | *(mařubi),* fresa | remo.
aŕabete, palmar.
aŕabio (aŕobio), escorpión | salamandra.
aŕabita, violin.
aŕabitari, violinista.
aŕabol, rodillo de pasteleros y chocolateros.
aŕabots, ruido, eco.
aŕada, redoble de tambor | chorro.
aŕadan, colmadamente.
aŕae, palmo.
aŕaga (aŕaba), fresa.
aŕago, crisol | calero continuo.
aŕai, pez, pescado | alegre,

afable, risueño | delgaducho | *arai-ontzi,* pecera.
araigi (araingi, araiki), carne de pescado. [fago.]
araijale, piscívoro, ictió-]
araiketari, pescador.
araiki, afablemente, alegremente | carne de pescado. [do, borracho.]
arail, gandul | abotarga-]
arain (arai), pescado, pez, trucha.
arain-ats, pescadillo.
arain-beari, concha | ostra.
araindegi, pescadería, pesquera, piscina.
araindu, adelgazarse para pasar por un hueco.
arain-gaizto, cierto pez grande.
araingori, escarcho, (pez).
arainizti (araizti), ictiología.
arainiztilari, ictiólogo.
arainjale (araijale), ictiófago.
arainka, pescando.
arainkari, pescador: *katua, onik busti gabe, arainkari,* el gato, sin mojar los piés, es pescador.
arainkatu, pescar.
arainketa, pesca, acto de pescar. [pescado.]
arainketari, vendedor de]
arainki (araingi, araigi), pescado, carne de pez.
arainkuntza (arantza), pesca.
arainloa, coca. [pescado.]
arainisu, abundante de]
araintza, cantidad de peces.
araintzale, pescador.
arain zuri, escualo.
araio (arayo), exclamación de extrañeza: *arayo pola* =por vida de.
araitasun (alaitasun), afabilidad | alegría.
araitegi, pesquería.
araitu (aratu), abrirse la tierra a causa de sequía. | hender y tronzar leñas | alegrarse. [pechos.]
araituak, grietas de los]
araitsu, atento, cortés, cariñoso.
araitz (de *ari-aitz),* roca, peña | piedra de afilar la guadaña.
arai zabal, cierto pez.
araizi, amabilidad, júbilo, alegría.
araizti, ictiología.
araiztilari, ictiólogo.
araka, rastro.
arakal, hendidura.
arakasta, ambición, deseo de alcanzar algo | éxito, fama, boga, venta extraordinaria. [buscar.]
arakastatu, ambicionar,]
arakatu, hender.
arala, sabañón.
aralasta, trozo de piedra que se desbasta.
aralde, roca | peñascal.
araldi (alayaldi), tiempo o momento de alegría. | tomada.
arail, hendidura | brizna de madera o espina que se clava en la carne | raja.

aŕalagaŕi, desgarrador.
aŕalakatu, resquebrajar, hender.
aŕalātu, hender | emborracharse.
aŕalū, hendidura | raya.
aŕama (aŕaba), fresa | aullido de lobo | mugido | todo rumor o ruido intenso. [tando.]
aŕamaka, aullando, grian-]
aŕamaŕ, alboroto, barullo.
aŕamazka, arañazo, rasguño | precipitación.
aŕamazkada, arañazo.
aŕamazkatu, hacer rasguños, arañar.
aŕamitxa, arañazo, rasguño.
aŕan, cencerro, cascabel | cierta nuez | cítola.
aŕanbel, arco.
aŕanbila, galga, piedra que cae rodando.
aŕandi, bravata, baladronada, ostentación, alarde, rumbo, fausto.
aŕandiatu, bravatear, alardear, ostentar.
aŕanditsu, ostentoso, vano, fastuoso, aparatoso.
aŕandiz, fastuosamente.
aŕandu, henderse la tierra por la sequía. [cejo.]
aŕanerea (mitxigu), ven-]
aŕangoŕi, certa, escarcho (pez).
aŕangura, cuidado | remordimiento | queja. [broso.]
aŕangura-ontzi, quejum-]
aŕangurati (aŕanguratsu), quejoso, quejumbroso.
aŕanguratu, lamentarse | cuidar.
aŕano, águila: *aŕano goīe (goile),* águila imperial | var. de *aŕayo.*
aŕanokume, aguilucho.
aŕanots, eco.
aŕanotzaŕ, aguilón.
aŕanpa, remolino.
aŕanpalo bota, echar dinero para que lo cojan los chicos.
aŕantxu, cascabel | sonajero.
aŕantza, pesca | rebuzno | gruñido. [buznando.]
aŕantzaka, pescando | re-]
aŕantzale, pescador.
aŕantzari, pescador.
aŕantzatu, pescar.
aŕantz-egin, rebuznar.
aŕantza-egin, pescar.
aŕ-antzedun, vermiforme.
aŕantzezki, imágen de piedra, estatua tallada en piedra.
Aŕañeta, Piscis.
aŕao (aŕago), v. *aŕayo.*
aŕaoka (aŕagoa), calero contínuo. [dor.]
aŕapagalu, cepo, prende-]
aŕapaka, arrebatando | atropelladamente.
aŕapakari, ladronzuelo, ratero | timador | ave de rapiña.
aŕapakatu, saquear, pillar, tomar por fuerza alguna cosa, rapiñar.
aŕapakeri, rapiña, saqueo.
aŕapaketa, depredación, merodeo, pillaje, saqueo.
aŕapaketan, merodeo, saqueo, pillaje | atropella-

damente.
árapaki, presa, botín.
árapakin, presa, botín.
árapakoi, rapaz, pillastre.
árapakoitasun, rapacidad.
árapal, cornisa | colgador de ropa | cuanto se puede robar.
árapalada, galope, carrera: *árapaladan,* a todo correr.
árapalo (árapalots, áramotxa), v. *ránpalobota.*
áraparazi, hacer cojer o atrapar.
árapari, ladrón | ave de rapiña: *egazti árapariyak,* las aves de rapiña | timador.
árapastaka (árapataka), atropelladamente, precipitadamente.
árapatu, arrebatar, alcanzar, saquear, pillar, apresar.
árapatzalle, arrebatador, voraz, rapiñador, raptor.
árapatze, el apresar, coger, etc.
árapazka, atropelladamente | juego de niños a cogerse | en tropel.
árapillita, reyezuelo, pájaro.
árapiztu, encender | resucitar.
árapo, espuma de la boca.
árarazi, hacer tomar.
árárka (áraka), a palmos, juego de niños.
árárte, lugar pedregoso | abertura entre rocas.
áras, totalmente, completamente.
árasi (áresi), muro, muralla de cerramiento, rodear de muralla. [murallado.]
árasidun (áratsidun), a-
árasiztatu (áratsiztatu), cercar con murallas.
áraska (de *árri-aska),* fregadera, pesebre de piedra | rasero.
áraskari, fregatriz, fregona.
áraskorri (de *árats-gorri),* arrebol de la tarde: *áraskorri, goiz aize,* noche roja, vientos por la mañana.
árasmaráski, arañazo.
árasoil, rubio, blondo.
áraspil, dornajo, gamella de piedra.
árast, ruido de arrastre | rastra, red que llega al fondo, esparavel | fósforo, cerilla | coma (,) | galga de carro.
árastada, devastación.
árastaka, arrastrando.
árastakari, reptil: *ugaztun eta árastakariyak,* los mamíferos y los reptiles | trabajador incansable.
árastari, incansable, infatigable.
árastar (gaukar), nocturno.
árastatxori, trepador.
árastegi (árastei, árasti, árastiri), tarde.
árastiri-askari, merienda.
árasto, pedazo de greda con el que los chiquillos hacen rayas, escriben en las paredes, etc.
árastontzi, caja de fósforos.

arastu (de *arats)*, hacerse de noche, anochecer.
arate (de *ari-ate)*, puerta rústica de campo | puerto en los montes | (de *ar-te)*, época de gusanos | seto.
aratoe (aratoi), rata.
arats, noche (primeras horas): *arats gori, goiz aize*, noche roja, mañana de viento.
aratsalde (aratsaldi), la tarde: *aratsalde-apalian*, al caer de la tarde.
aratsalde-azkari (aratsalde-gosari, aratsaldeko), merienda.
aratsaldeko, merienda | vespertino | vísperas.
aratsaldetu, atardecer.
arats-beran, al caer de la tarde.
aratseko, nocturno.
aratz, barril para legía | tambor, timbal | atabal | quintal.
aratzalde, armazón del harnero | cierta cesta o vasija para hacer la colada | púlpito.
arau, remo: *arauketan aritu*, remar.
arauka, hez de la leche buena | depósito de mineral en las ferrerías | resabio de la leche, arroz, etc. cuando se requeman.
araukain (araungain), bogavante.
araukari (araule, araulari), remador.
arauketari, remero.
araultz (araultze, arautz), huevo.
araultza gaindu, incubar.
araultz-aldi, nidada.
araultz-aran, especie de ciruela.
araultzari, v. *arautzari*.
araultz-azal (-oskol, moskol, mokol, kaskil, kosko), cáscara de huevo.
araultzontzi, huevera.
araultzopil, tortilla, torta, empanada.
araun (arau), remo.
araunatu, remar, bogar.
araunka, boga.
araunkada, bogada.
araunlari, remador, bogador, remero.
arausi (arauzi, arauzin), bostezo: *arausi luzia, loa edo gosia*=bostezo luengo, hambre o sueño | becerro.
arausi-egin, bostezar.
arausika, bostezando.
arauts, serrín.
arautz, huevo.
arautza-loka (tolota), huevo huero.
arautzari, huevero | gallina ponedora.
arautza-suspilo, batido de clara de huevo.
arautzogi, empanada | torta.
arautzopil (arauztalo), tortilla | torta de pan mezclada con huevos.
arauzketari, huevero.
arauztalo, tortilla.
arayari, amuleto de vidrio para los pechos.

arayontzi, pecera.
araza, raza. Es voz erdérica: véanse *abenda, enda.*
arazi (ar-arazi), obligar a tomar | júbilo, alegría.
arazkari, timbalero.
arazki, rasero.
arazko, harnero | diminutivo de *aratz.* [fósforo.]
arazta (suzotz), cerilla,]
araztun, atabalero, timbalero.
arba (arbasta), cabrio.
arbazta, barda, rama con hoja | chamarrasca, ramilla.
arbel, pizarra, esquisto.
arbeldin, apizarrado.
arbelezko, pizarreño.
arbelgin, pizarrero.
arbeltsu, pizarroso.
arbera, pizarra.
arbete, últimas piedras de una pared | dintel.
arbide (de *ar* por *artu),* mango, lado de donde se toman las cosas.
arbidian, en propia jurisdicción | al alcance de la mano. [charla.]
ardail, barullo, gresca |]
ardatz, eje: *gurdi-ardatz,* eje de carro | palo o eje perpendicular que se pone en los montones de helecho, etc. | huso | tornillo que oprime la prensa del lagar. [husada.]
ardatzada (ardazkada),]
ardazgile (ardazle), hilandera.
ardazkatu, hilar.
ardazketa, operación de hilar.
ardazkile (ardazle, irulari, irule), hilandera. [dera.]
ardazle (ardazkile), hilan-]
ardaztada, husada.
ardaztoki, lugar donde se colocan los husos.
ardi (de *ari-di),* cantera, lugar de muchas piedras.
ardui, pedregal.
ardun, persona que recibe | al alcalce de la mano | agusanado.
ardura, solicitud, cuidado, atención, v. *ardura.*
arduradun, provisor.
ardura-eskatu, recomendar.
ardura-eske, recomendación.
arduratasun, providencia.
arduratu (ajolduritu), percatar.
are, arre! | gris, pardo | turbio | terquedad: *zure ariaz irlen bear zera*=tienes que salir siempre con la tuya.
areba, hermana de varón.
arebadin, cuñada (respecto a un hombre).
areba-erdi (areberdi), media hermana.
arebagiareba, cuñada.
areba-orde (areborde), hermanastra.
arebatu, hermanar.
arebatzako, pro-hermana | cuñada.
aregi, cantera.
areizkero (arezkero), desde entonces, posteriormente.

ár-emanak, transacciones, negocios.
ár-emetu, cruzar el ganado.
áren, por favor, por Dios: *áren datoŕela*=por Dios que venga | ruego, súplica, oración, devociones: *áren eta zeregiñetan beñere aspeŕtu gabe*=sin cansarse jamás en las devociones y trabajos.
-áren, aunque, a pesar de: *etoŕi izanaŕen,* a pesar de haber venido; *azkatasunaŕen ekiten du,* lucha por la libertad | por: *ez ikusteaŕen,* por no verlo: *pozaŕen,* por alegría, lleno de contento.
áŕendi, oficio, rezo: *áŕendi txikaŕa,* oficio parvo: *áŕendi nagusia,* oficio divino. [completas.]
áŕendiko azken-otoitzak,]
áŕendidazti, breviario.
áŕendu, suplicar, pedir favor, encomendar, rogar, implorar, intermediar.
áŕenga, suplicando: *áŕenga dabil,* anda pidiendo.
áŕenkura, queja, pena, cuidado.
áŕenkuratu, quejarse.
áŕentz, súplica.
áŕentza, letanía.
áŕentzak, rogativas.
áŕentzale, intercesor.
áŕera (de *áŕ-era),* acogida | brío, decisión, coraje: *áŕera ona ekaŕi du!* con qué brío ha venido!
áŕerauntsi, pedrisco.
áŕerazi, hacer tomar, sufrir | aposesionarse | *(iraŕi),* imprimir.
áŕerezpen, imposición.
áŕesi (áŕetsi), amurallar, murar, atrincherar | trinchera, | tapia, muralla.
áŕesi-ate, extramuros.
áŕesibaŕen, intramuros.
áŕesidun, amurallado.
áŕesiko, mural.
áŕeska (de *-ska,* diminutivo), parduzco. [celo.]
áŕeske, animal hembra en]
áŕespaŕu, intramuros.
áŕeta (ajola), atención, cuidado, vigilancia, advertencia: *áŕetaz entzun,* oír con atención | garbo, remango | celo.
áŕetatu, dedicarse | tomar empeño, interés | advertir lo que se hace.
áŕetaz, advertidamente, deliberadamente.
áŕetondo, acogida.
áŕetu (de *áŕe),* enturbiar | arar las tierras.
áŕetxe, casa de piedra.
áŕet-zaŕet, a roso y belloso, de todas maneras.
áŕezkero, posteriormente, de entonces acá.
áŕezko (áŕki), masculino.
áŕgaimel (áŕgamel), petróleo.
áŕgaŕi (de *áŕ* por *áŕtu),* admisible, aceptable.
áŕgin (de *áŕi-gin),* cantero, albañil, labrante.
áŕgin-lan, albañilería.
áŕgin-maīu, mazo de can-

tero.
arĝin-mutil, aprendiz de cantero.
arĝintza, cantería, albañilería.
arĝoŕi, cochinilla.
arĝose (arẽeske), animal en celo.
arĩ, piedra | cálculo de la vejiga, riñón etc. | a aquel | arre! | yunque.
arĩabarĩ, pedrisco, nube de pedrisco | infortunio, desgracia, desolación.
arĩaldura, susto.
arĩ-antzezki, estatua.
arĩ-arazi, dejar estupefacto.
arĩ-aska, v. *arĩaska.*
arĩ-besain, un tiro de piedra.
arĩbide, calzada | pasadera, hilera de piedras que sirven para atravesar una corriente de agua.
arĩ-bizi, roca | eco.
arĩ-boroil, guijarro.
arĩdoi, v. *arĩdi.*
arĩen, mal de piedra | endurecimiento del pecho o ubre.
arĩerauntsi, pedrisco.
arĩesi, pared de cerramiento, cerca.
arĩeta, peñascal.
arĩ-ezti, pizarra.
arĩgarĩ, admirable, estupendo, maravilloso, pasmoso.
arĩgarĩro, admirablemente.
arĩ-gerezi, durazno.
arĩgilẽ, cantero.
arĩgiltz, clave de arco.
arĩgin, lapidario.
arĩgoŕi, petróleo.
arĩgune, cantera.
arĩ-igoŕtzi, golpe recibido en el pié al chocar con algún obstáculo.
arĩ-ikatz (arĩkatz), carbón de piedra.
arĩjo, grava.
arĩka, a pedradas, apedreamiento, apedreo, pedrea.
arĩkada, pedrada, chinazo.
arĩka-egin, apedrear.
arĩkaldi, pedrea (tiempo de).
arĩkari, apedreador.
arĩkaskarĩ (arĩkoskoŕ, arĩkiskoŕ), guijo, piedrecilla, china.
arĩkatu, apedrear.
arĩkatzalẽ, apedreador.
arĩketa, apedreamiento, apedreo.
arĩkoskoŕ, chinarro, guijo, piedrezuela.
arĩkoxkoŕ, china, piedrecilla.
arĩkun, extrañeza, consternación: *arĩkun-oyu,* grito de consternación.
arĩlẽobi, sepulcro.
arĩlẽobieta, panteón.
arĩmen, extrañeza, asombro: *au arĩmena!* qué extrañeza!
arĩmeta, montón de piedra | columna.
arĩmin, mal de piedra.
arĩmokoŕ, bloque de piedra.
arĩ-moŕu, peña.
arĩ-muga, mojón.
arĩ-mugeŕ, pedernal.
arĩ-nabarĩ (arĩnabarĩ), jaspe.
arĩo, yesca.
arĩobi, v. *arobi.* [cantería.
arĩola, lugar pedregoso |
arĩ-ondarĩ, cascajo.

aŕi-pikaŕ, guija, china.
aŕipil, montón de piedra.
aŕisko, piedrecilla.
aŕite, temporada de piedra, granizada.
aŕitu, admirarse, asombrarse, pasmar, petrificar | excelente: *iztun aŕituba*, orador excelente | absorto, estupefacto.
aŕituki, asombrosamente, maravillosamente.
aŕitō, pedrezuela, china.
aŕitū, quien se asombra de todo, pazguato, bodoque, papanatas.
aŕitsu, pétreo.
aŕitxirta, resíduos de piedra]
aŕitza, pedregal.
aŕitzaŕ, bloque de piedra.
aŕitzeta, montón de piedra.
aŕiur, granizo, piedra.
aŕi-xetzalē, picapedrero.
aŕixtu, silbar con los dedos.
aŕizabal, losa.
aŕizka, a pedradas | menhir.
aŕizko, pétreo.
aŕiztatu, empedrar.
aŕizti, litología.
aŕiztilari, litólogo.
aŕiztu (aŕixtu), empedernir | empedrar | petrificar | silbar con los dedos.
aŕ-jo, agusanarse | agusanado | yesca | grava.
aŕ-joa (aŕ-yua), guijo, grava | agusanado.
aŕ-jotu, agusanarse | picar piedra.
aŕkadi, roca, peñasco | precipicio | pedregal.
aŕkaitsu, rocoso.
aŕkaitz (de *aŕi-aitz*), roca peña.
aŕkatz (de *aŕa-k-atz*, dador de rayas), lápiz.
aŕki, encontrar | masculino.
aŕkibide, índice, inventario, guía.
aŕkidatz, litografía (arte [de la).]
aŕkidatzi, litografiar.
aŕkidazki, litografía, lámina litográfica.
aŕkidazkin, litógrafo.
aŕkidazkola, litografía (taller).
aŕkien, haber, crédito.
aŕkierazi, hacer hallar.
aŕkikunde, hallazgo, invención.
aŕkimen, hallazgo, encuentro]
aŕkin, crédito, haber.
aŕkindun, acreedor.
aŕkitu (aŕkitū), hallar | acertar, atinar, topar.
aŕkoŕ, lo que prende bien, fácil de trasplantar o injertar.
aŕkosko (aŕkoskoŕ, aŕikoskoŕ), guijo, cascajo, piedrezuela.
aŕkuntza, ocasión.
aŕlaba, losa.
aŕlandu, piedra labrada | sillar, sillería.
aŕlangin, lapidario.
aŕlankaitz, mampostería.
aŕlanketa (aŕlan), labra.
aŕlantza, oficio de cantero.
aŕlantzalē, cantero, labrador de piedra.
aŕlantze, labra.
aŕlatz, piedra de afilar, afiladera]
aŕlau, lápida, losa.

aŕlautu, enlosar | losado.
aŕlauztu, enlosar | losado.
aŕlax, umbral.
aŕlope, gusano grande.
aŕmail (aŕmalla), peldaño de piedra | peña.
aŕmen, receptividad.
aŕmendun, receptivo.
aŕ-meta, montón de grava.
aŕ-mildi (de *aŕi-bil-di),* lugar de muchas piedras.
aŕ-min, mal de piedra.
aŕmindu, apurar.
aŕmoka, picacho.
aŕ-nabaŕ, jaspe.
aŕnaga, guijarral.
aŕo, fofo, vano, soberbio, altanero, altivo, ufano, presumido, mullido, fanfarrón, hinchado, esponjoso | fantástico.
aŕoaldi, sacudida: *aŕoaldi bat eman,* dar un meneo a las tierras, dar una paliza | momentos de buen humor.
aŕobi (de *obi,* fosa), cantera, | cueva | escorpión.
aŕobio, salamandra, escorpión.
aŕoi, v. *aŕobi.*
aŕoil, garganta entre montes | atarjea | foso, fosa, cavidad | raya (v. gr.: de peinado) | regadera.
aŕoin (azpi), piedra fundamental, base, cimiento | columna.
aŕoka, fanfarronamente | hez de la leche.
aŕokai, esponjoso.
aŕokatu, envanecerse, fanfarronear.
aŕokeri, vanidad, altanería, altivez, orgullo, soberbia.
aŕokeriz, soberbiamente.
aŕoki, fanfarrón | altivamente | alegremente | ufanamente.
aŕol, losa de piedra: *lege-aŕolak,* las tablas de la ley.
aŕolatu, campar.
aŕoltze, huevo.
aŕon, carcomido.
aŕondu, carcomerse.
aŕonki, comunmente.
aŕonkide, camarada.
aŕont, común, ordinario | afable, campechano.
aŕontatu, dejar raso | recojer cosas en un montón.
aŕontian, por completo | en común. [poco raro.]
aŕontu, llegar a ser común,]
aŕopide, motivo de orgullo.
aŕoputz, fanfarrón, pedante, soberbio.
aŕopuzkeri, pedantería.
aŕorio (de *orio),* petróleo.
aŕosa, caspa | rosa, (v. *arkakarats.*
aŕosko (aroxko), orgulloso, fastuoso, presumido.
aŕosoin (ao zabal), bostezo.
aŕotasun, hinchazón, esponjosidad, estado de dilatación de los cuerpos | arrogancia.
aŕotu, ahuecarse, envanecerse, engreirse, enorgullecerse, mullir, presumir, ufanarse, esponjar | sacu-

dir | dilatarse, hincharse.
arotsu, ampuloso, vano.
arotz, huésped | forastero, advenedizo | extranjero, extraño. [traño.]
arotzale, aficionado al ex-]
arotzari, hospedero.
arotzeri (atzeri), destierro.
arotz-maitasun, hospitalidad.
aroxko, curro, presumido.
arozgo, peregrinación | cualidad de extranjero. [dista]
aroztari, mesonero, fon-]
aroztasun, extranjería | falta de destreza en un trabajo. [tel, fonda.]
aroztegi, hospedería, ho-]
aroztoki (atzeri), destierro.
aroztetxe (de *arotz-etxe),* hospedería, mesón, fonda, hotel, posada.
aroztu, desterrar | extranjerizarse | enfriarse las amistades.
arpatu, hallar | alcanzar.
arpausu, v. *aribide.*
arpe, gruta | caverna.
arpegi (arpegi), fisonomía, rostro, semblante, cara: *arpegiz-arpegi,* cara a cara.
arpegi-era, gesto.
arpegi-mozoro, mascarilla.
arpegi-goritu, sonrojarse.
arpel (de *ari-bel),* cilindro compresor.
arpen, toma, recepción | acogida, admisión.
arpidaldu, suscribir.
arpide (de *artu-bide),* suscripción | talón, cupón.
arpidedun, suscriptor.
arpiko, cincel de cantero.
arpikotu, cincelar.
arpil, columna de piedras.
artalan, trabajo vecinal.
artaño (artaraño), hasta.., hasta tanto!
artasun (arkitasun), masculinidad. [lilla.]
artatz (artekatz), virgu-]
arte, entre | coyuntura, oportunidad | resquicio, hendidura, intermedio, intervalo: *aldarte,* rato de humor | paciencia | espacio: *bego artia,* haya espacio | cepo, lazo: *txolarte,* para pájaros: *otsoarte,* para lobos | hasta: *ikusiarte,* hasta más ver | sosiego, tregua, reposo |medios, recursos | diferencia, ventaja.
artean (artian), en, entre: *gizon artean,* entre hombres, hasta...: *noizartean?* hasta cuando? [quilo.]
artedun, sosegado, tran-]
artega, inquieto, intranquilo, impaciente | conturbación.
artegabeko, continuo, no interrumpido, sin solución de continuidad.
artegatasun, inquietud.
artegatu, inquietar, conturbar.
artegatsu, desconcertado.
arteka, resquicio, hendidura estrecha | hacer, llevar, etc. algo entre dos, por turno, a ratos | pasi-

llo, espacio entre dos casas, paredes, etc. | *(aŕtega)*, inquieto, intranquilo | paciencia. [nero.]
aŕtekari, mediador, mediador.]
aŕtekatz, v. *aŕtatz*.
aŕteki, medio (en aritmética). [cesor.]
aŕteko, intermedio, interaŕtekotsu, sobreexcitado, muy inquieto.
aŕte-maŕteka (aŕteka-maŕteka), a ratos perdidos.
aŕtemein (aŕtemin), hace pocos días.
aŕteo (aŕtio), hasta: *etoŕiaŕtio*, hasta haber venido.
aŕteraño, hasta.
aŕterari, intercesor.
aŕteratu, intervenir, mediar, interponer.
aŕtesi (aŕtazi), tijeras | *(eŕeten)*, raya del cabello.
aŕtesitu, hendidura.
aŕtetasun, valimiento.
aŕtetu, entremeter, se | entretejer.
aŕtetsi, conseguir, lograr, alcanzar | razonado.
aŕtetsu, diestro | sosegado, tranquilo.
aŕtez, recto, directo, derecho, justo: *aŕtez doa*, va derecho | directamente | razonablemente.
aŕtezari (aŕtezkari), director: *ingi onen aŕtezkariya*=el director de este periódico: *Aŕtezkari Aba* = el Padre Director | guía | rector.
aŕtezean, junto a...
aŕtezi, artificio | atinadamente | tacto.
aŕteziz, diestramente. [*zari*.]
aŕtezkari, director v. *aŕte-*]
aŕtezkari-ola, rectorado, aposento del rector.
aŕtezkari-orde, vicerrector.
aŕtezkaritza, rectorado.
aŕtezkaŕ, hito, blanco: *aŕtezkaŕian ari*, tirar al blanco | juego de bolos.
aŕtezketa (aŕtezkunde, beŕikuntza), reforma.
aŕtezkunde, reforma.
aŕtezle, reformar.
aŕtezpide, directorio.
aŕteztasun, rectitud.
aŕteztu, enderezar, dirigir, regir | reformar.
aŕtez-zuzendu, encauzar.
aŕtiki (jauŕtiki), lanzar, arrojar.
aŕtio, v. *aŕteo*. [epitafio.]
aŕtitz, inscripción: *iĪartitz*,]
aŕtoski, cuidadosamente.
aŕtsu, agusanado | lugar pedregoso.
aŕtu, tomar, recibir, posesionarse, percibir, tratar bien o mal: *ondo aŕtu*, favorecer: *gaizki aŕtu*, perjudicar; *neguakez nau ongi aŕtzen*, el invierno no me favorece; *otzak gaizki aŕtzen nau*, el frío me perjudica | admitir | comprender, entender | tomado, recibido.
aŕtu-ageŕkai, recibo.
aŕtu-eman, relación, trato | transacción mercantil, negocio.

ártu-emanak garbitu edo atzaldu, dar cuentas.
ártuen (árturen, árkien), haber, crédito.
ártutzian, hacer algo a ratos, perdidos.
ártxokoŕ, cascajo, grava.
ártxori, estornino.
ártz, oso.
ártza, peñascal, peñascoso.
ártzabal, losa.
ártzabaldu, enlosar.
ártzaira, recibimiento.
ártzalē, el que recibe | recipiente, receptor | tomador.
ártzapen, captura.
ártze, toma, acción de tomar, recepción, recibimiento, aceptación, admisión | haber, crédito | inteligencia, comprensión. [creedor.]
ártzedun (ártzekodun), a-]
ártzeko, crédito, haber.
ártzekodun (ártzedun), acreedor.
ártzelari, zarandero.
ártzeme, osa.
ártzi, fermentar.
ártzidura, fermentación.
ártzulo, gruta, covacha, cueva. [sar.]
ártzukatu (de *uko),* rehu-]
ártzuri, alabastro.
áru, barranco, barranca.
árueta, barrancal.
árunt (áront), común.
árutsu, barrancoso.
árustai, arco de piedra.
árzkume, osezno.
asa, aliento. v. *ats.*
asa-asa, ligero de ropa, vestido como en casa | cómodamente.
asaba-eren, tatarabuelo.
asaba-iruditasun, atavismo.
asabak, antepasados, abuelos | antecesores | bisabuelo, bisabuela.
asabatz, árbol genealógico.
asabatzárt u (abatzárt u), heredar.
asabeŕi, patria. v. *abeŕi.*
asago (asau, aso), lejos | lejano.
asagotu, alejar, rechazar.
asai (asaye), tisis | tísico.
asakatu, acabar, terminar, finalizar.
asalda, alborotó, alarma, sublevación.
asaldagárri, alarmante.
asaldagárriki, de un modo alarmante. [alarma.]
asaldarazi, hacer poner en]
asaldari, perturbador, díscolo | amotinador, rebelde.
asaldatu, alborotar, incomodarse, concitar, insurreccionarse, amotinarse, sublevarse, rebelarse | alarmar | alborotado, incomodado.
asaldatzalē, alborotador.
asaldu, alarma, turbación, rebeldía, rebelión | turbarse | conturbar.
asaldutan, en turbación.
asao, v *asago.*
asapala, galope: *asapalan,* al galope.
asar-asarka, cierto juego.

asaro, cómodamente, holgadamente, en abundancia. [de la castaña.]
asaŕakitu, abrirse el erizo]
asaŕatu (aseŕetu, aseŕtu), enfadarse, incomodarse, airarse, encolerizarse, molestarse | enfadado | encolerizado | fuerte, intenso, vigoroso, bravo.
asaŕazi (aseŕazi, aseŕazo), enojar a otro | hacer enfadar.
asaŕe (aseŕe), ira, cólera, enfado, enojo, atufo | bravo, fuerte.
asaŕealdi, acceso de cólera.
asaŕearazi (asaŕearazo), irritar, provocar la cólera.
asaŕearazle, el que provoca la cólera.
asaŕea utzi, desenfadarse.
asaŕe bizi, furor.
asaŕedun, encolerizado, enfadado. [cólera.]
asaŕegaŕi, que excita la]
asaŕego, rabia, ira, enfado:
asaŕe-izan, tener cólera, estar enfadado.
asaŕekeri, enfado, ira.
asaŕekoi, furibundo, colérico.
asaŕekoŕ, iracundo, irascible, enojadizo, colérico, furibundo.
asaŕekoŕtasun, iracundia.
asaŕera enojo, ira.
asaŕerazi (asaŕerazo), sacarle a uno de sus casillas, enojarle | amostazar.
asaŕero, enojosamente, con furia.
asaŕeti, iracundo, propenso a la ira.
asaŕetu, enfadarse, atufarse | enfurecerse | enconarse una herida | colérico, enfadado.
asaŕetsu, enojoso, molesto.
asaŕetze, montar en cólera, enfadarse.
asaŕtu (aosartu), atreverse | atrevido, arriesgado, valiente | recrearse, alegre.
asau (aso, zaŕtzaro), senectud | v. *asago.*
asautasun, lejanía.
asaye, tisis. [pansión.]
asazkaldi, desahogo, ex-]
asazpil, platillo.
asbage, v. *askabe.*
asbahitu, extenuarse, desalentarse.
asbera (aspera), suspiro.
asberaka, suspirando.
asberapen, suspiro.
asberatu, suspirar. [ahogo.]
asbero, calor sofocante,]
asbeŕi (aspeŕi), novicio, novato, cosa recién comenzada.
asbeŕkide, connovicio.
asbide, respiración | laringe.
ase, harto, ahito | sosiego, hartura | hartarse: *ase naiz,* estoy harto.
asea, el hartazgo | la mujer hacendosa.
asealdi, hartazgo.
asebete, tripada, hartazgo, panzada | satisfacer | saciado, harto | saciar | saturar | contentar | atibo-

rrar, atracar, hartarse.
asebetean, lleno hasta la saciedad. [ciable.]
ase-ezin (asezkoŕ), insa-]
asegaitz, hidrópico | implacable.
asegale, apetito.
asegaŕi, productivo.
aseki, plenamente, holgadamente.
asekoŕ, satisfactorio.
asele, leyenda.
aseleko (askitzeko), legendario.
asepel, calentito, tibio.
aseŕaldi, arrechucho, enfado. [se, molestarse.]
aseŕatu (asaŕetu), enfadar-]
aseŕazi, enojar, hacer enfadar, a otro.
aseŕkeri, enfado, ira.
aseŕe, enfado, cólera, ira | enfadado, encolerizado, molestado.
aseŕe-bizi, furia, furor.
aseŕekoŕ (asaŕekoŕ), quien se enfada fácilmente.
aseŕerazi, atufar, fastidiar.
aseŕetu, atufarse, enfadarse | impacientarse | recrudecer | colérico.
aseŕtzale, pendenciero.
asetasun, hartura, saciedad, satisfacción.
asete, época de abundancia, hartura, hartazgo.
aseta, ahitarse.
asezkoŕ, insaciable.
asgabe (atsekabe, asbage, aske), aflicción, dolor.
asgiro, estado de un camino: *asgiro ona dago,* el camino está bueno para andar. [aliento.]
asgorape, aspiración del]
asgorapen, suspiro de deseo, aspiración | jaculatoria.
asi, comenzar, entablar, iniciar, principiar | comienzo | inaugurar | incoar.
asi-aldi, principio.
asiberi (asibaŕi), novicio, novato, catecúmeno, novel, incipiente.
asiera, comienzo, exordio, génesis.
asierako, inicial.
asiki (atsiki), morder.
asikilari, mordedor | murmurador.
asikontxo (asikuren), glándulas, paperas.
asipen, el acto de comenzar, el iniciar, empezar.
asitaŕ, asiático.
asitzeko, elemental.
aska, artesa, amasadera | pesebre | cubeta | zanja, foso, surco | rastro | *(aske),* afónico | abrevadero.
askabiatu (azkatu), soltar.
askagune, depresión de terreno, hundimiento producido en alguna cosa.
askai, constitución de una persona, aspecto de un animal: *askai edeŕekua da,* es de hermosa constitución. [cracia.]
askal (eŕkalmen), demo-]
askaldaŕ, democrático.
askaldi, comienzo, exordio, introito | génesis, prin-

cipio. [morzar.]
askaldu, merendar | al-]
askaltiaŕ, convidado a merendar.
askaltzale, demócrata.
askaltzaletu, democratizar.
askanaŕo, tejón, tasugo.
askanda, encina jóven.
askari, merienda, almuerzo.
askari-otz (askari-xume), desayuno ligero, frío.
askaŕ (de *asko-aŕ),* plural: *bakar ta askar*=singular y plural | quejigo, arce | múltiple.
askaŕez, en plural.
askaŕi (nazkagaŕi), abominable.
askaŕtasun, pluralidad.
askaŕtu, pluralizar.
askera, comienzo.
askeri, obscenidad.
aski, bastante, harto, suficiente: *aski da,* es bastante | grama.
Askidazti, Génesis. [cer.]
aski-etsi (asketsi), satisfa-]
aski-izan (askitu), bastar.
askikuntza, suficiencia, satisfacción.
askiñeko, especie de polaina rústica.
askitan, bastantes veces, con bastante frecuencia.
askitu (askiīu), bastar, satisfacer.
askitz (de *asaba-itz), (abitz),* tradición.
askitzale (aintzindaŕ, aintzintzale, aintziñataŕ), tradicionalista.
askitzaletasun, tradicionalismo. [mente.]
askitz - bidez, tradicional-]
askitzeko, legendario.
askiz, suficientemente.
asko, mucho: *asko ba-duk, asko biaŕko duk,* si mucho tienes, mucho habrás menester | abundancia | | bastante, harto: *asko da gaurdañokoa,* es bastante lo de hasta hoy | suficiente | muy: *asko goiz biuŕtu zan,* volvió muy temprano | extraño, chocante: *asko da* es chocante! v. *andi.*
askoititu, inhalar. [bastar.]
asko-izan, tener mucho |]
asko-jakintza, erudición.
askoka, en grupos | multitud, grupo, conjunto | al por mayor.
askoka - saldu, vender al por mayor.
askora, suspiro.
askorazi, carda para peinar el lino.
askoren, común, vulgar.
askoŕ, entusiasta. [se.]
askoŕtu, resfriarse | fatigar-]
askotako, hábil, mañoso, poderoso | útil, práctico.
askotan, frecuentemente, reiteradamente.
askotan izan (askotan egin), menudear.
askotasun, pluralidad.
askoz (askotzaz), con mucho, por mucho: *askoz irabazi zion,* le ganó por mucho| aventajadamente.
askoz-eragin, aventajar.

askotu, multiplicar, propagar | fertilizar | menudear.
asku, energía, v. *azku.*
askun (de *asi-un),* principio, aborígenes | exordio.
askunde, inauguración.
askune, crestón mineral.
asle (de *asi-le),* principiante, incipiente.
asmabide (de *asma),* discurso, discernimiento.
asmagin (sorgin), adivino.
asmaginkeri, adivinación.
asmagintza, profesión de adivino | adivinación.
asmakari, problema, enigma, invento | agorero.
asmaketa, invención.
asmaketan, a acertijos.
asmakizun, problema | acertijo, adivinanza.
asmamen, facultad de inventar, inventiva, ingenio, genio.
asmantaŕ, especie de polaina que se usa con las abarcas.
asmari (asmatzaīle), inventor, ingenioso.
asmaŕ (ausnaŕ, asnauŕ), rumia.
asmaŕu, v. *asnabaŕ.*
asmatu (de *asmo-tu),* inventar, forjar, acertar, proyectar, atinar, adivinar | husmear, percibir olores, olfatear, barruntar.
asmatzaīle, adivino.
asmo, invención | propósito, pensamiento | idea | plan | proyecto: *zer asmo dezu?* qué propósito tienes? | pretensión: *asmo gutxidun gizona,* hombre sin pretensiones | talento, ingenio, instinto | resolución | designio | intento.
asmo-ingi, planos.
asmo-izan (asmo-euki), designar, tener el propósito.
asmokeri, intentona.
asmo-lagatu, sobreseer.
asmozale, proyectista.
asmuka, a tientas.
asmutsu, sagaz, ingenioso.
asnabaŕ, v. *asmaŕ.* [to.]
asnaŕ (ausnaŕ, usna), olfa-]
asnas, respiración.
asnasaŕtu (arnastu, atsaŕtu), respirar. [agua.]
asnasean, nadar bajo el]
asnaska, jadeo, jadeando.
asnauŕ, rumia.
asnauŕ-egin, rumiar. [ga.]
asneke, asma, disnea, fati-]
asnekedun, asmático.
aso, senectud, vejez.
asoin, ortiga | oruga | cimiento | fundamento.
asots, ruido que produce la piedra al caer de las nubes | bulla | rumor.
asotza (atsotza), vejez de la mujer.
aspaldi, tiempo atras hasta lo presente: *aspaldi ontan,* en esta temporada | antaño, antiguamente.
aspaldian (aspaldiyan, aspaldiyon), hace ya tiempo.
aspaldiko, antiguo, inveterado | antigualla.
aspalditasun, antigüedad.

aspen, comienzo. [piro.]
aspera (de *ats-bera),* sus-]
asperapen, quejido, suspiro ¦ jadeo | empalago.
aspeŕ, hastío, aburrimiento | venganza | hastiarse, aburrirse | empalagar | suspiro | satisfacción, contento.
aspeŕaldi, aburrimiento, empacho | hora de la venganza. [expirar.]
aspeŕatu, exhalar, suspirar,]
aspeŕbera, vengativo.
aspeŕen, jadeo. [piante.]
aspeŕi (asibeŕi), princi-]
aspeŕkalu, vindicación.
aspeŕkeri, acto de venganza.
aspeŕkoi, vengativo.
aspeŕkunde, venganza: *aspeŕkunde-eguna,* día de venganza | vindicta.
aspeŕti, vengativo | propenso a aburrirse.
aspeŕtu, aburrirse, cansarse | vengarse | vindicar: *aspeŕtuko natzaye*=me vengaré de ellos | satisfacerse: *oraindik ez altzera aspeŕtu?* no te has satisfecho aún? [dicación.]
aspeŕtza (aspeŕkalu), vin-]
aspeŕtzaka (-ka=sin), sin cansarse, sin aburrirse | infatigable, incansable.
aspeŕtze, aburrimiento, empalago. [ro.]
aspide (asbide), respirade-]
aspil (azpil), gamella | artesa | lebrillo, plato | barreño, palangana.
aspilu, ojos del pan, queso, etc.
aspo, fuelle.
aspogile, follero.
aspotzaŕ, barquinera.
aspuru, comienzo.
asta (astal), v. *azta, aztal,* | significa fruta, planta silvestre: *asta-madari,* pera silvestre.
asta-aŕosa (arkakarats), rosal silvestre.
astaeme, asna, borrica.
astagaitz, menstruación.
astaina, burra | mujer tonta.
astakaiku (astakirten), majadero, bobo.
asta-kañabera, cardo corredor.
astakarlo, cardencha.
astakeri, necedad, majadería, asnada, borricada, burrada.
astaki, asnal: *astakiya!*= pedazo de burro. [zote.]
astakirten, bolonio, tonto,]
astako, borrico.
astakume, pollino.
astalabala, ventrera, correa que se sujeta por sus dos extremos a las dos varas de un carruaje.
astalaŕ, cardencha.
astalaŕanga, volteretas que da el burro cuando se echa al suelo.
astale (de *asto-ale),* pienso, alimento de un burro.
astalikardo, cardo mariano.
astalka, dando volteretas | andar inquieto a causa de algún sufrimiento | de-

vanadera.
astalkai (astakari), aspa.
astalkaitu, aspar.
astalkatu, poner el hilo en madejas.
astalko, madeja de hilo.
astalteko, madeja.
astama, burra.
astamadari, pera silvestre, peruétano.
astamats, chirle. [silvestre.]
astamenda, hierbabuena]
astamu, acción de tantear.
astamuko (astamuka), tanteando.
astanapaŕeri, viruela loca.
astandu, desechar, rechazar | alejarse. [mienzo.]
astapen (hastapen), co-]
astapeŕexil, cicuta.
astapiko, albácora, breva.
astaputz, majadero, tonto | tizón, enfermedad del maíz | cuesco de lobo (especie de hongo).
astaran, ciruela silvestre.
astare, humedad.
astari, madeja | (de *aste)* ración, tarea, trabajo, molienda para toda una semana.
astasaski, artolas, jamuga.
astategi, cuadra de burros.
astatu, acertar.
asta-uŕaza, cerraja (planta).
astaza (de *asto-aza),* lampsana. [da burros.]
astazai, asnero, el que cui-]
aste, semana, hebdómada | día de labor | (de *asi-te),* comienzo.
asteaŕ, semana sin fiesta.
asteaŕte, martes.
asteaŕtita (asteaŕtieta), martes de carnaval.
asteazken, miércoles.
Aste Deuna, Semana Santa.
aste-eme, semana con fiesta intermedia.
astegun, día de labor.
asteguren, Semana Santa.
asteka, por semanas.
astekari (astari), lo que se necesita en una semana | semanero, hebdomadario.
astekaritu, hacer de semanero o hebdomadario.
asteko, elemental | semanal.
astelen, lunes.
astelenita (astelenieta), lunes de carnaval.
astelen-jaute (astelen-iñauteri, astelenita), lunes de carnaval.
astelun (astelegun, astegun), día laborable.
asteluze, semana sin fiesta.
astenagusi, Semana Santa.
astepen (astapen), comienzo. [medad del ganado]
asteri, sarna | cierta enfer-]
asterle, avispa. [vispas.]
asterle-abi, colmena de a-]
astero (asteoro) (de *oro*= todos), cada semana, semanalmente. [madario.]
asteroko, semanal, hebdo-]
asteŕi, pueblo de naturaleza.
aste-sari, paga semanal.
astetxiki, los días que median entre el miércoles de Ceniza y el domingo siguiente.

asti, rato libre, ocio, tiempo desocupado | calmoso, ocioso.
astialdi (astiaŕte), tiempo [ibre.]
astidun, calmoso, flemático, cachazudo | desocupado.
astigabe, impaciente.
astigaŕ, arce | tilo.
astikai, azote, disciplina, látigo. [ma.]
astiki, con pausa, con fle-]
astikoi, cachazudo, flemático. [llido.]
astin, fojo, esponjoso | mu-]
astinaldi (astiñaldi), tunda, zurra, somanta | sacudida, sacudimiento | disciplina.
astindari, mullidor, zurrador, sacudidor | disciplinantes, flagelantes.
astindu (astindu), azotar | flagelar | zurrar | mullir | tundir. [dulador.]
astingaŕi, envanecedor, a-]
astinkai, azote, látigo.
astinketa, acto de sacudir, sacudimiento | zurra.
astintza, el mullir, sacudir, azotar, zurrar.
astintzaīe, mullidor, sacudidor, azotador.
astiñaldi, azotina, paliza.
astiro, con calma, despacio, lentamente | con solemnidad | con tiempo.
astiroki, a gusto, ampliamente.
astitu, desocuparse | azotar.
astitsu, lento, flemático, cachazudo.
astiune, rato desocupado, lapso de tiempo libre.
asto, burro, borrico, jumento | caballete | majadero, tonto | fiador.
astoketan, majando el lino.
astokil, miembro viril del asno.
astokiīo, Pero Grullo.
asto-laŕan, corcovos y volteretas que dan los burros. [burros.]
asto-lasteŕak, carrera de]
astoko, borriquillo.
astondo (de *aitz-ondo),* fondo de la peña.
astoratu, azorar.
astorki, pipirigallo.
astotalde, rebaño de burros.
astotu, emborricarse, entontecerse, aturdirse | majar el lino.
*astotzaŕ (*de-*tzaŕ* aumentativo), burrazo | estúpido, majadero de marca mayor.
astozai, pastor de asnos.
astru (asturu), suerte, fortuna, hado, dicha: *astru gaizto,* fatalidad: *astru ona,* bienhadado | supersticioso | hada.
astrugaitz (astrogaitz), malhadado | dificultad, obstáculo.
astrun, torpe, desmañado.
astu (de *ats-tu),* holgar, descansar, gozar | desnudarse.
astun (aztadun), pesado: *zama astuna,* carga pesada | torpe, desmañado | en cinta, preñada | hú-

medo | moho.
astundu, hacerse pesado | embarazarse.
astune (de *asti-une)*, oportunidad | tiempo.
astuntasun, pesadez, embarazo. [tuna.]
asturu (astru), suerte, for-]
asturuz, por ventura.
asu (sasi), zarza.
asuin (asun, azun), ortiga.
asun (asuin, asoin, azun), ortiga.
asundegi, lugar de ortigas.
asuri (axuri), cordero recien nacido.
-at (-a), a, al: *etxerat*, a casa, *mendirat*, al monte.
at (ate), campo, fuera: *Bilbaotik at biraldu dira asko*, se han enviado muchos fuera de Bilbao.
ata (ate), ganso, ánade.
atabaka, urna | cepillo.
atabeltx, negreta.
ataburu (de *ate)*, dintel.
atadika, compuerta.
ataga (atalaga), tranca de puerta.
atagatu, trancar.
atagoiti, puerta superior y posterior de una casa o caserío. [cel.]
ataitzin (ate-ailzin), can-]
ataka (ateka), puerta rústica del redil, de los campos, de una colmena, del carro, etc. | boquete, portillo, portezuela, entrada | corona: *arantzezko ataka*, corona de espinas.
atakida, compuerta, puerta de canales, etc. [nadón.]
atakume (de *ata-ume)*, a-]
atal, fragmento, partícula | parte | acto de una obra teatral | cacho: *bauko nori irudi, atalak lapikoari*, quien a los suyos parece honra merece | afijo | gajo de naranja, ajo, etc. | puerta | plano, llano: *aspil atala*, plato no sopero | tranca.
atalaga, tranca de puerta.
atalaŕi, dintel de puerta.
atalaŕte, entreacto.
atalas, umbral.
atalburu, dintel de puerta.
ataldu, apartar | dividir, partir, seccionar.
atalera, división, modo de división.
atalgai, dividuo, divisible.
atalgaitasun, divisibilidad.
atalkera, v. *atalera*.
atalki (atalgi), especie de pala de madera para sostener el *talo*, | cociente.
atalkin, divisor, integral, integrante.
atalkizun, dividendo | dividuo, divisible, partible.
atalkoŕ, divisorio.
atalo, especie de castaña tardía, grande y dulce.
atalogi, estercolero contiguo a la casa.
atalondatu, acechar, espiar.
atalondo, portal, vestíbulo, atrio. [espiando.]
atalondoka, acechando,]
atalpen, división.
ataltxu, partícula pequeña.

atalzai, (v. *atezai).*
atalzain (atezai), portero.
atalzaingo, cargo de portero, portería.
atalzakuŕ, perro casero.
atan (artan), en aquello.
atangala (igel), rana.
atara, excepto | *(atera),* sacar, extraer.
aterakizun, conclusión.
atarako (artarako), capaz, apto.
ataraldi (ateraldi), despropósito, ocurrencia, salida.
ataratze, extracción.
atarbe (atarpe), portal, vestíbulo | albergue, atrio.
atari (atadi), portal, atrio, pórtico | antepuerta.
atariloi, estercolero contiguo a la casa.
atari-txakuŕ (atal-zakuŕ), perro casero. [-pulgas.]
ataŕaga, olivardo, mata-]
ataŕamendu (ataŕamentu), provecho que se saca de una cosa | resultado, fin: *ez dakigu zer ateŕamendu aterako duen,* no sabemos qué resultado obtendrá | bulla, ruido, barullo.
ataŕapuzka, andar a gatas los niños | (hacer algo) a la ligera.
ataŕatu, atacar | atacado.
ataŕi, paliza, tunda, zurra | trasero.
ataŕian ibiltzi, murmurar.
ataŕte, portal, atrio, entrada | portería.
atasa (atesu), estiramiento: *atasan euki,* estirar (una cuerda)..
ataska, compuerta.
atastatu, vengarse, vindicar.
atats, cerro de lino.
ataure (de *ate-aure),* cancel, antepara, pórtico, zaguán, antepuerta.
ataza, celo, interés, cuidado, empeño | tarea, ocupación.
ate, puerta, portería | fuera, *atean uso, etxean otso, alako bizikera gaizto:* fuera de casa, paloma; dentro, oso; tal manera de vivir (es) mala; (deséchese el erdériko *kanpo),* | *(ata),* ganso, ánade, pato | *(athe),* montón.
ateaitzin, v. *ataure.*
ate-alderdi, batiente, hoja de puerta.
ateasa, umbral. [puerta.]
ateaure, portada, ante-]
ateburu (ataburu), dintel.
ate-eŕo, pernio. [puerta.]
ategai, marco, jamba de la]
atejokada, aldabazo, aldabonazo.
atejoki, aldaba.
ateka (ataka), brecha | paso estrecho, boquete.
ateko (atako), de fuera, exterior, externo, extrínseco.
atela, riña, reprensión, filípica, reprimenda.
atelaga, v. *ataga.*
ateleyo, ventanillo de una puerta.
ateleka, riña, reprensión | remordimiento.

atelekatu, reñir, increpar.
ateloi (ạtalogi), estercolero junto a la casa.
atelondatu, espiar. [cuenta.]
ateman, advertir, caer en]
ate-ogi, pan de limosna.
ateondo, zaguán.
ateopo, gozne, v. *ateoŕpo.*
ateoŕpo, gozne, pernio, bisagra.
atera (ateŕi), sacar, extraer, inferir, deducir | desembocar | salir a fuera | exceptuar: *ori atera,* excepto eso.
atera-beŕi, recién salido.
aterabide, salida.
atera joan, salir | emigrar.
aterakeri, despropósito, ocurrencia, salida necia.
aterako, emergente.
ateraldi, excursión | extracción, egreso | salida, ocurrencia, despropósito.
ateramentu, ocurrencia.
aterapen, resultado, consecuencia. [pada.]
aterarte, escampo, escam-]
ateratu, salir a la puerta.
ateratze, resultado, consecuencia | extracción.
aterazi, deducir, inferir, hacer sacar.
aterazo, deducir.
aterbe (aterpe, ateŕbe), albergue, sotechado.
aterbexka, abriguillo.
aterdi, batiente, hoja de puerta | compuerta.
atergune, escampada.
ateri, sacar, extraer, salir | sereno (tiempo), tiempo seco, escampado | inferir, deducir.
aterkeri, jangada. [cepto.]
aterontzian, fuera de, ex-]
aterpe (ateŕpe), albergue, morada, (v. *aterbe),* abrigadero, sotechado.
aterpetu, acogerse.
aterune, escampo. [pada.]
ateŕaldi (ateraldi), escam-]
ateŕi, escampada | escampar.
ateŕki, paraguas.
ateŕkigile, paragüero.
ateŕkisaltzale, paragüero.
ateŕkitegi, paragüería.
ateŕpe, porche, pórtico.
ateŕtu (atartu), escampar.
ate-sare, puerta de alambre.
atetaldu, albergar.
atetiko, procedente del exterior, extranjero.
ateuztaŕi, marco de puerta.
ateza (atesa, atezu), estirar, estiramiento: *atezuan euki,* estirar (una cuerda).
atezai, portero.
atez-atez eskatu, mendigar.
atezu, tirantez, tensión.
ati, salto.
atiza, ocasión, oportunidad.
atizatu, comulgar.
atoe, remolque.
atondo (ataure), zaguán, atrio, entrada, portería, pórtico.
atondu, confeccionar | disponer, arreglar.
atorde, mampara.
atoŕ, camisa: *gizon-atoŕa,* camisa de hombre | camisa de mujer | endopleura | enagua.

atoŕaintziña, pechera de camisa. [camisa.]
atoŕ-buztan, colgajo de]
atoŕe-lepo, cuello de camisa. [misero.]
atoŕgile (atoŕsaltzale), ca-]
atoŕ-saltoki, camisería.
atoŕtegi, camisería.
atotsi, acoger, llamar.
atralaka, pendencia, querella.
atralakari, pendenciero.
atrux, estornudo. [la casa.]
atu, mobiliario muebles de]
atun, atún | hábito | experiencia | manera de obrar.
atunez, por experiencia.
atustatu, espiar, acechar.
ata, etc. véanse *aita* y deriv.
atal, solomillo.
ats, hedor, vaho | aliento, respiración, hálito | placer (de aquí *atsegin)* | *(aŕats,* noche | odio, rencor, rabia | comezón.
atsain, alegre, bonachón.
atsaka, jadeando. [ción.]
atsakabe (atsekabe), aflic-]
atsakatu, jadear. [mente.]
atsal, anhelo, deseo vehe-]
atsalde (aŕatsalde), la tarde. [de descanso.]
atsaldi, respiración | rato]
atsalkoŕ, anhelante.
atsandi, disnea.
atsanditu, dificultarse la respiración, jadear.
atsanka (atsanga), jadeo.
atsankatu, desfallecer, jadeo.
atsantu, desalentarse de fatiga.
atsapal (atsapaldurik), afónico. [mente.]
atsapatsaka, precipitada-]
atsapatsaka-egin, deslizar.
atsaputz, cuesco de lobo. (seta).
atsaŕe (hatsaŕe), comienzo.
atsaŕte, rato de sosiego, descanso.
atsaŕtu, respirar, alentar, resollar, descansar, desahogarse, holgar.
atsaztu, cuchichear.
atsedan (atseden, atsedon), descansar | descanso, reposo.
atsede, respiración.
atseden (atsedan), respirar | descanso | holgar | descansar | reposar | respiro | apagar.
atseden-aldi, pausa, descanso | entreacto, intermedio | respiro.
atseden-egin, descansar.
atseen, v. *atseden.*
atsegabe (atsege), aflicción | afligido.
atsegale, rascazón, comezón.
atsege, intranquilo, inquieto aflicción | pesar, disgusto, molestia.
atsegetu, apesararse.
atsegin, placer, agrado, consuelo, contento, descanso, gusto: *atsegin da,* da gusto | amable, agradable: *Neskutz atsegiña,* Virgen amable | satisfacción | aspirar | descansar | holgar | respirar | reposar | reposo | simpático, afectuoso.

atsegindu, agradar | amenizar | consolar, contentar, satisfacer.
atsegin-egin, satisfacer.
atsegingaŕi, agradable, simpático.
atsegin izan, agradar, gustar, complacerse, placer: *atsegin det,* me gusta. (Destiérrese el erdérico *gustatu).* [sonjero.]
atseginkoŕ, agradable, li-]
atsegin-maitatua, dilecto.
atsegin-maite, dilección.
atsegin-sari, regalo | trabajo gratuito y voluntario.
atsegin-sariz, con desinterés, graciosamente.
atsegintegi, paraíso, edén.
atsegintsu, muy agradable, ameno, aplacible | plácidamente.
atsegiñez, con gusto, con mucho gusto, amablemente.
atsegite, descanso, reposo.
atsegon, descanso.
ats-goititu, inspirar.
atsekabe, aflicción, molestia, pesar, pena, agobio | dolorido.
atsekabedun, afligido, doliente, dolorido.
atsekabekoŕ, persona propensa a afligirse.
atsekabetu, acongojarse, afligirse, angustiarse, desazonar, desolarse.
atsekabez, afligidamente.
atseki, contento, gusto, placer.
atseman, soplar | apagar.
atsenaldi, descanso, parada.
atsegotzi, respirar.
atseren (atseden), apagar.
atsetoki, lugar de descanso.
atsez, cuchicheando.
ats-gaizto, aliento fétido, ozena. [ble.]
ats-gaŕi (askaŕi), abomina-]
ats-goiti (askoiti), aspirar.
atsiki (autsiki, asiki), roer | morder | murmurar.
atsikitu, roer, morder.
atsitu, heder | hediondo, fétido. [*ke),* asma.]
ats-neke (asneke, arnasne-]
atso, anciana | pericarpio envoltura de nuez. [taña.]
atso-gaztaña, cierta cas-]
atsoin (atxoin), aguardar, esperar | descansar.
atsokari, manías de viejo.
atso-loŕ (atso-loŕeta), visita y regalos que se hacen a las recién paridas.
atso-mokots, cierta clase de castaña.
atson, aroma, fragancia | odorífero, oloroso.
atsondu, aromatizar.
atsondun, aromático.
atsotasun, vejez (de la mujer).
atsotitz, refrán. [mujer.]
atsotu, envejecerse una]
atsun, ortiga.
atx, exclamación de dolor | cá! de ningún modo.
atxamarta, conjunto de cuatro anzuelos.
atxamini, mariposa.
atxamuŕ (itximuŕ), pellizco.
atx-egin, quejarse de dolor.

atxere, peruétano.
atxeter, médico.
atxi-atxika, corriendo.
atxikelan, a cogerse, cierto juego de niños.
atxiki, dedo meñique | agarrar, pegar, adherirse | coger | tener | encender | firme, entregado a...
atxikitasun, tenacidad, firmeza, constancia, afición.
atxikitu v. *autsikitu.*
atximini (atxamini), mariposa.
atximuŕ (atxumuŕ), pellizco: *atximuŕka (atximizka),* a pellizcos.
atxion, aguardar.
atxira, especie de helecho.
atxiŕika, cascajo.
atxitamatatxi, v. *atximini.*
atxitu (atzeman, atzitu), alcanzar a uno, prender, coger.
atxitxapraka, corriendo.
atxo, boliche, viejecita.
atxon, fragancia, aroma, olor | esperar | descansar.
atxukaldi, pedrea | indirecta. [cardar.]
atxukatu (atxuŕkatu), es-
atxurdin, marmol.
atxurdinlan, marmolería.
atxurdinlari, marmolista.
atxurdiñola, marmolería.
atxurdiñezko, marmóreo.
atxuri, v. *axuri.*
atxuŕkatu, v. *aitzuŕkatu.*
atxuŕkintza, labranza.
atxuŕko, azada pequeña.
atxuŕkulu, azada de dos púas.
atxuŕlari, cavador. [queña.]
atxutu, escarda, azada pe-
atz (ikuŕ, azteŕen), rastro, vestigio, señal, sello, estigma, hueila, pisada, asomo | dedo, pulgada | sarna | indicador | ademán | casta | clase, rango, posición. [mentario | lema.]
atzalburu, capítulo | co-
atzalde (atzealde) fondo.
atzaldi-aditza, participio pasado.
atzaldu, desarrollar, explicar, elucidar, glosar, interpretar.
atzalgai, argumento, tema.
atzalkera, desarrollo.
atzalki, glosa.
atzalkizun, tesis.
atzalpen, declaración | desarrollo, elucidación | exégesis, interpretación.
atzaltzaīle, glosador.
atzamaŕ, dedo, zarpa, garra | arañazo. [dedo.]
atzamaŕ - buru, yema de
atzamaŕ-egin, arañar, echar la zarpa.
atzamaŕka, a arañazos.
atzamaŕkada, arañazo.
atzamaŕtu, arañar, escarbar.
atzandel, dedal.
atzapaŕ, garra de ave, pata de ave, zarpa. [rra.]
atzapaŕ-egin, echar la ga-
atzapaŕka, arañazo | zarpazo | arañando, escarbando, a zarpazos.
atzapaŕkada, arañazo, zarpada.
atzapaŕkatu (aztapaŕkatu),

arañar, escarbar, rascarse.
atzapaŕtu, arañar | agarrar.
atzaŕi (atzaŕtu), despejarse, despertarse | despierto, vigilante, atento.
atzaŕitasun, atención, cuidado, vigilancia.
atzaŕteko (de *atz-aŕteko),* enfermedad que se produce entre las pezuñas del ganado.
atzaŕtu, v. *atzaŕi.*
atz-belaŕ, escabiosa.
atze (gibel), tras, parte posterior, dorso | *(atzendu),* olvidar | trasera, zaga | popa del buque | persona extraña a la familia, no pariente | extranjero | efecto, resultado, consecuencia.
atze-aldi (izan-aldi), tiempo pasado.
atzean (atzian), detrás, atrás, a espaldas, en pos, a la vuelta, a la zaga, tras: *ate-atzian bota,* echar en saco roto. [ra.]
atzegale, comezón, rasque-]
atzegi, rabo.
atzegin, rascar, rascarse.
atzegun, víspera, vigilia.
atzeka, retraído, corto de genio.
atzeka-egin, cejar, recular, eludir, retroceder.
atzekaldi, retroceso.
atzekatu, recular, retraer.
atzeki (atzegi), rabo, cola.
atzekidun, rabudo | consecuencia | desinencia | reverso.
atzeko, trasero | cola, rabo | consecuencia.
atzeko-aga, mesana.
atzeko-alde, popa. [dia.]
atzeko gudariak, retaguar-]
atzekoŕ, olvidadizo.
atzekoz-aurera, al revés, con lo de atrás para adelante, invertido.
atzelari, zaguero (en el juego de pelota).
atzemalle, que alcanza o coge, agarrador, prendedor | seductor, engañador.
atzeman, alcanzar, coger, cosechar | encontrar | acertar, adivinar | adquirir | agarrar, apresar | rascarse.
atzemanka, al marro.
atzeman-sari, gratificación que se da por haber hallado un objeto cualquiera.
atzen, fin, cabo, límite, extremidad | postrero, último | cantón | postre.
atzenai (de *nai,* voluntad), testamento.
atzenai betetzalle, albacea, testamentario.
atzenailari, testador.
atzendari, retraído, apocado.
atzendu, olvidar | ultimar, rematar | consumar, finalizar | atrasar | retrasarse.
atzenduera, olvido.
atzendukoŕ, olvidadizo.
atzeneko, postrero | postrimerías.
atzen-eman, dar remate, fi-

nalizar.
atzenera, conclusión.
atzenesku, v. *atzesku.*
atzenez, finalmente.
atzengabe, infinito.
atzengaŕi, cosa que hace olvidar otra | distracción.
atzenuŕen, penúltimo.
atzera, atrás | volver a empezar a hacer algo.
atzera-auŕerak, atrasos y adelantos | idas y venidas.
atzera-egin, revocar, retractarse | retroceder.
atzeragaŕi, traba, obstáculo, dificultad.
atzeraka, regresivamente.
atzerakako egin, ofrecer y no dar.
atzerako, contestación | vuelta, cantidad sobrante.
atzerakoŕ, regresivo.
atzerakuntza, retraimiento, frialdad.
atzeran, retraído.
atzerapen, retraso, atraso | (el) atrasarse | inconveniente, obstáculo.
atzerapide, obstáculo, inconveniente.
atzeratu, atrasarse | retraerse | cejar | retrasar.
atzerazi, hacer retirar, retrasar | desechar.
atzeren (atzerengo, atzenengo), posterior, último.
atzergetxe (de *atzeŕi-zergaetxe),* aduana.
atzergetxeko, aduanero.
atxergetxezain, aduanero.
atzeŕi (de *atze-eŕi),* país extranjero: *atzeŕi, otseŕi,* país extraño, país de lobos: *atzeŕiyan luŕa gaŕatz, oña ipiñi zak baratz* =en el extranjero la tierra es ágria, pon el pié despacio | destierro.
atzeŕiko, exótico, extranjero, extraño. [grar.]
atzeŕiratu, confinar, emi-]
atzeŕitaŕ (atzetaŕ), extranjero, advenedizo.
atzeŕketze, extradición.
atzeska, estar a flote boca arriba. [aurresku.]
atzesku, el postrero en el]
atzetaŕ, v. *atzeŕitaŕ.*
atzetasun, ausencia de vínculos de sangre entre dos personas.
atzetiko, posterior.
atzetitu, posponer, postergar.
atzetu, enfriarse las relaciones de amistad | hacerse extranjero, abandonar un país, abandonar las relaciones con la familia, cesar de ejercer algún cargo | desterrar | extrañar | desterrado | atrasar.
atzetsi, posponer, postergar.
atzeuŕen-auŕeko, antepenúltimo.
atzez, hacia atrás.
atzezka, supino | estar a flote boca arriba.
atzi, asir, aferrar, agarrar.
atzika, a cogerse.
atziketa, acto de coger.
atzindu, borrar.
atzindu-ezin, indeleble, imborrable.

atzipatu, robar | coger | engañar, v. *atzipetu.*
atzipe, engaño, asechanza, dolo, falacia, insidia, treta, decepción | robo, hurto.
atzipegai, farsa. [sante.]
atzipekari, asechador, far-]
atzipekoŕ, ilusorio | engañadizo.
atzipe-lapuŕ, timador.
atzipen, prendimiento.
atziperi, superchería, engaño, fraude.
atzipeti, doloso, fraudulento | impostor, insidioso.
atzipetu, engañar, fascinar | robar.
atzipez, dolosamente.
atziri, detrás, parte posterior.
atzitu, atrapar, apresar, prender | cogido.
atzizki (de *atze-izki),* sufijo.
atzizki-erantsi, sufijar.
atz-lodi, dedo pulgar.
atz-mami, yema del dedo.
atzo, ayer.
atzodanik, desde ayer.
atzoŕo (de *atz-zoŕo),* guante.
au, séptima letra del agaka euzkérico | este, esta, esto | qué: *au poza!,* qué alegría! | v. *ao.* [gra.]
auba (auŕaba), tutor | sue-]
aube, suegra. [rado.]
aubero, fanfarrón, exage-]
audi (auri), aullido | autoridad.
audiaka, jactanciosamente.
auek (oyek), estos, estas.
auen. (auben), lamento | suspiro, grito. [tar.]
auendatu (auendu), lamen-]
auengaŕi, lamentable.
auer (auger), holgazán, flojo, perezoso.
aueri (aberi), enfermedad de la boca.
aujaz, acaso, quizá.
aujotu, calzar herramientas.
auka, cascabillo | liquen.
aukada, (de *ao, au),* bocado.
aukera, libre albedrío | opción | elección | comodidad.
aukerako, oportuno, a propósito, adecuado, discrecional.
aukeran, a pedir de boca.
aukeratu, elegir.
auki, muérdago.
auko, freno | todo lo de o para la boca.
aukon, dardo. postiza.]
aukorde (de *ao),* dentadura]
aukoz, boca arriba.
auku, cortejo fúnebre.
aul, débil, de poca fuerza, endeble, flaco | terreno poco fértil | económico | insípido, soso, insulso.
aularazi, debilitar | desjarretar. [ajarse.]
auldu, debilitarse | caducar,]
auldura, debilidad.
aulegaŕ, aftas. [mago.]
auleri, debilidad de estó-]
auli, aullido. [becilidad.]
aulkeri, mezquindad | im-]
aulki (alki), silla, banco: *bakaulki,* trono | débilmente | económicamente.

aulki-adaŕ, pié de silla.
aulkigintza, sillería.
aultasun, debilidad. [to.]
auma (aume), choto, cabri-]
aumal, medusa.
aumatu, cruzar los brazos.
aumen (aomen), fama | lenguaje, facultad de hablar: *aomen oneko gizona*, hombre de labia. [boca.]
aumin, enfermedad de la]
aun, rendimiento, cansancio | promontorio | llanta de rueda.
Auna (Auña), Pirineo.
auna, indignación.
auna-oste (auna-gibel), transpirenaico.
aunaŕ (auña), pirenaico.
aunatu, desfallecer, rendirse, cansarse.
aundatu, lamentar.
aundi (andi), grande, magno | crecido | egregio | importante.
aundiago, mayor.
aundiegitasun, enormidad.
aundiera, grandor.
aundige, sin grande: *neke aundige*, fácilmente.
aundigo, magnitud.
aundikal, aristocracia.
aundikeri, soberbia.
aundiki, magnate, noble, señorón.
aundikitu, ennoblecer.
aunditasun (anditasun), grandeza, magnificencia.
aunditu (aundiīu), crecer, acrecentar, desarrollarse, hincharse | acrecer | engrandecer | hinchazón.
aunditsu (aunditu), hinchazón, divieso, tumor.
aunditze, engrandecimiento. [mente.]
aundiz (agitz), extraña-]
aundizale, ambicioso.
aundizki, magnate, noble, conspícuo, prócer.
aundizkiak, la nobleza.
aundu, desfallecer.
aun-egin, no poder llevar una carga | cejar | cansarse demasiado.
aunitz (asko), mucho | exuberante.
aunitzen (askoren), común.
aunitzetako, común.
aunitzez (askoz), conmucho: *aunitzez edeŕagua*, mucho más hermoso.
aunitz-izan, bastar.
auniztu, multiplicar, menudear.
aunka, ladrido, aullido.
auno, fatiga, cansancio.
auno-egin, rendirse de fatiga.
aunpatu, hinchar, inflar de viento.
auntu (aundu), abatirse, decaer, hincharse. [dad.]
auntura, hinchazón | vani-]
auntxume, cabrito.
auntz, cabra: *auntza laŕera*, la cabra tira siempre al monte | especie de gamella para conducir mortero | *au ezta auntzaren gaberdiko eztula*, esto no es cosa baladí, sin importancia | el tercer juego o la «vencida».

auntz-adaŕ, cornicabra.
auntzai (auntzain), cabrero. [bras.]
auntzalde, rebaño de ca-]
auntzaŕi, ofita.
auntz-aza, berza verde.
auntz-bizaŕ, perilla.
auntz-eŕdera, lenguaje ridículo que consiste en intercalar las silabas pa, pe, pi, po y pu.
auntzīle, pelote.
auntz-isats, cierto arbusto.
auntz-kuŕumi, euforbio, cierta planta.
auntz-osto, madreselva.
auntzu (antzu), estéril.
aunzkara (de *ara)*, apetito genérico de la cabra, ansia.
aunzki, carne de cabra.
aunztegi, corral de cabras.
aunztika (aunztipi), cabrito.
auña, Pirineos | cabrito.
auñaŕ, pirinaico.
au-okeŕ, boquituerto.
aup (eup), grito de desafío, de amistad, de salutación, de llamada | desafío | voz con que indican los niños deseo de que los levanten a los brazos.
aupada, desafío, provocación. [fiando.]
aupadaka (aupaka), desa-]
aupaka, provocando, desafiando, en son de amenaza. [car.]
aupakatu, desafiar, provo-]
aupari, desafiador, provocador.
aupastu, eructar.
aupatu, levantar.
aupats, flato, eructo.
aupatsu, flatoso.
aupatz, cuezo mayor en que se cuaja la leche.
aupe (aope), secreto.
aup-egile, retador.
aup-egin, desafiar, retar.
aupetik (aupez), cuchicheando, en voz baja, en secreto, confidencialmente.
aupide (de *autu)*, voz activa en la elección | voto | arbitrio. [ella.]
aura (ura), aquel | ello,]
aurer, perezoso.
aurertasun, pereza.
aurez, probablemente.
auri (audi), gemido | *(ori)*, eso, esa.
auŕ, criatura, niño | cuesta | *(aoŕ)*, ahí mismo | este, esta, esto. [tepasado.]
auŕaba (auba), tutor | an-]
auŕa galdu, abortar.
auŕaren, infantil, pueril.
auŕaro, infancia, niñez.
auŕ aundi, muñeca.
auŕba, ascendiente, antepasado, bisabuelo.
auŕbera, cuesta abajo.
auŕbide, preñez: *aurbidian dago*, está preñada.
auŕdanik, desde la infancia.
auŕdiko, almohadón.
auŕdun, preñada | embarazada, madre de uno o más hijos.
auŕduntze, prole.
auŕe (aitzinaintzin), parte

anterior: *gure auŕian,* delante de nosotros; *gure auŕetik,* antes que nosotros; *itzauŕe,* prefacio, prólogo | anterior | proa | fachada.

auŕe-alde, delantera.

auŕean (auŕian), delante, enfrente, ante: *guztiyen auŕian,* al público | contra: *etsayen auŕian,* contra los enemigos. v. *auŕezka.*

auŕean egon, presenciar.

auŕean joan, preceder.

auŕe-egin, afrontar.

auŕ-egikera (sein-egikera, auŕgintza), parto.

auŕegin, parir, dar a luz.

auŕegite, parto, alumbramiento.

auŕegitondo, sobreparto.

auŕegoizte (auŕgaizto), aborto.

auŕegun, víspera | vigilia.

auŕe-ibildaŕ, precursor.

auŕeko, delantero, guía, antepasado, antecesor, anterior, preliminar | circunstante, presente.

auŕeko-alde, proa | frente, parte fronteriza.

auŕelari, delantero (en el juego de la pelota, etc).

auŕen (auŕeneko, aitziñen), primero, principal | adelantado, príncipe.

auŕendari, guía, quien va delante.

auŕendu, adelantar. [cipal.]

auŕenen (auŕeren), prin-]

auŕenengo, primero, delantero, guía, principal.

auŕera, adelante.

auŕerabide, aliciente, estímulo, v. *akulīu.*

auŕeragotu, avanzar, adelantarse más, progresar.

auŕerailtza, infanticidio.

auŕeraka, avanzando, progresivamente.

auŕerako, para adelante | para casta.

auŕerakoan, en adelante.

auŕerakoŕ, aliciente | progresivo. [nómico.]

auŕeralari, ahorrador, eco-]

auŕeraīle (auŕiltzaīle), infanticida.

auŕeramen, fuerza progresiva, progreso, adelanto.

auŕerantxa (auŕerantza), un poquito hacia adelante.

auŕerantzeko, futuro, porvenir. [en lo sucesivo.]

auŕerantzian, en adelante,]

auŕerapen (auŕerapide), progreso, adelanto, avance | aliciente, estímulo.

auŕeratu, adelantar, adelantarse, avanzar, progresar, aprovechar, prevenir | ahorrar. [cipal.]

auŕeren (auŕenen), prin-]

auŕerengo, el delantero, el más decidido.

auŕesku, aurresku, baile vasco | el delantero en el aurresku.

auŕeta, puñado.

auŕetasun, contradicción | contrariedad, discordancia | precedencia | preferencia.

auŕetik, . por delante | preliminarmente, de antemano, previamente.
auŕetiko, guía, precursor | preludio. [puesto.]
auŕetitu, anteponer | ante-]
auŕetitz, prefijo.
auŕetsi (de *auŕ-etsi),* tener por niño | preferir.
auŕez, en frente: *auŕez-auŕez (auŕez-auŕe),* frente por frente | anticipadamente, vis-a-vis | en contra, opuestamente | de frente: *auŕez, ondoz ta goraka,* de frente, de fondo y de altura.
auŕezka, contra, en contra: *aren auŕezka,* contra aquel *(auŕian, auŕez, auŕezka* y *kaltez,* deben usarse en vez del erdérico *kontra)* | contrabalanza | contradicción | inconveniente: *auŕezkak,* inconvenientes; *aldezkak,* ventajas.
auŕezkale, arguyente.
auŕezkatu, contrariar, confutar, impugnar, oponerse.
auŕezko, adverso, contrario.
auŕeztari (aŕtezkari), guía, conductor. [cipo.]
auŕezte, anticipación, anti-]
auŕeztik, previanente.
auŕeztu, anticiparse | ahorrar.
auŕgabe, sin hijos, estéril.
auŕgaizto (auŕgaldu), aborto.
auŕ-galdu, abortar.
auŕgin (auŕegin), parir.
auŕgintza (auŕgite), parto.
auŕi, cabaña | débil, flaco.
auŕian, en frente, contra | antes de.
auŕide (de *auŕ-ide),* hermano: *ugaz-auŕide,* medio hermano.
auŕikera, cornamenta.
auŕitu, enflaquecer, debilitarse.
auŕitz, introducción.
auŕ-izan, criar, parir.
auŕ-izate, parto.
auŕizki, prefijo.
auŕizki-kentze, aféresis.
auŕgintz-ondoren, sobreparto.
auŕgoizte (de *egotzi),* aborto. [arriba.]
auŕgora (de *auŕe),* cuesta]
auŕka, oposición | fachada.
auŕka egin, oponerse.
auŕkari, conductor.
auŕkaz-auŕka, en frente.
auŕkeri, niñería.
auŕkez, frente por frente.
auŕkezkunde, presentación.
auŕkezle, representante.
auŕkezpen, comparecencia, presentación, representación. [diputado.]
auŕkeztari, representante,]
auŕkezte, asistencia.
auŕkeztu, presentar, presentarse, asistir, comparecer, personarse, exhibirse, debutar, representar | aducir.
auŕki, en seguida, luego: *auŕki arte,* hasta luego, hasta ahora | anverso | puerilmente | vanguardia.

auŕki-sailka, vanguardia.
auŕkitu (aŕkitu), encontrar, presentar.
auŕkitō, enseguidita.
auŕkitz, tema.
auŕkoi, propenso a los niños.
auŕkots, preludio.
auŕlagun, placenta, secundinas.
auŕ-lan, procreación, generación | niñada, niñería.
auŕmin, dolores de parto.
auŕ-obengiak, los Niños Inocentes.
auŕ-oe (auŕ-oi), útero, matriz, claustro materno | cuna.
auŕ-ogi, pan que se ofrece en la iglesia por los niños.
auŕondoko, corión.
auŕorde, hijo adoptivo.
auŕoyal (auŕ-txatal), pañales.
auŕpegi (aŕpegi), cara, faz.
auŕseme, niño varón.
auŕso, nieto.
auŕsoŕtu, engendrar | parir.
auŕskila, nene.
auŕt, exclamación que se dirige al ganado vacuno para que dé vuelta o retroceda.
auŕtasun, infancia (no el tiempo, sino la cualidad de niño). v. *auŕtzaro.*
auŕt-egin, retroceder.
auŕten, ogaño, este año: *igaz eta auŕten,* antaño y ogaño.
auŕtiki (jauŕtiki, euŕtiki), lanzar, arrojar.
auŕtizate, parto.
auŕto, niñito.
auŕtoki, útero, matriz.
auŕtu, aniñarse, volverse niño por su conducta.
auŕtxo, infante | nene | párvulo.
auŕtzai, niñera, aya.
auŕtzale (auŕkoi), niñero.
auŕtzaro (de *aro,* época), infancia, niñez: *auŕtzarotik,* desde niño.
auŕ-zapi (auŕ-zataŕ, auŕoyal), pañales, trapillos.
auŕ-zuŕtz, huérfano.
ausa, v. *ausaz.*
ausapai, paladar (bóveda del).
ausaŕ, atrevimiento, arresto, osadía, avilantez, denuedo | arriesgado, osado, petulante, atrevido.
ausaŕdi, audacia, denuedo, valor, arrojo, temeridad.
ausaŕkeri, atrevimiento, osadía, petulancia.
ausaŕki, atrevidamente, osadamente, determinadamente | colmadamente | por añadidura.
ausaŕlari, indómito.
ausaŕta (ausaŕtu), osado, valeroso, denodado, determinado, atrevido, adelantado, procaz.
ausaŕtasun, temeridad.
ausaŕtatu (ausaŕtu), atreverse, osar.
ausaŕti, intrepidez | resuelto.
ausaŕtu, atreverse | audaz | resolverse, decidirse.
ausaŕtza, atrevimiento.

ausaŕtzakiro, denodadamente, resueltamente.
ausaŕtzi, osadía, valor, denuedo.
ausati, probable.
ausaz (ausa), acaso, quizá, por ventura.
ausbero (auspero), rescoldo | borrajo.
ausi, v. *autsi.*
ausiabaŕ, idas y venidas, trabajos extraordinarios.
ausiabaŕtza, destrucción, derrota, rota.
ausiki, v. *autsiki.*
ausin (asun, osin), ortiga.
ausi-osuak, las alternativas de la fortuna.
ausitu (autsi), calmar.
ausk, onomatopeya del acto de morder.
auskaitz (de *autsi),* inquebrantable.
auskañeko (de *auts),* trapos que se ponen encima del barril de la colada.
auskeldaŕ (auskaldaŕ), cernada.
auskoŕ (de *autsi-k-oŕ),* frágil, quebradizo, deleznable, clástico.
auskoŕtasun, fragilidad.
auskoŕtu, hacerse frágil.
auskun, quebradura.
auskura, fractura, quebradura.
ausle, quebrador, quebrantador, infractor, transgresor, violador: *legausle,* infractor de la ley; *lateŕiausle, eŕiausle,* separatista.
ausmaŕ (ausnaŕ), rumia | olfato.
ausnaŕ (ausmaŕ, asmaŕu, asnauŕ), rumia | rumiadura | consideración, reflexión.
ausnaŕ-egin, rumiar.
ausnaŕetzale, rumiante.
ausnaŕtu (ausnaŕ-egin), rumiar, mascar | considerar, reflexionar.
auspae (de *auts-bae),* criba de polvo.
auspen, rotura, quebrantamiento, rompimiento, ruptura, fractura, transgresión, violación | cineración, cremación.
auspo, v. *aspo.*
auspo-aga (aga), palo del fuelle en las fraguas.
auspo-aŕdatz, eje de barquines en las ferrerías.
auspoketa, acción de dar al fuelle, soplando con el fuelle.
austaŕi, piedra cenizal | piedra que se coloca debajo del barril de la colada.
auste, fractura, fracción | acto de romper.
austegi (austoki), depósito de ceniza, cenicero.
austeŕ (de *auts-eŕe),* ceniza.
austeŕe (austeŕegun), miércoles de Ceniza.
austontzi, depósito de ceniza | barril donde se hace la colada.
austore (buzoka), buitre.
austu, destruir, pulverizar,

incinerar. [selecto.]
auta, excelente, escogido,]
auta-eman, arbitrar.
autaera, opción.
autagaŕi (autakizun), elegible, capaz de ser elegido, electivo.
autagaŕitasun, elegibilidad.
autakuntza (autaldi, autapen), elección | predestinación.
autaldi, tiempo de elección.
autamen, facultad, derecho para elegir, opción.
autapen (autespen, autaera), opción.
autarazi, obligar a elegir.
autari, elector | árbitro.
autaŕki (auteŕki, aupide), voto.
autaŕkilari, agente electoral.
autaŕkuntzi (autaŕkontzi), urna electoral.
autaŕle, votante.
autaŕpen, votación.
autatu, escoger, elegir, designar, arbitrar, optar | escogido, elegido, electo | primicias: *amaŕenak eta autatuenak,* los diezmos y primicias.
autatzale, árbitro.
autatze, opción, elección, predestinación.
autazko, arbitrario.
auteman, investigar, examinar, averiguar, observar, | arbitrar.
auteŕki, distrito electoral.
auteskaldi, elecciones (las), periodo electoral.
auteskaŕi, digno de ser elegido, elegible | modelo.
auteski (autaŕki), voto | escogidamente. [nación.]
auteskun, elección, desig-]
auteskunde (autetsi), elección: *eŕiko auteskundiak,* las elecciones municipales: *auteskunde-batzaŕ,* comicios.
autesle, elector, votante.
autespen, elección, el acto de elegir, votación, opción.
auteste, (v. *autespen)* | perspicacia, penetración.
autetsi (de *autu-etsi),* elegir, escoger, optar | predestinar | conocer lo que a uno le falta | electo.
auti (autu), Verbo divino: *lenan zan Autiya,* en el principio era el Verbo.
autoki (de *autu-toki),* locutorio.
autoŕ (aitoŕ), confesión, testimonio, manifestación.
autoŕka, explícito. [fesar.]
autoŕkera, modo de con-]
autoŕkuntza, confesión.
autoŕmen, declaración, proceso verbal.
autoŕtu, confesar, declarar.
autu, elegir, escoger, arbitrar, designar, diputar, nombrar | elegido, electo | conversación, fábula.
autukide, interlocutor.
autulari, conversador, charlatán.
aututze, designación.
auts, ceniza. [*tsagoko.*]
autsaki (autsarako), v. *au-*]

autsaga (aga), palo largo que se emplea para retirar la ceniza de una calera. [la colada.]
autsagoko, cernedero para]
autsarazi, hacer romper, violar, transgredir.
autsantzeko, ceniciento.
autsaŕi, piedra cenizal | pizarra.
auts-bedaŕ, cineraria marítima, planta. [coldo.]
auts-bero (ausbero), res-]
auts-egin, reducir a polvo, a cenizas, triturar.
auts-egun, día de Ceniza.
autseztatu, empolvar, encenizar.
autseztu, polvorear, echar polvos sobre alguna cosa.
autsi (ausi), quebrar, fracturar, romper, quebrantar, transgredir | templar: *ur otz-autsiya,* agua tibia | rotura, roto, quebradura | interrumpir | dirimir | fracasar | infracción de ley | infringir: *agintzautsi,* infringir la órden.
autsidura, despojos, ruinas, restos. [mordiscos.]
autsikika, mordiendo, a]
autsikin (etekin), producto, residuo.
autsikitu (autsikītu), morder, picar, dentellear, remorder.
autsikizun, lo que se ha de romper, cascar, quebrar.
autsindu, desempolvar | espolvorear.
autsitu, pulverizar.
autsi-uŕatu, rompe y rasga, resolución; *autsi uŕaturik eztu oŕek,* ese no tiene intrepidez, valor, decisión.
autsontzi (austontzi), cenicero barril para hacer la colada.
auts-opil, torta cocida bajo ceniza.
auts-utxa, urna cineraria.
autz, fauces | mofletes, carrillos.
autz-aundi, mofletudo.
autzeko, cachete, bofetón.
autzeman (auteman), apercibirse, darse cuenta.
autzeta, bocado: *autzetaz, autzetaka,* a grandes bocados.
autzetako, bofetada.
auxe, este mismo.
auxi (ausi), quejido | cambios de moneda: *lauŕleko baten auxirik bai al dezu?* tiene V. cambios de una peseta? [leza.]
auxikabekeri, cobardía, vi-]
auzalan, v. *auzolan.*
auzapai, v. *(ausapai).*
auzbaŕena, de bruces.
auzetxe (de *auzo-etxe),* casa consistorial | Juzgado.
auzi, pleito, litigio | causa, proceso, cuestión: *auziaz,* acerca de la cuestión; *auzia ipiñi,* entablar pleito | puñal.
auzi-alki, banquillo de los acusados.

auzibide, procedimiento, tramitación.
auzi-epaĩle, juez.
auzi-gai, litigioso. [pleito.]
auzi-jaso, costas de un]
auzikatu, pleitear.
auzikide, consorte (en un pleito).
auzikin, mal hablado, deslenguado | pendenciero.
auzi-lagun (auzide), litisconsorte.
auzi-lan, actuación, procedimiento, trámite judicial.
auzilari, pleitista, pendenciero. [ciar, procesar.]
auzipetu, encausar, enjui-]
auzitaldu, litigar.
auzitan, pleiteando.
auzitegi, Audiencia, foro, Tribunal, curia, Juzgado.
auzitegiko, forense.
auzitu, enjuiciar.
auzizale, pleitista.
auziz-ateko, extrajudicial.
auzkide, convecino.
auzkin, v. *auzikin.* [ba.]
auzkora (de *ao),* boca arri-]
auznaŕ (ausnaŕ, auznaŕi), roedura, escozor.
auznaŕi, v. *auznaŕ.*
auzo, barrio, barriada | vecindad | vecino: *auzo ona, adixkide ona,* el buen vecino, buen amigo. [to.]
auzodi (uridi, iridi), distri-]
auzokide (auzkide), convecino. [vecinal.]
auzoko, vecino, contiguo,]
auzokotu, hacerse vecino, avecindarse.
auzolan, prestación vecinal, angaria, azofra.
auzotaŕ, vecino del barrio.
auzotasun, compañerismo entre vecinos | contribución vecinal | vecindad.
auzotegi, vecindario, barrio, cofradía.
auzotu, v. *auzokotu.*
auzpez (auzpezka), boca abajo, de bruces.
auzpeztu, postrarse, prosternarse.
auztaŕ, v. *auzotaŕ.*
auztetxe, Audiencia.
auzu, libre, lícito, permitido: *enaiz auzu,* no soy libre.
auzuki, libremente.
auzutasun, licitud, justicia, equidad, libertad.
auzutu, permitir, dar licencia.
axal, v. *azal.*
axalatu, excitar, irritar.
axaleza (axaliza), funda de colchón | paño de sepultura.
axanpa, cuita, angustia.
axarabatx, cierto pez de hocico afilado.
axari (axeri, azari), zorro.
axatu (axiatu), azuzar | *(aizetu),* aventar. [perros.]
axazi, azuzar, excitar a los]
axe, carga, fajo, montón: *belaŕ - axe,* montón de hierba | aquel mismo | peso | castigo.
axeleme, zorra.
axeteŕ (atxeteŕ), medico.
axit, ligero, ligeramente.

axitasun, ligereza.
axitatu (axitu), aligerar.
axol (ajola), cuidado, importancia: *ez dio axolik*, no le importa | consideración, respeto: *ez axol (axolakabe)*, descuidado.
axola aŕtu, afligirse.
axoladun, cuidadoso, interesado. [damente.]
axolagabekeri, descuida-]
axolagabetu, hacerse descuidado.
axolakabe, descuidado | descuido | descuidadamente. [interesado.]
axolati, cuidadoso, mirado,]
axolatsu, v. *axolati*.
axon, v. *atxon*.
axote, tinta.
axote-ontzi (axotontzi), tintero.
axpiltxun, dobladillo.
axtian (aiztin), poco ha.
axukatu, desafiar.
axun, preñada (la marrana, perra o gata).
axundu, embarazarse, quedar preñada.
axuri (asuri), cordero recién nacido.
axut, palabra de desafío.
aya (ai), gachas | papilla que se da a los niños.
ayaldeko, guardián | compañeras de la esposa cuando se casa.
ayan (agian), ojalá!
aye, v. *aje*. [ellos, as.]
ayek, aquellos, aquellas |]
ayen, pámpano | sarmiento | rodrigón | vid.
ayenatu, despachar, despedir, ahuyentar, desterrar, desaparecer, disiparse | fatigarse.
ayen-belaŕ, enredadera.
ayendu, desaparecer.
ayene (de *ai ene!*), lamento, queja: *ayenez beterik*, lleno de lamentos.
ayenondo, cepa de vid.
ayen zuri, madreselva.
ayera, indicio, v. *ayeŕ*.
ayeru, conjetura, suposición, indicio | seña, amago, guiño, gesto, visaje.
ayerukoŕ, suspicaz.
ayerukoŕtasun, suspicacia.
ayeŕ (ayera), índole, propensión | avieso, aviesamente | suposición, supuesto | tortuoso | contra: *zure ayeŕ*, contra tí | opuesto, opuestamente | díscolo, perturbador | inclinación | rencor, tirria, venganza | vertiente.
ayeŕga, indiferente.
ayeŕgatasun, indiferencia.
ayeŕ-izan, inclinarse, tener propensión, propender | suponer: *ayeŕ naiz*, supongo, soy capaz. [rio.]
ayeŕkoi (ankeŕ), sanguina-]
ayeŕkoŕ, propenso | vengativo, rencoroso, sañudo.
ayeŕkunde, inclinación | venganza | rencor, tirria.
ayeŕtu, inclinarse, propender | aborrecer.
ayestu, ladear.
ayeta, rizoma.
ayetz, machete, v. *ayotz*.

ayezka, dando ayes, gimiendo. [los bueyes).]
ayo! (ayoŕa!, aida!), arre! (a]
ayori, natilla.
ayotu, arrear | acomodado, propio | acerar.
ayots (de *ai!-ots),* gemido.
ayotz, podadera | machete.
ayu, ojal.
ayui, grito de alegría.
ayuma, quejido: *ayumaz, ayumaka,* quejándose, lamentándose.
ayuri, aullido de lobo.
ayuŕi, carácter: *ayuŕi gaiztoa du,* tiene mal carácter.
-az (-z), sufijo que significa, con, por, de, acerca de el, la, lo; es el sufijo modal - instrumental *-z* precedido del determinante *-a.*
aza, col, berza. [repollo.]
azaburu (azaburubildu),]
azaga (de *aitz-aga),* jabalina.
azagai (azaga), arrojadizo, jabalina, ballesta.
azai, moquita | . sorda becada. [nutricio.]
azaita (de *azi-aita),* padre]
azal, cubierta, piel, corteza, costra, superficie, cara, faz | cáscara | sobre de cartas | encuadernación | pícaro: *ori azala!,* qué peine! | funda.
azalandare, planta de berza | cierto juego de niños.
azal-apañak, afeites.
azaldatu, v. *azaldu* | transplantar berzas.
azaldi (de *azi-aldi),* generación, parto, procreación, camada.
azaldoŕ (eltuŕ), panadizo.
azaldu, cubrirse de corteza, aforrar | *(atzaldu)* (de *atz,* dedo), explicar, exponer | publicar | presentarse | aparecer | encuadernar, forrar.
azaldun, que tiene corteza.
azaldura (atzaldura), explicación, exposición.
azaleiko, potaje.
azaleko, exterior | extrínseco, superficial.
azaleri, enfermedad de la piel. [ternamente.]
azalez, exteriormente, ex-]
azaleztatu, encuadernar.
azalgai (ageŕkai), programa.
azalgaŕi, explicable.
azal-gezuŕ (aizun), hipócrita.
azal-gezuŕkeri, hipocresía.
azalili (azalilika), coliflor.
azal-iīa, callo, callosidad.
azalkera, cutis. [nifestar.]
azalkeratu, denunciar, ma-]
azalkeri, denuncia | hipocresía. [encuadernación.]
azalkola (de *azaldu-ola),*]
azalore, col bretona.
azalpe, socapa.
azalpen, explicación, explanación, demostración, elucidación | encuadercción.
azaluŕatu, escardar.
azaltsu, cortezudo, cascarudo.

azaltxo, folículo de las plantas.
azaltzale, superficial | hipócrita: *aza-zustaŕ,* tronco de berza.
azama, madrasta.
azantz, ruido | esfuerzo.
azao, haz, manojo, gavilla, fajina, fajo.
azaotu, fajinar, gabillar, hacinar, poner en haces.
azarazi, hacer nutrir.
azari (azeri, axeri), zorro, raposo: *azari-dantza,* cierto baile vasco: *azari-ezkontza,* lit. boda de raposos, llámase así el momento en que a la vez llueve y luce el sol.
azari-eme, zorra, raposa.
azari-mats, dulcamara, gayuba.
azari-txakuŕ, raposero.
azaro (de *azi-aro),* Noviembre | sementera, época a propósito para sembrar | óvulo, huevecillo, de la simiente.
azaŕi, valiente: *gizon azaŕi,* hombre valiente.
azaŕkuntza, atrevimiento, decisión.
azaŕmindu, estragar.
azaŕtu, atreverse | atrevido, valiente, decidido.
azazal, v. *azazkal.*
azazkal, uña, pezuña.
azbete (de *atz-bete* por *bat), (biazbete, biatz),* una pulgada: *lau biatz,* cuatro pulgadas.
azegun (de *azi-egun),* día fijado para la siembra.
azeri, v. *azari.*
azerikeri, zorrería, raposería, picardía.
azgale (azkale), rasquera, comezón, prurito.
azgoŕdin (azkoŕdin), sabañón.
azguren, lozano, que promete mucho.
azi (azki, bii, min), semilla | semen, simiente | casta, raza: *azitik datoŕ landaria,* de tal palo tal astilla | criar, crecer, hincharse | nutrir, educar | v. *arazi* | desarrollarse, medrar | medro | vegetar.
azialdi, v. *azaldi.* [rros.]
aziatu (axatu), azuzar pe-]
azibatun, monospermo.
aziera (de *era,* modo), educación, crianza.
azi-eŕaz (azeŕaz), fácil de criar, educar | propenso a crecer.
azigai, nutritivo.
azika, incitar.
azikaitz, indómito.
azikoŕ, propenso a crecer.
azil, Noviembre | siembra.
azilaŕ (de *aza-ilaŕ),* potaje de berzas y habichuelas.
azinai, esperezo; *azinayan,* esperezándose.
aziondo, huecos de un terreno de donde se han arrancado plantas.
azipide, educación, urbani-
aziroin, tobillo. [dad.]
azitegi (mindegi, munte-]

gi), semillero, plantel.
azitoki (azitegi), semillero | lugar en que uno ha sido criado.
azitu (azitu), granar las plantas | v. *axatu*.
azitzeko, nutricio.
azizuŕi, crecedero: *mutil azizuŕi*, muchacho de creces.
azka, rascándose | *lau azka*, a gatas.
azkabozkari, ave escarbadora. [tierra (las aves).]
azkabozkatu, escarbar la]
azkada, dedada.
azkai, crecedero. [rendar.]
azkaldu (de *azkari)*, me-]
azkale (de *atz-gale) (azkure, aznai)* rasquera, comezón | (de *azkatu)*, libertador.
azkaltoki, merendero.
azkaluzka, a tientas.
azkanaŕo, tejón.
azkandi, arranque, esfuerzo.
azka-puzka, esfuerzo.
azkara, v. *arkara*.
azkarai (de *aitz-garai)*, peña elevada.
azkari, merienda, v. *askari*.
azkaŕ, vigoroso, fuerte, denodado, intrépido, audaz, valeroso | vivo, listo, inteligente | *(astigar)* arce.
azkaŕazi, vigorizar, fortificar.
azkaŕegi, temerario.
azkaŕgaŕi (azkari), constituyente, fortificante, tónico.
azkaŕi, levadura | lenitivo, lo que hace olvidar otra cosa | acacia.
azkaŕki, vigorosamente, fuertemente.
azkaŕtasun, vigor, fortaleza, ardimiento, ardor, denuedo, intrepidez, valor.
azkaŕtu, confortar, fortalecer, vigorizar.
azkatasun (de *azke)*, libertad, independencia | franqueza | inmunidad.
azkatu (de *azke-tu)*, soltar, libertar | emanciparse | | disolver | licenciar | (de *atz)*, rascarse.
azkatu-ezin, indisoluble.
azkazal (de *atz-k-azal), (azazkal)*, uña, pezuña.
azkazaldun, unguiculado.
azke (de *atzi-ke)*, sin ligadura | *(loke, loka)*, libre, independiente, emancipado | independientemente | excusado | desembarazo | franco: *kai azke*, puerto franco | suelto | autónomo | libertado | inmune, en salvo. [mente.]
azkeki (azkekiro), libre-]
azken (atzen), último: *azken gaizto egin*, acabar mal | esquina, cantón, fin. remate | moderno, término, límite, cabo, extremidad | decisivo | postremo | postre. [juicio.]
azken-agiñak, muelas del]
azkenaguŕ, despedida.
azken-aldian, in extremis.
azken-arnas (azken-ats), agonía. [gonizar.]
azken-arnasetan egon, a-]

azkenaṭs, agonía.
azkenai (azkengogo), testamento.
azken-auŕen, penúltimo.
azkenayen egīle, albacea.
azkendu, terminar, ultimar, rematar, finalizar | quedarse postrero | extraviarse, descarriarse | lograr.
azkendun, finito.
azkeneko, último, postrero, terminal | ultimatum.
azkenekoz (azkenekotz), finalmente, por último | terminantemente.
azkeneratu (azkenerañotu). arribar.
azkenetan, in extremis.
azkenez (atzenez), finalmente.
azkengabe, infinito.
azkengabetasun, infinidad.
azkenge, eterno, infinito.
azken-iguŕtza, extremaunción.
azken-iguŕtza eman, olear.
azkenki, postrimerías, novísimos | desinencia.
azken-oteun, viático.
azkentza, remate, fin, terminación | agonía.
azkenuŕen, penúltimo.
azkenuŕen-auŕeko, antepenúltimo. [rrollo, medro.]
azkera, educación, desa-]
azkesgaŕi, perdonable.
azkesgaitz, imperdonable, irremisible.
azkeskoŕ, remisible.
azkesle, perdonador.
azkesmen, facultad, poder de perdonar o absolver.
azkespen (azkitz), perdón, absolución, remisión.
azkespera, indulgente.
azkespide, v. *azkesmen.*
azkets, perdón, venia.
azketsi (de *azke-etsi),* tener o dar por suelto o libre, perdonar, condonar, absolver | absuelto | dispensar | *barkatu* es voz erdérica.
azki (de *azi),* semilla, óvulo, germen contenido en el ovario.
azkiñeko, polaina.
azkitz (de *azka-itz),* v. *azkespen,* absolución, perdón.
azkon (de *aitz-kon* o *gon,* extremidad), flecha, dardo | tejón.
azkonaŕ, tejón, tasugo.
azkondari, inquisidor | teorema. [quirir.]
azkondatu (azkontu), in-]
azkondunaga, Sagitario.
azkoneztu, flechar.
azkoŕ (de *aztu-oŕ),* olvidadizo | (de *azi),* propenso a crecer | agarrado, avaro | huraño | (de *azi-oŕ),* cápsula, nombre que se dá a los frutos secos de muchas semillas.
azkoŕdin, sabañon | divieso.
azkoŕi (por *ozkoŕi, oŕtzegoŕi),* arrebol | aurora.
azkoŕtasun, entusiasmo, brío | buen humor.
azkoŕtu, atreverse, animar, entusiasmarse.

azku, tejón | vigor, energía | maña, habilidad | empeño. [| educación.]
azkunde, desenvolvimiento]
azkune, crestón mineral.
azkunen, cimiento.
azkure, comezón, rasquera, escozor.
azkuren, crecedero.
azlari, educador, institutor, institutriz.
azlau (aizlau), bandeja.
azle, educador, criador.
azmami, yema del dedo.
azmantaŕ, polaina.
aznai, rasquera, prurito, comezón, escozor.
azoin, cimiento.
azola, v. *axola.*
azots, ruido.
azpa, calzado de las narrias.
azpa-puzka, esfuerzo, arranque. [la peña.]
azpaŕen, extremo bajo de]
azpe, cueva, concavidad de peña.
azpegi, cubo de las ruedas | aspecto, complexión, facciones, configuración exterior.
azpegi-giltz, pezones, piezas que se meten en el cubo de las ruedas.
azpero, calor sofocante.
azpi, debajo | suela: *azpi-erdiyak,* medias suelas | cama de ganado: *azpiyak egin,* hacer la cama del ganado | muslo | jamón | pernil: *txeŕi-azpi,* pernil | *(aŕoin),* cimiento,
azpi-alde, parte inferior.
azpian (azpiyan), abajo, debajo de, sopena de.
azpi-aŕi, solera.
azpi-ezuŕ, cadera.
azpigai (azpigaŕi), yerbas con que se hace la cama del ganado.
azpigain, a la inversa.
azpigiltz, ingle.
azpijana, falso, traidor.
azpika, traidoramente | intriga.
azpikari, aleve, intrigante.
azpikatu, conculcar, intrigar.
azpikeri, intriga | alevosía | complot, conjuración | trampa | engaño.
azpiki, magra de pernil | jamón | alfombra, estera | suela.
azpiko, subordinado, de debajo, inferior | esclavo | de menos de: *bi urtez azpiko,* de menos de dos años | forro | jamón.
azpikoa ipiñi, forrar.
azpikotasun, esclavitud, sujeción, cualidad de súbdito.
azpikotu, esclavizar, subyugar, supeditar | aforrar.
azpikotzatu, someter, sojuzgar. [fombra.]
azpikoyal (azpioyal), al-]
azpikoz-gain, a la inversa.
azpil (aspil), plato, fuente | gamella, lebrillo.
azpildu, repulgar.
azpildura, repulgo, dobladillo | doblez de caracter.
azpil sakon, plato sopero.

azpin, solomillo.
azpi-oñtzi, orinal.
azpioyal, alfombra, estera.
azpira, abajo. [rribar.]
azpiraka, derribando, a de-]
azpirakatu, derribar completamente.
azpiraketa, lucha a echar al suelo, a derribarse.
azpiratu, sojuzgar, dominar | derribar | cubrir | cobijarse.
azpi-suge, vil, traidor, aleve.
azpiti-goiti, cuesta arriba.
azpitik, por debajo | clandestinamente.
azpixoko, ingle.
azpixuri, ave fría.
azpiz-gain, de abajo arriba, al revés.
azpizin (azpizuin, azpizun, azpin, azpintxu), solomillo.
azpizun, lomo, v. *azpizin.*
azpizunki, carne de lomo.
azpuru, v. *azkañeko.*
azta (de *atz-ta,* repetición), sentido del tacto: *azta nazazute,* palpadme | peso, balanza: *aztaz,* a peso | carga, cargo | lastre | una libra.
aztaberun, sonda.
aztaberundu, sondar.
aztaera, tocamiento | manera, sistema de pesar (decimal, etcetera).
aztaga, Libra, séptimo signo del Zodiaco.
aztagabeko, ligero, sin peso.
aztagai, ponderable.
aztagaŕi, palpable | ponderable.
aztaka, palpando, pesando, tanteando, a tientas | rascándose.
aztakari, pesador de oficio.
aztakatu, buscar algo a tientas, tentar, rastrear.
aztaki, gramo.
aztaki-amaŕen, decígramo.
aztaki-aneiren, miligramo.
aztaki-eunen, centígramo.
aztakin, balanza, báscula | pesa | gramo.
aztako, de peso, pesado.
aztal, pantorrilla, pierna, jarrete | calcáneo, talón, calcañar | espuela.
aztala ebaki, desjarretar.
aztal-beaŕi, tobillo, maléolo.
aztalka, revolcándose.
aztalkada, espolada, espolazo.
aztalkatu, suplantar.
aztalki, espuela.
aztalkin, espolear. [| asta.]
aztamakil, javalina | lanza]
aztamakildun, astado, lancero.
aztamakilkatu, alancear.
aztamakilada, lanzada.
aztamako, bichero.
aztamuka, a tientas.
aztanbal, petral.
aztanda (eztanda), estallar, reventar.
aztandatu, estallar. [se.]
aztandu, apartarse, alejar-]
azta-oŕatz, fiel de balanza.
aztapaŕ (atzapaŕ), garra.
aztapaŕkada, arañazo.
aztapaŕkatu (atzapaŕkatu), arañar.

aztapen, sondeo | tiento.
aztapo, tropiezo, tropezón.
aztapoka, tropezando. [za.]
aztaŕ, vestigio, huella, tra-]
aztaŕen, fundamento, raíz | rastro, huella, indicio.
aztaŕna (aztaŕ), asomo, vestigio, rastro, huella, señal, indicio, pesquisa.
aztaŕnak aŕtu, escudriñar, pesquisar, rastrear.
aztaŕnatu, indicar.
aztatu, tocar, palpar | pesar, ponderar | examinar | hondear | lastrar | probar.
azte (de *azi),* crecimento | (de *aztu),* olvido, v. *aiztu.*
aztegi, alisal. [olvidar.]
azterazo (de *aztu),* hacer]
azteri, sarna. [nálisis.]
azteŕ, examen, pesquisa, a-]
azteŕbide, método analítico.
azteŕen (aztaŕen, atz, ikuŕ), señal, huella, rastro, vestigio. [menes.]
azteŕkaldi, época de exá-]
azteŕkatu, analizar, averiguar, observar, investigar, desmenuzar, escrutar, examinar, pesquisar | catar.
azteŕketa, análisis, examen, crítica, pesquisa.
azteŕkizun, averiguable.
azteŕkizunak, oposiciones, exámenes.
azteŕkuntza, averiguación.
azteŕle, examinador, analizador, crítico. [men.]
azteŕpen, escrutinio, exa-]
azteŕpidez, analíticamente.
azteŕtu, examinar, inquirir, indagar, escrutar, aquilatar, desmenuzar | escarbamiento | censurar.
azteŕtze, exámen.
aztetxe, casa de educación, colegio.
azti, adivino, agorero, hechicero, mago | supersticioso. [cio.]
aztiantza, augurio, auspi-]
aztiaren, mágico.
aztiatu, predecir, adivinar, pronosticar, agorar, augurar, anunciar.
aztiatze, adivinación.
aztien, fatídico.
azti-gaizkile, maléfico.
aztigaŕ (astigaŕ), arce, moscón.
aztikeri, adivinación, hechicería, magia, superchería | hechizo | agüero, buenaventura.
aztikizun, acertijo.
aztoratu, soliviantar, revolver, dar alas, incitar.
aztore, halcón | buitre.
aztu (aaztu), olvidar, olvidarse | hechicería | hechicero.
aztu-ezin, inolvidable.
aztugaŕi, lenitivo, lo que alivia o hace olvidar.
aztukoŕ (azkoŕ), olvidadizo.
aztun (de *atz-dun),* sarnoso | (de *azta-dun,* que tiene peso), pesado, grave, gravoso, v. *astun.*
aztunagotu, agravar.
aztundu, cargar, agravarse | quedar en cinta.
aztun-izan, pesar.

aztuntasun, cargazón, gravedad, pesadez | embarazo.
aztura (oikuntza), costumbre, hábito, índole, caracter | método, experiencia.
azturatu, habituarse.
azturazko, habitual.
azturu, adivinador.
aztuŕ, v. *aiztuŕ*.
azubil (de *zur*), tallo. [tiga.]
azun, preñada (bestia) | or-]
azundi, montón de ortigas.
azundu, preñar.
azuŕ (ezuŕ), hueso.
azuŕiatu, castigar, reprender | calarse de agua.
azuŕindu, desahuesar.
azuŕkin (de *aitzuŕ*), labor de azada.

B

b, antepenúltima letra del agaka euzkérico: su nombre es *bi*.
ba, contracción de *bada*, pues | interjección de incredulidad | contrac. de *bai*, sí.
ba, sí, dubitativo: *ba'lego*, si estuviera: *ba'luke*, si tuviese. En este caso el prefijo *ba* se separa de la palabra subsiguiente por un apóstrofe | sí, categórico, afirmativo, ya: *ba-dakaŕ*, ya lo trae, sí, lo trae: en este caso el prefijo *ba* se une a la palabaa subsiguiente por un guión.
baatxuri, v. *baratxuri*.
baba, haba | ampolla que se levanta en la piel | cagarruta | alubia.
babadi, habar. [piel.]
babalaŕu, ampolla en la]
babalaŕutu, ampollarse.
babalasto, tallo de haba | gandul.
babaleka, vaina de haba.
babaŕun, v. *babeŕun*.
babatu, encallecer las manos. [muchas habas.]
babatsu, calloso | lugar de]
babaziztoŕ, granizo muy menudo.
babazoŕi, insecto que destruye las habas.
babazoŕo, saco o costal de habas. [drisco.]
babazuza (abazuza), pe-]
babeltxo (baba-abeltxo), gorgojo del haba.
babeŕuma (babeŕun, baburun), alubia.
babes, protección, amparo, resguardo, lugar resguardado del viento, etc: *ormaren babesian*, al resguardo de una pared | escondrijo.

babestu (babespetu), amparar, proteger, refugiar.
babespetu, v. *babestu*.
babiīu, lavar, voz infantil usada en vez de *garbiīu*.
babo (del erdera?), bobo.
babox, trébol.
babulitxa, v. *babeltxo*.
bada, pues | si es | *(bai-da)*, ya lo es.
bada-ezpada (bada-ezpadan), por si acaso | eventual.
bada-ezpadako, dudoso, incierto: *bada-ezpadakuan*, en la duda | eventual.
badarik, v. *bederik*.
badarik ere, aunque, sin embargo. [caso.]
bada-ta-ezpada, en todo]
bae (bai), criba, cedazo.
baetu, cernir.
baga (del fr. *vague?)*, ola, véase *uin*.
bagadi (pagadi), hayedo.
bagai (bagi), pesado, tardo, dejado, lento.
bagaitasun, dejadez.
bagaitu (bagitu), hacerse tardo, pesado.
bagaīa (bagatxa), fabuco, bellota del haya. [de...]
bage (gabe,-ge), sin, falto]
bagetasun (-getasun), carencia, falta.
bagetu (gabetu), despojar, privar | abstenerse.
bage-ustai, armazón del cedazo.
bagezko, cedacito.
bagi, v. *bagai*.
bagiīa (de *ebaki-iīa*, mes del corte), Junio.
bagitu, v. *bagaitu*.
bago (pago), (del lat. *fagus?)*, haya.
bai, sí | licencia, autorización, permiso | ora... ora..., tanto... como: *bai au bai ori*, tanto esto como eso | forma parte de unos modismos denotando cierto énfasis, v. gr. *lenbai-len (lenbaitlen)*, cuanto antes; *arin-bai-arin*, muy de prisa | véase *ba* | cedazo, criba | porque, pues: *baitakit*, porque lo sé | cuan!: *bai ona dala!* cuan bueno es! | qué: *bai edeŕki!* qué bién! | prenda, hipoteca, empeño. [yuntiva.]
bai-ala-ez, dilema, dis-]
baialde, v. *bayalde*.
bai bide, parece que...
baietz (bayetz), que sí | a que...: *etoŕi bayetz*, a que viene, apuesto a que viene | afirmativamente.
baietza (bayetza), anuencia, afirmación | afirmativa | estar en sus trece | permiso.
baiezka, diciendo que sí, afirmando | afirmativa.
baiezko (bayezko), afirmativo: *bayezkua eman*, dar el sí | permiso, consentimiento.
baiezkuan (bayezkuan), supuesto que sí. [tir.]
baieztu (bayeztu), consen-]

baigil̄e, cedacero.
baiki, ciertamente, que sí.
baikoŕ, propenso a asentir, optimista.
baikuntza, decomiso, embargo, prendamiento, prendaria | empréstito.
baikun, consenso, licencia, permiso.
baikunde, v. *baikuntza*.
baimen, permiso, licencia, consentimiento.
baimena eman, dar licencia, permitir, consentir.
bai-ote?, será verdad?
baipen, aprobación, consentimiento, anuencia | afirmación, aserto.
baisaran (basakaran), endrino.
-bait, sufijo que denota algo indeterminado: *zerbait*, algo; *noizbait*, alguna vez; *norbait*, alguno, alguien.
bait-(bai-), prefijo que se emplea en conjugación significando "porque": *etxera baitzetoŕen*, porque venía a casa | pues | diferencia: *utsaren baiten*, una diferencia de nada.
baita, también | casa, morada, residencia.
baita ere, inclusive, también.
baitetsi (de *bai*), aprobar: *otsuak zer baitetsa, otsemiak donetsa*, lo que aprueba el lobo, lo sanciona la loba.
baitetxe, casa de préstamos.
baitezpada, por si acaso | eventual.
baitin (de *bai-din*) *(eskieŕ)*, seguro, cierto.
baitintasun, seguridad.
baitu, afirmar, consentir | prendar, empeñar, hipotecar | apoderarse de ganado ajeno en terreno propio hasta comparecer el dueño | apresar.
baitura, préstamo | hipoteca, prendimiento | arras.
baituretxe, casa de préstamos, prendería.
baituretxe-jaun, prendero.
baizik, sino, más que: *ezta ongi, gaizki baizik*, no está bien sino mal; *bat baizik ez du*, no tiene más que uno.
baizikan, v. *baizik*.
baizura, lugar de pesca en alta mar.
baka, chiquero, toril.
bakal (de *bat-al*), monarquía.
bakaldaŕ, v. *bakaltzale*.
bakaldeŕi (de *bat-alde-eŕi*), reino, dominio, monarquía. [palacio real.]
bakaldetxe (bakaldegi),]
bakaldi (de *bat-aldun-aldi*), reinado, tiempo de reinado. [nar.]
bakaldu (bakal-izan), rei-]
bakaldun (de *bat-al-dun*, que tiene la única potestad) rey, monarca, emperador, soberano.
bakaldun-alaba, infanta.

bakaldunaren, monárquico, de la monarquía.
bakaldun-emazte (bakaldun), reina.
bakaldun-erailtza, regicidio.
bakaldun-erailtzaīle, regicida.
bakaldun-eskubide, regalía.
bakaldungabe, interregno.
bakaldungai, príncipe.
bakaldungi, heredero del trono.
bakaldun-idazkari, canciller.
bakaldun-idazkaritza, cancillería.
bakaldun-jaŕaigo, corte.
bakaldun-jatoŕi, dinastía.
bakaldun-nai, pretendiente a la corona.
bakaldun-ordelari, virrey.
bakaldun-seme, infante.
bakalduntxo, reyezuelo.
bakalduntza, soberanía.
bakalduri, corte (villa).
bakalduritaŕ (bakalduriko, bakaltsein), cortesano.
bakal-izan, reinar.
bakalmen, autocracia.
bakalmendun, autócrata.
bakaltsein, ministro del rey.
bakaltxezai, senescal.
bakaltzale, monárquico, absolutista.
bakaltzaletasun, absolutismo, monarquismo.
bakalīo, abadejo, bacalao.
bakan, raro, escaso | trasparente | especial | rara vez, pocas veces | extraño.
bakandu, enrarecer, escasear, diseminar, aclarar, descomponer, trasparentarse.
bakanka, de tarde en tarde.
bakanki, raramente.
bakantasun, rareza.
bakaŕ, único, solo | concreto | singular: *bakaŕ ta askaŕ,* singular y plural: *bakaŕian,* a solas | solitario | suelto.
bakaŕaldi, retiro.
bakaŕ-bakaŕik, únicamente.
bakaŕdi, soledad.
bakaŕen, privativo.
bakaŕezko, privado.
bakaŕik, solamente, aisladamente | concretamente, puramente, singularmente.
bakaŕizketa, monólogo.
bakaŕka, uno a uno, aisladamente.
bakaŕkari, solitario, misántropo.
bakaŕlari, solista.
bakaŕtaldi, soledad, retiro: *gogo-bakaŕtaldiyak,* ejercicios espirituales.
bakaŕtaŕ, solitario, monje, | salvaje.
bakaŕtasun, aislamiento, soledad | singularidad.
bakaŕtegi, soledad, retiro, monasterio, convento.
bakaŕti, solitario amante de la soledad | misántropo | abstraído | austero.
bakaŕtu, retirarse, ir a la soledad, aislarse, separarse | distinguirse, sobresalir.
bakaŕtzale, amante del retiro | misántropo, solitario.

bakasta, garrapata mayor.
bakatxa, especie de cereza.
bakatz (de *bata-k-atz),* guión.
bakaulkatu, destronar.
bakaulki (de *bat-aulki),* tronc.
bakaulkitu, colocar en el trono, entronizar. [nizar.]
bakaulkiyan ezarí, entro-]
bake (pake), paz. Es voz de origen erdérico, y puede ser sustituída por *gentza.*
bakegin, pacificar.
baketi (baketsu, baketzale), pacífico.
bakide, afín.
bakidetasun, afinidad.
bakoiti (bakoti), nones, impares: *batoi ta bakoiti,* pares y nones.
bakoitz (bakotx), cada uno, cada cual | impar.
bakoitzaren, individual, individuo. [cada vez.]
bakoitzian (bakotxian),]
bakoitzeko (bakotxeko), por cada vez.
bakoizka, uno por uno, por separado.
bakoiztasun, propiedad, cualidad privativa de alguna cosa.
bakoiztu, individuar.
bakoti, impar, nones.
baku, mercado | nones: *biritx ala baku,* pares o nones | bazar.
bakun, sencillo, ingenuo, cándido, inocente | desparejado. [ficar.]
bakundu, casarse | simpli-]
bakuntasun, candidez, inocencia | sinceridad.
bakuntza (de *bat-kuntza),* unión, desposorio, conjunción.
bakura, límite.
bal, haz, fajo: *lastobal,* haz de paja | ráfaga: *aizebala,* ráfaga de viento.
bala, trigo tendido antes de desgranado.
bala-bala, correr una noticia, decir públicamente una cosa sin andar en rodeos: *bala-bala zabaldu zan,* se esparció por todo el pueblo.
balazta (balezta), cierta traba triangular que se pone al cuello de los cerdos | freno.
balaztatu, enfrenar.
balda, anaquel, estante.
baldan, abandonado, flojo, desaliñado.
baldankeri, galbana, pereza | desaliño.
baldarna (balderna), congregación, iglesia, aljama.
baldar, torpe, destartalado | nubes pesadas que arrastra el vendabal.
baldatx, colgajo | haragán, desaliñado, mezquino.
balde, igual, parecido.
baldi, tapadera.
baldin, si: *baldin baluke,* si acaso tuviese | acaso.
baldindu, condicionado | condicionar.
baldin ere, por si acaso.
baldintza-era, modo con-

dicional.
baldiñeko, condicional.
balditz, condición.
baldo (baldoka), astilla grande, zoquete.
baldoka, gaznápiro.
baldoki, sienes. [liñado.]
baldres, abandonado, desa-]
bale (balei) (del erd.?) ballena: *balebizaŕ,* (barba de ballena), ballenas para hacer corsés, paraguas, etc.
balen-odeyak, stratus.
balinba!, ojalá!
balio (baliyo), valor, precio. Es voz erdérica que se puede sustituirse por *saneuŕi.*
balitz (del verbo *izan),* si fuera: *balizko olak buŕnirik ez,* la ferrería de «si fuera» no hace hierro | hipótesis.
balizkako, hipotético.
balizkatu, suponer.
baltsa, reunión, compañía, tertulia, conversación.
baltzu-araba, regla de compañía.
bal̄ara (bal̄era) (del erdera?) barrio, barriada | asociación.
bana (de *bat-na),* uno a cada uno | distinto. [uno.]
bana-banaka, de uno en]
bana-banako, selecto.
banabaŕ (babeŕun), judía.
banaboŕatu (bakundu), separar, enrarecer v. gr. una arboleda.
banai, diferencia, discrepancia | especial.
banaitasun (bereztasun), disparidad.
banaitu, distinguir, diferenciar, discrepar.
banaizti, administración.
banaka, de a uno | cada uno | aislado, raro.
banakantza, administración.
banakari, administrador.
banakatu, diseminar, separar, apartar, desagregar, distribuir, dispersar.
banakatzal̄e, repartidor.
banaketa (banatza), distribución, partición, reparto | administración | diéresis. [pocos sitios.]
banaketan, raras veces, en]
banako, especial.
banakola, administración (oficina).
banandu, divorciar, separar, desbaratar.
banaŕeta, remanga, red pequeña | persona de malos antecedentes.
banatu, diseminar, separar, divulgar, desperdigar, dispersar, partir, esparcir, prodigar, disipar | estropear, destrozar | disociar | distribuir | dividir por uno.
banatza, distribución: *gabeuki-banatza,* horario.
banatzal̄e, pródigo, despilfarrador, disipador.
banazka, diseminado.
banazkatu (banakatu, banatu, sakabanatu), diseminar.

banda, ánimo, valor.
bandatu, animarse, vigorizarse.
bandil, abandonado, flojo, desaliñado | preocupado: *bandil besten biziaz,* que se cuida de vidas ajenas.
bandio, v. *mandio.*
banpe, colmo.
baña (bañan), pero.
bañezko, resquemor, resentimiento.
baño, pero | que: *ori baño zuriago,* más blanco que eso | sino: *ez au, ura baño,* no esto, sino aquello.
bao, hueco.
bapat (de *bat-bat),* iguales.
bapatetan, v. *bat-batean.*
bapatian (bat-batian), al mismo tiempo.
bapide, síntesis, método sintético.
bapo, muy bien, excelentemente (del erd. guapo?).
bara, vejetal.
barakatz, v. *berakatz.*
barakulo, caracol.
baraldi (de *bare),* bonanza.
baranda (aga), cuje | *(baranda),* atalaya, acecho, parada.
barandail, Febrero.
barandakatu, fisgonear.
barandari, atalayero | espía, centinela.
barandati, fisgón.
barandatu, fisgar, acechar.
barandegi, acecho, parada.
barasma, araña.
baratari, chalán | notario.
baratasun, calma.
baratu, calmarse, aquietarse, sosegar | pararse, detenerse.
baratsu, tranquilo.
baratxuri (baratzuri), ajo.
baratz (de *bara-tz,* abundancia), huerta | tranquilo. | despacio, v. *atzeri; lan baratza, lan aratza,* trabajo lento, trabajo bueno.
baratzai (de *zai),* hortelano.
baratze (baratz), huerta, huerto.
baratze-aldeko, huertano.
baratzekari (barazki), vejetal.
baratz-lan, horticultura.
baratz-langile, horticultor.
baratzuri-belar, aliaria.
barau (de *bar),* ayunar, vegetarizar | ayuno: *barau-egun,* día de ayuno.
barau-egin, ayunar.
baraurik, en ayunas.
baraus, olor de comida o bebida que se despide del estómago. [brollar.]
baraustu, confundir, em-]
barautu (barau-izan, baru-izan, barutu), ayunar.
barauts (baraus), espuma de la boca, espumarajo.
barautsi, desayunar.
barazkaldu (de *bar-azkaldu) (bazkaldu),* comer.
barazki (de *-zki,* cosa de), hortaliza, vegetal, legumbre, verdura. [fitófago.]
barazkijale, vegetariano,]
barazki-saltzale, verdulero.
barban, vello, pelusa: *ile*

barbana, pelo ralo.
barbanaka, esparciendo.
barbanatu, esparcir.
barbar, ruido de ebullición.
barbarin, salmonete.
barbarita, ruido, rumor.
barbulā, algazara, estrépito | bullanguero.
barbulātu, decir necedades, entretenerse en nimiedades, charlar a troche y moche.
barbulēri, jarana, jolgorio.
barbulō, necio.
barda (bart), anoche | tripa, vientre.
bardaki, tripacallos.
bare, limaco, babosa | calma en la mar: *itxaso bare,* mar tranquila | bazo | flemático, calmoso: *ori gizon barea!,* qué cachaza de hombre! | sosiego.
bare-aldi (baraldi), bonanza, tranquilidad.
baregalu, anodino.
bareko-min (bare-min), comalia, cierta enfermedad de las ovejas.
barekurlo (barekurkulō, barakulo, baŕaskilō), caracol.
baresare (bualtsare), mesenterio | redaño.
baretasun, tranquilidad.
baretu, serenar, calmar, tranquilizar.
baretsu, calmoso.
baretxe, larva de limaco, limaco pequeño | pausadamente, lentamente.
barga, agramadera.
bargasta, cerda de unas cuatro arrobas | mujer desordenada, de mala fama.
bargatu, agramar.
bargo, gorrino de tres a siete meses.
bargoxta, gorrino muy tierno, lechón.
baŕka (barkatu), perdonar; voz exótica sustituíble por *azketsi,* v. y sus deriv.
barkagaŕi (azkeskaŕi), digno de perdón, perdonable.
barkakizun (azkeskizun), perdón, indulgencia.
barkapen (azkespen), perdón, remisión. [nar.]
barkatu (azketsi), perdo-]
barkelesti, fitografía.
barki (de *bar-ki),* cualquier vegetal o planta.
barkizale, vegetariano.
barda, corral, patio | anoche.
bart (barda), anoche.
bartan (mantaŕ), polainas, manta de abarca.
bart-aŕats (baŕt-aŕatsean), anoche.
bartz (partz), liendre.
baru (barau), ayuno.
barukaldi, témpora: *elgaro-barukaldi,* témporas de adviento.
barutu (baru-izan, barautu), ayunar: *baru gera gauŕ,* hoy ayunamos.
baŕ (baŕe, paŕ, paŕe), risa.
baŕabil, testículo.

baŕaitu, v. *baŕayatu.* anoche.
baŕanda, parada, lugar de acecho.
baŕandari (baŕendari), espía | centinela, vigía.
baŕandatu, acechar, vigilar, espiar. [atalaya.]
baŕandegi, lugar de acecho,
baŕandu, acecho.
baŕanduan, en acecho.
baŕankoŕ (de *baŕen),* penetrante.
baŕasta, puñado.
baŕastaka, a puñados.
baŕastan erein, sembrar a voleo.
baŕata, duela.
baŕatu, v. *banatu.*
baŕatzaīe, v. *banatzaīe.*
baŕayadura, disolución, dispersión. [pregonero.]
baŕayari (baŕayatzaile),
baŕayatu (baŕaitu), esparcir, diseminar, disipar.
baŕayu, desarrollo, esparcimiento.
baŕdin, v. *beŕdin* y sus deriv.
baŕdindu, v. *beŕdindu.*
baŕeatu, publicar, esparcir.
baŕeiŕi (paŕeiŕi), sonrisa.
baŕen, interior, dentro | pié, extremo inferior: *azpaŕen,* extremo bajo de la peña | recinto.
baŕena, ir con rumbo a | a través de. [netrar más.]
baŕenagotu, ahondar, pe-
baŕenaldeko, interior (del).
baŕenaldu, introducir.
baŕenaratu, llevar adentro, introducir.
baŕendan, en acecho.
baŕendari, espía.
baŕendatu, espiar.
baŕendi, averno, infierno.
baŕenditaŕ, diablo, del infierno.
baŕendu, penetrar, profundizar, ahondar, comprender, reconcentrar | engolfarse, internarse.
baŕendu-ezin, impenetrable | incomprensible.
baŕendura, profundidad.
baŕendutu, infundir | infuso.
baŕendutze, infusión.
baŕenean, interiormente.
baŕeneko, interior, interno, intrínseco | corpiño, justillo, camiseta.
baŕenen (baŕuan), adentro, dentro | en el interior | íntimo.
baŕenera, adentro. [ducir.]
baŕeneratu, entrar, intro-
baŕengo, interno. [miento.]
baŕengo aŕa, remordi-
baŕen-goŕi, un hongo rojo.
baŕenki, interiormente.
baŕenkoŕ, profundo, sutil, penetrante.
baŕen-leyo, contravidriera.
baŕetsu (paŕetsu), jocoso: *izketa baŕetsuak,* palabras jocosas.
baŕeyari, pródigo.
baŕeyatu, v. *baŕayatu.*
baŕez (paŕez), riendo: *baŕez leŕtu, paŕez ito,* reventarse de risa, desternillarse de risa.
baŕi, v. *beŕi* y deriv.
baŕiatu, demolir.

baŕio, corraliza, corral.
baŕna, v. *baŕena.*
baŕne, interior: *baŕneko motz,* chaleco.
baŕnekoŕ, profundo.
baŕonde, en acecho.
baŕtastak (de *bi-aŕte-aŕast)* comillas. [réntesis.]
baŕtatz (baŕtekatz), pa-]
baŕtekatz (de *bi-aŕte-k-atz) (baŕtatz),* paréntesis.
baŕu, dentro, interior: *baŕubaŕuak,* íntimos | recinto.
baŕuki, menudillos o tripas de animal. [xivo.]
baŕukoŕ, espiritual, refle-]
baŕun, v. *baŕu.*
baŕunbe, menudillos | diferencia: *bi egunen baŕunbekuak dira,* son de dos días de diferencia de edad | conciencia | interior, dentro.
baŕunda, barrunto.
baŕundatu, barruntar.
baŕundu, penetrar | comprender, alcanzar. [rior.]
baŕunen, dentro, en el inte-]
baŕupe, conciencia.
baŕutaldu, inyectar.
baŕutegi, cercado.
baŕuti, jurisdicción territorial, distrito | recinto | terreno acotado | recogido, piadoso. [silvestre.]
basa-ate (de *baso),* pato]
basabazteŕ, apartado, desierto.
basabei, vaca salvaje.
basabere, bestia salvaje, fiera.
basaburu, los caseríos más elevados de las poblaciones rurales.
basaburutaŕ, aldeano.
basadi, lugar de muchos bosques.
basagizon, guarda montes, montero | cerril.
basaguren (de *guren),* límite de la selva.
basajaun, hombre rústico, semi-salvaje, huraño | ser fantástico, legendario| fauno.
basaka, silvestre, fruta de árbol no ingertado: *sagaŕ basaka,* manzano silvestre.
basakaran, endrino.
basakaŕ, agreste, salvaje, bravío.
basakatu, gato montés.
basakeri, salvajada.
basaki, carne de animal silvestre | salvajemente.
basalan, desbaste de árboles cortados en los bosques | confección de carbón. [tre.]
basalaŕ, aljonjera silves-]
basalizaŕ, fresno silvestre.
basalkate, alcalde pedáneo.
basaluŕ, tierras en despoblado | tierras de mala calidad.
basalora, comuña, pan de inferior calidad.
basamasti (basamats), vid silvestre.
basandari, peruétano.
basaolo, bromo (yerba).
basaran, ciruela silvestre.
basarantza, espino silvestre.

basarbi,.bunio.
basari, marisma.
basarto, sorgo.
basaŕte, bosque, selva.
basasto, asno silvestre, onagro | divieso.
basasu, herpes.
basataŕ, salvaje, montaraz.
basataŕ oiturak, salvajismo.
basate, manzano silvestre.
basati, salvaje, bárbaro, montaraz.
basati-talde (basati-eli), horda, cáfila.
basatu, hacerse montaraz.
basatxadon, ermita.
basatxakuŕ, lobo.
basatxauno (de *txauno*, capilla), ermita.
basatxauno-zai, ermitaño.
basauntz, venado, corzo.
basauŕde, v. *basuŕde*.
basauri, población del bosque, aldea.
basazai, guardamontes, guardabosque.
basazalke, veza silvestre.
basazi (de *azi*), salvaje, montaraz.
basdaska, matorral.
baseliz, ermita.
baserle, avispa.
baseŕi, pueblo silvestre, aldea | caserío.
baseŕiko, campestre.
baseŕitaŕ, aldeano, casero, campesino. [río.]
basetxalde (basetxe), case-]
basetxe, v. *basetxalde*.
basi, mujer abandonada, descuidada. [rabao.]
basidi (de *idi*), búfalo, ca-]
basikeri, suciedad.
basiloi, comuña. [durnarse.]
basitu, ensuciarse, emba-]
baso, selva, bosque, floresta.
basoaŕoztetxe, venta.
basojatetxe, ventorro.
basolo (laŕolo), bromo.
basolāar, abubilla.
basolāo, gallina silvestre, avutarda.
basomotz (basoiñautsi), bosque talado.
basosto, hoja que se recoje para el invierno.
basotu, repoblar de árboles.
basta (del erd.?), montura de caballos | hilván | albardón.
bastanga, v. *baztanga* | pez aparecido al erizo de mar.
bastatu, enalbardar, aparejar el macho | hilvanar.
bastestali (bastestalki), cubre-baste.
basur (de *ur*), rocío | humedad que se forma en el suelo de los bosques | agua torrencial que baja de los montes.
basuritaŕ, aldeano. [jabalí.]
basuŕde (de *baso-uŕde*),]
basuŕdekume, jabato.
basuŕdeme, jabalina.
basusa, espumarajo.
basuso, paloma torcaz.
bat, uno, unidad: *bat edo beŕtze*, uno u otro; *bat edo bat*, alguno, *bat-batian*, bruscameute, al mismo tiempo; *batetik bestera*, de parte a parte;

gutxi bat gora bera, poco más o menos; *ogei bat*, unos veinte | *(bata, bateko)*, as | idéntico.

bata-bestez, uno con otro, promiscuamente.

batan, menta, yerbabuena: *aizpatan*, menta de peñascales; *astobatan*, menta de burros; *batan urdin*, menta azul.

batasun, unidad; *gal bedi bata, ez batasuna*, muera o piérdase uno, no la unidad.

batayaŕi, pila bautismal.

batayatu, bautizar, v. *ugutzatu*.

batayatzaīe (bataīe), bautista, véase *ugutzari*.

batayo, bautismo; es voz erdérica, véanse *ugutz* y sus deriv.

bat-batean (bat-batetan, bapatetan), repentinamente | exabrupto.

bat-bateko, súbito.

batean, simultáneamente, a un tiempo | una vez, en cierta ocasión.

bat-egin, identificar | confundir | adunar | concretar.

bateko, de uno | el as.

batel, lancha pequeña | chalana.

baten (norbaiten, iñoren), particular, privativo.

bateo, bautismo, v. *ugutz*, | juntamente: *ayekin bateo*, junto con ellos.

batera (de *-ra*, a), a una, juntamente, a compás.

bateratu, convergir. [uno.]

batere (de *ere*, también), ni]

batetsu (bateratsu), con poca diferencia.

batez, a una, de repente, unidamente: *batez ere*, sobre todo: *batez-beste*, uno con otro, por término medio | distinto | colectivamente | conjuntamente | discrepancia | particularmente.

batez ere, máximamente.

batezpe (batez ere), sobre todo, en especial.

bateztasun, desunión.

bateztu, distinguir una cosa de otra, particularizar.

batik-bat (batez-bat), principalmente.

batin (de *bai-din)*, cierto: *batin nago*, estoy seguro.

bat-jo, reunir, resumir, reducir, concretar, sumar, aunar.

batoi, pares: *bakoiti ala batoi*, pares o nones.

batu (de *bat)*, reunir, recoger, unirse, congregarse, aunar, encontrarse, adunar, reunirse | ordeñar | agregar | anexo | unificar.

batuketa, sinéresis.

batsu, casi iguales.

batz (de *bat-tz)*, unión, reunión, congregación, alianza, agrupación, conjunto.

batzaitu, recoger.

batzaketa, mancomunidad.

batzakuntza, unión, reunión.

batzaldi, concurso: *batzaldiyan sariztua*, premiado en el concurso | sesión, reunión.
batzaldi-saritxo, accésit.
batzaldu (bildu), congregarse, reunirse | acomunarse | adunar | anexionar, incorporar.
batzalpen, anexión.
batzandu, reunir, congregar, incorporarse, junatr.
batzaŕ (batzaŕe), asamblea, junta, congreso, concilio | barullo de una muchedumbre.
batzaŕaldi, reunión, junta.
batzaŕeko, sinodal.
batzaŕkide, diputado, senador, capitular | vocal de junta, etc.
batzaŕ nagusi, Juntas generales, Cortes, Congreso, Concilio general.
batzaŕtegi, sala capitular, sala de juntas.
batzaŕtoki (batzaŕtegi), salón de sesiones.
batzatu, mancomunarse.
batzazpen (biltzazpen, pilla), colección.
batzindu, desunir. [club.]
batzoki, círculo, sociedad,]
batzorde, comisión, número de individuos encargados de un asunto por un cuerpo.
batzorkide, comisionado.
batzuek, unos, varios | estrofa que no sea coral ni a solo.
batzuetan, a veces | en unos (lugares, etc.)
batzuk (batzuek), unos cuantos, varios.
baxura, lugar de pesca, como a una legua de la costa. [to, tacha.]
baya (bañā), pero | defec-]
bayalde (bai-alde), armazón del cedazo.
bayesle, anuente. [sión.]
bayespen, asenso, conce-]
bayetz (baietz), que sí | afirmativa.
bayetza, afirmativa, anuencia, licencia, aquiescencia, asenso.
bayetza eman, acceder.
bayezki, asertivo.
bayezko, afirmativo.
bayezpen, anuencia, conformidad, aserto.
bayeztatu, v. *bayeztu*.
bayeztu (bayeztatu), afirmar, otorgar, permitir.
baxota, siesta.
bazka, pasto, comida.
bazkagi (bazkategi), dehesa.
bazkal, poliarquía.
bazkal-aintziñe (bazkalauŕe), tiempo antes de comer.
bazkal-apari, comida tardía, a la francesa. [mer.]
bazkaldaŕ, convidado a co-]
bazkaldu (de *bazkari)*, comer (al mediodía). [mer.]
bazkal-garai, hora de co-]
bazkal-gibel (bazkal-ondo), tiempo después de comer.
bazkal-ondoko, brindis | siesta.

bazkal-ordu, la hora de comer, al mediodía.
bazkaltan (bazkaltzean), durante la comida.
bazkaluxu, comida ligera.
bazkandu, v. *bazkatu.*
bazkari, comida de mediodía.
bazkarin, pequeña refacción.
bazkaŕ, compuesto.
bazkategi, lugar de pasto.
bazkatsu, lugar de mucho pasto.
bazkatu, pastar, hacer alimentar, cuidar, gobernar, desmembrar, disgregar, disolver.
bazkatzaīle, pastor, apacentador.
bazkide, socio de círculo, club, *batzoki,* congregante.
bazkidetu, hacerse socio.
bazkintza, colectividad, junta: *bazkintz-aŕtezkari,* junta directiva.
bazko, Pascua: *bazko-bildotx,* cordero pascual. Es palabra erdérica sustituible por *Igaratz.*
bazkoŕ, sociable.
bazkun, sociedad.
bazkun-buru, preboste.
bazpatz, federación, asociación.
bazpatzatu, federar.
bazpazkide, federal, federado.
baztanga (bastanga), viruela.
baztaŕ (bazteŕ), rincón, orilla, linde, margen de libro, orillo del paño | separado, contiguo, adyacente | posesiones adjuntas a una casa.
bazteŕadaŕ, verduguillo, rama que se deja sin cortar.
bazteŕeratu, arrinconar.
bazteŕetxe, casa separada en el campo.
bazteŕgabe (bazteŕge), inmenso, infinito.
bazteŕki, ribete | exclusivamente | aparte | *(zokoki),* rinconera.
bazteŕki-egin, ribetear.
bazteŕtaŕ, aldeano, casero.
bazteŕtu, retirar | excluir | desechar, apartar | arrinconar.
bazteŕtzai (irurazai), guarda campestre.
be, suelo | bajo: *mendibe,* bajo el monte. Después de consonante que no sea *l* o *n* se cambia en algunos dialectos en *pe: aterpe* albergue; *iīunbe,* oscuridad.
beakuntz (begirakuntz), mirada.
beakuŕgaŕi, respetable, venerable.
beakuŕtu, respetar.
bealdi, entierro, funeral, exequias.
bean, abajo, en el suelo | bajo pena.
beaŕ (biaŕ), necesidad, menester: trabajo | pobre, necesitado, obligación.
beaŕ-bada, acaso, quizá, tal vez, probablemente, en todo caso: *Jokin'ek, beaŕ-bada, jakingo du,* Joaquín, en todo caso, lo sa-

brá.
beaŕ-bada ere, por si acaso.
beaŕ-beaŕ, imprescindible, perentorio, urgente, necesario.
beaŕ - beaŕenetako, importante. [damente.]
beaŕ bezela (bidez), debi-]
beaŕdun, menesteroso, necesitado, falto.
beaŕean (biaŕian), en la necesidad, en la indigencia | en vez de: *egin beaŕian,* en vez de hacer.
beaŕeko, preciso.
beaŕenean, en lo más preciso, en lo más necesario.
beaŕetsi, exigir, obligar a.
beaŕez, forzosamente, necesariamente | desgracia, infortunio | innecesario, excusado.
beaŕezko, necesario, urgente, forzoso, imprescindible, obligatorio, preciso.
beaŕ-gela, retrete.
beaŕgintza, faena. [cesidad.]
beaŕgune (beaŕkunde), ne-]
beaŕ-izan, necesitar, tener que, deber: *ekaŕi bear degu,* tenemos que traer, debemos traer.
beaŕketa, ocupación, faena, trabajos.
beaŕki, obligaciones, servicios necesarios a alguien | arreo.
beaŕkoŕ, paciente.
beaŕkun, obligación.
beaŕnadi, planta parecida al perejil. [billa.]
beaŕi (belaŕi), oreja | he-]
beaŕik, felizmente.
beaŕondoko (belaŕondoko), bofetada.
beaŕtasun, pobreza, necesidad, precisión.
beaŕtu, reducirse a la pobreza | obligar | violar | precisar.
beaŕtsu, necesitado, pobre, menesteroso, indigente.
beatu (beratu), sepultar.
beatz (de *be-atz*) *(biatz),* dedo | pulgar.
beatzal (beatz-azal), uña.
beatz-andi, dedo pulgar.
beatzaŕi, cuarzo | obstáculo, tropiezo | escándalo | escrúpulo. [del ganado.]
beatzaŕteko, enfermedad]
beatzaŕtsu, cuarzoso.
beatzeko (atz), pulgada.
beatzetako, retazos de paño que se ponen dentro de las abarcas.
beatz-ziñaŕ (beatz-txikaŕ, beatz-txakaŕ), dedo meñique.
beatz-mami (beatz-mutuŕ), yema del dedo. [que.]
beatz-txakaŕ, dedo meñi-]
beatz-zigaŕ, arador (parásito).
beatz-zoŕo, dedil.
beaz-bete, una pulgada.
beazkin, gusanillo blanco que brota bajo la pezuña.
beaztapa, v. *beaztopa.*
beaztapagaŕi, tropiezo, motivo de escándalo.
beaztaparazi, escandalizar.
beaztopa, mal paso, tropiezo: *beaztopa egin,* tro-

pezar. [obstáculo.]
beaztopabide, tropiezo,]
beaztopatu, bambolear por efecto de un mal paso | chocar, tropezar.
beaztopo, v. *beaztopa*.
beaztun (beazun), hiel | bilis.
beaztuntsu, bilioso.
beazun (beazune), hiel | aflicción. [ñoso.]
bebera (begi-bera), lega-]
bedao (bedaro) (de *bedaŕaro)*, buena sazón para cortar la yerba.
bedaŕdi, v. *belaŕdi*.
bedaŕ (belaŕ), yerba.
bedaŕtza, césped.
bedats, primavera.
bedaxka, mata.
bedaxkadi, matorral.
bedegaŕ, característico, especial.
bedeinkatu, bendecir; es voz erdérica, véase *donetsi*.
bedera, mismo.
bederatzi, nueve. [nono.]
bederatzigaŕen, noveno,]
bederatziña, nueve a cada uno. [en nueve.]
bederatziñaka, de nueve]
bederatziñakatu, distribuir de nueve en nueve.
bederatzireun, novecientos.
bederatziuŕen, novena.
bedere, v. *bederik*.
bederik (bedere, bederen), siquiera, a lo menos.
bee (be), suelo | bajo | balido de oveja.
be-egin (beeka aritu), balar.
beena, ínfimo, lo más barato, lo más bajo.
beera, abajo: *mendi-beera*, monte abajo; *ur-beera*, agua abajo | menguante.
beerabide, bajada.
beeragotu, rebajar. [rrea.]
beerako, para abajo | dia-]
beerapen, abajamiento, abatimiento, humildad | abyección. [dad.]
beeratasun, bajeza, humil-]
beeratu, bajar, humillarse | abaratar | abatirse | abyecto.
beeratze, bajeza, abyección, | bajada.
beeretaŕ, natural de abajo.
beeretik, desde abajo.
beeŕitaŕ, v. *betaŕ*.
beesubil, uno de los palos del telar.
beetitu, bajar | amenguar.
begaldi (begitaŕ, begikada), mirada, ojeada.
begaŕi, v. *belaŕi*.
begi, ojo | *argiyaren begiyan*, al amanecer | *begiak garbitu*, convencer | *begiyak bazkatu*, dar gusto a los ojos | *eguzki-begiyan*, dando al sur | *begibetiaz ikusi*, ver una cosa perfectamente | *begitan aŕtu*, tomarle a uno entre ceja y ceja: *begitan diat*, me agrada | *begiz egin*, fascinar | *begiz - jo*, elegir | brote, yema: *galbegi*, brote del trigo | ojo de aguja | *begiaŕo*, de mirada altiva | En el choque de *gi* con elemento posterior, se elide frecuentemente

la *i* y se sustituye la *g* por *t:* de *begi-auŕeko, betauŕeko.*
begiaren, visorio.
begi-auŕeko (betauŕeko), anteojos.
begi-bakaŕ, tuerto.
begibera, tierno de ojos.
begibitaŕte, rostro.
begieri, v. *beleri.*
begiesle (betesle), admirador, considerador.
begietako, evidente | visual | anteojos. [rar, admirar.]
begietsi, contemplar, mi-]
begi-ezkel, bizco.
begigain (bekain), ceja.
begi-goŕi, de ojos ribeteados.
begi-iīun, triste. [albugo.]
begi-izaŕ, catarata del ojo,]
begikada, mirada.
begikatu (ostendu), desaparecer, ocultarse.
begi-kiskuŕ, de ojos ribeteados.
begiko, simpático: *begiko mutil,* muchacho simpático | del ojo, ocular: *begiko iīe,* pestañas | protegido.
begi-lauso, nube de ojo.
begiluze, curioso.
begi-neuŕiz, a ojo de buen cubero. [pupila.]
begi-nini, niña del ojo,]
begi-okeŕ (betokeŕ), bizco.
begiondo, región próxima al ojo. [amparo.]
begipe, ojera | defensa,]
begipedun, ojeroso.
begipeko (kutun), favorito.
begipetu (ongi-egin), favorecer.
begira, al ojo | mirando | esperando: *zure begira,* esperándote | cuidar, conservar, librar | mïra, atiende: *begira gero oŕi!,* cuidadito con ese!
begirabide, mira.
begiragaŕi, espectáculo, digno de verse, vistoso.
begiraka, mirando. [villa.]
begirakai, prodigio, mara-]
begirakoŕ, circunspecto, correcto, prudente | curioso.
begirakoŕki, cautelosamente.
begirakun (begizkun), mirada | circunspección, respeto, miramiento.
begiraldi, ojeada, mirada.
begirale, guardián, custodio. [circunspección.]
begirapen, miramiento,]
begirari, defensor, centinela, atalayero.
begiratoki, mirador, azotea, atalaya, observatorio.
begiratu, mirar, ojear, otear | cuidar, guardar, librar, defender, preservar | persona prudente | mirada, ojeada. [guarda.]
begiratzaīe, inspector,]
begirazale (begirati), mirón.
begirune, respeto, miramiento | corrección, mesura, modestia.
begi-sista, ojeada.
begitada, mirada.
begitandu, presentarse a

los ojos.
begitaratu (begitaldu), presentar, ofrecerse a la vista.
begitaŕte, rostro | espacio entre los dos ojos | respeto | acogida, recepción.
begitaŕtea egin, acoger, dispensar buena o mala acogida.
begitaŕtetsu, cariñoso, afable, atento, complaciente.
begite, mirada | ojal, lazo.
begitsu, de muchos ojos | cariñoso.
begi-txatxu, tierno de ojos.
begitxindoŕ, orzuelo.
begi-txoko, lagrimal.
begitze, mirada.
begi-ura (betura), colirio.
begiz, ocularmente.
begiz-begi, diametralmente, | cara a cara.
begi-zeaŕ, de falsa mirada.
begiz-egin (begizko-egin), fascinar, ofuscar.
begizko, mal de ojo, aojo, fascinación.
begizkun, mirada. [caz.]
begi-zoŕotz, de ojo perspi-]
begizta, lazada.
begiztatu, avistar, divisar | examinar | atalayar | fijarse en una cosa.
begiztoki, atalaya.
begiztu, elegir | contemplar divisar, ojear.
bego, estése: *Goyan bego,* (G.B.), que en gloria esté.
begoi, hondura, profundidad.
bei, vaca | suelo | *beyan,* abajo; *beya jo,* desplomarse, arruinarse.
bei-alde, v. *betalde.*
beibegibelaŕ, bustalmo (yerba).
bei-belaŕ, ojo de buey.
bei-gorotz, fiemo, boñiga.
beiki, carne de vaca.
bei-laŕu, vaqueta.
bei-laŕu-ondu, vitela.
bein, una vez | *noizian bein,* de vez en cuando, alguna vez.
bein-banan, sucesivamente.
bein-bat, por cierto.
bein batean, una vez, en cierta ocasión.
bein bitaŕtian, entretanto, mientras tanto.
beindanik bein (beindik bein), por lo menos.
bein ezkondua, monógamo.
beingo, ocasión, coyuntura.
beingo batean, en cierta o-ocasión.
beingoz, de repente.
beinguan (beingoz), de repente | al momento.
beintzat, por cierto, seguramente. [drio | vaso.]
beira, (del fr. *verre?)* | vi-]
beira-begi, v. *betauŕe.*
beiraki, cosa de vidrio.
beirakibedaŕ, sosa, planta.
beiratu, bajar.
beire, copa. [*de),* v. *betalde.*]
beisaldo (beixail, beital-]
beita (del erd?) carnada, cebo para pescar.
beitalde, v. *betalde.*
beitasun (beragune), profundidad.
beitegi, establo, cuadra.

beiti, parte inferior | establo | bodega | suelo.
beitian, abajo.
beitiera, menguamiento.
beitiko, diarrea.
beitira (beera), abajo.
beitiratu, bajar.
beitu, bajar | humillar.
bei-zai, vaquero pastor de vacas.
bejela, v. *bezela,* como.
bejelako (bezelako), como: *ori bejelakua,* como ese.
bejondeizula!, que te aproveche!
beka, balando | balido.
bekain (de *begi-gain),* ceja.
bekaitz (de *begi-gaitz),* envidia | orzuelo | reojo | celo.
bekaixteri, celo, envidia.
bekaizgo (bekaizko, bekaizkeri), envidia | celos.
bekaizkeri (bekaizteri), envidia, celo. [so.]
bekaizkoŕ, envidioso, celo-]
bekaizmin, escordio.
bekaizti, envidioso, celoso.
bekaiztu, envidiar | enfadarse.
bekala (bezala), como.
bekalde, comparación, cotejo. [parar, cotejar.]
bekaldetu (bekaldu), com-]
bekara, vergüenza, rubor.
bekaŕ, legaña.
bekaŕti, legañoso.
bekatari, pecador. Es voz erdérica sustituíble por *obendari, obendi.*
bekatu (del lat. *peccatum),* pecado, v. *oben.* [*-egin.*]
bekatu-egin, pecar, v. *oben-*]
bekatxo, orzuelo.
beko (de *be-ko),* de abajo | subalterno.
bekoin (bekain), ceja.
bekoki (del arcaico *beko,* frente), frente | tupé, audacia | ceño: *bekokirik eztuena,* sin vergüenza. [do.]
bekokiko, frontal del gana-]
bekokitsu, desvergonzado.
bekorotz (beigorotz), boñiga.
bekostun, diadema, corona.
bekoz, de frente: *bekoz beko,* cara a cara.
bekozko, ceño, entrecejo.
bekozkodun, adusto, ceñudo.
bekunde (bekurunde, bekune, bekuntze, bekuruntze), mirada | semblante, rostro, aspecto | ceño, sobrecejo.
bela, contrac. de *bereala,* enseguida | *(bele),* cuervo, corneja. [prado.]
belagai (belai), dehesa,]
belaiki, belladona | especie de pala que sirve para recoger broza, etc.
belaki, esponja.
belamika, corneja.
belaŕ (bedaŕ), hierba: *belaŕ ondua (belaŕ idoŕa),* heno; *belaŕ osasungiĪiak,* plantas medicinales.
belaŕ beltza, morela negra | envopularia, celidonia mayor, escrofularia nudosa.
belaŕ-biltzaĪe, herbolario.
belaŕdi, prado | flora.

belaŕgazi, acedera.
belaŕi, oreja | hebilla | agalla de peces | oído.
belaŕiaren, auricular.
belaŕietako (belaŕitako), zarcillo, pendiente.
belaŕigaŕ, heno.
belaŕiko, zarcillo | auricular.
belaŕi luze (beaŕiluze), burro (llamado así por eufemismo.)
belaŕi-min, otalgia.
belaŕiondoko, bofetada.
belaŕi-parsala, lóbulo de la oreja.
belaŕiratu, llegar al oído.
belaŕjale, fitófago.
belaŕka (de *belaŕ),* siega del heno.
belaŕkari, herbario.
belaŕki, heno, yerba | menestra.
belaŕkijale, vegetariano.
belaŕlatz, corregüela | herbáceo, cardo para pájaros.
belaŕluze (belaŕi-luze), cerdo de orejas largas | burro. [de S. Juan.]
belaŕmin, artemisa, yerba]
belaŕmotz, cerdo de orejas cortas.
belaŕondo, carrillo.
belaŕondoko, patilla | bofetada | almohada. [fetear.]
belaŕondokoak eman, abo-]
belaŕ-ondu, heno.
belaŕtegi, henil.
belaŕtoxa, tabaquera.
belaŕtu, llenarse de yerba. marchito.
belaŕtsu, herbazal | herboso.
belaŕtxa, prado | cesped.
belartxe, tiempo de la siega.
belartxeta, espliego.
belaŕ-urdin, añil.
belaska, tardío, poco activo | que se fatiga pronto | blando, blanducho | marchito.
belaskatu, reblandecer | marchitarse.
belaskiro, torpemente.
belasoro, prado.
belastegi, prado, herbal.
belastun (de *belaŕi-estun),* pendiente, arracada.
belatxinga, corneja | grajo.
belatz, gavilán | simpático: *gizon belatz,* de aspecto agradable | gallardo.
belaun, rodilla | generación, grado de parentesco; *laugaŕen belaunekua,* de la cuarta generación.
belaunaldi, generación.
belaun-aŕi, piedra sobre la cual golpean la suela los zapateros.
belaun-azpi, corva.
belaun-belaŕ, yerba parecida al tabaco,
belaunbikatu, arrodillarse.
belaun-buru, rótula, choquezuela.
belaun-etxe, casa troncal.
belaun-gozo, agilidad | agil.
belaunika, genuflexión.
belaunikarazi, hacer arrodillar.
belaunikatu, arrodillarse.
belauniko, de rodillas.
belaunka, genuflexión, rodillazo.

belaunkada, rodillazo, golpe.
belaun-konkoŕ, rótula.
belaun-koskoŕ (belaun-ezuŕ), rótula. [corva.]
belaunpe (belaun-txoko), poplíteo.
belaunpeko, cojín.
belauntasun, parentesco.
belauntzulo, corva.
belaurikatu, v. *belaunikatu.*
belauriko, v. *belauniko.*
belaze, prado, herbal.
belazi (de *belaŕ-azi),* simiente de la yerba.
belazki (de *belatz),* gallardamente.
beldaŕ, oruga, gusanillo.
beldu (bialdu), apóstol.
beldukaŕ, apostólico.
belduŕ (bilduŕ), temor: v. *bilduŕ* y sus deriv.
belduŕgabe (belduŕge), sin miedo, valiente | temerario | andazmente.
belduŕgarbai, atrición. [ble.]
belduŕgaŕi, terrible, temi-
belduŕge, intrépido. [mer.]
belduŕ-izan, desconfiar, te-
belduŕkoŕ, tímido, medroso, meticuloso | escrupuloso.
belduŕkunde, temor. [mor.]
belduŕtasun, timidez, te-
belduŕti, tímido, espantadizo | cobarde, miedoso.
belduŕtu, atemorizarse, acobardarse, amedrentarse, acoquinarse.
belduŕtsu, temeroso.
beldutza, apostolado.
bele, cuervo.
belekume, cría de cuervo.
belete (betaŕga), acelga.
beletxinga, corneja.
belgundari, misionero.
belgunde (de *beldu,* por *bialdu-kunde),* misión.
belori, bazo.
belorita, royo, pino albar.
beltxori, orcaneta.
beltz, negro | triste | calumnia: *biyotz beltz,* cruel.
beltzaīle, ennegrecedor | calumniador. [ño.]
beltzaran, moreno, trigue-
beltzatu, ennegrecer | calumniar | atezar.
beltzean (beltzian), a la fuerza: *azken beltzian,* en último caso, a la fuerza.
beltzeran (beltzaran, beltxeran), moreno.
beltz-goŕi, color cobrizo.
beltzidazki, libelo.
beltzila, Enero.
beltzizka, negruzco.
beltzur, corneja. [colía.]
beltzura, tristeza, melan-
beltzuri, ceño, ojeriza, enfado, animadversión, animosidad | pesadumbre.
beltzuritsu, ceñudo.
beltzuritu, ponerse ceñudo | apesadumbrarse.
beluri, color pasado, pálido | *(belori),* bazo.
beluritu, amarillear, palidecer.
beluzi, desnudar.
belxka, negruzco, moreno.
belz, véase *beltz* y deriv.
belzkeri, villanía, infamia, traición.
belztasun, negrura.

belztu, ennegrecer.
beĪegi (de *bei-legi,* como), amarillo.
ben (men), formal, serio.
benaka, gatillo. [jaro).]
benaŕitza, hortelano (pá-]
benaz, formalmente con seriedad. [efectivo.]
benetako, formal | real,]
benetan, en serio, formalmente: *bene-benetan, ben-benetan,* muy de veras.
benetasun, formalidad, seriedad, mesura.
bentzīlo (bentzulo), bocamanga. [merluza.]
benuzi, menudillo de la]
beñardi, oveja de dos o tres años.
beñere (beñere ez), jamás.
beñik bat (beintzat), por cierto.
beñik-bein, v. *beñepein.*
beñipein (beñepein, beñezpen, beintzat, beindik-bein), por lo menos, a lo menos, siquiera, por de pronto.
beñola (bein-oŕela), en cierta ocasión.
beoi (beoya), balido. [ven.]
beoka, potranca, yegua jo-]
beoŕ (bioŕ), yegua.
beoŕtegi, cuadra de yeguas.
beoŕume (beoŕkume), potro.
bepakaŕ (bepakotx) (de *begi),* tuerto.
bepera (de *begi-bera),* persona que sufre de los ojos.
bepuru (de *begi-buru),* ceja.
ber, mismo: *an bertan,* allí mismo; *ber-bera,* mismísimo.
bera, blando | benigno | (de *ber-a),* el mismo | (de *be-ra),* aba-jo: *bera nua,* voy abajo | rollizo, lozano, mullido, tierno | menguante.
-bera, sufijo que expresa pasiones y denota que el sujeto que las posee es sensible o propenso a ellas: *minbera,* sensible; *entzunbera,* propicio a oír. [abalado.]
beraa, benigno, blando,]
berabezelako, especial.
beragan, en él. [juicio.]
beragan egon, estar en su]
beragandu (beregandu), apropiarse.
beragiaz, en broma.
beragune, profundidad.
bera il, morir por un accidente.
beraizik (beraizkatikan), adrede, de intento, apropósito, aposta | en broma.
berak, él mismo, aquel | ellos.
berakatz (barakatz), ajo.
berako (beerako), diarrea.
beralako, especial, especialidad.
beraldi, bajamar, reflujo.
beraldu (beeratu, beztu), vituperar | degradar | deprimir.
beralgaŕi, vituperable.
beraltz, vituperio.
berandu, tarde: *berandu da,* es tarde: *gau-beranduan,*

en las últimas horas de la noche: *goiz-beranduan,* a media mañana | hacerse tarde.
beranduaŕ, trasnochador.
berandukoŕ, tardío, cachazudo. [castaña.]
berandu-markola, cierta,]
berandutu (berantu), tardar, demorar, diferir.
berandutze, tardanza.
beranga (beranka), castaña tardía. [rrogas.]
beranketa, tardanzas, pró-]
beranta, tardío | tarde.
berantarbi, nabo tardío.
berantaro, sazón tardía.
berantarto, maíz tardío.
berantetsi, aburrirse, impacientarse.
berantiaŕ, tardío.
berantz, hacia abajo.
berantzagi, levadura.
berarekin, consigo.
berari, a él.
berarik (berariz), especialmente | siquiera.
berariz, especialmente | de intento, expresamente.
berarizko, especial, hecho expresamente.
beraŕ (de *ber-aŕ),* yerba.
beraŕtekotu, ensimismarse, abstraerse | abstraído.
beraska (aberaska), panal.
beratan, en ello: *beratan nago, bayetz nago,* estoy en ello, me ratifico en lo mismo.
beratasun, blandura | benignidad.
berati, clemente, benigno.
beratitasun, placibilidad.
beratu, ablandar, aplacar | ponerse tierno | menguar la luna, el mar, los ríos | mojar, macerar, reblandecer.
beratz, blando, flojo | tierno.
berau (de *ber-au),* este mismo.
berautsi, refrescar.
beraxtu, compadecerse | ablandar | mojar, remojar.
beraz (beratz), compasivo, caritativo | blando, muelle | por lo mismo, por consiguiente, con que, de suerte que, luego, por donde.
beraza (belaz), herbal | blando, flojo | franco.
berazatasun, franqueza, largueza.
berazkaldi, ocaso.
berazko, diarrea.
beraztu, remojar, ablandar, macerar. [nir.]
berbatu (de *ber-bat),* reu-]
berbera, el mismísimo | personalmente. [ciativa.]
berberaz, por propia ini-]
berberian, al momento, ahora mismo.
berbertan, allí mismísimo, muy cerca | *(berealaxe)* al momento.
berdantzat, anteanoche.
berdatza (berdantzat), anteanoche.
berde, verde; es voz erdérica: úsese en su lugar *oŕlegi.*
berdel, cierto pez marino.

bere, su, de él: *bere aita*, su padre (de él) | *bere naiz*, intencionalmente; *bere gogoz*, motu propio.
bereala (beriala, berialaxe), en seguida.
berealabat, así mismo.
berealako batian, en un momento, al instante.
berealakuan, en seguida.
berealatik, desde el instante.
berealaxe, desde luego, en seguidita, en breve.
berean (bertan), en el suyo, en el mismo: *era berean*, de la misma manera.
bere aŕtan, estacionario, en el mismo: *bere aŕtan dago*, está en el mismo estado. [edad madura.]
berebat, así mismo, item |]
bereberki, así mismo, tambien.
bere biziko, a propósito, escogido, pintiparado, de perlas: *bere biziko masalekua eman zion*, le dió una bofetada de padre y muy señor mío; tambien se emplea con otros pronombres: *nere biziko, ire biziko*, etc.
bere burutiko, independiente.
beredin, mucho, muchos | tanto como para sí.
beregain, por su cuenta | aparte.
beregain aŕtu, encargarse.
beregaindu, v. *beretzakotu* | emanciparse.
beregain erori, recaer.
bereganatu, v. *beretzakotu*.
beregandu, atraer | apropiarse | asumir.
beregango, para sí mismo.
beregantze, atracción.
beregi (beregoi, berekoi), egoísta (refiriéndose a un tercero), suísta.
bereistu, separar, elegir.
bereitxi (berexi), designar, señalar.
berejabe, v. *burujabe*.
bereka, epizootia.
bereki, propio | retal análogo a la misma tela a que se le une, retazo.
berekiko, propios, de la misma naturaleza | innato | *berekiko esan*, decir para su capote | a su parecer.
berekoi (de *koi*, propenso a) egoísta (refiriéndose a un tercero) | voluntarioso.
beren (de *ber-en*), de ellos: *beren etxiak*, sus casas.
berendia, mengano.
berendu, apropiarse ellos, apoderarse ellos, adjudicarse. [sí mismos.]
berenez, por sí mismo, por]
berentzakotu, escoger para sí, apoderarse ellos.
berentzat, para ellos.
berera, cómodo | cómodamente, descansadamente | *(berera izan)*, volver en sí, recobrar el sentido | fértil, abundante, jugoso.
bereratasun, comodidad.
berere (bereren, bederen), siquiera, a lo menos.

beresi, jaro | *(berexi)*, elegir.
beresta, separar.
beretaŕ, paisano, compatriota | colega.
bereteŕ, sacerdote.
beretu, apropiarse (él), apoderarse, arrogar, subyugar | pagar las deudas de una casa | extender, dilatar, añadir, aumentar.
bereteŕ, sacristán, acólito, monaguillo.
beretsi, preferir.
beretzakotu (beregaindu, bereganatu, beregandu), asumir | apropiarse | atraer.
berexi, elegir, seleccionar.
berexka, panal de miel.
berexte, elección, preelección.
berez, de suyo, espóntaneamente, por sí mismo.
bereza, diferencia, discrepancia.
berezale, solitario, misántropo | egoísta.
berez-bere, independiente.
berez-gañeko, preternatural.
berezgaŕi, distinto | divisible. [ración.]
berezgo, distinción, sepa-]
berezi (berexi), separar | elegir | acotar | cosa aparte, especial, particular, privativo | exceptuar | distrito, provincia, región | *(berezki)*, cláusula.
berezian, aparte.
bereziki, particularmente, especialmente, apartadamente.
berezin, especial.
berezitasun, especialidad, particularidad, singularidad.
berezitu (berezi), separarse, apartar, desagregar, entresacar, segregar | elegir.
berezituan, en lugar aparte.
bereziz, particularmente, privativamente.
berezka, escisión.
berezkarazi, distinguir.
berezkatu, separar, distinguir, distinguirse, discrepar.
berezkatz (de *berezi-k-atz),* apóstrofo. [sión.]
berezkeri, desunión, esci-]
berezkien, especialísimamente, sobre todo.
berezko, natural, espontáneo | formal | *berezko ta lekuzko,* absoluto y relativo.
berezkunde, excepción, distinción, separación, cisma.
berezpen, separación, acto de separarse | predilección.
bereztaŕ, espontáneo, natural, instintivo, de nacimiento.
bereztasun, naturalidad.
berezte, separación, segregación.
bereztu, separarse, declararse independiente.
berezutegi, parroquia.
bergamalu, martillo grande de ferrería.
bergizen, cierta enfermedad de las plantas.

berikusi (berhikusi), observar, inspeccionar.
berin, vidrio. [pendiente.]
berjabe, autónomo, inde-]
berjabedun, autónomo, independiente.
berjabetza, autonomía, independencia.
berkoi (berekoi), egoísta.
berla (berela, beriala), en seguida.
bero, calor, cálido, caliente: *bero-izan,* tener calor: *bero dago,* hace calor: *beruak eman,* dar buenos golpes: *bero-bero egin da,* se ha animado mucho: *bero samaŕ,* algo caliente: *bero samin,* calor intenso | fervor | termal | animoso, ferviente, entusiasta.
bero-aldi, fervorin: *beroalditan,* en tiempos o momentos de fervor | calentón. [fervor.]
bero aundi, bochorno |]
beroegitu, achicharrar, sofocarse. [insolación.]
beroen, lo más caliente |]
bero-erazo, acalorar.
berogaŕi, estímulo | abrigo | fomento.
berokaŕi, abrigo | lugar abrigado.
beroki, abrigo | cosa que abriga | calentador | caloría.
berokitu, abrigarse.
berokoŕ, cálido | de abrigo.
beronek (de *ber-onek),* este mismo.
beronetan dago, está tranquilo.
beroneuŕi (gironeuŕi), termómetro.
beroneuŕkin (beroneuŕi, gironeuŕi), calorímetro, termómetro
beroneuŕkizti, calorimetría.
berontz, hacia abajo.
berontzi, calorífero.
berori, ese mismo. El tratamiento *berori, beroŕek,* hoy bastante usado, se debe desechar en absoluto por ser debido a influencia extraña: véanse *i, ik,* y *zuk.* [mismo.]
beroŕek (de *ber-oŕek),* ese]
berosko, algo caliente.
berotasun, calor.
berote, temporada de calor.
berotegi, calefactorio.
berotu, calentarse, animarse, disponerse | calentar: *burua berotu,* calentar a uno los cascos | entusiasmarse | abrigar | sofocarse, acalorarse | fomentar.
berotsu, caliente | fervoroso | cálido, caluroso.
berotzaīle, el que calienta, el que anima | calorífero.
bero-une, espacio de calor.
bero-uŕten, barros, granillos de la cara. [sito.]
bero-zigaŕ, arador, pará-]
berozko, térmico.
bertako, aborigen | próximo, cercano.
bertakotu, aclimatarse, establecerse, avecindarse.

bertan, allí mismo | en el mismo, en la misma | cerca, próximo | enseguida.
bertaratu (alderatu, alboratu, ondoratu), acercarse, aproximarse.
bertatik, desde luego, enseguida | desde allí mismo.
bertitz, aborto.
bertiztu, abortar.
bertsolari (?), trovador, improvisador. [mo.]
bertsu (de *ber),* casi el mis-]
bertz (pertz), caldero.
berumil, grano de plomo, perdigón.
berumildegi, perdigonera.
berun, plomo | cobarde, poltrón | tardío | plomizo: *egualdi beruna,* día plomizo: *goi-beluna,* cielo oscuro, plomizo.
berun-antzeko (berundun), plomizo.
berun-auts, albayalde.
berundin, aplomado.
berundu, soldar con plomo, aplomar | acobardar.
berunezko, plúmbeo.
beruneztatu, aplomar.
berun-idazki, bula.
beruntz (berontz), hacia abajo.
beruzko, diarrea.
beŕ (biŕ), prefijo riquísimo que puede agregarse a todos los verbos y expresa la duplicación; equivale al *re* latino.
beŕabide (de *abide),* primo segundo.
beŕagertu, reaparecer.
beŕakura, recaída en la enfermedad.
beŕaldatu, trasplantar, trasladar, trasmitir, trasmigrar, v. *aldatu.*
beŕapen, aumento.
beŕaŕtu, reasumir, v. *aŕtu.*
beŕastak, comillas.
beŕatu, añadir, aumentar.
beŕautu, reelegir.
beŕautugaŕi, reelegible.
beŕazi, segunda simiente en un mismo campo.
beŕaztatu, repesar.
beŕbizi, resucitar.
beŕbizkaldi, tiempo pascual.
beŕbizmen, resurrección, vitalidad. [nueva vida.]
beŕmizmendu, dotar de]
beŕdin (baŕdin), liso, igual: *iritzi berdiñaz,* por unanimidad; *beŕdin zait,* me es igual | igualmente | no obstante | ya que: *beŕdin ez da etoŕiko,* ya que no ha de venir, | idéntico | llano.
beŕdindu (beŕdindu, baŕdindu), igualar, comparar | equiparar, terciar la carga | allanar, aplanar, alisar, nivelar.
beŕdinge, desigual | diferencia | diverso, diferente.
beŕdingetu, desigualar, diferenciar. [plomada.]
beŕdinkai, nivel | balancín |]
beŕdinkatu, nivelar, | comparar.
beŕdinketa, acto de comparar, comparación.

beŕdinkuntza, comparación, símil.
beŕdintasun, igualdad: *berdintasun, azkatasun, anaitasun,* igualdad, libertad, fraternidad | identidad | llanura | paridad.
beŕdintsu, próximamente igual, casi igual.
beŕdintza, comparación, nivelación | empate.
beŕdintze, arreglo, avenencia en una discordia.
beŕdintzik ez duen, distinto, vario.
beŕdin zabaldu, repartir por partes iguales.
berdiñean, en iguales condiciones.
beŕdiñean ipiñi, comparar.
beŕdiñez, diferencia | variedad.
beŕegin, rehacer (v. *egin)* | copiar | reedificar | repetir | gracioso, esbelto, pulcro, elegante, aseado.
beŕeiki, copia.
beŕeraendu, subarrendar.
beŕeraiki, reedificar.
beŕerantzun, réplica.
beŕerori, recaer, reincidir.
beŕerosi, redimir.
beŕerosle, Redentor.
beŕerospen, redención.
beŕeroste, (el) recomprar, redimir.
beŕesan, repetir | resonar.
beŕetu (beŕatu), aumentar | dilatar, extender | redoblar.
beŕetura, renovación, aumento | redoble.
beŕetuz, por añadidura.
beŕetsapen, aumento.
beŕeun, doscientos: *beŕeun eta geyago urte,* doscientos y tantos años; *beŕeun amaŕen bat urte,* unos doscientos diez años.
beŕezaŕi (lengoratu), restablecer. [taurador.]
beŕezaŕle (beŕitzale), res-]
beŕezaŕpen, restablecimiento, restauración.
beŕezkondua, bígamo.
beŕezkontza, bigamia.
beŕi (baŕi), nuevo, reciente, flamante, moderno | novel | primerizo: *egin beŕi,* recien hecho | noticia | *beŕi on zuri!,* felicidades! [to | copia.]
beŕidatzi, copiar un escri-]
beŕiduki, recobrar. [so.]
beŕidun, noticiero, noticio-]
beŕi-eramaīle, mensajero.
beŕikari, gacetillero, portador de noticias, novelero.
beŕikera, reforma.
beŕikeri, modernismo.
beŕiketa, charla, habladuría. [trevista.]
beŕiketaldi (izketaldi), en-]
beŕiketari, charlatán.
beŕiki, nuevamente | hace poco tiempo | modernamente | cosa nueva | novato.
beŕikintza (de *beŕitu) (beŕikuntza),* innovación, renovación, reforma.
beŕikitasun, novedad.
beŕikitiaŕ, modernista.

beŕikizale, innovador, modernista.
beŕikizalekeri, modernismo
beŕikuntza, reforma.
beŕikuntzari, innovador.
beŕikusi, volver a ver, revisar.
beŕion (beŕiyon), enhorabuena, parabién: *beŕi on zuri!,* felicidades!
beŕi-ontzi, chisgarabís, charlatán.
beŕipurdi, persona habladora, charlatana, chisgarabís.
beŕirakuŕi, releer.
beŕiro, nuevamente.
beŕitan, siendo nuevo.
beŕitasun, novedad.
beŕitu (beŕītu), renovar, refrescar, innovar, recomponer, reformar, reconstituír.
beŕitsu, casi nuevo | *(beŕitxu),* hablador, charlatán, locuaz, parlanchín.
beŕitsukeri, bachillería | cháchara | filfa | palabrería, palique.
beŕitzaīle, renovador.
beŕiz, de nuevo, otra vez, más, empero | por otra parte: *ik beŕiz,* por otra parte tú... | en cambio: *au beŕiz,* este en cambio | *beŕiz esan ere!* y que lo digas!
beŕiz agertu, reaparecer.
beŕizale, modernista | reformista. [tras es nuevo.]
beŕizaruan (de *aro),* mien-]
beŕiz erori, reincidir.
beŕiz gaindu, rehabilitar.
beŕizkatura, renovación.
beŕizkatu, renovar, repetir.
beŕiztatu, confirmar.
beŕizte, repetición, reproducción, renovación.
beŕiztu (beŕ-egin), renovar, instaurar, reflorecer | reiterar | repetir. [sar.]
beŕiz-zakeleratu, reembol-]
beŕiz-zakeleratze, reembolso.
beŕjabetu, reconquistar.
beŕjayo, renacer.
beŕjayotza, renacimiento.
beŕme (?), fiador | caución, garantía.
beŕo, tierra que de nuevo se labra | jaro | lugar húmedo | zarza.
beŕogei (de *beŕ-ogei),* cuarenta | cuaresma: *beŕogeyan,* en la cuaresma.
beŕogeikaro (beŕoikaro), cuaresma, cuadragésima.
beŕogeiki, cuadragenario.
beŕogeiko (beŕogeikaro), cuarentena.
beŕogeiren (beŕogeikaŕen), cuadragésima.
beŕogei ta amaŕ, cincuenta.
beŕoitamaŕkaro, pentecostés.
beŕpizi, redivivo.
beŕpizte, resurrección.
beŕpiztu, resucitar, | rejuvenecer | revivir.
beŕtikusi, rever.
beŕtze (beste), otro.
beŕtzeak-beŕtzez, en igualdad de circunstancias.
beŕtzealde (beŕtzalde), a-

parte: *oŕtaz beŕtzalde,* aparte de eso, además.
beŕtzegitu, variar, diferenciar.
beŕtzela, v. *bestela.*
beŕtzeren (besteren), ajeno.
beŕtzerendu (besterendu), enajenar.
beŕtzetu, v. *bestetu.*
besabe (de *beso-be) (besape),* sobaco | medida antigua de dos piés de largo.
besabesaka, trasladar algo de mano en mano.
besabez, a sobaquillo.
besaburu, hombro, omóplato | polea.
besada, brazada.
besadaŕ, ramas principales de un árbol.
besagain (besain), bolea | un tiro de piedra | a brazo partido | hombro.
besagaindu, bolear.
besain (de *beso-in),* manípulo.
besakada, abrazo, braceada.
besakari, bracero.
besakatilu, esparaván.
besaki, brazalete.
besamotz, manco.
besamutuŕ, muñeca.
besana (mexana), cierto pañuelo o toca que usaban las mujeres.
besanga, v. *besadaŕ* | *mendi-besanga,* serie de montañas, cordillera.
besanka, v. *besanga.*
besape (besapez), a sobaquillo.
besaŕka, abrazo, [zando] | abra-
besaŕkada, abrazo, [rrado.] | brazada.
besaŕka-dantza, baile aga-
besaŕkatu, abrazar.
besaŕkatzaile, abrazador.
besaŕte, entre brazos.
besaŕtekada, carga sostenida entre brazos.
besaŕtetu, abrazar | abarcar.
besatara (besatada), brazada | cabo de mar, promontorio. [al codo.]
besatxoko, parte opuesta
besazabal, aspado.
besazeaŕ (de *zeaŕ,* oblícuo) jugar a la pelota rasándola | golpe de hacha horizontal.
besazpi (de *azpi),* sobaco.
besazulo, abertura de la manga.
besazuŕ (besezuŕ), húmero.
bese, abarca.
besenge, estéril.
beserdi, medida equivalente a un pié de largo.
besestun, ajorca.
beslaurden, semipedal.
beso, brazo | medida antígua de dos piés de largo.
beso-aita, padrino.
beso-amatu, amadrinar.
besoaren (besoko), braquial.
besobakaŕ, manco.
besoetako, ahijado.
besoetako aita, padrino.
besoetan aŕtu, ahijar.
beso-goŕi, con los brazos remangados
besokada, brazada.
besokatu (besakatu), bracear.

besoketa, mímica.
besoko, medida equivalente a dos piés.
besokozko, codo.
beso-langilе, peón, bracero.
besomakilа (besondo), húmero.
besomotz, manco. [mero.]
besondo (besomakil), hú-]
beso-ozpal, omóplato, paletilla.
besostun, brazalete.
besoz-beso, de bracete.
bestalde (beŕtzalde), además, por lo demás, aparte | el otro lado, el lado opuesto | allende.
beste (beŕtze) (el grupo *ŕtz* se sustituye en algunas regiones por *st),* otro: *ara bestia beŕiz!* otro que tal! | tanto... como...: *emen beste,* tanto como aquí: *bestea inbeste,* otro tanto; *beste oŕenbeste,* tanto como eso; *beste onenbeste,* tanto como esto | excepto: *amaŕ beste guziak,* excepto diez. [llá.]
beste aldean, allende, acu-]
beste-alderatu, pasarse.
bestegauztu, transubstanciar.
bestegin (beŕtzegitu), variar.
besteko, del otro: *bateko.... besteko,* por un lado.... por otro lado | extraño.
bestela (bestelan), de otro modo, de otra manera | *bestela baitakuan,* disimuladamente.
bestelako, de otro género, diferente.
bestelakoŕ, alterativo.
bestelakotasun, variedad.
bestelakotu, v. *bestetu.*
bestelatu, v. *bestetu.*
bestelaz, de lo contrario | al revés | diferentemente.
bestelengusu, primo segundo, v. *biŕabide.*
bestera, al contrario: *nere goguaz bestera,* apesar mío; *lenguaz bestera,* contra lo anterior.
besteratu, mudar, convertirse, cambiar.
besteren, ajeno: *besteren bizkaŕetik,* a costa ajena| mas que: *gaiztoa besteren gaiztoa!* malo mas que malo! [mente.]
besteren bitaŕtez, mediata-]
besterendu, enajenar.
besterenganatu, adulterar.
bestetaratu, distraer, divagar.
bestetokiratu, transportar.
bestetu (beŕtzelu, bestelakotu, bestelatu), alterar, cambiar, variar, demudar, mudar.
bestez, de otra manera: *ezin bestez,* por necesidad.
bestiduritu (eraldatu), transfigurarse.
besutsik, desnudo el brazo.
beta, lugar, espacio, tiempo: *betaz dago,* está desocupado | temple, buen ánimo | comodidad.
betagain (de *begi),* ceja.
betagaŕi, v. *betegaŕi.*
betagin, colmillo.

betakaŕ (betakaŕko), monóculo.
betakoŕ, fructífero, fecundo.
betalai (begi-alai), ojialegre.
betalde (de *bei-alde),* rebaño de vacas, vacada | mirada: *betaldiak eman,* dirigir miradas.
betaldu, exhibir, exponer.
betaltze, exposición.
betargi, alegre.
betari, oculista, oftalmólogo.
betaŕ (de *be-aŕ),* natural de abajo, abajeño | pausado | raíz.
betaŕga, acelga.
betaŕte, rostro, faz | entrecejo.
betatu, cumplir.
betatsu, andrajoso.
betatxo (bekatxo), orzuelo.
betauŕ, v. *betauŕeko.*
betauŕe (de *begi),* presencia, semblante.
betauŕeko (betauŕ, ikuspide), anteojo, anteojos, antiparras, gafas.
betaz, a tiempo | de buen talante | por el lado más favorable.
betazal (begi-azal), párpado, pálpebra.
betazal-baŕen, membrana interior del párpado.
betazal-eri, blefaritis.
betaz-beta, barba a barba, frente a frente.
betazpi, ojera.
betazpidun, ojeroso.
betaztu, encarar, hacer frente | estar holgado de tiempo.

bete, cumplir, llenar, consumar, ocupar | uno: *urtebete,* un año; *astebete,* una semana; *ordubete,* una hora; *illabete,* un mes; *oinbete,* un pié; *saski bete ogi,* un cesto de pan; *beatz betez gorago,* un dedo más arriba | lleno, pleno, cumplido, completo | ponerse en cinta | dimensión: *gizabete, zugatz-bete...* | solemne: *abots bete,* entonación solemne.
bete-beaŕ, compromiso | deber, obligación.
bete-betean, perfectamente, plenamente: *ao bete-betean,* confesar de plano: *kale betean,* en pública calle: *eguzki bete-betean,* en pleno sol.
betegaŕi, relleno | ripio | complemento.
betegi, perfecto | repleto.
betekada, hartazgo.
betekoŕ, fructífero, fértil.
betekunde, perfección.
beteraztun (de *begi),* ceja.
beteri (de *begi-eri),* oftalmía, conjuntivitis.
beterik, lleno.
beteritsu, de ojos enfermos.
beterizti, oftalmología.
beteŕi (de *be-eŕi),* pueblos de abajo, llámase así a la parte baja de Gipúzkoa.
beteŕtz, rabo del ojo | semblante.
betesle (de *begi-esle),* considerador, contemplador,

admirador.
betetasun, cumplimiento, plenitud, repleción.
betetsi, contemplar, considerar, admirar.
betetze (betetasun), cumplimiento. [ojizaino.]
betezkel (de *begi-ezkel),*
beti, siempre: *beti aurian zauzkat,* te tengo siempre presente | continuamente, perennemente.
betibizi, siempreviva (planta). [de bajar, menguar.]
betiera, eternidad | manera]
betigarai, invicto.
betik, desde abajo.
betiko, de siempre, eterno, perenne, perpétuo: *betiko agur,* adios para siempre! | continuo.
betikoera, eternidad.
betikor, eterno, perdurable.
betikotasun, perpetuidad, eternidad.
betikotu, inmortalizar.
betikoz, para siempre, eternamente.
betiīe (de *begi-iīe),* pestaña.
betiīun (de *begi-iīun),* triste. [dad | perpetuo.]
betiraun (betiraute), eterni-]
betirautasun, perseverancia, eternidad.
betireki (de *begi-ideki),* abrir de ojos, santiamen | pestañear. [mente.]
betiro, siempre, eterna-]
betitasun, perennidad, continuidad, eternidad, perpetuidad.
betitu (betītu), bajar, menguar. [tarata del ojo.]
betizar (de *begi-izar),* ca-]
betizu, huraño, esquivo, indómito. [bizco.]
betoker (de *begi-oker),*]
betondo, sobreceja, frente, junto al ojo, ceño, entrecejo. [ojo.]
betondoko, golpe junto al]
betortz, colmillo.
betu, deprimir, rebajar, humillar, supeditar, vencer.
betu eziña, invencible.
betuge, incontrastable, invicto.
beturdin, de ojos azules.
betuste (de *uste,* opinión), respeto, consideración.
betsein (de *begi-sein),* niña del ojo.
betzain, nervio óptico.
betzigo, injuria.
betzulo, órbita del ojo.
bexenge, vaca estéril.
beyar, toro.
bez (aratsalde), tarde: *goiz,* (de *goi,* alto y *z* abundancial), se formó por irse elevando el sol sobre el horizonte; por contraposición *bez,* bajada, tarde.
beza (bezatu), domar, domesticar.
bezagaitz, irreducible.
bezain (bezin, bezein), tan... como.
bezala (bezela), como (modal): *gaur bezela,* hoy por hoy.
bezalakatu, asemejarse.
bezalako, como (cualitativo): *i bezelako bat,* uno

como tú: *egiya begiya bezelakua,* una verdad como un templo.
bezalakoxe, de la misma cualidad.
bezalatsu, aproximadamente, casi casi, unos: *ogei bezalatsu,* unos veinte.
bezalaxe (bezelaxe), del mismo modo.
bezaŕ (betaŕga), acelga.
bezatu, domar, | moderar, refrenar, reprimir.
bezela (bezala), como | *ez-bezela,* diferentemente.
bezeri (berezi), clientela.
bezero, (del erd.?)! cliente, parroquiano.
bezin (bezain, bezein), tan... como: *zu bezin edeŕa da,* es tan hermoso como tú.
bezko (de *bertz-ko) (bexko),* caldero pequeño | *(aŕatsaldeko),* vespertino
beztu (de *beltz),* infamar, designar, deshonrar, calumniar: *izen ona beztu,* difamar el buen nombre | ennegrecer, atezar, denegrir.
bezu, regalo, dádiva | hábito.
bezuza, regalo.
bi, dos | *(bibil, pipil),* flor | camino: se encuentra en *zubi,* camino de madera, puente; *ubi,* camino de agua, vado.
bia (biya), el dos.
biago (biao), siesta.
bialdu (biyaldu), enviar, mandar, remitir | *(beldu)* enviado, apóstol, Mesías.
biao, v. *bigao.*
biar (biyaŕ), mañana: *biar bertan,* mañana mismo.
biaramon, día siguiente a uno cualquiera.
biardamu, pasado mañana.
biaŕ, v. *beaŕ* | mañana.
biaŕezko (beaŕezko), necesario: *ori biaŕezkoa zait,* eso me es necesario.
biaŕkun, obligación, deber | ocupación.
biaŕtsari, jornal. [gada.]
biatz (beatz), dedo | pul-]
biaztun, v. *beaztun.*
bibil (bil-bil, zuŕunbilo), remolino.
bibiro, gemelos, mellizos.
biburudun, biceps.
bida (biga, bi), dos.
bidagin, caminero.
bidagintza, recomposición de camino.
bidagiro (bide-giro), tiempo bueno para andar.
bidaguzutze, encrucijada.
bidai, v. *bidari.*
bidaiburu, jefe de correos.
bidaide, compañero de viaje: *bidaide gogaide,* compañero de camino, compañero de pensamiento.
bidai-etxe, casa de correos.
bidailari, cartero.
bidai-ontzi, buque correo.
bidaka, de dos en dos.
bidakaiztu, extraviar.
bidaldi (de *bide-aldi),* caminata, viaje: *bidaldi on!,* buen viaje!
bidaldu (bialdu, bidali),

enviar | apóstol | Mesías.
bidali (bidaldu, bialdu, biali), remesar, remitir, enviar. [el camino.]
bidalkaŕtu, encontrarse en]
bidaltsari, pago del correo.
bidaltze, envío.
bidana (de *bida-na),* dos a cada uno | *(birau)* blasfemia. [paso.]
bidanabaŕ (bidenabaŕ), de]
bidanaka, de dos en dos.
bidari, caminante | correo | viático | alimento para el camino | peatón.
bidarien (bidayen), porte, franqueo.
bidari-zoŕo, valija, mala.
bidaro (de *aro),* tiempo propicio para andar | estado del piso.
bidaŕi, hito, mojón.
bidaŕte, encrucijada.
bidasa, alforja.
bidaskaratu, atajar.
bidaso, riachuelo.
bidaste, contorno | curso de los astros.
bidatxioŕ, sendero.
bidatz, camino | dirección | estela.
bidatzaīle, guía.
bidaundi (bidezabal, bitzabal), carretera.
bidaune (bidagune), sitio, lugar, encuentro, ocasión, trayecto, trecho.
bidazti (de *bide-z-ti) (bidasti),* viajero, caminante, expedicionario, excursionista, viador, pasajero, transeunte, viajante.
bidaztu (bidegin), viajar.
bidazubi, viaducto.
bidayen (bidarien), franqueo, porte: *bidayen itunduba,* franqueo concertado.
bide, camino, ruta, derrotero, travesía | medio: *bide onetik dakit,* lo sé de buena tinta | dirección | ocasión: *asaŕe-bide,* ocasión de enfadarse; *bide eman,* dar ocasión | *bidiak ebaki,* poner coto | peligro de... | lícito, racional, justo: *bide da,* es justo; *bide zaigu?,* nos es lícito? | trámite | parece que, probablemente: *bide daŧoŕ,* parece que viene | remedio | fundamento, motivo: *egipide, esanbide,* modo, manera: *ogibide,* medio de ganar el pan; *aŕkibide,* índice; *saŕbide zabala,* entrada general; *zuzenbide,* justicia; *galpide,* escándalo | causa ocasional: *zu zerala bide,* por causa de V.
bidea galdu, desorientarse.
bideak autsi, atajar, impedir, interceptar.
bidealdi, v. *bidaldi.*
bidean, en vez de...
bidearo, v. *bidaro.*
bide aŕtua, camino emprendido, elegido.
bideazko, viajero. [dolero.]
bidebasle, salteador, ban-]
bide batez (bidez), de paso.
bidebatsi (bidelapuŕtu),

saltear.
bidebilkuna, revuelta.
bideburu, empalme de caminos. [bulante.]
bide-dendari, tendero am-]
bide-egin (bidegin), andar, caminar, avanzar, marchar, viajar | acudir, recurrir. [dar pié, motivar.]
bide-eman, dar ocasión,]
bide-erdira, a medio camino.
bide-estu, vericueto.
bidegabe (bidege), agravio, injuria, ingratitud, injusticia, injusto, perjuicio, iniquidad, atropello.
bidegabekeri (bidegekeri), fraude, ilicitud, iniquidad, injusticia, sinrazón.
bidegabeki, ilícitamente, inícuamente, injustamente. [malversar.]
bidegabeki dirua sautu,]
bidegabeko (bidegeko), injusto, irracional, inicuo.
bidegabero, injustamente, irracionalmente.
bidegabetsu, dañoso, perjudicial. [mente.]
bidegabezki, irracional-]
bidegaldu, descaminado, | extraviarse. [carriado.]
bidege, descaminado, des-]
bidegekeri, injusticia.
bidegetu, v. *bidekatu.*
bidegin (bideztu), caminar.
bidegiro (de *giro),* tiempo para andar.
bide-izan, ocasionar, originar | ser lícito.
bideka, prestación personal
bidekaiztu, extraviar.
bidekari, andador, viajero.
bidekatu (bidegetu), equivocarse, errar, descarriarse, descaminarse: *bidekatuta zaude;* está V. equivocado.
bidekatze, aberración.
bideketa, trayecto.
bideko, provisión para el viaje, viático.
bidekoe (de *oe),* cama de campaña.
bide-kutxa, baúl.
bidelapuŕ, salteador.
bidelasteŕ, atajo.
bidenabaŕ, al encuentro, de paso, de camino.
bider, vez, veces: *bi bider,* dos veces: *amaika bider izan gera!,* cuantísimas veces hemos estado!
biderako, avío, viático.
biderako geŕtu, aviar.
biderakusle (bidale), guía.
biderakutsi, guiar, dirigir.
bideratu, encaminar | agenciar, diligenciar, gestionar | encarrilar.
biderdi, trama de doce hilos | medio camino.
bidesari, portazgo.
bideska, sendero | atajo.
bidetik iŕten, descarrilarse.
bidets (bidexe, bidats, bidexigoŕ, bidetxigoŕ), sendero.
bidetxigoŕ (bidetxioŕ, txioŕ, bidatxioŕ), sendero, senda. [dizo.]
bidetxo (igaropide), pasa-]
bidez, de camino, de paso |

justamente, merecidamente, legalmente: *bidez egin,* hacer conforme a derecho | por medio de: *zure bidez,* por tu mediación.
bidezai, caminero.
bidezioŕ, sendero. [grino.]
bidezkari (bidazti), peregri-]
bidezki, justamente, legalmente, justificadamente | caminante, viajante.
bidezko, legítimo, justo, racional, razonable, equitativo | caminante.
bidezkundari, peregrino.
bidezkunde, éxodo, peregrinación, viaje: *Eŕki Deunetara bidezkundea,* peregrinación a Tierra Santa.
bidezoŕo, valija, maleta, baul, fardel, alforja.
bidiazti, viajero. [atajo.]
biduŕ (biuŕ), torcedura |]
bi-ele, bilingüe.
bi eskudun, bimano.
bietan, en los dos.
bietara, echar la pelota a dos paredes.
biga, dos | ternera de dos años, eral.
bigai, novilla, ternera.
bigaldu (biyaldu) v. *bialdu.*
bigantxa, ternera de diez meses, becerro.
bigaŕ, mañana.
bigaŕen, segundo.
bigaŕendu, poner en segundo lugar. [gar.]
bigaŕenez, en segundo lu-]
bigaŕen seme, segundón.
bigaŕi, ojete de cuerda, no bien estirado.
bigazte, ojo de una lazada.
higel (gibel), hígado: *bigel-aŕayak,* lechecillas de cordero.
bigizta (bigita), ojo de una lazada | eslabón de cadena | argolla.
bigotz, v. *biyotz.*
biguin (biĝun), blando, suave | delicado | fuerza, valor, vigor.
biguindu (biguindū), suavizar, ablandar | enternecer.
biguingaŕi, suavizador, ablandador | eufónico.
biguinkeri, molicie.
biguinki, delicadamente, blandamente, finamente.
biguinkoŕ, blandativo.
biguintasun, blandura, suavidad, delicadeza.
bigura (migura, miura, miuri), muérdago.
biguŕi, perverso | vicio que toma cualquier cosa por haber estado algún tiempo en sentido determinado | retorcido. [cer.]
biguŕitu (biguŕtu), retor-]
biguŕtzai, v. *bigaŕi.*
bii (biya, bihi), fruto | semilla, grano.
bi iīabete, bimestre.
bi iīabeteko (biiīeko, biiīoroko), bimestral.
biitegi (bihitegi), granero.
biitu, fructificar, granar.
bijoŕai, escardillo doble.
bikain, excelente | barbián

| eximio | exquisito, inmejorable, precioso, preciado | nata.
bikaŕ, dueto, dúo | de dos | dual | separados.
bikañeko, excelente, inmejorable. [mio.]
bikañen, excelente | exi-]
bike (del erd.) *(pike)*, pez, alquitrán. [diptongo.]
biki, mellizos, gemelos |]
bikitu, diptongar. [nario.]
biko, par, el dos | duo | bi-]
bikoitz (bikonde), doble, duplo | diptongo.
bikoiztu (binakatu, bitu, bikundu), duplicar.
bikonde (bikun, bikoitz), doble: *sei bikondea*, el seis doble | diptongo.
bikoŕ, doble | grano de simiente.
bikoŕtatu, desgranar.
bikotx, doble: *bikotx ala bakotx*, pares o nones.
biku (del erd?) *(piku)*, higuera.
bikun, doble, pareja.
bikundu, duplicar.
bikutz, doble, pareja.
bikuztu, emparejar.
bil (boil), rizo | redondo, circular.
bilaka (bilhaka), lucha, disputa, riña, contienda | cambio.
bilakaide (bilhakaide), contendiente.
bilakatu (bilhakatu), luchar, reñir | cambiar.
bilbatu, tramar, urdir la trama en el telar | retorcer. [dimbre.]
bilbe, trama de lana, ur-]
bilbel (de *ibili-bera)*, automóvil.
bilbeloki, garage.
bilbeltzai, chauffeur.
bildari, colector, recogedor.
bildegi (bildoki), depósito, almacén.
bildoski, carne de cordero.
bildostegi, corral de corderos.
bildots (bildotx), cordero, corderito, borrego.
bildots-aari, carnero joven.
bildots-aran, ciruela juliana.
bildots-ile, añinos.
bildots-mingain, llanten mediano.
bildu, aglomerar, agregar, recoger, acumular | adunar, aunar, allegar, juntar, resumir, reunir | postular | acomunarse | congregarse | acopiar | sinténtico | sintetizar.
bildu-banatu, saber y publicar noticias | noticiero.
bilduki, con recogimiento.
bilduma, junta, congreso | reunión, colección, muchedumbre: *ozte-bilduma*, muchedumbre de gente | suma, conjunto.
bildumari, coleccionador: *esakera zaŕen bildumari*, coleccionador de refranes.
bildumatu, coleccionar | sumar.
bildumen, tablilla en que se recoge la cerilla de las

sepulturas | la cera que se coloca en esta tablilla.
bildura, reunión.
bilduŕ (bilduŕ, belduŕ), miedo, temor: *bilduŕ-bilduŕda,* tiene mucho miedo | recelo.
bilduŕ-azi, v. *bilduŕ-erazi.*
bildur-garbai (bilduŕ-azi), atrición.
bilduŕ - erazi (bilduŕ-azi), estremecer, atemorizar.
bildurgaŕi, temible, temido.
bilduŕgaŕiro, temiblemente
bilduŕ-izan, recelar.
bilduŕ-jario, que se espanta hasta de su sombra.
bilduŕki (bilduŕkiro), tímidamente. [culoso.]
bilduŕkoi, temeroso, meti-]
bilduŕkoŕ, tímido,
bilduŕti, miedoso, tímido, cobarde.
bilduŕtu (belduŕtu), intimidar, atemorizarse.
bildutasun, recogimiento.
bilgi (de *bildu-gi),* bulto, fardo, hato, paquete.
bilgin (de *bira-kin),* torno.
bilgintzain, tornero.
bilgo, reunión | sala | paquete, ato, | secta.
bilgoŕ (biligoŕ), sebo | manteca. [coso.]
bilgoŕtsu, seboso, mante-]
bilgu (bilgo), reunión.
bilguma (bilgume), junta, reunión.
bilgune (de *bildu-une),* lugar de reunión | juntura, articulación | junta.
bilgura (bilkura), agregación | reunión, asamblea.
biligaŕdatu, reponerse | hacerse fuerte.
biligaŕo, v. *birigaŕo.*
bilin-balan, balanceando, tambaleando.
bilist-balast, bofetada, | bamboleo | chapoteo.
bilketa, colecta | suma.
bilkin, producto de la colecta o cuestación, suma.
bilkindegi, colecturía.
bilkizun, sumando.
bilkoŕ, abdomen | sebo, manteca | propenso a recogerse.
bilkoŕeztatu, ensebar.
bilkuntza, reunión, junta.
bilkura, v. *bilgura.*
biltari (bildari), colector, recogedor.
biltasun, recogimiento.
biltegi, v. *biltoki.*
biltoki (biltegi), lugar de reunión | almacén.
biltokidun, almacenista.
biltokiratu, almacenar.
biltoki-sari, almacenaje.
biltokizai, almacenero.
biltz (batz), colección, copia, unión.
biltzaīle, colector, recogedor | ahorrador.
biltzaro, época de la recolección. [reunión.]
biltzaŕ (batzaŕ), asamblea,]
biltzazpen (batzazpen, pila), colección.
biltze, recolección, postulación, acopio | agrupación | ahorro | conjunción.
biltzīla, Octubre.

FUNDACIÓN SANCHO

bīla, en busca de: *ur-bīla,* en busca de agua | *bīla ibīlī,* andar buscando | *juan ta bīla,* averígüelo Vargas | inquisición | busca. [índice.]
bīlabide, registro, guía,]
bīlagarī, curioso y digno de buscarse.
bīla-ibīlī, buscar.
bīlaka, en busca de | lucha, contienda. [vestigador.]
bīlakari, inquisidor | in-]
bīlakatu, aveaiguar, buscar, diligenciar, inquirir, investigar, procurar.
bīlaketa (bīla), busca, búsqueda, inquisición, registro.
bīlakuntza, examen, indagación, investigación, averiguación, | información.
bīlalde, contorno, derredor. Destiérrese el erdérico *inguru* (de *in-gyrun).*
bīlaldean ibīlī, rodear.
bīlarazi, convocar, hacer reunir, amontonar.
bīlari, investigador, buscón.
bīla-sari, gratificación que se da por haber hallado cualquier objeto o persona.
bīlaskari, pendenciero.
bīlastatu, mudar el pelo.
bīlatu, buscar, procurar, adquirir, agenciar.
bīlatzaīle, buscador, investigador, registrador.
bīlatze, adquisición, hallazgo.
bīlebaige (epaige), incircunciso.
bīlebaiketa (bīlebaikunde), circuncisión.
bīlebaikunde, día de la Circuncisión.
bīlebaitu, circuncidar.
bilebaki, circuncidar.
bīlera, reunión.
bīlerazi, juntar. [suadir.]
bīleŕaz, dócil, fácil de per-]
bīleŕaztasun, docilidad.
bīlesi, circundar, circunvalar.
bīligardatu, reponerse en salud (los animales).
bīligaŕo, malviz, pájaro.
bīlo (īle), crin, pelo, cabello, cerda | cizaña.
bīloba, nieto.
bīloi (bīloba), nieto.
bīloiz, en pelo, desnudo.
bīloizik (bīlutsik), estar desnudo.
bīloiztu, quedarse desnudo
bīlorde, peluca.
bīlostu, desnudar: *burua bīlostu,* descubrirse.
bīlumen, v. *bildumen.*
bīluŕ, v. *biyuŕ.*
bīluz (bīlo-uts, bīlus), desnudo.
bīluzi, desnudar | desnudo.
bīluzkoŕi, en cueros vivos.
bīluztu, desnudar, despojarse. [uno.]
bina (biña), dos a cada]
binaka (biñaka), de dos en dos | duplicado.
binpeŕ (pinpeŕ), reverso.
biñakatu, parear, poner de dos en dos | duplicar.

biñako, dual.
biñan, de dos en dos.
bi oindun, bípedo.
biok (biyok biyek), entrambos.
bioŕ, v. *beoŕ* | *(biuŕ),* torcedura | contracción.
biotz (biyotz), corazón: *biyotz guztiz,* con mil amores | *biyotza erori,* desanimarse, acobardarse.
biotza autsi, conmover.
biotz-aguŕ (zorion-aguŕ), felicitación.
biotza kendu, descorazonar.
biotz-alde, región del corazón.
biotzaldi, corazonada.
biotzaldu, inculcar.
biotzale, apasionado, afecto.
biotz beltz, cruel.
biotz-beratu (biozberatu), apiadarse.
biotz berotasun, fervor, animación, entusiasmo.
biotz biguintasun, misericordia.
biotzeko, cordial, amado.
biotzeko min, epilepsia | palpitación cardiaca | mal de corazón. [zón.]
biotzeratu, atraer al cora-]
biotz-erdiragaŕi, conmovedor, sensible.
biotzeŕe (biozteŕe), pirosis, acedía del estómago, ardor.
biotzetiko, cordial.
biotz-etsi, flaquear.
biotzez, afectuosamente, cordialmente.
biotzez-biotz, de corazón a corazón.
biotz gogoŕ, cruel, inclemente | impenitente, impío | inexorable, empedernido.
biotz-gogoŕkeri, crueldad | impenitencia.
biotz-ikara, conmoción, emoción | horror | impresión.
biotz-ikaratu, emocionarse.
biotz-ikutze, impresión | conmover. [mental.]
biotz-ikutzen duena, senti-]
biotz-irudiko, acorazonado.
biotz-mami, miocardio.
biotz on!, ánimo!
biotz-otoi, jaculatoria.
biotz-ukitu, apiadarse.
biotz-zimiko, remordimiento | fuerte impresión.
biotz zindo, generoso.
biotz-zoŕ, gratitud.
biozbera (biozpera), compasivo, tierno, clemente.
biozberatasun, clemencia.
biozberatu, compadecerse.
biozdun (biozlun), valiente, resuelto.
biozgabekeri (biozgekeri), acción cruel, atrocidad, crimen.
biozgabetasun (biozgetasun), falta de corazón, de valor.
biozgaŕi, lo que anima.
biozgetu, descorazonarse.
biozkada, latido, pulsación, palpitación | sentimiento.
biozkatu, descorazonarse, afligirse, entristecerse.
biozkuntza, ánimo, volun-

tad.
biozmin, v. *biotzeko min.*
bioztaŕ, cordial | pirosis, ardor.
biozti, afectuoso.
bioztitasun, cordialidad, afectuosidad.
bioztu, estremecerse | animarse.
bioztun, valiente, intrépido | magnánimo, generoso.
bioztsu, animoso | sincero.
bipil (bi, pipil), flor | resuelto.
bipildu, pelar, desplumarse.
bipiltasun, osadía.
bipotz (sapotz), tapadera, corcho.
bira, vuelta, vuelco: *bira-biraka,* dando vueltas, girando.
birago (birao), maldición.
biraka, dando vueltas | de dos en dos | *(birika),* pulmón | embutido de cerdo.
biraldatu, trasplantar, trasladar.
biraldu, v. *bidaldu.*
biralkoi, transitivo.
biramon, v. *biaramon.*
birana, dos cada uno.
biranaka, de dos en dos.
birantzi, revestir.
birao, v. *birau.* [ción.]
biraogaŕi, digno de maldi-
biraoka, maldiciendo. [mo.]
biraole (biraogīle), blasfe-
biraotu (birao-egin), blasfemar, jurar.
biraozale, blasfemo.
birau (birao), imprecación, maldición, blasfemia, anatema.
birau-esan, maldecir, blasfemar.
birauka, maldiciendo.
birazka, dos a dos.
birazkatu, dividir de dos en dos.
birbatzaldu, reincorporar.
birberotu (goritu), recalentar.
birden, segundo.
biren, de dos | mitad.
birezaŕi, reponer.
biribil (bil), redondo, circular | círculo | redondel | enroscado | esférico | rollo | circuito, jurisdicción. [iumbos.]
biribil-bolika, caer dando
biribildu (boildu), redondear, enroscar | tornear.
biribildura, redondez.
biribil-erdi, semicírculo.
biribilka, retortero.
biribilkatu, envolver, apelotonar, arrollar, enrollar | ganar por astucia, enredar | juntar, reunir, congregar. [marcha.]
biribilketa, paso-doble,
biribilki, redondamente.
biribiltasun, redondez.
biribilatu, aviarse: *biribilatu zaite,* avíate | v. *biribilkatu.*
biribista, lazada.
biriga, ternera joven.
birigaŕo (bilīgaŕo), malviz.
birika, pulmón | ciertos embutidos | pedazos de tierra por remover que quedan entre los layeros.
birikako, pulmonar.

birikandi, cachazudo.
birikeri (birkeri), pulmonía, neumonía.
birinaska, chanfaina.
birinbel, dintel.
birinbolaka, dando vueltas.
biritx, par, pares, (v. *baku)* | gemelos.
birla, bolo.
birlari, jugador de bolos.
birlatu, jugar a bolos.
biroki, gemelos, mellizos.
birsaltzaīe, revendedor.
birtsaldu, revender.
birtsalpen, reventa.
birtzamatu, recargar.
biŕ, v. *beŕ.*
biŕabide, segundo primo.
biŕaldatu, trasladar, trasplantar. [de maíz.]
biŕarto, segunda cosecha]
biŕberotu, tostar.
biŕetan (biŕitan), dos veces.
biŕezaŕi, restablecer.
biŕezkontze, segundas nupcias. [lirse.]
biŕiginatu, adornar | pu-]
biŕin (de *biŕ-irin),* salvado | destrozo.
biŕindu, pulverizar, destrozar, dispersar.
biŕisdun, que hace visos.
biŕjayo, renacer.
biŕjayotz, renacimiento.
biŕlandatu, trasplantar.
biŕloba, sobrino.
biŕtargi, espacio de luz entre nubarrones.
biŕtzai, remoyuelo, especie de salvado | menúdillo.
bisar, gato montés pequeño
biseidun (biseiko), bisiesto.
biska, anhelo, querencia.
bisots, aire helado.
bisusleku, ventisquero.
bisustu, intemperie.
bisustura, jeringa.
bisuts, ventisca, ventisquero | espuma, espumarajo.
bisuts-leku, ventisquero.
bitan, en dos (veces, lugares, formas, etcétera).
bitargi, ratos de serenidad en días lluviosos.
bitaŕte, intermedio, coyuntura, lapso | influencia, intercesión, mediación, apoyo | diferencia | distancia.
bitaŕtean, mientras, entretanto, durante,en el interin | entre dos.
bitaŕteka (taŕteka), trabajar por intervalos.
bitaŕteko, mediador, intercesor, intermediario, influyente, abogado | interino. [*tu),* abogar.]
bitaŕteko-izan (aldezka-]
bitaŕtekotasun, intercesión, mediación, influencia.
bitaŕtekotu, empeñar.
bitaŕtetu, intervenir, mediar, influir, interceder.
bitaŕtez, por mediación, mediante. [rra.]
bitika (bitin), cabrito | bo-]
bitiñaki, carne de cabrito.
bitu, duplicar | unir, recoger.
bitur, empeine.
bits, espuma. [pumar.]
bits-egin (apaŕ-egin), es-]
bitsindu, espumar.

bitxabal (bidezabal), camino, carretera. [no.]
bitxaleka, rábano rustica-]
bitxi (pitxi, txingi), adorno joya, presea, alhaja | chusco, gracioso, bromista.
bitxidun, peripuesto, acicalado, elegante.
bitxikeri, broma, chuscada.
bitxilote, mariposa.
bitxi-saltoki, joyería.
bitxi-saltzaīle, joyero.
bitxitu, embellecer, engalanar, enjoyar, exornar.
bitxutxa, estuche.
bitzabal (de *bide),* carretera.
bitzai (de *bide-zai) (bitzain)* caminero, peón caminero.
bitzarazi (de *bizi),* reanimar, reencender.
biuŕ (biyuŕ), ligadura, vilorta | contradicción | torcido | retorcido | luxación | perverso | indomable | revancha.
biuŕaldi, vuelta, torsión.
biuŕbide, medio para retorno.
biuŕda, corregüela menor.
biuŕdura, torsión, luxación, travesura.
biuŕera, restitución.
biuŕgai, ramas que torcidas sirven de ligadura.
biuŕgune, recodo, vuelta, sinuosidad | conversión.
biuŕgurutz, atadura de dos lazadas.
biuŕi, torcido | perverso | desnivel | contorsión | enrevesado | rebelde | luxación.
biuŕi-eragiīle, sedicioso.
biuŕikeri, travesura.
biuŕiko, tuerca.
biuŕitasun, rebeldía.
biuŕitu, retorcer | pervertir | rebelarse.
biuŕitza, sedición.
biuŕitze, perversión.
biuŕkai (biuŕgai), ataduras hechas con ramas.
biuŕkera, traducción.
biuŕketa, contorsión | traducción, versión | retortijón.
biuŕkoi (biuŕkoŕ), elástico.
biuŕkoŕ, flexible.
biuŕkunde, conversión | restitución.
biuŕlari, traductor.
biuŕpen, conversión, vuelta, retorsión.
biuŕtu (biyuŕtu), restituír | estiramiento de un tendón etc. | retorcer, torcer | esguince | mecha.
biuŕtze, conversión.
bixika (del lat. vesica?), divieso, grano.
bixkaŕ, lomilla.
bixkoŕ, ágil, vivo.
bixustura, lavativa.
biyago, v. *biyao.* [apóstol.]
biyaldu, enviar | enviado,]
biyao (biao, biago, abaro), siesta: *biyaotan, ez egik lo intxauŕpetan,* en la siesta no hagas dormida debajo de nogales.
biyaŕ, mañana.
biyotz, corazón: *biyotz-otoitz,* jaculatoria.

biyuŕi (biguŕi), perverso, malo, díscolo, indócil, revoltoso, travieso | retorcido | luxación | mecha.
biyuŕi-egin, amotinarse.
biyuŕi-egon, estar de esquina: *biyuŕi-biyuŕi daude,* están muy reñidos.
biyuŕikeri, perversidad, malignidad, diablura | doblez.
biyuŕiki, violentamente.
biyuŕiko, tuerca. [belión.]
biyuŕipen, resistencia, re-]
biyuŕitu, pervertirse | amotinarse, revelarse | respingar, cocear, resistirse estiramiento de un tendón, etc. | esguince.
biyuŕitza, sedición.
biyuŕtu (biuŕtu), retorcer.
biz (de *bi-z),* de, con, por dos.
bizaldu, elevar a segunda potencia | número elevado a segunda potencia.
bizaŕ, barba | arista de plantas | barbadilla de la merluza.
bizaŕdun, barbudo.
bizaŕ-egin, afeitar, rasurar.
bizaŕgabeko, lampiño.
bizaŕgille, barbero.
bizaŕgintza, oficio de barbero.
bizaŕindu, remesar.
bizaŕkentzalle, barbero.
bizaŕ-moztu, afeitarse.
bizaŕontzi, bacía.
bizaŕtegi, salón de barbería, peluquería.
bizaŕtsu, barbudo.

bizi, vida | vivo | vivir: *bizirik dago,* está vivo | ágil | aguas vivas | *min biziya,* cancer | residir, habitar | vivamente | expresión. [vorciados.]
bizi-alaŕgun, esposos di-]
biziaren, vital.
bizibide (bizpide), profesión, empleo, carrera, estado, oficio.
bizidun, animal, ser vivo.
bizien, cáncer. [vivir.]
biziera (bizkera), modo de]
bizi-erazi, animar.
bizigaŕi, lugar habitable, sano | víveres, alimentos | fomento.
bizi-izan, vivir, habitar, residir, existir. [*bixika.*]
bizika, divieso, grano, v.]
bizikai, alimento.
bizikalargun, matrimonio divorciado. [te.]
bizikari, vividor | habitan-]
bizikera (bizkera), conducta, comportamiento, manera de vivir.
biziketa, recreo de niños, entretenimientos, retozos.
biziki, en gran manera | vivamente.
bizikide (bizkide), consorte.
bizikidetasun (bizkidetasun), consorcio.
bizikoi (bizikoŕ), vivo, ágil | vividor, resistente a la muerte
bizi-lagun, v. *bizikide.*
bizilari, habitante.
bizileku, vivienda.
bizinai, vividor, activo y

ahorrador.
bizipide, profesión, oficio, modo de vivir | salario, sueldo.
biziro, vivamente | expresivamenre | muy: *biziro ongi,* muy bien.
bizitasun, agilidad, actividad, vitalidad, viveza.
bizitegi, morada, residencia, habitación. [uno reside.]
biziteŕi, localidad donde]
bizitiaŕ, viviente.
bizitoki, residencia.
bizitu, enardecerse, agitarse, menearse
bizitz, vida | piso, vivienda, habitación: *irugaŕen bizitzan,* en el tercer piso.
bizitzaldiko (bizitz guztiko), vitalicio.
bizitzez, por residencia.
bizitz luze, longevidad.
biziun, trecho de tierra por labrar.
biziyen, cáncer.
bizizale, agarrado a la vida, vividor.
bizizko, de vida.
bizizpeŕ, v. *bistelesti.*
bizizti, biología.
biziztilari, biólogo.
biziztun (de *bizitz-dun),* animal, viviente, ser, vivo
bizkai (de *bizkaŕdi),* loma, cumbre.
bizkai-gaztain, castaña de color amarillento.
bizkaĪu (bizigaŕi), lo que reanima y dá vida.
bizkaŕ, espalda | loma | caballete de tejado | respaldo | punto culminante.
bizkaŕez-bizkaŕ, de loma en loma. [bombeo.]
bizkaŕgune, colina, altura |]
bizkaŕitze, el más grande de los clavos.
bizkaŕ-jai, fiesta del caballete que celebran los obreros al poner el armazón del tejado de una casa. [pina dorsal.]
bizkaŕezuŕ, espinazo, es-]
bizkaŕkari, buhonero | gorrón. [palda.]
bizkaŕki, carne de la es-]
bizkaŕkin, gorrón, que vive de gorra.
bizkaŕkinkeri, gorronería.
bizkaŕmakuŕ, jorobado.
bizkaŕ-muin, médula espinal.
bizkaŕtu, formar caballete.
bizkaŕune, combado, hecho en forma convexa.
bizkaŕuts, montar en pelo.
bizkaŕ-zur, acrotera, caballete del tejado.
bizke (de *bize-gabe),* inanimado.
bizkera, v. *bizikera.*
bizketasun (bizigetasun), inexistencia.
bizki, mellizos, gemelos.
bizkide, consorte | compañero de habitación.
bizkidetu (bizkidatu), cohabitar.
bizkitaŕte, entre tanto | intermedio | sin embargo.
bizkoŕ, ágil, vigoroso, sano | activo, vivo.
bizkoŕ-eraso, aguijar.

bizkoŕgaŕi, confortativo.
bizkoŕki, animosamente, vivamente. [agilidad.]
bizkoŕtasun, actividad,]
bizkoŕtu, adquirir o dar agilidad, animar, vigorizar, fomentar, avivar, vivificar, dar bríos.
bizmen, vitalidad.
bizmendu, dotar de vida.
bizpairu (de *bi ezpada iru*), dos o tres.
bizpide, carrera, oficio, profesión | acomodo.
bizpidun, semicorchea.
biztaldi, tiempo de vida | siglo. [v. *bizi-izan*.]
biztandu, habitar, residir,]
biztandu-erazi, poblar.
biztanle, habitante, morador, residente.
biztanlegabeko, inhabitado.
biztanle-leŕokada, padrón.
biztedesti, v. *biztelesti*.
biztelesti (bizizpeŕ), biografía, semblanza.
biztelestilari, biógrafo.
biztoki, residencia.
biztu (de *bizi*) *(piztu)*, resucitar | encender | reanimar | animar | germinar | picarse las bebidas fermentadas | avivar | fomentar | vivificar.
biztubeŕi, resucitado.
biztuera, resurrección.
biztu-erazi, vivificar.
biztugaŕi, aliciente, fomento. [hasta los huesos.]
blai (blei), calado, mojado]
blast (plast), bofetada | ruido de un objeto que cae con estrépito al agua, etc. [fetada.]
blaustada (blastada), bo-]
bleka (beleka) (?), jugar a blé a la pelota.
blin-blan, caer dando tumbos | tañido de campanas.
blink, voz onomatópica que indica la acción de beber algo de un sorbo.
blist-blast, voz onomatóp. que indica el ruido de varias bofetadas.
bo!, sí, exclamación afirmativa.
boatu, dañarse el tocino.
boil, redondo, circular, v. *biribil* | globo.
boildu, enroscar, redondear.
boina, boina.
bokarta, anchoa.
bokata (boketa), colada.
boketatu, colar.
boil (boĪa, bil), redondo.
bola ( ), bola | multitud, bandada: *bai txori bola!*, qué bandada de pájaros!.
bolada (?), tropel, gran cantidad: *aize-bolada*, ráfaga de viento: *ur-bolada*, avenida de agua.
bolaka, a bolos.
bolakada, bolazo.
bolakari, jugador de bolos.
bolaleku (bolatoki), juego de bolos.
bol-bol, ruido de la ebullición del fondo.
boĪorin, ánade, gaviota negra de pechoblanco.
boĪorita, taba de cordero.
boli, marfil.

boliki, tecla.
bolikiak igitu, teclear.
bolikidi, teclado.
boloka (ixipistol), trabuquillo de sauco con que juegan los muchachos.
bolu (igara), molino.
boluaga, molinar.
bolueta, molinería | rodaje.
bolukari, molinero.
bo͂la, v. *boil.*
bonbil, botella | garrafón, botijo, garrafa, porrón.
bonbilno, frasco, botella pequeña.
bonbo, falucho, falúa.
bon-bon, gasto profuso, derroche: *dagonian bonbon, eztagonian egon,* cuando hay, se gasta; cuando no hay, se aguanta. [despilfarro.]
bonbonkada, derroche,]
bonbontzale, pródigo, manirroto.
bonburu, colmo, exceso.
bontz, panza.
bor-bor, ruido onomat. de la ebullición.
bor-bor egin, hervir.
borda (del erd?) caserío | redil para caballerías | choza | finca.
bordari, inquilino, quintero, colono. [rras.]
bordaritu, granjear las tie-]
bordazizari, gusanos grandes de la tierra.
borgatx, palo con que se remueve la ceniza en el calero.
borja, lino inferior.
borobil (boronbil, biribil), redondo | esfera, cosa redonda | esférico | globo | redonda (música).
borondate, voluntad. Es voz erdérica; úsense en su lugar *nai, naimen, gogo.*
boroska, menestra.
borosta, zarza, maleza.
borostu (borhostu), maldecir.
boŕa, mazo grande.
boŕero (del fr. bourreau), verdugo.
boŕo, persona o animal que crece tarde | carnero de un año, principalmente de lucha.
boŕoka (buŕuka), lucha pelea, certamen | luchando, peleando. [barse.]
boŕokaka, lucha a derri-]
boŕokaldi, lucha (tiempo de).
boŕokari, pendenciero.
boŕokatu, luchar.
bort (del erd?) bastardo, espurio: *borta zan,* era espurio.
bortxa, fuerza, violencia, cóacción. Es palabra erdérica; empléense en su lugar: *indaŕ, beaŕ,* etc. según los casos.
bortz (bost), cinco.
bortzeun, quinientos.
bortzuŕen, quinario.
bosal, noblote, barbián.
bosatu, robar el agua las tierras.
bosei bat (de *bost-sei),* unos seis, cinco o seis.

boskaŕ, quinteto. [quinto.]
boskaŕen (de *bost-gaŕen*),]
boskaŕendu, quintar, hacer algo por quinta vez | colocar en quinto lugar.
boskoitz, ruda | quíntuplo | quinteto.
boskun, quíntuplo.
bosna (de *bost-na*), cinco a cada uno.
bosnaka (*bosnan*), de cinco en cinco.
bospasei, cinco a seis.
bost, cinco | mucho: *bost neke eraman ditu*, ha sufrido muchas penalidades; *bost aldi!*, cuántas veces! | *bost ajola izan*, no importar nada.
bostatzapaŕeko, quinquefolio, planta.
bosteko, mano: *ekatzu bosteko ori*, eche usted esos cinco | de cinco, quintilla | el primero de los bolos colocados en fila.
bosten (de *-en*, sufijo fraccionario), quinta parte.
bostetan, a las cinco, cinco veces | muchas veces | en los cinco.
bosteun, quinientos.
bosteuntza, escuadrón | cohorte.
bostidaztidi, pentateuco.
bost-izaŕak (*bosts-oĪuak*), constelación de las Pléyades.
bostizkindun, pentasílabo.
bost-oŕi (*bostosto*), quinquefolio.
bostoŕtu, arar con el *bostoŕtz*. [púas.]
bostoŕtz, arado de cinco]
bostoŕtzeko, rastrillo de cinco púas.
bostu, quintuplicar. [tro.]
bosturte, quinquenio, lus-]
bostuŕen, quinario.
bota, echar, arrojar, botar, derribar | sacar la pelota | brote de plantas.
botaka, echando | inclinarse los bueyes sobre la pértiga.
botakaŕ, papadrón, pez.
botana, canal, saetín.
botari, lanzador, sacador.
botaŕi, piedra de saque.
bote (?), bote de la pelota al chocar con el suelo.
botikoka, a gatas.
botxa (*boxa*), alegre, jovial | afable, cariñoso.
botxi, tajada.
botz (*poz*), alegría, gozo.
bozkari, alegre, festivo.
bozkariatu, gozar, regocijarse.
bozkario, gozo, alegría.
bozkariotsu, lleno de gozo.
bozkarioztatu, alegrarse.
bozkaŕi, motivo de consuelo, lo que causa alegría.
bozkaŕiki, regocijadamente.
bozle (*pozle*), consolador | paráclito.
boztasun, alegría, gozo.
boztu (*poztu*), alegrarse.
brast, voz onomat. que indica un movimiento brusco.
brastadako (*brastako*), movimiento brusco.

brau, onomat. de ruido de golpe, aparición repentina, acción brusca y momentánea.
brauka, bramando.
brauki, con torpeza, bruscamente.
breska (abereska), panal [de miel.]
briĪa, bolo.
brinbel, umbral.
briña, cuerda blanca y fina del aparejo de pescar bonitos | impermeable, tela impermeable.
brist, onomatopeya del relámpago | *brixta-brixta ibili,* andar muy de prisa.
bŕozel (prozel), volquete, carro para abono, castañas, etc.
bukadun, finito.
bukaera, conclusión.
bukagaitz, inacabable.
bukatu, acabar, concluir, terminar, consumar.
bukatze, acabamiento.
bulaŕ, pecho | leche materna | *Eliz-bulaŕ, txadon-bulaŕ,* ábside | machón: *zubibulaŕ, ormabulaŕ...*
bulaŕdetsu, brioso, valiente.
bulaŕeko, mamario.
bulaŕengo, pulmonía.
bulaŕeratu, apretar contra el pecho. [ción.]
bulaŕ-esi, seto de contención.
bulaŕetako, niño de pecho.
bulaŕetik egon, estar tísico.
bulaŕetiko, tísico.
bulaŕezuŕ, esternón.
bulaŕka, pecho a pecho.
bulaŕ-mutuŕetako, pezonera. [maria.]
bulaŕ-sagaŕ, glándula ma-
bulaŕtatu, apechugar.
bulaŕtsu, animoso, intrépido, valiente.
bulda (del lat.), bula.
buldarotz, tornero.
buldatu, tornear.
bulduŕka, lucha.
bulduŕkatu, luchar.
bulgin, torno. [pulso.]
bulk (bulka), empuje, impulso.
bulkada, empujón, empellón, impulso.
bulkaka, a empujes | inclinarse los bueyes sobre la pértiga.
bulkatu, empujar, impeler, impulsar | llamar a la puerta.
bulkatzaĪe, instigador, incitador, provocador.
bulko (buruko, bulku), ocurrencia.
bultsu, inquieto. [impulso.]
bultz, empuje, empellón,
bultza (bulka), empuje.
bultzada, empujón.
bultzagai, impulsivo | incentivo, motivo.
bultzaka, empujando, a empellones.
bultzakada, empujón.
bultzakari, animal que tiene costumbre de echar al vecino la carga.
bultzapen, incitamiento.
bultzatu, empujar, impulsar, impeler.
bultz-egin, empujar.
bultzi (de *bultz-i),* ferrocarril, tren.

bultzi-batza, Compañía de ferrocarriles.
bultzibide, raíl, vía férrea.
bultzi-eraingi, locomotora.
bultzi-gurdi, vagón.
bultzizti, viajero de tren.
bulunba, cencerro | charlatán.
bulunbari, res con cencerro.
bulunbatu, sumergir, zambullir, chapotear.
buluntzali, v. *buruntzali.*
bulur, formal, serio | hueco del yugo.
bulurandi, seriote.
bulurgo, cólera, ira.
bulurtu, formalizarse.
bulusi, manta.
bulute, v. *burute* | corona.
buluz (biloiz), desnudo.
buluzkin, despojo.
bulzgurdi, vagón.
bulzkin (buzkin, bulzki, eraingi, eragi), motor, máquina.
bulazauka, dando corcovos.
bunatu, brotar, germinar | abotonarse las plantas.
bunbada, tiro.
bunbulo, burbujas en el agua.
buraso (buratso, guraso), padre, madre o ambos: *buraso zarak,* los antepasados.
burauste, quebradero de cabeza.
burbei (de *buru),* cabizbajo | humilde.
burburbur, onomatopeya de la ebullición.
bureskunde, coronación.
burestu, coronar.
burestun, corona.
burestutze, coronación.
burezur, calavera.
burgain, cráneo | cima de montes.
burgaitz, terco, obstinado.
burgaiztasun, pertinacia.
burgoi, arrogante, presumido | vencejo.
burgoikeri, arrogancia, altivez, orgullo, presunción.
burgoiki, presumidamente.
bulgoitu, presumir, sobreponerse a los demás, henchirse de orgullo y altivez.
burintxa (burintza), ardilla.
buritz, soliloquio, monólogo.
burjabe, v. *burujabe.*
burkaitz, peñón, derrumbadero, precipicio.
burkide, contrincante, rival | camarada.
burko, almohada | cualquier cosa que se lleva en la cabeza, como pañuelo, rodete, etc.
burkoi, obstinado, cabezudo.
burkoikeri, terquedad, porfía.
burkoitu, obstinarse.
burkoitsu, caprichoso, obstinado.
burkoizte, obstinación, despecho.
burkotxo, almohadilla.
burlaru, piezas de cuero con que se cubre el yugo.
burlots (de *buru-lots),* pundonor | decoro.
burlotsor (lotsor), pundonoroso, decoroso.
burmuin (burmuña), cere-

bro, cerebelo | cuervo marino.
burmotz, tonsurado.
burno, embrión.
burso, inclinado, fuera de plomada: *ol au burso dago,* esta tabla no esta vertical.
burtzale, egoísta.
burtzaletasun, egoísmo.
burtzoragaŕi, vertiginoso.
burtzorakeri, acto de insensatez.
burtzoraldi, vértigo, aturdimiento pasajero, desvarío. [varío.]
burtzorapen, vértigo | des-]
burtzoratu, tener vértigos, perder la cabeza, delirar | fascinar | atontar, aturdirse.
burtzoro, insensato | vértigo, vahido, perturbación mental, delirio.
burtzoroki, insensatamente.
burtzorotasun, estado físico de insensatez.
buru, cabeza | presidente, presidencia: *maiburu,* presidencia de la mesa | memoria: *burua juan,* perder la memoria | jefe, caudillo, capitán | cima, cabecera, cabo, remate: *urte-buru,* aniversario | personalidad, uno mismo: *bere burua il du,* se ha suicidado | solsticio: *udaburu,* de verano; *neguburu,* de invierno; *udaneguburu,* de invierno y verano | a lo sumo: *sei izango ziran buru,* seis habrán sido a lo sumo.
burua agertu, asomar.
burua bete, calentar los cascos.
burua egotzi, lanzarse.
buruaga (burumakil), porra
burua goraldu, alabarse, jactarse.
burua goretsi, preciarse.
burua gurutzatu, santiguarse.
burua il (burua-erail), suicidarse. [idea.]
buruak eman, ocurrir una]
burualde, cabecera.
buruan, al cabo de: *bi aste buruan,* al cabo de dos semanas.
buruarin, casquivano. [se.]
buruari uko-egin, abnegar-]
buruari uko-egipen, abnegación. [beza.]
buruas, descubierto de ca-]
buruastu, descubrirse.
burua sukaŕtu, abochornar.
baruatu, sacar partido: *ezin buruatu,* no poder sacar partido.
burua-ukale, austero.
burua ukatu, abnegarse.
buruaundi, cabezudo, badaluque.
buruauŕki (burute), rodete.
baru-auskaŕi, lo que da quebraderos de cabeza.
buruauste (burauste), quebradero de cabeza.
buruautsi, quebrarse la cabeza.
buru-baŕun, cerebro.
buru-belaŕi, con todo em-

peño | dale que te pego.
buru-belaŕiyak ipiñi, prestar toda atención.
buru-beltx (buru-beltz), paro azul.
buruberotu, cizañar, fanatizar, calentar los cascos.
buruberotzaīle, chismoso, cizañero, enredador.
burubide, resolución, consejo | vocación, modo de vivir, carrera, estado | fuste: *burubide gutxikoa da,* es de poco fuste.
burubiko (burubidun), biceps.
buru-buru, a lo sumo: *iru ziran buru-buru,* eran tres a lo sumo.
buru-buruan, en medio de la cabeza.
buru-buruko, el que está el primero, a la cabeza.
buru-buztanka, a contra pelo, al revés, cabeza abajo.
burudun, sensato, sesudo | inteligente, listo. [sistir.]
buru-egin, dar frente, re-]
buru-eman, resistir, oponerse. [mismo.]
buruentaŕ, amante de sí]
buruera, idea.
buru-erailtza, suicidio.
buru-eritxi, presuntuoso.
buru-eskain (buru-eskein), sacrificio.
buru-estalki, velo, toca, mantilla, etc.
buru-etxe, domicilio, de una Sociedad, etc.
buru-ezuŕ, v. *burezuŕ.*
burugabe (buruge), falto de cabeza, acéfalo | tonto | secta o comunidad sin jefe | insensato | cismático.
burugabekeri, insensatez, necedad, falta de sentido.
burugabeko, acéfalo | insensato.
burugabetasun, acefalia.
buruge, v. *burugabe.*
burugekeri, insensatez.
burugetasun, acefalia.
burugetu, hacerse cismático | descabezar
burugin, vividor | ingenioso
burugintza, vida regalona, egoísmo. [tivo.]
burugoi, presuntuoso, al-]
burugogoŕ, testarudo | lerdo, tonto.
burugogoŕkeri, terquedad.
buruguŕ, encorvado. [*ko.*]
buruiki (buruiko), v. *buru-*]
buruil, Septiembre.
buruin, bonete.
buruindu (buru-kendu), decapitar, degollar.
buruite, rodete.
buru-iritxi (buru-iritzi), presuntuoso, vanidoso.
buru-izan, presidir.
burujabe (burjabe, berjabe, berejabe), autónomo, independiente.
burujabetasun, autonomía, independencia.
buru-jantzi, hombre de talento | elegante.
buru-jazki, mantilla.
buruka, espiga | lucha | topetada, topetazo | cabezada.
burukada, cabezada.

burukatu, topetar | disuadir
burukerì, capricho.
buruki, almohada, almohadón | carne o trozo de cabeza | ocurrencia, capricho | caprichoso.
buruko (burko), todo lo que se lleva en la cabeza, pañuelo, rodete, capucha, toca, velo, mantilla, sombrero | almohada | cerebral | por cada persona, por barba.
buruko-arin, vahido.
burukoi, obstinado.
buruko-min, cefalalgia, jaqueca.
burukoŕatz, alfiler para prender mantillas y pañuelos.
buru-koskoŕ, cráneo.
burukote (buruite, burute), rodete.
buruko-zai, caspa.
buruleku, cargo (en una Sociedad. [mocho.]
burumotz, pelón, pelado,]
burumozte, decapitación.
buru-moztu, cortar el pelo | decapitar.
buru-muin, seso.
buruntzaki, aro superior de | un cesto.
buruñuŕ, capucha.
buruñuŕdun, capuchino.
burupe, autoridad | almohada.
burupeko, almohada.
burupide, consejo, resolución, vocación, modo de vivir | gobierno.
bururatu, concebir una idea, sugerir ideas, ocurrir | ponérsele a uno algo en la cabeza | lograr, ejecutar | evocar, traer a la mente.
bururde, cima.
bururdi, edredón, colcha o colchilla de pluma | almohada.
bururdiko (bururdin), colchón de plumas | travesaño, almohada que ocupa todo lo ancho de la cama.
bururengo, jaqueca.
bururi, metrópoli.
bururki, cabecera.
burusi, manta: *noruntz eguzki, aruntz burusi,* hacia donde va el sol, hacia allá va la manta | capisayo que se mete por la cabeza. [mantear.]
burusian goraberatu,]
buruska, espiga | mazorca desgranada.
buruskatu, espigar.
burusoil (kaskasoil), calvo.
burustalki, todo lo que cubre la cabeza (boina, gorra, sombrero, mantilla).
buruste (de *uste,* idea), ocurrencia | hipótesis.
burusteko, hipotético.
burustu, descubrirse.
burutako, piezas de la coyunda.
burutaldi, ocurrencia, salida, idea repentina.
burutan, en consideración, (tomar) en cuenta | *burutan ipiñi,* sugerir ideas.

burutara, a la cabeza: *burutara eman,* persuadir a uno.
burutasun, jefatura | capitalidad | superioridad.
burute, rodete | espiga cortada | pieza de cuero que cubre la frente de los bueyes uncidos.
buruti, terco | colmado.
burutik, de cabo: *burutik--burura,* de cabo a rabo, del comienzo al fin.
burutik beerako, constipado.
burutik-egin, delirar.
burutik-galdu (burutik jo), delirar.
burutontoŕ, coroza.
burutu, aguantar, soportar | espigar | pagar, dar cobro a las deudas, responder: *zoŕak burutu,* cobrar las deudas | terminar | hacer de jefe superior, capitanear | ovillar | conseguir, lograr.
burutu-ezin, insoportable | impagable | insolvente.
buruts (burutsik), descubierto.
burutsu, ingenioso.
burutxa, lino de clase muy ordinaria. [memoria.]
burutxo, cabecita | de flaca]
buru-txola, ligero de cascos. [nía.]
burutza, jefatura | capita-]
burutze, el resistir, soportar, etc. [cabeza.]
buru-utsik, descubierta la]
buru-xola, cabeza ligera.
buruz, de cabeza: *buruz beera,* cabeza abajo | de memoria: *buruz ikasi,* aprender de memoria | dirigiéndose | *buruz jantzi,* asentarse en juicio, formalizarse | *bere buruz,* por sí mismo | con tacto, con habilidad.
buruzagi, jefe, superior, caudillo | recadista.
buruzagigo, cargo de jefe, dignidad de superior, prefectura.
buruzagitu, hacerse jefe | sobresalir, adelantarse entre los que compiten.
buruzai, jefe, caudillo.
buruzale, cómodo, egoísta.
buruzalekeri, amor propio.
buru-zapi, toca o velo de la cabeza.
buruzari, jefe, superior.
buruz-bera, de cabeza | cabeza abajo.
buruzbide, v. *buruzpide.*
buruz-buru, frente por frente | conversación íntima, entrevista | cambiar o vender las cosas a la par.
buruz-buruka, lucha cuerpo a cuerpo, uno a uno.
buruzgain, v. *buruz-gañetik.* [teretas.]
buruz-gainka, dando vol-]
buruz-gañetik, por encima de la cabeza | sobre las fuerzas de uno.
buruz-gora, cabeza arriba | cuesta arriba.
buruzkain, v. *buruzgain* | *buruzkain egin,* sobrepo-

nerse a alguien | imposible.
buruzki, de frente, mirando.
buruzko, trabajos de memoria, de cabeza.
buruzpide, conducta, gobierno: *buruzpide ona,* buen gobierno | profesión de vida, estado, carrera.
buruztu, aprender de memoria.
buru-zuri, cano, que tiene canas | anciano | de cabeza blanca, sensato, cuerdo. [altivo, tieso.]
buruzut, hombre de tesón,]
buruzutika, insurrección.
buruzutitu, insurreccionarse.
burzagi, jefe. [madroño.]
buŕbux (burbuz, guŕbiz),]
buŕbide, v. *buŕpide.*
buŕdi (guŕdi), carro, coche: *mando-buŕdi,* carro, galera; *esku-buŕdi,* carretilla; *su-buŕdi,* locomotora.
buŕdigilе, carrocero.
buŕdi-langa, teleras, palos del carro. [grillo.]
buŕdin (buŕni), hierro |]
buŕdin-bide, ferrocarril.
buŕdindu, ferrar, herrar, guarnecer de hierro | convertirse en hierro | planchar la ropa. [rro.]
buŕdingai, mineral de hie-]
buŕdingesal, escoria líquida de hierro. [hierro.]
buŕdinkari, comerciante en]
buŕdinkintza, herrería (oficio).
buŕdin-letzo, escoria sólida de hierro.
buŕdin-sarde, horca.
buŕdintsare, red metálica, enrejado, verja.
buŕdintsaredun, enrejado.
buŕdintsaretu, enrejar.
buŕdintxa, cierta clase de manzanas. [cóncavo.]
buŕdintzali, cucharón muy]
buŕdiñaga, palanca, barra de hierro. [hierro.]
buŕdiñari, alambre, hilo de]
burdiñaztu, herrar, cubrir con hierro.
buŕdiñola, fábrica de hierro.
buŕdiñura, agua ferruginosa.
buŕdi-ola, carrocería.
buŕditegi (guŕditegi), cochera. [chero.]
buŕdi-zai, carretero, co-]
buŕdun, hierro.
buŕduntzali (de *zali,* cuchara), cucharón, cujal.
buŕduntzi (de *zi,* punta), asador.
buŕduntzi-zulo, agujero redondo en la oreja del ganado lanar. [tada.]
buŕkada (de *buŕdi),* carre-]
buŕki, abedul.
buŕkizki, grapa.
buŕkoltz v. *koltz.*
buŕkontzi (pazi), caldera.
buŕkontzigilе, calderero.
buŕme (de *buŕni-me),* hojalata.
buŕmegilе, hojalatero.
buŕnaritza, piano.
buŕnaŕi, mineral de hierro.
buŕne, hierro.
buŕnetu, aplanchar.

buŕnezko, férreo, de hierro.
buŕni (buŕne, buŕdin, buŕdun), hierro.
buŕniaga (buŕnaga), palanca, barra.
buŕnibide, ferrocarril.
buŕnibidearen, ferroviario.
baŕnibidezai, guardavía.
buŕni-bizi (buŕdin-bizi), imán.
buŕni-esi, reja.
buŕnigoŕi, cobre.
buŕniola, fábrica de hierro, ferrería | ferretería.
buŕniori, bronce.
buŕnitsu, ferruginoso.
buŕniya landu, forjar.
buŕniziri, cuña de hierro.
buŕnizko, férreo. [| herrar.]
buŕniztu, chapar, chapear]
buŕnoskatu, herrar.
buŕnoski, herradura.
buŕpide, carretera, camino de carros, carromatos, coches, etc.
buŕpil (de *eguŕ-bil*) *(guŕpil),* rueda de carro.
buŕtaga (buŕdi-aga), lanza del carro | palanca o barra de hierro.
buŕtaket, estacas del carro.
buŕtarin (buŕdarin), coche.
buŕtaŕdatz, eje del carro.
buŕtetxe, cama del carro.
buŕtola, carrocería.
buŕtoŕazi, cuñas que aprietan el eje del carro.
buŕtzai, carretero, cochero.
buŕtzi, rejón, barra de hierro terminada en punta, garrocha.
buŕtzin, paleta.
buŕtziñada, paletada.
buŕuka, lucha, combate, reyerta, riña. [cha.]
buŕukaldi, tiempo de lu-]
buŕukari, pendenciero, luchador, matón.
buŕukatu (buŕuka-egin), luchar, reñir, pendenciar.
buŕun, zumbido.
buŕunba, estrépito, fragor | zumbido en el oído | alharaca. [pito.]
buŕunbada, fragor, estré-]
buŕunban, de golpe, rápidamente, sin intervalos.
buŕunbari, retumbante.
buŕunbatu, hacer ruido.
buŕunbatsu, ruidoso.
buŕunbots, grande ruido.
buŕunda, rumor, estrépito.
buŕundada, estrépito, ruido, alharaca, bravata.
buŕundara (abiadura), velocidad, marcha, impulso, carrera. [hierro.]
buŕuntzali, cuchara de]
buŕuntzi, asado | caballito del diablo, libélula | carámbano, canelón de hielo | stratus.
buŕustu, asaltar.
busalo, acometida ligera de ganado vacuno | refunfuño.
busalotu, refunfuñar.
busti, mojar, rociar, bañar, humedecer | humedad | soborno.
bustialdi, baño, mojada | hisopada, rociada | remojo
bustiera, mojadura.
busti-legoŕ, lluvia y sequía

| mojar y secar al sol.
bustiro (de *giro)*, humedad (tiempo). [lidad.)]
bustitasun, humedad (cua-]
bustite, temporada de humedad.
bustontzi, bañera.
butun (gutun), tarjeta, epístola, carta. [lloso.]
butz, soplo | cuesco | orgu-]
butz-egin, soplar | peder.
buzkantz, panza.
buzkin, máquina de vapor, de tren, etc.
buzkindari, maquinista.
buzkuŕdi (de *bultzi-guŕdi)*, vagón de tren.
buzoka, buitre.
buztan, cola, rabo, cabo de vela, etc. | pene.
buztandu, germinar las plantas, echar hojas y tallos, v. g. la cebolla en el granero.
buztan-galur (buztan-gain), prominencia o parte alta del rabo del ganado.
buztange, rabón, que tiene cortado el rabo.
buztan-ikara, aguzanieves.
buztan-moko, prepucio | balano.
buztan-motz, rabón.
buztanpeko, baticola, grupa
buztaŕi, yugo | velo de recién casados | pareja de bueyes.
buztaŕigin, que hace yugos.
buztaŕtu, uncir bueyes | velar a los casados en la misa de velaciones.
buztaŕualak, correas del yugo.
buztin, arcilla: *buztin-luŕ*, tierra arcillosa.
buztingintza, alfarería.
buztintsu, arcilloso.
buztintza, arcillal.
buztiñeŕe, ladrillo.
bustiñeŕola, ladrillal.
buztiñeŕtu, enladrillar | hacer ladrillos.
buztiño, sidra pura, sin mezcla de agua.
buztiñola, lugar donde se fabrican objetos de alfarería, alfar.

D

d, décima letra del *agaka* euzkérico; su nombre es *de*. | Prefijo que en los verbos transitivos significa «le, lo»; y en los intransitivos «se». *Darama*, le lleva o lo lleva; *daror*, se cae; *dil*, se muere.
da (de *izan)*, es, se es; se ha, suele, tiene.

dabil.(de *ibilī)*, se anda, se mueve.
dabilūŕ, agua corriente.
dagi (de *egin)*, le o lo hace: *uts-dagit?*, acaso me equivoco?
dago (de *egon)* se está: *zutik dago*, está de pié.
dagoaneko (de *egon)*, *(dabaneko, dauaneko)*, tan pronto.
dagoen lekuz dana, relativo: *berezko ta lekuzko*, absoluto y relativo.
dagonīla (de *uda-goenīla)*, Agosto.
daitoŕ (de *aitoŕtu)*, le o lo confiesa.
dakaŕ (de *ekaŕi)*, le o lo trae: *on-dakaŕ*, es útil; *poza dakaŕ*, alegra.
dakas (de *ikasi)*, lo aprende.
daki (de *jakin)*, lo sabe.
dakien, sabedor. [ello.]
dakio (de *ekin)*, insiste en]
dakuŕ (de *ikuŕi)*, lo significa.
dakus (de *ikusi)*, le o lo ve.
daldal, temblor, trepidación.
daldara, temblor.
daldaxa, mujer desaseada.
dama (de *eman)*, lo da, lo entrega.
damu (del lat), pesar, arrepentimiento; úsese en su lugar *garbai*, y sus deriv.
dan, onomat. de ruido de golpe.
dana, lo que es, lo que hay: *dana dala*, sea lo que fuere | se emplea erróneamente significando "todo", pero sería mejor se usaran en su lugar: *guzti, guzi, oro*.
danba, estampido, estallido.
danbada, golpe, tiro, cañonazo.
danba-danba, dale que le das, con insistencia.
danba-egin, detonar.
danbaka, golpeando.
danbalada, cabezada, balanceo. [boril.]
danbolin, (del erd?.) tam-]
danda, campanada, hora.
dandaka, a campanadas.
dandan, golpe, tumbo.
daneuŕtizti (de *eda)*, geometría.
danez, en cuanto que es: *gizon danez*, en cuanto hombre.
danga, ruido de algo que cae, golpe | trago: *danga-danga edan*, beber a grandes tragos.
dangada, porrazo | toque de campana.
dantza, (del erd.) baile.
dantzatu, bailar.
-daño (-raño, -año), sufijo que denota tiempo y significa "hasta": *noizdaño?*, hasta cuando?; *gauŕdaño*, hasta hoy; *egundaño*, hasta hoy.
dapa, onomatóp. de la presencia repentina de una idea o de una persona.
darabaki (de *erabaki)*, lo resuelve.

daragi (de *eragin)*, le o lo obliga.
darakaŕ (de *erakaŕi)*, le o lo trae. [enseña.]
darakas (de *irakatsi)*, lo]
darakuŕ (de *irakuŕ)*, lo lee.
darakus (de *erakutsi)*, le o lo muestra.
darama (de *eraman)*, le sufre, lo lleva.
daraso (de *eraso)*, le acomete | (de *esan)*, lo hace decir.
daratoŕ (de *eratoŕ)*, le hace venir, lo deriva, lo deduce.
dardar, onomatopeya del temblor | escalofrío | estremecimiento.
dardara-eragin, estremecer.
dardaratu, agitar, menear, estremecer, temblar.
dardaraz, temblando.
dardaritzatu, agitar, hacer temblar.
dargi (de *argitu)*, le ilumind, lo aclara. [en...]
dari (de *ari)*, está ocupado]
dariyo (de *jario)*, mana, produce: *itza dariyo*, charla por los codos.
daror (de *erori)*, se cae.
daros (de *erosi)*, le compra, lo compra. [recibe.]
daŕ (de *aŕtu)*, lo toma, le]
daŕai (jaŕai), le persigue, lo continúa | prosigue.
daŕt, golpe.
daŕtada, golpazo.
dasa (de *esan)*, lo dice.
dastari, catador. [catar.]
dastatu (tastatu), probar,]
dauka (de *iduki)*, lo agarra, lo tiene. [abandona.]
dauz (de *utzi)*, le deja, lo]
dazaŕ (de *ezaŕi)*, le sitúa, lo coloca.
dazau (de *ezagutu)*, le conoce, lo comprende.
dazkes (de *azketsi)*, le o lo perdona.
deadaŕ (diadaŕ), grito, clamor, llamamiento. [roso.]
deadaŕ auengari, clamo-]
deadaŕ-egin, clamar, llamar.
deadaŕka (deadaŕez), a gritos, a voz en grito | clamoreo.
deadaŕkatu, clamar, gritar, llamar a voces.
deadaŕti, gritador.
debaŕ (deun-aŕ), devoto, piadoso. [bir.]
debekatu (del erd?), prohi-]
debeku, prohibición.
debizti (de *deun-izti)*, teología.
dei, vocación, llamamiento |proclama, amonestación.
dei-egin, llamar, invocar.
deikun, invitación | aviso, proclama.
deikunde, día de la Anunciación: *Miren-deikundia*, la Anunciación de María.
deitu (deītu), llamar, citar | invocar | convidar.
deitze, llamada, vocación | Anunciación.
deitzi (jetzi), ordeñar.
deiztegi, lugar donde se ordeña.
dela, que es | sea: *dela au dela ori*, sea esto o sea

eso. [entrega, lo da.]
dema (de *eman) (dama),* le]
demagun, supongamos, demos.
dena, v. *dana,* lo que es.
denbora (del erd.), veánse *aldi, beta, aro.*
deun (done), santo | sagrado | *Miren Deuna,* Santa María.
deundu, santificar.
deun-egikoŕ, santificante.
deunge, impío, malvado.
deungetu, volverse impio y malvado.
deun-irudi, imágen, escultura de santo.
deun-izendegi, santoral.
deunoro, Todos los Santos.
deuntasun, santidad.
deuntza, trisagio.
deuntzatu, canonizar.
deus (del lat?), algo. [cosa.]
deuserez, nada, ninguna]
deusetaratu, aniquilar.
deusez, nada | inútil, cosa sin valor.
deuseztu, reducirse o reducir a la nada.
deuskai, útil. [ligioso.]
deutaŕ (debaŕ), divino, re-]
deyez, llamando, clamando.
deztera, v. *eztera,* piedra de afilar.
-di (-ti), sufijo local que expresa *agrupación, conjunto,* sin que llegue a especificar *multitud,* pues bástale que los objetos *agrupados* sean *varios*: *Euzkadi,* conjunto de euzkos o vascos; *etxadi,* conjunto de casas, véanse *eloŕdi, sagasti, intxausti, arantzadi, arandi,* etc.
diaŕdu (de *jaŕdun),* está ocupado en algo.
digaŕ (de *igaŕi),* le o lo adivina.
-dik, variación de *-tik*: *emendik,* desde aquí.
-dikan (-tikan), de, desde.
dikeŕ (de *ikeŕ),* le o lo visita.
-diko (-tiko), de la parte de: *emendiko,* de la parte de aquí.
dil (de *il),* se muere.
dilinda, lo que cuelga.
dilindaka, suspenso, colgando.
-din, sufijo que significa "semejanza, como": *urdin),* gris, azul (como el agua); *oztin* (de *ortz,* cielo *-din),* azul celeste; *goŕdin* (de *gogoŕ din),* crudo | v. *diña.*
dinbi-danba (dinbili-danbala), tundir a golpes.
din-dan, campanada.
dindilizka, estar colgado.
dindiŕi, moquillo.
dindulu, pendientes.
diña, tanto como: *ene diña,* tanto como para mí.
dio (de *esan) (dasa),* lo dice.
diraki (de *irakin),* lo hierve.
dirdarako, reverberación.
dirdari, esplendor, brillo.
dirdaritu, resplandecer.
dirdira, reflejo, resplandor, claror, destello.
dirdiradun, brillante.

dirdirapen, reverberación.
dirdiratu, reverberar.
dirdirikatu, brillar con mucha intensidad.
dirditasun, brillo.
dirdiz, v. *dirdira.* [gente.]
dirdizari, brillante, refulgente.
direki (de *iriki),* lo abre.
diru (del erd.), dinero, v. *zilaŕ.*
dirudi (de *irudi),* lo parece.
dirudun, adinerado, acaudalado.
diru-etxe, banco.
dirukoi, avaro. [tración.]
diru-zaintz-lege, administración.
diruzale, avaro: *i diruzale!,* oh qué avaro eres!
diru-zigoŕ (isun), multa.
dizdiz, resplandor, brillo, claror. [dor.]
dizdizera, brillo, resplandor.
dizt-egin, brillar.
dizti, lustre, brillo.
diztiarazi, hace brillar.
diztiatu, brillar, resplandecer.
diztikoŕ, brillante.
diztira, resplandor, brillo, lustre.
diztiradun, resplandeciente.
diztiratu, resplandecer.
diztiria, reflejo.
-do, sufijo aumentativo: *aindo,* cantidad | variación del modal *-to: ondo,* bien.
doa (de *juan) (dua),* se va.
doa (del lat). *(doaï),* don, gracia, merced. Destiérrese este vocablo, usando en su lugar *eskeŕ* o *eskaŕ,* que significa gracia, dádiva, don, merced.
-doi (-toi, -dui), sufijo que denota muchedumbre: *sagaŕdoi,* manzanal; *ezpeldoi,* bojedal; *ameztoi,* quejigal.
doi (del erd?) justo, exacto, cantidad moderada.
doibatza (de *done),* la iglesia santa; *gure Ama Doibatz Deuna.*
doibazkatu, excomulgar.
doibazke (de *done-batzke),* excomulgado.
doibazkesle (de *esle),* censor eclesiástico.
doi-doi, justamente, a duras penas | lentamente.
doiki (de *doi),* suficientemente.
doipuru (de *done-buru),* Papa: *Doipuru Deuna,* el Sumo Pontífice.
doitu, ajustar, proporcionar | poner una cosa a punto de caerse.
doitxera (de *deutsch-ele) (dotxera),* idioma alemán.
doixtaŕ, alemán.
dokeka, andar sobre un pié.
doki (oki, toki), lugar.
doĺoŕ (?), villano, ruin.
doĺoŕtu, envilecerse.
donabatz (doibatz), iglesia.
donauste, sacrilegio.
donautsi, cometer sacrilegio, profanar.
done, justo | santo.
dones (de *onetsi),* le bendice, lo aprueba, v. *baitetsa.*

donetu, santificar, justificar: *donetu nazazu,* santifícame.
donetsi (de *etsi,* reputar por), santificar: *zure izena donetsi bedi,* santificado sea el tu nombre, v. *baitetsa* | bendecir, bendito: *donetsiya zu,* bendita tú (eres) | aprobar, sancionar.
donge (de *ge),* malvado, malo, travieso.
donoki (de *done-oki,* lugar), cielo, la gloria, mansión de los bienaventurados.
donokiko, celestial.
dontsu, santo, justo | dichoso! bendito! (exclamación de molestia o sospresa.)
doŕe (del erd?), torre.
doskain (de *done-eskain),* víctima, sacrificio.
dra, ruido de golpe, de caída | onomat. de algo repentino. [seco.]
drak, onomat. del parar en]
draka-draka, onomat. del trote del caballo.
drausk, onomat. del acto de morder. [brillo.]
drizdriztadako, reflejo,]
du (de *izan)* lo tiene.
dua (de *juan) (doa),* se va.
-dui v. *-doi.*
duiduyan, v. *doi-doi.*
dun (de *izan),* indica posesión: *ondun,* justo; *obendun,* reo, culpable: cámbiase en *tun,* después de *s, z: biyoztun,* valiente.
dunba, cencerro | explosión.
dunbada, sonido del cencerro.
dunbal, tambor | cencerro grande | bombo.
dunbateko, porrazo.
dunbots, sonido, estruendo, estrépito.
dunda, mecha de pedernal.
dundu (de *dun-tu),* hacerse propietario.
-dura (-tura), sufijo de acción y efecto: *abiadura,* impulso, velocidad; *oitura,* costumbre; *elikatura,* mantenimiento.
durduri, nervioso, inquieto.
durdurikatu, vacilar, no resolverse.
-duru (-tuŕu, -dun), poseedor: *zoŕduru,* deudor; *obenduru,* culpable; *aiduru,* atento.
durunda-egin, resonar.
durundi, eco.
dzanga, onomat. del zambullirse en el agua.
dzart, onomat. de un golpe.
dzartako (dzartada), bofetada, golpe.

E

e, e, novena letra del *agaka* euzkérico, su nombre es e.

ea (ia), a ver, vamos a ver; *ea oii,* vamos a ver eso; *ea bada,* ea pues; *galdetu dit ea ogirik daukadan,* me ha preguntado a ver si tengo pan | pues: *atozea,* ven pues.

eaŕ, seco, árido | paralítico.

eaŕtu, secarse.

easan (erasan), derrengar, resentirse: *easan nago,* estoy resentido de los músculos, con agujetas | agobiar, fatigar.

easkin, ligazón, unión, trabazón, v. *eraskin.*

ebain, debil | paralítico | baldado.

ebaindu, golpear | rendirse de fatiga | destrozar, hacer trizas, baldar.

ebakaldi, corte.

ebakera, manera de cortar | pronunciación.

ebaki (ebagi), cortar | cortadura, corte | eunuco | pronunciar, articular palabras: *ebakiko dīu itzak guk bezela,* pronunciará las palabras: como nosotros | cosechar, segar.

ebakilē, cortador.

ebakin, retal | segmento.

ebakitzalē, cortador.

ebakondo, cortadura.

ebali, v. *erabilī.*

ebaraki, v. *erabaki.* [bando.]

ebaska, a hurtadillas | ro-]

ebaskeri, ratería, robo.

ebasko (ebasgo), robo.

ebasle (ebastalē, ebastale, ebastzale), ladrón.

ebatsi, robar | hurtar | estafar.

ebatzi, resolver, dirimir.

ebazkizun, problema.

ebek, estos. [diodía.]

eberdi (de *egun-erdi),* me-]

ebi (euri), lluvia: *ebia goyen-bean egin,* llover a cantaros.

ebi-jasa, aguacero. [deriv.]

ebilī, andar, v. *ibilī,* y sus]

ebi-txartes, impermeable.

eda (edatu), tender | extensión. [tender.]

edabanatu, difundir, ex-]

edabe (de *edan),* pócima.

edadura, extensión.

edagale (de *edan),* sediento

edagaŕi (de *eda)*, extendible, difusible. [ro de ropa.]
edagi (edagune), tendede-]
edagiro, sazón para extender hierbas, ropas, etc. | tiempo que ocasiona sed.
edago, extensión, amplitud.
edaka, extendiendo | cundiendo.
edakatu (edatu), cundir.
edakera, manera de beber | sabor, gusto de los líquidos | modo de extender, cundir.
edaki, bebida | alimento casi líquido que se da a los animales | poción | potable. [de las bebidas.]
edakin, escamoche, sobras]
edakoŕ, v. *edatsu*, | expansivo. [dad.]
edakoŕtasun, expansibili-]
edalari, bebedor | propagador.
edaldi, tiempo de beber | tendedura, despliegue | propaganda.
edale (de *edan-le)*, bebedor
edaletu (de *galetu)*, tener sed | darse a la bebida.
edamen, extensión.
edan, beber | bebido.
edanarazi (edanazi), obligar a beber | abrevar.
edangiro, v. *edaldi*.
edankin, calabaza en que se guarda la bebida. [vaso]
edanontzi (edontzi), copa,]
edan-sari, precio de la bebida. [frecuencia.]
edan-saŕi, que bebe con]
edantxaŕ, mal temple producido por la borrachera.
edapen, (el) extender, extensión | expansión.
edapetu, guarecer. [pero.]
edarale, escanciador, co-]
edarazi, difundir | abrevar.
edari, bebida | poción.
edaritegi, cantina.
edaska, abrevadero.
edate, (el) beber | sabor de los líquidos.
edatu, extender | desparramar, difundir | desplegar.
edatun, gran bebedor.
edatsi, hallar.
edatsu (de *eda)*, extenso, difuso, amplio, dilatado, espacioso.
edatzaīe edatzale), divulgador, extendedor | propagador. [tenso.]
edaz, difusamente, por ex-]
edazaŕi, despertar.
edazkunde, propaganda.
edazle, propagador, propagandista. [paganda.]
edazpide, medio de pro-]
edazte, propagación.
edaztu, esparcir, extender | propagar | parafrasear.
ede, correa | legía | pozo de curtidor.
edeak, correaje.
edeki (ideki), abrir | quitar.
eden, veneno, tósigo, tóxico | caber | picar los insectos. [intoxicar.]
edendu, suavizar, templar |]
edendun, ponzoñoso, venenoso.
eden-sendaki, triaca.
edentasun, venenosidad.

edentsu, venenoso | virulento.
edeŕ, hermoso, bello | complacencia, agrado: *zure edeŕagatik,* por tu agrado | *edeŕa egin,* hacer la santísima | *edeŕak eman,* zurrar la badana | belleza, hermosura, beldad.
edeŕak-bota, echar andaluzadas.
edeŕaldi, mejoría (en el tiempo, en la enfermedad).
edeŕa-saŕtu, engañar: *ziri edeŕa saŕtu zion,* le engañó miserablemente.
edeŕeskaŕi (de *edeŕetsi),* admirable, estimable.
edeŕespen, complacencia, agrado, admiración.
edeŕetsi, complacerse, gustar, aprobar | encontrar hermoso, agradable: *edeŕetsi du Tolosa,* le ha gustado Tolosa. v. *andietsi.*
edeŕ ez bezala, de un modo vergonzoso, vituperable.
edeŕgaīu, adorno, aderezo, ornato | paliativo, excusa.
edeŕgaŕi, adorno.
edeŕ-izan, estimar, agradar: *edeŕ zayo Jaunari?,* le agrada al Señor?
edeŕkai, adorno.
edeŕki, hermosamente, bellamente.
edeŕkun, hermosura, gracia | gloria: *edeŕkunak abestu,* cantar las glorias; *Miren-edeŕkunak,* las glorias de María.
edeŕtasun, hermosura, belleza, lindeza. [arte.]
edeŕti (de *edeŕ-ti) (eŕti),*
edeŕti-arauz, artísticamente
edeŕtide, artístico.
edeŕtidi, Bellas Artes.
edeŕtu, hermosear, embellecer, adornar, ataviar, aderezar. [do a lo bello.]
edeŕtzale, artista, aficiona-
edeŕtzaīe, hermoseador, adornador.
edeŕtzapen (edeŕtze), embellecimiento, (el) adornarse, ataviarse, acicalarse. [historia | crónica.]
edes (de *eresi),* narración,
edes-egin, historiografiar, reseña.
edes-egite, relato.
edeski, anécdota, historia | histórico | leyenda | relato, reseña.
edeskiak (edesti), fastos.
edeskizun, narrable.
edeskun, relato, narración.
edeslari, relator, narrador, cronista, historiador.
edespen, cuento.
edesti, historia: *Euzkadi-edestiya,* la historia de Euzkadi | crónica.
edesti-arauz, históricamente.
edestiño, historieta.
edestizun, novela.
edestizundari, novelista.
edestizunezko, novelesco.
edestizun-idazle, novelista.
edestu, relatar algo, narrar, historiar.

edin, hallar, coger.
ediren, inventar | hallar.
ediro (idoro, ediren), hallar
edo-, prefijo que se aplica a los interrogativos: *edozein,* cualquiera: *edozer,* cualquier cosa; *edonoiz,* cuandoquiera; y en algunos modismos, como: *bein-edo-bein,* alguna vez; *zer-edo-zer,* algo; *bat-edo-bat,* alguno.
edo, o; es conjunción de igualdad: *au edo ori,* esto o eso. v. *ala* | lo que sea: *Andeŕ edo dalako oŕek,* ese Andrés o lo que sea | probablemente: *bai edo,* si, probablemente; *edo dira,* deben de ser; *an edo,* allí probablemente.
edoi (odei), nube. [drisco.]
edoi-asots, ruido de pe-]
edoitu, nublarse.
edoki, tener. [pa, vaso.]
edontzi (edan-ontzi), co-]
edontzikada, una copa, un vaso.
edontzitxu, copita, vasito.
edoskaldi, succión, chupada
edozki, chupar, mamar | biberón. [ción.]
edoskipen, acto de la suc-]
edosle, chupador, mamador.
edotasun, probabilidad.
edozein, cualquiera.
edozer, algo.
eduki (euki), tener, poseer | asir, agarrar. [*eluŕ.*]
eduŕ-busti, aguanieve, v.]

ega (ego), ala | alero.
egaatz (de *ego-tz),* clima físico. [drina.]
egabera, avefría | golon-]
egada, alazo | vuelo.
egadun, alado, con alas.
ega-erori, alicaído.
egaeztun (egalge, egoge), áptero.
egaka, al vuelo, volando.
egakaldi, vuelo, volada.
egakari, volador | aviador.
egakatu, aletear.
egaketa, aleteo. [maje.]
egaki, pluma de ave, plu-]
egakindu, desplumar.
egal, ala | aleta | alero del tejado, borde de mesa, ala del sombrero | falda.
egalabuŕ, atún de aletas cortas. [desalar.]
egalak kendu (egalindu),]
egalari, volador | aviador.
egaldaka, volando.
egaldatu, volar.
egaldun, alado, alígero.
egalera, manera de volar.
egali (igali, garao), fruto.
egalpe, bajo las alas.
egaltaldi, vuelo (tiempo de).
egalun, bordura, festón.
egalundu, festonear.
egaluze, bonito, atún de aletas largas.
egan, volando.
egape, protección, refugio.
egapetu, proteger | guarecerse. [volar.]
egaraz-egin (egaraztu),]
egari, soportar.
egaŕbera (de *bera),* sediento.
egaŕi, sed: *egaŕi izan,* tener

sed | *egaŕiga il,* apagar la sed | *egaŕiyak īto,* morirse de sed | ansia, deseo vehemente.
egaŕiarazi, causar sed.
egaŕitu (egaŕītu), sentir sed: *egaŕi naiz,* tengo sed.
egaŕunin, sed abrasadora.
egaŕunindu, abrasarse de sed.
egaŕti, sediento.
egaŕtsu, sediento.
egata (egata-ots), ruido que precede al pedrisco.
egatu, volar, aletear.
egats, aleta.
egatseztatu, emplumar.
egatxabal, alondra.
egatz, aleteo | v. *ega* | ladera de montaña | tejado.
egatzeztatu, emplumar.
egausi, aliquebrar.
egaz, al vuelo, volando.
egaz-egin (egaztu, egatu), volar.
egazka, volando | vuelo.
egazka-bide, aerostación.
egazkada, aleteo, vuelo.
egazkadi, vuelo | aviación.
egazkari, volador | aviador.
egazkera, vuelo, modo de volar.
egazketa, aviación. [tica.]
egazketa-araudi, aeronáu-]
egazki, aeroplano, aeróstato.
egazkoŕ, volátil. [ción).]
egazkunde, vuelo (tiempo y]
egazle, volador, que vuela.
egazpe, axila, sobaco de las aves | tejadillo.
egaztegi, lugar donde se tienen las aves | cornisa bajo el alero del tejado.
egazti (de *ega-z-ti,* como *bidazti,* viajero; *itxazozti,* navegante), ave.
egaztizti, ornitología.
egaztiztilari, ornitólogo.
egaztu, volar.
egetu, arruinarse.
-egi, sufijo que denota "demasiado"; *lasteŕegi,* demasiado deprisa; *otzegi,* demasiado frío; *oztiñegi,* demasiado azul; *ur geyegi,* demasiada agua | sufijo que equivale a *-tegi,* véase.
egi, verdad | ladera: *aŕegi,* ladera cubierta de piedras | esquina.
egiantz (de *antz),* verosimilitud.
egiantzeko, verosímil.
egidun, que tiene razón.
egiera, acción, el modo de ejecutar, formación | giñada, torcedura.
egigai, dato | forma: *gaya ta egigaya,* materia y forma. [xiomático.]
egi-garbi (ez ukakoŕ), a-]
egigayaren (egigaiki), formal. [absurdo.]
egige (de *-gabe, -ge),* falso,]
egigedun, que está en lo falso, errado.
egi-izan, constar.
egika, de esquina, en contra.
egikari, ejecutor, actor, agente | ejecutivo | practicante. [tar, cumplir.]
egikaritu, efectuar, ejecu-]
egikera (de *egin-era),* ac-

ción, modo de ejecutar, modo de obrar, conducta | estilo | formación.
egiketa, v. *egipen.*
egikide, coautor | coeficiente | colaborador, cooperador.
egikidetasun, coeficiencia.
egikintza, práctica.
egikizun, quehacer | empresa, negocio | fin, objeto | programa de lo que se ha de hacer.
egikoŕ, activo: *egikoŕ ta eginge,* activo e inactivo | verídico, veraz | eficaz | factible, hacedero, practicable.
egikun, operación, efecto | ejecución, práctica | axioma.
egikunde (egikuntza), ejecución, operación, práctica, verificación, demostración. mercial...)]
egikuntz, producción (co-]
egi-leoŕ, ladera estéril | choza.
egi-lili, calaminta.
egilē (de *egin-le),* agente, hacedor, ejecutor | *oro-egilē,* Supremo Hacedor | causa eficiente | activo | constructor | fabricante | factor. [cortijo.]
egilōr (de *legoŕ),* choza,]
egimen, potencia activa, actividad.
egin (de *egi-n* determinante) hacer, obrar, causar, ejecutar, efectuar, construir, confeccionar, practicar | hecho, obra: *egiñak garbitu,* sincerarse | apostar: *zerbait egin dezagun,* apostemos algo | cabal: *egin-egiñak,* los justos y cabales | suponer.
egin, auxiliar de verbos: *eztul-egin,* toser; *lo-egin,* dormir; *uts-egin,* errar; *uts-dagit?,* yerro? me equivoco?
eginai, proyecto, intención.
egin-ala, v. *egiñala.*
eginbeaŕ, urgente, lo que debe hacerse | deberes.
egin-beŕi, recién hecho.
egin-bide (egipide), derecho de hacer | medio, recurso para realizar | obligación, deber | colocación
egin-erazo, constreñir | encomendar.
egingai, proyecto.
egingaŕi, factible, posible, viable. [*egikoŕ.*]
eginge, inactivo, pasivo, v.]
egin-gogo, proyecto.
eginkari, agente | activo | deposición humana.
eginkizun (egikizun), quehacer.
eginkoŕ, persona activa, hacendosa | posible.
eginkunde, v. *egikunde.*
egintz, acto | oficio (de aquí todas las palabras que terminan en *gintza).*
egintza (gintza), fábrica, confección, fabricación.
egintzaga, sin hacer.
egintzale, activo, productivo.

FUNDACIÓN SANCHO EL SABIO

egiña, lo hecho, la obra, lo cabal, el efecto. [zo.]
egiñala, lo posible | esfuer-]
egiñalean, con todo empeño | a toda máquina.
egiñen, obra, acción: *eŕuki--egiñen,* obra de caridad.
egiñerazle, ejecutivo.
egiñez, haciendo, con, por, de hacer.
egipen (egiketa), acción, acto | construcción | ejecución | operación.
egipide (de *egin-bide),* derecho para hacer, ejecutar | obligación | procedimiento.
egiratu, verificar, realizar.
egirudi, que tiene apariencia de verdad | creíble.
egisari, pago, salario.
egitada, procedimiento, proceder, acto.
egitai, hoz,
egitaldi, tiempo de obrar.
egitan (egiz), de veras.
egitari, segador.
egitaŕ (eitaŕ), práctico.
egitasun, sinceridad, veracidad.
egitatu, segar.
egite, (el) hacer, obrar | acción, ejecución, acto.
egiteko (egīteko), para hacer, quehacer, negocio | preñada.
egitekotsu, ocupado.
egitetsi, confirmar.
egiti, veraz | ingenuo, sincero, verídico | ejercer.
egititasun, veracidad.
egitola, taller.
egitu, realizar, ejecutar | comprobar, cerciorarse de | autentizar | torcer: *oña egitu,* torcer un pié | guiñar.
egitura, estructura.
egitzari, verídico | activo.
egiz, de veraz, en verdad, efectivamente, realmente: *egi-egiz,* en verdad en verdad.
egizale, amante de la verdad | ingenuo.
egizki, ciertamente, verdaderamente.
egizko, verdadero | efectivo.
egizko antzezki, vera efigies.
egizko ziñeskintza, ortodoxia
egiztabide, v. *egiztapen.*
egiztapen (egiztabide, ageŕbide), certificación, certificado.
egiztatu, comprobar, probar | realizar | acreditar | ejecutar | suscribir, refrendar, sellar, firmar.
egizti, verídico.
egiztu, probar, demostrar, comprobar | realizar, verificar | atestiguar, certificar.
ego, ala, aleta | Sur, viento Sur | digerir, v. *egosi.*
egoaidatu (egoairatu), ventilar, aventar ropas, tierras, etc.
ego-aize, viento Sur: *ego aizia baño zaŕagua da,* es mas viejo que Matusalén.
egoalde, Sur, mediodía.
egoaldeko, meridional.

egoalderatu, dirigirse al Sur.
egoaŕi; cachaza | día de Navidad.
ego-aŕtu, advertir, acordarse.
egodun, alado.
egoe, Sur.
egoera (egon-era), manera de estar, estado, estancia, actitud | estación, parada.
ego-eŕi, v. *egubeŕi.*
egoi, pez de cabeza grande y boca ancha.
egoile, cachazudo.
egoite, estancia, residencia.
egoitza (de *-tza,* acción), (el) residir, (el) estar, residencia.
egoka (egaka), volando.
egokaŕi, acomodable, aplicable.
egokera (egoera), postura, permanencia, residencia, fijeza.
egoki, conveniente, adecuado: *egoki da,* es conveniente | allegado, consanguíneo | cliente, parroquiano | tarea | acomodado | congruente, correspondiente | decente, decoroso | corresponder | pertenecer.
egokiera, acomodamiento.
egokiez, absurdo, inconveniente.
egoki-izan, convenir | incumbir.
egokiro, adecuadamente.
egokitasun, propiedad, cualidad privativa de alguna persona o cosa | decencia | adecuar, adaptar.
egokitu, acomodar, proporcionar, ajustar: *egokitu zayo,* le ha correspondido | coincidir.
egon, estar | haber, existir: *eztago,* no hay | convenir, pertenecer | residir: *nun zaudete orain?,* dónde residen V V. ahora? | concernir, atañer: *dago, kit,* me atañe | demorar, consistir, estribar | atenerse.
egonaldi, parada, estancia | sucumbir, suspensión, silencio o pausa en la música | reposo.
egonaŕi (egoaŕi), paciencia: *egonaŕi ona du,* tiene buena paciencia.
egondu, corromperse: *ur egondua,* agua corrompida.
egon-leku, residencia.
egopen, el estar, residir, convenir | estancia, pausa.
egopide (de *egon-bide),* permiso para estar en alguna parte | billete.
egoŕi, v. *igoŕi.*
egoŕtzi (eoŕtzi), sepultar.
egosaldi, cocción, tiempo de cocer algo.
egosari, potaje, legumbre.
egosarin, poco cocido, manjar poco cocido.
egosazi, hacer cocer.
egosbera (egospera, egosberatz), fácil de cocer.
egosgaitz (egoskaitz, egosgogoŕ), difícil de cocer.
egosi, cocer, digerir | cocido.

egosi-eŕez, digerible.
egoska (de *egosi-ka* por *gabe),* no cocido.
egoskai (de *gai),* potaje, legumbre, puchero.
egoskaitz, difícil de cocer.
egoskari, v. *egosari.*
egoskalu, digestivo.
egoski, v. *edoski.*
egoskin, decocción.
egoskogoŕ, difícil de cocer.
egoskoŕ (de *k-oŕ* propenso a), cosa digerible, que fácilmente cuece | (de *koŕ* por *gogoŕ),* cosa que difícilmente cuece. [tión.]
egospen, cocción | diges-]
egospera, v. *egosbera.*
egostaldi, digestión.
egostarin, v. *egosarin.*
egotaldi, reposo, rato de quietud, residencia, silencio, pausa.
egotaro, época de reposo | clima, v. *egurasti.*
egote, (el) estar, estancia.
egotegi, morada, estación | tabernáculo.
egotez, de residencia.
egotoki v. *egotegi.*
egotsari (de *sari,* precio), renta, alquiler de una casa.
egotu, v. *eotu* y *egon.*
egotzaldi, emisión.
egotzi, echar, dimitir, cejar, imputar, proyectar, expulsar, lanzar | adherir, juntar | dejar | desamparar | despedir | emitir | expósito.
egozgale (egozkale), nauseativo | nausea.
egozka, a derribarse, lucha de muchachos.
egozkari (de *egotzi-ari),* pendenciero, derribador.
egozki, reemplazante | adoptivo | expósito | proyectil.
egozki-etxe, inclusa.
egozko, espadaña, planta.
egozkoŕ, amovible.
egozpen, producción, fruto | adhesión | emisión, lanzamiento.
egozte, el producir, adherirse | tiro. [mósfera.]
egu, luz atmosférica | at-]
eguairatu, orearse, divertirse, esparcirse.
eguaize, v. *egoaize.*
egualdetaŕ, meridional.
eguantz, aurora, alba: *eguantzian,* al amanecer.
eguardi, v. *eguerdi.*
eguargi, día claro, plena luz.
eguaŕte, hasta el mediodía, horas de la mañana próximas al medio día.
eguasten, miércoles.
egubakoitz, viernes.
eguberdaŕ (de *eguberdiaŕa),* meridiano.
egubeŕi, Navidad.
eguen, jueves: *eguen guren,* jueves santo.
eguerdi, mediodía: *eguerdi-garai,* a eso del mediodía | meridiano.
eguerdiko, meridiano.
eguerdi-lili, anémona.
eguerdi-ondo, siesta.
egueŕi, Navidad.
egun (de *egi-un?),* tiempo

preciso de la luz, día; *gaur* .significa "hoy, durante la noche": *egun on,* buenos días | hoy; *egun iguzu,* dánosle hoy | fecha.
egunabar, crepúsculo de la mañana, amanecer.
egunargitze, amanecer.
egunari, jornal, salario.
egunaritu, racionar.
egunaure (auregun), víspera.
egundaño, todavía, hasta ahora, jamás | caramba!
egundañokoetan, en ningún tiempo, jamás. [de día.]
egundu, amanecer, hacerse]
egunean-egunean, todos los días.
eguneango, diario.
eguneko, del día: *eguneko argiya,* la luz solar.
egunero, diariamente, todos los días, cada día.
eguneroko, diario | periódico diario. [rides.]
eguneroko jazoak, efemé-]
egun eta beti, para siempre jamás, absolutamente siempre.
egunez, de día: *gabez ta egunez,* de noche y de día
egunka, día por día, por días.
eguno, jamás | caramba!
egunoro, todos los días.
egunorozko, diario.
egun-sari, v. *egunari.*
egun-senti (?), aurora.
eguntz, data, fecha.
eguntzatu, datar, fechar.
egun-uratu, clarear.
egun-uratze, el amanecer.
eguraldi, tiempo, estado atmosférico.
eguras, oreo | paseo, esparcimiento.
egurasetxe, casa de campo.
egurasti (egotaro, giro), clima.
egurastizti, climatología.
egurastu, orearse, ventilar la casa, airear, esparcirse | pasear | aventar trigo | oreo, esparcimiento.
egur (de *egi-ur),* leña, leño.
egurarail, leña rajada.
egur-belar, salicaria.
egur-egin, leñar.
egurgile, leñador.
egurgin, leñador.
egurkari, leñador de oficio.
egurketa, leñas, montón de leña | acarreo de leña.
egurki (de *ki,* materia), leño, árbol, madero.
egurkin, leñador.
egurkintza, oficio y trabajo de leñador.
egur-laurki, astilla gruesa rectangular. [leña.]
egur-moztale, cortador de]
egur-mozte, corte de leña | corta de árboles.
egur-moztu, cortar leña.
egurtegi, leñera, depósito de leña. [leña.]
egurtze, la acción de cortar]
egutegi, calendario, almanaque.
egutera, sitio soleado, solana, terraza, azotea | Oriente.
egutz (de *egu-tz,* nota de-

terminante), atmósfera.
eguz, variante de *ugaz,* v. esta palabra.
eguzki (de *egutz-gi),* sol.
eguzki-aize, viento del Este.
eguzki-alde, Oriente. do.]
eguzki-aŕte, cielo despeja-]
eguzki-begi, lugar soleado.
eguzki-belaŕ, girasol.
eguzki-gibel, sitio sombrío.
eguzki-malda, escondrijo.
eguzki-ospel, v. *ospel.*
eguzkitako, sombrilla.
eguzkitaldu, insolar.
eguzkiztatu, soleado.
eguzko (euzko), vasco.
ei, pocilga | var. de *oi* soler: *etoŕi ei da,* suele venir; también significa "dicen que", "parece que": *baeidator,* dicen que viene | portal, entrada, agregado, cobertizo: *Etxebeŕi-eia,* corral de *Etxebeŕi* | *(ea),* a ver si | interjección de extrañeza: *nik eya!,* por ventura, yo? gemido.]
eiagora (eyagoŕa), clamor,]
eiaka (eyaka), aprisa.
eiaŕtu (eihartu), secar.
eiatondo (eyatondo), legía.
eiatu (eyatu), correr | excitar, estimular.
eidi (de *egi-di),* billón: *eidi bat,* un billón.
eidiren, billonésimo.
eiera (eihera), molino.
eigi (de *eiaki),* seguramente | quizá | probabilidad.
eiki (eigi), tal vez, seguramente.
eikiko (noskiko), probable.
eikontzaldu, moldear.
eikontzalgin, moldeador.
eikontzi, molde.
ein (hein), estado, proporción, promedio: *bere einean,* en su estado | punto, ocasión. [tado.]
einbatean, en el mismo es-]
ein gaiztoan, en mala situación.
einka, calculando.
einkatu, equilibrar, proporcionar, promediar.
einkaxe, poco más o menos
eintsu, proporción: *zaude eintsu batean,* estad algún tiempo regular | prorrateo. [mente.]
eintsuka, proporcional-]
eio (eyo), corral para el ganado | moler | golpear.
eitaŕ (egitaŕ, etaŕ), práctico
eite, semejanza, parecido.
eitz, abeto.
eitzi, dejar.
eiu (eyu, eju), tos seca.
eiza, caza | animales que se van a cazar o se han cazado.
eizabide, patente de caza.
eizako, venatorio.
eizaldi, tiempo de caza.
eizari, cazador.
eizaro, época de caza.
eiza-sare, armadijo. [ro.]
eizategi (eizatoki), cazade-]
eizatu (eizetu, iztatu), cazar. [caza.]
eizazale, aficionado a la]
eize-txakuŕ, perro de caza.
eizi, caza.
eiz-izkilu, escopeta de caza.

eiztari, cazador.
-ek, los, las (activo), es variante de *ak* | el la, lo (activo): *Ander'ek diyo,* lo dice Andrés.
ek, aquellos.
eka, uno: *ameka* (de *amaŕ--eka,* diez más uno), once.
ekai, quejido de dolor | trabajo, quehacer | *(ekei),* material apto para hacer algo.
ekaika, quejándose.
ekaikari, quejumbroso.
ekain, solsticio | Junio.
ekaitsu, quejumbroso | proceloso.
ekaitz (de *egu-gaitz),* tempestad: *gibel ekaitzari, bulaŕ aldi onari,* espaldas a la tempestad, pecho al buen tiempo | borrasca.
ekaizte, temporada o serie sucesiva de temporales.
ekaiztun, tempestuoso | proceloso.
ekaiztsu, tempestuoso.
ekaldi (de *ekin-aldi),* tanda, turnó, vez | ejercicio | ratos en que hay humo.
ekandu, costumbre | acostumbrarse.
ekandun, virtud.
ekandunez, virtuosamente.
ekantz, postura.
ekaŕ (de *eka-aŕ),* simple, sencillo | único | incompleto | singular.
ekaŕeŕez, dócil, tratable.
ekaŕgaitz, indómito, indócil, agrio.
ekaŕi, traer | alegar, aducir: *zer dakaŕtzute?,* qué alegan ustedes? | dar, producir: *ekaŕtzak,* dámelo; *asko ekaŕi zuen,* produjo mucho | fruto, producto | chorro.
ekaŕik, simplemente.
ekaŕkoŕ, fértil, productivo, condescendiente.
ekaŕle, portador, traedor | fértil | fructífero.
ekaŕte, traída, tracción.
ekaŕti, fértil, productivo.
ekaŕtzale, portador.
ekauta, diputado.
ekautu-auteskundiak, elecciones a diputados.
eke (ke), humo.
ekendu (kendu), quitar.
ekera, v. *egutera.*
eki (egi), sol | luz, calor.
ekiera, ejercicio.
-ekiko, sufijo que equivale a "para con": *Ander'ekiko,* que atañe a Andrés.
ekilili, helianto.
ekiĪe, insistente.
ekin (de *eki-n* determinante), insistir: *ekin bilduŕ gabe!,* duro sin miedo! | insistencia, ahinco | insistente, práctico, tenaz | hacer con ahinco y continuar algo | ensayar | ejercitar | empeñarse | quehacer: *gure ekiña,* nuestra ocupación.
ekintz, empresa | práctica | industria.
ekiñaldi, envite, acometida que se da al trabajo |

hora de trabajar | ensayo | ejercicio. [sible.]
ekiñalean, en todo lo po-]
ekiñalez, en todo lo posible.
ekitako (eguzkitako), sombrilla.
ekitaldi (ekiñaldi, ekaldi), ejercicio | tanda, turno, vez.
ekitasun, insistencia.
ekite, insistencia, ahinco.
ekiztatu, exponer al sol.
ekizulo, tronera, tragaluz.
eko, que no.
ekoizle fecundo.
ekoizpen, fecundidad | herencia | producto, ganancia.
ekoizte, (el) arrojar | fruto | producto, efecto.
ekola (de *ekin-ola),* oficina, bufete, taller, laboratorio.
ekort (ekost), aborto.
ekort-egin, abortar.
ekoŕ (de *egi-oŕ),* fósforo, (materia).
ekosari, haba | legumbre.
ekuru, sosegado, quieto, tranquilo | seguro, firme.
ekuŕtzi (irekuŕtzi), lavar.
ekusi (ikusi), ver: *zer dakust?,* qué es lo que veo?.
ekuskari (ekuskaŕi), espectáculo | digno de verse.
ekuskatu, visitar.
ekusketa, acto de ver | visitar | espectáculo.
ekuslari, veedor de oficio.
ekuslaritza, veeduría.
ekusmen (de *men,* facultad), facultad visiva, vista, (no denota visión.)
ekuspen, (el) ver, visión.
ekuzi (ikuzi), v. *ekuŕtzi.*
ekuzle, lavandera.
el (ele), idioma, lengua: *euzkel (euzkera),* idioma del vasco; *eŕdel,* idioma del no vasco | cuento, acontecimiento, fábula | exclamación de saludo al entrar en una casa | invocación de socorro.
ela, átomo | polvillo | embuste.
ela-aburu, atomismo.
elaberi, noticias.
elaberiti (elaberitsu), hablador, charlatán, amigo de novedades.
elae (elai), golondrina | vencejo | *etxelai,* golondrina; *elizelai,* vencejo.
elai-belaŕ, celidonia.
elaire, modo de hablar, lenguaje | dejo, acentuación.
elakari, v. *elati.*
elaketan, conversando.
elantz (helantz), enfermedad crónica.
elapide, motivo de hablar.
elaratz, llar, cadena de hierro en el hogar.
elaŕ, brezo | tomillo.
elaŕdi, brezal | tomillar.
elatari, hablador, charlatán | predicador, orador, tribuno. [hablador.]
elati (elatsu), charlatán,]
elatu, charlar.
elatz, llar.
elaztu, comentar.
elaztun, véase *elestun.*
elazu, embustero, hablador.

elbar, var. de *erbal.*
elbaŕi (de *eri),* mancadura. estropeo | paralísis | paralítico | manco | lisiado.
elbaŕigeren, terciana.
elbaŕikatu, quedarse paralítico.
elbaŕitasun, manquedad.
elbaŕitu, mancar | estropearse, lisiarse:
elberi (helberi), epidemia.
elbeŕi (de *eri-beŕi),* herida renovada | recaída.
elbeŕitu, recaer en la misma enfermedad.
elbi, mosca.
elbide (de *eldu-bide),* recurso, medio para llegar a un fin | manivela.
elbiosto, mosquero.
elbitxaŕ, mosca grande que daña las carnes. [gro.]
elbi-txori, papamoscas ne-]
elbitz, heno | demacrado, consumido.
elburu (de *eldu-buru),* fin, objeto final, finalidad | meta | intención.
*eldaŕ (eldeŕ, eldoŕ),*baba.
elderi, epidemia.
eldeŕti, epidemial, epidémico | baboso.
eldertun, epidémico, atacado de la epidemia.
eldezko, epidémico.
eldu (heldu), llegar: *eldu da,* ha llegado | venir, advenir: *eldu dan elgaruan,* en el adviento que viene; *zure ala belkigu o eldu bekigu,* venga a nos el tu reino | (de *eri,* dedo y *du* por *tu),* agarrar, asir | morder | socorrer, venir en ayuda | llegada | maduro | madurar, sazonar | persona de juicio, reflesiva, madura.
eldu-arin, no bien maduro | prematuro. [miento.]
elduera, venida, adveni-]
elduez, inmaturo | verde.
eldugabe (elduge), inmaturo, prematuro: *eldugabeko umia,* un niño prematuro | impúber.
eldugaitz, inaccesible.
elduka, lucha a derribarse.
eldukatu, luchar a derribarse.
elduleku, agarradero, asa.
eldutasun, madurez | madurez de juicio.
eldutze (eltze), la acción de prender, asir, socorrer, llegar, venir, madurar | arribada, arribo.
ele (era), lengua, idioma: *gure ele maitagaŕiya,* nuestro idioma digno de amor y cariño; *pantzera,* el idioma francés; *españera,* el idioma español | palabra, cuento chisme, conversación, contienda, disputa: *elean ziarduen,* estaban hablando; *eleak eta beleak banatu,* dar mucho que hablar, darse mucho a conocer | dula, ganado, rebaño | insistente, porfiado, tenaz, pesado: *ondo elea aiz!,* qué porfiado eres!

elebide, motivo de conversación, asunto.
eleburu, cabeza de ganado.
elegin, dar voces.
ele-ixilka, dar recados en voz baja.
eleiz (eliz), iglesia. Es voz erdérica sustituíble por *txadon.*
ele-jakintza, filología | lingüística. [güista.]
ele-jakitun, filólogo | lin-]
eleka, hablando | en porfía | conferencia, conversación. [charlatán.]
elekari, hablista, orador |]
elekatu, conferenciar.
eleketa, conversación | perorata.
elenera, idioma griego.
eleontzi, charlatán, hablador.
elepide, v. *elebide.*
elerkatze (de *ele-erkatu),* linguística. [ra, letras.]
eleŕti (de *ele-eŕti),* literatu-]
eleŕti-arauzko, literario.
eleŕti-eredu, clásico.
eleŕtun, literato. [nista.]
eleŕtzale, literato | huma-]
eles (de *eresi),* descripción.
elesari, loa, alabanza, elogio, homenaje, gloria.
eles-egin, v. *elestu.* [dor.]
eleskari, descriptor, narra-]
eleski, cuadro, paisaje, | descripción.
elesti, descripción, grafía; puede servir para ciertos compuestos erdéricos de "grafía": geografía, topografía, selenografía, etc.
elestin, descriptivo.
elestu, describir.
elestun (de *eri-estun),* sortija | anillo. [recua.]
eletalde, dula, manada,]
eletari, v. *elatari.*
eletu, charlar.
eletsu, verboso, facundo | charlatán. [facundia.]
eletsutasun, locuacidad,]
elez, hablando, por hablar, con hablar.
elezai, dulero. [lamento.]
elezta, conversación, par-]
elezta-egin, deliberar (entre varios). [sación.]
eleztaldi, rato de conver-]
eleztale, murmurador, detractor.
eleztatu, conferenciar, parlamentar, entrevistarse | detractar.
eleztun, chismoso.
elgabe (elge, elduge), impuber | inmaturo.
elgaitz (de *eri-gaitz),* fiebre, calentura intermitente.
elgaiztun, calenturiento.
elgaldi (de *eldu-aldi),* tiempo futuro.
elgaro (de *el* por *eldu, g* por *k* fonética y *aro),* adviento, advenimiento, época de la venida, v. *abendu.*
elgaŕ, v. *elkaŕ.*
elge, v. *elgabe.*
elgi (elki), dialecto.
elgoŕi (de *eri,* enfermedad), sarampión | roya, escarlatina.

elgune, venida, avenida.
eli, tropel, muchedumbre, grupo: *gizon eli bat*, un grupo de hombres. v. *ele*.
elikatu, mantener, alimentarse, sustentar.
elikatura, mantenimiento, manutención.
elixato, ermita.
eliz (del lat.), iglesia: véanse *txadon*, templo y *doibatza*, el conjunto de los fieles cristianos o santa iglesia.
elizakoak (elizakuak), los sacramentos | Santo Viático y Extrema-unción; *elizakoak eman*, viaticar.
elizalde, junto a la iglesia.
elizarakoi, devoto.
elizarakoitasun; piedad, devoción.
eliz-atari, pórtico, atrio.
elizate, anteiglesia.
elizatoŕ, alba | sobrepelliz.
eliz-baŕuti, feligresía.
elizbira (elizpira, elizbiribil), procesión.
elizbulaŕ, ábside.
eliz-dei, proclama, amonestación de matrimonio.
eliz-gela, sacristía.
eliz-gizon, eclesiástico.
elizkari, funerales.
elizkizun (de *kizun*, objeto de), función de iglesia, cultos | funerales.
elizkoi, devoto, amante de la Iglesia.
eliz-luŕ, sepultura eclesiástica | terrenos de la Iglesia.
eliz-mai, v. altar: *aldare* y *opaŕi*.
elizmera, funerales.
eliz-mutil, monaguillo.
eliz-saŕtze, presentación en el templo.
eliztaŕ, feligrés | piadoso.
elizti (de *ele-itz-ti*), gramática, tratado de la lengua.
eliztilari, gramático.
eliztxo, ermita.
eliztzale, v. *elizkoi*.
elkaitz, infortunio, calamidad | desgana.
elkaizti, infortunado.
elkaŕ (alkaŕ), mútuamente | tierra estéril, costanera | concomitante | recíproco, mútuo.
elkaŕ-auŕkezte, confrontación.
elkaŕ-auŕkeztu, confrontar.
elkaŕ-erantzun, corresponderse.
elkaŕez (elkaŕki), mútuamente.
elkaŕezko (elkaŕki), mutual.
elkaŕganako, recíproco.
elkaŕganatu, reunirse.
elkaŕgo, asociación, cofradía.
elkaŕitz, díalogo.
elkaŕ itz-egin, dialogar.
elkaŕ-izan, concomitar.
elkaŕ-jo, chocar, pegar.
elkaŕ-jotze, colisión, choque.
elkaŕki, copulativo.
elkaŕ-maitatu, corresponderse.
elkaŕtasun, alianza | cohesión | comunión | reciprocidad.
elkaŕte, unión: *elkaŕterik*

gabe indaŕik ezta, no hay fuerza sin unión.
elkaŕtu, unir, juntar | articular | asociarse.
elkoŕ, tierra seca, estéril, costanera | fruto que no madura | mezquino, avaro | sordo | seco, árido.
elkoŕdin, ligeramente asado, | mal cocido.
elkoŕkeri, avaricia.
elkoŕtu, hacerse avaro | hacerse estéril | secar demasiado.
elkoŕune, sitio árido.
elmen, jurisdicción.
elokadi, sitio lleno de zarzas.
eloŕ (de *egi-leoŕ),* cabaña, choza.
eloŕarantza, endrino.
eloŕdi (eloŕdui), espinal.
eloŕi, espino.
eloŕiaga (eloŕieta), espinal.
eloŕiaŕ, espino catártico.
eloŕi-beltz, espino bravío, endrino.
eloŕi-laŕ, zarza.
eloŕitsu, espinoso.
eloŕi-txuri, espino blanco.
elosike, endrina. [zarzal.]
elosua (de *eloŕtzua),* el]
elpide (de *el* por *eldu),* socorro, recurso.
elpideko, subsidiario.
elter, ranilla.
eltuŕ (ertul), panadizo.
eltsuns, tábano (insecto).
eltxaŕ, caries. [nife.]
eltxo (eltso), mosquito, cí-]
eltxoŕ, granillos en la piel.
eltxu, cigarra | mosquito.
eltzabuŕdin, pieza de hierro que sostiene la olla.
eltzagoŕ, zambomba | tonto, bobo. [mordedor.]
eltzaīe, agarrador | perro]
eltzari, v. *eltzaīe* | legumbre, potaje.
eltze, puchero, olla | bóveda: *labe-eltze,* bóveda del horno | tonto, lerdo, estúpido | llegada.
eltzegiīe, ollero, alfarero.
elzegoŕ, cuerno que se toca de noche para ahuyentar fieras y alimañas | alcancía. [cancía.]
eltze-itsu (eltzetxu), al-]
eltzeka, juego en que rompen ollas viejas.
eltzekada, contenido del puchero.
eltzakai (eltzekari), legumbre, potaje, puchero, cocido.
eltzekin, ollero.
eltzekintza, alfarería.
eltzeko (de *eldu),* agarradero | panadizo | (de *eltze),* cocido, potaje, puchero.
eltzekondo, cocido que se reserva para luego.
eltzelegi, ollería.
eltzondoko, pieza de hierro que sostiene las ollas.
eltzun, chopo, temblón, árbol. [dor.]
eluntzi, parlanchín, habla-]
eluntzikeri, habladuría.
eluŕ, nieve: *eluŕ erori, eluŕ ari, eluŕari erauntsi,* nevar; nieva se traduce: «*eluŕa da*» y no «*eluŕa egiten du*».

eluŕ-busti, agua de nieve.
eluŕ-gezal, fango de nieve.
eluŕgilo, copo pequeño.
eluŕ-izan, nevar: *eluŕ al da?* está nevando?
eluŕketa, cantidad de nieve.
eluŕ-malo, copo de nieve.
eluŕ-mukuru, avalancha de nieve, alud.
eluŕ-osin, ventisquero.
eluŕ-pikoŕ, copo de nieve.
eluŕta, alud.
eluŕte, época de nieves.
eluŕtu, ponerse a nevar, quedar cubierto de nieve.
eluŕtsu, de mucha nieve.
eluŕtxe, copo pequeño de nieve.
eluŕ-txintxaŕ, copo de nieve.
eluŕ-txori, pinzón (pájaro).
eluŕtza, nevada.
eluŕtze, (el) nevar.
eluŕtzulo, nevera.
elutsa, nieve muy menuda.
emagaldu, ramera, meretriz.
emagale, rijo | rijoso, sensual.
emagin, comadre, partera.
emagindu, partear. [parto.]
emagintza, obstetricia |]
emagizon, afeminado.
emai (emaitz), dádiva, regalo, presente, donativo, donación, ofrenda | fruto.
emaile, v. *emalle.*
emaintza (de *emagin),* obstetricia | parto.
emakaitz, inexorable.
emakoi (de *eman-koi,* propenso a) dadivoso, generoso | fértil | (de *eme-koi),* lascivo, mujeriego.
emakoitasun, generosidad | fornicación.
emakoŕ, generoso | fértil | mujeriego, lascivo.
emakume (de *eme-k-ume),* mujer en general, hembra, por contraposición a *gizakume,* varón.
emakume-erizti, ginecología. [na.]
emakume gutzale, amazo-]
emakume iragaŕle, profetisa
emakumekoi, mujeriego.
emakume zaldizkari, amazona.
emakumezko (de *-zko,* cosa de), hembra; por contraposición a *gizonezko,* varón: *gizonezkuak an, eta emakumezkuak emen,* los varones allá y las mujeres aquí. [ganado).]
emakuntza, vulva (en el]
emale, v. *emalle.*
emalle (de *eman-le),* dador, donante, dispensador | administrador, ministro (de sacramentos).
eman, dar, donar | adjudicar | dispensar | producir | parecer: *etxe oŕek nerea ematen du,* esa casa se parece a la mía | *erausiari eman,* murmurar | *bidiari eman,* ponerse en camino | dado, regalado | dádiva, regalo | darse, entregarse: *elizgauzetara emana dago,* está entregado a cosas de iglesia.
emanaitasun, largueza.
emanaldi, tiempo de dar:

emanaldi bat, una mano de pintura.
emanerazo, exigir.
emankoŕ (emantsu), fértil.
emantza, producto.
emarazi (ematu-erazi), apaciguar, dominar.
emarkai, regalos hechos a las paridas.
emaro, suave, lentamente.
emaŕpen, (el) engendrar, procrear.
emaŕtasun, género.
emaŕtu, engendrar, procrear, v. *sen-egin.*
emaŕtza, generación, procreación.
emaŕtzaīle, engendrador.
emasabel (de *eme),* matriz | histérico.
emasabeleko, histérico.
ematasun (eztitasun), dulzura, suavidad | feminismo.
emate, colación.
ematu (de *emetu),* suavizar, calmarse, aquietar | afeminarse | afeminado.
ematzaīle, domador, pacificador.
emazte, mujer, respecto del marido: *senaŕ-emaztiak,* marido y mujer.
emaztedun, casado.
emaztegai, novia.
emaztegaitasun, noviazgo.
emazteki, mujer | todo lo perteneciente a la mujer.
emaztekoi, marido muy amante de su mujer.
emaztetu, hacerse mujer.
emaztorde, concubina, manceba.
emazuŕtz, huérfano.
eme, hembra | suave, blando, manso: *mintzo emeak biotz gogoŕa bera dio,* el hablar suave puede ablandar un corazón duro.
emeki, mujeril, femenino | suavemente.
emekiro, suavemente, afeminadamente.
emeko (de *emen),* de aquí.
emen, aquí: *ona emen,* he aquí | variación de *omen,* modificativo de la significación de los nombres verbales; equivale a *parece que, dicen que.*
emengo, de aquí: *emengoxe,* de aquí mismo.
emerdi, mujer recién parida: *emerdi oro, zoro,* toda mujer recién parida es vana.
emeretzi (de *amaŕ-bederatzi),* diez y nueve.
emeretziña, a diez y nueve cada uno.
emetasun, v. *ematasun.*
emeti, afeminado.
emetu, v. *ematu.* [ciocho.]
emezoŕtzi (de *amaŕ),* dieemoi, v. *emai.*
emon, dar, v. *eman,* y sus deriv. | variante del prefijo *omen.*
-en, de, sufijo de posesión personal: *Miren'en Alabak,* las Hijas de María | de los: *jauntxuen naikeriyak,* las pretensiones ridículas de los caciques |

parte o porción de: *amaŕen,* diezmo; *otalauren* (de *ogei-ta-lauren),* hora; *iroiren,* minuto | más (comparativo): *audiena,* el más grande | signo de futuro, como *-ko: emanen dizut,* te lo daré | peculiar: *batena,* peculiar de uno.

en, yo, se usa siempre con algún sufijo: *ene,* de mí, mío; *enegatik,* por mi causa; *enekin,* conmigo.

enabera, v. *enada.* [drina.]

enada (del erd.?) golon-]

enaitu, cansarse.

enaiz-banaiz, indeciso.

enara, golondrina | vencejo.

enasa, suciedad del ruedo de la saya | persona mal vestida, desaseada.

enaxa, v. *enasa.*

-en bat, alguno: *egunen bat,* algún dia; *onenbat, arenbat,* esta cantidad, aquella cantidad.

enboŕ, tronco, leña.

enboŕ-aizkora, hacha grande. [v. *abenda.*]

enda, raza, casta, género,]

enda-eŕi (endeŕi, abendeŕi), nación.

endai, pala de hornos.

endaitz, timón | lanza del arado.

endaka (endeka), bastardo.

endakatu (de *enda-ka),* degenerar, desdecir de su raza, bastardear.

endaki, calidad, especie.

endalaŕ, zarzaparrilla, plan-

ta.

enda oneko, castizo.

endeka (endekatu), enteco, degenerado.

endeŕi, v. *enda-eŕi.*

endes, desaliñado.

endore, alcalde: *zegik ezer, endorea, entzun aŕtian bestea,* nada hagas, alcalde, hasta oir al otro.

ene, mío, mía: *ene ama!* madre mía!; *bai, enetxua,* sí, hijo mío. | *Ai, ene!,* ay de mí!; *ene Abeŕi laztana!,* ay querida Patria mía!

-enea, casa de: *Mendizabal' enea,* la casa de Mendizabal.

ene baitan, en mí.

engel, anémico.

eni, a mí,

enotxun, estornudo.

enparantza, plaza | cobertizo, tejavana.

enparatu, sobrar | garantizar | preservar | restante.

entenga, clavo largo.

-entzat, (-ntzat, -entzako, -rentzat), para: *Ander' entzat,* para Andrés.

entzindu, fiar, confiar.

entzualdi, audición (hora de, rato de), audiencia.

entzuera, oída, modo de oír.

entzuki, objeto del oído.

entzukiñaren, auditivo.

entzulari, auditor, oidor.

entzule, oyente.

entzuleak, auditorio.

entzumen, oído, sentido auditivo.

entzun, escuchar, oír: *meza entzun,* oír misa | *entzungoŕ egin,* hacerse el sueco | famoso, célebre, renombrado.
entzunaldi, audición.
entzun-erantzun, dimes y diretes | correspondencia.
entzungoŕ, sordo | desatento.
entzunkatu, auscultar.
entzupen (entzualdi), audiencia.
entzute, fama, renombre.
enuntzi (inuntzi), carrasquilla.
eo, moler | tejer | tejido | cansarse, rendirse.
eo-aldi, zurra.
eo-aldu, tejer | hacer moler.
eoile, tejedor.
eoitu (ehoitu), digerir.
eokin, tela.
eori, tú mismo.
eortu, tejer | tejido.
eortzaīle, enterrador, sepulturero. [quias.]
eortzeta, funerales, exe-]
eortzi, enterrar | funerales | enterrado, sepultado.
eorzle, enterrador.
eorzpen (eorzte), sepelio.
eorztoki, sepultura.
eostu (ehostu), v. *eortzi.*
eotaŕi, muela, piedra de moler.
eotu, moler | tejer.
eotzaīle, moledor.
ep! ep!, v. *et! et!.*
epai, sentencia, fallo, consejo, auto, dictamen, veredicto | corte, cortadura, poda | cortar.
epai-arauz, judicialmente.
epai-aro, época de sesiones en los tribunales | tiempo de la poda.
epai-belaŕ, hipericón.
epaibide, causa judicial.
epaidi, Audiencia: *Donostī'ko Epaidia,* la Audiencia de Donostia.
epaigaŕi, reo de juicio.
epaige (bilebaige), incircunciso.
epaikari, juez. [ciar.]
epaikatu, juzgar, senten-]
epaikintza (epaikaritza), judicatura.
epaikintzaren, judicial.
epaikunde, día del juicio.
epail (epalā), Marzo.
epaile, v. *epaile.*
epaileku, tribunal | pretorio.
epaipetu, condenado.
epaitondo, parte subterránea del tronco | cepa.
epaitu, dictar sentencia, juzgar, fallar | cortar, podar | determinar.
epaitz, v. *epai.*
epaizti, magistratura.
epaiztu, v. *epaitu.*
epalā, Marzo.
epalāri, juez. [gador.]
epalīe, juez | cortador | se-]
epantsu, excepción, dispensa.
epantxu, rencor, odio.
epatu (de *epe-tu),* fijar plazo | acabar el plazo prefijado: *luzatzen duenak eztu epatzen,* el que aplaza, no termina.
epats (koŕoka), regüeldo.

epazárte, tiempo disponible para algo.
epe, plazo, término, intervalo: *amár eguneko epe,* dentro de diez días | período: *epe jakin batian,* en un período dado | cachaza | idea, ocurrencia.
epeka, a plazos | contrato mútuo.
epeka-damana, mutuante.
epeka-dárena, mutuatario.
epel, tibio | enclenque | apático.
epeldu, entibiar.
epeltasun, tibieza, temple | poco fervor.
epen-epen, a duras penas.
epeñi, v. *ipiñi.*
epeŕ, perdiz.
epeŕki, carne de perdiz.
epeŕ-txakúr, perro perdiguero.
epetan, a plazos: *epetan eman,* dar a plazos, al fiado.
epetasun, cachaza.
epetu, aplazar | acabar | emplazar, citar.
epetsu, cachazudo.
epetx (txepetx), reyezuelo (pájaro).
epo, enano.
-er, a punto de: *egiter,* a punto de hacer; *iltzer,* a punto de morir.
-era, sufijo que denota modo o manera: *bizkera,* conducta: *janzkera,* moda | variación de *el,* idioma: *latera,* latín; *gerkera,* griego; *ibirkera,* hebreo: v. *eŕdera, euzkera* | prefijo que denota "hacer, obligar a hacer": *eratoŕi,* hacer salir, derivar: *erasan,* hacer decir. Puede prefijarse a todos los verbos; véase *-ra-* | sufijo que indica medida: *zabalera,* anchura, medida del ancho: *luzera,* largura | sufijo derivativo de nombres verbales que significa "acto, momento": *igoera,* ascensión: *etoŕera,* venida.
era, manera, modo, orden | educación: *eragabeko neska,* chica sin educación | modestia | forma | formación | fórmula | método | ocasión, oportunidad, comodidad | anverso de un objeto | molleja.
era-askotako, diversiforme.
erabaki, decidir, resolver, sentenciar | decisión, acuerdo, resolución, sentencia | decidido, resuelto, sentenciado, determinado | cortar | acordar | auto | propósito.
erabakitzaīle, juez, véase *epaīle.*
erabakiz, definitivamente.
erabat, de una vez: *erabat egin zituen,* los hizo de un tirón.
erabazi, v. *irabazi.*
erabe, timidez: *erabe naiz,* tengo temor | repugnancia | norma, conducta:

erabe oŕetaz, a ese tenor | perezoso, holgazán.
erabelaŕ, beleño.
erabetasun, timidez, irresolución | repugnancia | pereza. [titubeante.]
erabeti, tímido, irresoluto,]
erabetu, volverse tímido, perder el gusto para hacer algo.
erabia-belaŕ, pelosilla.
erabide (de *eratu-bide*), formación | fórmula.
erabildu, ajarse | usar, manejar | manipular | revolver.
erabilkatu, revolver.
erabilkoŕ, manejable.
erabilkunde, uso, manejo.
erabilkuntza, uso, manejo | disposición.
erabiltzaīle, que lo usa de continuo | manipulador.
erabiltze, manejo.
erabiīaldi, empleo, manejo, acción de servirse de alguna cosa.
erabili (de *ibiīi*), hacer andar, mover, revolver, usar, menear | cultivar | valerse.
erabiyatu, disfrazarse, desfigurarse, simular; *doixtaŕ bat zuizalaŕ erabiyatuta,* un alemán simulando un suizo.
eradan (de *edan*), abrevar, hacer beber, escanciar.
eradoski (de *edoski*), hacer mamar, amamantar.
eradun, modesto | decente.
era egokiz, dignamente.
eraen, gobierno, cuidado | arrendamiento, arriendo, alquiler.
eraendu, gobernar | alquilar, arrendar.
eraendun, arrendatario.
eraentzaīle, gobernador | arrendador.
eragabe (erage), desarreglado, desordenado | descomedido, informal | inmodesto.
eragabekeri, desarreglo, inmodestia, informalidad.
eragabetu, desarreglar, descomponer.
eragabezko, disparatado, desordenado.
erage, informal | inmodesto | confusión, desorden, desconcierto | irregular | informe | desarregladamente.
eragekeri, falta de formalidad, de modestia | insensatez. [orden.]
eragetasun, confusión, des-]
eragetu, hacerse informal, volverse inmodesto | desarreglar, desconcertar.
eragi, v. *eraingi,* hacer levantar | movimiento.
eragiera (de *eragin-era*), modo de influír, influencia | movimiento.
eragiketa, ejercicio: *gorputz-eragiketa,* ejercicio corporal. [caz.]
eragikoŕ, compulsivo, efi-]
eragikoŕtasun, eficacia.
eragiīe, promotor | activo, eficaz, causa eficiente.
eragin (de *egin*), hacer ha-

cer, promover, inducir, obligar a hacer algo | agitar, mover, revolver | sobrepasar, rebasar, exceder, extralimitarse | inducir, instigar | influir | influyente, activo | aventajar. [eficacia.]
eragindura, fuerza, virtud,]
eragintasun, influencia: *eŕi--eragintasuna,* influencia social | eficacia.
eragipen, compulsión, influjo. [ciana o cuartana.]
eragiteko, acceso de ter-]
eragon, murmurar | insistir | ejercitarse, ocuparse en...
eragotzi (de *egotzi),* prohibir, inhibir, | hacer caer, derribar | obstar, embarazar, coartar, cohibir, interceptar, obstruír.
eragozkai, v. *eragozki.*
eragozkatu, obviar.
eragozkera, obstrucción | prohibición.
eragozketa, obstáculos, estorbos, impedimentos.
eragozki, obstáculo, embarazo | engorro | impedimento.
eragozle, obstruccionista | autor del obstáculo, o impedimento | que prohibe o inhibe.
eragozpen, prohibición, impedimento, estorbo, obstrucción, embarazo, obstáculo.
eragozpide, medio para impedir, inhibir, etc. | contrariedad, embarazo, atasco.
eragozpidetu (eragozpideak ipiñi), dificultar.
eragozte, inhibición.
erai, especie, clase: *erai onetako landariak,* las plantas de esta clase.
eraiki (eraki), hacer levantar | edificar, construír, erigir | suscitar, promover, agitar, sugerir.
eraikori, rozar | roce.
erail (de *era-il),* asesinar, matar | interfecto.
erailkintza, mortandad, carnicería, degüello.
erailkoŕ, mortífero.
erailtza, matanza, asesinato.
erain, v. *erail* | v. *erazi.*
eraindu, deshacer.
eraingi, motor, máquina: *eraingidun aroztegiya,* carpintería mecánica.
eraingilari, maquinista.
erain-suge, dragón.
eraitsi (jaitsi), hacer bajar, bajar, sacar | ordeñar.
eraitzio, cosecha.
eraka, quietud en que se mantienen las aves de rapiña al aire sobre su presa. [portuno.]
erakaitz, incómodo, ino-]
erakaiztu, incomodar.
erakan (eraka), cerniendo.
erakaŕeŕez, atraíble.
erakaŕi (de *ekaŕi),* atraer | hacer traer, comprobar, compulsar | enamorar.
erakaŕkoŕ, atractivo, atrayente.

erakaŕpen, atracción.
erakasle, maestro.
erakaspen, (el) enseñar, instrucción. [señanza.]
erakaspide, método de en-]
erakaste, enseñanza.
erakastegi, cátedra, tribuna, púlpito: *Goteunaren erakastegiya,* la cátedra del Espíritu Santo.
erakatsi (de *ikasi),* enseñar, instruír, aleccionar, educar, criar, v. *irakatsi.*
erakeri (de *ero),* fatuidad, necedad, locura.
erakide (de *era,* disposición, orden, modo y *kide),* armonía, combinación de sonidos simultáneos | proporción entre las partes de un todo.
erakidetasun, concierto.
erakidetu (erespatu), concertar.
erakin, hervir, v. *irakin.*
erako (de *era-ko),* conforme, proporcionado.
erakori, levantar.
erakunde, formación, organización.
erakuŕi, leer, v. *irakuŕi.*
erakusaldi, tiempo de exponer, exposición.
erakusketa, exposición, acto de exponer.
erakuski, muestra.
erakuskunde, manifestación | día de la Epifanía.
erakusle, manifestante.
erakusmai, mostrador.
erakuspen, manifestación, exposición, ostensión | ejemplo.
erakustale, indicador.
erakuste, el exponer.
erakustoki, exposición, lugar donde se expone | museo | escaparate.
erakutsi, hacer ver, mostrar, indicar, manifestar | enseñar | hacer padecer.
eraldakoŕ, transformativo.
eraldatu, transfigurarse | transformar | reformar.
eraldi, ocasión, rato, temporada | acceso de calentura.
eraldizka, de rato en rato.
eraldu, formar, dar forma, organizar | modificar.
eralgi, v. *eralki.*
eralki, cerner, tamizar | dirigir el rezo, capitular | divulgar | levantar | sedimentar | gastar.
eralkibide (saubide), dispendio, gasto.
eralkin, sedimento.
eralle (de *erail-le),* asesino, homicida.
eramai, chubasco.
eramaitz (emaitz), fruto | gran tormenta.
eramale (eramalle), portador, conductor.
eraman (de *eman),* llevar | sufrir, soportar, aguantar | paciencia | hacer olvidar | arrendar.
eramanazi (de *erazi),* hacer sufrir o llevar.
eraman-ekaŕi, transporte | flete | transportar.
eramangaŕi, llevadero, to-

lerable, sufrible.
eramankizun, sufrimiento.
eramanpen (eroatasun, eroapen), paciencia.
eramapen (eroapen), aguante.
eramarazi, hacer sufrir.
eramaten utzi, dejar en arriendo, arrendar.
eran, beber, v. *edan.*
eranegun (erenegun), anteayer.
eranskune, juntura.
erantsi, sumar, agregar, añadir, apegar, aglutinar, aplicar, unir, adherir | anejo | atribuír | contagiar.
erantsikun, sumando, añadidura, aditamento, apéndice.
erantzi, desnudarse.
erantzuki, réplica, contestación | reproche.
erantzun (de *entzun),* responder, replicar | cumplir | hacer oír, publicar, divulgar.
erantzupide, motivo de réplica y queja.
eranzki, muda de ropa | despojo.
era-oneko, dócil | modesto.
erarako, acomodado.
eraratu, corresponder | acomodar.
erasan, provocar, acometer | derrotar | derrengar: *erasan nago,* estoy con agujetas, derrengado | llover | sonsacar. [rir.]
erasartu, introducir, inge-]
erasi, hablar | murmurar | cuchichear | charla, dicho, murmuración.
eraskai, agravante, añadidura, inherente.
eraski (ezarki, etorki), accidente, v. *eraskin.*
eraskin, añadidura, agregado, aditamento, apéndice | apósito | circunstancia | consorte que viene a casa de sus padres políticos | ligazón, unión, trabazón, enlace de una cosa con otra | afijo | aglutinante. [aplicable.]
eraskizun (ezarkizun),]
eraskor, contagioso | que fácilmente se adhiere o pega.
eraskunde, devoción.
eraskune, adhesión, apegamiento. [charlatán.]
erasle, orador | hablador,]
eraso (de *esan),* hacer decir | ayudar a (decir) misa | acometer | batalla | insulto | asalto | acometida.
eraso-aldi, acometida, tiempo de batalla | ataque.
erason, tempestad.
erasotzale, acometiente.
erasotzale, agresor.
eraso-zaletasun, acometividad.
eraspen, inclinación | devoción, adhesión, apego | | aglutinación, aplicación, enlace. [sación.]
eraste, discurso | conver-]
erastu, ahorrar dinero | tronar | sonar, retumbar.

erastun (de *eri-estun*), sortija.
eratasun, modestia, compostura, honestidad, decencia, figura.
eratautu, amanerarse.
erategi (de *ero*), manicomio.
erati, oportuno.
eratoŕi (de *etoŕi*), hacer venir, atraer | derivar | engendrar | extraer.
eratoŕle, derivativo.
eratoŕtze, atracción.
eratu (de *era*), ordenar | proporcionar, disponer | arreglar, organizar, formar | plasmar | componer | concertar | formular.
eratsaki, pegar, adherir, aglutinar.
eratsu, modesto, pudoroso, comedido, decoroso, honesto.
eratxi (*jatxi*, *eratsi*), derribar, derruír, bajar ¦ allegado, pariente por afinidad | adherir ¦ ordeñar | hablar, charlar.
eratxiki, adherir, soldar.
eratxikidura, soldadura.
eratzaīle (de *eratu-tzaīle*), plasmador, formador.
eratzan (de *etzan*), hacer acostar, acostar | tumbar, acostarse.
eratzanazi, hacer acostar.
eratzaŕi, despertarse.
eratzeki, encender.
eratzi, abatir, rendir | desgarrar la piel | abajar | hincar | ordeñar.
eratzio, cosecha.
eratzo, acostar, tumbar.
erauki, encender.
eraulki, cerner.
eraulkibide, v. *eralkibide*.
eraun, brote, retoño.
erauntsi, borrasca, chubasco, aguacero | ocuparse | sonar | pegar, golpear | charlar.
erauntzi, v. *erauntsi*.
erausi, bachillerear, charlar | hablar | charlatanería, murmuración | despotricar | mugir, ladrar | ladrido | disparar.
erauski, v. *edoski*.
erausle, bachiller, parlanchín, locuaz. [lador.]
eraustari, gárrulo, garru-]
eraustoki, locutorio.
erautsi (*yautsi*), hacer bajar, hacer descender | sacar vino, sidra, etc. por medio de canilla o de espita | golpear, varear | hablar | insistir | desgranar.
erautzi, v. *erautsi*.
erauzi (*yauzi*), hacer saltar, levantar ¦ disparar | arrancar, destruír, desquiciar | prevaricar, claudicar ¦ reparar, remendar | errar caballerías | apostatar | asalto.
erauzle, albeitar.
erauzte, disparo.
erayo, estrellar, aplastar.
erayoki, sien.
eraz (de *era-z*), de, con, por, según la manera, forma, modo: *nai dezun*

eraz (y no *erara* ni *eran),* coñforme a tu gusto | cómodamente, modestamente | formalmente | oportunamente.
erazagutu, revelar, descubrir, manifestar, dar a conocer, hacer saber, hacer conocer.
erazaldu, raspar.
erazaŕi, colocar | amonestar, excitar.
erazi, obligar, hacer ejecutar: *ekaŕi erazi,* hacer traer, v. *arazi* | exigir, inducir.
erazko, conveniente, adecuado, apropósito.
erazkun, devoción.
erazkune, adhesión.
erazkuntsu, devoto.
erazle (de *erazi),* ejecutivo ¡ herrador, albeitar, veterinario.
erazo (arazo, arazi), obligar, impeler.
erazte, oportunidad.
eraztu, arreglar, ordenar, corregir lo escrito | ordenado.
eraztun (de *eri,* dedo y *estun,* cerco) *(erestun, elestun),* sortija, anillo | herrón | eslabón.
eraztunatz, dedo anular.
erbail, paralítico | débil.
erbaildu, paralizar, baldarse | debilitarse.
erbal, flaco, débil | paralítico | achacoso, enfermizo, valetudinario.
erbaldu, debilitar, debilitarse | paralizar, baldarse.
erbaldura, flaqueza | parálisis. [(culpable).]
erbalkeri, acto de flaqueza]
erbalki, débilmente.
erbaltasun, cualidad de débil, debilidad, lasitud.
erbaltze, debilitación.
erbatz, aresta, púas de lino.
erbel, v. *erbal.*
erbi (eŕbi), liebre.
erbikari, lebrel. [ieporino.]
erbiki, carne de liebre |]
erbikume, lebrato, gazapo.
erbi-lo, sueño ligero.
erbiñude, comadreja.
erbi-oin, pié de liebre, trebol de sembrados.
erbi-oīaŕ, abubilla.
erbitan, cazando liebres.
erbitara, ir a cazar liebres.
erbi-txakuŕ, perro lebrel.
erbi-unide, comadreja.
erburuko, uñero.
erde, baba. [preciable.]
erdeñagaŕi, enojoso, des-]
erdeñari, despreciador, denigrante.
erdeñatu, disgustar, enojar.
erdeñu, disgusto, desprecio.
erdeñu-egin, despreciar.
erdetsi, alcanzar.
erdi, foco, centro | medio, mitad | parir: *erdi da,* ha parido; *erdi baño len,* antes del parto | parida | semi o entre | promedio.
erdi-adirazi, insinuar.
erdi-agertu, asomar.
erdi-aldi, tiempo del parto.
erdibana, a medias.
erdibanatu, distribuír a me-

dias, mediar.
erdi-beŕi, recién parida.
erdi-bete, semipleno.
erdibitu (de *bi-tu),* henderse, cascarse, entreabrirse | partir en dos | parir.
erdibizi, semivivo.
erdidiki, entreabrir.
erdientzun, entreoír, oír alguna cosa sin entenderla del todo.
erdi-erotu, loquear.
erdi-eŕe, medio asar.
erdiespen, consecución, logro.
erdi-etsi (erdetsi), alcanzar, conseguir, impetrar.
erdigoŕ, sordera ligera.
erdika, a medias | mitad.
erdikala, medio lleno.
erdikaldi (erditza), parto.
erdikatu, reducir algo a la mitad | partir por medio.
erdiki, mediano, medianamente.
erdikin, mitad.
erdikindu, reducir una cosa a la mitad.
erdiko, central, céntrico | medianero | tabique, muro común a dos casas | dedo medio.
erdikoka, dentro a medias.
erdiko-kabila (erdiko-ziri), palito que se atraviesa en la lanza del carro.
erdikusi, divisar, entrever.
erdil, entre-morir, estarse acabando.
erdilo, semi-despierto.
erdiīa, medio muerto, amortecido, semi-cadáver.
erdi-min, dolores de parto.
erdi-ondo (erditondo), sobreparto.
erdipurdi, informalidad | mediano, medianamente.
erdiragaŕi, desgarrador.
erdirako, aparcería; *erdirakuan,* en aparcería.
erdiraño̱tu, promediar.
erdirapen, aflicción, dolor.
erdiratu, colocar en medio | partir, dividir en dos | henderse, agrietarse | partirse de dolor.
erditasun, medianía.
erditik-egin, partir | conmover.
erditondo, sobreparto.
erditu (erdiīu), parir | hendidura.
erditsi (erditxi, iardetsi), obtener, alcanzar | responder.
erditsu (de *itsu),* cegato | (de *-tsu),* casi medio, casi la mitad | *erditsutan,* en los intermedios | mediano, mediocre.
erditza, parto. [madre.]
erditzale, comadrón, co-]
erditzapen (erditze), parto.
erditze-miñak, dolores de parto.
erdizka, a medias.
erdizkatu, partir por la mitad, dimidiar.
erdizotz, garapiña. [piñar.]
erdizoztu (do *izotz),* gara-]
erdo, v. *erdoi.*
erdoi (erdo, erdoil), roña de plantas | herrumbre | orín.

erdoildu, roñarse.
erdoildura, herrumbe, orín, moho.
erdoiltsu, herrumbroso, lleno de roña, orín, roñoso.
erdoitu, enroñarse | anieblarse (el trigo).
erdoka, lanza de la rastra, narria, arado, etc. | cieno | mancha de sudor en la piel, costra de la cara.
erdoki (de *erdi-oki,* lugar), centro, punto medio | concéntrico.
erdu (de *eri,* presencia-*du),* reconcentrarse, acudir, venir, afluír.
ere, también (si la frase es afirmativa), tampoco (si es negativa) | anverso.
erearo (de *erein-aro),* época de la siembra | Junio.
eredu, norma | tipo, modelo: *abenda-eredu,* tipo de la raza; *euzkotaŕ-eredu,* tipo vasco. [prototipo.]
eredu nagusi, arquetipo,]
eredura (araura), según, conforme, al tenor de.
eredutu, moldear. [truír.]
eregi, abrir | edificar, cons-]
eregin, var. de *eragin* | v. *erein.*
ereigiro, sementera.
ereiki (de *era-jaiki),* var. de *eraiki* | sembrar.
ereikin, máquina sembradora.
ereile (ereīe), sembrador.
erein (de *eri-egin),* sembrar.
ereingiro, sazón para la siembra.
ereinkizun, que se ha de sembrar. [brador.]
ereinlari (ereintzaīe), sem-]
ereintza, la siembra.
ereite, sementera.
erekaŕi, v. *erakaŕi* | cobrar, exigir.
eremaitz, fruto.
eremu (del erd.), desierto. Usese en su lugar *lekaro.*
eren (aren), tercera parte, tercio. [terciario.]
erendaŕ (irugaŕendaŕ),]
erenegun, anteayer.
erengusu, tercer primo, v. *abide.*
erenmiñak, tercianas.
erensuge, dragón | serpiente.
ereñotz (ereño), laurel.
ereñotz-burestu, laurear.
ereñozti, lauredal.
ereñuntza, laurel común.
eres (eresi), sonido musical.
eresaldu, poner música a una letra. [musical.]
eresatu, ejecutar una pieza]
eres-azti, augur.
eresbatz, banda de música.
eresegiīe, autor de música, maestro. [sica.]
eres-egin, componer mú-]
ereseikari (de *eginkari),* compositor de música.
ereseŕki, himno: *Euzko--Abendaren Ereseŕkiya,* himno de la raza vasca | musical, músico.
ereseŕti (de *eŕti),* música, arte. [vatorio de música.]
ereseŕti-ikastola, conser-]
eresi (de *eres-i,* determinante), canto, canto fú-

nebre | descripción (de aquí *eles)* | narración (de aquí *edes)* | salmo | elegía.
eresi-abestu, salmodiar.
eresidun, que tiene, que vende música.
eresin, melódico.
eresintasun, melodía.
eresintsu, melodioso.
eres-irozkatz, apoyatura.
eresitza, psalterio.
ereskai, argumento, letra de una canción.
ereskaitz, desacorde, disonancia, desafinación.
ereskaiztu, desafinar.
ereski, nota. [mónico.]
ereskide (de *ereski-ide),* ar-]
ereskide-izan, consonar.
ereskidetasun, armonía.
ereskidetu, armonizar.
ereskidetsu, canoro.
ereskin (de *egin),* instrumento musical.
ereskintz, orquesta.
ereskitsu (de *kidetsu),* armonioso. [escala, gama.]
ereskitza (de *ereski-tza),*]
ereslari, músico.
ereslari-bazkun (ereslari--talde), banda de música | orquesta.
eresmintz, disco de gramófono. [compás.]
eresneuŕkin (esneuŕkin),]
eresneuŕtu (esneuŕtu), acompasar. [afinar.]
erespatu (eres-bakidetu),]
erestegi (erestoki), coro.
erestelkin, gramófono.
eresti, pieza musical | sonata | tocata.
erestiño, sonatina.
erestitza, partitura. [fono.]
erestoŕtz, aguja de gramó-]
erestu, convertir algo en música, por ejemplo, el bramido del mar, el gemido del viento, el murmullo del arroyo, etc.
erestun, anillo.
erestun bezelako (erestun lezko), anular.
erestun-eri, dedo anular.
eres-zalekeri, melomanía.
eres-zaletasun, filarmonía.
ereta (egata), ruido del pedrisco. [gunda persona).]
ereti (de *ire-ti),* egoísta (se-]
eretu (de *ire-tu),* apropiarte, apoderarte.
eretsu (de *eres-tsu),* sonoro, canoro.
eretxi (iritxi), imaginarse, parecerle, opinar, figurarse uno | opinión, dictamen, parecer | bajar una cosa.
eretzale (de *eres-zale),* filarmónico, amante de la música.
eretzaletasun, filarmonía.
ereza, gualda.
erezaŕi, acometer.
ereztatu, incomodar.
ereztika, viruta. [anillo.]
ereztun (elestun, eraztun),]
ergai, instante, momento.
ergain, sementera.
ergaindu, sembrar.
ergañude, comadreja.
ergel, necio, simple, fatuo, imbécil | delicado, me-

erlakume, enjambre.
erlamiño, avispa.
lindroso. [tuarse.]
ergeldu, embobarse, infa-]
ergelkeri, fatuidad, ligereza, estupidez, bobería, simpleza | melindre | contienda.
ergelki, tontamente.
ergeltasun, fatuidad, necedad.
ergi, novillo. [dedo mayor.]
ergoyen (de *eri-goyen),*]
eri, enfermo, enfermedad, achaque, defecto físico, | morbo. En composición adquiere la forma *en: laŕuen,* ictericia; *bizi-yen,* cáncer... | *(ari, egi),* dedo, indicador | morboso | *(eli),* multitud: *eŕkeleri,* pobretería.
eri-aldi, tiempo de enfermedad.
eri-arazi, hacer enfermar.
eriaŕteko (de *eri,* dedo), ranilla. [curarse.]
erigetu (de *eri-ge),* sanar,]
erigi, levantar.
erigo, enfermedad.
eriko, dedal. [| mórbido.]
erikoi (erikoŕ), enfermizo]
erikoitu (erikoŕtu), hacerse enfermizo.
eri-moto, dedal.
erin, purgar | var. de *erein.*
eringai, purga. [*erai.*]
eringo, clase, especie, v.]
erinkoŕ, purgante.
erio, muerte.
erion (de *jario),* gotera | gotear, manar, destilar | alambicar.
eriopetu, condenado a muerte.
eriotz (de *erio-tz,* determinante), muerte | mate.
eriotz-aldi, agonía.
eriotz-iragaŕki, esquela mortuoria.
eriotzale, asesino.
eriozko, mortífero, mortal.
eriozkoŕ, mortal.
eripetu, condenar a muerte, v. *eriopetu.*
erisko, indispuesto, algo enfermo | achacoso.
erismen (de *eritxi-men),* criterio. [no.]
erispide, alcance de la ma-]
eritasun, enfermedad, dolencia | llaga, herida.
eritegi, hospital | enfermería.
eritu, caer enfermo | herir | enfermo, malo, herido.
eritsi, dictamen.
eritsu, enfermo, achacoso.
eritzi, parecerle a uno, opinar: *zer deritzazu?,* qué le parece a usted? | opinión, criterio, fallo | llamar por su nombre, llamarse: *nola deritzatzu?,* cómo se llama usted?; *lapuŕa eritzi dio,* llamóle ladrón | llamado, parecido | terreno comunal.
eritzi batez, unánimemente.
erixko, algo enfermo.
erizai (erizain), enfermero.
eri-zaŕ, enfermo crónico | achaque.
erizkidetasun, unanimidad.

erizpide, criterio: *Balmes' en erizpidea,* el criterio de Balmes. [gía.]
erizti (de *eri-izti),* patolo-]
eriztilari, patólogo.
erkain, yema de dedo.
erkatu (de *eri,* dedo), confrontar, cotejar, comparar, parangonar | asimilar | compulsar | conferir | tantear.
erkats, ronquera.
erkatz, confrontación, cotejo, parangón | tanteo.
erki, tilo | débil, desmazalado. [muchos, común.]
erkida, a medias | entre]
erkide, común | comparable.
erkidetasun, familiaridad, trato | cualidad de socio.
erkidetu, asociarse.
erkin, flojo, débil, desmazalado, canijo. [narse.]
erkindu, debilitar | amila-]
erkintasun, apocamiento.
erkitu, extenuarse, debilitarse | flaco, extenuado, consumido.
erko, v. *arko* | uno de los nombres que se aplican a un buey o una vaca.
erkoyen, dedo índice.
erku, huevera de truchas | madrecilla | *uberku,* lecho de río.
erlabil, enjambre, colmenar.
erlabio, avispa | abejón.
erladi (de *erle-di),* enjambre, colmenar.
erlaiz (del erd?), cornisa de edificios, etc. [vispa.]
erlaiztan (erlakiztan), a-]
erlanagi, zángano, avispón.
erlantxa, águila.
erlantz, brillo, resplandor.
erlari, apicultor.
erlastaŕ, tábano.
erlastasun, ronquera.
erlastu, enronquecerse, enronquecer.
erlategi (erladi, erlabil), colmenar, enjambre.
erlatoki, colmenar.
erlatxori, abejaruco.
erlatz (de *eri-latz),* ronco | romadizo, constipado.
erlauntz, colmenar.
erlax, v. *erlaiz.*
erlazai, colmenero.
erlaztasun, ronquera.
erlaztu, constiparse.
erlaztura, ronquera.
erlazulo, alvéolo, celdillas de los panales.
erle, aveja.
erle-abi, avispero. [gano.]
erle-alpeŕ (erle-nagi), zán-]
erle-andi, tábano. [bre.]
erlebatz (de *batz),* enjam-]
erle-belaŕ, tomillo | yerba de San Juan. [tura.]
erle-erabilkuntza, apicul-]
erlejale, abejaruco.
erlekizten, v. *erlaiztan.*
erlekume, enjambre | abejita.
erlepil (erlabil), colmena.
erleseme, enjambre.
erletegi, colmenar.
erlezai, abejero, colmenero.
erlo, lote. [ovejas.]
ermuñeko, enfermedad de]
ernagaŕi, excitante.
ernagi, bestia preñada | redrojo, fruto o flor tardía.

ernai, despierto, vivo, activo, vigilante, alerta, despejado | preparado.
ernaitu, vigilar, inspeccionar | despertar, espabilarse.
ernalarazi, hacer cubrir la [hembra.]
ernaldu (de *ernagi-du),* procrear, cubrir la hembra.
ernal-ziri, cuña.
ernarazi, excitar, hacer despertar.
ernarazle, excitador.
ernari (ernagi), bestia preñada.
ernariko, meteorismo, abultamiento del vientre por gases acumulados en el tubo digestivo.
ernaritu, quedarse preñada.
ernatu, despertar, espabilarse, apresurarse | quedarse preñada.
ernatzale, despertador.
erne, despierto, listo, despejado | preparado | alerta | brotar.
erne-egon, estar alerta.
ernekaitz, planta enclenque.
ernemin, germen de la semilla. [nar.]
ernemindu, brotar, germi-
ernera (de *ernai-era),* brote, nacimiento.
ernetasun, vigilancia, diligencia, viveza, acucia | inspección.
ernetu, v. *ernatu.*
ero, loco, demente | fatuo, necio | desbocado: *zaldi eroa,* caballo desbocado.
eroakizun (de *-kizun,* objeto de), sufrimiento.
eroakintza, sufrimiento.
eroan, llevar, soportar, sobrellevar, sufrir, tolerar.
eroakoŕ, tolerable.
eroapen, paciencia, tolerancia.
eroatasun, paciencia.
erogaŕi, enloquecedor | erotismo, erótico.
erogo, necedad | locura.
erok (de *i),* vosotros mismos.
erokeri, fatuidad, necedad | monomanía | locura.
eroki, locamente.
eroni, tú mismo.
eroraldi (erorkada), momento de decaimiento o desfallecimiento | costalada | caída | claudicación.
erorarazi (erorazi), hacer caer.
erorbeŕi (elbeŕi), recaída.
erorbide, ocasión de caer, de pecar, de faltar | escándalo | tropiezo.
erori, caer, desplomarse, derrumbarse | caída: *Jesu'ren irugaŕen eroriya,* la tercera caída de Jesús | caído | triste, demacrado | aplomarse, decaer | (de *eu-r-ori),* tú mismo.
eroriko, caída.
eroritasun, decaimiento, abatimiento, debilidad.
erorka, cayendo, tambaleándose | lucha a derribarse.
erorkari, deleznable.

erorkera, manera de caer, caída.
erorki (de *-ki,* parte), porción de herencia.
erorkidetasun (erorkide), cadencia.
erorkidetsu, cadencioso.
erorkizun, cadente.
erorkoŕ, caduco, caedizo, deleznable, frágil, enclenque | condescendiente.
erorkoŕtasun, facilidad de caer, fragilidad.
erorpen (de *-pen,* acto), (el) caer, caída.
erorte (erortze), caída.
erorti, caedizo, frágil, recidivo.
erortoki, sitio de la caída.
erortze, la acción de caer.
erortzeko-min, epilepsia.
eroŕek, tú mismo.
erosalketa (salerosi), compraventa.
erosgo, compra.
erosi, comprar | redimir | compra, comprado.
erosi-sari, rescate, precio de lo rescatado, recobrado o comprado.
eroskari, comerciante.
eroskera, modo de comprar.
erosketa, compra, rescates.
erosko, alocado.
eroskun, redención | compra | rescate.
eroskunde, redención | Viernes Santo.
erosle, comprador | redentor, v. *beŕerosle.* [fácil.]
eroso, cómodo, ventajoso |
erospen, compra | redención.
erosta, plañido, lamento | lunático, chiflado.
erostale (erostari), comprador | plañidera.
erostatu, plañir, endechar.
eroste, compra | redención.
erostun, comprador.
erostura, compra, cosa comprada, conjunto de objetos comprados.
erotasun, locura, privación del juicio, demencia, insania.
erotegi, manicomio.
erotu, volverse loco, enloquecer. [pedrisco.]
erots, ruido que produce el
ero-zai, loquero.
erpe (de *eri,* dedo), garra.
erpetsu, de muchas garras.
erpin, cumbre, vértice, punta.
erpiñeratu, encumbrar.
erpizi, listo, sagaz.
erpo (orpo), talón: *erpoz-erpo,* pisándole los talones.
erpuru (de *eri,* dedo-*buru),* dedo pulgar | yema de los dedos.
ersi, v. *ertsi.*
erskai, candado, cerradura, llave, tranca.
ersol, v. *esol.*
erste, cerramiento, cierre.
erstura, aprieto, conflicto.
ersuge (de *eren),* serpiente, sierpe | basilisco.
ertarazi (de *erdi),* desinflar.
ertaro (de *erdi-aro),* época de la reproducción.

ertikare, fiebre puerperal.
ertiñala; adelantada en la preñez, a punto de parir.
ertoki, depósito en que se curan los quesos.
ertu, desinflarse | disminuirse.
ertul (eltuŕ), panadizo.
ertul-belaŕ, sanguinaria menor.
ertun (de *eri-dun),* enfermo | morboso | desdichado.
ertsi (ertsitu), estrecho, angosto | apretado, urgente, premioso | encerrar, sitiar, cercar.
ertsiki, estrechamente, urgentemente, raquíticamente.
ertzaro (de *ertze-aro),* tiempo de parir (las ovejas, etc.)
ertzarteko, peritoneo.
ertze, intestino: *ondo-ertzea,* el intestino recto | (de *erdi),* parto. [fago.]
ertzegoŕi (muzteŕ), esó-]
ertze-itsu, intestino ciego.
ertzeki, porción de intestino.
ertze-luze, intestino largo.
ertzeski (esteski), instrumento de cuerda.
ertsitu (esitu), v. *ertsi.*
ertzo, imbécil, fatuo, loco.
ertzokeri, locura, imbecilidad. [de loco.]
ertzotasun, locura, calidad]
ertzotu, hacerse fatuo.
ertz-xaski, vencejo con que se ata alguna cosa.
erube (eruge), saurio.
eruka, anemia: *erukan dago,* está pobre de sangre, anémico.
erukadun, anémico.
eruŕ, nieve, v. *eluŕ.*
eruskin, médico.
eruskinde, medicina.
eŕa, rencor.
eŕabe (de *eŕo),* endurecimiento del pezón en las mujeres. [ñada.]
eŕabero, leche recién orde-]
eŕaboil (de *eŕo-boil),* bulbo.
eŕagaŕi (heŕagaŕi), aborrecible.
eŕagin, combustible.
eŕagune, resentimiento, resquemor.
eŕai, entraña, víscera | etimología: | *eŕai-era,* cuesta áspera.
eŕai-azti, arúspice, agorero.
eŕaile, decidor.
eŕain, entraña | nuera.
eŕaingiltz, articulación del hueso sacro.
eŕakai (de *eŕe-gai),* combustible, pábulo del fuego | corrosivo, cáustico: *eŕakai goŕiyaz eŕe,* cauterizar. [ne asada.]
eŕaki, objeto quemado | car-]
eŕakin, v. *eŕagin.*
eŕakoŕ, irascible, iracundo.
eŕakoŕkeri, ira, iracundia.
eŕakoŕtasun, irascibilidad.
eŕakun (esakun), refrán, adagio, proverbio | frase.
eŕakunde (de *eŕe-kunde),* rencor, odio, iracundia.
eŕalda (de *eŕi-aldatu),* emigración, transmigración

de un pueblo a otro.
eŕaldale, emigrante.
eŕaldarazi, deportar.
eŕaldatu, emigrar. [blo.]
eŕalde, contornos del pue-]
eŕaldi, hornada | generación.
eŕaldoi, gigante.
eŕamin (de *eŕo-min),* mal de la ubre | escozor.
eŕamindu, dolerle la ubre | escocer.
eŕamu (del erd.), laurel; úsese en su lugar *ereñotz.*
eŕan (esan), decir, relatar, referir | *eŕan-meŕanak,* murmuraciones | *eŕanaren bidez,* a fuerza de decir.
eŕanbide, motivo de escándalo, de hablar.
eŕanki, máxima, sentencia.
eŕankizun (esakizun), proposición, parte del discurso | crítica | objeto de conversación | que decir.
eŕantza, dicción, expresión.
eŕantzale, decidor. [lueta.]
eŕañu (?), rayo de sol, | si-]
eŕape (de *eŕo-pe),* ubre: *eŕape-sagaŕ,* endurecimiento de la ubre.
eŕapen (de *eŕan),* (el) decir | máxima | dicho. [maíz.]
eŕari, pan de trigo o de]
eŕaskada (eŕeskada), fila: *eŕaskadan,* en fila.
eŕaspil, condimento, pepitoria. [quemadura.]
eŕasumin, escocedura,]
eŕateko, que decir, que tachar, defecto.
eŕatez, diciendo.
eŕati (de *eŕo-ti),* iracundo, odiador.
eŕatilo, hortera, escudilla de madera, cazuela de madera, fuente.
eŕatu (de *eŕe-tu),* quemar | odiar.
eŕatsu, colérico, rencoroso.
eŕatz, retamón, codeso | escoba de retama | abarredera. [planta.]
eŕatz-belaŕ, agracejo, arlo,]
eŕatze (atzeŕi), país extranjero.
eŕatze-zalekeri, extranjerismo, afición desmedida a costumbres extranjeras.
eŕatze-zaletasun, extranjería, extranjía.
eŕatz-latz, tamujo, arbusto espinoso.
eŕatzu, retamal.
eŕausin, bostezo. [nador.]
eŕausle, destructor, arrui-]
eŕauste, destrucción.
eŕaustegi, cenicero.
eŕaustu, reducir a polvo, pulverizar, destruír.
eŕauts, polvo | ceniza | escoria.
eŕautsontzi, cenicero.
eŕautsu, polvoriento, polvoroso.
eŕautz, precipicio.
eŕayetako (de *eŕai),* cólico, dolor agudo en el intestino | visceral.
eŕaz, fácil, fácilmente | dúctil | corrientemente | obvio.
eŕaz-gora, boca arriba.

eŕazke (-ke por *gabe),* dificultad: *eŕazkiak ipiñi,* poner dificultades | difícil.
*eŕazkez (*de-*z,* modal), difícilmente. [| vencejo.]
eŕazki, fácilmente | dúctil]
eŕaztasun, facilidad, ductilidad | condescendencia.
eŕazti, retamal.
eŕaztu, facilitar. [anillo.]
eŕaztun (elestun), sortija,]
eŕbaŕen (de *eŕi-baŕen),* parte baja de una población.
eŕbaŕuti, distrito, partido, provincia, gobierno, jurisdicción.
eŕbera (eŕibera), ribera, tierra baja.
eŕberaŕak, ribereños.
eŕbeste (atzeŕi, eŕatze), país extraño, extranjero | destierro | peregrinación.
eŕbesteko, de extrañas tierras, exótico, extranjero | peregrino.
eŕbesteratu, emigrar | extranjerizarse | desterrar.
eŕbestetaŕ, alienígena.
eŕbestetasun, extranjería.
eŕbestetu, desterrar, desterrado.
eŕbeste-zale, extranjerismo.
eŕbi (erbi), liebre.
eŕbil (de *aŕi-bil),* mazo para pulverizar terrones de los campos | formón (de carpinteros).
eŕburu, presidente del pueblo | límite.
eŕdaldun, v. *eŕdeldun.*
eŕde (leŕde), baba.
eŕdeldun, que habla un lenguaje extraño al del país vasco | advenedizo, extranjero. [dun.]
eŕdeldundu, hacerse erdel-]
eŕdeleŕi, país no vasco, tierra extraña.
eŕdera, lenguaje extraño, extranjero: *eŕdera mordoĺo,* jerigonza.
eŕderakada, erderismo.
eŕderatiko, erderismo, barbarismo.
eŕe, quemar, abrasar, asar | freír | fumar | escarmentarse | apurarse: *gizon eŕia,* hombre que se apura | airarse | escocer | barranco | voz que dan los niños en cierto juego cuando han cogido a otro de ellos | lejía.
eŕe-andi (eŕe-arin, eŕarin), ligeramente asado.
eŕearo (de *eŕe),* Junio.
eŕe-belaŕ, yaro, aro | tabaco.
eŕebero, v. *eŕabero.*
eŕedixak (eŕedize), muebles de casa.
eŕege (del lat.) v. *bakaldun,* y sus deriv. | (de *eŕe-ge,* por *gabe),* sin quemar, sin abrasar, ileso.
eŕegei (de *eŕe),* cáustico.
eŕegibel (de *eŕe),* menudillos, asaduras.
eŕegosi, freír: *eŕegosiyak,* trabajos de cocina | frito.
eŕegu y *eŕegutu,* son voces exóticas, v. *otoitz* y *otoitz-egin.*
eŕein, nuera.
eŕeka (del erd.), arroyo;

úsese en su lugar *lats*.
eŕekai, combustible.
eŕekaitz, incombustible.
eŕekeri, impaciencia.
eŕekeŕu, humillo de lo que se requema.
eŕeketa, quemas, incendios, fuegos.
eŕeki, carne asada, asado | combustible | pavor, trance.
eŕekiīaŕ (de *eŕeki-iīaŕ*), alubias que se comen con el asado.
eŕekin, combustible | pábulo, fomento, incentivo.
eŕemin, escozor.
eŕemindu, escocer.
eŕemuskada, refunfuño.
eŕen (de *eŕ*-pié o del erd?), cojo.
eŕendu, encojar, cojear | claudicar.
eŕendun, deficiente, defectuoso | que cojea.
eŕen-egin, cojear.
eŕeneri, cojera | ranilla.
eŕenka, cojeando.
eŕenkada (eŕenko, eŕeskada), hilera, fila, línea.
eŕenkatu, poner en fila.
eŕe-ondo, monte quemado.
eŕeoŕ (eŕakoŕ), materia inflamable.
eŕera (de *eŕo-era*), coraje, brío: *eŕera ona eraman du!*, con qué brío ha ido!
eŕes, comuña.
eŕesakon, cazuela.
eŕesiīoi (eŕesirin), salvado fino mezclado con harina.
eŕesirin, salvadillo.
eŕeskada, fila, lista: *deun-izen eŕeskada*, lista de nombres de Santos.
eŕeske (de *eŕe-eske*), limosna que se pide para reparar los daños ocasionados por un incendio.
eŕeskikari, el postulador de *eŕeske*.
eŕesomin, excoriación, sahorno, quemadura, escozor | resentimiento.
eŕesomindu, excoriar, excoriarse el cutis | incomodarse | escocido.
eŕestun, v. *eŕeztun*.
eŕesumin, dolor penetrante y sordo | escozor.
eŕeta, celo, envidia.
eŕetasun, impaciencia, intranquilidad, furor | afán, solicitud, celo | quemazón.
eŕeten, canal, zanja, acequia | raya hecha en el cabello | canal, estrecho: *Gibraltar-eŕetena*, estrecho de Gibraltar.
eŕetilu, v. *eŕatilo*.
eŕetoŕ (de *oŕ*, propenso a), inflamable.
eŕetxin (del erd.), resina | quisquilloso.
eŕetze, quema, combustión, | cremación.
eŕe-usai, olor a quemado.
eŕez, fácil.
eŕezaŕ, reseco, duro.
eŕezel (?), velo | cortinas de la cama, ventanas, etc.
eŕezka, a continuación.
eŕezkada, hilada, hilera, or-

den, fila. [secutivo.]
eŕezkako, inmediato, con-]
eŕezkeri (de *eŕe-ez-k-eri),* abandono, flojedad.
eŕezki, fácilmente | atadura.
eŕeztasun, facilidad | docilidad.
eŕeztun (eŕaztun, erestun), sortija: *eŕeztun-begi,* piedra engarzada en la sortija; *gotzai-eŕeztun,* anillo episcopal.
eŕgaŕi (de *eŕe-gaŕi),* que ocasiona disturbios: *egiya, eŕgaŕiya,* la verdad escuece; *etxe utsa eŕgaŕi, ta betia pozkaŕi,* casa vacía, llena de pendencias, y llena, causa de regocijo.
eŕgoi (de *eŕi-goi),* pueblo alto | aldea.
eŕgoyen, acrópolis | parte alta de un pueblo.
-eŕi, sufijo que indica cierto período de tiempo, como: *zoŕtzieŕi,* octavario, v. *uŕen* | expresa también campo sembrado de: *oloeŕi,* de avena.
eŕi, nación: *eŕik bere lege, etxek bere oitura,* cada nación su código, cada casa su costumbre | pueblo: *eŕi galduan, auziya eskuan,* en pueblo malo, puñal en la mano | región: *goyeŕi* y *beteŕi,* pueblos de la parte alta y de la parte baja | var. de *iŕi.*
eŕi-alde (eŕkalde), región.
eŕi-askitza, tradición popular.
eŕi-ausle (lateŕi-ausle, zatitzaīle), separatista.
eŕi-bakaldun, reino.
eŕibaŕen, parte baja del pueblo en contraposición a *eŕgoyen* | barrio.
eŕi-baso, montes comunes, ejido. [concejo.]
eŕi-batzaŕ (uri-batzaŕ),]
eŕi-bera, ribera | risueño: *gizon eŕibera, edo ergela edo alpeŕa,* hombre risueño, o fatuo o perezoso.
eŕidi (de *-di,* conjunto de), comarca, región, distrito, provincia, reino, imperio, república.
eŕien (eŕietako), gentilicio.
eŕi-idazkari, secretario de Ayuntamiento. [pueblo.]
eŕi-jaun, señor o amo del]
eŕi-jauntxo, cacique.
eŕikatu, emigrar.
eŕikatze, destierro.
eŕiketa, política.
eŕiko, indígena, del país, vernáculo | hijo natural.
eŕiko-etxe, concejo, casa consistorial.
eŕikoi, patriota.
eŕikoikeri, patriotería.
eŕikoitasun, patriotismo, amor a la patria.
eŕiko-mutil, alguacil, v. *amabi.* [cionalizarse.]
eŕikotu, naturalizarse, na-]
eŕilaño (de *laño),* niebla baja. [zana oblonga.]
eŕil-sagaŕ, especie de man-]
eŕi-luŕ, terrenos del pueblo | país natal.
eŕimin, nostalgia.

eŕi-nagusi (uri-nagusi), alcalde.
eŕipe, cuesta, terreno en cuesta | barriada.
eŕirapen, inmigración | importación.
eŕiratu, inmigrar | importar | (lo) importado | repatriar, repatriado.
eŕiska (eŕixka), aldea, lugar, pueblacho.
eŕitaŕ, paisano, del pueblo | indígena | popular.
eŕitaŕgo, ciudadanía.
eŕitaŕtasun, nacionalidad.
eŕitaŕtu, hacerse ciudadano, domiciliarse.
eŕiti, popular.
eŕitik eraman, exportar.
eŕitume (eŕi-seme), hijo bastardo, natural.
eŕitxadon (eŕtxadon, txadon-nagusi), parroquia.
eŕitxi (de *eŕi-itxi)*, ciudad murada. [co.]
eŕi-uŕeta (eŕi-baltza), fis-]
eŕiyarentzako, para el pueblo, popular.
eŕi-zai, policía, alguacil, v. *eŕiko-mutil*. [triarca.]
eŕkaba (de *eŕi-k-aba)*, pa-]
eŕkabaren, patriarcal.
eŕkaboki (de *oki*, lugar), seno de Abraham. [hilera.]
eŕkada, fila: *eŕkadan*, en]
eŕkaitz (de *eŕi*, risa), sonrisa | risa forzada.
eŕkal (de *eŕi-k-al*, como *bakal)*, república | democracia.
eŕkaldaŕ, v. *eŕkaltzale*.
eŕkalde (de *eŕi-alde)*, comarca, región.
eŕkaldeŕi, país gobernado por el sistema republicano. [blica.]
eŕkaldu, constituír repú-]
eŕkaldun, pueblo soberano.
eŕkalmen, democracia, poder democrático.
eŕkaltsein, ministro de la República.
eŕkaltzale, republicano.
eŕkatu, exterminar, expatriar, extrañar.
eŕkatz (eŕatz), escoba.
eŕkatze, exterminio.
eŕkaugai (de *eŕi-autu-gai)*, candidato a diputado.
eŕketz, recto, derecho.
eŕki (de *eŕi-ki*, porción determinada), tribu, una de las partes en que se divide la nación o el pueblo | región, distrito: *auteŕki*, distrito electoral.
eŕkialdun, Gobernador.
eŕki-batzaŕkide, diputado provincial.
eŕkide (de *eŕi-kide)*, compatriota, compatricio.
eŕkidego, comunidad, sociedad, compañerismo.
eŕkidetasun, cualidad de compatriota. [triota.]
eŕkidetu, hacerse compa-]
eŕkiko, provincial.
eŕkitaŕ, provinciano.
eŕkoi, abrasador: *egiya, eŕkoya*, la verdad escuece.
eŕlari, v. *eŕtilari*.
eŕle (erle), aveja.
eŕle-mats, melisa.
eŕlo (zati), lote.

eŕo, raíz | influencia | raigón | gozne, quicio | tentáculos del pulpo | pasión, inclinación: *eŕo txaŕa,* mala inclinación | cada uno de los pezones de la ubre | radical, raíz, etimología | brote.
eŕo-bizaŕ, raicilla.
eŕogi (de *eŕi-ogi),* pan del pueblo.
eŕoi, cuervo | grajo, cor-] [neja.]
eŕoiba, endurecimiento de las glándulas mamarias.
eŕoilari (eŕoile), que pone huevos, ponedora.
eŕoin, poner huevos.
eŕoitz, grietas en la ubre, fisuras en los terrenos, montes, etc. | precipicio, derrumbadero, despeñadero | cordillera de montes, v. *mendidi.*
eŕoizte, derrumbamiento.
eŕoiztu, derrumbarse | desmoronarse, desplomarse, arruinarse insensiblemente los edificios, terrenos, etc. | ajarse.
eŕoka, fila, hilera.
eŕokatu, poner en hilera.
eŕoki (de *eŕo-ki),* parte de la raíz | radical | arraigadamente.
eŕokitu, achaparrarse, no medrar, no crecer.
eŕolda, cuenta. [la ubre.]
eŕomin (eŕamin), mal de]
eŕon (eŕoin), poner huevos: *aŕaultz eŕon-beŕiyak,* huevos frescos | fila, hilera.
eŕondo (de *eŕo-ondo),* raíz | consecuencia, efecto.
eŕondoki, radical, de la raíz.
eŕonka (de *-ka,* adv.), uno tras otro, en fila.
eŕonkada, hilera, hilada.
eŕosagaŕ, endurecimiento de los pezones de la ubre.
eŕosin, bostezo | estornudo: *eŕosin-egin,* estornudar, bostezar.
eŕosinka, bostezando.
eŕota, molino. Es voz erdérica sustituíble por *igara, eihara, bolu,* etc.
eŕotari, molinero.
eŕotik, de cuajo, de raíz | fundamental, radical.
eŕotu (de *eŕo-tu),* arraigar, arraigarse, echar raíces las plantas | arraigado.
eŕotsu, de muchas raíces | lleno de tentáculos, raigones, inclinaciones, pasiones | brioso, fogoso | fornido, membrudo, corpulento, grande | radical.
eŕoyal (de *eŕi-oyal),* bandera municipal.
eŕoz-eŕoz, a la gallina ciega.
eŕoztatu, arraigar | arraigado.
eŕozulo, abertura del pezón.
eŕpo (oŕpo), talón: *eŕpoz-eŕpo,* pisando los talones.
eŕti (de *edeŕ-ti),* arte: *eŕti ta egitol-erakusketa,* exposición de artes e industrias.
eŕti-araudi, estética.
eŕtilari (eŕlari, edeŕtzale), artista.

erṕtitzetu, cultivado.
erṕtsein, plebeyo.
erṕtxadon, iglesia parroquial.
erṕtz, margen, borde, orilla, esquina, ribera.
erṕtzai, v. *erṕtzain.*
erṕtzain, individuo de policia | guardia civil.
erṕtzaindoki, puesto de la policia.
erṕtzargi, nota marginal, apostilla.
erṕtzargitu, apostillar un libro, marginar.
erṕtzatu, marginar, orlar | bordar, bordado, bordadura.
erṕtzeratu, colocar o colocarse a la orilla, atracar (las embarcaciones), arrimarse, abordar.
erṕtzetoki, atracadero.
erṕu (?), culpa, mancha | basura | lodazal | valor, brío, fuerza, influencia, v. *erṕo* | escupidera | abundancia.
erṕudun ,culpable | *(erṕodun),* brioso, valiente.
erṕudundu, hacerse culpable.
erṕugabe (erṕuge), inmaculado, inocente.
erṕuitz, cuesta muy pendiente.
erṕukara, algo fuerte.
erṕukari, compasivo, clemente, benigno.
erṕukaṕi, digno de compasión, miserable.
erṕuki, compasión, misericordia: *erṕuki izan,* dolerse, tener compasión, apiadarse, lastimarse | *erṕuki da!,* es una lástima!
erṕukidun, v. *erukioṕ.*
erṕuki-etxe, casa de misericordia.
erṕukigabe (erukige), sin compasión, cruel.
erṕukigetu, encruelecerse.
erṕuki-izan, tener lástima.
erṕukikoṕ, v. *erṕukioṕ.*
erṕuki-opa, propiciatario.
erṕukioṕ, compasivo, apiadado.
erṕukitsu, compasivo, clemente: *erṕukitsua!,* oh clementísima!
erṕukitu, compadecerse, apiadarse | apesararse.
erṕukoṕ (erṕukioṕ, erṕukidun), clemente, misericordioso, compasivo, piadoso.
erṕule (de *erṕun-le),* ponedora de huevos.
erṕun, v. *erṕon.*
erṕunaldi (de *erṕun),* postura.
erṕundu (de *erṕu-n-du),* imputar, inculpar, acriminar, acusar | culpado.
erṕuntoki, lugar donde ponen sus huevos las aves, ponedero.
erṕunustu, dejar de poner huevos.
erṕ-uṕeta, erario.
erṕustatu, expectorar.
erṕutegi (erṕutoki, erṕuntoki), ponedero, lugar.
erṕutsu, brioso, fogoso, valiente, v. *erṕotsu.*
erṕuxa, gargajo.
erṕuxatu, gargajear, espectorar, escupir.
erṕuxtari, escupidor.
erṕuxtoki, escupidera, escupidero.

eŕuz, en abundancia | sobremanera, en muy alto grado | por culpa.
eŕuzi, refunfuño.
esaera, v. *esakera.*
esagin (de *esan-egin),* obediente, dócil | obediencia, docilidad | ser dócil, obedecer.
esaka (de *esan-ka),* diciendo, hablando | dicho, dicción.
esakera, modismo en el decir | estilo, modo de hablar. [lla.]
esakeri, dicharacho, habli-]
esakizun, lo que se va a decir, objeto de la conversación | decible | proposición, parte del discurso | crítica.
esakun, refrán, proverbio, adagio | recitado | frase.
esakun-izti, paremiología.
esakuntza, frase, periodo.
esaldi, tiempo de decir, párrafo, periodo.
esale (de *esan-le),* decidor.
esames, murmuración, habladuría, hablilla, dicharacho, dicterio | charla.
esamesaka, murmurando.
esan (eŕan), decir: *nork esan!,* quién había de decir!; *esan biaŕik eztago,* dicho se está; *esan ta egin,* dicho y hecho | dicho: *esan-egiñak,* los dichos y las acciones: *esanak esan,* lo dicho, dicho; *esanari nagoka,* a lo dicho me atengo | consejo | deponer.
esanai (de *esan-nai),* moraleja, deducción, significación.
esandari, consejero.
esaneko, obediente, dócil.
esan-ezin, inefable, inenarrable.
esangi, dicho, máxima, consejo, sentencia, proverbio, parábola.
esangin, v. *esagin.*
esankizun, v. *esakizun.*
esantzeŕki (eresantzeŕki), melodrama | ópera.
esantzeŕki-abesle, cantante de ópera.
esantzeŕkiño, opereta.
esari (de *esan-ari),* decidor.
esate, (el) decir: *esate baterako,* verbi gracia; *esateko (esaterako),* por ejemplo | (de *esi-ate),* puerta de seto, valla.
esegi, v. *eseri* y *eseki.*
eseki, colgar, suspender | *eseki-egon,* depender | péndulo.
eseri, sentarse, tomar asiento | colocar.
eseri-erazo, asentar.
eseritoki (esertoki, eserleku), asiento, banco, silla, trono.
eserleku, asiento. [| silla.]
esertoki (jaŕleku), asiento]
esetsi, v. *ezetsi.*
esi, cerca, seto, vallado, barricada: *aŕesi,* muralla.
esilaŕ, cambrón, espino cerval. [de cerramiento.]
esiol (esol), estaca, tablas]

esirakuŕi, solfear.
esirakuŕle, solfista.
esitu, acotar, rodear, cercar, amurallar, circuir.
eskabatz, recaudación.
eskabide (eskapide), licencia para postular | demanda, petición.
eskaera, modo de pedir | petición.
eskai (de *esi-gai),* material para seto, seto vivo | astilla | retal, retazo.
eskaida, ocasión.
eskail, astilla, pedazo.
eskain, súplica, demanda | ofrecimiento, v. *eskein.*
eskaindu, suplicar | ofrecer, dedicar, v. *eskein.*
eskain-opa, ofrenda.
eskaka, pidiendo | petición.
eskakizun, objeto de una petición, súplica, cuestación.
eskalapoin (eskalaproi, espalakoin), choclos, zuecos. [dicante, limosnero.]
eskalari, mendigo | men-]
eskale, postulante.
eskaleŕi, v. *euzkel* y sig.
eskaletasun, mendicidad.
eskalmai, mesa petitoria.
eskalots (de *lots),* petición indirecta y disimulada.
eskanbil (iskanbil), bulla, pendencia | fragor, estrépito.
eskañi, ofrecer, prometer | amenazar | amagar.
eskañitz, voto.
eskapen, petición.
eskaratz, portal, zaguán | recibidor | cocina, v. *ezkaratz.*
eskarda, aleta dorsal.
eskari, mendigo, limosnero, postulador | intercesión, súplica, demanda, pedido.
eskaŕ (de *esku-aŕ),* gracia: *eskaŕez betia,* llena de gracia | merced, dádiva, don. (Deséchense los erdéricos *mesede, grazia, doai,* etc.) | gratitud, agradecimiento | *eskaŕak egin,* dar gracias.
eskaŕ-beltz, ingratitud | ingrato, desagradecido.
eskaŕbide, acción de gracias.
eskaŕdun, agradecido, reconocido | *Eskaŕdun Miren Neskutza,* Ntra. Sra. de las Mercedes. [*egin.*]
eskaŕ-egin, agradecer, v.]
eskaŕ-eman, dar gracias, v. *eman.*
eskaŕeri, ingratitud,
eskaŕgabe (eskaŕge), ingrato, desagradecido.
eskaŕgabekeri (eskaŕgekeri), ingratitud.
eskaŕgabeki, ingratamente.
eskaŕgaitz, ingratitud, ingrato. [titud.]
eskaŕgaizto, ingrato, ingra-]
eskaŕgaiztoko, ingrato.
eskaŕge, desagradecido | ingratitud.
eskaŕgero, desagradecidamente, ingratamente.
eskaŕgetu, hacerse ingrato.
eskaŕ-on, gratitud, agradecimiento.
eskaŕ-oneko, agradecido.

eskaŕpen, agradecimiento.
eskaŕtasun, agradecimiento, gratitud.
eskaŕtu, agradecer, dar gracias | colmar de dones y gracias | reconocido, agradecido.
eskaŕtsu, lleno de gracias y dones, agraciado | simpático.
eskaŕtxaŕ, ingratitud | desagradecido.
eskati, pedigüeño.
eskatu (de *eske-tu),* pedir, suplicar, rogar, instar, postular.
eskatzaīle, pedidor de oficio, que pide | mendigo, mendicante, limosnero.
eskatze (eskakunde, eskakuntza), cuestación.
eske, pidiendo: *diru-eske,* en busca, en demanda de dinero | petición: *eskean dabiīena,* pordiosero, mendicante | demanda.
eskebalu, recaudar | recolectar.
eskebatz, recaudación.
eekebatzaīle, recaudador, cobrador, recolector.
eskegi, colgar.
eskein, oblación, oferta, sacrificio | ofremiento, dedicación.
eskeindu, ofrecer | dedicar.
eskeingai, víctima | regalo, dádiva, presente, oblación.
eskeintza, ofrecimiento, dedicación, oferta, ofertorio, envite.
eskeintzaldi, ofertorio (de la misa).
eskeintzale (eskeintzari), [oferente.]
eske-izan, venir o ir en demanda de... [digo.]
eskeko, postulante, men-]
eskekotasun, mendicidad.
eskel, bizco.
eskelari, pordiosero, mendigo, que pide.
eskeleri, pobretería, tropel de mendigos.
eskeñi (eskañi), ofrecer, ofrenda | amagar | envidar.
eske-opak, ofertas y demandas.
eskepe, asilo.
eskera (de *esi-k-era),* manera de cercar.
eskeŕ (de *esku-aŕ),* gracia: *eskeŕik asko,* muchas gracias. v. *eskaŕ* y sig.
eskeŕ-ayen, madreselva.
eskeŕdun, agraciado.
eskeŕ-emaīle, agradecido, v. *eskaŕ-egin.*
eskeŕ-erakutsi, agradecimiento, agradecer.
eskeŕeri, ingratitud.
eskeŕgabe, ingrato.
eskeŕgabekeri, ingratitud.
eskeŕgabeki, ingratamente.
eskeŕgaizto, ingratitud.
eskeŕgaiztoko, ingrato.
eskeŕmuŕitz, de poca gratitud, ingrato.
eskeŕ-on, gratitud.
eskeŕ-oneko, agradecido.
eskeŕtsu, agraciado | agradecido.
eskeŕ-txaŕeko, ingrato.
eskestun (de *esku),* pulsera.

eski (eŕskai), aferrador | (de *etsi-ki),* censura, dictamen, fallo, juicio.
eskieŕ (eskueŕ), seguro, cierto: *eskieŕ naiz,* estoy seguro.
eskieŕki, seguramente.
eskilin (eskimel), alfiler.
eskilinba (iskilinba), punzón.
eskiīaso, grajo.
eskimel, alfiler.
eskindegi (eskindei, eskindoi), cercado | gallinero.
eskindu (eskeindu, eskeñi, eskañi), ofrecer | dedicar.
eskintsari, promesa.
eskintza, ofrenda | dedicación.
eskiñoso, grajo.
eskixalda (ixkixalda), batiburrillo.
eskobara (de *esku-ara), (eskobare),* rastrillo.
eskoga (de *esku-aga),* palanca.
eskoi, mano derecha.
eskoiki, sostenido: *eskoiki, espeiki, eslauki,* sostenido, bemol, becuadro.
eskoge (de *esku-oge,* cama), parihuela, angarilla.
eskola, escuela: voz exótica; úsense en su lugar *ikastola, ikastetxe, ikastegi,* etc.
eskon, sólido. [alcanzar.]
eskondu (de *esku-n-du),*]
eskontasun, solidez.
eskorga, carretilla de mano.
eskorta (?), cercado, corral.
esku, mano: *aŕotzak, eskua latz,* el extranjero, la mano áspera | derecho, libertad: *bere eskuko da,* es libre.
eskua eman, dar la mano, prestar auxilio.
eskuaga (de *aga),* palanca.
esku-aira, regla. [rechos.]
eskua kendu, usurpar de-]
esku-aldatu, mudar de dueño, traspasar | parcializar.
esku-alde, (al) alcance de la mano | parcialidad | región.
esku-aldeka, con parcialidad: *eskualdeka ari zan,* procedía sin equidad.
esku-aldera, al alcance de la mano.
esku-aldi, jugada, tanto a la pelota, etc., partida | vez, vuelta, mano de pintura | suerte, ganga, fortuna | racha, vena | facultad, derecho | influencia, poder.
eskualdun, v. *euzkeldun.*
eskuantza, facultad, autorización. [facultad.]
eskuara, rastrillo | derecho,]
eskuare (eskuara, eskobara), rastrillo.
eskuaŕ, manual | palma de la mano. [no.]
eskuaŕantza, pescar a ma-]
esku-aŕi, piedra de afilar.
esku-aŕte, medios, recursos para algo.
esku-aŕtu, usurpar derechos | tomar parte, ingerirse, entremeterse, intervenir.
esku-asmari, quiromántico.

esku-atz, impresión de la mano, rastro.
esku-azpi, palma de la mano: *esku-azpika,* cierto juego de niños.
esku-azpiz, en secreto, bajo cuerda.
esku-aztikeri, quiromancia.
esku-bae, harnero.
esku-bare, rastrillo.
eskubaŕen (eskubaŕne), palma de la mano.
eskubete, puñado | apretón de manos.
eskubi, mano derecha.
eskubide, autorización, derecho.
eskubidea kendu, desautorizar.
eskubidetu, autorizar, dar poder y derecho.
eskubidun, bimano.
eskubildu, puño.
eskubulaŕ, metacarpo.
eskudantza, cierto baile vasco.
eskudel (eskutoki), pasamanos de la escalera, baranda.
esku-diru, al contado: *esku-diru saldu,* vender al contado.
eskudun, facultado, que tiene cargo, derecho. | Ministro, delegado.
eskudundu, facultar, conceder poder, delegar.
esku-egoki, diestro, hábil: *ezin esku-egokiago,* con destreza sin igual.
eskuera, jurisdicción, gobierno | modo de gobernar | v. *euzkera.*
esku-erakutsi, regalo, ofrenda.
esku-eskuan, a la mano, al alcance de la mano.
esku-eskuka, marro, juego de niños.
esku-estalki, guantes.
esku-estun, esposas.
eskuetako, manual, de las manos, cosa de manos.
eskuetaratu, venir a las manos, luchar.
eskugain, dorso de la mano | *eskugain-erosi,* comprar de segunda mano.
esku-garbi, honrado, que no roba.
eskugei, exceso de libertad, libertinaje | licencioso, inmoral | inmoralidad.
eskugeikeri, libertinaje, desenfreno, abuso de libertad y de poder.
eskugeiko, libre, atrevido, disoluto.
eskugeikotu, hacerse disoluto y libertino.
esku-gibel, revés, golpe que se dá con la mano vuelta | dorso de la mano.
eskugo, derecho, facultad, poder, libertad. [mano.]
eskugurdi, carretilla de
eskui (eskubi, eskuin), mano derecha, diestra.
eskuidatzi, manuscrito.
eskuikune, poder, jurisdicción.
esku-il, manco.
esku-ildu, mancar, lisiar | quedarse manco.
eskuin (eskubi), mano de-

recha | sitio opuesto al lado izquierdo | estribor.
esku-itoi, gota a las manos.
esku-itoidun, gotoso.
esku-itxi, mezquino.
esku-jo, manoteo, manotear | manosear.
eskuka, manoseando | manoseo, tocamiento.
eskukada, puñado, manotada | tocamiento, manoseo | manojo.
eskukatu, palpar, manosear, sobar | manoseado | manipular.
eskuketa, tocamientos | gesticulando, gesticulación.
eskuko, de la mano: *eskuko adaŕak,* callos de las manos | bastón, palo | libre: *nere eskuko naiz,* soy libre.
eskukoi, dócil, manso.
eskukoi-arauz, dócilmente.
eskukotasun, libertad.
esku-labuŕ (esku-itxi), mezquino.
esku-lan, obra de mano, maniobra | obra servil | manufactura.
esku-landu, maniobrar.
eskulaŕu, guante.
eskuleku, sitio para las manos, agarradero, manivela. [libro manual.]
esku-liburu (esku-idazti),]
esku-loi (esku-makuŕ), ladrón.
esku-luze, ratero, hurtador.
eskumakil, bastón | báculo.
eskumami, carpo.
eskumati, diestro, que se usa de la mano derecha.
eskumen, manojo, puñado | poder, autoridad | derecho.
eskumendatu, agavillar.
eskumende, potestad, sujeción, obediencia, alcance de la mano.
eskumeneta, manojo, puñado: *eskumenetan,* a puñados. [manojos.]
eskumenka, a puñados, a]
eskumotz (esku-il), manco.
eskumuin, besamanos | encomienda.
eskumutuŕ (eskutuŕ), muñeca|bocamanga | pulso.
eskumutuŕeko, brazalete, pulsera. [estribor.]
eskuñalde, lado derecho |]
esku-orde, v. *esku-ordeko.*
esku-ordeko, amanuense, escribiente.
esku-orga, carreta de mano.
eskuoŕ, manual, lo que está a la mano.
eskupe (agape), secreto | jurisdicción.
eskupeko, propina|súbdito.
eskuperatu, domeñar, sujetar, someter | apropiarse.
eskupil, manojo, puñado.
eskurakaitz, difícil de sujetar, indómito.
eskurako (eskuetako, eskuko, eskuaŕ), manual.
eskurakoi, fácil de sujetar, dócil.
eskurakotu, traer a raya | reprimir, sujetar, dominar | domar.

eskurandu, apropiarse.
eskurantza, acción de apropiarse, apropiación | derecho, autorización.
eskurapetu, amansar.
eskuratu, sojuzgar, supeditar, domeñar, tiranizar | conseguir | domar | empuñar.
eskusare, red de mano.
eskusari, propina, sobresueldo.
eskutaba, oculto.
eskutada (eskuta), haz, manojo, puñado.
eskutaka, a puñados. [nar]
eskutatu, v. *eskutu* | exami-]
eskutaztu (eskutatu), manejar.
eskuti-ogi, cacahuete.
eskutitz, v. *idazki.*
eskutoki (eskuleku), sitio donde se pone la mano: asa, mango, puño, empuñadura, barandilla, etc. | agarradero.
eskutu (eskutatu), hacerse libre, librar, llegar a ser mayor de edad.
eskutune, archivo.
eskutuneratu, archivar.
eskutune-zai, archivero.
eskutuŕ (de *mutuŕ),* muñeca de la mano, puño de camisa, chaqueta, etc. | pulso. [sera.]
eskutuŕko, brazalete, pul-]
eskuts (de *uts),* mano limpia, vacía: *eskutsik gelditu zan,* quedó a la luna de Valencia.
ezkutz, olmo.

esku-ukaldi, puñetazo.
eskuz, a mano | *eskuz eman,* prestar dinero.
eskuzabal, palma de la mano | dadivoso, desprendido. [toalla.]
eskuzapi, paño de manos,]
eskuzare, cestilla de mano.
eskuzarta, puñetazo, bofetada | aplauso. [ladrón.]
eskuzikin, mano sucia |]
eskuzkari, prestidigitador.
eskuzkera, gesteo | mímica.
eskuztatu, manosear, tratar con las manos, manejar.
esku-zuzi, tea, hacha, antorcha.
eslaldi (de *ereslari-di),* capilla de música.
eslari (de *etsi-lari),* crítico, censor.
eslauki, becuadro.
esle (de *etsi-le),* juzgador, censor, juez, crítico: *andiesle,* panegirista.
esletza (eslaritza), censura.
esloŕ (de *esi-leoŕ),* choza, albergue.
esna, despierto, v. *ernai.*
esnabelaŕ, lechetrezna.
esnakoŕ, fácil de despertarse. [che.]
esnaldu, proveerse de le-]
esnale, que se provee de leche | despertador.
esnarazo, despertar. [che.]
esnaŕi, piedra de cocer le-]
esnatu, despertarse | proveerse de leche.
esnatzaīle, que tiene el oficio de despertar a otros, despertador.

esnauŕ (asnauŕ, esnaŕ, ausnaŕ), rumia, rumiadura: *esnauŕian,* rumiando.
esne (ezne), leche: *esne-saltzaīle,* lechero | savia.
esnearen, caseoso. [leche.]
esnebera, que da mucha]
esnedun, que tiene o produce leche | lechero, vendedor de leche.
esnegain, nata de la leche.
esnejaki, v. *esneki.*
esnekari, lechero.
esneki (esnejaki), lacticinio | caseoso. [leche.]
esnekoŕ, hembra que dá]
esnemindu, leche picada.
esne-opil, bollo, pan de leche.
esne-oŕtz, dientes de leche.
esnetsu, hembra de mucha leche | arbol de abunte savia.
esnetxe (de *etxe),* lechería.
esne-ur, suero.
esneuŕkin, compás en la música, v. *eresneuŕkin.*
esneuŕkindu, acompasado | acompasar.
esnezale, aficionado a la leche | vendedor de leche.
esnezko (esneki), lácteo.
esneztatu, halagar.
esol (de *esi-ol),* estaca, estacada | palotes.
eson (de *esan-on),* consejo: *esondari,* consejero.
espa, celo, envidia, lamento, queja | congoja, ansia, afán.
espaintzale, españolista.
espaintzaletasun, españolismo.
espal, gavilla, manojo.
espalakoin (eskalaproin), zuecos, choclos.
espaldu, hacer gavillas, manojos.
espaloi, mortero.
españaŕ, español.
españaŕtu, españolizar.
españera (de *ele),* el idioma español.
espara, tábano. [gata.]
espartin (espartzin), alpar-]
espartz (?), esparto.
espartzin, alpargata de esparto: *espartzin-egiīle,* alpargatero.
espaŕu, cercado, vallado, redil, ámbito, circuito.
espasun, queja | agravio.
espatu, quejarse.
espatsu (de *espa),* quejoso.
espe, preso.
espeiki, bemol.
espeikidun, bemolado.
espeka, palanca.
espen, la acción de censurar, censura, dictamen, crítica, parecer, juicio | desesperación | v. *etsi.*
espeŕe, aguijón.
espetxaldu, arrestar.
espetxaltze, arresto.
espetxe (de *etsi-pe-etxe),* cárcel. [sionar.]
espetxean saŕerazo, apri-]
espetxeratu, aprisionar, encarcelar.
espetxe-zai, alcaide.
espil, cercado, posesión.
espilīu, (del erd.) espejo, v. *antzikuŕ.*

espiritu (del lat.), v. *gogo*, y *goteun*.
esponda, v. *ezponda*.
estai, obenque.
estakatu, revolcarse.
estalarazi, hacer cubrir, encubrir.
estalbe (estalpe), cobertizo | bajo cubierta | protección, auxilio.
estalaldi, momento de cubrir, tiempo de aparear.
estaldu, favorecer | v. *estali*.
estalerazi, hacer cubrir, encubrir.
estalgabe (estalge), sincero | descubierto, desamparado.
estalgabetu (estalpetu), descubrir, desamparar.
estalgi (estalki), cobertera, velo, todo lo que cubre | encubridor, cómplice.
estalgile, que oculta, encubridor, alcahuete.
estalgiz, a escondidas, con secreto, con dolo.
estalgune (de *estali-g-une*), lugar cubierto, cobertizo.
estali (estaldu), cubrir, ocultar, tapar, esconder, encubrir | proteger | oculto, tapado | *estalian*, bajo cubierta, bajo cuerda, a escondidas | cubrición.
estalindu, descubrir.
estalketa, alcahuetería.
estalkai, v. *estalki*.
estalkaitz, tráquea.
estalketa, ocultación: *estalketan*, cierto juego de muchachos | alcahuetería.
estalki (de *estali-ki*, material), velo, cubierta, tapa, toldo, mantel de mesa, toda, cobertura lo que cubre: *lapur-estalki*, encubridor del ladrón | a ocultas, encubiertamente | tapujo.
estalkintza, oficio de encubridor, etc.
estalkune, v. *estalune*.
estalpe, cobertizo, techado, portal | protección, amparo, asilo.
estalpen, encubrimiento, acción de cubrir.
estalpetu, cubrir, encubrir | cobijar, protejer.
estalpetxu, belén.
estaltze, acción de ocultar, ocultación, encubrimiento. [cubierto, cobertizo.]
estalune (estalgune), lugar]
estami, ingle. [*kanbila*.]
estamila, v. *iskanbila, es-*]
estamin (de *este-min*), torozón.
estamindu, atorozonarse.
estari, var. de *estali*.
estar (de *este-ar*), filandria | peritoneal.
estarteko (de *este-arteko*), peritoneo, redaño.
estarteko-min, peritonitis.
estartzulo, fauces.
este, intestino, tripa: *estiak atera*, destripar, v. *ertze*, y sus deriv.
esteazti, aurúspice.
estebete, atracón, hartazgo | hartarse | embutido.

estegi, corral de ovejas.
estegoŕi (ertzegoŕi), esófago. [atadura, ligadura.]
esteka, collar del ganado |]
estekagalu (estekalu), ligadura, atadura.
estekaŕi (lokaŕi), atadura, vencejo.
estekatu, atar, ligar,
estekazale, hechicero.
esteki (de-*ki,* porción), callos, tripacallos | bandullo, redaño.
esteko, intestinal | cólico.
esteren, torrente, arroyo, riachuelo.
esteri, cólico, enteralgia | tamaño, volumen.
esteski (erlzezki), viola.
esteskin, violín.
estegaldu, gastar, derrochar, prodigar.
estegaŕi, afligido, digno de conmiseración.
este-zizari, verme.
esti! (exti, axte), atrás! (se dice a los bueyes).
esti-eragin, hacer retroceder, rechazar.
estikatu, retroceder más y más | hacer volver atrás.
estitu, volver hácia atrás, atrasarse | hacer retroceder.
esto (de *esi-to,* como *aizto),* seto pequeño, valla.
estrabe, rastrel | pesebre, cuadra | listón.
estrabil, cuadra, pesebre.
estropada (?), regata a remo.
estropu, estrovo.
estu (de *esi-tu),* apretar, estrechar, comprimir, acosar, afligir | instar con eficacia | riguroso: *estu-estu agindua dago,* es de riguroso precepto | constipado, catarro | ceñir, atar | *estu-izan,* apurarse | ajustadamente | angustioso | prieto | tenso | tupido.
estuagotu, deprimir.
estu-aldi, momento de urgencia apuro, estrechez, | constipación | conflicto.
estu-era, modo de apretar, apurar, etc. | presión, instancia, aprieto, urgencia.
estuerazo, acosar.
estu-estutu, apretujar.
estukai, apretador, torno.
estuki, torno.
estukuntza, apretón, acción de apretar, apretura, opresión, aprieto, apuro.
estun, eslabón, anillo, aro: *erestun,* sortija; *burestun,* corona.
estune, ansia. [cadena.]
estuntza (de *estun-tza),*]
estu-pilatu, apiñar.
estura, v. *estutasun.*
estutasun (esturasun), aprieto, apuro, conflicto, angustia, opresión, presión, apretura.
estutu, apretar, estrechar, precisar, obligar, apurar, compeler, apremiar.
estutze, apremio.
esual (esol), estaca.
et! et!, interj. que se emplea en momentos de apuro.

-eta (-ta, -keta), sufijo de pluralización, aunque de menos extensión que *-aga: izketa*, conversación, peroración, discurso: *beŕiketa*, novedades, charla | sufijo local: *aŕketa*, las peñas; *arteta*, las encinas; *zubieta*, lugar del puente | puesto que, ya que, por que: *ezta-ta*, porque no hay.

eta (ta), y: *Jaungoikoa eta Lagizaŕa*, Dios y Ley Vieja | compañía: *Elosegi eta*, Elósegui y C.ª | *eta abaŕ*, etcétera | (de *dei-ta) (ei)*, clamor.

etaz, con, de, por, sobre ellos o ellas.

ete, v. *ote*.

etekin, v. *autsikin* | *(-kin, onura)*, provecho.

eten, quebrarse, romperse | hernia, quebradura | fatigarse | falta, defecto: *eten eta utsaŕak*, las faltas y los defectos | relajarse, relajado | arrancar | intermitencia, interrupción | intermitente, interrumpir.

etendu, romper, rasgar, quebrar | roto.

etendun, herniado.

etendura, quebradura, hernia, hendedura | interrupción.

etengabe, incesantemente, [seguido.]

etengabeko, continuo, sin interrupción, sin solución de continuidad.

etenkoŕ, rompedizo, quebradizo, frágil.

etika, tísico.

etikatu, ponerse tísico.

etiketa (?), disputa, controversia | porfía con voces.

eto (etoi), aleve, traidor.

etoŕberi, recién venido.

etoŕbide, derecho y facultad de venir | principio, causa, origen motivo de la venida.

etoŕburu, origen o principio de donde procede o viene alguna cosa: *oben-etoŕburuak*, pecados capitales | venero.

etoŕera, advenimiento, venida, llegada.

etoŕerazo, convocar.

etoŕeŕaz (eŕaz, eŕez, eŕax, eŕex), condescendiente.

etoŕi, venir | *bat ez datoz*, no concuerdan; *zurekin bat natoŕ*, convengo con V; *etoŕiko da atetik, botako zaituena etxetik*, de fuera vendrá, quien de casa te echará | inspiración, vena de poeta, facundia de orador, | v. *etoŕki* | condescender | renta | herencia | suerte en el juego.

etoŕi-aldi, inspiración, vena.

etoŕki (de *-ki*, porción, parte), herencia, ingreso, haber, emolumento, subvención, renta | génesis | posterioridad | v. *eraski* | adventicio | casta, linaje.

etoŕkiduru, rentista.

etoŕkin, advenedizo | descendencia.
etoŕkizun, que ha de venir, venidero, futuro, evento: *azken - etoŕkizunak,* los novísimos | descendencia, sucesores, posterioridad, generación venidera | herencia futura, lucro | destino.
etoŕkoŕ (de-*koŕ,* propenso a), exuberante, que crece en abundancia | condescendiente, humilde, dócil.
etoŕkun, procedencia.
etoŕkunde, venida: *goteun-Etoŕkundia,* la venida del Espíritu Santo.
etoŕpen, venida.
etoŕte (etoŕtze), acción de venir, venida.
etoŕtzeko, venidero.
etsai, enemigo, contrario | demonio, diablo, Satanás.
etsai-erazi (etsayerazi), hacer enemistar, indisponer, desunir.
etsaigo, enemistad, oposición, hostilidad.
etsaikeri, hostilidad, enemistad, contienda, acción propia de un enemigo o contrario.
etsaiki, con hostilidad.
etsaimendu, entregarse al enemigo.
etsaitasun, oposición, contrariedad | calidad de enemigo.
etsaitu, volverse enemigo, enemistarse, enemistar.
etsayerazi, malquistar.
etsi, desesperar | desahuciar: *etsiya egon,* estar desahuciado, desesperanzado | desahucio, desesperación, desconfianza: *etsi-etsiz,* a la desesperada | cerrar | aceptar | agradar | fermento | *Yainkuak baletsa,* si pluguiera a Dios | juzgar, estimar, apreciar, reputar: *edeŕ-etsi,* tener por hermoso, admirar; *onetsi,* aprobar; *gaitzetsi,* reprobar | censura, parecer, dictamen: *nere etsiya au da,* ese es mi parecer | consentir, convencerse | habituarse a un lugar, aclimatarse | resignarse.
etsigaŕi, desesperante | aceptable.
etsigi (etsigin), propender, inclinar.
etsigitasun, propensión, inclinación.
etsi-izan, desahuciar.
etsimendu, desesperarse, despecharse.
etsipen, acto de desesperar, cerrar, reputar, etc. | desengaño, desahucio | cerradura | aceptación, consentimiento, agrado, convencimiento.
etsitu, desesperar, desahuciar, reconocer la impotencia | hallarse resignado, acostumbrado, aclimatarse, aclimatado: *etsitu naiz,* me he convencido o aclimatado.
etxabe, bajo la casa, sótano

| techado.
etxaboł, choza.
etxaburu, paraje sobre la casa, caballete, parte más elevada del tejado.
etxadi, conjunto de casas, manzana de casas, caserío, vecindad, barrio.
etxagilē, arquitecto.
etxagin, fundar.
etxagintza, arquitectura, v. *irateŕti*. [nico.]
etxagintzaren, arquitectó-]
etxague, casa limítrofe.
etxagun, v. etxe-jaun.
etxegundu, hacerse propietario, construír casa propia.
etxagunide, copropietario.
etxaguntza, el hacerse dueño de la casa: *ezkondu baño, etxaguntza lenago*, el casado casa quiere.
etxaide, conviviente.
etxajaun (etxagun, etxe-jaun), amo de casa, casero, propietario, vecino.
etxako, casita contigua a la principal.
etxakoi (etxati, etxatiaŕ), casero, apegado a casa.
etxalaba, hija de casa, heredera.
etxalde, alrededores de la casa, casa de aldea, quinta, granja | hacienda propia.
etxaldeko, v. *etxealdeko*.
etxaldu, domiciliarse.
etxaleku, sotechado del portal.
etxaleoŕ (etxalegoŕ), abrigo de una casa, albergue.
etxamail (de *etxe)*, piso.
etxandre, dueña de la casa | mujer hacendosa y retirada.
etxano, casilla. [zarzuela.]
etxantzeŕki (de *eres-txo)*,]
etxaondoko, inquilino de casa ajena.
etxape (etxabe), sotechado | superficie de una casa construída, v. *oru*.
etxaŕte, callejón | calle.
etxaseme, hijo de casa, heredero. [sa, familiar.]
etxatiaŕ, doméstico, de ca-]
etxe, casa, domicilio, v. *enea*. [de casa.]
etxe-aldaketa, mudanza]
etxealdeko, propietario de una hacienda o casa.
etxe argiltaldari, casa editorial.
etxe-bazteŕ (etxalde), hacienda contigua a la casa, huerto, posesión.
etxebitaŕte (etxaŕte), callejón | calle. [tejado.]
etxebizkaŕ, caballete del]
etxedi, calle.
etxegain, techo.
etxegilē, arquitecto.
etxegintza, arquitectura, arte de proyectar y construir edificios.
etxegintz-gayak, materiales de construcción.
etxegizon, que cuida de la casa, casero.
etxejan, fiesta que se celebra al poner tejado a un edificio en construcción.

etxejaun, amo, propietario.
etxekalaba, señorita.
etxeko, doméstico | *etxekuak,* los de casa, la familia de casa | *etxeko seme, etxeko alaba, etxeko jaun, etxekoandre,* hijo, hija, jefe y señora de la casa respectivamente | vernáculo.
etxekoandre, ama de casa.
etxekoi, dado al retiro, a estar en casa | hacendoso.
etxekomin, nostalgia.
etxeko seme, hijodalgo.
etxekotasun, domesticidad.
etxekotu (etxetiaŕtu), familiarizarse, tener confianza con los de otra familia.
etxelai (de *lae),* golondrina.
etxeleku, solar, suelo del edificio.
etxenara, golondrina.
etxe-ogi, pan de casa | comuña.
etxe-ondo, casa solariega | contornos de un edificio.
etxe-orde, cabaña choza, borda, redil. [rrador.]
etxerakoi, hacendoso, aho-]
etxeraldi, queda.
etxeratu, ir, venir, llegar, llevar, traer, entrar, meter en casa, retirarse.
etxe-sari, alquiler de la casa, renta.
etxe-saŕtze, acción de entrar en una casa, entrada | arreo de boda que lleva la recién casada a la casa de sus suegros, banquete de ambas familias.
etxeta, muchas casas, caserío, barriada, v. *-di* y *-eta.*
etxetaŕ (etxetiaŕ), familiar, doméstico | retirado, amante de su casa | inquilino.
etxetiaŕtu, v. *etxekotu.*
etxeto, caserón.
etxetxo, casita.
etxezai, el que cuida la casa | mayordomo.
etxezaitza, mayordomía.
etxezulo, persona que sale poco de casa, retirada, amante de su casa.
etxiden, aguardar, v. *itxeden.* [cilio.]
etxikeŕtu, visitar a domi-]
etxiĺaŕ, guisante. [rraca.]
etxol, choza, cabaña, ba-]
etxolaŕte, lazo para cazar pájaros.
etxondo (etxeondo), casa troncal | cerca de casa.
etxu, estornudo.
etxuso (de *etxe-uso),* paloma doméstica.
-etz, que; se une solamente a *bai* y *ez: bayetz,* que sí; *ezetz,* que no.
etzaldi (de *etzan-aldi),* momento de acostarse o tumbarse | reposo, descanso.
etzaleku, lugar donde se acuesta o tumba | fundamento.
etzan (etzin), acostarse, echarse, tumbar, yacer | consistir, estar fundada una cosa: *emen datza,* en esto está, en esto consiste, en esto estriba | decú-

bito | yaciente.
etzanaldi, rato de descanso.
etzangi, sitio para acostarse, cama, cama de ganado, triclinio. [nio.]
etzaleku (etz angi), tricli-]
etzantza (etzauntza), dormitorio | campamento | cama del ganado.
etzatoki, lugar para acostarse, cubil.
etzauntza, v. *etzantza.*
etze, terreno baldío, gándara, v. *esponda.*
etzi, pasado mañana.
etzidamu (etziago, etziaramu, etziamu), pasado mañana.
etzidamu-atzetik, después de pasado mañana.
etzidazu, después de tres días.
etzin (etzan), acostarse, tumbarse, reclinarse, yacer. [de se pone el sol.]
etziñalde, Occidente, don-]
etziñaldetaŕ, natural de Occidente.
etziñarazi, postrar, abatir, tumbar, hacer que otro se acueste. [lluvia.]
eubri (eudi, euri, uri, ebi),]
euk, tú mismo.
euki, haber, poseer, tener, gozar | depósito, cosa depositada | v. *iduki.*
eukipen, posesión, acto de poseer.
eukitzaīe, tenedor: *idazti-eukitzaīe,* tenedor de libros | depositario: *diru-eukitzaīe,* tesorero.
eule (de *eun),* tejedor.
euli (elbi), mosca | cobarde, tímido.
euli-osto, mosquero.
eulizki, mosquitero, gasa para librarse de ellos | mosquero.
eultxo (eltxo), mosquito, insecto, díptero.
eultza, colmena | cabezudo, terco.
eultze, parva | colmena.
eultzitu (de *eultze),* trillar.
eun (de *egu-un),* cien | lienzo, tela | contrac. de *egun,* día.
euna (de *eun-na),* cien a cada uno | el lienzo.
eunburu, orillo del lienzo | capitán, centurión.
eundegi, lencería, telar.
eundu, tejer | multiplicar por ciento, centuplicar, centuplicado.
euneko, de cien | *euneko bostean eman diote,* le han dado al 5 °/₀ | centígrado.
eunen (de *-en),* céntimo, centésima parte, centavo.
eungai, textil.
eungaŕen, centésimo.
eungintza, oficio de tejedor.
eunki (eungi), siglo | que consta de ciento.
eunkoitz, céntuplo.
eunkoiztu, centuplicar.
eunlari (euntari), lencero.
eunola, tejeduría.
euntari, centurión.
eunte, centenario.
euntegi (euntoki), lencería,

lugar de telas. [turia.]
euntza (eun urtebete), cen-]
euntzaīe, tejedor.
eunurte (eunte, eunki), siglo.
eun urtez (por cien años), ¡buen provecho!
eunuŕen, centenario.
eun zakaŕ, sayal.
eup!, grito de llamada.
eup-egin, hacer ¡eup!, insultar, desafiar | saludar a distancia | llamar.
euragi, mucho: *euragi luŕ,* mucha tierra.
euri (uri, ebi), lluvia | *euri-jasa (euri-erauntzi),* aguacero; *euri-bera,* lluvia tranquila.
euri-izan, llover.
euri-neuŕkin, pluviómetro.
euritako, paraguas.
euritakogiīe, paragüero.
euritan, estando lloviendo.
euri-tanta (īanīa), tanto, gota de lluvia.
eurite, época de lluvias: *oŕil-eurite, urte ogite,* lluvias de Mayo, año de trigo.
euritsu, lluvioso: *urte euritsu, urte ogitsu,* año de lluvias, año de pan.
euri-zigoŕada, tromba.
euŕez, a raudales: *euŕez-euŕez odola,* la sangre a raudales. [lanzar.]
euŕtiki (uŕtiki), arrojar,]
euŕtziri (euŕtzuri), rayo | trueno. [*euzkel.*]
euskal (de *euzko-el),* v.]
euskaldun, v. *euzkeldun.*
euskaŕi, digno de conservarse y sostenerse | agarradero.
euslari (eusle), que sostiene, sostenedor, conservador | económico | suscritor. [tenedor.]
eusle (euskai), sostén, sos-]
euspen, sostenimiento, conservación, sostén | suscripción. [carros.]
eustaga, galga freno de]
eutsi, asir, agarrar, tener | sostener, conservar: *ingi ontsuak eutsi,* suscribirse y sostener la buena prensa | tacaño, agarrado, económico, conservador | cuerda, hilo de atar | aferrar | apresar.
eutsi-ezin, insoportable, insostenible. [Euzkadi.]
Euzkadi (de *euzko-di),*]
euzkel (de *euzko-el),* idiomavasco, vascuence, euzkera. [euzkera.]
euzkeldun, que posee el]
euzkeleŕi, pueblo vasco.
euzkelgaitz, mal euzkera, jerga, jerigonza.
euzkelgi (de *-gi-*parte), dialecto vasco. [grafo.]
euzkel-idazlari, euzkerá-]
euzkeltzale, amante del euzkera, euzkeráfilo.
euzkeltzaletu, aficionarse al euzkera.
euzkera (de *euzko-el-a),* euzkera, lengua vasca | (de *euzko-era,* modo), costumbre de los euzkos.
euzkeratiko, modismo vasco: *ori eŕderatikua da,*

eso es del erdera.
euzkeratu (euzkeraldu), traducir al euzkera.
euzkeraz, en euzkera, de, por, sobre el euzkera | según la costumbre de los vascos. [euzkera.]
euzkerazte, traducción al]
euzkeraztu, traducir al euzkera.
euzkilun, eclipse de sol.
euzko (de *egu-zko),* euzko, vasco.
euzkorekiko, vascónico.
euzkotaŕ, vasco, natural de Euzkadi.
euzkozale, vascófilo, amante de lo vasco.
exi, de parte de: *nik exi,* de mi parte (recuerdos).
eyagora (de *ei, dei),* clamor.
eyaka (leyaka), aprisa.
eyara (igara), molino.
eyatongo, lejía. [mular.]
eyatu, correr | excitar, esti-]
ez, no: *ez egik oyanean, edeŕ ez danik kalean,* no hagas en el bosque, lo que no fuere hermoso en la calle | ni: *ez otz, ez bero,* ni fú ni fá | excepto: *ori ez beste guztiyak,* todos excepto ese | falta, carencia: *ondoez,* indisposición; *gauzez,* inútil; *jakiñez,* ignorante | también se emplea prefijado: *ezbeaŕ,* desgracia, infortunio; *ezjakin,* ignorante | negativa, no: *eza eman,* negar | indigencia, penuria: *oŕek ez ḍaki zeŕ dan eza,* ese no conoce la miseria.
eza, húmedo. [tímido.]
ezaba, oculto, guardado |]
ezabatu, borrar | disimular | desaparecer.
ezabelaŕ, beleño.
ezabizi, humor del cuerpo.
ezabizi-eri, cacoquimia.
ezade, jugo.
ezadi, desentendido: *ezadi egin,* hacerse el sueco.
ezaditu, inaudito.
ezagubide, uso de razón, conciencia, v. *ezaubide.*
ezaguera (de *ezagun-era),* modo de conocer, instinto, juicio, conocimiento.
ezagumen, potencia cognoscitiva, juicio.
ezagun, conocer: *dazau,* le conozco | conocido | evidente: *ezagun da,* es evidente.
ezagunarazi, hacer conocer.
ezagunez, incógnito, desconocido.
ezagugai, señal, distintivo.
ezagungaŕi, señal, v. *ezaubide.* [| distinguir.]
ezagutu (ezagun), conocer]
ezagutza, la acción de conocer, conocimiento, noción.
ezagutzadun, que tiene conocimiento, que reconoce | racional.
ezagutzale, conocedor.
ezain, feo. [char.]
ezaindu, profanar | man-]
ez-aitukoŕ, inagotable, inexhausto.

ez-ajol, indiferente.
ez-ajolatasun, indiferencia.
ezalda! (exclamación), yo creo que no!
ez-aldeko (ez alde), imparcial, neutral, neutro.
ezaldi, tiempo de carestía, escasez, penuria.
ezalka (de *ez-alka),* descaro | valor, intrepidez.
ezamīlo, hinojo | eneldo, hierba umbelífera.
ezapen (de *eze),* acto de humedecer, humectación.
ez-argitaldu, inédito.
ezarian (ezariz), poco a poco, pausadamente, insensiblemente, como quien no hace nada.
ezaŕgai (de *ezaŕi),* material disponible, que puede colocarse | consorte.
ezaŕi, colocar | posarse (las aves) | cuajar | depositar | añadir, pegar, adherir, sobreponer, aplicar, atribuír, imputar | estampar | echar.
ezaŕki, todo lo que se coloca, sea imagen, cuadro, etcétera; todo lo que se pega o fija: carteles, anuncios, avisos | pedazo, retazo, remiendo | puesta de un jugador | aditamento | apósito | circunstancia.
ezaŕkizun, v. *eraskizun.*
ezaŕko, cantidad que se juega, puesta.
ezaŕlari (ezaŕle), que coloca: *iraŕgai-ezaŕlari,* cajista, oficial de imprenta, impresor.
ezaŕpen, colocación, acto de colocar, aplicación, imposición.
ezaŕtzaīle (ezaŕlari), colocador, acomodador.
ez-aski (ez-naiko), insuficiente.
ezatasun, humedad.
ezatsutasun, jugosidad.
ez-atzalkoŕ, inexplicable.
ezatu (de *eze),* humedecer | mojar, regar.
ezatsu, húmedo, que está mojado o jugoso | frío, malo.
ezaubide (ezagupide), señal, distintivo, señas.
ezauge (de *ezagun-ge),* desconocido.
ezaukaitz, inescrutable.
ezaul-(esol), estacada.
ezaumen, v. *ezagumen.*
ezaun, contrac. de *ezagun.*
ezaundu, conocer, véase *ezagundu.*
ezaupide (ezaubide), medio de conocer, intelectiva | señas, señal, distintivo, insignia. [violable.]
ez-auskoŕ, infrangible, in-]
ezautsi, murmurar.
ezaxol (ajolakabe), despreocupado | estoico | indiferente, desaprensivo.
ezazi (de *azi),* enano.
ezbai (ezpai), duda, indecisión: *ezpayan egon gabe,* sin titubear; *ez erori, bai erori,* si caigo o no caigo, a punto de caer; *ez ariko,*

bai ariko, si lo haré o no lo haré.
ezbaiko (ezpaiko), dudoso, incierto: *ezpaiko gogua,* espíritu indeciso | problemático.
ez-baitasun, incertidumbre.
ezbayaldi (de *ez-bai-aldi),* momento de duda e indecisión.
ez-bayezko, indeciso.
ezbeaŕ (ezbiaŕ), innecesario, supérfluo, indebido | infortunio, desgracia.
ez-beŕdin, desigual, diverso, irregular. [dad.]
ez-beŕdintasun, desigual-]
ez-bezela, diferentemente.
ezbide (ezpide), que no es razonable o justo: *ezpidean zaude,* no tiene usted razón.
ez-biralkoŕ, intransitivo.
ez-biuŕkoŕ, inflexible.
ez-dakien (ez-jakin, ez-ikasi), ignorante.
ezdeus (ezteus, deusez), inútil, inválido.
ezdeusdun, inútil, holgazán, inválido.
ezdeusetako, que no sirve para nada, inútil.
ezdeusetaratu, inutilizar, hacer inútil.
ezdeustu, inutilizar | inutilizarse | anonadarse.
eze, húmedo, fresco, verde | humedad | lascivo, obsceno | humor.
eze-antz, de aspecto húmedo | humedad.
ez-egi, inexacto | fabuloso.
ezegin, hacer como si no se hiciera, sin hacer caso a lo que se hace: *ezegiñez egiten ditu gauzak,* hace las cosas por mero pasatiempo y distraído | simular. [factible.]
ezeginkoŕ, imposible no]
ezegiñez-egin, simular.
ez-egoki (ez-doi), desproporcionado, impropio, inconveniente, indigno | impertinente, impertinencia, inconveniente.
ez-egoki-izan (endakatu), desdecir.
ez-egon, faltar.
ezeindu, secar.
ezeingai, secante. [cenidad.]
ezekeri (de *eze-k-eri),* obs-]
ezeki (de *ez-e-ki),* de ninguna, manera.
ezen y *eze,* que: son conjunciones que deben descharse.
eze-neuŕkin, higrómetro.
eze-neuŕkizti, higrometría.
ezer, algo: *obe da ezer-ez baño ezer,* más vale algo que nada; *ezer ba-dauka,* ya tiene algo; *ezer ez dauka,* no tiene nada.
ez-erantzun (ez-eskaŕ-egin), desagradecer.
ezerez, nada | inutilidad, inútil | el no ser: *ezer-ezatik soŕtu,* crear de la nada.
ezereztasun, inutilidad.
ezereztatu (ezereztu), aniquilar, anonadar, destruír | humillar, humi-

llarse.
ezertako, para algo | útil, diestro, hábil: *ezertako ez aiz,* no sirves para nada; *ezertako gizona,* hombre útil, de valía.
ezertu, aniquilar, anonadar, extinguir. [desprecio.]
ezeskeri (de *ez-etsi-keri),*]
ezeskoŕ, desdeñoso.
ezeslari (ezesle), menospreciador, despreciador.
ezespen, desestimación, desprecio, desdén | vilipendio.
ezeta, ni tampoco, tampoco: *ezetare* (de *ere),* tampoco eso.
ezetasun (de *eze),* humedad, calidad de húmedo, frescura.
ezetu (ezatu), humedecer | humedecido.
ezetsi (de *ez-etsi),* menospreciar, despreciar, rechazar | menospreciado, despreciado: *ezetsi du,* le ha despreciado | acometer, acometida | proseguir.
ereton, húmedo.
ezetz, que no ! *bayetz,* apuesto que sí; *ezetz,* apuesto a que no | negativa: *ezetza eman dio,* le dió con la puerta en las narices.
ezeuki, carecer | proletario, pobreza, indigencia.
ezeukitasun, pobreza, indigencia.
ezez, de no: *au egin ezez,* de no hacer esto.
ezezagun, desconocido, incógnito: *ez ikusi edo ez ezagun egin zion,* hizo como que no lo vió o no lo conoció.
ezezagutu, desconocer.
ezeze, no solamente... sino: *nik ez eze oŕek ere,* no solo yo sino también ese.
ezezik, no solamente.
ezezko, negativa, negación.
ezezkoan, en el suspuesto de que no: *etoŕi-ezezkoan,* en el caso de que no venga.
ezeztapen, aniquilación, humillación | olvido.
ezeztatu, aniquilar, borrar, anonadar, humillar | abjurar, anular, negar, desmentir | olvidarse | *obenak ezeztatu,* borrar, quitar los pecados.
ezeztu, denegar, negar.
ezgabe (ezge), sin domar, indomado.
ezgai (ezkai), incapaz, indigno | domable | indignidad | inhábil.
ezgaiki, indignamente.
ezgaitu, inhabilitar.
ezgaitz (ezkaitz), difícil de ser domado | feróz.
ezgarai (ezkarai), deshora | inoportuno, inoportunamente, intempestivo.
ezgarbi, impuro.
ezgauz (ezkauz), inútil, insignificante, cosa de poco o ningún valor, fruslería.
ez-gertarazi, evitar.
ez-gertu, desprevenido.

ezi, domar, sujetar | sujetar las pasiones, dominar, mortificar | educar, v. *azi.*
eziduki, pobre, menesteroso, que carece. [natural.]
eziez, indómito, salvaje,]
ezieziña, lo indomable.
ezigabe, inculto.
ezigai, educable.
ezigarokoŕ, intransitivo.
ez-igikoŕ, inamovible.
ezik, sin: *Josu zala jakin ezik (ez jakiñik),* sin saber, no sabiendo que era Jesús.
ezikaitz, difícil de domar, cerril | indomable.
ezikasi, iliterato, sin ilustración, ignorante, analfabeto.
ezikugai (ezukigai), impalpable, incorpóreo.
ezikusi, hacerse el ciego, hacer como que no se ve | despreciar, desprecio.
ezikutu, intacto. [cedero.]
ezilkoŕ, inmortal, impere-]
ezilkoŕtasun, inmortalidad.
ezin, no poder, impotencia, imposibilidad, imposible, | *ezin-obea,* óptimo, sumamente bueno, inmejorable, imposible mejor | *esan-eziña,* indecible, inenarrable; *au eziña da,* esto es un imposible; *ezin ikusi,* mirar con malos ojos | impotente | puede prefijarse a todos los verbos con el significado de «imposible de, imposibilidad de, no poder»,
ezin-beŕtze (ezin-beste), necesidad, necesario, imprescindible: *ezin beŕtzez,* no pudiendo de otra manera, por fuerza.
ezin-bestez, forzosamente.
ezin-bestezko, forzoso.
ezindasun, impotencia.
ezindu, imposibilitar, imposibilitarse | imposibilitado, inhábil, impotente.
ezin-elkarŕtu, incompatibilidad.
ezin-ezkondu, incasable.
ezin-garaitu, invencible.
ezingoŕ (ezinkoŕ), imposible de efectuarse, imposibilidad, impotencia, propenso a la misma.
ezin-igaro, intransitable.
ezin-itzali, inextinguible.
ezinkizun, algo futuro imposible de verificarse | ilusión, quimera, ficción.
ezinkoŕ, imposible | impotente.
ezin-luzatu (luzagaitz, luza-ezin), improrrogable.
ezin-obe, excelente.
ezin-obeki, excelentemente.
ezin-zenbatu, innumerable.
ezin-ziñetsi, increíble.
eziñago, sobremanera, muy, sumamente: *eziñago andiya,* muy grande.
eziñegon, inquieto, bullicioso. [*ñegotzi.*]
eziñegotzi, concejal, v. *zi-*]
eziñezko, caso de impotencia, imposibilidad: *eziñezkoan (eziñezkoaz),* en caso de no poder.

eziñikusi, invisible | *ezin ikusi dut,* no le puedo ver | envidia.
eziñotxe (eziñotxi), concejal, v. *ziñegotzi.*
ez-iraukoŕ, precario.
ez-irazan, increado.
ezizan, pobre, que carece de todo | falta, carencia, faltar | carecer.
ezizen, sobrenombre, alias, apodo, mote.
ezjakin, ignorar, ignorante, ignorancia. [rancia.]
ezjakite, (el) ignorar, igno-]
ez-jayoa, nonato.
ezkabaŕ, granizo.
ezkabe, indomado.
ezkai, que está por domar | tomillo.
ezkaitz (de *ezi-gaitz),* indómito, difícil de domar.
-ezkal, astilla.
ez-kaltekoŕ, inocuo.
ezkanda (de *aitz-k-anda),* roble pequeño | cía (hueso).
ezkarai (ez-egoki), impertinencia, inoportunidad | inoportuno.
ezkaraizko, impertinente.
ezkaratz (eskaratz), portal, zaguán: *Belen'go ezkaratzian,* en el portal de Belén.
ezkarda, estaquilla, repelo de la pluma, uña, etc. | respigón | escama de pez | padrastro.
ezkaŕte (de *atz-k-aŕte),* brizna de leña o astillita que se introduce entre la uña y la carne.
ezkata, escama.
ezkauza (ezgauza), inútil | frusleria, menudencia.
ezkazal (de *atz-k-azal),* uña. [salvaje | natural.]
ezke (de *ezi-ge),* indómito,]
ezkel, bizco, estrábico.
ezkeldu, quedarse bizco | revirar los ojos.
ezkeltasun, estrabismo.
-ezkero (de *-z-gero) (-ezkeroz, -ezkeroztik, -ezketiño),* en caso de, sí: *ekaŕiezkero,* si trae, en caso de traer | después de: *noizezkero zu emen?,* de cuándo acá tú por aquí?; *aspaldiezkeroz,* desde hace mucho tiempo; *aŕezkero,* desde entonces, posteriormente; *oŕezkero,* por tanto, según lo consignado, en consecuencia.
ezkeŕ, mano izquierda | zurdo | parte o sitio opuesto al lado derecho | ilegítimo.
ezkeŕalde, lado izquierdo | babor. [quierdista.]
ezkeŕaldeko, siniestro, iz-]
ezkeŕayen (de *ayen),* madreselva.
ezkeŕeratu, desviar.
ezkeŕetikako, hijo natural, ilegítimo.
ezkeŕka, a zurdas.
ezkeŕtaŕ, izquierdista.
ezkeŕte-beltz, corregüela menor.
ezkeŕte-zuri, corregüela mayor, campanilla, enre-

dadera.
ezkeŕti, zurdo.
ezkeŕtu, enzurdecer, volverse zurdo | hacer algo con la zurda | izquierdarse, apartarse de la razón y de la justicia.
ezki, tilo | chopo | (de *ezi-ke*), indómito, bravío, salvaje, natural. [arisco.]
ezkibel, huraño, intratable,]
ezkibeldu, volverse huraño y arisco.
ezkil (del erd.), esquila, campana, v. *juale*.
ezkin (de *ezko-eun*), hule, encerado.
ezkizal, v. *azkazal*.
ezko, cera | húmedo | impermeable | cirio.
ezkoargai, candela.
ezkodun, cerero.
ezko-egilĕ (ezko-egin), cerero, que labra cera.
ezkogintza, cerería.
ezkola, cerería.
ezkolari, bañero.
ezkolodi, cirio.
ezkon, esposo, esposa; *Miren Deuna'ren Ezkona*, esposo de María Stma. | casarse: *ezkon-onduan*, luego de casarse.
ezkonadiñeko, núbil.
ezkonarazi (ezkonazi), hacer casar | solemnizar o autorizar el matrimonio, casar.
ezkonbeŕi, recién casado, novio o novia.
ezkondei (de *dei*), proclama de matrimonio.
ezkondu (de *ezkon-du*), contraer matrimonio, desposar, casarse | casado.
ezkonezin, incasable, que tiene algún impedimento.
ezkongai, núbil | novio o novia | soltero.
ezkongaitasun, nubilidad.
ezkonge, soltero, célibe.
ezkongetasun, soltería, celibato. [tería.]
ezkongetza, celibato, sol-]
ezkongilĕ, ministro del matrimonio | casamentero.
ezkonitz (de *itz*), esponsales, desposorio, dicho.
ezkonitzatu, desposarse, contraer esponsales | desposado, esposo, esposa.
ezkoniztun (ezkon), esposo.
ezkontadin (de *adin*), nubilidad.
ezkontadiñeko, núbil.
ezkontide (ezkonkide), cónyuge, consorte.
ezkontoe, lecho nupcial.
ezkontsari (de *sari*), dote de matrimonio.
ezkontsari-eman, dotar.
ezkontza, matrimonio, casamiento, enlace | desposorios.
ezkontzabai, arras.
ezkontzage, célibe, soltero, libre.
ezkontzaide (de *aide*), parientes, afines, afín.
ezkontzako, conyugal | legítimo: *ezkontzakume*, hijo legítimo.
ezkontzauste, divorcio.
ezkontzautsi, apartarse, di-

vorciarse | divorciado.
ezkontzazko (de *-zko*, cosa de), conyugal, matrimonial. [lace matrimonial.]
ezkontze, casamiento, en-]
ezkontzoŕ (de *zoŕ*), débito conyugal. [cera.]
ezkopil (de *opil*), pan de]
ezkoŕta, aprisco sin techo.
ezkotalari, bañero.
ezkotasun, humedad | jugo.
ezkotegi, balneario | bañera.
ezkotu, humedecer | rociar.
ezkotzale, bañista.
ezkotze, baño.
ezkoztu (ezkoztatu), encerar, manchar con cera, encerar el pavimento, etc.
ezkozuzi, blandón.
ezku (ezki), tilo.
ezkune, excepción.
ezkuntza, educación.
eskuŕ, bellota: *ezkuŕ-azal*, cúpula de la bellota | todo alimento de ganado lanar, etc. | dinero: *ezkuŕik ez diat*, no tengo blanca.
ezkuŕdi (ezkurdui), encinal | robledal.
ezkurdun, glandífero.
ezkuŕtu, bellotear | englandado.
ezkuŕtze, bellotera.
ezkuta, ocultar, esconder | misterio | latente | escondido.
ezkutapen, ocultación, retiro: *gogo-ezkutapena*, retiro espiritual | reservación.
ezkutari, ocultador.
ezkutatu, esconder, esconderse | encubrir, ocultar, celar | clandestino.
ezkutu, lugar oculto y retirado, escondrijo, madriguera | misterio, secreto, reserva, sigilo | esotérico | misterioso.
ezkutudun, misterioso.
ezkutuka, a escondidas, clandestinamente.
ezkutuki, secreto.
ezkutuko, oculto, escondido, ignorado: *ezkutuko bizitza*, vida de retiro | reservado, guardado.
ezkutune, lugar oculto, reservado, escondido, escondite, escondrijo.
ezkututze, reservación, ocultación, sigilo.
ezkutuz, clandestinamente, a ocultas, misteriosamente.
ez-lagunkoi, insociable.
ezlari (de *ezi-lari*), domador, educador.
ezle, domador.
ez-luzakoŕ, improrrogable.
ezmez, indecisión: *esmezez ibili*, estar indeciso.
eznagosi, concejal, [cejal.]
eznagosigo, cargo de con-]
ez-nai-izatea, nolición.
eznari (esnari), que da mucha leche. [concejal.]
eznausi, alcalde pedáneo,]
ezne, v. *esne*.
ezo, humedad: *eurite-aldiko ezo geyegiyak*, la excesiva humedad de la temporada de lluvias.

ez-oarṫu, inadvertido.
ez-oikoŕ, inacostumbrado.
ez-oitu, insólito, inusitado, extraordinario.
ez-ondakoŕ, insumergible.
ezondo, malucho.
ezongi (ezondo), indispuesto | incorrecto | defectuosamente.
ezongi-aldi, indisposición, rato de malestar.
ez-oroitu, trascordarse.
ez-oso, descabal, incompleto.
ezpada (de *eż-ba-da),* si no es | contingente, eventual.
ezpai (de *ez-bai),* duda.
ezpain, labio | borde.
ezpaingañeko, bigote.
ezpainka, beso, besuqueo, a besos, besando.
ezpainkatu, tocar alguna cosa con los labios, besar, besuquear.
ezpain-lodi, befo, belfo.
ezpain-zapi, servilleta.
ezpal (de *aitz),* astilla | gavilla de trigo. [tacada.]
ezpaldegi, empalizada, es-]
ezpaldi, reunión de astillas o gavillas. [gavillas.]
ezpaldu, hacer astillas o]
ezpalka, a astillas, por gavillas.
ezpalkatu (de *ezpal-ka-tu),* juntar astillas o gavillas.
ezpara, tábano.
ezpartatu, escocerse las manos de tenerlas mucho tiempo en agua.
ezpata (de *aitz),* espada | espadaña, hierba | agramadera | palos verticales del carro | *ezpata-dantza,* cierto baile vasco.
ezpatari, espadachín, gladiador | agramador.
ezpata-sagaŕ, pomo de la espada, empuñadura.
ezpatatu, agramar el lino o cáñamo, espadar.
ezpateuli, moscardón con aguijón. [de espadas.]
ezpatola, (de *ola),* fábrica]
ezpatondoko, gramílla, instrumento para espadar.
ezpayaldi, momento de duda, indecisión.
ezpel, boj | escoba.
ezpeldi (ezpeldoi), bojedal.
ezpeldu, barrer.
ezpeleta, bojedal.
ezpeltsu, poblado de bojes.
ezpere, siquiera, a lo menos: *au ezpere,* siquiera esto.
ezpi, aguijón.
ezpiĺa (de *aitz),* la peña redonda | el montón de piedras.
ezponda, talud | terreno inculto y costanero: *urezponda,* costa del mar.
ezta (ezeta), tampoco | (de *ez -da),* no es.
eztabada, v. *eztabaida.*
eztabadakari, disputador, disertante.
eztabadakatu, disputar, disertar, raciocinar.
eztabaida, disputa, disertación, polémica | abrir y cerrar de ojos | deliberación | competencia |

duda.
eztabaidakatu, disertar.
eztai (eztei, eztegu), boda, nupcias.
eztai-ondo, después de la boda: *eztai-ondoko ibilte,* viaje de boda | tornaboda.
eztanda, reventar, estallar | *eztanda-egin,* reventar.
eztandaki, explosivo.
eztandu, anonadar anonadarse.
eztare (de *ezta-ere),* ni tampoco.
eztaŕ (de *este-aŕ),* garganta o principio del esófago.
eztaŕi, garganta, tragadero, gola | estrechura de montes.
eztaŕigaitz, tráquea.
eztaŕiko, gutural.
eztaŕizulo (eztaŕtzulo), entrada del esófago.
eztasun, carencia, pobreza, esterilidad, escasez.
eztegera, v. *ezterá.*
eztegeratu, apurar.
eztei, v. *eztai.*
eztei-ondoko, tornaboda.
ezteitiaŕ, convidado a una boda.
ezteko, indómito, por dondemar.
ezten, lezna | aguijón | punzón.
eztendun, que esta armado de aguijón.
eztenka, ironía.
eztenkada, aguijadura | pulla, expresión aguda y picante, indirecta | sátira.
eztera (de *aitz),* piedra de amolar, v. *deztera, geztera.*
ezteratu, afilar en el mollejón
ezteus (de *deus),* nada | bobo, simple, inútil.
ezti, miel | dulce: *ur eztiya,* agua dulce, de río, | suave, manso | masa de injerto | vacuna.
ezti-aldi, momento de suavidad y calma | luna de miel.
eztibeltz, jauda negra, plan-ta.
eztidario, melifluo, que mana miel, meloso.
eztigaŕi, dulcificador.
eztigintza, fabricación de miel.
eztigoŕi, jauda roja
eztikera, modo de injertar, vacunar.
eztikeri, adulación, lisonja.
eztiketa, acto de injertar, vacunar.
eztiki, melosamente, suave y dulcemente.
eztikoi, aficionado a la miel.
eztikuntza, alivio | adulación.
eztimetxa, persona remilgada, afectada.
eztitasun (eztitarsun), dulzura, suavidad, meliflui-dad | calma, bonanza, tranquilidad.
eztitsu, melifluo, lleno de suavidad y finura, meloso.
eztitxuri, jauda blanca.
eztitu, melar, hacer, miel | injertar | madurar, suavizar, calmar: *uŕatsa eztitu,* moderar el paso | edulcorar.
eztizale, amante de la miel | goloso, glotón.

eztiztatu, untar con miel.
eztoi (de *eztei-oi),* tálamo.
eztul, tos: *txakuŕ-eztula,* tos perruna.
eztulaldi, golpe de tos.
eztul-egin, toser.
eztulez (eztulka), tosiendo.
ezuaŕtu (de *oaŕtu),* distraído. [mal de gota.]
ezueri (de *ezuŕ-eri),* gota,]
ezune (de *une),* tiempo de carencia, escasez.
ezuri (ezueri), gota.
ezurte, año de escasez.
ezuŕ, hueso | *ezuŕ beŕiyak,* nuevos huesos, feto; *ezuŕ beŕi da,* está embarazada | espina de pescado | armazón | bastidor.
ezuŕ-ataltxo, esquirla.
ezuŕdun, vertebrado | drupa.
ezuŕgiltz, articulación | artejo.
ezuŕgiltzizti, artología.
ezuŕindu, deshuesar.
ezuŕizti, osteología.
ezuŕki, fragmento de hueso.
ezuŕ-lokaŕi, cartílago, ternilla.
ezuŕmazuŕak, pedacitos de carne y ternillas de cerdo.
ezuŕ-min, osteitis.
ezuŕmuin, tuétano.
ezuŕpil, osamenta.
ezuŕtegi, osario.
ezuŕusteldu, cariarse.
ezuŕuts, esqueleto | famélico.
ezuŕtu, endurecerse, volverse coriáceo, osificar.
ezuŕtsu, huesoso.
ezuŕ-zuzentzaīle, curandero.
ez-uskoŕ, infalible. [dad.]
ez-uskoŕtasun, infalibili-]
ezusle, impensado, inopinado, casual, inadvertido: *ezustez egin,* hacerlo impensadamente.
ez-ustel, incorrupto.
ez-ustelkoŕ, incorruptible.
ezustez, por casualidad.
ezustez aŕtu, sobrecoger.
ez-utzi, impedir | frustrar.
ez-zilegi, indebido.
ez-zindo, innoble.
ez-ziñetsi, descreer.
ez-zuzen, incorrecto | indirecto.

F

f, su nombre es *fi*. No parece que sea sonido legítimo del euzkera, pues aunque se use en alguna región más que en otras, su uso es irregular en todas. Es en todos los casos, como dice Arana-Goiri, degeneración de *p*.

G

g, segunda letra del *agaka* euzkérico; su nombre es *ga*. El sonido de *g* es idéntico al de la *g* castellana unida a la *a, o, u;* v. g.: *gizon=guizon*.

ga, nombre de la letra *g* | *(-ka)*, sufijo que indica privación: *aŕtega*, inquieto; *egintzaka*, incumplido.

gaba (gau), la noche.

gabaldi (de *gau-aldi)*, trasnochada, vela, vigilia.

gabaz (de *gau-az)*, de noche.

gabazko, nocturno.

-gabe, sin: *atsekabe*, triste | pobre, pobreza, indigencia | antes de: *biyaŕ gabe*, antes de mañana.

-gabeko (-geko), sin.

gabenara (de *gau-enara)*, murciélago.

gaberatu, llegar a la noche.

gaberdi (de *gau-erdi)*, media noche.

gabero (de *gau-oro)*, todas las noches, cada noche.

gabetandu (de *gabe)*, privar.

-gabetanik, v. *gabe*.

gabetasun (-getasun), carencia, privación | miseria, pobreza.

gabetu (de *gabe-tu) (-getu)*, privar, privarse, despojar, abstenerse | destituír | (de *gau)*, hacerse de noche, obscurecer.

gabetze, abstinencia.

gabeukatz (de *gau-egun-atz)*, reloj.

gabeukatz-egintza, relojería, confección de relojes.

gabeukatz-sakel, relojera.

gabeukazkin (gabeukatz-saltzaīle), relojero.

gabeukaztegi, relojería.

gabeuki (de *gabeunki*, porción determinada), hora, cada una de las 24 partes en que se divide el día natural: *(ordu* es voz exótica). [*de-di)*, equinocio.)]

gabeukidi (de *gabeun-ki-*]

gabeun (de *gau-egun)*, día, espacio de 24 horas.

gabez (de *gau-ez)*, de noche.

gabezko, nocturno.

gabi, martinete de herrería: *gabi-ardatz*, eje del mazo | maza, mazo.

gabi-arotz, macero.

gabidun, macero.
gabi-igun, mazo de mano.
gabi-iruin, mazo. [haz.]
gabiko, mazo de mano |]
gabikotu, majar el lino.
gabiro (de *gau-giro,* temperatura de la mañana.
gabitxu, pértiga de narria.
gabon (de *gau-on),* nochebuena | *Gabon-egun,* día de Navidad; *Gabonetan,* por Navidades; *Gabon-gaba,* la noche de Navidad; *Gabon-sari,* aguinaldo | buenas noches!
gabonari (gabon-sari), aguinaldo.
gabontz (de *gau-ontz),* lechuza | persona arisca.
gabontzaŕ (de *gabon-zaŕ),* último día del año.
gai (kai), material, objeto: *sendagai,* medicina; *otoiz-gai,* meditación | asunto: *gai bat jo,* tratar un asunto | quid, el motivo, el fundamento, la esencia: *gai au asmatu dek,* has dado en el quid | apto, digno, capaz: *ez naiz gai,* no soy digno: idóneo | aspirante a; *jaupalgai,* seminarista; *emaztegai,* novia.
gai-egin, habilitar.
gai-eŕeskada, lista de asuntos, orden del día.
gaiki (de *gai-ki),* orgánico, parte integrante, componente material: *izki gaiki ta geikiyak,* letras orgánicas y epentéticas.

gaildoŕ (galduŕ, galūŕ), cresta, cima | penacho | caballete de tejado. [te.]
gaimel (de *gain-bere),* acei-]
gaimel-antzeko, aceituna-]
gaimelontzi, aceitera. [do.]
gaimeluŕ, aceituna, oliva.
gaimeluŕaitz, aceituno, olivo:
gaimeluŕaitzeta, olivar.
gain, altura, cumbre, cima, elevación, v. *ain* | superficie, exterior, fachada, vista | arriba | sobre, encima: *aŕgain,* sobre la piedra | sobre, a cargo de; *nere gain,* sobre mí, a mi cargo, bajo mi responsabilidad | selecto, eminente, excelso | nata de la leche | manteca | además | aguijón | cuesta, en los deriv. v. *gaingora.*
gainbera, cuesta abajo | en decadencia | de arriba abajo | trastorno.
gainberatu, domeñar, sojuzgar, revolucionar, poner lo de arriba abajo, decaer | inverso.
gainde (de *gain-te),* vencida, vencimiento | superioridad | exceso, colmo, ventaja, remanente, excedente.
gaindi, encima, sobre | a través, por: *basoa gaindi,* a través del bosque | desbordamiento | exceso | ventaja.
gaindiarazi, hacer rebosar, hacer desbordar.

gaindiatu, sobrepasar, exceder, sobresalir, colmar.
gainditu, colmar, rebosar, exceder, superar, campar.
gaindixuri, rebosar, sobreverterse.
gaindizka, rebosando | ventajosamente.
gaindizkako, excesivo.
gaindizki, excesivamente.
gaindizko, excesivo, supérfluo.
gaindu, sobreponerse, montar, descollar, sobresalir | dominar, vencer, domeñar | ganar la cima | campear | superponer.
gain-gaindik, genéricamente. [lentemente.]
gaingiro, en grande, exce-]
gaingiroki, de corrida, superficialmente.
gaingoitiko, de lo más alto, supereminente.
gaingora, cuesta arriba | en progreso. [sobretodo.]
gainjantzi, capa | abrigo,]
gainka, montando.
gainkapeka, a derribarse | dando vueltas.
gainkari, dominador, vencedor | montador, ginete.
gainkatu, montar, sobreponer | incubar (los ovíparos). [nete.]
gainkazko (zaldizko), gi-]
gainki, por encima | soberanamente, eminentemente, superiormente | rebosando.
gainkin, excedente, sobrante, ganancia, renta.
gainpeka, poniendo abajo lo de arriba, derribándose mútuamente.
gaintaŕ (gaindaŕ), habitante del monte.
gainto, alturita, cerro.
gaintza, la acción de sobreponerse | paraje elevado.
gaintziri, cuñas del carro para sujetar el eje.
gaintzuri (zuri), escanda, trigo muy blanco.
gaintzurikeri, lisonja.
gaintzuritu, blanquear | adular | disimular.
gainzkatu, sobreponer.
gai on, idóneo.
gaiso, v. *gaxo.*
gaitasun (de *gai-tasun),* capacidad | competencia | dignidad.
gailetsa, aborrecido.
gaiteztasun, desafecto.
-gaiti (-gaitik), v. *-gatik.*
gaitu (de *gai-tu),* habilitar | hacerse capaz, digno, dignificar | habilitado, capaz.
gaitsu, material, contrapuesto a lo espiritual.
gaitz, mal: *gaitz guziyak, bere gaitzagua,* todo mal tiene su peor | enfermedad, dolencia | dificultad, difícil, duro, difícilmente | *ezigaitz,* indomable | trascendental: *erabaki gaitza,* resolución trascendental | adversidad, adverso.
gaitzaldi, tiempo difícil |

tiempo de enfermedad.
gaitzarazi, irritar.
gaitz-beŕi, novedad.
gaitz-egin, perjudicar.
gaitzepel, tisis, tuberculosis.
gaitzepeldun, tísico, tuberculoso.
gaitzeratu, incomodarse.
gaitzerizte, menosprecio, odio, detestación.
gaitzeritzi, despreciar, menospreciar, detestar.
gaitzerizko, menosprecio, desprecio, odio.
gaitzeru, cuartal, cuarta parte de la fanega.
gaitzeŕale (de *gaitz-eŕan-le),* murmurador, maldiciente.
gaitzeŕan (gaitzesan), maldecir, murmurar | murmuración, maldición, blasfemia, maledicencia.
gaitzesan, v. *gaitzeŕan.*
gaitzesgaŕi (gaitzeskaŕi), despreciable.
gaitzeski, despectivamente | desprecio.
gaitzesle (de *gaitz-etsi-le),* despreciador, aborrecedor.
gaitzespen (de *etsi-pen),* reprobación, condenación, execración.
gaitzestasun, malquerencia, odio, desprecio, aversión,
gaitzestu, odiar, v. *gaitzetsi.*
gaitzetsi, detestar, reprobar, condenar, reputar por malo, despreciar, execrar, odiar | aborrecimiento, aversión, odio, rencor.
gaitzi, resentimiento: *gaitzi aŕtu du,* la ha tomado a mal.
gaitzi-izan, serle antipático.
gaitzikoŕ, dificultoso, persona muy susceptible.
gaitzikoŕtasun, susceptibilidad. [ceptible.]
gaitzikoŕtu, hacerse sus-]
gaitziritzi, desprestigiar: *andre oniritziya ta gizon gaitziritziya,* señora de buena fama y hombre de mala fama | malquisto.
gaitziru (gaitzeru), cuartal.
gaitzitu, ofenderse | escandalizarse, escandalizar.
gaitz-izan, serle antipático, disgustar, ofender | ser difícil.
gaitzizen (de *izen),* apodo.
gaitzondo, resto de enfermedad, achaque, dolencia | convalescencia | resto de odio, aversión, resentimiento.
gaitz-saŕondo, recelar.
gaitzuru (gaitziru), celemín.
gaitzuŕe (de *uŕe),* peligro: *gaitzuŕe andiyan dago,* se halla en gran peligro | perjuicio.
gaitzuste, mala fé: *gaitzustez,* de mala fé | maliciar | malicioso. [gro, riesgo.]
gaitz-zori (gaitzori), peli-]
gaixo y deriv. v. *gaxo, gaizto* y deriv.
gaizbera, propenso a enfer-

medades, enfermizo.
gaizbide (gaizpide), desedificación, escándalo.
gaizbidekatu, escandalizar.
gaizbidetsu, lleno de escándalos, escandaloso.
gaizbizi (de *gaitz-bizi), (gaizpizi),* cáncer.
gaizdun (gaiztun), enfermo, achacoso. [chor.]
gaizgilе (gaizkilе), malhe-]
gaiziki, luego, al punto, inmediatamente.
gaizka, salvación: *gaizkarako,* para la salvación.
gaizkabide, camino de salvación. [salvación.]
gaizkakunde (de *gaizkatu),*]
gaizkalе, Salvador.
gaizkari, peligroso.
gaizkatu (de *gaitz-ke-tu),* salvar, dar la gloria | salvarse | preservar.
gaizkatzalе, Salvador.
gaizkatze (gaizkakunde), salvación.
gaizke, salvo.
gaizkeri (de *gaitz-k-eri),* pasión | pecado capital.
gaizki, mal, malamente | enfermo: *gaizki dago,* está enfermo | grave: *gaizki zegoen,* estaba grave | cosa mala, obra mala: *ongi ta gazkia,* lo bueno y lo malo | reproche: *gaizkiak entzun,* oír reproches | crimen.
gaizkiagotu, empeorar.
gaizki-artu, perjudicar.
gaizkide (de *gaitz-kide),* cómplice en la maldad, correo. [ofender.]
gaizki-egin, obrar mal,]
gaizki-erabiltze, abuso.
gaizki-erabilli, abusar.
gaizki-erauntsi, murmurar.
gaizkiesale, maldiciente.
gaizki-esan, detracción, murmuración.
gaizkigilе, malhechor, criminal. [lévolo.]
gaizkilе, malhechor | ma-]
gaizkin (de *gaitz-egin),* malhechor | diablo, demonio | perjudicial | crimen.
gaizkinai, malquerencia, malevolencia, inquina.
gaizkindu, corromper | endemoniado, endemoniar.
gaizkindun, criminal.
gaizkintz, fechoría, crimen | corrupción.
gaizkiratu, caer en el mal, conducir al mismo.
gaizkitu, enfermar, caer en enfermedad | agravarse un enfermo.
gaizkizen, apodo.
gaizkoi, perjudicial, dañoso, maléfico, funesto.
gaizkots, maldición, blasfemia.
gaizo, cuitado, pobre: *gaizua!* qué pobre! | estúpido, bobo, v. *gaxo.*
gaizpera (de *gaitz-bera),* delicado, achacoso, enfermizo.
gaizpetu (de *gaitz-pe-tu),* condenarse | desgraciarse, malograrse | condenado, réprobo | desgraciado |

execrar.
gaizpide (de *bide)*, camino del mal, escándalo.
gaizpidekatu, escandalizar.
gaizpidetsu, escandaloso.
gaizpizi (de *bizi)*, cáncer.
gaiztagin, malhechor.
gaiztakeri, maldad, malicia, iniquidad, perversidad.
gaiztarazi, depravar, corromper, pervertir a alguien.
gaiztasun (de *gaitz-tasun)*, dificultad | enormidad.
gaiztategi (de *gaizto-tegi)*, cárcel, prisión.
gaiztatu, enfurecerse | hacerse malo.
gaiztetsi, execrar, maldecir, repudiar, desechar, condenar | maldito.
gaizto, malo, malicioso, malvado, perverso, siniestro | difícil, duro, de mucho trabajo.
gaiztoagotu, empeorar.
gaizto-arazi, malear, pervertir, corromper, dañar, echar a perder.
gaiztokeri, v. *gaiztakeri*.
gaiztoki, infierno | malamente. [mal.]
gaiztokide, cómplice en el]
gaiztokiko, condenado.
gaiztokin, malhechor.
gaiztokiratu, condenarse.
gaiztotasun, dificultad.
gaiztotu, depravar, pervertir, desmoralizar, enviciar | enconarse una herida.
gaiztotzale, corruptor, pervertidor.
gaiztotze, depravación, corrupción de costumbres.
gaiztoz, a malas | en broma | de mala fé, por malicia, maliciosamente.
gaiztun (ertun), enfermo, achacoso.
gajo, v. *gaxo*.
gako, llave | última piedra del arco | clave. v. *kako* | *gako-ustai*, llavero, anillo para llaves | gancho.
gakorde (de *orde)*, llave falsa, ganzúa | enfermedad de ovejas.
galaldi (de *galdu-aldi)*, pérdida (tiempo de), menoscabo. [de trigo.]
galale (de *gari-ale)*, grano]
galandi (de *gari)*, trigo barbudo | (de *gare)*, cencerro grande.
galanki, abundantemente.
galant (?), bello, buen mozo o buena moza, grueso, corpulento, de agradable presencia, grande.
galapari (de *gari)*, cena de los que han trabajado juntos en la siembra del trigo.
galarazi (de *galdu-erazi)*, hacer perder | impedir, estorbar.
galaŕ, carbón de castaño | rama seca, leño muerto.
galaŕi (de *gari)*, piedra para desgranar el trigo.
galaŕots (de *ots)*, ruido de ramaje | cencerrada.
galaŕtzu, cinta, trencilla, galón, galoncillo.

galatz (de *gari)*, trigo barbado. (chamorro.]
galaundi (de *gari)*, trigo]
galauts (gari-auts), polvo de trigo, resíduos de cascabillo.
galazi (de *gari-azi)*, simiente de trigo | impedir | hacer perder.
galbae, criba para el trigo, harnero | cedazo.
galbaŕ, v. *kalpaŕ*.
galbegi, brote del trigo.
galbelaŕ (gari), planta de trigo | yerba que nace con el trigo.
galbera, candeal, trigo de superior calidad.
galbide (de *galdu)*, causa de perdición, escándalo, extravío, perdición, vicio, malos caminos | (de *gari)*, sendero en el trigal | peligro.
galbidetsu (de *galdu)*, escandaloso, peligroso.
galburu (de *gari)*, espiga de trigo.
galburutu, espigar el trigo.
galburuxka, espigas desperdigadas de la siega.
galda (?), calda, calor sofocante, caldo de metal, fundición, reverberación del sol: *eguzki-galdatan*, aguantando un sol abrasador | (de *galdetu) galda zayozu*, pregúnteselo usted.
galdatu (de *galda)*, caldear, fundir, soldar | v. *galdetu*.
galdatz (itaunkatz), signo interrogante.
galde, pregunta, interrogación, demanda, petición, súplica: *galde-etoŕi*, venir en busca de... | exigencia, reclamación.
galde-egin, preguntar, demandar, exigir.
galdeka, preguntando | cuestión.
galdekatu, acosar con preguntas, averiguar, inquirir.
galdeketa (galdetaldi), interrogatorio.
galdekuntza, averiguación.
galdera, pregunta.
galderantzunak, dimes y diretes, preguntas y respuestas | correspondencia. [(tiempo del).]
galdetaldi, interrogatorio]
galdetu preguntar, inquirir, averiguar, consultar | exigir, reclamar.
galdetsu, preguntón.
galdezko, interrogativo.
galdoŕ, tallo de la flor de maíz | cresta.
galdotxa, flor de maíz.
galdu (de *ga-al-du)*, perder | corromperse las costumbres, los alimentos: *uri galduan, auziya eskuan*, en ciudad ruin puñal en la mano | violar, abusar de una mujer | pérdida: *galdu-irabaziyak*, pérdidas y ganancias | aborto | perdido.
galdu-biaŕ, sino, fatalidad, fatalismo.

galdubide, escándalo.
galdudun, perdidoso.
galdu-egin, abortar.
galdukeri, perdición, condenación | libertinaje.
galdumen, perdición.
galdun (de *gale-dun),* que lleva cencerro.
galdur, caballete de tejado, pináculo | cresta | penacho.
galdurru, tallo de flor de maíz | cumbre, cima.
gale (juale), campana cencerro, v. *gare* | ganoso, deseoso, que tiene ganas de alguna cosa: *logale,* soñoliento | gana, apetito.
galebaki (de *gari),* segar.
galebakitzalle, segador.
galegarri (zalegarri), apetecible.
gale-izan, sentir deseos.
galen, escarmiento, desengaño, desilusión, desencanto | aviso | castigo, multa, pena.
galendu, escarmentar, desengañarse, desencantar, aprender | corregir con rigor, multar, castigar.
galepatu (de *gari),* segar.
galeper (de *gari-eper),* codorniz.
galera, pérdida.
galerazi (de *galdu),* echar a perder, obligar a perder, hacer perder (el sueño), etc.) | impedir, estorbar, inhibir.
galereite (de *gari),* siembra de trigo, v. *erein.*
galerne, trigo que brota, v. *erne.*
galeste (de *galdu-etsi),* malogramiento, malogro.
galetu (de *gale),* darle a uno ganas de hacer algo.
galetsi (de *galdu-etsi),* abandonar | tener perdido y malogrado | estar en perdición, correr peligro | desamparar.
galez, inapetencia.
galga, nivel | tara | gramil | medida de igualdad (en albañilería).
gal-gal (galgara), hervor, ebullición | borbotón.
galgan, paralelamente.
galgarau (de *gari-garau),* grano de trigo.
galgari (de *galdu),* pernicioso, perjudicial, causa de algún daño | escandaloso | perdulario.
galgatu, nivelar, medir, ensamblar, marcar las maderas para serrarlas.
galgatzalle, ensamblador | nivelador.
galgeta, ensamblaje | ebullición | nivelación.
galgoe, viento sudeste.
galgori (de *gari),* trigo recio de Navarra.
galguntza (de *galdu-kuntza),* pérdida, ruina, daño, perjuicio: *galguntzaz beteko ditut,* los colmaré de ruinas.
galirumil, fideos.
galkera (de *era),* pérdida, v. *galera.*

galkide, colleja, planta.
galkoŕ (de *galdu-k-oŕ),* perdidoso, propenso a perderse | perecedero | perjudicial, nocivo | corruptible, corruptor.
galkuntza, pérdida, estrago, ruina, dispendio.
galmen, pérdida, perjuicio, v. *galpen.* [ligro.]
galmendu, ponerse en pe-]
galmii (de *gare-mii),* badajo de cencerro.
galmotz (de *gari-motz),* trigo chamorro.
galondo (de *gari),* rastrojo | rastrojera | (de *gara),* cerviz. [perderse.]
galorde, riesgo, peligro de]
galoŕatz (de *gari) (galeŕne),* brote de trigo.
galots (de *ots),* ruido de trillar | sonido de cencerro.
galpaŕ, guedeja, mechón | espuma de leche cocida.
galpaŕo, encopetado, que lleva rizos, encrestado.
galpen (de *galdu-pen) (galben),* perdición.
galpide, v. *galbide.*
galte (galtze, kalte), pérdida, daño, menoscabo.
galtegi (de *gari),* granero, pósito de trigo.
galtsoro (de *gari-soro),* trigal.
galtxaŕ, bofes, asaduras.
galtxikin, granza, granzones.
galtxoin, polaina.
galtxuri, escanda, especie de trigo muy blanco.
galtxuri (de *galtz),* calzoncillos. [dias.]
galtza (?), pantalón | me-]
galtzagoŕi, diablo, v. *gaizkin, goteunga.*
galtzai, desgracia | pérdida, ruina.
galtzaīe (de *galdu-tzaīe),* perdedor | corruptor.
galtzairu (altzairu), acero.
galtzapen, perdición, pérdida, ruina, destrucción.
galtzaŕ, seno: *Abran'en galtzaŕa,* el seno de Abraham, v. *eŕkaboki* | brazo: *galtzaŕmakil,* muleta, báculo.
galtzaŕbe, sobaco.
galtzaŕbe-sare, burjaca.
galtzaŕpe, sobaco.
galtzaŕsare, burjaca.
galtzazpi (galtxuri), calzoncillos.
galtze (de *galdu-tze),* la acción de perder, extravío, perdición, pérdida, ruina.
galtzerdi, media | calcetín.
galtzerdimotz, calcetín.
galtzeski, tirantes.
galtzori, peligro.
galtzoŕatz, aguja de hacer punto.
galtzu, rastrojo, tallo de trigo o de maiz | terreno baldío.
galtzuaŕdatz, palo que sirve de eje a montones cónicos de paja. [rastrojo.]
galtzuondo (galtzuztaŕ),]
galuts (de *galdu-uts),* empedernido, pícaro, empe-

catado, tunante, perdulario.
gaīa, extremidad superior de las ramillas.
gaīaldi, privilegio, excepción; *gaīaldi bereziz,* por privilegio especial.
gaīen (de *gaīa-en),* sobresaliente, triunfante | principal | superlativo.
gaīendu, sobresalir, descollar, adelantarse entre dos competidores, triunfar | multiplicarse | campar | sobresaliente, triunfante | perverso.
gaīendu-ezin, invencible.
gaīeta, pichel, acetre | herrada pequeña | cubo de molino.
gaīoŕ, flor de maíz | prominente, supremo.
-gaīu, sufijo que indica causa, materia que sirve para algo: *ongaīu,* beneficioso: *edeŕgaīu,* adorno.
gaīuŕ, prominente, supremo, elevado | cumbre, cima, caballete de tejado, chapitel de torre, pináculo de templo, tope, ápice | espinazo de bestias, parte superior del rabo de los animales | *suduŕ -gaīuŕa,* nariz aguileña | *gaīuŕ-osto,* hoja superior del maíz | torre.
gaīuŕtu, campear, sobresalir, lucir, encumbrar, descollar.
gaīuŕu, prominente, supremo, elevado, elevación.
-gan, en, locativo personal: *Josu'gan,* en Jesús.
gan, var. de *juan, joan, yoan, goan,* ir.
-gana, a, directivo personal: *Josu'gana,* a Jesús.
ganbariltze, puntas de París, clavos.
ganbela (?), pesebre | ganmella.]
ganbil, convexo.
ganbilbiki, biconvexo.
ganbiltasun, convexidad.
ganbil-une, convexidad.
-gandi, var. de *-gandik.*
-gandik (de *-gan-tik),* sufijo de proviniencia de personas, desde: *Mikel'gandik,* desde Miguel.
-gandiko, procedente, que procede: *Aita ta Semia-gandikua,* el que procede del Padre y del Hijo.
gando, v. *gandu.*
gandoŕ (ganduŕ), cresta.
gandu (gando, kandu), paño, mancha que estorba lo diáfano de los cristales, catarata, nube del ojo | bruma, neblina.
ganduru, tragadera.
gane, var. de *gan,* v. *gain.*
ganean, v. *gañean.*
ganga, bóveda, paladar.
gangail (gangaīa), úvula, campanilla de la garganta | lóbula de la oreja | barba del gallo.
gangaīen, escrófula.
gangaŕ, esófago | úvula, campanilla de la garganta | cresta | fátuo, de poco

juicio. [la garganta.]
gangaŕil, hioides, nuez de]
gangeri (de *Ganges-eri),* cólera morbo.
-ganik, var. de *-gandik.*
-ganontz (-ganuntz), hacia una persona: *Koldobika' ganontz,* hacia Luis.
ganora, soltura, garbo, modo, manera, destreza.
ganorabako, persona insustancial.
gantxigoŕ, chicharrón.
gantxori, cierto pájaro.
gantz, panza, tripa | enjundia, gordura, manteca, grasa; unto | fomento, ayuda.
gantzagi, cuajo del animal | útero de la vaca.
gantzagitu, cuajar.
gantzatsu, pingüe, craso, untoso, mantecoso.
gantzazal, mantequera, membrana en que se conserva la manteca.
gantzol, empeine, cuero que cubre el zueco.
gantzolatu, echar empeine al zueco. [dre.]
gantzopil (de *opil),* hojal-]
gantzuera, embalsamamiento, unción. [ungidor.]
gantzulari, embalsamador,]
gantzutu, embalsamar, untar, ungir.
gañā, v. *gain* | *(añā),* tanto como: *zu gañā da,* es tanto como V.
gañaga (de *gain-aga),* vara larga que se pone sobre el carro para estibar la carga.
gañalde (de *gain-alde),* superficie | cumbre.
gañarin (de *gain-arin),* casquivano.
gañaŕi, piedra que cubre la pared | corredera, muela superior del molino.
gañaŕtu (de *gain),* propasar, pujar, propasarse, dominar.
gañazpi, boca-abajo.
gañazpikatu, volcar, derribar en la lucha, poner a uno bajo sus piés, dominar.
gañean (de *gain-e-an),* sobre, encima de. Es inadmisible su uso en el sentido de *acerca de...*: hemos hablado acerca de tí (sobre tí), *ire beŕi itz-egin diagu* (y no *ire gañean); Jaungoikoaz itz-egin du,* ha hablado acerca de Dios (y no *Jaungoikoaren gañean).* [rior | sobrante.]
gañeko, de encima, superi-]
gañera, a encima, a la cumbre | además.
gañerako, lo destinado para arriba | excedente, sobre de una cuenta, resta, restante: *neria neretzat, gañerakua biyoentzat,* lo mío, para mí, lo restante para los dos | ventaja, provecho, producto.
gañerakoan (gañerakoz), por lo demás.
gañerantzean (gañerontzean), por lo demás.

gañeratu, añadir una cosa, ponerla encima de otra, cargar | cubrir, sobreponerse. [mar | ahornado.]
gañeŕe, chamuscar, solla-]
gañeŕetze, chamusquina.
gañeski, supérfluo, superfluidad, sobrante.
gañeste, superfluidad.
gañetaŕ, del alto, montañés.
gañetik iŕten, vencer, triunfar, salir victorioso.
gañetsi, sobrar, supérfluo.
gañez, rebosando | de sobra: *gañez ago,* estás de más; *astirik ez degu gañez,* no tenemos tiempo de sobra.
gañez-egin, rebosar.
gañez-eragin, hacer rebosar | exasperar, encolerizarse.
gañezka, rebosando, colmando | ventajosamente.
gañezkatu, colmar, dar de sobra, dar superabundantemente.
gañezko, de encima | supérfluo, colmo, resta.
gañigaŕ (de *gain-igaŕ),* rama seca | superficie seca.
gar, alto, cima, cumbre.
gara, lo más saliente de una cosa | cráneo | elevación: *mendigara,* monte alto | tallo: *azagara,* escapo de la berza | desarrollo.
garabi, grúa.
garagardo (garardo, gararno), cerveza.
garagardogile, cervecero.
garagardola, cervecería.
garagaŕ, cebada.
garagaŕdi, cebadal.
garagaŕil (garagaŕila), mes de Junio.
garagaŕ-saltzale, cebadero.
garagaŕtzaro (de *aro),* época de la cebada, Junio.
garai (de *gara-i),* alto: *Napaŕa garaya,* alta Nabarra; *irigarai,* pueblo cimero | principal | altura, prominencia: *elizgarai,* la parte elevada junto a la iglesia | prominente | eminente | tiempo, coyuntura: *biyaŕ garai ontan,* mañana a estas horas; *garaiz eldu aiz,* llegas a tiempo | victoria | triunfante.
garai-aldi, vencida.
garaika, prevaleciendo, ganando, luchando.
garaikaŕ, contendiente, contrincante | triunfal.
garaikaŕka, luchando.
garaiki, principalmente, sobre todo | de manera superior, eminente.
garaikunde, victoria, triunfo: *garaikunde-abestiya,* cántico de victoria.
garaikuntza, vencimiento, vencida, victoria.
garaikuŕ (de *gara-ikuŕ),* trofeo.
garailari (garaile), triunfador, victorioso | prevaleciente.
garaile, campeón, dominador, triunfador, vencedor.
garaipen, (el) vencer, ven-

cimiento, victoria, triunfo.
garaipentsu, victorioso.
garai-sari, premio del vencedor de un concurso.
garaitasun, prominencia, dignidad.
garaite (de *garai-te=tze),* vencimiento, acción de vencer, victoria | nuca, occipicio.
garaitu, triunfar, ganar, vencer, sobrepasar, prevalecer, sobrepujar, pujar.
garaitza (garaitze), vencimiento, victoria.
garaitzaŕ, ventaja.
garaiz, a su debido tiempo, oportunamente, a tiempo: *zure idazkiya garaiz jaso nuen,* recibí a tiempo tu carta.
garaīari (garailari), triunfador, victorioso, vencedor, prevaleciente. [dor.]
garaīe, vencedor, triunfa-]
garaman, sitio en donde se corta helecho.
garandu, desgranar | cima, cumbre.
garaotegi, granero.
garapaita (de *epaitza),* corte de helecho.
garastaŕo, oropéndola.
garardo (garagardo), cerveza. [cervecería.]
garardola (garagardola),]
garardotegi, cervecería.
garastatu, regar.
garate (de *gari),* hórreo.
garatoxa, almohaza.
garatu (de *gara-tu),* entallecer, espigar, echar escapos.
garatxo, verruga | leño que se interpone para arrastrar algún objeto.
garau (garao, egali, igali), fruto, fruta, grano: *garau mizkeak,* frutos lozanos, *galgarau,* grano de trigo.
garaun, persona, grano, fruta | seso.
garazuŕ (de *ezuŕ),* calavera.
garba, agramadera | gavilla, fajo | capullo.
garbai, v. *gaŕbai,* y deriv.
garbal, calvo, de pelo ralo | esclarecido, despejado: *gizon garbala,* hombre ilustre, insigne.
garbaldu, enrarecer, aclarar (un plantío, árbol, etc.) despejar, esclarecer | *besuak garbaldu,* descubrir los brazos, remangarlos.
garbari, agramadera de lino.
garbatu, agramar, majar.
garbenatu, quedar cojo.
garbi, limpio, puro, casto | curioso, aseado.
garbi-aldi, limpieza (hora o tiempo de.)
garbiez (de *ez),* impuro, inmundo, sucio.
garbikaldi, limpión, lavado.
garbikari (de *-k-ari),* limpiador.
garbikera (de *-k-era),* limpiamiento (manera de), purificación.
garbiketa (de *-k-eta),* limpia, limpieza, lavado (jabonadura, barrido, etc.)

| balance, tanteo en las cuentas: *urteko diru-garbiketa,* balance anual | liquidación de cuentas.

garbiki, limpiamente, aseadamente, puramente | en puridad, en plata, sin rodeos.

garbikin, barredura.

garbikunde, purificación: *Miren'en Garbikundia,* la Purificación de la Virgen. [limpiadera.]

garbi-ontzi, palangana |]

garbipen, limpiamiento | purificación.

garbiratu, aclarar, poner en limpio. [integridad.]

garbiro, limpiamente | con]

garbi-soil, firmamento limpio, estrellado.

garbitasun, limpieza, cualidad de limpio | honradez, honor, honra, castidad, compostura.

garbitoki, lugar en que se lava, lavadero.

garbitu, limpiar, lavar, fregar, etc. | purificar, depurar, quitar defectos, manchas, descrédito | sincerarse: *burua garbitu,* justificarse | *zoŕak garbītu,* liquidar cuentas | matar, morir | purgar.

garbitzalē, limpiador, fregador, lavador, purificador.

garbitze, limpia, acción de limpiar | purificación, justificación, sinceramiento.

garbizale, pulcro, limpio, aseado, escrupuloso, púdico | purista.

garbizkin, suciedades que se recogen al hacer la limpieza.

garbuts (de *gar-uts),* espiga sin grano. [parente.]

garden, limpio, puro, trans-]

gardi, parecer, opinión: *nere gardiz,* a mi juicio.

gardinga (?), cardenillo.

gare (juale), campana | cencerro, v. *gale.*

garebana (de *garo),* sitio en que se corta helecho.

garesti (del erd.) de mucho precio, caro. [de precio.]

garestitu, encarecer, subir]

garezuŕ (garazuŕ), calavera.

gargail, úvula.

gar-gar, onamat. de la ebullición.

gargaratu, gargajear | gargarizar. [rista de trigo.]

gari, trigo: *gari-bizaŕ,* a-]

gariko, haz de trigo.

garil (garīla), Julio.

garilar (de *ilaŕ),* arvejana.

garīlaŕi, piedra para desgranar el trigo.

gario, cisticerco.

gari-soro (galtsoro), trigal, sembrado de trigo.

garita (karitza), verruga.

garitsu, abundante en trigo.

garitza, trigal montones de trigo. [ma, v. *beŕogeikaro.*]

garizuma (del lat.), cuares-]

garmotz (de *gara),* pelado en la nuca.

garnu (garno, gernu), orina.

garnubin, ácido úrico.
garnu-ontzi, orinal | vejiga.
garo (iratze), helecho | rocío.
garoil, Septiempre.
garoixka, helecho común, polipodio | culantrillo.
garondo (de *gara-ondo,* cerviz, sesera, cerviguillo | la parte superior de la pira de carbón.
garun (de *gara-un),* sesos.
gartsoil, calva.
gartsoileri, calvicie.
gaŕ, llama | entusiasmo, ansia, celo, afán.
gaŕabo (de *gaŕ-abo),* cráter.
gaŕaisi, v. *gaŕaizi.*
gaŕaiska, cidronela, melisa, toronjil, planta.
gaŕaitsu, ardiente, vehemente.
gaŕaizi (gaŕaisi, kaŕaxi, gaŕazi), grito, chillido, rechinamiento.
gaŕaldi, fogonazo.
gaŕamaztu (maŕantatu), enronquecerse.
gaŕanga, anzuelo, galla, púa, tornillo, carlanca | cacareo | mella en medio de la oreja.
gaŕangari, cacareadora.
gaŕantzi, importancia: *gaŕantzi aundikoa,* de mucha importancia.
gaŕatx, ágrio | severo | pastilla de menta.
gaŕatz, amargo, agrio | severo, áspero, rudo, austero, desabrido | ácido, acre.
gaŕazi (kaŕasi, kaŕazi), grito de angustia, lamentación | grito estridente.
gaŕazi-egin, chillar.
gaŕazkeri (de *gaŕatz),* rigor excesivo, severidad injusta, acritud.
gaŕazki, amargamente, agriamente, desabridamente | objeto amargo, agrio.
gaŕazkots (de *gaŕatz-k-ots),* grito de angustia, crujir de dientes, exacerbación.
gaŕaztasun, amargura, acritud, aspereza, desabrimiento, exacerbamiento, acidez | severidad.
gaŕaztu (de *gaŕatz-tu),* amargar, agriarse, exacerbar, irritar, exasperar.
garbai, dolor, pesar: *urdaya janta garbaya,* tocino pesar luego de comido | *(oben-neke, negarbide),* penitencia | contrición, arrepentimiento.
garbaidun, contrito, arrepentido | penitente | pesaroso.
garbai-izan, arrepentirse, dolerse, pesar: *biyotzez garbai naiz,* me pesa de corazón | compungirse.
garbaige, impenitente.
garbai-naiz, pésame.
garbaira, penitencia.
garbaitu, arrepentirse, dolerse | compungirse.
gaŕden (kaŕden), puro, transparente.

gaŕdendu, transparentarse.
gaŕdentasun, transparencia.
gaŕdun (de *gaŕ-dun),* llameante, flamígero | inflamado.
gaŕ-egin, flamear.
-gaŕen (de *g* enfónica-*aŕen),* sufijo ordinal: *bigaŕen,* segundo.
-gaŕenean, al cabo de: *ilābetegaŕenean,* al cabo de un mes.
gaŕeztu, flamear.
gaŕgero (de *gauŕ),* desde hoy, en adelante.
gaŕgioro (de *gauŕ-ki),* para ahora, tan pronto.
gaŕgoitik (de *gauŕ-ko-tik),* desde este día.
gaŕgori (de *gaŕ),* fiebres tercianas.
-gaŕi, sufijo que significa "digno de"; *maitagaŕi,* digno de ser querido; *ikusgaŕi,* digno de ser visto | a veces se emplea significando "lo que produce": *izugaŕi,* lo que asusta; *pozkaŕi,* consolador. [cozor.]
gaŕi, remordimiento, es-]
gaŕitu (gaŕitū), tener remordimiento, pesar.
gaŕkarastu, requemarse.
gaŕkarats (gaŕkirats), olor a requemado.
gaŕki (de *gaŕ-ki),* bugía, luz, llama.
gaŕkin (de *gaŕ-kin),* lava.
gaŕkoŕ, inflamable.
gaŕmendi, volcán.
gaŕmin, gusto ágrio de lo requemado: *gaŕmin-usain,* olor a gusto de lo requemado.
gaŕmordo, llamarada grande, columna de fuego.
gaŕmu, carbunclo.
gaŕo, tentáculo.
gaŕondo (garondo), cerviz, occipucio, nuca.
gaŕopil (de *opil),* torta sollamada. [a quemado.]
gaŕusain (de *usain),* olor]
gaŕtinga, rancio de un objeto: vino, tocino, etc.
gaŕtu, prenderse, inflamarse, llamear | adquirir color de fuego | flagrar.
gaŕtsu, lleno de llamas, inflamado, encendido, ardiente, flamígero, llameante.
gaŕtze, inflamación.
gasna (gazta), queso.
-gatik, por, a causa de: *zergatik,* por qué?; *zugatik,* por tí | apesar de: *izanagatik,* aunque sea.
gatx, v. *gaitz* y deriv.
gatxepel, v. *gaitzepel.*
gatz, sal: *gatz laŕiya ta txia,* sal sin moler y molida. [linas.]
gatzaga (de *gatz-aga),* sa-]
gatzagi, cuajo | cuajada.
gatzandel (de *andel),* depósito de sal | salero.
gatzari, cuajo | víga maestra. [dero | salegar.]
gatzaŕi, sal gema | sala-]
gatzaŕtu, cecina. [milla.]
gatzasu, germen de la se-]
gatzatu, sazonar, salar |

cuajar, cuajada | concebir.
gatzatun, cuajada.
gatz-beŕi, nitrato.
gatzil (de *il),* soso, insípido desvirtuarse la sal.
gatzindu (gezaldu, gezatu, gatzildu), desalar.
gatzontzi, salero, recipiente en que se sirve la sal a la mesa. [desvirtuada.]
gatzotz, sal corrompida,]
gatzozpin, ensalada.
gatzozpindu, ensalada.
gatzoztu (de *oztu) (gatzotzi),* desvirtuarse la sal.
gatzu, nitro.
gatzudun, nitroso.
gatzun, suero | salmuera.
gatzunaska, saladero, depósito de salmuera.
gatzuntzi (de *ontzi),* salero, depósito de sal.
gatzuti, salitrería, nitrería.
gau (gaba), noche: *gau ta gaberdi,* a todas horas: *gau ta egun,* día y noche.
gau-alde (gabalde), hacia la noche.
gau-argi-ziŕimiriak, fuegos artificiales. [noche.]
gauaz (gabez, gabaz), de]
gau-berandu, postreras horas de la noche.
gaudi (de *gauz-di),* universo.
gau-galdu, trasnochar.
gaugiro, temperatura de la noche. [nocturno.]
gau-guŕtzaīe, adorador]
gau-ibilketa (gau-ibiīaldi), ronda.
gau-ibiltzale, rondador.
gau-jai, velada, fiesta nocturna.
gaukari, parrandero, trasnochador.
gaukaŕ, nocturno.
gauko, nocturno.
gaulen, primera parte de la noche hasta medianoche.
gaurdin (de *urdin),* cielo estrellado, azul.
gauŕ, hoy, esta noche, v. *egun* | *gauŕ amabost,* de hoy en quince, o, hace quince días; *gauŕ zortzi,* hoy hace ocho días, hoy en ocho.
gauŕ-biyaŕetan, entre hoy y mañana.
gauŕdanik (gauŕdandik), desde hoy.
gauŕgero, en adelante | ya | para ahora | desde ahora.
gauŕgoitik, para ahora | ya.
gautaŕ, nocturno.
gauti, parrandero, trasnochador.
gautu, anochecer.
gau-utsa, noche cerrada.
gauz (del lat. ?), cosa | cosa útil, de provecho: *ezta gauza,* no es cosa, no vale cosa, vale poco.
gauza-ez, inútil.
gauza-izan, valer, ser útil.
gauzaki, objeto material, real, físico.
gauzale, trasnochador.
gauzezta, inutilidad.
gauzeztandu, inutilizar.
gaxi, sabroso.
gaxo (gaiso, gaizo), pobre: *gaxua!* qué pobre! | cui-

tado, infeliz, miserable | enfermo: *gaxo samaŕ dago,* está algo enfermo | débil. [medad, debilidad.]
gaxo-aldi, dolencia, enfer-]
gaxobera, enfermizo.
gaxoka, compasión de un enfermo. [fermo.]
gaxokatu, consolar al en-]
gaxokeri, debilidad imputable. [enfermizo.]
gaxoki, débilmente | débil,]
gaxokoi, enfermizo, propenso a enfermar.
gaxokoŕ, enfermizo.
gaxondo, convalecencia, v. *gaitzondo.*
gaxoño, pobrecito: *gaxoñoa!,* qué pobrecito!
gaxotasun, enfermedad | debilidad.
gaxotegi, hospital.
gaxoti, enfermizo.
gaxotu, enfermar | hacerse digno de lástima.
gaxozai, enfermero. [mala.]
gaxtakeri, maldad, acción]
gaxtarazi, corromper, pervertir.
gaxtatu, volverse malo, malvado, pervertirse.
gaxto, malo, perverso, malvado, v. *gaizto.*
gayen (de *gai-en),* (el) más digno, sobresaliente, superior, extra.
gayendu, hacerse o resultar el más digno, sobresalir, descollar.
gayez (de *gai-ez),* inepto, inhábil, incapaz.
gayeztu, incapacitar.
gayo, algibe, cisterna, pozo, noria. [apta, útil.]
gayon (de *gai-on),* materia]
gayondu, hacerse apto, capaz, digno, útil.
gazbako (de *gatz-gabeko),* insípido, soso.
gazbeŕitu (gazpeŕitu), volver a sazonar, salar.
gazbesal (gazkesal), salmuera.
gazi (de *gatz-i),* salado, salobre, agrio | acedera | ácido | amargo.
gazi-antz, algo salado.
gazi-aska, saladero.
gazigaŕatz, acedera.
gazigaŕi, que causa acritud | aperitivo.
gazigeza, agridulce.
gazigoxo, sidra agria mezclada con dulce.
gazikara, algo salado.
gazikoŕ, acre | aperitivo.
gazikutxa (de *kutxa),* saladero | salero. [gor.]
gazitasun, acritud, amar-]
gazitegi, saladero, depósito de salmuera.
gazitu, salar | agriarse, amargarse | agrio.
gazixe (gaziska), algo salado.
gazkaragaŕ, granizo.
gazkari, salinero, tratante en sal.
gazketari, salinero. [rretir.]
gazkeza, manteca sin de-]
gazkoskoŕ, pedazo de sal.
gazkutxa, saladero, salero.
gazna (gasna, gazta), queso.

gazna-begi, ojos del queso.
gazna-ogol, quesera. [ría.]
gaznategi, quesera, quese-]
gazpipeŕtu, salpimentar.
gazta, queso: *gazta zimits,* cesta donde se colocan los quesos.
gaztaberatx (gaztanbera), requesón.
gaztabin (zastagin), barreno pequeño.
gaztae (gaztai), queso.
gaztain (?), castaña.
gaztaika, erizo de mar.
gaztakin, quesero, que hace quesos.
gaztanapal, quesera, anaquel para quesos.
gaztanaska (de *gaztae-aska),* quesera.
gaztanbera, requesón | queso tierno.
gaztandegi (de *gaztae-tegi),* quesería. [castañal.]
gaztandi (gaztaindi),]
gaztandoi, castañal | (de *gaztae),* quesera.
gaztangaxur, suero.
gaztangile, quesero, que hace quesos.
gaztanol, tabla quesera.
gaztanzuku (de *zuku),* sopa hecha de requesón, etc.
gaztañadi, castañal.
gaztañaga (de *aga),* varal para derribar las castañas.
gaztañondo, tronco y árbol castaño.
gaztaro (de *gazte-aro),* época de la juventud, adolescencia, mocedad.
gazte, joven: *gazte-egunak,* la mocedad.
gazte-aro, juventud.
gazte-azi, crecimiento y desarrollo prematuro.
gaztedi, grupo o conjunto de jóvenes: *Euzko-Gaztedi,* Juventud Vasca.
gaztekeri, muchachada, chiquillada. [castellano.]
gaztela, Castilla: *gaztelaŕ,*]
gaztelu (?), castillo.
gazteri, v. *gaztedi.* [joven.]
gazterik, de joven, siendo]
gaztetan, en la juventud, cuando joven.
gaztetasun, juventud, cualidad de joven.
gaztetegi, lugar de jóvenes.
gaztetu, rejuvenecer, remozar. [fante, jovencito.]
gaztetxo, niño, niña, in-]
gaztezaro (de *gazte-aro),* época de la juventud.
gaztiapen (de *gaztigu-pen),* aviso, advertencia, notificación, acto de avisar, etc.
gaztiatu, v. *gaztigatu.*
gaztigaŕ, arce.
gaztigatu, avisar, anunciar, advertir, hacer saber, notificar, informar, vaticinar.
gaztigu, aviso, anuncio | recado, informe | pronóstico.
gaztiguz, fatídicamente.
gaztol (de *gazta-ol),* tabla quesera.
gaztun (de *gatz-dun),* salado, salobre, salino.
gazur (gaztur), suero.
gazuratu, agriarse la leche.

gazuratsu, seroso.
-ge (-gă, -gabe, -ka, -ke), sin, sufijo que aglutinado a los vocablos suple al *des* erdérico: *beŕdingetu,* desigualar; *argigetu,* privar de luz | falta, carencia.
geben, prohibido, prohibición | prohibir.
gebenaldi, tiempo de veda: *eiz-gebenaldiya,* tiempo de veda de caza.
gebendu, prohibir, impedir, vedar.
gedin (de *geldi-din),* letra vocal: «*i*» *gediña,* la vocal *i.* [de vaca | bacalao.]
geeli (geli), carne fresca]
gei, número, cantidad | exceso, supérfluo, remanente: *geyak,* los réditos | aumento, ventaja, creces | exceso | cosa | v. *gai,* en sus diversas acepciones | material para algo | proyecto, idea | capaz, apto | aspirante a: *ezkongei,* novio | materia, asunto.
geide, prójimo. [mento.]
geigaŕi, aumento, suple-]
geigez, de sobra, superabundante.
geika, crescendo, aumentando gradualmente.
geikeri, abuso, exceso, exageración. [desmedirse.]
geikeriak-egin, abusar,]
geiki (de *gei-ki),* añadido, aumentado, epentético: *geikiya da* e *ori, ta ez gaikiya,* esa *e* no es orgánica, sino epentética.
geikuntza, aumento.
geimaitasun (de *geide-maitasun),* caridad, amor al prójimo.
geimen (de *geitu-men),* facultad aumentativa, extensiva | aumento intrínseco. crecimiento.
geintsu, el más fuerte.
geitasun, exceso.
geitu, añadir, aumentar.
geituaz, con creces.
geizko, demasiado.
gel! alto! quién va!, detente!
gela (del lat. *cella* que antes se pronunciaba *kel-la),* celda, cuarto, aposento, habitación, morada: *gela nagusi,* sala, cámara, pieza principal de la casa; *idazkela,* despacho, escritorio, bufete; *logela,* dormitorio.
gelaratsu, llar.
gelatxo, celdilla, aposentillo | palco,
gelatz, v. *gelkatz.*
gelba, gata, cierto pez.
gelbera, persona floja, inútil, sin substancia, tímida, zonza | atamiento.
gelberaki, tímidamente.
gelberatasun, timidez.
gelberatu, hacerse tímido, atemorizarse.
gelbo, hombre zonzo.
geldasun, enamoramiento.
geldazatu, filtrar, calar, rezumarse, transpirar.
geldi, quieto: *geldi adi!,* para! alto! | lento: *geldi-gel-*

di, poco a poco, lentamente | estancado | piano, suave, a media voz | pausa, espacio, parada.
geldi-aldi, rato de quietud, lentitud, parada, alto, estada, cesación, reposo: *gabeuki bateko geldi-aldiya,* parada de una hora | estación, visita a la iglesia.
geldi-arazi, detener, suspender, impedir que pase adelante, estancar.
geldi-atz, calderón (en música).
geldi-era, lentitud, morosidad, detenimiento.
geldi-erazo, detener.
geldi-erazte, detención.
geldi-geldi, despacito.
geldika, poco a poco, disminuyendo.
geldike, inquieto.
geldikeri, quietismo.
geldikeri-zale, quietista.
geldikoŕ, intransitivo | paulatino.
geldi-oŕi, gatuna, planta.
geldiro, lentamente | pian-piano, detenidamente.
gelditasun, quietud, tranquilidad, reposo, lentitud.
gelditu, detenerse, quedar: *eskutsik gelditu,* quedar a la luna de Valencia; *garai gelditu,* quedar victorioso | cesar | estancarse, estancado.
gelditze, detención, parada.
geldi-une, v. *geldune.*
geldo, pavesa | persona inútil, incapaz, tímida.
geldoki (geltoki), estación: *Ipaŕ-buŕnibideko geltokiya,* Estación del ferrocarril del Norte.
geldoki-buru, jefe de estación.
geldotu, reducirse a pavesas | intimidarse.
geldu, absorto | admirar, maravillar.
geldu-izan, enamorarse: *bere edeŕtasunez gelduta nengoen,* estaba enamorado de su hermosura.
geldune (geldi-une), estación, punto de parada | pausa.
geldutu, admirar.
geleta, cancilla, puerta hecha de palos.
gelgai (de *geldu),* maravilla, portento.
gelgaŕi, estorbo, obstáculo | admirable | estupendo | chocante, portentoso, prodigio.
gelge, enclenque, falto de salud. [que.]
gelgetu, quedarse enclen-]
geli, carne fresca de vaca o de buey | carne de vaca | magra [ca o de buey.]
geliki, carne magra de va-]
gelkatz, signo de admiración (!).
geltoki, estación, lugar de parada.
geltsu, misterioso.
geltzuŕin, riñón.
gelune (geldune), parada, estación, intermitencia.

gentza, tranquilidad, paz, tranquilo, pacífico.
gentzadun, trono: *gentzadun eta aldun,* trono y dominación.
gentzaldi, período de paz.
gentzake, intranquilo, intranquilidad.
gentzatu, pacificarse, tranquilizar. [moso.]
gentzatsu, pacífico, cal-]
gera, molleja de las aves | acogida | quedar: *gera gaitezen emen,* quedémonos aquí | tranquilo, quieto, v. *geldi.*
geraka (de *gera-gabe),* inquieto.
geraldi, queda, estación, suspensión, intermitencia: *bederatzigarén geraldiya,* nona estación | pausa, intervalo.
geratu, quedarse, detenerse, v. *gelditu.*
geratzaka, sin detenerse.
gerazi, hacer detenerse, detener | diferir.
gerba, amento.
gere (gure), nuestro: *gerekiko,* a nuestro parecer.
gerekoitasun, egoísmo (nuestro). [deshonor.]
geren, nuestro | deshonra,]
gereta (geleta), cancilla | jaula de seto.
geretxu, cierto arbusto.
gerez (geurez), por nosotros mismos.
gerezi (del erd.), cereza.
gereiz-ondo, cerezo.
gergorar, gregoriano.
geri, ganado lanar.
gerin, asado.
geriz, sombra | escondrijo, refugio, asilo, protección, auspicio.
gerizatu, proyectar sombra, proteger. [ocultas.]
gerizean, en lugar oculto, a]
gerizetan, a la sombra.
gerizi, sombra, amparo, refugio.
gerizka, a hurtadillas.
gerizpe, a la sombra, bajo sombra.
gerizpetu, dar sombra, cobijarse a la sombra, refugiarse, protegerse.
gerkun, apresto. [*guda.*]
gerla (del erd.), guerra, v.]
gerli, suero, parte acuosa de la sangre o de la leche; zumo, goma, serosidad | podre, pús | vírus.
gerlitsu, seroso, gomoso, lleno de podre o goma.
gernu, orina.
gernu-egin, orinar.
gernu-debeku, mal de orina, retención. [ga | orinal]
gernuntzi (de *ontzi),* veji-]
gernutu, orinar.
gero, después: *geroa, alperaren leloa,* el después, canto del perezoso | en frases interrogativas, en especial tras *zein, zenbait, zer, non, noiz, nor, zelan* puede equivaler a "pero": *nor gero,* pero quién? | no es cierto qué?, *laxter etori da gero?,* no es verdad que ha venido

de prisa? | además | te advierto que, mira que, no vayas a: *begira gero ori!* cuidadito con eso!; *ez gero erori,* no vayas a caer; *joko zaitut gero!,* mira que te voy a pegar!; *gero beŕiz!,* cuidadito! | *gero ta gero,* al fin y al cabo; cada vez más, v. *-ezkero.*

geroago, más tarde, más después, más luego | cada vez más: *geroago ta andiago,* cada vez mayor.

gero-aldi, tiempo futuro.

geroenean, al fin.

gerok, nosotros mismos.

geroko, de, para después | reserva | futuro, porvenir | plazo, prórroga.

gerokoka, aplazando, prorrogando. [prorroga.]

gerokokari, que aplaza y]

gerokotu, aplazar, diferir, dar prórroga | economizar | emperezar.

gerokoz, por fin.

geroni, a nosotros mismos.

gerorako, provisión.

gerorakotu, proveer, ahorrar | reservar.

gerorengo, postrimería, novísimo | último.

gerori, a nosotros mismos.

gero-ta-gero be, al fin y al cabo. [difiere, moroso.]

gerotiaŕ, demorador, que]

geroxiago, poco después.

geroz, por consiguiente | posteriormente, en adelante.

gerozko, posterior.

gerozkoan, en adelante.

geroztik, desde entonces, posteriormente, luego | de consiguiente, por tanto, por consiguiente.

geroztikako, posterior.

gerta, dar la suerte, suceder | disponerse, aparejarse | hallarse.

gertaera, manera de disponerse, preparación, aparejo | suceso.

gertagai, acaecimiento, suceso, ejemplo | caso probable.

gertagi, suceso, fenómeno.

gertakari, suceso, caso fortuito, acontecimiento, evento: *gertakariz,* por accidente.

gertaketa, serie de sucesos, acaecimiento, suceso.

gertakizun, que ha de suceder | profecía | acontecimiento. [ciencia.]

gertakizun-jakintza, pres-]

gertakuntza, acontecimiento | preparación, disposición, acto y tiempo de prevenirse.

gertaldi, momento del suceso, ocasión | tiempo de prepararse.

gertari, suceso, sucedido.

gertasun, disposición.

gertatu, acontecer, suceder, acaecer | hallarse | prepararse, preparar | acontecimiento, caso | ejemplo, episodio.

gertu (geŕtu), presto, dis-

puesto, preparado | pronto, diligente y ligero | seguro, afianzado | disponer, aprestar, preparar, prepararse. (Deséchense los erdéricos prest, prestu, prestatu) | cerca.
gertu-izan (gertutu), prepararse.
gertuko, cercano: *gertuko aide,* pariente próximo.
gerturatu, acercarse.
gertute-lan, preparativo, trabajos preliminares.
gertutu, disponer, disponerse, preparar.
gertutzaīle, organizador: *jai-gertutzaīleak,* los organizadores de la fiesta.
geŕen, asador | flaco.
geŕendu, ponerse delgado, flaco.
geŕestu (de *geŕi-estu),* faja, cinturón, corsé | vencejo, atadura de las haces de trigo.
geŕestuki, cíngulo.
geŕestun, ceñidor, cinturón.
geŕi, cintura, talla de la misma | *negu-geŕiyan,* en lo más crudo del invierno.
geŕikatu (de *geŕiko-tu),* ceñir, ceñirse.
geŕiko, de cintura, para cintura | ceñidor, cinturón, faja, cinto, cíngulo.
geŕikotu, ceñir, ceñirse.
geŕikual (de *geŕiko-ual),* cinturón, ceñidor de cuero, cincho.
geŕintzi, cinturón.
geŕipeko, falda, saya, pantalón, cualquier vestido que cubra el cuerpo desde la cintura abajo.
geŕkaŕ, griego, natural de Grecia, helénico.
geŕkeltzale, hebraísta.
geŕkera (de *ele),* idioma griego.
geŕkeratiko, helenismo.
geŕkun, preparación, preparativo.
geŕontze, cintura | chaleco | corpiño, corsé | lomo.
geŕontzeko, cinturón | lumbar.
geŕtasun, preparación.
geŕtu, v. *gertu.*
geŕuntz, cintura, talle, lomo | corpiño, corsé.
geŕuntzak autsi, derrengar.
geŕuntz-egiīle (geŕontze-saltzale), corsetera.
gesal, podre, pus | agua de mar | jugo de la carne | nieve medio derretida | salmuera | enclenque, débil.
gesaīdu, derretirse, deshelar, derretir.
gesi, momento futuro.
getxakaran, ciruelas claudias.
geu, nosotros mismos.
geun, catarata | pelusa, moho | telaraña.
geundu, cubrirse de cataratas los ojos: *begi geunduak,* los ojos anublados.
gexal, hombre enclenque | zonzo, tonto.
geyago (de *gei-ago),* más: *geyagoko gabe,* sin más ni más.

geyagora saldu (geyago demanari saldu), subastar.
geyagotu, aumentar, acrecentar | menudear.
*geyegi (*de *gei-egi),* demasiado | exceso, excesivo, exorbitante, demasía, exagerado, excesivamente.
geyegieza, moderación.
geyegi-izan (laŕegi-izan), sobrar.
geyegikeri, exceso culpable, insolencia: *jan-geyegikeri,* exceso en la comida.
geyegizko, superfluo | exageración | nimio.
geyen, lo más, la mayor cantidad | principal, primogénito, primero | general, común: *geyenak,* la mayoría | *geyen dala,* a lo sumo, cuando más.
geyenak, generalidad.
geyenaz, cuando más, a lo sumo.
geyendu (galendu), sobreponerse, dominar, vencer.
geyenetan, las más de las veces, generalmente, comunmente.
geyen-geyenez, a lo sumo.
geyengo, primacía, dignidad, superioridad.
geyentsu, exagerado.
geza, insípido, soso, dulce, chirle: *sagaŕ geza,* manzana dulce: *ur geza,* agua dulce | dardo, v. *gezi* y *azkon.*
geza-gozotu, endulzarse.
gezal (gesal), pus, nitro, salitre, agua que despide el queso, salmuera | ligera capa de nieve, costra superficial | agua sulfurosa | virus | agua de mar.
gezalaga, lugar de agua sulfurosa; llamánse así a las de Cestona.
gezaldu (de *geza-al-du),* desalar | desalado.
gezamin, agridulce (manzana)
gezatasun, insipidez.
gezate, manzana dulce.
gezatu, ponerse insípido, soso | desalar | desvirtuarse.
gezgozo, camueso.
gezi, flecha, dardo, saeta, v. *geza, azkon* | ballesta.
gezi-egotzi, asaetear.
gezi-ontzi, aljaba.
gezna, mensaje, aviso, embajada, v. *mezu.*
geznadun (mezudun), mensajero. [dor, nuncio.]
geznari, emisario, embaja-]
geztaŕi, afiladera.
geztera (geztara, gezaŕi, gezi-aŕi), piedra rotativa de afilar | aguijón de culebra.
gezteratu, afilar en aguzadera.
geztetsi (de *gaizto-etsi),* maldecir, reprobar, condenar.
geztoki (de *gaitz),* infierno.
gezuŕ, mentira, patraña, *gezuŕ diok!* mentís! | fingigido, falso, postizo: *gezuŕ-ortzak,* dientes postizos | fallido.
gezuŕa eratsi, levantar una

calumnia.
gezuŕ-egin, faltar a la palabra, no presentarse a la hora.
gezuŕetan (gezuŕez), mintiendo, por mentiras.
gezuŕez, fabulosamente.
gezuŕezko, falso, no verídico, ficticio.
gezuŕ-iŕten (ustel-iŕten), frustrarse.
gezuŕlari, farsante.
gezuŕontzi, mentiroso.
gezuŕpetu, desmentir.
gezuŕtapal, mojigato.
gezuŕtapalkeri, mojigatería.
gezuŕtapen, mentís, acto de desmentir. [decir.]
gezuŕtatu, desmentir, des-]
gezuŕti, mentiroso, embustero, falsario.
gezuŕtoki, mentidero.
gezuŕtu, desdecir, desmentir.
gezuŕutz, farsa.
gezuŕ-ziñaldari, perjuro.
gezuŕ-ziñaltz, perjurio.
gezuŕ-ziñailze, testimonio falso.
-gi, var. de-*ki.*
gi, dermis, cuero, piel: *gi--eten,* hernia: a veces se usa significando *hueso: gia besterik eztauka,* no tiene más que huesos | vástago | ingle | leño.
giaŕ (igaŕ), magro, flaco, enjuto | carne viva, la fibra más delicada.
giaŕe, rencor.
giaŕeba (aitagiaŕeba), suegro | suegra.
gibel, hígado | trasera, dorso, detrás, espalda: *gibel--ate,* puerta secreta: *gibelez gibel,* estar de punta | huraño, arisco.
gibelalde, trasera, parte posterior, popa.
gibelalderatu, retroceder, retirarse, volver atrás.
gibelaldi, retroceso (tiempo de), reculada.
gibelarazi, atrasar, retrasar, hacer retroceder.
gibelaŕai, menudillos de ave, etc., corada de cordero, asadura.
gibelaŕi, cálculo del hígado | canto rodado.
gibel-ate, puerta secreta.
gibelatu, atrasar, atrasarse, postergar, diferir, dar prórroga, retardar.
gibel-belduŕ, desconfianza.
gibel-belduŕti, desconfiado.
gibeldu, atrasar, atrasarse | ocultarse | coagularse.
gibeldun, rencoroso | animoso. [retrocede.]
gibel-egiĪe, cobarde, que]
gibel-egin, retroceder, volver la espalda. [terior.]
gibeleko, del hígado | pos-]
gibelengo, último, postrero.
gibeleratu, ir, dar o llegar al hígado | retroceder.
gibeleŕai (gibelaŕai), asadura. | [bacalao.]
gibeli (geli), carne de vaca]
gebeljale, murmurador | difamador. [murar.]
gibel-jan, detraher, mur-]
gibeljoko, jugarreta.

gibelkari (gibelkoi), retraído.
gibelmin, mal hepático | rencor, hiel, animosidad, odio, malquerencia.
gibelminduru, malquisto.
gibelondo, consecuencia, efecto | conducta, porte.
gibelori, cierta seta de ese color.
gibizta, nudo, lazada.
gideŕ (kideŕ), mango, asa, tallo, pedúnculo.
gieŕain (geŕen), asador.
gieten (de *gi-eten)*, hernia.
gilbera, quisquilloso | quejumbroso. [pequeño.]
gilbil, galbana, guisante]
gilbo, hilacha, pelusa.
gilboŕ, ombligo | panza.
gili (kili), cosquilla: *gili--egin*, hacer cosquillas.
giltz, llave | articulación | ultima piedra del arco | clave.
giltzai (giltzain), llavero | sacristán | tesorero.
giltzape, encierro.
giltzaŕi, clave del arco.
giltzatu, cerrar con llave | poner la última piedra a un arco, calero, etc.
giltzauŕ (de *uŕ)*, nuez.
giltzuŕin, riñón.
giltzuŕun, riñón.
giltzuŕunki, riñonada, guisado compuesto de riñones.
giltzuztai, llavero.
gilaŕ, brezo.
-gile (egile, -gile), sufijo que significa hacedor, agente: *ongile*, bienhechor; *gaizkile*, malhechor.
-gin (de *egin) (-gile)*, sufijo que como *-gile*, significa también agente: *gaizkin*, malhechor; *okin* (de *ogi--gin)*, panadero; *zorgin* (de *zoro-gin)*, bruja; *gurdigin, gurdigile*, carrero.
ginbail, sombrero.
ginbalet (del inglés ?) *(ginbelet)*, barreno.
ginga, cenit: *eguzki-gingan*, en lo más caluroso del sol | (?) guinda.
gingil (gingila), colgajo, úvula, cresta, lóbulo de la oreja, glándulas colgantes de la cabra, v. *zinzil* | escrófula.
-gintza (de *egin-tza)*, acción, acto, fabricación: *guŕdigintza*, fabricación de carros | oficio: *argintza*, oficio de cantero. (Para expresar taller, oficina y fábrica, úsese el vocablo *ola*: *boina-ola*, fábrica de boinas). [brezo.]
giñaŕ (de *gi-ñ-aŕ)*, magro |]
giñaŕaba (giñaŕeba), suegro.
-giño, sufijo que significa "hasta": *noragiño?* hasta donde.
giño, proporción; *giñoan*, en proporción, en la medida que...: *bakotxak al dagigun giñoan euzkel--arazoari jo dezagun ba*, esforcémonos pues cada uno en la medida que po-

damos por el euzkera.
gipuzkoaŕ, guipuzkoano.
giranoi, esófago.
girbin, reverso | apóstata | adversario.
girbindu, volver del revés | apostatar | darse a mala vida | enemistarse.
girgil, viruta | cascabel.
girgiler̄i, adornos extravagantes del vestido.
girgin, columpio.
giri, yegua o burra en celo.
giritu, despertarse el apetito genésico | enmohecerse, enmohecido.
girizi, resguardo, defensa.
girli, baba, babeo.
girna (griña), pasión.
girnatu, inclinarse, aficionarse.
girña, v. *griña.*
girñatu, enviciarse.
giro, temperatura | sazón, temple: *oingiro,* estado del piso para andar; *logiro,* hora de dormir.
giro-aldaketa, destemplanza. [desabrido.]
giroge, destemple, tiempo]
giro-neuŕi (giro-neuŕkin), termómetro.
girotegi, pronóstico.
girotu, sazonar | atemperar.
giŕinga, chillido.
gisasti, retamal.
gisats, retama. [piento.]
giskiī̄a, andrajoso, haraga-]
gitxi, v. *gutxi* y deriv.
gitxiren, idiotismo.
gixon, hombrecillo.
giza (de *gi-z),* hombre, animal racional | sexo | naturaleza humana.
gizabatza, humanidad.
gizabete, altura de un hombre, estatura, estadal.
gizabide, urbanidad, caballerosidad, cortesia, modales, política, etiqueta | humanitarismo, racionabilidad | civilización.
gizadi, grupo de gente, concurso, conjunto de hombres, gentío, humanidad: *au gizadiya!* cuánta gente!; *gizadi aundiya,* gran gentío.
gizadi-ontzale, filántropo.
gizadi-ontzaletasun, filantropía. [mujer.]
giza-eme, sexo femenino,]
gizagaxo (gizagajo, gizajo, gizarajo, gizaxo), cuitado, miserable, pobre hombre.
gizagaŕbi (gizkaŕbi), virgen, casto, puro.
gizagin, mujer hacendosa, diligente.
gizaguren, héroe. [sino.]
gizailtzale, homicida, asegizairudi, estatua, v. *antzezki* | figurón.
gizajo, pobrete.
gizakera, actitud | urbanidad | consideración.
gizakeri, hombrada, valentonada.
gizaketa, política.
gizaki, individuo de la especie humana, persona, personalidad | raza de hombres, tribu, v. *gizeli.*

gizakide, prójimo. [mo.]
gizakitasun, individualis-]
gizakoi, mujer desenvuelta y propensa a los hombres | ramera.
gizakume (de *giza-k-ume),* hombre, varón: *emakumia ala gizakumia?,* hembra o varón?
gizakumekoi, propensa a los hombres.
gizakunde, Encarnación.
gizalaba, mujer, hembra.
gizalan, trabajo de hombres | peonada.
gizalaŕgun, viudo.
gizalbe (de *giz-al-be),* natural. [*tza* | siglo.]
gizaldi, generación, v. *sen-*]
gizalege, urbanidad, cortesía, etiqueta, honradez, caballerosidad. [te.]
gizalegez, caballerosamen-]
gizalgoi (de *giz-al-goi),* sobrenatural.
gizamen (gizamende), generación, conjunto de todos los vivientes coetáneos.
gizantz, estatua.
gizapide, educación: *gizapide ala-olakua,* mediana educación.
gizarajo, pobre, cuitado.
gizaro, adolescencia, pubertad.
gizaŕ, varón | hombre.
gizaŕte (de *giz-aŕte),* asociación, compañía, sociedad, siglo, mundo | sociabilidad, urbanidad.
gizaŕteko, social.
gizaseme, hombre, varón.
gizatalde, gentío, muchedumbre, concurso.
gizatasun, humanidad, v. *gizontasun.*
gizategi, lugar de hombres | salón. [tropo.]
gizatiaŕ, humano, filán-]
gizatu, humanarse | civilizarse, educarse | adulto.
gizatsu, populoso.
gizatxaŕ, mal hombre, villano, malvado, ruin, desmedrado | escandaloso.
gizatxaŕkeri, ruindad, villanía, canallada.
gizatza (de *-tza,* abundancial), gentío | generación.
gizatzaŕ (de *-tzaŕ,* aumentativo), hombrachón | canalla. [*ki, gizaki.*]
gizeli (de *eli),* tribu, v. *eŕ-*]
gizeluŕ, peonada. [mujer.]
gizema (de *eme),* varona,]
gizen, grueso, craso, gordo | parte grasienta, grosura | tierra lozana. [dar.]
gizen-arazi, cebar, engor-]
gizendi, grosura.
gizendu, cebar, engordar | ponerse gordo.
gizendun, graso, grasiento, adiposo.
gizen-egin, comer de carne: *me-egin,* comer de vigilia.
gizengaīu, condimento.
gizengiaŕ, grasa y magra.
gizenkoŕ, propenso a engordarse. [ganado.]
gizenpots, hidropesía en el]
gizentasun, gordura, crasitud, obesidad.

gizentsu, obeso, grasiento, grasoso.
gizerailtza, homicidio.
gizeraīle, homicida, asesino, criminal | verdugo.
giziduri (de *giza-iduri) (gizirudi, gizon-antz),* figura humana, antropomorfo.
gizizti, antropología.
giziztilari, antropólogo.
gizkai (gizkei), cucharón.
gizkarbi, (de *giza-garbi),* virgen, puro, intacto, doncel.
gizkarbitasun, virginidad, calidad de virgen.
gizkei, v. *gizkai.*
gizmaīla (gizaḍi-maīla), categoría o estado civil.
gizon (de *giz-on),* hombre: *gizonak gizona nekez ezagutu oi du,* el hombre conoce al hombre difícilmente | marido.
gizonak egiña, artificial.
gizonalde (gizalde), gentío.
gizonaldi, generación.
gizon-arauz, humanamente | virilmente.
gizon-atoŕ, camisa de hombre. [tura.]
gizonbete (gizabete), estagizondu, hacerse hombre, humanarse | casarse.
gizon-egin, tomar estado, casarse | acabar los estudios.
gizon-emazte, afeminado.
gizonez, honradamente, civilmente, con cortesía.
gizonezko, varón.
gizongai, joven de brillante porvenir | novio.
gizonjale (de *jan-le),* antropófago. [gía.]
gizonjalekeri, antropolo-]
gizonkeri, hombrada, valentonada.
gizonki, varón, hombre | humano, cortés | humanamente | honradamente | miembro viril | sexo masculino.
gizonkoi, dado a hombres.
gizonkunde, Encarnación.
gizonlege (gizalege), honradez, caballerosidad | derecho positivo.
gizontasun, hombría de bien, honradez, caballerosidad | humanidad, calidad de hombre | virilidad.
gizontsu, caballero, honrado, correcto, digno.
gizontza (gizontze), gentío, concurrencia de muchos hombres.
gizotso, duende.
gizozte, muchedumbre, gente, gentío.
-go-, radical de *egon; goyan bego!,* en gloria esté! | variación de *ko* después de *n; egongo naiz,* estaré; *emengo,* de aquí, *Irun'go,* de Irún | denota profesión, oficio, idea abstracta: *ikasgo,* aprendizaje; *artzaingo,* pastoreo | sufijo que unido a los infinitivos expresa destino: *etzango,* lugar

de descanso | v. *ago*.
goaita (goaite, goaẽ), cuerda para abarcas | acecho. [tidiar, aburrir.]
goaitu (de *gogo-aitu)*, fas-]
goaltsu, entusiasta, fogoso.
goan (joan, juan, yuan, gan), ir. [peregrinación.]
goanetoŕi, ida y vuelta |]
goare (joare, juale, gale), campana. [tencia, aviso.]
goaŕpen (oaŕpen), adver-]
goaŕtu (de *gogo-aŕtu, oaŕtu)*, advertir, caer en la cuenta.
goaẽ, cuerda de lana con que se ata la abarca y su polaina rústica.
goatz (oe), cama, lecho: *goatzestalki*, sobrecama.
gobada (?) *(gobara)*, colada.
gobadaŕatz, coladero.
gobadontzi (gobarontzi), coladero, coladera.
gobel (goibel), cielo oscuro.
goe (goi), alto, arriba.
goen (de *go-en)*, lo más alto, extremo superior | nata | sobresaliente.
goenbaŕen, extremo superior e inferior, límites.
goga (gogai), sospecha, prejuicio, idea.
gogaba (de *gogo-aba)*, Padre o Director espiritual.
gogaerazi (de *gogo)*, hacer tomar una resolución.
gogai (de *gogo-gai)*, idea, pensamiento, concepto | deseo.
gogaide (de *gogo-ide)*, copensante, correligionario, unánime, conteste, conforme.
gogaidetu, conformar.
gogaikaŕi (de *gogaitu-gaŕi)*, que aburre, fastidioso, enojoso, molesto.
gogaikoi, molesto.
gogaikoŕ, tedioso.
gogait (de *gogo-aitu)*, fastidio, hastío, tedio | aburrido, hastiado.
gogaita (de *gogo-aita)*, Padre espiritual. [tiarse.]
gogaitegin, aburrirse, has-]
gogaiteragin (gogaiterazo), aburrir, fastidiar, molestar.
gogaitu (de *gogo-aitu)*, aburrirse, hastiarse | aburrir, fastidiar | aborrecido, aburrido | (de *gogo--gai-tu)*, ocurrir, venir a la mente alguna idea.
gogaitza, aburrimiento, despecho | galbana | aborrecimiento.
gogake, disgustado.
gogaketa (de *gogo-keta)*, pensamientos, ideas.
gogaketu, disgustarse.
gogalben, consideración; *gogalben orokaŕak*, consideraciones generales.
gogaldi, momento o rato de humor, gana, complacencia, placer, embeleso.
gogaldu (de *gogo-aldu)*, llevar en el pensamiento, concebir, idear, considerar, meditar, reflexionar, conceptuar | empaparse.
gogalgin, complaciente |

complacido.
gogalgintza, complacencia.
gogalpen (gogalben), meditación.
gogaltsu, entusiasta, fervoroso.
gogamen (de *gogo-men),* inteligencia, mente, facultad intelectiva | alma racional | racionabilidad, razón, racionalidad | memoria.
gogamendu, ponerse a considerar.
goganbeaŕ, sospecha | inquietud.
goganbeaŕtu, sospechar: *usmatu ta goganbeaŕtu,* barruntar y sospechar.
goganbeaŕtsu, sospechoso, suspicaz.
gogape, conciencia.
gogapen (de *gogatu),* intención, determinación, propósito | pensamiento, ocurrencia | consideración.
gogari (gurari), ocurrencia, antojo.
gogarin, indiscreto.
gogaŕ (de *gogo-aŕ),* inspiración | aviso, v. *oaŕ, uaŕ* | reflexión.
gogaŕkunde, meditación.
gogaŕte (de *gogaŕtu-tze),* consideración, reflexión, meditación, acción de meditar.
gogaŕtetu (gogaŕtu, oaŕtu, uaŕtu), reflexionar, tomar en cuenta, ponderar, meditar.
gogaŕtu (oaŕtu), volver en sí | reflexionar, cavilar, considerar | acordarse.
gogati, voluntarioso, veleidoso | espiritoso.
gogatu (de *gogo-tu),* ocurrir, venir a las mientes | intentar, determinarse.
gogatsu, lleno de deseos, proyectos, ideas, idealista | entusiasta, fervoroso | de buena gana: *gogatsu egin det zure agindua,* he hecho de buena gana tu encargo | voluntarioso.
gogauldu, desanimarse.
gogayera (de *gogo-gai-era),* manera de pensar.
gogayerazi (de *gogaitu-erazi),* aburrir.
gogo, espíritu: *Gogo Deun, Goteun,* Espíritu Santo; *eriotz-gogoa,* el espíritu de la muerte | mente, alma, pensamiento, gana, deseo, intención, voluntad, ansia: *gogorik ez det,* no tengo ganas; *gogotik,* con gusto | entendimiento, memoria: *goguan euki,* conservar en la memoria; *gogoratu,* recordar | aguante, ánimo: *gogo aundiya du,* tiene mucha alma | apetito | gana de comer | humor, *gogo on, gogo txaŕ,* buen humor, mal humor; *gogo otzez,* sin alma, sin entusiasmo; *gogo beroz,* con entusiasmo, con fervor. (Destiérrense los erdéricos «anima» y «arima») | espectro: *ala-gogua jezaŕi*

da euzko-etxietan, el espectro del dolor se difunde sobre los hogares vascos. [entusiasmarse.]
gogoa berotu, animarse |
gogoa bete, satisfacerse | hastiar, empalagar, llenar, aburrirse. [tito, la gana.]
gogoa joan, perder el ape-
gogoak eman, venir a las mientes, entrar en ganas.
gogo - aldatu, cambiar de opinión | mariposear.
gogoan sartu, hacerse simpático. [celo.]
gogoanbear, sospecha, re-
gogoanbeartu, sospechar, entrar en recelos.
gogoangeartsu, sospechoso, receloso.
gogo-andi, magnánimo.
gogo-anditasun, magnanimidad.
gogoangari, padrón, recuerdo, memoria, monumento | memorable.
gogoargi (gotargi), alegre, jovial | alegría del alma | inspiración.
gogo-arin, casquivano, imprudente | ligereza, imprudencia.
gogoaz, con, de, sobre el espíritu, etc.: *nere gogoaz bestera,* a pesar mío.
gogo-bakartaldi, retiro espiritual.
gogobera, clemente.
gogobete, satisfacer, satisfacerse, contentar | aburrirse. [deseo.]
gogo betez, a medida del
gogoeta (gogoketa), serie de pensamientos, meditación.
gogoetatu, quedarse pensativo, meditabundo.
gogoetatsu, pensativo, caviloso.
gogoetsi, aburrirse, hastiarse | aburrido.
gogoezeko, involuntario.
gogogabe (gogoge), desgana.
gogo gaizto, mala voluntad.
gogogaiztu, disgustarse.
gogogetu, desganar.
gogo-gorputzaldatze, transmigración de las almas.
gogo-ilun (gotilun), triste, tristeza del alma.
gogo-iñarkun, ejercicio espiritual.
gogo-izan, gustar, agradar: *gogo zait,* me gusta | apetecer.
gogo-izti, psicología.
gogo-iztilari, psicólogo.
gogoketa, ejercicio mental.
gogoki, cada una de las potencias del alma.
gogoko, del gusto: *nere gogokua da,* es de mi gusto, me agrada | predilecto.
gogokor, espiritual, fervoroso | tenaz, duro. [dad.]
gogokortasun, espirituali-
gogokortu, espiritualizar.
gogo-nai, celo, buena voluntad | devoción.
gogooneko, bien intencionado.
gogo onez, con mucho gusto, de buen grado.

gogoongaŕi, agradable al espíritu. [do.]
gogo-onkara, de buen gra-]
gogo otzez, sin entusiasmo, sin decisión.
gogora, a gusto, a voluntad | al espíritu, al alma, a la memoria, etc.
gogorako, del agrado.
gogoramen, facultad perceptiva.
gogorapen, percepción, acto de percibir | pensamiento, idea | recuerdo.
gogoratu, ocurrirse, venir a las mientes, percibir | traer a la memoria, acordarse | considerar.
gogoratze, consideración.
gogorazi (gogorarazi, gogoraerazi), sugerir, recordar, traer a la memoria.
gogoŕ, duro, tenaz | cruel | violencia.
gogoŕ-aŕtu (gogoŕ-egin), reprender.
gogoŕdi, tormento, suplicio.
gogoŕ-egin, resistir, oponerse, hacer frente.
gogoŕ-egon, permanecer constante, resistir a pié firme.
gogoŕera, endurecimiento.
gogoŕez, por fuerza, a viva fuerza, a malas | al asalto.
gogoŕezko, violento. [lar.]
gogoŕeztu, violentar | vio-]
gogoŕgaŕi, endurecedor | contrafuerte, refuerzo, remiendo.
gogoŕkeri, crueldad | rigor.
gogoŕki, cruelmente, duramente, rigorosamente.
gogoŕpen, endurecimiento | tenacidad, terquedad.
gogoŕtasun, dureza, severidad | rigidez.
gogoŕtu, endurecerse, endurecer, consolidar, solidificar | cuajar | empedernirse, emperrarse en una idea | condensar, espesar.
gogoŕtze, endurecimiento.
gogo-sendasun, constancia.
gogota, pensamiento | indeciso.
gogotan aŕtu, considerar, tomar en consideración | tomar con empeño.
gogotan erabiīi, proyectar.
gogoti (gogati), persona espiritual.
gogotik, de grado, voluntariamente, con ganas, de buena gana | en gran cantidad; *gogotik bazan,* había en abundancia.
gogotsu, espiritual, delicado, elevado, noble | lleno de espíritu, fervoroso, devoto | atento, aplicado.
gogoz, voluntariamente, a gusto, con ganas, intencionadamente | mentalmente, de memoria, intelectualmente | espiritualmente.
gogozale, voluntarioso.
gogoz-bakandu, abstraer.
gogoz-garai, contra la voluntad.
gogozko, espiritual, mental, intelectual: *gogozko o-*

toitz, oración mental | voluntario, del gusto: *gogozko tokiyan aldapik ez,* en sitio de gusto no hay cuestas | agradable | espontáneo.
gohaindu, repugnar | *(gogaitu),* aburrirse, hastiarse.
gohaingaŕi, repugnante.
goi, cielo: *goyan bego,* en gloria esté | altura, altitud, alto, eminencia, eminente | techo.
goi-ala (Jainkoa'ren), providencia divina.
goi-arin, ligero de cascos.
goibe, altura de un objeto, dimensión de los cuerpos: *goibeak,* extremos alto y bajo de una cosa, vaivenes de la fortuna, altibajos.
goibel, cielo obscuro | nube | obscuro, sombrío, grisáceo, plomizo | triste.
goibelaldi, nublado | rato de tristeza.
goibelargi, arrebol.
goibeldu, anublarse, encapotarse el cielo. [bes).]
goibel-muŕu, cúmulus (nu-]
goibeltasun, tristeza, calidad de triste.
goibe-neuŕkizti, altimetría.
goibera, depresión | vicisitud | trastorno | accidente de terreno.
goiberatu, deprimir, humillar, abatir | disminuír, mermar, venir a menos | desbaratar | terjiversar.
goibetu, desbaratar, deshacer, trastornar.
goiburu, lema: *Gurutze Deuna beti gure goiburu,* la Santa Cruz, siempre nuestra lema.
goigotzon (de *goi-gogo-uts--on),* arcángel.
goi-etsi, elogiar.
goihara, esbelto | franco, de caracter abierto, campechano. [miento.]
goika, fastidio, aburri-]
goikaŕi, fastidio | emético.
goikaŕitu, fastidiar, molestar.
goiko (de *goi-ko),* del cielo: *Jaungoikua,* Dios, el Señor del cielo; *Goiko Jauna,* el Señor del cielo | superior, del alto, de arriba: *goiko etxea,* la casa de arriba.
goi-latetxe, senado.
goi-latetxetiaŕ, senador.
goile, vencedor. [cracia.]
goimail (goimaīa), aristo-]
goimaitasun (goitiki), caridad, amor sobrenatural.
goimaitasundun, caritativo.
goimaitedun, caritativo.
goimaitekoŕ, caritativo.
goimaitetsu, caritativo.
goipe (koipe), grasa | pingüe. [va!]
goira (gora), arriba (a), vi-]
goiratu, subir | ensalzar, aclamar.
goirengo, supremo.
goitaŕ, natural de las alturas | castellano.
goitasun, alteza, majestad

| esplendor, gloria | altitud; superioridad.
goitatu, estar al aviso | ahorrar, reservar.
goiti, cimero, cimera | altura, alto | arriba | piso: *bigaŕen goitia,* el segundo piso, v. *bizitz.*
goiti-egin, vomitar.
goiti-eragikoŕ, vómico, vomitivo. [náuseas.]
goitigale, ganas de vomitar,]
goitik, desde, de arriba: *goitik bera,* de piés a cabeza.
goitika, vómito.
goitika-egin, vomitar.
goitikatu, vomitar, regurgitar: *goitikatu naiz,* he vomitado.
goitiko, procedente del cielo, de lo alto, de arriba | sobrenatural | náuseas, vómito | ambicioso | superior. [seas.]
goitinai, ambicioso | náu-]
goititu, levantar, elevar, erigir, alzar, enarbolar, remontar | colocar las cosas en lugar seguro | sobrar | empacharse.
goititz, poesía. [ción.]
goititze (goitutze), eleva-]
goitizen (de *goi-izen),* apellido, v. *abizen* | mote.
goitizlari, poeta.
goitu, sobreponerse, superar, vencer. [ambición.]
goitura, victoria | orgullo,]
goituri, capital (de un Estado, etc.)
goitzaīe, triunfador.
goitze (de *goi-tze),* exaltación, elogio, gloria | victoria, sobreposición, vencimiento de una pasión, dolor, etc.
goiz (de *goi-tz),* mañana, primera parte del día: *goiz goŕi, aŕats euri,* mañana roja, noche de lluvia | presto, temprano: *goizean goiz,* a la mañana temprano; *goiz da,* es temprano; *goiz-goizean,* muy de mañana | precoz, prematuro. [mañana.]
goizabaŕ, crepúsculo de la]
goizalde, alba, madrugada, mañana | levante.
goizaldeko, matinal.
goizaldi, amanecer, mañana, alborada.
goizale, amante de las alturas: *mendigoizale-bazkun,* grupo alpinista | ambicioso.
goizaro, madrugada, mañana, parte del día desde que amanece hasta el mediodía.
goizarto, maíz tempranero.
goiz-beranduan, cerca del mediodía.
goize (goiz), mañana.
goizean (goiz), por la mañana temprano.
goiz edo berandu, tarde o temprano.
goizeko, de la mañana, matutino, matinal: *goizeko izaŕa,* estrella de la mañana, Venus.
goizekua, lo de la mañana

| almuerzo, desayuno, trabajo, etc.
goizen (abizen), apellido | sobrenombre. [prano.]
goizen dala, a lo más tem-]
goiz-ereski (goiz-oldeŕki), albada, alborada.
goizeresti, diana.
goizeŕañu, alborada.
goizeŕi, oriente, levante | pueblo o país oriental.
goizetik, temprano.
goizetiko, tempranero.
goiz-giro, v. *goizkiro.*
goiz-goizetik, de madrugada.
goizizaŕ, Venus, Lucifer, estrella de la mañana.
goizkiro (de *giro),* temperatura de la mañana.
goizkoŕi, arrebol matinal.
goiz-lore, flor prematura.
goiznabaŕ (goizabaŕ), crepúsculo matinal.
goizolānda (de *olānda),* coqueta, coquetona.
goizolāsko, coquetón.
goizpeŕ (de *goi-izpeŕ),* evangelio, buena nueva.
goizpeŕdi, los cuatro evangelios.
goizpeŕgilē (de *egilē),* *(goizpaŕgilē),* evangelista. [zar.]
goizpeŕ-irakatsi, evangeli-]
goizpeŕki, trozo del Evangelio.
goiztabaŕ (goiznabaŕ), crepúsculo matinal.
goiztaŕ, madrugador, tempranero | prematuro, precoz | *goiztaŕ neskatxa,* muchachia joven coquetona. [drugar.]
goiztaŕtzale, amigo de ma-]
goiztiaŕ (goiztaŕ), madrugador. [mañana.]
goiztiri, mañana, toda la]
goiztu, amanecer | tempranero.
gokabe (de *gogo-gabe),* inanimado, exánime | desganado. [narse.]
gokabetu, desganar, desga-]
gokaistoki (de *gokaxo-toki),* purgatorio.
gokaizto (de *gogo-gaizto),* demonio. [absorto.]
gokaŕtu, absorto | quedar]
gokaxo (de *gogo-gaxo),* alma del purgatorio.
goko, racimo.
golatu (?), papera | enfermarse de papera.
goldaketa, labor de arado.
goldalari, arador, que tiene oficio de arar.
goldamutuŕ, reja del arado.
goldaŕon, planta herbácea leguminosa.
goldaŕte, cuerda con que se sujeta el animal al arado.
goldatu (de *golde),* arar | tierra labrada con arado.
goldazoi, soga de seto para el arado.
golde, arado | reja del arado | fanega de tierra.
goldeatu, arar. [ra.]
goldekideŕ, esteva, mance-]
goldelari, arador.
goldeluŕ, fanega de tierra.
goldesku (aresku), mancera, esteva.

goldio, musgo.
goldoŕtz (de *golde-oŕtz),* reja del arado.
golko (kolko), seno | *(goko),* racimo.
golo (?) papera | escrófula.
golox, sensual.
goloxtu, desear.
goma, resol, reverberación, reflexión de luz.
gomaitasun, caridad, amor sobrenatural.
gomatu, reverberar, reflectar, reflejar.
gomen (de *goi-men),* autoridad: *zure gomenpian,* bajo el gobierno de V.
gomuta, recuerdo.
gomutabiyatu (gomutabijatu), trascordarse | conmemorar, hacer recordar | activo.
gomutagaŕi, memorable.
gomuta-izan, recordar.
gomutaki, pensamiento | recuerdo.
gomutaldu, recordar, traer a la memoria.
gomutamen, memoria, facultad representativa.
gomutapen, recuerdo, acto de recordar.
gomutaratu, recordar.
gomutatu, acordarse, recordar | pasivo, reflexivo.
gon (gona), saya, falda, enagua | refajo.
gonagontz (gonagorantz), bata de niñas.
gonauntz, corpiño.
gonazpiko, enaguas.
gonburu, colmo, exceso.
gondu, aprovechar, hacer bien. [granos.]
gonga, robo, medida de
gongaŕ, tráquea. [dio robo.]
gongerdi (de *gonga),* me-
gongoteŕki, arzobispado.
gongotzai, arzobispo.
gongotzon, arcángel.
gopatz (de *gogo-opa-tz),* religión.
gopazkaŕ, religioso.
gopoŕ (opoŕ), gamella, cuenco.
gora (de *go-ra),* a lo alto, arriba, viva! *Gora Euzkadi!,* viva Euzkadi! | aprecio, precio, estimación: *gorago daukat,* en más lo aprecio; *gorago saldu,* venderlo más caro | ventaja, prosperidad, adelanto, mejoría: *gora aundiya egin,* prosperar | costo | elogio | elevado, alto. [perar mucho.]
gora aundiya egin, pros-
gora aundiya eman, dar importancia.
gora-bera, diferencia, alteración, altibajo, trastorno | flujo y reflujo | sacudida | murmuración | apesar de | cuartos de la luna | más o menos: *gutxi gora-bera,* poco más o menos. [pecias.]
goraberak, altibajos | peri-
goraberatu, cimbrar, cimbrear, mecer, mantear | murmurar | trastornar.
gora-era, subida (manera), levantamiento, ensalza-

miento, ponderación.
goragale, asco, náusea, arcada | vómito | convulsión del corazón. [mitar.]
goragaletu, provocar, vo-
goragaŕi, apreciable, estimable, egregio.
gorago, cálculo, suma | más arriba.
goragoko, superior, de más arriba, preeminente.
goragotu, realzar. [nencia.]
goragune, altura, promi-
goraintzi, memoria, recuerdo, saludo | recordar.
garaipatu (de *aipatu),* exaltar, ensalzar.
gora-jo, apelar. [dose.]
goraka, exaltando, exaltán-
gorakaldi, subida, ascensión | flujo.
goraki, en voz fuerte | altamente | ascensor.
gorako, náuseas, vómito.
goraldi, momento de exaltación, alabanza | flujo | mejoría del enfermo.
goraldu (de *gora-aldu),* alabar, elogiar, enaltecer, panegirizar, ensalzar | alabado.
gorale (de *gale),* náuseas, asco | que levanta.
garalgaŕi, laudable.
goralpen, ensalzamiento, elogio | encarecimiento.
goraltz, alabanza, elogio.
goraltz-izkintza, panegírico. [der, virtud de).]
goramen, elevación (po-
goranai, ambición, ambicioso, ambicionar | náusea.
goran, alto | caro.
gorantz, hacia arriba | alabanza, jactancia | corsé, justillo, corpiño, chaleco, elástico.
gorantzako, náusea.
gorantzi (goraintzi), recuerdo, memoria.
goranztu, panegirizar, ensalzar. [tico, corredor.]
gorape, claustro, átrio, pór-
gorapen, elevación, exaltación, crecimiento, ensalzamiento, alabanza | encarecimiento. [lazo.]
gorapil (gorapilo), nudo,
gorapilatu, anudar, lazar, enlazar.
goratasun, alteza, elevación, sublimidad | carestía. [doso, altivo.]
gorati, presuntuoso, vani-
goratu, exaltar, ensalzar, elevar, sublimar, alzar, levantar, enarbolar | encarecer | alto, elevado.
goratze, ascenso, elevación.
gorazkai, ascensor.
gorazkaldi, ascensión, marea ascendente.
gorazki, ascensional.
gorazko, náusea.
gorde (?), guardar, custodiar, celar, ocultar, v. *ezkutatu, zaindu.*
goren (de *go-en,* apogeo | cumbre, prominencia: | *gorena egin,* pasar la crisis de una enfermedad | soberano | superior | superlativo.

gorenaz, a lo sumo | a lo más caro.
gorendu, sublimar, enaltecer, colocar una cosa en lo más alto.
goreneko, magno.
gorenengo, supremo.
gorengo, supremo.
goresgaŕi (goreskaŕi), laudable, bendito.
goreski, panegírico.
goreslari, elogiador, panegirista, encomiasta.
goresle, v. *goreslari.*
gorespen, elogio, panegírico, acto de encomiar.
goretsi (de *gora-etsi),* magnificar, ensalzar, elogiar, encomiar, exaltar | juzgar laudable | glorificado, bendito | considerado.
gorgoil, hioides, gargüero | escarcela.
gorgoin (gorgoña), columpio. [| jiba.]
gorgoĺo, papada | papera]
gorgoñatu, columpiar, columpiarse, mecer, cunear | mover el cuerpo con afectación cuando se anda.
gori, incandescente, hecho ascua, abrasado, candente, (los metales) | hirviendo (los líquidos): *ur gori,* agua hirviendo | celo, apetito genésico de las bestias | escaldado | v. *guri.*
goritasun, incandescencia.
goritu, poner incandescente, escaldar, caldear | excitar el celo, el entusiasmo | *biotza goritu,* entusiasmar: *odola goritu,* encenderse la sangre | enrojecer.
goroiki, soga, cuerda.
goroiki lodi, maroma.
goroikiztatu, encordelar.
goroite, soga de crin.
goroldio, musgo.
gorontz, corsé, corpiño, justillo | chaleco | elástico | paño de cabeza.
gorosti, acebo: *Donostiya'n Donosti, gorostiyan gorosti,* a do quiera que fueres, haz lo que vieres.
gorostiaga, acebedo, acebeda. [de acebos.]
gorostitza, lugar poblado]
gorotz, estiércol, fiemo, excremento.
gorotz-pil (gorozpil), basurero, estercolero.
goroztegi, estercolero.
gorpera (de *gori-bera),* sensible al calor.
gorpu, cadáver.
gorpu-azteŕka, autopsia.
gorpu-guŕdi, coche fúnebre.
gorputz (voz indígena según Arana-Goiri), cuerpo: *gorputza mindu,* mortificar el cuerpo; *gorputza kendu,* tener acceso carnal | cadáver: *gorputz dago,* está cadáver.
gorputzale, positivista | sensual | sibarita | voluptuoso.
gorputzalekeri, positivismo | sensualismo | voluptuosidad.
gorputz-atal, miembro.

gorputz-dardara, convulsión.
gorputzez, de, con el cuerpo, corporalmente: *gorputzez-izan,* fornicar.
gorputzezko, corporal.
gorputz-igitze, gimnasia.
gorputzil, cadáver.
gorpuzki (de *gorputz-ki),* reliquia, fragmento o miembro de un cuerpo.
gorpuzkin, cadáver.
gorpuzkontzi, relicario.
goru (del lat. colus?), rueca.
goruburu, rocadero.
gorueta, operación de hilar a mano.
gorulari, hilandera.
goruntz, altura, elevación, altitud.
goŕ (de *gogoŕ),* sordo | sordera | insensible.
goŕaize, sordera pasajera y ligera.
goŕaldi (de *goŕ-aldi),* sordera, momento de sordez.
goŕantz (de *goŕi-antz),* rojizo | (de *goŕ),* que parece sordo.
goŕasta, bermejo.
goŕatu, repudiar, recusar, desechar. [rasca | alga.]
goŕbel (de *oŕi-bel),* hoja-]
goŕbeltz (de *goŕi),* rojo negruzco.
goŕbizi, ligeramente asado.
goŕbiztu (de *goŕi-bizitu),* enrojecerse, caldearse, ponerse incandescente | enconarse una herida.
goŕdin (de *gogoŕ-din),* crudo, no maduro, verde, fresco | fuerte, robusto | cruel.
goŕdindu, encrudecer | volverse áspero, exasperar, irritar, irritarse.
goŕdinkeri, aspereza voluntaria, rudeza | crueldad.
goŕdintasun, crudeza, calidad de crudo.
goŕegosi, calor intenso que despide la tierra.
goŕentzi, disentería de las bestias.
goŕera (de *goŕ-era),* sordez, sordera, clase de sordera.
goŕeri (de *goŕ-eri),* sordera, privación del oído.
goŕi, rojo, bermejo, purpúreo | áspero, rudo: *gudaldi goŕi,* campaña ruda; *lots goŕi,* vergüenza atroz; *aize goŕi,* viento que molesta mucho; *egun goŕiyan,* en pleno día | activo | desnudo: *laŕu goŕiyan,* en cueros | apuro, trance, tribulación: *iztiīu goŕiyak,* grandes apuros; *goŕiyak ikusi,* pasar las de Cain, la pena negra | sarampión | roya.
goŕibeltz (goŕbeltz), oriol, oropéndola.
goŕien, rojo subidísimo | calor asfixiante.
goŕi-garbi, carmín.
goŕika (goŕike), alicates, tenazas. [medad.]
goŕimin, escarlata, enfer-]
goŕin (goŕiña), sarampión | roya | viruela | vacuna:

goŕiña saŕtu, vacunar.
goŕingo, yema de huevos | oronga (cierta seta).
goŕiska, rojizo.
goŕista, rojizo. [jizo.]
goŕitarako, para rojo, ro-]
goŕitasun, rojez, enrojecimiento, rubicundez.
goŕitu, enrojecer. [cola.]
goŕitune (de *goŕi-une),* ar-]
goŕiyen, enrojecimiento de la piel.
goŕizka, rojizo.
goŕizkatu, enrojar, teñir de rojo, enrojecer.
goŕizta, rojizo, bermejo.
goŕiztatu, enrojecer, enrojecerse.
goŕi-zuri (zurgoŕi), blondo, rubio, sonrosado.
goŕizuritu, sonrosar.
goŕo, gargajo, flema, esputo.
goŕotari, enconoso.
goŕotatu, odiar, aborrecer | empeorarse una herida.
goŕotatze, aborrecimiento.
goŕoti (de *goŕo-ti),* gargajoso.
goŕoto, odio: *goŕoto bizi,* odio reconcentrado.
goŕotodun, rencoroso.
goŕotogaŕi, odioso, despreciable.
goŕoto-izan, odiar.
goŕotoki (de *goŕo-toki),* escupidera. [de rencor.]
goŕototsu, lleno de odio y]
goŕototzaŕ, encono.
goŕotu, expectorar.
goŕpil, no bien asado, calentito.
goŕtasun, sordera, sordez.
goŕtu (de *goŕ-tu),* ensordecer, contraer sordera, ocasionar o causar sordera, quedar, sordo.
gosagogor, que resiste el hambre: *atso asia, gosagogoŕ,* vieja harta, contra el hambre recia.
gosalaitzin (de *gosari),* antes del almuerzo.
gosalaŕte, la mañana hasta el almuerzo. [almuerzo.]
gosaldaŕ, comensal en el]
gosaldu (de *gosari-tu),* almorzar, desayunar. [zar.]
gosalgarai, hora de almor-]
gosalketa, acto de almorzar. [morzar.]
gosalondo, luego de al-]
gosaltiaŕ, convidado a almorzar.
gosari (de *goiz),* almuerzo, desayuno.
gosarin, (de *gosari-arin),* desayuno del día de ayuno.
gose, hambre | hambriento: *urde gosiak ezkuŕa ametś,* el cerdo hambriento sueña en bellotas | ambicioso.
gose-belaŕ, hambre canina, apetito voraz. [briento.]
gosebera, famélico, ham-]
gosejan (gose-il), famélico, hambrón. [de hambre.
gosete (de *gose-te),* época
goseti, hambrón, hambriento.
gosetu, hambrear: *gosetu naiz,* siento hambre | cobrar apetito.

gosetsu, hambriento.
gosexka, apetencia, gana de comer.
gosez, de hambre (estar).
goseziŕista, hambre ligera.
gosna, colcedra, colchón de lana o pluma.
gotargi (de *gogo-argi),* alegría | inspiración. [suelo.]
gotase (de *gogo-ase),* con-]
gotasetu, consolar.
gotaskari, consolador.
gotazteŕketak, ejercicios espirituales. [siástico.]
goteŕkesle, censor ecle-]
goteŕki (de *gogo-eŕi-ki),* diócesis, episcopado.
goteŕkiko, diocesano.
goteŕ-txadon (gotzai-txadon), catedral.
goteŕtxaumuru (de *txadon),* deán.
goteŕtxaun, catedral.
goteŕtxauŕ (de *jauŕi),* curia eclesiástica.
goteŕtzauŕkide, curial.
goteun (de *gogo-deun),* Espíritu Santo: *Aitaren eta Semiaren eta Goteunaren izenaz. Olantxe.* En el nombre del Padre y del Hijo y del Espíritu Santo. Amén.
goteunge (de *gogo-deunge),* demonio, diablo.
goteungedun, endemoniado. [teza.]
gotiīun, melancolía, tris-]
gotiīundu, entristecerse, enojarse.
gotuts (de *gogo-uts),* ángel (bueno o malo), espíritu puro.
gotseme, hijastro | ahijado.
gotzaīe, v. *gotzai.*
gotzai (de *gogo-zai) (gotzaīe),* obispo.
gotzaidazki, carta pastoral.
gotzaidun, sede plena.
gotzai-etxe, palacio episcopal. [te.]
gotzaigabeko, sede vacan-]
gotzain-buruin, mitra.
gotzain-buruindun, mitrado.
gotzai-txadon, catedral.
gotzaitza, episcopado.
gotzari, beneficio eclesiástico.
gotzayaren, episcopal.
gotzon (de *gotuts-on),* ángel (bueno).
gotzonen, angelical.
gotzon-legez, angelicalmente.
goxo (gozo), dulce: *gozuak,* confites | sabroso | *goxua jaŕi nau,* me ha puesto de oro y azul; *loitara erorita goxua jaŕi da,* cayendo al barro se ha puesto perdido | agradable, festivo, elegante | tranquilo: *goxo-goxo,* poco a poco, suavemente.
goxoeri, diabetes.
goxoerikenle, antidiabético, diabetífugo. [lero.]
goxogiīe, confitero, paste-]
goyabe (de *goi-abe),* viga maestra de un tejado.
goyalde (de *goi-alde),* lado de arriba. [frenesí.]
goyaldi (de *aldi),* arrebato,]

goyan, arriba | en el cielo: *goyan bego!,* en gloria esté!; *goyan beude!,* en gloria estén!.
goyarin, casquivano.
goyargi, luz celestial | inspiración.
goyargitu, inspirar.
goyaŕ, meteoro.
goyaŕka, lucha a sobreponerse | sublevación.
goyaŕtu, sublevarse, rebelarse, subirse a mayores. | dominar, vencer: *goyaŕtu-eziña,* insuperable, invencible.
goyen (de *goi-en),* cumbre, cima, vértice, supremo, extremo superior | nata | altura | eminencia, altísimo | superlativo.
goyenbaŕen, límites.
goyeneko, supremo: *Goyeneko auzitegi,* Tribunal Supremo.
goyenez, a lo sumo.
goyengo, supremacía: *Doipuruaren goyengua,* la supremacía del Papa.
goyera, altura; *amaŕ neuŕkin goyeratik erori zan,* cayó de diez metros de altura. [alto, país alto.]
goyeŕi (de *goi-eŕi),* país del]
goyesgaŕi (goyeskaŕi), digno de encomio.
goyespen, encomio, acto de encomiar.
goyetsi (de *goi etsi),* encomiar, elogiar | reputarlo digno de encomio.
gozadun (de *gozo-dun),* tranquilo, apacible | sabroso, gustoso | templado (instrumento).
gozagaitz, v. *gozakaitz.*
gozagaiztu, hacer desagradable | desafinar.
gozagalu, calmante, narcótico | dulcificante, consolador, mitigador.
gozagaŕatz, desabrimiento.
gozagaŕi, alivio, consuelo | condimento | abono | azúcar.
gozage (de *gozo-gabe), (gozke),* desabrido, amargo | sinsabor | instrumento mellado.
gozagetu (gozketu), desabrirse, destemplarse, mellarse, amargarse.
gozaita (de *ugatz-aita),* padrastro | padrino.
gozakai, alivio, consuelo.
gozakaitz (gozagaitz), de difícil temple, tierra dura, persona desabrida y colérica, implacable | cólera: *gozakaitz-aldi,* momento de cólera | desacorde, disonancia.
gozakaiztu, desabrirse, desacordar.
gozaki, dulzura.
gozalaba (de *ugatz-alaba),* hijastra | ahijada.
gozaldi, rato de placer, alivio, alegría.
gozamen (de *gozo-men),* facultad del gusto | usufructo. [tarse.]
gozandu, agradar | delei-]
gozaratu, acariciar, demos-

trar cariño. [to, recrear.]
gozarazi, agradar, dar gus-]
gozaro, en delicias, agradadable y dulcemente.
gozarotu, regalar, deleitar, causar placer y alegría, divertir, recrear.
gozaŕ, gusto.
gozaŕpen, saboreamiento.
gozaŕtu (de *gozo-aŕtu),* saborear, saborearse.
gozatu (de *gozo-tu),* gozar, regocijarse, consolar, acariciar | abonar | templar un instrumento | serenarse el mar tempestuoso | poseer, usufructuar | amenizar | dulcificar | mitigar.
gozatsu, dulce, sabroso | templado, blando, suave, delicado, manso | ameno | plácido. [consolador.]
gozatzaīle, acariciador,]
gozo (?) *(goxo),* gusto, placer, deleite | dulce, suave, blando: *luŕ gozua,* tierra blanda y fértil; *eguŕ gozua,* buena madera; *aŕi gozua,* piedra que fácilmente se labra | savia.
gozogabe (gozakaitz), desabrido, de mal carácter.
gozogaŕatz, agridulce.
gozogune, dulzura. [noso.]
gozokeri, placer pecami-]
gozoki, dulce, confite | dulcemente, agradablemente.
gozoro, dulcemente, placenteramente.
gozorotu, deleitarse, agradar, divertir.
gozotasun, dulzura, calidad de dulce.
gozotu, endulzar.
gozozale, dulcero, aficionado al dulce.
gredale, sartén. [go.]
grimu, bayas del muérda-]
griña, propensión, inclinación; *griña onekua,* bien inclinado | pasión: *griña txaŕak,* las malas pasiones | cuidado, preocupación, pena, inquietud | velocidad.
griñadun, propenso, inclinado, apasionado | preocupado, inquieto.
griñagabe (griñage), desapasionado | despreocupado, tranquilo.
griñaldi, momento de pasión, de inquietud.
griñati, v. *griñatsu.*
griñatsu, lleno de pasiones o inquietudes | veleidoso, mudable, inconstante, caprichoso.
griñatu, propender | enamorarse, encapricharse | encariñar | enviciarse | inclinarse a. [pricho.]
griñaz, por pasión, por ca-]
grisol, criadilla.
gu, nosotros.
guai (uai), corriente.
guaŕtikasi, experiencia.
guaŕtu (oaŕtu), caer en la cuenta, recordar.
guatze (oe, oatze), cama.
guazaita (goazaita), v. *ugazaita.*
guazama, v. *ugazama.*

guazen!, marchemos!, vámonos!
guda, guerra: *guda-batzaŕ,* consejo de guerra | lucha, combate, contienda, duelo, certamen, oposición.
guda-buru, jefe.
guda-bide, casus belli.
guda-jotze, batalla, encuentro.
gudaka, batalla, combate.
gudaketa, pelea, acometidas, encuentros.
gudaki, munición de guerra: *gudaki-ola,* fabrica de municiones.
gudakin (de *guda-kin),* botin, trofeo.
gudakoi, aguerrido.
gudakoitu, aguerrir.
gudakuntza, milicia activa | batalla, acción.
gudalbeŕi, recluta, quinto.
gudalbeŕiak bildu, reclutar.
gudaldi, tiempo de acción, batalla.
gudaldu, entrar en campaña, pelear, combatir.
gudale (gudakale), beligerante. [tio.]
guda-legepe, estado de si-]
gudaletxe, cuartel.
gudaletxeratu, acuartelar.
gudalgai (de *gudari-gai),* recluta.
gudaloŕ-jaŕaigo, convoy.
gudamutil, militar, soldado.
gudan mendua, cautivo.
gudantz, estratagema, ardid.
guda-oŕni, munición de guerra | pertrecho.
gudaren (gudako), bélico.
gudari, militar, soldado, guerrero.
gudari-ano, munición.
gudari atzitua, prisionero de guerra.
gudari auŕlariak, avanzada.
gudari-beŕi, quinto, recluta.
gudari-buru, adalid.
gudari-buru-nagusi, generalísimo.
gudari-etxe, cuartel.
gudari-legez, militarmente.
gudari-oñazti (gudari-oñaŕ), infantería.
gudari-sail, falange.
gudaritu, hacerse militar, sentar plaza.
gudarozte, ejército, tropa.
gudarozte-buru, general en jefe | condestable. [do.]
gudarozte-aginte, coman-]
guda-sein, heraldo.
gudate, campaña, tiempo de guerra.
gudategi (de *gudatoki),* liza, palestra, campo de batalla, teatro de la guerra.
gudatu, guerrear, pelear, combatir.
gudatzaīle, combatiente, guerrero, luchador, lidiador, peleador, contricante.
gudauŕka, ofensiva, acometiendo. [siva.]
gudauŕkatu, tomar la ofen-]
gudaz-atako, neutral en la guerra.
guda-zeŕga, fonsadera.
gudazko, marcial.
gudazti, ejército | militante.
gudeun, enseña.
gudoki, v. *gudategi.*

gudontzi, navío de guerra, buque de guerra. [dra.]
gudontzidi, armada, escua-
gudozte, ejército.
gudu (guda), guerra.
guduka, combate, pelea.
gudukatu, combatir, pelear, batirse.
gudulari (gudalari, gudari), guerrero, luchador.
guduxka, escaramuza.
guduztatu, pelear.
gue, v. *guren.* [tica).]
gueki, extremo (en aritmé-
guen (guren), fondo, límite, término.
guenengo, final, último.
guldi (geldi), quieto.
gultxuŕin, riñón.
gultxuŕinaŕi, guijarro.
gultzuŕin (gultzuŕdin, gultzuŕdun), riñón.
gulunba (dulunba), cencerro grande. [| núcleo.]
gun (un), savia | tuétano
gune (une), espacio, lugar, sitio o paraje: *urgune,* lugar de agua | miembro | gesto, ademán.
guneka, de trecho en trecho.
gupida (kupida), compasión.
gura, voluntad, deseo, gana: *gura ta gura ez,* que quieras que no | deseoso, ansioso: *logura (logale),* soñoliento; *jakingura,* deseoso de saber.
guraiz (de *aitz) (guraize),* tijeras.
gura-izan, desear.
gurari (gogari), deseo, antojo, ocurrencia.
guraskide (de *guraso),* compadre | consuegro.
guraso (de *agure-atso),* progenitor, ascendiente: *gurasuak,* los padres | varón o macho que procrea.
gurasorde, tutor, que hacer las veces del padre, de la madre, de los abuelos.
gurasordetasun, tutela.
gurasotu, hacer de padre, madre, etc. | padrear, engendrar, procrear.
guratu, apetecer, desear, querer, aficionarse.
gurbe, poma.
gurbi, acerolillo.
gurbil, prudente, comedido.
gurbiltasun, prudencia.
gure, nuestro | nuestra casa: *guretik zuenera,* de nuestra casa a la de usted.
guren (guen, gue), fondo, límite, término: *aranguren,* fondo del valle.
gurenda, victoria.
gurgulīu, podadera, hoz | burbujas.
gur-gur, flato ruidoso en el vientre | gruñido | murmullo, rumor.
gurgurai, murmurio.
gurgurari, gruñidor. [rar.]
gurguratu, gruñir, murmu-
gurguri, gorgojo.
guri, blando, muelle, mullido, suave | rollizo: *ume guriya,* niño rollizo | delicado: *oe guriya,* cama muelle | manteca, mante-

quilla | (de *gu-ri)*, a nosotros. [tuosidad.]
gurikeri, molicie, volup-]
guriki, blandamente, suavemente, muellemente, finamente.
gurin, mantequilla | jugo de la carne y zumo de plantas | natilla endurecida.
gurintxa, nectario, glándula que segrega un líquido azucaroso | glándula, tumor, bubón.
guri-ontzi, mantequera.
guriro, blandamente, en la molicie | con finura y cortesía, con mimo.
guritu, ablandar, ablandarse, volverse muelle, delicado, mimoso, dúctil, maleable | acepillar, pulir la rusticidad de alguno.
gurka, a tragos.
gurkatu, tragar, engullir.
guruntxo, glándula, tumor,
gurutz (del lat.) *(gurutze)*, cruz, crucifijo: *Gurutze-Bide*, Via-Crucis | crucero.
gurutzaldu, crucificar.
gurutzaŕtu, cruzarse.
gurutzedun, crucero.
gurutze-gudaldi (gurutze-guda), cruzada.
gurutze-gudari, cruzado.
guratze-irudi, cruciforme.
gurutziltzapen, crucifixión.
gurutziltzatu, crucificar | crucificado.
guruzki, lignum crucis.
guruzpide, Via-Crucis.
guruztun (gurutz-eramale), crucífero.
guŕ, adoración, culto, reverencia, saludo, zalema | adorar. [tera.]
guŕbide (de *guŕdi)*, carre-]
guŕbil, barrilito | cántaro de ocho azumbres | *(buŕbil)*, automóvil.
guŕbiz (de *eguŕ-bizi)*, madroño, borto.
guŕdi (de *eguŕ-di)*, carro, carreta: *zalbuŕdi*, coche.
guŕdibil, automóvil. [rros.]
gurdigiīe, fabricante de ca-]
guŕdilanga, palos del carro.
guŕdi-ola, carretería.
guŕdizai, carretero.
guŕdizkatu, carretear.
guŕ-egin, adorar. [rencia.]
guŕez (guŕgabe), irreve-]
guŕgaŕi, adorable, venerable.
guŕgiīe, adorador.
guŕgintza, adoración: *gautaŕ-guŕgintza*, adoración nocturna. [| gruñido.]
guŕinka, chirrido del carro]
guŕka, reverencia, adoración. [tada.]
guŕkada (de *guŕdi)*, carre-]
guŕkatu, prosternarse, adorar.
guŕkela (de *guŕdi-gela)*, departamento de un vagón.
guŕketa, carretaje.
guŕpegi (de *guŕdi-begi)*, cubo del carro o coche.
guŕpil (de *eguŕ-bil)*, ruedas del carro o coche, rueda (en general).
guŕpil-biko, bicicleta.
guŕpitz, v. *guŕbiz*.

guŕtaga (de *guŕdi-aga)*, lanza de carro.
guŕtaŕdatz, eje de carro.
guŕte (de *guŕ-tze)*, culto, adoración.
guŕtede, correas del carro.
guŕtesi (de *guŕdi-esi)*, tejido que rodea al carro para poder llevar castañas, etc., adral.
guŕtetxe, cama del carro.
guŕtibuin, eje del carro.
guŕtu, adorar, venerar, reverenciar | hacer cortesía, inclinarse.
guŕtz, culto, adoración: *uskuŕtz*, religión.
guŕtzaīle, adorador.
guŕtzil, eje de carro.
guŕtzinge, iconoclasta.
guŕtzotz (de *guŕdi-zotz)*, clavija de la lanza de los carros.
gusu, que se halla en: *lengusu, bestengusu*, etc. procede del francés *cousin*, v. *abide*.
gutaŕ, nuestro correligionario, colega nuestro | (de *gura-aŕ)*, intención, ansia.
guti (gutī, gutxi, gitxi), poco: *gutī gora-bera*, poco más o menos.
gutiago, menos. [guarse.]
gutitu, disminuir | men-]
gutun (kutun, butun), epístola, carta, tarjeta | escrito, libro | escapulario.
gutxi (guti), poco.
gutxiagotu, disminuír | reducir, ceñir.
gutxiegiz, por defecto, por carta de menos.
gutxien, lo menos posible.
gutxienak, minoría (la).
gutxienaz, a lo menos, por lo menos. [preciar.]
gutxieste (de *etsi)*, menos-]
gutxietsi, menospreciar, desestimar.
gutxi-iritzi, menospreciar.
gutxika, al por menor | en pequeñas dosis | poco a poco.
gutxitasun, pequeñez, humildad, poquedad, parvedad.
gutxitu, apocar, disminuír, reducir, minorar. [nos.]
gutxitzat-izan, tener a me-]
gutzale (de *guda)*, belicoso.
gutzaletasun, belicosidad.
guzaita, padrino de bautismo. [tismo.]
guzama, madrina de bau-]
guturi (de *guda-uri)*, ciudad.
guturitaŕ, ciudadano.
guzi, todo | total: *guzira*, en total.
guziak batez, de consuno, por unanimidad.
guzi-al, omnipotencia.
guzi-aldun, omnipotente.
guzien, de todos, general | común, comunal | coral, coro.
guzientzako, comunal.
guzientzakotu, vulgarizar.
guzitasun, totalidad.
guziz, del todo, absolutamente, muy, totalmente.
guzizko, sumamente.

guzpaŕ (goizpaŕ), Evangelio.
guzti (guzi), todo | total.
guztian, siempre que, cuantas veces; *dakaŕen guztian,* cuantas veces lo trae.
guztien, general, de todos, común, coro: *baten,* solo; *biren,* duo; *guztien,* coro | *guztien aurian,* al público, ante todo el mundo.
guztira, en total, en conjunto.
guztitariko, de todos (lados, clases, partes, etc.)
guztiz, del todo, sumamente, muy: *guztiz edeŕa,* muy hermoso. [saliente.
guztizko, excelente, sobre-
guzuŕ, v. *gezuŕ.*

H

El nombre de la letra *h* en euzkera es *ha,* y su sonido, especie de suave aspiración, se escucha más frecuentemente en las regiones orientales del País Vasco.

I

i, trigésima primera letra del *agaka* euzkérico. Su nombre es *i* | tú: *iretzat nai ez dekena, ez besteri opa,* lo que no quieras para tí, no lo quieras para los demás | sufijo que significa a: *Miren'i,* a María | *(ia, iya),* junco.
ia (ea), a ver si, si: *ia datoŕen,* a ver si viene | *(iya),* casi: *ia ia erori zan,* por poco no ha caído | *ia beŕiz!, ia beŕiro!,* que se repita!
iabon (iagon, yagon), inspeccionar | cuidar.
iaiīi (ihaiīi), maltratar.
iardetsi (erditsi), alcanzar, obtener | responder, contestar.
iaŕautsi (ihaŕausi), sacudir.
iauki, atacar.
ibai, río.
ibaika, a torrentes: *odola ibaika ixuri,* verter la san-

gre a torrentes.
ibaizaldi, hipopótamo.
ibarazi, v. *irabazi.*
ibaŕ (de *ibai-aŕ),* orilla del río | valle, vega: *malkozko ibaŕa,* valle de lágrimas; *ibaŕguren,* término del valle; *ibaŕ-jauna,* dueño del valle, merino.
ibaŕbi-sagaŕ, cierta clase de manzana. [soleado.]
ibaŕgi (ibaŕbi), terreno]
ibaso, río caudaloso.
ibayaŕte, delta.
ibazi, merecer, ganar.
ibeltz (de *ibai-beltz),* agua sulfurosa. [car.]
ibeni (ipiñi), poner, colo-]
ibentze, rastrojo.
ibeŕtz (de *ibai-eŕtz),* margen u orilla del río. [río.]
ibetondo, ribera, orilla de]
ibi, vado. [vado.]
ibide (de *ur-bide* o *i-bide),*]
ibikoŕ, calmante.
ibilbide, vías de comunicación, camino, ruta, curso, | tránsito | derecho, facultad de andar.
ibildari, andarín | inquieto, turbulento.
ibildaun, viajero | vagamundo, vagabundo | andariego.
ibildeun, procesión.
ibilge, inmoble, inmóvil.
ibilgetasun, inmovilidad, incapacidad de moverse.
ibilgetu, quedarse inmóvil | hacer a otro incapaz de moverse.
ibilgune (de *ibiĪi-une),* lugar para moverse | paso, espacio del paso: *emakume-ibilgune,* pasito de mujer.
ibilkari (ibiltari, ibildari), andarín, andariego, paseador.
ibilkatu, pasear.
ibilkera, manera de andar, meneo, paso, porte, movimientos.
ibilketa, movimiento, serie de movimientos, viajes, andadas, caminos: *ibilketa okeŕak,* malos pasos | paseo.
ibilkizun (de *kizun),* lo que falta por andar | proyecto de viaje, paseo, etc.
ibilkoŕ, andador, andariego | fácil de moverse, de menearse, movible.
ibilkoŕtasun, movilidad.
ibilkuntza, movimiento, ejercicio | viaje.
ibilpide, v. *ibilbide.*
ibiltaldi, tiempo de andar, vagar, viajar | paseo, marcha, caminata.
ibiltari, v. *ibilkari.*
ibiltaun, v. *ibildaun.*
ibilte (ibiltze), (el) andar, andanza | viaje: *ibilte on!* buen viaje! | conducta: *ibiltze onekua,* de buena conducta.
ibiltoki (ibiĪoki), plaza pública, paseo, lugar destinado para pasearse, andén.
ibiltza, marcha. [riego.]
ibiltzale, andador, anda-]

ibiltzarin, pasodoble.
ibilāri, àndarín.
ibilēra, v. *ibilkera.*
ibilī, mover, moverse, andar | usar | pasear.
ibilōki, paseo | movedizo: *aŕi ibilōkiak goroldiorik ez, erle uxatuak abaarik ez,* no tiene moho la piedra movediza, ni hace panal la abeja espantadiza.
ibilun v. *ibilgune.*
ibin (ibiña), caña de trigo.
ibiŕkeltzale, hebraísta.
ibiŕkera (de *ele),* idioma hebraico.
ibiŕtaŕ, hebreo.
ibitu, bajarse la marea, decrecer el río, deshincharse un tumor, calmarse el dolor. [de agua.]
iboildu (urboildu), calarse]
idabazi (irabazi), ganar.
idabuŕ, mayal: *idabuŕ-zigoŕ,* palo delgado del mayal.
idago (de *ei-ta),* grito: *idagoz zegoen,* estaba gritando. [cernedero.]
idalki, cerner: *idalki-mai,*]
idantzezki (de *idantzi-antzezki),* grabado, estampa. [grabador.]
idantzezlari (idantzezle),]
idantzeztu, grabar.
idaroki, sugerir, inspirar | hacer brotar, hacer salir, sonsacar. [guisante.]
idaŕ (igaŕ, ilaŕ), arveja,]
idaŕautsi (yautsi), caer la fruta madura | sacudir un árbol | insultarse.
idaŕosi, remover un líquido, sacudir un árbol.
idasagaŕ, v. *irasagaŕ.*
idatzaŕi, despertar.
idatzi (de *atzi-erazo),* escribir, redactar, fijar, esculpir, inscribir, consignar.
idatzi-oaŕ, apunte.
idatz-oŕatz, pluma de escribir.
idauli, v. *irauli.*
idauŕ (idaŕ), mayal.
idazkai, artículo, escrito | inscripción.
idazkari, secretario.
idazkazal (de *idazki-azal),* sobre.
idazkera (de *idatzi-era),* ortografía, grafía | estilo.
idazketari, cartero.
idazketxe, casa de correos.
idazki (de *idatzi-ki),* carta, escrito, epístola | (de *iratzi),* filtro, colador.
idazki-batz, epistolario.
idazki-batzaldi, concurso literario.
idazki-bultzi, tren correo.
idazki-buru, membrete.
idazki-deun, Epístola.
idazkikutxa (idazkutxa, idazki-utxa), buzón.
idazkilari, epistolero.
idazkintza, secretaría.
idazkipe, postdata.
idazkitxo (idazkiño), carta pequeña, tarjeta.
idazkitza, correo, correspondencia.
idazkitzain, cartero.
idazkola (de *ola),* escritorio,

despacho, redacción, secretaría. [escribir.]
idazkoŕtz(oitzo), pluma de]
idazkun, rótulo, inscripción, escritura.
idazkun-ezaŕi, rotular.
idazkur, tinta de escribir.
idazkutxa, buzón.
idazlari, escritor, dedicado a escribir, escribiente, redactor, oficinista.
idazlasteŕ, taquigrafía.
idazle, autor de algún escrito o carta, redactor.
idazleŕo, linea, raya, renglón.
idazpen, escritura, la acción de escribir, el acto de imprimir, grabar, esculpir | redacción.
idaztazal (de *idazti-azal),* encuadernación. teca.]
idaztegi, librería, biblio-]
idaztegi-zai, bibliotecario.
idazte-langīle, escribiente.
idaztelesti, bibliografía.
idazteun (de *idazti-deun),* Biblia.
idazti (de *idatzi-ti),* libro. *Idazti Deuna,* la Santa Biblia, el Libro Sagrado.
idazti-eukitzaīle, tenedor de libros.
idaztilari, librero.
idazti lodi, tomo.
idaztiño, librito, opúsculo, cuaderno. [*ri),* librero.]
idazti-saltzaīle (idaztila-]
idaztitegi (idaztegi), librería. [treto.]
idaztitzaŕ, librote mamo-]
idaztizale, bibliófilo.
-ide (-kide), sufijo equivalente al «con» español: *gogaide,* correligionario; *bazkide,* consocio.
ide, semejante: *ideko eraz,* del mismo modo | compañero | rango.
idegabeko, incomparable.
idekaldi (de *ideki),* apertura, principio de curso o de una época de trabajos especiales.
idekarazi, hacer abrir | hacer sacar. [car.]
idekatu (de *ideka),* clasifi-]
idekatzaīle, clasificador.
ideke, diverso, distinto, vario, diferente | diversidad, variedad, diferencia.
ideki, abrir | quitar, usurpar | extraer, sacar.
idekitze (irikitze), apertura.
ideko, semejante, igual, proporcionado: *idekoak elkaŕekin,* cada oveja con su pareja.
idekotu, proporcionar, ajustar, concordar, coincidir.
idetasun, semejanza, igualdad.
idetu, igualar en edad, en rango, etc., aparear.
idetsi, mamar.
idi, buey.
idi-aketz, búfalo.
idigai, novillo.
idiki (de *idi-ki),* carne de buey | *(ideki),* abrir, abierto | sacar, sacado.
idiko, novillo.
idirin, toro castrado.
idiro (ediro, idoro), encontrar, hallar.

iditalde, boyada. [utrero.]
idixko, novillo, novillejo,]
idizil, ombligo de buey | verga, azote.
idizko, boyuno, bovino.
idizkotu, cruzar un animal hembra con su macho.
idoi (de *i=ur-toki),* charco, charca, pozo | barro, fango, lodo | ultraje.
idoiztatu, enfangarse, enlodarse, revolcarse.
idoki, extraer, expulsar | abrir, abierto.
idol, diluvio, aguacero, chubasco | aborto (hablando de bestias). [cubrir.]
idoro, hallar, inventar, des-]
idorosari, gratificación al que halla.
idoŕ, árido, seco, enjuto, flaco o de pocas carnes | tierra: *idoŕez ta urez,* por tierra y por agua.
idoŕberi (de *eri),* tisis | tísico.
idoŕgi, tendedero, secadero.
idoŕeri, estreñimiento.
idoŕeritu, estreñir. [tringir.]
idoŕesi, estreñimiento | as-]
idoŕeskoŕ, astringante.
idoŕtasun, sequedad, aridez.
idoŕte, época de sequía, penuria y escasez.
idoŕtu, secarse, desecarse | | extraer la humedad.
idoski (edoski), chupar, extraer el jugo, mamar.
idurin (de *idur-in),* estola.
iduki (de *uka),* tener | guardar | tacaño, mezquino | gozar. [| pedestal.]
idulki, tronco (pedazo de)]
idun, cuello | cuello de la camisa, etc.
iduneko, collar.
idurgin, forjador.
iduri (irudi), figura, semejanza, especie | parecido | parecerse: *ama dirudi,* se parece a la madre | imaginarse | imagen, v. *antzezki* | cisco | aparente, apariencia | simulacro.
iduri-egin, simular, aparentar.
iduri-gela, forja. [*iduritu.*]
iduri-izan, imaginarse, v.]
idurikatu, imitar, copiar.
iduriki, parábola. [do.]
iduriko, semejante, pareci-]
idurikoŕ, suspicaz, propenso a desconfiar | obstinado en su dictamen.
idurikoŕtu, volverse desconfiado: *gizaki zaŕa idurikoŕtzen da,* el anciano se vuelve suspicaz.
idurikoŕtsu, lleno de sospechas, desconfiado | terco.
idurikunde, figuración, imaginación, representación.
iduripen, acto de figurarse o imaginarse.
iduritu, parecerse, semejar | parecerle a uno equivocándose, imaginarse.
iduriz, al parecer | aparentemente.
idustun (de *idun-estun),* collar.
idustundu, acollarar.
iduzki, sepultar | v. *eguzki.*
ieki, ejemplar, copia, número.

igabera (igaraba), nutria.
igaera (de *igo-era),* ascensión, modo o manera de subir o montar.
igali (egali, garao, ale, arnari), fruto, fruta.
igalidun, frutal.
igalitegi, frutería.
igalsagaŕ (irasagaŕ), membrillo.
igaluntzi (igaliontzi), frutero.
igan (igo), subir, ascender montar.
iganaldi, subida, ascensión, tiempo de subir.
igande, domingo.
giandekari, dominguero.
giara, molino, aceña | bomba | casta, raza.
igaraba, nutria.
igarale (iragale, bidazti), pasajero.
igarapide (de *igaro),* tránsito, paso, vado | (de *igara)* camino del molino.
igaratze, Pascua.
igarau, nutria.
igarazain, molinero.
igare, filtrar.
igari (igeri), nadar.
igarilari, nadador.
igarkin (igare-kin), poso, borra.
igarlari, nadador, diestro en nadar.
igarle, nadador, que nada.
igaro (irago), pasar, ir al otro lado, pasar de una parte a otra, atravesar, trasladar, cruzar, transcurrir, transitar: *igarua, igaro,* lo pasado, pasado.
igaro-aldi (igarotze), transición | pàsada.
igarobide (igarabide), pasaje | pase.
igaro diteken, transitable.
igarokoŕ, transitorio, caduco, perecedero, efímero, transitivo, pasable, pasajero | vadeable.
igaropen, paso, acto de pasar, sucesión.
igarobide, con qué pasar, sustento suficiente para vivir con comodidad | pasaje | pase, salvoconducto | tránsito.
igaŕ (de *i-g-aŕ),* árido, seco, marchito | manifestante, aclarante, despejante | acartonado | magro.
igaŕgaŕi, marca, señal, nota, distintivo, vestigio.
igaŕi, adivinar, acertar, conocer, sobreentender, adivinado, acertado.
igaŕkai, adivinanza, charada, acertijo.
igaŕki, adivinanza.
igaŕkizun, acertijo, adivinanza que está por resolver, objeto de adivinanza.
igaŕlari, adivino, adivinador.
igaŕle, acertador.
igaŕtu, secarse, marchitarse | agostarse los campos.
igas (iges), huír.
igasi-egin (igesi-egin), huír, escaparse, fugarse.
igatu (igaŕtu), consumirse, gastarse | consumido | ajarse.
igatz (ugatz), gipaeto.

igaz (iyaz), el año pasado | antaño: *igazko kabiyetan, aurten txoririk ez,* en nidos de antaño, no pájaros ogaño.
igazaldiko, retrospectivo.
igazaldi, tiempo pasado, pretérito.
igazi, pasar: *igazi den urtian,* el año pasado | añejo.
igazkoŕ (de *igaz-k-oŕ),* pasajero, transeunte, transitorio, efímero.
igazlen, hace dos años.
igaztu, añejo. [de agua.]
igebeltz-belaŕ, escrofularia]
igeki (ijeki), ejemplar de un libro, etc.
igekintza, tirada, edición.
igekitu, v. *iyekitu.*
igel, rana | *igel-izan,* estar en celo la burra o yegua.
igela (igele), laminador.
igelari (de *igeri-lari),* nadador. [núfar.]
igelbelaŕ (igelbedaŕ), ne-]
igeltzi (irundu), laminar.
igeltzu (?) *(igeltso),* yeso.
iger, nado.
igeri, nado: *igeri-egin,* nadar; *igeri-ibiīi,* andar con suavidad, ligeramente.
igerikatu, andar nadando.
igeriketa, prueba de nado.
igeŕi (igaŕi), adivinar, conocer.
iges, huída: *iges-egin,* huír. [do.]
igesbeaŕ (igesbiaŕ), vitan-]
igesbide (igespide), efugio, subterfugio, pretexto.
iges-egin, fugarse.
igesi, huído | errante | huída.
igeska, huída | deserción.
igeskari (igeslari), fugitivo, desertor.
igeskatu, desertar | echar a correr, fugarse.
igeskoŕ, fugitivo.
igesle, desertor.
igespide, refugio.
igestaldu, espantar.
igestari, fugitivo, desertor.
igezkoŕ (iezkoŕ), maleable.
igi, movimiento | mover: *igi zak,* muévelo. (Destiérrese el erdérico *mugitu).*
igi-arazi, causar movimiento, hacer mover, movilizar. [sonante.]
igidin (de *igitu),* letra con-]
igiera, maniobra.
igigaitz, imperturbable | inmóvil. [inmoble.]
igige, firme, inamovible,]
igigetasun, firmeza, inamovilidad.
igigun, movimiento, ímpetu, pasión | gesto, gesticulación. [móvil.]
igika (de *-ge) (igige),* in-]
igikoŕ, propenso a moverse, móvil, movible.
igikoŕtasun, movilidad.
igikun (igigun), movimiento.
igiīe, motor.
igita (igeti), siega.
igitai, hoz.
igitaitu, segar.
igitari (de *igita-ari),* segador | (de *igi-t-ari),* motor.
igitatu, segar.
igitei (igitai, iriīi), hoz.

igitu (de *igi-tu*), moverse: *igitzen zan*, se movía | disponerse | mover | sacudir, agitar | menear, animar.
igitzaĺe, motor.
igo, subir, ascender, elevarse, montar.
igoaldi, subida.
igoera, manera de subir | ascendiendo | ascender.
igo-erazte, ascenso.
igokunde, ascensión: *Jaunaren Igokundia*, la Ascensión del Señor.
igole (igaile, iyole), ascendente.
igopen, subida.
igorazte, ascensión, ascenso.
igoŕ (idoŕ), yerto, seco.
igoŕdi, sacudir, sobar | aborrecimiento.
igoŕgai, remitido, envío, lo que se remite.
igoŕi, enviar, enviado, remitir, despachar, expender.
igoŕki, remesa.
igoŕle (de *igoŕi-le*), que remite, envía o despacha, remitente.
igoŕpen, envío, acto de enviar, remisión.
igoŕtzaĺe, que envía, expende o despacha.
igoŕtzi, untar, ungir, restregar, fregar | ungido | enjugar.
igoŕtziri, trueno | estampido, estruendo de las nubes.
igoŕketa, remesa.
igoŕzpen, fricción.
igotoki (igobide), subidero.
igotu, cansar | dolor de costado.
igotze (igopen), subida.
igotzeko, ascensor.
iguigaŕi, abominable.
iguin, asco, repugnancia, antipatía, tedio | fastidioso, pesado.
iguindu, sentir fastidio y asco: *iguindurik nago*, estoy hastiado | causar asco, repugnar | separar, divorciar | detestar | desagradar | tediar.
iguingaŕi, repugnante, detestable, asqueroso, desagradable.
iguintza, repugnancia, asco, hastío.
iguitu, causar asco, repugnar, disgustar, hastiar.
igun, lanza de carro, etc. | repugnancia, v. *iguin*.
igurai (igurain, irure-zain), montero, guardamontes.
igurdizi, actividad, maña.
iguri, centinela, guarda | aguardar.
iguriki, aguardar.
igurikimen, esperanza (subjetiva.)
igurikoŕ, que sabe esperar, cachazudo.
iguripen, expectación, acto de esperar.
iguŕki (de *igoŕdi-ki*), cepillo, bruza.
iguŕkitu, cepillar.
iguŕzki, ungüento.
iguŕtzi (egoŕtzi), frotar, ungir | sufrir, padecer.
iguzki, sol | *iguzki deuna*, la custodia, el viril | v.

eguzki y deriv.
iguzkiztatu, solear, soleado.
ihaiīi, maltratar.
ihaŕausi, sacudir.
ii (iya), junco.
iji-aja, burla, escarnio: *iji--ajaz*, burlándose.
ijiji, onomat. de la risa sarcástica, no franca.
ijito (de *aegiptum)*, gitano,
ijutika (ijuitika), retozando, saltando | salto.
ijutitu, retozar.
ijutu (ikotu), saltar.
-ik (-ikan), sufijo que denota indeterminación: *zuaitzik ez dago*, no hay árboles | sufijo adverbial que denota el estado en que está algo: *burutsik*, descubierto; *bakaŕik*, solo | participio: *au jakin ezik*, de no saber esto | se emplea en unos modismos: *etxerik-etxe*, de casa en casa; *mendirik-mendi*, de monte en monte | se añade a un nombre cuya calidad o cantidad se expresa en grado supremo de comparación: *mendirik goituena*, el monte más elevado.
ika, familiarmente, tuteando | *(ikai, iko)*, cuesta.
ikain, sanguijuela.
ika itz-egin, tutear.
-ikan, v. *-ik*.
ikara, espanto, temblor: *luŕikara*, terremoto | movimiento.
ikaragaŕi, tremebundo, tremendo, terrible, atroz, formidable.
ikaragaŕiki, atrozmente, terriblemente.
ikaragaŕizko, tremendo.
ikarakaitz, impávido, impertérrito.
ikarakoŕ, tímido, espantadizo | que espanta, atroz, horroroso. [temblor.]
ikarari, espanto, temor |]
ikarati, tímido | temblón.
ikaratu, temblar de espanto, de susto o de temor, aterrar, horrorizar, amilanarse.
ikaratze, temblor.
ikareri, temor, espanto | temblor. [rada, visita.]
ikaŕkuntza (de *ikaŕtu)*, mi-]
ikaŕtu (de *i k-aŕ-tu)*, examinar, mirar, mirado.
ikaŕtze, mirada, v. *ikeŕtu*.
ikasaldi, rato de estudio.
ikasbide, medio de aprendizaje, medio de aprender | ejemplo. [do.]
ikasdun (ikastun), ilustra-]
ikasgintza, enseñanza.
ikasgura (ikaskura), aplicado, estudioso, deseoso de saber.
ikasi, sabido | aprendido | estudiar, aprender.
ikaskaitz, difícil de aprender | de corto talento.
ikaskari, texto, enseñanza.
ikaskela, salón de estudio, estudio.
ikasketa, estudios, doctrina | experimento, ensayo.
ikaskide, condiscípulo.

ikaskizun, objeto de estudio, lección.
ikasko, aprendizaje.
ikaskoi, aficionado, apasionado, amante del estudio | discípulo.
ikaskoŕ, aplicado, dado al estudio, estudioso.
ikaskunde, institución.
ikaskura, v. *ikasgura.* [te.]
ikaslari, colegial, estudian-]
ikasle (de *ikasi-le),* aprendiz, que aprende | estudiante, que estudia.
ikasmen (de *men*-facultad), estudio.
ikasnai (de *ikasi-nai),* aplicado, estudioso.
ikaspide (de *bide),* método de aprendizaje o de estudio | ejemplo, lección | facultad y licencia de estudiar. [dio, vela.]
ikastaldi (ikasaldi), estu-]
ikastaro, aprendizaje | época de estudios, curso.
ikastetxe, establecimiento de enseñanza, escuela, colegio, instituto, universidad, academia, etc.
ikastetxe nagusi, universidad. [versitario.]
ikastetxe nagusiaren, uni-]
ikasti (de *ikasi-di),* conjunto de dogmas e instrucciones o lecciones, doctrina: *Kistaŕ - Ikastiya,* Doctrina Cristiana | instrucción. [quismo.]
ikastirakaskintza, cate-]
ikastola (de *ikasi-t-ola,* oficina), escuela | establecimiento de enseñanza.
ikastun (de *ikasi-dun),* ilustrado, sabio, inteligente, aprovechado, instruído.
ikasurte, noviciado. [dioso.]
ikastzale (ikasnai), estu-]
ikatu (de *ika tu),* tutear | disputar, controvertir.
ikatz (de *i-egi k-atz*=dador) carbón, dador de fuego: *ikatz bizi,* ascua.
ikatza (de *iko tza),* higue-]
ikatzaŕi, diamante. [ral.]
ikatz eŕauts (iduri), cisco.
ikatz saltoki, carbonería.
ikazbildoki, almacén de carbón. [ña para carbón.]
ikazkai (de *ikatz gai),* le-]
ikazkin (de *gin),* carbonero.
ikazkintza, oficio de carbonero. [ténder.]
ikazkuŕdi (ikazguŕdi),]
ikazlaŕain, era en que se hace carbón.
ikaztegi, depósito de carbón, carbonera.
ikaztegieta, carboneras.
ikaztoi (de *toki),* sitio en que se hace carbón.
ikaztu, carbonizarse, hacerse carbón, carbonizar, carbonear. [pendiente.]
ike (ika), cuesta, colina,]
ikel, buey cebón.
ikendu (kendu), quitar.
ikera (ikara), espanto, temor, temblor.
ikeŕaldi (ikeŕtaldi, ikestaldi), visita, hora de visita.
ikeŕlari, visitador | inspector.

ikeŕle, visitante, visitador.
ikeŕpen, visita, acto de visitar | inspección.
ikeŕtaldi, visita, rato de visita.
ikeŕtu, visitar, visitado: *ikeŕtzera gatozkizu,* venimos a visitarte.
iketatu, confutar.
-ik eza, falta de: *gizonik eza,* falta de hombres.
ikin (de *egingin) (igilē),* motor.
-iko, sufijo que denota lo mismo que *-tako: ekaŕiriko makilā,* el palo traído.
iko (del lat.), higo.
ikoldu, comprimir.
ikotika, saltando, brincando.
ikotu, saltar, brincar.
ikugai, sensible, corpóreo, material, que puede palparse, tangible.
ikuketu, terminar.
ikulu (okulū), cuadra.
ikumen (ukimen), tacto.
ikurizki, devanadera.
ikurtzalē, limpiador.
ikurtzetxe, lavadero.
ikurtzi, fregar, limpiar, lavar.
ikuŕ, significado, significación | dirección, seña: *biztoki-ikuŕak,* las señas de la residencia | signo, timbre.
ikuŕalda, traslaticio.
ikuŕatz (de *atz,* vestigio), sello, cuño, timbre.
ikuŕazle, marcador.
ikuŕaztu, marcar, timbrar.
ikuŕdi (de *ikuŕ-di),* escudo, emblema | heráldica.
ikuŕdidun, escudero.
ikuŕi, significado, significar: *itz onek zer dakuŕ?,* qué significa este vocablo? | caerse.
ikuŕin, bandera: *ikuriña goratu,* enarbolar.
ikuŕin-aga, asta bandera.
ikuŕindun, abanderado, porta-estandarte.
ikuŕitz (de *itz),* lema, epígrafe, inscripción.
ikuŕ ixil, contraseña.
ikuŕka, seña | *ikuŕka-makuŕka,* cayéndose a cada paso.
ikuŕkoŕ, símbolo | significativo.
ikuŕkun, marca.
ikuŕpen (ikuŕ), significación.
ikuŕton (de *ikuŕ-deun),* Sacramento: *Ikuŕtonak aŕtu ondorez,* después de recibir los Sacramentos.
ikuŕtonaren, sacramental.
ikuŕtu, significar.
ikuŕtzatu, señalar.
ikusaldi, rato de visión, visión, visita.
ikusarazi, mostrar, enseñar, hacer ver | hacer sufrir.
ikusari, regalos, presentes de visita.
ikusbegi (ikuspegi), vista, alcance de los ojos: *ikusbegian daukazu,* lo tiene usted a la vista.
ikusbera, curioso.
ikusbide, medio óptico | derecho a ver.
ikusera, modo o manera de ver.
ikusgaŕi, digno de verse,

vistoso | prodigio | espectáculo, panorama.
ikusgune (de *ikusi-une*), punto de vista.
ikusgura (ikuskura, ikusbera, ikuspera, ikustzale, ikusnai), curioso.
ikusi, ver, visto | visita | sufrir, padecer.
ikusi-ezin, invisible | envidia | no poder ver.
ikusi-makusi, adivinanza.
ikuska, viendo, mirando | inspección, reconocimiento, visita, exploración.
ikuskantz, visión.
ikuskari (ikuskai), objeto de visión, espectáculo, perspectiva | (de *ari*), explorador, inspector.
ikuskatu, mirar detenidamente, examinar, reconocer, explorar, ver bien, visitar.
ikuskera (de *ikusi-k-era*), modo de ver, visión.
ikusketa, exploración, inspección, revista, revisión, visión, vistas | visiteo | experiencia.
ikusketari (de *ari*), explorador | visionario.
ikuski, parte del panorama o de la perspectiva.
ikuskin, vista, objeto de la vista | panorama.
ikuskizun, que está por verse, que ha de verse: *ori ikuskizun da*, eso está por verse | espectáculo (futuro).
ikuskuntza, visión, revisión, exploración | espectáculo.
ikuslari, vidente, expectador, veedor.
ikuslaritza, veeduría.
ikusle, testigo ocular.
ikusmen, vista, facultad o potencia de ver, sentido de la vista.
ikusmera (ikusbera), curioso, curiosidad.
ikusmin, ansia de ver.
ikusmiratu (?), observar, examinar, registrar.
ikusnai, curiosidad, curioso, curiosamente.
ikuspegi (de *begi*), vista: *ikuspegian*, a la vista | panorama.
ikuspen, visión, acto de ver.
ikuspera, curioso.
ikusperatasun, curiosidad.
ikuspide, derecho a mirar, a ver un objeto.
ikustaldi, rato de visita, hora de visita: *Ikuŕton Deunari Amaŕgaŕen ikustaldiya*, visita décima al Santísimo Sacramento | vistazo.
ikustaldi-egin, revistar.
ikustalditu, visitar | probar, ver.
ikustate, visiteo.
ikustatu, visitar | revistar.
ikuste, vista, acción de ver | visita.
ikusteri (ikustesari), regalo que se lleva en una visita.
ikustoki, sitio donde se puede ver, mirador | ob-

servatorio | lugar de cita.
ikustun, vidente, que ha tenido visiones. [tador.]
ikustzale, inspector, visi-]
ikutil, puñetazo.
ikutu (ukitu, ukītu), tocar, palpar | aludir, tratar, hablar. [do del tacto.]
ikutumen (ikumen), senti-]
ikutzoki, lavadero.
ikuz, limpio, puro, sin mancha. [lavadero.]
ikuzaŕi (de *aŕi),* piedra de]
ikuzgīle, lavandera.
ikuzi, limpiado, limpiar | lavar, fregar.
ikuzkīle, lavandero.
ikuzkin, restos del fregado, del lavado, etc. [dero.]
ikuzleku, fregadero, lava-]
ikuzol, tabla de fregar o de lavar.
ikuztegi, piscina, lugar destinado para bañarse.
ikuztoki, fregadero, lavadero | piscina.
ikuztu, lavar.
-il, sufijo que denota pequeñez: *leyatil,* ventanilla: *neskatil,* muchachuela; *mutil,* muchacho | significa también "redondo" y originó a *bil-bel.*
il, muerto, morir: *il edo bizi,* a vida o muerte; *il lenago,* antes morir | matar, v. *erail* | luna | mes | obscuridad | tranquilo, manso, sin fuerza.
il-agin, agonía.
il-antz, cadavérico.
il-azti, nigromante.
il-aztikeri, nigromancia.
ilbeltz, Enero.
ilbera (de *il-be-ra),* cuarto menguante | menstruo.
ilberatu, menguar la luna | evacuar el menstruo.
ilbeŕi, recién muerto | necrología, noticia de defunción | novilunio, neomenia. [tero, un mes.]
ilbete, plenilunio | mes en-]
ilbin, rastrojo del trigo.
ilbiltz, heno | hilacha.
ilbizi, gravedad, peligro de]
ilbiztu, resucitar. [muerte.]
ilburuko, testamento.
ildapikatu, romper terrones.
ildaska, surco. [surcado.]
ildaskatu, abrir surcos,]
ildegi (de *tegi),* cementerio, camposanto.
ildetu, tronzar madera.
ildo (ildoka, ilduki), surco | terrón | tronco de arbol | parte podrida de un arbol.
ildokatu, surcar, abrir surcos | surcado.
ildoki (de *il-toki),* matadero | cementerio | (de *ildo-ki),* tronco de árbol, tarugo, zoquete | trozo podrido de árbol. [olor.]
ildopizaŕ, grama, grama de]
ildu (de *il-tu),* apocarse, abatirse, desanimarse | apocado, desanimado, alicaído. [mortificado.]
ilduma, mortificación,]
ildumatu, mortificar.
ildura, mortificación | desanimación, decaimiento | hipocondría | adormeci-

miento. [ficarse.]
ilduratu, mortificar, morti-]
iledura, hipocondría.
ilegoŕtze, entierro, sepelio.
ilegozte, funerales, honras fúnebres.
ileri, hipocondría.
ilgaŕi (de *il-gaŕi*), digno de muerte, reo de muerte.
ilgora, cuarto creciente.
ilgoratu, crecer la luna.
il-itzalak, manes.
ilizka, tenue.
iljantzi, mortaja.
ilkaŕ, mortal, mortalmente, a matar, mortífero.
ilkera, clase de muerte.
ilkeri, melancolía, tristeza.
ilketa, degüello, matanza.
ilki, sacar, salir | extraer | carne muerta.
ilkintza, degüello, matanza, mortandad.
ilkizkur, pelo rizado.
ilkizun, mortal, sujeto a la muerte, que ha de morir.
ilkoi (ilkoŕ), propenso a morir, mortal.
ilkoŕtasun, mortalidad, cualidad del mortal.
ilkuntz, mortalidad, mor-]
ilkutxa, féretro. [tandad.]
iloa, sobrino, nieto: *iloa ī-pi,* sobrino-nieto.
il-obi, sepulcro, sepultura.
ilori, aborto.
iloro, mensualmente.
iloŕ, abortar: *iloŕ-egin,* abortar | aborto.
ilpiztu, resucitar.
il-sari, mensualidad.
iltasun, mortalidad | amodo-rramiento, apocamiento.
il-toki, cementerio.
il-txaŕtel, esquela de defunción. [asesino.]
iltzale (iltzaīle), homicida]
iltzatu, clavar, asegurar con clavos.
iltze (itze, untze), clavo.
iltzeak atera, desclavar.
il-zapi, sudario.
il-zaŕ, plenilunio.
īla, el muerto | el mes.
īlabete, mes completo, mes.
īlabeteko, mensualidad.
īlabetero, mensualmente, todos los meses. [llo.]
īlabizaŕ (de *īle*), bozo, ve-]
īlagin (de *īle*), lanero, que trata con lana | (de *il-agin*), agonía: *il-agiñian* a punto de morirse.
īlagintza, oficio de lanero.
īlai (de *īle-di*), cabello, cabellera.
īlain, lanero | cabellera, crin | pavesas.
īlaindu (ilaindu, ilaintu), reducir a pavesas.
īlaldi, hora de la muerte.
īlarazi (erail), asesinar, matar | abortar.
īlaren, mortuorio.
īlargi, luna, luz de luna | luz de sepultura | sepultura | libro historial o genealógico de los ascendientes.
īlargiaren, lunar.
īlargi-elesti, selenografía.
īlargi-elestilari, selenógrafo. [menterio.]
īlargieta, sepulturas | ce-]

īlargi-jo, lunático.
īlargiko biztanle, selenita.
īlarí (īl-sari), salario mensual, mensualidad | (de *īle-ari),* orillo de lana | lanero.
īlartargi, claridad de la luna, luz de la luna.
īlartīlune (de *īlargi-īlun--une),* eclipse de luna.
īlaŕ, alubia | arveja | (de *īl--aŕ),* de muerto (campana, duelo, funeral, etc). | brezo.
īlaŕabe (de *abe) (īlaŕaŕba),* rodrigón para sostener las alubias.
īlaŕagindu, reponerse de la enfermedad.
īlaŕaindu, engreirse, enorgullecerse.
īlaŕ-biribil, arveja, guisante.
īlaŕi, losa del sepulcro, lápida, túmulo.
īlaŕlatz, almorta.
īlaŕosi, sacudir, zarandear.
īlaŕ-sagaŕ (irasagaŕ), membrillo.
īlaŕte (de *īle-aŕte),* crencha, raya del cabello | (de *il-aŕte),* hasta morir, mientras se viva.
īlaŕtitz (de *il-aŕi-itz),* epitafio | laude.
īlate, lunación.
īlati (īleti), tizón.
īlatoŕ, mortaja.
īlatzi, copiar (var. de *idatzi, iratzi),* trasladar.
īlaun, bozo, vello | efímero, flojo, insustancial | pavesa: *(īledun),* | que tiene pelo | lanilla, borra, tamo.
īlaunditu, mancar, lisiar.
īlaundu, cubrirse de pelo | amilanarse | desvirtuarse | reducir a pavesas.
īlauŕ, aborto: *īlauŕ-egin,* abortar. [bortar.]
īlauŕtu (de *īl-auŕ-tu),* a-]
īlazi, quitar la vida, hacer morir, matar.
īlazki, luna | (de *īle-zki),* cojín, almohada, colchón, etc. de lana | traslado | copia, trasunto.
īle, pelo, cabello | lana, v. *artīle.* [erizar el pelo.]
īlea laztu (īlea zutitu),]
īle-alde, a pelo: *īle-kalte,* a contrapelo.
īle-aŕo, pelo crespo | mujer desenvuelta.
īlebeŕitu, mudar de pelo.
īlebete (īlabete, il, īla), mes, un mes.
īledi (uledi), cabellera.
īledun (īlaun), peloso, velloso.
īle-erara, a pelo.
īleindu, pelar.
īleki, lana, de lana.
īlekizkuŕ, pelo rizado.
īleko, evacuación mensual, menstruo | mensualidad.
īlemototz, trenza de pelo.
īle-mozkin, peluquero.
īlemozkindegi, peluquería.
īlemozkintza, oficio de peluquero.
īlemoztegi, peluquería.
īle-ondo, pelo, cabello.
īle-orde, peluca. [luca.]
īlerantsi, pelo postizo, pe-]

ilēri, hipocondría.
ilēro, cada mes, todos los meses, mensualmente.
ilēroko (ilābeteroko, ilēko), mensual.
ilēŕi (de *il-eŕi),* cementerio.
ilēta (de *il-eta),* enterramiento, funeral, conducción de cadáver | queja, quejido, lamento, v. *ilketa* | *ilēta-soñeko,* ropa de luto.
ilētari, plañidera.
ilēti, tizón.
ilētsi, desahuciar: *ilētsian,* en la agonía, moribundo.
ilētsu, velludo.
ile-txoŕta, trenza de pelo.
ilēun, mortaja.
ilēurdin, cana.
ilēurdindun, canoso.
ilēzin, que no puede morir, inmortal.
ilēzindu, inmortalizarse.
ilēzkoŕ, inmortal, que no es mortal.
ilēzuri, cana | canoso.
ilēzuridun, canoso.
ilēzuzki, antorcha, tea.
ilīki, tizón | cadáver, v. *gorpuzkin.* [| tizón.]
ilīntxa, carbón mal cocido
ilizpeŕ, noticia de defunción, necrología.
ilōba, sobrino, a | nieto, a.
ilōbatxo, nieto, a.
ilobi, sepultura, hoyo donde se entierra, sepulcro.
ilōbi-antzeko, túmulo.
ilōdol, menstruación.
ilōe (de *il-oe),* féretro, caja, ataúd. [retro.]
ilōizale, conductor del fé-
ilōl, tabla en que se coloca cera que arde sobre la sepultura.
ilōndo, lo que subsigue a la muerte, luto, funerales, etc. [póstumo.]
ilōndoreko (ilōsteko),
ilōndu, embalsamar.
ilōri, cadavérico. [mente.]
ilōro (de *il-oro),* mensual-
ilōŕ (de *egi-leoŕ),* redil | (de *auŕ),* aborto: *ilōŕ-egin,* abortar.
ilōŕtu, abortado | abortar.
ilōtoi, responso.
ilōtoi-egin, responsar.
ilōtoitz, responso, sufragio.
ilōts, elegía.
ilōtz, cuerpo muerto, cadáver: *ilōtzik gelditu zan,* quedó muerto.
ilōyal, mortaja, sudario, paño de sepultura. [rico.]
ilōztasun, estado cadavé-
ilōztu, morir de repente, quedarse cadáver.
ilūn (de *il-un),* tiempo de obscuridad, obscuro, noche | triste, decaído | ceñudo | lunar, mancha | lóbrego, lúgubre.
ilūnabaŕ (de *nabaŕ),* anochecer: *ilūnabaŕ on!,* buenos anocheceres!
ilūnalde, hacia la noche, anochecer. [dad, eclipse.]
ilūnaldi, rato de obscuri-
ilūnbe (ilūnpe), obscuridad, obscuro, a obscuras.
ilūnbetsu, tenebroso.
ilūnde (de *ilūn-te),* rato de melancolía, tristeza.

īlundi, tinieblas, obscuridad.
īlundu, anochecer, obscurecer, obscurecerse, cerrar la noche.
īlune, eclipse de luna.
*īlunkera (*de *k-era),* modo de anochecer | tristeza.
īlunkeri, mal humor.
īlunondo, amanecer.
īlunpe, obscuridad profunda: *īlunpetan,* a obscuras | tiniebla.
īluntasun, obscuridad, cualidad de obscuro, lobreguez.
īluntsu, lleno de obscuridad, de tristeza, lúgubre.
īluntxori, murciélago.
īlupa, tamo, pelusa | pusilánime, alicaído.
īlupatu, cubrirse de tamo y pelusa.
īluŕan (īluŕen), agónico.
īluŕen, moribundo.
īluŕin, olor a muerto, hedor.
īluŕindu, oler a muerto, hedor.
īluŕtu, abortar.
imakikan daude, están de punta, reñidos.
imi (imin), emina, cuartal de fanega. [car.]
imiñi (ipiñi), poner, colo-]
imitxa (imutxa), chinche.
imo, sazonado: *imo dago,* está muy sazonado; *eztago imo,* está incomodado, no está en sazón.
imuŕtxi, pellizco, pellizcar | sisar.
imuŕtxikada, pellizco | sisa.
īmutxa, chinche.
in (ein, egin), hacer: *indazu eskaŕa,* concédeme la gracia | (de *adin*), estatura, proporción, tamaño, edad: *in (adin) onekua,* de buena edad | *(i),* mimbre, junco: *iña,* el mimbre, el junco | cantidad: *intsu batez,* en cantidad regular
inardespen, contestación, réplica, respuesta, porfía.
inardetsi, porfiar, replicar, contestar.
inarkun, función.
inaŕ (inhaŕ), v. *iñaŕ.*
inaŕosi (inhaŕausi, idaŕausi, jaŕosi), sacudir.
inbel, capitel.
inda, vereda | ciénaga.
indagora, talón, calcañar, calcañal.
indaŕ, fuerza | violencia: *indaŕ egin,* violentar, forzar | mucho: *euri-indaŕ da,* ha llovido mucho | robustez, vigor, fortaleza.
indaŕagotu, reforzar, entesar.
indaŕaldi, arranque, momento de hacer fuerza.
indaŕ-aun, abatimiento.
indaŕ-bide, remedio para la convalecencia y la salud, confortativo, reconstituyente.
indaŕdun, forzudo, robusto | vigente | válido.
indaŕ-egin, compeler | obligar | esforzarse.
indaŕetsi, validar, autorizar, dar fuerza.

indaŕez, a la fuerza, pōr fuerza, forzosamente | con vigor.
indaŕez kendu, usurpar.
indaŕgabe (indaŕge), sin fuerza, débil, sin vigor, que no rige.
indaŕgaŕi, fortalecedor | confortativo, refuerzo | fortificante, tónico, reconstituyente.
indaŕge, débil, anémico | anulado, revocado, derogado, inválido.
indaŕgetu, debilitar, debilitarse | derogar, anular, revocar, abrogar, casar, invalidar.
indaŕgetze, casación, anulación, derogación.
indaŕka, a fuerza, por fuerza, con violencia | golpe del arranque | débil, anémico.
indaŕkatu, andar haciendo esfuerzos | imposibilitar.
indaŕketa, esfuerzo | prueba de fuerzas, concurso, certamen.
indaŕlei, prueba de fuerzas.
indaŕtu, fortalecer, fortificar, fortalecerse | confirmar.
indaŕtsu, forzudo, atleta, que tiene grandes fuerzas, hercúleo.
indaŕztatu, dar fuerza y vigor, confirmar, convalidar
indi-aba (indibaba), habichuela, judía.
indiaŕ, judía, habichuela.
indi-olāŕ, pavo.
indi-olō, pavo.
indriska, chubasco, chaparrón.
-indu, expoliar, privar, quitar: *egalindu,* desalar: *sabelindu,* destripar.
induri, amenaza: *induriaz,* con amenazas | habilidad, presteza.
induritu, amenazar.
induzka, hozando | hocicada.
induzkari, que hoza mucho.
induzkatu, hozar, hocicar.
induztu, hozar, mover la tierra con el hocico.
ingaŕ (de *ingi-aŕ) (ingoŕ),* cartón.
ingaŕtu, acartonado.
inge, caña.
ingel (igel), rana.
ingelandaŕ, inglés, anglo.
ingelera (de *ingaland-era),* lengua inglesa.
ingi (de *eun-gi),* papel | periódico: *izpeŕingi,* diario de noticias, noticiero.
ingi-atz, pliego de papel.
ingikutxa, buzón.
ingilodi, cartón.
ingizaŕtegi, archivo.
ingi-zataŕ, papelucho.
ingoŕ (de *ingi-gogoŕ),* cartón.
ingoŕki, v. *ingoski.*
ingoŕkola, fábrica de cartón.
ingoski (de *ingi-oŕi,* como de *sagaŕ-ti=sagasti) (ingoŕki),* página, plana.
ingresti, remedar, remedado | mueca.
ingude, yunque.
inguma, mariposa | persona sin substancia, inútil |

pesadilla, modorra | fantasma.
ingura (v. *inguru*), accesorio, requisito, accidente | preparativos | contorno, cerco, círculo, rodeo | yunque.
inguragi, círculo, corro.
inguragune, recodo, ángulo.
ingurakune, preparación, preparamiento.
inguratu, cercar, sitiar, rodear | cercado, sitiado, rodeado | envolver | recorrer | aproximarse, acercarse.
ingure (ingude, ingura), yunque, (v. *aŕi*).
inguru (del lat. *in-gyrum?*), rodeo, vuelta: *inguru--egin)*, dar vueltas, rodear | contorno; alrededor: *txadon-inguru*, contornos de la iglesia | poco más o menos: *amaŕ inguru*, diez poco más o menos.
ingurubil, espirea | espiral.
inguruka, rodeando, sitiando | husmeando, curioseando.
ingurukatu, rodear muchas veces, sitiar fuertemente
ingurumai (de *amai) (ingurumari)*, término, contornos, alrededores, derredor, circunferencia | rodeo, perífrasis.
inguŕatz (de *inguŕi-atz)*, pliego de papel.
inguŕazti, cuaderno, libreta.
inguŕi (de *ingi-oŕi)*, hoja de papel, folio.
inguŕti (de *-di, -ti*, conjunto), folleto: *inguŕti zuriya*, cuaderno en blanco.
inguŕtiño, folletín.
initxoŕ, helecho.
ink, queja, suspiro: *inkik eztu eŕan*, no ha dicho esta boca es mía | achaque | crisis: *inka ontan*, en este conflicto | situación: *inka txaŕian gelditu da*, ha quedado en mala situación. [| próspero.]
inkai (de *egin-gai)*, lozano]
inkaminka, disputa | peripecias. [hacedero.]
inkara (de *egin)*, factible,]
inki-anka, rodeo, ambage | desavenencia, discordia.
inkimako, ambages | desavenencia.
inkimanka (inkimaka), indeciso, irresoluto | estar de punta, reñidos | ten con ten, a punto de caerse.
inkiminki, mala cara, mal gesto, mueca de desagrado | flaquear.
inkoŕ (de *egin-k-oŕ)*, factible, hacedero.
inku-minku, susurrando, murmurando.
inkunde (de *egin-kunde)*, trato, relaciones.
inkuŕe, rencor, odio, recuerdo desagradable.
inkusi (ikusi), ver.
inontz, rocío.
inotsi, manar.
inpernu (del lat.), infierno,

v. *gaiztoki, geiztoki.*
intsusa, sauco | espiche.
intxauŕ, nuez: *intxauŕak baño, otsak aundiago,* mucho ruido y pocas nueces | nogal | laringe | chichón.
intxauŕaga, sitio plantado de nogales.
intxauŕdi, nogueral.
intxausti (de *intxauŕ-di),* nocedal, nogueral: *txiruak dirudi intxausti, guztiok aŕika beti,* el pobre parece nogal, todos le apedrean siempre.
intxusa, sauco.
intxusaga, salcedo, lugar de saucos.
intz, rocío | relente.
intzatu, rociar, caer el rocío, volverse rocío.
intziaŕ, escarcha.
intzina, gemido. [mido.]
intzini, queja, suspiro, ge-]
intzira (intziri), gemido.
intziri, latido, pulsación | chillido, gemido | ahullido
intziritu, latir.
intziŕitu, hendidura.
inubaŕ (de *ilun-nabaŕ),* oscurecer, cerrar la noche.
iña (i), junco.
iñadi, juncal.
iñaka, oprobio, improperio.
iñaka-egin, holgarse, despreocuparse | burlarse: *iñakaz,* burlándose, con sorna. [bio.]
iñakagaŕi, digno de opro-]
iñar, vencejo | golondrina | *gau-iñara,* murciélago; *uriñara,* golondrina.
iñarika, nadando, fluctuando.
iñarikari, nadador.
iñarikatu, andar nadando, nadar, flotar, fluctuar.
iñaŕ (de *i* por *agi-aŕ; iaŕ*= ígneo, lumínico), rayo, centella, chispa | (de *igaŕ)* seco, marchito, magro | parte magra | brezo, escoba | gota: *pataŕ iñaŕ bat,* una gotita de aguardiente | dedo meñique.
iñaŕdausi, talar, cortar | sacudir.
iñaŕdu (iñaŕdun, yaŕdun, jaŕdun, ari), ocuparse en: *diñaŕdu,* se ocupa.
iñaŕdun (jaŕdun, ari), ocuparse en algo. [gra.]
iñaŕki, trozo de carne ma-]
iñaŕkin (iñauŕkin), hojarasca con que se hace la cama del ganado.
iñaŕkun, ejercicio.
iñaŕosaldi, tala | sacudida.
iñaŕosi (iñaŕotsi), talar | sacudir, zarandear, v. *iñaŕosi.*
iñaŕotsi, sacudir, golpear violentamente, v. *iñaŕosi.*
iñaŕtatu, relajarse algún tendón.
iñaŕtu (igaŕtu), secarse, marchitarse | henderse, agrietarse las manos, la tierra, etc.
iñaŕtxi (iñaŕtzi), envidia.
iñastoŕ (ira), helecho.
iñauldurika, revolcándose.
iñauŕaldi, arreglo de la ca-

ma del ganado.
iñauŕi, hacer la cama del ganado | cama del ganado.
iñauŕkin (iñauŕki), v. *iñaŕkin.*
iñauŕtu, hacer la cama del ganado | esparcir por el suelo.
iñaus, apetito genésico de la marrana.
iñausi, recoger la fruta sazonada de los árboles | podar. [podado.]
iñauska, árbol bravo, no]
iñauskai (de *gai),* podadera.
iñauskera, manera de podar, poda. [poda.]
iñausketa (iñauskaldi),]
iñaustari, podador.
iñauste, poda.
iñaustu (iñausi), podar | quitar las hojas.
iñaute, carnaval: *iñaute motz,* tercer día de carnaval.
iñauteri (iñoteri), carnaval.
iñautsi, podar.
iñazara (de *i-azara),* cesto de mimbres.
iñeresagu (de *enada-sagu),* murciélago.
iñes (iges), huída.
iñiñi, un poquitín.
iño, chirriar: *guŕdiak diño,* el carro chirría.
-iño (-diño, -giño), hasta: *aitaganaiño = aṫaganaño,* hasta el padre.
iñoiz, alguna vez: *iñoiz edo beŕiz,* alguna vez que otra | jamás: *iñoiz ez, iñoiz ere ez,* nunca: *gauza gaizto, ezta iñoiz ilko,* yerba mala nunca muere.
iñola, de ninguna manera, de ningún modo.
iñolako, de ninguna calidad.
iñolakoz, en manera alguna, de ninguna manera, no ciertamente.
iñolaz (iñolaz ere), de ningún modo.
iñon (de *iño-n),* en parte alguna: *iñon ere ez,* en ninguna parte; *iñondik iñora,* de ningún modo, por más que se haga | *(iyon, io, esan, eŕan),* decir: *diñozut,* te lo digo.
iñontz (iruntz, intz), rocío.
iñor, alguno, alguien: *iñor bai al dago?,* hay alguno?, *iñor ere ez,* nadie: ninguno | prójimo: *iñoren buruko zitza ikusi oi da, ta norberen abea ez,* vemos la paja en el ojo ajeno y no la viga en el nuestro; *edo iñoren kaltez,* o en contra del prójimo.
iñora, a parte alguna: *iñora juan al zera?,* has ido a alguna parte?; *iñora ez,* a ninguna parte, a ningún lado.
iñoŕtu, v. *iñauŕtu, iñaŕtu.*
iñotara, a alguna parte.
iñoteri (yoteri, yote, iñauteri), carnaval.
iñotsi, manar.
iñozi, v. *iñotsi.*
iñozo, apocado, enclenque | tonto, bobo, insustancial, maniático | burlón,

mal intencionado.
iñozokeri, tontería, bobada | burla, mueca.
iñozte, derrame, acto de manar: *eduŕ-iñozte,* época de las nieves.
iñude, nodriza.
iñudetu, hacerse nodriza | criar niño ajeno.
iñudetza, acción de criar niño ajeno | oficio de nodriza.
iñul, débil, enclenque.
iñuldu, volverse débil, debilitarse.
iñun (iñon), en parte alguna | *iñundikan ere ori Etxabe dek,* sin duda alguna ese es Etxabe.
iñuntzi latz, tamujo.
iñuŕi, hormiga.
iñuŕkun, marca.
iñuska, huraño, adusto, esquivo. [no.]
iñusturi, relámpago | true-]
íñutauŕ (de *iñude-auŕ),* criatura con nodriza.
iñutu, criar niño ajeno.
iñutume (de *iñude-ume),* criatura con nodriza.
io (igo), subir.
ioŕtzi, enterrar. [cierzo.]
ipaŕ, Norte | viento Norte,]
ipaŕaize, viento Norte, cierzo.
ipaŕalde, septentrión.
ipaŕbeltz, vendabal.
ipaŕgoŕi, viento frío, viento Norte, cierzo.
ipaŕ-izaŕ, Estrella Polar.
ipaŕkoi, que tiende al Norte, brújula.
ipaŕtzeroi, cirrus.
ipeŕalde-zabal, latitud.
ipeŕ-buru, Polo Norte.
ipeŕdi, trasero.
ipin (ipuin), fábula, cuento | cuartal, medida de granos.
ipinabaŕ, roble joven al que se le ha podado la parte superior | jaro.
ipingai, para colocar, añadir, poner | remiendo, añadidura.
ipingaŕi, digno de ponerse.
ipinki, colocado, puesto, añadido | remiendo.
ipiñerdi, media cuarta.
ipiñi, colocar, poner | apostar: *belaŕiya ipintzen diat,* apuesto la oreja.
ipiñibaŕ, jaro.
ipitz (ipizki), estropajo para limpiar el horno.
ipo (ipitx), enano | índole, carácter.
ipoi (ipui), cuento, fábula.
ipui (ipuin, ipoi, ipin), cuento, fábula: *Iturtzaeta'ren ipuyak,* fábulas de Iturtzaeta | mil, sumo.
ipui-idazle, fabulista.
ipulaŕ, terreno que queda sin cultivar en el borde de los campos labrados.
ipura, cortapisa, obstáculo, tropiezo.
ipuru, enebro | v. *ipulaŕ* | frente de los bueyes.
ipuruki, nebrina, fruto.
ipuruko, frontal de los bueyes.
ipuŕdantzari (de *ipuŕdi),*

aguzanieves | persona de poco asiento.
ipuŕdi, trasero | fondo de vasija, pié de arbol, parte del tronco donde comienzan las raíces.
ipuŕdikara, aguzanieves.
ipuŕdi-mazel (ipuŕdi-masail), nalga.
ipuŕkankaŕ, rabada.
ipuŕkonkoŕ (ipuŕkankaŕ), hueso sacro.
ipuŕmami, nalga.
ipuŕtargi, luciérnaga.
ipuŕteŕe (de *ipuŕdi-eŕe),* cascarrabias.
ipuŕteste (de *este),* intestino recto. [banqueta.]
ipuŕtol, tabla para sentarse,]
ipuŕtxuntxuŕ, cadera.
ipuŕtxuri, cierto pájaro | golondrina.
ipuŕtzapi, pañales.
ipuŕtzulo, ano.
ira, helecho | silvestre, agrio: *irasagaŕ,* manzana silvestre, membrillo; *irasai,* beza. [herir.]
iraatsi, pegar, añadir, ad-]
iraazi (igarazi), colar, filtrar.
irabaskun, máxima.
irabazgoi, interés, usura, logro.
irabazi, ganar, lucrarse | lucro, ganancia | mérito | merecer | filtrado, filtrar | una clase de sidra.
irabazitako, ganancial.
irabazkin (irabazki, irabazi, ibazi), ganancia, logro.
irabazle, ganador, ganancioso. [nancia, lucro.]
irabazpen (irabazte), ga-]
irabazpide, negocio lucrativo, lucro, ganancia, oficio, empleo.
irabazteko (iragazteko), colador, filtro.
irabaztun, que tiene méritos | ganancioso.
irabelaŕ, acónito.
irabiatu, revolver, batir | traducir. [remover.]
irabildu, revolver, enredar,]
irabio (del erd.?), vuelta, revuelta, meneo.
irabipen, traducción | acto de volver, revolver, menear.
irabiuŕ, mayal.
iradi (de *ira-di),* helechal.
iradipen, razonamiento.
iraditu (de *aditu-erazo),* revelar | razonar.
iradu, prisa (a): *iradu noa,* voy a prisa.
iradu-izan, estar de prisa.
iradukoŕ, presuroso.
iragaīe (de *iragan-le),* pasajero.
iragan, pasar: *iragana ta gertakizuna,* lo pasado y lo porvenir | acontecer.
iraganarazi (de *arazi),* hacer trascurrir, pasar.
iraganbide, tránsito, vado, paso. [jero.]
iragankoŕ, efímero, pasa-]
iragapide, paso, tránsito, vado.
iragaŕi, dar a conocer, advertir, avisar, anunciar | aviso, anuncio | profetizar.

iragaŕki, anuncio, cartel | vaticinio, pronóstico.
iragaŕle, profeta.
iragaŕpen, vaticinio.
iragazi, filtrar, filtrarse, colar | purificarse.
iragazki, filtro.
iragertze, descubierta.
iragi (eraiki), edificar.
irago (igaro), transitar, trascurrir, pasar | sufrir, padecer, aguantar | cruzar | grito. [sarse.]
iragon (irago), pasar, pa-]
iragopen, acto de pasar, de aguantar, de sufrir | paciencia.
iragotoki, paso, vado.
iragozi, recoger el fruto de un árbol.
irail (de *ira-il),* Septiembre | asesinar, matar, sacrificar.
irail dola, matadero.
irain, injuria, ultraje, afrenta, ofensa, calumnia, insulto, provocación, amenaza, desprecio, agravio, improperio, denuesto | *(oritz),* golpe de leche que sale de la ubre, calostro: *iraña kendu,* destetar | v. *iraun.*
iraindu, injuriar, ultrajar, agraviar, afrentar, denostar, insultar. [mador.]
iraingin, injuriador, difa-]
irainge, desagravio.
iraingetu, desagraviar, satisfacer.
iraintsu, ultrajoso, afrentoso, ofensivo, injurioso.

iraitsi (iraisi), colar | lanzar, arrojar.
iraitz, superficie.
iraitzaz, superficialmente, transitoriamente.
iraitzeko, transitorio | superficial.
iraitzi (iraizi), tiro | arrojar, lanzar, expulsar, tirar | despreciar, menospreciar | reprobar, desechar | filtrar, colar.
iraizlari, tirador.
iraizte, tiro, expulsión, reprobación.
iraka, cizaña.
irakasbide (irakaspide), método de enseñanza.
irakaski, lección.
irakaskintza, enseñanza, instrucción, acción de enseñar e instruír | dogma, doctrina.
irakaskoŕ, instructivo.
irakaslari, doctor | profesor, maestro, instructor, institutriz, catedrático.
irakaslaritu, doctorar, doctorarse. [tor.]
irakasle, maestro, instruc-]
irakasmen, facultad de enseñar.
irakaspen, enseñanza, acto de enseñar | ilustración, instrucción. [pito.]
iraskastegi, cátedra, púl-]
irakasteŕki, distrito universitario.
irakastola (de *irakatsi-tola),* cátedra, aula | universidad, academia.
irakastun, profesor, maes-

tro | lectoral.
irakastunkeri, pedantería.
irakatsi, hacer aprender, enseñar, instruír, educar.
irakatsu (de *iraka-tsu),* lleno de cizaña.
iraki (irakin), hervir. [de).]
irakialdi, ebullición, (rato]
irakin, hervir | *ur irakiña,* agua hirviente.
irakitaldi (de *irakin-t-aldi),* ebullición.
irakitu, hervir. [bado.]
irakoitz (larunbata), sá-]
irakori, levantar, hacer levantar.
irakoŕi (irakuŕi), leer.
irakurtzi, limpiar, deslavar.
irakuŕaldi, lectura, rato de lectura.
irakuŕburu, encabezamiento, título de un artículo, libro, etc.
irakuŕgai, objeto de lectura, lectura, artículo, escrito | novela.
irakuŕgaitu, escribir algo.
iraguŕgaŕi, digno de ser leído, legible.
irakuŕi (de *era-ikuŕi),* leer | cuidar.
irakuŕ-ikasti, catón.
irakuŕki, trozo de lectura, artículo de periódico.
irakuŕkintza, lectoría.
irakuŕkizun, lectura, objeto de lectura.
irakuŕlari, lector, lectoral.
irakuŕle, que lee, lector.
irakuŕpen, lectura, acto de leer.
irakuŕtu, leer.
irakuŕtun, ilustrado.
irakuŕtzaīle, lector, erudito, dado a la lectura.
irakuskunde (erakuskunde), manifestación: *Jaunaren Irakuskundia,* la Epifanía del Señor.
irakutsi, v. *erakutsi.*
irakutzi (irakurtzi), lavar, limpiar.
iralka, cizaña.
iralkarazi (iralkiarazi), hacer proferir, hacer decir | hacer cerner.
iralki, cerner.
irameta (iratzemeta), montón de helecho. [quido.]
irandetsi, remover un lí-]
iranoi, esófago.
iransagaŕ, membrillo.
iransarbi, v. *irasarbi.*
iransuge, dragón.
irantzaīle, capador.
irantzezki (idantzezki), estampa, grabado, lámina, dibujo, gráfico, ilustración.
irantzeztu (de *antzeztu-erazo,* como *irakasi,* de *ikasi-erazo),* grabar.
irantzi, castrar, capar.
irao (birao), maldición, blasfemia.
irapazi, ganar.
irargi (iīargi), luna | prueba, documento que acredita algo.
iraŕbide, imprenta.
iraŕdatz, eje de un montón de helecho.
iraŕgai (de *iraŕi-gai),* original de imprenta.

irańgi, prueba de imprenta.
irańgin (de *irańi-gin),* impresor.
irańgitu (de *irańgi*=prueba-*tu*), probar, demostrar, aclarar | ilustrar.
irańi (de *ira-ań-i),* imprimir, señalar algo por medio de la presión, estampar.
irańkaldi, edición, tirada.
irańkari, impresor, tipógrafo.
irańkarotz, tipógrafo.
irańkatzeko, tipográfico.
irańki (de *gai),* tipo de imprenta, carácter, molde.
irańkin, impresor.
irańkintza, imprenta.
irańkola (de *irańi-k-ola),* imprenta.
irańkola-jabe, impresor.
irańle (irańlari, irańkin), impresor.
irańpen, impresión.
irańuts (de *irańi-uts),* error de imprenta.
irasagań (iransagań), membrillo.
irasai, beza.
irasan (erasan), expresar.
irasarbi, planta parecida a la caña.
irasi (de *ira-asi),* fundar | crear, instituír.
iraski, trama: *ez ari ez iraski,* ni hilo ni trama, ni fú ni fá.
irasle, fundador: *Arana-Goiri, Euzko-Alderdi Abeńtzalearen iraslia,* Arana-Goiri, el fundador del Partido Nacionalista Vasco.
iraso, retener: *nire bizitz arol au, aize-izpitxuak bakańik iraso au,* mi pobre vida, retenida por un hálito | apoyar.
irasoń, hipnosis.
irasońi (de *sońtu-erazo),* hipnotizar | hipnotizado.
irasońkintza, hipnotismo.
irastontzi, especie de embudo, colador.
irastoń, helecho.
irateńkari, arquitecto.
irateńti (de *iragi-eńti),* arquitectura.
irato, ahogar.
iratu, encontrarse | debilitarse, decaer.
iratxeki (iratxi, iratsi, iratsiki), añadir, agregar, pegar.
iratxikune, juntura, unión.
iratxo, duende.
iratz (ira, iratze), helecho.
iratzańi, despertar, despierto | despejado.
iratzańli, vigilante, despierto.
iratzańtu, despertar.
iratze (ira), helecho.
iratzi, encender | colar, filtrar | v. *idatzi* | imprimir.
iratzoki, helechal.
irau (iroin), injuria | *(iraun),* perseverar. [conservar.]
iraúki, extinguir, apagar |
iraukitzaīle, conservador.
iraukoń, perdurable, duradero.
iraukońtu, insistir.
iraulai (okore), pastel.

iraulaldi (de *irauli-aldi),* cultivo, labor de tierra.
iraulben, revolución.
irauldu, volcar.
irauli, volcar | volver: *begiyak iraulirik,* vueltos los ojos | cultivar | traducir | revolver | invertir | traspuesto.
iraulka, a vuelcos, a tumbos, revolcándose, tambaleándose. [vueltas.]
iraulkako, cucaña que da
iraulkatu, revolcarse | dar tumbos.
iraulketa, trasiego, vueltas, tumbos, vuelcos | inversión | revolución | voltereta.
iraulki, moler. [dable.]
iraulkoŕ, inconstante, mu-
iraulpen (iraulben), volteo, vuelco, tumbo, mudanza, inversión.
iraulte (iraulde), vuelta, vuelco | cultivo de tierra | regreso.
iraultzazo, hacer volcar, hacer volver.
iraultze, vuelco, vuelta, inversión. [volver.]
iraulzkatu, revolcarse, re-
iraun, durar, perseverar, subsistir | soportar, sufrir | injuriar | injuria, denuesto, improperio.
iraunaldi (iraukaldi), duración.
iraunazi (iraunerazi), conservar, hacer durar.
iraun-erazo, conservar.
iraungi (iraunge), efímero | fenecer, acabar, morir, apagar | débil, demacrado, consumido, anémcio.
iraungin, injuriador, difamador.
iraungitu (de *iraun-getu),* destruír, acabar, extinguir, apagar, consumir.
iraunkiro, de un modo duradero.
iraunkoŕ, que propende a durar, estable. [mente.]
iraunkoŕki, permanente-
iraunkoŕtasun, duración | eternidad.
irauntsi, soplar | *(erauntsi),* charlar, hablar | conversación, charla, discurso.
iraupen (de *iraun-pen),* duración, constancia, perseverancia, continuación.
iraupengabe, efímero, inconstante.
iraupengabetasun, inconstancia, instabilidad.
iraupentsu (iraupetsu), estable, duradero, constante, firme.
iraur-belaŕ, juncia (planta).
irauŕi, cemento | esparcir, desparramar | derramar.
irausi, celo de la marrana.
irautasun, perseverancia.
iraute (de *iraun-te),* duración. [dero.]
irauteko, para durar, dura-
irautsi (de *ira-era-jautsi),* derribar, desquiciar, bajar, hacer bajar | disparar.
irautzi, empeñarse.
irauzi (irautsi), desencajar, desquiciar, disparar, de-

rribar, bajar | dar vuelta a la tierra, layar.
irauzte, disparo.
irazagutu, hacer conocer, dar a conocer.
irazain (de *irura-zain),* guarda de campo.
irazakai, creable.
*irazaki (*de *irazan-gi),* criatura, ser criado. [crear.]
irazakun, creación, acto de]
irazan (de *izan* con el infijo *-ra* o de *era-izan),* dar ser, crear,
irazange, no creado, increado, Dios.
irazalē (de *irazan-le),* creador, criador.
irazapen, creación.
irazaŕi, despertar.
irazegin, encender.
irazeki, tea, antorcha | incendio | incendiar, dar fuego | encender | conflagración.
irazi, colar, filtrar | exigente, riguroso | v. *irauzi,* | gastar | urdir el lienzo | educar.
irazitu, adelgazarse.
irazkai (de *irazi-gai),* filtro | grandes ovillos | trama del lienzo.
irazkaŕi, fósforo, cerilla.
irazki (irazeki), encender | trama del lienzo | grandes ovillos | estambre | urdir la trama | filtro.
irazkin, comentario. [telar.]
irazkitoki, cierta pieza del]
irazlari, mentor.
irazpen, colada.
iraztaska, urdidero.
iraztetxe, seminario.
iraztoi (iraztoki, iraztoŕ, iratzoki), helechal | (de *iratzi oki),* enjullo.
ire (de *i-re),* tuyo, a: *ire ordez,* en tu lugar; *Mayatza ire latza!* Mayo, cuán áspero eres!; *iretzat nai eztukena, ez bertzeri opa,* lo que no quieras para tí, no lo quieras para otro | veneno.
irebana, lugar en que se corta helecho.
ireki (ideki, idoki, idiki, iriki, iregi, idigi), descubierto, manifestado | abrir.
irekurtzi, deslavar, enjuagar.
iren, castrado: *oīaŕ iren,* capón.
irendu, castrar | castrado.
irentsi (iretsi), tragar, engullir, devorar | consentir: *irentsi zuelako,* porque lo tenía por cierto.
irentzalē, castrador.
iresbide (irespide), tragaderas, tragadero, esófago.
iresle, tragador, engullidor, devorador, glotón, tragón.
iretu (de *ire-tu),* apropiarte.
iretsarazi, hacer tragar | aguantar una afrenta.
iretsi, tragar, engullir, devorar.
iretzetoki, helechal.
iri (uri), población | villa, ciudad: *iri-etxe,* Ayuntamiento, Concejo | var. de *idi,* buey.

iri-ama, metrópoli.
iribaŕen, parte baja de una población.
iriboyo, relincho de mozos.
iriboyotu, relinchar los mozos.
iriburu, parte alta de un pueblo.
iriki (ireki, ideki, idoki, idiki, idigi, iregi), abrir.
irikitu, henderse, rasgarse, abrirse.
irin, harina | polvillo de la carcoma | polen de las flores.
iri nagusi, capital, ciudad principal.
irin-bolu, molino harinero.
irindu, convertirse en harina | moler trigo y maíz | pulverizar.
iringela, cernedero.
irintsi (iretsi), tragar.
iriñalki, banco o madero que se pone bajo el cedazo al cerner harina en la artesa.
iriñeralki, palo sobre que se cierne.
iriñeŕauts, polvo de harina | polen.
iriñeztatu, enharinar, enharinado.
irioile, disipador, pródigo.
irion, disipar, malgastar, prodigar.
iri-ori, oropéndola.
iripe, suburbio | extramuros.
irisko (irixka), población pequeña, villorrio.
irispide (de *iritxi-bide),* alcance: *irispidian,* al alcance (de la mano, etc.)
iritaŕ, ciudadano.
iritaŕgo, ciudadanía, derecho de ciudadano.
iritaŕtasun, ciudadanía, cualidad de ciudadano.
iriti (iritai), hoz.
iritsi, ordeñar | bajar | llegar.
iritxi, conseguir, alcanzar, lograr | llegar | v. *iretsi.*
iritzi, dictamen, opinión, voto, parecer: *nere iritziz,* según mi criterio | dictaminar, censurar | presumido, fátuo.
iritzipen, censura, acto de censurar.
irizi, vallado, cercado.
irizpide, criterio: *Balmes'en irizpidea,* el criterio de Balmes.
irizpinle (de *iritzi-ipin-le),* censor.
irlandaŕ, irlandés.
iro, carcoma | yesca interior del árbol | pus, materia.
iroi (irain), afrenta, ultraje, reproche, injuria | huella de cerdo que ha estado acostado.
iroireki (de *iroiren-ki),* segundo.
iroiren (de *irurogei-r-en),* minuto, sexagésima parte de una hora.
iroiren-oŕatz (iroirenatz), minutero.
iroitu, afrentar.
iroitsu, injurioso.
irol, caduco | perecedero.
irola, lugar excusado, retrete.
iroldegi, retrete, letrina.
iroldu (iroltu), abortar | caducar, perecer.
irolkoŕ, corruptible.
irolkoŕtasun, corruptibilidad.
irordaldari (okaindari), cobrador.

irordaldu (okañi), cobrar.
irorde (okain), cobro.
irońi, trébol.
irońtz (de *iru-ońtz) (iroń-tzeko)*, tridente | tenedor.
irotasun (de *iro-tasun)*, estado de corrupción.
irotu, caducar, llegar a viejo, secarse, corromper.
irotsain (irotsa), jota.
irozkai (de *irozo-gai)*, sostén, báculo, apoyo, arrimo. [apoyar, consistir.]
irozo, sostener, defender,]
iru, tres | hilar | molesto: *andre irua*, mujer importuna.
irubat, Trinidad: *Irubat Deuna*, la Santísima Trinidad.
iruburu, triceps.
irudi (iduri, iruri), figura, imagen, semejanza | especie | suponer | parecer: *ala dirudi*, así parece | facciones del rostro | parábola | imaginación | cisco, v. *iruri*.
irudiaz, gráficamente.
irudibil, cinematógrafo.
irudibiyatu, transfigurar | representar.
irudidun, especioso.
irudi-egin, afectar, fingir | retratar. [comparar.]
irudi-erazo, asemejar,]
irudika, copiando, imitando. [pintar.]
irudikatu, imitar, copiar,]
irudikeri, ilusión. [rábola.]
irudiki, comparación, pa-]
irudiko, semejante.
irudikoń, aprensivo | iluso, visionario.
irudimen (de *-men*, facultad) imaginativa, imaginación | ilusión | recelo.
irudin, imagen, proyección cinematográfica.
irudipen (de *-pen*, acto), imaginamiento, ilusión | recelo, suspicacia.
irudiz, al parecer: *nere irudiz*. a mi parecer.
iru-ele, trilingüe.
iru-ereskune, tritono.
irugai (de *irura-zai)*, guarda de campo, montero.
irugańen, tercero: *Irugańen Bizkera*, la Tercera Orden.
irugańendań (erendań), terciario, de la Tercera Orden.
irugiań (irugiñań, irugiñań-eko), tocino calado que entre lo gordo tiene tres líneas de magro.
irugurpilēko, triciclo.
iruil (iru ilabete), trimestre.
iruilabeteroko (iruilabeteko), trimestral.
iruilero, trimestralmente.
iruin (irun), hilar | esteva | mango.
iruizkidun, trilítero.
iruizkindun, trisílabo.
irukań, trío | de tres.
iruki, tercio | triptongo | hilado, hilar.
iruko, compuesto de tres, el tres (en el naipe).
irukoitz (como *bakoitz, bikoitz*, etc.), triple | trip-

tico | trío | Trinidad: *Irukoitz Deuna,* la Santísima Trinidad.
irukote, triple. [trébol.]
irukusta (de *iru-k-osto),*]
irul, v. *idul.*
irula, estercolero.
irulari (de *irun-l-ari),* hilandera.
irule (de *irun-le),* hilador, hiladora, que hila.
iruli (irauli), volcar, volver del revés, dar vuelta, invertir.
irumargokoi, tricolor.
irun (iruin), hilar | (de *eun),* hilado.
iruna (de *iru-na),* a razón de tres a cada uno.
irunaka, de tres en tres.
irunakatu, colocar de tres en tres. [vanadera.]
irunalki (de *irun-alki),* de-]
irundu, laminar, hacer láminas o planchas de metal.
irungai, material hilable.
iruntsi, pasar, tragar, devorar | estropearse, demacrarse la cara.
iruntz, relente, rocío.
iruogeiki (como *biki, zazpiki),* sesentón.
iruoĥi, trébol.
iruoĥtz (iroĥtz, iruoĥtzeko), tridente | tenedor | arado o cualquier objeto de tres púas.
irur (iru), tres.
irura, vega, valle, campo.
irurai (irurazai, irugai), guarda forestal.
irurazai, guarda de campos.
iruren (de *-en),* tercera parte de algo. [partir.]
irurendu, tripartito | tri-]
irureun, trescientos.
iruri, cisco.
irurkoitz, trinidad | triple.
irurkoiztu, triplicar.
irurkun, trino: *Urtzi Irurkuna,* Dios Trino.
irurkundu, triplicar.
irurogei, sesenta.
irurogeiki, setentón.
irurogeiren, sexagésima parte de algo | minuto, v. *iroiren.*
irurohtzeko, tridente | de tres púas o dientes.
irurtasun, trinidad, cualidad de ser trino.
iruĥen, triduo.
irusta (de *iru-osto),* trébol.
irustarbi, gamón.
irutan, tres veces.
irutaĥ, trío, tres voces.
irutasun, trinidad, cualidad de trino.
irutu, triplicar.
irutzi, juntar cosas separadas, agrupar, concentrar, reunir.
iru-uĥen, triduo.
iruzki (eguzki), sol,
iruzkin, comentario.
iruzkindu, comentar.
iruzkipei, lugar soleado.
iruzpei, lugar aireado y soleado. [dolo.]
iruzur, engaño, fraude,]
iruzur-egin, engañar.
iĥa, voz onomat. de la siembra a voleo y también del

hilo al salir de la rueca | baile, danza.
iŕada, lance en la siembra a voleo | baile, danza.
iŕadako, baile.
iŕa-iŕa, vencejo.
iŕi, sonrisa, risa | burla | rechinamiento | ansia, anhelo: *iŕi ta paŕ egin,* reirse y burlarse.
iŕi-abaŕ, sonrisa.
iŕibaŕe, sonrisa.
iŕibelaŕ, yerba sardónica.
iŕibera, risueño. [de risa.]
iŕibide, ocasión o motivo]
iŕi-egin, reirse | burlarse, escarnecer.
iŕigaŕi, irrisorio, burlesco | en son de burla | ridículo, digno de risa.
iŕika, hendidura, abertura, rendija | entreabrirse | anhelo: *iŕikan zegoen,* estaba anhelando.
iŕikaitz, sonrisa sarcástica.
iŕikarkara, risotada, carcajada.
iŕikatu, sonreir | abrirse, resquebrajarse, cascarse, henderse | rendija | crugir | anhelo, anhelar | reñir, irritarse | rechinar.
iŕikitasun, anhelo.
iŕikitu, henderse los objetos ¦ ansiar, desear con anhelo: *iŕikitzen zegoen,* estaba ansiando.
iŕikoi, propenso a la risa, risueño.
iŕimuŕikatu, sonreir.
iŕinga, crugido.
iŕin gatu, rechinar.
iŕingin, curioso.
iŕintz (iŕintzi), grito característico de los vascos, lanzado generalmente en señal de alegría | relincho | chirrido de carro.
iŕintz-egin, relinchar.
iŕintzi, v *iŕintz.*
iŕintzika, relinchando, lanzando irrintzis.
iŕiñaŕte, hendidura, grieta, rendija, resquicio.
iŕipaŕ, sonrisa.
iŕipaŕ-egin, sonreir.
iŕist, resbalón, desliz.
iŕistada, resbalón, caída, desliz. [deslizándose.]
iŕistaka, resbalándose,]
iŕistakoŕ, resbaladizo.
iŕistatu, resbalarse, deslizar.
iŕist-egin, resbalarse, escurrirse, deslizarse, patinar.
iŕistoki, lugar resbaladizo.
iŕistu, resbalar, dar un resbalón | rendija.
iŕito, sonrisa.
iŕitu (iŕikitu), rechinar | henderse | irritarse | impaciente: *mutil onen iŕitua!,* qué impaciente es este chico!
iŕits, concupiscencia | anhelo, ansia, ardor.
iŕitsu, codicioso | reidor | lujurioso.
iŕitxa, ambición.
iŕiz, de risa. [casmo.]
iŕizuri, risa burlona | sar-]
iŕkaitz, sonrisa.
iŕten, salir, sobresalir | desembocar | coqueta, atrevida | saliente.

irtenbide, alegato, defensa | evasiva. [da, regreso,]
irtenaldi, acometida, sali-]
irtezin (de *irten-ezin),* laberinto, dédalo.
irtidiki, entreabrir.
irtirin, coquetuela, descarada, atrevida.
irtoki (de *irten-oki),* lugar de salida, desembocadero.
isastari, barrendero.
isasti, retamal.
isastu, barrer.
isats, retama, escoba de retama | rabo, cola | agalla, aleta. [nio, fisga.]
iseka (irika), burla, escar-]
iseka-egin, burlarse, escarnecer.
isekari, fisgón, burlón.
isekatu, mofarse, fisgar, burlarse, escarnecer, fisgonear.
iseki, v. *isiki.*
iseki-egon, depender.
iseki-iltze (iseki-mako), colgadero, percha.
isi (ixo), chitón!, silencio! | despecho: *isiz,* por despecho | tema, obstinación, terquedad, tenacidad, insistencia, contumacia, capricho | resentimiento: *isikaz,* por resentimiento.
isialdi, obstinación | calaverada | contumacia.
isi-gogoŕ, obstinado, contumaz, tozudo, terco.
isikatu, porfiar con necedad, obstinarse.
isiki (iseki), colgar | encender. [raño.]
isikoŕ, tozudo, terco | hu-]
isil (ixil), silencioso: *jaupa isilla,* misa rezada: *gizon isilla,* reservado, callado | silencio.
isildu, callar, callarse.
isilkari, traidor, espía.
isilpe, clandestino, oculto | subrepticio.
isilpeko, secreto, confidencial. [ocultación.]
isiltasun, taciturnidad |]
isiltzaka, sin cesar de hablar.
isillean (isillez), en reserva.
isilleko, oculto, furtivo | hijo natural | reservado, secreto | tácito.
isillik, en silencio: *ago isillik!,* cállate!; *isillik dagoenak eztio gezuŕik,* de boca cerrada no salen mentiras.
isillikako, secreto, reservado, oculto | hijo bastardo.
isillume (de *isil-ume),* hijo bastardo.
isillune (de *isil-une),* silencio, rato o compás u hora de silencio.
isiri (eseri), sentarse.
isiti, terco, tozudo, obstinado, cabezudo, porfiado, contumaz, insistente.
isitu (de *isi-tu),* encapricharse, obstinarse, porfiar, insistir.
isituki, con insistencia.
iskamilla, v. *iskanbilla.*
iskanbilla, tumulto, alboroto, gresca, sarracina, confusión | mezcla | eco | je-

rigonza.
iskeŕ (eskeŕ), retraído.
iski (de *isi-ki)*, concupiscencia, anhelo, ansia | poquito: *gosari iski bat*, un ligero desayuno.
iskilima (eskilima), alfiler.
iskilinba, alfiler | punzón.
iskilinbuntzi, alfiletero.
iskilo (izkilu), arma.
iskin, soplón, chismoso | chisme, cuento | *(eskein)* ofrenda.
iskindegi (iskindoi), caponera, gallinero.
iskindu (de *eskein-du)*, consagrar, dedicar | dedicado.
iskistoi (iskintoki, eskindoi), caponera, jaula para los capones.
iskintxo (?) quiebro, ademán del cuerpo.
iskintza, dedicación.
iskintzale, dedicante.
iskiñi (eskeñi), sagrado | consagrado, dedicado a Dios.
iskiñoso (iskisu), grajo.
iskirio, mofa, escarnio: *iskirioz*, mofándose, satíricamente.
iskirioka, mofándose, sarcásticamente.
iskiriozko, sarcástico.
iskisu (iskixu), grajo.
isla (isle, izla), reflejo | refracción | perfil, borde de los montes.
islatsu, resplandeciente.
islegi, declive, vertiente.
isleŕtzokodun, triángulo.
isleŕtzokoi (de *iru-leŕtzoko-ki)*, triángulo.
iso!, exclamación para que paren los bueyes | silencio!
isol (de *iz-ol)*, aguacero grande, chubasco.
ispel (de *itxi-bere)*, ostra.
ispilu (del erd.), espejo.
ispiso, v. *ispizoin*.
ispizoin (ispisoin, izpixoin), apuesta.
ispizoñatu, apostar.
ista, burla.
ista egin, burlarse, mofarse
istakolka, a horcajadas.
istalogi (de *izta)*, ingle.
istape (de *izta-pe)*, entrepierna | paso, v. *orkaŕte*.
istapeka, a horcajadas.
istargitu, brillar.
istaŕ (de *izta-aŕ)*, muslo: *istaŕ - lengusu*, pariente lejano.
istaŕaŕte, entrepierna.
istaŕkloka (istaŕkoka), a horcajadas.
istaŕ-okeŕ, zambo.
istaŕ-zabal, zambo.
istasun, resplandor.
istatu, despedir rayos de luz, resplandecer, lucir, brillar. [corva, jarrete.]
istazain (de *izta*, pierna),
istea (itxitzea), el cumplimiento | acabar, cerrar, cumplir.
istegi (de *itxi-tegi)*, corral, sitio cercado. [cajadas.]
istepoka (de *izta)*, a horcajadas.
isteri (istegi), pocilga, corral | *(eiztari)*, cazador.
isteŕ (iztaŕ), muslo | gajo

de nueces, naranjas, etc.
isteŕbegi, tuerto.
isti (esti, exti), atrás!
isti-erazi, hacer recular.
istikatu (ostikatu), pisotear | v. *ixtikatu* | marchitarse, ajarse.
istil, charco | gota de agua.
istiltsu, cenagoso, pantanoso.
istiīu, apuro, trance | alboroto | lodazal.
istinga, lodazal, cenagal, pantano.
istingadi, conjunto de pantanos, lodazal.
istingoŕ, becacín, becada.
istinkari, calafate.
intinkatu, calafatear.
istitu, volver atrás, hacer recular.
isto, saeta | aguijón | resplandor, v. *istatu.* [gle.]
istondo (de *izta-ondo),* in-
istu, saliva: *istua bota,* escupir |esputo| desgranarse de por sí un árbol | *(estu, itxitu),* llenar, satisfacer, vengarse | *(txistu)* silbido, canto de las aves | *(histu),* marchitarse, ajarse, agostarse, secarse.
istujario, salivoso. [se.]
istukatu, ajarse, marchitar-
istun (estun), canal, acueducto, estrecho, conducto. [ria.]
isun, multa, pena pecunia-
isundu, multar.
isuri (ixuri), derramar, verter | inclinarse, tender | inclinación, vertiente | demacrarse, abatirse.
isuski, retama | escoba de retama o de brezo.
isuski-gaŕatz, agracejo.
itai (igitai), hoz | cañada, valle.
itaitu, segar con hoz.
itaitz (itogin, itute), gotera.
itaixur (ituxur, itaxuŕ), gotera.
itaizur, gotera.
itaketa (iketa, ika itz-egin), tratamiento de «tú», tuteo. [fanega.]
italdi (itandi), peonada,
italera, idioma italiano.
itandu (itaundu), preguntar | *(itundu),* convenirse, arreglarse.
itano (de *i-ta-no),* tuteo (entre mujeres).
itari, segador | peonada de tierra.
ilaska (de *idi-aska),* pesebre de bueyes.
itato, tuteo, tratamiento familiar entre hombres.
itaula (de *idi),* conducción de bueyes: *itaulean dabiltza,* conducen bueyes.
itaulari (de *idi),* boyero.
itaun, pregunta.
itaunkatz (galdatz), signo de interrogación (?)
itauŕlari (itauŕeko), guía de bueyes, boyero.
itegi (de *i-tegi),* juncal | (de *idi),* corral.
itegun (de *idi-egun),* labor de una yunta de bueyes en un día.

itel (de *idi)*, buey cebón.
iten, broma, chanza.
iteuli (de *idi-euli)*, tábano.
itil, charco.
ito (ito), ahogar, ahogarse | ahogado | espeso: *baso ito*, bosque espeso.
itoaldi, ahogo, sofoco.
itobeaŕ, sofoco, ahogo | precipitación.
itobelaŕ, cierta yerba que se cría en el agua.
itogin, gotera.
itoi, pocilga | gota, gotera | barrizal, charco.
itoika, gota a gota.
itoite, gotera.
itoka (de *ito-ka)*, atropelladamente, precipitadamente.
itokaŕi, apuro extremado.
itoki (itokin, itogin, itoi), gotera.
itomen, sofoco, ahogo, fatiga: *itomenean*, sofocándose.
itotasun, sofoco, apuro.
itu, blanco, meta, fin de cualquier acción o deseo.
ituin, provecho, utilidad, lucro, beneficio,
itukin (itugin), gotera.
itula (itulari), boyero.
itun, triste, lúgubre, afligido: *arpegi ituna*, cara triste | consejo | confidencia | tratado, convenio.
itunben, convenio, contrato, convención.
itundari, consejero, consiliario | vocal de una junta.
itundasun, tristeza.
itundu, entristecerse | aconsejarse, informarse | convenirse, arreglarse.
itune, consejo | convenio.
itunezko, convencional.
ituntzale, tratador.
ituŕain, lugar de manantial.
ituŕbegi, manantial.
ituŕburu, manantial, nacimiento de aguas | origen.
ituŕi (ituŕi), fuente, manantial de agua que brota.
ituŕibegi (ituŕegi), manantial.
itute (ituxur), gotera: *ituxurak aŕtu*, quitar las goteras. [*itute)*, gotera.]
ituxur (itogin, itugi, ituki,]
its, color pálido | *(laŕi, atsege)*, triste | *(hits)*, sucio, manchado, mancha.
itsaba (de *itz-ao)*, desembocadura en el mar.
itsas, mar, var. de *isats*, escoba | retama.
itsasadaŕ, brazo de mar | ría | tifón.
itsasaize, brisa de mar.
itsasalde, costa.
itsasaldi, marea | viaje por mar | estado del mar.
itsasandi, mar alborotada, marejada. [mar.]
itsasantzara (:), pato de]
itsasargi (de *itsas-argi)*, faro.
itsasaro (de *aro*, sazón), sazón para navegar.
itsasarotz (de *arotz*, obrero), obrero de buque, marinero.
itsasaŕai (itsasaŕain), pes-

cado de mar.
itsasaṕano (aṕano), pigargo, azor.
itsasaṕte, isla.
itsasataka, estrecho.
itsasbaṕen, alta mar, mar adentro. [del mar.]
itsasbazteṕ, litoral, orilla]
itsasbelaṕ, alga.
itsasbele, corvejón.
itsasbete, pleamar.
itsasbide, derrotero, ruta, línea, camino por mar.
itsasegazti, gaviota.
itsasegi, litoral, costa, ribera del mar. [mareo.]
itsas-eri (itsas-gaitz),]
itsaseṕi (de *eṕi),* pueblo costero. [ral.]
itsaseṕtz, costa, orilla, lito-]
itsaseṕtzeko, costeño, playero.
itsasgizon (itsaskizon), marino, marinero, tripulante.
itsasgizon-izan, tripular.
itsasi (itsatsi), asir, agarrar, agarrarse, adherir, adherirse, sujetarse, prender | trabarse (la lengua) | grietas de las manos | contagiar.
itsasizaṕ, estrella de mar.
itsasjazaṕ, combate naval.
itsas-jo, marearse, mareo.
itsasketa, navegación.
itsaski, marejada, maretazo, embate, oleada | cosa del mar | cosa adherida.
itsaskin, consorte.
itsaskoṕ (de *itsasi-k-oṕ),* propenso a pegarse, contagioso, adherente, adhesivo, pegajoso.
itsaslapuṕ, pirata, corsario.
itsaslapuṕeta, piratería.
itsaslegaṕ, arena de mar.
itsaslore, pólipo. [da.]
itsasmalda, costa escarpa-]
itsasmutil, grumete.
itsaso (de *itz-aso),* mar: *itsasuak eṕekak, ituṕiyak eta ibayak iruntsi,* la mar traga los arroyos, las fuentes y los ríos; *itsaso bare,* mar en calma | juncal | retamal.
itsasoko, marino | naval.
itsasolaṕ, gallo de mar.
itsasontzi, navío, nave, buque. [cuadra.]
itsasontzidi, armada, es-]
itsasontziola, astillero.
itsasoratu, darse a la mar, embarcar, embarcarse.
itsasoṕatz, brújula.
itsasoste (de *oste),* ultramar, país situado a la otra parte del mar.
itsasosteko, ultramarino, transmarino.
itsasotso, foca.
itsasozti (de *itsaso-z-ti),* navegante.
itsaspe (de *be),* costa.
itsaspen (de *itsasi-pen),* prendimiento, presa, captura | apegamiento, dahesión, contagio, pegadura. [teño, costero.]
itsaspetaṕ (de *be-taṕ),* cos-]
itsaspidatz, derrotero.
itsaspide, derrota, derrotero.

itsastaŕ, marino.
itsastatu, navegar.
itsasturu, marino.
itsastxori, gaviota | ave fría.
itsasur (de *ur),* agua de canales.
itsasuri, puerto de mar.
itsasuso, gaviota.
itsas-zabal (itsas-baŕen), alta mar.
itsats (isats), retama, escoba de retama.
itsatsi, adherir, adherirse, pegar, pegarse.
itsatu, juntarse.
itsu, ciego: *gela itsu,* celda sin ventanas.
itsu-aitziñeko, lazarillo.
itsuarazi, cegar, hacer cegar.
itsu-argi, lazarillo.
itsu-auŕeko, lazarillo.
itsu-itsuka, a ciegas.
itsuka, a ciegas, a tientas | a la gallina ciega | dos yuntas en hilera.
itsukeri (de *itsu-k-eri),* ceguedad voluntaria y culpable | terquedad, obstinación. [gallina ciega.]
itsuketan, a ciegas | a la]
itsuki, corto de vista, cegato. [cancía, hucha.]
itsulapiko (eltze-itxu), al-]
itsu-mats, uva silvestre.
itsumen, ceguedad, ceguera.
itsumustu, sorpresa | tropiezo | obcecación.
itsumustu-egin, tropezar.
itsumustuka, tropezando, a tientas, a ciegas | obcecadamente.
itsumustuko, repentino, brusco.
itsu-mutil, lazarillo.
itsupen, obcecación, ofuscación.
itsusi (itxusi), feo.
itsusitasun, fealdad, cualidad de feo.
itsusitu, afearse. [indigna.]
itsuskeri, fealdad, acción]
itsuski (de *itsusi-ki),* objeto feo, adefesio | feamente, con fealdad, indignamente | escoba | retama | brezo. [gato.]
itsusko, de corta vista, ce-]
itsustasun, fealdad.
itsustu (de *itsusi-tu),* afear, afearse | desdorar.
itsuszatar, horroroso, feísimo. [cia.]
itsuta, torzal, cordón, jar-]
itsutaka, a ciegas | a la gallina ciega.
itsutakin, cordonero.
itsutasun, ceguedad, cualidad de ciego.
itsutiĺa, arquilla que tienen a un lado las antiguas arcas. [cecarse.]
itsutu, cegar, obcecar, ob-]
itsutuki, ciegamente.
itxadokintza, esperanza.
itxadon, esperar, tener esperanza | aguardar.
itxadopen, espera, acto de esperar, esperanza.
itxalozka, revolcándose (el burro). [espera.]
itxarate (de *itxadon-te),*]
itxaro (itxedokun), esperanza.

itxarokintza, esperanza, objeto de esperanza.
itxarokun, esperanza.
itxaron (itxadon), esperar, tener esperanza | aguardar | aguante, paciencia.
itxaropide, confianza.
itxas (itxaso, itsas, itsaso), mar, v. *itsas* y siguientes.
itxasaingira (?), congrio.
itxaseŕtz, costa. [do.]
itxas-jo, marearse, marea-]
itxaskuntza, navegación.
itxaslakatz, esquino, erizo de mar. [no, piélago.]
itxaso (itsaso), mar océa-]
itxaso-azal, nivel del mar.
itxas-ontzi, barco, buque.
itxasoŕ (de *itxaso-oŕ=aundi)*, mar Atlántico.
itxasote (de *ote)*, conferva.
itxaspeko, submarino | sumergible.
itxaspeko tximist-ari, cable submarino.
itxastaŕ, marino.
itxasto (de *itxaso-to=aundi)*, Oceano.
itxasuge, morena.
itxasuso, gaviota.
itxatxeki (itsatsi), adherir, adherirse.
itxe (etxe), casa.
itxedan (itxedon, itxeron), esperar, aguardar.
itxedate, espera, acción de esperar | aguante, calma, paciencia, cachaza.
itxeden (itxedan), aguardar, esperar. [ranza.]
itxedokun (itxaro), espe-]
itxedon (itxedan, itxeron, itxeden, itxoin), esperar.
itxeki, colgado, colgar | adherir, pegar | atadura.
itxeska (de *idi-aska)*, pesebre de bueyes.
itxi (etsi), cerrado, cerrar: *agure onari ez aterik itxi*, al buen viejo, no cierres la puerta | obstruír | *(utzi)*, abandonar.
itxidiki (itxidigi), abrir y cerrar (de ojos).
itxiki (itxeki), pegar, adherir | tener | caber: *itxiki-ko ote da?*, cabrá? | colgar. [poco generoso.]
itxikin, tenaz | agarrado,]
itxikitu, caber.
itximuŕ, pellizco.
itximuŕ-egin, pellizcar.
itximuŕka, pellizcando | pellizco.
itximuŕkada, pellizco.
itxindi, tizón | estímulo | embrollador.
itxipen, cierre. [cado.]
itxitura, cerradura | cer-]
itxodon (itxedon), aguardar, esperar. [espera.]
itxodopen (de *-pen*, acto),]
itxoka (de *idi)*, buey delantero. [choza.]
itxola (de *itxe) (etxola)*,]
itxon (itxoon, itxaun, itxodon, itxedon, itxon-egin, atxion, itxoin, itxaron), aguardar, esperar: *itxozu*, aguarda, espera,
itxu (itsu), ciego.
itxuki (itxiki, eutsi), sostener | tener.
itxulaŕi, divieso.

itxulaska, revolución.
itxulaskazale, revolucionario. [esparcir, revolver.]
itxulastu (sakabanatu),]
itxungi, apagar | apagado | ahogar, extinguir, sucumbir.
itxura (del erd. ?), aspecto, traza, figura, imagen, forma, catadura, v. *era.*
itxuradun, que tiene aspecto, que tiene apariencia, verosímil.
itxuragabe (itxuragabeko), inverosímil. [militud.]
itxuragabekeri, inverosi-]
itxuragabeki, de manera inverosímil. [malvado.]
itxuragaitz, mal aspecto |]
itxuralari, hipócrita.
itxuraldapen (eraldatu), transfiguración.
itxuraldatu (eraldatu), transfigurarse.
itxurapen, formación, acción de formar | apariencia, aspecto.
itxurapendu, imitar.
itxurapeneko, aparente, fingido.
itxurati, hipócrita.
itxuratu (eratu), dar forma, formar, dar traza y figura | simular.
itxuraz, por las apariencias, disimulando, con ficción.
itxusi (itsusi), feo.
itz, palabra, vocablo: *itzetik oŕtzera,* de manos a boca | promesa, ofrecimiento.
itzabaki (ebaki), henderse, hendido, hendidura.
itzai (de *idi-zai) (itzain),* boyero.
itzaingo (de *-go, -ko) (itzaitza),* oficio de boyero.
itzal (de *iz*=luz-*al*=privación), sombra, sombrío | defecto | respeto, respetable: *itzal andikoa,* muy respetable | gracia, sustancia.
itzalbe, lugar sombrío, ombría | protección, amparo.
itzaldi (de *itz-aldi),* peroración, discurso, sermón, plática, conferencia, informe oral.
itzalditu, perorar, pronunciar un discurso, predicar un sermón.
itzaldu, ocultarse, desaparecer | deslucir | sombrear, oscurecer, quedar a la sombra.
itzaldun, que tiene defectos, imperfecto.
itzaleko, de la sombra | oculto, secreto.
itzalgabe, sin sombra | sin tacha, perfecto. [mulo.]
itzalgaitz (ixilkeri), disi-]
itzalgaitzi, desconfiar, temer. [a escondidas.]
itzalgaizka, a hurtadillas,]
itzalgaizkati, desconfiado, medroso, asombradizo.
itzalgaizkatu, intimidarse, volverse medroso.
itzalgaizkeri, disimulo, ficción. [mer.]
itzalgaiztu, desconfiar, te-]
itzalgaŕi, respetable, misterioso.

itzalgune, paraje sombrío, sombra | protección, amparo.
itzali (de *itzal-i),* apagar la luz, apagarse | apagado | eclipsado, velado | eclipsar, velar. [a ocultas.]
itzaliki, disimuladamente,]
itzal-izan, honrar.
itzalkai, cortina.
itzalkeri, mala sombra, mala influencia.
itzalki, sombrilla | toldo | penumbra | visillo.
itzalpe, bajo sombra, ombría | amparo, protección.
itzalpekari, que busca la sombra, el misterio, misterioso.
itzalperatu, acogerse a la sombra, a la protección y amparo | ocultarse.
itzalpetu, guarecer | proteger | cobijar.
itzaltegi, paraje sombrío, ombría | glorieta.
itzaltsu, sombrío, ombría | lleno de respeto, respetable, majestuoso, prestigioso, severo.
itzaluŕin, vaho de lugar no aireado.
itzarin (de *iz-tza-arin) (itxain),* corrientes marinas. [de voces.]
itzaro (de *itz),* voz, rumor]
itzaŕ, despierto | (de *idi--zaŕ),* buey viejo.
itzaŕi, despertar, despertarse. [de sueño ligero.]
itzaŕkoŕ (de *itzaŕi-k-oŕ),*]
itzaŕo (de *aŕo),* fanfarrón, fanfarronada.
itzaŕtu (de *itz-aŕtu),* convenirse, quedar en algo | despertarse.
itzasi, henderse, hendido, hendidura, grietas de las manos.
itzasitu, henderse, cuartearse, agrietarse. [clavar.]
iltzatu (de *itze) (iltzatu),*]
itzauŕ (iltzauŕ, intzauŕ, intxauŕ), nuez.
itzauŕe (de *auŕe),* prólogo.
iltzautzi, hendidura, grieta | sensación, impresión de ánimo.
itz-batu (izpatu), convenirse, arreglarse.
itz-bide (izpide), motivo de conversación, qué hablar | derecho de hablar | razón. [la mano.]
itze (iltze), clavo | clavo de]
itzebaki (de *ebaki),* pronunciar, pronunciación | resolverse, resolver, decidir.
itzegikari, orador.
itzegīle (de *itze-egīle)* clavetero | orador.
itzegitoki, púlpito, cátedra, tribuna.
itz-egin, hablar | predicar, pronunciar un discurso.
itzeikera, locución. [cutor.]
itzeikide (izkide), interlo-]
itzeikizun, conversación, discurso.
itze-jo, clavo de la mano.
itzeki, agarrado, poco generoso, avaro.
itzeko, de palabra, formal, honrado.

itzeman, dar palabra.
itzemin, clavo, panadizo.
itzerdika (de *erdi-ka),* con indirectas.
itz-ero, desvarío.
itz-erorkera, rima.
itz-erotu, delirar, decir disparates, desvariar.
itzetik-oŕtzera, de repente, de improviso.
itzeŕti (de *eŕti),* literatura.
itz-etoŕi, facundia, labia, facilidad de palabra.
itzezko, vocal, oral.
itzeztatu (de *itze),* clavetear.
itz-gaitz, mala palabra, afrenta, injuria, blasfemia.
itz-gaizto, v. *itz gaitz* | tartamudo.
itz-goraz, a voces.
itz-gozo, chiste. [tarse.]
itziki, sorbo, trago | har-]
itzikika, a sorbos, a tragos | hartándose.
itzimuŕ, pellizco.
itzindu, quedarde mudo.
itz-ixil, secreto.
itz-izan, prometer, dar palabra de algo.
itzizun (de *izun),* metáfora.
itz-jan, desdecirse, retractarse de lo dicho.
itz-jario, parlanchín, charlatán.
itz-jai, velada, reunión de varias personas para divertirse. [lada.]
itz-jayaldi, hora de la ve-]
itz-jostaketa, certamen literario.
itz-leŕo, verso.
itz-mitzak, palabas frívolas, frivolidades.
itz-mizti, parlanchín.
itz-motel, tartamudo, torpe en la pronunciación.
itz-neuŕkera, metro poético.
itzo (igo), subir.
itzonizti (de *itz-on-izti),* retórica, arte de hablar y escribir bien. [mente.]
itzonizti-arauz, retórica-]
itzoniztilari, retórico.
itzontzi (de *ontzi),* hablador, locuaz, parlanchín, embustero.
itzontzikeri, charlatanería.
itzoŕkun (de *itz-soŕkun),* etimología de una voz.
itzoŕkunlari, etimologista.
itzots (de *itz-ots),* rumor de voces, murmullo.
itz totel (iztotel), tartamudo,
itz-txuri, falso, traidor.
itzul (itzuli), volver | traducir | contramarcha.
itzulaldi (de *aldi,* tiempo), vuelta, regreso | mirada retrospectiva. [dose.]
itzul-amilka, derrumbán-]
itzularazi, hacer volver, hacer regresar, hacer traducir.
itzularazle, que hace volver, traducir, etc.
itzulari, traductor | boyero.
itzularika, voltereta.
itzulaztu, adulterar | poner al revés.
itzulbide, vía de regreso | billete de vuelta.
itzul-egin, volver | escaparse, huír.

itzulera (de *itzuli-era*), modo de volver | traducción, manera de traducir.
itzuleŕez, versátil, voluble, voltario.
itzuleŕeztasun, versatilidad, volubilidad.
itzuli, volver, regresar | traducir | traducción | volcar, verter | devolver, restituir | contramarchar, retroceder. [trueque.]
itzulika, voltereta | trasitzulikaldi, vuelta, hora de regreso.
itzulikarazi, hacer volver, obligar a regresar, a traducir, a restituír.
itzulikari, traductor, volteador.
itzulikatu, voltear, voltejear, trastrocar, volver, invertir | volverse, convertirse.
itzulinguru, rededor, alrededor | rodeo | circunferencia.
itzulipuŕdi, voltereta.
itzuliz, de rechazo.
itzulketa (iraulketa), revolución.
itzulkun, vuelta.
itzulpen, vuelta, regreso | traducción | restitución, devolución.
itzulpide, vía de regreso | billete de vuelta | efugio, salida, escapatoria, disculpa. [tituidor.]
itzultzaīle, traductor, res-
itzultze, acción de volver, traducir, vuelta, etc.
itzundari, segador de espigas. [espigas.]
itzundu, segar solas las
itzungi, apagar.
itzuntzi (itzontzi), charlatán | embustero.
itzuntzikeri, charlatanería.
itzurarazi (de *itzul-arazi*), hacer escapar, salvar, librar, libertar.
itzurarazle, salvador, que hace escapar.
itzure, escape, escapada.
itzuri, huído, huír, escapar, evadir | huyendo.
itzuri-ezin, inevitable.
itzurka (de *itzuri-ka*), escapándose, evadiéndose.
itzurkoi, que propende a huír, huidizo.
itzurle (de *itzuri-le*), que huye, se escapa o se salva.
itzurpen, huída, salvación, libertad.
itzurpide, escapatoria, subterfugio, evasiva.
itzurti, fugitivo. [retama.]
itzuski (itxuski), escoba,
itzuts (de *uts*, puro), parlanchín.
iuŕtzuri, trueno.
iutzi (utzi), dejar.
ixaŕatu, rozar tierras.
ixaŕeldaŕ, israelita.
ixate (de *iz-ate*), desembocadura, estuario.
ixegaŕi, combustible | sugestivo. [flamar.]
ixeki (ixekitu), arder, in-
ixestu (izmin, izmingain), estrecho (mar).
ixetu, encender | sugerir.

ixi, silencio! | ***(etsi),*** seto | voz con que se ahuyentan las aves. [de luz.]
ixiki, encender, arder | rayo]
ixil (isil), calladito, silencio v. ***isil*** y deriv. | silencioso, sigiloso | taciturno.
ixilbe, secreto, confidencia | clandestino.
ixilik, en silencio, callando | implícitamente, tácitamente.
ixilkai (ixilpe, ixilēko, ixilīkako), secreto.
ixilkeri, disimulo.
ixilkoi, taciturno, silencioso, callado.
ixilkoitasun, taciturnidad.
ixil-mixilka (ixilka-mixilka), cuchicheando.
ixil-ostuka, a hurtadillas.
ixilpe, sigilosamente. [no.]
ixilpeko (ixilpe), clandesti-]
ixilpetasun, clandestinidad.
ixilti, sigiloso.
ixiltoki, lugar de silencio, lugar oculto.
ixiltsu, apacible, callado, silencioso.
ixilune, rato de silencio, hora de silencio.
ixilaldi, silencio, rato de silencio.
ixilarazo, enmudecer.
ixilean, en reserva.
ixileko, tácito.
ixilik ebatsi, escamotear.
ixilu (zizalu), banco de cocina con respaldo alto.
ixiotu (iziotu), encender | brillar.
ixitu, ahuyentar las aves, espantarlas | encender.
ixo (iso, ixi), silencio!
ixtape (iztape), entrepierna, horcajadura.
ixteŕ (de ***izta-aŕ),*** muslo | gajo de nueces, ajos, etc.
ixti (exti), atrás!
ixtikatu, pisotear | aplastar bajo los pies | patear.
ixtil, charco pequeño, cenagal, pantano, fango.
ixtildu, formar charcos.
ixtitu, hacer recular, recular.
ixtragalatu, recoger la ropa entre las piernas.
ixtu (istu, txistu), saliva, esputo. [ducto, canal.]
ixtun (de ***iz-dun),*** acue-]
ixu-ikara (izu-ikara), terror.
ixukatu (del erd.?) ***(xukatu),*** enjugar.
ixumuŕ, picadura, punzada, mordedura de alguna ave o insecto.
ixun (izun), pseudo: ***aitaixun,*** padrastro; ***amaixun,*** madrastra | prohibido | acotado: ***leku ixuna,*** terreno acotado.
ixuri, derramar, verter | inclinarse, tender | vertiente.
ixurika, sobrevertiéndose, derramando | a torrentes.
ixurkin (de-***kin),*** lo que se derrama o arroja | agua de fregadura que se da a los cerdos.
ixurpen, derrame | efusión.
ixuŕtatu, inducir.
iya (ia), casi, a punto de: ***iya eroriyan,*** a punto de caerse: | ***(ia, ea),*** a ver si:

iya etoŕi den, a ver si ha llegado | el junco.
iyaz (igaz), el año pasado.
iyeki (eiki), ejemplar, copia, número. [copiar.]
iyekitu (igekitu, ijekitu),]
iyo (eo, eyo, ego), tejer | subir.
iz, luz (según Arana Goiri), | agua (en composición), | sufijo local que denota «cima» se halla en: *Beŕiz, Leniz,* etcétera. [estero.]
izadaŕ (de *iz-adaŕ),* ría |]
izadi, multitud y conjunto de abetos | naturaleza.
izaera (izakera), modo de ser, carácter.
izaga (de *itz-aga),* juncal.
izagi (izaki), criatura, ser, ente. [chopo.]
izai, sanguijuela | abeto |]
izaidi, abetal.
izain, sanguijuela | futuro del verbo *izan,* y equivale a *izango, izanen, izaen: izain da,* será. [queño.]
izaixko (de-*xko),* abeto pe-]
izaizun (de *izun, ixun),* figura, retrato, semejanza.
izakai (de *izan-gai),* materia prima, protoplasma.
izakari, apetito natural, concupiscencia.
izakera (de *izan-k-era),* carácter, genio, índole, modo de ser especial de cada persona, naturaleza, condición, idiosincrasia.
izakeri (de *izan-k-eri),* objeto baladí.
izaki (de *izan-ki,-gi),* criatura, cosa, objeto, ser, ente | madera de abeto o chopo.
izakide, consusbtancial.
izakizun (de-*kizun),* futuro, que será.
izakoŕ, que propende a existir | arbol fecundo.
izakun, naturaleza, condición.
izakunde (gizakunde), jueves de Septuagésima.
izakura (de *izan-gura),* deseo de ser | ambicioso, aspirante.
izamen (de *izan-men),* facultad de existir | naturaleza.
izan, ser, sido, existir, existido | estar: diferenciase de *egon* en que este significa "estar quieto, parado, en reposo": *Tolosa'n izan naiz,* he estado en Tolosa, en cambio se dirá; *goiz guztiya eserita egon naiz,* he estado sentado toda la mañana | tener, poseer: *bat izatia obe da bi itxodotea baño,* más vale tener uno que esperar dos | haber: *surik ezten tokian, kerik ez,* donde no hay fuego, no hay humo | hacienda, posesión: *izenak aundi, izanak txiki,* de dinero y santidad, la mitad de la mitad, lit. de nombre mucho, lo poseído poco | sentir, tener: *gose-izan,* tener hambre; *egaŕi-izan,*

sentir sed; *maite-izan,* querer, sentir cariño, tener amor. En todos estos casos y en sus semejantes no se debe emplear *euki* que significa *tener* cosas materiales mientras que *izan* significa más bien *tener, sentir,* pasiones, afectos, sensaciones, etc.

izanai (izakura), aspirante.

izanaldatu, transubstanciar.

izanatz, accidente.

izanatzeko, accidental.

izandu, ser, existir, tener, haber.

izandun, que posee, que tiene, rico.

izan ere! (izan be!), en efecto, efectivamente.

izanez, por naturaleza.

izan-nai (izakura), que quiere ser, aspirante.

izape, substancia.

izapeko, substancial.

izapen, el ser, el existir, el tener, el haber.

izapide, camino de ser, derecho a existir | trámites, diligencia.

izara (izare), sábana, sabanilla, velo de la cabeza, toca, pañales de niños, toquilla.

izarazo (de *izutu-arazo),* ahuyentar, espantar animales, aves, etc.

izari, medida: *izari-gabeko,* desmesurado. [ceniza.]

izarki, cubrir el fuego con]

izaŕ (de *iz-aŕ),* estrella, astro | estrellado: *izaŕ dago gaba,* está estrellada la noche; *adaŕdun izaŕa,* cometa | catarata del ojo | sino, estrella, hado | altura, elevación, prominencia.

izaŕantz, asteroide. [reo.]

izaŕaren (izaŕezko), sidé-]

izaŕatu, estrellado, estrellarse el cielo.

izaŕbel, planeta.

izaŕ-beren, perigeo.

izaŕdi, sudor | savia | v. *izeŕdi.*

izaŕdun, estrellado, que tiene o lleva estrellas.

izaŕ-goren, perihelio.

izaŕi (ezaŕi), colocar, poner.

izaŕintz, relente, rocío.

izaŕitu, resplandecer, brillar.

izaŕizti (ortzizti), astronomía.

izaŕiztiaren, astronómico.

izaŕ-lutelizti (ortze-lutelizti), geografía astronómica.

izaŕtari, astrónomo.

izaŕtegi, firmamento.

izaŕti (de *(-ti,-di,* conjunto), constelación, conjunto de varias estrellas.

izaŕtsu (de *-tsu,* abundancial), lleno de estrellas, estrellado.

izaŕtxo, asterisco.

izaŕtza, constelación.

izaŕtzain-etxe (ortzikustoki), observatorio astronómico.

izasi, grietas de los pechos.

izatasun (izate, izan), existencia. [cia.]

izate, ser, esencia, existen-]

izatekotan ere, en todo caso.
izatez, por naturaleza.
izatezko (de *-zko*=cosa de), natural, connatural.
izatz, rabo de animal.
izausi (izausitu), henderse las manos, agrietarse los pechos. [pinabetes.]
izayeta, abetal, lugar de]
izbatu (izpatu), convenirse.
izdun (iztun), que tiene la palabra | elocuente | locuaz.
izeba, tía | suegra.
izeki, quemado, quemar, encender, abrasar | haz de luz.
izeko (izeba), tía.
izen, nombre | fama, predicamento. [por nombre.]
izena izan, llamarse, tener]
izen-batzaldu, alistar.
izenbetu, firmar.
izendapen, nombramiento, acto de nombrar.
izendatu, nombrar, llamar por su nombre, denominar, mencionar | acreditarse.
izendatuz, nominalmente.
izendegi, nomenclator.
izeneko, conocido por, llamado: *Ander izeneko,* llamado Andrés.
izenez, nominalmente.
izengain, apellido.
izengaizto (gaitzizen), v. *izengoiti.*
izenge (de *-ge, -ga, gabe),* anónimo: *izengeko elkarĝoa,* sociedad anónima.
izengoiti, apodo, sobrenombre, remoquete, mote.
izenide (izenkide), homónimo, tocayo.
izenorde, pseudónimo | pronombre. [mote.]
izenordeko, sobrenombre,]
izenpe, firma | rúbrica.
izenpedun (idazpeko), infrascrito.
izenpetu, firmar, suscribir.
izentatu (izendatu), nombrar, mencionar, hacer mención.
izen txarĝ, sambenito.
izeragi (izeki), arder, encender, quemar.
izeŕbera (izeŕpera), sudoroso, propenso a sudar.
izeŕdi (izarĝdi), sudor: *izeŕditan blai,* empapado en sudor | savia.
izeŕdi-arazi, hacer sudar.
izeŕdi-elika, sudor ligero.
izeŕdikoŕ, sudoroso | sudorífico.
izeŕdi-laño (ats, uŕin, usai), vaho del sudor.
izeŕdi-lapatz (izeŕdi-lats), sudor copioso.
izeŕdi-pats, sudor copioso: *izeŕdi patsetan,* sudando a mares.
izeŕditan, sudando.
izeŕditu (izeŕdi-izan), sudar: *izeŕditu al zerate?,* habéis sudado?
izeŕditsu, propenso a sudar, sudoroso.
izeŕdixka, sudor ligero, trasudor.
izeŕkari, sudario.
izeŕleka (izeŕlika, izeŕki-

kin), sudor pegajoso, trasudor.
izeŕpera (izeŕbera), propenso a sudar.
izeŕtaldi, rato de sudor.
izeŕtarazi (izeŕdiarazi), hacer sudar.
izeŕti (de *izeŕdi-ti),* sudoroso, propenso a sudar.
izeŕtsu (de *izeŕdi-tsu),* sudoroso. [dor ligero.]
izexka (de *izeŕdi-xka),* su-]
izgai, tema, asunto de conversación, discurso, etc.
izi (izu), espantado | espanto | *(eiza),* caza.
izialdi, rato de susto, susto, espanto. [miedo.]
iziarazi, causar espanto y]
izibera, espantadizo, que fácilmente se asusta.
izidamu (iztamu, izkaŕbai), atrición.
izigaŕi (izugaŕi), atroz, feroz, espantoso | muy: *izigaŕi itsusiya,* muy feo.
izigaŕikeri, acción abominable, atrocidad.
izigaŕiki, atrozmente, espantosamente, horriblemente.
izigaŕitu, volverse espantoso, atroz, horrible.
izigi (izeki), encender, arder, quemar.
izikeri, cobardía, miedo.
iziki (izigi), encender | (de *izi-ki),* espantado, espanto, espantarse.
iziko (izeko), tía.
izikoi (izikoŕ), espantadizo, asustadizo, meticuloso, cobarde.
isikoŕtasun, cualidad de espantadizo, pusilanimidad.
izikoŕtu (de *izikoŕ-tu),* hacerse cobarde. [brillar.]
iziotu (ixiotu), encender,]
izipen, espanto, acto de espantar.
izipera, asustadizo, pusilánime, temeroso. [dad.]
iziperatasun, meticulosi-]
iziperati, medroso, meticuloso, espantadizo.
iziperatu, volverse asustadizo. [dizo, cobarde.]
iziti, espantadizo, asusta-]
izitz (izatz), rabo.
izitu (izutu), espantarse, asustarse.
izka, discusión, discutiendo | un poquito.
izkaŕbai (de *izu-gaŕbai) (iztamu),* atrición.
izkaŕbaidun, atrito.
izkatu (de *itz),* departir, hablar, conversar | disputar, discutir.
izke (izge), mudo.
izkelbiyatu, traducir.
izkelgi (de *itz-k-ele-gi),* dialecto.
izkera (de *itz-k-era),* estilo, modo de hablar | *(ele)* idioma, lenguaje.
izketa (de *itz-k-eta),* conversación, charla | discurso, oración, sermón.
izketaldi, rato de conversación | discurso | entrevista.
izketatu (de *izketa-tu),* predicar, pronunciar un sermón.

izketu, enmudecer.
izki (de *itz-ki)*, letra, sílaba: *aurizki*, prefijo; *atzizki*, sufijo | letra de una pieza de teatro, libreto | un poquito | (de *iz-ki)*, luz, cosa que alumbra: *ortzizki*, luz del cielo; *eguzki*, luz del día, sol; *ilazki*, luz de la noche, luna.
izkide, v. *itzeikide*. [rima.]
izkidetasun (itz-erorkera),]
izkidun, luminoso | letrado.
izkigabe, iletrado, analfa-]
izki-jarai, literal. [beto.]
izki-jaraiki (itzez-itz), literalmente.
izkika irakuri, deletrear.
izkila (del erd.) *(izkilla, ezkilla, eskila)*, campana.
izki lari, letra mayúscula.
izkilinba (eskilima), alfiler.
izkillu (de *aitz)*, arma: *biyotza ta zentzuna guduan dira biarago izkillubak bañ*o, corazón y entendimiento en la guerra son más necesarios que las armas; *izkillu-ola*, fábrica de armas.
izkillua kendu, desarmar.
izkilludun, armado, soldado armado.
izkillugabe, inerme.
izkillu-gaztelu, ciudadela.
izkillugille, armero.
izkillugintza, fabricación de armas.
izkillute, levantamiento.
izkillutegi, armería.
izkilluztu, artillar. [sílabo.]
izkimidun (de *bi-dun)*, bi-]
izkimizki, hablilla, chisme, chinchorrería, chismografía | golosina | cierta manzana. [me.]
izkin (de *itz)*, sílaba | chis-]
izkinbatun (de *bat-dun)*, monosílabo. [rio.]
izkindegi (de *izki)*, silaba-]
izkindun, silabear.
izkin-kendu, sincopar.
izkin-kentze, síncopa.
izkintza, sermón, predicación.
izkintzari (izlari, itzegille, itzegikari), orador.
izkintzatu, predicar, perorar. [cátedra, tribuna.]
izkintzoki (de *oki)*, púlpito,]
izkintz-sorta, sermonario.
izkiñaren, silábico.
izkiñuso, grajo.
izkira, quisquilla, camarón.
izkiribeltz (zikirio), mijo.
izkirimiri, chanza, chanzoneta, chiste, chascarrillo | golosina.
izkiritu, risa aguda de mujer o de niño, chillido, grito. [rio, alfabeto.]
izkitegi (agaka), abeceda-]
izkixe, letra minúscula.
izkiyakera, fonética.
izkizun, tema, materia de conversación o discurso.
izkondegi (de *izkoren)*, tabla de marcas.
izkora (de *iz-gora)*, flujo, creciente de las aguas del mar. [pleamar.]
izkoren (de *iz-goren)*,]
izkortu, enredarse una cuerda | *(bizkortu)*, crecer,

desarrollarse. [fluido.]
izkoŕ (de *-oŕ)*, elocuente,]
izkun (de *itz-k-un)*, sentencia.
izkuntza (de *itz-k-un-tza)*, acción de hablar o predicar o pronunciar algún discurso; predicación, discurso, sermón | lenguaje, idioma. [*kuŕi)*, dictar.]
izkuŕi (de *itz-ikuŕi* o *ira-*]
ikuŕle, traspunte, apunte.
izkutatu (ezkutatu), esconder, esconderse | desinflarse un tumor.
izkutu (ezkutu), oculto, secreto.
izkutuka, a escondidas, ocultamente, a hurtadillas.
izla, reflejo del sol, v. *isla*.
izlari, orador.
izmen, facultad del habla.
izmizti, charlatán.
iznausi, Oceano Pacífico.
izneuŕlari, poetrasto, trovador.
izneuŕtu, versificar | verso.
izoa (izia, izea, izeba), tía.
izoki (izokin), salmón: *izokikume (izokiseme)*, salsalmonete. [món.]
izokinketari, pescador de]
izokinki, carne de salmón.
izokinkume, salmonete.
izontzidi (ixontzidi), flota, escuadra. [ñada.]
izoŕ (auŕdun), mujer pre-]
izoŕaldi, tiempo de la preñez, gestación, preñado, embarazo.
izoŕandi (de *andi)*, adelantada en el embarazo.
izoŕatu, preñar, hacer concebir, quedar en cinta | concebido.
izotz, hielo | escarcha.
izotz-buŕuntzi, canalón de hielo. [helada.]
izotz-egin, helar, caer una]
izotz-il, Enero.
izotz-ontzi, congelador.
izotz-orma, costra de hielo.
izozki, helado, refresco, sorbete.
izozko (de *-zko, -zki)*, helado, que es o esta muy frío. [da | congelación.]
izozte, helamiento | hela-]
izoztu, helado, helar, helarse | congelado, congelar.
izpaŕ (izpeŕ), noticia, nueva.
izpaŕen, bahía | golfo.
izpaŕingi, v. *izpeŕingi*.
izpaŕkari, v. *izpeŕkari*.
izpaŕku (de *iz-baŕu-ku;* este *ku* denota lugar y se halla en *baku, leku)*, rada.
izpatu, apalabrar.
izpazteŕ (de *iz-bazteŕ)*, litoral, costa.
izpe (de *itz-be)*, secreto, confidencia | contrata.
izpera (de *iz-bera)*, reflujo.
izpeŕ, noticia, nueva.
izpeŕingi (de *itz-beŕi-ingi)*, periódico, diario.
izpeŕingigile (izpeŕingilari), periodista.
izpeŕkari, gacetillero, reporter. [formación.]
izpeŕketa (izpeŕi-bil), in-]
izpeŕkingi, gaceta, periódico. [ciero.]
izpeŕlari, periodista, noti-]

izpeŕno, gacetilla.
izpeŕtu, comunicar.
izpetu, apalabrar.
izpi (de *iz-bi),* luz sutil, rayo o haz de luz, destello | poca cosa | sutil | fibra: *belaŕ-izpi,* yerbilla | brizna, hebra | *ilē-izpi,* mata de pelo | especie de planta muy delgada que se emplea para hacer escobas de mano.
izpide (de *itz-bide),* derecho a hablar | pié o motivo de conversación | razón: *izpidea daukazu,* tienes razón.
izpidetu, apalabrarse.
izpikatu (izpitu), cortar en trocitos alguna cosa.
izpil, mancha, pinta.
izpildun, que tiene pintas.
izpitu, cortar en fibras, hilos, pedazos pequeños.
izpitsu, fibroso, filamentoso, hebroso | lleno de rayos de luz, radiante, resplandeciente.
izpiya (izpiyakera), fonética.
izpiyatu, cambiar letras atendiendo a las leyes de la fonética. [diar.]
izpizatu, renegar de, repu-]
izta, pierna.
iztabo (iztaba) (de *abo, aba),* desembocadura de un río sobre el mar.
iztadaŕ (de *iz-t-adaŕ),* ría.
iztakolka (de *izta),* a horcajadas.
iztal (aztal), calcáneo.
iztaloki, ingle. [*kaŕbai.*]
iztamu (?), atrición, v. *iz-*]
iztanda-egin, reventar.
iztape, entrepierna.
iztapeka, a horcajadas.
iztari (eiztari), cazador.
iztaŕ (de *izta-aŕ),* muslo | gajo de algunas frutas.
iztaŕaŕte (de *iztaŕ),* entrepierna.
iztaŕezuŕ, fémur.
iztaŕi (eztaŕi), garganta: *iztaŕi-zulo,* fauces.
iztaŕte (betaŕte), semblante.
iztatu, corva | (de *izta-tu),* tratar | confabular.
iztazain, corva, jarrete.
iztazuŕ, fémur.
iztegi (de *itz-tegi),* diccionario, vocabulario | (de *izta),* muslo, ingle.
izten (ezten), aguijón.
iztepoka (de *izteŕ),* a la jineta.
izteŕ (de *izta-aŕ,* como *eskeŕ* de *eske-aŕ),* muslo | gajo.
izteŕbegi, enemigo, adversario | demonio.
izti (de *itz-ti),* tratado: *elizti* (de *ele-izti),* gramática.
iztil, gota de agua que cae.
iztilari (de *izti-l-ari),* tratadista.
izto, flecha.
iztokeŕ (eŕen), cojo.
iztondo (de *izta),* ingle.
iztu (de *itz-tu),* formar palabra | apalabrar, prometer algo de palabra | *txistu, ixtu, ītu),* saliva.
iztun (de *itz-dun),* orador

| hablista. [ciliarse.]
iztundu, avenirse | recon-]
izturi (de *iz-t-uri),* puerto de mar.
izu (izi), espanto, susto | fiero, arisco, v. *izi* y compuestos | estupefacción.
izu-aldi, pánico, temor, susto, espanto.
izu-gaŕbai, dolor de atrición.
izugaŕi, espantoso | asombroso | formidable | espantajo. [tremendo.]
izugaŕizko, descomunal,]
izu-ikara (ixu-ikara), terror, espanto, consternación.
izu-ikaratu (ixu-ikaratu), aterrar, espantar, consternar.
izukaitz (de *gaitz),* intrépido, valiente, imperturbable.
izukari, portento, prodigio.
izukoŕ, espantadizo.
izu-laŕi, espanto, susto, apuro | hipócrita.
izun (ixun), pseudo: *semeizun,* hijastro | prohibido | acotado.
izungi (itzali), apagar.
izupera, espantadizo, asustadizo, medroso.
izurde (de *iz*=mar-*urde),* puerco marino, delfín, tonino. [agua.]
izuri, refresco de leche y]
izuŕ, doblado, plegado, pliegue | rizado, encrespado, rizo.
izuŕi, peste, contagio, epidemia, pestilencia | tumor, infarto: *besizuŕi...*
izuŕidun, apestado, contagiado, pestífero, infecto.
izuŕikeri, acción, lenguaje o doctrina que induce a obrar mal.
izuŕite, época de peste.
izuŕitu, convertirse en peste y epidemia, infectar.
izuŕitsu, pestífero, contagioso, pestilente. [giar.]
izuŕiztatu, apestar, conta-]
izuŕtu, doblar, plegar | rizar, encrespar | fruncir.
izusta, verbena.
izuti, espantadizo, asustadizo, meticuloso.
izutu (izitu), espantar, espantarse, atemorizar | turbar, turbarse.
izuzki, escoba.

J

Opínase por diversos autores que el sonido que representa la letra *J*=*j* no es originario del euzkera. Hoy en día se halla en uso en algunas regiones del País Vasco. Téngase sin embargo presente que las voces que van a continuación serán pronunciadas en algunos dialectos como si la *j* fuese *i, y.*

jabe, dueño, propietario.
jabe-aldakoŕ, transferible.
jabegai (jabegei), heredero.
jabegaitasun, cualidad de heredero.
jabego, dominio.
jabe-izan, dominar.
jabetasun, propiedad, dominio.
jabetu, enseñorearse, apoderarse, apropiarse, dominar. [dad.]
jabetza, dominio, propie-]
jaboe (del erd.) *(jaboi),* jabón.
jabon (iabon, iagon, yagon), conservar, guardar, preservar.
jadetsi(erdietsi), conseguir, alcanzar.
jagoki, escudo de defensa.
jagole, cuidador, guardador: *ardi-jagole,* pastor de ovejas; *Jagole Aba,* el Padre Guardián.
jagon (zaitu), custodiar, guardar.
jai, fiesta: *jai-alai,* fiesta alegre; *euzko-jai,* fiesta vasca; *euzkal-jai,* fiesta del euzkera | alegría, diversión, asueto, recreo | *jai ta aste,* todos los días | *jai aldakoŕ,* fiesta movible. [fiesta.]
jai-arin (jayarin), media]
jaiburu (jaikun, jai), solemnidad.
jai-gela, salón de recreo.
jaiki, levantarse, sublevarse, insurreccionarse | hacer armas | ponerse en pié | fermentar (el pan) | saltar, salto, bote de la pelota | peritoneo.
jaikibide, derecho a sublevarse | fuerzas para levantarse.
jaikigabe, no fermentado.
jaikika, levantándose | a saltos.
jaikun, festejo.
Jainkoa (Yinkoa, Inkoa, Jaungoikoa), Dios: *Jainkoa lagun,* Dios mediante, *(J. l.)* | *Jainkoaren semea!,* bendito de Dios!; *Jainkoaren alaba!,* bendita de Dios!.
jainkoaŕ, divino.
jainkoizun (de *izun),* ídolo, dios falso. [latra.]
jainkoizun-guŕgiĪe, idó-]
jainkotiaŕ, piadoso, devoto.
jainkotxu, semidios.
jainkotzako (jaingotzako), ídolo.
jainkozko, divino.
jaitegi (jayo-tegi), lugar de nacimiento. [talicio.]
jaitegun, cumpleaños, na-]
jaitera, nacimiento.
jaitu, alegrar, festejar, celebrar | *(jayaldu, jai-egin),* solemnizar.
jaitzi, ordeñar.
jaiz, dimensión. [comida.]
jakaldi, hora de comer,]
jaketa, comida, banquete, convite.
jaki (de *jan-ki),* vianda, comestible | principio, plato de carne | comida | alimento.

jakidi (de *jakin-di)*, conjunto de ciencias.
jakidun (jakindun), sabio.
jakinizti, bromatología.
jakilē (de *jakin-le)*, que sabe, testigo.
jakin, saber: *jakiña da*, es cosa sabida | sabio | *jakiñezik*, sin saberlo, sobras de la comida.
jakinai (de *nai)*, curioso, curiosidad, ansia de saber.
jakin-bide, información.
jakindi (jakidi), ciencias.
jakindun, sabio ilustrado, v. *jakidun*.
jakinerazi, enterar | promulgar | comunicar.
jakingabe, iliterato, ignorante | ignorancia: *jakingabez*, por ignorancia | inadvertido.
jakinge, ignorante, no sabio, iletrado, necio.
jakingetasun, ignorancia, idiotismo.
jakingura (jakin-nai), aplicado | curioso, que desea saber, ansioso de saber.
jakinti (jakintsu), sabio, docto, inteligente.
jakintsu, culto, ilustrado, sabio.
jakintsutu, ilustrarse.
jakintza, ciencia | cognición | cultura, saber, sabiduría.
jakintzale, aficionado al estudio, aplicado | filósofo.
jakintzaren, científico.
jakiñez (de *ez)*, ignorancia, ignorante | advertidamente.
jakiñeztasun, ignorancia, cualidad de ignorante.
jakisaltoki (jakitegi, jaki-saloki), abacería.
jakisaltzalē, abacero.
jakite, saber, conocimiento, ciencia.
jakitoki (de *jaki)*, despensa.
jakitu, aprovecharse | apurar.
jakitun (jakiti), sabio, ilustrado, erudito, científico: *jakitun okitua*, séneca | enterado, entendido | querubín.
jakitun-batzaŕ, academia.
jakitun-batzaŕkide, académico.
jakitun ipiñi, ponerle a [uno al tanto.]
jakizatile (jakizatitzalē), trinchante.
jakizatitu, trinchar.
jale (de *jan-le)*, comilón, gastrónomo.
jalegaitz, inapetente.
jalki, caerse de maduro el grano, la fruta, etc., desprenderse de suyo algo | posarse los líquidos, asentarse | avenirse: *jalki zayo*, ha condescendido a lo que se le pedía | desgranar | acceder | quitar el erizo a la castaña.
jan, comer, comido | banquete. [comer.]
janaldi, comida, hora de
janari, alimento, comida, sustento: *janari uŕi*, dieta.
janaritegi (jakitoki), despensa.

janaritu, alimentar, racionar | apacentar.
janba, balido. [vite.]
jan-edan, banquete, con-]
janez (de *ez),* dieta, inedia | (de *-z),* de comer, en comiendo.
jangabe, dieta, inedia.
jangaŕ (jategaitz), inapetente. [co, sobrio.]
jangaŕtzu, inapetente | par-]
Jaungoiko (de *jaun),* Dios.
jankai (jangai), comestible | alimento, comida.
jankin (de *jan-kin,* como *ixur-kin),* restos de comida, bazofia.
janleku, v. *jatoki.*
janondo, de sobremesa.
janordu, v. *janaldi.*
jantoki, comedor, refectorio.
jantzi, vestir, vestirse | vestido, traje: *jantzi-erantzi,* las mudas de ropa | herrar | cubrirse | proveerse.
jantzia kendu, desabrigar.
jantzi-egin, trajear.
jantzi-etxe, casa en que se muda la ropa; vestuario.
jantzigeikeri (jantzigei), lujo.
jantzigeiko, lujoso.
jantzigintza (janzlegi), ropería.
jantzitegi, vestuario.
jantzi-zuri, alba.
jantzuri (janzki-zuri), alba (ornamento).
januŕi (janaŕi-uŕi), dieta | parco, sobrio, frugal.
januŕitasun, frugalidad, sobriedad.

jan zaŕ, ayuno: *jan zaŕ nago,* estoy en ayunas.
janzkari (jazkari), modista.
janzkera, traje.
janzki (de *jantz-ki),* prenda de vestir, vestido, traje | hábito (de religioso.)
janzkoŕdun (de *jantzi-goŕi--dun),* cardenal. [clave.]
janzkoŕdun-batzaŕ, cón-]
janzkoŕi (jazkoŕi), púrpura.
janzkutxa, cofre.
janztegi, ropero.
jaokun, caja, cajón, necéser, arca.
jaokungile, cajero.
jaon (jagon), guardar.
japitaŕte (de *jan-bi-taŕte),* entre comidas.
jaramon, caso: *jaramon egin,* hacer caso | corresponder. [cia.]
jarauntsi, heredar | heren-]
jardespen, réplica, respuesta. [replicar.]
jardetsi, réplica, replicado,]
jardiretsi, alcanzar, obtener, conseguir.
jardoki (jardun), hablar, tratar | dislocado, dislocar.
jardokidura, luxación, dislocación.
jarduera, ocupación, modo de ocuparse | conversación.
jarduerazi, emplear.
jarduketa, ocupación, quehacer.
jarduki, conversación, charla | replicar, contestar | discutir, disputar, cuestionar | luchar.

jardun, ocupación, empleo | discurso, conversación, charla, palique | estar ocupado | hablar | ejercitarse | cuestionar | entablar.

jardunaldi, rato de ocupación, de charla.

jarduntsu, ocupado | charlatán | molesto.

jaregin, soltar, desprender, librar, desatar | acceder.

jaretsi, lograr, conseguir.

jarian, manar.

jariatu, manar, fluír | manado, fluído.

jario, manar, emanar, derramado, derramarse, destilar | manado, emanación, flujo | lleno de, que tiene mucho: *bilduŕ-jario,* lleno de miedo, cobarde; *itz-jario,* charlatán.

jarion, manado, derramado, fluído, emanado | manar, emanar, derramarse, destilar, fluír | gotera | gotear.

jaritxi (iritxi), alcanzar, conseguir.

jaŕ, colocarse, ind. de *jaŕi.*

jaŕai, seguimiento | continuación | consecuencia | consecutivo, allegado | según el tenor de las circunstancias | inmediatamente.

jaŕaibide, camino que ha de seguirse | modelo, ejemplar, ejemplo de vida, ideal | seguidero.

jaŕaigaŕi (jaŕaigai), imitable, digno de imitarse, ejemplo.

jaŕaige, discontínuo, solución de continuidad.

jaŕaigetu, desistir, cesar en algo, sobreseer.

jaŕaigi (jaŕaiki), seguir, ir en pos de otro, proseguir, continuar.

jaŕaigo, comitiva, séquito, corte, congregación de gente | secta.

jaŕaika (de *-ka,* acción), siguiendo, continuando, imitando | persiguiendo.

jaŕaikada, persecución, embestida, ataque.

jaŕaikari, seguidor, secuaz | imitador | continuador.

jaŕaikatu (jaŕaikitu), seguir, perseguir, secundar.

jaŕaiki (jaŕaigi), seguir, proseguir, continuar, no ceder, no cejar | contínuo, consiguiente, contínuamente, consecuentemente, continuidad | seguido, continuativo, lógico, que se desprende | que contínúa, perseverante, fiel, diligente, asíduo, consecuente | accesorio | secuencia.

jaŕaikitzaīle (jaŕaikari), seguidor, secuaz, sectario | continuador | imitador | discípulo.

jaŕai-kulatzak, puntos suspensivos (...).

jaŕaile, seguidor, continuador, imitador, partidario, discípulo, sectario.

jaŕain (jaŕaitu), seguir, continuar.
jaŕaipen, seguimiento, continuación, imitación, prosecución.
jaŕaitu, seguido, seguir | continuado, continuar, proseguir | perseguido, perseguir | continuo.
jaŕaitun, seguidor, continuador, secuaz, sectario, partidario, discípulo.
jaŕaitzaīe, seguidor, partidario, secuaz, discípulo.
jaŕaldi, asentada.
jaŕburu, presidencia, asiento principal | presidente.
jaŕdespen, réplica, respuesta.
jaŕdespide, impetratorio.
jaŕdetsi, replicar, responder | alcanzar, lograr, obtener.
jaŕdiretsi (iritxi), alcanzar, obtener, conseguir.
jaŕdoki, hablar, tratar de algún asunto | dislocado, dislocar.
jaŕdokidura, luxación, dislocación de algún hueso.
jaŕduera, ocupación, quehacer.
jaŕduki, discurso, asunto, cuestión, disputa | insistir, replicar, disputar sobre algo, controvertir: *zaude ixilīik oŕela jaŕduki gabe,* cállate sin disputar asi | probar, comprobar | ocuparse, continuar en algún negocio | luchar.
jaŕdukitza, ocupación, insistencia, réplica, disputa, lucha, actividad.
jaŕdulari, orador.
jaŕdun, estar ocupado en algo: *jaŕdun ta jaŕdun,* con insistencia | conversar.
jaŕduntsu, muy ocupado | insistente | hablador, charlatán.
jaŕdurazi, ocupar, emplear a uno en algo | ocupado, empleado.
jaŕeiki (jaŕaiki), seguir, continuar.
jaŕi, colocado, colocar, colocarse | puesto, poner, ponerse, posarse | acomodarse, acostumbrarse | sentarse, asentar | apostarse | asentado, sito.
jaŕki, persecución | perseguir.
jaŕkite, protesta.
jaŕkitu, protestar. [silla.]
jaŕleku (esertoki), asiento,]
jaŕosi, sacudir | revolcarse.
jaŕoska, revolcándose | sacudiendo.
jaŕtoki, puesto | asiento, trono, sede | banqueta.
jaŕugi, encontrar, hallar, tropezar con otro, chocar.
jasa, chaparrón, chubasco | borrasca, tempestad.
jasan, soportar, tolerar, aguantar, sufrir, afrontar: *gizon jasana,* hombre sufrido, paciente | levantar | sacar de pila al niño, apadrinar.

jasanarazi, hacer sufrir, afligir, abrumar, maltratar.
jasangaitz, insoportable, insufrible, impaciente, inaguantable.
jasangaizkeri, impaciencia.
jasankoŕ, sufrido, paciente, tolerante, pasible.
jasatasun, tolerancia.
jasi (jasan), sufrir, soportar, sobrellevar, tolerar.
jaski (yaski, saski), cesto.
jaso, levantar, cargar, sobrellevar, soportar | airoso, de buen porte | apadrinar | recoger | estima, aprecio, elogio | marejada, soliviadura | arremangar | valor | demanda en el comercio.
jasoaldi, momento de levantamiento, acto de levantar.
jasoin, cimiento, base.
jasoindu, fundamentar.
jasoko, valioso.
jasoko-izan, costar.
jasokoŕ, levadizo.
jasotu, elevado.
jataldi, hora de comer.
jatauŕe, antes de comer.
jatei (de *jan-dei),* convite, invitación.
jatei-egin, convidar.
jateikide, invitado, convidado.
jateitu (de *jatera-deitu),* convidar, invitar a comer.
jatekeri, gula.
jateketa, comilona, banquete, festín.
jateko, para comer | comestible, manjar, vianda.
jatetxe (de *jan-etxe),* restaurant, fonda.
jatoki, refectorio, comedor.
jatondo (jatoste), sobrecomida, sobremesa.
jatontzi, servicio, vajilla, plato, cazuela, etc. que sirve para comer.
jatordu (?) *(jataldi),* hora de comer.
jatoŕ, fértil | castizo: *euzkaldun jatoŕa,* vasco castizo, puro, neto.
jatoŕburu, genealogía.
jatoŕi, origen, procedencia | derivación, sucesión | prosapia, linaje, raza, abolengo, geneología.
jatoŕi bateko, congénere.
jatoŕiko, original, del origen.
jatoŕi oneko, linajudo.
jatoŕiz, originariamente, por origen y sucesión.
jatoŕizko, original | genealógico.
jatoste, sobremesa, sobre-[comida.]
jatun, provisto de alimentos | goloso, comilón, glotón.
jatundi, voraz, comilón.
jatunkeri, gula.
jatuntasun, voracidad.
jats (yats, isats), escoba | sorgo.
jatsakin, barredura, barri-[do, basura.]
jatsi (jatxi, jetsi, jetxi), bajar, descender.
jau, grito con que los pastores riñen a las ovejas.
jaube, balido | dominio |

dueño, amo, v. *jabe* y sus deriv. | (de *jaun-be*), feudatario, vasallo.
jaubetz (joputz), vasallaje.
jauki, cometer: *oben-jaukiko du*, cometerá pecado | atacar | reprochar, reproche. [prochar,]
jaukikatu, reconvenir, re-]
jaulki (jalki), referir, contar | confesar de plano | desprenderse la fruta madura, desgranarse las mazorcas, etc. | acceder | confeso.
jaun, señor: *Goiko Jauna*, Dios | propietario, dueño | patrono.
jaun-alki, sitial.
jaunaŕkunde, día y acción de comulgar: *jaunaŕkunde orokaŕa*, comunión general.
jaunaŕpen (de *jauna-aŕtu-pen*) *(jaunartze)*, comunión.
jaunaŕtu (jauna-aŕtu), comulgar | sumir.
jaunaŕtze, sunción.
jaundu, hacerse señor | apoderarse | enseñorearse. [nión.]
jaun-eman, dar la comu-]
Jaungoiko (Jainko, Jinko, Urtzi), Dios, el Altísimo: *Jaungoikua eta Lege-zaŕa*, Dios y Ley vieja; *Juungoikua lagun*=J. l, Dios mediante | deidad.
jaungoiko-eraile, deicida.
jaungoiko-erailtza, deicidio.
jaungoikotaŕ, divino, de Dios | piadoso.
jaungoikotasun (jainkotasun), divinidad.
jaungoikotu, divinizar.
jaungoikozko, divino.
jaunorde (de *orde*), delegado.
jauntzi (jantzi), vestido, vestir, vestirse | calzarse | cubrir, cubrirse.
jauntxo (jauntxu), señorito | cacique.
jauntxokeri, cacicada.
jauntz, propiedad | titulado.
jauntza, título.
jaupa (de *jaun-opa*), misa: *jaupa nagusi*, misa solemne, misa mayor.
jaupa-egiīe, preste.
jaupa-egin, celebrar misa.
jaupa-idazti, misal.
jaupakaldi, misa (hora de).
jaupaki, hostia, víctima, sacrificio.
jaupalbide, cóngrua.
jaupalburu (de *jaubari-buru*), arcipreste | párroco | abad de colegiata.
jaupalburutza, abacía.
jaupaldaŕ, sacerdotal, clerical.
jaupaldi (de *jaupari-di*), clero, cabildo de curas | misa. [cerdote.]
jaupaldu, ordenar de sa-]
jaupalgai (de *jaupari*), seminarista, corista, ordenando.
jaupalgaitegi, seminario.
jaupalgayetxe, seminario.
jaupalgo, sacerdocio.

jaupalkide, compañero en el sacerdocio.
jaupaldu, celebrar misa.
jaupaltegi, presbiterio.
jaupaltsein, diácomo.
jaupatseñorde, subdiácono.
jaupaltxaun (de *jaupaldi-txadon),* colegiata.
jaupaltza, presbiterado, orden sacerdotal. [sulla.]
jaupanzki (de *janzki),* ca-]
jaupari (de *jaun-opa-ari),* sacerdote, presbítero.
jaupari aŕotz, abate.
jaupari beŕi, misacantano.
jauparikaldi, tiempo de órdenes, témporas.
jauparitu, ordenar, conferir órdenes, ordenarse.
jaupasein (jaupa-laguntzaīe), acólito. [casulla.]
jaupazki (jaupa-janzki),]
jaupontzi (de *jaupa-ontzi),* cáliz.
jauregi (de *jaun-degi),* palacio | basílica.
jauregi-zai, conserje, mayordomo. [ría.]
jauregi-zaintza, 'conserje-]
jaureŕi, señorío.
jaurespen, adoración.
jaurestu, adorar.
jauretsi (de *jaun-etsi),* adorar, reconocer como se-]
jaurgo, señorío. [ñor.]
jauŕbide (jauŕkera), régimen, gobierno.
jauŕi, pupilo | esparcir | administrar, gobernar, regir | capitanear.
jauŕi-aldi, regencia.
jauŕikaitz, ingobernable.
jauŕlari, gobernador.
jauŕle, regidor.
jauŕti, derribar | echar.
jauŕtiki, arrojar, lanzar, expulsar, desechar, abalanzar.
jauŕtiki-gai, arrojadizo.
jausbide, camino para la bajada | tropiezo, estorbo | escándalo.
jausi, caer | bajar | decaer, menoscabar.
jausigaŕi, tropiezo, estorbo, obstáculo.
jauskain (de *jaun-eskain),* víctima, sacrificio.
jauskaldi, decadencia, decaimiento.
jausketa, caída.
jauskoŕ, caedizo | caduco.
jauskuntza, caída | descendimiento.
jauspen, caída, acción de caer | decadencia, menoscabo.
jauspide (jausbide), camino o senda por donde se baja | tropiezo, escándalo.
jausti, caedizo, caduco, recidivo.
jautu, asear, purificar.
jautsi (jausi), bajar | caer, sucumbir.
jauzi, salto, brinco, saltar | cascada | amotinar, conjurarse | caer | saltar.
jauzika, saltando, a saltos.
jauzka, salto, pirueta, cabriola, brinco, retozo.
jauzkalari (jauzkari), saltarín, retozón, saltador, titiritero.

jauzkatu, saltar, cabriolar, brincar, retozar | resaltar.
jauzketa, salto, pirueta, cabriola, brinco.
jauzki, salto | sajar.
jauzkoŕ (de *jauzi-koŕ),* saltador, vivo, ágil.
jauztiri, cascada. [echarse.]
jauztu, arrojarse, saltar,]
jayaldi, tiempo festivo | recreación.
jayaldu, celebrar alguna fiesta, solemnizar.
jayarin, día de media fiesta.
jayaro, época de fiestas.
jayegun, día festivo. [ción.]
jayera, devoción | inclina-]
jayerdi (jayarin), media fiesta.
jayo, nacer: *edeŕki jayuak gaude!* estamos lucidos! | nacido | emanar | emerger. [de nacer.]
jayoera, nacimiento, modo]
jayokunde, nacimiento, natividad: *Josukisto'ren Jayokundia,* Natividad de Jesucristo.
jayotegun, día del nacimiento | cumpleaños. [ción.]
jayoteŕi, pueblo natal | na-]
jayotetxe, casa natal.
jayotz, nacimiento, acción de nacer.
jayotzeko, natal.
jayotzetiko, de naturaleza, natural | genio, índole.
jazaŕ, embate | combate, desafío, duelo.
jazaŕaldi, tiempo de persecución, de reprensión | agresión.
jazaŕgaŕi, reprensible.
jazaŕi, perseguir | reprender, replicar, recriminar | chocar un objeto con otro | agredir.
jazaŕkatu, perseguir.
jazaŕki, agresivamente.
jazaŕkunde, persecución | pendencia, réplica, reprensión. [dor.]
jazaŕle, agresor | persegui-]
jazaŕpen, persecución, reprensión, réplica | acto de perseguir, etc. | agresión.
jazaŕtu, luchar, combatir, pelear, agredir | perseguir | reconvenir, recriminar, reprender, reprochar. [vidad.]
jazaŕtzaletasun, acometi-]
jazbeldun, enlutado.
jazkai (de *jantzi-gai),* vestimenta, vestido, vestidura | ornamentos: *gotzai-jazkayak,* ornamentos episcopales.
jazkari (de *janzki),* modista.
jazkera (de *jantzi-k-era),* modo de vestirse | moda.
jazki (janzki), vestido, prenda de vestir, hábito.
jazkoŕdun, purpurado.
jazkoŕi (janzkoŕi), púrpura.
jazo, suceso, sucedido, caso, acontecimiento, episodio | suceder, acaecer, acontecer | tocar en suerte, sobrevenir.
jazokoŕ, inminente.
jazokun, acontecimiento.
jazopen, suceso, acaeci-

miento.
jazte (de *jantzi*), acción de vestirse | (de *jaitzi*), acto de ordeñar.
jeiki (jaiki), levantarse.
jeiste, descenso, bajada.
jeki (jaiki, jiki), levantarse.
Jel, anagrama de *Jaungoikua eta Lege-Zaŕa*.
jela (del erd.), hielo.
jelate, temporada de hielo.
jende, gente; vocablo erdérico que debe desecharse, usando en su lugar *ozte*.
jeŕmandaŕ, alemán.
jesan, tomar prestado.
jetsi, arrojar, echar. [der.]
jetxi (jatxi), bajar, descen-]
jetzi, ordeñar.
jibe (ziba), trompo.
jijau, gangoso.
jinjau, gangoso.
Jinkoa (Jainkoa, Jaungoikoa), Dios.
jinkoĺo (jaungoiko-oĺo), mariposa. Llámasele también *pinpilinpauxa, maripanpalona, mitxeleta, txiŕita, txipeleta, txiketa, uliparpaĺa, atxitamatxia, atxinini, inguma, txiribia, pinpirina, tximilota, mitxiŕika, txipiritona, Jaungoikua'ren mandataria, Jinkoa'ren oloa*, etc.
jipoe (?) *(jipoi)*, chaqueta | zurra.
jira (?), gira.
jo (yo), pegar, golpear: *jo ta su ibiĺi*, andar con afán, con entusiasmo | pegarse, agregarse, resolverse | *bat-jo*, sumar: *jo oriyek*, sume V. todos esos | acudir: *jo goyak eta jo beyak*, apurar todos los medios | ir: *Donostiŕa jo degu*, hemos ido a Donostiya | ir a parar: *Amerika'ra jo zuen*, fué a parar a América | pulsar, tocar (un instrumento), tañer | sonar (la hora), percutir | hallar | tratar: *gai ori bera lenago jo degu*, hemos tratado antes el mismo asunto.
joaira (joanaira), agua corriente.
joaldi, golpeo, tiempo de golpear, golpeadura.
joaldun (de *joale-dun*), que lleva cencerro, cabestro.
joale (juale), campana | cencerro.
joan, ido, ir: *urtietan auŕera joana*, entrado en años | importar, interesar | flujo, ida.
joanaldi, jornada, expedición | ida, partida.
joanerazi, hacer ir | conducir.
joanetoŕi, ida y vuelta | peregrinación, viaje, expedición, jornada.
joangai, dispuesto para ir (tren, coche, persona).
joankoŕ, pasajero, efímero.
joare (joale), campana | cencerro.
joate (joanaldi), ida.
joera, golpe, manera de golpear | inclinación, ten-

dencia | (de *joan-era)*, ida, acceso, modo de ir, acudimiento, concurso.
joiki (de *jo-i-ki)*, instrumento músico, v. *ereskin*.
joka (de *jo-ka)*, golpe, a golpes, pegando | a cachetes. [acometida.]
jokada, golpe, cachete,]
jokalari, jugador | acorneador.
jokaldi, jugada, partida | *(joaldi)*, golpeo, golpe.
jokari, jugador | acorneador.
jokatu, jugar | golpear, dar golpes o cachetes: *aŕiz jokatu*, apedrear | conjugar | cubrir el macho a la hembra | acometer | aeornear.
jokatzaīle (jokalari, jokari), jugador | acorneador.
jokazale, aficionado al juego.
jokera (de *jo-k-era) (joera)*, manera de pegar, de golpear, de tocar | tino | manera de jugar | emigración | boga.
joki, v. *joiki* y *ereskin* | azote | pulsador | aldabón.
joko (del erd.) juego | conjugación.
joku-etxe, garita.
jolari (jotzaīle), tocador.
jolas (del erd.?) *(solas)*, solaz, recreo, juego, deporte, entretenimiento, festejo: *gosiak jolasik eztu*, el hambre no tiene regocijo | paŀabra: *solas oŕek zer dakuŕ?*, qué significa esa palabra? | conversación, discurso, plática, diálogo, sermón.
jolasaldi, rato de solaz, recreo, etc. | rato de conversación, momento de hablar, de pronunciar un discurso, etc. | velada.
jolasbide, v. *jolaspide*.
jolas-egin, hablar. [recreo.]
jolaseta, circo, lugar de]
jolas-jai, velada, fiesta.
jolasketa, conversación, parleta, discurso, sermón | recreación, deporte.
jolasketatu, predicar, pronunciar un discurso.
jolaski, asunto, tema, cuestión, objeto de una conversación o discurso.
jolaskide, compañero en la conversación.
jolaspide, derecho de hablar | motivo de hablillas.
jolastatu, departir, hablar, conversar | chancear.
jolastegi, locutorio | diccionario. [| circo.]
jolastoki, lugar de recreo]
jolastu, divertirse, solazarse, alegrarse | conversar, hablar.
jolastun, que tiene la palabra | orador, predicador, hablador, hablista.
joon (joan, juan, yuan, gan), ir, irse,
jopu, siervo, criado, sirviente: *jopua ta adizkidia, ez txiro ez aberats*, el criado y el amigo, ni pobre ni rico | esclavo | *jopuak*,

servidumbre.
jopu-egin (joputu, moŕoi--egin, mirabe-egin), servir.
jopu-moŕoi, esclavo.
jopu-neskame, esclava.
joputasun, esclavitud.
joputu, esclavizar, tiranizar.
joputz, servicio | sumisión.
joputzaŕ, esclavo.
jopuzale, servicial.
jorañez, con avidez, con ansiedad. [avidez.]
jorein (jorain), ansiedad,]
jori, rico, precioso, abundante, cuantioso, numeroso: *etxe joriya*, casa repleta; *belaŕ jori*, yerba que se aprecia en mucho; *ele jori*, idioma rico en palabras | duradero | colmadamente, abundantemente.
joritasun, preciosidad, riqueza, abundancia, fecundidad.
joritu, enriquecer, apreciar, colmar, aumentar | hacer que dure una cosa | fertilizar.
joŕa, escarda, labor de escardar, escardadura.
joŕai (joŕaiko), escarda, escardillo, azadillo.
joŕail, Abril. [murmurar.]
joŕaitu (joŕatu), escardar |]
joŕakin, escardadura.
josi, coser | lleno de: *zoŕez josia*, lleno de deudas | clavar. [tiene costura.]
josige, inconsútil, que no]
joskari, hilo de coser.
joskera, manera de coser, costura. [puntadas.]
josketa, costura, puntos,]
joski (de *josi-ki*), máquina de coser, aguja de coser.
joskiĪe (de *josi-giĪe*), costurera, sastre, sastra.
joskin (de *josi-egin*), costurera, sastre | cosido, conjunto de ropa cosida.
joskintza (de *josi-gintza*), sastrería, oficio de sastre | labor de costura.
joskola (de *josi-k-ola*), sastrería, obrador de sastre.
joskorputz (de *Josu-gorputz*), Corpus Christi, Eucaristía.
joskura, costura | sutura.
joslari, sastre de profesión, costurera. [sastre.]
josle, que cose, costurera,]
josta, diversión, entretenimiento, placer, recreo.
jostaĪu (jostagaĪu), juguete. [crear.]
jostakatu, juguetear, re-]
jostaketa, recreo, recreación.
jostakin (jostalari), juguetón, divertido, jocoso.
jostaldi (de *josi-t-aldi*), tiempo de coser | (de *josta-aldi*), hora de recreo.
jostale, sastre, costurera.
jostari (de *josta-ari*), enredador, retozón | (de *josi-t-ari*), hilo de coser | cómico.
jostatu, recrearse, divertirse, entretener, bromear, embromar, festejar.

jostazale (jostari), entretenido.
joste, costura.
josteta, recreo, diversión.
jostoi, trueno.
jostoitu, tronar.
jostola, fábrica de coser.
jostoŕatz (de *josi-t-oŕatz),* aguja de coser.
jostotzara, cesto de costura.
jostun, costurera, sastre.
jostundegi, sastrería.
jostura, costura.
Josu, Jesús: *Josu-Biotza,* Corazón de Jesús; *Josu--Lagundiya,* la Compañía de Jesús.
Josu-Kisto, Jesucristo.
josulagun, jesuíta.
josu-neketi, Pasionista.
jotzalē, tocador, pulsador, pulsante, percusor.
jotzera-egin, embestir.
jualdun, que tiene campana, que lleva encerro.
juale (joale, joare, gale), campana | cencerro.
jualeak-jo, campanear.
juale-jotzalē, campanero, que toca las campanas.
juale-jotze, campaneo.
juale-mingain, badajo.
jualgile, campanero, que funde campanas.
jualtegi (jualtoki), campanario.
juan (joan, gan), ido, ida; ir, irse | pasado: *aldi juana,* el tiempo pasado, *juan dan astian,* la semana pasada.
juankoi, ambulante, emigrante | viajero.
juare (juale), campana | cencerro.
juaretxo, campanilla.
judaŕ (de *juda-aŕ),* judío.
judaŕ-idazti, talmud.
judaŕkeri, judiada.
judopatz, judaísmo, religión de los judíos.
judiri (iduri), cisco.
julu-egin, aullar.
jutzi (utzi), dejar.

K

k, tercera letra del *agaka* euzkérico: su nombre es *kask* | sufijo que indica pluralidad: *etxea,* la casa; *etxeak,* las casas | indica tambien el sujeto agente: *semeak eraman du,* lo ha llevado el hijo | significa «*de*» con palabras que denotan pasión: *beruak dago,* está de calor; *gosiak nago,* tengo hambre, estoy de hambre.
-ka, sufijo de acción que se traduce por un gerundio o con la preposición a: *aŕika,* a pedradas; *joka,* pegando | *(-ga),* sufijo

privativo: *txeŕtaka*, no ingertado; *laguntzaka*, sin ayuda.
kabaŕtu, secar, seco | árido.
kabatxo, verruga.
kabi (abi), nidal, nido | guarida, madriguera.
kabiko (gabiko), mazo de mano. [cear.]
kabikotu (gabikotu), ma-]
kabila, clavija | articulación.
kabioi, nidal, nido.
kabiondoko, nidal, nido.
kabuxa (kabixoi), aguacío.
-kada, sufijo de acción, v. *-ada* y *-ara* | sufijo que significa «lleno de», o sea una medida completa: *eskukada*, medida del contenido de la mano.
kadelatu, arreglar, componer, reparar, ribetear.
kai (del francés *quai?)*, escala, puerto, muelle: *kaiazke*, puerto franco | var. de *-gai: ikaskai*, lección.
kaiku, cuenco, cuezo, colodra | zoquete, majadero, tonto, mameluco.
kaikuto, cuenco pequeño.
-kail (-zkail), sufijo diminutivo que se aglutina a los adjetivos que designan colores: *zurikail*, blanquecino; *goŕizkail*, rojizo.
kaimingain, espolón de muelle.
kain, v. *gain* | aguijón | niebla, vaho, paño de cristal.
kaisaldeŕi (de *kaisar-al-d-eŕi)*, imperio, estados sujetos al emperador.
kaisaltzale, imperialista.
kaisar, emperador, césar.
kaisaral (de *al)*, imperio, forma de gobierno.
kaisaraldi, duración del imperio, época del mismo.
kaisar-izan, imperar, ejercer dignidad imperial.
kaitz, v. *gaitz*.
kaixio (kaxo, kaixo), saludo familiar, hola!
kaixoi, aguacío.
kaizkaŕ (kaxkaŕ), menudo, pequeño, insignificante | ruin | ordinario, mediano, de poca valía. [tro.]
kaizu, dimensión | diáme-]
kaka, excremento | suciedad.
kakagale (kakaale), ganas de exonerar el vientre.
kakagura, v. kakagale.
kakalardo (kakamarlo, kakamaŕo), escarabajo.
kakale, v. *kakagale*.
kakaraka (kakara), cacareo | cacareando.
kakaraz, cacareo | cacareando.
kakaraztu, cacarear.
kakegin, evacuar el vientre.
kakeri (de *kaka-eri)*, diarrea | disentería.
kako, gancho | colgador, percha | circunstancias: *kako guziyak*, todas las circunstancias.
kakol, gancho de madera | desmañado, torpe.
kakomakuak, subterfugios, argucias, tiquismiquis, sutilezas.
kakote (kakotxa), gancho

pequeño, corchete, broche. [zas de palo, acial.]
kakotxa (kakotxal), tena-]
kakotu (de *kako-tu),* hacer gancho, dar forma de gancho, encorvar algún objeto, acorvar | tomar figura de gancho.
-kal, sufijo que significa "en proporción a, por": *aúrkal,* en proporción de los niños; *aldikal,* por turno.
kalaka, cítola de molino | carraca, matraca | habladora | muletilla de conversación. [latán.]
kalakari, parlanchín, char-]
kalakatu, charlar sin parar.
kalamo (?) *(kalamu),* cáñamo | caña | mentira.
kalamudi, cañamar.
kalamuki, cañamazo.
kalaretaŕ, clarisa.
kalaŕtzu (galaŕtzu), hiladillo | cinta.
kalatxori, cerola, ave.
kalaska (galaxka) (de *gale-xka),* campanilla | cencerro de sonido apagado.
kalbin-aburu, calvinismo.
kalbindaŕ, calvinista.
kalda (galda) (del erd.), fundición, calor fuerte, calda. [noble, mezqnino.]
kaldaŕ (kaldeŕ), ruin, in-]
kaldatz, racimo pequeño.
kaldu, golpe.
kaldúru (galdúru, galdoŕ, galduŕ), tallo de la flor del maíz | cumbre, cima, pináculo, caballete de tejado, cresta.
kale (kaŕika) (del erd.), calle | emboque, en el juego de bolos | vilorto.
kale-egin, fallar. [vilorta.]
kali, cráneo | juego de la]
kalika (kaleka), juego de la vilorta.
kalimuŕitz, rapado, calvo.
kalitu, matar, se emplea hablando de reptiles.
kalitx (karitx, karatxo), verruga. [rrugas.]
kalitxatu, cubrirse de ve-]
-kalka, sufijo distributivo: *eŕikalka,* por turno de pueblos, v. *-kal.*
kalka (talka), tope de animales | estaca.
kalpaŕ, chaparro | remolino de pelo | pelo encrespado. [judicial.]
kaltaŕ (de *kalte-aŕ),* per-]
kaltaŕkitsu, dañoso, muy perjudicial.
kalte, daño, perjuicio, desventaja | lesión | avería | en contra de, anti: *lege-kalte,* antilegal; *kistaŕ-kalte,* anticristiano.
kalteaŕ, perjudicado: *kalteaŕ gelditu,* quedar perjudicados.
kalte-egin, dañar, perjudiciar, damnificar, vulnerar.
kaltegabeko, inofensivo.
kaltegaŕi (kaltegai), dañoso, perjudicial.
kaltegīle, malhechor, damnificador.
kaltekoŕ, dañoso, que ofen-

de y perjudica.
kaltetsu, dañoso, muy perjudicial, funesto.
kaltez, contra, en perjuicio: *Abeŕiyaren kaltez, Abeŕi--kaltez,* contra la Patria.
kaltezko, desfavorable.
kaltezpen, protesta.
kalteztu, atacar, combatir | dañar, desfavorecer.
kaltiaŕ (kaltaŕ), funesto, perjudicial, dañoso.
kaltza (galtza) (del erd.), pantalón | medias.
kaltzagoŕi, diablo.
kaltzairatu (kaltzairutu), calzar los aperos de labranza.
kaltzairu (altzairu) (del erd.?), acero. [dias.]
kaltzerdi (galtzerdi), me-]
kaltzerdimotz, polainas | calcetines. [baco.]
kaltzaŕpe (galtzaŕbe), so-]
kalū, corteza | corteza de tocino | flaco, enjuto, seco.
kalūska, fátuo, tonto, imbécil, mentecato.
kalūstu, quedar flaco, adelgazar | flaco, enjuto.
kalūtsu, flaco, enjuto, de mucha piel.
kamaña (del erd?), cama de pastor, marino, etc.
kamer, mella, muesca.
kamertu (kamustu), mellar, mellarse.
kamustasun, embotamiento
kamustu (amustu), embotar, embotarse | mellado, embotado, romo | desafilado.
kamuts (amots), embotado, boto, obtuso | lerdo.
kandu (kando, gandu), nube de ojo.
kankail (kankalū, kankalū), hombre desmañado, torpe e irregular | hombrón | gandul.
kankalū, v. *kankail.*
kankano, v. *kankalū.*
kankaŕ, craneo, cabeza.
kankaŕeko, golpe dado en la cabeza. [de barro.]
kankaŕo, jarro, cacharro]
kanore, importancia, aspecto: *kanore aundiko idaztiñoa,* folleto de mucha importancia | aspecto de realidad.
kanpandoja, reineta, variedad de manzana.
kanpo (del erd.), exterior, parte de fuera; la palabra castiza es *ate: atean uso; etxean otso,* fuera, paloma; en casa, lobo | apariencia, fachada: *kanpo--edeŕ,* afable.
kanporatu, v. *atera, ateri.*
kanpotaŕ, v. *atzeŕitaŕ.*
kanta (del erd.), canto, v. *abesti.* [*abeslari.*]
kantari (de *ari*), cantor, v.]
kantikoŕ, movedizo | medroso | propenso a crecer.
kantitu (anditu), crecer, medrar, progresar | mover, conmover, alterar | titubear. [| bacineta.]
kantxil (txantxil), cántaro]
kantxin, marmita.
kapa, jerga, marraga | equi-

librio: *kapan dago*, está cerniéndose. [guero.]
kapagin, pelaire, marra-]
kapel (txapel, kapelo) (del erd.?), boina, gorro, gorra, sombrero, capelo.
kapen (kapin), zambullida.
kapen-egin, zambullirse.
kapentxori, cofre, cierta gaviota.
kapeta (kopela) (del erd.?), cúspide, cumbre, punta, extremo superior | panículo de plantas | audacia, altanería.
kapetadun (kopetadun), copetudo | altanero, audaz.
kapetatu (kopetatu), encopetado, que presume demasiado de sí | encopetar, arbolar, elevar, coronar | descararse, hacerse audaz.
kaponaŕ, gallo mal castrado.
kapusai (del erd.), capisayo, capuchón, anguarina.
kara, cacareo | celo genésico, v. *ara*.
karabilkatu, enroscarse, serpentear.
karakilkatsu, turtuoso.
karaitz (de *kare-aitz*), piedra caliza.
karaka, cacareo.
karakari, cacareador.
karamartza, bogavante.
karaŕi (de *kare-aŕi*), piedra caliza.
karats, v. *kirats*.
karaxi (kaŕaxi, gaŕaxi), grito, chillido.
karbasta (arbazta), palo provisto de ramas.
karbaza, tallo, tronco.
karbuts (garbuts) (de *gara-uts*), sin meollo, espiga sin grano.
kardaba, agitación, preocupación, quebradero de cabeza.
kardabera (del erd. cardo-*ber*=vegetal), cardo | cerraja, yerba.
kardakai (ardagai), yesca.
kardantxolo (kardantxilo), jilguero.
kardatx, yesca | prominencia, copa de los árboles.
kardo (kardu), yesca.
kare (del erd.), cal.
kare-beltz, cemento.
karedui (karedoi, karedoki, karetoki), calera.
karel, borde, orilla, margen, labio, aro superior, arista.
karelgai, fleje.
kareltsu, aristoso. [masa.]
kare-oŕe, mortero, arga-]
karetxo (karitxo, karatxo), verruga.
karezti (garesti) (del erd.), caro, de mucho precio.
-kari, variante de *-kai, -gai*, sufijo que denota el objeto, la materia: *eskari*, petición; *gertakari*, suceso | variante de *-lari*, sufijo de profesión: *eguŕkari*, leñador; *sendakari*, médico | aficionado a: *andrekari*, mujeriego; *mendikari*, alpinista | var. de *-keri: auŕkari*, niñería;

aundikari, vanidad, orgullo.
kari, pasión, afición | motivo, causa, título: *zer kariaz,* a qué título?
kario (del erd.), caro, carestía.
karitx (kalitx, karatxo, kabatxo), verruga.
karkail (kankail), zote, torpe, tosco, ordinario, feo | individuo decadente, alicaído.
karkaildu, volverse torpe, ordinario, feo, tosco, brusco | decaer.
karkaraka, a carcajadas.
kar-kar-kar, onomat. de la carcajada.
karkaŕada, estertor.
karkax, gargajo, flema, esputo.
karlataŕ, carlista.
karlo, erizo de la castaña | cúpula de la bellota.
karlotx, barnada, planta.
karmeldaŕ, carmelita.
karnaba, jilguero.
karobi (karoi, karabi), calera, horno de cal.
kartinga, mal gusto del tocino rancio.
kartol (artol), cartolas.
kartsoil (de *gara-soil),* calvo.
kartsoildu, ponerse, calvo.
kartsoildura, calvicie.
kaŕ, radical de *ekaŕi,* traer | var. de *gaŕ.*
kaŕak, onomat. de la resquebrajadura de un objeto: *kaŕak-egin,* henderse, quebrarse, raspar, raer.
kaŕaka, matraca | hendidura, raedura | hez de la leche | graznido | lima.
kaŕakada, crujido | arrastre.
karakadura, hendidura, raedura, raspadura | escarda.
kaŕakagalu, raspador.
kaŕakaildu, arrastrar los piés al andar.
kaŕakakin, raspadura, raedura, hendidura.
kaŕakaldo, escarabajo.
kaŕakari, hendedor, raspador, rapador, raedor.
kaŕakatu, rapar, raspar, rasgar, raer.
kaŕakel (del erd.?), magurio, caracolillo | dinero: *kaŕakel asko dik oŕek,* ese tiene muchas pesetas.
kaŕama, carda para purificar el lino.
kaŕamaŕo, cangrejo | draga | especie de arado | escorpión.
kaŕamaŕuaga (de *kaŕamaŕo-aga),* cáncer, uno de los signos del zodiaco.
kaŕamatu, cardar el lino.
kaŕamiska, granillo de la piel.
kaŕamista (kaŕamitxa), rasguño, arañazo, equimosis. [larga.]
kaŕamitz, butrino de vara]
kaŕanka, turbina | estertor, crugido, chillido, chirrido, ronquera, graznido | hez de la leche.
kaŕankada, ronquido en el

sueño | rechinamiento.
kaŕankari, chirriador, chillador, roncador.
kaŕankatu, chirriar, chillar, roncar.
kaŕask, crugido, estallido, rechinamiento, raedura.
kaŕaskada, crugido, estallido, rechinamiento, raedura.
kaŕaskatu, crugir, estallar, quebrarse | roer | raspar, raer. [quebrajar.]
kaŕask-egin, crugir | res-]
kaŕaskeŕez, clástico | frágil.
kaŕaskots, ruido del crugido, del rechinamiento, del estallido, etc. [llo).]
kaŕaspio, serrano, (pececi-]
kaŕastaŕo (garastaŕo), oropéndola.
kaŕauka (kaŕauska, kaŕauta), hez de la leche.
kaŕaxi (gaŕaxi), grito estridente, chillido.
kaŕaxika, chillando.
kaŕazi (de *ekaŕi-erazi),* hacer producir, hacer traer | *(gaŕazi),* grito de angustia, chillido.
kaŕazi-egin, chillar, quejarse, lamentarse.
kaŕazka, estallido.
kaŕden (de *gaŕ den* por *din,* como en *leŕden),* traspa-]
kaŕdin, jilguero. [rente.]
kaŕdintxa, jilguero.
-kaŕen (-gaŕen), sufijo ordinal: *boskaŕen* quinto.
kaŕesi (kaŕaisi, gaŕaisi, gaŕasi, gaŕaizi), grito, chillido, rechinamiento.
kaŕika (del erd.), calle.
kaŕmin (de *gaŕ min),* sabor y olor a quemado | amargo. [ranciarse.]
kaŕmindu, ranciarse, en-]
kaŕo (kaŕu), hielo, helada fuerte.
kaŕoka, hez de la leche | podredumbre del árbol.
kaŕuska, masticación, ruido de la masticación.
kaŕuskatu, masticar metiendo ruido, roer.
kask, ruido de golpe o choque | golpe, choque, toque.
kaska (kasko), cabeza.
kaskabaŕ (kazkabaŕ), granizo.
kaskabeltxa (de *kasko),* paro, herrerillo (ave) | curruca. [jaro.]
kaskabeltxaŕo, cierto pá-]
kaskabil (de *kasko-bil),* cresta de gallo
kaskabito (kaskabiko, kaskabaŕ), granizo.
kaskada (de *kask-ada),* golpe, choque, toque.
kaskagoŕi, reyezuelo, pirocéfalo.
kaskail (de *kasko, kaskaīu),* zote, torpe, cabezota, tozudo, terco, brusco, deforme | *(kiskail),* requemado, tostado.
kaskaildu, deformarse | apocarse | tostarse, requemarse | exterminar.
kaskailtza, exterminio.
kaskaka, a golpes, chocando, a topetazos.

kaskako, golpe, topetazo, testerada.
kaskal, cáscara | paja de maiz | castaña huera | choclos.
kaskalĩu, terco, tozudo.
kaskamotz, pelado, pelón.
kaskarabaŕ (kaskabaŕ), granizo.
kaskarabil, agalla | burbuja.
kaskarabito, granizo.
kaskarin (de *kasko-arin),* casquivano | cierto pan ancho. [prudencia.
kaskarinkeri, ligereza, im-
kaskaŕ, ruin, pequeño, miserable | ordinario, mediano | cráneo | débil, enfermo. [to de).
kaskaŕaldi, humorada (ra-
kaskaŕeko, golpe en el cráneo, cosque.
kaskaŕo (zakaŕo), grosero.
kaskaŕtu, encallecer | estropearse, ajarse, decaer.
kaskasoil (gartsoil), calvo, calvicie, calva | inocente, simple. [algo a golpes.
kaskatu, golpear, romper
kaskazabal, tumor de la cabeza.
kaskatzu, cabezudo, terco | maniático | veleidoso.
kaskazuŕ, cráneo, hueso del cráneo.
kaskegin, dar golpe, chocar, estallar, rajarse.
kasket, cráneo, mollera, fantasia, capricho.
kasketaldi, capricho, veleidad, humorada.
kaskezuŕ, cráneo, hueso del cráneo.
kaskil, cáscara.
kasko, casco, cráneo | pedazo, trozo | punta, cúspide, vértice | cabeza, juicio, caletre. [ñuelo.
kaskuŕi, garrapata, ara-
kaskuts, simple, ligero de cascos.
katagoŕi, ardilla.
katagure, garduña.
katakera (de *katu k-ara),* celo de la gata.
katajoxintxa (katakutxintxa), ardilla.
katakume, gatito.
katakuxantxa (katajoxintxa), ardilla.
katalingoŕi (amona gona goŕi), cochinilla.
katamalo (katanaŕu), máscara, persona disfrazada.
katamotz, tigre.
katapurtxintx, ardilla.
kataŕ (de *katu-aŕ),* gato macho.
katazka, esfuerzo grande.
katazulo, gatera.
kate (del erd.), cadena, v. *estuntza.*
katilĩu, taza, escudilla.
katilĩukada, taza llena.
katramilĩa, trabajos, ocupaciones, quebraderos de cabeza. [rrachera.
katu (?), gato | gatillo | bo-
katuki, felino | persona de mucha resistencia.
katutu, embriagarse.
kausi, conservar.
kausitu, encontrar, hallar | acertar, dar en el blanco.

kausitze, acierto.
kausk, mordedura.
kauskada, mordisco.
kausk-egin, morder.
kaxo (kaixio), hola!
kaxpel (kazpe), cazuelita.
kayero (?), fiador, reponsable, garante. [ta.]
kayo, mallón, cierta gavio-]
kayola (del erd.), jaula.
kaskabaŕ (kazkadaŕ, karabaŕ), granizo.
kazkaŕ (kaskaŕ), pequeño, ruin, menguado, tosco, ordinario | cráneo.
kazkaŕeko, del cráneo (golpe, topetazo, humorada, etc. [bravucón.]
kazkaŕo, grosero, tosco |]
kazkaŕoan ibiĪi, andar divertiéndose.
kazkuŕio, pelo ensortijado, rizado, crespo.
kazpel, cazuela.
-ke (gabe, -ge), sufijo privativo: *azke* (de *atzi-gabe)*, libre, independiente; *ikusteke*, sin visión; *entzuteke*, sin audición | sufijo que expresa el futuro y la potencialidad: *dakuske*, lo verá, puede verlo, *daraike*, lo continuará o puede continuarlo; *bai-zoazke*, ya se puede marchar V.
ke, humo: *nere etxeko kia, nere laguneneko sua baño obia*, el humo de mi casa, mejor que el fuego de la de mi compañero | *jo ta ke egin zuan*, le hizo polvo.
kea aŕtu, fumar.
keadaŕ, columna de humo.
keaŕ (kedaŕ), hollín.
keats, olor de humo, hedor de humo.
kebelaŕ, tabaco.
kebide, respiradero, chimenea, humero, cañón de chimenea.
keburu, columna de humo.
kedaŕ (de *ke-d-aŕ)*, hollín.
kedaŕeztu, tiznar, manchar con hollín.
kedaŕtu, cubrir de hollín.
kedats (de *ke-d-ats)*, incienso.
keetatu (keetu), ahumar, poner al humo alguna cosa.
keiti (kaiti), puerto.
keito, asfixiar.
ke-izan, humear. [hollín.]
kelaŕ (kedaŕ, keaŕ, keldeŕ),]
kelmen, vigor, v. *kemen*.
kemen, esfuerzo, vigor, ahinco, viveza, bizarría, tesón.
kemendu, esforzar, vigorizar, tomar vigor y fuerzas.
kementsu, vigoroso, esforzado, valiente, bizarro, animoso, ardoroso.
kemin, gusto, amargo a humo.
kemindu, dar a los alimentos gusto a humo.
kemordo, columna de humo.
ken, quitar, quitarse.
kenarazi, hacer quitar, apartar, alejar, desposeer.
kendu, quitado, quitar | sus-

traer | restar | exigir, cobrar | despuesto, deponer.
kenduma, resta.
kentzaīe, que quita, sustrae, deposee, roba.
keodi, chimenea.
kepil (kepilo, kemordo, keburu), columna de humo, humareda.
kera-kara, aire, traza semejanza | aceleramiento.
-kera (-era), modo, manera: *esakera,* modismo; *egokera,* postura; *izakera,* caracter; *egikera,* manera de hacer | clase, especie | variación de *ara: arkara,* celo de la oveja.
kerats, acelerarse.
kereiza (gereizi, geizi), cerezo, cereza. [taña.]
keremets, variedad de cas-
-keri (-eri), sufijo que expresa cualidad viciosa, defectuosa: *aundikeria, zikoizkeria, aragikeria, aseŕekeria, jatekeria, bekaizkeria ta nagikeria,* soberbia, avaricia, lujuria, ira, gula, envidia y pereza.
keriz (geriz), sombra | abrigo, refugio, lugar oculto.
kerizatu, resguardarse, ocultarse, ponerse a la sombra.
kerizpe, sombra, refugio, abrigo, lugar oculto.
kerizpetu, sombrear.
kerizu, refugio, abrigo, lugar reservado.
ker-ker, de cabeza, derechamente, rectamente.
kerten (kirten), mango, agarradero, asa.
kerto, aposento cerca de la chimenea para secar quesos, etc.
kertxun, berro.
keru, hedor | rencor.
kerudun, fétido.
keŕa, hez de la leche | agrio, rancio.
keŕatu, ranciado, ranciarse.
keŕemeatz, cierta variedad de castaña.
keŕan (geŕen), asador.
keŕi, inclinación, pasión.
keŕika, chirrido del carro.
-keta, v. el sufijo *-eta* | sufijo que significa trabajo, operación, acarreo: *zuriketan,* encalando; *oŕazketa,* acto de peinarse.
ketu (keztatu), ahumar.
ketsu, humoso, humeante.
-ketz, sufijo que significa «de parte de»: *niketz,* de mi parte.
ke-úrin, gusto amargo producido por el humo.
-kez (k-etz), de parte de: *nikez,* de mi parte.
kezka, inquietud, desasosiego, desazón, cuidado, escrúpulo.
kezkarazi, turbar, inquietar.
kezkati, inquieto, escrupuloso.
kezkatu, inquietar, molestar, intranquilizar | turbarse, desasosegarse.
kezkatsu, inquieto, desasosegado.
kezkatsutu, llenarse de in-

quietud, cuidarse demasiado.
keztatu, humear, exponer al humo, fumigar.
keztu, desvanecerse.
kezulo, humeadero | chimenea.
-ki, sufijo que aglutinado a los nombres les hace expresar «parte de, cosa de, material de»: *adaki,* parte de rama | carne de: *sayeski,* parte (o carne) de costillas, *bildoski,* carne de cordero | *(-gi),* sufijo adverbial: *edeŕki,* hermosamente; *ongi,* bien, buenamente | sufijo que indica el instrumento de la acción indicada por el adjetivo verbal: *estalki,* cobertura; *iŕteki,* resorte de salida; *bultzaki,* resorte de empuje.
kiaztatu, perfumar.
kibista, lazada de un nudo.
kibistera, vencejo, atadura.
kida, época: *kida artakoa,* de aquella época | condición: *ire kidakoa,* de tu condición, clase, rango.
kidako, contemporáneo.
kidaŕ, mango, asa | pedúnculo.
-kide (-ide), sufijo equivalente al *co, con* español: *maikide,* comensal; *senide,* consanguíneo; *abeŕkide,* compatriota; *lankide, gaizkide,* el de tu oficio,tu enemigo.
kide (ide), igual: *kidez-kide,* de igual a igual, compañero, colega, camarada | coetáneo | afiliado.
kidego, igualdad, identidad.
kidekapen, clasificación.
kidekatu, clasificar, ordenar según las clases y variedades.
kidekatzaīle, clasificador.
kideke, diverso, diferente | diferencia, variedad, clase, orden.
kideko (kidako), igual, idéntico | contemporáneo.
kideŕ (kidaŕ), mango, asa | pedúnculo.
kidetasun, igualdad, identidad | concordancia, concordia, relación | afiliarse: *alderdikidetu,* afiliarse a un Partido. [larse.]
kidetu, identificarse, igua-]
kiki (kio), pepita, tumor que sale a las gallinas bajo la lengua.
kikil, anonadado, encogido, acoquinado.
kikildu, acoquinarse, amilanarse, anonadarse, encogerse.
kikili-makala, cosquilloso | andar remolón, con impertinencias. [no.]
kikimako, recodo de cami-]
kikiri, aire viciado: *kikiri-usai,* olor de aire viciado.
kikiŕiki, canto de los pollos | abigarrado, multicolor.
-kiko, sufijo que significa «respecto de, para con»: *nerekiko,* en cuanto a mí;

Jaungoikuarekiko, para con Dios; *zurekiko,* lo que a tí atañe. [quilla.]
kili, punzante, agudo | cos-]
kilika (zirikatu), excitar, incitar, tentar, mover.
kilikabera, excitable | cosquilloso. [cosquilleo.]
kilikadura, excitación |]
kilikari, tentador, excitador.
kilikatu (kilika-egin), punzar, hurgar, excitar, estimular, tentar | hacer cosquillas.
kilikili, cosquillas.
kili-kola, poco firme, bamboleante. [lloso.]
kilikoŕ, excitable, quisqui-]
kilima (kilika), cosquilla.
kilimaka, excitando | haciendo cosquillas.
kilimakoŕ, excitable | quisquilloso.
kilimatu, punzar, hurgar, excitar, tentar | hacer cosquillas. [gar.]
kilimola, respingo, respin-]
kilipera, excitable, impresionable | cosquilloso.
kilkeŕ, grillo.
kilo, rueca.
kima (kimu), brote, ramilla, punta de la rama | crin.
kimetz (kima), germen, brote.
kimo, resíduo de carbón.
kimu, brote.
-kin, sufijo que significa «con, en compañía de, juntamente»: *lagunarekin,* con el amigo. Cuídese de no usar el sufijo *-kin,* mas que en este sentido, porque muchas veces se le usa indebidamente, especialmente en vez del instrumental *-z,* por ej.: *makīlakin jo zuen* en vez de *makīlaz jo zuen,* le pegó con un palo. | Variación de *gin* en *ikazkin,* etc. | resíduo, resto, sobra: *goŕpuzkin,* reliquia; *mozkin,* recorte; *ondakin,* lo que resta en el fondo.
kinbeŕ (binpeŕ, girbin), reverso.
kinbeŕez, al revés.
kink, resuello, ruidito: *kinkik eztu esan,* no ha dicho ni palabra.
kinka, ocasión, trance, punto, momento crítico.
kinkili, alfeñique, flaco y alto; *kinkili kankala* o *kinkilī-mankalā,* sostenerse a duras penas.
kinkinez (kinkinka, zankikīnezka), cierto juego de niños que consiste en clavar en tierra varias veces un palo cada muchacho.
kino, mal olor.
kiñatu (de *kino-tu),* despedir mal olor, heder.
kio, pepita de las aves | capullo.
kio-eztul, tos ferina.
kipula (del erd.), cebolla.
kiputz (kiputx, giputz, iputz), guipuzkoano.
kirastasun, amargura, amargor.

kirastu, ponerse he | derhedioñdo, entrar en putrefacción, corromperse.
kirastun, hediondo, pestífero.
kirats, hedor, fetidez | fétido | amargo, agrio.
kireski, amargamente.
kirestasun, hediondez | amargura. [amargo.]
kirestu, heder | hacerse]
kirets (kirats), hediondez, hediondo, fétido.
kiri (kili, ziri), punzante, agudo.
kiribil, rosca. [niños.]
kirik, escondite, juego de]
kirika, al escondite | atisbando, acechando.
kirikatu, atisbar, acechar, observar con cuidado | incitar.
kirik-egin, acechar, atisbar.
kiriketa, escondite: *kiriketan ibiīi,* jugar al escondite. [erizo.]
kirikiño (kirikiyo, kirikio),]
kirikoka, al escondite.
Kiristo (Kisto), Cristo, el Verbo de Dios hecho Hombre.
kirkiīatu, hacer cosquillas.
kirkiīeri, lujo, ostentación.
kiro (de *-ki-ro),* sufijo que equivale al español *mente: bizikiro,* vivamente. Es un pleonasmo del sufijo *-ki.* [sport, regocijo.]
kirol, deporte, diversión,]
kiroldaŕ, deportista, sportivo. [tes.]
kiroldoki, lugar de deporte-]
kirtain, v. *kirten.*
kirten, mango, asa, astil, troncho. [pidez.]
kirtenkeri, tontería, estu-]
kirtzikatu, hurgar, punzar, excitar.
-kiŕi, sufijo diminutivo, poco empleado: *ozkiŕi,* fresquito. [ansia.]
kiŕi, crujido de dientes |]
kiŕika, crujido | ansia, anhelo. [| hender, cascar.]
kiŕikatu, hendido, cascado]
kiŕikil, cojo | vencejo.
kiŕikildu, cojear.
kiŕikiīi-kaŕakaīa, de mala manera, torpemente.
kiŕingiīo, vencejo. [rrido.]
kiŕinka (kiŕinkada), chi-]
kiŕitu, carcomer.
kiŕix-kaŕax, imitación del crujido y rechinamiento.
kiŕizka (kiŕizkada), crujir de dientes.
kiŕizka-egin, crujir.
kiŕkiŕ (kilkeŕ), grillo.
kiŕu (del erd.?), estopilla, lino de clase superior.
kiskail (kiskali), tostado, abrasado | tostar.
kiskaildu, tostado, tostar, requemar, calcinar | abrasado, abrasar, asarse, achicharrarse.
kiskal (kiskaldu), v. *kiskail.*
kiskali, v. *kiskaildu.*
kisket (kirisket), aldaba, picaporte, pestillo.
kisketada, aldabonazo.
kisketean, a la pata coja.
kisketots, aldabazo, ruido del golpe dado con el pi-

caporte.
kiski-kaska, pin-pan; onomat. de golpes sucesivos.
kiskil, melindroso, miserable: *neskatua ez motila, ez aberatsa ez kiskila,* la criada y el mozo, ni rico ni miserable | canalla, villano | tostado, quemado.
kiskildu, v. *kiskaildu.*
kiskin, granos de trigo que quedan sin separarse del cascabillo.
kis-kis, onomat. del picar.
kiskitin (kriskitin), pito, castañeta.
kiskitu, reñir, enfadarse.
kiskuŕ, rizo del pelo, pelo rizado | viruta, acepilladura.
kiskuŕtu, rizado, rizar | encresparse el pelo | arrugarse, encogerse.
kistaŕ (kistotaŕ), cristiano.
kistaŕbatz, cristianismo.
kistaŕ-beŕi, neófito.
kistaŕbide, doctrina cristiana.
kistaŕdi, cristiandad.
kistaŕ-legez, cristianamente.
kistaŕtasun, religiosidad.
kistaŕtu, prosélito.
kisu (del erd.), yeso, cal; v. *latsun.*
kisu-aŕi, piedra caliza.
kisugin, yesero, calero, que hace cal.
kisu-labe, calera.
kisutu, convertir en cal | abonar el campo con cal.
kisuztatu, abonar la tierra con cal | encalar, enyesar, blanquear.
kisuztatzaīle (kisuzkiīle), blanqueador, encalador.
kitatu (kiītatu), ajustar cuentas | desquitar | perdonar una deuda.
kito (kiītu) (del erd.?), en paz, sin deudas | libre | gitano.
kitorik, gratis, gratuitamente, de balde.
kitzikatu (kilikaiu), hurgar, incitar, tentar | hacer cosquillas.
kitzikatzaīle, hurgador, tentador, provocador.
kixka, golpecito | diente.
kixkali (kixkaldu), abrasar, achicharrar.
kixkaŕatu, achicharrarse.
kixket (kirixket), pestillo pequeño, aldaba.
kixki, trigo alforfón.
kixkoŕ, achicharrado | ensortijado.
kixkoŕtu, achicharrarse | rizarse el pelo | enredarse una cuerda | arrugarse, encogerse.
kizkal, v. *kiskail.*
kizkaldu, v. *kiskaildu.*
kizki, garfio, corchete | carámbano | trigo alforfón.
kizkikatu, desenganchar.
kizkil-uŕin, olor a tostado.
kizkoŕ (kiskuŕ), guedeja de pelo | viruta | grijo.
kizkoŕtu, tostar, requemar.
kizkuŕ (kiskoŕ), ensortijado | rizo.
kizkuŕtu, ensortijar, rizar | arrollarse, encorvarse, encogerse.

-kizun, sufijo riquísimo que denota «objeto de acción futura»; se une al adjetivo verbal: *egikizun,* algo que ha de hacerse luego: *etoŕkizun,* que ha de venir, lo futuro; *ikuskizun,* que está por ver todavía.

klak, onomat. del mordisco, del choque y del despegamiento de cosas adheridas.

klak-egin, chocar.

klask (kalask), onomat. del choque, del despegamiento, del trago.

klaska (klaskada), choque; chasquido, estallido | cítola de molino.

klaska-egin, morder.

klaskatu, devorar, tragar.

klink, onomatopeya del trago.

klinkada, trago.

klink-egin, echar un trago.

klisk, guiñando | guiño.

kliska, pestañeo.

klisk-egin, guiñar.

klixket (kirisket), aldaba, pestillo.

kloka, gallina clueca.

kluk-egin, hacer quiebra.

klunka (kulunka), cabezada, bamboleo, balanceo.

klunkatu, balancearse un buque, tambalearse, ondearse, cunear, dar de cabezadas, bambolearse.

-ko, sufijo que indica derivación o procedencia local, de, que está en: *Tolosa'ko zubiya,* el puente de Tolosa; se cambia en *-go,* después de *l* o *n: Irun'go Uri-etxea,* la Casa Ayuntamiento de Irún | para: *gaurko,* para hoy | sufijo de futuro: *etoŕiko da,* vendrá | *(-ku),* sufijo que expresa pluralidad, conjunto | sufijo diminutivo: *mutiko* (de *mutil-ko),* muchachito; *otsoko,* lobo pequeño, lobezno | sufijo que expresa oficio: *aŕtzaiko (aŕtzaingo),* pastoreo | sufijo que expresa "por cada": *etoŕialdiko,* por cada venida | sufijo adjetival: *eskuko,* libre; *kolkoko,* predilecto | sufijo aumentativo: *ariko,* carnerazo; v. *-to* | Pretenden algunos que significa origen, procedencia, naturaleza, cuando para esto contamos con el sufijo *-taŕ,* y así *España'ko Bakalduna* significará el *Rey de España,* sea español o sea de otra parte, mientras que *Bakaldun españaŕa* significará *Rey español,* esto es, de origen español.

-koan, sufijo que significa "en la idea de que, en el supuesto de que": *bayezkoan,* suponiendo de sí.

kobildu, acoquinarse.

-koi, sufijo que significa propensión, afición, tendencia: *etxekoi,* casero,

amante de la casa.
koipatu, pringar | adular.
koipatsu (koipetsu), mantecoso, grasiento | adulador, zalamero | fritada, tortilla | pringoso | mugriento.
koipe, manteca, grasa | adulador, zalamero | *koipetan eŕe,* freír.
koipea kendu, desengrasar.
koipekeri, adulación, lisonja.
koipetsu, v. *koipatsu.*
koipeztu, engrasar, ensuciar | adular.
-koitz, sufijo que denota composición: *bikoitz,* doble; *irukoitz,* triple.
kok, empacho, hastío | quiebra.
koka, flan | cierto pan | hierro del huso | coscorrón.
kokada, regüeldo, eructo.
kokalde, papera, papo.
kokatu, atascarse, enredarse | caber, contener.
kok-egin, quebrar | empacharse.
kokil (okil), picatronco.
koko, fantasma, disfraz, máscara | bobo, majadero | insecto | huevo, (voc. pueril).
kokoko, gallina, (voc. pueril).
kokolo, chocolate, (voc. puer.)
kokolotx, a horcajadas, al hombro.
kokoma, un hongo comestible.
kokomaŕo, máscara | disfrazado.
kokomotz (kaskamotz), pelón.
kokoratz, cacareo.
kokorika, en cuchillas.
kokorikatu (kukurizkatu), ponerse en cuclillas, acurrucarse.
kokoriko, en cuclillas.
kokoŕo, amodorrado.
kokotondo, papada.
kokotu, embobarse un hombre.
kokots, barba | hocico | caliz de la flor.
kokotz (kokots, okotz), barbilla | cáliz de la flor.
kokozpe, papada | babero.
koldaŕ, cobarde, pusilánime | necio, estúpido | inútil, inservible.
koldaŕkeri, cobardía, pusilanimidad | necedad, estupidez.
koldaŕtu, acobardarse, intimidarse.
kolka, clueca: *kolka-txituak,* la constelación de las Pléyades.
kolkatu, ponerse clueca.
kolko, seno, cavidad del pecho: *esan zuan bere kolkorako,* se dijo para su capote.
kolkokada, un seno lleno de...: *kolkokada gaztain,* el seno lleno de castañas.
kolkoko, predilecto, benjamín.
kolkoŕ, corcovado.
kolkotx (lokotx), zuro.
-kolo, sufijo diminutivo:

auŕkolo, niñito; *zaŕkolo,* vejete.
koloka, cloquera, clueca | suelto, inseguro, indeciso, perplejo | movible: *jai kolokak,* fiestas movibles | bamboleo.
kolokatu, soltarse, dislocar, tambalear, menear | titubear | cloquear.
kolonka, cuna.
koloska (kuluska), cabeceo.
kolosterdi, esportillos de caballerías, jamuga, cartola.
koltza, cerramiento de ramas o mimbres que se pone a los carros para llevar castañas, etc. | aparador hecho de mimbres o ramas que se pone en las cocinas para secar quesos, etc.
kolīa, hielo.
kolīatu, helarse el agua.
kolle (kolīa), hielo.
kondaŕ (ondaŕ), residuo | último | broza, hez, borra, deshecho. [duo.]
kondo (ondo), resto, resi-]
kondoxka (de *-xka),* raigón.
koneŕ, diagonal.
koneŕka, diagonalmente.
konka, hueco | abolladura.
konkateko, golpe dado en la cabeza, cosque.
konkatu, abollar, levantar un chichón con un golpe.
konkil, plato cóncavo.
konkoŕ, encorvado, jorobado, giboso | joroba, giba, prominencia, promonto-rio | estupefacto, amodorrado.
konkoŕtu, encorvarse, gibar | perder el sentido.
konorte, sensibilidad, sentido. [portar tierra.]
kopelotaŕ, cesto para tras-]
kopet, frente | valor, audacia | trenza.
kopetadun, audaz, valiente.
kopetako, frontal.
kopet-ilūn, ceñudo.
kopin, muñeca.
kopoŕ, cuenco | escudilla.
kopuru, cantidad, suma, número.
kopurutu (kopuratu), numerar | sumar.
korain, jibionera, arponcillo, arpón.
korape, tejavana | parte inferior del alero.
korapilātu, anudar, enlazar, ligar | entrelazar | enredarse | comprometer | conexo.
korapilō, nudo, lazo, vínculo, unión | dificultad.
korbe (korbu), pesebre.
korde (del erd.?), sentido, sensibilidad.
kordegabetu, desmayarse, desvanecerse.
kordoka, v. *koloka.*
kordokatu, tambalear, conmover, bambolear, flaquear.
kordotx, espata, (planta).
korkatu, v. *kokatu.* [tamo.]
korkoil, botijo | pelusilla,]
korkoin, montón de heno.
korkoñatu, hacinar, amon-

tonar, apilar.
korkotz, bledo (planta).
koroildu, desplumado | desplumarse. [cloquera.]
koroka (koloka), clueca,]
korokatu, ponerse clueca.
koromilo, papera.
koronbilo, nudo de la azada sobre el ojo.
koropilatu, v. *korapilatu.*
koropilo, v. *korapilo.*
koropilotsu, nudoso | dificultoso | astuto.
koroska (koska), dificultad | obstáculo, tropiezo | resalte, saliente.
korosti (gorosti), acebo.
korotz (gorotz), excremento, fiemo.
korputz (voz euzkérica, según Arana Goiri), cuerpo.
korta (?), cortijo.
kortabanaka, al marro.
kortaitz, estiércol.
kortaiztu, abonar con estiércol. [rústica.]
kortal, cancilla, puerta]
kortaloi, basura para estiércol.
kortamuŕa, yezgo.
kortxel, cortijo descubierto.
kortxinta, tiempo bochornoso.
-koŕ (-oŕ), sufijo que significa propensión, aptitud, facilidad: *izukoŕ,* tímido *saŕkoŕ,* penetrante.
koŕkoitz, joroba.
koŕkoiztun, jorobado.
koŕok, regüeldo, eructo.
koŕoka, regoldando | regüeldo.
koŕokada, eructo, regüeldo.
koŕok-egin, eructar, regoldar | faltar a la palabra.
koŕokoil, desvencijado.
koŕokoildu, desproporcionarse, desconcertarse.
koŕomio, odio, rencor, aversión | cepillo de carpintero | carcoma.
koŕomu, aversión, rencor.
koŕonga (koŕonka), roncando | ronquido.
koŕongatu, roncar.
koŕonkada, ronquido | arrullo. [cando.]
koŕoska, ronquido | ron-]
kosk, mordisco | ruido del choque.
koska, mella, abolladura, muesca, chichón | resalte, saliente, choque, encuentro, dificultad | merma, disminución, | ondulación | deuda | estría | rareza, chifladura.
koskabilo, cascabel.
koskada, mordisco | choque.
koskaka, a topetazos, chocando | a mordiscos.
koskalari, mordedor.
koskan, pericarpio de la nuez.
koskaran, mancha producida por el *koskan.*
koskateko, mordisco.
koskati (de *-ti),* lunático, raro.
koskatu, mellar, abollar | morder | chocar | chiflarse. [der | chocar.]
kosk-egin, mellar | mor-]
koskitu (de *oŕtz),* sentir

dentera.
kosko, v. *kozko* y sus deriv.
koskoŕ, (de *kosko-oŕ),* cráneo | pedazo, casco: *aŕi--koskoŕ,* pedazo de piedra; *ogi-koskoŕ,* pedazo de pan | pequeño: *mutil--koskoŕ,* muchachuelo.
koskoŕeko (kozkoŕeko), coscorrón. [pluma.]
kosna, jergón o colchilla de]
kostare, arado de cinco púas. [púas.]
kostare-sarde, arado de]
kosterdi, v. *kolosterdi.*
kostoma (kostuma), catarro.
kostomakoi, catarroso.
kostomatu, acatarrarse.
kota, epilepsia | recogedero de las gallinas.
-kotan, sufijo que significa «a condición de»: *juatekotan,* a condición de ir.
kote (koti), impar.
kotearen (kotien), epilepsia del ganado.
kotoŕ, robusto, desarrollado, fuerte.
kotoŕo, crecido, desarrollado.
kotoŕtu, robustecerse, desarrollarse, crecer.
kotsaŕ (lotsaŕ), vergonzoso.
-kotx, v. *-koitz.*
kotxo (mando), macho (bestia) | dulce | galleta.
kotxu, abejorro.
-kotz (-ko), sufijo que significa «para»; *biyaŕkotz,* para mañana | *(-koz)* sufijo que significa «de, a condición de;» *onela izatekotz,* de ser así.
kotzo, v. *kotxo.*
koxka, dimin. de *koska,* golpecito | pedacito: *ogikoska,* un poco de pan | resalte, saliente, tropiezo.
koxkatu, tajar castañas, cascar huevos, hacer mellas pequeñas.
koxko, corteza de pan.
koxkoil, cascabel | tosco, ordinario.
koxkoŕ, dimin. de *kozkoŕ,* pequeño.
-koz, v. *kotz.*
kozka, v. *koska.*
kozkatu, v. *koskatu.*
kozko (kosko), cráneo, calavera | pedazo: *aŕkozko,* casco de piedra | articulación: *beatz-kozko,* articulación de dedos | casco cabeza, juicio | cimborrio.
kozkodun, de buena cabeza, juicioso, prudente, listo.
kozkoil, tosco, ordinario.
kozkol (kozkoŕ), zuro | erizo de castaña | enjuto, seco, duro, resistente | cáscara | castaña huera.
kozkondu, desarrollarse.
kozkoŕ, casco, cráneo | articulación: *eri-kozkoŕ,* articulaciones de los dedos | zuro | corteza de pan, rastrojo de argoma, de berza, etc. | terrón | orujo de la uva | cosa endurecida | canto duro | persona ruin | pequeño: *mu-*

til-kozkoŕ, muchachuelo, *aŕi-kozkoŕ*, piedrecilla | pedazo: *ogi-kozkoŕ*, pedazo de pan.
kozkoŕkeri, chapucería | menudencia, pequeñez.
kozkoŕeko, cosque, coscorrón.
kozkoŕtu, apelotonarse | desarrollarse.
kozkotegi, calvario.
kozu, v. *kutsu*.
krak (kaŕak), crujido, rechinamiento.
krask, v. *kaŕask* y deriv.
kresal, agua de mar | salitre | agua salina.
krisalu (kriselū) (del erd.), candil.
krisket (kirisket), pestillo | castañuela, castañeta.
kriskitin, castañeta.
krismi, lengüeta de cerraja.
krispi (krispin), trébedes.
kroka, gancho.
krokatu, convertir en gancho, enganchar.
kroska (koroska, koska), mella, muesca | diente de rueda | dificultad, obstáculo.
kroskada, toque, golpe.
kroskatu, mellado, mellar | topar, luchar.
krosko, v. *kosko*.
krozka (kozka), mella, diente | grado.
krozta, tarja, palo donde se señala lo que se toma al fiado.
-ku (gu), sufijo que expresa pluralidad y conjunto: *esku*, pluralidad de dedos; *zurgu*, escalera; *baku* (de *bat-ku*), mercado; *bilgu*, congregación.
kubel (kupel), coladera.
kubi, calabaza | botella.
kui, conejo | *(kubi)*, calabaza; *edankui*, calabaza en la que se guarda la bebida; *jankui (jakui)*, calabaza comestible.
kuilō (kilo), rueca.
kukatu, vanagloriarse. [ta.]
kukil, cima, cumbre | cres-]
kuku, cuclillo | acecho | enmascarado.
kuku-adaŕ, rama sin cortar en un árbol podado.
kukuaritz, árbol podado.
kukubala, agalla de árboles.
kuku-belaŕ, digital (planta).
kuku-bildots, niño de padres ancianos.
kukubilō, en cuclillas.
kuku-egin, acechar.
kukuka, al escondite | espiando.
kukula (kukil), copa o cumbre de arbol | cresta | penacho | cima.
kukuldu (kunkuldu), acobardarse | entumecerse de frío.
kukulin, cresta.
kukulo (zulo), agujero | (de *kuku-lo*), sueño ligero.
kukulu, cáliz de la flor | tallo del maiz, cogollo de la berza.
kukuma, v. *kokoma*.
kukumaŕo, enmascarado.
kukumoaŕatu, podado, po-

dar.
kukupoŕu, digital.
kukuriko, en cuclillas: *kukuriko jaŕi,* acucurrucarse, ovillarse.
kukuriska, en cuclillas | ovillo.
kukurtu, acurrucarse, ponerse en cuclillas.
kukurupikotu, acurrucarse.
kukuruxka, en cuclillas.
kukuŕ, cresta | penacho.
kukuŕuku, canto del gallo | *kukuŕuku-eztul,* tos ferina.
kuku-sagaŕ, agalla fresca de árbol.
kukuso, pulga. [(yerba).]
kukuso-belaŕ, zaragatona]
kukutu, ocultar, cubrir | agacharse, ponerse en cuclillas.
kulatz, punto (.) [ma.]
kulatz-aŕastak, punto y co-]
kuleto, cierta clase de seta buena.
kulintxo, glándulas.
kuliska, chorlito, totano.
kulubiz, madroño.
kuluma, sueño ligero.
kulunka (kuluska), balanceo, balance, bamboleo. cabeceo.
kulunkatu, balancear, bambolear, cabecear.
kuluska, cabezada de sueño: *kuluskaz,* dando cabezadas; *lo-kuluska,* siesta en silla.
kuluskada, cabezada de sueño | balanceo.
kuluskatu (kulunkatu), balancear, bambolear.
kulutu, oculto, ocultarse.
kuluxka, chorlito (ave).
kuluzka, v. *kuluska.*
kume (de-*k-ume),* cría: *arkume* (de *ardi-k-ume),* cordero; *txakuŕkume,* cachorro, *usakume,*(de *uso),* palomino; *gizakume,* niño varón; *emakume* niña hembra.
-kun, sufijo determinativo; *amaikun,* decena; *irurkun,* trinidad, triple. Significa también acto: *esakun,* dicho; *begirakun,* mirada.
-kunde, sufijo que expresa acción y tiempo á la vez: *naikunde,* deseo; *bidezkunde,* viaje; *soŕkunde,* concepción; *deikunde,* anunciación; *igokunde* ascensión; *jasokunde,* asunción.
kune, var. de *-kunde* | var. de *-kun: begirakune,* mirada.
kunkuldu (kikildu), entumecerce, acoquinarse, anonadarse, amilanarse, encogerse de frío.
kunkuŕ, v. *konkoŕ.*
kunkuŕtu, jorobado, jorobarse.
-kuntza, sufijo que expresa acción y tiempo a la vez: *auŕerakuntza,* avance: *izkuntza,* conversación; *oikuntza,* hábito, costumbre.
kuntza, aspecto.
kuntze (kuntza), trecho, espacio, hendidura | *(kun-*

tza), aspecto, forma, figura.
kuntzuŕun, riñón.
kupel, tonel, cuba.
kupeigai, duela.
kupelgiĪe, tonelero.
kupelgintza, tonelería.
kupeltegi (kupeldegi), bodega.
kupera (kupida), compasión | melindre, afectada delicadeza.
kuperati (kuperatsu), compasivo | melindroso, impertinente, delicado.
kupida (?), compasión.
kupigaŕi, miserable, digno de compasión, cuitado.
kupitetsi, compadecerse.
kupitu, mover a compasión | compadecerse | apiadarse.
kapuru (kopuru, koburu), colmado, repleto.
kurbi, garlopa.
kurinto (kuleto), seta, hongo.
kuŕintxo, tumor | glándula.
kurka, trago | gruñido.
kurkatu, tragar, devorar | gruñir. [frío.]
kurkuildu, entumecerse de]
kurkuiz, conejo pequeño.
kurkulux, taba.
kurkuŕ, giba, giboso | agachado.
kurkusa, madroño.
kurkuts, tupé | madroño.
kurlinka, chorlito.
kurliska (kurlinka, kulixka, kurlinta), chorlito, zarapito real | gruñido.
kurutze (del erd.), cruz.
kuŕiko (kuriko), tenazas de hierro, alicate.
kuŕikatu, atenacear.
kuŕin, onomat. del gruñido | conejito de Indias.
kuŕinga (kuŕinka), gruñido | chirrido. [nando.]
kuŕixka, chirriando, rechi-]
kuŕizka, lloriqueo.
kuŕizkada, rechinamiento | chirriar | lloriqueo.
kuŕkuts (buŕbuz, guŕbiz, kulubiz), madroño.
kuŕpil (guŕbil) (de *eguŕ-bil)*, rueda. [droño.]
kuŕpitz (de *eguŕ-bizi)*, ma-]
kuŕtitxi (de *guŕdi-itxi)*, carro o coche cerrado.
kuŕtu (guŕtu), adorar, venerar, inclinar la cabeza | inclinarse.
kuŕuka, arrullo | venganza | rencor | estertor.
kuŕuituk, acepillar.
kuŕumi, carcoma. [do.]
kuŕunka, estertor, ronqui-]
kuŕunkatu, roncar.
kuŕuska, cartílago de la oreja y de la nariz.
kuŕuxka, borborigmo | ruido de la rumia.
kus, radical de *ikusi: bai-dakust*, ya lo veo.
kusa (de *ikus)*, rebusca, requisa, merodeo, investigación. [visita.]
kusari (ikusari), regalo de]
kusi (ikusi), ver. [vo.]
kuskatu, descascar un hue-]
kusketa (ikusketa) (de *kusa-k-eta)*, pesquisa, dili-

gencia, merodeo. [pullo.]
kusku (kosko), cáscara, ca-]
kuskul, encorvado por la edad | rizado, ensortijado.
kuskulatu, encorvado, encorvarse.
kuskulu, agalla de roble.
kuskuluka, cierto juego de niños.
kuskuĺa, rizo, rizado | cascabel | hinchazones de la corteza de pan | ampolla, pústula.
kukulīatu, rizar, encrespar.
kuskulō (kuskulū), agalla de roble | ampolla, pústula | cascabel.
kuskuĺ, encogido | corteza de pan.
kuskuŕtu, encoger.
kuso, espantajo.
kusu, esófago | De *kusu* se han derivado *lengusu, bestengusu,* etc.; y siendo *kusu* el «cousin» francés, que significa «primo», todos esos vocablos son erdéricos. En su lugar pueden usarse *abide, biŕabide,* etc.
kusuma, faringe.
kutil, agalla de roble.
kutō, cerdo | orinal.
kutrilō, remiendo que se pone en el sobaco de la çamisa.
kutsadura (de *kutsu),* contagio, contaminación.
kutsagaŕi, contagioso.
kutsakoŕ, propenso a contagiarse. [contagio.]
kutsapen, contaminación,]
kutsarazi, infestar, contagiar, contaminar.
kutsatu, contagiar | tener acceso carnal | adulterar | tocado, usado, empleado | participar.
kutsu, dejo, resto, residuo, reliquia, sobra, hez, mancha, rastro, contagio | salsa | dejo | estreno de una cosa. [contagioso.]
kutsudun, contaminado,]
kutsuge, puro, inmaculado, incontaminado.
kutsutu, contaminar, contagiar, infestar, apartar, corromper | comunicarse con algo contagioso | untar | estrenar.
kutun, familiar, íntimo, amadísimo, confidente | *(gutun),* escapulario | carta | amuleto | acerico.
kutunaŕtu, familiarizarse.
kutundu, intimar.
kutuntasun, intimidad.
kutunkeri, familiaridad excesiva y pecaminosa.
kutuŕ, recducción, rendición, sujeción.
kutuŕtu, reducir, reducirse, resolver, inclinar: *oŕek kutuŕtu zuen,* ese le decidió; *ezin kutuŕtua,* irreductible.
kutun (kutun), cariñito, íntimo, caro, predilecto, idolatrado, queridísimo | *griña kutuna,* pasión dominante. zón.]
kutxa, arca, cofre, caja, bu-]
kutxaldu, embaular, enca-

[jonar.
kutxalkin, cofrero, que hace cofres.
kutxaratu, meter en el arca.
kutxatiła, cajita, caja, cajeta.
kutxato, cajita.
kutxatoki (kutxategi, otaulki, otaun-aulki), tabernáculo.
kutxaxka, cajeta, cajita, caja.
kutxizkilinga, arquilla de arca o cofre.
kutx-kutx, voz conque se llama a los cerdos.
kutxu, orinal.
kutxut, cuartillo o medio litro.
kuxka, cabezada de sueño.
kuxkux, husmeo, pesquisa, indagación, investigación.
kuzi (ikuzi), lavar.
kuzkutu (kozkatu), chocar, topar.
kuzkuŕ (kozkoŕ), bellota, encogido.
kuzkuŕtu, encoger, agobiarse | volverse duro y terco.
kuzkuŕut, cresta | soberbia.
kuzkuz, acecho, espionaje, pesquisa, observación.
kuzkuzka, husmeando, acechando, espiando.
kuzkuzkatu, acechar, espiar.

L

l, vigésima letra del agaka euzkériko: su nombre es *lol.*
-la, sufijo ilativo que equivale al «que» español al enlazar dos verbos: *etoŕi dirala esan dit,* me ha dicho que han venido | sufijo de gerundio: *zekaŕela,* trayendo | sufijo adverbial: *onela,* de este modo; *oŕela,* de ese modo; *aŕela,* de aquel modo.]
laaki, barbecho. [do.]
laakitu, labrar un barbecho | barbecho labrado.
laaŕ, zarza, abrojo.
laaŕdi, zarzal.
laaŕtu, cubrirse de zarzas.
laaŕtsu, lleno de zarzas, zarzoso.
laatx (latx), asperilla, planta espinosa. [horno.]
labaga (labe-aga), pala de]
labain (laban), escurridizo, resbaladizo | liviano, lascivo | (?) navaja, v. *aizto.*
labaindu, barnizar.
labainkeri, lubricidad, propensión a la lascivia, liviandad.
labaipizki, escoba de horno.
labakada (de *labe-k-ada, labakaldi),* hornada.

labakari (de *labe-k ari)*, hornero. [artiga, noval.]
labaki (laaki), barbecho |]
labakitu, barbechar, artigar.
labakoetxe, casa del horno.
labaldi (labealdi), hora de cocer el pan.
laban (labain), escurridizo, resbaladizo | adulador | impúdico | (?) *(nabal, aizto)*, navaja, cuchillo.
labanaŕi, piedra de afilar.
labandu, patinar, resbalar, escurrirse | ponerse resbaladizo | alisar una cosa, bruñir | adular.
labangilē, adulador.
labankeri, adulación | liviandad, lubricidad.
labari (de *labe-ari) (labakari)*, hornero.
labate (de *labe-ate)*, puerta del horno.
labatsaki (labe-itsuski), escobón para limpiar el horno.
labatz (lagatz, laratz), llar.
labazai, v. *labezai*.
labazaitu, v. *labezaitu*.
labazoŕi, gorgojo.
labe, horno.
labekari, hornero: *burua guriz duenari, ez-tagoka izatia labekari*, no conviene ser hornero a quien tiene cabeza de mantequilla.
labeltze, bóveda del horno | fondo de la calera.
labendai, pala de horno.
laberatu, meter en el horno.
labe-sari, hornaje.
labetada (labekada), hornada.
labetxo, hornillo.
labezai, hornero.
labezaitu, cuidar del horno.
labe-zomoŕo, grillo de horno.
labio, rabicorto.
labo, miope.
laboŕi, estupefacto | espanto, estupor.
labuŕ, corto, breve, lacónico | limitado.
labuŕagotu (labuŕtu), abreviar, extractar.
labuŕbide, atajo.
labuŕgo, sumario, compendio, minuta, extracto.
labuŕkeri, acción vil.
labuŕki, compendiosamente, brevemente, en substancia, sucintamente | abreviatura | compendio, sumario, extracto.
labuŕkuntza, abreviación, acortamiento.
labuŕpen, acortamiento, abreviación, contración, resúmen.
labuŕtasun, cortedad, brevedad, laconismo, concisión.
labuŕtu, acortar, abreviar, compendiar, atajar.
labuŕtzale, lacónico, conciso, breve, abreviador.
labuŕtzaletasun, laconismo.
labuŕtzalē, compendiador, extractador, abreviador.
labuŕzki, en poco espacio de tiempo, brevemente.
laga (?), dejar.

lagakeri (lazokeri), libertinaje.
lagaŕ (laaŕ, laŕ), zarza.
lagatu, dejar, abandonar, soltar, ceder.
lagatz (laratz), llar.
lagetu (laketu), permitir, dejar, no impedir.
lagi (lege) (?), ley.
lagin, v. *lain.*
lagoŕi (laboŕi), estupefacto | espanto, estupor.
lagun, compañía, compañero, camarada | indet. de *lagundu,* acompañar | adherente, socio, adjunto, acompañante | persona, individuo: *lagun asko zeuden,* había mucha gente | coadjutor | prójimo.
lagunabaŕ, vulgo, plebe, populacho | vulgar, popular. [mútuamente.]
lagunabaŕka, auxiliándose]
lagunabaŕkez, vulgarmente, como el vulgo.
lagunaŕte, sociedad.
lagunaŕteko, social.
lagunbatz, sociedad, compañía. [pañía.]
lagundi, sociedad, com-]
lagundu, acompañar | ayudar, apoyar, influir | aliviar, acompañarse, asociarse, juntarse.
lagungaŕi, estímulo, auxilio, ayuda.
lagunge (launge), solo.
lagungetasun, soledad.
lagungin, socio, compañero | simpático.
lagungo, sociedad, compañía.
lagunkide, consocio | coadjutor | ayudante.
lagunkidetasun, calidad de consocio y coadjutor | concomitancia.
lagunkoi, afable, amigable, sociable. [drilla.]
lagunozte, comparsa, cua-]
laguntari, ayudante.
laguntasun, compañerismo.
laguntsu, concurrido (de compañeros, gente, etc).
laguntza, ayuda, auxilio, socorro, asistencia: *Urtzi'ren laguntzaz=Urtzi lagun,* con la ayuda de Dios | acompañamiento, comitiva, concurso (de compañeros, socios, etc). | asistencia, auxilio, apoyo, concurso. [ayudar.]
laguntzabide, medio de]
laguntzaka (laguntzagabe), desamparado.
laguntzaīe (laguntari), ayudador, ayudante | acompañador.
laguŕ (labuŕ), breve, corto.
lai, laya | sarmiento.
laida (laira), brote, sarmiento | bozo.
laidagaŕi (de *laido),* afrentoso, ignominioso.
laidagaŕikeri, afrenta, infamia, ignominia.
laidagaŕiki, afrentosamente, ignominiosamente.
laidakoŕ, afrentoso.
laidarazi, afrentar, ultrajar, deshonrar.

laidatu, infamar, ultrajar, afrentar.
laidetsi, tener por afrentoso.
laido, afrenta, escarnio | ignominia, deshonra, deshonor.
laido-egin, escarnecer, deshonrar. [nominioso.]
laidogaŕi, afrentoso, ig-]
laidotu, afrentar, injuriar, baldonar, escarnecer.
laidotsu, injurioso, ignominioso.
laidoz (laidozki), afrentosamente.
laidoztatu (laidoztu), afrentar, ultrajar, deshonrar.
laidu, queja.
lain (ain), tanto como: *bizitzeko lain,* tanto como para vivir | *(lagin),* parte proporcional: *tori zure laña,* toma tu porción | laya.
lainbat, v. *ainbat.*
laindo, suerte, sino | porción, ración.
laindu, distribuir, repartir.
laira (laida), brote | sarmiento | bozo, vello.
lairatsu, árbol lleno de brotes | sarmentoso | velludo.
laisteŕ, v. *lasteŕ* y deriv.
laizki, muy, en gran manera.
laja (laga), dejar, soltar.
laka, celemín | maquila | rasero | tolva | almud | producto.
lakaikun, revoltoso.
lakain, guedeja | garrapata mayor, arañuelo | gajo | hebra de hilo | cabos de que se compone la cuerda.
lakaindu, reducir a hilos la cuerda o a gajos la fruta.
lakari, celemín.
lakario, relincho.
lakaritu, relinchar | distribuir por celemines.
lakaŕ, áspero | abrupto.
lakaŕtu (zakaŕtu), volverse áspero.
lakasta, garrapata.
lakatu, maquilar, cobrar la maquila | distribuir la harina | pasar el rasero, rasar.
lakatz, áspero | erizo de la castaña | nudo de rama.
lakazki, tenaza para abrir el erizo de la castaña.
lakemen, libertad, libre albedrío | licencia, dispensa.
lakementiaŕ (lakemendiaŕ), liberal. [lismo.]
lakementzalekeri, libera-]
lakementzaletu, liberalizar.
lakerdi (de *laka),* medio almud.
laket (?), gustoso, aficionado | placer, gusto, complacencia, satisfacción | apetitoso.
laketarazi, hacer gustar.
laket-egon, aclimatarse.
laketetsi, agradar. [gusto.]
laket-izan, agradar, dar]
laketu, libertar, licenciar, no sujetar, no impedir, permitir, otorgar | agra-

dar, dar gusto, complacer | aclimatarse, encontrarse bien en un lugar o país.
laki, maquila.
lakin batzar (de *lagi-egin),* congreso legislativo.
lakintzetxe, palacio de las Cortes, edificio donde se hacen leyes.
lakio (lakirio), lazo, trampa | liga para cazar pájaros | zurrón.
-lako, sufijo que se une a flexiones verbales y significa «porque»: *etoŕi dalako,* porque ha venido | sufijo que significa «en la creencia de que»: *ekaŕiko zuelako eman nion,* le dí en la idea de que lo había de traer.
lako, como; *bera lakua,* como él; *onelako,* como este | lugar | canal, cañería.
lakondari, jornalero.
lakondo, salario, jornal.
-lakotz, sufijo que significa «porque»: *nai degulakotz,* porque lo deseamos.
-lakuan (-lakoan), sufijo que significa «en la idea de que, en la inteligencia de que, en el supuesto de que»: *juango zalakuan,* creyendo que iría.
lamurtu, enternecerse.
lan, trabajo | faena | *lan eta lan,* trabaja que te trabaja.
lanabas (lanbas, lanabesa) (?), utensilio para hacer alguna cosa, apero, útil, instrumento, aparato.
lanaldi, hora o tiempo de trabajo.
lanari, trabajador.
lanari-zai, sobrestante, capataz, contramaestre.
lanaŕte, suspensión de trabajo, rato de descanso, asueto | huelga.
lanaŕtun, contratista.
lanbaŕi, tierra recién labrada.
lanbaŕitu, rozar tierras.
lanbeŕi, artiga.
lanbide, ocupación.
lanbo, bruma, niebla.
lanbotu, anublarse.
lanbro, bruma, niebla | catarata de ojos | miope | llovizna.
lanbroe, escarcha gruesa.
lanbrotu, obscurecerse, anublarse, velarse, abromarse.
lanburi, pellejo que se cría en las heces.
landa (?), campo, prado | además: *oŕetaz landara,* además de eso | excepto.
landara, excepto | fuera: *oŕtik landara,* fuera de eso | planta.
landaratu, ir a fuera, salir | echarle a uno a fuera.
landarazi, hacer salir, expulsar.
landare (?), planta.
landarizti, botánica.
landariztiaren, botánico.
landariztilari, botánico.
landaŕ, arado de veinte púas | terreno baldío.
landatu, plantar | tras-

plantar.
landatzaīle, plantador | trasplantador.
landazabai, campiña.
landeŕ, pobre, miserable, mísero: *eŕanak edeŕ, egiñak landeŕ,* del dicho al hecho hay gran trecho | angustiado.
landeŕeri, pobreza, miseria, indigencia.
landeŕkeri, apocamiento.
landeŕtu, empobrecer.
landeski (landeŕki), estropajo.
landetxe, casa de campo, [granja.]
landoia (de *lan-oia),* despacho, oficina.
landu, labrar, labrado | cultivar, roturar la tierra | elaborar, confeccionar.
landur (de *laño-ur),* llo- [vizna.]
lan-egin, trabajar.
lan-egun, día de labor.
langa, traviesa | cancilla, puerta rústica de una heredad.
langabe, v. *lange.*
langai, empresa, proyecto, anteproyecto.
langalde, palos verticales con los que se forma la cancilla. [siva.]
langalo, ocupación exce-
langa-maīa, palos horizontales de la cancilla.
langaŕ (landur), llovizna, lluvia de niebla | neblina, bruma.
lange, ocioso, sin trabajo, desocupado | cesantía | inculto, lleco, baldío | holganza, huelga.
langileīe, trabajador, activo, laborioso | operario, empleado, jornalero, oficial, obrero: *langileīe-batzokiya,* centro obrero; *langileīe-etxe,* casa de obreros.
langileīetu, volverse activo | meterse a jornalero.
langileīe-zai, capataz.
langin, trabajar | operario, oficial, trabajador.
langintza, oficio de trabajador, ocupación, empleo, trabajo.
langoiti, labor excesiva.
lanintz (de *lano-intz),* bruma | lluvia menuda.
lankai (langai), instrumento, máquina, aparato | empresa, proyecto.
lankain, trabajador activo e incansable.
lankerio, disgusto, contrariedad, tribulación | cuidado.
lanketa, faena, labor.
lankide, colaborador.
lankidetu, colaborar.
lankizun, faena.
lankoŕ, trabajador, activo | hacedero, factible | barba de cabra.
lan-mai, mesa de trabajo.
lano (laño), niebla, bruma | nube | vaho | paño de cristales.
lanola (landola), oficina, despacho | taller.
lanotsu, nebuloso.
lanoztatu, nublarse, anublarse | empañarse.

lanperna, percebe. [ciado.]
lanpetu, ocupado, anego-]
lanpu (lanbo, labo), bruma.
lanpustasun, embotamiento.
lanputs, desafilado | torpe.
lan-sail, faena. [baja, taller.]
lantegi, lugar donde se tra-]
lantsari, jornal, emolumento.
lantsu, lleno de quehaceres, muy ocupado.
lantsutu, llenarse de ocupaciones. [bla, bruma.]
lantxer (lantxurda), nie-]
lantxurda (lanxurda, lantzurda), bruma, lluvia menuda | escarcha | llovizna | copos de nieve helada que caen de los árboles.
lantzaka, inculto.
lantzale, laborioso, activo.
lantzalē, trabajador, obrero.
lantzaro, época de labrar o cultivar la tierra.
lantzaŕ, barbecho | tierra baldía.
lantze, el trabajar, cultivo, cultura. [vizna.]
lantzer, lluvia menuda, llo-]
lantzurde (lantzurda), nieve helada y dura | llovizna | humedad pegajosa.
lañabera (de *lañō),* niebla baja.
lañari (de *lain-ari),* layero.
lañatu (de *lañō),* anublado, nublarse | empañado, empañarse. [tales.]
lañō, niebla | paño de cris-]
lañoki, veladamente.
lañotu, anublarse, abrumar empañarse, abromado | convertirse en niebla | ponerse de mal humor.
laoŕtasun, inquietud.
lapa, lapa | orujo, hollejo | bardana, lampazo.
lapa-belaŕ, lampazo, bar-]
lapaitz, bardana. [dana.]
lapaŕ, cambrón | zarza, espino | garrapata.
lapaŕtz, cresa (insecto).
lapastatu, v. *lapastu.*
lapastu, acedarse, cortarse la leche.
lapati (lapa), bardana.
lapatin, agrimonia, hierba | fruto de la bardana | trapacero, chismoso.
lapatinkeri, chisme, enredo.
lapats, granos de la leche acedada.
lapatx (lapaitz), bardana | copos pequeños de nieve.
lapatxiki, cinoglosa.
lapatz (pals), sudor copioso: *izerdi-lapatzetan,* sudando a mares | bardana | romaza.
lapazoŕi, piojo | ladilla.
lapiko, olla, puchero | caldero.
lapikoko, cocido, potaje.
laprast, onomatopeya del resbalón.
laprastada, resbalón.
lapuruls, polizonte (pez) | mujer pendenciera.
lapuŕ, ladrón, bandido.
lapuŕ-estalki, encubridor de ladrones. [je, robo.]
lapuŕeta, latrocinio, pilla-]

lapuŕeri (lapuŕkeri), el vicio del robo.
lapuŕ-leize, ladronera.
lapuŕtu, robar.
larako, clavija. [naranja.]
laran (laŕaran, laŕandi),]
larasñu, alhelí encarnado.
laratz, llar | cremallera.
larazkako, gancho del llar.
lardaska, revoltijo, mescolanza. [echar a perder.]
lardaskatu, embrollar,]
lareun (de *lau-eun)*, cuatroclentos.
-lari (-ari), sufijo que denota «oficio, dedicado a»: *abeslari*, cantor; *idazlari*, escritor | sufijo que significa «aficionado a»: *muslari*, aficionado al mus.
-larik, sufijo que forma gerundios: *an zegoalarik egin zuen*, estando allá lo hizo | también se usa significando «a pesar de»: *an zegoalarik*, a pesar de estar allí. [drisílabo.]
larizkindun (de *lau)*, cua-]
larogei (de *lau-ogei)*, ochenta.
larogeiki, ochentón.
larogeitamaŕki, noventón.
laroñeko (de *lau-oin-ko)*, cuadrúpedo. [nedor.]
larońtz (de *lau-ońtz)*, te-]
laru, gualdo, amarillo, pálido | languidez.
larunbat, sábado.
larutu, palidecer.
laŕ, zarza | demasiado: *laŕ dira*, son demasiados | *(laŕe)*, pasto, dehesa, pradera.
laŕa-bei, vaca silvestre.
laŕabere (de *laŕ-abere)*, animal salvaje. [dera.]
laŕabide, camino de la pra-]
laŕa-ezki, arraclán, aliso negro.
laŕain, era.
laŕaispi, gamoncillo.
laŕaitu, terminar, concluir.
laŕakitu, enrarecerse, rarificarse | irse el pelo.
laŕanbilo, manzanilla, camamila.
laŕandi, naranjo.
laŕandi-lili, azahar.
laŕantz, exterior, aspecto, traza, pinta | volumen, talla, tamaño | tez.
laŕantzi, desollar.
laŕapast (zaŕapast), resbalón.
laŕapo (zaŕapo), sapo.
laŕapote, langosta. [ferior.]
laŕaputs, lino de clase in-]
laŕaran (de *laŕe-aran)*, naranjo, naranja. [ranjado.]
laŕaran-margodun, ana-]
laŕasu, granillos de calor en la piel | comezón.
laŕasuge (de *laŕe)*, víbora.
laŕatu, apacentar | dehesar.
laŕatx, cierto pájaro.
laŕatxe (de *laŕe-etxe)*, casa de la dehesa.
laŕatxori, alondra.
laŕatz, terreno inculto | llar.
laŕazken, otoño.
laŕaztaŕo (gaŕaztaŕo, garaztaŕo, kaŕaztaŕo), oropéndola.
laŕde, aprensivo.

laŕde-izan, tener aprensión.
laŕderi, intimidación, respeto, temor.
laŕderitu, corregir, castigar.
laŕdetu, escandalizar.
laŕdi, abrojal. [tizal.]
laŕe, pradera, dehesa, pas-]
laŕebei, vaca silvestre.
laŕedi (laŕadi, laŕdi), dehesa, pradera.
laŕegi (de *laŕe-egi),* ladera cubierta de prados | exorbitante, demasiado, excesivo. [sobrar.]
laŕegi-izan (geyegi-izan),]
laŕegizon, hombre rústico, salvaje.
laŕeki, pasto, dehesa | suelo cubierto de brezo o de matorrales. [bromo.]
laŕe-olo, heno común |]
laŕeolō, ortega, ave.
laŕeratu, pastar | convalecer | apacentar.
laŕe-sari, pasturaje.
laŕesi, repajo.
laŕesu, fuego fátuo.
laŕezko, espíneo: *laŕezko burestuna,* la corona de espinas.
laŕi, enorme: *oben laŕia,* pecado mortal | grande: *gatz laŕi,* sal de grano grande; *abere laŕi,* ganado caballar, asnal, etc. | abultado, excesivo, desmesurado: *gizon laŕi,* hombrachón | apuro, congoja, angustia, aflicción | inquieto | acongojado | angustiadamente | sábana.
laŕiak jo, amedrentar, oprimir el corazón.
laŕialdi, rato de apuro, ahogo, aprieto, inquietud | momento crítico | aflicción.
laŕiki, a grandes rasgos.
laŕin (laŕain, laŕen, laŕne), era.
laŕindu, trillar | desollar.
laŕinketa, trilla.
laŕitasun, enormidad | apuro, inquietud, congoja, angustia, precipitación.
laŕitu, hacerse enorme, grave, abultar | apurar, acosar, conturbar, congojar, acongojar, agitar.
laŕ-mats, grosella.
laŕme (de *laŕu-me),* cutis.
laŕmin, manzanilla.
laŕmintz (de *laŕu),* epidermis, cutis.
laŕolo, bromo.
laŕoski (de *laŕu-oski),* zapato, bota. [pastizal.]
laŕtegi, lugar de pastos,]
laŕtu (de *laŕe-tu),* pastar, apacentar.
laŕtsu, espinoso.
laŕ-txori, collalba.
laŕtz, espino, zarza.
laŕu, cuero, piel: *laŕu biguindua,* badana.
laŕu-apaindu, curtir la piel.
laŕua zaldu, adobar.
laŕuen, ictericia. [lloso.]
laŕu-eŕe, ganado cosqui-]
laru-goŕi, desnudo, en cueros.
laŕuintzaīe, desollador.
laŕuketa, comercio de pieles.

laŕuketari, que tiene comercio de pieles.
laŕuki, pedazo de cuero, de pellejo o piel | pergamino.
laŕukin, pellejero.
laŕukintza, pellejería, oficio de pellejero.
luŕu-lazo, negligente, abandonado.
laŕumintz (laŕmintz), cutis.
laŕu-ola, fábrica de pieles o de curtidos.
laŕuontzaīe, curtidor.
laŕusaltzaīe, peletero.
laŕutu, despellejar, llagarse | talar un bosque | despeñarse en el precipicio.
laŕutzaīe, desollador.
laŕu-zakel, cartera.
laŕu-zamau, carpeta.
laŕuztatu, guarnecer de piel, empellejar, encorar.
lasa (lasai), suelto, ancho, cómodo | satisfecho | tranquilo, confiado.
lasai (lasa), suelto, ancho, cómodo | satisfecho | desahogado | cínico, fresco desenvuelto | deshonesto, licencioso.
lasai-aldi, rato de desahogo, de expansión.
lasaikeri, cinismo, desvergüenza | concupiscencia, deshonestidad.
lasaitasun, soltura, calidad de suelto, desahogo, cómodidad | flojedad.
lasaitu (lixatu), aflojar, soltar | desahogar.
lasaitze (lasaipen), expansión,
lasaka, desenvuelto, libertino, lascivo, desahogado.
lasatasun, desahogo, descanso, satisfacción | expansión.
lasatu, soltar | tranquilizar desahogarse, quedar satisfecho.
lasbegi (laspegi) (de *latsbegi),* remanso de arroyo.
laskunde, expansión: *irukoizdun laskundea,* triple expansión.
laso, suelto, holgado | descuidado, negligente.
lasotasun, flojedad, desahogo. [dar satisfecho.]
lasotu, desahogarse, que-]
laspel (de *lasai-bere),* gas.
laspelargi, luz de gas.
laspel-aŕnaskai (aŕnaskagaya), oxígeno.
laspeldi, atmósfera.
laspel-neuŕkin, gasómetro.
laspeltsu, gaseoso. [geno.]
laspel urgai, gas hidró-]
lastabal (de *lasto-bal) (lastabalkote, lastabiko),* haz. [na, barreno.]
lastabin (zazlagin), barre-]
lastai, colchón. [jergón.]
lastail (lastai), Octubre |]
lastaiīa (lastaira, lastaida), jergón de paja | mujer desenvuelta.
lastameta, montón de paja.
lastapeko, mosto.
lastargi (de *lasto-argi),* antorcha de paja.
lastaŕdatz, palo que sirve de eje en un montón de helecho.

lastategi, pajar.
lastatxiki, paja menuda, pajuela.
lastatxori, gorrión.
lastatza, montón de paja.
lastazao, gavilla de paja.
lastaziri, v. *lastaŕdatz.*
lastazuku (de *lasto-zuku),* pajada.
lasteŕ, carrera, andanza | presto, rápido, presuroso, a prisa: *lan lasteŕa, lan alpeŕa,* trabajo de prisa, trabajo inútil | pronto, luego, enseguida, activamente | precoz, prematuro: *azi lasteŕa,* semilla de planta precoz | aceleradamente.
lasteŕbide, atajo.
lasteŕegi, precipitación.
lasteŕ-egin, correr, apresurarse.
lasteŕ-eragite, aceleración.
lasteŕeri, diarrea.
lasteŕka, corriendo | carrera | apresuración | apresuradamente, de prisa.
lasteŕkada, carrera.
lasteŕkaldi, rato de correr, carrera.
lasteŕkarazi, hacer correr, acelerar, activar, apresurar. [rín.]
lasteŕkari, corredor, anda-]
lasteŕkatu, perseguir | apresurar.
lasteŕkestun (de *estun),* velocípedo, bicicleta.
lasteŕketa, carrera, corrida: *lasteŕkestun - lasteŕketa,* carrera de bicicletas.
lasteŕkoŕ, acelerador.
lasteŕtasun, velocidad, rapidez.
lasteŕtu, apresurarse | anticipar | abreviar, precipitar | acelerarse.
lasteskuta (de *lasto-eskuta) (lasteskutada),* manojo de paja.
lasto, paja: *lasto su, lasteŕ-su,* fuego de paja, luego se apaga; *arto ezpada, lasto,* a falta de pan buenas son tortas.
lastoaga, v. *lastaŕdatz.*
lastobal, gavilla de paja.
lasto-geŕiko, atadura, vencejo.
lastol, montón de paja.
lastontzi, jergón.
lastotegi, pajar.
lastozko, pajizo.
lastu, v. *latsatu.*
lastuntzi, jergón.
lastuŕin, cálamo aromático.
lastxo, arroyuelo.
lata (?), lata, chilla | tablón, tabla | *(latesi),* vallado de madera, cancilla, empalizada. [cancillà.]
lataga (de *aga),* palo de la]
latagin (letagin, betagin), colmillo. [cancilla.]
lataka (ataka, ate, lata),]
latari (de *lagi-ari),* abogado | escriba.
lataritza, abogacía.
lataŕ (de *lagi-aŕ),* legal, lícito | latino.
latauslari, contrabandista.
latauts (de *lagi-autsi),* contrabando.

latel (latera), latín, idioma del Lacio.
lateldún (de *Latius - ele - -dun)*, latino, que pose eel latín.
latel-eŕi, Lacio.
latelgi, romance.
latelgi-idazle, romancista.
latel-mordoło, latinajo.
latera (como euzkera, erdera, etc.), latín.
lateratiko, latinismo.
lateŕi (de *lagi-eŕi)*, Estado | *Lateŕi Alkaŕtuak*, Estados Unidos.
lateŕi-aldun, jefe de Estado.
lateŕi-ausle (lateŕi-zatitzaīe), separatista.
lateŕi-jaurbide, ministerio.
lateŕikotu, nacionalizarse.
lateŕi-lutelizti, geografía política.
lateŕi-muga, frontera.
lateŕitaŕ, ciudadano, que goza de derechos civiles.
lateŕkera (de *k-era)*, constitución, régimen de gobierno. [tucional.]
lateŕkera-kalte, anticonsti-]
lateŕkeraren, constitucional.
lateŕkide, conciudadano.
latesi (de *lata-esi)*, empalizada.
latetxe (de *lagi-etxe)*, congreso, cámara de diputados, asamblea.
latidazkai, escritura.
latitze (de *lata-itze)*, clavos grandes para el armazón del tejado.
lats, arroyo, regata, riachuelo; el vocablo *eŕeka* es erdérico | lavadero de agua corriente | lejía | barranco. [lavandera.]
latsale (latsari), lavador,]
latsaŕi, piedra de lavar | lavandero.
latsaŕte, entre arroyos | cañada, encañada. [pa.]
latsatu (lastu), lavar la ro-]
latsazur (de *latsa-zur)*, madera donde se golpea la ropa al lavarla.
latsun, cal.
latsunbeltz, cemento.
latsun-ur, lechada de cal.
latx (latz), amargo | cierta planta | ácido | áspero.
latxoŕten, aliso de mar.
latz, áspero: *aŕotzak eskua latz*, el extranjero la mano áspera | escabroso, riguroso, mortificado, austero, adusto, severo, rudo, acerbo: *negu latz*, invierno riguroso | pavor.
latzaldi, gran marejada | rato de pavor.
latzarazi, extremecer.
latzazi, criar con severidad, educar con rigor.
latz-bedaŕ, asperugo.
latzikara, pavor, pánico, desazón, estremecimiento.
latzikaratu, estremecer.
latzin, barbecho, terreno baldío.
latziñaldari (de *lagi)*, actuario | notario.
latziñaldari-ola, notaría.
latziñaldaritza, notariado.

latziñaldu, escriturar.
latz-izan, tener pavor.
lau, cuatro | *(laba, lauba),* llanura, explanada, llanada | abierto | llano | *laua,* el cuatro.
laubeŕtzokoi, cuadrángulo.
lau-atz, cuatro patas | galope.
lau-azka, a galope.
lau-azkaldi, galopada.
lau-azkatu, galopar.
laubortz, cuatro o cinco.
lauetan ogei (larogei), ochenta.
laugaŕen, el cuarto en or-]
lauinka, al galope. [den.]
lauinkatu, galopar.
laukaŕ, cuarteto.
laukatu, distribuir de cuatro en cuatro, dividir por cuatro | cuatropear | ayudar con otro tiro a subir una pendiente.
lauki, que consta de cuatro | cuadro, cuadrado, cuadrángulo | llanamente | porción.
laukitu, cuadrar, cuadrado: *neuŕkin laukitua,* metro cuadrado.
laukitze, cuadratura.
lauŕko, de cuatro (cuarto, cuarteto, cuadro, el cuatro de naipes, etc). | sapo.
laukoitz, cuádruplo | cuarteto.
laukoiztu, cuadruplicar.
laukoŕ, barba de cabra.
laukote (laukun), cuádruplo.
laukune (de *lagun-k-une),* auxilio, socorro, ayuda, favor.
lauleŕtzokoi, cuadrángulo.
launa, cuatro a cada uno.
launaka, de cuatro en cuatro | cuadruplicado | cuádruple.
launakatu, poner de cuatro en cuatro | cuadruplicar.
launako, distribución a cuatro. [fondo.]
launazka, de cuatro en]
launbatz, v. *lagunbatz* | coalición.
launka, gajo de la nuez.
launkera (de *lagun-z-era),* urbanidad, trato social.
launkidetu, coadyuvar.
launkizun, urbanidad.
lauñaz (de *lau-oñaz),* a galope. [a galope.]
lau-oinka, cuatropeando |]
lau-oñeko (laroñeko), cuadrúpedo.
lauoŕi (laboŕi), estupefacto, lleno de asombro.
laur (lau), cuatro.
laurden, cuarta parte | cuarto, cuadrante, quince minutos, cuarterón, etc.
laurdendu, cuartear, partir en cuatro partes | descuartizar.
laurdenegun, trasanteayer.
laurdenkatu, cuartear | descuartizar.
lauremin (de *laru-min),* ictericia.
lauren (laurden), cuarta parte | cuadrante.
laurenbata (larunbata), sábado.

laurenka (lauroinka), a gatas |.a galope.
lauretan, en los cuatro, a las cuatro, cuatro veces.
laureun (lareun), cuatrocientos.
laurgi (laurki), astilla gruesa | cuarta parte
laurgitu (laurkitu), cuartear | cuadrar, cuadrado.
laurka, cuadro.
laurki, cuadro.
laurkun, cuádruple, cuaternario.
lauroindun, cuadrúpedo | de cuatro patas o piés.
lauroinka, a cuatro piés, a galope | a gatas.
lauŕ, v. *labuŕ*.
lauŕleko (de *(lau-eŕeal-ko)*, peseta, cuatro reales.
lausaro, v. *lausoro*.
lauskitu, exprimir, estrujar, apabullar | producirse dentera.
lauso, catarata del ojo | miope | présbita | polvillo de la harina | ventisquero | neblina.
lausoro, ventisquero | povo de harina.
lausotu, formarse catarata.
lauspeatu, posarse algún líquido.
lausutasun (de *lauso)*, miopía.
lautasun (de *lau)*, llaneza, familiaridad, igualdad.
lautu, allanar, aplanar, igualar | cuadrado.
lautzaīe, allanador.
lauzkatu, ayudar, socorrer | enganchar nuevo tiro al que arrastra un coche o carro.
lauzkitu, v. *laurkitu*.
layari, layador | sota del naipe.
layabeŕi, artiga.
layatu, layar.
layeta, operación de layar.
layotz, lugar sombrío | voraz.
laza (lazo), suelto, flojo, anchuroso | desidioso | viga.
lazagai, madero para viga.
lazakeri, desidia, negligencia.
lazatu, soltar, aflojar | descuidar, ser negligente.
lazdura (laztura, lazkura), aspereza | temor, horror, aversión.
lazka, enredo, discordia, disturbio, turbulencia | *(eralki)* gasto, dispendio.
lazkagaŕi, tremendo, terrible.
lazkaŕtu, encostrar.
lazkatasun, terribilidad.
lazkatu, soltar, aflojar | desahogarse.
lazkeri (de *latz-k-eri)*, acción desabrida, brutal, inconveniente, discordia.
lazki, ásperamente, ágriamente, | muy, notablemente | muy bien
lazkitu, atemorizar, asustar.
lazkoŕ (de *latz-k-oŕ)*, temible, pavoroso, imponente.
lazkura, pavor, sobresalto, temor.
lazo, suelto, flojo | dejado,

haragán, negligente, desidioso, torpe | talle: *lazo oneko,* de buena estatura.

lazokeri, flojedad, haraganería, abandono, negligencia.

lazoki, flojamente, negligentemente.

lazotasun, flojedad, holgura.

lazotze, abandonamiento.

lazotu, abandonar.

lazpabortz (de *lau-ezpada-bortz*), cuatro o cinco | algunos.

laztabin, barrena, barreno, taladro.

lastabindu, taladrar.

laztan, abrazo: *otsuak otsuari gaitzik ez, eta lapuŕak lapuŕari laztan,* el lobo al lobo no daña, y el ladrón al ladrón abraza | cariño | beso | caricia | amado: *ene abeŕi laztana!,* amada patria mía | aseado | afable, afectuoso.

laztandu, abrazar | apretar, estrechar: *eskuak laztandu,* estrecharse las manos | acariciar, agasajar | amar, tener cariño.

laztankeri, amorío.

laztanki, afectuosamente | aseadamente.

laztantasun, afabilidad | amor, cariño | limpieza.

laztasun (de *latz-tasun*), aspereza, escabrosidad | austeridad, mortificación | terror, espanto.

laztatu, llenarse de espanto, aterrorizar.

laztu (de *lats-tu*), lavar la ropa | (de *latz*), erizarse el pelo | hacerse rudo, ordinario, vivir sin melindres, educar con severidad | atemorizar, espantar, amedrentar.

laztura, pavor, miedo, horror.

-le (-tzale), sufijo que denota el agente o hacedor: *irakuŕle,* lector; *irule,* hilandera; *entzule,* oyente. El sufijo *-le* es mero agente; *-lari* y *-tzaīle* parecen más bien sufijos profesionales. El P. Añandiaga dice que el *-tzaīle* debe sufijarse a los verbos terminales en *du* o *tu,* y el *-le* a los demás: de *eman, emale,* dador; de *garbitu, garbitzaīle,* limpiador.

le, arena.

lebatz (legatz), merluza.

leen, v. *len* y deriv.

legaldu, legitimar.

legami (legamin), fermento, levadura.

legamitu, fermentar.

legaŕ (de *le-g-aŕ*), guijo, cascajo, grava | (de *lege-aŕ*), de ley, legal, jurídico, legítimo | tributo, contribución | cuerpo legislativo o estados generales de Zuberoa.

legaŕaga (legaŕeta), pedregal, cascajal, lugar de guijos.

legaŕ-bedaŕ, galio.

legaŕi (de *le-g-aŕi*), china, guijo; grava.
legaŕibaŕ, ribera de guijos.
legaŕtasun, legalidad.
legaŕtegi (de *lege-aŕ*), fielato. [goso.]
legaŕtsu, guijoso, pedre-]
legaŕtza, cascajal, balasto.
legaŕztatu, extender grava en el suelo.
legatx, tierra guijosa.
legatz (lebatz), merluza.
legatz-aingira, congrio o anguila de mar.
legausle (de *lege-ausle*), infractor, transgresor, delincuente, inobservante.
legauspen, atentado, infracción, delito.
legautsi, infracción, falta, defecto, culpa, delito, crimen | infringir, atentar, delinquir. gio.]
legazka (letazka), privile-]
legazkatu (letazkatu), privilegiar.
legazki, merluza, carne de merluza.
lege (lagi), ley: *lege zaŕa*, ley vieja; *eŕi bakoitzak bere lege*, cada país tiene sus leyes; *oiturak lege oi dakaŕ*, la costumbre hace ley | lícito, legal: *lege da*, es lícito.
lege-al, jurisdicción.
lege-arauz, legalmente.
lege-arauzko, jurídico.
lege-bide, legalización.
legedi (legebatz), código, legislación. [mentar.]
lege-egin, cumplir, cumpli-]
lege-etoŕkin (lege-ondore), legítima.
legegai, proyecto de ley | legislable [dor.]
legegiīe (legegin), legisla-]
legegin, legislar | legitimar.
legegintza, legislación.
legegizon, abogado.
lege jakintza, jurisprudencia. [trafuero, ilegal,]
lege-kalte, antilegal, con-]
legekari, abogado, jurisconsulto.
legeltxoŕ, lentisco, almácigo.
legen, albararazo, erupción en la piel, herpe.
legenaŕ, lepra.
legenaŕdun, leproso.
legenaŕtsu, lleno de lepra, leproso. [tico.]
legendun, leproso | herpé-]
legen-eme, albarazo.
legentsu, leproso.
legen zuri, albarazo.
legeti (legezale, legetsu), autoritario.
legetiaŕ, legal, legítimo.
legetu, legalizar, legitimar.
legetsu, autoritario.
legetxe (de *lege-etxe*), congreso, cámara de diputados, senado.
legez, a fuero, legítimamente, en ley, según ley, lícitamente | *(letz)*, como: *ayek legez*, como aquellos | a fuera de | *legez ta bidez*, en extricta justicia.
lege zaŕ, fuero vasco, ley vasca.
lege-zaŕ-zale, fuerista.
legezko, legítimo, legal |

como: *au legezko,* como este.
legeztu, legitimar.
-legi, sufijo que denota «como»: *oŕlegi* (de *oŕi-legi,* como hoja), verde; *belegi* (de *bei-legi,* como vaca), amarillo.
legoŕ, seco | *(legaŕ),* guijo, grava, cascajo | estéril | marchito | tierra: *legoŕez,* por tierra.
legoŕdi, cascajal.
legoŕeratu, atracar, acostar, abordar, arribar, desembarcar.
legoŕgiro, temperatura seca.
legoŕpe, cobertizo | refugio | kiosko | tinglado.
legoŕtaŕ, terrestre | secano.
legoŕtasun (idoŕtasun), aridez, sequedad.
legoŕte, sequía, seca.
legoŕtu (leoŕtu, lioŕtu, idoŕtu), secar. [sequeroso.]
legoŕtsu, lleno de grava |]
legun (leun, laun), llano, liso | suave | meloso, remilgado, afectado.
legunarazi, hacer suavizar.
legundu, alisar, allanar, aplanar, pulir, bruñir | adular | ponerse el cielo aplomado como para empezar a lloviznar. [lador.]
legunkari, allanador | adu-]
legunkatu, adular, lisonjear | pulimentar.
legunkeri, adulación, lisonja, engaño.
legunketa, pulimento.
legunki, lisamente, llanamente | suavemente.
leguntasun, suavidad, lisura, pulimento.
leguntzaīe, allanador, alisador, bruñidor, pulidor.
lei, emulación | prisa | deseo, ansia, afán, avidez, impaciencia | actividad | apasionamiento | hielo | *leyaz,* a porfía.
lei-egin, apostar.
leikaŕaldo, competencia.
leikide, émulo, rival, contrario, competidor, contrincante. [tar, porfiar.]
leikitzatu, emular | dispu-]
leiko, alubia: *aza-leiko,* potaje. [terco, pertinaz.]
leikoŕ, emulador | porfiado,]
leikoŕtasun, pertinacia.
leinu (leñu), genealogía, linaje, raza, familia, tribu | posteridad: *baldin leinua akintzen bada,* si la posteridad llega a faltar.
leinuru (leñeru), rayo, fulgor, brillo.
leiñurutsu, radiante, esplendoroso, radioso.
leixume, ventanilla.
leiza, v. *leize.*
leizaŕ (leixaŕ, lizaŕ), fresno,
leize (leiza, leza), cueva, antro, sima, abismo.
leizearen (leizeko), abismal.
leizeratu, abismar.
leize-zulo, caverna.
leka, botón, yema del vegetal | vaina | húmedo.
leka-belaŕ, acedera.
leka-bii, legumbre.
lekada, humedad.

lekaidaba, prior, superior: *lekaidaba nausi,* Superior General.
lekaide (de *lekaro-aide),* monje, religioso.
lekaidekunde, profesión: *lekaidekunde nagusia,* solemne.
lekaidetu, profesar.
lekaidetxe, convento, monasterio.
lekaidetxeko, conventual.
lekaidi, orden religiosa: *eren lekaidia,* orden tercera.
lekaikaldi, noviciado.
lekaiketxe, noviciado.
lekaiki, novicio.
lekaimabe (de *lekaide-mirabe),* lega.
lekaime (lekaideme), monja.
lekaime-buru, abadesa.
lekaimetxe, convento de monjas.
lekaipuru, superior de religiosos (abad, etc).
lekaipurutza, abadía.
lekaratz, llar.
lekaretxe, casa de religiosos; convento, monasterio.
lekari, dolor, penalidad.
lekaro, desierto | lugar rodeado de arena.
lekaroti (lekauti), anacoreta, monje.
lekat, salvo, excepto.
lekatasun, humedad.
lekatu, humedecer | exceptuar | formarse la vaina.
lekautetxe, convento, monasterio. [ta, monje.]
lekauti (lekaroti), anacore-]
lekaxin, variedad de seta.
lekayo, clamor, grito de alegría y aplauso.
lekazi (lekabii), legumbre.
lekazin, seta amarillenta.
lekenburu, presidente | superior de religiosos.
lekin (de *lege-gin),* legislador.
lekintza, legislación.
lekintzaro, legislatura.
lekizon, abogado, legisperito.
leko, exterior, fuera.
lekoratu, echar fuera | exceptuar | reservar.
lekore, exterior, fuera.
lekortaŕ, forastero.
lekot (lekat), salvo, excepto.
leku (toki), lugar, espacio, paraje, sitio | puesto, empleo | lejos: *onezkero lekutan zeok!,* para ahora en buena parte está!; *lekutara,* a buena parte! | consentimiento.
leku-egin, hacer sitio.
lekugi, marrubio blanco.
lekuko, testigo, circunstante | sustituto, suplente.
lekukotu, atestiguar.
lekune (de *leku-une),* ámbito, espacio, área, capacidad.
lekuratu, llegar al sitio.
lekutakoa, lejano, de muy lejos | cuan hermoso!
lekutan, en buena parte!, lejos.
lekutara, a muy lejos.
lekutatik, de muy lejos.
lekutu, ausentarse.
lele, leche (no la materna),

voc. pueril.
lelo, cantinela: *geroa alpeŕaren leloa,* más tarde, cantinela del perezoso | tema, porfía | canción.
lema (?) timón, gobernalle.
lematu, timonear.
lemazai (lemazain, lemalari), timonel, piloto.
len (leen), principio (en la acepción de «tiempo»): *lenan zan Autiya,* en el principio era el Verbo | antes, anterior, primero | primicia | antelación.
lenago (de *len-ago),* antes, más antes, anteriormente, *ezkondu baño ezagutzia lenago,* conocer antes de casarse | antiguamente, en un principio.
lenago-izan (lendik-izan), preexistir.
lenagoko, anterior, previo, anticipado, antiguo, primitivo.
lenaztandik, de antemano.
lenbailen (lenbañolen, lenbaitlen), cuanto antes, lo antes posible. [mente]
lenbizi, primero, primera-]
lenbizian, al principio.
lenbiziko, primero | primario | primogénito | previo.
lenbizi soŕtua, el primogénito.
lenbizitasun, primacía, prioridad | primogenitura.
lendabizi (lenbizi), primero, primeramente.
lendabiziko, primero.
lendakari, presidente.
lendakari-orde, Vice-presidente.
lendana, preexistente.
lendanaz (lendanez, lenaztandik, lenagolen), anticipadamente, de antemano.
lendandik (lendanik, lendaztanik, lenaztanik, lenaztandik, lendik, lendikan), desde el principio.
lendasun, antigüedad.
lendu, anticipar, anticiparse.
lenen, primero, principal, jefe, príncipe | primado | primicia | primogénito.
lenenburu, presidente, jefe principal. [jefatura.]
lenenburutza, presidencia,]
lenengo, primero | primeramente | previo.
lenengo biztanle, aborigen.
lenengo seme, primogénito.
lenengotan, al principio.
lenengotik, desde un principio.
lenengoz, por vez primera.
lenenki (lenen), primicia.
lenez, antiguamente, antes: *lenez bezela,* como antes.
lengai, elemento, cuerpo simple. [noche.]
lengau (gaulen), primera]
lengo, de antes, anterior, previo: *lengo euzkotaŕak,* los vascos de antaño | antepasado | *lengo batian,* hace pocos días.
lengo artan (lengo bein, le-

nago, aspaldi), antiguamente.
lengoratu, restablecer.
lengusu (de *len-gusu, kusu,* que procede del erdérico *cousin,* primo, prima; puede usarse en su lugar la voz *abide.* [carnal.]
lengusu aldeko, primo]
lengusu ixiki, primo segundo.
lengusu úra, primo carnal.
lenikusi, prever. [der.]
lenizan, preexistir, antece-]
lenizki, letra inicial, inicial.
len-joan, anteceder.
len-lengo, antiguo.
lenseme (lentseme), primogénito. [tura.]
lensemetasun, primogeni-]
lentasun (lendasun), prioridad de tiempo, anterioridad | antigüedad.
lentxeago, un poco antes.
lenzana, preexistente.
leñargi (de *leñu-argi),* nobleza, de noble estirpe.
leñu, ascendencia.
leñuru (leinuru), rayo, fulgor, brillo.
leo (leyo), ventana.
leoe (leoi) (del erd), león.
leoinabaŕ, leopardo.
leoŕ, v. *legoŕ.*
leoŕpe, tinado, tinada, cobertizo, refugio | pórtico.
leoŕtasun (legortasun), sequedad, aridez.
leoŕte (legoŕte), sequía.
leotz, calabozo, [jaro.]
lepabeltz, limosa negra, pá-]
lepada (de *lepo-ada),* carga que se lleva al hombro.
lepagain, cerviz.
lepagazta, cerviguillo, pescuezo. [jaro.]
lepagoŕi, limosa roja, pá-]
lepaka, loma de montes.
lepakari (de *lepo),* cargador.
lepaldu (de *lepo-aldu),* poner en hombros | hacerse responsable.
lepalpen, responsabilidad.
lepaltzenduen, responsable.
lepamagal, piel que cuelga en el pescuezo del ganado.
lepamin, papera.
lepape, papada.
lepasaski, cesto que se lleva al hombro.
lepatu, cortar la rama principal de un árbol para que crezcan las laterales.
lepatxiki, cerviguillo.
lepatxoko, nuca.
lepatzaki, cerviguillo.
lepaustai, clavícula.
lepayetz, guillotina.
lepayeztu, guillotinar.
lepazaki, cerviguillo.
lepazamaŕ, cogote | gargüero.
lepazildai, collar que se sujeta con cierto candado.
lepazuri, fuina, garduña.
lepazuŕ, nuca.
lepestalki, bufanda.
lepezuŕ (lepazuŕ, lepatxoko), nuca.
lepo, cuello | *besteren lepotik,* a costa ajena | hombro, espalda | desfiladero, loma, collado.
lepoaitzin, parte anterior

del cuello.
lepogibel, pescuezo.
lepo-gingil (lepo - magal), piel que cuelga del cuello del ganado.
lepo-gogoŕdura, tortícoli.
lepokeŕ, corcovado.
lepoko, del cuello (pañuelo, collar, corbata, bufanda, etcétera) | espaldar.
lepondo, occipucio, cerviz.
leporatu (lepaldu), cargar al hombro, poner en hombros.
lepostun, gargantilla.
lepotaŕ, gorrón.
lepoyal, amito.
lera (leŕa, ara), pasión | inclinación, propensión | narria, trineo, rastra.
lera-izan, apasionarse.
leralde, maderas de la narria. [namiento.]
leratasun, pasión, apasio-]
leratu (leyatu), apasionarse.
leratsu, apasionado, ferviente. [muy madura.]
lerin, fruta conservada,]
lerindu, madurarse la fruta.
lero, porfía, tenacidad.
leŕ, pino | reventón | resbalón.
leŕa, v. *lera.* [subrayar.]
leŕabeztu (de *leŕo-be-ztu),*]
leŕabide, camino resbaladizo | tentación.
leŕada, resbalón, desliz.
leŕagune, lugar resbaladizo, deslizadero.
leŕakoŕ, deslizable, propenso a deslizarse, escurridizo | condescendiente | propenso a..
leŕakoŕtasun, condescendencia | facilidad, en deslizarse o resbalarse.
leŕarazi, hacer resbalar.
leŕargi (de *leŕ),* luz de resina, vela de resina, tea de rama de pino. [nado.]
leŕati, resbaladizo, incli-]
leŕatu, resbalar, deslizar, escurrir.
leŕdakatu (leŕdekatu, liŕdikatu), aplastar, despachurrar.
leŕdatu, despachurrar, aplastar | hacer desfallecer.
leŕde, baba, espumajo.
leŕde-jario, baboso.
leŕdekatu, apelmazar | aplastar, despachurrar, apabullar, estrujar.
leŕden (zeŕden), garboso, esbelto, recto, derecho.
leŕdendi (zeŕdendi), gallardía, esbeltez. [rezar.]
leŕdendu, empinar, ende-]
leŕdentasun, esbeltez.
leŕdikatu, aplastar, despachurrar.
leŕdo, resina.
leŕdoi, pinar.
leŕdoki (labanki), barniz.
leŕdokiztatu, barnizar.
leŕ-egin, reventar.
leŕen, último esfuerzo: *leŕenak egin,* hacer enormes esfuerzos, agotar todos los recursos.
leŕin, terebenteno.
leŕki, pedazo de pino, tea de rama de pino | resina.

leŕo, linea, fila, rango, renglón, hilada, recua | *leŕo-leŕo egon,* estar bien alineados.
leŕoka, linea, fila.
leŕokada, linea, hilera | elenco | escalafón.
leŕokatu, alinear, linear, enfilar. [no, árbol.]
leŕondo (de *leŕ-ondo),* pi-]
leŕotu, alineado | alinear, enfilar, ordenar.
leŕotza, falsilla.
leŕti, explosivo.
leŕtu, reventar, estallar | exprimir | resbalar | hacer grandes esfuerzos.
leŕtxoin, grulla.
leŕtxun, tiemblo, álamo temblón | grulla.
leŕtxundi, alameda.
leŕtzo (leŕtzu), baba, viscosidad de los limacos, etc. | suciedad (de agua corrompida, de las manos etc.), impureza, mancha, roya. |ángulo.]
leŕtzoko (de *leŕo-zoko),*]
leŕtzokodun (leŕtzokoi), anguloso.
leŕtzokoren, angular.
leŕtzotu, ensuciar, manchar.
leŕtzun, v. *leŕtxun.*
leŕun, rango, orden, puesto.
letagin (letain, betagin), colmillo.
letxera, molleja. [grulla.]
letxon (leŕtxoin, leŕtxun),]
letz (legez), como: *ikatza letz beltza,* negro como el carbón.
leun, v. *legun* y deriv.
leunbide, lenitivo.
leundu, alisar. [pirante.]
leyadun, apasionado | as-]
leyadura, apasionamiento, ansia | aspiración.
leyaka, emulando, a porfía | de prisa. [petir.]
leyakatu (leikitzatu), com-]
leyakizun, objeto de emulación o de porfía.
leyarazle, promotor.
leyarazi, promover | dar prisa | activar.
leyari, voluble: *neskatx leyari,* muchacha voluble.
leyaŕ, cristal, vidrio | cristalino: *ur leyaŕa,* agua cristalina.
leyaŕezko, cristalino.
leyaŕki, vidrio.
leyaŕtegi, cristalería.
leyaŕtoki, mirador, serre.
leyaŕtza, vidriera.
leyatasun, emulación, apresuramiento.
leyati, constante. [lla.]
leyatiīa (de *leyo),* ventani-]
leyatu (leratu), empeñarse, porfiar, afanarse | esmerarse | apresurarse | apasionarse.
leyatsu (leratsu), celoso, afanoso, apasionado | presuroso, pronto, solícito, diligente, ansioso.
leyaz (leraz), apasionadamente, ansiadamente, esmeradamente | de prisa.
leyazko, apasionado, apresurado.
leyerazo, apresurar.
leyo, ventana.

leyoŕ (leoŕ, legoŕ, lioŕ), seco.
leyo-sare, celosía.
leyosko (leyotxi), ventanilla.
leyo-zale, ventanero. [nilla.]
leyo-zulo, taquilla, venta-]
leze (leize, lize), sima, abismo: *su-ieze*, infierno.
lezka, tallo de junco largo para hacer sillas | espadaña.
lezko (legezko, letz), como.
lezoi (lezoin), vallado, seto | fosa, foso, trinchera.
-liaŕ (-tiaŕ), sufijo que denota «convidado»; *ezteiliaŕ*, convidado a la boda | significa también «asistente, presente a»: *elizaliaŕ*, feligrés.
liazi, simiente de lino.
ligain, inapetente.
liki, liga, viscoso, pegajoso.
likin, viscosidad | pegajoso.
likinkeri, lascivia, impureza.
likiskeri (likinkeri, zikinkeri, lizunkeri), impureza, inmundicia, porquería, suciedad | obscenidad.
likiski, suciamente | obscenamente.
likistasun, estado de suciedad | calidad de lo obsceno. [obsceno.]
likistu, ensuciar | volverse]
likits, sucio, puerco, inmundo | lascivo, impuro, impúdico | viscosidad.
likitx, mujer pública, ramera.
liku, cogollo.
likurta (?), aroma.
likurusna (likurusa), hipericón, vegetal.
likutu, formarse el cogollo | florecer la berza.
lili, flor: *arto-lili*, flor de maíz; *eltzauŕ-lili*, flor del nogal; *eki-lili*, girasol | azucena.
lili-bitxi, manzanilla.
liliburu, capullo de flor.
lilika, renuevo de plantas.
lili-ori, flor de lís.
lilipa, narciso, flor.
lilipopa, narciso, flor.
lilitegi, jardín.
lilitu, florecer.
lilitsu, florido.
lilitxa, bretón de la berza, bohordo, escapo.
lilitxo (likitx), ramera.
liliztatu, adornar de flores.
lilūra, fascinación, seducción, embeleco | delirio | desvanecimiento.
lilūragaŕi, deslumbrante, fascinador.
lilūrakeri, seducción, fascinación | ilusión.
lilūraldi, momento de ilusión y deslumbramiento.
lilūratu, deslumbrar, fascinar, seducir, alucinar, embaucar, enamorarse, encàntar | iluso.
lilūratzale, fascinador.
limikatu (milikatu), lamer, relamer. [goloso.]
limiti, lamedor, laminero,]
limitikeri, laminería.
limuri, liso, suave, resbaladizo | lúbrico, licencioso, deshonesto | cosa que ha perdido su frescura, co-

sa pasada, ajada.
limurikoŕ, resbaladizo.
limuritu, resbalar | perder la frescura, ajarse, pasarse: *aŕai limuritua*, pescado pasado | hacerse licencioso.
limuroi (de *limuri-koi*) *(limurikoŕ)*, resbaladizo.
limurtagaŕi, sugestivo.
limurtu, resbalar | inclinar, convertir | persuadir, inducir | cortejar, galantear, captar simpatías, engatusar, camelar.
limuŕeta, mosto.
linai (del erd.), rueca: *linai--estalki (linai-zoŕo)*, rocadero de la rueca.
linazi (del erd. y *azi)*, simiente de lino.
linbeŕ (linbuŕ), pequeña cantidad | muestra de telas.
linburarazi, corromper, arrastrar a la deshonestidad | hacer resbalar.
linburi (limuri), liso, suave, resbaladizo | obsceno, lúbrico, licencioso, deshonesto | cosa que ha perdido su frescura.
linburikoŕ (limurikoŕ), resbaladizo | lascivo.
linburkeri, acto deshonesto | lascivia.
linburketa, resbalón | desliz o caída en alguna flaqueza.
linburkoi, deshonesto, lujurioso, lascivo. [civia.]
linburkoikeri, acto de las-]
linburkoŕ, resbaladizo.
linburkoŕtasun, propensión a resbalarse.
linburtu, resbalar, deslizar | v. *limurtu* | tentar.
linbuŕeta (limuŕeta), mosto.
lingarda (lingerda, lingirda, lirdinga), baba de los caracoles, etc. | conferva | pegajoso, viscoso.
limuri, ciénaga.
lintsura (intsura), sauco.
lintzura, aguazal.
lintzuradi, pantano, aguazal, barrizal.
liña (lia, liga, lira, lera), narria: *liña-atz*, rastro de la narria.
liñai (linai), rueca.
lioba (iīoba), sobrino | nieto.
lioŕ, v. *legoŕ*.
liotu, golpear fuertemente.
lipaŕ (lipeŕ, linbeŕ, linbuŕ), un poco, partícula, trocito, partecilla | instante, momento, minuto.
lipitx, bohordo, escapo.
lipizta, disputa, disensión, controversia.
lipiztari, disputador, controversista.
lipiztu, implicar, envolver, enredar, disputar, contender.
lipo, oruga | araña.
lipoka ari, hurgar, atizar.
lipu (?), carbunclo | oruga | araña | alacrán.
lipu-belaŕ, planta medicinal que cura el carbunclo.
lirain, esbelto: *gorputz lirāña zuen*, tenía el cuerpo esbelto.

liraindu, ponerse esbelto.
lirdi (lerde), baba.
lirdinga (lingirda), v. *lingarda.*
lirin (lerin), fruta madura | desaseado | abandonado, sucio. [| desaseado.]
lirindu, madurar la fruta]
liringoŕi, cálamo aromático.
lir-lar, onomat. de la reverberación del sol.
liŕta (luŕta), desprendimiento de tierras.
liska, lodazal, aguazal: *urliska,* charco de agua.
liskaŕ, pelea, certamen, debate, contienda, querella, pendencia, riña, duelo.
liskaŕkide, contendiente.
liskaŕti, peleador, pendenciero, duelista, contencioso.
liskaŕtu, combatir, pelear, lidiar, disputar, quererllarse, contender.
liskaŕtsu, contencioso.
liskaŕtzale, pendenciero.
lisko, copioso, abundoso | flojo | bohordo, escapo de berza, etc.
lisna, ratero.
listame, avispa pequeña.
listari (del erd.), bramante.
listeŕ, ladronzuelo, ratero | propensión | un poco.
listeŕeri, ratería, rapacería.
listeŕkoŕ, persona fácil de dejarse llevar.
listeŕtasun, propensión, inclinación.
listeŕtu, propender, inclinarse, aficionarse.
listila, gotera.
listir, v. *litxaŕ.*
listoŕ (liztoŕ, liztuŕ), avispa, abejón | zángano.
listoŕkabi, avispero.
listoŕtzaŕ, avispón.
listu (istu, txistu), saliva | deshilacharse la tela.
listukari (listulari), escupidor.
listukatu, salivar, escupir.
listu-ontzi, escupidera.
listuŕ (listeŕ), propensión, inclinación.
listuŕtu (listeŕtu), propender, inclinarse, aficionarse. [to de tierras.]
lita (liŕta), derrumbamien-]
litagin (letagin, betagin, litain), colmillo.
litain-ezuŕ, mandíbula.
lito, lugar profundo y hondo.
lits (litx), hilacha, franja de lienzo | matiz.
litx, pocito de líquido vertido | goloso.
litxaŕ (litx), goloso | ratero | grasera. [*txaŕkeri.*]
litxaŕeri, golosina | v. *li-*]
litxaŕka, golosineando.
litxaŕkatu, golosinear.
litxaŕkeri, ratería, hurtillo.
litxaŕzale, ratero | goloso.
litxiŕ (litxaŕ, litxedeŕ), grasera.
litz (lits), franja, fleco.
lixta (listari) (del erd.), bramante.
lixteŕ, v. *listeŕ.*
lixtu, v. *listu.*
lizaŕ (leizaŕ), fresno.

lizaŕdi, arboleda de fresnos.
lizaŕki, madera de fresno.
lizondu, v. *lizundu.*
liztame, avispilla.
liztoŕ (liztuŕ, listoŕ), v. *miztoŕ.*
lizun (astun), moho | mancha, suciedad, porquería | impúdico, lascivo | torpe, pesado.
lizunarazi, hacer manchar | mancillar.
lizundu, enmohecido, enmohecer | mancharse, fornicar.
lizunkeri, acción nefanda, deshonestidad, impureza, obscenidad | mancilla | concupiscencia, lascivia.
lizunki, deshonestamente, lascivamente.
lizunkoi, lascivo, impúdico.
lizuntasun, mohosidad.
lizuntzale, lascivo, impúdico, deshonesto.
lizuntzalē, corruptor.
lizunusai, olor de moho.
lo, sueño: *loak eŕia nago,* estoy cayéndome de sueño | calambre | *(loki),* sien: *loak,* las sienes.
lo-abaro, siesta.
lo-abaŕa, siesta. [dormir.]
loakaŕazi, dormir, hacer]
loakaŕtu, dormitar, adormecerse, dormir | entumecerse, amodorrarse.
lo-aldi, tiempo de dormir, sueño. [sueño ligero.]
lo-aran (lo-arin, erbi lo),]
lo-arazi (lokaŕazi, lo-erazo, lo-aŕazi), hacer dormir, adormecer.
lo-asna, pesadilla, modorra.
lo-azle (lo-erazle, lo-eragilē), adormidera, soporífero, ababol, amapola | adormecedor.
loba (ilōba), sobrino | nieto.
lobel (de *lau-berez,* plano de por sí), líquido, fluido.
lobel-abeltxo, infusorio.
lobel-aztakin, areómetro.
lobeldu, desleir, diluir.
lo-belaŕ, adormidera | amapola.
lodi, grueso, espeso, compacto, tupido, denso | grosor, espesor.
lodiera, espesor, grosor.
lodigune, parte sana y útil de una madera.
loditasun, obesidad, cualidad de obeso | densidad, grosor.
loditu, engrosar, espesar, condensar, tupir.
lo-egin, dormir.
lo-eragilē (lo-eragi), que hace dormir. [dera.]
lo-erazle, ababol, adormi-]
lo-erdi, dormitando.
lo-ernai, sueño ligero.
lo-eŕe, sueño incómodo.
lo-gabe (loge), desvelo, insomnio. [nio, desvelo.]
logalaldi, rato de insom-]
logale, gana de dormir, sueño | soñoliento: *logale nago (logaliak nago),* estoy de sueño.
logi (loi), barro.
logidoi lodazal, barrizal.
lo-gose (logale), somnolen-

cia, soñoliento, ganas de dormir.
logune, sien. [liento.]
logura, soñolencia, soño-]
loi, barro, lodo | sucio | repugnante, impuro | pantano.
loi-buŕni, guardabarros.
loidoi (logidoi), lodazal, barrizal. [mancilla.]
loidura, suciedad, mancha,]
loikeri, impureza, inmundicia, lujuria | mancilla.
loiki, suciamente | impuramente.
lo-il (Ilbeltza), Enero.
loi-lakarda (lokarda), lodazal.
loiĪo, cizaña.
loina (loira), madrilla, boga, pez de río.
loitu, enlodar, enfangar | ensuciar, manchar: *ezkontza loitu,* adulterar | mancillar: *andria loitu,* deshonrar a una mujer.
loitsu, lodoso, fangoso.
loitzaŕi, semi-despierto | de poco sueño.
loitze, lodazal, barrizal | prostitución, fornicación.
loiztatu, salpicar de lodo.
loiztu, impurificar.
loka (de *lotu-ka),* suelto, movedizo | *(koloka),* cloquera, clueca | mujer coqueta, desenvuelta.
lokabe, libre, suelto, sin ligaduras, independiente | absoluto.
lokabeki, libremente, inmunemente.
lokabetasun, libertad, independencia. [libertar.]
lokabetu, desligar, desatar,]
lokabika, cabeceando de sueño | siesta.
loka-ezuŕ (lokazuŕ), articulación, coyuntura.
lokai (loki), liga.
lokaldi, periodo de libertad | devaneo | época de cloquera.
lokamu, broche.
lokamuts (de *lo-kamuts),* pesadilla.
lokarda, cenagal, lodazal | abono hecho de broza.
lokari, cordón.
lokarin, sueño ligero.
lokarin-egin, dormitar.
lokaŕazi, dormir, adormecer.
lokaŕi, atadura, ligadura, soga, cuerda, venda | emplasto, cataplasma.
lokaŕiztatu, atar, ligar, vendar. [se, adormecerse.]
lokaŕtu, dormitar, dormir-]
lokatu, soltar, libertar, aflojarse | acochar | perder el recato la mujer | v. *kolokatu.*
lokatz, barro, lodo.
lokazti, lodazal.
lokaztu, enlodar, embarrar.
lokazuŕ (lokaezuŕ), coyuntura, articulación.
loke (azke), libre, suelto, independiente.
loketsi, eximir.
loki (de *lotu-ki),* atadura, soga, cuerda | cordón | liga | venda | *(lo),* sien |

articulación.
lokiño, cordón. [brica).]
lokitolá, cordelería, (fá-]
lokoski, alpargata.
lokots (morkots), erizo de la castaña.
lokotx, panoja, zuro.
lokuku (lokukulux, lokista, lokunka, lokuluka, lokuluska, lokuxuma), sueño ligero | siesta.
lokuluxka, siesta | dar cabezadas de sueño.
lokuma (lokunba), sopor, modorra, pesadilla | sueño ligero.
lokun (lokune), sien | obligación, compromiso.
lokura, atadura, ligadura.
lol, nombre de la letra «l».
lolo, inerte, inactivo, parado.
lomokoŕ, mal despierto.
loordi (lohordi, lomurdi), modorra, pesadilla.
lope, morcillón. [flón.]
lopeto, morcillón | gordin-]
lopide (de *lotu-pide*), agarradero | recurso.
lopil, fardo | embalaje.
lopilatu, embalar.
loraza, coliflor.
lore (del erd.) *(lili)*, flor.
loregilē, florista.
lorekideŕ, pedúnculo.
loreleka, cáliz.
loreosto, corola.
lorepil, corimbo.
loreskin, piano.
lore-soŕta, ramillete.
loretsu, florido.
loro, alambre.
loro-sare, alambrada.
loŕ, grueso, denso, pesado, torpe: *zoŕa, loŕa*, toda deuda es pesada | atribulado, acongojado | cuita | acarreo: *zimauŕ-loŕ*, acarreo de estiércol | pesadumbre, pesar, tribulación: *ura zan loŕa!*, qué tribulación aquella!.
loŕatz (de *loŕ-atz*), vestigio, huella, estela, pista.
loŕbide, camino del acarreo.
loŕeta (loŕ), trasporte, acarreo | abesana.
loŕin, trozo de tierra puesto al descubierto | tierra removida.
loŕindu, revolcarse | malograr, echar a perder algo | revolver.
loŕotz, surco.
loŕtasun, marasmo.
loŕtu, acarrear | conseguir, obtener.
loskaŕiro, ridículamente.
losko, estanque, pantano.
losoŕ (lozoŕo), sueño profundo | letargo. [sopor.]
losun, letargo, modorra,]
lotalu (lotagalu), ligadura, vínculo, venda, vendaje.
lotaluztu, vendar.
lotan, en sueño, durmiendo: *lotan dago*, está durmiendo. [bre.]
lotazil (lotazila), Diciem-]
loterazi, adherirse, hacer juntar, pegar.
lotetsi, vincular, asegurar una cosa en otra.
lotezben, obligación.
loti, dormilón.

lotiki, sienes. [| cama.]
lotoki, alcoba, dormitorio]
lotordi, pesadilla, modorra.
lotu, atar, sujetar, ligar | embalar | prender (una planta), adherirse, vincular | vendar | agarrar.
lotune, juntura, articulación.
lotura, atadura, sujeción, vendaje, vínculo | embalaje.
lots, vergüenza, pudor | respeto | *lotsaŕen,* de vergüenza, por vergüenza. [peto.]
lotsa-eman, infundir res-]
lotsagabe, desvergonzado.
lotsagabekeri, insolencia, atrevimiento, descaro.
lotsagabeki, insolentemente.
lotsagabetu, insolentar.
lotsagaldu, desvergonzado, desvergonzarse.
lotsagaŕi, vergonzoso.
lotsagaŕitu, ridiculizar.
lotsagizun (v. *lotsakizun),* respeto, vergüenza, pudor | sonrojo, bochorno, oprobio.
lotsa-izan, avergonzarse, sonrojarse | respetar.
lotsakizun, bochorno, oprobio | respeto.
lotsakoi, v. *lotsakoŕ.*
lotsakoŕ, vergonzoso, púdico, pudoroso, que fácilmente se sonroja | miedoso, medroso.
lotsakoŕtasun, cualidad de vergonzoso.
lotsaldi, rato de vergüenza o de miedo: *lotsaldiya eman,* reprender.
lotsarazi, avergonzar, sonrojar | amedrentar.
lotsari, vergüenza, pudor.
lotsaro (laidoski), afrentosamente.
lotsatasun, cualidad de avergonzado, estado de temor.
lotsati, vergonzoso | tímido | ruboroso.
lotsatu, avergonzarse, ruborizarse, abochornarse, sonrojarse | amedrentarse.
lotserazi, abochornar.
lotseri (lotsari, lots), vergüenza | temor, pavor.
lots-goŕitu, afrentarse.
lots-izan, avergonzarse | respetar.
lotsoŕ, vergonzoso, pudoroso, ruboroso, pudibundo | tímido, cobarde.
lotzaki, atadura, vínculo.
lotzolo (potzolo), regordete.
lotzuŕ, taba.
lo-uxi, siesta.
loxka, sueño muy ligero, cabezada de sueño.
loxusta, siesta.
lozabal, sueño tranquilo.
lozoŕo, sueño profundo | modorra, pesadilla.
lo-zuŕunka, ronquido.
luarazia, peca, mancha del cutis. [de tierra.]
luaŕ (de *luŕ-aŕ),* lombriz]
luaŕtz, v. *lugaŕtz.*
lubadaŕ (de *luŕ-adaŕ),* península.
lubaki (de *luŕ-ebaki),* trin-

chęra, desmonte, zanja, foso.
lubeko (de *luŕpe-ko)*, topo | campañol, especie de ratón de campo. [tillo.]
lubeltz, tierra negra, man-]
lubera (de *luŕ-bera)*, tierra blanda | aluvión.
lubeŕi, noval.
lubeta (de *luŕ-bete)*, terraplén | malecón.
lubetetu, terraplenar.
lubetu (de *luŕ-pe-tu)*, poner bajo tierra, enterrar.
lubizi, corrimiento de tierras | aluvión.
ludardara, terremoto.
ludi (de *luŕ-di)*, tierra, mundo.
ludi-azti, geomancia.
ludi-ikasti, geografía.
ludikara (de *ludi-ikara)*, terremoto.
ludikarizti, sismología.
ludi-lutelizti, geografía física. [mundanal.]
luditaŕ, terreno, mundano,]
luebaki, trinchera, desmonte, zanja, foso.
luebakitu, hacer trincheras.
luesi (de *luŕ-esi)*, cercado de tierra.
lugaŕ (de *luŕ-aŕ)*, fósil.
lugaŕte-itxaso (lugaŕtiz), mar Mediterráneo.
lugaŕtekiz (de *luŕ-arteko-iz)*, mar Mediterráneo.
lugaŕtz (luaŕtz), alacrán.
lugin (de *luŕ-gin)*, labrador, agricultor. [tura.]
lugintza (de *luŕ)*, agricul-]
lugontzigin (de *luŕ-ontzi-gin)*, alfarero. [baldío.]
lugoŕi, barbecho, terreno]
luidoŕ (de *luŕ-idoŕ)*, tierra firme. [moto.]
luikara (ludikara), terre-]
luiki (de *ludi-ki*, territorio, país, circunscripción.
luikide, conterráneo.
luiĪaŕ (de *luŕ-iĪaŕ)*, guisante silvestre.
luizi (lujauzi), tierras caídas.
lujauzi, aluvión.
lukainka (lukaika), longaniza, chorizo: *lukainka-mutuŕ*, casco de longaniza. [| astuto.]
luki (azeri), raposo, zorro]
luki-bedaŕ (luki-buztan), espadaña, cola de caballo.
luku, racimo.
lukutu, arracimarse.
luluratu (liĪuratu), seducir, deslumbrar.
luma (del erd.) *(egaki)*, pluma de ave.
lumami, tierra labrantía.
lumatu (de *luma-tu)*, emplumarse | desplumar.
lumera (?), aceite o grasa de peces. [gain), istmo.]
lumin (luŕmin, luŕmin-]
lumixaŕ, lirón.
lumutuŕ (de *luŕ-mutuŕ)*, cabo, promontorio.
lunaga (de *lun-aga)*, Leo, quinto signo del zodíaco.
lun nabaŕ, leopardo.
lupari, atolladero, atascadero: *edozein zidoŕek du lupariya*, cualquier senda tiene atolladero.
lupe (de *luŕ-pe)*, subterrá-

neo | catacumba, caverna, cueva.
lupetza, lodazal.
lupi-belaŕ, eléboro negro.
lupu, escorpión | *(lipu),* (del erd.), antrax, carbunclo | veneno, ponzoña | araña.
lupubaga, Escorpión, octavo signo del Zodiaco.
lupu-belaŕ, eléboro negro.
luŕ, tierra. [embarcar.]
luŕa-egin (luŕeratu), des-]
luŕa-eman (luŕaldu), sepultar, enterrar.
luŕa-galdu (atzeŕiratu), emigrar | desertar.
luŕa-goŕitu, labrar la tierra.
luŕak-aŕtu, aclimatarse.
luŕalben, entierro, sepelio.
luŕalde, clima | contorno | país, región.
luŕaldi, continente.
luŕaldu, enterrar, sepultar, inhumar.
luŕaŕte, Mediterráneo.
luŕaska, surco.
luŕaso, continente. [ño.]
luŕaspil, palangana, barre-]
luŕats, vaho de tierra, vapor.
luŕ-azta, peca.
luŕbaŕeneratu, internar.
luŕbaŕu, ámbito | circuito, circunscripción.
luŕbel (luŕmen), espacio de tierra del que ha desaparecido la nieve.
luŕelesti, topografía.
luŕera egotzi, abatir.
luŕeratu, arruinar, derribar | llegar a la tierra, abordar, acostar, arribar, desembarcar | aterrizar.
luŕeta, acarreo de tierras.
luŕeten (de *eten),* corrimiento de tierras.
luŕez, de, por, con tierra.
luŕezkintza, plástica.
luŕeztatu, cubrir con tierra.
luŕgain (lugain), suelo, superficie de la tierra.
luŕgintzako, agrícola.
luŕgoratu (lugoratu), revolver la tierra después de la siega.
luŕgoŕitu (lugoŕitu), rozar la tierra, revolverla, labrarla.
luŕikara, terremoto.
luŕikararen, sísmico.
luŕikaratz, sismógrafo.
luŕikatz, hulla, carbón fósil.
luŕin (luŕun), vaho | vapor | sahumerio | perfume, aroma. [matizar.]
luŕindatu, perfumar, aro-]
luŕindu, vahear la tierra | vaporizar | evaporar, volatilizar | sahumar.
luŕin-gozo, perfume.
luŕinkai (luŕingai), perfume, materia aromática.
luŕinkatu, perfumar, aromatizar.
luŕinkoŕ, volátil.
luŕinkoŕtasun, volatilidad.
luŕintsu, vaporoso.
luŕintze, vaporización.
luŕiñontzi (luŕunontzi), buque de vapor.
luŕ-jo, arruinar, derribar, dar en tierra.
luŕketa, transporte de tierras | montón de tierra.

luŕki, territorio. [tura.]
luŕlan, labranza, agricul-]
luŕlandu, labrar la tierra.
luŕlantza, agricultura.
luŕlantzaīe (nekazari), labrador, agricultor.
luŕlantzizti (luŕlan-jakintza), agronomía.
luŕlastan, lentisco.
luŕmen (lubeltz), espacio de tierra en que se ha fundido la nieve.
luŕmendu, despojarse de nieve un trozo de tierra.
luŕmin, epilepsia, alferecía.
luŕminduru, epiléptico.
luŕmutuŕ, cabo, pedazo de tierra que entra en el mar.
luŕneuŕtu, medir la tierra, amojonarla.
luŕneuŕtzaīe, agrimensor.
luŕpe, bajo tierra | subterráneo.
luŕpeko, subterráneo, cripta | topo | grillotalpa, zarandija.
luŕperaldi, hora del entierro.
luŕperatu, enterrar | abatir, arruinar.
luŕpetu, soterrar | *(ortzitu),* enterrar, sepultar.
luŕpil, montón de tierra.
luŕsagaŕ, patata.
luŕsagu, musgaño.
luŕsare, tierra ligera.
luŕsaski, capazo o cesto para el acarreo de tierras.
luŕta (de *eluŕ),* alud | (de *luŕ),* derrumbamiento de tierras. [la tierra.]
luŕtaŕ, terrestre, natural de]
luŕte, v. *luŕta.*
luŕtu, convertirse en tierra.
luŕtzagun, terreno cuidado por un inquilino.
luŕtzale, rastrero, pegado a la tierra, mundano.
luŕun, v. *luŕin,* | solar.
luŕuntza, campanilla, corregüela.
luŕustel, humus, mantillo.
luŕztatu (luŕeztatu), cubrir con tierra | aporcar.
lusagaŕ (de *luŕ-sagaŕ, luŕtsagaŕ),* patata.
lusagaŕdi, patatal.
lusari, terrazgo.
lusuil (de *luŕ-suil) (suīa),* cántaro, tinaja, ánfora.
luta (de *luŕ-ta),* v. *luŕte.*
lutelesti, geografía.
lutelestilari, geógrafo.
lutizti, geología.
lutiztilari, geólogo.
lutxaki, matorral, mata cuyo tronco es leñoso, ar-]
luxarbi, rábano. [busto.]
luzabide (luzapide), derecho de alargar, aplazar y demorar | dilatación, demora, prórroga, aplazamiento. [prorrogable.]
luzaezin (luzagaitz), im-]
luzagaitz, improrrogable.
luzagaŕi, apéndice, agregado, añadido | dilatorio, lo que hace demorar.
luzagotu, prorrogar, aplazar, dilatar.
luzakari, prorrogador, demorador.
luzakeri, lentitud culpable, dilación.

luzaki, tiempo que dura la prórroga | por mucho tiempo | lentamente | prórroga.
luzakizun, objeto o acción prorrogada | prórroga.
luzakoŕ, tardío, lento, calmoso | crónico | prorrogable.
luzanga, larguirucho.
luzapen, alargamiento, dilación, prorrogación, demora.
luzapide, prórroga.
luzara (luzaran), a lo largo.
luzaro, largamente, por mucho o largo tiempo.
luzaroko, duradero.
luzatasun, demora.
luzatu, alargar | aplazar | dilatar, prorrogar, diferir: *luzatzen duenak eztu epatzen,* el que prolonga, no acaba.
luzaxka (luzazka), algo largo, algo prolongado, larguirucho.
luze, largo | planicie, llano | longitud | alto, altura *bertan luze gelditu,* quedar en el sitio, tendido.
luzean, a la larga.
luzera, a largo | longitud.
luzetasun, largura, cualidad de lo largo.
luzetu, alargar, prolongar.
luzetsi, parecer largo.
luzez, por largo tiempo.
luzezka, v. *luzazka.*
luzkeŕ, cohombro común, pepino.

Ī

ī, segunda letra del agaka euzkérico. Su nombre es *illo.*
-īu (-īo), sufijo que se emplea en sentido despreciativo: *zaŕpaīu (zaŕpaīo),* andrajoso: *kankaīu,* hombrón; *kaskaīu,* terco, torpe; *jostaīu,* juguete.

M

m, última letra del agaka euzkérico; su nombre es «mi».
-ma, sufijc que denota cantidad y e halla en *bilduma, maŕuma, Beizama, Arama, Aldama, Zegama,* etc. [puer.]
ma (pa, apa), beso (voz]
maai (mai, mahai, mahain,

maain), mesa. [silvestre.]
maaltz, guadapero, peral]
maats, v. *mats* y deriv.
madari, pera | guadapero, peral silvestre.
madarikatu (maradikatu), (del erd.) maldito, maldecir.
madarikondo (madari-ondo), peral, árbol.
madaritze (de *madari--aritz) (udaritz)*, peral, peruétano.
magal, regazo | protección, amparo | ruedo de la ropa | ala.
magalpeko, benjamín, el hijo más querido.
magarda, cambrón.
magaírtz, botón de plata.
magauri (maruri, maírubi), fresa.
magi (magin, magiña, magitxa, magutxa, magixa), (?), vaina de espada, | mujer descocada.
maguri, v. *magauri*.
magurio, hélice, concha univalva | marisco.
mai (maai, maain), mesa: *mai ta gai*, a pan y manteles | hilera de yerba que se deja al segar.
mai-adaí, pié de mesa.
mai-azken, postre.
maiburu, v. *maipuru*.
maida (maira), artesa.
mai deun (ondi), altar.
maidin (amaidin), madrina.
maidubi, fresa.
mai-ilāí, judía. [hileras.]
maikatu, poner la yerba en]
maikide, comensal.
maikol, habichuela.
maikondo, al rededor de la mesa.
mail, grado, grada, escalón, peldaño | posición, rango, estofa | orden: *irugaíren mailā*, la Tercera Orden | eslabón de cadena.
mai-lagun, comensal.
mailaí (mailhaí), judía.
mailburu, rellano, descansillo de la escalera.
mailgune, gradual de la misa.
mailka, gradualmente | hilera de yerba.
mailkatu, escalonar, poner por orden o en hilera.
maimen, cordel del aparejo de pescar merluza.
main (mai), mesa.
maindaí (de *main-taí)*, convidado a la mesa. [bana.]
maindere (maindire), sá-]
maindereko, pañal, sabanilla. [bana | manta, lienzo.]
maindira (maindire), sá-]
maipe, debajo de la mesa, sin comer: *eztatoíenari maipe*, al que no llega, capote.
maipuru (de *mai-buru)*, presidencia, presidente.
maipuruko, presidente.
maira (maida), artesa.
mairu, moro.
mairu-ilāí, garbanzo.
maisaran, arañón.
maisatu, comprimir, estrujar, oprimir.
maisealari, criticón.

maiseatu (de *maiseo*), criticar, censurar.
maiseatzaīe, criticón.
maiseo, crítica, censura | murmuración.
maiskaŕ (maxkaŕ), ruin, despreciable.
maisteŕ, inquilino, colono, v. *maizteŕ* y deriv.
maitagaŕi (maītagaŕi), amable, simpático | cariñoso | digno de ser querido | ser fantástico y fabuloso, hada. [dad.]
maitagaŕitasun, amabili-
maitagune, cariño, afecto.
maitakari (maītakari, maitekari), amante | amor, afecto, pasión, dilección.
maitakeri, amor desordenado | amorío.
maitaketa (maitamin, maitakeri, laztankeri), amorío.
maitakunde, amor, afecto | amorío, enamoramiento.
maitalari, v. *maitari*.
maitale, amante.
maitarazi, hacer amar.
maitari (maitalari), amante, que ama.
maitasaŕe, afecto, cariño.
maitasun (maitetasun, maītasun), amor | caridad.
maitasunezko, amatorio.
maitasun-griña, erotismo.
maitati, amoroso, cariñoso, simpático.
maitatu, amar, amado.
maitazale, amoroso, cariñoso, ansioso de cariño.
maitaztu, amartelar.
maite, amado, querido, caro: *ene maite-maitea*, mi queridísimo | amor, cariño. [enamorar.]
maite-erazi (maitemindu),
maite-izan, amar.
maitekeri, amor ilícito: *bere buruaren maitekeriya*, amor propio.
maiteki, amorosamente | afectuosamente | amor | chicoleo | caricia.
maitekoŕ, amoroso, amable, amatario, cariñoso.
maiten, predilecto, amadísimo: *maitena*, el predilecto. [| amor.]
maiteri (maitari), amante
maitetasun (maitasun), cariño, amor | caridad.
maitetu, amar | apreciar.
maitetsu, cariñoso.
maixi, murmuración, crítica, censura, enredo, chisme, disputa, tema.
maixiatu (maiseatu), censurar, motejar, criticar, chismear, murmurar.
maixko, con alguna frecuencia. [frecuencia.]
maixkoīo, con demasiada
maixteŕ, inquilino.
maiz, frecuentemente | asiduamente | ajado | repetición. [cutánea.]
maizandre, zona, erupción
maizapi, mantel.
maizeko, frecuente.
maizen, lo más frecuente, ordinario y regular.
maizenik, generalmente.
maizkaŕ, raquítico, desme-

drado.
maizki, frecuentemente, generalmente.
maizko, frecuente, general.
maizkuŕ, pan ázimo.
maiztasun, frecuencia.
maizteŕ, colono, inquilino | feudo.
maizteŕkeia, colonato.
maizteŕ-sari, renta.
maizteŕtasun, feudo | inquilinato.
maiztu, frecuentar, frecuentado | ajar, ajado.
makal, débil, flojo | cobarde | enfermo: *makal dago,* está enfermo | chopo | escuálido, enclenque.
makalaldi, tiempo de debilidad o enfermedad, decaimiento.
makaldu, debilitar, aflojar, enervar | enervado, debilitado | acobardar | flaquear.
makalkeri, debilidad de ánimo, cobardía.
makaltasun, debilidad de organismo.
makalo (bakalo), bacalao.
makar, mariposa nocturna.
makaŕ, legaña.
makaŕtsu, legañoso.
makatx, animal de cuernos torcidos.
makatz, árbol bravío | peruétano | regoldo | variedad de cereza | *(akatz),* mella.
makaztu, v. *akaztu.*
makera, arco de madera que llevan los carros cargados de heno para sujetarlo.
makeŕ (makuŕ), contrahecho | desabrido, gruñón, áspero.
makets, insonoro: *uŕe makets,* moneda de oro de mal sonido | defectuoso, deforme | *(maketz),* machete.
maketx, ruin, despreciable.
maketz, machete.
maketz-ukaldi, machetazo.
makeztu, atascarse.
makil, palo, bastón: *azta-makil,* lanza.
makilka (makiīaka), a palos.
makilkatu (makiīatu), apalear.
makiīada, estacazo, bastonazo, paliza.
makiīaka (makilka), a palos | paliza.
makiīakari, apaleador.
makiīatu, apalear.
makiīeztu, apalear.
makiīuŕtika, apaleando, apaleándose.
makiña (?), multitud, cantidad: *makiña bat juan ziran,* fueron muchísimos!; *makiñatxo bat lagun zan!,* había mucha gente!
mako (kako), garfio, gancho, horca, arcos: *zubi-makuak,* arcos de puente | bastón | báculo | corvo | curva.
makobil, circunferencia.
makol, gancho de madera | palo con gancho.
makoŕ, callo.
makotu, encorvar, arquear,

arqueado, encorvado.
makume (emakume), mujer.
makuŕ, inclinado | arqueado | agachado | torcido, contrahecho | perverso | yerro, diferencia, desavenencia, desacuerdo | zambo | contratiempo, trastorno | desigual.
makuŕaldi, acceso de perversidad, de mal humor.
makuŕarazi, inclinar, apartar, desviar | pervertir.
makuŕbide, medio de perversión | objeto o motivo de discordia | camino del mal o del error.
makuŕgune, curva, sitio de desviación | contratiempo, revés | tortuosidad.
makuŕgunetsu, tortuoso.
makuŕ-izan, adolecer.
makuŕka, inclinadamente | injustamente. [clinar.]
makuŕkatu, encorvar, in-]
makuŕkeri, acción injusta | doblez, perversidad, injusticia | riña, disensión | desmán.
makuŕki, injustamente | perversamente.
makuŕtasun, inclinación, torcedura | afición, inclinación, afecto.
makuŕtu, inclinar, encorvar, declinar | desviar, pervertir | decaer (un enfermo), agobiar | agacharse.
mala, tierra arrastrada por un torrente, aluvión.
malagako, enfermedad del pecho de la mujer.
malaŕ, desvalido.
malaŕdatz, molinillo en que se retuerce el hilo.
malastasun (de *malats),* robustez | fertilidad.
malats, robusto, rollizo, fértil | *(malatx),* molinillo, batidor de leche.
malbabera (malbu-bera), débil, enfermo.
malbu, débil, enfermo.
malbutu, debilitarse.
malda (alda), cuesta, declive, pendiente.
maldamats, uva silvestre.
maldatsu, accidentado, abrupto, escarpado.
maldeŕ, desvalido, desamparado, abandonado.
malgoŕ, entumecido | seco, árbol hueco.
malgoŕki, leño seco, hueco.
malgoŕtu, entumecer, secar | secarse un arbol.
malgu, plegadizo, suave, flexible: *ile malgua,* pelo suave | afeminado, fofo | inflexión.
malguarazi, plegar, doblegar, inclinar.
malguki. suavemente, blandamente.
malgutasun, flexibilidad.
malgutu, doblar, plegar | suavizar, ablandar | afeminarse.
mali, débil.
malkaŕ, accidentado, abrupto, escabroso, infructífero | desigual.
malkaŕtsu, escabroso, quebrado, fragoso.

malkatx (malkaŕtsu), quebrado, escabroso.
malko, lágrima | cierta clase de pera.
malkoŕ, precipicio, despeñadero | peñasco, roca | estéril | joroba.
malkoŕtegi (amildegi), precipicio. [peñar.]
malkoŕtu, precipitar, des-]
malmai, especie de cereza.
malmetidu (malmetitu, palmetitu) (?), hacer caso, apurarse.
malmutz (malmoz), taimado, insidioso, tramposo, marrajo, socarrón | gordinflón, fofo.
malmuzkatu, engañar | insidiar | faltar a la palabra.
malmuzkeri, astucia, socarronería, engaño, trampa, estratagema.
malo (mamu), duende, fantasma, espantajo: *txorimalo,* espanta-pájaros; *katamalo,* careta | copo de nieve | muchacho rollizo, gordo.
maloka, podrido y seco por dentro (árbol).
malokatu, podrirse (un árbol) y secarse por dentro.
malputz (malmutz), gordinflón, fofo, sin consistencia.
maltxo (maltzo), manojito, hacecito, montoncito.
maltzika, montoncito de heno.
maltzokatu (moltzokatu), amontonar, poner en montones.
maltzuŕ (malmutz), socarrón, astuto, taimado, artero, ladino, marrajo | capcioso.
maltzuŕkatu, insidiar.
multzuŕkeri, astucia, embuste, trampa, malignidad, insidia.
maltzuŕki, astutamente, insidiosamente, arteramente. [to, malicioso.]
maltzuŕtu, volverse astu-]
malubi (maŕubi), fresa.
maluskatu, masticar | estrujar | estropear, desvirtuar.
maluta, perifollo.
maīa (de *mail-a),* el grado, la grada.
maīadi (zurgu), escalera.
maīarazi (de *maīeatu-arazi),* hacer tomar prestado.
maīaŕ (de *mai-iīaŕ),* judía.
maīatu (de *maīo-tu),* abollar, magullar | poner en montones la yerba.
maīatu-une, abolladura.
maīeatu (maīebatu), v. *maīegatu.* [mo.]
maīebu (maīegu), présta-]
maīegari (de *maīegu-ari),* que pide prestado.
maīegatu, pedir y tomar prestado.
maīegu, préstamo: *maīeguz eman,* dar a préstamo.
maīo, herbal, prado.
maīu (?), martillo, mazo.
maīugai (maīuki, maīubi, maīugi), fresa. [tillo.]
maīujoka, a macha mar-]
maīuka, martillando | mar-

tillo.
malukari, martillador.
malukatu, martillar, macear.
maluketa, martilleo.
maluki, fresa | martillo.
maluska (maluka), martillo.
maluskatu, calcar, aplastar, comprimir.
mama, líquido potable (sidra, agua, etc.) | sidra o vino de primera clase.
mamaro (mozoro), el bú.
mamarú, peripuesto, acicalado, elegante.
mami (mamin), meollo | cuajada | carne o parte mollar del pan, fruta, peces, etc. | tierra buena | íntimo, amigo muy querido.
mami-jario, obeso, gordinflón.
mamiki, íntimamente.
mamin, v. *mami.*
mamindu, acedarse la leche.
mamitasun, intimidad.
mamitu, v. *mamindu* | cuajarse | labrar bien la tierra.
mamitsu, carnoso | muy íntimo | afectuoso | sustancioso.
mamo, insecto (voc. puer.)
mamor, tierno, blando: *lur mamora,* tierra fácil de labrar | flexible, frágil.
mamoro (mozoro), el bú | *(mamo),* insecto.
mamortasun, blandura, ternura.
mamortu, quedarse estupefacto | ablandarse la tierra.
mamoxo, gorgojo que destruye las habas.
mamu, coco, bú, fantasma, mónstruo | espantajo | máscara | insecto | hada.
mamuka, espantajo.
mamurlo, cucaracha.
mamurtu, masticar.
mamuru (mamo, mamoro), insecto.
mamutu, enmascararse | embobarse una mujer, v. *kokotu.* [gordinflón.]
mamuts (de *mami-uts),* [mulo.]
mamutx (mamutz), insecto.
man, reducción de *eman* | calmoso, tranquilo | cachaza, tranquilidad; *eguraldi manea,* tiempo calmoso | *(maun),* altura.
manburdi (de *mando-gurdi),* carromato, galera.
mandabelar, yerba dura y gruesa, cartamo silvestre.
mandaeme (mandeme), mula. [mulo.]
mandagare, cencerro de [*raiz.*]
mandaguraiz (mandartazi), tijeras para esquilar machos.
mandaiztur, v. *mandagu-*
mandaka, variedad de manzana.
mandako, mula pequeña.
mandamats, uva de granos muy grandes.
mandamutil, mulero, zagal.
mandartazi, v. *mandaiztur.*
mandar (de *mando-ar),* macho, mulo.
mandarran, v. *mandagare.*
mandatari (del erd.), recadista, mensajero, comisio-

nado, v. *geznari.*
mandategi (mandiru), cuadra de machos o mulos.
mandatu (del erd.), mandato, recado, comisión: *mandatu egin,* pedir la mano.
mandatzaŕ, mulazo.
mandazai (mandazain), arriero.
mandelbi (elbi mando), mosca de macho.
mendeme, mula.
mandeuli, v. *mandelbi.*
mandika, estómago | cuajo del ganado.
mandikaki, grosura de abdomen.
mandio (bandio, mandiyo), granero, tejavana | parte del caserío donde se guardan el heno, los carros, instrumentos, etc.
mandiota, granero.
mandira (maindira, maindire, maindiri), sábana.
mandiru, v. *mandategi.*
mando, mulo, mula | grande, abultado: *elbi mando,* mosca grande | grietas en los piés, en las manos.
mandoka (mandoko), muleto. [muleto.]
mandoxko (mandoka),]
mandozain, v. *mandazai.*
maneatu (del erd.), aviar, disponer, manejar, gobernar, dirigir | aliñar, condimentar.
maneŕex (de *eman-eŕex),* dadivoso, espléndido.
manex, vasco natural de Laburdi y Baja Navarra.
mangaitz (de *eman-gaitz),* cicatero, ruin | precipicio.
mangún, rodeo: *mangun bat egin,* hacer un rodeo | recodo de camino.
mangunatu, rodear, dar un rodeo, andar oblícuamente, bordear, faldear.
mangunatuz, rodeando, bordeando.
mangune (mangun), rodeo.
mantaŕ, trapo | camisa de mujer | mantas de abarca | cosa que no vale nada.
mantaŕegal, pieza inferior de la camisa de mujer.
mantaŕsoin, pieza superior de la camisa de mujer.
mantaŕtu, deteriorarse.
mantio, corzuelo.
mantoin, leche cuajada.
mantoindu, cuajarse la leche. [sábana.]
mantre (var. de *maindire),*]
mantxunga, ganga, ganancia enorme.
mantzaŕ, mujer indolente y desaseada.
mantzuŕ (de *eman-zuŕ),* avaro, cicatero, huraño.
mantzuŕkeri, avaricia.
manu (del erd?.), poder, autoridad | (del erd?.), orden, mandato | flojo, poco tirante.
manukiīaŕ, áfaca, planta parecida a la lenteja.
mañada (mañata) (del erd?.), criado.
mañari, murciélago.

mao (mau), clavel.
maomaŕ, mahometano.
maomidazti, alcorán.
mara, significa movimiento suave y continuado: *eluŕa mara-mara ari da*, nieva copiosamente.
marabio (maŕubi), fresa.
marapilo (korapilo), nudo.
maratila, taravilla | excusa, pretexto.
maratz (baratz), cuidadoso: *atzeŕiyan luŕa gaŕatz, oña ipiñi egik maratz*, en el extranjero la tierra es agria, pon el pié con cuidado | diligente, hacendoso, discreto.
marauri (marabio), fresa.
marbalo, insecto.
marda, estómago | panza | cuajo del ganado.
mardail (ardail), barullo, charla: *mardaila dario*, charla por los codos | murmuración. [mago.]
mardika (mandika), estó-]
mardo, robusto, rollizo, lozano | suave, blando.
mardokeri, molicie.
mardotasun, estado de robustez. [de la castaña.]
mardots (morkots), erizo]
mardul, robusto, rollizo, lozano, sustancioso, pingüe. [gordar.]
marduldu, robustecer, en-]
mardultasun, robustez, lozanía, fertilidad.
mare, var. de *bare*, limaco.
margin, límite.
margirudi, cuadro pictórico.
margo, color.
margoaskodun, polícromo | variado.
margobatun, unicolor.
margobiko, bicolor.
margodun, que tiene color | vistoso.
margodura, tonalidad.
margo-eŕti, arte de la pintura.
margogabe, incoloro | independiente en política.
margoindu, decolorar.
margo-langai, boceto.
margolari, pintor.
margotu, pintar, colorear.
margozgaŕi, pintoresco.
margozkari, pintor.
margokatu, decolorar.
margoztari, tintorero.
margoztu, pintar.
margu (marguzi), mora.
margul (de *-ul*), descolorido, de color pálido, palidez. [colorar, desteñir.]
marguldu, descolorir, des-]
marguzi (margu), mora.
mariguri, fresa.
mari-mutil (marimutilko), marimacho.
maripanpalona (maripanparona), mariposa.
mari-urdin (mari-zikin), mujer sucia.
maritx, vaina seca.
markestu (de *markets*), mellar, desportillar | deformar.
markets (makets, kamuts, amuts), disforme, feo, imperfecto | insonoro.
markol, variedad de castaña.

marmalaka, refunfuño | murmullo, rumor.
marmar, cuchicheo, murmullo, rumor | refunfuño | murmuración.
marmaraka, murmurando, murmujeando: *markarakaari,* estar murmurando.
marmarati, refunfuñador, gruñón | murmurador.
marmaratu, refunfuñar, gruñir | murmurar, murmujear.
marmar egon, estar murmujeando, refunfuñando.
marmario, rumor, murmullo.
marmarita (marmaritza), rumor, murmullo.
marmarketa, rumor, murmullo, murmuración.
marmaŕada, refunfuño.
marmazikari, gruñón.
marmazikatu, refunfuñar, gruñir.
marmoka, torpedo (pez).
marmuri, charla, murmuración.
marmutx (marmotx, mamutz), insecto.
maro (malo), copo de nieve | *(maro-maro),* con calma, despacito y en silencio. [de maíz.]
marota (maluta), perfolla]
martopil, regalos que se hacen a la recién parida.
martotx (martuts, martuz), zarzamora, mora.
martxo (del erd.), Marzo, v. *epail.*
martzoka (martzuka, martzusta, mazuzta, martotx), morera, mora.
martzuka, cretino.
martzukeri, cretinismo.
maru, poste.
maruaga, poste.
marubi (mariguri), fresa.
marubintxauŕ (mando-intxauŕ), nuez la mayor de todas.
maŕ, raya, línea | trazo | señal | *(txingi),* joya, alhaja.
maŕada (marmar), murmuración.
maŕaizkatu, estrujar.
maŕaka, bramido, gruñido, balido, maullido.
maŕakari, maullador, bramador.
maŕakatu, rayar, delineaŕ | enronquecerse | bramar, maullar, gruñir.
maŕakuku, empanada de harina de maíz y de queso. [caracol.]
maŕakulo (maŕakuŕilo),]
maŕa-maŕa, murmurar | masticar con ruido.
maŕanga (maŕanta), ronquera | ronquido.
maŕanta, ronquera | constipado, catarro.
maŕantatu, enronquecer | acatarrarse.
maŕao, bramido, maullido.
maŕapide, camino en zig-zag.
maŕaska, gruñido, chirrido, berrido | grito de alarma.
maŕaskatu, roer | gruñir, chillar, bramar.
maŕaskulo, caracol.

mařati, desafiador.
mařatu, rayar | hacer zig-zag.
mařats, arpillera. [ñado.]
mařatx (nařatx), desali-]
mařau, v. *mařao.*
mařautz (mařaz), espada, machete, cuchillo grande | bayoneta.
mařazkada, bayonetazo.
mařazo, tiburón.
mařaztatu, delinear.
mařaztu, dibujar.
mařiatu (mariatu), podrir.
mařkin, cuadro o tabla de huerta.
mařo (mařau), morueco | trampa, fraude, engaño: *mařo-egin,* hacer trampa | astuto, reservado | *(mařu),* quejido lastimero | rugido, bramido.
mařoiz, balido.
mařoizka, balando.
mařokeri, engaño, dolo, trapacería.
mařokotař, berberisco.
mařolari, bramador.
mařo-mařo, a horcajadas.
mařoskatu, restregarse las manos, manosear | ajarse.
mařoskai, cepillo, instrumento de carpintería.
mařu, ruido, chasquido | bramido, balido, berrido.
mařubi (marubil), fresa | bramido.
mařubika, bramando.
mařubi-intxauŕ, nuez la mayor de todas.
mařu-egin (mařo-egin), rugir, gruñir, bramar.
mařuga, mora, fruto de la zarza.
mařuga-txori, papamoscas.
mařuko, malicia, engaño.
mařukuku (mařakuku), empanada de harina de maíz y queso.
mařlari, dibujante.
mařuma (mařu, mařo), bramido.
mařumaka, bramando.
mařumari, bramador.
mařuskai, garlopa, cepillo de carpintero.
mařuskaldi, frote.
mařuskatu (mařoskatu, muŕuskatu), frotar, restregar | manosear | ajarse | embadurnar, revolver | arrugar.
mařusketatu, cepillar con la garlopa.
mařuza (mařauza), rascador | garlopa, cepillo | cuchillo grande | bramido.
mařuzatu, pulimentar, acepillar | bramar.
mařuzketatu, acepillar.
masail (matrail), carrillo.
masaīeko, bofetada. [tear.]
masaīekoak eman, abofe-]
masanko, racimo de uva.
masaski, cesto grande.
masbildu (maspildu), vendimiar.
masbiltza (masbiltze, masbilte), vendimia, recolección de la uva.
masbiltzaro, época de la vendimia.
masgolko (maskolko), racimo de uva.
masiatu, burlarse | criticar,

murmurar.
masitu, untar de aceite o de grasa | ajarse.
maskal, cazcarria | estropeado | *(mazkal),* débil | *(aztal),* pantorrilla.
maskaldu, enervarse, debibilitarse | deslavar | ajar | estropear | desvirtuar | deteriorar.
maskaŕ (maskal), débil, desmedrado, alicaído | pez de río.
maskaŕtu, debilitar, encanijarse, enflaquecer.
maskelu (maskīlo), calderilla, caldereta. [llar.]
maskildu, estropear | abo-
maskin, llorón.
maskoŕ (maxkoŕ), concha v. *maskuŕ.*
maskulo, burbuja | ampolla de la piel | granito.
maskuri (mazkuri), ampolla de la piel | vejiga.
maskurio, chirlo de mar | ampolla de la piel.
maskuŕ, dureza de la piel, callo: *esku maskuŕak,* manos callosas.
maskuŕtu, endurecer, encallecer | entumecer.
masma (marasma), araña.
masmolko (de *mats-golko),* racimo de uva.
masmordo (de *mats),* racimo de uva.
masorka, lanzadera.
maspatze (de *mats-batz),* vendimia.
maspil, sicomoro, acerolo.
maspildu (de *mats-bildu),* vendimiar | *(maskildu),* abollar, estropear, sobar.
maspiltzaro (masbiltzaro), vendimia.
maspits, orujo.
maspulo (maskulo), ampolla, burbuja.
mastakatu, besuquear.
masta-masta, a dos carrillos.
mastaŕ, cubo de rueda.
mastegi (masti), viña, viñedo.
masti (de *mats-ti) (mastei, masdui),* viña, viñedo.
mastigin, viticultor.
mastigintzaren, vitícola.
mastigintza, viticultura.
mastitsu, lugar lleno de viñedos.
masto, macho: *txeŕi masto,* cerdo macho.
mastrakatu (mastrikatu), estrujar, manosear.
masusa, v. *masusta.*
masusta (masusa), mora, zarzamora | granos de la piel.
masustabe, morera, moral.
masustagoŕi, frambueso.
masustra (masusta), mora.
matagin (betagin, letagin), colmillo.
matalezuŕ, hueso maxilar.
matarla (matraīa, matela, masaīa), carrillo.
matarāski, rasero.
matas (mataz), madeja | confusión, revoltijo.
matasari, cuenda.
matasatu, hacer madejas | enmarañar, embarullar,

mezclar, confundir.
mataz (matas), madeja | embrollo, enredo, maraña.
matazari, cuenda.
matazatu, hacer madejas | enmarañar.
matazur (de *mataz-zur) (matazuri, matazuzki, matazurki)* (de *mataz--zurki),* aspa para madejas. [mejilla.]
matel (matrail), carrillo,]
matelako (mateleko), bofetada. [quijada.]
matel-ezúr, mandíbula |]
mateleżuŕeko, bofetada.
mateloski, carrillazo.
matiīa (maratiīa), taravilla.
matoi (matoin), queso fresco | leche cuajada | persona de poça viveza.
matrail (masail, mazel) quijada | carrillo, mejilla.
matraka, mujer muy bullangera.
matraīalbo, pómulo.
matraīeko, bofetón | cigomático.
matraīezúr, quijada.
matraīezuŕeko, maxilar.
matrazu, virote.
maturi, lamparón.
matuts, pesado, espeso: *euri matutsa,* lluvia espesa | inquieto; *neska matuts ori!,* esa chica revoltosa.
mats, uva.
matsabe, cepa de uva.
matsadaŕ, sarmiento.
matsakio (matsalko, masmordo), racimo.
matsale (de *ale),* grano de uva.
matsano (matsarno, matsardo, matsardao), vino de uvas.
matsare, parra, emparrado.
matsaŕ, parra.
matsayen, vid | sarmiento.
mats-goŕi, granadina.
mats-laŕ, groselIero.
matsoko, racimo de uvas.
matsondaŕ (maskondaŕ), rebusco de la uva.
matsondo (matsabe), vid, cepa de uva.
matsoŕi, pámpana.
matsutsa (masusa), mora.
matxakaran (baxakaran), endrino.
matxamats, uva silvestre.
matxango, mono.
matxaŕ, ruin, despreciable | deforme | tenazas de palo, v. *matxaŕda.*
matxaŕda (matxaŕde) (de *saŕde),* tenazas de palo para sacar las castañas del erizo | horca, apoyo, tenedor, horquilla | parrilla de mano.
matxaŕo, parrilla de mano.
matxikatu, atarazar castañas.
matxinada, sublevación, motín | levantamiento, alzamiento | revolución: *France'ko Matxinada,* la Revolución Francesa.
matxinaŕ, revolucionario.
matxinatu, sublevar, amotinar, insurreccionarse.
matxino, rebelde, levantis-

co | huraño.
matxintzale, amotinador, levantisco, rebelde.
matxintzale-buru, cabecilla.
matxita, mariposa. [acial.]
matxol, tenazas de madera,]
matxunga (mantxunga), ganga.
matxura (del erd.), avería, falta, defecto | achaque.
matzale (de *mats-zale),* amante del vino.
matzeŕ (matxaŕ), deforme, defectuoso | contrahecho.
matzeŕtu (matxaŕtu), deformar.
matzikatu, aplastar, deformar, estrujar.
matzitu, tajar, mellar, hacer muescas.
mau, maullido | acción de comer | clavel.
mau-egin (maukatu), maullar | mayar | morder.
maugurio, caracolillo de mar.
mauka, ganga | acción de comer: *mauka-mauka jan,* comer a dos carrillos | mayando.
mauka-aritu, maullar.
mauka-irentsi, devorar.
maukari, maullador, mayador.
maukera, impertinente: *aukeraren maukera atzenean okeŕa,* el que es impertinente en pedir, al cabo escoge lo peor.
mauki, yerba de San Bonifacio.
mauli (maulubi), fresa.
mauma, pesadilla, modorra.
mau-mau, acción de comer | um!, um! (interj.)
maun, altura. [fresa.]
maurgi (mauri, mauli),]
maurtu (del erd.?) *(lekaro),* desierto.
mauŕe (oŕo), bramido intenso, rugido.
mauŕi (maurgi), fresa.
maus, sauquillo.
mausa - beḋaŕ, sauquillo, yezgo.
mausari, salteador.
mausaŕ, tierra de aluvión.
mauts, guaito, pez.
maxakan, endrino, chopera.
maxiatu (maxeatu), cominear. [mesa.]
mayadaŕ (de *mai),* pié de]
mayatz (del erd.?) *(oŕilla),* Mayo.
mayazken, postre.
mayontzi, vajilla, servicio.
mazal, afable, noble, atento.
*mazatu (*de *maze),* cerner.
maze, cedazo, tamiz: *okin beŕi, mazea zuri,* el nuevo panadero, el cedazo blanco.
mazeaga (mayaro), palo que sostiene el cedazo.
mazeagille, cedacero.
mazel (masail, matel), carrillo | lindero, borde, ladera, vertiente.
mazelako (mazeleko), bofetada.
mazi, raba.
mazitu, preparar la yerba y arrojarla.
mazizatu (maiseatu), criti-

ticar. murmurar.
mazka (bazka), pasto, forraje.
mazkal (de *mazka-al*, privativo, como *itzal*), valetudinario, débil, desfigurado, deformo.
mazkalaldi, debilidad, decaimiento.
mazkaldu, debilitar, desfigurar, descolorar, deeaer | *(maskaŕtu, maskaldu)*, encanijarse.
mazkaŕ, lamprea de río | arbol nudoso | decaído, debilitado.
mazkildu, revolver.
mazkilkatu, tajar, atarazar.
mazkoŕ, huero. [polla.]
mazkulu (mazkurio), am-]
mazkuri, ampolla | vejiga.
mazpildu, atarazar o tajar castañas. [mujer.]
mazte (emazte), esposa,]
mazueka, variedad de uva.
mazura (masusa), mora | fresa.
mazuza, zarzamora.
mazuztxori, papamoscas.
-me, sufijo que denota pequeño, bonito: *neskame*, muchacha joven; *seme*, niño pequeño; *zume*, madera delgada.
me, delgado | sutil, claro: *sagardo mia*, sidra clara | somero: *urmea*, agua poco profunda | mineral | escasez, escaso.
mea (mia), el mineral.
meagizon (meatsari), minero.
meagune (megune), parte delgada | lugar donde hay mineral | vado.
meail, delgado.
meaile (meaĪe, meail), desmenuzador del mineral.
meaka, ijada | desfiladero.
meakoil, delgado | esbelto.
mealkatu (arilkatu), hilvanar. [angosto.]
meaŕ (medaŕ), estrecho,]
meaŕgune, sitio estrecho.
meaŕeri, disenteria.
meaŕtasun, angostura, estrechez. [char.]
meaŕtu, adelgazar | estre-]
measta (meaxla), delgaducho.
meastu, adelgazar.
meatoki, mina.
meatu (medaŕtu), adelgazar, | enflaquecer.
meatx, delgado | raquítico | empanada de carne o de pescado.
meatz, ralo: *iĪe meatza*, pelo poco espeso.
meatzari, minero.
meatze, lugar de minas.
meau (miau), maullido de gato. [yando.]
meauka, maullido | ma-]
meazki, flacucho.
meazkin (beaztun), hiel.
meazti, flacucho. [mina.]
meazulo, galería de una]
medaŕ, estrecho, angosto.
medaŕgune, estrechez.
medaŕtasun, angostura, estrechar.
medaŕtu, adelgazar | estrechar | enflaquecer.

mee (me), delgado.
me-egin, comer de vigilia.
me-egun, día de abstinencia.
meesko (mehesko), flacucho.
megune (de *me-gune),* espacio delgado, estrecho | vado | pobreza, escasez.
mehaka (meaka), desfiladero, camino estrecho.
mehakoil (meakoil), delgado | esbelto.
mehastu, adelgazar.
meiaŕ (medaŕ), estrecho, angosto.
me-izti, mineralogía.
meko, quiebra, bancarrota: *meko-egin,* quebrar.
melaŕ (medaŕ), estrecho.
melekatu (milikatu), probar las cosas, lamerlas.
melenga, empalagoso | parco.
melenge, parco, sobrio.
melgera, comida insípida | persona sosa.
melina (melinga, milinga), apocado, débil | apático | empalagoso.
melingatu, debilitarse | apocarse. [carácter.]
melino, apocado, débil de
memel, insignificante.
me-men (meen), ínfimo o último precio.
memor, orzuelo.
-men, sufijo que denota potencia, potencialidad, facultad: *ikusmen,* facultad de ver; *adimen,* facultad intelectiva; *naimen,* voluntad; *oroimen,* memoria; *entzumen,* oído; *oaŕmen,* sentido.
men, facultad, potencia, energía, poder | necesidad | var. de *ben,* dócil, serio, fino | formal: *gizon mena,* hombre formal, verídico.
menaldu, delegar.
menats, cabellera.
menaz (benaz), seriamente.
mendaŕte (de *mendi-aŕte),* cañada.
mende, autoridad, gobierno, dominio, imperio: *nere mende,* bajo mi poder | siglo | tiempo.
mendeko (menpeko), subordinado, súbdito.
mendel, orillo de tela.
menderatu, v. *menperatu.*
menderatzaka, v. *menperatzaka.* [droso | débil.]
mendere (mendere), melin-]
mendeŕtxi, trillar. [*sun.*]
mendetasun, v. *menpetamendetu,* ingertar | dominar, subyugar.
mendi (de *men,* altura-*di,* localización), montaña, monte: *mendiyak mendiya biaŕik ez baño gizonak gizona bai,* el monte no necesita del monte, pero el hombre del hombre sí; *mendi-mendiyan,* en pleno monte.
mendi-arotz, labrador de madera, carpintero.
mendibitaŕte (menditaŕte, mendaŕte), quebrada, hondonada, encañada.

mendi-bizkaŕ, loma.
mendidi, cordillera.
mendi-elesti, orografía.
mendigain, cima del monte, cumbre.
mendigoizale, aficionado a subir a los montes: *mendigoizale-bazkuna*, club alpinista. [monte.]
mendi-lan, trabajo en el
mendilepo, collado.
mendileŕo (mendidi), cordillera. [montaraz.]
mendi-mutil, muchacho
mendi-oĪaŕ, abubilla. [no.]
mendi-onunzko, cismonta-
mendirakoi, que tira al monte, montaraz.
mendiratu, ir, llevar, llegar, enviar al monte.
menditalde, grupo de montañas.
menditaŕ, montañés,
menditaŕte, encañada.
menditaŕtu, hacerse montañés. [montaña.]
menditontoŕ, cumbre de la
menditsu, montañoso, montuoso.
mendi-ume, cría silvestre.
mendiur, agua del monte | torrente.
mendi-uso, paloma torcaz.
mendixka, colina, cerrillo, collado, cerro. [linas.]
mendixkatsu, lleno de co-
mendi-zakon, barranco.
mendizale, aficionado al monte.
mendizoŕotz, monte agudo | pico del monte.
mendizut, monte empinado.
mendratu, debilitar | desacreditar.
mendre (mendere), débil.
mendretasun, estado de debilidad.
mendretu, debilitar, desmedrar, enflaquecer.
mendrezka, ijada de atún | panal de miel.
mendu, someter, vencer | caracter | púa de ingerto | ingertar.
mendutasun, civilización.
mene (men), poder, dominio, potestad, mando, imperio, v. *menbe, menpe, mende*.
men-egin, obedecer.
meneko (menpeko), súbdito.
mene-menetan (ben-benetan, ben-benez, ben-benaz), en verdad en verdad, muy de veras.
meneratu, dominar, avasallar, sujetar.
mengel, persona débil | cosa efímera.
mengo, necesidad.
mengoatu, forzar, obligar.
mengoz, necesariamente, forzosamente.
meni, tregua, armisticio.
menkatu, librar, libertar.
menpe, bajo el poder | subordinado, subordinación | jurisdicción.
menpeko, subordinado, súbdito | siervo, esclavo.
menpekotasun, cualidad de subordinado, súbdito, esclavo o siervo | tutela.
menperatu, avasallar, domi-

nar, subordinar, subyugar, esclavizar. [diente.]
menperatzaka, independiente.]
menpetasun, obediencia, sujeción, subordinación.
menpetu, avasallar, dominar, imperar, poseer | abatir, acatar.
menpetze, sujeción.
mens (?), déficit: *mens zait,* me falta | imbécil, apocado.
mentasun (benetasun), seriedad, formalidad | docilidad.
mentatzaga (de *mentu),* árbol bravío, sin injertar.
mente, v. *mende.*
mentu, púa de ingerto.
ments, v. *mens.*
mentzaki, levadura.
mentzulo (de *mendi-zulo),* túnel.
menux, casquivano.
meoki (de *me-oki),* mina, lugar de mineral.
merda, melindroso; *auŕ merda, gaztaruan alpeŕda,* niño melindroso, mozo perezoso.
mergatz, desabrido.
merkatari (saleroslari), comerciante.
merkataritza, trato de compra y venta, comercio.
merkatu, abaratar | mercado. [merciante.]
merkatzale, mercader, co-]
merke (del erd.), barato: *oñetako saltzen merke-aldiya,* rebaja de precios en la venta del calzado.
merkegi saldu, malvender.
merke-saltoki, baratillo.
merketasun, baratura. [de)]
merkezaro, baratura (época]
mertxika, melocotón | albérchigo.
meŕo, flaco, extenuado.
meŕtxil, blando, flojo.
meŕtxildu, aflojar, reblandecer.
mesto, legumbre.
meta, montón: *eguŕmeta,* montón de leña | acervo.
metaga, palo que forma el eje del montón.
metaka, a montones.
metaŕi (aŕimeta), columna de piedra.
metasun, sutileza, delgadez | penuria, escasez.
metatu, apilar, hacinar, amontonar.
metatxoŕo (metatxo), montoncito.
metaziri, v. *metaga.*
metu (mentu), púa de ingerto | brote de vid.
meune, v. *megune.*
mezana (mexana), cierta toca que llevan las mujeres en la cabeza.
mezu, aviso, recado, mensaje, comisión, encargo, misiva | recadista, mensajero: *otsuak eztu bera iduri mezurik,* el lobo no tiene recadista a su semejanza, v. *gezna.*
mezudun (geznadun), mensajero.
mezuka, hablando al oído | dando recados.

mezulari, mensajero, recadista, comisionado, nuncio.
mezutu, avisar, dar un recado, enviar un mensaje, advertir, comisionar.
mezutzaīe, mensajero, que da algún aviso.
mi, nombre euzkériko de la letra «m» | *(mii),* lengua.
mia (mea), la mina, el mineral | *(miga, biga),* ternera.
miaki, carne de ternera.
miao (meoa, miau), maullido.
miarma (armiarma, armarma, armirimao), araña.
miaŕitz, hortelano, cierto pájaro.
miatu (miratu) (del erd.?), escudriñar, registrar, v. *azteŕtu, begiratu.*
miau, maullido.
miaukari, maullador.
miauli (miauri), grano de castaña. [granar.]
miauritu (miaurtu), des-]
miazka, lamiendo.
miazkatu (mizkatu), lamer.
miaztu (miazetu, miztu), pasar la lengua, lamer | probar.
miaztun (beaztun), hiel.
midura (migura), muérdago. [*lu),* hinojo.]
mieloi (mielu, meul, mier-]
miesa, lienzo, tela.
mieta (meta), montón, acervo.
miga (mia), ternera: *miga ta ergia,* la ternera y el novillo.
migadoin (migodoin), arrendamiento deganado.
migatxa, ternerita.
migoŕ (migaŕ, megaŕ, medaŕ, meaŕ), flacucho.
migura (midura), muérdago.
mii (mi, mihi, mingain), lengua: *orak (zakuŕak) non miña, an miia,* el perro donde le duele, se lame | chaflán. [nillo.]
miiari (mihi-azpiko), fre-]
miigaizto, malhablado, blasfemo | murmurador.
miiki, carne de lengua.
miiluze, hablador, sin secretos.
miilu (mielu), hinojo.
miimen (mihimen), mimbre.
miimotz (mihimotz), balbuciente. [gua.]
miin (mii, mihi, mi), len-]
miinpeko (mihinpeko), frenillo.
miisa (miise, mihise, miesa), lienzo, tela | sábana.
miitsu (mihitsu), hablador.
miizabal (miimotz), lengua trabada, balbuciente.
miiziki (de *zikin),* malhablado | maldiciente, blasfemo.
miizko, vocal: *miizko otoitza,* oración vocal.
miizoŕotz, maldiciente, murmurador.
miiztatu, poner lengua, badajo, lengüeta, chaflán | ensamblar | libar, probar, catar.

mika (mike, pika) (?), picaza: *indak mika bat orban gabe, diada neskea gaizkabe,* dáme una picaza sin mancha, te daré una joven sin tacha.
mikatu, ponerse una gallina enferma de pepita | mimar. [amargo.]
mikatx (mikatz, minkaitz),
mikel, cóngrio.
miki, poco, poquitín: *ogi miki bat,* un poquito de pan | piltrafa.
mikiña, un poquitín.
miko, pizca, poquito | carbunclo.
mikoŕ, moyuelo | *(pikoŕ, pikoŕta),* grano.
mikots (mingots), amargo.
mikuin, codicioso.
mil (miīa) (del erd.), v. *anei: eskeŕak aneika!,* mil gracias!
milgoŕ (bilgoŕ), sebo | manteca.
milika (milīka), melindroso | inapetente.
milikari, lamedor | lisonjero.
milikatu, lamer, pasar la lengua | golosear | volverse melindroso.
milikeri, antojo, golosina, melindre.
miliki, melindroso.
milin, apocado, endeble, débil de carácter.
milinga (melenge), parco, sobrio | suave, dulce.
milizka (mizka), lamiendo | goloseando.
milizkatu, lamer | probar | golosinear.
miliztu, lamer | comedirse.
milāzka, tamarindo.
milōka, sorgo. [nojo.]
milūra (miilu, milu), hi-]
mimen, mimbre.
mimenaŕ, mimbre macho.
mimi, dolor (voc. puer).
mimiko, cáliz de la flor.
mimikoi, blanducho.
mimin (mimen), mimbre.
mimitxa, comadre.
-min, sufijo que denota «anhelo, ansia, deseo grande»: *ikusmin,* ansia de ver; *eŕimin,* nostalgia; *etxemin,* ansia de llegar a casa.
min (miña), dolor: *buruko min,* dolor de cabeza | amargo, picante, ácido | sentimiento | ofensa | resentimiento | *gau miñean,* a media noche | var. de *miin* | simiente, semilla.
minaŕtu (miñaŕtu), hacerse daño | resentirse, ofenderse.
minat (minatx), vino que resulta de la mezcla del residuo de la uva ya estrujada con agua.
minatz, fetidez de aliento | dolencia.
minauri (miñauri, miauri, miauli), grano de castaña.
minaztu (miztu, miaztu, mieztu), lamer.
minbera, dolorido, quejumbroso | delicado, quisquilloso, susceptible.
minberakoŕ, susceptible,

delicado, sensible, impresionable.
minberatasun, susceptibilidad, delicadeza, sensibilidad, impresionabilidad.
minberati, muy sensible, quejumbroso, delicado.
minberatu, volverse delicado, causar dolor, lastimar | ofenderse, resentirse, molestarse.
minberoŕ, v. *minberakoŕ.*
minbizi, cáncer | úlcera | carbunclo.
minbizidun, canceroso.
minda, parte líquida del estiércol.
mindegi (de *min* = semilla *-tegi),* semillero | *(mundegi),* plantel, vivero.
mindei, lengüeta de la cerraja.
mindu, amargar, lastimar, irritar | ofender | amostazarse, incomodar: *mindu da,* se ha incomodado | agriado, agriar: *esnea mindu,* cortarse la leche.
mindulin, canijo.
mindun, dolorido, doliente | resentido, enojado, ofendido, incomodado.
mindura, resentimiento, acritud, amargura.
minduri, plañidera.
mindurika, plañido, jeremiada.
mindurikari, plañidera.
mindurikatu, plañir.
minduru, endecha | persona que está de duelo | amargura.
min-eman (mindu), lastimar | ofender | molestar.
mineta (miñeta, mingotxa), acedera, acederilla | aguapié.
mingain (min, mii, mihi, mi), lengua | espiga de madera.
mingain-ari, frenillo.
mingain-gaizto, blasfemo, maldiciente.
mingain-legun, lisonjero.
mingain-luze, deslenguado.
mingain-zoŕotz, murmurador. [mentiroso.]
mingain-zuri, halagador |
mingaizto, cáncer, carbunclo, úlcera, llaga, zaratán.
mingaizto-belaŕ, eléboro negro.
mingaŕ, gusto ágrio, picante, ácido.
mingaŕatz, acedera.
mingaŕi, sensible, muy de sentir | que causa dolor o sentimiento, mortificante.
mingaŕki, amargamente.
mingaŕsko, acídulo.
mingaŕtu, agriarse, ranciarse, acedarse.
mingatu (de *minge-tu),* enmudecer, quedar mudo.
mingatx, variedad de cereza.
mingatz (minkatz), ácido, acidez, ácremente.
minge, mudo (la voz *mutu* es erdérika).
mingetasun, afasia.
mingetu, enmudecer.
mingi, amargamente.
mingil, efímero | baladí.
mingoŕ (de *min-goŕ),* dolor

interno | agrio, amargo | descontentadizo | becacín.
mingoŕi (elgoŕi), sarampión.
mingoŕtu, var. de *mingaŕtu.*
mingostasun, amargura.
mingostu (mingoztu), amargar.
mingots (mingotx, mingatz, minkatz), ácido, amargo | acedera | doloroso.
minitx (mixitx, mizitx), gato,
min-izan, sentir, resentirse | doler, tener dolor.
min-jale, consunción | cáncer.
minkaitz (mingatz), amargo, ácido | acíbar.
minkaitzaldi, rato de amargura o de mal humor.
minkaiztu, atormentar, amargar, irritar, ofender | acibarar.
minkaŕ (mingaŕ), amargo.
minkaŕtu, volverse amargo | agriarse, avinagrarse, acedarse | incomodarse.
minkats (minkatx, minkatz, mingatz), amargo.
minkatz, agrillo.
minkeŕtu, ofenderse, incomodarse.
minki (mingi), amargamente | encarecidamente | dolorosamente.
minkoŕ (mingoŕ), amargo, agrio | descontentadizo | inquieto | *(minkaŕ),* mordaz, ofensivo.
minkoŕaldi, rato de susceptibilidad, mal hnmor.
minkoŕti, quejumbroso, que se lamenta mucho, llorón.
minkoŕtu, agriarse.
minkots (minkotx, mingotz), amargo.
minkun, sensible, susceptible, descontentadizo, amargo.
minkunkeri, sensiblería, sentimentalismo | lloriqueo.
minlotu (de *min,* lengua), [tartamudo.]
minluze, lengua larga, persona que no sabe guardar secretos.
minondo (de *min-ondo),* base de la lengua | convaleciente, convalecencia.
minondoko, cicatriz | frenillo | convalecencia.
min-ori (miñori), ictericia.
min-otso, lobanillo.
minpeko, frenillo.
minpeŕ, reverso: *minpeŕez,* al revés.
minsoŕ (mintsoŕ, mingoŕ, mintsuŕ), dolor sordo, dolorcillo.
mintasun, acidez, amargura, amargor, cualidad de lo amargo y ácido.
minte (izuŕite), época de la peste | plaga | el amargar, el ofender (de *mindu-tze=minte).* [millero.]
mintegi (min, semilla), se-
mintu, v. *mindu.* [rancio.]
mintuŕin, olor o sabor a
mintsu, lleno de dolores | enfermizo.
mintx, ansia, anhelo.
mintxingoŕ, orzuelo.

mintxuri (de *min-zuri)*, panadizo.
mintz, habla, palabra, vocablo, dicción | membrana.
mintzaera, modo de hablar, estilo | lenguaje.
mintzai (mintzaira, mintzaera), lenguaje, modo de hablar. [abogado.]
mintzaide, interlocutor |]
mintzaira, v. *mintzai*.
mintzaldi (itzaldi), tiempo de hablar | conversación, coloquio, conferencia, charla.
mintzaīle, hablador, orador.
mintzapide, derecho de hablar | motivo de habladurías. [guaje, estilo.]
mintzara (mintzaera), len-]
mintzarazi, hacer hablar.
mintzategi, diccionario.
mintzatu (de *mintzo)*, hablar | conferenciar | expresar. [blar | orador.]
mintzatzale, amigo de ha-]
mintzatzaīle (mintzaīle), orador, hablador.
mintzi, membrana.
mintzo, palabra, habla | conversación | idioma.
mintzoera, idioma | locución.
mintzo-izan, hablar.
mintzoki, plática, conferencia, peroración.
mintzun, que tiene la palabra | elocuente.
mintzura, habla | peroración, discurso.
mintzuŕi (mintzuri, mintsoŕ), dolorcillo.
minzko (mixko), enfermizo.
miñaldi, tiempo de dolor.
miñaŕtu, hacerse daño.
miñez, sufriendo, enfermo, con dolores.
miñi (miñini, mixitx, miño, moxin), gato, gatito.
miñondo (minondo), convalecencia.
miñondoko, convalecencia.
miñontzi, quejumbroso, lleno de dolores.
miñori, ictericia.
mipeko (minpeko), frenillo.
mirabe, esclavo, siervo | criado, a, sirviente.
mirabe-egin (moŕoe-egin, jopu-egin), servir.
miragaŕi (del erd.), admirable. [que cae del árbol.]
mirauli, castaña madura]
miretsi (del erd.), admirar | apreciar.
miritz, ungüento.
mirlakatu, lamer los labios, golosinar. [muérdago.]
mirotz, gavilán | halcón |]
miru-belaŕ (miro), hinojo.
miru-sagaŕ, membrillo.
miŕi, cara enjuta. [| migaja.]
miŕin, enclenque, raquítico]
miŕindu (biŕindu), pulverizar, desmenuzar, destrozar | rasgar.
miŕiz (miŕizka), endeble, raquítico | *euri miŕizka*, llovizna.
miŕiztu, demacrar, extenuar.
mise (miise, miesa), lienzo, tela | sábana.
misera, langosta verduzca.
mistiīu, estopa para tapar

agujeros | canilla de las cubas.
mītegi (mindegi), vivero.
mitxeleta, mariposa.
mitxigo (mitxigu, mitxio), vencejo. [quito.]
mitxika, un poco, un po-]
mitxilote, mariposa. [zuelo.]
mitxindoŕ (mitxingoŕ), or-]
mitxiŕika, mariposa.
mitxiŕka, a pedacitos.
mitz (mintz), membrana.
miukitu, gustar. [dago.]
miula (miura, miru), muér-]
miuli (mielu), hinojo | grano.
miura (miula), muérdago.
miuri (bii, mihuri), grano, granito: *mats-miuri*, grano de uva | muérdago.
miurtu, desgranar, quitar el grano.
mix (mox, mixitxa), gato.
mixaŕ (muxaŕ), marmota | lirón.
mixika (muxika), melocotón, melocotonero.
mixirikote (mitxeleta), mariposa.
mixitxu, gatito. [nar.]
mixkoŕtu (miurtu), desgra-]
mixkurteri, pulla, expresión picante.
mixmixka, cuchicheando.
mixtika (mertxika, muxika, mixika), melocotón.
mixu (mixaŕ), marmota.
miyaski, cesto pequeño de mimbres.
mizabal, ceceoso.
miziña (mizintxo), gato.
mizkatu, volverse regalón y lozano | lamer.
mizke, lozano: *garau mizkeak*, granos lozanos.
mizkeri, golosina, regalo del cuerpo. [| golosina.]
mizki, bagatela, poca cosa]
mizkin, goloso.
mizkinkeri, gula, gastronomía | golosina.
mizkinda (mizkinde), el golosinear.
mizmira (mizpira, mizmiru) (del erd.), níspero.
mizmiz (mizmizka, mizmizetan), juego que consiste en pegarse mútuamente con la pelota.
mizoŕo (minondo), base de la lengua.
mizpildu, atarazar la castaña.
mizpira (del erd.), níspero.
mizpiraki, madera de níspero.
mizpiribilo, bozo.
mizpirondo, níspero.
mizti, hablador.
mizto (de *mi-zto*, diminutivo), lengüecita | aguijón de culebra, avispa, etc.
miztoŕ (miztura), aguijón.
miztu (miztatu), lamer | libar. [dar.]
moaŕatu (mogaŕatu), po-]
mogaŕa, parte superior del tronco del árbol.
moiztu, podar.
mokaŕo, estopa ordinaria.
mokati, variedad de manzana.
mokeŕ, duro. [mor.]
mokeŕaldi, rato de malhu-]
mokil, terrón.
moko, pico | morro | extre-

midad, extremo, punta *suduŕ-moko,* punta de la nariz: *mokoz-moko,* de morro, de frente.
moko-belaŕ, geranio.
mokodun, picudo, morrudo, hocicudo.
mokoka, picoteando | riñendo, disputando | reprensión.
mokokada, picotazo. [que.]
mokoka-egon, estar de pi-]
mokakaldi, rato de disputa.
mokokari, que picotea, riñe, disputa o reprende | pendenciero, camorrista.
mokokatu, picotear | picotearse, reñir | reprender.
mokoko, del pico, picotazo | bofetada.
mokol, cáscara | perfolla | cosa hueca.
moko-labuŕ, chorlito real.
mokolo (kokolo), chocolate (voc. puer.).
mokoloi, borrón. [miento.]
mokoru, colmo, rebasa-]
mokoŕ, disforme: *aŕi mokoŕ,* piedra disforme | nalga | terrón | mendrugo | altanero, adusto | perverso | tronco grueso de leña que se pone en el fogón.
mokoŕdo, mojón, excremento duro.
mokoŕkatu, formar terrones | dividir, desunirse.
mokoŕkeri, brutalidad | rudeza, brusquedad.
mokoŕki, duramente, brutalmente.
mokoŕtu, formar terrones | acoquinar: *otzak mokoŕtu,* acoquinarse de frío | entumecer.
mokoŕtsu, lleno de terrones.
mokotaŕo, cucaracha.
mokoti, picotero | huraño | irascible. [picos.]
mokots, pan de muchos]
mokozoŕotz, pico agudo | mal genio.
mokozuri, persona aficionada a comer lo mejor.
mokuxi, estopa de segunda calidad.
mola, montón, cúmulo.
moldakaitz, torpe, tosco, grosero, desmañado.
moldatu (del erd.), amañarse, arreglar | domar.
moldatsu, hábil, diestro.
molde (del erd.), maña, destreza, habilidad, modo, manera.
moldedun, mañoso, diestro.
moldegabe, desmañado, torpe.
molko, racimo.
molokot, quiebra: *molokot--egin,* quebrar, hacer bancarrota.
moloŕika, acanto.
moltso, v. *moltzo* | *(alu),* genital femenino.
moltsotu, sitiar, cercar.
moltxoka, por montoncitos, por grupitos | grupito, coro, sección.
moltxakada (de *moltzo),* montoncito | rebañito.
moltxokatu, dividir en grupitos o secciones.
moltzatu, rodear, cercar |

amontonar, acumular, agrūpar, apilar.
moltzo, montón, grupo, pelotón, agrupación | cerco, giro, corro | acervo | asedio | círculo.
molu, hinojo.
molō, pelotilla, pella.
momo, sueño (voc. puer.), el bú | piojo, pulga, insecto (voc. puer.)
momolo, sueño (voc. puer.) | fantasma, coco, bú. [reta.]
momotxoŕo (mozoŕo), ca-]
momoxo, gorgojo.
mondongo, morcillón | brusco, áspero.
moni, menudo, menudillo: *armoni,* menudo de carnero; *gelimoni,* menudo de vaca; *txeŕimoni,* menudillo de cerdo.
mono (muno, muño), cúspide, loma o altura de terreno. [lindo.]
moñoño (?), monín, bonito,]
mordo, racimo (de uvas, etc.) | agrupación | revuelto, revoltijo.
mordoka, a racimos | por grupos.
mordoketa, vendimia.
mordolō, embrollo, enredo | guirigay | monserga | *eŕdera mordolō,* jerigonza, jerga ininteligible.
mordolōkatu (mordolōtu), embrollar.
mordoska (de *mordo-ska),* racimito | grupito, ramillete: *etxe-mordoska,* grupo de casas; *ume-mordoska,* pelotón de niños | rebaño de pocas cabezas.
mordoskada, grupo, tropel, pelotón.
mordotu, arracimarse.
more (del erd.), morado.
moregoŕi, violáceo.
moreta (moleta) (?), chimbo, pájaro. [de flor.]
morgil (morgoi), capullo]
morkalatz (de *morko-latz),* castaña de púas ásperas.
morkil, torpe. [caro.]
morko, racimo | astuto, pí-]
morkol, mazorca de maíz.
morkolot (mokolot), quiebra, bancarrota, fracaso.
morkosta, racimillo.
morkots, erizo de castaña.
morkotz, erizo de castaña.
morlantx, carnero mestizo.
morokil, farineta, gacha | mescolanza.
moŕio, mugrón.
moŕitz (suŕmotz), romo.
moŕkaitz (de *mokoŕ-aitz),* peña enhiesta, prominente.
moŕoe (moŕoi), criado, servidor, fámulo | mozo, mocete.
moŕoi-egin, servir de criado.
moŕoikintza, servicio, oficio de criado.
moŕoil (moŕolō), cerrojo.
moŕoildu, acerrojar.
moŕoin, var. de *moŕoe* | varón | borraja.
moŕoindu, llegar a la adolescencia | servir.
moŕointasun, cualidad de adolescente, mocedad.
moŕointza (moŕoikintza),

servicio, oficio de criado.
moŕoizko, mozalbete, adolescente.
moŕokaldi (de *moŕoko),* rato de mal humor.
moŕoko, adusto, huraño, enojado | chinchón, tumor | haz, manojo: *belaŕ-moŕoko,* manojo de yerba.
moŕokokeri, acción grosera | caracter adusto y huraño.
moŕokoki, groseramente.
moŕokotu, volverse adusto y huraño.
moŕolōpe, arrestado | arresto | *(espetxe),* cárcel.
moŕolōpetu, arrestar.
moŕontza, servicio, servidumbre. [cetón.]
moŕosko, muchachote, mo-]
moŕotu (de *moŕo),* echar vástagos | enfermar el nabo o la berza.
mosaŕe, pizarra: *mosaŕe-aŕi,* pizarra.
mosgari, trigo chamorro.
moskan (koskan), cáscara verde de la nuez.
moskatx (boskoitz), ruda.
moskildi, boscaje.
moskildu, despojar a uno de dinero en el juego, desplumarle. [deriv.]
mosko, pico, v. *moko,* y]
moskol, cáscara de nuez | mancha que deja la cáscara de nuez.
moskoŕ, tronco | verrugón | var. de *mozkoŕ.*
moskoŕaldi, rato de borrachera. [umbría.]
mospel (ospel), sabañón |]
mosta, rebaño de cien cabezas.
mostaxko, rebañito.
mosu (musu), cara, rostro | ceceoso | beso en la cara. [po, clase, especie.]
mota (?), casta, orden, gru-]
motail, mala casta.
motaiska, cogollo. [fico.]
motaki (muetaki), especí-]
motatu (de *mote),* brotar, germinar, retoñar, abotonar las plantas | especificar.
mote, brote, germen, botón, yema, retoño | capullo de la flor.
motel (totel), farfulla, farfullero | lacio, endeble, flojo, lento, calmoso | soso, insípido | dulce | poco vivo: *pelota motela,* pelota muerta.
moteldu (toteldu), farfullar | volverse lacio, endeble, flojo, poco vivo, lento | entumecerse los dedos.
moteltasun, tartamudez | flojedad, lentitud.
motel̄ (var. de *motil),* muchacho: *kaxo motel̄,* hola amigo!
motil (mutil), muchacho.
moto, penacho, moño, melena | *(motho),* pañuelo de la cabeza | trenza.
motodun, moñudo.
motolo, gordinflón, rechoncho.
motots (moto), cabellera,

moño, penacho, trenza de pelo.
mototx, penacho.
motā, penacho. [cho.]
motō (motā, moto), penacho.]
motx, diminutivo de *motz.*
motxale (motxalē), esquilador.
motxin, genital femenino.
motxota, pañoleta de la cabeza.
motz, corto, romo, pelado, rapado | huraño, arisco | maketo.
motzaldi, corte, poda, esquileo (tiempo de) | rato de escasez.
motzale (motzalē), cortador, rapador, esquilador, trasquilador.
motzaritz, árbol leñero.
motz-egin (uts-egin), fallar.
motz-gelditu, llevarse chasco.
motzitu (moztu), cortar, desmochar, rapar, pelar, trasquilar.
motzondo, tocón, desmocho (lo que queda después de cortar, podar, etc).
motzoŕ, tronco.
mox (mix), gato.
moxal, potro: *moxal zaldi,* potro macho; *moxal uŕuza,* potra | borrachera | vómito; *moxalak bota,* vomitar.
moxin (mox, mix, miziña, mamoña), gato.
moxkoŕ (dim. de *mozkoŕ),* achispado.
moxkoŕtu, achisparse.
moxo, morueco, carnero padre.
moxolo (mozolo, mozoŕo). careta, disfraz, espantajo.
moxorika, mariposa.
moxorka, v. *mozoŕka (zomoŕo);* larva, insecto.
moxoŕo, gorgojo de trigo.
moxtale, podador, que poda | trasquilador.
moxtare, jugarreta.
moxtu (moztu), cortar un poquito.
moxu, carita | besito.
mozketa, corte, esquileo, poda, tala: *ardi-mozketa,* esquileo de las ovejas | amputación, mutilación.
mozki, cortamente, brevemente | bruscamente.
mozkin (de *motz-egin, (mozkilē),* peluquero, barbero | (de *motz-kin),* esquilmo, suerte, residuo de lo cortado, esquilado, podado, etc.) | renta, interés del capital, producto, beneficio, ahorro: *etxearen mozkiñak,* las rentas de la casa | descuento.
mozkindu, mochar un árbol | ahorrar | esquilmar.
mozkoŕ, borracho | pedazos grandes de un tronco | verrugón de árbol | rechoncho y corpulento | trasnochado.
mozkoŕ-aŕail, borracho completo.
mozkoŕarazi, emborrachar, embriagar.

mozkoŕeri, borrachera | alcoholismo.
mozkoŕkeri, borrachera.
mozkoŕo, bien pelado | descubierta la cabeza.
mozkoŕondo, consecuencia de la borrachera | borrachón. [cohólico.]
mozkoŕti, borrachín | al-]
mozkoŕtu, emborrachar, embriagar | trasnochar.
mozkoŕtsutu, achisparse.
mozle, cortador.
mozolo, gordinflón | careta, máscara | enmascarado | variedad de manzana | larva.
mozolīo, buho, mochuelo.
mozoŕka, carrete del telar.
mozoŕkalīu, piezas movibles del telar hechas de hierro.
mozoŕo, disfraz, careta, máscara | el bú | espantajo | larva.
mozpil (mozkin, motzondo), desmocho.
moztaldi, amputación.
moztalle (motxalē), trasquilador. [rreta.]
moztare (moxtare), jugu-]
moztasun, cortedad.
mozte, corta | poda | esquileo: *ilē-mozte,* corte de pelo.
moztu, mochar, desmochar, cortar | desafilar | amputar.
moztutzalē, cortador.
mu, mú: *ez u, ez mu,* ni fú, ni fá. [pecie, calidad.]
mueta (mota) (?), clase, es-]
muetaki, especifico, que caracteriza y distingue una especie de otra.
muetatu, clasificar.
muga (?), límite, frontera, linde, término | ocasión, oportunidad: *muga gaitzean,* a destiempo; *muga onez,* a buena hora.
mugagabe, ilimitado, infinito, ilimitadamente.
mugage, ilimitado.
mugaide, v. *mugakide.*
mugaide-izan, confinar.
mugaintzin, antes del límite prefijado, extemporáneo.
mugaitz (de *muga),* extemporáneo | mala coyuntura.
mugakabe, prematuro, prematuramente | ilimitado.
mugakera, limitación, restricción.
mugakide, colindante, contiguo, fronterizo, aledaño, confín, limítrofe.
mugalde, confín del límite | cerca de la hora marcada.
mugale, limitador | determinativo, artículo: *mugale zeindua ta zeingea,* artículo determinado e indeterminado.
mugaŕ, mojón | rayano.
mugaŕi, mojón, jalón.
mugaŕitu, limitar, acotar.
mugaŕiztatu, poner jalones o hitos. [tar, acotar.]
mugaŕtu, deslindar, limi-]
mugataŕ, natural del límite.
mugatu, limitar, restringir, determinar, amojonar, deslindar, poner hitos:

mugatu du, le ha coartado.
mugatsu, próximo a la frontera | una época poco más o menos: *mugatsu artan,* por aquel entonces.
mugaute, frontera, límite.
mugaz (garaiz), a tiempo, oportunamente.
muge (de *muga-gabe=ge),* infinito.
mugeŕ (sukaŕi), pedernal, sílice | lugar abrupto, escarpado | silíceo.
mugetasun, cualidad de lo infinito.
mugita (mugite, mugiti-belaŕ), grama.
mugitu (del erd.), mover; su equivalente euzkérico es *igitu*
mugitz (de *muga-itz),* artículo determinante.
mugon (aldi-on), oportunidad, buena coyuntura.
mugonez, a buen tiempo, oportunamente.
mugu, ocasión, oportunidad.
mugurdi, frambuesa.
muguŕi, cierta planta parecida a la patata.
muin, tuétano | seso | *(min),* semilla, germen, púa | beso, ósculo.
muin-egin (muñegin), besar.
muintegi (muntegi, mindegi), semillero, vivero.
muite (mugite), grama.
mujuri, montón.
mukaio, colmo.
mukeŕ, terco, tozudo | esquivo, desdeñoso | soberbio | abrupto, escarpado.
mukeŕkeri, terquedad, esquivez, desagrado, desdén, oposición.
mukeŕki, esquivando | con soberbia.
mukeŕtu, esquivar, rehuir, rehusar, oponerse | volverse soberbio y altanero.
muki (?), moco | pábilo.
mukieri, romadizo, moquillo.
mukitako, moquero.
mukitsu (mukizu), mocoso.
mukolo, lobanillo. [pábilo.]
muku (muki) (?), moco |
mukueri, romadizo, moquillo.
mukulu, trozo: *gatz-mukulu,* trozo de sal | bulto, volumen de una cosa | montón, grupo.
mukuluka, en grandes montones o grupos.
mukuluxko, cerro. [zana.]
mukurio, variedad de man-
mukuru (mukuŕu), colmo | montón.
mukurutu, colmar.
mukuŕ, base del tronco: *ipuŕ-mukuŕ,* nalga.
mukuŕu, montón: *satoŕ--mukuŕu,* topera | colmo.
mukuŕutu, colmar.
mukuts, entumecimiento | escarcha.
mukuta, entumecerse | encapotarse el cielo.
mukuzu (mukizu), mocoso.
mula, tapón | contera del bastón | parte de la azada donde tiene el ojo.
mulastin, copo de lino |

mujer descuidada.
mulixka, mirabel, especie de ciruela.
mulko (multzo), montõn, grupo | enjambrera | cimo.
mulo, v. *mula* | *(muño)*, colina | montoncito: *satoŕ-mulo*, topera.
muloztatu, atascar.
multxo (multxu), montoncito, grupito | estropajo.
multxukin, estropajo, rodete. [complejo.]
multzaŕ (de *multzo-aŕ)*,]
multzatu, amontonar, acumular, apilar. [grupo.]
multzo (moltzo), montón,]
multzokà (moltzoka), en grupos, en tropel.
multzokatu, agrupar, acumular, amontonar.
multzu, montón | grupo, conjunto.
multzuka, en montón.
multzuzka, rebañito de ovejas.
mulu, mata: *otamulu*, mata de argoma | tapón | contera | copo de lino | cubo de la rueda | estopa | parte del azadón donde tiene el ojo. [basta.]
mulu-zakaŕ, aresta, estopa]
mulõ (mulu), terrón | pella, pelotilla | *(amuko, mokaŕo, xeta, xardanga)*, estopa, copo de lino | parte del hacha o de la azada donde tienen el ojo | cubo de rueda.
mulũ, v. *mulõ*.
mumu, insecto, v. *momu*.
mun (maun), prominencia, colina, cerro, altura | *(muin)*, beso, no en la cara.
munaizka, colinita.
mundoin, pértiga.
mundu (del erd.) *(ludi, biztoki)*, mundo. [dano.]
mundutaŕ (luŕtaŕ), mun-]
mun-egin (muñ-egin), besar, no en la cara.
mun-gain, parte blanda del cráneo.
muni, ribazo, elevación de tierra | v. *moni*.
muno (de *mun-o)*, cerro, colina, ribazo, otero.
muntegi, semillero | vivero.
muntõ, arreglado, acicalado, limpio. [aseo.]
muntõtasun, pulcritud,]
muntõtu, arreglar, acicalar.
munuts (de *mun-uts)*, topera, hormiguero.
muña (de *muiñ-a)*, seso, tuétano, cañada, savia | *(mun)*, beso.
muñatz, colina: *muñatz goitura eraman zuen*, le llevó a la colina elevada.
muño, colina, otero, altozano, elevación de terreno | dolorido.
muñuño (moñoño), monona | bonito, lindo.
mur, fruto del pino y del abeto.
murduskatu (laŕdaskatu), chafallar | chapurrar.
murga (muga), límite, lindero.
murgil, zambullido, sumersión | calado | capullo.

murgildu, zambullir | calarse | abotonarse las plantas | sumergirse.
murgil-egin, zambullirse.
murgoi, capullo de flor.
muriska (yauzika), cabriola.
murkaitz (morkaitz), roca saliente. [near.]
murkatu (de *buruka)*, acor-]
murkazale, acorneador.
murkil (murkīla), rueca para hilar lana.
murko, vasija; jarro.
murkuts (morkots), erizo de la castaña.
murmur, murmullo, rumor.
murmurika, murmurio, murmullo. [mullo.]
murmuŕ, murmurio, mur-]
murmuŕots, murmullo, rumor.
murmuzika, murmujeo.
murmuzikatu, murmurar.
murtixa (murduxa), tenazas del hogar.
murtu (de *burutu)*, amontonar yerba al segarla.
murtxatu, probar, saborear | chupar.
murtzatu, v. *murtxatu*.
muru (de *buru)*, cerro, altozano.
murulu, cubo de rueda.
muruts, montón.
muŕ, brasa ardiente | *(biuŕ)*, torcido. [tierra.]
muŕeta (luŕeta), vallado de]
muŕi (uŕi), escaso: *ilemuŕi*, calvo | despojado | *(biuŕi)*, perverso | montón de yerba que se forma a la izquierda del segador.
muŕika (iŕika), burla, guasa: *iŕi-muŕika*, sonriéndose, bromeando.
muŕikaldi, rato de burla.
muŕikari, burlón, guasón.
muŕikatu, burlar, mofar, guasearse.
muŕitu, despojar.
muŕitz, esquilado, pelado, raso | corto | brusco, desagradable | mezquino | seco, breve.
muŕiun (muŕun), borraja.
muŕizkeri (zimuŕkeri), acción brusca | mezquindad.
muŕizki, bruscamente | mezquinamente. brevemente, secamente.
muŕiztale, podador.
muŕiztasun, desnudez, escasez, cortedad. [to.]
muŕizte, despojo | descuen-]
muŕiztu, despojar, cercenar, rapar, rasurar, acortar, desmochar. [llizcar.]
muŕtekatu, retorcer | pe-]
muŕtu (biuŕtu), torcer, torcido | torcida, mecha | estirarse una vena | enredarse algo.
muŕu (muru), montón: *odei-muŕu*, nubes enormes; *ogi-muŕu*, zoquete de pan | muro, muralla, pared. [rueda.]
muŕulu (murulu), cubo de]
muŕuin (muŕiun, muŕun), borraja.
muŕuka (buŕuka), lucha, riña, contienda | nubarrón | peñasco enorme.
muŕukatu (de *muŕu)*, amon-

tonar | arrugar | luchar, reñir.
muŕuko, zoquete de árbol.
muŕukutun, amorrado, esquivo, huraño.
muŕu-muŕu, murmujeando.
muŕun (muŕuin, muŕiun, muŕion), borraja.
muŕunga, regaño.
muŕungatu, regañar.
muŕuntz, cimbalaria.
muŕusa, bramido, mugido.
muŕusada, bramido. [mar.]
muŕusa-egin, mugir, bra-]
muŕuskada (puŕustada), refunfuño.
muŕuskaldi, frote, frotamiento, roce.
muŕuskatu, frotar, restregar, rozar. [nerse.]
muŕustu, obstinarse, opo-]
muŕutu, amontonar.
muŕutxori, gorrión. [ñir.]
muŕuztu, incomodarse, re-]
muŕuzkatu (murduskatu), chapurrear una lengua.
mus, capote | juego del mus.
musaŕ, marmota | lirón.
musaŕakin, recorte, recortadura, escote.
musaŕatu, escotar, recortar, desbarbar.
musean, jugando al mus.
musika (iseka), burla.
musikatu (muŕikatu, isekatu), burlarse.
musikatzaīle, burlón.
musikoka, a cachetes.
musin, mohino, adusto, huraño, esquivo | murria.
musindu (muxindu), amohinarse | lloriquear, enfurruñarse.
musin-egin, hacer mal gesto, repugnar.
musinka, haciendo muecas.
musinkeri, burla, chacota | esquivez, hosquedad.
musk, pardo.
muskaŕ, lagarto.
muskaŕtu (de *musu-aŕtu, muskeŕtu),* sacar la cara, dar frente, afrontar.
muskeŕ (muskaŕ), lagarto.
muskeŕtu, v. *muskaŕtu.*
muskil, vástago, pimpollo | embrión | moco | cosa insignificante | aguijón.
muskildu, echar vástagos, retoñar, apimpollarse | entumecerse | v. *muŕiztu,* desperdiciar.
muskin (mozkin), resto, sobra | troncho de pera, manzana, etc.
muskindu, comer algo casi totalmente.
muskiri (muki, muski, muskil), moco.
musko, aguijón.
muskuldu, entumecerse un miembro.
muskurio, lloriqueo.
muskuŕ, gordinflón | corteza de pan. [de mus.]
muslari (de *mus),* jugador]
musta, rebañito. [agua.]
mustigeri, nadar dentro del]
mustu, guaito, pez.
mustuka, zorro para sacudir el polvo | *(mustaŕka),* hocicando, hozando | huraño. [acepillar.]
mustukatu, despolvorear,]

mustupil, hocico | rostro, cara.
mustupileko, bofetada.
mustupilka, de bruces, boca abajo. [lor, enfado.]
musturi, pesadumbre, do-
mustuŕ (mutuŕ), morro, hocico, jeta | esquina, punta, extremo.
mustuŕeko, del morro (bozal, freno, etc.) | bofetada, morrada.
mustuŕkari, hozador.
mustuŕtu, amorrarse | hocicar | enfadarse, amohinarse, enojarse.
musu, cara | beso | nariz | labio, hocico | punta, extremidad.
musu-eman, besar.
musuika, mordiendo.
musuka, a besos | besuqueo.
musukatu, besuquear, besar repetidamente.
musukeri, besuqueo.
musuko, v. *mustuŕeko* | abertura por donde pasa el agua a la rueda del molino. [tada.]
musukun, mojicón, bofe
musuri (musuŕkin), hozadura.
musurika (musika), hozando | hozadura.
musurkari, hozador.
musurkatu, hocicar, hozar.
musututs, quedar chasqueado.
musutxaŕko, enmascarado.
musuzapi, pañuelo, moquero.
musuz-musu, cara con cara, cara a cara, frente a frente.
musuzulo, fosa nasal.
mutiko (muthiko) (de *mutil ko,* diminutivo), mozalbete, muchacho.
mutikoki, niñito.
mutikoxe, muchachito.
mutil, mozo | sirviente, criado: *eŕiko-mutil,* alguacil | aprendiz: *arotz-mutil,* aprendiz de carpintero | sostén: *argi-mutil,* candelero | hábil, diestro: *ortan nauk mutiīa!,* en eso soy hábil | listo, vivo, inteligente: *mutil ona dek ura!,* pues no es aquel poco listo!.
mutildu, hacerse una joven a los hábitos de los mozos | llegar a mozo | mutilar, rapar, despojar, desplumar, chamuscar | acoquinarse. [dumbre.]
mutilgo, servicio, servi-
mutilki, mozo | varón.
mutilko (mustiko, mutiko), mozalbete, muchacho.
mutil-lagun, compañero de boda o de servicio.
mutil-nagusi, sobrestante, contramaestre.
mutiltzaŕ, solterón.
mutiri, desvergonzado, rudo, importuno, pendenciero, impetuoso, atrevido.
mutiri-aldi, acceso de violencia o impetuosidad.
mutirikeri, acción violenta, desvergüenza.
mutiriki, violentamente, im-

portunamente.
mutiritasun, importunidad.
mutiritu, volverse violento, descarado, molesto, exaltarse. [mudo.]
mutu (del erd.) *(minge),*]
mutuŕ (mustuŕ), hocico, morro | esquina, punta, cabo, ápice, cantón: *luŕ-mutuŕ,* lengua de tierra, cabo: *besamutuŕ,* muñeca | *mutuŕ dago,* está amohinado, enfadado | *mutuŕez auŕera erori,* caerse de bruces.
mutuŕ-jo, darse de mojicones, abofetearse.
mutuŕka, a hocicos, hozando, hocicando: *mutuŕka erori,* caer de hocicos | enfadado, amohinado | boxeo.
mutuŕkari, boxeador.
mutuŕkatu, hocicar | tropezar | boxear. [boxeo.]
mutuŕketa, hocicando |]
mutuŕluze, desvergonzado.
mutuŕtu, amohinarse. [do.]
mutuŕtxa, huraño, hocicu-]
mutuŕuts, chasqueado.
mutuŕzabal, campandoja, cierta manzana.
mutuŕzimuŕ, ruin.
mutuŕzoŕotz, irascible, de mal carácter, adusto.
mutuŕzuku, riña entre esposos.
mutuŕzuri, laminero, goloso. [*getasun),* mudez.]
mututasun (del erd.) *(min-*]
mututu (mingetu), enmudecer.
mutūrgoŕi, jilguero.
mutūŕ - okeŕ, aguardiente, matarratas.
mutxi (?), moho, enmohecimiento.
mutxika, inclinado: *buru-mutxika,* inclinando la cabeza. [muecas.]
mutxikatu, tajar, hacer,]
mutxiko, danza vasca de Zuberoa. [amoscado.]
mutxin (muxin), enojado,]
mutxitala, instrumento pastoril.
mutxitu, enmohecerse.
mutxitxa, pié de gallo.
mutxurdin (putxurdin), solterona, solterón.
mutxuŕ, montoncito.
mutxi-uŕin, olor de moho.
mutxutu, enmohecer.
mutzulzka (mutzuzka), grupo, montón.
mutzuŕketa (mustuŕketa, mutuŕketa), hocicando | boxeo.
muxal (moxal), potro.
muxalketa, cruzamiento.
muxalo, refunfuño.
muxaloka, ganado cosquilloso en los cuernos.
muxaŕ, gato montés muy pequeño | lirón | cierto pececillo | carnada para coger peces.
muxaŕakin, recortaduras.
muxerka, briñón.
muxi (gutxi), un poco, poquito | *(mutxi),* moho.
muxika (muxilka, mixika, mujika), melocotón, melocotonero | troncho de

pera, manzana, etc.
muxin, lloriqueo, murria | adusto, huraño | enojado, amoscado.
muxindu, v. *musindu* | enojarse, amoscarse.
muxinga, v. *musinka.*
muxinkoka, a cachetes.
muxitxaŕko, empalagoso.
muxku, pezonera.
muxtuŕko, corteza de pan.
muxu, besito. [terón.]
muxurdin, soiterona, sol-]
muxuŕka, abridero, pavía | var. de *mutuŕka.*
muza, borrón, mancha de tinta ó de carbón.
muzikonka (muzikunka), a cachetes, a sopapos.
muzin (musin), mueca de disgusto | mohino.
muzindu, amohinarse. [so.]
muzka, regalón, melindro-]
muzkeri, jugarreta.
muzkin (de *moztu-kin*) *(mozkin),* utilidad, renta, provecho, beneficio, residuo.
muzkuŕ (mozkoŕ), borracho.
muzoŕo, careta.
muzteŕ, esófago.
muztu (moztu), mutilar, cortar, cercenar, desmochar.
muztuŕko, zoquete (de pan, etc.).

N

n, vigésima primera letra del alfabeto euzkérico; su nombre es *non.*
-n, sufijo que expresa el relativo *que* al enlazar un sustantivo o palabra que lo represente con un verbo: *dabiĪen aŕia,* la piedra que anda; *datoŕen gizona,* el hombre que viene, el hombre viniente | partícula de conjugación que denota el agente femenino en el tratamiento *i, ik: zer nai den,* que quieres tú (hembra) | sufijo verbal inquisitivo dubitativo: *ez dakit joandan,* no sé si ha ido | sufijo que denota continente material: *Tolosa'n,* en Tolosa | partícula verbal de subjuntivo que significa *para que: eraman dezan,* para que lleve | sufijo que significa *si: daukan ala ez esan dezala,* que diga si tiene o no tiene.
-na, el que, la que, lo que: *daramana,* lo que lleva; *dabiĪena,* el (la) que anda | sufijo distributivo de numerales: *bana,* uno a

cada uno; *bina,* dos a cada uno; *iruna,* a cada tres.
naaba (nahaba), atolondrado, necio, insensato.
naaŕ (naŕ), narria | var. de *laŕ,* cambrón | reducción de *nabaŕ.*
naaŕaz, arrastrándose.
naaŕazki, reptil.
naaŕdui (laŕdi), abrojal.
naas (nahas), revolver, mezclar.
naasi (nahasi), revolver.
naba, llanura espaciosa, llano.
nabaditu (nabaritu, oaŕtu), notar, advertir, reparar.
nabaitu, entender, oír, notar, observar, advertir, percibir. [deriv.]
nabarben, v. *nabarmen,* y]
nabarbenkeri, atrevimiento.
nabari, notorio, caracterizado, notable, paladino, público | extrañeza, extraño.
nabarigaŕi, notable, digno de notarse, atendible.
nabari-izan, estar patente, estar manifiesto.
nabaritu (nabartu), manifestar, dar a conocer | reconocer | advertir | campear, lucir.
nabaritza, notoriedad.
nabarmen (de *nabari-men, nabarmen),* notable, que descuella, sobresaliente | extravagante, descarado, desvergonzado | chillón, llamativo | vestigio, rastro | extrañeza.
nabarmendu (nabarbendu), distinguirse, descollar, sobresalir, destacar, chocar, extrañar | escandalizar | descararse, sublevarse.
nabarmenkeri (nabarbenkeri), afán de sobresalir | escándalo, mal ejemplo, desvergüenza, descortesía, falta de educación, grosería, desarreglo, inmodestia, extravagancia | inmoralidad.
nabarmenki, inmodestamente, descaradamente.
nabarmenkiro, inmodestamente.
nabarmentasun, calidad de lo extraordinario, raro, chocante, etc.
nabaro, púbiicamente, notoriamente.
nabarpen, reconocimiento.
nabartu, hacer público, manifestar | reconocer.
nabarzal, muchacho de servicio.
nabaŕ, pardo | abigarrado | disoluto, deshonesto | reja del arado | surco del arado.
nabaŕdun, abigarrado.
nabaŕerazo, abigarrar.
nabaŕeri (de *nabaŕ-eri),* viruela.
nabaŕi (aŕnabaŕ), jaspe.
nabaŕitu (aŕnabaŕtu), jaspear.
nabaŕkeri, acción traidora, vil | deshonestidad.
nakaŕki, con doblez.
nabaŕlore, aciano.
nabaŕtasun, calidad de lo

pardo | terquedad | abigarramiento.
nabarśka, rejita, reja pequeña | pardusco.
nabarťu, combinar los colores | abigarrar | perder el color.
nabas, arado. [púas.]
nabasagi, arado de cuatro]
ñabasi (nasi), revuelto, mezclado | revoltoso, enredador | familiar, íntimo | mixturar | perturbador.
nabasiki, mezcladamente, conjuntamente | familiarmente | sinón. de *nabaski, noski.*
nabasitu, perturbar.
nabaskeri, turbulencia.
nabaski (noski), quizá, tal vez, probablemente | familiarmente.
nabastaŕe, familiaridad.
nabastatu (nabastu), arar.
nabezi, glotón.
nabusi (nausi, nagusi), amo, señor, superior.
naga (naska), nausea, asco, hastío, fastidio, abominación | *nagak,* bascas.
nagakin, fumaria.
nagagaŕi, detestable, repugnante, abominable | nauseabundo, nauseoso.
nagatu, asquear, repugnar, desdeñar, detestar | disgustar.
nagi, perezoso, remolón: *nagia beti lantsu,* el perezoso siempre lleno de trabajo | pereza.
nagiak atera, desperezarse, estirarse.
nagi-aldi, rato de pereza.
nagi-arazi, hacer perezoso, emperezar.
nagi-izan, ser perezoso: *nagi zan,* se dejó dominar por la pereza.
nagikeri, vicio de la pereza, indolencia.
nagiki, perezosamente, flojamente.
nagipetu, perecear.
nagitasun, lentitud.
nagitu, emperezar, apoltronarse.
nagusi, mayor, superior, supremo, principal: *meza nagusia,* misa mayor | amo, jefe, autoridad, oficial del ejército.
nagusiena, general.
nagusigo, mando. [gentar.]
nagusi-izan, dominar | re-]
nagusi-orde, regente.
nagusitasun, superioridad, mayorazgo, prelacía, jefatura, dominio, capitalidad. [rarse | capitanear.]
nagusitu (jaundu), apode-]
nagusitza, ejercicio del señorío, imperio, mando, dominio, capitanía, etc.
nagusitza utzi, abdicar.
nahasi, mezclar, revolver.
nahas, nahas-mahas, desorden, confusión.
nahaste (naaste, naste), confusión, mezcla | embrollo. [mezclar.]
nahastekatu, revolver,]
nai, voluntad: *ez det nai,*

no tengo voluntad, no quiero; *berak nai ba'du,* si él lo quiere | deseo, anhelo| ánimo de...: *egin--nai,* ánimo de hacer | intento | en composición se emplea significando «pretendiente, aspirante, candidato»: *nagusinai,* aspirante a dueño | traduce en composición el español «quiera»: *nolanai,* como quiera; *noiznai,* cuando quiera.

naidi (de *naya-di),* puerto.

naigabe, sin querer, involuntariamente | contrariedad, disgusto | desagrado.

naigabeko, involuntario.

naigabetu, contrariar la voluntad, desagradar, disgustar, atribular, apesadumbrar | atribulado.

naigabetsu, lleno de disgustos.

naigaŕi, digno de ser querido, amable, estimable | deseable, codiciable.

nai-izan, querer, tener voluntad, desear, codiciar, apetecer, pretender: *nai izatia, da al izatia,* querer es poder | intentar.

naikabe, desgracia.

naikari, satisfacción, agrado, placer, deseo, benevolencia, voluntad | simpatía, afecto. [deseo.]

naikaŕ, desganado, falto de]

naikatu, querer: *eztu naikatu,* no ha querido.

naikeri, capricho, antojo, deseo reprochable, arbitrariedad, pretensión infundada | concupiscencia.

naiki, voluntad determinada, deseo.

naikide, de idéntico querer, de un mismo deseo | competidor, rival, émulo.

naikin, competidor, émulo, rival.

naiko, bastante | harto.

naiko-izan, bastar.

naikoŕ, fuerte de caracter.

naikotan, bastantes veces.

naikotu, satisfacerse | ser suficiente, bastantear.

naikun, volición objetiva, afecto.

naikunde, sentimiento, afecto del alma, deseo.

naikunderi, afecto desordenado.

naimen, voluntad, facultad volitiva, albedrío.

naiñora, a donde quiera.

naipetu, persuadir.

naira, a gusto.

nairik, queriendo.

naita, aunque: *nai ta erori,* aunque caiga; *nai ta ezin,* quiero y no puedo | queriendo, voluntariamente, de grado: *nai ta nai ez,* quiera o no quiera.

nai-ta-ez, forzosamente.

naitaezko, imprescindible, forzoso.

naitanayezko (naitaezko), forzoso, imprescindible.

naitasun, deseo.

naitu (nai-izan), querer.

naiz, voluntariamente | ya,

sea, ora: *naiz au ta naiz ura,* sea este, sea aquel | aunque: *naiz zu izan,* aunque seas tú.

naizetako (naizetarako, zernaitako), hábil para todo. [rio, libre.]

naizko, arbitrario, voluntario,

naizu, a pasto, abundantemente.

-naka, v. *-na;* sufijo compuesto de *-na* y *ka* de acción y significa *por grupos: banaka,* uno a uno; *irunaka,* por grupos de tres.

naka, burla.

nakaitz, sucio, feo | hediondo | raquítico, pequeño | repugnante | repugnancia.

nakaizgarri, repugnante, nauseabundo.

nakaiztu, sentir repugnancia: *nakaitzen nau,* me dá repugnancia | volverse raquítico, pequeño.

nakan, peca.

nakandun, pecoso.

nakarr (naikarr), desganado.

nana, ven aquí (mujer). v. *tana.*

naparr, Nabarra | nabarro | *(nabarr),* pardo.

naparrbe, la Baja Nabarra.

naparr-ego, viento sur frío de invierno.

naparreri (naparri), viruela | sarampión.

naparr-min, epizootia.

naparroa, Nabarra.

naparrtarr, nabarro.

napurr (lapurr), ladrón, merodeador | laminero, goloso.

napurrkeri, merodeo, pillaje, latrocinio, robo.

napurrtu, merodear, invadir, robar.

narda, asco, repugnancia, abominación, antipatía.

narda-arazi, asquear, repugnar.

nardabera, quien siente asco, repugnancia, fácilmente. [mente.]

nardaberaki, despectiva-

narda-egin, abominar, execrar, detestar, despreciar, causar repugnancia.

nardagarri, abominable, repugnante, detestable, execrable, despreciable, repulsivo, desagradable | fastidioso, cargante, molesto. [pugnante.]

nardagarikeri, acción re-

nardai, pedazo de cadena que sirve para acarrear maderos | palo que se aplica a la pértiga de la narria. [porquería.]

nardaka, suciedad, costra,

nardakatu, causar asco | disgustarse.

nardakeri, acción desagradable, repugnante.

nardarazi, abominar.

nardatu, repugnar, causar asco | disgustarse, abominar | *(gogaitu),* cansarse de aguantar algo.

nare (bare), tranquilo, sosegado | linaje, abolengo,

ralea.
naretu (narotu), tranquilizarse, abonanzar | entornar los ojos.
narga (narda), desprecio, desdén | asco, repugnancia. [diar | repugnar.]
nargatu, desdeñar, repu-]
narkeri, tontería, bobada.
narnakatu (txingurítu), quedarse dormido un miembro.
nar-nar, dolor sordo.
naro, copioso, abundante, cuantioso, opíparo | fructuoso, fecundo | maduro | *(nare),* tranquilo | abundante | espléndido, opulento. [pléndidamente.]
naroki, espléndido | es-]
naroro, opulentamente, opíparamente, cuantiosamente, espléndidamente.
narotasun, abundancia fecundidad, tranquilidad, reposo, sosiego, paz | frecuencia | esplendidez.
narotu, hacerse abundante, fertilizar | tranquilizarse | madurar | frecuentar.
naroz, frecuentemente.
naŕ (laŕ), zarza, espino | deuda | narria | acarreo, arrastre | bobo, tonto.
naŕa-egin, correrse un terreno. [arrastrándolo.]
naŕa-eragin, mover algo]
naŕamilo (laŕamilo), manzanilla.
naŕaŕi, piedra grande de arrastre de apuestas.
naŕas (naŕatz), abandonado, arrastrado, sucio, desaliñado | gastado, ajado.
naŕaskeri, desaliño, abandono.
naŕastu, volverse haragán | arrastrarse, reptar.
naŕatu, acarrear.
naŕatz (naŕatx), abandonado, perezoso, desaliñado, desaseado.
naŕatze, acarreo, arrastre: *sagaŕ-naŕatze,* acarreo de manzana.
naŕayotasun, inçomodidad.
naŕazti, reptil.
naŕezketa (loŕeta), acarreo.
naŕeztu, arrastrar, acarrear | reptar. [rreta.]
naŕi, carrito de mano, ca-]
naŕitu, ponerse delicado.
naŕio, mancha | deterioro | tacha, defecto.
naŕiodun, defectuoso.
naŕiotu, manchar | profanar | deteriorar.
naŕiotsu, defectuoso, imperfecto | inmundo.
naŕita, broma, incitación, provocación | bufonada, payasada. [tante.]
naŕitagaŕi, excitante, irri-]
naŕitagura, bromista.
naŕitaldi, rato de broma | incitación.
naŕitari (naŕitatzaīle), provocador, incitador, excitador | bromista | bufón, payaso, cómico.
naŕitatu, excitar.
naŕitatzaīle, bromista | excitador, provocador.
naŕitza, incitamiento.

naŕosko, zapato.
naŕoskin, pandero.
naŕoskiño, pandereta.
naŕu (laŕu), cuero, piel.
naŕu-eri, pelagra.
naŕu-goŕian, desnudo completamente.
naŕuki, pergamino.
naŕu-ondo, curtido.
naŕu-ontzaīle, curtidor.
nasa, muelle de puerto | barranco | *(lasa),* holgado, ancho.
nasai (lasai), holgado, ancho, flojo, cómodo | abundante | lascivo, obsceno, licencioso, libertino | fácilmente.
nasaikeri, libertinaje, liviandad, lascivia, obscenidad.
nasaiki, holgadamente.
nasaitasun, holgura, amplitud, soltura, comodidad.
nasaitu, aflojar, relajar | abundar.
nasa.atu, revolcarse.
nasarazi, mezclar, enredar, revolver.
nasi, mezclar, revolver | embrollar, turbar, confundir | mixtura.
nasiki, mezcladamente, embrolladamente.
naska, mezcla desordenada, confusión | asco, repugnancia | abominación | antipatía.
naskagaŕi, asqueroso, repugnante, abominable.
naskari, perturbador | embrollón.
naskatu, confundir, involucrar, revolver | asquear, causar repugnancia.
naskeri, mescolanza, enredo, chisme, embrollo | impureza, obscenidad.
nasketa, mezcla, revoltijo, miscelánea, confusión, embrollo.
naski (nabaski), seguramente, sin duda | mezcladamente | mixtura.
naskiko (noskiko), probable, verosímil, contigente, fortuito. [badurnar.]
naskildu, revolver | em-]
naskiro (nabaski, naski, noski), probablemente | confusamente.
naspil, fárrago, folla, mescolanza, lío, confusión, enredo, baraunda, caos.
naspiīari, enredador.
naspildu (naspiīatu), mezclar, confundir, revolver, enredar. [ligación.]
naspil-araba, regla de a-]
nasta-dantza, baile agarrado.
nastagaŕi, confuso.
nastakatu, aplastarse las frutas.
nastalari (nastari), enredador, embarullador.
nastapil, caos, confusión, embrollo, desorden, gatuperio, revoltijo.
nastaŕtetu (nastaŕtu), entremezclar.
nastatu, mezclar, revolver, turbar, intrincar | involucrar | murmurar.

naste, mezcla, revoltijo | cruce, cruzamiento.
naste-boŕaste (naste-maŕaste), revoltijo grande, batiborrillo, miscelánea.
nasteka, v. *nasketa,* mezcla | mezclados: *nasteka-masketa,* revolviendo, embrollando| cruzamiento de animales.
nastekatu, mezclar, revolver mucho, batir | embrollar | cruzar animales.
nasteztu, confundir. [joso.]
nastoŕ, contagioso, pega-]
nastu (nasi), mezclar, revolver, barajar, inmiscuir, promiscuar | turbar, conturbar | mezclado, mixto, mestizo | confundir.
nata, cicatriz, peca | mancha, tacha. [ca, tacha.]
natu (nata), mancha | pe-]
natudun, manchado, pecoso.
natutu, ensuciar, manchar.
natxa (natza, ardatz), eje.
naun, descontento, llorón.
nau-nau, perro (voc. pueril).
nauritu (nabaritu), percibir, distinguir, notar.
nausa (naunsa), befa, ludibrio, mofa, burla, escarnio.
nausale, burlón, mofador.
nausatu, mofarse, burlar, burlarse, escarnecer | denostar.
nausaz, mofándose.
nausi (nabusi, nagusi), amo, superior, dueño.
nausigai, futuro amo, dueño, jefe, superior | heredero.
nausigo, prelacía, superioridad, mando.
nausikeri, abuso de autoridad, alcaldada, caciquismo, arbitrariedad, despotismo.
nausikiro, con solemnidad.
nausitasun, cargo de superior, calidad de jefe, amo, etc., autoridad.
nausitu (nagusitu), apoderarse, adueñarse, conquistar, hacerse amo.
nauskeri (nagusikeri), abuso de autoridad, despotismo, tiranía, alcaldada, cacicada. [blemente.]
nauski (nauskiro), proba-]
nausna (nausa), burla, ludibrio, mofa, zumba.
nausnatu, mofar.
naustasun (nausitasun), autoridad, cargo de superior.
naustu (nausitu), revestirse de autoridad | apoderarse, conquistar.
naya (uin), ola | puerto | la voluntad, el deseo.
naya-egin, conseguir el deseo | saciarse, hartarse.
nayago, preferido.
nayago-izan, preferir, querer más.
nayari, deseo.
nayaz, queriendo, deliberadamente.
nayen (de *nai-en,* el más querido), predilecto.
nayera, gusto, agrado | vo-

luntad, deseo.
nayerara (nayeraz), a gusto, a voluntad, a capricho.
nayez (oaŕez, jakiñez), queriendo, adrede, exprofeso, intencionadamente | (de *nai-ez)*, contrariedad, disgusto.
naza (natza), cauce de molino | casta. [pugnancia.]
nazka, v. *naska*, asco, re-]
nazkatu (naskatu), sentir asco, repugnar.
-ne (-ene), casa de: *Joseba' netik*, de casa de José | sufijo terminativo de nombres propios femeninos: *Josune*, Jesusa; *Eskaŕne*, Mercedes; *Bakaŕne*, Soledad.
-nea (-enea), la casa de.
neabe, soltero.
-nean, sufijo que se traduce por *cuando: ikusi zuenean*, cuando le vió | en la casa de.
neba, hermano, respecto a una mujer; respecto a un hombre es *anai*.
nebaŕebak, los hermanos de ambos sexos.
negakin, palomilla, fumaria.
negal (legen), herpe, sarpullido, erupción.
negaldun, herpético, que padece sarpullido.
negaltsu, lleno de herpe o sarpullido.
negaŕ (nigaŕ), lloro, llanto | lágrima | goma, resina de árboles | *ur-negaŕ*, agua que destila en poca cantidad de un manantial.
negaŕarazi, hacer llorar.
negaŕari eman, echar a llorar.
negaŕ-batean, llorando mucho, a lágrima viva.
negaŕ-bide (oben-neke, garbai), penitencia, compunción | motivo de llanto.
negaŕ-egin, llorar.
negaŕ-egun, día de ánimas.
negaŕez, llorando.
negaŕgale, ganas de llorar.
negaŕgaŕi, deplorable, lamentable | fúnebre, luctuoso.
negaŕgiĪe, llorón.
negaŕgin, llorar.
negaŕgura (negaŕgale), ganas de llorar.
negaŕ-jarion, lagrimear.
negaŕkeri, lloriqueo, plañido, gimoteo, lloradera, llorera.
negaŕ-malko, lágrima.
negaŕ-maŕaska (negaŕ-maŕaka), lamento.
negaŕ-muŕin, lloriqueo.
negaŕontzi, llorón.
negaŕ-samuŕ, tierno de corazón, fácil en llorar.
negaŕ-tanto, lágrima.
negaŕti, llorón, que llora mucho.
negaŕ-tuŕuska (negaŕ-zuŕusta), torrente de lágrimas. [so.]
negaŕtsu, lloroso, lagrimo-]
negaŕ-txorta, lágrima.
negaŕ-zotin, gemido de dolor.

negel (negal), rana | herpe, sarpullido.
negelaŕ (legenaŕ), herpe, sarpullido.
negu, invierno.
neguantz, otoño | aspecto de invierno. [invierno.]
neguauŕen, comienzo de
neguazken, fin de invierno | primavera.
negubiotz, rigor, corazón del invierno. [vierno.]
neguburu, solsticio de in-
negudare (de *udare),* pera de invierno | membrillo.
negu-izan, invernar.
negulen, comienzo de invierno. [vierno.]
negu-min, corazón del in-
neguŕi (neuŕi), medida.
neguŕtu (neuŕtu), medir.
negu-sagaŕ, manzanas conservadas.
negute, invernada, temporada de invierno.
negutoki, invernadero.
negutu, llegar al invierno, entrar en él.
nehoiz (iñoiz), alguna vez: *nehoiz ez,* nunca.
nehola (iñola), de alguna manera.
nehon (iñon), en alguna parte. [guien.]
nehor (iñor), alguno, al-
neitu, acabar, terminar, finalizar.
nekabiuŕkai, ataduras hechas de ramas de árboles
nekagaŕi, fatigoso, cansado, mortificante, mortificación.
nekaitz (ekaitz), tempestad de lluvias | (de *neke-gaitz),* incansable, infatigable.
nekal, pena, castigo.
nekalpide, castigo | disciplina, corrección.
nekaldi (de *neke-aldi),* tiempo de padecer, mortificación | pasión: *Josukisto'ren nekaldia,* la Pasión de Jesucristo.
nekaldu, castigar | mortificar, atormentar, penar, infligir castigos.
nekale, que castiga, que mortifica | difícil | abrumador, fatigoso.
nekarazi, hacer fatigar, abrumar, molestar.
nekarazle, abrumador, fatigoso.
nekatu, cansar, fatigar, molestar, mortificar, atribular.
nekatsu, doloroso, fatigoso, fastidioso | difícil, laborioso.
nekatx, v. *nekaitz.*
nekatzaīe, molesto, abrumador, mortificador, fastidioso.
nekauste, pasión. [mentar.]
nekautsi (nekaldu), ator-
nekazale (langiīe, biaŕgin), jornalero | artesano.
nekazalgo, labranza, agricultura. [labrador.]
nekazari (luŕgin, lugin),
nekazarigo, v. *nekazalgo.*
nekazaritza, labranza, agricultura.
nekazka (de *neke-azka),* indulgencia, perdón.

nekazkai, aperos de labranza. [dulto.]
nekazkespen, amnistía, in-]
nekazketsi, amnistiar | condonar, indultar.
neke, cansancio, fatiga, molestia, padecimiento, dolor, pena, aflicción | dificultad | tarea | recompensa, honorario: *zenbat da zure nekea?,* cuanto es lo que le debo por su trabajo?. [sacrificios.]
nekeak aŕtu, imponerse]
nekegaŕi, v. *nekagaŕi.*
neke-laŕi, agonía.
nekepe, so pena: *bost laurleko nekepe,* bajo la multa de cinco pesetas.
neketsu, lleno de cansansio, fatigoso.
nekez, con dificultad: *gizonak gizona nekez ezagutu oi du,* el hombre conoce a otro hombre difícilmente | con fatiga.
nekezbete, atribular.
nekeze, miseria | dificultad |obstáculo, impedimento.
nekezko, doloroso | penoso, dificultoso, fatigoso.
nekizerdi, trabajo fatigoso.
-neko, para cuando: *etoŕi zaneko,* para cuando vino | en cuanto: *ikusi zuaneko,* en cuando le vió | si le sigue un nombre se traduce por *en que, de cuando: etoŕi zaneko goiza,* la mañana en que vino | de casa de: *Ixaka'neko,* de casa de Isaac.
nekoŕ, pesado, tardo, lento.
nekosta, ciprés.
nekots, umbría donde se refugia el ganado, v. *abaro.*
neor (nehor, iñor), alguien, alguna persona | cada cual.
neorat (nehorat, iñora), a alguna parte.
-nera, a lo que: *esan zionera,* a lo que le dijo.
nerabe, soltero, soltera | criado | mancebo, muchacho.
-nerako, para cuando: *joan danerako,* para cuando se ha ido.
nerau, yo mismo.
nere, mío, mi: *nere lagun zaŕa,* mi antiguo amigo.
nereganatu, atraer hacia mí | apropiarme, adueñarme.
nerekiko, en cuanto a mí: *zurekikoa ta nerekikoa,* lo que atañe a tí y a mí | a mi parecer.
nerekoi, egoísta.
nerekoitasun, egoísmo.
nerenaz (nerez), por naturaleza mía.
nerendu, apropiarme.
neretu, adueñarme, apropiarme.
nerez, por mí mismo, por mi naturaleza.
neronek, yo mismo.
neroni, yo mismo | a mí]
neror, yo mismo. [mismo.]
neŕabe (neabe), soltero, muchacho.
nesaki, muchachuela.
neska, chica, muchacha.
neskaga (de *neska-aga),*

Virgo, sexto signo del Zodíaco.
neska-galdu, estuprar.
neska-gaitze, estupro.
neskame, criada, muchacha.
neskanegun, sábado.
neskaso, virgen, doncella.
neskateko (neskatiko, neskatiña), muchachita, muchacha.
neskatiña, muchacha, moza.
neskatiñakari, dado a las muchachas.
neskato, mocita, muchacha, soltera | criada, sirvienta.
neskatoko (neskatotxe, neskatoxe), muchacha, muchachita.
neskatx, joven soltera, señorita | criada de servicio.
neskatxekari, mujeriego.
neskatzaŕ, solterona | joven de mala conducta.
neskazaŕ, solterona.
neskenegun, sábado, día de las muchachas.
neskustasun, virginidad | integridad.
neskuts (de *neska-uts*) *(neskutz),* virgen, doncella.
neskutz (neskuts), virgen, doncella.
neskutzizti, partenología.
-netan, plural de *-nean,* que se traduce por «las veces que»: *etoŕi danetan,* las veces que ha venido | en las casas de.
-netik, de casa de | desde el tiempo en que, desde que.
neu (ni), yo | yo mismo.
neurdin, puesto que, como quiera que.
neurendakotu, apropiarme, hacerlo mío.
neuretu (neretu), apropiar- [me.
neuŕaldi, momento de la medición.
neuŕaldu, templar.
neuŕarazi, hacer medir.
neuŕgabe (neuŕge), inmenso | inmoderado.
neuŕge, ilimitado, infinito, incomensurable, inmenso.
neuŕgekeri, acción inmoderada, intemperancia.
neuŕgeki, inmoderadamente | inmensamente.
neuŕi (neguŕi), medida, tasa, dimensión | sobriedad, moderación.
neuŕidun, justo, moderado, arreglado, acompasado, mesurado, módico, regular, sobrio.
neuŕigabe, v. *neuŕge.*
neuŕigabekeri, v. *neuŕgekeri.*
neuŕigabeki, v. *neuŕgeki.*
neuŕi legez, métricamente.
neuŕi on, temperancia.
neuŕitu (neuŕtu), medir | temperar.
neuŕitzale, medidor.
neuŕiz, acompasadamente | templadamente.
neuŕiz-gaindu, propasarse.
neuŕiz-gañeko, extraordinario.
neuŕiz-gora, excesivamente, exhorbitantemente.
neuŕkera, simetría.
neuŕketa, medición, acto de medir | concurso.

neuŕkin (de *neuŕi-gin*), metro; *neuŕkin laukitu*, metro cuadrado | medida.
neuŕkin amaŕen, decímetro.
neuŕkin-aneiren, milímetro.
neuŕkin-eunen, centímetro.
neuŕlasteŕ, taquímetro.
neuŕpetu (*neuŕaldu*), mesurarse | templar.
neuŕtarazi (*neuŕarazi*), hacer medir.
neuŕtelesti, metrología.
neuŕtitz (de *neuŕi-itz*), poema | verso: *neuŕtitzak*, coplas, versos.
neuŕtizki, estrofa.
neuŕtizlari, metrificador, versificador, coplero.
neuŕtizti (de *neuŕtu-itz-ti*), poética, tratado de las reglas de la poesía.
neuŕton, templanza, temperancia.
neuŕtu, medir | tasar | medido, moderado.
neuŕtun, acompasado.
neuŕtuz (*neuŕtuzki*), moderadamente, mesuradamente.
neuŕtzaīle, medidor. [chita.]
nexka (*nexkatx*), mucha-]
-nez (de *-n-ez*), según, como: *diotenez*, según dicen.
-nezkero, v. *-ezkero*, puesto que, ya que: *joan da-nezkero*, ya que ha marchado; debe escribirse unido al verbo: *etoŕi naizenezkero*, y no *etoŕi naizen ezkero* | después que: *emen gaudenezkero*, después que estamos aquí.

ni, yo. [mo.]
niau (*nihau*, *niaur*), yo mis-]
niaurendakotu, apropiarme.
nigaŕ (*negaŕ*), lloro, llanto.
nigaŕbide, motivo de llanto.
nigaŕgaŕi, deplorable, lamentable.
nigaŕ-ontzi, llorón.
nigaŕ-punpulā, lágrima.
nigaŕti, llorón.
nigaŕtsu, lloroso.
nigaŕtxortola (*nigaŕ-xorta*, *nigaŕ-tzorta*), lágrima.
nik, yo, (agente, transitivo).
niketz, por mi parte.
nini, muñeca | (*begi-nini*), niña de los ojos | niño.
ninika, pupila | cáliz de las flores | yema, brote, botón, bulbillo.
ninikatu, brotar.
ninikó (*ninika*), pupila | cáliz de las flores | embrión | yema, brote, botón.
niñiriku, pupila | yema, brote.
nioiz (*nihoiz*, *neoiz*), alguna vez: *nioiz ere ez*, *nioiz ez*, jamás.
niola (*iñola*, *neola*), de ninguna manera | de algún modo. [alguna.]
nion (*iñon*, *neon*), en parte]
nioneko (*nionereko*), sorprendente, extraordinario | por todas partes.
nionguti, en pocas partes.
nior (*neor*, *iñor*), alguien | cada cual.
niora (*iñora*, *neorat*), a ninguna parte.
nirabe (*mirabe*), criado.

nirnir (dirdir), reflejo, resplandor, fulgor, relumbrón | *(nirñir), begiyak ñirñir dauzka,* tiene los ojos entornados.
niño, persona de ojos entornados. [los ojos.]
niñotu (naretu), entornar]
nistiki-nastaka, mezclando, embrollando, confundiendo.
nitan, en mí.
nitaz, de mí, por mí, sobre mí, acerca de mí.
nitazko, relativo a mí.
nitzaz (nitaz, nizaz), de mí, acerca de mí. [te.]
niun (nion), en alguna par-]
niuneroko (nioneroko), v. *nioneko.*
-no (-ño), sufijo diminutivo: *usano,* palomita.
no, toma, mujer: v. *to* | palabra con que se llama a una mujer en el trato familiar.
noan (nuan) (del verbo *joan,* ir), váyame.
noañoin, indigente, menesteroso, mendigo. [ria.]
noañoindu, caer en la mise-]
noaski (noaskiro, naaski, nabaski, naski, noski), quizá, tal vez, acaso, sin duda.
noiz, cuando? | (?) a veces:
noizañte (noizañtio), hasta cuando?
noiz au, noiz ura, a veces este, a veces aquel.
noizbaiko, de antigua época | de alguna vez.
nozbait, alguna vez | *(noizbait ere),* por fin, al fin, finalmente.
noizbaiteko, de antaño, de tiempos antiguos. [tes.]
noiz-baño-noiz, cuanto an-]
noizdanik, desde cuando.
noizdaño, hasta cuando.
noizean-bein, de cuando en cuando.
noiz-edo-bein, alguna vez.
noiz-edo-noiz, alguna vez, de vez en cuando | por fin, tarde, no tan pronto como hubiera sido de desear. [cuando.]
noizetik-noizera, de vez en]
noizezkero (noizaz-geroz), desde cuando?
noizik-bein (noizean-bein), de vez en cuando.
noizkin (plural de *no),* tómalos, mujer. [cuando.]
noizko, para cuando? | de]
noiznai, cuando quiera.
noiznaiko, común, vulgar, ordinario. [ternando.]
noiz nola, según sea | al-]
noizpait, v. *noizbait.*
noizpaiko, v. *noizbaiko.*
noiztandik, desde cuando?
noiztanka (noiztinka, noizeanka), de tarde en tarde.
noiztsu, cuando, poco más o menos?
nok (nork), quién (activo).
noka (de *no-ka) (nokez),* tuteando a la mujer.
nokatu, tutear a la mujer.
noku, tacha, defecto físico.
nola, cómo? de qué modo? en qué forma?; es adver-

bio puramente interrogativo y no se puede ni debe usar más que en tal sentido.
nolabait, de alguna manera, de algún modo. [diano.]
nolabaiteko, regular, me-]
nolako, de qué calidad? de qué clase? v. *nola: nolakotsua den,* de cómo es poco más o menos.
nolakoabait, pasable, regular. [calidad.]
nolakoanai, de cualquier]
nolakotasun, calidad: *zenbatasun eta nolakotasun,* cantidad y calidad.
nolakotu, venir a ser cómo, cambiar, variar.
nolakoxe (nolakotsu), cómo (poco más o menos)?
nolanai, de cualquier modo, como quiera.
nolanaiko, adocenado.
nolatan, pero cómo?
nolatasun, cualidad.
nolatsu, cómo (con poca diferencia)?
nolaxe, cómo?
non, nombre euzkérico de la letra *n* | *(nun),* dónde?; es adverbio puramente interrogativo, como *nola, noiz, zer,* etc. y no se debe usar más que en tal sentido.
nonbait, en algún lugar, en alguna parte | sin duda, seguramente.
nondik (nondikan), de donde? por dónde?
nondik edo andik, de alguna parte, de algún lado.
nondik nora, cómo? de donde acá? por qué?
non-edo-non, en alguna parte. [quiera.]
non-nai (nonai), donde]
nontsu, dónde, poco más o menos?
nor, quien, quienes | reducción de *iñor, neor: nori berea dazuzenbidea,* a cada cual lo suyo; *nork bere opilari ikatza,* cada cual arrima el ascua a su sardina.
nora (norat), a dónde?
norabait, a alguna parte.
noradiño (noragiño, noraño), hasta dónde?
norabe (nerabe), muchacho, sirviente, criado | esclavo. [ocupación.]
noraez, necesidad | des-]
noraezean, por necesidad, sin otro recurso | sin rumbo fijo. [vitable.]
noraezeko, necesario, ine-]
norakorik gabe egon, estar sin recursos, sin medios, sin saber a donde acudir.
noranai, a donde quiera.
norapait, a alguna parte.
noratu, ir a alguna parte: *noratu etzekiela,* sin saber a donde ir. [algún.]
norbait, alguno, alguien,]
norbaitasun, personalidad propia.
norbaitzuek, algunos.
norbel (luŕmen), lugar en que se ha fundido la nieve.
norbeldu, despojarse de nie-

ve un trozo de tierra.
norbera, cada uno, uno mismo.
norberagandu, atraer.
norberaren, personal, subjetivo.
norberekoi, egoísta.
norberendu (jardetsi, jabetu), adquirir.
nore (neure, nere), mío.
nor-edo-nor, alguien.
noren, cuyo?
norez (noraez), necesidad.
nork, quién | cada cual: *nork berea*, cada cual el suyo.
norknai, quienquiera.
nornai, cualesquiera.
norontz, hacia dónde.
nortzuk, quienes?
noski (naski, nauski, nabaski, naskiro), tal vez, acaso | sin duda, con certeza | probablemente.
noskiko, conjetural, contingente, fortuito, probable.
nosnerein (de *nausi-nai--egin)*, obediente.
nosnereite, obediencia.
nosnereitu, obedecer.
nospel (ospel), sabañón | sombrío.
notin (de *nor din)*, persona.
notindu, personificar.
notin naŕari, personaje.
notin-leŕokada, censo.
notin-pil, colonia.
notintza, gentío.
notzan, tómalos, mujer.
nozitu (del erd.?), padecer, sufrir: *egindakoa nozitu beaŕko du*, tendrá que pagar lo que ha hecho.
-ntzako, sufijo que se traduce por «para»: *ayentzako*, para aquellos.
-ntzat, sufijo que significa «para»: *guziontzat*, para todos.
nuetsi, en absoluto, absolutamente nada.
nuiz, v. *noiz*.
nula, v. *nola*.
nun, dónde? v. *non* y deriv.
nunaiko (nolakaiko), adocenado.
nur, v. *nor*.
nurbera, v. *norbera*.
-nz (-n), sí: *etoŕiko denz*, si vendrá.

Ñ

ñ, vigésima tercera letra del *agaka* euzkériko: su nombre es *iño*. Representa un sonido diminutivo.
ñabaŕ (de nabaŕ), abigarradito.
ñaka, genuflexión.
ñaño, enano.
ñaplatu, comer con gusto.
ñaŕ, brizna de leña | persona pequeña | zarza.
ñaŕo, pequeño de estatura

| laminero.
ñaŕotu, entornar los ojos.
ñaŕtze, zarzal. [cación.]
ñasta, ruido de la masti-]
ñau, maullido, maido.
ñauka, mayando.
ñaukari, mayador.
ñekato, muchachita.
-ñi (-ño), sufijo diminutivo: *aitañi,* abuelito.
ñikatu, mirar. [ñito.]
ñimiño, diminuto, peque-]
ñimiñotu, empequeñecer.
ñiñi, niño, (voc. puer.) | muñeca.
ñirñir, resplandor, fulgor: *begiyak ñirñir euki,* tener los ojos achispados, alegres, a consecuencia del vino. [fulgurar.]
ñirñir egin, echar lumbre,]
-ño (-no, -txo,-txu), sufijo diminutivo: *txoriño,* pajarito; *amaño,* madrecita; *aitaño,* padrecito.

O

o, decimaséptima letra del *agaka* euzkériko; su nombre es *o* | residuo del locativo estático intensivo *on:* Bilbao, Zamudio, Sestao | anillo, eslabón.
oaburuko, almohada.
oagoi, cielo de la cama.
oaide (de *oe-ide),* concubina, manceba.
oaidego, concubinato.
oaidekari, concubinario, concubina.
oaideko, concubina.
oaidetasun, amancebamiento, concubinato.
oaka (orhaka), hornada.
oakaldi (orhakaldi), hora de amasar.
oakaŕ, vómito.
oakide, manceba. [cebarse.]
oaikidetu (oaidetu), aman-]
oako (de *oe-ko),* cuna.
oale (ogale), comida de cerdos. [omega.]
oandi (de *o-andi) (olaŕi),*]
oantze (oatze, goatze, oe), cama, lecho.
oapeko, orinal. [ma.]
oapuru, cabecera de la ca-]
oapuruko, almohada.
oara (ogara, oga), apetito genérico de la perra o gata.
oaŕ (gogaŕ, oaŕpen, uaŕ, uaŕpen), admiración: *oaŕ oni!,* atención a esto!
oaŕarazi, avisar, advertir, inspirar, sugerir, observar.
oaŕauŕe, prolegómeno.
oaŕazpen, aviso, advertencia, indicación.
oaŕdun, reflexivo, perspicaz, atento, cauto.
oaŕez, advertidamente, con

reflexión, conscientemente.
oaŕgalu, señal, marca o signo para llamar la atención.
oaŕgaŕi, notable, digno de notarse, atendible.
oaŕge (oaŕkabe), inadvertido, desprevenido, distraído.
oaŕikasi, aprender por experiencia, experimentar | experiencia, experimentado.
oaŕikaspen, experiencia.
oaŕikastun, experimentado.
oaŕka (esti), voz con que se hace retroceder al ganado.
oaŕkabe (oaŕge), inadvertido, inadvertencia, distracción, distraído | accidental | impensado | indeliberado, irreflexivo.
oaŕkabez, inadvertidamente, distraidamente.
oaŕkaitz, imperceptible.
oaŕkarazi, advertir.
oaŕkari, avisador, observador, centinela, vigilante | admonitor, consiliario,
oaŕkatu, vigiar, vigilar.
oaŕkatz (oaŕatz), asterisco.
oaŕketa, advertimiento, observación | meditación.
oaŕkoŕ, prudente, vigilante, sagaz, advertido | sensible.
oaŕkoŕtasun, prudencia, cautela | vigilancia.
oaŕkoŕtu, hacerse cauto.
oaŕkun, cita.
oaŕkuntza, reflexión, observación, meditación.
oaŕle, anotador | observador.
oaŕmen, fijeza, reflexión, atención | sensibilidad.
oaŕmendun, perceptivo | sensitivo.
oaŕ-ots, contraseña, toque de inteligencia.
oaŕpe, bajo aviso, cautela, precaución.
oaŕpen, reflexión, anotación, observación, advertencia, admunición, anuncio, apercibimiento, notificación | sensación.
oaŕpetu, precaver.
oaŕpide, caer en la cuenta | nota, índice, observación, señal.
oaŕtasun, vigilancia, atención.
oaŕti, avisado, advertido.
oaŕtoki, observatorio | atalaya.
oaŕtu (gogaŕtu, uaŕtu), volver en sí, caer en la cuenta, acordarse | advertir, anotar, notar, apercibir, percibir, observar: *oaŕtu guziyak!,* aviso al público! | prudente, cauto.
oaŕtuki, advertidamente.
oaŕtun, reflexivo, atento, prudente, advertido, alerta, precavido, prevenido.
oaŕtuz, reflexivamente | sensiblemente.
oaŕtzaka, inadvertidamente, sin reparar, sin apercibirse, sin notar.
oaŕtzale, avisador, obser-

vador, consiliario.
oasabai (de *oe)*, cielo de la cama.
oaska (de *ore-aska)*, artesa.
oasun (otasun, ogasun), hacienda, haberes, bienes.
oategi, dormitorio, alcoba.
oatu (ohatu, oyeratu), acostarse, encamarse | encamado, acostado | paralítico, inválido, imposibilitado | (de *ore)*, amasar.
oatze (oantze, goatz), cama, lecho | nido, guarida | camastro.
oatzepeko, orinal.
oatzeratu, encamar, acostarse. [cama.]
oatzestalki, cubierta de la]
oatzetxo, camilla.
oazal (de *oe-azal)*, cubierta de cama, sobrecama.
oazpiko, vaso de noche.
oazur, catre | la parte de madera de la cama.
obaitoŕ (de *oben-aitoŕ)*, confesar, declarar los pecados.
obaitoŕera, manera de confesarse.
obaitoŕpen, confesión.
obaitoŕtu, confesarse.
obari, ventaja, interés, rédito, ganancia, producto, provecho, mejora | gaje | *(opari)*, regalo, presente, recuerdo. [rés.]
obari-araba, regla de inte-]
obaritsu, ventajoso, productivo. [sepulcral.]
obaŕi (de *obi-aŕi)*, lápida]
obazko, mejoría de un enfermo.
obe (hobe), mejor (adjetivo comparativo): *obe da ezer ez baño, ezer*, más vale algo que nada.
obeago, más mejor, aún mejor.
obeagotu, mejorar aún más lo que ya es mejor | perfeccionar.
obe-beaŕez, de buena fé, por mejor, con el mejor deseo.
obeki, mejor (adverbio).
obekuntza, mejoramiento, mejoría, perfeccionamiento.
obel (goibel), cielo obscuro, nebuloso, cubierto.
oben (ogen), pecado: *oben-etoŕburu, oben nagusi*, pecado capital | *oben ilkoŕa ta ez ilkoŕa*, pecado mortal y venial | culpa, defecto, vicio, tacha, falta | reducción de *oberen*, lo mejor.
obena, ojalá!
oben-aitoŕle, penitente.
oben-aitoŕtu, confesarse.
obenbide, escándalo.
obendi (-di por *-ti*, frecuentativo, como *gezuŕti)*, pecador, que frecuentemente peca; *gu obendiyoen aldez otoi-egizu*, ruega por nosotros pecadores.
obendu, pecar, contraer culpa | dañarse, contraer defectos, viciarse.
obendun, pecador, culpable, delincuente, reo.

obenduri, reo, culpable.
oben-egin, pecar | ceder, condescender. [sar.]
oben-eman, inculpar, acu-]
obeneratu, escandalizar | llevar al pecado.
obenezko, pecaminoso.
obengaitz, impecable.
obenge (obengabe), inocente.
oben-neke (negaŕbide, gaŕbai), penitencia.
obentasun (de *oberen),* superioridad | (de *oben),* condescendencia.
oberen (de *obe-r-en) (obenen, oben),* óptimo, el (lo) mejor.
oberentsu, casi el mejor.
obespen (de *obetsi),* preferencia, acto de preferir.
obeto (obeki), mejor, de un modo mejor (adverbio).
obetu, mejorar, perfeccionar, hacerse mejor, enmendar | prosperar.
obetsi (de *obe-etsi),* juzgarlo mejor, preferir.
obi, concavidad; *aŕobi,* cantera; *iĪobi,* sepultura | *(oi)* encía.
obiel (obel, goibel), cielo oscuro, nuboso, encapotado. lo.]
obieldu, oscurecerse el cie-]
obildu (obieldu), encapotarse el cielo.
obiratu, sepultar.
obirune, fosa. [menterio.]
obitegi, campo santo, ce-]
obo, círculo | *(o),* argolla, eslabón, anillo.
oboro, más.
oborokin, excedente, exceso, superavit.
obro (oboro), más. [sumo.]
obroen (obroenaz), a lo]
obroxeago, un poquito más.
odai (odei, ode), nube.
odai-ertz, horizonte.
odai-ots, trueno.
ode (odai), nube.
odei (ode), nube | trueno.
odei-asots, ruido que precede al pedrisco.
odegaŕaska, ruido del trueno. [rrón.]
odeijasa, nublado, chapa-]
odei-maŕaka, ruido del trueno.
odei-muŕu, nubarrón, nubes gruesas, cúmulus.
odeitu, nublar, nublarse.
odeitsu, anubarrado.
odi, canalón, caño, conducto, tubo | barranco | artesa.
odiño, tubito.
oditxo, canuto, tubito.
oditza, tubería.
odoi (odei), nube.
odol, sangre.
odola jausi, correr sangre.
odolaldi, acceso, golpe de sangre, congestión | flujo.
odolbatu, congestión.
odol-belaŕ, sanguinaria.
odolbeŕitze, hematosis.
odol-bildu, sangre coagulada. [quieto.]
odol-bizi, nervioso, in-]
odoldi, musgo.
odoldu, ensangrentar | convertirse en sangre.

odoldun, sanguíneo | carácter vivo, vehemente.
odoleko, de la sangre | consanguíneo.
odoleste, morcilla.
odolestu, nervioso.
odoleztatu (odoleztu), ensangrentar, teñir de sangre.
odolgabe, exangüe | apático.
odolgabeko, incruento.
odolgaitz, violento, de carácter cruel, tirano.
odalgaltze, flujo de sangre, hemorragia.
odolge (odolgabe), exangüe, desangrado | insensible, apocado, apático.
odol-geldi (geldo), apático, insensible.
odolgernu, hematuria.
odolgetu, desangrar.
odolgi (odolki), morcilla.
odol-goŕi, sangre arterial.
odolguri, coágulo | cardenal.
odolgogoŕtu, roncha.
odolindu, desangrar.
odol-ixurtze, hemorragia.
odol-jario, hemorragia, flujo.
odol-jauste (odol-joaite, odol-joate), hemorragia.
odolki, morcilla.
odolkide (de *odol-kide),* consanguíneo. [nidad.]
odolkidetasun, consangui-]
odolnasluko, mestizo.
odoloste (de *este),* morcilla. [tranquilamente.]
odol-otzik, a sangre fría |]
odoloztu, calmarse, tranquilizarse, apaciguarse.
odolti, sanguinolento.
odoltsu, sanguíneo | pletórico | sangriento.
odoltza, masa de sangre, gran cantidad de sangre.
odoltzale, sanguinario.
odol-urdin, sangre venosa.
odoluri v. *odolguri,* coágulo | equimosis | cardenal.
odoluritu, producir cardenales, golpear.
odolustu, desangrar, sangrar, exangüe.
odoluzki, almorrana.
odolztatu, ensangrentar, manchar con sangre.
odolzuri, leucocito.
oe (ohe, oge, hoe, oi), cama.
oegi (oi), encía | alvéolo.
oek (auek, oyek), estos.
oelagun (oakide), concubina, manceba.
oeratu, encamarse, acostar.
oereskatu (ohereskatu), ofrecer.
oeresku (oheresku), ofrenda.
oe-sare (oasare), catre de tijera. [cubrecama.]
oestalgi (oestalki, oazal),]
oetegi (lotoki), alcoba.
oeti, dormilón, perezoso | enfermizo. [rio, alcoba.]
oetoki (oategi), dormito-]
oetxo, camilla.
oezur (oazur), maderamen de la cama.
oezuri, cama preparada.
oga (ogara), apetito genésico de la perra o de la gata. [| indolente.]
ogale, comida de animales]

ogalekeri, indolencia, insensibilidad.
ogaletu, volverse indolente | encharcarse los caminos.
ogara celo de la perra o de la gata.
ogaŕi, día muy caluroso.
ogaŕo, comuña.
ogaŕtu (gogaŕtu, oaŕtu), notar, advertir, percibir | despejarse, espabilarse.
ogasun (olasun), hacienda, bienes, caudal, haberes.
ogatze (goatze, oatze), cama.
oge, v. *oe.*
ogei, veinte.
ogeialdekoi, ikosaedro.
ogen (oben), pecado, culpa, falta | agravio, injuria, crimen | injusticia | traición | engaño.
ogendaldu, engañar.
ogendun, reo, culpable.
ogen-egin, pecar, faltar, agraviar, ofender, injuriar.
ogen-eman (oben-eman), inculpar, acusar, achacar.
ogen-ezaŕi (oben-ezaŕi), inculpar.
ogenge (ogengabe), inocente, inocentemente.
ogentsu, culpable.
ogeŕen, período de veinte días.
ogi, pan: *ogi gogoŕari, agin zoŕotza,* a pan duro, diente agudo; *ogi ala ardo (ardogi-ardo),* cara o cruz | trigo | *(oi),* encía.
ogi-ale, trigo.
ogi-askari, merienda ligera.
ogi-belaŕ, corteza de pan | planta de trigo.
ogibide, profesión, oficio.
ogibigi (ogibii, ogibihi), trigo.
ogi-bizaŕdun, espiga de trigo con barbas.
ogi-buru, espiga de trigo.
ogi-buztin, pan mal fermentado.
ogi-deun (oteun), Hostia consagrada.
ogi-egin, panificar.
ogi-eŕe, pan de trigo.
ogigin, v. *okin.*
ogi-iztin, v. *ogi-buztin.*
ogi-jo, trillar.
ogi-joaldi, trilla, tiempo de la trilla.
ogi-jotzaīe, trillador.
ogika, mies de trigo.
ogikari, segador.
ogiketa, recolección, trasporte de pan o de trigo.
ogiko (ogipeko), criado.
ogi-kozkoŕ (ogi-kuzkuŕ), mendrugo de pan, corteza de pan.
ogi-kuzkuŕ, rastrojo.
ogimeta, montón de trigo.
ogi-mokoŕ, zoquete de pan.
ogi-muskin, mendrugo de pan.
ogi-ondo, rastrojo.
ogipe, interior de un trigal.
ogipeko, sirviente, criado.
ogipide, oficio, profesión, carrera.
ogirin, harina de trigo.
ogituko, empleado.
ogitxo, panecillo.
ogitze, recolección.
ogi-zeŕa, rebanada de pan.
ogoi (ogei), veinte.
ogoki (lotoki, oategi), alcoba | trastienda | celda.

ogokitxo, célula.
oguzi, pronunciar, articular | absolver | fallar un asunto | proferir.
oguzkera, pronunciación.
oguzkizti, prosodia.
oguzpen, pronunciación.
-oi (-koi), sufijo que denota afición, tendencia: *ardanoi,* aficionado al vino.
oi, encía | costumbre, uso, hábito | *(ei),* se une a las flexiones del verbo compuesto y equivale al *soler* castellano; *etoŕi oi da,* ha solido venir | *oi dana,* lo que sucede | *(ohi),* se traduce por «ex»: *nausi oia,* el ex-dueño. [bre.]
oi bezela, como de costum-]
oi danez, acostumbradamente.
oideŕti, ética.
oidura (oitura), costumbre.
oidurazko, habitual. [nario.]
oi ez bezelako, extraordi-]
oige, desacostumbrado, inusitado.
oigetu, abolir, desusar.
oi-izan, acostumbrar, estilar, soler. [usanza.]
oikera, costumbre, rutina,]
oikera-jaŕaile, rutinario.
oiki, usualmente.
oikoi, dormilón. [bre.]
oikun, hábito, uso, costum-]
oikuntza, costumbre, uso, v. *aztura.* [bito.]
oikura, uso, costumbre, há-]
oil, feroz, salvaje | echar, arrojar | espantar | sitio separado, inhabitado.
oilkoŕ, espantadizo.
oiltasun, fachenda.
oin, pié | colina | piso: *2'g. oña,* piso 2.º | ocasión | reducción de *orain* | capital para comenzar un negocio | coste, precio | *(ain),* tan (como esto).
oinbaŕdin (oinbeŕdin), (saltar) con los piés juntos.
oinbaŕdinka, a galope.
oinbide, camino de peatón.
oin-bizkaŕ (oin-bulaŕ), empeine del pié. [grillos.]
oin-buŕdin (oin-buŕni),]
oin-buŕni, estribo | grillos.
oin-bustialdi, pediluvio.
oindi (de *oin-di),* altar: *Aguŕ, oindiko Zorun maite ori!,* Bendito y alabado sea el Sacramento del Altar.
oindiño, aun asi.
oinge, ápodo.
oingiro, estado del piso.
oinka, a pié.
oinkada, paso | patada.
oinkatu, calcar, pisar, hollar.
oinlodi, peonia.
oin-oyal, alfombra, alcatifa.
oinpe, planta del pié.
oinpeko, de bajo los piés (escabel, pedal, alfombra, etc.) | despreciado, pisoteado.
oinperatu, poner bajo los piés | despreciar, desbaratar.
oinpetako, escabel.
oinpetu, conculcar, hollar.
oin-sabai, planta del pié.
oin-sari, peaje.

ointustu, descalzar.
ointuts (oñuts), descalzo.
oinzamu, alfombra.
oin-zubi, pasarela.
oitasun, regularidad.
oitu, acostumbrar, usar, emplear, estilar, habituar, soler | acostumbrado, usasado | adiestrar | general, ordinario, corriente.
oitugabeko, inusitado, desacostumbrado.
oitura (oītura), costumbre.
oiturazko (oītura zko), habitual, acostumbrado.
oitutako, acostumbrado, habitual.
oitza, hábito, costumbre.
oitzo (idazkoŕtz), pluma de escribir.
oitzo-maŕa, rasgo.
oju, v. *oyu,* grito, clamor | gritería. [vocear.]
oju-egin, gritar, llamar,]
ojuka, clamoreo.
ojulari, voceador. [mido.]
oju samin (oju min), ge-]
ojuztatu, proclamar.
-ok, sufijo intensivo del plural, nosotros, vosotros: *biyok,* nosotros dos; *bi anayok,* nosotros los dos hermanos; *laurok,* nosotros cuatro.
ok (oek, oyek, auek), estos: *gizonok,* estos hombres | empacho, hartazgo | vómito. [ñeca.]
okabil (ukabil), puño, mu-]
okada, empacho | náusea.
oka-egin, vomitar | empacharse, ahitarse | fallar, desistir. [mún.]
okai (de *ogi-gai),* trigo co-]
okain (irorde), cobro.
okaindari (irordaldari), cobrador.
okaitzuri, candeal.
okakaŕ, vómito.
okaīa, papera, enfermedad de ovejas.
okanai, náusea.
okañi (irordaldu), cobrar.
okaran, ciruela.
okatu, vomitar | empacharse, saciarse, hartarse | darse por vencido, rendirse, desistir.
okazta, vómito.
okaztadura, repugnancia.
okaztagaŕi, nauseabundo.
okaztatu, repugnar.
ok-egin, empacharse, hartarse, desfallecer.
okel, vianda, carne | pedazo, trozo.
okelatu, tronzar. [leta.]
okeleŕe, carne asada | chu-]
okeŕ, torcido, desviado, inclinado, contrahecho, oblícuo | *okeŕ zaude,* está usted equivocado | pícaro, depravado, vicioso | tuerto | ilegítimo | entuerto, disparate | equivocación | desacierto, yerro, falta | eructo | bizco.
okeŕarazi, torcer, desviar, pervertir.
okeŕbide, peligro, camino de perversión.
okeŕ-egon, equivocarse, estar equivocado.
okeŕeko, indebido, contra-

rio, equivocado: *okeŕeko bidetik juan giñan,* fuimos por camino equivocado.
okeŕeri, acción depravada, picardía, canallada, maldad, disparate.
okeŕez (okeŕ), torcidamente, equivocadamente, al revés. [do.]
okeŕgune (mangun), reco-]
okeŕka, al revés, torcidamente, oblícuamente, inclinadamente.
okeŕki, oblícuamente, de través | equivocadamente.
okeŕkuntza, yerro, equivocación. [cuidad.]
okeŕtasun, torcedura, obli-]
okeŕtu, torcer, desviar | desavenir, discordar | inclinar | pervertir | distraer.
okeŕtsu, sinuoso.
okeŕtzalē, torcedor | corruptor | discordante.
okeŕune, lugar, espacio tortuoso, sinuoso | bombeo | desviación | sinuosidad.
oki (toki, doki, doi), tugar: *Batzoki* (de *batz-oki),* lugar de reunión, círculo | bienes, haber, propiedad.
okidun, rico, acaudalado, propietario, hacendado.
okil, picatronco | *(okel),* bizcó.
okilabilōba, tataranieto.
okilabiraso, tatarabuelo.
okilaso, tatarabuelo.
okildu, acoquinarse.
okilo (okil), picatronco.
okilē (de *ogi-egilē),* panadero.
okin (de *ogi-gin),* panadero.
okindegi (okiñola), panadería.
okintza, oficio de panadero.
okitegi (oki-bilābide), inventario.
okitu, extremar, acabar, hastiar | repleto, lleno: *aberats okitua,* rico millonario | empacharse.
oko (goko), racimo | *(zoko),* rincón.
okolo (oko), rincón | ángulo.
okolu, prado junto a la casa.
okolū, cuadra.
okondo (de *ogi-ondo),* mendrugo de pan | *(ukondo),* rincón: *okondo-zulo,* rincón | ángulo.
okore (de *ogi-ore),* empanada, pastel.
okoregile, pastelero.
okoretegi, pastelería.
okoŕ, rebanada.
okoŕo, rebuzno.
okoŕoatu, rebuznar.
okotz (kokotz), barbilla, barba | hocico | caliz de la flor.
okotzapi (de *okotz-zapi),* babero.
okotzilē, barba.
okozpe, papo, papada.
okozpe-galaŕu, barbuquejo.
okozpeko, papada.
okulu (okolō, ikulū), cuadra | tumor en la garganta.
okuntza, tierra de sembradío | ocurrencia.
okuntzatu, preparar la tie-

rra de sembradío.
-ol, sufijo que indica «aglomeración»: *urijol (uyol),* riada, avenida, crecida; *uŕkiol,* aglomeración de abedules.
ol, tabla | fantasía, mente, pensamiento.
-ola, sufijo que denota lugar de, conjunto de: *aŕiola,* pedregal: *eguŕola,* lugar de maderas.
ola, fábrica, ferrería: *balizko olak buŕnirik ez,* la ferrería de «si hubiese», no hace hierro | manufactura | oficina, obrador: *idazkola,* redacción; *iraŕkola,* imprenta; *landola,* taller | morada, habitación, mansión | *(oŕela),* así, de esa manera.
olabai (olabe), criba.
olabe, criba | tejavana, cobertizo.
olabeoŕ, cizaña, avena silvestre]
olagaŕo, pulpo: *olagaŕo-eŕo,* tentáculo de pulpo.
olagizon, ferrón | fabricante.
ola-jaun, dueño de ferrería, dueño de fábrica, fabricante.
olako (oŕelako), así, de esa calidad, tal: *olako gizonak,* tales hombres | fulano | fabril.
olantxe (olaxe), amén.
olantzeko, tabular.
olantz-gau, nochebuena.
olarotz (de *ola-arotz),* obrero de fábrica | ferrón | ebanista.
olasi, v. *olesi.*
olaska, dornajo.
olatu (del erd.), ola, v. *uin* | (de *olo),* zurrar | golpear | amansar.
olatsu, casi así, así poco más o menos.
olau (de *ol-lau),* tablero.
olaxe, así mismo, amén.
oldaŕ, instante, momento: *oldaŕ batean,* momentaneamente; *oldaŕ-buruan,* poco después | migaja | impetuosidad, ímpetu, acometida: *oldaŕ aŕtu,* tomar ímpetu: *oldaŕ-aldi,* acometida, arremetida | enérgico, vigoroso | arrojo, valentía, impavidez | vehemencia.
oldaŕezko, momentáneo.
oldaŕgune, arremetida | humorada | impulsión.
oldaŕka, impetuosamente.
oldaŕki, audazmente | vehementemente.
oldaŕkoi, impetuoso, audaz, osado, vehemente, arrojado.
oldaŕkoŕ, v. *oldaŕkoi.*
oldaŕkunde, acometida, impulsión, ímpetu.
oldaŕtu, acometer, afrontar | lanzarse, echarse, arrojarse | calumniar | prorrumpir.
-olde, multitud: *urolde,* diluvio; v. *-ol.*
olde, instinto: *bere oldez,* por su instinto, espontáneamente | espontaneidad | complacencia | fan-

tasía, capricho: *egingo det nere oldear-en arabera*, lo haré según mi capricho | voluntad: *beraren olde gabe*, contra su voluntad, a pesar de... | humor | idiosincrasia.
oldeki, instinto peculiar.
olde on, buen humor.
oldeŕkari (oleŕkari, oleŕtzale), poeta.
oldeŕki (oleŕki, oleŕti), poesía.
oldeŕki-batz (oldeŕki-pil), cancionero.
oldeŕ-neuŕtizti, métrica.
oldeŕti, musa | parnaso, gaya ciencia.
oldetsu, caprichoso, raro.
oldez, instintivamente, voluntariamente.
oldezki, gratamente.
oldezko, agradable | espontáneo | instintivo.
oldezko-izan, agradar.
oldozkai (uste, oldozkun), idea, concepto, pensamiento | raciocinio.
oldozkizun, excogitable.
oldozkoŕ (oldozti, oldoztun), pensativo.
oldozkun, pensamiento.
oldozmen, pensamiento, raciocinio.
oldozti, caviloso | pensador.
oldoztu, pensar, excogitar, raciocinar.
oldoztun, pensativo.
ole (olde), instinto | amable, complaciente.
oleki, a placer, a gusto | amablemente.
olentzaro (orentzaro, olentzero, onentzaro, onontzaro, olantz), nochebuena.
olentzaro-abesti, villancico.
oleŕkari, bardo, poeta.
oleŕki, poema, poesía.
oleŕti-arauz, poéticamente.
oleŕtizti, poética.
oleŕtzale (oleŕkari), poeta.
oles, hola! | invocación, llamada.
oles-egin, invocar, llamar.
olesi (olasi), empalizada, cerca de madera, estacada, barrera. [suerte.]
oletan (olatan), de esta
oleztatu (oleztu), entablar.
olgin, ebanista.
olgintza, marquetería.
olha (ola), cabaña de pastores.
olo, avena | *(olu)*, zurra.
olo-gaizto, ballueca.
oloka, a golpes.
olokatu, golpear con violencia, zurrar.
olomolo, ballueca, avena silvestre.
olontzi, barca.
olontzi-aldi, barcada.
olontzitzaŕ, barcaza.
olots, tableteo.
oloztatu, alimentar al ganado | golpear, pegar.
oltza (de *ol-tza)*, montón de tablas, retallo | andamio | tabique de madera | estante, alacena, anaquelería.
oltza-mai, consola.
oltzaŕ, tablón.
oīaba, ojo del lazo | yesca.

oīabara, cambrón.
oīabelaŕ, cenizo, planta.
oīagoŕ, becada, sorda.
oīaka, perra.
oīakabaŕ (oīakaran), arraclán, bonetero.
oīakeri (oīokeri), cobardía.
oīaki (de *oīoki),* carne de gallina | cobarde.
oīako, polluelo.
oīakolka (oīaloka), gallina clueca.
oīanda, polla.
oīandaŕautz, huevo del que no ha salido polluelo.
oīaran, arraclán, espino cerval.
oīaŕ (de *oīo-aŕ),* gallo | gatillo de escopeta.
oīaŕauzka, pelea de gallos.
oīaŕeta (oīarite), aurora, hora en que canta el gallo.
oīaŕki, carne de gallo.
oīaŕko (oīasko), pollo.
oīaŕ-osatu, capón.
oīaŕtu, gallear.
oīasko (de *oīaŕko),* pollo.
oīaskoki, carne de pollo.
oīategi (de *oīo),* gallinero.
oīaur, postilla acuosa.
oīautegi (oīategi), gallinero. [silánime.]
oīo, gallina | cobarde, pu-]
oīo-busti, cobarde.
oīokeri (oīakeri), cobardía.
oīoki, (oīaki), carne de gallina. [clueca.]
oīoloka (oīaloka), gallina]
oīomika, gallina enferma.
oīotégi, v. *oīategi.*
oīotu, acobardarse, amilanarse, acoquinarse.
oma, collado.
omen (de *on-men),* virtud | fama, reputación | honor | *(emen),* es fama, dicen que, parece que: *etoŕi omen da,* dicen que ha venido.
omenaldu, glorificar.
omendaldu, honrar.
omendi, celebridad, fama.
omendu, panegirizar.
omendun, prohombre.
omengaŕi, honorable.
omenka, por referencias.
omidoŕ (de *oma-idoŕ),* páramo.
-on (-o), sufijo locativo estático intensivo que significa lo mismo que *-an,* en: *berlan,* aquí mismo, ahí mismo; *bertoko mendiyak,* los montes de aquí cerca.
on, bueno; *on utsa izan,* ser un pedazo de pan | *alde ona,* anverso | provecho: *on degizutela!,* que aproveche a Vds.! | usufructo.
ona, he aquí: *ona zer nai duen,* he aquí lo que quiere; *ona emen,* he aquí; *ara an,* he allí; *oŕa oŕ,* he ahí | acá; *atoŕ ona,* ven acá | el bien, lo bueno.
onago, más acá.
onako, este, aqueste | fulano: *onako onek,* este quidam.
onara (onera), a acá: *andik onara,* desde allá acá.
onaro, época de prospe-

ridad.
onaŕgaŕi, aceptable.
onaŕti, caritativo.
onaŕtu (onetsi), recibir con agrado, aprobar, aceptar, admitir.
onaŕtsu, caritativo.
onaŕtzun (ogasun), hacienda.
onasun (onaŕtzun), bien,
onasundun, hacendado.
onat, acá.
onauŕki, cosa útil, provecho.
on-beaŕ, necesitado, menesteroso.
onbei, diez mil millones.
onbeŕi, recién embarazada.
onbeŕitu, ponerse en cinta.
onbete (on-uts), perfección.
onbide, camino del bien, virtud | medio de aprovecharse, negocio.
onbidetsu, virtuoso.
onboŕ (enboŕ), tronco cortado, leño.
onboŕki, madera de tronco.
ondagaŕi, destruíble, desperdiciable | lo que destruye.
ondagin, pródigo, derrochador.
ondajo, sondar.
on-dakaŕen, útil, conveniente.
ondakaŕtzaīe, empresario.
ondaki, pedazo de árbol o tronco | residuo, resto.
ondakin, residuo, resto, despojo | *(ondaŕ, kondo),* colilla.
ondakoŕ, sumergible.
ondalan, remoción profunda de la tierra: *ondalan-egin,* ahondar, excavar.
ondale, malgastador.
ondamen (ondamendi), ruina, perdición, desolación.
ondapen, sumergimiento | perdición | fracaso | naufragio.
ondapetu, cimentar.
ondaŕ (de *ondo-aŕ),* residuo, hez, poso | último | retal | arena | playa.
ondaŕagin, muela del juicio.
ondaŕaldi, reprensión fuerte | varadura.
ondaŕbe, criba.
ondaŕdi (ondaŕaitzu, ondaŕtza), arenal, playa.
ondaŕdun, arenoso.
ondaŕean, en lo último, al fin.
ondaŕeko, último, final.
ondaŕeztu, enarenar.
ondaŕketari, arenero.
ondaŕki (ondaŕkin), retal, pedazo, residuo, resto | reliquia.
ondaŕleku, varadero.
ondaŕ-mondaŕ, últimos residuos.
ondaŕ-muno, duna.
ondaŕonizi, salvadera.
ondaŕpeko, traquino.
ondaŕpen, varadura.
ondaŕpil, montón de arena | encalladero, banco.
ondaŕtu, encallar | tocar a su fin.
ondaŕtsu (legaŕtsu), arenisco.
ondaŕtza, arenal, playa.
ondaŕxe, arenilla.
ondasun (de *on-tasun),* bondad, calidad de bueno | moralidad.

ondasundun, bondadoso.
ondatu (de *ondo-tu),* hundir | arruinar, perder, derrochar, malbaratar, prodigar | echar a perder | fatigarse | naufragar.
ondatz, consecuencia, conclusión, moraleja.
ondatzaīle (ondatzale), arruinador, pródigo, malbaratador.
ondeŕtze (ondaŕeŕtze, ondeste), intestino recto.
ondez (ondoez), indisposición, malestar | desmayo.
ondi (de *oin-di),* altar.
ondikatu, reprochar.
ondiko, miseria, infortunio, castigo.
ondikotz, ay!, por desgracia!, que lástima!, infortunadamente. [mente.]
ondikozki, desgraciada-]
ondikozko, miserable, infortunado, desgraciado, nefasto.
ondo, fondo | consecuencia, efecto | residuo, resto | bien, buenamente: *ondo ibiīi,* andar bien | base | árbol: *sagaŕondo,* manzano; *udareondo,* peral | tronco | tierra segada de...: *artondo,* tierra segada de maíz | lado, cerca de: *ibayondo,* cerca del río | unido a un hombre repetido se emplea en forma de modismo significando "ni qué ocho cuartos, ni qué niño muerto": *zer Txomin ta zer Txomiñondo!,* qué Txomin ni qué ocho cuartos!
ondoan (ondoren), luego de: *etoŕi-ondoan,* luego de venir: *amuko ta iīetia elkaŕen ondoan txaŕak diŕa,* la estopa y el fizón están mal juntos.
ondo aŕtu, aprovechar, sentarle a uno bien.
ondo-eŕtze, intestino recto.
ondogora (indagora, ondagora, oindagora), talón.
ondoil (ondagora), talón.
ondoki, trozo del árbol o del tronco.
ondokin (ondakin), residuo | *(gorpuzkin),* reliquia.
ondoko, posterior | sucesor, heredero, descendiente | secundina | ayudante | adyacente, contiguo | efecto, consecuencia.
ondokoi, grave, pesado.
ondokoi-izan, gravitar.
ondokoitasun, gravedad, pesantez.
ondope, base.
ondora, al fondo | cerca.
ondoraldi, liquen.
ondoratu, irse a fondo, naufragar | acercar, aproximarse: *ondoratu zanean,* cuando se acercó.
ondore, consecuencia, corolario: *eri-ondore,* convalecencia | herencia | éxito: *ondore on egin,* tener un éxito | resulta | trascendencia. [go de.]
ondorean, después de, lue-]

ondore aundiko, trascendental.
ondoregabetu, desheredar.
ondorego, herencia.
ondorekide, coheredero.
ondoreko (ondoko), efecto, consecuencia.
ondoren, v. *ondoan* | en pos, acontinuación, luego de: *reke ondoren, poza,* la alegría tras el sufrimiento | rastro.
ordorengo (ondoreko, ondore), sucesor, heredero, descendiente | séquito | continuador | siguiente, contiguo. [| relación.]
ondoretasun, continuidad]
ondoretu (oñordetu), heredar | inferir, deducir.
ondorezki (mailka), escalonadamente.
ondorio (ondore), consecuencia, efecto.
ondotik, tras, en pos de, inmediatamente | por junto a: *etxe-ondotik,* por junto a la casa.
ondotsu, casi junto a.
ondozkatu, poner objetos sucesivamente.
ondozki, sucesivamente.
ondozko (de *-zko, -xko),* planta joven.
ondoztatu (ondaztatu), atetillar.
ondu, madurar | curar longanizas | mejorar | ponerse bien de salud | abonar tierras | componer versos | *(antzatu),* condimentar | moralizar | mejorar una marca de lanzamiento de barra, etc.
ondun, justo, bueno, virtuoso.
ondunai, propósito de la enmienda.
onegi, demasiado bueno.
on-egin, aprovechar | beneficiar, redundar en bien | beneficio, provecho.
onegitasun, paciencia extrema, bondad suma | beneficencia.
oneiren, milmillonésimo.
onek, este, a, o.
on ekaŕi, ser útil, aprovechar, redundar en bien.
onela, así, de este modo.
onelaberaz, idénticamente, de este mismo modo.
onelako, de esta clase, tal como este.
onen (de *on-en),* óptimo, el mejor, inmejorable | tan: *onen beltza?,* tan negro? | (posesivo de *au),* de este, a, o | *onen onenean,* a lo mejor, en lo mejor.
onenasun, perfección.
onenbat, tanto (como esto).
onenbeŕtze (onenbeste), tanto (como esto).
onenean (onik-onenean), a lo mejor.
onentzaro (olentzaro), Navidad, Nochebuena.
onera (de *one-ra),* a esto: *oneraezkero,* en llegando a esto | acá: *atoz onera,* venga usted acá.
oneratu, volver al bien, enmendarse | venir acá |

amansar, apaciguar, calmar. [zar.]
onerazi, convertir, morali-]
onerazko, mejoría.
oneraztu, mejorar. [amar.]
oneritzi (oniritzi), agradar,]
onerizko, placer, agrado, cariño.
onerizte, agrado, afecto.
onesan, alabar, alabanza.
onesgaŕi (oneskaŕi), aprobable, aceptable, amable.
oneski (de *onetsi-ki),* bendición | aprobación.
oneskun, estimación.
oneskuntza, aprobación, bendición.
onesle (de *onetsi-le),* aprobador, que aprueba, bendice | amante.
onespen, aprobación, estima, estimación, bendición, beneplácito | abonamiento | aceptación | aprecio. [bación.]
oneste (de *onetsi-te),* apro-]
onetsi (de *on-etsi),* dar por bueno, aprobar | aprobado, amado | ratificar | honrar, glorificar | bendecir: *ur onetsiya,* agua bendita | alcanzar, conseguir | soportar | aceptar | amar | apreciar | gustar, agradar.
onez, a buenas, buenamente: *onez-on,* de buenas a buenas.
onez-gaŕbai, contrición.
onezkero, para ahora, para el tiempo presente, ya, en llegando a esto: *onezkero etxean da,* para estas horas está en casa.
oneztapen, abonamiento, abono.
oneztatu, abonar.
on-gabetu, confiscar.
ongai (onkai), merecimiento, mérito | útil.
on-gaitz, bienes y males, ventajas y desventajas, pros y contras, bueno y malo. [bueno y lo malo.]
ongaizkatu, mezclar lo]
ongaīu (onkaīu, ungaīu), condimento, pepitoria | beneficioso | abono.
ongaŕi, abono | condimento.
ongaŕi-aitzuŕ, azada de dos púas. [abonos.]
ongaŕitegi, almacén de]
ongaŕitu, abonar.
ongaŕiztatu, abonar.
ongi (de *on-ki),* beneficio: *ongirik aundiena,* el mayor beneficio; *ongi-egiīe,* bienhechor | *(oki),* hacienda | bien, rectamente, buenamente: *gaitza, ongi atoŕ, baldin bakaŕ ba' atoŕ,* bien vengas mal, si vienes solo.
ongialdi, mejoría, reparación, compostura | prosperidad | racha. [dio.]
ongi-bide (sendaki), reme-]
ongiegi, demasiado bien, bienestar excesivo.
ongiegiīe (ongiīe), bienhechor.
ongiegin, beneficio | favor, buena obra | favorecer, beneficiar, hacer caridad.

ongien, lo mejor posible.
ongi-etoŕi, bienvenida.
ongi-ikusi, considerar, considerado.
ongi-jaŕtze, acomodación.
ongile, bienhechor, benéfico. [*ongiña,* el bien.]
ongin, provechoso | bien:]
onginai, benevolencia, cariño, amor, querencia | benévolo.
onginaiz, favorablemente.
ongiro (de *on-giro),* bonanza.
ongitu (ondu), mejorar, hacerse bueno, corregir | remendar, adobar | remediar.
ongixko, bastante bien.
ongiz, con ventaja, muy, aún.
ongo, paz, acomodamiento.
ongoak-egin (unguak-egin), reconciliar.
ongose, avaricia.
ongosetu, volverse avaro, hacerse ambicioso.
ongunde (ongure), alianza, convenio, arreglo.
ongure, perfección.
oni (oneri), a esto, a este, a esta: *oni jaŕai,* en conformidad con esto | completo, número completo | horno.
onibaŕ, bienes raíces, inmueble, propiedad.
onibaŕdun, arraigado, hacendado.
onil (txonil, unil), embudo.
oniraun, perseverar en el bien.
oniritzi, aprobar, aceptar | apreciar | estimar | gustar, agradar, amar.
onirizgaŕi (onirizkaŕi), aprobable, aceptable.
onirizte, aprobación, buena acogida. [tar.]
onitu (de *oni-tu),* complet-]
on-izan, agradar, gustar: *on al zaizu?,* le gusta a usted? | aprovechar | convenir, ser conveniente,]
onizti, ética. [útil.]
onla (onela), así, de esta manera, de este modo.
onlako, v. *onelako.*
onlakotsu, así o de modo muy parecido.
ono, toma, ten.
on-ona, exquisito.
onontzero (onentzaro), Nochebuena. [ría.]
ontaldi (ongi-aldi), mejo-]
ontaŕ, favor, beneficio.
ontaŕte, favor, gracia, amparo.
ontaŕtetu, favorecer.
ontaŕtzun, bondad, calidad de bueno.
ontasun, v. *ondasun.*
ontsa (ongi, ondo), bien, buenamente.
ontsaldi (ontaldi), mejoría.
ontsatu (ongitu), ponerse bien, curarse, componer, reponer. [siego.]
ontson, tranquilidad, so-]
ontsu, bondadoso | beneficioso, provechoso, conveniente. [mismo.]
ontxe (oraintxe), ahora]
ontz, lechuza.

ontzale, virtuoso.
ontzat eman (ontzat aŕtu), aceptar, aprobar.
ontzi, receptáculo: *autaŕkontzi,* urna electoral | vaso, vasija: *edontzi,* copa, vaso | buque, navío: *ontzi-ondatze,* naufragio.
ontziaga, mástil.
ontziakulunkatu, zozobrar.
ontzi-aldaketa, trasbordo | trasiego. [trasvasar.]
ontzi-aldatu, trasbordar |]
ontzi-arotz, marinero, tripulante.
ontzibeŕitu, carenar. [que.]
ontziburu, capitán de bu-]
ontzidi, armada, flota, escuadra.
ontzi-erendu, fletar.
ontzi-gañezkatu, extravasarse.
ontzigela, camarote.
ontzigiłe (ontzigin), ollero, alfarero | constructor de buques.
ontzigintza (ontzi-ola), astillero. [pulante.]
ontzi-gizon, marino | tri-]
ontzi-gizonak, tripulación.
ontzi-jabe (ontzidun), naviero.
ontzikada, cargamento.
ontzikari, batelero, lanchero. [zozobra.]
ontzi-kulunka, tambaleo,]
ontzilau, monitor.
ontzi-mutil, grumete, marinero.
ontzi-nagusitu, patronear.
ontzi-oategi, camarote.
ontzi-ondatu, naufragar.
ontziratu, embarcar.
ontziska, lancha, canoa.
ontzitalde, flota, escuadra, armada.
ontzitegi, lugar de vasijas, vasos | alacena, aparador, bazar | astillero.
ontzitola, astillero.
onu (aolko), consejo.
onu-eman, aconsejar, asesorar.
onu-eskatu, asesorarse.
onulari, asesor.
onuntz, hacia acá.
onunzko, citerior.
onura, interés, lucro | *(-kin, etekin),* utilidad.
onura aŕtu, interesar, honrarse, aprovechar.
onuradun, interesado.
onuragabeko, infructuoso.
onuragaŕi, provechoso.
onurakoi, provechoso.
onurakoŕ (onuragaŕi, onuratsu), provechoso, útil.
onura-nai, utilitario.
onuraŕtu, aprovechar, lucrarse. [vechoso.]
onuratsu, ventajoso, pro-]
onuraz, útilmente.
onustasun, fineza.
onuste, buena fé.
onustez (uste onez), de buena fé, confiadamente: *onustez ta gaitzuztez,* de buena y mala fé.
on uts (on bete), perfección | bondadoso.
oñakeri (de *ooin-keri),* latrocinio. [bel.]
oñalki (de *oin-alki),* esca-]
oñaro (de *oin-aro),* estado

del piso. [del pié.]
oñaŕ (de *oin-aŕ)*, planta]
oñaŕi, posición, fundamento | basamento.
oñaŕte (orkaŕte), paso.
oñaŕtu, fundamentar.
oñastaŕi, relámpago, rayo.
oñatz (de *oin-atz)*, huella de pié, pisada, rastro, pista. [mento.]
oñaze, dolor intenso, tor-]
oñazetu, atormentar.
oñazgaŕi (oñazkaŕi), atormentador. [pata.]
oñazka, huella de pié, de]
oñazkai (oñaztaŕ), relámpago,
oñazkal, pezuña. [pago.]
oñazkaŕ (oñaztaŕ), relám-]
oñazkatu, pisotear | atormentar.
oñazki (de *oin-atz-ki)*, huella del pié (manchado de lodo, etc.).
oñazkitu, dejar huellas de lodo, barro, etc.
oñazpi, planta del pié.
oñazpiko, que está debajo del pié (alfombra, alcatifa, etc.).
oñazpitu, supeditar, hollar, pisotear, conculcar.
oñaztapen, tormento.
oñaztargi, relámpago.
oñaztaŕ, relámpago.
oñaztaŕi, rayo. [turar.]
oñaztatu, atormentar, tor-]
oñaztu, dejar huellas | dar zancadas | rayo.
oñaztura, relámpago.
oñeko, del pié | sucesor, heredero.
oñeŕen, cojo.
oñeŕendu, cojear.
oñestun, grillete.
oñetako, calzado.
oñetxe, casa solariega.
oñez, a pié, andando.
oñezko, de a pié, peatón, infante.
oñezkoak, infantería.
oñezko gudari (oñazki, oñari), infante.
oñeztari, peatón.
oñezti (oñeztari, oinkari), peatón | pedestre.
oñol (de *oin-ol)*, estribo de vagón. [sor, heredero.]
oñorde (oñordeko), suce-]
oñordetu, heredar.
oñoŕ (de *oben-oŕ)*, crimen.
oñoŕ-auzi, causa criminal, proceso.
oñoŕaze, cárcola, listón de telares | patín.
oñoŕazi, empeine del pié, metatarso | patín.
oñoŕaztatu, patinar.
oñots, ruido de pasos.
oñoyal, paño de pies | alfombra.
oñoztura (oñaztura), rayo.
oñustu (de *oin-uts-tu)*, descalzar.
oñuts, descalzo: *oñuts-goŕi*, en pernetas, descalzo; *lekadi oñutsak*, religiosos descalzos.
ooin (ohoin), ladrón, caco | bardana. [robar.]
ooindu, hacerse ladrón |]
ooinkeri (oñakeri), latrocinio. [robo.]
ooinkide, cómplice en el]

ooin-sakel, bolsillo oculto, interior.
oointegi, ladronera.
oointza, latrocinio, robo.
ook, estos, estas.
ooko, cuna.
ool (ol, ohol), tabla.
ooldi (oroldio, goroldio), musgo.
ooltzo (oholtzo), cuna.
oondikatu, pisar.
oorgu (de *oratu?),* robo.
oortzi (eortzi), enterrar, sepultar.
ootxa, pan de maiz crudo.
opa, ofrenda | ofrecer | desear: *iretzat nai eztekana, ez besterentzat opa,* lo que no quieras para tí, no lo desees para los demás | honor: *zure opaz,* en tu honor | sacrificio, *bere buruari ez dio ezer opa,* vive sacrificándose miserablemente.
opa-bizi, anhelo.
opagai, oferta | víctima.
opagaŕi, deseable, apetecible.
opai, generoso.
opa izan, desear, anhelar, ansiar: *gaur bezelako egun onak urte askotan opa dizkitzut,* te deseo muchas felicidades en el día de hoy.
opaitzuŕ, azuela.
opakunde, ofertorio.
opakuntza, ofertorio.
opalari, celebrante en la misa. [toria.]
opalbide (opalitz), dedica-]
opaldi, dedicación: *Kisto' ren opaldiyan,* dedicada a Cristo.
opaldu (de *opa-aldu),* dedicar | *(opatu),* sacrificar | sagrado. [ción.]
opalpen (opalben), dedica-]
opari, regalo, ofrenda, obsequio | hostia sin consagrar.
oparin, necesidad: *oparińa jakindun,* la necesidad es sabia consejera.
oparo, pródigamente, generosamente | francamente, abundantemente, con fluidez. [dizar.]
oparotu, fecundar, fecun-]
oparotsu, pródigo, generoso, espléndido.
opaŕi (de *aŕi),* ara, piedra que está sobre el altar.
opatu, desear, codiciar | satisfacer, alcanzar, llenar, cumplir: *bere gogoa opatu zuen,* cumplió su deseo.
opats (opots), colodra | eructo.
opatsu, abundante, franco.
opatxuŕ (opaitzuŕ), azuela.
opaz, en honor de.
ope (del erd.?), torta, pan delgado, galleta. [eructo.]
opets (opots), regüeldo,]
opil, panecillo, bollo, torta de maíz | quicio.
opil-egin, no consegir | no moverse.
opilto, galleta | torta pequeña | rosquilla.
opo, quicio, gozne | *(oŕpo),*

talón | *opotik egin,* chiflarse.
opoko, espigón del quicial.
opoŕ, huelga, vacación, asueto | *(gopoŕ),* gamella, cuenco | escudilla | colodra | guante para jugar a la pelota.
opoŕaldi, huelga.
opoŕ-egin, declararse en huelga, faltar al trabajo | no cumplir la palabra, faltar a la palabra, no presentarse a la hora convenida.
opor-egun, día de asueto.
opots (opats), colodra | *(opets),* regüeldo.
oputs (oputz), esfuerzo físico.
oputz, resultado.
or (ora), perro: *artzañora,* perro de pastor, mastín | indet. del verbo *oratu,* agarrar | masa.
-or (-oro), sufijo usado en toponimia; significa *altura, elevacción, eminencia.*
orai (orain), ahora | *(odai, odei),* nube.
orai-aŕte, hasta ahora.
orai-berean, ahora mismo | recientemente, hace un momento.
orai-beŕian (orai beŕiki), hace muy poco tiempo, recientemente.
oraidanik, desde ahora.
oraietan, ahora, hace poco tiempo.
oraigune, hace poco tiempo.
oraiko (oraingo), actual, de o para ahora. [ta vez.]
oraikoan (oraingotik), esta vez.
oraikotik, de esta fecha, esta vez.
oraikotz, para ahora.
orail, rubio, blondo, amarillento. [sente.]
orain (orai), ahora, presente.
orain-aldi, tiempo presente.
oraindañ̄o, hasta ahora, todavía. [dernista.]
oraindaŕ (oraintzale), modernista.
oraindik (oraindikan, oraindiokan), todavía.
oraindik-orain, no hace mucho, recientemente.
oraindio (oraindiokan), todavía, aún; *oraindio ta oraindio ere artoak erein ditezke,* a pesar de ser ya tarde, aún se pueden sembrar los maíces.
oraingo, de ahora, actual, reciente, moderno.
oraingoan, de esta hecha, esta vez. [lo presente,]
oraingoratu, adaptarse a
oraingotik, desde ahora.
oraingoz, provisionalmente.
oraingozko, provisional.
orainokoan, hasta ahora.
oraintsu, recientemente, hace muy poco, casi ahora, poco más o menos a esta hora.
oraitan, hace poco. [po.]
oraitzin, hace mucho tiem-
oraixetan, hace poquito.
oraizgeroz, ya, para este tiempo, para esta sazón.
oraiz-len, antes de ahora.
orakatu, salpicar, enlodar.

oraki, amarra.
orakoŕ, agarrador.
orakunde (orekunde), jueves lardero.
oraldi (de *oratu),* agarrada | (de *ore),* amasamiento (tiempo de).
oraleku, mango | argolla, lugar donde se ata algo.
oraltsu (de *oro-al-tsu),* todopoderoso.
oramai, artesa.
orano (oraino, oraño), aún.
orantx, levadura.
orantz (oŕantz), levadura | *(ori-antz),* amarillento.
orañago, últimamente, lo más recientemente.
orañagotik, de poco tiempo a esta parte. [lunar.]
orañen (orein, orin, ilun),
orañengo, lo más recientemente.
orañezkero (onezkero), ya, para esta fecha. [aún.]
orañik (oraindik), todavía,
orapen, acto de agarrar | acción de amasar.
orapildu (korapilđu), anudar. [lazo.]
orapilo (korapilo), nudo,
orapilotu, anudar, enlazar.
oraska (de *ore-aska) (oramai),* artesa, amasadera.
orast (de *ori),* amarillento.
orastu, amarillecerse.
orataldi (de *oratu-aldi),* amasamiento | rato de agarrar.
oratu (de *ore-tu) (oŕatu),* amasar | manchar con lodo | (de *ora-tu),* agarrar, aferrar | apresar.
oratx, levadura para hacer boronas | he ahí: *oŕatx, esan dit etoŕtzeko,* pues vea V., me ha dicho que venga. [dor.]
oratzale (de *ore),* amasa-
oraxte (orain-aixtian), hace muy poco, ahora mismo.
ordai, v. *ordain.*
ordain, equivalente, retorno, trueque, precio, recompensa, pago, paga, satisfacción, sustituto, revancha. [pagaré.]
ordainbide, libranza | vale
ordaindu, poner o dar lo equivalente, pagar, resarcir, indemnizar, corresponder, costear, satisfacer, sustituir, suplir, compensar: *zoŕak ordaindu,* pagar las deudas.
ordaindu-erazo, cobrar.
ordaindu-ezin, insolvente.
ordaingai, satisfactorio.
ordaingo, reemplazo, sustitución | sustituto, suplente.
ordaingo-izan, substituir.
ordain-izan, equivaler.
ordainka (ordainzka, ordañean), recíprocamente | represalia.
ordainkatu, reemplazar | recompensar | usar de represalias | sustituir.
ordainketa, canje | indemnización. [gadero.]
ordainkizun, factura | pa-
ordainlari, pagador.

ordaiñpide, compensación.
ordaintzalē, dador de lo equivalente, remunerador o castigador, pagador.
ordainzka, recíprocamente | represalia. [presalias.]
ordainzkatu, ejercer re-]
ordañez, recíprocamente, a cambio, en compensación.
ordañeztatu, canjear.
ordañeztu, conmutar.
ordari, equivalente.
ordarizka, a cambio, recíprocamante.
ordarizkatu (ordainzkatu), devolver recíprocamente.
orde (ordai, ordain), equivalente (pago, sustitución, satisfacción, sustituto) | en vez de: *zure orde,* en tu lugar | herencia | sucesión | que hace las veces de, adoptivo: *semeorde,* hijo adoptivo | sub. segundo: *nagusi-orde,* segundo amo. [mas.]
ordea, pero, el caso es que,]
ordean, pero.
orde-izan, representar.
ordeka (ordoki), meseta, llanura alta, llano sembrado, pequeña planicie con hierba.
ordeko, sustituto, vicario | lugarteniente.
ordetu, reemplazar, sustituir, compensar, delegar, relevar, suceder.
ordez, en vez de, en lugar de: *nere ordez,* en mi lugar.
ordezkari (ordekari), delegado, diputado, sustituto, representante, agente, apoderado, comisario, vicario.
ordezki, reemplazo.
ordezko, representante, vicegerente | lugarteniente | reemplazo.
ordezpen, representación | reemplazo | subrogación.
ordeztu, sustituir, reemplazar, subrogar, relevar, compensar. [rrachera.]
ordi (oŕdi), borracho, bo-]
ordialdi, borrachera (tiempo de).
ordigaŕi, embriagador.
ordikeri, borrachera, embriaguez. [rrachera.]
ordikoi, aficionado a la bo-]
ordiputz, borrachón.
orditu, emborracharse, embriagarse.
orditsutu, achisparse.
orditzale, borracho.
ordo, llano, llanura.
ordoki (ordeka), meseta, llanura alta, planicie.
ordokiīa, pequeña llanura.
ordoski, macho, masculino.
ordotx, v. *ordotz.*
ordotz (ordotx, orots), verraco, cerdo, guarro.
ordozki, carne de cerdo.
ordu (del erd.), hora, v *gabeuki.*
orduan, entonces, por consiguiente. [momento.]
orduantxe, en aquel mismo]
ordu berean, a la misma hora.

ordubete, una hora.
ordudanik (ordundik), desde entonces | desde luego, inmediatamente.
orduka, por horas.
orduko, para cuando: *etoŕi orduko,* para cuando vengas | para entonces, para aquel entonces: *orduko juan zan,* para entonces se marchó | por cada hora | de entonces: *orduko oitura edeŕak,* las hermosas costumbres de entonces.
ordukotz, para entonces, desde entonces.
ordurezkero (aŕezkero), posteriormente.
ordutiaŕ, oportunista.
ordutik (ordundik), desde entonces. [do.]
ordutsu, tiempo aproxima-]
orduxean, en el momento mismo.
orduz (garaiz), a tiempo.
ore (oŕe), masa | crudo: *ogi orea,* pan mal cocido | amasijo.
orei (orai), ahora | *(odei),* nube | nube del ojo | lunar.
orein, ciervo, gamo | *(orin),* lunar.
orein-auntz, antílope.
oreinkume, cervato.
oreitz (oritz), calostro.
oreizto, pecoso.
oreka, equilibrio: *orekan dago,* está en equilibrio.
oremai (oramai), artesa.
oren (del erd.) *(gabeuki),* hora | *(orein),* ciervo | hostia, forma.
orenkume, cervato.
orentzaro (olentzaro), Nochebuena. [-*dun)* lírico.]
oresidun (de *oro-eresi-*]
oreta, panificación, amasamiento, amasadura | amasijo.
oretu, obturar. [pastoso.]
oretsu, de mucha masa,]
orezta, peca.
oreztun (oreizto), pecoso.
orga (guŕdi, buŕdi), carro | vagón | haz de leña de 30 fajos y cada fajo de 30 libras o sea la *orga* 900 libras. [da del carro.]
orgabegi, cubo de la rue-]
orgabide, carretera.
orgadi, carrocería de un automovil, etc.
orgaga (de *orga-aga),* varal del carro.
orgagile, que hace carros, carretero. [ce carros.]
orgagin, carretero, que ha-]
orgagintza (orgagin), oficio de carretero.
organaga (de *orga-aga),* varal del carro.
organatxa, eje del carro.
orgari, carretero.
orgaŕdatz, eje de carro.
orgatada, carretada.
orgategi, cochera.
orgato, carrito, carretilla | vagoneta.
orgatxo (orgato), carrito, carretilla de mano.
orgatz (orgaska), carril.
orgazain (orgazai), carretero.

orgazka, carretada.
orgestali, carro cubierto.
ori, ese, esa, eso | amarillo, gualdo | *(odi)*, caño | *(tori)*, toma: *orizu*, toma | usted. vos, tu: *ori izan da*, V. ha sido; *atoz edeŕ ori, maite ori*, ven aquí tú hermoso, tú querido; *Jaun ori, S. S; Jaun ori izan zera*, ha sido S. S; *usie bereko gera ni ta Jaun ori*, estamos en acuerdo Su Señoría y yo; *Jaun oŕek agindu zuen*, S. S. ordenó; *Bakaldun ori*, V. Magestad; *itz egin zuen Bakaldun oŕek*, habló V. M.; *Doipuru Deun ori*, Su Santidad | v. *oŕek* | *ori! ori!*, bravo! muy bien!.
ori bera, igualmente | idem.
origoŕi, amarillo y rojo | bermejo.
ori ez, excepto; *ori ez beste guziak*, excepto ese los demás. [dón.]
orikabedaŕ, güalda, güal-]
orikai, fustete.
orikail, amarillento.
orikatxa, chicoria.
orin (orein), lunar, peca | ciervo.
orikume, cervato.
orio (del erd. *olio)*, aceite, v. *sain* y *gaimel.*
oriska (de *ori-ska)*, amarillento. [de amarillo.]
oritasun, amarillez, calidad]
oritu, amarillear | *(oroitu)*, acordarse.
oritz (oreitz), calostro.
ori-urdin (oŕlegi), verde.
orixe, ese mismo | eso precisamente.
orixta (oriska), amarillento.
orizka, amarillento.
orizta, peca | pinta.
orizti, metafísica.
orizu (torizu), tomadlo vos.
orkatx, macho cabrío | baya de la bardana | horquilla de dos púas.
orkatz, macho cabrío | gamuza, corzo, rebeco | espolón del gallo.
orkatz-belaŕ, androşemo.
orki, aguardar, esperar.
orkitu, esperar, aguardar.
orkoro, dedo pulgar.
orkoŕ (de *oratu-koŕ)*, agarrado, mezquino.
orkume (de *ora-k-ume)*, cachorro.
orma, pared | costra de hielo, hielo: *orma-aize*, viento glacial. [parietaria.]
orma-bedaŕ (orma-belaŕ),]
orma beltz, helada fuerte.
ormabular, contrafuerte.
ormagin (ormagīle), que hace paredes, cantero.
ormagintza, albañilería.
ormakizki, canelón. [tero.]
orma legoŕ, pared sin mor-]
orma-lindiri, canelón, calamoco.
ormarako (ormako), mural.
ormari (orma-ari), tendel.
ormasain (ormasoi, ormasuin), abrigo, resguardo, junto a la pared.
ormate, época de heladas.

ormatu, helar | congelado.
ormatxori, gorrión. [bula.]
ormaza, quijada, mandí-]
orma-ziri (orma-kizki), canelón, cerrión.
orma-zizki, costra de hielo.
orma-ziztoŕ, canelón.
orma-zuri, helada blanca.
orma-zuriketa, lucidura.
ormetsi (ormitxi), emparedar.
oro, todo | todos: *edozein beretzat eta Jainkoa orotzat,* cada cual para sí y Dios para todos: *aldi oro,* por los siglos de los siglos | *aita ez orok joan dira,* todos salieron excepto el padre | úsase también como sufijo adoptando además las formas *-ero, -aro, -ro: ilōro* (de *il-oro) (ilēro),* mensualmente; *egunero,* diariamente; *astero,* semanalmeńte; *urtero,* anualmente | en toponimia significa «altura, eminencia» v. *or.*
orobat, otro sí, además, item, asímismo, igualmente: *orobat da,* es lo mismo, es indiferente; *eta orobat,* así también | identidad | conteste.
orobatasun, identidad, unidad, igualdad.
orobateko, idéntico, igual, semejante.
orobatu, hacerse igual, idéntico o parecido | acaparar | recopilar, unificar, sintetizar.
orobatsu, casi igual.
orobatze, recopilación.
orobe (orube, orue, orbe), corral | solar no edificado.
oroegilē, Supremo Hacedor.
oroen (ororen), comunal.
oroentzakotu, generalizar.
oroentzatu, generalizar.
oroetako, común.
oro-gaiztesle, pesimista.
orogal, a perder todo (jugar).
orogatik, a pesar de todo, sin embargo.
oroi, acordarse | recordación. [so.]
oro-idazki, circular, impre-]
oroigai (oroigalu, gomutaki), recuerdo | reminiscencia | recordatorio | monumento | conmemorativo. [numento.]
oroigalu, recuerdo | mo-]
oroigaŕi (oroikaŕi), memorable: *egun oroigaŕi,* día memorable.
oroikidazti, memorandum | memorial. [morión.]
oroikoŕ, memorioso, me-]
oroimen, memoria (facultad).
oroipen, acto de acordarse, recuerdo, memoria, conmemoración.
oroitaldi, tiempo de acordarse, recuerdo, memento.
oroitarazi, recordar, hacer recordar, acordar.
oroitezgaŕi, digno de no olvidarse.

oroitezkoŕ, inmemorial.
oroitu (oreitu, oritu, oitu, olotu), acordarse, recordar. [moración.]
oroitz, recuerdo, conme-]
oroitza, recuerdo.
oroitzaldi, memento.
oroitzapen, v. *oroipen*.
oroitzaŕe, recuerdo.
orokaŕ, católico | universal.
orokaŕtasun, catolicidad | universalidad. [lico.]
orontzako, universal, católico-]
oro-onesle, optimista.
oropilatu, anudar.
oropilo (de *oratu-pilo*), nudo.
ororen, de todos: *ororen belazean belaŕa labuŕ*, en pradera de todos hierba corta | comunal: *ororen lan*, trabajo comunal | universal, católico.
ororendasun, universalidad, catolicismo. [do.]
ororengatik, a pesar de to-]
oro-sendaki, panacea.
orotako, de todos los lugares.
orotasun, universalidad | *(osotasun)*, integridad, totalidad.
orots, macho.
oroz (de *oro-z*), universalmente, totalmente: *egunoroz*, todos los días: *oroz gañeko*, sobresaliente; *oroz gain*, principalmente.
orozbat, para siempre.
oroz-gain, grandioso.
oroz-gaintasun, grandiosidad. [no.]
ortots (de *ortze-ots*), true-]
ortxako (otsoko), lobezno.
ortz (ortze), firmamento | cielo, bóveda celeste.
ortzadaŕ (de *ortze -adaŕ*) *(oztadaŕ)*, arco iris.
ortzaizki, claridad de estrellas, luz del cielo.
ortzale (de *ortzi*), enterrador. [| tempestad.]
ortzantz (de *ortze*), trueno]
ortzargi (de *ortze-argi*), aurora | claror del cielo.
ortze (ortzi), cielo, bóveda celeste, firmamento.
ortzedeŕ, arco iris.
ortzegun (de *ortze*) *(ostegun)*, jueves.
ortzeko, celeste.
ortze-lañ̃o, celaje. [lito.]
ortzetaitz (orztaitz), aero-]
ortz-garbi (ozkarbi, oskarbi), cielo sereno, despe-]
ortzgoŕi, cielo rojizo. [jado.]
ortzi (urtzi, jainko), Dios | firmamento | claridad del cielo. [co iris.]
ortzi-adaŕ (ortzadaŕ), ar-]
ortzikustoki, observatorio astronómico.
ortzilare (de *ortzi*) *(ortziral)*, viernes.
ortziral, viernes.
ortzitu, enterrar, sepultar.
ortzitsu, tempestuoso.
ortzizti, astronomía.
ortzondo, alba.
ortzoŕoada, trueno.
ortzulo, sepultura.
oru, solar, superficie sin construir.

orube (orobe), solar del edificio | perímetro de una casa, area.
orue, corral | area.
-oŕ (-koŕ), sufijo que significa aptitud, propensión, facilidad: *lotsoŕ (lotsakoŕ),* vergonzoso | sufjio que antes debió ser aumentativo aunque luego se haya usado como diminutivo: *sendoŕ,* fuerte; *pozoŕ,* alegría intensa, alegrón; *itxasoŕ,* oceano.
oŕ, pié | ahí: *oŕ-emen,* a cada paso; *oŕ nunbait,* poco más o menos; *oŕa beraz!,* exclamación de sorpresa.
oŕa, hélo ahí, ahí: *oŕa zure ama, oŕa oŕ zure ama,* ve ahí a tu madre | agua mineral: *oŕa-ituŕi,* fuente mineral.
oŕadi (de *oŕe-di),* enebral.
oŕaizkatu (oŕaiztatu) (de *oŕaze),* peinar.
oŕako, de ahí: *oŕako etxe oyek,* esas casas de ahí | fulano, tal, ese de marras.
oŕantz, levadura.
oŕatu (de *oŕe-tu),* amasar.
oŕatx, hélo ahí: *oŕatx, begira zer egin dezun!,* por fin, hélo ahí, mira lo que has hecho!
oŕatz, aguja: *oŕatzak baño ariak luzeago,* el hilo ha de ser más largo que la aguja; *jostoŕatz,* aguja de coser; *aizoŕatz,* veleta; *itsasoŕatz,* brújula; *tximistoŕatz,* pararrayos | alfiler | germen de plantas | libélula.
oŕatz-lanketa, cosido.
oŕatzontzi (oŕatzuntzi, oŕaztontzi), alfiletero.
oŕazatu (oŕaztu), peinar.
oŕaze, peine | panal de miel | perfil, corte de la cara.
oŕazi, peine | cuñas para sujetar el eje del carro | panal | (de *oŕ),* empeine del pié.
oŕazketa, peinado, peinadura.
oŕaztaldi, tiempo de peinarse.
oŕaztari, peinador, peinadora.
oŕaztatu, peinar.
oŕaztoki (oŕaztontzi), alfiletero.
oŕaztu, peinar | corregir, arreglar, enmendar, apañar | barajar.
oŕbain, cicatriz, mancha | peca.
oŕbaindu, cicatriz | mancillar.
oŕbaindun, que tiene cicatrices | manchado | mancillado.
oŕban, cicatriz | mancha, peca.
oŕbandu, manchar, cicatrizar.
oŕbandun, manchado, tachado, pecoso.
oŕbange (oŕbangabe), inmaculado.
oŕbantsu, lleno de manchas ó pecas.
oŕbel (de *oŕi-bel),* hoja caída, hojarasca.
oŕbera, camisa gruesa de hombre.
oŕbide (oŕ-bida), galope: *beoŕ zaŕari oŕbiden neke da irakasten,* a yegua vieja es dificil enseñar el galope.

orbura (orbain), cicatriz, mancha.
orburu, alcachofa.
ore, junípero, enebro | *(ore),* masa, pasta.
oreaga, lugar de enebros.
oredi, v. *oradi.*
oregatik (de *oren-gatik),* por ese motivo, debido a eso.
oregatikan (oratiokan, or-engatikan), sin embargo, con todo, a pesar de eso.
orein (oren), tan (como eso).
orek, vos, tú: *ekatzu muxu bat, eder orek, kutun orek,* dame un besito tú hermoso, tú queridito.
orela, así, de ese modo: *orela onela,* tal cual.
orelako, tal, como ese | de esa clase.
oren, tan... como ese | de ese: *oren anaya,* el hermano de ese.
orenbat, tanto como ese, una cosa así.
orenbertze (orenbeste), tanto como ese, una cantidad como esa.
oren gain, además.
orera, ahí, a ese lugar.
oretarako, exprofeso.
oretxegatik, por eso mismo.
orgatila (orkatila), tobillo.
ori, hoja: *ingori,* hoja de papel | hilo, derechura | a ese | temple, humor.
oribiko, rejuvenecido.
oriburu (orburu), alcachofa.
orika, tenazas, alicates.
orikara, tiemblo, temblón.
oril (de *ori-il),* Mayo.
orilo, rama que sirve de anuncio en las tabernas.
orindu, deshojar.
orits (oritz), festín.
oritsu, frondoso, hojoso.
oriuldu, deshojar ramas.
orkai (de *or-gai),* horma de zapato.
orkaitz, picacho, risco.
orkarte (de *or-k-arte),* paso: *orkarte asti,* paso lento, firme.
orkatila (txonkatila), tobillo.
orkats, horquilla.
orkatz, paso | espolón de ave.
orke (de *or-kai),* horma de zapato.
orkegile, hormero.
orkei (orkai, orke), horma.
orki, forma primera de *oski.*
orkila (orkatila), tobillo.
orko (orako, horko), (el) de ahí: *orko gizon ori,* el hombre de ahí.
orkoi, horma de zapato | forma.
orkoro, dedo pulgar.
orola (rela), así, de ese modo.
orlegi (orlei) (de *ori-legi),* verde | verdor.
orlegi-are, cetrino.
orlegitu, reverdecer.
ormain (ormain, v. *orbain),* | cicatriz.
orni, provisión: *ezkontza-orni,* arras nupciales | abasto, puesta del juego | munición: *guda-orni,* munición de guerra.

oŕnialdi, tiempo de provisión, aprovisionamiento.
oŕnigaŕi parte alicuota.
oŕnikari, mayordomo.
oŕniki, provisión.
oŕnitu, proveer, abastecer, surtir, suministrar, municionar | completar | aprontar. [proveedor.]
oŕnitzale, abastecedor,]
oŕnizoin, provisión.
oŕno (de *oŕ-no),* vértebra: *uzkoŕno,* coxis | articulación.
oŕo, mugido, rugido, bramido, gruñido, berrido.
oŕoaka, rugiendo.
oŕoatu, mugir, rugir, bramar.
oŕoe (oŕoi, oŕo), rugido, bramido. [bramando.]
oŕoeka (oŕoaka, oŕoika),]
oŕoi, bramido, rugido.
oŕokoz, bramando.
oŕon (de *oŕa-ona),* vago, errante | vaivén.
oŕonatu, mecer | vagar.
oŕon ibiīi, divagar, vagar.
oŕontz, hacia ahí: *oŕontz-onontzak (aruntz-onuntzak),* idas y venidas.
oŕpiko, bidente, arpón,
oŕpo, talón: *oŕpoz-oŕpo,* alcanzándole, pisándole los talones | quicio de puerta o ventana | pié de un arbol, planta de un arbol: *intxauŕ-oŕpo.*
oŕstatu (de *oŕsto),* cubrirse de hojas.
oŕsto (osto), (de *oŕi-sto),* hoja | fronda.
oŕtaintzu, descalzo.
oŕtako (oŕetako), para eso | por lo tanto, por ello.
oŕtakotz, por lo tanto, por ello | para eso.
-oŕtasun (-koŕtasun), propensión a. [garboso.]
oŕti (de *oŕ-di),* brioso, ágil,]
oŕtik (hoŕtik), desde ahí, de ahí.
oŕtoz, garboso | con brío.
oŕtotz (de *oŕz-t-uts),* descalzo.
oŕtox, descalzo.
oŕtoxtu, descalzar.
oŕtozik, descalzo: *alde guztiyetan txakuŕak ortozik,* en todas partes los perros descalzos, esto es, en todas partes cuecen habas.
oŕtus (oŕtuts, oŕtotz), descalzo.
oŕtustu, descalzar.
oŕtuz (oŕtuts), descalzo.
oŕtxe (oŕtxen), ahí mismo.
oŕtzeko, de ahí mismo | ese fulano.
oŕtxikada, roedura: *baŕengo oŕtxikada,* remordimiento.
oŕtxikari, roedor.
oŕtxikatu, roer | crugir los dientes | reprender.
oŕtz, diente. [tadura.]
oŕtzagin, colmillo | den-]
oŕtzale (de *oŕtzi),* enterrador. [sacamuelas.]
oŕtzateratzaīe, dentista,]
oŕtz auts, polvos dentífricos
oŕtzekatu, morder, roer.
oŕtzeŕo (de *eŕo),* raigón.
oŕtzi, enterrar.

oŕtzikari, mordedor, roedor.
oŕtzikatu, mordiscar, roer | crujir los dientes.
oŕtzitu, enterrar.
oŕtz-oi (oi), encía.
oŕtzio-aundiłxu, flemón.
oŕtzulo, fosa, sepultura, sepulcro.
oŕtz-ur, elixir dentífrico.
oŕzkatu (oskatu), morder | desbocado.
oŕzkitu, producir dentera.
oŕu, rugido | berrido | mugido | borborigmo, ruido de tripas.
oŕugu, aullido de lobo.
oŕzpiko (de *oŕtz-biko),* azada de dos púas.
osaba, tío.
osaba-txiki, tío segundo.
osabelaŕ (de *osatu),* yerba medicinal.
osabide (de *osatu),* método curativo, régimen, plan.
osagaitz, dificil de ser curado, incurable.
osagaki (de *osage*=imperfecto-*ki),* imperfección.
osagaŕi (osakai), remedio, medicina | *(osasun),* salud | complemento.
osagaŕidun (osasundun), sano.
osagaŕitsu, lleno de salud.
osage, imperfecto, imperfección.
osagiīe, médico. [ción.]
osagune (de *oso),* perfec-]
osakai (de *osatu-gai),* remedio. [macéutico.]
osakailari, boticario, far-]

osakera, curación, manera de curar.
osaketa, curación | operación quirúrgica.
osaki (osakai), remedio, medicina | componente, integral, integrante.
osakunde (osakuntza), cura, curación.
osalari (de *osatu-l-ari),* médico, facultativo.
osalaritza, profesión de médico.
osaro (de *oso-ro),* enteramente, acabadamente, plenamente.
osasun, sanidad | calidad de entero, completo.
osasun-agiri, patente de sanidad.
osasun-bide, higiene.
osasundun, sano, que tiene salud. [sanitario.]
osasunezko, higiénico |]
osasungaŕi (osasungai), saludable, higiénico.
osasunkoitz, antihigiénico.
osasun-kaltе, antihigiénico, insalubre.
osasun-kaltezko, malsano.
osasunkoŕ, medicinal.
osasuntsu, sanísimo, saludable.
osasuntza, sanidad: *osasuntza-batza,* Junta de Sanidad.
osategi, casa de salud, casa de sanidad, sanatorio, clínica.
osatu (de *oso-tu),* completar, integrar | perfeccionar | curar, sanar | resti-

tuir, reparar | castrar | afinar | cancelar: *zoŕak osatu,* cancelar las deudas | componer, reparar.
osatu-ezin, incurable | irreparable.
osatzale, curandero | reparador | capador, castrador.
osatze, refacción.
osdun (de *ots),* ruidoso.
oseba (osaba), tío.
osertz (de *ortze),* horizonte.
osgoŕi (de *ortze),* cielo rojizo.
osigoren, paperas.
osin (ozin, uzin), lugar hondo del río | pozo | remolino | mar | ortiga | orina | ventisca | lago, pantano.
osindegi, urinario | lugar del agua profunda.
oska (de *oŕz-ka),* dentellada | hendidura | (de *ots--ka),* dando voces, haciendo ruido | *(koska),* grada, grado, escalón | marca, señal.
oskai (osakai), medicina.
oskailari (oskaigile), boticario.
oskaitegi, farmacia, botica.
oskaizti, farmacología.
oskantzi, calzado.
oskari (de *ots),* gritador | pregonero.
oskaŕ (de *ots-k-aŕ),* estrépito, fragor, ruido.
oskatu, mordiscar, morder, hender.
oski (de *oŕ-ki),* calzado, zapato | montón | (de *oŕtzki),* dentera | (de *oŕtze),* horizonte.
oskide, asonante.
oskidetasun, asonancia.
oskidetu, asonantar.
oski-garbikari, limpiabotas.
oskigile, zapatero.
oskigin, zapatero.
oskin (de *oŕtz-kin),* dentera.
oskinaxo, grajo, arrendajo.
oskindu, causar dentera.
oskitu, producir dentera.
oskizti (de *ots-k-izti),* acústica (ciencia).
oskol, corteza, cáscara | cosa pequeña, insignificante: *etxe oskol,* casita | corteza de arbol | uña.
oskoli, cartucho.
oskolontzi (de *oskol) (kaŕontzi),* acorazado.
oskoŕi, arrebol.
oso, entero, íntegro, perfecto, cabal, acabado, pleno, plenario, cumplido: *oso ta bizi,* en cuerpo y alma | sincero, ingenuo | sano | enteramente, extremadamente | incólume, inviolado | sobremanera, muy: *oso edeŕki,* muy hermosamente.
osoez, incompleto.
osoki, enteramente, íntegramente, sinceramente.
oso on, perfecto.
oso ondo (oso ongi), perfectamente. [cabal.]
osorik, (estar) entero, sano,]
osoro, enteramente, completamente.

osorotu (osatu), recomponer, reparar.
osotasun, integridad, perfección | sinceridad | sanidad | entereza | virgi-]
osotoro, v. *osoro*. [nidad.]
osotu (osatu), componer | recomponer | completar, perfeccionar, integrar, resarcir, reparar, indemnizar, reintegrar.
osozale, integrista.
ospa (ospe), fama, honra, gloria | pompa, boato.
ospabide, honroso.
ospagaŕi, digno de gloria,] honroso. [ria.]
ospakoi, ambicioso de glo-
ospatu, celebrar, ensalzar, aclamar, honrar, publicar, divulgar | acreditar.
ospatsu, célebre, notable, famoso.
ospatsutu, hacerse famoso.
ospatze, aclamación.
ospaz, por boato, por vanagloria.
ospe (de *ots-pe*), fama, gloria, celebridad, nombradía, prestigio | solemnidad | honor.
ospedun, famoso, alabado, glorioso.
ospegabe, sin solemnidad, sin ruido | desconocido.
ospegaŕi, benemérito.
ospege, difamado, deshonrado, infame | descrédito.
ospegetu, difamar, agraviar, desacreditar, infamar.
ospeki, condecoración.
ospekunde, apoteosis.
ospel (uspel), paraje donde no da el sol | sabañón.
ospen, rumor | celebridad, fama.
ospe ona aŕtu, acreditarse.
ospetu, afamar.
ospetsu (ospatsu), glorioso, solemne, afamado, famoso, preclaro, insigne.
ospetsuki, gloriosamente.
ostai, follaje, fronda.
ostail (de *osto-il*), seroja.
ostaiska, margarita de los prados. [hojas.]
ostaldi, tiempo de echar]
ostape, enramada.
ostargi (de *ortze*), claridad del cielo | despejado.
ostargitu, despejarse el cielo. [trónomo.]
ostari (de *ortze-ari*), as-]
ostaro (de *osto-aro*) (*oŕil*), Mayo.
ostaŕ (de *osto-aŕ*), follaje | rama con hojas. [mar.]
ostaŕen, esquino, erizo de]
ostaŕte (de *ortze-aŕte*) (*osaŕte*), cielo despejado entre nubes. [fección.]
ostasun (osotasun), per-]
ostatu (de *osto-tu*), cubrirse de hojas | (del erd.), posada, fonda, v. *aŕoztetxe*.
ostatxiki, perfolla.
ostazuri, mostajo.
oste, trasera: *etxebaŕioste*, parte trasera de la casa nueva | gente, gentío, v. *ozte*.
ostean, tras, detrás: *apalostean*, tras la cena.

osteango, diverso, diferente, distinto.
ostegun (de *ortze-egun),* jueves: *Ostegun aizaro,* Jueves Santo.
osteko, posterior | zaguero.
ostelari, protestante.
ostendu, atrasar: *ostenduko zera ta aldi igaroa oratzen gaitz da,* te atrasarás y el tiempo perdido es difícil de coger | conservar, guardar, archivar | *(begikatu),* desaparecer, ocultarse, esconderse.
ostera, de nuevo, otra vez, repetidas veces | en cambio, por el contrario: *zu sendo zaude, ni, ostera, argal,* tu estás fuerte, yo por el contrario, débil.
osterantzean, de lo contrario, de otra suerte.
osterantzeko, diferente.
osteratu, repetir | rehacer.
osterontz, después.
osterontzeko (osteango), diverso, diferente.
osteŕeiztaŕ, austriaco.
osteŕtxuri, escarola | achicoria.
ostetasun, oposición, antítesis, protesta, reacción.
ostetu, oponer | protestar | reaccionar | rechazar.
ostez, tras | al contrario, inversamente.
ostezale, reaccionario.
ostez-izan, protestar: *ni oŕen ostez naiz,* yo protesto contra eso.
ostezki, objeción.
osteztu, rebatir, refutar.
osti (de *ortze),* trueno | tempestad | (de *oŕ),* talón | (de *ots),* grito, ruido.
ostikada, patada, coz.
ostikalari, jugador de foot-ball.
ostikari, acoceador.
ostikatu, pisotear, conculcar, acocear, patalear | vilipendiar.
ostiketa (ostiko-kirola), foot-ball.
ostiko (de *oŕ-ti-ko),* patada, puntapié, coz | puntal, contrafuerte | cuñas del mástil.
ostikoka, a patadas, a coces.
ostikokari (ostikolari), v. *ostikari.* [culcar.]
ostikopetu, pisotear | con-]
ostil (de *ortze),* arco iris.
ostiral (ortziral) (de *ortze),* viernes.
ostizun, astrología.
osto (oŕsto) (de *oŕi-sto),* hoja. [de las hojas.]
osto-aldi (ostaro), época]
ostoil, seroja | rama provista de hojas | *(ostaro, oŕil),* mayo | casquivano | aderezo. [hojar.]
ostokatu (de *osto-ke),* des-]
ostoki, rollizo.
ostokideŕ, peciolo.
ostolāpen, aderezo | muebles de la casa.
ostolātu, cubrirse de hojas | amueblar | engalanarse.
ostotu (ostatu, ostoztatu), cubrirse de hojas. [no.]
ostots (de *ortze-ots),* true-]

ostotsu, frondoso.
ostrelaka (ostralaka, ostralika), arco iris.
ostrikatu (de *orti-katu),* pisotear. [rama.]
ostrail, follaje | vástago,]
ostro (orsto, osto), hoja.
ostroil (ostoil), Mayo.
ostu, hurtar, robar | ocultarse | raptar, rapto | engañoso, que engaña: *toki ostuba,* lugar que parece pequeño y es grande.
ostugel, correa para la abarca. [hurtadillas.]
ostuka, a escondidas, a]
ostutako, furtivo.
ostutsu, retraído, apocado.
ostutze, hurto.
osu, pus, materia.
ota, percha de gallinas.
otabar (de *ote-abar),* residuos de argoma.
otadi (otadoi, otadui), argomal.
otagara, flor de la argoma.
otajoki, instrumento para majar la argoma.
otaka, argoma. [mal.]
otakadi (otakadoi), argo-]
otalauren (de *ogeitalau-r-en) (gabeuki),* hora.
otaldi (de *ogi),* hora de comer.
otamen (de *ogi),* desayuno, merienda ligera, provisión, bocado.
otantz (de *ogi-antz),* especies de pan, especies sacramentales.
otapur (de *ogi-apur),* migaja de pan.
otardanantz, especies del pan y del vino en la Eucaristía.
otar (de *ote-ar),* argoma dura | argomal grande | cesto, banasta, canasta.
otarain (de *otar-arain),* langosta de mar.
otardi, argomal. [nasta.]
otare, cesto, canastilla, ba-]
otarebil, banasto.
otaska (de *ote),* tabla donde se maja la argoma | picador, tajo de cocina.
otasun (de *ogi),* bienes, riqueza, hacienda.
otatxa (otetxa), tallo de argoma quemado. [ba.]
otatxori (otetxori), collal-]
otatza (otatze, otardi), argomal.
otaza (de *ogi),* comuña, pan casero | salvado. [pan.]
otazal (de *ogi),* corteza de]
ote (ete), si, quizás, tal vez? será así?: *etoriko ote da?,* si vendrá?; *bai ote?,* será cierto?, será así? | argoma | percha de gallinas.
otean, quizás.
oteme, argoma hembra, sin pinchos. [bernáculo.]
oteun-aulki (otaulki), ta-]
oteundegi, sagrario.
oteundu, consagrar el pan.
oteun-ontzi, copón.
oteun-oyalak (oparri-oyalak), corporales.
oti, langosta del campo.
otian, por favor! | quizás, tal vez | por tanto, por consiguiente.

otil, pan mal asado.
otin, ruin | odio, rencor | revenimiento de la comida | hipo.
oto, tío (voc. puer). | toma! | sorpresa.
otoi, oración, ruego, súplica | por Dios, por favor, os suplico: *atoz onera, otoi,* ven aquí, te suplico.
otoi-antz, suplicante.
otoidi, devocionario.
otoi-egin, suplicar, pedir, orar.
otoikatu, rogar.
otoileku, oratorio. [car.]
otoitu, rogar, pedir, supli-]
otoitz, oración, ruego: *gogo-otoitza,* oración mental; *biyotz-otoitza,* jaculatoria; *otoizko belguntza,* apostolado de la oración.
otoitza, letanía. [pedir]
otoitz-egin, orar, rogar,]
otoitzera, devoción, rezo, manera de orar.
otoizgai, meditación.
otoizka, orando, suplicando.
otoizkile, que hace oración, suplicante. [plica.]
otoizle, que ora, que su-]
otoizte, rogativa.
otoiztegi, oratorio.
otoiztiaŕ, dado a la oración.
otoiztoki, oratorio.
otoiztu, orar, rogar, pedir, suplicar, implorar.
otondo (de *ote-ondo),* planta de argoma | (de *ogi-ondo,* zoquete de pan, residuos de pan.
otoño, jaculatoria.
otorantza, v. *otorontz,* pitanza, comida | acopio.
otordu (de *ogi-ordu),* hora de comer, v. *otaldi* | comida, en general.
otorduero (otorduoro, otorduro), en todas las comidas.
otorontz (otorontze, otorantza, oturuntza), alimento, comida | banquete, comilona | acopio.
otorontzatu, banquetear.
otoz-otoan, inopinadamente.
otrilo (otrolo), yerba que nace entre el trigo.
otron, comida (en general).
otrontze, v. *otorontz.*
otruntza, v. *otorontz.*
otu, ocurrir, antojarse | *(otoi),* rogar.
oturuntza (otorontz), comida, banquete, comilona | alimento.
ots, sonido, ruido | fama, celebridad | ea!: *ots! ots! goazemazute!,* ea! ea! vámonos! | tañido: *juale-ots,* tañido de la campana.
otsabete, escoriación de los pechos.
otsail, Febrero.
otsain, alegre.
otsakume, lobato.
otsalaŕ (otsolaŕ), mosqueta, rosal silvestre, agavanzo | eglantina roja.
otsalizaŕ, fresno silvestre.
otsamats, gayuba. [boso.]
otsanditsu, ruidoso | rum-]
otsapoŕu, asfodelo.

otsaputz, cuesco de lobo.
otsatz, grama.
otsaundi, alharaca, pompa | vocerío | *(dei),* pregón.
ots-egilē (oju-egilē), heraldo.
ots-egin, clamar, llamar, gritar | exclamar | resonar | sonar.
otsein (de *ogi-sein),* criado, servidor.
otseinagusi, mayordomo.
otseinburu, conserje.
otseindu, servir.
otsemalē, el que guía una yunta | director.
otseman, ahuyentar | atizar el ganado | dirigir, conducir, guiar | atender, escuchar.
otseme (de *ogi-seme),* hijastro | (de *otso-eme),* loba.
otsen (de *ots-en),* resonancia.
otsendu (ots-egin), resonar.
otsengi (ozengi, ozenki), sonoramente.
otseŕi, país de lobos: *atzeŕi, otseŕi,* país extraño, país de lobos.
otseŕoi, grajo | cuervo.
otseski, perfil, corte | línea de los montes.
otsez, a gritos, clamando | según rumor, según se dice.
ots-ikaragaŕi, horrísono.
otsil (otsail), Febrero.
ots-jakintza (oskizti), acústica.
otso, lobo: *otso gosea, ibiltari,* lobo hambriento, andador | lobanillo, quiste, tumor | borrachera: *otso zegoen,* estaba borracho.
otso-belaŕ, eléboro.
otsokeri, traición.
otsoko (otsokume), lobezno, cachorro de lobo.
otsolaŕ, v. *otsalaŕ.*
otso-lepogo, tortícoli.
otsondo (otsondore), efecto de la borrachera.
otsopipeŕ, bistorta.
otsoŕai, cuervo. [bezno.]
otsoume (otsokume), lo-]
otsoxko, lobezno.
otx, exclamación de dolor.
otxaŕ, granza, rubia.
otxaŕdi, rubial, campo sembrado de rubia.
otxaŕkin, purpurina.
otxepel (de *otz-epel),* enclenque, débil, raquítico.
otxiki (de *o-txiki),* omicron.
otz, frío: *ez otz, ez bero,* ni fú, ni fá; *otz da,* hace frío.
otzakaitz (de *otzan-gaitz),* indómito | refractario.
otzakil, friolero.
otzal (de *ara),* celo de la perra: *otzal da,* está en celo. [fresco.]
otzamaŕ (de *otz-samaŕ),*]
otzan, manso, pacífico, bueno | sincero.
otzandu, amansar, aplacar, refrenar. [indómito.]
otzankaitz (otzakaitz),]
otzankaiztu, volverse indómito.
otzantasun (laztantasun, nai, naikari, ole, olde), agrado | apacibilidad

mansedumbre.
otzara, cesto.
otzarazi, enfriar, refrescar.
otzaro, época del frío | relente.
otzatu, edrar, igualar la tierra y quitar las yerbas.
otzautsi (otzausi), templar: *ur otzautsi,* agua templada.
otzazi (otzarazi), enfriar, hacer enfriar | desaminar.
otz-berokatu, enfriar el agua caliente echándole fría.
otz-egosi, fiambre.
otzepel (otxepel), templado, calentito | persona enclenque. [plar.]
otzepeldu, refrigerar, tem-]
otzeragi, frigorifico.
otzeri, resfriado, constipado.
otzeri-belaŕ (otzeŕi-belaŕ), cicuta.
otzeritu, resfriarse.
otzi (ortzi, eortzi), sepultar, enterrar | sal desvirtuada.
otzikara, escalofrío.
otzikera, ninfea oficial, planta.
otzil (otzautsi), templar, calmar | templado, no frío | calmoso.
otzitu, enfriar.
otz-izan, hacer frío.
otzol, almadreñas.
otzuŕ (de *ogi),* mendrugo de pan. [a las gallinas.]
ox, voz con que se espanta]
oxan (oyan), bosque.
oxatu (oxutu), ahuyentar, espantar.
oxen (ozen, otsen), sonoro.
oxezki, paraje sombrío.
oxin (oxen), sonoro | *(osin),* remanso.
oxinapiko, yezgo mayor.
oxk, onomatopeya del acto de morder: *oxk-egin,* morder.
oxka (de *oŕtz-ka),* dim. de *oska, koska,* mordedura, picadura, hendedura, festón, marca.
oxkaŕ (de *oxka-aŕ),* festón | (de *otz),* fresco.
oxkaŕatu, festonear.
oxke (de *oŕtz),* señal, marca, estigma.
oxko (de *otz-ko),* fresco.
oxkotu, refrescar.
oxo (ox), voz con que se espanta a las gallinas.
oxotu, ahuyentar, espantar.
oxterzuri, escarola.
oxtian (oxtion, arestian), hace un poquito.
oxtu (oxotu), espantar, ahuyentar.
oyada, encañada.
oyal, paño: *oyal txaŕa, merke dalarik, garesti da,* el mal paño, aun siendo barato, es caro | vela de buque | *oyal urdiñetan,* a la intemperie | cuerpo de un animal: *oyal aundikoa,* de mucho cuerpo.
oyaleŕtz, orillo de paño.
oyalgiĩe (oyalgin), fabricante de paños.
oyalgintza, oficio de fabricante de paños.
oyal-itzalpe, toldadura:

itzal-oyal, toldo.
oyalki, paño, pedazo de paño | *(ikuŕin),* bandera.
oyalkola, fábrica de paños.
oyal-puska, retazo de paño.
oyaltegi, almacén de paños, pañería.
oyan, bosque, selva.
oyandaŕ, rústico.
oyandu, convertir en bosque, hacer un bosque.
oyaneratu, ir o llegar al bosque.
oyanegun, día de campo.
oyan-isats, retama | escoba de mano. [ques.]
oyantsu, poblado de bos-]
oyantzai, montero, guardabosque.
oyaŕ, escabrosidad | eco.
oyaŕbide, lugar escabroso.
oyaŕtzun, eco.
oyek (oiek), esos, esas.
oyen (oien, orien), de esos.
oyeratu (oeratu), encamarse.
oyeŕ (ayeŕ), tortuoso, oblicuo: *oyeŕeko bide,* camino torcido | desvío | oposición.
oyeŕtu, oponerse | desviar.
oyes, rústico, grosero, salvaje. [ordinariez.]
oyeskeri, acción grosera,]
oyeski, torpemente.
oyestu, volverse huraño y grosero | espantarse, encolerizarse.
oyez (de *oi=oitu-ez),* probablemente, regularmente | ordinariamente, generalmente, acostumbradamente | extraordinario, anómalo, anormal, excepcional | anomalía. [rio.]
oyezbezelako, extraordina-]
oyezki, lugar sombrío.
oyezlako, extraordinario.
oyu (oju, oihu), grito, clamor, exclamación | aclamación.
oyualdi, proclama, pregón.
oyu-antz, voz.
oyu-egiĺe, gritador, heraldo.
oyu-egin, gritar, clamar, exclamar. [do.]
oyuka, a gritos, exclaman-]
oyukatu, gritar, publicar, a voces.
oyulari, pregonero.
oyumin, gemido.
oyu samin, gemido.
oyuska, suspiro, gemido.
oyustu, gritar.
oyuztatu, proclamar algo a voces, pregonar. [iris.]
ozadaŕ (ortzeadaŕ), arco]
ozal, celo de la perra.
ozale (de *oŕdotz-ale),* comida del cerdo.
ozantz (de *ortze-azantz),* trueno. [reno.]
ozargi (de *ortze),* cielo se-]
ozaŕ, perro | *(ausaŕ),* arresto, decisión | atrevido, insolente, arrogante | bullanguero, impertinente, desabrido.
ozaŕkeri, impertinencia, insolencia, desabrimiento.
ozaŕki (ausaŕki), audazmente, insolentemente.
ozaŕtasun, audacia, temeridad.

ozaŕtu (ausaŕtu), atreverse | envalentonarse | insolentarse.
ozbera (ozpera), friolero.
ozbero, tercianas.
ozen (de *ots-en)*, sonoro: *ontzia, utsago ta ozenago*, la vasija, cuanto más vacía más sonora.
ozengi (ozenki), sonoramente. [po fresco.]
ozgiro (de *otz-giro)*, tiem-]
ozgun, frescura, frescor.
ozi, escapo, bohordo | germen, embrión | raicita.
ozio, germen, embrión.
ozitu, germinar: *ozi da*, ha germinado | espigarse las lechugas, berzas, etc.
ozka (oska, koska), muesca, mella | grada, escalón, grado | festón, ondulación, onda | mordedura, mordisco | mordiendo, a dentelladas.
ozkada, dentellada | picadura | bocado | pellizco.
ozka-egin, morder.
ozkaildu, tajar las castañas.
ozkaka, a mordiscos.
ozkamin, dentera.
ozkarbi (de *ortze-garbi)*, cielo sereno. [po.]
ozkarbitu, serenar el tiem-]
ozkari (de *oŕtz-ka-ari)*, mordedor.
ozkaŕ (de *otz-k-aŕ)*, fresquecillo, fresco, frío.
ozkaŕi (de *ortze)*, trueno.
ozkaŕte (osaŕte, odei-aŕte), escampado.
ozkatu, morder | hacer mellas | festonear | atarazar | mellarse.
ozke (ozka), muesca, señal, estigma | onda, grada.
ozkei (ozkhei), forma.
ozkeri, apatía, falta de entusiasmo, indiferencia.
ozkeŕ, persona de genio vivo.
ozkeŕen, gatuna, planta.
ozki (de *oŕtz-ki)*, dentera | (de *otz-ki)*, friamente.
ozkil (de *otz)*, fresco | *(otzakil)*, enclenque, friolero. [cir dentera.]
ozkildu, atarazar | produ-]
ozkirio, escalofrío.
ozkiro (de *otz-giro)*, tiempo frío | (de *ortze-giro)*, caríz.
ozkiŕi (de *oŕtz-k-iŕi)*, persona de dientes salientes | sonrisa | risueño | (de *otz)*, fresco.
ozkitu (de *oŕtz-ki-tu)*, producir dentera.
ozko (oska), ondulación, onda | mella | (de *otzko)*, fresco, frescor.
ozkoi, friolero.
ozkoŕ (de *otz-koŕ)*, friolento, friolero | frigorífico.
ozkoŕi (de *ortze-goŕi)*, arrebol | aurora | crepúsculo.
ozkoŕiaren, crepuscular.
ozkoŕitu, arrebolar.
ozkoŕo, coxis.
ozkoŕnoki, rabadilla.
ozkoŕo, planta. [condite.]
ozkume, escondrijo, es-]
ozme (de *ortze)*, trueno |

rayo.
ozmin (de *otz)*, frío penetrante | mal de frío, congelación | trueno.
ozminaŕi, trueno.
ozmindu, entumecerse los miembros.
ozpal (azpal, ezpal), astilla.
ozpel (uspel) (de *oŕ)*, sabañón de los piés, v. *azkoŕdin* | lugar sombrío.
ozpera (de *otz bera)*, friolero. [cianas.]
ozpero (de *otz-bero)*, ter-]
ozpiko (de *oŕtz-biko) (oŕpiko)*, azada de dos púas.
ozpil (de *otz)*, fresco.
ozpin, vinagre | *(ozmin)*, trueno | rayo.
ozpin-aŕi, rayo.
ozpin-belaŕ, acedera.
ozpindu, avinagrarse | *(ozmindu)*, entumecerse.
ozpin-salda, vinagrete.
ozpiñontzi, vinagrera. [yo.]
ozpirin (ozprin, ozpin), ra-]
ozta, a penas, escasamente.
oztadaŕ, arco-iris.
ozta-ozta, a duras penas, penosamente.
oztargi (de *ortze)*, cielo claro, claridad del cielo | rayo de sol.
oztaŕte (de *ortze-aŕte)*, rato escampado. [dad.]
oztaŕtzun (oztasun), frial-]
ozte, gentío, gente, concurso, concurrencia | grupo, legión | afluencia | caravana | (de *ortzi)*, entierro.
ozteka, por grupos, en masas.
oztekatu, agrupar, reunir en grupos.
oztetsu, populoso. [mayor.]
oztez, en general | al por]
oztezale, que acompaña al cadaver en un entierro.
ozti (de *otz-ti)*, friolero | (de *ortze)*, cielo.
oztil, arco-iris. [celeste.]
oztin (de *ozti-din)*, azul]
oztodei (de *ortze-odei)*, nebulosa.
oztosketa (de *ortots-keta)*, trueno, atronamiento.
oztoskile, tonante.
oztots (ortots), trueno.
oztotz-izan, tonar, tronar.
oztralika (oztrelaka), arco-iris. [animar.]
oztu (de *otz)*, enfriar | des-]
oztun, friolero.
oztuxe, algo frío | resfriado.

P

p, penúltima letra del *agaka* euzkérico. Su nombre es *pi*. Fuera de algunas voces onomatópicas, son raras en euzkera las palabras que empiezan por *p*, y aun en estas parece mas bien que dicha inicial proviene de endurecimiento de la *b*.

pa (apa), beso, (voc. puer.)
pa-eman, besar.
pagadi (de *pago),* hayedo.
pagauso, paloma torcaz.
pago (del erd.), haya.
pairu (?) sufrimiento | medida | paciencia.
palast, ruido de líquido que se mueve dentro de una [vasija.]
palasta, chapoteo.
palastatu, chapotear.
palmetitu (del erd.?), inmutarse, conmoverse.
panp, pum!
panpa, pegar | caer | palpitación del corazón.
panpaka, a golpes, pegando, luchando | latido del corazón.
panpakada, golpazo.
panpakatu, golpear.
panpots (del erd). aseado, limpio, pomposo, noble.
panpoxa (del erd.) mujer bonita, elegante.
panpoxta, mujer pequeña, regordeta, linda.
pantzelgi (de *ele=era-gi),* dialecto del francés.
pantzera (de *prantze, parantze, pantze-era),* idioma francés | (de *era),* moda francesa.
pantzeratiko, galicismo.
pantzeskaŕ, franciscano.
pantzetaŕ (parantzetaŕ), francés.
papaŕ (?), papada.
papuŕ, v. *apuŕ,* migaja.
papuŕtu, desmigajar, destrizar. [obstinación.]
par, capricho | terquedad,

parapardin, molleja.
parapo (?) *(papo),* buche de aves.
pariselaŕ, fariseo.
parkatu (del erd.) *(barkatu),* perdonar; úsese en su lugar *azketsi.*
partz, liendre: variante de *bartz.*
paŕ, risa | burla | onomatop. de la acción de hilar | *(para)* voluntad terca, obstinación.
paŕagale, gana de reir.
paŕagaŕi, risible, ridículo, irrisorio: *paŕagaŕi dabil,* anda haciendo el ridículo | cursi.
paŕagaŕikeri, ridiculez.
paŕagure, gana de reir.
paŕa-paŕa, profusamente, en abundancia, a manos llenas | sin cumplidos, con franqueza.
paŕaskiro, a la ligera, descuidadamente.
paŕast, profusión.
paŕasta, tropel, porción considerable | pelotón, conjunto embarullado.
paŕastada, cantidad, conjunto, tropel: *txori-paŕastada,* conjunto de pájaros.
paŕastaka, profusamente, a manos llenas | atropelladamente, sin orden.
paŕastaldi, barrido, acción de barrer dando escobazos, de limpiar sacudiendo o de echar cubos de agua | ducha.

paŕastan, a manos llenas, a puñados.
paŕastatu, deshojar las cañas de maiz | barrer | echar agua con fuerza.
paŕastelari, fanfarrón.
paŕasteri, fanfarronada.
paŕaziŕi, sonrisa.
paŕe, risa: *paŕez ito,* reventar de risa | hilaridad.
paŕegaŕi (iŕigaŕi), irrisorio.
paŕekoi, sonriente.
paŕez, riendo.
paŕezaŕa, burla.
paŕeziŕi, sonrisa.
paŕeztanda, risotada.
paŕiŕi, sonrisa.
paŕ-samuŕ, risueño.
pasko (bazko) (del erd.). *(Goteun-etoŕkundea),* Pascua. [cual.]
paskoazko, precepto pas-]
pataŕ, cuesta escabrosa.
patartsu, escabroso.
pats, orujo | sudor intenso: *au patsa!* qué modo de sudar!; *izeŕdi-patsetan,* sudando a mares.
patāŕ, aguardiente.
pazi (pazin) (del erd.?), caldera.
-pe (-be), bajo: *inchauspe,* bajo el nogal.
-pean, debajo.
pedaŕ v. *pegaŕ.*
pegaŕ (del erd.?), cántaro.
-peko (-beko), de abajo.
peko (beko), inferior | subordinado, súbdito | cuidado, atención: *zure peko utzi det,* he dejado bajo tu cuidado.
pekorotz (de *bei-gorotz),* boñiga | fiemo.
pekotu (bekotu), poner debajo, subordinar.
pelaki (del erd.?), recogedor de broza, basura, etc. | lo usan también los carboneros para esparcir el carbón, v. *belaiki.*
-pen, sufijo de acción: *galtzapen,* pérdida: *agertzapen,* aparición: *irabazpen,* ganancia, *irudipen,* ilusión. A veces se emplea en la forma *-tzapen.*
perkax, desvergonzado | v. *perkatx.*
perkox, cansado, rendido.
perkoxtu, rendirse de cansancio.
pertxeta (pertxenta), marisabidilla | airoso, esbelto.
pertz (bertz), caldero.
perzkin (perzkiīe), calderero.
peŕatx, vilorta.
peŕetxiko, seta. [llano.]
petaŕ (betaŕ), natural del]
petral (del erd.?), cazcarria | ruin, de mal caracter.
pikain, v. *bikain,* excelente | primicia de frutos, el trozo más apetitoso, lo más sabroso y excelente.
piko (iko) (del erd.), higo | estigma, señal, cortadura | golpe en el trabajo | trenzado en el baile | recurso, trabajo | pendiente, empinado. [grano.]
pikoŕ (bikoŕ) (de *bii-koŕ),*]
pikoŕjale, granívoro.

pikoŕkatu, granularse | desgranar. [gránula.]
pikoŕt, grano pequeño |]
pikoŕtatu, desgranar | granularse la leche.
pikoŕtu, desgranar | granularse la leche | graneado, granear.
pikoŕtsu, lleno de granos granuloso, granujiento.
pikotxean, en cuclillas.
pikoxka, ponerse en cuclillas.
pil (bil), montón | acervo | agrupación | colección.
pilda (zirpil), andrajos.
pilirikan (pirilikan), rodando. [dar.]
pilirikatu (pirilikatu), ro-]
pilist-palast, ruido del movimiento del agua. [do.]
pilisti-palasta, chapotean-]
pilkoŕ, cagarruta. [leche.]
pilkoŕtatu, granularse la]
pil-pil, ruido de la ebullición | palpitación del corazón. [mente.]
pilpil-egin, hervir suave-]
pilpira, palpitación del corazón. [zón.]
pilpiratu, palpitar el cora-]
piltzaŕ, andrajo, trapo viejo, harapo. [trapero.]
piltzaŕkari (piltzaŕketari),]
piltzaŕki, retazo de trapo viejo. [deshilacharse.]
piltzaŕtu, hacerse harapos,]
piltzo, estómago | cuajo del ganado.
pīlatu, amontonar, aglomerar, hacinar.
pīlista, pequeña cantidad: *ardi-pīlista*, rebañito.
pīlo (de *bil)*, montón, grupo, acervo | mazo.
pīloka, a montones | montoncito.
pīlotu (pīlatu), amontonar, agrupar, coleccionar.
pīlozale, coleccionista.
pinda (pindaŕ, txingaŕ), chispa.
pindaŕka, brote de árboles.
pindaŕtu (minaŕtu, miñaŕtu), ofenderse, picarse.
pingaŕ (pindaŕ, txingaŕ), chispa.
pinpilinpauxa (pinpilinpoxa, pinpirin), mariposa.
pinpili-panpala (dinbili--danbala, pinpilun-punpulun), caer rodando, dando tumbos.
pin-pin, aguzanieves | capullo de flores | airoso, pulcro. [flores.]
pinpinatu, abotonarse las]
pinpineratu (pinpinatu), abotonarse.
pinpiñeko, golpecito dado en la cabeza.
pinpi-panpa, ruido del golpe y del tiroteo.
pinpirin, mariposa | capullo.
pinpirinatu (pinpirindu), abotonarse (las flores).
pinpoil, voltereta.
pinpoilka, dando volteretas.
pintz (mintz), membrana, dermis, película | ampolla en la piel. [jer fina.]
pintzel (printzel) (?), mu-]
pio, piar del pollito.
piper (pipaŕ) (del erd.), pi-

miento, pimienta.
piper-egin, hacer calva, faltar, no ir a la escuela.
piper-min, guindilla.
piper-opil, empanada, especie de rosquilla.
pipi, carcoma | *(bii),* grano | *(sits),* polilla.
pipil (pipin), capullo | tanino | *(bi, bipil),* flor.
pipildu, abotonarse (las flores).
pipit, pellizco.
pipitu, apolillarse.
pipiztatu (pipitu), carcomerse, apolillarse.
pipi-zulo (sits-zulo), apolilladura. [de la piel.]
pipoŕt (pinpoŕt), granillos]
pirilika (de *bil), (pilirika),* dando vueltas. [da.]
piriri (guŕpil) (de *bil),* rue-]
piririka, rodando.
pirizti (pizti) (del erd.?), fiera, alimaña. [pulcro.]
pirpin (pirpil), aseado,]
pirpir, borborigmo | ruido de la ebullición.
pirtxil, arrugado, marchito.
pirtxildu, marchitarse | deshilacharse.
pirtxileri, fruslería.
pirtxilkeri, acción insustancial. [nificante.]
pirtzil, insustancial, insig-]
pirtzildu (purtzildu), volverse insustancial.
pirtzilki, insustancialmente, sin formalidad.
piŕa (iŕa), onomat. del ruido que hace el hilo al salir de la rueca.
piŕadako (iŕadako), brazada de hilo que se recoge en el huso.
piŕikita, rodando.
piŕilāka, rodando. [polea.]
piŕingilā, rueda, rodaja,]
piŕinta, ráfaga de luz.
piŕi-paŕa, profusamente.
piŕi-piŕi, disentería | diarrea. [rodaje.]
piŕipita (piŕingilā), rueda,]
piŕist, ruido del agua que sale con fuerza.
piŕita, rueda, rodaja, polea.
pis (pix), orina. [nar.]
pis-egin (gernu-egin), ori-]
pitaŕ, especie de sidra.
pitika, minúsculo, diminuto, insignificante, poquito | *(bitin, bitika),* cabrito.
pitin (pitīn), poquito, un poco | *(bitin),* cabrito.
pitoxa (pitotxa), marta, veso.
pitoka, diminuto.
pits, pizca, bagatela, mota | hilacha | *(bits),* espuma.
pitxaŕ (del erd.?) *(pitxeŕ),* jarro | azumbre.
pitxeŕ (pitxaŕ), jarro | azumbre.
pitxi (bitxi) (del erd.?), lindo | dije, alhaja | perla | gala.
pitxin (pitin), poquitín.
pitxitu, adornarse, acicalarse, componerse, exornar.
pitz, grieta | (de *biztu, piztu),* reaminación, vivificación. [mación.]
pitzaldi (biztaldi), reani-]
pitzarazi (biztarazi), reani-

mar, resucitar.
pitzatu, rajar, hender, resquebrajarse | grieta, resquebrajadura.
pix (piz, gernu), orina.
pixagoŕi, hematuria.
pixale (pixagale), ganas de orinar.
pixka (pizka), poquito: *itxo-egizu pixka bat,* espere V. un poquito.
pixontzi (pixuntzi), orinal | meón | vejiga.
piz (pis, pix), orina.
pizaŕ, residuos, restos.
piz-egin (gernu-egin), orinar.
pizka (pixka), poco, poquito | cosa menuda | pequeña.
pizkaka, al por menor | poco a poco. [lante.]
pizkalu (pizgalu), estímu-]
pizki, cosa pequeña | brizna.
pizkin, poquito.
pizkoŕ (de *bizikoŕ) (bizkoŕ),* ligero, ágil, vivo | despejado, inteligente, listo.
pizkoŕtasun, viveza, agilidad, diligencia.
pizkoŕtu (bizkoŕtu), aligerar, reanimarse, rehacerse, activar, adquirir fuerza o salud. [meón.]
pizontzi, vejiga | orinal |]
pizoyal, pañales de criaturas.
pizte (de *bizi),* resurrección | reanimación | concepción, vivificación | acto de encender.
piztegi, urinario.
pizti (pirizti) (?), bicho, alimaña, fiera.
pizti-elesti, fauna.
piztu (biztu) (de *bizi-tu),* resucitar, reanimar, vivificar | animar | concebir.
piztugaŕi, confortante, vivificante.
pla, zas, onomat. de golpe.
plametitu (palmetitu) (del erd.?), conmoverse, inmutarse.
plast, zas, bofetada, ruido de la caída en río, pozo, lodazal, etc. [fetada.]
plastada (plastateko), bo-]
plastateko, bofetada, cachete. [tar.]
plast-egin, estallar, reven-]
plaust, onomat. de golpe o caida. [pe o caida.]
plaustada, onomat. de gol-]
plisti-plasta (pilisti-palasta), chopoteando.
plost (plaust), onomat. del golpe. [agua.]
plunp, onomat. de caída al]
pokeŕ (okeŕ), eructo.
pola (aŕaye pola!, aŕayok pola!), caramba! por vida de!....
poliki, lindamente, bonitamente: *poliki-poliki,* poco a poco. [nito.]
polit (polīt) (?), lindo, bo-]
politasun, lindeza, gracia | elegancia.
politu, embellecer.
polītasun, gracia.
poŕo, pedazo: *ogi-poŕo,* pedazo de pan.
poŕokatu, despedazar, des-

menuzar | atropellar.
poŕokin, mendrugo.
poŕoska (de *poŕo-ska),* pedacito, restos pequeños | migaja, mendrugo.
poŕoskatu, desmenuzar, destrozar.
poŕoskeri, cosa pequeña, insignificante.
poŕu (del erd.), puerro: *poŕu-azi edeŕak atera zitun!,* vaya una ganancia que sacó!
pospolin, codorniz | agallón, juguete de niños.
pot, beso | *(poto),* rendimiento, cansancio | ahitamiento, ahito.
pot-egin (poto-egin), suspender un trabajo por falta de fuerza, por fatiga excesiva, extenuarse, fracasar.
pot-eman, besar.
poto, desfallecimiento, decaimiento | quiebra, fracaso.
poto-egin (pot-egin), fracasar | suspender algo por extenuamiento | quebrar un negocio. [flón.]
potolo, regordete, gordin-]
potoko, regordete.
potolo, pequeño y gordo.
potxolo, rechoncho | cachorro. [flón, regordete.]
potzolo (potolo), gordin-]
poz (del erd.?), alegría | júbilo.
pozaldi, rato de alegría.
pozaŕen, con mucho gusto, con placer, con alegría.
pozaŕtu (poztu), gozar.
poz aundi, regocijo.
pozez, con gusto.
pozgaŕi, v. *pozkaŕi.*
pozi, trozo, pedazo grande.
pozik, alegremente, gozosamente. [no.]
pozkari, consolador | ame-]
pozkario, alegre.
pozkaŕ, entusiasmo.
pozkaŕi, consolador, agradable: *emakume edeŕa, begien pozkaŕi; emakume ona, biotzaren alaigaŕi:* la mujer hermosa es contento de los ojos; la mujer buena es la alegría del corazón.
pozke (de *poz-gake-ge-ke),* desconsolado, triste.
pozketasun, desconsuelo.
pozketu, desconsolar, afligir, entristecer.
pozkiīe (de *poz-egiīe),* alegrador, delicioso.
pozkoŕ, animado, alegre, jovial | consolador.
pozoŕ (de *poz-oŕ),* gozo, alegría intensa, alegrón, júbilo, regocijo. [se.]
poztu, alegrarse, regocijar-]
poztun, alegre.
printz (mintz), membrana | rajita de leña, astillita. | rayo de luz.
printzaki, pedazo de raja, astilla larga. [astillarse.]
printzatu, rajar, hender,]
printzel (pintzel), cosa que reluce | mujer fina, aseada.
prizt, ruido de surtidor.

priztada, surtidor. [ción.]
pul-pul, ruido de la ebulli-]
pulunpaldi, sumersión.
pulunparazi, hacer sumergir. [bullir.]
pulunpatu, sumergir, zam-]
pulunpe, zambullida.
pulunp-egin, zambullirse.
punp, ruido de caida o descarga de fusil.
punpatu, caerse | botar, saltar la pelota.
punpe, bote de la pelota.
punp-egin, caerse.
punpulu, chichón | burbuja.
pupu, dolor (voc. pueril).
purexa (guraize), tijera.
purtzil (zirtzil), diminuto: *ume purtzil,* chicuelo | despreciable | infernal.
purtzilleri, cosas pequeñas y de poco valor.
puŕa, palabra con que se llama a las gallinas | onomatopeya de la profusión con que se derraman granos o dinero.
puŕaka, sembrar a voleo.
puŕukatu, golpear | deshacer, destrozar.
puŕust, onomatopeya del derrame o del sorber | refunfuño, murmujeo | desprecio | grupo, tropel.
puŕustada, refunfuño.
puŕustaka, en abundancia | murmujeando, refunfuñando | a borbotones.
puŕust-egin, sorber | mofarse | hacer un refunfuño, hacer desprecio.
puŕut-egin, quebrar | fracasar.
puŕuteko, quiebra | fracaso.
puska, pedazo, casco, trozo, fracción, fragmento | enseres, objetos, muebles | momento, rato | ración | terreno, parcela.
puska-legoŕ, ración que se lleva al monte en frío para comerla de excursión, etc.
puskatu, despedazar, quebrar, romper, fraccionar, fracturar. [sear.]
putz-egin, soplar | vento-]
puxka (puska), pedacito, parcela.
puxkaño (de *puxka),* pedacito muy diminuto | áto-]
puxtaŕi, canica. [mo.]
puzkaŕ (de *putz-k-aŕ*), *(puzkeŕ),* cuesco.
puztu, hinchar, inflar | envanecerse, ensorberbecerse | abotagarse.

R

r, vigésimasexta letra del *agaka* euzkérico; su nombre es *ur.* Se pronuncia como la *r* de *coro.* Ninguna palabra en euzkera comienza por *r.*

-ra, sufijo directivo: *etxera,* a casa; *mendira,* al monte | sufijo equivalente al distributivo *-na; amalaura (amaíauna),* a catorce cada uno.

-ra-, infijo que significa "hacer, obligar a hacer" de *etoŕi, eratoŕi,* hacer venir, de *ekaŕi, erakaŕi,* hacer traer. [ra eso.]

-rako, para: *oŕetarako,* pa-]

-raño, hasta: *etxeraño,* hasta casa; *aŕkaitzetaraño,* hasta las peñas.

-rat (-ra), sufijo directivo: *etxerat,* a casa.

-ratu (-rañotu), llegarse a: *etxeratu,* llegarse a casa, retirarse; *baztaŕeratu,* arrinconar; *Donostiratu,* llegar a S. Sebastián | convertir.

-razka, sufijo distributivo: *birazka,* dos a cada ano.

-re (-ren), sufijo que se halla en *nere, zure, aren, gure,* etc. | sufijo que denota procedencia y se halla en *lekore, ondore,* etc. [*giño),* hasta.]

-reino (-raino, -raño, -ra-]
-retzat, sufijo de *i, ni, gu, zu,* que significa *para.*

-ro, sufijo adverbial de modo y tiempo: *biziro,* vivamente. Este sufijo aparece en tres formas, *-aro, -ero, -oro: egunero,* diariamente, *goizero,* todas las mañanas, *urtero,* anualmente.

-rontz (-runtz), sufijo que significa *hacia: mendirontz,* hacia el monte.

-rotu, sufijo verbal que es un agregado de *-ro* y *-tu: beŕirotu,* rehacer.

Ŕ

ŕ, vigésima séptima letra del *agaka* euzkérico: su nombre es *uŕ.* Se pronuncia como la *r* de *roca* en español. Tanto la *r* como la *ŕ* no pueden comenzar palabra ni sílaba; y por esto al separar las sílabas, estas dos letras van siempre ligadas a la vocal precedente: *on-daŕ-e-ta, er-or-i.* Algunos, muy pocos, sonidos onomatópicos comienzan sin embargo, por *ŕ.* [morder.]

ŕau, onomat. del acto de]

ŕi-ŕa, onomat. del acto de rasgar.

ŕi-ŕau, onomat. del acto de cerrar bruscamente una puerta con llave.

S

s, vigésima octava letra del *agaka* euzkérico: su nombre es *sus.*
saats (sarats), sauce.
saatsuri, musgaño.
saatx, rastrojo.
sabai (sapai), techo | desván | terrado | pajar.
sabel, vientre | barriga | concavidad de un objeto | convexidad.
sabelaldi, época de preñez, embarazo. [diarrea.]
sabelbera, propenso a la]
sabelbetekada (sabelbete), hartazgo, tripada.
sabeleko, del vientre (diarrea, cólico, etc.): *sabeleko miña,* dolor de vientre.
sabelerengo, disentería.
sabelgoŕi, cruel, fiero.
sabeljario, diarrea | disentería.
sabelindu, destripar.
sabelki, tripacallos | mondongo.
sabelgo (sabeleko), del vientre (diarrea, cólico, etc.)
sabelkoi, gastrónomo.
sabelkoikeri, gula.
sabelkoŕoka, borborigmo.
sabel-legoŕ, estéril. [cólico.]
sabelmin, dolor de vientre,]
sabelondo, sobreparto, puerperio | hartazgo.
sabel-ongaŕi, abono de deyecciones animales.
sabel-oŕo, borborigmo.
sabelpe, empeine. [falso.]
sabelpexuri, embustero,]
sabeltxume, hernia.
sabelur (ur), bilis.
sabel-xume, hernia.
sabelzai, pancista.
sabel-zoŕi, hambre.
sabel-zoŕo, panza.
sabeltzuri (sabelpexuri), tramposo, falso, embustero, fingido.
sabi, almáciga | amaranto, bledo | glándula | raices muy delgadas de un árbol.
sabi-azi, almácigo.
sabitegi, almáciga, vivero de plantas.
sabu, balanceo | columpio | *(sagu),* ratón.
sabulu, columpio.
saeska, de costado a medio lado.
saeski, chuleta.
saets, costilla.
saetseratu, colocar o colocarse al costado.
saets-ezuŕ, costilla.
sagail, marejada.
sagaŕ, manzana.
sagaŕde (saaŕde, saŕde), horquilla, horcón.
sagaŕdi, manzanal.
sagaŕdo (de *sagaŕ-ardo),* sidra.

sagaŕdoi, manzanal.
sagaŕdotegi, sidrería.
sagaŕ-min, manzana agria.
sagaŕno (de *arno),* sidra.
sagaŕoi (de *sagu),* erizo.
sagaŕondo (de *ondo),* manzano. [manzanos.]
sagaŕsabi, almáciga de]
sagaŕtxori, abejaruco, paro.
sagaŕtze (de *aitze),* manzano.
sagasti (de *sagaŕ-di),* manzanal: *zaŕak sagastiya ipiñi, gaztiak iratzi,* el anciano planta manzanal, el joven lo aprovecha.
sagats (sarats, saats), sauce.
sagu, ratón | *(sabu),* columpio | paperas, glándulas.
sagu-aŕte, ratonera.
sagu-aundi, rata. [tonera.]
sagutako (sagu-aŕte), ra-]
sagutxori, trepa-troncos (pájaro).
sagutzaŕ, rata.
saguzaŕ, murciélago.
sai, buitre.
sai-abere, ganado caballar.
saigets (saiets), costado.
sail, terreno | trozo de un terreno, tabla o cuadro de un huerto | tarea, empresa, negocio determinado | rebaño, manada, banda, grupo, tropel, conjunto.
saildu, agrupar | atarear.
sailka, por grupos | trabajar por trozos.
sailpide, sendero.
saimotz, galfarro (ave).
sain (del erd.?), aceite de pescado.
sainga (zaunka), ladrido.
saisgo (saroi), majada,
saitsi (jaitzi), ordeñar.
saizulo, cueva, guarida, madriguera, trampa, parada.
saka (?), empuje. [parcir.]
sakabanatu, diseminar, es-]
saka-egin, empujar.
sakail, tajo, herida grave, desgarro de la carne | matanza, exterminio, destrozo | desolación.
sakaildu, herir | desolado | desolar | *sakailduaren sakailduaz,* a fuerza de matanza | acribillar | extinguir, exterminar, devastar. [acribillar.]
sakaīakatu, tajar, herir,]
sakaīatu, tajar, herir, destrozar, acribillar | devastar.
sakan (sakon), hondonada, barranca | ciruela.
sakatu, calcar, apelmazar, oprimir | henchir, rellenar un recipiente.
sakats, arbol nudoso | *(saets),* costado. [dado.]
sakatz, mohino, incomo-]
sakeil, tajada, grande.
sakel (zakel), bolsillo, faltriquera: *zuŕaren sakelak bi zulo,* el bolsillo del avaro dos agujeros.
sakelaratu (sakeleratu), embolsar.
saker, barquero, batelero.
sakerdi, cubrebaste.
sakeŕe, espíritu de contra-

dicción, pleitista, chismorrero.
saki, herida, incisión, cortadura | desgarro, rasguño | tajo, muesca.
sakil, instrumento para batir | miembro viril.
sakilo (de *olo),* gallina de mar.
sakitu, herir, tajar, lesionar.
sako, incisión, herida | *(sakon),* barranco.
sakol (sakel), bolsillo | persona desaliñada.
sakolin (sakarin), mancha que produce el pericarpio de la nuez.
sakon, hondo, profundo | cóncavo | barranco.
sakondu, profundizado, profundizar | abollar.
sakontasun, profundidad, hondura. [donada.]
sakosta (de *sako-sta),* hon-]
sakosti, pasaje hecho en un seto para personas.
sakote, fiambre, comida.
sakotontzi, fiambrera.
sakune, foso.
sakute, viruela. [pastura.]
sal (zal, sel, zalo), pasto,]
salagai, acusación, denuncia, querella.
salaketa, denuncia, acusación, delación.
salakuntza, acción de denunciar o de acusar.
salari, espía.
salatari, fiscal, acusador.
salati, acusón, acusador.
salatu, acusar, denunciar, delatar, fiscalizar, incul-
par, querellarse.
salatzale, acusador, delator.
salatzale, acusador, fiscal, delator.
salatze, acción de denunciar, acusación, delación.
salbide, aceptación para la venta. [*tza,* café.]
salda (?), caldo: *salda bel-*]
saldo (de *sail-do),* grupo, tropel, multitud, falange, rebaño, manada.
saldoka, por grupos, agrupadamente.
saldu, vender, expender | hacer traición.
saldu-erosi, v. *salerosi.*
saldukeri, traición, alevosía, felonía, infidelidad.
saldukeri-egin, traicionar.
saldun, vendedor, comerciante.
salerosgo (salerosko), compra-venta, comercio.
salerosi (de *saldu-erosi),* traficar, comerciar | tráfico, comercio | compraventa. [fico, trato.]
salerosketa, comercio, trá-]
saleroski, mercancía.
saleroskintza, comercio, compraventa.
salerosle, comerciante, traficante.
salerospen, acto de comerciar, comercio.
saleroste, acción de comerciar, comercio.
saleroste - ontzi (saloste--ontzi), buque mercante.
salerostun, traficante, comerciante.

salketa; venta, comercio.
salkin (salei), buena mercancía.
salkizun (de *saldu-kizun),* vendible | venal.
salkuntza, venta | traición.
salo (salu), glotón | formal, afable | robusto | convenio, proposición.
saloberi, glotón.
salokeri, glotonería.
saloki, tienda.
salokidun, tendero.
saloki-idazkun, rótulo.
salosi (salerosi), comerciar | contratar.
saloskai, comerciable, mercadería.
saloskari, negociante, comerciante.
salosketa (saloste, salosti, salerosi, salerosgo), comercio | compraventa, negocio comercial.
salosketa-arauz, mercantilmente.
saloskunde, feria.
salostari (salostilari, saloskari), comerciante.
salostaŕ (saloskaŕ), comercial.
salostaŕ-ontzidi, marina
salostatu, especular.
saloste, comercio.
salostetxe, casa comercial, comercio.
salostoki (salostetxe), bazar.
salpen, acto de vender, venta.
saltoki, tienda, expendeduría.
saltokidun, tendero.
saltokilari, tendero.
saltzaīle, vendedor, expendedor | traidor, infiel.
salu (salo), glotón | denuncia, acusación.
salēz-sail, proporcionalmente.
sama (lepo) (?), cuello.
samako min, angina.
samalda, montón, grupo, gran cantidad | falange.
samaŕ, brizna, mota, pajuela | bastante: *aundi samaŕ,* bastante grande | poco; *urdin samaŕ,* algo azul; *otz samaŕ,* un poco de frío, fresco.
samats (sats), abono, estiércol | choza o cortijo para guardarlos.
samin (min), amargo | picante | enfadado | colérico, dolorido.
samindu, amargar, agriar, acibarar | encolerizar.
saminkeri, cólera | rencor.
saminki, amargamente, agriamente.
samintasun, amargura, acidez | sentimiento.
samuŕ, tierno | *(auskoŕ),*

frágil | blando, suave | franco, dadivoso | apacible | irritado, encolerizado.
samuŕaldi, rato de terneza.
samuŕarazi, enternecer.
samuŕbera, tierno de corazón, compasivo.
samuŕeŕez, fácil de enternecerse.
samuŕketa, terneza.
samuŕki, benignamente.
samuŕkoŕ, propenso a la ternura.
samuŕtasun, ternura, benignidad.
samuŕtu, entenecerse, airarse, encolerizarse.
sandia, mengano.
saneuŕi (de *saldu-neuŕi*), precio: *ola-saneuŕiyak* precios de fábrica.
saneuŕi-gain, sobreprecio.
saneuŕitegi, tarifa.
sao (saho), pradera.
sapa, bochorno, calor sofocante | savia | boga: *sapa aundiya du,* está muy en boga | greñas.
sapa-belaŕ (sapelaŕ), pamplina, hierba pajarera.
sapai (sabai, sapayo), techo | desván, camaranchón | paladar.
sapai-biztoki, guardilla.
sapalo, balcón.
sapatsu, de mucho pelo.
sapayo, v. *sapai.*
sapazto, persona de pelo degreñado, descuidado.
sapelaŕ, v. *sapo-belaŕ.*
sapelatz, galfarro, ave de rapiña.
sapero (de *sapa-bero*), calor sofocante.
sapin, lino de calidad inferior | agramadera.
sapindu, majar el cáñamo o lino.
sapiñaŕ (sapin), agramadera.
sapiñatu, majar el lino.
sapio, cuerda del arado | torzal.
saputz, v. *zaputz.*
sara (ixara, txaga, sar, sare), jaro.
sarabe, redil.
sarail, heno.
saraldi, bina.
sarale, heno.
saralategi, henal.
saralle (sarale), heno.
sarandoi, celidonia.
sarasabi, almáciga, vivero.
saratu, binar la tierra, arar, rozar.
sarats, sauce.
saratz, sauce.
sarbi (sara-sabi), almáciga, vivero muy tierno.
sarda (sarde), rastro, bieldo.
sardai, palo que se usa para derribar castañas.
sardanga, tenedor | horquilla.
sarde, bieldo, horca, horquilla, rastro | tenedor | corniveleto | montón.
sardei, horquilla, horca.
sardeka (sardanga), tenedor.
sardeska, tenedor.
sardeztatu, ahorquillar.
sare, red.
sareta, celosía | persiana.

saretu, zurcir | transparentarse. [sado, bochorno.]
sargoi (sargori), calor pe-]
sari, premio, remuneración, salario, pago, jornal, importe, tesoro, dote | galardón, estipendio, recompensa, gratificación, precio.
sari-eman, dotar.
sarigain, sobrepaga.
sarigaŕi, meritorio.
sarigaŕitu, merecer premio.
sariketa, concurso con premios.
sario, pastizal.
saritu (sariztatu), premiar, adjudicar un premio, laurear, galardonar | gratificar, recompensar.
sariztatu, premiar, pagar | *(zenbatu),* apreciar, avalorar.
sariztu, premiar, adjudicar el premio, galandonar, gratificar.
sarkil, haragán, vagabundo.
sarkilēri, vagancia.
sarkutz, ijada.
saro (sario, sar, sare), jaro.
sarobe, jaro | corral consu choza para el ganado.
saroi (saroe), majada | jaro.
sartagi (?) *(zartagi),* sartén.
saŕ (saŕtu), entrar | meter | escoria de hierro.
saŕaldi (saŕtu-aldi), tiempo de entrada, entrada.
saŕamuska, refunfuño.
saŕarazi (saŕ-erazi), hacer entrar | introducir | incluir | infundir.
saŕarazle, introductor, el que hace u obliga a entrar.
saŕaski (saŕast, zaŕast), desgarro, incisión, herida, tajo | mortandad, matanza, carnicería.
saŕaskintzalē, asesino.
saŕaskitu, degollar, asesinar.
saŕaskitzalē, asesino.
saŕast (zaŕast), incisión, herida, tajo | brazada en el nado.
saŕastada, herida | desgarrón.
saŕastako, incisión, herida, rasguño.
saŕats, cadáver. [vicio.]
saŕbeŕi, recién entrado, no-]
saŕbide (saŕtu-bide), camino o medio para entrar, entrada | facultad o licencia para entrar, billete de entrada. [ción.]
saŕera, entrada, introduc-]
saŕerazi (saŕtu), incluir.
saŕerazo, admitir.
saŕgi (sargo, saŕgu, saŕkun), entrada, espacio por donde se entra.
saŕgu (saŕgi), entrada.
saŕi, frecuentemente, muchas veces | luego, presto, enseguida | después.
saŕiko, ordinario, frecuente.
saŕitako, frecuente.
saŕitasun, frecuencia.
saŕitan; frecuentemente.
saŕitu, frecuentar.
saŕkalde (de *saŕtu-alde),* occidente, ocaso.

saŕkaldeko, occidental.
saŕkaldi (de *aldi),* hora de entrada.
saŕkarazi, oponerse.
saŕkera, entrada, introducción.
saŕki, entrada, introducción.
saŕkin (de *saŕtu-kin),* entremetido | insinuante.
saŕkindu, insinuarse.
saŕkintasun, carácter insinuante. [penso a entrar.]
saŕkoi, entremetido, pro-
saŕkoŕ, penetrante, incisivo | persuasivo, expresivo, insinuante.
saŕkoŕki, de un modo penetrante, persuasivamente, incisivamente.
saŕkoŕtasun, penetrabilidad.
saŕkun, introducción.
saŕkunde, ingreso.
saŕkuntza, entrada, ingreso.
saŕpen, acto de entrar, ingresar o meter, ingreso.
saŕtalde (saŕkalde), Poniente, Oeste.
saŕte, | entrada, entremetimiento.
saŕtegi, lugar de entrada.
saŕtoki, espacio por donde se entra, entrada.
saŕtu, entrar, meter, incluir, insertar, infundir, ingerirse.
saŕtze (de *saŕtu-tze),* acción de entrar | ingerencia.
sasi, zarza, zarzal: *sasi-bidean saŕtu,* meterse en un berengenal | maleza | este vocablo antepuesto a nombres de profesión equivale a «pseudo»; y con nombres de vegetales significa «silvestre»: *sasi-osalari,* pseudo-médico, curandero; *sasi-mats,* vid silvestre.
sasiaga, zarzal, cambronera, abrojal.
sasi-belaŕ, betónica (planta).
sasi-buŕduntzi, comida hecha en el campo.
sasiguda, guerrilla.
sasigudaldu, guerrillear.
sasigudari, guerrillero.
sasi-idazlari, escribidor.
sasijakintsu, pedante | erudito a la violeta.
sasiko, hijo ilegítimo,
sasikume, hijo ilegítimo, bastardo.
sasilaŕ, abrojo. [vestre.]
sasi-mats, labrusca, vid sil-
sasi-okaran, endrino, ciruelo silvestre.
sasi-osalari, curandero, emplastero. [matasanos.]
sasi-sendalari, curandero | |
sasi-su-emantzaīe, chismoso.
sasitu, enzarzar, cubrirse de maleza | (de *sats),* estercolar.
saskel, desaseado, sucio.
saski, cesta, canasta.
saskito, cestito.
sasoe (sasoi) (del erd.), sazón, época; úsese en su lugar *aro.*
saspi, siete.
saspigaŕen, séptimo.
saspika, de siete en siete.

saspikatu, colocar, poner a dividir, de siete en siete.
saspiki, sietemesino | enclenque | cascarrabias, impaciente.
saspikun, séptuplo.
saspikonde, séptuplo.
saspilko (de *il-ko),* sietemesino.
saspiña, siete a cada uno.
saspiramaŕ, setenta.
saspiuŕen, septenario.
sast (zast), onomat. de introducir un objeto punzante | punzada. [dura.]
sastada, punzada, punza-]
sastadaka, a punzadas.
sastaka, punzando | acuchillando.
sastakai, punzón | puñal.
sastakatu, herir con arma punzante.
sastaketa, acuchillamiento.
sastako, punzada.
sastaŕ, basura | resíduo.
sastaŕdun, basurero, el que recoje la basura.
sastaŕka, matorral.
sastegi (de *sats-tegi),* estercolero.
sastu (de *sats-tu) (sasitu),* abonar, estercolar.
sastŕaka, v. *sastaŕka.*
sasuri (de *sagu),* musgaño, ratón de campo.
sata, v. *zarta,* palo largo | abarca. [de ratones.]
satabi (de *sagu-abi),* nido]
sataga, v. *zataga.*
satai (satei), palanca | estampa, figura, corpulencia.
satandere (satandre) (de *sagu-andre=ander),* co-]
sataŕ, carbunclo. [madreja.]
sataŕi, veneno.
sataŕte (de *sagu-aŕte) (sataŕtze),* ratonera.
satatx, rastrojo.
satei, v. *satai.*
satero (de *sagu-ero) (sasuri),* musgaño, ratón.
satitsu (de *sagu-itsu),* musgaño.
satoŕ (de *sagu),* topo.
satoŕ-aŕte, cepo para topos.
satoŕ-bedaŕ, tártago.
satoŕdi, lugar de topos.
satoŕ-goŕi, campañol.
satoŕ-luŕ, topera.
satoŕ-mukulu (satoŕ-mukuru, satoŕ-mukuŕu, satoŕ-mulo, satoŕ-pilo, satoŕ-pil), topera.
saturdin (de *sagu-urdin),* campañol, ratón.
saturde, jabalí.
sats (ongaŕi), abono, estiércol | *(sits),* polilla | *(sarats),* sauce. [púas.]
sats-aitzuŕ, azadón de dos]
satsu, inmundo, sucio.
satsuri, campañol. [ciarse.]
satsutu, manchar | ensu-]
sautu, expender, gastar, invertir.
sautzale, gastador.
sayaŕe (de *sai-aŕe),* buitre.
sayaski, carne de costilla.
sayats (sayets, saiets, saets), costado.
sayats-ezuŕ, costilla.
sayeŕe, fiero, cruel.
sayesgaŕi, nefasto.

sayeska, de soslayo, de costado | *sayeska zeuden,* estaban de punta, enfadados. [costado.]
sayeskatu, ponerse de]
sayeski, carne de costado | chuleta | lateral | ladera, falda. [pocondrio.]
sayespe (de *sayets-pe),* hi-]
sayesperi (de *eri),* hipocondría.
sayestu, ladear, desviar.
sayestutze, aberración.
sayets, costado.
sayets-arte, intercostal.
sayets-ezur, costilla.
seail (segail), esbelto, airoso | delgado.
seaildu, adelgazar.
seaska (siaska) (de *sein),* cuna.
sedari (mugari), mojón.
sedariztatu (mugariztatu), acotar, amojonar.
sega (?), guadaña, dalle: *sega-aztal,* parte ancha de la guadaña | sierra.
sega-adar, colodra de segadores.
segada (?), trampa, lazo para cazar pájaros.
segai (de *sein-gai?),* sustancia de que está hecha la parte material humana.
segail (seail), esbelto | delgado, endeble | cabra de un año.
segari, guadañero | segador | aserrador.
segare (sedari), límite.
segatu, segar | aserrar.
segazur, armazón de una sierra grande.
sei, seis | *(sein, aur),* infante | criado, sirviente.
sei-aldekoi, exaedro.
seigarren, sexto.
seigo, servidumbre.
seiki, que consta de seis (cubo, cúbico, exaedro, etc.) [la baraja.]
seiko, de seis | el seis de]
seilabete, semestre.
seilabeteroko, semestral.
sein (sei, aur), infante, niño | ministro.
seina, seis a cada uno.
seingintza (sein - egikera, aurgintza), parto. [uno.]
seira, a seis | seis a cada]
seiramar, sesenta.
seireun (de *sei-eun),* seiscientos. [cia.]
seizaro (aurtzaro), infan-]
sekail (segail), esbelto | delgado.
sekula (del erd.), jamás. Usese *iñoiz ez.*
selaun (de *sein-lagun),* secundinas.
seldor (sendor), carga de leña, pila de leña.
semaatxi (semebitxi), ahijado. [hijastro.]
semaizun (de *seme-izun),*]
semakar (de *seme-bakar),* unigénito.
semaso, nieto.
sematar, semita.
seme, hijo. [*tiar),* filial.]
semearen (semetar, seme-]
semebitxi (semetxi), ahijado.

semedun, padre de familia.
semeizun (semaizun), hijastro.
seme-jatoŕi, filiación.
seme-maitasunaz, filialmente.
semeorde, hijastro.
semeso, nieto.
semetasun, filiación, calidad de hijo.
semetzako, hijo adoptivo.
semetzakotu (semetzatu), adoptar por hijo, ahijar | adoptivo.
semin (de *sein-min),* dolores de parto.
sen, instinto: *sen aundikua,* de gran instinto; *aitaren senakua,* del instinto, del carácter del padre | juicio, estado cabal: *senean egon,* estar en su juicio.
senaldu (de *sen-aldu),* conocer carnalmente.
senalpen, ayuntamiento carnal.
senaŕ (de *sen-aŕ),* marido.
senaŕdun, mujer casada.
senaŕgai, novio.
senaŕge (de *gabe-ge),* mujer célibe o viuda.
senaŕgetu, enviudar.
senaŕtu, casar, hacerse marido.
sendabide (osabide), método curativo, régimen, plan, remedio.
sendagai, remedio.
sendagaĩu, remedio, antídoto, reconstituyente.
sendagaŕi, remedio, apoyo | sustentáculo | antídoto.
sendagiĩe (osalari, sendalari), médico.
sendagin, médico.
sendakai, remedio, medicamento.
sendakaitz, incurable, desahuciado, crónico. [dio.]
sendaki (sendakai), reme-]
sendakia eman, medicinar.
sendaki-agindu, recetar.
sendaki-aŕaldi, dosis.
sendaki-eginbide, farmacopea.
sendaki-idatz, receta.
sendakilari, farmacéutico.
sendakin (sendagin), médico. [ciencia médica.]
sendakintza, medicina,]
sendaki-ordaingo, sucedáneo. [cia.]
sendakitegi, botica, farma-]
sendakizti, farmacología.
sendakizun, sanable, curable. [nica.]
sendakola (osakola), clí-]
sendakoŕ (osasunkoŕ), medicinal.
sendal (sendo), robusto.
sendalari (osalari), médico. [de curar.]
sendapen, curación, acto]
sendarazi (sendatu-erazi), curar, hacer curar.
sendaro (sendoro), sólidamente, afirmadamente.
sendaŕ (de *sendo-aŕ),* sólido, fuerte | sano.
sendasun (de *sendo-tasun),* solidez, fortaleza, robustez, firmeza.
sendatu (sendotu), fortalecer, robustecer, afianzar |

curar.
*sendatz (*de *sendo-atz),* confirmación (sacramento).
sendatzaīe, médico | curandero.
sendatzatu, confirmar.
sendatze, cura.
sendeslari, refrendario.
sendesle, fiador.
sendespen, fianza | ratificación.
sendespide, certificado.
sendetsi, fiar | ratificar, refrendar, confirmar | certificar | ratificación, confirmación, refrendación.
sendi (de *sein-di),* familia: *Sendi Deuna,* la Sagrada Familia.
senditaŕ, familiar.
sendo, fuerte, firme, robusto, sólido | constante.
sendobide, confortativo.
sendoez, inconstante | debil, enclenque, poco sólido.
sendogaŕi, v. *sendagaŕi.*
sendoki, fuertemente, firmemente, constantemente, con ahinco.
sendopen, afirmación.
sendoŕ (seldoŕ), carga o haz de leña | pesado, grave | robusto, forzudo | grueso.
sendoŕtu, fortalecer, robustecer.
sendotasun (sendasun), fortaleza, firmeza, robustez, consistencia.
sendotu, robustecerse, convalecer, sanar | consolidar, afirmar.
sendu, engendrar.
sen-egin, procrear.
sengabe (de *sen),* fatuo.
senge, estéril | sin hijos.
sengi, familia.
senide, hermano, hermana | *(aide),* pariente.
senidetasun, fraternidad | parentesco.
senitaŕte, parentela.
senitaŕteko, pariente.
senitasun (aidetasun), parentesco.
senkondu, robustecer, fortalecer.
sento (sendo), fuerte, firme.
sentsu (de *sen),* de mucho juicio, juicioso.
sentza (de *sein-tza),* generación.
sentzukizun, objeto de sensación.
sentzumen, facultad sensitiva, sentido.
sentzun (?), sentido, juicio, instinto.
seña (seina), seis a cada uno.
seña-egin, parir.
seña-galdu, abortar.
señakoŕ (izoŕ), encinta, embarazada.
señide (de *sein-ide),* pariente.
señidekeri, incesto.
señikide, pariente.
seŕauts (del erd. *-auts),* serrín.
seska, cañas de carrizo para cohetes | caña.
sesto (?) *(josta),* broma, chiste, ocurrencia.
sestoka, bromeando.
sestokari, chistoso.
seta, carácter, índole | terquedad, tema, obstinación, insistencia.

setaŕtu, obstinarse, empeñarse.
setati, obstinado, tozudo, terco, temoso.
setatu, obstinarse.
setatsu, tenaz, firme, cabezudo, terco, porfiado, testarudo.
seuts, asustadizo.
siaska (seaska), cuna. [te.]
siats (sirats), fortuna, suer-]
siba, trompo, juguete de niños. [dulo.]
sinisbera (sinispera), cré-]
sinisgaŕi (siniskaŕi), creíble.
sinisge, infiel, incrédulo.
sinisgogoŕ, incrédulo.
sinisgogoŕkeri, incredulidad.
siniska, incrédulo.
siniskai, objeto de fé.
siniskoŕ, crédulo.
sinismen, creencia, fé.
sinispen, acto de fé. [creer.]
siniste, creencia, acto de]
sinistu, creer | confiar.
siñesgaitz (siniskaitz), increible.
siratx, nervio.
sis (sits), polilla.
sits, polilla | *(sats),* estiercol, basura.
sitsatu (pipitu, zizkatu, pipiztatu, zaildu, zuŕundu), apolillarse.
sitx, cagarruta de oveja.
-ska (-sko), sufijo diminutivo: *eŕiska,* pueblecillo; *aŕeska,* pardusco.
-skila, diminutivo despreciativo: *jaunskila,* señorzuelo; *auŕskila,* niñito.
-sko, sufijo diminutivo: *olasko,* pollo; *idisko,* novillo; *mendisko,* monticulo.
-skote, sufijo diminutivo: *goŕskote,* algo sordo.
-so, sufijo que indica la segunda generación ascendiente o descendiente: *amaso,* abuela; *ilobaso,* nieto.
so, atento, mirando | mirada, atención | vista.
soatsi (sohatsi), cortar la miel de la colmena.
soegi, prudencia, prudente, cuerdo, mirado.
so-egin, dar una mirada, asomar, mirar | considerar | atender.
so-egon, estar atento.
sogile, mirador, espectador.
sogin, mirar | concerner.
sogoŕ (de *soŕ-goŕ) (soŕ),* sordo.
sogoŕeri (goŕeri, soŕeri), sordera.
sogoŕtasun, marasmo.
sogoŕtu, ensordecer.
sogotzi (sorotzi), estar atento.
soi, grieta de metales, de troncos | veta de árboles | herrumbre | *(soin),* cuerpo.
soigi (soegi), prudencia.
soil, mero, puro, solo, único, exclusivo: *soil-solik,* meramente, pura y exclusivamente | calvo, raso,

pelado: *buru-soil,* calvo | inhábil, inepto: *soil aiz,* eres inhábil | jornalero | árido | estéril: *andre soīla,* mujer estéril.
soildu, asolar, talar, arrasar, exterminar | ponerse calvo | irse el pelo de la ropa.
soilki, puramente, meramente, exclusivamente, solamente.
soiltasun, esterilidad.
soiltze, alopecía.
soil-une (soīune), espacio sin pelo, calvero, claro en un bosque.
soin, cuerpo | vestidura | parte media del cerdo | carga: *soin bat,* una carga | hombro | justillo, chaleco | equipo.
soinburu, espalda.
soingain, espalda, hombro | crucero anterior del caballo.
soingañeko, lo que se pone al hombro, capa, abrigo.
soingi, parte del cuerpo.
soinka, al hombro | inclinarse los bueyes a la lanza.
soinkari, cargador, mozo de cordel | palanquín.
soinkatu, acarrear al hombro | sostener.
soinka-ziri, cuña que se pone en la lanza del carro. [lomillo.]
soinki, filete de cerdo, so-]
soinkitu (soinkitaldu) (de *soin),* asimilar el cuerpo.
soinska, carga pequeña.
sointako, camisa.
sointxunku, articulación del hombro.
sóka (de *so-ka),* mirando.
sokan (sokaran), drupa, pericarpio de la nuez.
sokaŕo, tierra calcárea.
soki, terrón | maza para destripar terrones.
sokil, terrón, gleba.
sokoŕ, erizo de castaña | espigas desperdigadas | v. *zokoŕ.*
solas (?), palabra: *solasean ari,* estar hablando | conversación, discurso | *(jolas),* diversión, recreo: *gausolas,* velada.
solasaldi, rato de solaz, recreo | tiempo de conversación, charla | velada.
solas-auŕe, prólogo, introducción.
solasbide (solaspide), motivo de hablillas | *(solaski),* asunto de conversación, cuestión, tema.
solas-egin (jolas-egin, itz-egin), hablar.
solaseri, palabrería.
solasgai, tema de conversación: *solasgaitik besteratu zera,* ha perdido V. el hilo de la conversación.
solaska, hablando, charlando.
solasketa, charla, sermón, discurso, habladuría.
solasketatu, predicar un sermón, pronunciar un discurso. [tema.]
solaski, asunto, cuestión,]
solaskide, interlocutor.

solaspide, motivo de conversación | *(solaski),* asunto. [versar, hablar.]
solastatu, departir, con-]
solastegi (iztegi), diccionario.
solastiaŕ, interlocutor.
solastoki, locutorio | lugar de recreo.
solastun, hablador.
solasturi, orador.
solo (soro) (del erd.), heredad, campo.
solīk, solamente, exclusivamente, puramente.
solūne, v. *soil-une.*
somakai, idea.
somakari (sumakari), observador.
somaketa, adivinanza.
somari (sumari), ingenioso.
somatu (sumatu), olfatear | indagar, averiguar | adivinar | sorprender | sospechar.
somindu, v. *sumindu.*
sona, persona apuesta, agraciada.
soñean, en el cuerpo | en brazos: *soñean eraman,* llevar en brazos.
soñegi, hombro.
soñeko (de *soin-e-ko),* del cuerpo | vestido.
soñekotu, hacer vestido | vestir, arroparse.
soñez-soin, (trasladar las cosas) de mano en mano | apoyándose, empujándose (v. gr. los bueyes uncidos).
soñondoko, camiseta.
sooŕ, sordo, v. *soŕ* y deriv.
sopin, tierra húmeda y encharcada. [camino.]
sopindu, encharcarse un]
sorayo, indolente, insensible, abandonado, apático | lepra producida en el cerdo por el cisticerco.
sorayokeri, indolencia, apatía.
sorayoki, indolentemente.
sorayotu, hacerse indolente.
sorbatz (aopil, ahopil, bizaŕ), filo de un instrumento cortante.
sorbeltz, avión, vencejo.
sorberi, rumores, indicios, noticias vagas.
sordei, peor.
sordets (sordei), peor.
sorgin, brujo, bruja, hechicero, v. *zorgin* y deriv.
sori (zilegi), lícito: *etzaizu sori,* no le es lícito a V.
sori-egun, día en que se puede comer carne.
sori-ez, ilícito.
sorki, rodete | arpillera.
sorkitu, remendar toscamente | arremangar (mangas, pantalón, delantal en la cintura, etc.
soro (solo) (del erd.), heredad | prado, campo.
soropil, tierra cubierta de césped.
sorosari, sufragio.
sorosi, socorro | socorrer, aliviar, ayudar, favorecer, subvenir, atender.
soroski, alivio, socorro | *(iaguntza),* ayuda.

soroskunde, acción de socorrer, socorro.
sorospen, favor.
sorospide, recurso, ayuda, amparo, socorro.
sorotzi, estar atento.
soroxko, campito, pradera.
soŕ, lerdo | sordo | absorto, estático.
soŕaldi (soŕtu-aldi), momento de la concepción o del nacimiento | parto, camada.
soŕba (?), montón de yerbas que se bendicen el día de San Juan.
soŕbalda (?), espalda | hombro. [rio.]
soŕbaldin-kutun, escapula-]
soŕburu (soinburu), espalda.
soŕera, concepción | adormecimiento de algún miembro. [apoplegía.]
soŕeri (goŕeri), sordera |]
soŕeritu, verse atacado de apoplegía.
soŕgaŕi, calmante.
soŕgi (soŕgu), lugar de nacimiento de una persona | manantial, nacimiento de un río, fuente, etc.
soŕgoŕ, anestesia | impasible, inerte, insensible | letargo.
soŕgoŕ-erazo (soŕerazi), atronar | anestesiar.
soŕgoŕki, anestésico.
soŕgoŕki-erai, cloroformo.
soŕgoŕtasun, insensibilidad.
soŕgoŕtu, quedar insensible, enajenarse, arrobarse, extasiarse, aletargarse | *(soŕgoŕ-erazo),* cloroformizar.
soŕgu, v. *soŕgi.*
soŕka (soinka), empujándose | inclinarse los bueyes sobre la lanza | bamboleo | agobio.
soŕkalde, Este Oriente.
soŕkaldetaŕ (soŕkaldeko), oriental.
soŕkari, ganado que echa la carga al compañero.
soŕkatu, empujar, oprimir, abrumar, gravar.
soŕkeri, crueldad.
soŕkun (de *soŕ-kun) (soŕgu, soŕgi),* origen, causa, aborígenes.
soŕkunde, acto de concebir, concepción.
soŕle, progenitor.
soŕleku, lugar de nacimiento. [sordo.]
soŕmin (minsoŕ), dolor]
soŕmindu, entumecerse un miembro.
soŕopil (soropil), cesped.
soŕoŕtz (esne-oŕtz), primeros dientes del niño.
soŕpen, concepción.
soŕta, grave, pesado | carga | *(txoŕta),* fajo, manojo, ramillete | repertorio: *eresoŕta,* repertorio musical. [te, levante]
soŕtalde (soŕkalde), orien-]
soŕtaldi (de *aldi,* tiempo), concepción, nacimiento.
soŕtarazi (soŕtu-erazi), hacer concebir o nacer.
soŕtatu, cargar, gravar.

soŕtazi (de *soŕtu-azi*), semen.
soŕteŕi, pueblo natal.
soŕteŕo (de *eŕo*), origen, linaje, genealogía.
soŕteŕoko, genealógico.
soŕtetxe, casa natal.
soŕtu, concebir, nacer, brotar, surgir, provenir | inventar | entorpecer, adormecerse un miembro | ensordecer | comparecer | calmar los dolores.
sortueŕi, v. *soŕteŕi*.
soŕtzain, partera | tocólogo.
soŕtzaīe, generador, progenitor.
soŕtzapen (de *sortze-pen*), nacimiento, generación.
soŕtzaro (de *soŕtze-aro*), época del parto, nacimiento.
soŕtze (de *soŕtu-tze*), concepción | nacimiento, origen.
soŕtzepen, nacimiento.
soŕtzez, por naturaleza.
soŕtzezko, natural, ingénito, nativo: *soŕtzezko legea*, ley natural.
soŕxka, algo sordo, sordera ligera. [pente.]
sost, de improviso, de re-]
sostaŕketa, acto de coser de mala manera.
sostropo, cepa, tronco pegado a la tierra.
sotil, hermoso | noble | dócil, manso | discreto, circunspecto | elegante, airoso | ágil, robusto | triste.
sotiltasun, hermosura | nobleza | mansedumbre | elegancia | tristeza | perspicacia | discreción.
sotu, empezar a corromperse (la carne) | recocérseles a los niños el sobaco, cuello, etc.
soz (de *so-z*), mirando.
-sta, sufijo diminutivo: *egista*, laderita; *zurista*, blanquecino.
su, fuego | afán, entusiasmo, valor; *sù ta gaŕ*, con mucho afán | familia, foguera | granillos de calor.
suaga, bomba de incendios | cañón. [llería.]
suagadi, batería de arti-]
suagadun, cañonero.
suagagúŕdi, cureña.
suagakatu, cañonear.
suagalari, artillero.
suagalaritza, artillería.
suagatu, artillar.
suaingiīa (*surangiīa*), lagartija.
sualdi (*sute, su*), incendios.
suamu, yema que encierra el germen de la flor.
suangiīa (*suaingiīa*), lagartija.
suargi, lumbre.
suaro, hermandad contra incendios, sociedad de seguros | cuota que se paga en la hermandad.
su-arotz, herrero.
suarozkintza, herrería.
suaroztegi, herrería.
suaŕ, fogoso, bravo, valiente, valeroso | inflamación | pus muy líqúido | olmo

| coladero, barril para colada.
suaŕi (de *su-aŕi) (sukaŕi),* piedra que se pone en el fogón | pedernal.
suaŕiki (sutaŕi, tximistaŕi), cuarzo. [invierno.]
suaŕosto, heliotropo de
suaŕtasun, fogosidad, carácter valeroso.
su aŕtu, inflamarse | encoronarse la herida.
suats, v. *subarats.*
suatz, tenazas, pinzas.
suazi, rescoldo.
subarastu (subarats), majar el lino.
sabarats (suats, subats), leño para majar el lino.
subaspeko, residuos de lino que se utilizan para encender el fuego.
subats, montón de helecho.
subatz, eje de un montón de paja.
subazter, hogar.
sube (suge), culebra.
sube-goŕi, víbora.
sube-ilaŕ, arvejana, alverja, arveja. [ciega.]
sube-itsu, culebra llamada
subemats, v. *sugamats.*
subera (de *su-bera),* aficionado a estar junto al fuego. [te silvestre.]
subilaŕ (de *sube),* guisan-
subizgu, hogar, foguera, familia. [lumbre.]
subizi (suargi, sutargi),
suburu, chimenea.
subuŕdin (subuŕni, sutxakuŕ), morillo.
suderi (de *suduŕ=suŕ-eri),* muermo.
sudin, fogoso.
sudumintz, cartílago que separa las fosas nasales.
sudun, ignífero | serafín.
suduŕ, nariz.
suduŕaize, resoplido.
suduŕ-apal, chato.
sudur-aŕo, de nariz remangada. [pé.]
suduŕ-auts (suŕ-auts), ra-
suduŕ-bizkaŕ, parte superíor de la nariz.
suduŕ-egal, fosa nasal.
suduŕeko, de la nariz (golpe, nasal, etc.)
suduŕ-ezpal, fosa nasal.
suduŕ-itxi, romadizo.
suduŕ-kaiku, de nariz aguileña. [leña.]
suduŕ-konkoŕ, nariz agui-
suduŕ-luze, narigudo.
suduŕ-mako, de nariz aguileña.
suduŕmintz (sudumintz), cartílago de la nariz.
sudur-mintzatu, ganguear.
suduŕ-mintzo, gangoso.
suduŕ-motz, chato, romo.
suduŕ-muŕitz, chato, romo.
suduŕpeko (suŕpeko), bigote, mostacho.
suduŕpil (suduŕpintz), cartílago de la nariz.
suduŕ-sayets, fosas nasales.
suduŕ-talo, chato.
suduŕtzain, cartílago de la nariz.
suduŕ-uxtu (suduŕ-xustu), ronquido | cólera.
suduŕ-zabal, chato.

suduŕ-zapal, chato.
suduŕ-zilo, fosa nasal.
suduŕ-zulo, fosa nasal.
su-egazki, cohete. [parar.]
su-egin, hacer fuego, dis-
su eman, estimular, incitar, enardecer, excitar.
suemantzaīle (sasi-suemantzaīle), chismorrero, cizañero. [grano de calor.]
sueri, fiebre, calentura |
suete (suate), cocina: *saspi suete,* gorrón.
suetxe, agujero central de la pira de leña para hacer carbón.
suga (sube, suge), culebra.
sugai (sugi), combustible.
sugain, campana de la chimenea. [tija.]
sugalinda (suendil), lagar-
sugamats, cierta planta cuyas hojas curan diviesos.
sugandela (sugangil, surangil, sugandiīla, sugalinda), lagartija.
sugaŕ, llama, incendio | *(sukaŕ),* fiebre | ardiente, vehemente.
sugaŕaztu, chamuscar.
sugastu, golpear el lino para purificarlo.
sugate (suate, suete), cocina, hogar.
sugats, v. *subarats* | montón de heno.
sugatze (de *su-atze),* parte trasera del fogón.
suge (suga, sube), culebra.
suge-bedaŕ, betónica, (planta.)
suge-goŕi, víbora.
sugei (sugai, sugi), combustible. [guilla.]
suge-iīar (sugiīar), ne-
suge-itsu, culebra ciega.
sugeldo, rescoldo | fuego de poca fuerza.
sugetsu, culebra ciega.
suge-txori, picaza, urraca.
sugetzaŕ, serpiente.
sugi (sugai, sugei), combustible.
sugibeleko (de *su-gibel),* plancha que se coloca detrás del hogar | tronco del fogón | persona apegada al fuego.
sugiīaŕ, neguilla.
sugiīe, fogonero.
sugin, herrero | combustible | fogonero.
su-gizon (suarotz), herrero | fogonero. [piente.]
sugoŕ (de *suge-oŕ),* ser-
suguŕ (suduŕ, suŕ), nariz.
suguŕdi (subuŕdi), locomotora.
sui (suin), yerno.
suil (zuil), herrada | cubo de madera, tina.
suiīaŕ (sugiīaŕ), neguilla.
suin (sui), yerno | *(soin),* hombro | la parte superior del cerdo. [cendios.]
su-itzalki, bomba de in-
su-itzaltzaīle, bombero.
su-itzungiīe, bombero.
suizkiīu, fusil, carabina, escopeta. [rabinero.]
suizkiīudun, fusilero, ca-
suizkiīutu, fusilar.
suizkiīutza, fusilería.
suizkiīuz erail, fusilar.

sukai, combustible | irascible, ardiente. [ras.]
sukal (sugal), por fogue-]
sukaldari, cocinero.
sukalde, cocina, fogón: *sukalde diru, sukal,* contribución fogueral.
sukaldu, aderezar comida, guisar.
sukalki, guiso.
sukalkin, cocinero.
sukalondo, recocina.
sukamail, actea.
sukaŕ, fiebre, ardor, calentura | cólera, rabia.
sukaŕaldi, acceso de calentura | rato de cólera.
sukaŕ-bedaŕ, digital.
sukaŕdun, calenturiento.
sukaŕi, pedernal. [bre.]
sukaŕgetu, quedarsin fie-]
sukaŕkalte, febrífugo.
sukaŕti, que frecuentemente padece calenturas, o de ratos de cólera.
sukaŕtu, sufrir acceso de fiebre | febril | encolerizado, furioso | encolerizarse, montar en cólera | arder.
sukaŕ ustel, tifoidea, tifus.
sukaŕ ustelaren, tífico.
sukatilu, crisol.
sukatiluztu, acrisolar.
sukatu, arder.
suketa (su-aldi), incendio.
sukibeleko (de *su-gibel),* tronco que se pone lateralmente en el fogón,
sukin, combustible.
sukoi, apegado al fuego | colérico, irascible, furibundo.
sukoŕ, inflamable | irascible, fogoso, ardiente, irritable. [| irascibilidad.]
sukoŕtasun, inflamabilidad]
suku, hidropesía (en el ganado).
sukune (de *une),* hogar, lugar del fuego.
su-lanbo, llama de fuego.
suleze (de *su-leze) (gezto-ki),* infierno.
sulezeko, demonio.
sultsu, yesca.
sulla, herrada. v. *suil.*
suma (usma, usna), olfato | instinto | barrunto | ingenio, inventiva.
sumadun, dotado de olfato | práctico | ingenioso.
sumaka, husmeando.
sumakil (de *su-makil),* badila.
sumako (de *mako),* badil.
sumaŕ, diligente, vivo | práctico.
sumatu, olfatear, barruntar, investigar, profundizar, adivinar | profetizar | inventar.
sumatz, tenazas.
sumatzalle, inventor.
sumendi, volcán.
sumenditaŕ, volcánico.
sumentzulo, cráter.
sumeŕ (sumaŕ), diligente, vivo | práctico.
sumin (de *su-min),* quemazón, escozor | furor, ira, saña, indignación | furioso, airado, sañudo, irritado | entumecimiento de

los dedos por el frío.
sumindu, irritar, encolerizar, exasperar, indignar, exarcerbar, agriar, amostazarse, picarse, airarse, molestarse, resentirse | entumecersse los dedos por el frío.
sumindura, v. *sumin.*
suminkeri, irascibilidad.
suminkoi, puntilloso.
suminkoŕ, irascible, iracundo, irritable, irritante.
suminkoŕtasun, irascibilidad, irritabilidad.
sumintasun, irritabilidad.
sumo (suma, usna), olfato | instinto.
sumuŕ, brasa | energía.
sumustuŕ (sumutuŕ), junto al fuego.
sunai (de *zur?),* leña que arde con facilidad.
sunbilo, broza que se amontona en el campo.
sunda, hedor.
sundatu (usaindu), heder.
su-negaŕ, agua que da la leña verde al quemarla.
su-neuŕkin, pirómetro.
suntsun, entrometido | bobalicón.
suntzi (sutzitu), destruir.
suntzikoŕ, efímero, que luego se destruye.
suntzitu (suzitu), destruir | desaparecer.
suñegi (soñegi), hombro.
suño, ampolla producida por quemadura.
suopil, pan subcinericio.
supazteŕ (de *bazteŕ),* rincón del hogar.
supe, rescoldo | hogar.
supegi (sutegi), fragua.
supeki, hogar.
supil, cuerda larga de la que cuelgan los anzuelos.
supizgu, hogar | casa, familia. [morrista.]
supizle, incendiario | ca-]
supizteko, todo lo que sirve para hacer fuego; cerilla, yesca, eslabón, cuarzo, etc.
surangila, lagartija.
suraskatu (de *sugats),* tascar el lino.
surdoki, eslabón.
surmindu (sumindu), irritado, enfadado | entumecido por el frío.
surmuŕ, murmullo, rumor, susurro.
surmuŕtu, susurrar.
surtaratu, echar al fuego.
surtopil (suopil), pan subcinericio. [nariz.]
suŕ (suuŕ, suduŕ, suguŕ),]
suŕauts, rapé. [pado.]
suŕestu (suŕitxi), consti-]
suŕ-mintz, cartílago nasal.
suŕpeko, bigote. [lo.]
suŕtzapi, moquero, pañue-]
suŕtzulo, fosa nasal.
suŕunt, refunfuño.
suŕuntaka, refunfuñando.
susaa (susaga), v. *susara.*
susai, brío.
susaiki, briosamente.
susaldu, ponerse en celo la vaca | cubrir el toro a la vaca. [pronto en celo.]
susalgori, vaca que entra]

susaltu, v. *susaldu*. [vaca.]
susara (de *ara*), celo de la
susarabero (susaragori), v. *susalgori*.
susera, v. *susara*.
suskandela (suskandera), lagartija. [lagarto.]
suskeŕ (muskeŕ, muskaŕ),
suskuŕ, rastrojo de argoma.
susmadun, receloso.
susmaŕ, recelo, sospecha.
susmatu (de *susmo-tu*), sospechar, imaginar.
susmo (usma, usna), sospecha, recelo | barrunto, presentimiento.
susmuŕ (surmuŕ), noticia confidencial, confidencia | rumor, murmullo.
susno, emanación. [goso.]
suspaŕ, vivo, ardiente, fo-
suspel (ozpel), ombría.
suspeŕ (suspaŕ), ingenioso, agudo, vivo. | v. *zuzpeŕ*.
suspeŕtu, avivarse, hacerse agudo.
susta, (sueño) ligero: *lo-susta*, siestecita.
sustrai, v. *zustrai*.
sustroe (sustroil), canilla de barricas. [de la nariz.]
sustupil (de *suŕ*), cartílago
sutalde, brasero | fogón.
sutarazi (suztatu, sutu), encender, animar, inflamar, incendiar.
sutarazle, incendiario.
sutargi, resplandor de fuego, lumbre.
sutaŕi, cuarzo.
sutatu (sutu), incendiar, inflamar, animarse.
sutauts (de *su-auts*), pólvora.
sutauts-etxe, polvorín.
sutauslari, pirotécnico, polvorista. [ja, herrería.]
sutegi, hogar | fragua, for
sutegi-aspo, barquin.
sutil (suil), rescoldo.
suto, ardiente, fogoso.
sotoi, fragua.
sutoki (sutoi, sutegi), fragua. [hogar.]
sutondo, junto al fuego |
sutontzi, brasero | calorífero, estufa.
sutopil, pan subcinericio.
sutu, convertirse en fuego, arder, incendiar | encolerizarse | entusiasmarse, acalorarse.
sutsu, fogoso | febril | férvido, ferviente.
sutxakuŕ, morillo.
sutzaŕ, hoguera, fogata.
suzitu (suntzitu), destruir.
suzkiīo (su-izkiīu), arma de fuego.
suzko, ígneo. [artificiales.]
suzko-txiŕingak, fuegos
suzkoziri, cohete.
suzmuŕ (zuzmuŕ), murmullo, rumor. [mixto.]
suzotz, fósforo, cerilla,
suztatu (de *su*), encendido, ignito | pegar fuego, incendiar | animar, enfervorizar | irritar | exacerbar, airar.

T

t, undécima letra del *agaka* euzkérico: su nombre es *test.* Fuera de bastantes palabras onomatópicas deben ser pocas en euzkera las palabras que empiezan con *t;* como sucede tambien lo mismo con las letras *d* y *p.*

-ta, sufijo que unido al infinitivo de un verbo forma el participio pasado: *goŕituta dago,* está enrojecido; *erorita,* caído | sufijo frecuentativo: *elezta,* conversación; *oreta,* hornada; v. *-keta.*

ta (eta), y | porque, pues: *goazen, etoŕi da-ta,* vamos, pues ha venido; *tori, ez du nai-ta,* tómalo, porque no lo quiere | y otros, y compañía, etc: *Alberdita,* Alberdi y compañía; *Andoni ta etoŕi dira,* han venido Antonio y los demás (que le acompañaban.)

tada, sufijo que indica el golpe de la acción: *ostikada,* coz; *zaŕatada,* desgarrón.

tai, plazo: *tai gabe,* sin cesar, sin reposo, sin interrupción | tarja.

tai-eman, dar plazo, dar tiempo, conceder prórroga, esperar | prorrogar.

-taile (-tzaīe), sufijo que indica "agente": *erakustaile,* que enseña o indica. [aspecto.]

taju, traza, estado, porte,]

tajugabe, absurdo, inconveniente | de cualquier modo, desarregladamente.

tajutu (eratu, antolatu), arreglar, ordenar, organizar | amoldarse | manejarse. [pe pequeño.]

tak, onomatopeya de gol-]

takada, golpecito, toque | momento.

takata, trote.

taka-taka, a pasitos, a paso ligero y corto.

takateko, golpecito | latido: *biotzaren takatekoak,* los latidos del corazón.

tak-egin, tocar, dar un golpecito.

-tako (-iko), sufijo que expresa tiempo pasado, y equivale al participio pasado: *zuk ekaŕitako ogia,* el pan traído por tí | *(-tzat, -tzako),* para: *zuretako,* para tí | por, como si fuera: *zorgintako,* por brujo

| *(-tarako),* adecuado a, idóneo: *oŕetako,* adecuado a eso.

-takoan (-takuan), sufijo que significa «luego que, después de»: *bera etoŕitakoan eseri giñan,* nos sentamos después que vino él.

talapastatu, agitar líquido en un recipiente.

talapats, ruido que produce el líquido agitado.

talaskatu (talastatu), agitar un líquido dentro de un recipiente.

talde (alde), muchedumbre, conjunto, legión, rebaño, gente | coro: *talde nagusia,* coro general.

taldekatu, agrupar, acuadrillar.

-tale (-taile, -tzaile, -tzalē), sufijo que significa agente profesional. [zos.]

talka, topetazo | a topeta-]
talkada, golpe que se da con la cabeza, topetazo.

talkatu, topetar.

talo, torta de maiz.

taltal, andar de aquí para allá | sin cesar, sin parar.

tamal (?), sentimiento profundo, lástima: *au tamala!,* qué lástima. [tuoso.]

tamalgaŕi, lastimoso; luc-]
tamal-izan, deplorar.

-tan (-etan), sufijo que significa "veces": *lautan,* cuatro veces; *askotan,* muchas veces | sufijo de tiempo que significa *a las: amaŕetan,* a las diez; *amaiketan,* a las once.

tan, onomatopeya de la gota que cae.

-tanik, sufijo pleonástico poco usado que se une en general a *gabe; ni gabetanik,* sin mí.

tank, onomatop. del golpe.

tanka, golpe, choque | gota | falta (en el juego de pelota.)

tankako, golpe, campanada.

tankan, apretado, ajustado; *laurak tankan etoŕi zan,* vino a las cuatro en punto | herméticamente.

tanka-tanka, (pagar) moneda por moneda | onomat. del paso continuado.

tankateko, golpe.

tankatu, golpear, empujar.

tankera, traza, forma, aspecto, facha | humorada | índole, carácter.

tankeraz, en debida forma, ordenadamente.

tanpa, golpe.

tanpada, latido. [pes.]
tanpaka, de golpe | a gol-]
tanpez, súbitamente, de improviso.

tanta, gota | campanada.

tantai, estaca, piqueta | percha, leño largo | poste | arbol bravío | enhiesto, tieso, elevado. [teando.]

tantaka, gota | gotera | go-]
tantako, campanadà | trago, sorbo.

tantan, terco.

tantaŕ, corpulento | gandul

| índole, carácter.
tanto, gota | cagarruta.
tapada, palpitación de corazón. [sación.]
tapa-tapa, a pasitos | pul-]
-tara, sufijo que significa *a, a lo*; *onetara,* a esto; *oŕetara,* a eso; *erbitara,* a (cazar) liebres | (?) sinónimo de "*tada*": *eskutara,* una manotada. [feso.]
-tarako, apto para, expro-]
-tarakotu, habilitar para | invertir en.
-taratu (onetaratu, oŕetaratu), concretarse.
tare, se llama así a uno de los niños en el juego del *bule.*
tar-tar, charla | charlatán, hablador: *beti tar-tar-tar ari da,* está charlando siempre | capricho, terquedad.
tartara, charlatán | charla.
-tarzun, v. *tasun.*
-taŕ (-aŕ), natural de, oriundo de: *goyaztaŕ,* de Goyatz. v. *-aŕ* y *-daŕ* | adicto: *guretaŕ,* correligionario nuestro | partidario: *karlataŕ,* carlista | Se convierte en *-daŕ,* después de *n* o *l*: *irundaŕ,* irunés.
taŕaka, arrastrando.
taŕakatu, raer.
taŕankada, rasguño.
taŕantantan, onomat. del ruido de un carro.
taŕapata, alboroto, escándalo | premura | prisa, urgencia | ligero de cascos.
taŕapataŕa, atropelladamente | al galope.
taŕapatan, atropelladamente.
taŕasta, rasguño.
taŕastatu, arañar.
taŕat, onomatop. del rasguño: *taŕat-egin,* rasgarse.
taŕata, rasgón | carraca.
taŕatada, rasgón, rasguño | cuesco.
taŕatako, rasgón.
taŕatatu, rasgar.
taŕotu, crecer: *auŕa taŕotu* crecer el niño.
taŕtail, andrajoso.
taŕte (aŕte), intermedio | resquicio | intervalo | oportunidad, coyuntura.
taŕteka, resquicio | a intervalos: *taŕteka-maŕteka,* a ratos libres.
taŕteko (aŕteko), dedo del medio | intermedio, me-]
tast, desdén. [diano.]
tastatu (dastatu) (?) probar.
tast-egin, desdeñar, hacer mofa.
-tasun (-dasun), sufijo que denota cualidad abstracta: *edeŕtasun,* hermosura.
tataŕaka, a la gallina ciega.
tataŕete, botellita o recipiente pequeño para licor.
tati, ofrecer y no dar: *tati-egin,* hacer *tati.* [tillo.]
taun-taun, ruido del mar-]
taup (taupada), latido del corazón.
taupatsu, corazón que tiene

muchas palpitaciones.

-taz (-zaz, -az), sufijo que indica *con, de, acerca de: askotaz,* con mucho; *ontaz (onetaz),* acerca de esto.

-te (-de), sufijo de acción que se une a los verbos en infinitivo; equivale al sufijo *-tze:* de *izan, izate,* el ser; de *jakin, jakite,* el saber | sufijo de duración que significa época, temporada, lapso de tiempo: *gudate,* guerra (época de); *negute,* invernada. Hállase en *aste,* semana; *urte,* año; *igande,* domingo | sufijo de segunda y tercera persona del plural: *dezu,* tienes, *dezute,* teneis; *du,* tiene, *dute,* tienen. [saber.]

-tean en, al: *jakitean,* al]

-tear (-tzer, -ter, -er), a punto de: *iltear dago,* está a punto de morir.

-teaŕen (-aŕen), por, con el fin de: *ikusteaŕen,* por verlo. [*-egi.*]

tegi, lugar | depósito | v.]

teink, estirón.

teinkada, estirón.

teinkatu, estirar.

teink-egin, estirar.

-teka, sufijo verbal que significa *sin*: *egiteka,* sin hacer.

teka (leka), vaina.

-teko (-tzeko), sufijo verbal que significa, de, para: *etoŕteko,* para venir, que vengas.

-tekoan, v. *-tekotan.*

-tekotan (-tekoan), a condición de: *néretzat izatekotan,* a condición de ser mio.

-tekotz, para, de, a condición de: *oŕela izatekotz,* de ser o para ser así.

teli (eli), muchedumbre.

-ten (-tzen), sufijo verbal: *jaten,* comiendo; *erosten,* comprando; *idazten aldezu?,* sueles escribir? | úsase en Bizkaya a veces muy imperfectamente en vez del sufijo *-tera: etxera joan da jatera,* ha ido a casa a comer.

ten (teink), estiramiento.

ten-egin, estirar.

tenk, alto!: *tenkean-egon,* estar en los trece | estirón: *tenk emendik, tenk andik,* tira por allí y tira por aquí.

tenke, tentemozo | tema, obstinación.

tenk-egin, detenerse.

tenpeldaŕ, templario.

-ter (-er, -tear), estar a punto de.

-tera, a: *jatera joan giñan,* fuimos a comer.

-teraño, hasta, hasta el punto de: *eragiteraño,* hasta obligar a hacer. [hábil.]

terbe (trebe) (?), diestro,]

terbetu, adiestrarse.

ter-ter, derechamente, sin detenerse, poco a poco.

tetel, ceceoso.

tetelatu, cecear.

tetele, charlatán | apático, muelle, bobo.
teteleker i, charlatanería | bobería | apatía.
teteletu, embobarse.
-tetik, de: *egitetik ez geldi-tu,* no parar de hacer.
-ti (-di), sufijo derivativo adjetival, frecuentativo: *gezurti,* mentiroso; *bil-durti,* miedoso | conjunto, abundancia: *arizti,* robledal | variación de *-tik: etxeti,* de casa.
-tiar, sufijo que indica «convidado»: *gosaltiar,* convidado a almorzar | significa también partidario, devoto, aficionado: *Jainkotiar,* devoto; *etxetiar,* aficionado a casa; *gerotiar,* tardío.
-tik, de, desde: *goitik bera,* de arriba abajo | por: *zubitik joan da,* ha ido por el puente.
-tikako, lo de: *pantzeratikako,* galicismo.
-tikan (-tik), de, desde: *goitikan,* desde arriba.
tikili-takala, onomatop. de hacer algo con torpeza.
tiki-taka, a pasito.
-tiko, lo de, lo de desde: *erderatiko,* erderismo.
-til (-il), sufijo derivativo de disminución: *neskatil,* muchacha; *atetil,* portezuela; *leyatil,* ventanilla.
tilinga, columpio.
tilingo, desmadejado, poco airoso.
tilinko-talanko, andar vagueando, de aquí para allá.
tilintalanka, columpio.
tilin-tilin, sonido de campanilla | balanceando.
tilista, (?) lenteja.
tilista-antzeko, lenticular.
tiltil, andar vagueando | pusilánime.
tilista, lenteja.
tin, cumbre, cima, pináculo | fijo.
tini (tin), cumbre | punta | bóveda | copa de árbol.
tink, adherido, apretado, firme, terne.
tinka (tink), firme, sólido, sujeto | agarrado, poco generoso | un poco de líquido | fijamente, de hito en hito.
tinkakin, mosto.
tinkatu, adherir, pegar juntar | recalcar, fijar, oprimir, aplastar | hincar.
tink-egon, estar firme, asegurado | estar terco.
tinki, firme, fijo, apretado | fuertemente.
tinkili-tankala, andar torpemente.
tinkin-tankun, andar torpemente.
tinki-tanka, onomat. del martilleo.
tinko, firme, compacto, apretado: *tinko-egin,* estar erre que erre en lo suyo.
tinkon-tankon, andar torpemente.
tinkotu, apretar, calcar, oprimir, asegurar, fijar.

tink-tanka, sonido de campanas. [torpemente.]
tinkulun - tankulun, andar]
tinkun-tankun, andar torpemente.
tintin, pulso.
tintinka (tinka-tinka), muy apretadamente.
-tio (-tik), desde: *etxetio,* desde casa. [queño.]
tipi (ttiki, txiki, txipi), pe-]
tipiagotu, minorar.
tipil, mero, neto, desnudo: *mendi tipil,* monte pelado.
tipilki, neta y claramente.
tipilkin, raspadura, mondadura. [| explicar.]
tipiltu, pelar | desplumar]
tipilune, claro en el bosque.
tipin (tupin), marmita.
tipi-tapa, a pasito.
tipitu, achicar, aminorar.
tipula (kipula) (del crd.), cebolla.
tipuri, chichón | pústula.
tipurika, chichón.
tipus-tapast, onomat. que denota lo repentino.
tipustapastеko, repentino, improvisado.
tira, ea!, vamos! v. *ots.*
tiŕi, anhelo, inclinación, afecto, querencia.
tiŕiagaŕi, deleitable.
tiŕiatu (iŕikitu), anhelar.
tiŕiki-taŕaka, andar arrastrando los piés.
tiŕin, deyección líquida.
tiŕiñeri, diarrea,
tiŕipiti - taŕapata, onomat. de andar con ruido.
tiŕit, negación con repulsa.
tiŕitaŕa, onomat. de la ventosidad.
tiŕiteri, diarrea.
tistil (istil), gota.
titare (?), dedal.
titaŕain (de *titi),* endurecimiento de la ubre.
titi, teta, mama.
titi anai, hermano de leche.
titigetu, destetar.
titikide, colactáneo.
titiko, de teta (niño.)
titimusko (titimutuŕ, titimoko), pezón de la ubre.
titi-sagaŕ, glándula mamaria.
titiztatu, amamantar.
-to (-do), sufijo aumentativo y disminutivo a la vez: *itxasto,* océano; *etxeto,* caserón, casita; *neskato,* muchachuela; *saskito,* canastilla. De él proceden *-to, -txo* y *-txu* | sufijo adverbial: *edeŕto,* hermosamente. Después de *n* se cambia en *-do: ondo,* bien.
to, toma, ten, (hombre) | mira! oye! | *bai, to!,* sí, mucho!:
-toi (toki), sufijo que denota lugar: *amezloi,* quejigal; *sagardoi,* manzanal.
toizkik, (to itzik), tómalos (hombre). [bre.]
toka, tuteando a un hom-]
toki (oki, doki, toi), lugar | local, sitio | *tokitan!,* en buena parte!.
toki-aldatu, transponer.
toki-egin, espaciar.

toki-izen, nombre toponímico.
tokiko, local.
tokoŕada, golpe.
toles (?) pliegue, v. *izuŕ.*
tolesgabe, sencillo | ingenuo.
tolesgai, componente.
tolesge, simple, sin doblez, ingenuo.
toleskeri, doblez.
toleskoŕ, plegadizo | flexible.
tolestasun, flexibilidad.
tolestu (izuŕtu), plegar, doblar.
tolez (?), doblez.
toloztatu (toloztu, toleztu, tolestu), plegar.
tomaŕ, tomista.
tontoŕ, cima, cumbre, pináculo | penacho de aves | cresta del gallo | flor del maíz | hinchazón | chichón | corvocado.
tontoŕo, cima, cumbre.
tori, tome usted.
-toro, sufijo adverbial poco usado: *osotoro,* completamente.
tortika (?) hez, sarro, suciedad, costra que dejan algunas enfermedades en la piel, mugre de la ropa etc. | tanino.
tortikatu, estreñirse el ganado por haber comido algo que tiene tanino | llenarse de sarro, suciedad, etc.
tortoki (turtuki), turbina.
tortolox (tortoles), taba de cordero.
toŕa (toŕatu), limpiar, frotar.
toŕe (doŕe) (del erd.), torre.
toŕetxori (toŕatxori), gorrión.
toŕoil, fofo, hinchado, obeso | animal mal formado | resíduos arrastrados por el agua.
toŕoka, frotando.
toŕoskatu (toŕatu), frotar.
toska, caolín.
totel, tartamudo | balbuciente.
toto, perro, cachorro (voc. puer.).
totolo (potolo), gordinflón | tonto, bobalicón.
totxa, tabaquera.
toxa (totxa), tabaquera | bolsa de cuero | arca para contener granos.
tozkik, tómalos (tú, hombre).
trakets (traketz), grosero, torpe, tosco, desmañado.
traman, raya, pez.
tramankulu, aparato | máquina | armatoste | andamio.
trebe (terbe) (?), familiar, franco | capaz | diestro, hábil, ágil, expedito, experto.
trebekeri, familiaridad abusiva | broma | socarronería, marrullería.
trebeki, familiarmente | ágil y hábilmente, amaestradamente.
trebetasun, familiaridad | destreza, maestría, soltura | capacidad.
trego-aŕi (?), dólmen.
tresna (?), instrumento, utensilio, ajuar, apero, he-

rramienta, trebejo | vestiduras | persona grosera | mueble.
tresnalu, aparejar.
trika (trikatu) (?), detenerse.
trikaldi, detención, parada, alto.
trikatu, detenerse.
trikili-trakala, a trancas y barrancas.
triki-traku, baturrillo.
triku, erizo. [barrancas.]
trikulu-trakulu, a trancas y]
tringu, compacto | denso, v. *trinko.* [| prensa.]
trinka (trinkatu), prensar]
trinka-egin, prensar.
trinkatu, prensar, oprimir | endurecerse.
trinkili - trankala, andar a trancas y barrancas.
trinkilin-trankulun, balanceando. [pemente.]
trinki-tranka, andar tor-]
trinko, denso, compacto, oprimido, macizo.
trinkotu, espesar, oprimir.
triskitraska, onomat. del ruido de las tijeras.
tronpolo, regordete.
trosa (?), pañales de niño.
troska (toska), caolín.
troskaki, porcelana. [ñales.]
troxa (?), faja de niños, pa-]
troxatu, fajar, ceñir, envolver en pañales | abrigarse.
truk (?), trueque, cambio.
trukatu (?), trocar, cambiar.
truk-egin, cambiar.
-tu (-du), sufijo verbal: *zuritu,* blanquear; *beztu,* ennegrecer. Con este sufijo que es importantísimo se hacen una infinidad de verbos. Después de *n* o *l* se cambia en *-du.*
tu (tu), saliva.
tu-egin, escupir.
tueri, defecto del que escupe con frecuencia.
tugale, ganas de escupir.
tuka (tuka), escupiendo.
tukutuku, poco a poco.
-tun, variación de *-dun* y significa posesión; *ugaztun,* mamífero.
tunbal (dunbal) (?), cencerro grande | bombo de la música.
tunka, humor, talante | testerada del ternero cuando mama.
tunkako (tunpateko), empujón, golpe.
tunkari, acorneador.
tunkatu, embestir | dar golpes con la cabeza.
tunka-tunka, andar torpemente.
tunkazale, acorneador.
tunkutun, martinete de herrería.
tunpa, golpe ruidoso.
tunpada, estallido | golpe.
tunpaka, dando golpes.
tunpateko, trompazo, golpe, empujón | latido.
tunt (tut), nada, ni jota, mú.
tuntoŕ (tontoŕ, tonkoŕ), joroba, jiba.
tuntun (tuntun), tamboril | mujer insustancial, tonta.
tuntuŕ, joroba, jiba.
tuntuŕiko, puñetazo en la

espalda.
tunturtu, encorvar.
tupa (upa, upel), tonel | cayuela, pizarra | *(tunpa),* testada, topetazo | latido.
tupadako, palpitación, latido. [golpes.]
tupaka, latiendo | dando]
tupako, latido, palpitación.
tupari, marga. [ción.]
tupateko, latido, palpita-]
tupe (upel), tonel.
tupi, marmita.
tupiki, cobre | hierro colado.
tupin, marmita.
tupust, onomat. del choque.
tupusteko, repentino.
tupustel, pizarra.
tupustez, de repente.
turtakoi, turbina.
turtoki, turbina | agujero por donde va el agua al molino.
turtuki, turbina | persona gruesa | revoltoso.
turtuliz, taba de cordero.
turtulā, gota.
-turu (-duru, -dun, -tun), sufijo de posesión: *azturu,* adivino; *obenduru,* culpable.
tururu, trompeta. [clarín.]
turuta, bocina, trompeta,]
turuta-jo, trompetear.
tura (pura), voz con que se llama a las gallinas.
turintxa, trompo de niños.
turusta, chorro | cascada, caída de agua. [segar.]
turustatu, transvasar, tra-]
turustaz, a borbotones, a cántaros.
turut, cuesco | repulsa | burla.
tustatu, podrirse.
tusto (ustel), podrido.
tusuri, diablo.
tut, mú, nada, ni jota.
tuta, corneta de cuerno | lanzadera del telar.
tutu, bocina, clarín | biberón | tubo, caño, canuto.
tutulo, cañuto.
tutulu, bobo, tonto | canuto, tubo.
tutulukeri, bobería.
tutulutu, entontecer.
tuturutu, corneta.
tutur, cresta, penacho.
tuturu, extremidad, pináculo, punta, pico.
tutxulo, canilla de barril o fuente | cauce de molino.
tuztatu, chupar | escupir.
tuzto, mucho: *tuzto irabazten du,* gana mucho.

T̄

t̄, décima sexta letra del *agaka* euzkérico: llámase *it̄e.* | Es uno de los sonidos diminutivos del euzkera.
t̄a, interjección de repulsa

(voc. puer.). [ropa.]
ŧaka (voz pueril), vestido,]
ŧakateko, latido: *biotzaren ŧakatekoak*, los latidos del corazón. [mos.]
ŧaka-ŧaka, a pasos cortísi-]
ŧalaka, cítola | cencerro | charlatán. [sitos.]
ŧalŧal, poco a poco, a pa-]
ŧanka, gota.
ŧanpa-ŧanpa, a pasitos.
ŧanŧa, aguardiente | un poquitín.
ŧapada, latido de corazón.
ŧapa-ŧapa, a pasitos.
ŧarŧaku, charlatán. [latán.]
ŧarŧalo, parlanchín, char-]
ŧaŕapaŧa, casquivano.
ŧaŕapaŧari, que anda atropelladamente.
ŧaŕo, crecidito.
ŧaŧaŕ, pequeñito, insignificante, diminuto.
ŧaŧi (tati), ofrecer y no dar.
ŧauŧau, ladrido | perrito.
ŧeke ŧeke, pausadamente, poco a poco.
ŧiki (txiki), pequeñín.
ŧinka, un poquitín.
ŧinŧin, gota.
ŧinŧiŕin, licor. [ruin.]
ŧipi (txiki), pequeño | vil,]
ŧipiagotu, aminorar.
ŧipikeri, ruindad, vileza.
ŧipilo, pequeñito.
ŧipitu, reducir, empequeñecer, achicar | agravarse mucho un enfermo.
ŧiŕita (txiŕita), cigarra | grillo.
ŧiŧi (titi), teta.
-ŧo (-to, -ko), sufijo diminutivo: *gizonŧo*, hombrecillo. [(voc. puer.)]
ŧoko-ŧoko, pausadamente]
ŧontoŕ, montículo, colinita | cumbre, cima | joroba, corcova | chichón.
ŧoŧa, aguardiente | desayuno ligero.
ŧoŧale, sonajero.
ŧoŧo (voc. puer.), perro | niño varón | sentarse.
ŧoŧolo, regordete.
ŧoŧoriko, en cuclillas.
ŧoŧoŕo (koskoŕo), pequeñito.
ŧoŧotu, sentarse.
ŧu, saliva.
ŧu-egin, escupir.
ŧuku-ŧuku, lentamente, a pasito.
ŧunŧalakula (?), acicalado.
ŧunŧun, tamboril | casquivano, insustancial.
ŧunŧuŕ (ŧontoŕ, tontoŕ), colinita | cima, cumbre, pináculo | jiba, jiboso.
ŧupa-ŧupa, a pasitos.
ŧurtur, charla. [dinero.]
ŧuŕin, quedar al juego sin]
ŧuŕindu, dejar a uno sin blanca.
ŧuŧa, imbécil, vano.
ŧuŧari, imbécil, vano, ligero.
ŧuŧi (zutik), de pié (voc. puer).
ŧuŧiko, andaniño.
ŧuŧulu, acerico para alfileres | bobalicón.
ŧuŧulukatu, acoquinarse.
ŧuŧuŕu, pináculo, punta, cima, pico | moño.
ŧuŧuŕutu, canto de los pollos.

TS

ts, duodécima letra del *agaka* euzkérico; su nombre es «*atselts*».

-tsu, sufijo que denota abundancia, plétora, cantidad: *bizaŕtsu,* barbudo; *aŕitsu,* pedregoso | sufijo que significa "casi, poco más o menos, aproximadamente": *berdintsu,* casi lo mismo; *garaitsu artan,* casi al mismo tiempo | sufijo que significa "como, a lo": *gizontsu,* como hombre.

-tsutu, abundar.

TX

tx, décimacuarta letra del *agaka* euzkérico que se compone de *t* y *x:* su nombre es *txe* y se pronuncia como la *ch* del abecedario castellano.

-txa (-txe, -txi, -txo, -txu), sufijo diminutivo: *neskatxa,* joven; *ulitxa,* mosquito.

txaal (txahal), v. *txal.*

txabal (zabal), ancho.

txabol, choza, caseta, barraca.

txabuŕ (labuŕ), corto.

txadi (de *etxe-di) (txedi),* calle.

txadon (de *etxe-deun),* [templo.]

txadonagusi (eŕi-txadon, eŕtxadon), parroquia, iglesia parroquial.

txadon-bulaŕ (txadonulaŕ), ábside.

txadondaŕ (txadontsein), eclesiástico.

txadoneko, eclesiástico.

txadon-geia (txaungela), sacristía.

txadonkide, parroquiano.

txadonkizun, cultos, función religiosa. [siástica.]

txadon-luŕ, sepultura ecle-]

txadontzai, sacristán.

txadonulaŕ (txadon-bulaŕ), ábside.

txagain (etxegain), tejado.

txaidi (de *etxe),* calle.

txaidi-eŕtx, acera de calle.

txainka (zaunka), ladrido.

txainku (txangu) (?), cojo | manco.

txainkuri, ladrido.

txainkuru, cojo.

txainpa, chillido de muje-

res: *txainpa-egin,* chillar.
txainpaka, llamando a gritos.
txairo, esbelto, ágil, animado, airoso.
txak, onomatopeya de lo instantáneo.
txakada, momento | choque, tocamiento.
txakaŕ, pequeño, menudo: *beatz txakaŕ,* dedo meñique.
txakateko, castañeta, ruido de dedos.
txaka txaka, poquito a poco.
txaki (de *etxe-ki),* aposento, gabinete, cuarto.
txakil, hombre sin fuste, sin fundamento.
txakolin, chacolí.
txakoste, escalerilla para entrar en los setos.
txakuŕ (zakuŕ), perro.
txakuŕ-amets, quimera, ilusión, fantasía, fantástico.
txakuŕ-belaŕ, avena silvestre.
txakuŕka, a gatas.
txakuŕkume, cachorro.
txakuŕmii, cinoglosa, buglosa.
txakuŕti, perruno, canino.
txakuŕtoki, perrera.
txal, ternero, ternera, eral.
txalai (de *etxe-alai),* villa, chalet.
txalanpa, chillido.
txalaparta, cítola | serenata.
txalapata (txalapeta), matraca | cítola.
txalburu, renacuajo.
txaldan, tonto de capirote, memo, lelo, fátuo, insustancial, mentecato.
txaldankeri, memez, insustancialidad. [imbécil.]
txaldaŕ, tonto, memo, lelo,
txali, plato.
txalikonkili, a horcajadas.
txalin, plato.
txalkoŕ, vaca muy fecunda | corcova, jiba, chichón | contrahecho, jorobado.
txalo, aplauso, palmoteo | aceptación.
txalogaŕi, plausible.
txalogaŕitu, merecer aplausos.
txaloka, aplaudiendo.
txalokatu, aplaudir mucho, ovacionar, vitorear.
txaloketa, ovación, aplauso.
txalote, ovación.
txalotu, aplaudir.
txaldoki, establo.
txaltsu, vaca fecunda, que tiene muchas crías.
txaltxigoŕ (txantxigoŕ, gantxigoŕ), chicharrón.
txalu, chismoso, chismorrero | ruin, villano.
txamail (de *etxe),* piso de una casa.
txaŕatilla, abertura por donde se saca la parte superior del cuerpo al poner la saya.
txamo, gorgojo | enmascarado | oruga.
txamoŕo (zomoŕo), bicho, insecto, gorgojo.
txamuru, gorgojo.
txamuŕ (samuŕ), irascible, puntilloso | enfadado, resentido. [cuerda.]
txanbiguŕ, enredijo de la

txanbiguŕtu, enredar, enmarañar una cuerda.
txanbolin (?), tamborilero.
txanda (del erd.), tanda, turno, vez. Pueden emplearse en su lugar *bideŕ* o *aldi.*
txandaka, alternativamente, por tandas, por turnos.
txandre (de *etxe?),* barrio.
txandrio, jugarreta | confusión, revoltijo.
txanga, gozne.
txangaŕka, al cox-cox.
txangi, cojo: *txanginka-ibiīi,* cojear.
txangilka (txingoka), andar sobre un pié.
txangin-arto, maíz tempranero.
txango, excursión, viaje, expedición: *txango luze,* gran excursión.
txangori (sargori), calor sofocante.
txangu (?), manco | cojo.
txanguŕu (?), cangrejo.
txanka, báculo, muleta | tentemozo | sota (en el naipe).
txankaŕka, al cox-cox.
txankaŕt-egin, burlarse.
txankeri, cojera.
txano, gorro. [copa.]
txano-luze, sombrero de
txanpa, ladrido.
txanpari, ladrador.
txanpatu, ladrar.
txanpon (del erd.), tarja, moneda antigua.
txanpoŕ, frágil.
txanpoŕatu, ponerse en cinta una mujer.
txantel (txartel) (?), cédula, billete | leñas cortadas para formar la pira de carbón | palo grande que se coloca sobre un carro cargado de carbón.
txantol, tapón de barril.
txantxalangoŕi (txantxalingoŕi, txantxangoŕi), petirrojo.
txantxangoŕi, petirrojo.
txantxaŕ, arrapiezo, harapo | caries.
txantxigoŕ, chicharrón.
txantxiku, sapo.
txantxil, cántaro | cierta vasija para medir leche.
txantxioŕ (txantxiuŕ), chicharrón. [zado.]
txantxo, máscara | disfra-
txantxotu, disfrazarse.
txantxulin (txantxulit), hombre insustancial.
txao (txau), limpio, aseado,
txaokin (txaukin), púdico.
txaola (txabola, itxola. etxola), choza, caseta.
txaotu, adecentar.
txapaŕ, mata.
txapaŕada (zapaŕada), chaparrón de lluvia.
txapaŕo, breña | rechoncho | en el juego de bolos, bola que queda corta o que sale fuera.
txapaŕti, breñal.
txapasta, salpicadura.
txapel (del erd.) sombrero | boina | campeonato.
txapeldun, campeón.
txapel-goŕi, miquelete.

txapel-mutil, percha, colgador.
txaplaka, hacer rebotar una piedra plana en la superficie del agua.
txaplasta, saltos que se hacen dar a una piedra plana en la superficie del agua.
txaplata, emplasto.
txaplatu, escardar.
txapla-txapla, ruido del que camina con los piés en agua.
txara (txaga, sal), jara, jaral.
txaraka, leña menuda | jaro pequeño.
txarakadi, jaral.
txaramel, sobrepelliz, roquete | remolino de viento | nubes de lluvia | plato.
txaramil (txaranbil), chimenea.
txaramordo, matorral.
txaran (basokaran, baisaran, baxakan, maxakan), endrino.
txaranbel, bocina, cornamusa | canto agudo | plato de madera.
txaranbil, chimenea | grito muy agudo.
txaraska, jara (arbusto).
txaratil, carrete de hilo o lana | péndulo de madera que se usa para retorcer el hilo.
txarba, especie de manzana pequeña.]
txarbasta (arbazta), puntas de las ramas.
txardango, palo con que se remueve la piedra en la calera.
txardanko, acial.
txardin (del erd.), sardina | enjuto.
txarduki (jarduki), charlar | charlatán.
txarika, sauce.
txarpoil, comino.
txarta, lenteja.
txartadako, papirotazo.
txartatu, bruñir.
txartel (txantel) (?), esquela, cédula, billete.
txartes, túnica, blusa, elástico | gabán | *euri-txartes,* impermeable.
txar-txar (putxartxa), paro azul (pájaro).
txaŕ, malo | defectuoso | delicado, débil | menor, pequeño, diminuto, exiguo: *gizatxaŕ,* hombre ruin. | *Txaŕ,* malo, se dice más bien de las cosas, usándose *gaizto* de las personas.
txaŕamel, torbellino.
txaŕamikatu, arañar.
txaŕamiko, arañazo.
txaŕamizka, arañazo.
txaŕan (txeŕan), diablo | arado de varias púas.
txaŕanbel, torbellino.
txaŕangil (surangil), lagartija | cierto pececillo redondo. [blanco.]
txaŕangil zuri, culantrillo]
txaŕantxa, carda para el lino.
txaŕantxatu, cardar el lino.
txaŕbera, vicioso, inclinado al mal.

txarbide, vicio.
txare, picazón, picor.
txaren, pésimo. [ría.]
txareri (txarkeri), porque-]
txaretsi, tomar por malo algo, reprobar, reprochar.
txarkeri, maldad, ruindad | jugarreta, fechoría, felonía. [*dago,* está mal.]
txarki, malamente: *txarki*]
txaro (taro), despreciable, ruin.
txarpa (zarpa), trapo, paño basto, rodilla, pedazo de trapo roto.
txarpakeri, trapero.
txarpatu, ajar.
txartasun, maldad, defectuosidad no moral, v. *txarkeri* | enfermedad.
txartu, volverse defectuoso, malo, enfermo, malear | pervertirse, amenguar.
txartzat artu, tomar a mal.
txaskatu, apelmazar, pisotear, calcar.
txaski (saski), cesto.
txasko-egin, charlar.
txarmista (tximista), rayo.
txastabin (txastagin, laztabin, zaztagin), barrena.
txastadura, brillo.
txastagin (txastain, laztabin), barreno pequeño.
txastatu (dastatu) (?), probar, gustar | bruñir.
txastu, cata, prueba.
txatal (atal), pedazo, remiendo.
txatar, hierro viejo, deshecho | pedazo | remiendo | señuelo para cazar palomas, añagaza.
txatiko, martín pescador.
txatil, instrumento rústico con el que se trabaja la lana.
txatxa (voc. puer.), nodriza, niñera | fruta | golpe.
txatxala, mujer charlatana, insustancial.
txatxan (voc. puer.), amado.
txatxar, diminuto, insignificante | vil, menguado, ruín, malo.
txatxarkeri, ruindad, vileza, mala pasada.
txatxartu, amenguar.
txatxateko, papirotazo.
txatxo, v. *txatxu.*
txatxu, frívolo, chisgaravís, de poco fuste, de mal genio | miope.
txau (txao), gorrión | puro, limpio, aseado, acendrado | ladrido de perro pequeño. [pequeño.]
txau-egin, ladrar un perro]
txaumuru (txaunburu), párroco.
txaunarao (txonarau, txonbirau), conjuro.
txaunarao-egin, exorcizar.
txaunaraole, exorcista.
txaunaraotu, exorcisar.
txaunarte, feligresía.
txaunate, anteiglesia.
txaunbira, procesión.
txaunbiraz, procesionalmente. [*u),* párroco.]
txaunburu (de *txadon-bur-*]
txaunburu-lagun, coadju-]
txaundei, proclama. [tor.]
txauneresle, chantre.

txaunereslorde, sochantre.
txauneskin (de *ereskin),* órgano.
txauneskindari (txauneskile), organista.
txauneskingile, organero.
txauneskiño, armonium.
txaunestoki (de eres), coro de iglesia.
txaungela, sacristía.
txaungizon, clérigo.
txaungizondi, clero.
txaunjanzki, ornamento.
txaunkide, feligrés.
txauno (de *txadon-no),* capilla: *basa-txauno,* ermita.
txaunojaupari, capellán.
txaunola, sacristía.
txaunosi (de *txadon-nausi),* parroquia.
txaunoskiko, parroquial.
txauntsein, clérigo.
txautegi (de *txau),* lavadero.
txautoki (ikuztoki), lavadero.
txautondo, aechaduras.
txautu, limpiar, purificar | vencer, derrotar | abatir, destrozar, pulverizar | achantar.
txautxau, pío del gorrión | gorrión | espadaña, caramillo que se hace con la espadaña | perro (voc. puer).
txautxi, jibia.
txautzaile, lavandero, a.
txazkatu, calcar, oprimir, apretar.
-txe (-xe), sufijo intensivo: *oraintxe,* ahora mismo; *arétxek,* aquel mismo; *onetxek,* este mismo, v. *-xe.*
txe (xe, ze), menudo: *abere lari ta txea,* ganado vacuno y lanar | plebeyo: *ozte txe,* vulgo, plebe.
txeatu (txetu), desmenuzar.
txede, resolución, decisión, ánimo.
txegosi, digerir.
txegoste, digestión.
txekel, tema: *nork autsi ari bere txekela?,* quién ha de romper su obstinación?.
txekor (zekor), ternero, [novillo.]
txemeko, esfuerzos para levantar una carga.
-txen, sufijo intensivo: *ementxen,* aquí mismo; *oraintxen,* ahora mismo.
txepel, pusilánime, cobarde | insustancial, insulso | castaña huera.
txepeldu, volverse cobarde, pusilánime, insulso.
txepelkeri, cobardía.
txepetx, reyezuelo (pájaro).
txerbel, algo bebido, alegrillo.
txereta, adral de carro.
txermen (zermen, xermen), cierta clase de pera | ingerto.
txermendu, injertar | po- [dar.]
txerpolari, vendedor ambulante | titiritero.
txertaka, (de *gabe=ge=ke=ka,* sufijo privativo), árbol bravío no podado.
txertakabe, árbol bravío.

txertakera, injerto, manera de injertar. [cunación.]
txertaketa, injertación | va-]
txertatu, injertar | vacunar.
txerketx, tizón, enfermedad de trigos, etc. | parásito de plantas | caries.
txerto (txertu) (?), injerto | vacuna.
txeŕa, harapo | padrastro de los dedos | copo de lino.
txeŕaga, hurgón.
txeŕama (de *txeŕi-ama),* cerda con cría.
txeŕano (aŕano), águila.
txeŕen (de *txaŕ?),* malvado | diablo | traidor. | una clase de arado de tres púas.
txeŕenda (zeŕenda), veta de mina, cantera | franja de terreno.
txeŕi, cerdo.
txeŕi-arbi, remolacha.
txeŕi-eme, cerda.
txeŕikaxal (txeŕiki-azal), corteza de tocino.
txeŕiki, tocino, carne de cerdo.
txeŕinko, gorrino.
txeŕitalde, piara.
txeŕitegi, pocilga. [no.]
txeŕoin (txeŕa), copo de li-]
txeŕtzai (txeŕi-zai), porquero.
txestalu, gusto.
txestalūka, gustando, saboreando poco a poco.
txestatu (dastatu) (?), probar, gustar, paladear.
txeste (?), paladeo, prueba.
-txet (-txek, -txen, -txe, -xe), sufijo intensivo: *ementxet,* aquí mismo.
txetu (txeatu), desmenuzar, pulverizar | mirar.
txiba (ziba), peonza, trompo.
txibista (txilibista, txibistilo, begizta), lazada.
txibisturu, jeringa.
txibita, mayal | lazada.
txibo, corzuelo.
txidaŕ, alelí amarillo.
txidoŕ (zidoŕ, txioŕ), senderito, sendero.
txigo, v. *txigu.* [digerir.]
txigoitu (txegosi, egosi),]
txigol, castaña pilonga | castaña huera.
txigoŕ, seco, yerto | tostada, buñuelo, tostón | castaña huera.
txigoŕta, zuro.
txigoŕtu, secar | tostar.
txigu (txiu), cierto pájaro.
txikaŕ, mínimo, menudo, diminuto, despreciable, humilde: *beatz txikaŕ,* dedo meñique | pigmeo.
txikaŕtasun, pequeñez, insignificancia | humildad.
txikaŕtu, empequeñecer | humillar | achicar.
txikeŕ, secundario, accesorio | pequeño: *txikeŕetan,* en la infancia, cuando niño. [gada | mariposa.]
txiketa, trozo de leña del-]
txiki, pequeño | exiguo | humilde.
txikiago, menor. [norar.]
txikiagotu, achicar, ami-]
txikien, el menor, mínimo.

txikika, al por menor.
txikin, pequeñín, pequeño.
txikindu, desmenuzar | abatirse.
txikiratu (txikilatu), capar, castrar | eunuco.
txikiratzaīle, capador.
txikiro (zikiro), carnero castrado | eunuco.
txikiroki (de *-ki),* carne de carnero. [nuto.]
txikiŕin, pequeñín, dimi-]
txikiŕitedi, chiquillería, turba de niños.
txikitan, en la infancia: *txikitandik,* desde la infancia.
txikitasun, pequeñez.
txikiteri (txikitedi), conjunto de cosas menudas.
txikitu, menoscabar, amenguar, achicar | desmenuzar, partir, dividir, destrozar | capar.
txiki-txiki, voz para llamar al cerdo.
txikitze, menoscabo, disminución, mengua.
txikizka, al por menor.
txikiz-txikiz, a fuerza de ocuparse. [taña.]
txikol, erizo huero de cas-]
txikolo-takolo, desaseadamente.
txikoŕtu, arrugarse por fuego, tostar | contraerse, encogerse | abatirse.
txil, darse por vencido en una lucha o juego.
txilboŕ, ombligo. [lical.]
txilboŕ-este, cordón umbi-]
txilbuŕ (txilboŕ), ombligo.
txildoŕ, horca, cierta traba que se pone a los animales. [nor.]
txilduŕka, corregüela me-]
txili-bala ibilī, andar de la ceca a la meca.
txilibista (biribista), lazada.
txilibistatu, lacear.
txilibitu (?), silbo, silbote.
txilibitulari, tocador de sil-]
txilibitu-ots, pitada. [bo.]
txilika, enjuto, encogido.
txilin, sonido de campanilla | campanilla, campana.
txilindron, guiso de carne de cordero o cabrito | desarreglado, desaseado.
txilingatu, abatirse, decaer.
txilintxa, campanilla | sonido de la campanilla.
txilintxau (zintzilik), suspenso, colgado | arquearse las ramas del árbol.
txilintxauka (zilintzika), colgando. [diente.]
txilintxon, colgando, pen-]
txilio (?), chillido.
txilioka, chillando.
txilipaka, matraca.
txiliporta, especie de ciruela pequeña dulce | somormujo.
txilipuŕdi (zilipuŕdi), voltereta. [retas.]
txilipuŕdika, dando volte-]
txilipuŕta, somormujo enano.
txiliste (dilista) (?), lenteja.
txilko (zilko), ombligo.
txilmista (tximista), relámpago | centella | rayo | electricidad.

txilokà, enjuto, encogido.
txilubita, silbo, silbote.
txilur, estrovo para sujetar al ganado.
txiluŕi (biuŕi), enredijos de una soga.
txilīa, almud | duela | lata, tabla, sobre la que se colocan las tejaš.
txilīaŕ, brezo.
txilīaŕdi, brezal.
txima, greña, cabellera revuelta y desordenada | arruga. [ñada.]
tximajario, mujer desgre-]
tximal (zimel), arruga | ajado, marchito.
tximaldu, arrugarse | abarquillarse.
tximaŕikatu, destrozar.
tximaŕo, greña.
tximatu, chamuscar.
tximel (zimel), arrugado, enjuto, seco, marchito, requemado, tostado | gorro | huero.
tximeldu, volverse enjuto.
tximika, chinche.
tximikatu (tximiko), pellizcar | hacer cosquillas.
tximiko (zimiko), pellizco.
tximildu, chamuscar.
tximilota, mariposa.
tximiritxa, abejaruco, paro.
tximiŕika, mariposa.
tximiŕikatu (tximaŕikatu), despedazar, destrozar.
tximiŕita, mariposa.
tximisgurdi (tximiskuŕdi, tximist-guŕdi), tranvía eléctrico.
tximista, relámpago, centella | rayo | electricidad.
tximistaga, trole. [guear.]
tximista-izan, relampa-]
tximistalari, electricista.
tximistaren, eléctrico.
tximistargi, luz eléctrica.
tximistargi-makatz, bombilla eléctrica. [eléctrica.]
tximistargi-ola, central]
tximist-ari, cable eléctrico.
tximistaŕi, cuarzo.
tximistatu, electrizar.
tximist-azku, voltio. [trico.]
tximist-bide, tranvía eléc-]
tximistilīo (txiristilīo), lazada.
tximist-loro, reóforo.
tixmistoŕatz, pararrayos.
tximistura, jeringa.
tximitx, fleje.
tximitxa (tximika, tximutx, imutx), chinche.
tximizka, pellizco.
tximizkatu, pellizcar.
tximiztu, lazada.
tximu (?), mono | calado de agua: *tximu eginda,* calado hasta los huesos.
tximuŕ (zimuŕ), frunce, arruga | ingrato, tacaño | dobladillo | pellizco | enredijo | huero | rizado.
tximuŕi, enredijos de una cuerda | rizo.
tximuŕkatu, formar enredijos, rizar.
tximuŕtu, fruncir, arrugar, rizar, enredarse una cuerda | volverse tacaño e ingrato.
tximuŕtsu, muy arrugado.
tximuŕtxi (imuŕtxi, itxi-

muŕ), picadura, pellizco.
tximutx (imutx), chinche | dobladillo.
tximutxakuŕ, cinocéfalo.
tximutxudare, variedad de] *txin*, moneda. [pera.]
txina, paro, pájaro.
txinaŕ (txinkaŕ, txindaŕ, txingaŕ, iñaŕ), ascua brasa.
txinaŕontzi, brasero.
txinaŕtu, convertir en brasa, poner en ascuas.
txinbart (txinpart), brasa | chispa.
txinbo, depósito de agua en la ferrería | paradera | cierto pájaro.
txindaŕ, v. *txinaŕ*.
txindi, chispa | brasa, ascua, tizón | dinero, metálico | capital.
txindi-etxe, Banco.
txindil (dilista), lenteja.
txindilari, banquero | cambista de moneda.
txindingi (de *txindi-ingi)*, billete de Banco.
txinditu, capitalizar.
txindizai, tesorero | cajero.
txindi-zenbateskun, presupuesto.
txindizti, numismática.
txindoŕ (begi-txindoŕ), orzuelo | petirrojo.
txindoŕi (txinguŕi), hormiga | entumecimiento de algún miembro.
txindoŕitu, entumecerse algún miembro.
txindun, adinerado.
txinduŕi (ziñauŕi), hormiga: *txindoŕi-piīa*, *txinduŕi-piīo*, hormiguero.
txinel (txinal, ixiñal), cada una de las dos piezas de madera que sirven para sujetar el eje de los carros caseros. [de red.]
txinga, barredera, especie]
txingaŕ (txinkaŕ), brasa, ascua | chispa, centella | *(zingaŕ)*, tocino.
txingaŕauts, rescoldo.
txingaŕi (sukaŕi), pedernal.
txingaŕtu, abrasar | centellear.
txingekan, andar al cox-cox.
txingi (de *txin-ki)*, joya, alhaja.
txingi-abaŕ, pedrería.
txingil (txindil), lenteja.
txingili (dingili), colgando | al cox-cox. [gando.]
txingilika, al cox cox | col-]
txingin, sobre un pié.
txingiztatu, alhajar.
txingo, sobre un pié.
txingoka, sobre un pié.
txingoki (txingitoki), joyería, bisutería. [cutánea.]
txingola, zona, erupción]
txingoŕ (kazkabaŕ), granizo menudo | tumor | granillos de la piel | chicharrón.
txingoŕi (anditsu), tumor.
txingoŕitu, dormirse un miembro.
txingoŕte, granizada [llos.]
txingoŕtsu, lleno de grani-]
txingoŕ-izan, granizar.
txinguŕi (txinduŕi), hormiga.

txinguŕitegi, hormiguero.
txinguŕitu, dormirse un miembro.
txinka, chisporroteo | chispa | brasa.
txinkaŕ (txingaŕ), brasa | chisporroteo | *(txikaŕ),* pequeño, dedo meñique.
txinkaŕka, al coxcox.
txinkin-txankinka, cojeando.
txinkoka, al coxcox.
txinkoŕ (txingoŕ), chicharrón | *(txingaŕ),* tocino.
txinkoŕtu, tostar, asar demasiado | matar, dejar seco a alguno.
txinpaŕt, chispa | rayo | de carácter vivo.
txint, jota, mú, palabra: *iñork etzuen txintik atera,* nadie dijo una palabra | gorjeo | *(txintxa),* dinero.
txintaminta, cuchicheando.
txintaŕ (txinkaŕ), brasa, chisporroteo.
txinteidi, cuenda.
txinti (txintil), peca.
txintxa (txilintxa), campana, cencerro | *(zintz),* moquita | dinero.
txintxaren (zizare, txitxare), lombriz.
txintxaŕi (zintzaŕi), cencerro, campanilla.
txintxeŕi, v. *txintxaŕi,* sonajero.
txintxeŕko, cencerro.
txintxeŕkol, granizo.
txintxil, lenteja | arbeja, beza | campanilla, cencerro, cascabel | cucúbalo.
txintxilika, v. *zintzilika,* colgando.
txintxilīu (belastun), pendientes, zarcillos.
txintxin, dinero | campanita.
txintxineketa, acarreo de leña menuda.
txintxiŕi, andar sobre un pié | campanita.
txintxiŕin, sonajero.
txintxiŕinka, andar sobre un pié.
txintxitola, mariposa.
txintxo (zintzo), fiel, honrado, exacto, puntual.
txintxola, casquijo.
txintxon, lienzo muy ordinario.
txintxontzi (zintzontzi), [mocoso.]
txintxoŕ, casco de piedra.
txintxoŕta, chicharrón.
txintxosta, trenza, guedeja.
txintxu, chicharrón.
txintxuŕ (zintzuŕ), garganta | papera | *(txindoŕ),* orzuelo | cima.
txintxuŕi (zintzuŕ), esófago.
txintxuŕka, enredos del hilo al devanarlo.
txintxuŕkatu, enredarse el hilo | revolver, desordenar.
txintxuŕko, v. *txintxuŕka.*
txintxuste, ramo que al arbol de S. Juan se le pone en la punta.
txintz (zintz), moco | pábilo.
txinuŕi (txinauŕi), hormiga.
txio (txigu), piada | cierto pájaro muy pequeño.
txio-egin, piar, gorjear.
txioka (txio-kloka), piando, gorjeando.

txiologa, mesón, taberna.
txioŕ (txidoŕ), sendero.
txipa, bermejuela.
txipa-belaŕ, sándalo de agua, hierbabuena de agua.
txipa-egin, calarse de agua.
txipat (de *txit-bat),* ni palabra. [riposa.]
txipeleta (txipiīeta), ma-]
txipileta-belaŕ, pamplina.
txipi (txiki, txikaŕ, tiki), pequeño: *aŕtxipiaga,* lugar de piedras pequeñas; *ardi txipia beti bildotx,* la oveja pequeña siempre ovejita.
txipiki, plebeyo. [riposa.]
txipilipeta (txipilota), ma-]
txipiñi, pequeñín.
txipiritona, camorra, reyerta | mariposa | cierto baile vasco. [rón, calamar.]
txipiroi (del erd.), chipi-]
txipistol (?), trabuquillo de sauco con que juegan los niños.
txipita, mayal para desgranar el trigo, trillo de mano. [el mayal.]
txipitaka, golpeando con]
txipitu (txikitu), destrozar, hacer trizas.
txipitugel (de *ugal),* cuero que une el mango del martillo con el mayal.
txipi-txapa, andar descalzo en el agua.
txipli-txapla, patullar dentro del agua.
txipoŕiko, regordete.
txipristin (zipristin), salpicadura | chispa.
txipriztatu, rociar.
txira, hendidura (exutorio, grieta, rasguño, etc.) | sedal que se usa para dar salida a malos humores.
txirai, chorro.
txiralkatu, calarse de agua.
txirbil (de *zur-bil),* viruta, rizo | conjunto de hojas del tallo del maíz.
txirdikatu (lerdekatu), apelmazar, calcar.
txirdil, carpa | colgajo | desvergonzado.
txiri, hendidura | quiebro, acto de esquivar una acometida | engaño, v. *ziri.*
txiribili (txiribiri, txiribi), mariposa | columpio.
txiribogin, tabernero.
txiri-egin, sortear, esquivar una acometida.
txirikatu, empaparse, calarse de agua | tentar, azuzar.
txirikil, palillo de tambor | palote | *txirikiīan irabazi,* ganar fácilmente.
txirikin, bata, túnica.
txirikon, túnica.
txirikonkila, llevar a un niño a horcajadas.
txirikorda (?), trenza | sarta, ristra. [marañar.]
txirikordatu, trenzar | en-]
txirikot, segundo suero que sirve de purgante.
txirimili (txirimilo), huracán, galerna.
txirimiri, fruslería, menudencia, insignificancia |

chiquillería.
txirimizkatu, devorar, engullir la comida | mascullar palabras | rebañar platos. [llino.]
txirimol (txirimili), torbe-]
txirinta (txirbil), viruta.
txirintxoi, alelí amarillo.
txiripiztin, salpicadura.
txiristilo (biribista), lazada.
txirita, aguzanieves | mariposa.
txiritxa, saltamontes.
txirka, gota.
txirla (?), pechina, concha | almeja | chirla.
txirlo (?), bolo.
txiro, pobre: *txiroak dirudi intxausti, guztiok arika beti,* el pobre parece nogal, todos le apedrean siempre.
txiro-etxe, hospicio.
txirol (txirul), silbo.
txirosto, hiedra.
txirotasun, pobreza.
txirotu, empobrecerse.
txirul (txirol), silbo.
txiruliru, mariposa | gorjeo.
txiŕa (txiŕi, txuŕu), chorro.
txiŕi, chorro | gaviota | grillo.
txiŕika (ziŕika), carrete | carreta | rueda de carro | polea, garrucha.
txiŕikari, hilo de carrete.
txiŕikitu (ziŕikitu), rendija.
txiŕi-miŕi, cosa baladí | trabajar con destreza.
txiŕin, timbre | carrete | grillo | vencejo. [quicio.]
xtiŕinaŕte, hendidura, res-]
txiŕinbil, cascabel.
txiŕindola, argolla.
txiŕinga, rueda: *suzko txiŕingak,* fuegos artificiales | corro | bicicleta.
txiŕingaka, ruleta.
txiŕingari, ciclista.
txiŕingil, ruedecita | rodaja.
txiŕingilo, golondrina.
txiŕingola, v. *txiŕingil.*
txiŕinguts, bicicleta.
txiŕinta, anhelo, ansia.
txiŕintola, polea | argolla.
txiŕiñoŕatz, máquina de coser. [agua, chorro.]
txiŕio (txuŕu), salto de]
txiŕipa (ur-txiŕipa), arroyo, regata.
txiŕipi, sicerino (pájaro).
txiŕipitin, puntilloso, renegado.
txiŕipizta, viruta.
txiŕipoŕo, pedante, afectado.
txiŕiska, a chorros.
txiŕiskal, sicerino (pájaro).
txiŕist (ziŕist), resbalón, desliz | *txiŕistan jolastu,* patinar | *txiŕistaran jokatu,* jugar a remonte.
txiŕistada, resbalón, desliz.
txiŕistaka, deslizándose, resbalándose.
txiŕistatu, resbalar, deslizar.
txiŕist-egin, resbalar | *egunak txiŕist-egin,* apuntar el día | patinar.
txiŕistu (ziŕistu), hendidura, grieta, resquicio, hendedura.
txiŕita (ziŕika), polea | matraca | cítola | carrete | molinillo para retorcer el hilo | grillo | mariposa.

txiŕiti, estridente: *oyu txiŕiti,* grito estridente.
txiŕitol, polea | matraca | cítola. [puntual | grieta.]
txiŕitu (zoŕotz), exacto,]
txiŕituki (zoŕozki), exactamente, puntualmente.
txiŕitxa (txiŕitxiŕi), grillo.
txiŕizt, hilo de agua o chorro muy pequeño | lavativa, jeringa.
txiŕiztaka, al por menor | resbalando. [drecilla.]
txiŕta, trébol | lenteja | pie-]
txiŕtxil, grillo | hilacha, viruta, pingajo | pequeño, diminuto, insignificante, despreciable | *ume txiŕtxil,* niño pequeño.
txiŕtxilda, desvergonzado.
txiŕtxildu, deshilachar, hacerse pequeños pedazos.
txiŕtxilatu, romperse | hacer pedazos menudos.
txiŕtxilēri, cosas menudas, bagatelas | chiquillería.
txiŕtxiŕ, que habla sin parar | picotear.
txiŕtxoŕ, hablar mucho, rajar. [lombriz.]
txisare (xixare, zizare),]
txiska, calcar | abollar | *(ziska),* bolsa.
txiskagune, abolladura.
txiskatu, abollar, calcar, apelmazar | hurtar.
txiskildu (kiskaildu), tostar requemar, calcinar, chamuscar. [lámpago.]
txismista (tximista), re-]
ixispiltu (txiskildu), chamuscar.

txist, chistar, chist! | *(zizt),* picadura | lanceta | resuello.
txista-mista, cuchicheando.
txistapuŕ, támara.
txistatu, picar | sajar.
txist-egin, resollar, chistar.
txistilu (ziŕitil), agujerito.
txistoki, panadizo.
txistoŕ, longaniza, chorizo | *(ziztoŕ),* pequeño | casco, gajo | impotente.
txistoŕka, bulbo, fracción del bulbo: *baratzuri-txiztoŕka,* gajo del ajo.
txistu, silbato, pito, silbo, silbido | *(istu, tu, ūu),* saliva.
txistua bota, escupir.
txistu-belaŕ, avena silvestre.
txistu-egin, silbar. [pir.]
txistugale, ganas de escu-]
txistugile, sibilante.
txistu-jo, pitar, silbar.
txistuka, silbando | escupiendo.
txistuketa, salivación | acto de silbar | gorjeo.
txistuki, material con que se hacen silbatos.
txistukoi (txistukoŕ), que escupe a menudo.
txistukoŕ, v. *txistukoi.*
txistulari, silbador | tamborilero | gorjeador.
txistu-ontzi, escupidera.
txit, muy: *txit ona!,* muy bueno | enteramente, extremadamente, grandemente | *(txint), txitik ez atera,* no decir esta boca es mía.

txita (txito), polluelo.
txitaerazi, empollar.
txitaldi, empolladura, incubación.
txitasare, pollera.
txitez (ixit), muy, en gran manera.
txito (txita), polluelo, pollito | collalba | escondite | muy.
txitoka, al escondite.
txitondo, tizón.
txitxa, pollito, polluelo.
txitxakatu (murgildu), calarse de agua.
txitxalketa, revuelco, acción de revolcarse.
txitxapuŕ, támara, restos de leña menuda.
txitxapuŕtu, raspar el pan, desmenuzar.
txitxare, lombriz.
txitxare-belaŕ, artemisa, abrótano macho | ajenjo.
txitxaŕ, cigarra ¦ granizo | zángano.
txitxaŕdin, angula.
txitxasko, pollito, polluelo.
txitxeŕ (txitxaŕ), granizo.
txitxi, vianda, carne | carnazas: *txitxi gutxi du,* tiene pocas carnes | perrillo (voc. puer.).
txitxi-ezpata, espada (pez).
txitxikatu (txitxakatu), calarse.
txitxil, verga, pene.
txitxilkatu, calarse. [co.]
txitximuŕ (itximuŕ), pelliz-]
txitxipapa, carne y pan, comilona | mariposa.
txitxirio (napaŕilaŕ), garbanzo.
txitxiriodi, garbanzal.
txitxitera, cigarra| maripo-]
txitxo, pollito. [sa.]
txitxos, fantasma, duende, bú. [grosor en el hilo.]
txitxuŕka, desigualdad de]
txitxuŕkatu, revolver.
txiunta, gorjeo.
txiuŕtu, tostar.
txix, orina.
txix-egin, orinar.
txiz (txix, piz, germu), orina: *txizoyal,* pañales.
txizalaŕi, gana de orinar.
txizale (de *gale),* ganas de orinar.
txizestu (de *estu),* ganas extremas de orinar.
txizkoŕ, solomillo.
txizontzi, orinal | que orina mucho.
txiztil, gota | charco.
txiztu, cierto pez.
-txo (-txu, -to, -ño), sufijo diminutivo: *ene semetxo laztana,* mi querido hijito.
txo, corneja | *(so),* mirar.
txoaŕe, gorrión.
txoibazka (de *txori),* correhuela, enredadera. [no.]
txoigorotz (de *txori),* güa-]
txoil (soil), mero, neto | muy, enteramente: *txoil ona,* muy bueno; *txoil obea,* mucho mejor.
txoilki (soilki), meramente, solamente.
txoin, pan fino.
txoka, pardillo (pájaro).
txokaŕatu (?), requemar.

txokaŕakin, dejo u olor de requemado. [muscar.]
txokaŕatu, requemar, cha-]
txokaŕazi, chamuscar.
txokaŕtu, chamuscar | reqnemar.
txokil, enclenque.
txoko (xoko, zoko, oko), rincón | articulación: *lepatxoko,* articulación del cuello; *atzamaŕ-txoko,* articulaciones de los dedos. [tro esquinas.]
txokoka, juego de las cua-]
txokol, enjuto, encogido.
txokoŕ (zokoŕ), zuro | novillo | brote | cigarro puro, habano. [enredo.]
txokoŕeri, complicación,]
txokoŕo, cardo lanceolado | *(zokoŕ),* vara.
txokota, eje o troncho de la fruta | tusa, zuro.
txokotz (lokoix), tusa, zuro.
txol, copa.
txola (iłxola), pocilga | carga pequeña, fajo.
txolaka, castaña, huera.
txolaŕte (de *txori-aŕte),* cepo para cazar pájaros | rato desocupado: *txolaŕtietan,* a ratos perdidos | intervalo. [aliso.]
txoleguŕ (de *txori-eguŕ),*]
txolin, casquivano, insustancial | charlatán.
txolindu, volverse insustancial | ponerse alegrillo.
txolkada, contenido de una copa: *txolkada-ardo,* una copa de vino. [cóncavo.]
txolkon (txokon, sakon),]
txolo (txulo, zulo), boche.
txoloka, boche | hoyuelo.
txoloketa, juego del boche.
txoloma (?),. pichón | zuro, paloma zurita.
txomoŕo, gorgojo.
txonarao, exorcismo.
txonarao-egin, exorcizar.
txonaraule, exorcista.
txonausi (txaunosi), parroquia. [ción.]
txonbideztaldi, peregrina-]
txonbideztu, peregrinar.
txonbirau, exorcismo.
txonbiraulari, exorcista.
txondaŕ (txondoŕ), pira de leña para hacer carbón.
txongil, botijo de barro.
txongo, hueso que va unido al jamón.
txonil (onil), embudo.
txonkatil (txoŕkatil, oŕkatil), tobillo.
txonta, pinzón (pájaro).
txontzai (de *txadon),* sacristán.
txopi, golpecito.
txopin, hipo | golpecito | (del erd.), litro.
txopin-amaŕen, decílitro.
txopin-eunen, centílitro.
txopoŕo (mozolo), regordete. [vanecerse.]
txorabiatu, marearse, des-]
txorabil, vahido, vértigo.
txorabildu, sentirse mareado.
txorabio, vahido, vértigo, mareo, desvanecimiento | atolondramiento, deslumbramiento. [insulso.]
txoraize, imbécil, bobo,]

txoralda, chiflado.
txoraska (zoroska), extravagante, raro, chiflado.
txoraskilo, restos que acarrean los ríos.
txoraste, loquillo, bobo.
txoratu, enloquecer, enajenar. [cho.]
txordo, ceñudo | cornigaTxordoka, rebusca.
txordoketa, rebusca, rebuscamiento.
txori, pájaro: *obe da txori bat eskuan, ta ez bost ezkuŕean,* más vale pájaro en mano que cien volando | espigón, punta, gozne | papera | lobanillo | glándula | tupé, moño | bulto, chichón | gargajo.
txori-aŕte, v. *txolaŕte.*
txori-bazka, v. *txoibazka.*
txori-belaŕ, cardo enano.
txoriburu, loquillo, frívolo, casquivano | calavera | tarambana, títere | hilo de grosor desigual.
txori-eguŕ, aliso, arraelán (arbusto).
txori-gorotz, guano.
txori-jana, uvas de gato.
txorokil, mazorca desgranada de maíz.
txori-lepo, hilo de grosor desigual. [pantapájaros.]
txori-malo (txorizu), es-
txori-mats, labrusca | *(albo),* plátano.
txori-negaŕ, goma, resina.
txori-ongaŕi (txori-gorotz), guano.
txorizale, cernícalo.
txori-zimauŕ, guano.
txorizu (txori-izugaŕi) (de *izu),* espantapájaros.
txorkotx, caña de maíz.
txoro, loco, fátuo, abobado, chiflado | huero.
txorpako, huesecillo de cordero. [charlar contínuo.]
txor-txor, onomat. del
txoŕkatil (oŕkatil), tobillo.
txoŕoskile (de *zorotz),* afilador.
txoŕota, llave de fuente.
txoŕotxio, canto del pájaro.
txoŕta (soŕta), fajo, carguilla | un poco: *arno txoŕta bat,* un poco de vino | gota | lágrima | trago | trenza, moño | ramillete.
txoŕtalo, poleo (planta).
txoŕtel, gota | lágrima de
txoŕtol, gota. [vela.]
txoŕu, verderón | granero en el molino.
txoskaŕtu, arder en cólera.
txoskin, viruta.
txoskoŕ, tumor.
txospeŕ (zuzpeŕ), repuesto, remozado, alegre, firme.
txosta, v. *josta.*
txostabira, támara.
txosten, informe, cuenta, explicación.
txota (txoto) (?), cachucha, gorro de visera.
txotil, v. *sotil.*
txotiño, capucha.
txoto, gorro | capucha.
txotx, v. *zotz* | palillo | púa | estaquilla | espiche de barrica | botón de hilo.
txotxabaŕ, restos que aca-

rrean los ríos.
txotxaka, puntas de ramas | a suertes (juego).
txatxakeri, simpleza, chochez, estupidez.
txotxatu, chochear | perder el juicio.
txotx-egin (zotz-egin), echar a suertes, sortear.
txotxo, vocablo con que se llama a un niño.
txotxolo (totolo), chocho, lelo, inútil, insustancial.
txotxolokeri, insustancialidad.
txotxontxa, marta.
txotxotu (txotxatu), chochear, aniñarse.
txoxpeŕi (txoxbeŕi), espiche nuevo, sidra recién estrenada.
txozne, pan francés.
-txu (-txo), sufijo diminutivo: *Mirentxu,* Mariquita.
txu (tu, tu), saliva.
txuale (de *gale),* ganas de escupir.
txubil (de *zur-bil),* rangua.
txujandaŕi (ugabere), nutria.
txukatu (del erd.), secar, enjugar | agotar.
txukiń (txukun), limpio, pulido.
txuku, seco | palabra con que se llama al cerdo.
txukuin (txukin), aseado, limpio.
txukun, aseado, curioso, pulido, acicalado, correcto.
txukundu, acicalar, aderezarse | limpiar.
txukunki, curiosamente, aseadamente.
txukuntasun, pulidez, aseo | compostura.
txuliatu, capear, hacer suertes al toro, torear | bromear, guasearse.
txulo (zulo), agujero | *(txolo),* boche.
txuloka, jugar al boche.
txulubi, silbato.
txulubita, silbato.
txulubitari, que toca el silbato.
txulut, chasco, fiasco.
txulut-egin, chasquearse, fracasar.
txume, pequeño y delgado, diminuto.
txumen, diminuto.
txumil, enjuto, marchito.
txumiltu (txumildu), marchitarse, quedar enjuto.
txumuŕ (zimuŕ), arruga.
txundi, estupefacto.
txunditu, quedarse estupefacto.
txungo, chichón.
txunku (txoko), articulación: *besa-txunku,* codo.
txunku-ukaldi, cosque, golpecito dado en la cabeza con la articulación del dedo medio.
txun-txun, atabal, tambor.
txuntxuŕ (konkoŕ), jiba | prominencia | promontorio | orzuelo | *(zintzuŕ),* garganta.
txuntxuŕkatu, enredarse una cuerda.
txuntxuŕ-mi, úvula.
txupin, morterete: v. *zupin.*
txura (zura), cuenco de madera, vaso de madera.
txuri (zuri), blanco | *txuri-egin degu,* hemos hecho un pan como unas hos-

tias.
txurika, lisonja, adulación.
txurikatu, adular, lisonjear, halagar | engañar.
txurikatzaīle, lisonjeador.
txurikin (xurikin), perfolla, despojo de maíz.
txuril, candado rústico del collar del ganado.
txuringa (zuringa), esfinter | intestino recto.
txuringodol (de *txuringa-odol),* almorranas.
txurizkatu, encubrir con habilidad, disimular | lisonjear, halagar.
txurka, leño.
txurleatu (txuliatu), embromar, guasearse.
txurlo, nieve pegada al cal-
txurnilo, tobillo. [zado.]
txurnio, tobillo.
txurten (kirten, zurten), pedúnculo. [árbol.]
txuru (de *zur),* zoquete de
txuŕ (zuŕ), agarrado, avaro | parco, económico.
txuŕaldi ibilī, andar muy ocupado. [columpio.]
txuŕdunpa, movedizo |
txuŕil (txuril), candado rústico, cierto palillo empleado para asegurar el collar del ganado.
txuŕo, contera | cachiporra.
txuŕ (txuŕuka), salto de agua | chorro, fuente.
txuŕunpa (txuŕdunpa), movedizo | mecedura.
txuŕunpatu, mecer | titubear, vacilar.
txuŕusta, sumidero | virutas grandes.
txuŕut (zuŕut), trago.
txuŕutaŕi (txuŕusta-aŕi), fregadera.
txuŕutx, corregüela.
txuŕu-txuŕu, en punta.
txuŕuztatu, desgranar.
txusteŕ (txurten), pedún-
txut (zut), vertical. [culo.]
txutik (xutik, zutik), vertical | de pié.
txutiko (zutikako), andaniño, carrito donde aprende a andar el niño.
txutirik, verticalmente | de pié. [mente o de pié.]
txutitu, colocar vertical-
txutxa (eŕuxa), gargajo | saliva. [cho.]
txutxale, que escupe mu-
txutxika, sauco.
txutxoka, cuchicheo. [ña.]
txutxukakin, viruta peque-
txutxukan, aguzando, tajando.
txutxu-mutxu, cuchicheo: *txutxu-mutxu-egin,* cuchichear | onomat. del besuqueo.
txutxuŕo, punta.
txuxaka (xuxaka), leña menuda para hacer fuego.
txuxtaŕ (zuztaŕ), troncho de fruta | tallo del maíz.
txuxtu (txistu), silbato, silbo, silbido. [valecer.]
txuzpertu (zuzpeŕtu), con-
txuztaltu (txuŕuztatu), desgranar.
txuztu (txistu), silbato.
txuztu-egin, silbar.
txuztuka, silbando.

TZ

tz, decimatercera letra del *agaka* euzkérico; su nombre es «*atzeltz*».

-tz (-tze), sufijo que denota acción: *bizitz*, vida, acción de vivir; *eriotz*, muerte; *laguntz*, auxilio, ayuda; *jayotz*, nacimiento.

-tza, sufijo abundancial: *aŕitza*, pedregal; *loitza*, barrizal; *belaŕtza*, herbal | sufijo que indica profesión u oficio: *artzantza*, pastoreo; *nekazaritza*, laboreo.

-tzaile, v. *tzaīle*.

-tzaka (-tzaga), sufijo negativo que significa «sin tal acción»: *laguntzaka*, sin ayuda.

-tzako, por tal, presunto, supuesto: *semetzako*, por hijo.

-tzakotu, adoptar por.....: *neretzakotu*, hacerlo por mío | adoptivo.

tzakuŕ, perrazo, perro.

-tzale, agente, v. *tzaīle* y *zale*. .

-tzaīle, sufijo que significa «agente del acto» y se aglutina a verbos derivados de substantivos, adjetivos y otras voces mediante el sufijo *-tu: zuritzaīle*, blanqueador; *garbitzaīle*, limpiador.

tzapast, salpicadura.

tzapastaka, a borbotones.

-tzaŕ, sufijo aumentativo: *gizatzaŕ*, hombrachón; *astotzaŕ*, burro enorme.

tzaŕ, malo.

tzaŕkeri (txaŕkeri), maldad.

tzaŕeri (tzaŕedi), conjunto de cosas malas y despreciables | gentuza.

-tzat, sufijo que significa «en concepto de, tener por, como»: *semetzat aŕtu*, tomar por hijo | sufijo que significa «para»: *neretzat*, para mí.

-tzaz (-zaz), sobre, acerca de: *euzkeratzaz*, acerca del euzkera.

-tzazko, sufijo que significa «lo referente a, lo que trata de»: *euzkeratzazko*, lo referente al euzkera.

-tze (-tz), sufijo de acción: *ibiltzea*, el andar; *bizitze*, vida; *iltze*, muerte | variante de *tza*, abundancial; *iratze*, helechal | arbol frutal; *sagaŕtze*, manzano; *intxaurtze*, nogal.

-tzear (-tear, -ter, -er), a punto de. [mente.

tzikolo-takolo, desaseadaTzintzaŕi, cencerro.

tzintzaŕoska, cencerrada.

tzintzuŕ (zintzuŕ), garganta.
tzipi-tzapa, a pasitos.
tzirtzil, hilacha | *(zirtzil)*, pequeñito, despreciable: *ume tzirtzil*, niño pequeñín desvergonzado.
tzitzi (txitxi), carne, carnaza, parte carnosa.
tzizta, picadura | punzada.
tziztaka, punzada.
tziztatu, punzar, picar.
tziztu, puño | nombre de un pez.
tziztuka, a puñadas. [to.]
tzokoŕo, crecidito y robus-]
tzonboŕ (onboŕ, enboŕ), tronco cortado.
tzongoŕ (tzongo), huesos de cerdo sin carne. [flón.]
tzopolo (potzolo), gordin-]
tzoŕta, gota | *(txoŕta)*, trago.
tzotz (zotz), palito.
-tzu (-zu), sufijo abundancial; *arantzatzu*, espinal.
tzuntzuŕ, garganta.
tzupust, tope, choque, encuentro.
tzupust-egin, topar, chocar, encontrarse.
tzuŕuntzuntzun, ruido de carro destartalado.
tzut, ordenado, recto.
tzutzu-putzu, cuchicheo.
tzutzu-putzuka, cuchicheando.

U

u, vigésimaquinta letra del *agaka* euzkérico; su nombre es *u* | (de *joan)*, vete!: *u oŕtik*, vete de ahí.
ua (oa, de *joan)*, vete: *ua emendik*, vete de aquí.
uaga (uraga), bomba para sacar agua.
uagalari, bombero.
uai, corriente de un río.
uain (uin), ola | *(ugabere)*, nutria.
uaitz (ugaitz), río | corriente de un río.
uaitzaŕi (de *aŕi)*, peladilla, canto rodado.
uaizte, anegamiento, inundación, diluvio, aguaducho. [gozne.]
ual (ugal, uhal), correa |]
ualde (de *ur-alde)*, ribera, junto al agua | *(ur-olde, uralde)*, aguacero, diluvio, torrente | riada.
ualdun (de *ugal)*, que lleva correa. [rrea.]
ualeztatu, proveer de co-]
ualte (ugolde), diluvio.
uanditu, hincharse en el agua, empaparse, abotagarse | envanecerse.
uaran (ugaran), ribera.
uaraste (uarats), temporal de llovizna.
uaŕ, aviso, advertencia, v. *oaŕ* y deriv. | *(uhaŕ)* (de

ur-aŕe), agua turbia | chaparrón, aguacero | torrente | v. *ugaŕ*.
uaŕe (uaŕ, uhaŕe), bayo | agua turbia | chaparrón, aguacero | torrente.
uaŕarazi, anotar.
uaŕi (de *ur-aŕi)*, peladilla, canto rodado.
uaŕo, tentáculo.
uaŕoĪa, cauce del agua que cae al saetín del molino.
uaŕte (ugaŕte), isla.
uaŕtu (de *uaŕe-tu)*, tomar el color bayo | advertir, v. *oaŕtu*.
uaŕtuteka, sin advertirlo, sin darse cuenta, sin apercibirse.
uaŕtze (de *orĪze-eŕtz?) (oseŕtz)*, horizonte.
uasino (de *ur-osin-no)*, arroyitos formados por la lluvia.
uaska (de *ur-aska)*, aljibe | saetín de molino.
uaste (uaraste), temporal de lluvias | lluvia, aguaducho.
uate (ugate), compuerta de canal o presa | torrente.
uatu (de *oe=ue*, cama), imposibilitar, paralizarse | hallarse rendido.
uatx, ay! ay! | chillido.
uau, niño.
uausin (osin), torrente.
uaxka (de *uatx-ka)*, chillando.
ubadera (igaraba), nutria.
ubal (ual, ugal), correa | *(abail)*, honda | río | braguero, ligadura.
ubalari (abaĪari), hondero.
ubalaŕi (de *aŕi)*, piedra de honda.
ubalde (ubal, ugalde), río.
ubaŕ (de *ur-aŕ)*, acuático, acuátil | crecida de río, riada.
ubatu, rebalsa | agua detenida.
ube (ubi, ubide, ibi, ibe), vado.
ubel (uspel), cárdeno, amoratado, lívido, cardenal | correa | braguero | oscuro | río.
ubelde (ugolde), riada | diluvio.
ubeldu, perder el color, volverse lívido, acardenalarse | abollar | cardenal, amoratamiento, roncha.
ubeldura, v. *ubeldu*.
ubeltasun, lividez.
ubel-ukaldi, correazo.
ubelurdin, cárdeno.
uber (ubel), aguaducho.
ubera (de *ur-bera)*, reflujo | vado.
uberaldi, resaca.
uberka (uaska, uberku) (v. *erku)*, lecho, madre del río, alveo, talweg.
ubero (ibero), agua termal.
uberoaga, lugar de aguas termales.
ubeŕ (uaŕe), gris. [curo.
ubeŕsko (de *-sko)*, algo oscu-
ubeŕtu, alterar, enturbiar.
ubi, vado.
ubide, camino del agua: zanja, canal, caño, grifo, vado, acequia, acueducto, torrentera.

ubideĺu, canalizar.
ubil (de *ur-bil),* remolino, vórtice | fluido | remanso.
ubildu, fluír | calarse de agua | represar | remanso.
ubilēri (ubilō), reuma, reumatismo. [reuma.]
ubilēritu, ser atacado del]
ubilērtun, reumático.
ubilō, reuma. [de agua.]
uboildu (iboildu), calarse]
uda (udara), verano | agua, var. de *ur.* [vera.]
uda-aste (de *asi),* prima-]
udabeŕi (udabaŕi), primavera.
udabeŕiko, primaveral.
uda-biotz, canícula. [no.]
udaburu, solsticio de vera-]
udagara, nutria.
udagoyen (de *goi-en=goen =guen),* otoño.
udaguen (de *guen=guren),* otoño | la parte más cálida del verano. De aquí proviene *Dagonilla* (de *uda-goen-illa),* Agosto.
udail, Junio.
udako, veraniego.
udal, Ayuntamiento, corporación municipal.
udalatx, serbal.
udaldaŕ, municipal, del municipio: *eresi-irakastol udaldaŕa,* escuela municipal | de música.
udalein (de *lein=len),* comienzo del verano.
udalen (de *len),* primavera.
udaletxe, Concejo, Ayuntamiento, Casa de la villa, municipio.
udamin, canícula.
udaneguburu, solsticio de invierno y verano.
udara (uda), verano, estío.
udaraitzen, otoño.
udarako (udako, udaŕ), estival.
udaraldi, veraneo.
udaratarŕ, veraneante.
udarbi (de *ur-arbi),* remolacha.
udare, pera.
udareki (madariki), perada.
udare-sagaŕ, jauda negra.
udaritxa, peruétano.
udaro, estación veraniega, época de verano.
udaŕo, barros, granillos.
udaste (de *aste,* comienzo), primavera.
udate, veranada, veraneo.
udatea igaro, veranear.
udatzen (udazken), otoño.
udazkeneko, otoñal.
udegazki (de *ur),* hidroplano. [nillos.]
udeŕ (udaŕo), barros, gra-]
udetxe, casa de verano: chalet, villa, casa de campo, torre. [pone al yugo.]
udi, círculo de hierro que se]
udio, agujero central del yugo.
udiri (uduri), cisco.
udiritsu, lleno de cisco, carbón lleno de cisco.
udol, torrente, aguacero, diluvio.
udoldi (odoldi), musgo.
udolo (de *ur),* arroz.
uds (ur), agua. [| caber.]
uduku (iduki, euki), tener]

uduri (udiri), cisco | *(iduri)* semejante | parecer.
ue (uhe), bastón, palo.
ueitz (uheitz, uaitz), río.
uek (zuek), vosotros, ustedes, usted.
ueka, náuseas. [curo.]
uel (ubel, goibel), cielo obs-]
ueldu (ubeldu), ponerse amoratado y lívido.
ueri (de *ur-eri)*, hidropesía, hidrópico | estela del buque.
uerio, lama, légamo, limo.
ueŕ (ur-aŕe), turbio | gris.
ueŕdura, calidad de gris.
ueŕi, turbio.
ueŕitu, enturbiar, remover.
ueŕlo, enturbiado | descolorido. [grisáceo.]
ueŕsko, algo descolorido,]
ueŕtu, descolorar, enturbiar, manchar.
uezti (de *ur)*, agua dulce.
ueztiaga, lugar del agua dulce.
ugabere (igaraba), nutria.
ugadera (ugabera), nutria.
ugain, dique.
ugaitz (uaitz), río.
ugal (ual), correa | gozne | llanta. [vega.]
ugalaran (ugaran), ribera,]
ugalak, correaje.
ugaldaŕi, guijarro.
ugalde (de *ur-alde)*, ribera, playa, orilla | riada | río | aguacero, diluvio.
ugaldu (de *ugari-tu)*, abundar, aumentar, multiplicar | fecundar. [alcalde.]
ugaldun (de *uri-al-dun)*,]
ugaldunkeri, alcaldada.
ugalduntza, alcaldía.
ugalkoŕ, fecundo | fecundante | abundante.
ugaltadaŕ (de *ugalde-adaŕ)*, brazo de río.
ugaltaŕi (de *ugalde-aŕi)*, peladilla, canto.
ugaondo, ribera, playa.
ugar (igeri), nadar.
ugara (igara), molino.
ugaran, ribera, vega.
ugari, fluír, manar | abundante, cuantioso, fructuoso | abundancial | afluencia | espléndidamente.
ugari-izan, abundar.
ugariki, abundancial, abundantemente, caudalosamente.
ugarikoŕ (ugalkoŕ), fecundo, fértil | fecundante | abundancial.
ugarikoŕtasun, feracidad.
ugario, rana.
ugaritasun, abundancia, profusión, fecundidad, prodigalidad. [dar.]
ugaritu, multiplicar | fecun-]
ugaritsu, abundoso, exuberante | considerablemente.
ugaroste, abundancia.
ugaŕ (de *ur-aŕ)*, acuático | roña.
ugaŕbere, acuátil.
ugaŕe, agua torrencial.
ugaŕi (de *ur-aŕi)*, escollo, arrecife | canto, guijarro.
ugaŕitza, carrizo.
ugaŕte (de *ur-aŕte)*, entre ríos, entre aguas, isla.
ugaŕteaŕ, isleño.

ugaŕtedi, Oceanía | archipiélago.
ugaŕtediz (de *ugartedi-iz),* Oceano Pacífico.
ugaŕteki, península.
ugaŕtekiko, peninsular.
ugaŕtetu, aislar.
ugaŕtetza, archipielago.
ugaŕte, acuátil.
ugasari, flete | pasaje.
ugaska, canal.
ugaskatu, canalizar.
ugastegi, manantial.
ugastu, heder.
ugate (de *ur-ate),* compuerta, esclusa.
ugats, agua sulfurosa.
ugatx (ugaitz, uaitz), río.
ugatz, mama, teta, ubre | leche materna | gipaeto.
ugatz-belaŕ, cierta planta.
ugatzetako, niño de teta.
ugayotz (urjayotz), manantial.
ugazaba, amo, patrono.
ugazaiṫa, padrastro.
ugazaizpa, hermanastra.
ugazalaba, hijastra.
ugazama, madrastra.
ugazaŕeba, hermanastra.
ugazauŕide, hermanastro, hermanastra.
ugazeme (de *ugatz-seme),* hijastro. [mamífero.]
ugaztun (de *ugatz-dun),*]
ugazume, hijastro, hijastra.
uge (ue, oe), v. *oe.*
ugel (ugal), correa | llanta | rana.
ugelde (ugalde), río.
ugeldu, calar, calarse.
ugelesti, hidrografía.
uger (de *ur),* natación; *uger-egin,* nadar.
ugeri (ueri) (de *ur-eri),* hidropesía, hidrópico.
ugeritu, contraer hidropesía.
ugertun, hidrópico.
ugeŕ (de *ur-aŕe),* agua turbia | *(ugaŕ),* roña, mugre: *ugeŕak garbitu,* limpiar la roña.
ugeŕtu, enturbiarse el agua | henderse, agrietarse la tierra o las manos | enroñarse los metales | cubrirse de mugre.
ugeŕtsi (de *ur-eŕtsi),* compuerta, esclusa.
ugeŕtz (de *ur-eŕtz),* orilla del río. [compuerta.]
ugesi (ugate), esclusa,]
ugeta (de *ur-eta),* Acuario, décimo signo del Zodiaco.
ugi, mango de la pala o azada.
ugikatz, metilo.
ugin, ola.
ugindu, achicar agua.
ugitxo, limosna de responso o cualquier oración de difuntos.
ugizti, hidrología.
ugoibe (de *ur-goi-be),* marea, flujo y reflujo del mar.
ugoitontzi, cántaro.
ugoitz, pozal o cubo para sacar agua.
ugolde (de *ur-olde),* diluvio, inundación. [viano.]
ugolde-auŕeko, antediluano.]
ugolo (de *ur-olo),* arroz.
ugolodi, arrozal.
ugolokin, paella.

ugontzi, nave, buque, embarcación.
ugontzidi, flota.
ugoŕ (de *ur-gogoŕ),* aguardiente.
ugoŕki (de *ur-gogoŕ-ki),* alcohol.
ugoŕkidun, alcohólico.
ugoŕki-eri, alcoholismo.
ugoŕki-neuŕkin, alcoholímetro.
ugoŕkondo (ugoŕki-eri), alcoholismo.
ugoŕkuntzi, alcoholera.
ugoŕmin (leŕdamin), acibar, hiel.
uguin, tedio.
uguin-izan, sentir tedio.
ugulo, ampolla de la piel.
ugun (iguin), asco | abominación, repugnancia.
ugun-izan, repugnar, aborrecer.
ugungaŕi, abominable.
uguntu (iguindu), aborrecer, detestar | repudiar.
ugutz (de *ur-utz),* bautismo.
ugutzale, bautizante.
ugutzaren, bautismal.
ugutzari, ministro del bautismo: *Jon Ugutzari Deuna,* San Juan Bautista.
ugutzatu, bautizar.
uguzaita (de *ugutz-aita) (uguzaba),* padrino.
uguzama, madrina.
uguztegi, baptisterio.
uguzpen, bautizo.
ui, nombre de la trigésima letra del *agaka* euzkérico | pez (de zapateros).
uia (uya), incitación al perro.
ui-ari, hilo de zapatero.
uiatu (uyatu), incitar, azuzar, dar alas.
uida (uda), agua, var. de *ur.*
uiel (uyel), aguas torrenciales.
uikatu (oyukatu), ahuyentar a gritos.
uikatz (ikazlei), azabache.
uilu (ulu), enfermedad del maíz.
uin (oin), pié | ola.
uin-aldi, oleaje.
uinbulaŕ, empeine del pié.
uin-eri, dedo del pié.
uinka, a pié.
uinpetako, escabel.
uintuts (oñuts), descalzo.
uiñezko (uñezko), peatón, peón.
uio (uyo, uya), grito, chillido.
uiol (uyol), riada, torrente, diluvio.
uiskitu (uriskitu), calcar, apelmazar.
uistu (txistu), silbo, silbato.
uita (huita, huitako), llamamiento, invocación.
uixatu (uxatu), espantar.
ujuiŕintzi (oju-iŕintzi), relincho humano.
ukabil (de *uko=esku-bil),* puño | muñeca.
ukabilka, puñetazo | a puñadas.
ukabilkada, puñetazo.
ukabilkari, boxeador.
ukabilkatu, boxear, dar puñetazos, abofetear.
ukabilketa, pugilato, lucha de boxeo.
uka-ezin (ukatu-ezin), innegable.
ukagai, negativo.
ukai (de *uko) (ukarai),* antebrazo.
ukain (de *uko-ein* por *egin),*

entrega.
ukakoŕ (de *ukatu-koŕ)*, pesimista | negable.
ukaldi (de *uko-aldi)*, puñada, porrazo | golpe, mojicón | sacrificio.
ukaldika, a golpes.
ukaldikatu, golpear.
ukale, pesimista.
ukalondo (de *ukarai-ondo) (ukondo, okondo)*, codo.
ukamail, yezgo.
ukamil, puño, v. *ukabil*.
ukalmilka (ukabilka), a puñetazos.
ukamilo, puño cerrado.
ukan, haber, tener, poseer | hacienda, bienes.
ukandel (de *uko*, mano y *andel*, depósito), guante.
ukandun, hacendado, acaudalado.
ukañi (de *ukain)*, entregar: *eman*, dar; *ukañi*, entregar.
ukapen, negativa, negación.
ukarai (de *uko)*, muñeca.
ukarai-mulo, puño.
ukare (ukarai), muñeca.
ukaŕ (de *uko=esku-aŕ*, como *eskaŕ)*, limosna.
ukaŕlari, mendicante.
ukaŕtzale (ukaŕti, ukaŕgile), limosnero.
ukatu (de *uko-tu)*, negar: *burua ukatu*, sacrificarse, abnegarse, mortificarse | fallar, rendirse, desfallecer, no poder más | renegar de una idea | rehusar: *oso-osoan ukatu*, negar rotundamente | contradecir.
ukatzaīe (ziñausle), apóstata.
ukatze, negación.
uken (ukan, euki, iduki), tener, haber.
ukendun (ukenduru), hacendado, propietario.
ukentsu, rico, opulento, acaudalado.
ukeŕ (okeŕ, ayeŕ), torcido.
uki, tacto | fruto del madroño.
ukialdi, contacto.
ukigai (ikugai), tangible, corpóreo, palpable.
ukin, tacto | aludir.
ukitu (ukutu, ikutu), tocar
ukitze, contacto, toque.
uko, negación, negativa: *ukuan dago*, mantiene la negativa | abnegación, renuncia | desfallecimiento, cansancio | tartamundez | *(ukai)*, antebrazo | mano: de aquí provienen; *ukain, ukañi, ukarai, ukabil*, etc.
ukodun, tartamudo.
uko-egin, desistir, renunciar: *lanari uko-egin*, declararse en huelga | negar | faltar a la palabra | extrañarse | fallar | rehusar | abnegarse.
ukondo (de *uko-ondo) (ukalondo)*, codo | recodo, ángulo, vuelta.
ukoŕ (ukakoŕ), pesimista | disentimiento.
ukoti, salto.
ukotika, v. *ikotika*.
ukubeil (ukabil), puño.
ukubil (ukamil), puño.

ukuin (de *uko=esku* y *eun=in*), guante.
ukuindoki, guantería.
ul, desprovisto, privado, v. *uldu*. [cuadra.]
ukulū, rincón | *(ikulū)*,]
ukumil (de *uko-bil*), puño.
ukumilka, a puñetazos | puñetazo.
ukumilo, puño.
ukuŕ, cabezada | balanceo | agobio. [lanceando.]
ukuŕka, a cabezadas | ba-]
ukuŕtu, inclinarse, hacer reverencia, acatar | *(kukuŕtu, kuzkuŕtu, makuŕtu, sońkatu, leŕ-eragin)*, agobiar.
ukuzi (ikuzi), lavar.
ula (onla, ola), así, de esta manera.
ulabio (erlabio), avispa.
ulain (ura), fulano, un tal | *(unai)*, pastor. [reo.]
ulaingo (ulaintza), pasto-]
ulako (unlako, onelako), como este | fulano.
ulatu, atacar | golpear.
ulben, supresión.
uldu, suprimir | despojar, pelar | calvo.
uldu-une, espacio sin pelo.
uledi (ilēdi), cabellera.
uleŕbide, paradigma.
uleŕgaitz (uleŕkaitz), incomprensible, difícil de comprender, abstruso | obtuso, cerrado, torpe.
uleŕmen, discurso, inteligencia.
uleŕmendun, intelectivo.
uleŕtarazi, interpretar, dar a entender, significar.
uleŕtu, comprender, entender | barruntar, sentir, percibir.
uleŕtzalē, entendedor.
uleŕtze, comprensión.
uli (euli, elbi), mosca | apocado, cobarde.
uli-beltz, mosca grande que echa a perder las carnes.
uli-parpalā, mariposa.
ulitu, acobardarse.
ulitza (ulitxo), mosquito | gorgojo que se forma al grano en el granero.
ulizain (ulizen, ulain), fulano.
ulkoi (ońki), horma.
ultze (untzi, iltze), clavo.
ultzi, parva.
ultzitu, trillar | golpear con mucha fuerza.
ulu (julu), grito, aullido, bramido. [bramando.]
uluka, a gritos, aullando,]
ulun (ilun), oscuro.
ulundura, desanimación, decaimiento.
ulungo, oscuridad.
ulunpe (ilunpe), oscuridad | serio, austero, sombrío.
ulunska, algo oscuro.
uluntzi (de *ur ontzi*), aljibe.
ulan (urbilan), cerca.
ulantu, acercarse.
ulu, enfermedad del maíz.
umadun, preñada.
umagin, fecunda.
umaldi, camada.
umaldu, pasarse la fruta.
umamin, dolores de parto.
uman, regadío.

umañditu, estar en preñez | adelantada.
umandu (urtatu), regar.
umao, v. *umau, umo* | conserva.
umaotegi, lugar donde se conservan las frutas.
umatu, procrear, parir | sazonarse la fruta, conservarla | madurar | (de *ue),* baldar a palos | abollar.
umatze, parto, camada.
umau (umao, imao), fruta conservada, sazonada.
umautoki, lugar donde se conservan las frutas.
umazi (de *ume-azi),* hembra que ha parido ya.
umazuŕtz (umezuŕtz), huérfano.
ume (kume), cría, criatura.
umealdi, camada.
umedi, descendencia, linaje.
umedun, preñada | hembra que ha parido.
ume-egiĪe (umagin), hembra fecunda.
ume-egin, parir.
ume-erazo, empreñar.
umegiĪe (umegin, umagin), hembra fecunda.
ume-goŕi, imberbe, muchachuelo. [mantillas.]
umeizara (izara), pañales,]
umekaŕ, v. *umekoŕ.*
umekai, engendro, feto.
umekei, v. *umeki.* [tada.]
umekeri, niñería | inocen-]
umeketa, procreación, reproducción.
umeki (umekai, umekei), feto | *(muskil),* embrión.
umekoi, hembra fecunda | amante de los niños.
umekondo, niñito.
umekoŕ, hembra fecunda | amante de las crías | prolífico. [rón, solterona.]
umel, fruta pasada | solte-]
umeldu, pasarse la fruta.
ume-min (umamin), dolores de parto. [miento.]
ume-naskatze, aborreci-]
umeondoko, secundinas.
umeontzi, útero.
umerazi, adulto.
umeŕi (de *ume-beŕi),* cordero | nueva cría.
umesail, caterva de hijos, descendencia. [celo.]
umeske (de *eske),* estar en]
umetalde, descendencia.
umetan, en la niñez.
umetasun, infancia, cualidad de niño.
umetoki, matriz.
umetu, aniñar, volverse niño | preñarse | parir | procrear.
umetsu, de muchas crías | de muchos hijos, prolífico.
umetxo, infante.
umetzakotu, ahijar.
umeuntzi, secundina.
umexko, niñería, pequeñez.
umexun (de *izun),* hijastro.
umezaro (auŕtzaro), infancia, niñez.
umezketa, procreación, reproducción. [fano.]
umezuŕtz (umazuŕtz), huér]
umil (onil), embudo.
umildoki (de *ume-il-toki),* limbo de los niños.

umin (de *ur-min) (ugeri),* hidropesía.
umindun, hidrópico.
umo (imo), sazonado, maduro | prudente.
umoi (de *ume-oe),* cuna | matriz. [prudencia.]
umoki, con madurez y
umotasun, sazonamiento, madurez.
umotegi, lugar en que se guardan las frutas.
umotu, sazonarse, madurarse.
umuntzi (umeontzi), útero.
-un, sufijo determinante o adjetival: *lagun,* compañero; *txukun,* limpio | sufijo que expresa «extremidad, término, límite»
un, tuétano, médula | cañada | seso, cerebro | *(on),* bueno | bienes, hacienda | cansancio | hastío.
una (ona), he aquí, acá.
unadura, tedio, fastidio.
unagaŕi, fastidioso.
unai, pastor | vaquero, boyero, pastor de vacas: *unayak ayeŕ unaya,* el vaquero aborrece al vaquero.
unaigo, oficio de vaquero.
unaindi, cerca del río, monte o camino. [rras.]
unako, para acá | el de ma-
unama, estacha.
unanu (anbulu), gamón.
unaratu (unatu, oneratu), traer o venir acá.
unaŕtu, aceptar. [(á) acá.]
unat (onat, ona, onera),
unatu (uneratu), traer o venir acá | *(unhatu),* cansarse, fatigarse, aburrirse, hastiarse.
unaxka (de *ume-nazka),* odio a la cria, aborrecimiento.
unbei, diez millones.
unbeŕtze (onenbeŕtze), tanto (como esto).
unbil, cóncavo.
unbilbiki, bicóncavo.
unbula, rueda de molino.
undaŕ, v. *ondaŕ.*
undaŕtu, gastar, dejar en las heces.
undatu (ondatu), perder, arruinar, despilfarrar, prodigar.
undeŕtze (de *ondaŕ-eŕtze),* intestino recto | ano.
undikatu (ondikatu), afrentar, reprochar, afligir.
undio (de *oin-di-o),* colina.
undo (ondo), lado | cerca de, junto a. [mento.]
undorio (ondorio), fundamento.
undu (ondu), madurar | mejorar | cubrir de ceniza.
une, espacio, intervalo, cavidad: *utsune,* vacío | oportunidad, tiempo propicio, ocasión: *une ona,* buena coyuntura | tiempo preciso, momento, instante, rato: *unetik-unera,* a ratos | *(unhe),* fatiga.
unei, millón.
uneidun, millonario.
uneigaŕen, millonésimo.
uneil (onil), embudo.
unein (onen), tan (como

esto).
uneiren, millonésimo.
unela, v. *onela.*
unelako, v. *onelako.*
unelatsu (onelatsu), asi de este modo.
unelaxe (onelaxe), de este mismo modo.
unen (onen), de este.
unenbat, tanto (como esto).
unenbeŕtze, tanto (como este). [de aquí.]
unendi (emendik), de este,]
une-oro, incesantemente, contínuamente, siempre.
uneste (oneste), aceptación.
unetsi, aceptar, apreciar | soportar, aguantar, sufrir, tolerar. [seis litros.]
unga, robo de cuarenta y]
ungalu (ongalu), abono.
ungaŕi, abono | condimento.
ungi, obra buena, beneficio | bien.
ungi-egile, bienhechor.
ungitu, mejorar | restablecerse.
ungo, mejoría | paz, acomodamiento: *ungoak egin,* hacer las paces.
unguratu, rodear.
unguru (inguru) (del erd.?), rededor.
ungurune, rededor.
unide (iñude), nodriza, ama.
unil (onil, uneil), embudo.
unitauŕ (de *unide-auŕ),* niño criado con nodriza.
unitauŕide (de *auŕide),* hermanos de leche.
unkailo (unkailu, ungalu), condimento.
unki, bien | beneficio | carnes | renta | indet. de *unkitu,* tocar | parte subterranea del tronco.
unki-aldi, toque.
unki-arazi, hacer tocar.
unkitu, tocar, ejercitar el sentido del tacto | recibir.
unkitze (ukitze, ikutze), tocamiento.
unkoi, comodón.
unkuruka, sollozando.
unla (onela), así, como esto.
unlatsu (onlatsu), casi así.
unpurdoi (de *unpuru),* enebral.
unpuru (del erd.?) *(ipuru),* enebro, junípero.
untasun (ontasun), bondad.
untustu (de *oin-ustu),* descalzarse. [justicia.]
untsa (de *on-tza),* bien |]
untsa-egile (ongile), bienhechor.
untsatu, mejorar.
untxarta, hurón.
untxi, conejo del país.
untz, buho | huraño | hiedra | quicio | *(untze)* clavo.
-untza (-kuntza) (de *-un=-kun-tza),* sufijo que significa acción y tiempo a la vez: *adikuntza,* momento en que llega el niño al uso de la razón | hállase también en *izkuntza, etzauntza, saŕkuntza, baikuntza, ibilkuntza, oikuntza,* etc.
untzapen, bondad.
untze (iltze), clavo | cierto callo muy doloroso pro-

ducido en la mano al jugar a la pelota.
untzegari, centeno.
untzi (ontzi), receptáculo, recipiente, vaso | buque | *(ultzi)* parva | zurra.
untzidi (ugontzidi), flota.
untzigile, alfarero.
untzikari, batelero.
untzilegi, alacena.
untzitu (ultzitu), zurrar.
untzixka, recipiente pequeño | buque pequeño | lancha.
untzoŕi (de *oŕi),* hoja de hiedra.
untzosto (de *osto),* hoja de hiedra.
unude (unide, iñude), nodriza.
uñaŕo (uinaŕo), maneta.
uñuŕi (iñuŕi), hormiga.
uñuŕi-osto, yaro, aro.
uñuŕtu, dormirse un miembro, entumecerse.
uolde (uholde, ugolde), avenida de aguas | diluvio.
upa, cuba, tonel | aupar, alzar (voc. puer.) | voz de desafío, reto.
upagin, tonelero.
upaka, retando.
upaŕats, eructo.
upalegi, bodega.
upatu, aupar, alzar, levantar.
upats, eructo.
upatxotx (de *zotz),* espita.
upel (kupel), tonel.
upelgai, duela.
upelgile, tonelero.
upelgintza, tonelería.
upelkin, tonelada.
upelol (upol), duela.
upellegi, bodega.
upetz, eructo.
upeztu, eructar.
upol (de *upa-ol, upelol),* duela.
ur, nombre euzkérico de la letra *r* | agua.
ura (hura, aura), aquel, aquella, aquello, él, ella.
urabaŕ, resíduos que arrastra el agua.
urabera, marea baja.
uraga (de *ur-aga),* bomba.
uraga-giltz, pistón | llave de paso.
uragora (de *ura-gora),* marea alta.
uragoŕ (de *agoŕ),* agotamiento del agua de un sitio para pescar | presa.
urai, engrudo.
uraitu, engrudar.
uraitz (uaitz), río.
uralde (udalde), avenida de agua.
uraldi (de *aldi),* riada, avenida.
urandi, río.
uranditu, abotagarse, hinchar la madera metiéndola en agua.
urantu, dejar corromper el lino en agua para separar la arista | curar la madera metiéndola en agua.
ur-antzedun, acuoso.
urarangel, crecida, desbordamiento del río.
urarindu, medio secarse (la ropa.)
uraŕe, agua turbia.
uraŕi, canto rodado, guijarro.
uraŕte, lugar de manantial | entre aguas.
urasetu, empapar en agua.
uraska, canal del tejado, acueducto | taza | pila,

pilón | depósito de agua.
urate (ugate), compuerta, esclusa.
urats (uŕats), paso | *(ugats)* agua sulfurosa.
urauntu (uaunditu), hinchar en agua maderos, etc.
uraza (de *ur-aza)*, lechuga.
urazal (de *azal)*, superficie del agua. [de la piel.]
urbatu, codillera | ampolla]
urbazteŕ, orilla, ribera.
urbedaŕ, v. *urbelaŕ*.
urbeera, río abajo.
urbegi, manantial.
urbelaŕ (urbedaŕ, ito-belaŕ), cierta yerba, pinillo de río.
urbeltz (urbel), tinta.
urbera, marea baja | río abajo.
urberoaga, lugar de aguas termales, calda.
urbide (ubide), camino del agua: zanja, canal, lecho, madre, arcaduz, cuneta.
urbil, agua de aljibe o pozo | agua detenida.
urbildegi, estanque, pantano | aljibe, cisterna.
urbildu, recoger agua | agua recogida.
urbilgi, presa.
urbitxeta, cierto pañuelo o lienzo con que las mujeres se cubren la cabeza.
urbizaŕ, residuos que arrastra el agua.
uŕbizi, agua corriente | mareas altas. [rrencial.]
urbulaŕe, torrente, agua to-]
urbultsu, agua muy corriente. [tial.]
urburu (urbegi), manan-]
urdare (udare), pera.
urdi (de *ur-di)*, líquido.
urdin (de *ur-din)*, gris: *buru urdin*, cano | moho | cardenillo | agua turbia | *(oztin)*, azul.
urdin-belaŕ, hierba pastel.
urdindu, volverse gris: *burua urdindu*, encanecer | azulear | enmohecerse.
urdin-goŕi, hisopo.
urdinka, gríseo | azulado.
urdinsko, azulejo.
urdintu, enmohecerse.
urdintsu, casi gris.
urdintzuri, azulado, garzo.
urdinzka, azulado | gríseo.
urdiñaŕe, gris.
urdiñen, peca. [| azulado.]
urdizka (urdinzka), gríseo]
urdu (iduri, uduri), parecer.
urdun, aguado. [opinión.]
urdupen, juicio, parecer,]
urduri, afanoso, activo, inquieto, nervioso.
urdurikeri, precipitación, atropello.
urduritu, atropellar, atolondrarse, aturrullarse.
uregazki, hidroplano.
uregazti, ave acuática.
ureke (oreka), equilibrio, (lancha en).
urekelari, marino que sostiene en equilibrio la lancha.
ureko, acuático.
ur-ekuratu, agua detenida.
uren (guren, guen, goen,

goyen), noble, esclarecido, grande, ilustre, principal | hacendoso, diligente.
urenburu (gurenburu), término final, novísimo, postrimería.
urentu (de *guren-du),* terminar | apagar.
urentze, terminación, fin.
ur-eramankin, residuos arrastrados por la corriente | aluvión.
ureri, moquita | v. *urmin.*
ureŕle, zángano.
uresi, parrilla o reja del canal para impedir el paso de la broza. [drografía.]
uretizti (de *ureta-izti),* hi-]
uretxe, balneario. [gador.]
urezkari (urezlukari), re-]
urezne, refresco de agua y leche. [diolo.]
urezpata, espadaña, gla-]
urezponda, punto más elevado a donde llega el agua. [ñarse | calarse.]
ureztatu, regar | bañar, ba-]
urezti, agua potable o dulce.
urezlontzi, regadera.
ureztu (urtsutu, urustu), aguar, liquidar.
urgabeukatz (ugabeukatz) (de *ur),* clepsidra.
ur-gain egon, sobrenadar.
urgara, nutria.
urgeldi, remanso | agua mansa.
urgeza, agua dulce.
urgezal, agua sulfurosa | agua sosa.
urgoai, agua corriente.
urgoi, discreto | altivo, ufano | reproche | tímido, reservado. [rrirse.]
urgoitu, fastidiarse, abu-]
urgora, marea alta.
urgoŕdin, agua dura, fría y no soleada.
urgoŕi, agua mineral.
ur-goyaŕ, meteoro acuoso.
urgune (de *ur-gune),* charco, manantial | espacio donde se encuentra el agua.
urguri, delicado, discreto.
urguritasun, delicadeza, discreción, finura.
uri, poblado, población: ciudad, villa, pueblo, aldea | *(euri),* lluvia.
uri-aldun, munícipe.
uriatal, distrito municipal.
uri-baso, terrenos comunales, monte del pueblo.
uribatzaŕ, Ayuntamiento, concejo, junta municipal, municipio.
uribatzaŕkide, concejal.
uribelaŕ, alfalfa. [rriente.]
uribiĪi (de *ibiĪi),* agua co-]
uridi (iridi, auzodi), distrito.
uri-epaikari, juez municipal: *Uri-Epaikaritza'ko Idazkariya,* Secretario del Juzgado Municipal.
uri-etxe, casa consistorial.
urigoyen, barrio alto.
uriguen (de *güren),* límite del pueblo.
uri-irasle, poblador.
uriko, hijo ilegítimo | municipal, popular, urbano.
uril, agua tranquila.

urilo, excrecencia del maíz.
urin (gurin), manteca, grasa | sustancia | zumo | goma | tinaja | lanza, mancera. [alcalde.]
uri-nagusi (eri-nagusi), *uri nagusi*, capital, metrópoli. [grasar.]
urindatu (uriñeztatu), *urinezuri*, paperas.
urintsu, grasiento | lleno de zumo o sustancia.
urintzale, engrasador.
urisuri (de *ur-isuri) (usuri)*, orina.
urita, cierto pájaro. [guas.]
uritako (euritako), paraguritaldu, avecindar, establecerse.
uritar, natural del poblado | ciudadano | civil.
uri-tarapata, aguacero, chaparrón.
uritartu, domiciliarse.
urite, temporada de lluvias.
uritu, poblar.
uritsu (euritsu), lluvioso.
urixka, llovizna.
urixki, llovizna | v. *urizki*.
urixuri (uxuri), orina.
uriyen, hidropesía.
uriyendun, hidrópico.
urizai (urizain), autoridad, alcalde, alguacil, municipal, policía, celador.
uri-zarapata, aguacero, borrasca. [calcar.]
urizki, prensar, oprimir, *urizkitu*, prensar, oprimir | sajar.
uriztatu, engrasar.
ur-jauzi (ur-jautsi), catarata | salto de agua.
ur-jauztiri, catarata. [tial.]
urjayotz (ujayotz), manan-
urketa, aguada, acarreo de agua.
urketari, aguador.
urlanga, compuerta.
urlasteri, agua corriente.
urlepo, vado.
urleze, pozo, aljibe, cisterna | estanque.
urlia (urlain, ulain), fulano.
urlingirda, limo.
ur-luraK, regadío.
ur-luRdi, anfibio.
urmael, depósito de agua, estanque.
urme, vado. [*-ne)*, vado.
urmegume (de *ur-me-gu-*
urmeune (urmegune), vado.
urmin, hidropesía.
urmindun, hidrópico.
urmotel, agua potable o dulce. [ción de agua.]
ur-negar (ur-nigar), filtra-
urobi, sumidero.
urodi (de *odi)*, desaguadero, acueducto.
urol, torrente.
urolde (ugolde, ugalde, ualde), torrente de agua, diluvio.
uroldezko, torrencial.
urolo, gallineta, rascón | martín pescador.
urondar (urondo), agua del fregado.
urosin, remanso.
ur-parasta (ur-parastada), ducha.
ur-parastaldi, ducha.
urpe, bajo el agua.
urpekari (pulunpari), buzo.

urpeko (urpontzi), submarino.
urpekoi (urperakoi), anegadizo | sumergible.
urpetu, zambullirse | inundar, anegar.
urpetze, inmersión.
urpil, ola. [submarino.]
urpontzi (de *ur-pe-ontzi),*
ur-sendabide, hidroterapia.
ur-sorgu, manantial.
urta, cierto pez marino | *(uda),* periodo de lluvias.
urtabe, año de abundancia.
urtabete, cabo de año.
urtadar, ramas de cada año.
urtaldi, año de abundancia.
urtamuga, cabo de año, fin de año. [anual.]
urtari (de *ali),* provisión]
urtaril (urtaril, urteberi), Enero.
urtaro (de *urte-aro),* cosecha | época de recolección | buena cosecha.
urtaril (urteberil), Enero.
urtatu, bañarse | *(umandu),* regar | v. *urtaztu* | navegar.
urtats, primer día del año | aguinaldo.
urtatsil, Enero.
urtaur, niños del mismo año.
urtaztu (de *ureta-ztu),* dejar corromper el lino en el agua.
urte, año: *ogei urtezpeko orok,* todos los menores de 20 años | inundación, riada. [naldo.]
urte-atse (urtats), aguin-
urtebaren, trascurso del año.
urteberi (urtebari), Año Nuevo. [Enero.]
urteberil (urtaril, urtatsil),
urtebete, aniversario, cabo de año | año cumplido, completo: *amalau urtebetedun,* de catorce años.
urtebetegun (urtegun), cumpleaños.
urtebeteko (urteko), anual.
urtebetetze, cumpleaños | aniversario.
urtebi, aniversario | bienio.
urteburu, cabo de año.
urtedun, adulto.
urtegei, epacta.
urtegi (de *ur-tegi),* aljibe, cisterna, pantano, lugar de agua | acuario.
urtegiro, año de abundancia.
urtegun (de *egun),* cumpleaños, aniversario.
urteide (de *ide=kide),* contemporáneo, coetáneo.
urteka, por años.
urteko, del año | por año, por cada año.
urtemin, acores.
urtemotz, mal año.
urtemuga, cabo de año.
urtemuritz, año de escasez, mal año.
urte-ondo, cabo de año.
urtero, anualmente. [rio.]
urteroko, anual | aniversa-]
urterokotasun (urtekotasun), anualidad.
urtets (urtats), aguinaldo.
urtetsare principio de año.
urtetsu, añoso, añejo, rancio | milenario.
urteuren, cumpleaños.

urteżaŕ, último día del año.
urtidazti, anuario.
urtika, brote anual.
urtoki, lugar de agua, sitio en que abunda | vega, marisma. [dera.]
urtontzi (ugontzi), rega-]
urtoski, manantial.
urtu, convertirse en agua, liquidar, licuar, fundir, derretirse. [fusible.]
urtu-ezin (urtugaitz), in-]
urtuize (urtze), fusión. [do.]
urtun, apocado | angustia-]
urtsu (de *ur-tsu),* acuoso, caudaloso.
urtsutasun, acuosidad.
urtsutu, aguar, mezclar con agua.
urtxintxa (burintza, katakutxintxa, katapuŕtxintxa, katagoŕi), ardilla.
ur-txiŕipa (txiŕipa), arroyo, regata.
ur-txiŕista, hilo de agua.
urtxoŕta, gota de agua, salpicadura | un poco de agua.
urtzale, abstemio, aguado.
urtzaīe, fundidor.
urtze, fusión.
Urtzi (Urzi), Dios: *Urtzi-lagun,* Dios mediante.
urtzi-autakuntza, predestinación. [monoteísmo.]
urtzi-bakaŕ-ziñeskintza,]
utzi-bakaŕ-ziñesle, monoteísta.
urtzideskun (de *urtzi-ide-etsi),* apoteosis.
urtzigandiko, providencial.
urtzijakintza, teosofía.
urtzikal, teocracia.
urtzikol (uzkol), mística.
urtzikoŕ, de Dios, divino | piadoso, devoto.
urtzin (uzin), estornudo | laguna. [ateo.]
urtzinge (de *urtzi-zinge),*]
urtzinge-aburu, ateísmo.
urtzizti, teología.
urtziztilari, teólogo.
urtzizun, falsa deidad.
urtzulo (urtzilo), aljibe.
uru (lepazuri), garduña, fuina.
urubel (ur-uber), agua turbia | agua de lluvia.
uruberatu, acorralar.
urubi, aullido, graznido.
urun (irun, iruin), hilar.
ururi (urubi, ayuri), aullido.
ur-uŕatu, destrozos producidos por el agua.
urusi, ansia de la cerda.
urxa, ardilla.
urxantx, ardilla.
urxintx, ardilla.
urxoxo (de *zozo),* tordo de agua | martín pescador, cinclo.
urxuri (ixuri), orina.
urzain (urzin, uzin), estornudo. [del agua.]
ur-zale, abstemio, amante]
Urzi (Urtzi), Dios.
ur zikin, agua sucia | fregadura.
ur-zilo, cisterna, depósito de agua, aljibe.
urzin, estornudo.
urzindu, estornudar.
urzintz (urzin, urzain, usin, eŕosin), estornudo.

urzondo (de *ortze-ondo*), alba | rocío.
ur-zori, martín pescador.
ur-zoŕo, secundina, parias.
ur-zozo, tordo de agua.
urztatu (de *ur-ztatu*), regar, empapar en agua.
ur-zulo, aljibe, pozo.
-ur, sufijo que se encuentra en *aitzuŕ*, *aiztuŕ*, *suduŕ*, *mutuŕ*, etc. y significa «agudo, afilado, aguzado, saliente»: *abesuŕ*, contralto, v. *uŕen*.
uŕ, cerca | próximo, cercano, inmediato: *lengusu uŕa*, primo carnal | avellana.
uŕa, indet. de *uŕatu*, rasgar, desgarrar. [pez.]
uŕaburu (de *uŕe*), dorada,
uŕadi (de *uŕa-di*), avellanal.
uŕadura (de *uŕatu*), rasgadura | hendidura.
uŕaka, refunfuño. [ñazo.]
uŕakada, rasgadura | ara-
uŕaketa, trabajo ligero del campo.
uŕako, rasgadura | hendidura | resquicio | incisión.
uŕakoi, fácil de rasgarse.
uŕakoŕ, rasgador, desgarrador | rompedizo | incisivo.
uŕalde (de *uŕe-alde*), limítrofe, colindante, vecino.
uŕan (*uŕean*), cerca: *il-uŕan*, casi muerto.
uŕanaldi, la próxima vez.
uŕanarazi (*uŕendu-erazo*), acercar, aproximar, atraer.
uŕandu, acercarse | extenuarse, fatigarse.
uŕaneŕez, accesible.
uŕantasun, proximidad.
uŕanxka, cerquita. [a paso.]
uŕaska (de *uŕats-ka*), paso]
uŕatu, rasgar, desgarrar, descoser, estallar, abrirse | *argia uŕatu*, apuntar el día | labor ligera | fatigadísimo, extenuado | extenuarse.
uŕats (de *oŕ-atz?*), paso.
uŕats-neuŕkin, podómetro, cuenta-pasos.
uŕatz, paso.
uŕatze, rasgadura, desgarro, rotura | *(aŕgi-uŕatze)*, alba, aurora | (de *uŕ-aitze*), avellano.
uŕaza, lechuga.
uŕazale (de *uŕatu-zale*), separatista | pródigo.
uŕazaletasun, separatismo.
uŕazaletu, hacerse separatista. [dorar.]
uŕaztatu (de *uŕe-ztatu*),
uŕbide (de *uŕ-bide*), atajo.
uŕbil (de *uŕ-bil*), cerca, cercanía, cercano | indet. de *uŕbildu*, acercarse.
uŕbilbide, atajo | acceso, entrada.
uŕbildu, acercarse, allegar, aproximarse, arrimarse.
uŕbilean (*uŕbilean*), (en) cerca.
uŕbileko (*uŕbileko*), próximo, cercano, adyacente, allegado. [cercanía.]
uŕbiltasun, proximidad,
uŕbilazi, acercar.
uŕbilen, inmediato.
uŕbilerazo, acercar.

úŕbiĺeŕez, accesible.
úŕdai (de *úŕde-ki)*, tocino: *urdaya jan ta gaŕbaya*, tocino, pesar luego de comido | *(úŕdail)*, estómago.
úŕdai-azpiko (úŕdai-azpi), jamón.
úŕdaiki (de *úŕde-ki)*, tocino.
úŕdail, estómago | útero.
úŕdaildu, impacientarse.
úŕdail-min, gastralgia.
úŕdain, porquero.
úŕdakeri, cochinada, porquería | obscenidad.
úŕdaki (de *úŕde-ki)*, tocino, carne de cerdo.
úŕdalde, piara de cerdos.
úŕdaĺaren, gástrico.
úŕdaĺeko, mal de estómago.
úŕdaĺen, histerismo | mal de estómago | dispepsia.
úŕdama, marrana, cerda con crías. [bol.]
úŕdamutuŕ, amapola, | aba-]
úŕdanbelaŕ, cierta planta.
úŕdanda, comadreja.
úŕdandegi, pocilga.
úŕdanga, marrana | ramera.
úŕdantegi (úŕdandegi), pocilga.
úŕdantxiribiri, cierta planta.
úŕdantzaki, magra del tocino.
úŕdaralde, piara.
úŕdaŕain, solomillo de puerco.
úŕdaŕdi, ramera.
úŕdaska, ramera. [món.]
úŕdazpi (úŕdai-azpi), ja-]
úŕde, cerdo: *úŕde goseak, ezkuŕaamets*, cerdo hambriento, sueña con bellotas | sucio, puerco, cochino, marrano.
úŕde-aaŕdi (úŕde-ahaŕdi), marrana.
úŕde-alde, piara.
úŕdeazpi, jamón. [tocino.]
úŕdei-aska, saladero de]
úŕdei-azpi (úŕdai-azpi, úŕdazpi), jamón.
úŕdekeri, cochinada, porquería, obscenidad.
úŕde-mutuŕ, v. *úŕdamutuŕ*.
úŕdendegi, pocilga.
úŕdeto, cerdito, cochinillo.
úŕdetu, hacerse inmundo | ensuciarse. [cerdos.]
úŕdexin, cierta clase de]
úŕde-zain (úŕdain), porquero, pastor de cerdos.
úŕdin (de *úŕde-din)*, sucio, inmundo | moho.
úŕdindu (de *úŕdin)*, ensuciarse | enmohecerse.
úŕe, oro | cerca: *gaitzúŕe*, peligro de mal.
úŕeantz, oropel.
úŕe-ariztua, filigrana.
úŕebiĺs, baño de oro, dorado. [pazo.]
úŕeburusi, bardana, lam-]
úŕedi, cantidad de oro | tesoro.
úŕegin, orfebre, orífice.
úŕegintza, orfebrería.
úŕeizti (de *úŕ-aitz-di)*, avellanedo.
úŕeko (úŕbiĺeko, úŕaldeko), circunvecino.
úŕelili, crisantemo.
-úŕen, sufijo que indica «periodo»: *bederatziúŕen*, novenario; *zazpiúŕen*,

septenario.
uŕen (de *uŕ-en*), el más agudo: *abesuŕen*, voz de tiple; *abesuŕenaun*, persona que tiene voz tiple | el más cercano | *(uŕan)*, a punto de, casi: *erori-uŕen*, a punto de caerse.
uŕena, otra vez, la próxima vez.
uŕenaldi, la próxima vez.
uŕendu, acercarse | arriesgarse | frisar.
uŕengo, adyacente, contiguo, siguiente, inmediato.
uŕeratu, acercar, acercarse | frisar.
uŕerazi, aproximar.
uŕeta, tesoro.
uŕetari, hacendista.
uŕetxindoŕ (uŕtxindoŕ), ruiseñor.
uŕezigoŕ, cetro.
uŕezko, de oro, áureo.
uŕeztari, dorador.
uŕeztatu, dorar, dorado.
uŕgaitzi, ayudar | consolar.
uŕgaizte, ayuda, socorro, auxilio | misericordia.
uŕgaiztu (uŕgazi), ayudar.
uŕgaldu (de *uŕ)*, desgranar.
uŕ-garao, avellana.
uŕgats (uŕgatz), ayudar.
uŕgatzi, ayudar | socorro.
uŕgazi (uŕgatzi, uŕgaitzi), ayudar, socorrer, amparar | consolar.
uŕgazle, ayudador, amparador, ayudante, protector | coadjutor. [favor.]
uŕgazpen, amparo, asilo |
uŕgun, cojo.
uŕgundu, cojear.
uŕguneri, cojera.
urgunka, cojeando.
uŕi, colmo | escaso, exiguo, falto: *uŕi baña ongi*, poco, pero bien, v. *muŕi* | chichón | jorobado | *(uŕil)* Octubre | tacaño | lento | cerca | deficiente | frugal, frugalmente.
uŕialdi, escasez (tiempo de) | menguamiento. [ruela.]
uŕi-aran, variedad de ci-
uŕi-aro, otoño.
uŕiatu, azuzar.
uŕibelaŕ, segunda y posteriores cosechas de hierba.
uŕieta (de *oŕi-eta*?), Octubre | otoño.
uŕikal, indet. de *uŕikaldu*, compadecerse | miseria, desgracia, misericordia.
uŕikaldu, apiadar, condolerse, tener lástima.
uŕikalgaŕi, compasible, digno de lástima. [sión.]
uŕikal-izan, tener compa-
uŕikalkizun, objeto de conmiseración.
uŕikalkoi, misericordioso, compasivo, piadoso.
uŕikalkoŕ, piadoso, misericordioso, compasivo.
uŕikalpen, piedad, misericordia.
uŕikaltasun, piedad, misericordia, clemencia. [so.]
uŕikalti, compasivo, piado-
uŕikaltsu, compasivo, clemente, piadoso.
uŕikari, compasión, misericordia, piedad.

uŕikäri-izan (uŕikal-izan), tener compasión.
uŕikaritu, apiadar, compadecer.
uŕikariz, de compasión, por misericordia, por piedad, piadosamente.
uŕikaŕi (eŕukari), compasible, miserable, pobre.
uŕikeri (de *uŕi-k-eri),* miseria, escasez | tacañería.
uŕiki, escasamente | lentamente | *(eŕuki),* pena, dolor, compasión, conmiseración, pesar.
uŕiki-izan, apesadumbrarse, tener pena, compadecer, apiadar.
uŕikitu, arrepentirse: *uŕikitu naiz (uŕiki-naiz),* me pesa, me he arrepentido | apesadumbrarse.
uŕil (de *oŕi-il?*), Octubre.
uŕilo, mandrágora, yerba medicinal.
uŕin (luŕin), aroma, olor, vaho, hálito: *uŕin gaizto,* mal holor, hedor; *itzaluŕin,* vaho de lugar no aireado | *(uŕun),* lejos.
uŕindatu, perfumar, aromatizar, sahumar | olfatear, husmear.
uŕindu, oler, exhalar, despedir olor, vahear | apestar, heder, corromperse.
uŕindun, aromático, fragante. [tero.]
uŕinga, cepillo de carpin-]
uŕingai, perfume. [pa.]
uŕingandi (maŕuz), garlo-]
uŕingatu, cepillar.
uŕingo, lejanía.
uŕinkai (luŕinkai), perfume.
uŕinztatu, perfumar, aromatizar.
uŕiola, avellaneda.
uŕirik (uŕurik), gratis, de balde, graciosamente.
uŕiriko, gratuito.
uŕi-soro, segunda y sucesivas cosechas de yerba.
uŕita (uŕieta), Octubre.
uŕitasun, escasez, penuria | lentitud | parsimonia.
uŕitatu (uŕuntatu), regatear, escatimar.
uŕitu, escasear, disminuír, amainar, amenguar, amortiguarse | *(uŕutu),* colmar.
uŕitz (uŕatze, uŕondo), avellano.
uŕitze (txikitxe), mengua.
uŕitzolo (de *olo),* cizaña.
uŕitz-peŕetxiko, seta comestible. [jer sucia.]
uŕiza, hembra | cerda | mu-]
uŕiziza, cierta seta comestible.
uŕizti, avellanedo.
uŕizun (uŕeantz), oropel.
uŕki, abedul.
uŕkidi, abedulal.
uŕkitza, ojaranzo, charmilla | abedulal.
uŕkitzu, abedulal.
uŕko (de *uŕ-ko),* inmediato, próximo, prójimo | *(uŕengo, uŕbiīeko, zeaŕ-aide),* afín, allegado.
uŕko-aide, afín, allegado.
uŕkoi (oŕkoi) (de *oŕko-gai),* horma.
uŕko-lagun, prójimo.

urkotasun, parentesco.
urlo, tiemblo, temblón.
urondo (de *ondo*), avellano.
urpo, montón de granos | montón de estiércol | *(orpo)*, talón.
urtasun (lastertasun, zirto), agudeza.
urtede (de *gurdi-ede*), aro de cuero con que se fija el yugo a la pértica.
urten, salir | saliente.
urtepide (de *irten, urten*), evasiva.
urtere, v. *urtede*.
urtegi, v. *urtiki*.
urtika, lanzando, arrojando, echando.
urtiki (aurtiki, eurtiki, jaurtiki), derribar | arrojar, lanzar | resorte.
urtu (de *ur*), aguzar | *(uretu)*, acercarse. [derribar.]
urtuki, arrojar, lanzar, |
urtustu (ortustu), descalzar.
urtuxi (ortuisik), descalzo.
urtxindor (uretxindor), ruiseñor.
urtzapal, tórtola.
uru (uri), colmado, abundante, espeso | arrullo | *(zuru)*, salto de agua, torrente.
urueta (uruketa), arrullo.
uruindu, despreciar.
uruka (uruketa, urueta), arrullo.
urukari (erukari, urikari), compasible, cuitado.
urukatu, arrullar.
uruma, arrullo.
urumaka, lamento, quejido | lamentándose.
urumizaka, gruñendo.
-urun (-uren), sufijo que significa «período»: *bederatziurun*, novenario.
urun (urin), lejos, lejano, distante, lejanía, alejarse.
urunarazi (urun-erazi), alejar, apartar, separar.
urunde (de *urun-te*) *(uruntze)*, ausencia.
urundu, alejarse.
uruneko, lejano, de lejos.
urunga (urunka), arrullo.
urun-izan, distar.
uruntasun, alejamiento.
urunterazi (urunarazi), alejar, apartar.
urunagari, despreciable.
urup (zurut), sorbo, trago.
urupa-egin, sorber.
urupagari, exquisito, digno de ser sorbido.
urupaka (zurupaka), a sorbos. [ber.]
urupatu (zurup-egin), sor-]
urup-egin, sorber.
uruputx-basarbi, bunio.
ururik (uririk), gratis, de balde.
urutaka, regateando.
urutargikin, semáforo.
urutatu, regatear.
uruti (de *urun-di*), lejos, distante, lejano, lejanía, alejarse: *urutiko intxaurak amalau, bertaratuta lau*, las nueces de lejos catorce, al aproximarse cuatro.
urutidatz, telegrama.
urutidatzi, telegrafiar.
urutidazki, telegrama.

úrutidazkin (úrutidazki), telégrafo.
úrutidazkintza, telegrafía.
úrutidazkiñez, telegráficamente.
úruti-izan, distar.
úrutiko (úrungo), remoto.
úrutikuŕlari, semaforista.
úrutikuski, anteojo | telescopio.
úrutiratu (úrundu), apartar.
úrutitasun, distancia | lejanía. [tamente.]
úrutitik (úrundik), remo-]
úrutitz (úrunitz), telefonema. [fono.]
úrutizkin (úrutizki), teló-]
úrutizkindari, telefonista.
úrutizkindu (úrunizkindu), telefonear.
úrutizkintza, telefonía: *lorogabeko úrutizkin*, teléfono sin hilos.
úrutu (úratu), rasgar | colmar.
úrutx (úritx, úritz), avellano | hembra de animal.
úrutxista, sauquillo | jeringa | ducha.
úruxa (úriza), hembra.
úrxapal (de *úrzo)*, tórtola.
úrxo (úrtzo), palomita, paloma.
úrzo (úrtzo, uso), paloma.
úrzo-apal (úrxapal), tórtola. [campos.]
úrzo-belaŕ, trébol de los]
úrzokari, cazador de palomas.
úrzokume, pichón.
úrzo-puŕuta, codorniz.
úrzo-puŕuxta, tórtola.
úrzotegi (usategi), palomera, palomar.
úrzoume, pichón.
úrzume, pichón. [mera.]
úrzutegi, palomar, palo-]
usa, ejido.
usaburki, bálsamo.
usagari (de *uso-gari)*, arañuela, planta. [nudo.]
usai (usain), olor | estor-]
usai artu, olfatear.
usaige (de *gabe=ge)*, inodoro.
usai-gozodun, fragante.
usaika, oliendo: *usaika ibiīi*, andar a la husma.
usaiki, perfume.
usaikin, olfato, órgano del olfato.
usaikitegi, perfumería.
usaikola, perfumería.
usaimen (de *-men)*, olfato, sentido del olfato.
usain (usai), olor | *(urtzin, uzin)*, estornudo.
usaindatu (usainztatu), husmear.
usaindu, empezar a heder | husmear, barruntar, adivinar.
usain-egin, oler, olfatear | husmear, hacer pesquisas.
usaingaŕi, perfume, aromático.
usainka, olfateando, husmeando, averiguando.
usaintsu, aromoso.
usainztatu, aromatizar, perfumar.
usai-on, aroma. [fragante.]
usai-ondun, aromático,]
usaitatu (usaindatu), per-

fumar.
usaitu, oler, despedir olor | husmear, adivinar.
usaitsu (usaidun), oloroso.
usakume (de *uso-k-ume)*, pichón.
usandi, hediondo.
usandu, heder, oler, corromperse | barruntar | perfumar.
usano (de *uso-no)*, palomar | dacia, osadía.
usara (de *ara)*, ansia de la vaca.
usaŕdi (ausaŕdi, ozaŕ), aullar | hocicar.
usaŕka, hocicando.
usaŕkatu, hocicar.
usaŕlatz, paréntesis.
usaŕte, entremetimiento, ingerencia.
usaŕtu, ingerirse, entremeterse | hocicar.
usategi (de *uso)*, palomar, palomera.
use, bosque.
usegi, morder.
usei (usai, uzin), estornudo.
usgune (de *uts)*, vacío, trecho vacío, cavidad, espacio, solución de continuidad, vacante.
usi (use), bosque, arbolado | espeso | inflamación | pronto | señal, indicio, rastro.
usiki (autsiki), morder, mordedura, mordido.
usin (uzin, urtzin, usain), estornudo | *(osin)*, pozo | abismo | alud de nieve.
usin-egin, estornudar.
uskaldun, v. *euzkeldun*.
uskara, v. *euzkera*.
uskari (de *uts)*, déficit.
uskaŕ (de *uts k-aŕ)*, defecto, yerro.
uskeri (de *uts)*, vanidad | futilidad, friolera, bledo, insignificancia, pequeñez.
usketa, defección, serie de faltas.
uski (de *uts-ki)*, puramente, meramente, netamente.
uskin, enclenque.
uskinaxo, grajo.
uskinoxo, grajo.
uskoŕ (de *uts-koŕ)*, falaz, defectible, falible.
uskoŕtasun, falibilidad.
uskune, nicho.
uskuŕtz (de *Urtzi-guŕtz)*, religión: *uskuŕts kistaŕa*, religión cristiana; *Uskuŕtz-Edesti*, Historia Sagrada: *Jaungo bakaŕdun uskuŕtza*, religión monoteísta; *Jaungo askodun uskuŕtza*, religión politeísta.
uskuŕtza irakatsi, catequizar.
uskuŕtz-irakasle, catequista.
uskuŕtzale, religioso.
uskuŕtzaletasun, religiosidad.
uskuŕzgabe, irreligión.
usma, barrunto | olfato.
usmatu, barruntar | oler, olfatear, sospechar, imaginar, prever, presentir, adivinar, profetizar | fisgar.
usmo, olfato | barrunto.
usmoka, olfateando, oliendo.
usna (usma, usmo, sumo, suma), olfato.

usnädun, dotado de olfato | previsor | *abere usnaduna,* animal de mucho instinto.
usnatu, oler, olfatear, barruntar, profetizar, adivinar, presentir.
uso (urzo), paloma.
uso-ar, palomo. [campos.]
usobelar, trébol de los]
usokari, cazador de palomas. [pichón.]
usokume, cría de paloma,]
uso-mando, paloma grande silvestre. [palomera.]
usotegi (usategi), palomar,]
uspel (mospel, nospel), herida, cardenal, cicatriz | sabañón | lugar sombrío, ombría | cárdeno.
uspeldu, acardenalarse | abollar.
uspelgune, miembro acardenalado | lugar sombrío, sombra, abrigadero, abrigo. [abollar.]
uspelkatu, acardenalar |]
uspen (de *ustu-pen),* acto de vaciar.
usta, muérdago. [dicinal.]
ustabelar, cierta yerba me-]
ustai, aro | pendientes en forma de aro | rosca de pan | llanta | órbita.
ustai-belar, v. *ustabelar.*
ustakeri (de *uste),* esperanza vana.
ustargi (de *ortze),* arço-iris.
ustari, teoría.
ustariz, teóricamente.
ustarizko, teórico.
ustarko, coz.
ustarostikoka, dando corcobos y coces.
ustasun, vaciedad.
uste, idea | opinión: *uste bikoitzaz,* con doble intención | esperanza, confianza: *usteoso,* plena confianza | expectativa, persuasión | criterio, crítica | expectación.
ustegabe, sorpresa | impensadamente | inopinado.
ustebide, fianza.
ustedun, opinante.
uste-egon, estar esperando, aguardar.
ustegabe (ustekabe), sorpresa | inadvertencia | impensado, inopinado.
ustegabeko, casual.
ustegari (ziñezgari), confiable. [confiar.]
ustegatu (de *ustege),* des-]
ustege, desconfiado, desesperado.
ustegekeri, desesperación.
ustegetasun, desconfianza.
ustegetu, desesperar.
ustego, opinión, concepto, idea, presunción.
ustei (ustai), aro | collar | llanta.
uste-izan, esperar, aguardar | juzgar, creer, pensar, opinar, conjeturar, suponer; *uste det,* así lo creo | persuadirse | confiar | presumir | parecer.
ustekabe, sorpresa, casualidad, acaso | accidental, fortuito | accidentalmente | chiripa | inopinado,

inesperado, imprevisto, imprevisión.
ustekabez, fortuitamente | improvisadamente | inesperadamente. [pensado.]
ustekabezko (ezuste), im-]
ustekeri (ustakeri), confianza vana, presunción | ilusión.
usteko, reputado, presumido, presunto, putativo.
ustekunde, opinión | confianza | expectación.
ustel, podrido, pútrido, podredumbre | indet. de *usteldu,* podrirse | falta en la pelota: *ustel izan da,* ha sido falta | haragán, flojo | insano | cobarde, pusilánime.
usteldu, podrirse.
usteldun, leproso.
ustel-iŕten (gezuŕ-iŕten), frustrarse | salir suspenso | fracasar, salir mal en alguna cosa. [tico.]
ustelkoŕ, corruptible, sép-]
usteltxa, énula campana, (planta). [fama.]
uste-on, buena reputación,]
usterazo, embaucar.
usteri (de *ustel-eri),* lepra.
usterin, grupa de asno.
usteritegi, lazareto.
usteritu, ser atacado por la lepra.
ustertun, leproso. [dorro.]
usteŕ, inconsistente | mo-]
usteŕail, vasija, tarro.
usteŕle (asteŕle), avispa.
usteŕtasun, inconsistencia.
usteŕtu (umeldu), modorrarse.
uste-sendoko, probable.
uste-sendotasun, probabilidad.
ustetasun, confianza.
ustetu (uste-izan), juzgar, opinar.
ustetsu, lleno de ideas, ingenioso | confiado | esperanzado.
ustetsi, fiar.
ustez, al parecer, a juicio: *nere ustez,* a mi juicio; *ustez bai,* parece que sí; *on-ustez,* de buena fé; *gaitz-ustez,* de mala fé.
ustezko, ideal, imaginario, presunto, conjetural, putativo | fortuito.
ustiatu, aprovechar, explotar, sacar el mayor jugo posible de una cosa o negocio | rebañar platos.
ustiko (ostiko), coz.
ustin (de *uts),* cero. [te.]
ustio, completa y totalmen-]
usto (osto), hoja.
ustoxaŕ, ramas cuyas hojas secas come el ganado lanar. [tarro | tonel.]
usŕail (usteŕail), vasija,]
ustu (de *uts-tu),* vaciar, agotar | desahogarse | evacuar | v. *uts.*
usu (usi, uŕu), espeso, abundante | frecuente: *auŕak usu izan,* tener hijos con frecuencia | pronto, de prisa: *zoaz usu,* vete enseguida | *(osu),* sangre alterada, pus, materia | suero de la sangre.

usubilo, rumor: *usubilo andiya dabil,* corre el rumor.
usuil (lusuil), cántaro, herrada, ánfora. [der.]
usuki (usiki, autsiki), mor-]
usul (usula), herrada.
usun, variedad de seta.
usuri (ixuri), derramar | *(urisuri)* orina.
usutu (de *usu-tu),* espesarse, abundar, multiplicar | acelerar.
usu-usiu, a todo correr, a toda velocidad.
usuztatu (de *usu-ztatu),* multiplicar.
utaxur (de *ur),* gotera.
uti, arroz.
utikan (oa ortikan), quita de ahí!, largo de aquí! | a paseo, al traste.
utoŕki (de *ur-etoŕi-ki),* manantial.
uts (utz), puro, solo, neto: *ur utsa,* agua pura; *esne utsa,* leche pura, *euzkotaŕ utsa,* vasco puro; *on utsa,* bondad perfecta; *neska utsa,* doncella, inmaculada, pura, virgen; *begi utsez,* a simple vista | mero, simple; *beŕi uts,* mera noticia, simple noticia | *(gezuŕ, ustel),* fallido, vacío; *esku utsik,* a manos vacías | defecto, falta, imperfección | desacierto, equivocación | insignificancia, nonada: *utsagatik oŕela ibilli!,* andar así por una nada.
utsak osatu, subsanar.
utsal, sitio vacío | efímero, de poco valor, pobre | enjuto | inválido.
utsalarazi, desvirtuar, invalidar, inutilizar.
utsaldi (de *aldi),* falta, yerro, pifia | tiempo de escasez | tiempo de desahogo | vacatura.
utsaldu, perder consistencia, desvirtuarse, abatirse.
utsalkeri, vanidad, necedad.
utsalki, vanamente, inútilmente.
utsaltasun, calidad de endeble | vanidad.
utsaltu, abatir.
utsarazi, hacer vaciar, hacer evacuar.
utsaŕ (uskaŕ), defecto, falta | pretexto.
utsaŕte (de *uts-aŕte),* hueco, espacio, tiempo libre | vacío | oportunidad | interrupción | falta.
utsaŕteka, a ratos libres.
utsean, de balde, gratis.
uts-egin, hacer falta, pifiar, marrar, faltar, fallar, errar, equivocarse, desacertar, frustrar: *beranduiritxi nitzalako bultziya uts-egin nuen,* perdí el tren porque llegué tarde | pifia, yerro, falta.
utseginkoŕ, sujeto a error, falible.
utsegiñezko, de negligencia.
uts-emaŕ, claudicar, faltar | defraudar las esperanzas.
utseratu, engañar.
utsez, gratuitamente.

utsezkoŕ (utsegingaitz), indefectible.
uts-gabeko, certero.
utsi (itsu), ciego.
utsigei, lazarillo.
utsik, indet. de *uts,* vacío: *utsik utzi,* dejar vacante | puro: *utsik ala nasturik?,* puro ó mezclado? | solo, neto: *burutsik,* descubierto; *oñutsik,* descalzo.
utsŕka (itsuka), a la gallina ciega. [mordedura.]
utsiki (autsiki), morder,]
uts-iŕten, fallar, fracasar | salir suspenso.
utsiltze, clavo de cabeza cuadrada.
uts-izan, vacar.
utsu-belaŕ, yerba de hadas.
utsueri (de *eri),* ceguedad.
utsuko, cegato.
utsune (usgune, uskune), hueco, vacio, hoquedad | capacidad | solución de continuidad.
utsuts (itsusi), feo.
utuŕi (ituŕi), fuente.
utuŕibegi, manantial.
utuŕinko, fuentecita, manantial pequeño. [zón.]
utxa (kutxa) (?), arca | bu-]
utxorigoŕi, pelícano.
utz, vacío | *(butz, putz),* ventosidad | indet. de *utzi,* abandonar: *utzak,* déjalo.
utzarazi, hacer dejar | prohibir, privar | abrogar.
utz-egin, faltar | fallar | descuidar.
utzerazi, prohibir, privar, hacer dejar.
utzi, dejar, abandonar: | repudiar | permitir, consentir | aborrecer | largar | omitir | privarse.
utziera, repudio, abandono, omisión.
utziketa, omisión.
utzikin, restos | rastro.
utzio, pesebre de bueyes.
utzite (utzitze, uzte), abandono, negligencia.
utzu, dejar, abandonar, repudiar | permitir, tolerar.
utzuli (itzuli), volver, regresar | devolver, restituir | resistir. [tir.]
utzulikatu, volcar | inver-]
utzultu, acedarse la leche.
utzuluka, a derribarse | de tumbo en tumbo.
uuin (uhuin, ooin), ladrón.
uuri (uhuri), lamento, aullido.
ux, expresión con que se espanta a las gallinas.
uxa (iso), expresión para que paren los bueyes.
uxada, acometida | disentería.
uxaden, sanguijuela.
uxaldu, calarse, mojarse.
uxara, diarrea. [do.]
uxaŕka, hocicando, hozan-]
uxaŕtu, hocicar, hozar.
uxatu (oxatu, oyatu, oyutu), ahuyentar, espantar | *(txautu, sautu),* gastar.
ux-egin, huir | embestir.
uxetu, perseguir, seguir, embestir.
uxi, refunfuño | *(uzi),* as-

piración, pretensión.
uxin (izun), multa.
uxindu, multar.
uxkeŕ, ventosidad.
uxo (iso), expresión con que se paran los animales.
uxoxo (ur-zozo), tordo [acuático.]
uxtaŕ, tierno, blando.
uxtatu (de *ux-tatu)*, espantar, ahuyentar.
uxteŕ (uxtaŕ), blando, tierno | frágil | incoherente.
uxteŕtu, ablandarse | manirse, pasarse la carne.
uxtigei, sauce.
uxtu (txistu), silbo, silbido.
uxu (ux, huxu), voz con que se espanta a las gallinas.
uxuri (de *ur-ixuri)*, orina.
uxutu, espantar aves.
uxuxu, gallineta de mar.
uya (huya, uia), incitación a un perro.
uyatu (huyatu, uiatu), incitar, azuzar.
uyel, aguas torrenciales.
uyelte, temporada de aguas torrenciales.
uyol (uyal), aguatorrencial.
uzaba, amo, patrón.
uzabal (de *ur)*, vado.
uzaŕen, eritema.
uzein (urtzin), estornudo.
uzen (izen), nombre.
uzi (uxi, uzu), aspiración, pretensión | anhelo, afan, entusiasmo | repartir.
uzin (urtzin), estornudo | laguna | lago.
uzitu, repartir, dividir.
uzitzaīe, repartidor, distribuidor.
uzkai, ano.
uzkaili, volcar, derribar.
uzkal, v. *uzkaldu*.
uzkaldu, amarrar de piés y manos, sujetar, ligar | volcar, derribar | vencer.
uzkali, volcar, derribar, tirar.
uzkaltu, amarrar, atar.
uzkaŕ (puzkaŕ), ventosidad.
uzkei (untz), yedra.
uzkeri, nadería | vanidad.
uzkeŕ (buzkeŕ), ventosidad.
uzki, trasero | ojete de la aguja.
uzkin (de *utzi-kin)*, restos, despojos, desperdicios.
uzkinazo, grajo. [trasero.]
uzkokatu, caer sobre el
uzkol (de *Urtzi-ol*, contemplación de Dios), mística.
uzkolari, místico.
uzkoŕno (de *uzki-oŕno) (ozkoŕno)*, coxis.
uzkoŕnoki (ozkoŕnoki), rabadilla.
uzku, trasero.
uzkui, cosa baladí, insignificante, sin valor. [vos.]
uzku-jauziz, dando corco-
uzku-jauzka, dando corcovos.
uzkukalde, de espaldas.
uzku-mazel, nalgas.
uzkunde, abandono | desamparo | cesión.
uzkupe, cama del ganado.
uzkuŕ, sin ganas, rehacio, remolón, pusilánime, apático, retraído, retirado, cobarde, silencioso, encogido, acoquinado.

uzkuŕkeri, pusilanimidad, cobardía.
uzkuŕtasun, encogimiento, atamiento, desanimación melancolía | rémora, retraimiento.
uzkuŕtu, encoger, recoger: *bizkaŕak uzkuŕtu,* encoger los hombros | agacharse, acurrucarse, acoquinarse | enfriarse, perder entusiasmo | apocarse, amilanarse.
uzmaitasun (de *Urtzi-maitasun),* caridad, amor de Dios.
uzpel, lugar sombrío.
uzta, cosecha | miés | Julio | ganga, buen negocio.
uztaba (uzta-belaŕ), primera cosecha de hierba.
uztadaŕ (de *ortze),* arco iris.]
uztadun, cosechero. [iris.]
uztagai, arbotante.
uztai (ustai), arco iris | arco, aro: *aŕuztai,* arco de piedra | llanta | marco: *ate-uztai,* marco de puerta.
uztail, Julio.
uztailaize, lantana.
uztaitu, acombar.
uztalan, surcar el rastrojo del trigo | colirrojo.
uztalda, cambio de mieses en el campo.
uztale (de *utzi-tale),* dimisionario, cesionista.
uztapiko (astapiko), breva.
uztargi (de *ortze),* arco-iris.
uztari (buztan), baticola.
uztaril, Julio.
uztaro (de *uzta-aro),* época de la cosecha.
uztaŕ (uztaŕi), puntal, sostén | uncir | *(bera, guri, uxtaŕ),* tierno, blando.
uztaŕdura, uncimiento | juntura, trabazón, nexo.
uztaŕede, correas del yugo.
uztaŕestalgi, lo que cubre el yugo.
uztaŕetxe, hueco del yugo.
uztaŕgile, que hace yugos.
uztaŕgin, que hace yugos.
uztaŕi, yugo | velo que se pone a los desposados | arco iris | ría, hilera de granos | marco. [yugo.]
uztaŕi-belaŕi, muescas del]
uztaŕi-koska, muescas del yugo.
uztaŕka, a patadas.
uztaŕkatu, liberto.
uztaŕkide, que hace pareja al yugo.
uztaŕpe (de *uztaŕi-pe),* bajo yugo, esclavitud, servidumbre.
uztaŕpeko, siervo.
uztaŕpetasun (uztaŕpekotasun), esclavitud, cautiverio.
uztaŕpetu (uztaŕpekotu, menpekotu), esclavizar, subyugar.
uztaŕtu (uztaŕitu), uncir | cruzarse de brazos.
uztatu (de *uzta-tu),* cosechar: *ereiten duenak, uztatzen du,* quien siembra recoge | segar.
uzta-uŕtze, avellano.
uzte, abandono, dimisión,

cesión, omisión. [ción.]
uztei (de *Urtzi-dei)*, voca-]
uzteŕ (uxteŕ), tierno | de buen corazón | frágil.
uzteŕtu, ablandarse.
uztiatu (ustiatu), aprovechar bien una cosa.
uztokarazi, hacer dudar.
uztokatu, dudar | indeciso.
uztondo, rastrojera.
uzturi (uztari), baticola.
uzu, feroz, fiero, indómito, incivil, arisco, insociable | afán.
uzuŕ (izuŕ), arruga.
uzuŕtu (izuŕtu), arrugar.
uzutasun, ferocidad.
uzutu, volverse feroz, fiero, indómito, incivil, enfurecerse.

X

x, sexta letra del *agaka* euzkérico su nombre es *axa*, y se pronuncia como la *ch* francesa de *chalet*, o como la *sh* inglesa de *she*. Representa un sonido diminutivo.
xa, sobre todo, más que todo, muy en particular: *ori xa*, principalmente eso.
xaako (de *zagi-ko) (xahako)*, botarrón, bota para vino.
xaal (txal, xahal), ternero.
xaal-boroka (xahal-boroka), renacuajo.
xaalki, carne de ternera.
xaaŕ (xagaŕ, xahaŕ), viejecito. [bota.]
xaato (de *zagi-to) (zato)*,]
xaatu (de *xahutu, uxatu)*, gastar dinero.
xabaldu (de *xabal)*, aplanar, extender.
xabalko, rellano.
xabalo, platija.
xaboŕ (zaboŕ), casquijo, piedra menuda. [cillo.]
xagu (xau), limpio | ratón-]
xain (txau), puro, mero.
xaitzi (jaitzi), ordeñar.
xakaŕ, piedrecita, resíduo menudo | partícula (que se mete en un ojo, etc). | costra. [de la oveja.]
xaketx, mella en la oreja]
xaki (aki), marca, señal.
xalburu (txalburu), renacuajo.
xaldain (zaldain), pasarela.
xali (zali), cuchara | turbina. [cucharilla.]
xalinko, sartén pequeña |]
xalo, flexible | tierno, afable.
xamalko (de *zamari-ko)*, caballito, potro.
xamango, huesos de cerdo.
xamaŕ (samaŕ), algo: *gizen xamaŕ*, algo grueso | bastante: *aŕoxko xamaŕa*, bastante orgulloso.

xamuŕ (samuŕ), tierno, quebradizo, frágil.
xanpel, sedal.
xanpora, cardamina.
xantel, garrote.
xapi (zapi), exclamación para ahuyentar el gato.
xara, jaral. [celosía.]
xareta (de *sare*), persiana,]
xaro, palo | mango del mayal.
xaŕamiko, arañazo.
xaŕego, amante de lo extraño al país vasco.
xaŕpa, trapo | tela vieja y destrozada.
xastagin (txastabin), barreno pequeño.
xatatu, limpiar.
xatetu, limpiar, frotar.
xau (xahu), aseado | enteramente. [horno.]
xaukaŕi, escobón para el]
xauki, claramente.
xaupen, destrucción, aniquilamiento.
xauxun, mujer entrometida.
xautarzun, aseo, limpieza, pulcritud.
xautu, limpiar | gastar: *dirua xautu*, gastar dinero | borrar | *(txautu)*, baldar, aniquilar, achicar, apabullar. [dor.]
xautzale, pródigo, gasta-]
xautze, dispendio, miseria.
xauzale, lavandera.
xaxgi, muhidera.
xaxtain (xaxtagin), barreno pequeño.
xaz (igaz), el año pasado.
-xe, sufijo diminutivo: *andixe*, algo grande; *berialaxe*, enseguidita | sufijo intensivo: *orixe*, ese mismo; *uraxe*, aquel mismo.
xe (txe), menudo: *laŕi ta xeak*, muebles e inmuebles; *ozte xe*, vulgo, el pueblo bajo.
xeakatu, desmenuzar | cambiar moneda.
xeakin, támara, residuo de leña menuda.
xeaŕatu, calentar un palo para enderezarlo | cortar ramas, podar. [pada.]
xeaŕte (txolaŕte), escam-]
xeatu, desmenuzar, v. *txetu* y *zeatu* | *(xehatu)*, explicar: *xea diezadazu*, explíqueme | masticar | cambiar moneda.
xedeŕatu (xeaŕatu), podar.
xedeŕatzaīle, podador.
xedatu, demarcar, limitar.
xedatuki, v. *xeroki*.
xede, raya, límite, fin | intención, finalidad: *enexedea*, mi intención | *xede aŕtu*, deliberar | demarcación.
xedeŕakin, recortes.
xedeŕatu, recortar. [nes.]
xedetsu, lleno de intencio-]
xee (xe, ze), menudo.
xenbera, requesón.
xenboren, requesón.
xenika, medida que equivale a un kilogramo.
xera, molleja.
xerlo, cabellera.
xerlotsu, peludo.
xermen, peruétano. [lle.]
xeroki (xedatuki), en deta-]

xertō, v. *txerto*, *txertatu*.
xeŕa (zeŕa), rebanada | chuleta.
xeŕenda, cédula | franja | corbata | tira de papel, de paño. [calidad.]
xeta, estopa de primera]
xexen (zezen), torete.
xexkil, támara.
xexu, azuela.
xez, al por menor.
xi (zi), sútil.
xidoŕ (txidoŕ), senderito.
xigoŕtu, secarse | requemar.
xilatu, horadar, taladrar.
xili, basurero.
xilin, muelle, flojo.
xilindu, perder fuerzas, debilitarse.
xilko, ombligo.
xilkoi, ombligo.
xilō, agujerito.
xima (altsuma), vástago, renuevo.
ximel (tximel), enjuto | marchito | arrugado.
ximen, aseado, acicalado, pulcro, limpio, ordenado, curioso. [ñas.]
ximenkatu, atarazar castaximiko, pellizquito, v. *zimiko*.
ximilīxta, salpicadura.
ximixta, v. *tximista*.
ximitx, chinche | *(zumitz)*, fleje.
ximuŕtu, v. *zimuŕtu*, arrugarse en pequeños pliegues.
xin, venir. [de pescar.]
xinga (txinga), cierta red]
xingaŕ, tocino, v. *zingaŕ*.
xingaŕ-azpi, jamón.
xingil, arbeja | viruta.
xingilka, a la coscojuela.
xingle (zingle) (?), efímero | poco consistente, simple. [un pié.]
xingoka, al cox-cox, sobre]
xingola, usagre.
xingoŕ, avaro | chicharrón.
xinka, mal humor.
xinkoŕ, pedazo de tocino.
xinkila, cucúbalo | campanilla.
xinta, gorgeo | diligente, exacto, ordenado.
xintasun, exactitud, orden.
xintxuketa, reparación de herramientas.
xinxirikatu, destrozar, desmenuzar.
xipa (txipa) (?), bermejuela.
xipatu, calarse, mojarse.
xipi (txipi), pequeño.
xipil, requemado, socarrado.
xipildu, chamuscar.
xipiñi, diminuto.
xira, hiedra | cauterio.
xiratu, cauterizar.
xiri (txiri), v. *ziri*.
xiribila, vela de resina.
xirigaŕatu, chamuscar.
xirikota, agua del queso.
xirimili (xirimilo, xirimola), huracán | remolino de viento. [nificancia.]
xirimiri, pequeñez, insig-]
xiristilō, lazada.
xirla, v. *txirla*. [flauta.]
xirola (txirola), silbo |]
xirolari, flautista.
xiŕibika, violín.

xiŕingil, viruta.
xiŕio, trenza de lino.
xiŕipa, arroyo | raudal | manantial.
xiŕist, salto de agua | chorro.
xiŕistilo, lazada.
xiŕitu (ziŕitu), rendija | ventana colocada en una puerta | *(zoŕotz),* exacto.
xitabeŕi, recien parida.
xitan egon, estar clueca la gallina.
xitatu, empollar.
xito (xita), polluelo.
xito-begi, ojo de gallo.
xitu (de *txit-tu* ?), sobrepujar, vencer.
xitxo, colodra.
xitxuri, hormiguero.
xitxuŕi, colmado.
xixa, seta.
xixain (xixein), sanguijuela.
xixi, quemar (voc. puer.).
xixka, punzada | mal humor.
xixkailau (kiskaildu), abrasar.
xixkatu (?), sisar | hurtar.
xixkeŕ, grano de arena.
xixkoŕ, chicharrón | secado al fuego.
xixku (zisku), bolsita, bolsillo | cajita | alfiletero | vaina de espada.
-xka (-xko), sufijo diminutivo: *bidexka,* caminito.
-xko, sufijo diminutivo: *geldixko,* quietecillo.
xoboŕ (zoboŕ), piedrecitas que sirven para rellenar los huecos de las paredes, ripio.
xoi-aska, pamplina, álsine.
xoil, v. *soil,* mero, puro, solo | enteramente.
xokari, acorneador.
xokatu, unirse carnalmente.
xoketa, resíduos de la pera o manzana.
xokoŕ (txalkoŕ), desmedrado | ternero, novillo.
xokota, v. *xoketa.*
xopindu (ozpindu), avinagrarse la comida.
xoralde, traba que se pone al ganado en el cuello.
xoratu, marearse, desmayarse | volverse loquillo | enamorar.
xordes, malo.
xordets, peor.
xori, pájaro, v. *txori* y deriv.
xorlen (txorten), pedúnculo.
xoŕaiko, escardillo.
xoŕoin, puñado de lino que va a ser majado.
xoŕoildu, separar el lino.
xoŕoinkatu, separar el lino por copos.
xoŕotx, afilado | recto, justo.
xoŕoxki, rectamente.
xoŕta (soŕta), carguito, fajita, ramillete | traguito: *arno xoŕta bat,* un tragito de vino, gota.
xoŕtaka, gota a gota.
xoten (xotin, zotin), hipo.
xotil, listo, hábil, despejado | airoso.
xotx (zotz), palillo | un poquito.
xu, diminutivo de *zu,* usted, vos, tú.
xuail (de *zuri-kail),* blanquecino.
xuandor, alheña.
xubizko, (de *zubi-zko),* pa-

sārela, puentecito.
xuguŕ (zuguŕ, zuuŕ, zuŕ), económico | nariz pequeña. [ría.]
xuguŕkeri, tacañería, roñe-]
xuguŕtasun, economía.
xuinka, v. *soinka.*
xuku, seco, enjuto.
xulubila, silbo | flauta.
xume, diminuto, minúsculo.
xumen, el menor.
xumuŕ, arruga. [largo.]
xunda, campo estrecho y]
xundo, picador, tajo de cocina.
xundaka, trago.
xural, blanquecino, pálido.
xurbi, cierta planta.
xurgatu, chupar.
xuri, blanco, v. *zuri.*
xuribare, lechecillas, lechecicas.
xurigende, ropa blanca.
xurikeia, jabonadura, colada | rehabilitación, sinceramiento | halago.
xurikin, perfolla.
xurimin, blanco puro.
xuringo, pasarela | albúmina del huevo.
xurinko (txuringo), albúmina del huevo.
xuripen (de *zuritu-pen),* blanqueamiento | sinceramiento | halago, lisonja.
xuritondo (xurikin), perfolla.
xuritu, blanquear | esclarecer un asunto, arreglarlo | rozar las tierras.
xuritzalē, blanqueador, albañil, lavandera | árbitro | halagador, lisonjeador.
xurixko, blanquecino.
xurkatu, frotar | chupar.
xurki, vertiente | sumidero.
xurkin (ixurikin), fregadura.
xurpail, blanquecino.
xurpaildu, palidecer.
xurpailtasun, palidez.
xurpil, pardo | pálido.
xurtoin, raspa de la uva | pedúnculo.
xuru, cajita de donde va el grano de la tolva al molino.
xuruta, sumidero. [dero.]
xuŕi, barril de lejía | sumi-]
xuŕkin, económico.
xuŕoin, copo de lino.
xuŕu (zuŕu), chorro | coladero.
xuŕupakatu, beborrotear.
xuŕupita, lluvia torrencial.
xuŕut, trago, sorbo | chorro.
xuŕuxta, chorro.
xuŕtx (zuŕtz), huérfano.
xuŕx (zuŕtz), huérfano.
xut, recto, derecho | tieso, vertical.
xutik (zutik, txutik), de pié | verticalmente.
xutitu, ponerse de pié | enderezarse.
xutxuŕu, árbol sobrecargado de fruta.
xuuŕ, escaso, v. *zuŕ.*
xuuŕkeri, tacañería.
xuuŕki (xuhuŕki), económicamente.
xuxa, seta. [hacer fuego.]
xuxaka, leña menuda para]
xuxen, derecho, recto | vertical, v. *zuzen* y deriv.

xuxkandera, lagartija.
xuxlu (txistu), silbato, silbo, silbido.
xuxtuŕ, mata. [de cocina.]
xuxulu (de *zizalu)*, escaño]

Y

y, cuarta letra del *agaka* euzkérico cuyo nombre es *ya*. Véase lo que se indica al hablar de la letra J.
yadetsi, conseguir.
yagon (yabon, iabon), inspeccionar | cuidar.
yaŕo, arce.
yaukal, superiorísimo, pistonudo, excelente, magnífico | admirablemente.
yauzika (muriska), cabriola.
ya-ya (iya-iya), casi.
yayo, bello, agraciado, hermoso, magnífico, superior, excelente: *yayo-egon*, estar en grande.
yoran, afán, ansia: *egun oyetan yoran aundiyaz irakuŕtzen degu*, estos días leemos con gran interés.
yori, abundante | espléndido | espléndidamente.
yoteri (yote), carnaval.
yurtziri (justuri), trueno.

Z

z, vigésima novena letra del *agaka* euzkérico: su nombre es *atzeltz*.
-z, sufijo que significa medio, instrumento, equivaliendo a *con, por medio de: indaŕez*, por la fuerza | sufijo que expresa causa material, equivaliendo a *de: zilaŕez egiña*, hecho de plata | sufijo que significa manera, modo, equivaliendo a *por, de, a, en: berez*, por sí; *buruz*, de memoria; *zaldiz*, a caballo; *euzkeraz*, en euzkeras | sufijo que denota movimienio, traduciendo los castellanos *de, por: etxez-etxe*, casa por casa, de casa en casa | sufijo que se une a palabras de tiempo significando *en, de, por vez: egunez*, de día; *ostegunez*, en Jueves; *lenengoz*, por vez prime-

ra, *laugaŕenez,* por cuarta vez | sufijo que se usa en frases admirativas, denotando cantidad: *au gizonez!,* cuánto hombre! qué muchedumbre!

zaagi (zahagi, zaragi), pellejo para vino.

zaaro (zaalo, zahalo), varita para arrear.

zaaŕ (zaŕ), viejo.

zaaŕ-beŕi-aŕte, entre el plenilunio y el novilunio | entre dos cosechas.

zaaŕ-bii, pensión de la vejez.

zaaŕdai, vara a que se fija la parra | fino, esbelto.

zaaŕeri (de *eri),* achaque de la vejez.

zaaŕ-itz, refrán.

zaaŕkin, remiendo. [pito.]

zaaŕkitu (zaŕakitu), decré-]

zaaŕmin, achaque de viejo.

zaaŕtasun, vejez.

zaaŕtu, envejecer.

zaaŕtzapen (zahaŕtzapen), vejez, ancianidad.

zaaŕtze (zahaŕtze), vejez.

zaaŕ-zati, pensión para la vejez, retiro.

zaato (zato), bota.

zabal, ancho, anchura, ensanchar: *zabal-zabal lo-egin,* dormir a pierna suelta: *ateak zabal-zabal ideki,* abrir de par en par las puertas | abierto, público, general: *saŕbide zabala,* entrada general | planicie | amplio | plaza.

zabalagotu, ampliar.

zabalaldi, tiempo de ensanchar, esparcimiento | apertura | diástole.

zabalarazi, hacer ensanchar, desplegar, abrir.

zabalaŕte, abrir y cerrar (los ojos).

zabalazi, hacer desplegar, ensanchar, abrir.

zabalaztale, que hace desplegar, ensanchar, abrir.

zabalde (de *zabal-alde),* planicie, espacio.

zabaldegi, espacio, ámbito | exterior, fuera: *goazen zabaldegira,* vámonos fuera | planicie.

zabaldu, ensanchar, abrir, franquear, esparcir, difundir, divulgar, propagar, explayar, extender | generalizar | desarrollarse | publicar | desparramar, gastar.

zabalera, anchura | latitud.

zabalerago, anchura.

zabalerazi, desplegar | propagar, difundir.

zabalgo, anchura | vuelo.

zabalgune, lugar o trecho de ensanche, espacio ancho.

zabalik, abierto (estar): *leyoa zabalik dago,* la ventana está abierta.

zabalki, francamente, abiertamente, extensamente, ampliamente.

zabalkizun, extensivo.

zabalkoŕ, dúctil.

zabalkoŕtasun, ductilidad, expansibilidad.

zabalkunde, propaganda.

zabalote, muy ancho.
zabalpen, ensanche, ensanchamiento, ampliación, dilatación.
zabaltarzun, v. *zabaltasun.*
zabaltasun, anchura | amplitud | franqueza | publicidad.
zabaltoki (zabal, zabaldegi), planicie, llanura, explanada | campo, fuera, exterior.
zabaltsu, anchuroso.
zabalune, espacio ancho, trecho de anchura.
zabanakatu, dispersar, difundir.
zabaŕ (zagaŕ), indolente, reacio, apático | abandonado, negligente, descuidado | escoria | depravado.
zabaŕarazi, depravar, corromper.
zabaŕkeri, indolencia, desidia, apatía, negligencia, abandono, descuido.
zabaŕtu, emperezar, abandonarse, remolonearse, descuidarse | depravarse.
zabika (zabuka), balanceándose.
zabila, áloe.
zabo, hinchado, hinchazón | *(zabu),* balanceo.
zaboŕ, resíduos, restos | escombro | suciedad | piedrecitas para hacer la argamasa.
zaboŕeri, desperdicios, bazofia | gente menuda.
zabotu, hincharse.
zabu (sabu, zibo, zibu, ziburu, zoraburu), balanceo | columpio.
zabu-egin, titubear.
zabuka, a tropezones | balanceando | columpiando.
zabukatu, ondear, sacudir, oscilar.
zabulun, balanceando.
zaburu, (zoraburu), columpio. [dicios, v. *zaboŕ.*
zabuŕ, suciedad | desper-
zabuŕeri, desperdicios.
zadoino, pollino.
zador, hondonada, lugar hondo, profundo.
zadoratu, agitar líquidos en un vaso.
zagai, árbol.
zagaŕ (zaŕ), viejo, anciano.
zagaŕ-bii, retiro, pensión para la vejez. [vejez.
zagaŕeri, achaques de la
zagaŕtzaro, vejez, ancianidad.
zagi (zaragi), pellejo, odre | *(zai),* salvado | caspa de la cabeza.
zagimotz, salvadillo.
zagito (de *-to),* bota.
zagitsu, trigo de mucho salvado | persona de mucha caspa.
zago (zabo), hinchazón.
zagon, cierto impermeable rústico | sobretodo.
zagoŕ (zaboŕ), cascajo, grava. [encachar.
zagoŕeztatu, echar grava,
zagotu, hincharse.
zagun (ezagun), conocido | evidente.
zagutu (ezagutu), conocer,

reconocer.
zai, salvado | custodio, guarda, vigilante, centinela: *basazai,* guardamonte; *umezai,* niñera | caspa de la cabeza | pecas.
zaidi, amparo, protección.
zai egon, estar aguardando.
zai-gudariak, escolta.
zaika, mimbre sin consistencia.
zail, tieso, inflexible, correoso, coriáceo, duro, fuerte, tenaz, fino, resistente | pasto | difícil | tacaño, agarrado | árduo | penoso.
zaildu, empeñarse, esforzarse | volverse consistente, apergaminarse | dificultar.
zaile, amparador.
zailgune, conflicto.
zailki, con empeño, tenazmente | arduamente.
zailtasun, tenacidad, resistencia, consistencia, empeño.
zailtsu, difícil, dificultoso.
zai-makil, cayado, báculo.
zain (zai), custodio, guarda; *artzain* (de *ardi-zain),* pastor | *zain ba,* cuidado pues!, atención!, ojo! | raíz | tendón | nervio | *zain-urdin,* vena; *zain-goŕi,* arteria | *zain txaŕa eman dit,* me ha dado mala espina.
zain-aldi, rato de guardia.
zain-andi, arteria.
zainarazi, hacer aguardar o custodiar.
zainari, nervio.
zainaŕt, de mucho músculo | nervudo | laborioso, activo.
zainaŕtatu, luxarse, luxación | distensión.
zainaŕtu (de *aŕtu),* arraigar, prender | adquirir vigor.
zain-belaŕ, llantén.
zainbiaŕtu, distender, distensión, esguince.
zainbide, medio de guardar o vigilar | resguardo.
zain-biuŕketa, retortijón.
zainbiuŕtu, esguince, retortijón. [rioso, activo.]
zainbizi, nervioso | labo-]
zaindari (de *zaindu-ari),* custodio | patrono | alguacil, policía.
zaindaritasun, patrocinio.
zaindasun, patrocinio.
zaindegi, lugar donde se guardan los objetos.
zaindetxe (de *zaindu-etxe),* asilo: *abelge-zaindetxe,* asilo de pobres; *zurtz-zaindetxe,* asilo de huérfanos; *aguratso-zaindetxe,* asilo de ancianos.
zaindoki (de *zain),* tocón | (de *zaindu-toki),* refugio, asilo.
zaindu (de *zain),* custodiar, vigilar, guardar, amparar, refugiarse.
zaindun, nervudo, venoso | enérgico, activo | riguroso.
zainebaketa, sangría.
zainebaki, sangrar, hacer una sangría.

zain-eri, neuralgia.
zainga (zainka), ladrido.
zaingabe, sin energía, endeble, débil, sin nervio.
zaingar i (de *zainga-ari),* ladrador. [planta.]
zaingoŕi, arteria | cierta]
zaingoŕiko (zaingoŕiaren), arterial.
zaingoŕitxo, arteriola.
zain-il, apático, débil, apocado.
zain-indaŕ, nerviosidad.
zainlari, v. *zaindari.*
zain-me, nervio.
zainpe, protección, custodia, amparo.
zainpen, acto de guardar, vigilancia, custodia, amparo. [| refugiarse.]
zainpetu, amparar, acoger]
zaintoki (zaindoki), tocón.
zaintu (zaindu), cuidar, guardar, vigilar.
zaintsu, lleno de nervios, arterias | de muchas raíces.
zaintxuri, nervio. [torado.]
zaintza (zantza), protec-]
zaintzail, nervudo, consistente, fuerte.
zaintzaīle (artadun, artatzaīle, jagole), guardián, custodio, guarda, cuidador, vigilante.
zaintze, acción de guardar.
zaipe (de *zaitu-pe),* custodia, vigilancia.
zaipeko (de *zaitu),* constituído bajo tutela.
zaitiraundu (de *zaitu-iraun),* conservar.
zaitu, guardar, amparar, patrocinar, proteger | conservar.
zaitsu, de mucho salvado.
zakail, arrugado, avejetado | breva | traquino.
zakaildu, arrugarse, avejetarse.
zakaira, broza amontonada.
zakaraīu, nombre de cierto pez.
zakarda, haya pequeña.
zakaŕ, torpe, tosco, rudo, brusco | restos, broza, desperdicios | basto, ordinario, rugoso | cañamiza | cascabillo | cicatriz | desagradable, violento: *aize zakaŕa,* viento fuerte; *itxaso zakaŕa,* mar embravecido, furioso.
zakaŕaldi, brusquedad o acceso de torpeza | embravecimiento del mar.
zakaŕankan, al cox-cox.
zakaŕkeri, broza, porquería | acción brusca, torpe, grosería.
zakaŕo, variedad de castaña | *(kaskaŕo),* grosero, bruto, brusco.
zakaŕsko, motita | delicaducho.
zakaŕtu, echar a perder, ajar, gastar, afear | llenarse de erupciones | cicatriz | hacerse desabrido | volverse ordinario.
zakaŕtsu, lleno de porquería | vesiculoso, tiñoso | muy grosero, muy desabrido, brusco.

zakatz, agalla | grosero brusco, rudo | socarrón, marrullero.
zaketa, rana. [dacito.]
zaketz, empalagoso | pe-]
zakil, verga, pene | leño, leñoso. [tente y leñoso.]
zakildu, volverse consis-]
zakilo, gallina de mar.
zakilote, gallina de mar | palo, leño para remover la cal.
zakon, hondo, profundo | profundidad, hondura.
zakondu, ahondar.
zaku (?) *(zoño),* saco.
zakuñ, perro | galbana | marrajo, malicioso.
zakuñdi, jauría.
zakuñ-eme, perra. [fuerte.]
zakuñ-eztul, cierta tos]
zakuñkeri, perrería.
zakuñketa, jauría.
zakuñ-mi, cinoglosa.
zakuñtegi, perrera.
zakuñtu, volverse malicioso.
zakutada, un saco lleno.
zakuto, saquito, bolsa, alforja | sagaz.
zal, brioso, v. *zail* | pastura.
zalantz, duda, vacilación | anhelo.
zalantzako, dudoso | perplejo | problemático.
zalantzatu, balancear, fluctuar, oscilar | dudar, titubear.
zalapart, ruido, alboroto, estrépito, estruendo | estallido, chasquido | ruido de objeto que ha caído | atropello, prisa, precipitación.
zalapartada, barullo, alboroto ruidoso, desorden, tumulto.
zalapartaka, a todo correr, atropelladamente | agitadamente, con barullo.
zalapartakatu, disputar a gritos.
zalapartari, brabucón, matón, bravote | atropellado, precipitado.
zalapart-egin, alborotar | estallar | desplomarse | precipitarse.
zalapast, ruido del agua agitada | chapoteo.
zalboi (zañgoi, zañgoñi), bochorno. [coche.]
zalbuñdi (de *zaldi-buñdi),*]
zalbuñtzai, cochero, auriga.
zaldain, pasarela | balsa.
zaldakatu, revolcarse en el cieno.
zaldale (de *zaldi-ale),* pienso de caballo.
zaldare, v. *zaldale.*
zaldañ (zuldañ), divieso | costra. [caballeriza.]
zaldegi, lugar de pastos |]
zaldi, caballo | callo | zona | enredijo.
zaldiaren, caballar.
zaldia zutitu, encabritarse.
zaldi-baba, habichuela seca. [carnaval.]
zaldibiñaute, domingo de]
zaldi-buztan, equiseto.
zaldi-edeñgailu, jaez.
zaldi-ezle, desbravador.
zaldiguñdi (zalbuñdi), coche.

zaldi-iñauteri (zaldunila), domingo de carnaval.
zaldika, a caballo.
zaldikatu, cabalgar.
zaldiketa, cabalgata.
zaldiketari, chalán.
zaldi-lasteŕka, carrera de caballos. [mo.]
zaldi-lasteŕtoki, hipódro-]
zaldiño, caballito, jaca.
zaldi-oin, tusilago.
zaldi-oŕazi, almohaza.
zaldítegi, caballeriza.
zaldito, caballazo | caballito.
zalditza, caballería.
zalditze, caballería, cabalgata.
zaldiz, a caballo.
zaldizko, jinete | caballito | columna de lluvia.
zaldizko gudari (zaldizti, zaldikari), jinete.
zaldu (zaildu), empeñarse, interesarse, esforzarse | ensayar | adiestrar.
zaldun (zaldidun), que tiene caballo, caballero, jinete | caballo (de la baraja). [de niños.]
zaldunaketa, cierto juego]
zaldun-arauz, caballerescamente. [llería,]
zaldunde, orden de caba-]
zaldun gazte, caballero joven, señorito.
zaldun-iñaute (de *iñaute),* domingo de Carnaval.
zaldunita (de *iñaute),* domingo de Carnaval.
zalduntalde, caballería, grupo de jinetes. [dad.]
zalduntasun, caballerosi-]
zale, afecto, amor, pasión, aficionado, devoto: *abeŕtzale,* patriota; *euzkeltzale,* euzkeráfilo | adicto | afecto | anhelo | apego, cariño | gana | *(zal),* brioso.
zalegaŕi, digno de afecto y devoción, apetecible, codiciable. [fanatismo.]
zalegitasun, exclusivismo |]
zalekeri, concupiscencia | codicia.
zaleki, con gusto, con afecto, con brío, cariñosamente | excitante, aperitivo.
zalekoi, muy aficionado | apetitoso.
zalekoitasun, afición suma.
zalekoŕ, excitante, aperitivo |inclinado, afecto. [ción.]
zaletarzun, afición, devo-]
zaletasun, afición, afecto, devoción, pasión, afán, afección.
zaletu, aficionarse: *euzkeltzaletu da,* se ha aficionado al euzkera | apasionarse | apetecer, codiciar.
zaletsu, anheloso.
zalez (de *zale-ez),* no aficionado | inapetencia.
zaleztasun, inapetencia.
zalge (zalgi), veza, cizaña.
zalki, cizaña, veza | *(zai),* caspa.
zali, cuchara | turbina | cujal, cucharón.
zaliga, mimbrera silvestre.
zalikada, cucharada: *zalikada bi,* dos cucharadas.
zalinko, cucharita, cuchari-

lla.
zalka, veza, arveja.
zalke (zalki), veza, arveja, arvejana | cizaña.
zalko, a horcajadas.
zalkoŕ, falso. [flexible.]
zaloi, brioso, airoso, ágil,]
zaloika, contoneándose.
zaloikatu, contonearse, cimbrear, cernerse.
zalpuŕdi, v. *zalbuŕdi.*
zaltegi (zaldegi), caballeriza, cuadra.
zaltoki, caballeriza | montura, silla de caballo.
zaltuts (de *zaldi-uts),* montar en pelo.
zaltzain (de *zaldi-zain),* lacayo, cochero, dulero.
zalu, brioso, airoso, ágil | *(salu),* glotón.
zalui (zaloi, zale, zal), brioso, airoso, ágil. [te.]
zaluiki, con brío, ágilmen-]
zaluitasun, brío, agilidad.
zaluitu, hacerse brioso, ágil | acelerarse.
zalutasun, brío, garbo, agilidad.
zalo (zail), pasto.
zama, carga: *eguŕ-zama,* carga de leña.
zamaba (zamau), mantel.
zamabide, camino para transporte de cargas.
zamaguŕdi, camión, carromato. [nerar.]
zamaindu, descargar, exo-]
zamaka, por cargas, a cargas. [gas, amontonar.]
zamakatu, poner por car-]
zamalda, gran carga | barrica cortada por medio para llevar agua | *(samalda),* recua | gran cantidad.
zamaldun (de *zamari-dun),* acemilero | jinete.
zamaleuli (de *zamari-euli),* mosca de caballo.
zamalkatu, cabalgar, montar. [bailar.]
zamalongaŕi, estiércol ca-]
zamaltegi, caballeriza, cuadra. [mosca de caballo.]
zamaluli (de *uli=euli),*]
zamaltzain, lacayo, palafrenero, acemilero.
zamaltzatz, garañón.
zamaltzintz (de *zintz),* muermo de caballo.
zama-ontzi, cargo, buque de carga.
zamari, rocín, acémila | caballo | cargador | contrabandista.
zamarikatu, v. *zamalkatu.*
zamarizka (de *-zka),* jaca.
zamaŕ, vedija, vellón | frontal, melena, pieza de cuero que se pone en la frente a los bueyes.
zamaŕeztatu, relienar.
zamaŕgin, melenero.
zamaŕtu, enredarse la lana, mezclarse.
zamate (de *zama-te),* acarreo, carga y descarga.
zamatoki, cargadero.
zamatu, cargar | preparar la carga.
zamau, mantel | paño para tapar las ofrendas en la misa.

zamaxka, fajito, hacecillo.
zamaz-gain, sobrecarga.
zame, encañada.
zaminka, sauco.
zamo, astuto | disfraz.
zamoŕo (mozoŕo), disfraz, enmascarado.
zamotu, disfrazarse.
zamu (zamau, zamaba), mantel | *(oin-zamu),* alfombra.
zamuka, esparto | ovillo de lana | albarda.
zamuka-saski, capazo.
zamukatu, formarse enrejidos o pelotones en la lana.
zan (zain), vena | difunto (que era, que exístia): *nere ama zana,* mi difunta madre.
zanbalabuzka, columpio.
zanbro (de *bero?),* enfermedad de algunas plantas producida por el excesivo calor | sahorno, quemazón de ortiga. [carnes.]
zanbrotu, escoriarse las]
zanbulu, columpio | cabezada | tambaleo, balanceo.
zandu (zendu), fallecer.
zanga (de *zain?),* latido | onomat. del beber con ruido: *zanga-zanga edan,* beber trago tras trago | *(zaunka),* ladrido.
zangabizkaŕ, rótula | empeine del pié. [| trago.]
zangada, pulsación, latido]
zangaluze, zanquilargo.
zangame (de *zango-me),* zanquivano.
zangaŕ, canilla, tibia | pata | salto, cabriola | (de *zain--aŕ?),* corpulento, bravo, valiente.
zangaŕtasun, corpulencia, bravura. [briolas.]
zangaŕtu, saltar, hacer ca-]
zangatu (de *zainga),* ladrar.
zangil (de *zain-il?),* gandul | aletargado | animal de vientre muy metido.
zango (del erd. ?), pierna, pié, pata, pantorrilla | sota, en la baraja | pedúnculo, v. *zanko* y deriv.
zangoŕi, geráneo. [cer.]
zanguŕu (?), cangrejo | cán-]
zankabe (de *zanko-be),* corva. [pié.]
zankabizkaŕ, empeine del]
zankaluze, zanquilargo.
zankame, zanquivano.
zankape, corva.
zankaŕ (oñaz), calcañal, zancarrón | *(zungaŕ),* robusto, valiente.
zankaŕo, corpulento, bravo, fuerte.
zankaŕte, entrepiernas.
zankaŕteka, a la jineta.
zankatzain, venas de la corva, corva. [-*zanga.*]
zanka-zanka, v. *zanga-]*
zanko (del erd.?) *(zango),* pata, pantorrilla | pierna | pedúnculo | tallo.
zanko-azkak, los dedos del pié. [la vaca.]
zanko-aztal, pezuñita de]
zanko-goŕi, en pernetas | desnudas las piernas.
zankoloka (zankuluka), a la jineta.

zankö-makuŕ, patizambo.
zanko-maratil, flaquísimo de pierna. [cortada.]
zankomotz, cojo, de pierna
zanko-sagaŕ, pantorrilla.
zanko-txunku, tobillo.
zanpa, ruido de golpe.
zanpagai, compresor, prensa.
zanpaka, a golpes.
zanpaketa (zapaldi), compresión.
zanpaldi, opresión.
zanpateko, costalada, batacazo, golpe.
zanpatu, golpear, tundir, prensar, despachurrar, apabullar, calcar, comprimir.
zanpatzaīle, opresor.
zanpa-zanpa, a golpes | a tragos | devorando la co-
zanpez, de bruces. [mida.]
zanpoŕ, pan grosero.
zantaŕ, sucio, feo, inmoral, desagradable. [ralidad.]
zantaŕkeri, fealdad, inmo-
zantza (de *zain-tza),* custodia, amparo, resguardo.
zantzail, granuja, chulapo, pillo, pillastre.
zantzaildu, chulear.
zantzaīeri, chulapería.
zantzo, clamor victorioso | *(iŕintzi),* relincho humano.
zantzu, semejanza, traza, aire, barrunto, señal, indicio, rastro, vestigio.
zañaŕ, ojo de nudo en madera | enjuto, seco | callo.
zañeri, neuralgia.
zao, planta usada para hacer estiércol.
zaoro, látigo.
zapakin, orujo.
zapal, aplastado.
zapalatu, chapotear.
zapalatz (zapelatz), cernícalo, galfarro.
zapalda (apal), anaquel.
zapaldi, tiempo de opresión, compresión, magulladura.
zapaldu, aplastar | magullar, majar, machacar.
zapaltze, aplastamiento.
zapalune, magulladura, parte aplastada | concavidad.
zapart, estallido | golpe, percusión | hartazgo | salto. [tada | aplauso.]
zaparta, percusión | bofe-]
zaparta-belaŕ, ortiga que]
zapartada, salto. [no pica.]
zapartako, papirotazo.
zapartatu, reventar, estallar.
zapart-egin, reventar, estallar | agrietar.
zapartingari, payaso, clown.
zapartingaŕi, que hace reir mucho, cómico.
zapartu, reventar, estallar.
zapaŕ, lluvia torrencial y ruidosa.
zapaŕada, chaparrón.
zapaŕeatu, destrozar.
zapaŕi, pasaderas de un río | almirez, mortero.
zapaŕkatu (atzapaŕkatu), arañar | escarbar.
zapaŕote, regordete.
zapasalto (?), paso en falso, tablón que no apoya por

un extremo | claro en una sementera.
zapasta, salpicadura | ruido de líquido que se mueve en una vasija.
zapatu (zanpatu), pisotear, aplastar, abollar, prensar, oprimir.
zapatzaīle, opresor | que pisotea, que aplasta, que prensa.
zapa-zapa, onomat. que indica abundancia, profusión. [sombrero.]
zapel (txapel) (del erd.),]
zapelaitz, cernícalo, galfarro. [nícalo, galfarro.]
zapelatz (zapalatz), cer-]
zapeldun (txapeldun), campeón | burgués, caballero.
zapeltegi (ginbailtegi), sombrerería.
zapero, revuelto de salvado
zapi, paño, trapo: *suduŕtzapi,* moquero; *eskuzapi,* toalla | zape!
zapikaro (de *zapi-k-aro),* época de velaciones.
zapindu, zurrar, castigar | reprimenda, azotaina.
zapio, aro que se pone al arado.
zapla, palmada, sopapo, bofetada | terrón | manchas o pintas de animales.
zaplada, palmada, bofetada, guantada. [golpes.]
zapladaka, a bofetadas, a]
zapladako, palmada, golpe.
zaplaldi, golpeo. [zo.]
zaplateko, bofetada, porra-]
zaplatu, abofetear.
zapla-zapla, ruido del chapotear en agua.
zapo, despojo.
zapokiñuri, murciélago.
zapotz (zipotz, sapotz, bipotz), tapón.
zaputz, repudio | mohin | enojo, enfado | esquivez | terquedad.
zaputzaldi (musin), cancamurria, murria, rato de amohinamiento, de esquivez. [murria, esquivez.]
zapuzkeri, cancamurria,]
zapuzti, amorrado, amohinado, malhumorado, esquivo, huraño.
zapuztu, amorrarse, volverse huraño, aborrecer, amohinarse, repudiar, incomodar.
zara, cesto | jaro, jaral, v. *txara* | medida de dos fanegas.
zaradi (de *zara-di),* jaral.
zaragaŕ, sarna.
zaragaŕdun, sarnoso.
zaragaŕtsu, sarnoso.
zaragi (zagi), odre, pellejo.
zaraka, jaral.
zarakadi (txarakadi), jaral.
zarakaŕ, costra. [vino.]
zarako, bota pequeña de]
zarama (zakaŕ), desperdicios, barredura.
zaramalka, embrollo.
zaramalkatu, embrollar, revolver.
zaramiko, rasguño.
zaran, cesto | medida de dos fanegas.
zarata, ruido: *zarata-itzak,*

palabras onomatópicas | algazara, bullicio, escándalo, gresca, jaleo.
zarata-egin, hacer ruido, meter bulla, jalear.
zaratari, barbullón.
zaratatsu, ruidoso, bullanguero.
zarato, botarrón.
zara-zara, onomat. de la lluvia abundante pero con poco ruido.
zarba (zerba), acelga.
zarbo (zerbo), bermejuela.
zardai (zaardai), esbelto.
zardain, torneado.
zare, cesto: *eskuzare,* cestilla de mano | mimbre.
zarerdi (de *zara-erdi),* fanega.
zarestatu (de *zare),* zurcir.
zareta (sareta), celosía.
zaretada, cestada, un cesto de.
zaretaka, por cestos.
zareto, cestito, cestilla, canastilla.
zarga, zarzamora.
zarga-zarga, a tragos.
zarika, sauce | retama.
zarmuka, esparganio, cárice.
-zaro (del sufijo *-tze* y *aro),* época, periodo: *zaŕtzaro* (de *zaŕtze-aro),* ancianidad; *gaztezaro* (de *gaztetze-aro),* época de la juventud.
zaro, prado | vela | amenudo | mayal o trillo de mano.
zart (dart), ruido de explosión, chasquido, rotura, quebradura, chisporroteo, palmetazo, estallido, golpe | salpicadura.
zarta, vara | tiro | estallido.
zartada, ruido, explosión, estallido, palmada | tiro | varapalo, latigazo | embate.
zartadaka, a golpes.
zartadako, varazo, bofetada, azote.
zartadan, de golpe | resueltamente.
zartaga, vara, palo largo.
zartagi (?), sartén.
zartagin (?), sartén.
zartai (zartain) (?), sartén.
zartaka, reventando, estallando, crujiendo, palmoteando, echando chispas, abofeteando.
zartakatu, varear | apalear | chisporrotear, crepitar.
zartako, bofetada, golpe, trompazo, porrazo.
zartara (de *zare-tada),* cestada: *zartara aundi,* gran cantidad.
zartarazi (zart-erazi), hacer reventar, explotar, estallar | rajar | relajar, distender.
zartateko, golpe, golpazo, bofetada, palmada.
zartatu, relajarse un tendón | henderse, quebrarse, cascar | estallar | resquebrajarse, rajarse.
zartatsu, chispeante.
zarta-zarta, onomat. de la continuidad de un trabajo rápidamente efectuado, etc.
zart-egin, reventar, estallar,

detonar, explotar, chisporrotear | relajar, distender.
zartzaka, chaparrón.
zarzo, chisporroteo.
zaŕ (zaaŕ, zahaŕ, zagaŕ), viejo, anciano: *ego-aizea baño zaŕagoa da,* es más viejo que andar a pié | usado tras un apellido equivale a *padre* así como *gaztea* a *hijo: Alkain zaŕa ta Erauzkin gaztea etoŕi dira,* han venido Alkain padre y Erauzkin hijo.
zaŕabetari, gaitero.
zaŕabete (?), gaita.
zaŕaka, chaparrón.
zaŕakatu, destejerse el paño | henderse, resquebrajarse.
zaŕakitu (zaaŕkitu), viejo decrépito, anciano.
zaŕaldo (zeŕaldo), ataud.
zaŕamakalda, gancho | torpe.
zaŕamaŕ, tumulto.
zaŕamazka, rasguño.
zaŕamazkatu, hacer un rasguño, arañar.
zaŕamikatu, arañar.
zaŕamiko, arañazo, rasguño.
zaŕamilo, columpio.
zaŕamiska, rasguño.
zaŕapaka, a gatas.
zaŕanda (zeŕenda), franja, margen, tira.
zaŕapaŕa (zaŕamaŕa), tumulto, alboroto.
zaŕapastada (laŕapast), atropello | resbalón.
zaŕapastaka, atropelladamente, precipitadamente.
zaŕapast-egin, atropellar | resbalar.
zaŕapata, borrasca, chaparrón.
zaŕapatu (atzapaŕtu), arañar.
zaŕapel, torta caliente.
zaŕaplaka, a gatas.
zaŕapo, arañazo | baba | precipitación, atropello.
zaŕapoka, arañando | atropelladamente | a gatas.
zaŕapokatu, arañar.
zaŕaski, destrucción, destrozo, asolamiento.
zaŕast, rasguño, desgarro, arañazo | salpicadura | chaparrón | impresión, sensación.
zaŕastada, rasguño, incisión | sensación, impresión | desgarrón | brazada en el nado.
zaŕastaka, rasgando, arañando | lloviendo a cántaros | bruscamente, atropelladamente, precipitadamente.
zaŕastatu, rasgar, desgarrar.
zaŕata (zuŕuta), salto de agua, cascada.
zaŕatada (zaŕastada), desgarrón.
zaŕatatu, rasgar, desgarrar.
zaŕatrako, harapiento.
zaŕa-zaŕa, onomat. del beber en abundancia.
zaŕba (abaŕzta, aŕbazta), rama con hojas.
zaŕbaildu (zaŕpaildu), desmoronarse | ajar, echar a perder.
zaŕbazta (aŕbazta, zaŕba),

rama con hojas.
zaŕbatsu, ramoso, frondoso.
zaŕbel, algo alegre por haber bebido, achispado.
zaŕbeldu, ponerse alegrillo por haber bebido, achisparse.
zaŕ-beŕi, efeméride.
zaŕbeŕiaŕte (ilbera), cuarto menguante.
zaŕbeŕitu, regenerar | reorganizar | renovar | refrescar.
zaŕbil (zaŕpail), destrozado, echado a perder, ajado.
zaŕdai (zeŕden), recto, esbelto, airoso, gallardo | varapalo, varal | flexible | traversero.
zaŕdain (zeŕden), recto, esbelto, robusto, guapo, airoso.
zaŕduka, vara, palo, azote.
zaŕepel, tibio, calentito.
zaŕeri (de *zaŕ-di),* lugar de cosas viejas | grupo de ancianos | montón de trastros viejos | (de *eri),* achaques de la vejez.
zaŕgaildu (zaŕgaldu), demacrarse | avejetar.
zaŕgal, decrépito.
zaŕgaldu (aŕgaldu), demacrarse | decrépito.
zaŕgazte, ancianos y jóvenes | diferencia de edad.
zaŕgaztetu, remozar.
zaŕgoŕi (saŕgoi), bochorno.
zaŕi, serón | espeso, denso.
zaŕkeri, manías de viejo,, chochez.
zaŕketo, joven prudente.
zaŕkin (de *zaŕ-kin),* vejestorio, vejete, caduco | trasto viejo.
zaŕkintzale, arqueólogo.
zaŕkitu, decrépito.
zaŕko, decrépito.
zaŕkotasun, decrepitud.
zaŕle (ezaŕle), que coloca.
zaŕmin, decrepitud, achaques de la vejez | picor de algo rancio. [chear.]
zaŕmindu, ranciarse | cho-]
zaŕpa (zaŕpel), bolsillo, faltriquera, bolsa | cerviguillo | vejestorio | andrajo, harapo, hilacha.
zaŕpail, andrajoso, desarrapado | harapo, pingajo | basto, grosero: *eguraldi zaŕpalā,* tiempo bochornoso | ajado | estropeado.
zaŕpaildu, avejetarse, demacrarse | basto, grosero hacerse andrajoso.
zaŕpailki, andrajosamente.
zaŕpalō (zaŕpalū), basto | andrajoso.
zaŕpatsu, andrajoso, harapiento | sucio | grosero, ordinario, basto.
zaŕpazaŕ, trasto viejo | harapo, andrajo | andrajoso | guiñapo. [cio.]
zaŕpazikin, andrajoso, su-]
zaŕpel (zaŕpa, saŕpel, sakel), faltriquera.
zaŕpil (piltzaŕ), andrajo, guiñapo | hilacha | *(zaŕpail),* desvirtuado | ajado.
zaŕpildu, echarse a perder, desvirtuarse, ajarse, corromperse, pervertirse |

deshilacharse.
zaŕ-sari, retiro para la vejez.
zaŕtasun, vejez, calidad de viejo, antigüedad.
zaŕte, endurecimiento de los pechos.
zaŕtegi (de *zaŕ-tegi),* lugar de cosas viejas | ropavejería.
zaŕtu, envejecer.
zaŕtzapen (zaŕtzaro), ancianidad, vejez.
zaŕtzaro, ancianidad | vejez | caduquez.
zaŕtze (de *zaŕtu-tze),* envejecimiento.
zast, v. *sast.* [da.]
zastada, cuchillada, lanza-]
zastaga (de *zarl),* vara o palo que se usa en las caleras.
zastagin, barreno pequeño.
zastaŕ, embrollo, confusión | motín, revolución, bulla.
zata (sata), abarca | cierto pájaro. [zo, trozo.]
zatal, retal | *(zotal),* peda-]
zataŕ, estropajo, rodilla, trapo viejo | andrajo | feo, sucio, asqueroso, repugnante.
zataŕdun, andrajoso.
zataŕeri, inmundicia.
zataŕi, ripio, fragmentos, cascajo, grava.
zataŕ-idatzi, borrador.
zataŕkeri, deformidad | ruindad, bajeza, canallada, fealdad | obscenidad.
zataŕketari, trapero.
zataŕki, estraza.
zataŕ-mordoska, estropajo.
zatarłsu, andrajoso.
zati, pedazo | parte, porción, fracción, fragmento, segmento | *zati batean,* en una temporada.
zatiarazi, partir en pedazos, dividir.
zatibanatu, compartir.
zatigai, partible.
zatigo, destrozo. [tes.]
zatika, a pedazos | por par-]
zatikatu, despedazar, destrozar | fraccionar, dividir | hacer algo por partes | partir.
zatikatz, denominador.
zatikatzaīle, despedazador.
zatikatze, despedazamiento, destrozo.
zatiki, quebrado.
zatiko, pedazo regular | pedacito | parcial.
zatikoŕ, frágil, quebradizo.
zatitu, partir, dividir, despedazar.
zatitzaīle (lateŕi-ausle), separatista | repartidor.
zatitze, fracción | sección | partición, división.
zato (de *zagi-to),* bota para vino, botarrón.
zatondo, residuo de vino en la bota.
zatu, tablas puestas a los piés para caminar sobre la nieve.
zauk (zaunk), ladrido.
zaukalari, ladrador.
zaukaz, ladrando.
zauli, brioso, ágil, flexible.
zauliki, con brío y agilidad.
zaulitasun, brío, agilidad,

flexibilidad.
zaulitu, ponerse brioso, ágil, flexible.
zaunk (zainga), ladrido.
zaunk-egin, ladrar.
zaupegi (de *ezagun),* golpe de vista.
zaupegidun, fisonomista.
zaupide (de *ezaun-bide),* trato, medio de adquirir relaciones.
zaura (de *ezagu-era),* conocimiento; *zaurak-egin,* adquirir relaciones, hacer conocidos.
zaure, vara.
zauri, herida, llaga, úlcera.
zauridun, herido, llagado.
zaurio, vara, palo. [rarse.]
zauritu, herir, llagar, ulce-]
zauritsu, acribillado de heridas, lleno de llagas.
zauriztatu, acribillar de heridas, cubrir de llagas.
zaurna (zorne), materia, pus.
zaurnatu, enconarse una herida | supurar.
zaurtu (zauritu), herir, llagar, ulcerarse.
zaurtun, herido, llagado.
zaurtzaile, el que hiere, agresor, lisiador.
zauskada, impresión, sensación.
zausk-egin, impresionar.
zautu (ezautu, ezagutu), conocer.
zautzeko (de *ezagutzeko),* por conocer, lo desconocido, ignorado.
zauzkada, latido: *biotzaren zauzkadak,* latidos del corazón.
zauzkari, saltamontes.
-zaz (-tzaz), sufijo que significa «con, de»: *ofezaz gañera,* además de eso; *askozaz,* con mucho.
zazarki (de *zata-ezarki), (zazarkin),* remiendo de abarca.
zazeatu, cecear.
zazkardi, matorral.
zazkel (zarpil), sucio, repugnante | desastrado.
zazo, ceceoso. [torral.]
zazpardi (zazkardi), ma-]
zazpi (saspi), siete: *zazpi egiñalak egin dituzte, bañan alperik guziyak,* han hecho todo lo posible, pero en vano.
zazpigarren, séptimo.
zazpi izarak (zazpi oñak), la osa mayor.
zazpika, de siete en siete.
zazpiki, sietemesino.
zazpiko (zazpilko), sietemesino.
zazpireun, setecientos.
zaztagin, barreno pequeño.
ze (xe, txe), menudo, diminuto, menudencia, minucia: *abere zea,* ganado lanar | palmo, palma de la mano (v. *zee)* | añicos | *(zer),* qué.
zea, indet. de *zeatu,* azotar, baquetear, castigar | *(ze),* palmo. [ro, un palmo.]
zeabete (zee), palmo ente-]
zeame, palmo pequeño.
zeadoi, lugar de castigo,

lugar de suplicio.
zeaka (de *zee-ka*), a palmos | minuciosamente.
zeakatu, destrozar, desmenuzar, pulverizar.
zeakatzale, destrozón, despedazador.
zealdi, castigo, corrección.
zealdo, columpio.
zealdoka (zeaŕ-alde), tambaleando, balanceando | tambaleo.
zealdokatu, tambalear.
zeape, variedad de hierba.
zearo (de *ze*), detalladamente, circunstanciadamente, exactamente, minuciosamente | para siempre | en absoluto, por completo.
zeaŕ, escabrosidad, ladera | sesgo: *zeaŕetik iŕten*, salir por la tangente | al sesgo, a través: *mendi-zeaŕ*, faldeando | horizontal | indirecto, oblícuo, trasversal.
zeaŕadaŕ, rama lateral, oblícua, trasversal.
zeaŕ-adirazpen, perífrasis.
zeaŕaide, afin, colateral.
zeaŕaldatu, trasplantar | separar las plantas | acarrear, trasportar.
zeaŕarazi, distraer | desviar | ladear.
zeaŕbegi, bizco | (de *egi*), terreno escabroso.
zeaŕbide, camino al sesgo. oblícuo, torcido | atajo.
zeaŕ-bidez, implícitamente.
zeaŕean, a toda prisa.
zeaŕeko, trasversal.
zeaŕeratu, hurtarse.
zeaŕesan, indirecta, alusión | aludir.
zeaŕetara, faldeando | atravesando.
zeaŕi (zedaŕi), mojón.
zeaŕ-igaro, cruzar.
zeaŕka, al sesgo, oblícuamente, horizontalmente, de través, de soslayo, de costado, haciendo eses, al zig-zag, indirectamente | ambajes.
zeaŕka-meaŕka, en zig-zag.
zeaŕkatu, sesgar, soslayar, ladear | cruzar | vagar.
zeaŕki, sesgo, oblícuo: *izki zeaŕki*, letra bastardilla | en sesgo, al sesgo.
zeaŕnaŕ, zarzamora.
zeaŕola, ferrería de agua, a diferencia de las de secano que se llamaban *agoŕola*.
zeaŕtasun, oblicuidad.
zeaŕtu, sesgar | atravesar.
zeaŕtzulo, agujero transversal, galería.
zeatu (de *zee, zetu, txetu*), desmenuzar, deshacer, triturar, pulverizar, majar | moler | machacar | azotar, castigar.
zeatz, exacto, escrupuloso, minucioso | diminuto, menudo | detalle.
zeatzez, al detalle | menudamente.
zeazi (zehazi), castigar.
zeaztasun, exactitud | puntualidad | detalle.
zeaztu, corroborrar un aser-

to, dilucidar | detallar.
zeba, indet. de *zebatu* domar.
zebagaitz, indomable, irreductible.
zebarazi, domar, reducir, dominar | encender.
zebatu (bezatu), ensayarse, acostumbrarse, habituarse, soltarse | domar, domesticar | dominar, reprimir.
zebatzaīe, domador,
zedaŕe (zedaŕi), mojón.
zedaŕeztatu, amojonar.
zedaŕi, mojón.
zedaŕitu, acotar, amojonar.
zedaŕiztatu, acotar, amojonar.
zeden (zegen, zeden), gusano del tocino | gorgojo de trigo, carcoma de arbol.
zedendu, agusanarse.
zee (ze, xe, txe), menudo, minucia | palmo | linea.
zeeka (zeaka), a palmos.
zeero (zearo), en detalle, minuciosamente | en total, completamente.
zeelasun, detalle, minciosidad.
zeetu (xetu, txetu), desmenuzar.
zegati (zergati), causa, motivo, quid, razón.
zegatiko, ocasional.
zegen (zeden), carcoma.
zegi, vaca lechera.
zego, colgajo de camisa.
zegun (de *ezagun* ?), señales de alineación.
zei, mercado | plaza: *zeyan etxea uŕezko atea,* casa que da a la plaza, de oro la puerta.
zeiaŕ, v. *zeyaŕ.*
zei-itzalpe (itzalpe), kiosko.
zeiki (de *zeindu-ki),* determinante.
zein, cual?.
zeindasun, calidad.
zeindu, precisar, determinar, distinguir | caracterizar | determinado | discernir | graduar.
zeindu-ezin, incalificable.
zeingai, calificativo.
zeinge (de *gabe),* indeterminado, indefinido.
zeingi (de *gai),* diferencia, determinante, característica | categorema.
zein-nai, cualquiera.
zeintasun, categoria.
zeintsu, cuál, poco más o menos.
zeitxo, plazoleta, plazuela.
zeken, avaro, sórdido, tacaño, miserable, mezquino | insensible, duro | estreñido | tierra dura.
zekendu, hacerse avaro | endurecerse la tierra.
zekenkeri, avaricia.
zekenki, avaramente, tacañamente.
zeketon (zeketen), mancha del pericarpio de la nuez.
zekoŕ, novillo.
zekoŕkari, novillero,
zekoŕketa, novillada.
zekoŕtalde, novillada.
zekoŕto, novillito. [vacuno.
zekoŕtu, cruzar el ganado
zekoŕtzai, novillero.
zelai, pradera, campo, pra-

do, plaza, explanada, planicie | campaña | *zelayan utzi,* dejar a la luna de Valencia.
zelaigune (de *gune),* paraje llano, planicie.
zelaitu, explanar.
zelaka, curvo.
zelan, cómo, de qué modo?
zelarte (zelaka, zelata), curvo, curva.
zelata, curva | (del erd.), calidad. [acecho.]
zelatasun (nolakotasun),]
zelatatu (del erd.), acechar, espiar, celar.
zelayeta, campiña.
zelder, granillos de la piel.
zeldor (zuldar), barro, grano | divieso | orzuelo | campiña.
zelentza (zalantza), perplejidad, duda.
zeli (zale), afición, inclinación, ansia.
zemai (?), amenaza, castigo | amago | requerimiento | recto.
zematu (zemaitu), amenazar, intimar, requerir, conminar.
zen (izan), que era: *zen guziya,* todo lo que era | *(zan),* difunto.
zenbait, alguno, algunos.
zenbakari, contador.
zenbakaren (de *zenbat-garen),* el cuantésimo.
zenbakarenezko, ordinal.
zenbakari, apreciable.
zenbakatz (zenbaki), número, cifra.
zenbakeigai, sumando.
zenbakeiki, suma.
zenbakeikun, problema de adición.
zenbakein, resta, resto.
zenbakeitu, sumar.
zenbakendu, restar.
zenbakengai, minuendo.
zenbakengi, sustraendo.
zenbakenkin, resta.
zenbakenkun, problema de sustracción.
zenbakentza, sustracción.
zenbaki (de *zenbat-ki),* número: *laugaren zenbakia,* cuarto número | guarismo. [mética.]
zenbakizti (de *izti),* arit·]
zenbakiztiaren, aritmético.
zenbakoizgin, multiplicador. [do.]
zenbakoizkai, multiplican·]
zenbakoizki, factor de multiplicación.
zenbakoizkin, producto de multiplicación.
zenbakoizkun, problema de multiplicación.
zenbakoizti, factor de multiplicación.
zenbakoiztu, multiplicar.
zenbakola, contaduría (oficina).
zenbakun, cuenta, problema de aritmética | *aure-zenbakun,* presupuesto.
zenbakunde-idaztiyak, libros de contabilidad.
zenbalaritza, contaduría (cargo).
zenbapen, aprecio.
zenbat (zeinbat), cuánto?,

cuántos?: *zenbat ditu ilak?*, a cuántos estamos?; *zenbana*, a cuanto cada uno?. [cuantía.]
zenbatasun, cantidad,]
zenbatatz, numerador: $\frac{2}{4}$=*lau zatitik bi.*
zenbaien (zematen), razón (en aritmética).
zenbatendin, proporción (aritmética): *4 dira 2' rentzat 8 dirana 4 rentzat*= 4 es a 2 como 8 es a 4.
zenbatendin-araba, regla de tres.
zenbatendu, dividir.
zenbatengai, dividendo.
zenbatengaiki, residuo de división.
zenbatengi, divisor.
zenbatengin (zenbatein), cociente. [división.]
zenbatenkun, problema de]
zenbatentza, división.
zenbatetu, numerar, contar.
zenbatetsi, tasar.
zenbatu, contar | apreciar, justipreciar, valorar, avalorar | calcular, computar, numerar.
zenbatu-ezin, incalculable.
zenbatsu, numeroso | cuántos aproximadamente, poco mas o menos.
zenbatza, estadística | cálculo, cómputo | contabilidad. [apreciador.]
zenbatzaile, contador |]
zenbatze, recuento.
zenbeit (zenbait), alguno, algunos.
zenbera (zenboren), requesón. [quesón.]
zendereben (zenderen), re-]
zendin (de *izen-din)*, adjetivo.
zendoŕ (sendoŕ), pira de leña para hacer carbón.
zendu (zen-du), fallecer: *zendua (zana)*, el difunto, finado.
zenpoŕ, pan grosero.
zentatu, pasar buena vida.
zento, cuerpo bien tratado | vivaracho.
zentzabage, insensato.
zentzakaitz, incorregible.
zentzaldi, escarmiento, corrección, enmienda.
zentzarazi, formalizar, corregir.
zentzatu (zintzotu), formalizar, corregir, entrar en juicio, educar.
zentzotu (zentzatu), formalizar, educar, corregir.
zentzu (?), sentido, juicio, instinto.
zentzudun, sensato, maduro, juicioso, prudente.
zentzugabe, insensato.
zentzugabekeri insensatez, disparate, indiscreción.
zentzugabeki, insensatamente.
zentzugaldu, arrobarse.
zentzuge, fátuo, insensato.
zentzuko, de juicio, juicioso.
zentzun (sentzun) (?), sentido, juicio | juicioso.
zentzuratu, volver en sí, recobrar el juicio | hacer-

se juicioso.
zentzutasun (zintzotasun), juicio, cordura, prudencia, discreción, formalidad, fundamento.
zentzuz, con juicio.
zentzuzki, cuerdamente.
zentzuzko, juicioso, sensato, cuerdo, formal.
zeordubait, quizás, tal vez.
zepa, escoria de mineral de hierro.
zepatoki, escorial.
zepatu, calcinar.
zepen, cerro de lino.
zer, qué?: *zer dala ta?,* por qué motivo? | *zer-edo-zer,* algo, alguna cosa; *bai, zera!,* sí, mucho!; *ez, zera,* cómo no!, naturalmente.
zerba (bezar), acelga.
zerbait, algo.
zerbaito, algo, poquita cosa.
zerbaixki, un poquitín.
zerbo, pececillo de río.
zere, tuyo | v. *zeroe.*
zeregin, faena, quehacer, ocupación.
zerekiko, para contigo, según tu parecer | lo referente a tí, lo que a tí atañe.
zerekoitasun, egoísmo, (tuyo).
zerema, mugre.
zeren, por qué | v. *zaden.*
zerendako, por qué? para qué? [qué?.]
zerengatik (zergatik), por]
zerentako (zertako), para qué? con qué fin?.
zerez, por tu naturaleza.
zerga, impuesto, contribución, censo, consumo, arbitrio, pecha, gabela, tributo, alcabala: *atzergetxe,* aduana; *zergetxe,* fielato.
zerga-banatza, capitación.
zerga-bildegi, fielato, caseta de consumos.
zergabiltzale, cobrador de impuestos | publicano.
zergaka, impuesto.
zergaduru, contribuyente, tributario.
zergakabe, franquicia.
zergakatu, franquear.
zergak bete, contribuír, tributar. [tar.]
zergakera, modo de tribu-]
zergaketa, contribución.
zergari (de *zerga-ari),* cobrador de impuestos | publicano.
zergategi, aduana.
zergati (zegati), motivo, causa, razón, el porqué.
zergatik, por qué? [ción.]
zergatu, imponer contribu-]
zergatz (de *zerga-atz), (zerga-araudi),* arancel.
zergatzaren, arancelario.
zergazale, cobrador de impuestos.
zergera (zergada), impuesto, tributo, contribución.
zergetxe (de *zerga-etxe),* fielato, caseta de consumos.
zerla, greña.
zerlatsu, desgreñado.
zernai, cualquier cosa.
zernaitako, para cualquier

cosa | útil | hábil, diestro.
zeroe, cachalote.
zerok, vosotros, ustedes.
zerori, usted mismo, vos mismo.
zertako, para qué? | por qué?
zertarako, para qué?
zertaz (zertzaz), de qué, sobre qué, acerca de qué?
zertazko, de qué naturaleza?
zertu, hacer cosa. efectuar.
zertume (de *txerto* ?), brote de árbol podado.
zertsu, aproximadamente, poco mas o menos.
zertzaz, de qué?, acerca de qué? [do.]
zertzeil (zirtzil), desaliña-]
zeru (del erd.), cielo, v. *donoki* y *ortze* y sus deriv.
zeŕa, rebanada: *uŕdai-zeŕa,* lonja de tocino | grupa, espalda | (?), sierra | arrastre de una piedra.
zeŕada, arranque en el arrastre.
zeŕaka, a golpes, a arrancadas | a rebanadas.
zeŕaldaiu, transplantar.
zeŕaldo, ataud: *zeŕaldo erori,* caer redondo como una pelota | andas, parihuela.
zeŕaldoi, v. *zeŕaldo.*
zeŕama (de *zeŕi-ama),* cerda con crías, lechona.
zeŕamagai (de *ama-gai),* cerda para criar.
zeŕardi (zeŕerdi), cerda con crías.
zeŕatoki, aserradero.
zeŕatu (?), serrar | arrancar transversalmente un objeto.
zeŕauts (seŕauts), serrín.
zeŕazai (de *zai),* serrín.
zeŕbel (zeŕepel, saŕepel, zaŕbel), algo caliente, tibio | alegrillo, achispado.
zeŕbeldu, entibiar, calentar algo | chamuscar | ponerse alegrillo, achisparse.
zeŕden (leŕden), recto, tieso, esbelto, gallardo, apuesto, alto. [leza, esbeltez.]
zeŕdendi (leŕdendi), genti-]
zeŕdendiz, gallardamente.
zeŕenda, rebanada | retal, tira, margen, franja | cédula | lista.
zeŕentxori, cierto pájaro.
zeŕepel (zeŕbel), tibio | tiempo bochornoso.
zeŕepeldu, entibiarse.
zeŕerdi, cerda con crías.
zeŕi, cerdo.
zeŕi-ardi, cerda, lechona.
zeŕiarkela, cerda, lechona.
zeŕikume, cría de cerdo, gorrino.
zeŕi-muturr, hocico de cerdo.
zeŕi-ordots, lechón.
zeŕitoki, cochiquera.
zeŕi uŕiza, lechona.
zeŕmein (txeŕimein, txermen), peruétano.
zeŕuts (de *zeŕa,* grupa), montar en pelo.
zeta, broza del lino | mancha.
zetaka, mancha.
zetakatu, manchar.
zetatu, golpear con fuerza.
zetatsu, pan mal hecho.
zetu (de *zee=ze=xe),* des-

menuzar.
zeu (zu), vos, usted.
zeume (de *zee)*, palmo.
zeyaŕ (de *zei-aŕ) (zeaŕ)*, sesgo.
zeyaŕarazi, torcer, desviar.
zeyaŕbide, atajo.
zeyaŕka, indirectamente | al sesgo. [lar.]
zeyaŕmen, plegador de te-]
zeyaŕtu, sesgar, torcer, inclinarse. [trario.]
zeyeŕ (ayeŕ), opuesto, con-]
zeyo, azuela.
zeyu, duela | azuela.
zezeil, Febrero.
zezel, balbuciente.
zezeldu, balbucir.
zezen, toro.
zezenaga, Tauro, segundo signo del Zodíaco.
zezenaren, taurino.
zezengei, novillo, torete.
zezenka, toreando.
zezenkari, torero.
zezenketa, corrida de toros | toreo, tauromaquia.
zezenketatu, torear.
zezenki, carne de toro.
zezenko, torete, torillo.
zezentoki, redondel | toril.
zezentxakuŕ, perro dogo.
zezi (ezi), domar | *(ertsi, esi)*, seto, cercado.
zezka, cerilla, candelilla.
zi, punta | aguijón, estímulo | bellota de roble o quejigo | rancio, agrio.
ziabelaŕ, galio.
ziain, papilla.
ziape (?), mostaza.
ziaro (zearo), totalmente, completamente | a cercén.
ziaŕ, v. *zeaŕ*.
ziaŕatu, chamuscar.
ziatu, congelado, congelarse | inclinarse | (de *zigo)*, cubrirse de grasa | coagular. [menor.]
ziatzez (de *zeatz)*, al por]
ziauŕi, vos mismo.
ziauŕe, yezgo, actea.
ziazeŕba, espicaca.
ziba (jibe), trompo, peonza.
zibel, gusano de la pezuña de las ovejas. [solera.]
zibi (zubi, zugi), puente |]
zibil, ágil, flexible | parte blanda del árbol.
zibiĪu, columpio.
zibo (ziba, jibe), trompo | columpio. [trompo.]
ziboi, capullo del gusano |]
zibuin (zigin), malva.
zibuka, meciéndose.
zibukatu, columpiar, mecer.
ziburu, columpio.
zidaŕ (ziĪaŕ), plata | dinero.
zidaŕbistu, platear.
zidaŕ-bits, baño de plata.
zidaŕgin, platero.
zidaŕgintza, platería.
zidaŕtu, cambiar en plata.
zidoŕ, senda. [esclavitud.]
ziega (ziga) (?), mazmorra|]
zieldo, balanceo, tambaleo.
zieŕtz, cabo, punta, promontorio.
ziga, calabozo, mazmorra.
zigain (zibuin), malva común.
zigazai, carcelero. [donda.]
zigin, malva de hoja re-]
zigo, grasa.

zigoàtu (ziatu), solidificarse la grasa.
zigoŕ, azote, vara, palo | tostado | *(zigoŕaldi),* castigo. [varazo.]
zigoŕada, castigo | azote,]
zigoŕaldi, castigo.
zigoŕka, a palos.
zigoŕkada, pena, castigo | varazo, azote.
zigoŕkatu, apalear.
zigoŕtu, tostar.
zigu, yerba pariétaria.
zii, bellota. [ejercicio.]
ziikadura (zihikadura),]
ziikatu (zihikatu), ejercer | ejercitarse.
ziil (zil, zilboŕ), ombligo.
ziildu, brotar las plantas.
zika (zirika), punzando.
ziki (txiki), pequeño.
zikili-mikili, desaseadamente.
zikin, sucio, suciedad | abandonado | basura | maleza.
zikindu, ensuciar ¦ cubrirse de maleza un campo.
zikinkeri, suciedad | lujuria, obscenidad.
zikinpil, montón de porquerías, basurero. [soez.]
zikintsu, inmundo, sucio,]
zikintza, lodazal. [trar.]
zikiratu (de *zikiro-tu),* cas-]
zikirio (?), centeno.
zikiro, carnero | eunuco.
zikiroki, carne de carnero.
zikiŕi-zakaŕa, de cualquier manera, a la ligera.
zikitatu (zikiratu), castrar.
zikite, castrón.
zikoi, avaro.
zikoitz, avaro, agarrado, mezquino, ruin | tierra dura.
zikoiztu, volverse avaro.
zikoŕ, avaro | tierra dura.
zikoŕtu, volverse avaro.
zikoiz, avaro | tierra dura.
zikutz (zikoitz), avaro | tierra dura.
zil, ombligo | pene, verga | lícito | eje | tubérculo.
zilaŕ, plata.
zilboŕ (txilboŕ, gilboŕ, zinguŕ), ombligo |abdomen, panza. [dominal.]
zilboŕeko (zinguŕeko), ab-]
zilbota, ombligo | panza.
zildai (lepazildai), collar | estrovo | potro para sujetar el ganado.
zildaŕ (zuldaŕ, zeldeŕ), barro, grano, divieso.
zildeŕ, barro, grano | salpicadura.
zildi (zildai), cierto candado rústico del collar del ganado.
zildika, castaña huera.
zildiz itxi (zilditu), candar.
zildu (ziildu), brotar, germinar | brote.
zilegi (zīlegi), lícito | permitido| montes comunes: *ondazīlegi,* terreno en el cual un Ayuntamiento es dueño del suelo, perteneciendo el usufructo del mismo a otra persona.
zilegigo, permisión.
zilei, v. ***zilegi.***
zileiki, lícitamente.

zileitu, permitir.
zileko, umbilical. [so.]
zilintzika, colgado, suspen-]
zilio (txilio) (?), chillido.
zilipirta, salpicadura.
ziliport, salpicadura | baba.
zilipuŕdi, voltereta. [retas.]
zilipuŕdika, dando volte-]
zilipuŕta, salpicadura.
zilo (zulo), agujero | ojal | caverna | hoyo, foso | hueco.
ziloka, hondonada.
zilokune (zilogune, zolagune), barranco, hondonada.
zilotu, agujerear | horadar.
ziltza (de *ziri-tza),* tentación, acto de tentar.
ziltzagi (ziltzai), materia de la tentación.
ziltzagiīe, tentador.
ziltzaldi, tiempo de la tentación.
ziltzatu, tentar.
ziltz-egin, tentar.
zilaga, eje.
zilaka, castaña huera.
zilaŕ, plata. [plateado.]
zilaŕbits, baño de plata]
zilaŕbizi, mercurio, azogue.
zilaŕdun, adinerado.
zilaŕedi (de-*di),* conjunto de objetos de plata | vajilla de plata.
zilaŕezko, de plata.
zilaŕeztatu, platear.
zilaŕgiīe, platero.
zilaŕgin, platero. [tero.]
zilaŕgintza, oficio de pla-]
zilaŕki, objeto de plata | argentino.
zilaŕtu, plateado.
zilaŕune, espacio plateado.
zilaŕztari, plateador.
zilaŕztatu, platear.
zilatu (zulolu), agujerear, taladrar, horadar, hacer hoyos.
ziledin, honesto.
zilegi (zilegi), lícito: *zilegi-baso,* montes comunales.
zilegilari, moralista.
zilegi-legez, moralmente.
zilegitasun, licitud.
zilegizti (zileizti), moral.
zilegiztilari, moralista.
zilo (zilo, zulo), agujero.
zilotu (de *zilo),* agujerear.
zima (txima), greñas | caracter: *zima gaiztoko gizona,* hombre de mal caracter, de malas entrañas.
zimail, rama fresca | castaña pilonga | acartonado, enjuto, correoso.
zimaildu, volverse flexible | abarquillarse, arrugarse, apergaminarse, acartonarse. [gaño.]
zimarku, conjuración | en-]
zimarkun, tramposo, falaz.
zimarkunkeri, falacia, trampa, engaño.
zimarkutsu, tramposo.
zimauŕ, estiércol, abono.
zimauŕtu, abonar.
zimel (zumel, zimail), enjuto, marchito, lacio | acartonado, apergaminado: *gaztain zimela,* castaña pilonga | tierra seca y poco fértil.

zimeldu, secarse, marchitarse, arrugarse, abarquillarse, volverse enjuto, chamuscar, acecinar, apergaminarse.
zimikatu, pellizcar.
zimiko, pellizco | picadura de insecto.
zimiko-egin, pellizcar.
zimil (zimel), seco, marchito. [tarse, arrugarse.]
zimildu, secarse, marchi-]
zimino (del erd.), mono.
zimitz (zumitz), vara con que se tejen las cestas, fleje | chinche | molde para hacer quesos.
zimitzari, fleje.
zimizgai, material para hacer cestas.
zimizka, pliegue.
zimiztari (zimitzari), fleje.
zimoŕ (zimauŕ), abono, estiércol.
zimuŕ, arruga, arrugado | ingrato|tacaño,mezquino.
zimuŕkatu, arrugar.
zimuŕkeri, tacañería, mezquindad.
zimuŕtu, arrugar, fruncir | hacerse ingrato y tacaño.
zimuŕtun, rugoso, arrugado. [| fé.]
zin, juramento | fiel, leal]
zin-aŕtze, conjuración.
zinauŕi, hormiga.
zin-ausle, perjuro.
zin-auspen, perjurio.
zin-autsi, perjurar. [ce.]
zin-auzi (de *zain),* esguin-]
zinbel (zimel), flexible.
zindasun (zindotasun), honradez.
zindo (de *zin-to),* sano | noble, hidalgo, generoso | concienzudo | honrado.
zindo-lez, noblemente.
zindotasun, generosidad | hombría de bien | honor.
zin-egin, jurar.
zin-egipen, jura.
zin-egite, homenaje.
zin-egolzi, jurar, jurado | concejal. [juramentos.]
zin-esan, jurar, proferir]
zinez (ziñez), en serio, de veras, formalmente, sinceramente.
ziñeztatu, protestar, afirmar, asegurar. [beber.]
zinga (zanga), ruido al]
zingaŕ (txingaŕ), tocino.
zinge, descreído, gentil, incrédulo.
zingi, fehaciente.
zingil, escuálido, de pocas carnes | cierta yerba | (?), cincha.
zingiliĪo, sostenes de madera de la cincha.
zingin (de *egin),* jurar | *(zingirin),* endurecimiento de la base de la ubre.
zingira, pantano, laguna, aguazal, lago.
zingirako, palúdico.
zingiratsu, pantanoso.
zingirin, endurecimiento de la base de la ubre.
zingirio, panadizo.
zingla (zingil) (?), cincha.
zingle (?), sencillo, poco consistente, simple.
zingo, fondo, calado|sonda.

zingulu-zangulu, onomat. del arrastrar los piés.
zingun-zango, travesaño en el que están sujetos los fuelles en las ferrerías | oscilante. [panza.]
zinguŕ (zilboŕ), abdomen,]
zinka (de *zin-ka),* jurando | relincho humano, grito de alegría | calor excesivo, ardor, acción intensa del sol.
zinkada, grito de alegría.
zinkaka (zinkez), gritando de alegría.
zinki, de veras, formalmente, firmemente | candorosamente. [gusto.]
zinkiminki, signo de dis-]
zinkiri, lamento falso por conseguir algo.
zinkoil, panza.
zinkoŕ, avaro.
zinkulin, lamento falso por conseguir algo, maña.
zinkunde, juramento, día y acto de hacer el juramento.
zinkuri (zinkurin), murmullo | dolencia, queja, sollozo, gemido, lamento, quejido.
zinkurinati, quejumbroso, lloroso, quejoso.
zinkurinatu, quejarse, gemir, sollozar.
zinkurinatsu, quejumbroso, quejoso.
zinkuru, queja.
zinkuruzale, quejumbroso.
zinpetu, juramentarse.
zintako (zuntako), golpe, porrazo.
zintarzun, paciencia.
zintasun (de *zin),* fidelidad, lealtad | candor | honor, honra.
zinti (de *zin-ti),* fiel, sincero.
zintrin (ziztrin), insignificante, desmedrado.
zintsu, muy fiel | sano, firme. [nilla.]
zintxa (txilintxa), campa-]
zintxilikatu, desgarrar, sajar | colgar.
zintxirikatu, lacerar, desgarrar, sajar.
zitz, onomat. del acto de sonarse las narices | moco.
zintzaiki, moquero.
zintzaŕi (?), cencerro, campanilla, cascabel, sonajero | moquita.
zintzaŕots, cencerrada | sonido de cencerro, campanilla o cascabel.
zintzatu (de *zintz),* sonarse las narices. [rices.]
zintz-egin, sonarse las na-]
zintzeŕi (?), cencerro, campanilla.
zintzil, colgajo, pingajo, pingo | harapiento | cencerro | moco. [diente.]
zintzilika, colgando, pen-]
zintzilikai, péndulo.
zintzilikario, pendientes | colgantes.
zintzilikatu, despedazar, desgarrar | colgar.
zintzilipuŕdi, cabriola.
zintzilki, péndulo.
zintzo, sincero, fiel, fino, exacto, leal | perspicaz,

astuto, mañoso | económico, ahorrador, cuidadoso, probo | conzienzudo, honrado.
zintzoki (zindoro), concienzudamente | económicamente | lealmente, fielmente.
zintzotasun, fidelidad, exactitud, finura | formalidad | lealtad | economía.
zintzotu, enmendarse, corregirse, entrar en juicio, formalizarse. [laringe.]
zintzuŕ, garganta, gola |
zintzuŕeko, gutural.
zintzuŕeste, tráquea.
zintzuŕkoi, glotón, tragón, comilón.
zintzuŕkoikeri, glotonería.
zintzuŕ-luze, persona que bebe mucho.
zintzuŕ-min, laringitis.
zintzuŕ-orapilo, gargüero.
zintzuŕ-sagaŕ, hioides.
zintzutasun (de *zin)*, fidelidad.
zinuŕ (zimuŕ), tacaño.
zinuŕi (ziñauŕi), hormiga: *zinuŕi-mukuru*, hormiguero.
zinuŕondoko, cierta planta.
ziña (de *zin-a)*, el juramento.
ziñalben (ziñalpen), testimonio | testamento.
ziñalbide, testificativo.
ziñaldari (de *ziñaldu-ari)*, testigo.
ziñaldi, testamento.
ziñaldu, testificar, testimoniar, atestar, atestiguar.
ziñalkai, atestado.
ziñalpen, testimonio | testamento. [timonio.]
ziñaltza, testamento, tes-]
ziñaltzale, testador.
ziñaltz-egin, testar.
ziñaltzondo, codicilo.
ziñaŕtu, juramentar.
ziñaŕtze, conjuración.
ziñausle, apóstata, hereje.
ziñauste, apostasía, herejía.
ziñaustun, apóstata.
ziñauts, herejía.
ziñautsi, apostatar.
ziñegotzi (de *zin-egotzi)*, concejal | jurado | jurar.
ziñegozki, canditado a concejal. [dulo.]
ziñesbera (ziñespera), cré-]
ziñesberatasun, credulidad.
ziñesgai (ziñeskai), dogma.
ziñesgaitz (ziñeskaitz), incrédulo.
ziñesgaŕi (ziñezkaŕi), digno de crédito, creíble, fidedigno, auténtico.
ziñesgogoŕkeri, incredulidad.
ziñeskai, dogma, artículo de fé | dato, testimonio | creíble | fé objetiva | misterio.
ziñeskaitz, incrédulo | inverosímil, increíble.
ziñeskaiztasun, incredibilidad. [dad.]
ziñeskaŕitasun, credibili-]
ziñeske (de *-ge)*, pagano, infiel, descreído, gentil.
ziñesketasun, gentilidad, paganismo.
ziñeskien, gentílico.

ziñeskintza, fé, conjunto de dogmas, dogmatismo, religión, creencia.
ziñeskitz (de *itz),* credo.
ziñeskoŕ, crédulo.
ziñeskoŕtasun, credulidad.
ziñesle, creyente, fiel.
ziñesmen, fé subjetiva.
ziñesmendun, creyente.
ziñesmengabeko, infiel.
ziñespen, acción de creer, creencia, crédito, fé.
ziñespera, crédulo.
ziñespide, atestado | dato | testimonio.
ziñestagaitz, incrédulo.
ziñestakoŕ, crédulo.
ziñestarazi (ziñetsi-erazi), hacer creer | convencer.
ziñestasun, fé.
ziñestatu, creer | afirmar.
ziñeste, creencia.
ziñestedun (ziñistedun), creyente.
ziñestegabe, incrédulo.
ziñestegoŕ (siñisgogoŕ, ziñestagaitz), incrédulo.
ziñesteŕez, crédulo.
ziñestoŕ, crédulo.
ziñestoŕtasun, credulidad.
ziñestu, convencerse, creer.
ziñestun, fiel, creyente.
ziñestusle (de *ausle),* hereje.
ziñetsi (de *zin-etsi),* creer | confiar, fiarse.
ziñetsukatu, apostatar.
ziñez, fielmente | de veras, ciertamente | con empeño: *zin-ziñez,* muy de veras.
ziñezko, formal, sincero, verídico | jurado | juratorio. [firmar.]
ziñeztatu, cerciorar, con-]
ziñeztu, jurar, asegurar con juramento.
ziñisbide, v. *ziñispide.*
ziñisgai, dogma, artículo de fé | testimonio.
ziñisgaitz, increíble.
ziñisgaŕi, digno de crédito. creíble | prueba.
ziñisgogoŕ, incrédulo.
ziñisgogoŕkeri, incredulidad. [crédulo.]
ziñiskoŕ, crédulo, muy]
ziñismen, fé subjetiva.
ziñispen, acto de creer, creencia.
ziñispera, muy crédulo.
ziñispide, prueba, argumento, razón. [fianza.]
ziñiste, creencia, fé, con-]
ziñistedun, creyente.
ziñistegabeko, incrédulo.
ziñistu, creer | confiar | persuadirse.
ziñitz-egin, votar.
ziñiztun, profeso.
ziñopa (de *zin-opa),* martir de la fé.
ziñopatu, martirizar.
ziñopatz, martirio.
ziñu (del erd.), mueca | burla, mofa. [apóstata.]
ziñukale (ziñetsukale),]
zio (ziyo), motivo, razón.
zioŕ (ixigoŕ), sendero: *bide zioŕ,* caminito.
zipa, antigua moneda | *(txipa),* bermejuela | *(zipo),* sollozo, gemido.
zipakatu, calarse completamente.

zipaŕ (zipeŕ), gran sufrimiento, martirio.
zipatu, mojarse completamente, calarse.
zipaz, sollozando.
zipeŕ, tortura, martirio | con gran interés: *asi zan zipeŕ lanean,* comenzó fuertemente a trabajar.
zipeŕt-egin, reventar, estallar. [morir.]
zipeŕtu, reventar, estallar,]
zipide, plano inclinado por donde se baja la leña.
zipildu, tostar, abrasar.
zipiŕi-zapaŕa, andar sin garbo | de cualquier modo.
zipi-zapa, atropelladamente. [sión.]
zipla, pulla, indirecta, alu-]
ziplada, indirecta, pulla.
ziplaka, por indirectas, zahiriendo, aludiendo | insultándose.
ziplatu, ganar | morir.
zipli-zapla, a bofetadas.
ziplo, de repente.
zipo, provocación | gemido, sozollo.
zipo-egin, provocar.
zipoka, provocando | provocación.
zipoŕ, pequeño, diminuto.
zipot, harto: *zipot egin,* hartarse.
zipote, huraño, testarudo, ingrato | empujón, atropello.
zipotz (zapotz), tapón, espiche de cuba | canilla | testarudo, terco | hormigón | taco, cuña; *zipotza saŕtu,* engañar.
zipozkeri, testarudez.
zipristin, salpicadura.
zipriztindu, rociar, salpicar.
zir (zil, kil, gil), punzante, agudo.
ziraŕ (ziīaŕ), plata.
zirats, guapo. [ga.]
zirau (ziraun), culebra cie-]
zirauŕi, escandia, escaña.
zirdin, pingajo, colgajo.
zirgilo, argolla.
ziri, aguijón, estímulo, acicate | cuña, clavija, palito | petardo, engaño | sonido: *euŕtziri,* trueno | tonto, inútil | indirecta | acto de esquivar el cuerpo.
ziria saŕtu, engañar.
ziri-egin, esquivar el cuerpo.
ziri-eri, disentería.
zirigaŕatu, chamuscar.
zirigaŕtu, chamuscar.
zirika, punzando: *zirika-mirika,* a empujoncitos | acicate, estímulo.
zirikada, punzada.
zirikaga (de *aga),* palo largo que sirve para remover la piedra en la calera.
zirikaldi (zitzaldi), tentación.
zirikapen, tentación.
zirikatu, punzar | aguijar, excitar, estimular, tentar, hostigar, provocar, incitar.
zirikatzale (ziltzale), tentador. [| pincho.]
ziriki, aguijón | aliciente]
ziriko (?), seda. [lino.]
zirikon, cerro grande de]
zirikort, agua del suero.

ziri-mara, movimiento suave | menudencia | *ziri--mara ibili,* andar inquieto, de la ceca a la meca.
zirimiri, llovizna.
zirimiri-izan, lloviznar.
zirimol, huracán, tempestad.
zirin, excremento de aves | fluido, diluído | movedizo, inquieto, bullebulle.
zirindu, diluído, fluido, líquido | atacado de disentería.
ziringil, viruta.
ziringilo, sabandija.
ziriñeri, disentería.
ziri-oldeŕki (ziri-neurtitz), epigrama.
ziririko, cohete | petardo.
ziririzko, cohete.
ziri-saŕtu, petardear.
ziri-saŕtzale, petardista.
ziritu (ziildu), echar brotes | endurecerse (la cebolla u otra planta).
ziritxo, junquillo. [ringa.]
ziritz, ranura | lavativa, je-]
ziri-zara, movimiento suave e insensible | inquietud |
ziri-ziri, deslizarse, moverse suavemente | onomat. de la lluvia menuda.
ziriztatu, enclavijar | jeringar.
zirkilu, escondrijo, rincón.
zirki-mirki, a medio enfadarse.
zirkin, impulso, meneo, movimiento, locomoción.
zirkin-egin, moverse.
zirkin-eragin, mover, menear.
zirko (zirku), espacio entre dos casas | senda, paso.
zirku-mirku, de la ceca a la meca.
zirkun-zarkun, tropezando | de ceca en meca.
zirla, v. *txirla.*
zirlinga, largo y delgado.
ziro, chichón.
ziroka, recibiendo golpes, haciendo chichones.
zirola, zapatero.
zirot-egin, despedazar, desmenuzar.
zirotu, levantar un chichón.
zirotz, huérfano.
zirt, chispa, brasa | *zirt-edo--zart,* salga lo que saliere, al vado o a la puente | *zirt-edo-zart egin,* resolverse, decidirse.
zirtakatu, chisporrotear.
zirtako, chasquido.
zirt-edo-zarteko, decidido, resuelto, enérgico.
zirtikitu, rajarse. [deja.]
zirtilu, cuenda de la ma-]
zirti-zarta, a troche y moche.
zirto, réplica ingeniosa.
zirtoin, brote de árbol | grano maligno de la piel.
zirtolari, que replica ingeniosamente.
zirt-zart, a golpes.
zirtzikatu, deshilacharse | despedazar | sajar.
zirtzikora, llovizna pequeña.
zirtzil, colgajo, hilacha | andrajoso | desvergonzado, indecoroso, impru-

dente | baratija | frívolo, fútil | insignificante, diminuto, pequeño.
zirizilatu, deshilarse un tejido.
zirizildu, deshilacharse | volverse desaseado | encanallarse, desvergonzarse.
zirtzilkeri, canallada, ruindad, imprudencia.
zirtzilki, andrajosamente, indecorosamente | canallescamente, desvergonzadamente.
zirtzilatu, hacerse pedazos pequeños, destrozarse.
zirtzileri, bagatela, baratija, futesa, insignificancia, nadería. [gonzado, ruín.]
zirtzilu, canalla, desver-]
zirtzira, llovizna.
zirtziratsu, de frecuentes lloviznas.
zirurikatu, jirar.
zir-zir, ruido de la ebullición | onomat. de la llovizna.
ziŕi, estera, alfombra | movimiento, impulsión|chispas de metal derretido.
ziŕiada, pedazo añadido a un vestido corto.
ziŕiboŕo, borrón, borrador | rasgo en la escritura | bribón.
ziŕibuŕu, informalidad | *(ziŕi-maŕo),* borrón, borrador, borrones.
ziŕika (txiŕika), polea | garrucha | *(piŕita),* rueda.
ziŕikatu (zirikatu), estimular, hostigar, incitar, tentar, azuzar.
ziŕiketan, rodando.
ziŕiki-maŕaka, dando vueltas, indirectamente, por ambajes | hacer algo a la ligera, de cualquier modo, a grandes rasgos.
ziŕikiton, calzón con abertura posterior | hombre mal hablado | tartán.
ziŕikitu, abertura, resquicio, rendija, grieta | bragueta.
ziŕikitun, saya.
ziŕiki-zaŕaka, garabato, rubrica tosca | a trancas y barrancas.
ziŕilda, desenvuelto, descocado | bagatela, insignificancia.
ziŕildaka, poco a poco, uno tras otro. [garabato.]
ziŕi-maŕa, rúbrica tosca,]
ziŕimaŕaka, trazando garabatos.
ziŕimaŕakatu, rubricar.
ziŕimiŕi, enredos, intrínguis | impulsión, empujón | trabajo de poca monta.
ziŕimoŕo, cierto juego de niños.
ziŕin, avión | rendija.
ziŕinaŕakatu, arañar.
ziŕin-aŕte, rendija.
ziŕinda (zeŕenda, ziŕindada), retal, franja, margen, tira.
ziŕindola, rodaja.
ziŕingil, viruta | rasguño | *(txiŕingil),* ruedecita, rodaja.
ziŕingilu, avión | desaliña-

do, desaseado.
ziŕinta, alba, aurora: *argi--ziŕintatik,* de madrugada. [ruido de arrastre.]
ziŕin-zaŕan, onomat. del
ziŕio, cagarruta.
ziŕipaŕa, ruido, alboroto | *ziŕipaŕa-egin,* trabajar de cualquier modo y a la ligera.
ziŕipista, jeringa.
ziŕist (iŕist), resbalón | ruido de surtidor | jeringa | descocado, desenvuelto.
ziŕistada, resbalón, deslizamiento | surtidor, chorro. [lando.]
ziŕistan (ziŕistaka), resba-
ziŕistatu (iŕistatu), resbalar | lanzar chorros de líquido | regar con manga de agua. [resbalar.]
ziŕist-egin (iŕist-egin),
ziŕistu, ranura, grieta, hendidura.
ziŕitada, ruido del metal candente al contacto del agua.
ziŕito, hendidura, grieta, resquebrajadura, raja, resquicio | lumbrera, respiradero | tronera.
ziŕitu, rendija, hendidura | grieta | fiel, celoso, puntual | bragueta.
ziŕituki, fielmente.
ziŕitutasun, fidelidad.
ziŕizt (ziŕist), resbalón | chorro de líquido | jeringa | remonte (a la pelota).
ziŕi-zaŕa, garabato.
ziŕi-zaŕa idatzi, emborronar. [monte.]
ziŕiztaka, a chorros | a re-
ziŕistatu, resbalar | jugar a remonte | regar a chorro.
ziŕpil (zaŕpil), andrajo, pingajo | ripio | hilacha.
ziŕpildu, deshilacharse una tela.
ziŕpilkeri, ripio.
ziskatu (de *sits),* apolillarse la madera | dejar a uno sin dinero en el juego | batir la cuajada.
zisku-ebasle, caco, ratero.
zista, alerta, listo.
zista-egon, estar alerta.
zisti-zasta, onomat. del pinchar varias veces.
zistoŕ, animal macho impotente | pequeño, ruin.
zitaitz, gotera.
zital, canalla, pícaro, ruin, bellaco, despreciable | terco | veneno.
zitaldu, encanallarse, volverse ruín | envenenar | ensuciar: *uŕde loyak zitaldu,* el puerco embarrado ensucia | entercarse.
zitalkalte, antídoto.
zitalkeri, bellacada, ruindad, canallada | terquedad.
zitalki, bellacamente, canallescamente | veneno.
zitalki-osakai, contraveneno.
zitaŕ, asado al rescoldo: *ogi zitaŕa,* pan subcinericio.
zitaŕota, cierto pájaro.
zitel, pusilánime.

zito (ijito) (?), gitano.
zitoitz (zitaitz), gotera.
zitori, azucena. [tre.]
zitori-goŕi, azucena silves-]
-zitu (-zutu), sufijo sinónimo de *-aro (-zaro)* y significa época, sazón: *gaztezitu*, juventud.
zitu, cereal, miés, fruto, cosecha.
zits, en pernetas.
zitz, palillo, raja de leña: *iñoren buruko zitza ikusi oi da, ta norberen abea ez*, vemos la paja en el ojo ajeno, y no la viga en el nuestro.
zitzeŕ, granizo.
zitzi, vianda, alimento | *(txitxi)*, carnazas, carne.
zitzikatu, destrozar con los dientes. [vianda.]
zitziki, pedazo de carne o]
zitzimutzika, hablilla.
zitziputzika, embrollo, farfulla | medio enfadado.
zitziputzikari, embrollador.
zitziputzikatu, embrollar, farfullar.
zitzoŕ, ojo entornado.
zitzoŕtu, entornar los ojos.
ziukatu, hostigar, azuzar.
ziurda, corregüela menor.
ziursa, euforbio (planta).
ziuŕ (del erd.), seguro, cierto, v. *eskieŕ*. [rallar.]
ziuŕtu (zigoŕtu), tostar |]
ziyo (zio), motivo, razón.
ziz, moneda, dinero | seta ¡ ceceo.
zizain (izain), sanguijuela.
zizaka (de *zizo-ka)*, balbuceando.
zizakatu, balbucir.
zizalū (zizalu, zizelu, zizilū, zuzulu), escaño, banco con respaldo.
zizare (txitxare), lombriz.
zizare-luze, tenia, solitaria.
zizari, lombriz.
zizari-ats, aliento fétido del que tiene lombrices.
zizari-belaŕ, ajenjo, abrótano, alosna.
zizari-eŕauts, vermífugo.
zizari-muŕu, montoncitos de tierra levantados por gusanos. [nia.]
zizari-nagusi, solitaria, te-]
zizaritsu, lleno de lombrices.
zizarloi, v. *zizari-muŕu*.
zizaŕ (pitaŕ), sidra hecha con agua y los resíduos de la primera fermentación.
zizatu (de *zizo-tu)*, cecear.
zizein (zizain), sanguijuela.
zizelu, v. *zizalū*.
zizeŕkora (zitzeŕ), granizo.
zizgoŕi (de *ziz)*, seta roja.
zizibaza, ceceoso.
zizilū, v. *zizalu*.
zizinatu, calafatear.
ziziri, lenteja.
ziziriko, cohete.
zizka, polilla, carcoma.
zizkaldu, requemar, tostar.
zizka-mizka, entremeses de una comida, golosinas.
zizkatu, apolillarse, carcomerse. [chería.]
zizki-mizki, bagatela, chu-]
zizkiŕa (zakaŕ), broza, maleza | arista.

zizkolaisu, estridente.
zizkoŕtu (izkoŕtu), crecer, desarrollarse.
zizku (de *ziz-ku ?*, v. *-ku),* bolsa, bolsillo.
zizkuña, polilla, carcoma.
zizkuñatu, apolillarse, carcomerse.
zizo, ceceo: *zizoa du,* cecea | ceceoso, balbuciente.
zizori (de *ziz-ori),* seta amarilla. [zo.]
zizoŕka (zizeŕkora), granizotu, hacerse balbuciente.
zizpae (zizpai) (de *bae),* cedazo de mimbre.
zizpildu (sispildu), calcinar. tostar, abrasarse.
zizpiŕa (zizpuŕ), rancajo, espina.
zizpita, rancajo, espina | espina de peces.
zizpuŕ (ziztapuŕ), rancajo.
zizt (sist, sasi, txist), punzante, punta | pinchazo, punzada, picazón, sajadura, incisión | lanceta.
ziztada, punzada, pinchazo.
ziztagai, bisturí.
ziztaka, punzando | punzada | a puñetazos.
ziztako, punzada | momento, rato corto, instante.
ziztapuŕ (de *ziri),* leña menuda.
ziztatu, punzar, picar, pinchar, acribillar | sajar | fulminar.
zizteŕ, pedazo: *ogi-zizteŕ,* rebanada de pan | chorizo.
ziztil (iztil), charco.
zizti-zazta, onomat. de pinchar muchas veces | trabajar de cualquier manera.
ziztoŕ (txistoŕ), carámbano | diminuto | impotente para la generación | chorizo.
ziztoŕka, gajo, fracción del bulbo, v. *txistoŕka.*
ziztraka, insignificante, diminuto.
ziztrin (ziztirin), insignificante, delgaducho, endeble, diminuto, pequeño.
zizuŕ (izuŕ), doblado, plegado, rizado: *ile-zizuŕa,* pelo rizado | tostado.
zizuŕkatu, doblar, plegar, rizar | fruncir | encrespar | tostar.
zizuŕtu, enroscarse.
-zka (-ska, -sta), sufijo diminutivo: *goŕizka,* rojizo: *zurizka,* blanquecino; *mordozka,* racimito.
-zko, sufijo que indica la materia de un objeto: *zurezko,* de madera; *buŕnizko,* de hierro | sujijo adjetival: *gizonezko,* varón; *emakumezko,* mujer; *zaldizko,* jinete; *oñezko,* peatón.
-zle, intérprete; *euzkerazle,* intérprete de euzkera; *pantzerazle,* intérprete de francés | traductor.
zo (iso), exclamación para detener los animales.
zoar (zohar, argi), claro.
zoarbi (ozkarbi), cielo claro y sereno.

zoardi (zohardi), cielo claro y sereno: *zoardi tipil,* cielo claro y estrellado; *ozkaŕbi bezin zoardi,* tan sereno como el cielo estrellado.
zoargi, resplandor del firmamento.
zoarti-itz (zohartihitz), rocío. clarearse el cielo.
zoartu (zohariu, argitu),
zoatsi (soatsi), despojar.
zoaz ondo (zoaz ondotxo), vaya V. con Dios, V. siga bien.
zobaŕen (de *zogi-baŕen),* parte baja del campo.
zogi (zoi), tepe | adobe | *(soegi),* cauteloso, circunspecto, mirado, prudente, recatado.
zogiera, discreción, recato, v. *so.* recatarse.
zogitu, hacerse discreto,
zogun, surco.
zoi, tepe | compañeros layadores | *(soi),* raja, grieta de metales | *(zai),* caspa | adobe | *(zohi, zori, zoli),* maduro.
zoin (zein), cuál?
zoinaiden (de *zoin-nai-den),* cualquiera. madurar.
zoitu (de *zoi) (zohitu),*
zoizaŕ (sogi), terreno labrado hace tiempo, barbecho. con tepes.
zoiztatu, hacer paredes
zokain (de *zoi-gain),* primer layero.
zokal, erizo de castaña.
zoketa, especie de guante que usan los segadores.
zokil, pan mal fermentado.
zoko, rincón, ángulo: *leŕtzoko,* ángulo; *isleŕtzokoi,* triángulo | *zokotik argi,* a la chita callando | quiebra.
zoko-aŕgin, masón.
zoko-batzaŕ, conciliábulo.
zokodun (zokon), cóncavo.
zoko-egin, atascarse | hacer quiebra.
zokogune, rinconera | parte cóncava | depresión.
zokokari, misántropo.
zokoketari, misántropo.
zokoki (bazteŕki), rinconera. cerrado.
zokokino, olor de cuarto
zokolda, costra de la cabeza.
zokolin, mancha que deja el pericarpio de la nuez.
zokolo (okolo), rincón | regordete.
zokolu, rincón.
zokon (zokodun, zakon), cóncavo, profundo: *azpil zakon,* plato sopero.
zokondo, rincón | fondo.
zokoratu (ostendu), arrinconar, retirar. tusa.
zokoŕ, terrón | raquítico |
zokota, cierta camisa pequeña de mujer.
zokotari, misántropo.
zokoten, haragán.
zokoton, mancha del pericarpio de la nuez.
zokousai, olor a habitación húmeda o cerrada.
zokozale, misántropo.
zokozoŕi, cienpiés (insecto).

zolda, caspa | costra, inmundicia, roña, mugre, suciedad, porquería.
zolda-belaŕ, consuelda.
zoldaŕ, erupción propia de los gorrinos.
zoldatsu, casposo | mugriento | sucio, desaseado, lleno de costra.
zoldazu, mugriento.
zoldi, pus materia.
zoldra (zolda), mugre, inmundicia, suciedad.
zoldu, enconarse una herida | madurar.
zoli, maduro | sonoro | vivo, agil, brioso | despejado, listo | perspicaz: *begi zoli,* avizor | enconado.
zolitasun, madurez | sonoridad | agilidad, brío | perspicacia | atención.
zolitu (zoldu), enconarse una herida | madurar | hacerse sonoro.
zoltzaka (de *zolitu-tzaka),* tumor no enconado.
zomait (zonbait), alguno, algunos. [de terrón.]
zomami (de *zoi),* meollo]
zamat (zenbat), cuanto, cuantos.
zomoŕo, fantasma, duende, espantajo, bú | insecto, alimaña, gorgojo.
zonbait, alguno, algunos.
zonbat (zenbat), cuánto?, cuántos?.
zonbeiño, unos cuantos.
zonbeit, algunos.
zonboŕ (onboŕ, enboŕ, zunbuŕ), tronco.
zooŕ (zoŕ), deuda.
zopakoitz (de *zogi-bakoitz),* el que laya solo.
zopaŕen (de *zogi-baŕen),* parte inferior de un campo.
zopaŕeneko, el layador que ocupa el lugar inferior.
zopeŕi (de *zogi-beŕi),* recién layado.
zopin (zotin), hipo.
zopizaŕ (de *zogi-bizaŕ),* yerba del tepe.
zopizaŕtu, quitar la yerba al tepe.
zopuru (de *zogi-buru),* extremo superior de un campo.
zopuruko, layador que ocupa el lugar extremo.
zorabiatu, atolondrarse, aturdirse | aturdido | fascinar | marearse.
zorabio, vértigo, atolondramiento | fascinación | mareo.
zorabiotu, v. *zorabiatu.*
zoraburu (ziburu, zibu, sabu), columpio.
zoragari, cizaña, arvejana.
zoragaŕi, deleitable, fascinador, delicioso, encantador | encanto.
zoragaŕiki, deleitablemente fascinadoramente.
zoragaŕitasun, calidad de deleitable, embeleso, encanto, entusiasmo.
zoragaŕitu, enamorar, embelesar, entusiasmar.
zoraio (zorabio, sorayo),

chiflado, desequilibrado.
zorakeri (de *zoro*), insensatez, locura | disparate, calaverada.
zorakoŕ, v. *zoragaŕi*.
zoralda (txoralda), acceso de locura | chiflado.
zoraldi (de *aldi*), rato de locura | mareo.
zorapen, alucinación, locura | transporte de gozo o alegría.
zorarazi, volver loco, infatuar, alucinar, fanatizar, seducir, enamorar, entusiasmar con exceso, abobar, aturdir.
zorarazle, alucinador, seductor | fascinador.
zoratu, enloquecer, alucinar | atontarse | encantado, encantar | loco | infatuado | cortarse la leche.
zoratxa, mesa para majar el lino | loquillo.
zorago, loco, desequilibrado, chiflado.
zore (zure), vuestro, de vos.
zorgin (de *zori-gin, sorgin*), bruja, brujo, agorero, hechicero, adivino | *zorgin-baratsuri*, ajo silvestre; *piko sorgin*, higo cuya fruta no madura.
zorgindu, agorar.
zorgindun, brujo, hechicero.
zorgingo, profesión de hechicero o bruja. [chizo.]
zorginkeri, brujería, he-]
zorgin-oŕatz, caballito del diablo.
zorgoin, ababol.
zori, suerte, fortuna, azar, albur, ocasión, lance, trance, situación: *il-zori*, peligro de muerte: *erortzeko zorian*, a punto de caer: *zori nausietan*, en los momentos supremos | *(zoli)*, maduro, madurar | *(zogi)*, tepe.
zorian, a punto de.., a pique de.., arriesgadamente: *iltzeko zorian*, a punto de morir.
zoribage, desventurado.
zoridura, madurez.
zorigabe, desventurado, desventura, infortunio | desventuradamente, desdichadamente.
zorigaitz, desgracia, desastre, infortunio, desdicha, infelicidad.
zorigaitzezko, nefasto, infausto, desdichado, fatal.
zorigaizki, desgraciadamente.
zorigaizto, desventura, mala suerte, infortunio: *zorigaiztoz*, por desgracia.
zorigaiztoko, desventurado, fatal, infausto.
zorigaiztoz, fatalmente.
zorigaiztu, caer en desgracia.
zorigaiztun, infortunado.
zorigaldu, infortunado.
zorigatx, desgracia, desventura, desastre.
zorikeri, agüero.
zoriki, felizmente.
zorion, buena suerte, felici-

dad, ventura, enhorabuena: *zoriona zuri!,* mi enhorabuena a tí! | bienaventuranza | parabien.
zorion-aguŕ, felicitación.
zoriona opatu, felicitar.
zoriondu, hacer feliz.
zorioneko, feliz, bienaventurado, fausto.
zorionez, prósperamente.
zorionezko, venturoso.
zorion-izan, prosperar.
zorion-opatu (zorion--eman), congratular.
zoriontasun, felicidad, bienaventuranza.
zoriontsu, dichoso, próspero, feliz.
zoritaldu (zoriztu, zotz--egin), poner algo en suerte, rifar, sortear | expuesto.
zoritu, hacer feliz | madurar | formalizarse, entrar en juicio.
zoritsu, muy afortunado.
zoritxaŕ, fatalidad, adversidad, fracaso, infelicidad, percance: *zoritxaŕez,* por desgracia.
zoritxaŕeko, desdichado.
zorizka, a medio madurar.
zorizko, aleatorio. [tear.]
zoriztu, echar suertes, sor-]
zorki (de *zori-ki),* suerte, ventura | recurso, medio.
zorna (zorne), materia, pus | podredumbre | savia.
zornabelaŕ, lechetrezna, hierba cana.
zornakatz, bubón.
zornataŕte, espacio entre dos casas.
zornatu, enconarse una herida | panadizo.
zorne, materia, pus | panadizo | joven sin energías.
zornedun, infecto.
zornetu, infectarse | absceso.
zornetsu, lleno de pus.
zoro (ero), loco, demente | alocado, desatinado, infatuado, chiflado, extravagante | bobo, tonto.
zorobilatu (zorobiatu), enloquecer.
zorokeri, insensatez, acto de locura, chifladura.
zoroki, locamente.
zoro-sendalari, alienista.
zorosko, alocado.
zorotasun, locura, calidad de loco, demencia.
zorotu, enloquecer | infautuar, chiflarse.
zorozka, loquillo, infatuado, abobado.
zortaldu (de *zori),* exponer | sortear.
zortatu (de *zoro),* admirarse, sorprenderse, aturdirse, quedarse absorto, v. *zotzoŕatu.*
zorten (zurten, zurtoin, txorten), tallo de planta, troncho | pedúnculo | raspa | rancajo | *(kirten),* mango.
zorti (de *zori-ti),* infortunado, aciago.
zortzerbatu, amedrentarse.
zortzu (de *zori) (zorti, zoritaldu),* expuesto.
zorun (de *zori-on),* felici-

dad, bienaventuranza: *zortzi zorunak,* las ocho bienaventuranzas.
zorunaldu, afortunar.
zorundatu, beatificar.
zorundun (zoriondun), beato | afortunado, feliz.
zorunisu, colmado de felicidad, felicísimo, feliz, bienaventurado.
zorze, encella, cestillo para hacer quesos.
zoŕ, deuda; *zoŕ zaŕa, zoŕ txaŕa,* deuda vieja, mala deuda; *zoŕ edo loŕ,* de todos modos; *zoŕak atera,* pagar las deudas; *zoŕak egin,* contraer deudas | *onek bere txikiyan ere 16 urtekoen zoŕik ez du,* este, aunque pequeño, no tiene envidia a uno de 16 años | servidumbre: *bide-zoŕ,* servidumbre de paso; *argi-zoŕ,* servidumbre de luces.
zoŕak bete (zoŕak iraungi), amortizar. [deudas.]
zoŕak garbitu, solventar]
zoŕalde, cúmulo de deudas.
zoŕan, a chorros.
zoŕ-aŕtzeko, deudas y ha-]
zoŕ-atera, saldar. [beres.]
zoŕ-betetze, saldo.
zoŕdun, deudor.
zoŕdundu, contraer una deuda, hacerse deudor.
zoŕduru (de *-duru),* deudor.
zoŕean, al fiado.
zoŕ-egin, adeudar, contraer deudas.
zoŕetan, al fiado.
zoŕeztatu, contraer muchas deudas.
zoŕgin, que contrae deudas.
zoŕi, piojo | pulgón: *zoŕiak kendu,* espulgar.
zoŕi-belaŕ, albarraz, piojera.
zoŕiketa, espulgo.
zoŕitsu, piojoso.
zoŕ-izan, deber, adeudar.
zoŕizto, piojoso.
zoŕkari, renta a deber | déficit | *soŕkari ta eukari,* haber y deber.
zoŕka-ziri (soŕka-ziri), palito de la lanza del carro que sirve para impedir que los bueyes que rehuyen la carga se aproximen demasiado a aquella | v, *soŕkari.*
zoŕo, envoltorio, saco, forro, funda, vaina, bolsa, costal, morral | tripa, panza, barriga: *lo-zoŕo,* sueño profundo | guante.
zoŕoitzika (zoŕotzika), compensación.
zoŕomotz, hierbín, segundo corte de hierba.
zoŕon, envoltorio, saco, morral, vaina, guante.
zoŕonka (zuŕunka), estertor, ronquido. [chorro.]
zoŕot (zuŕut), salto de agua,]
zoŕote, rocadero | vaina, forro pequeño, dedo de guante.
zoŕoten, caño vertical que baja del tejado, canalón: *eŕetenak ta zoŕotenak,* las canales horizontales y los caños verticales.

zoŕoto (de *-to*), envoltorio pequeño, saquito.
zoŕoton, caño vertical del tejado. [rrar.]
zoŕotu, meter en saco, afo-]
zoŕotxo, folículo.
zoŕotz, afilado | punzante | penetrante: *begiratu zoŕotza*, mirada penetrante | perspicaz | severo, justiciero, exigente, exacto, estricto.
zoŕotza, la punta.
zoŕotzaldi, rato de afilar | rato de exigencia: *gauŕ zoŕotzaldia du*, hoy está exigente.
zoŕotzalē, afilador.
zoŕotzaŕi (geztera), piedra de afilar, afiladera.
zoŕotzi (zoŕoztu), afilar.
zoŕotzikatu, compensar.
zoŕozkeri, sevicia, rigor excesivo.
zoŕozkeia, afilamiento.
zoŕozki, agudamente | de hito en hito | estrictamente | severamente, exactamente, puntualmente.
zoŕozkilē (zoŕoztale, zoŕoztalē, zoŕoztari), afilador.
zoŕoztaŕi, piedra de afilar, afiladera.
zoŕoztasun, agudeza, exactitud, severidad, puntualidad, exigencia | perspicacia.
zoŕozte, afilamiento.
zoŕoztu, afilar, aguzar, vaciar | hacerse exacto, severo, riguroso y puntual.
zoŕpeko (de *zoŕ*), deudor.
zoŕpetu, contraer muchas deudas, adeudar, empeñarse.
zoŕta (de *zoŕota*), gota grande | *(xoŕta, txoŕta)*, un poco de líquido: *ardo zoŕta bat*, un traguito de] vino.]
zoŕtu, adeudar.
zoŕtzi, ocho: *atzo-zoŕtzi*, ayer en ocho; *gauŕ-zoŕtzi*, hoy en ocho, dentro de ocho días: *zoŕtzitik-zoŕtzira (zoŕtzian bein)*, cada ocho días; *zoŕtzi-zoŕtzitan*, a las ocho en punto.
zoŕtzi-aldekoi, octaedro.
zoŕtzibete, octava.
zoŕtzigaŕen, octavo.
zoŕtziko, de ocho | octava | zorziko | sota.
zoŕtzina, v. *zoŕtziña*.
zoŕtziña, ocho a cada uno.
zoŕtziñaka, de ocho en ocho.
zoŕtzira, a ocho | ocho a cada uno.
zoŕtzirak, las ocho.
zoŕtzireun, ochocientos.
zoŕtziuŕen, octavario, octava.
zoŕtziuŕenpe, infraoctava.
zoŕtziuŕun, octavario, octava. [ocho en ocho.]
zoŕtzizkatu, colocar de]
zoŕtzizkidun, octosílabo.
zoŕuta (zoŕota), salto de agua, chorro.
zotal (zotazal), césped | tepe | pedazo grande que se arranca de alguna cosa.
zotalaŕotu, binar las tierras.
zotaŕain, suelo o piso de tierra.

zotaska (de *zogi-aska*), surco formado al layar.
zotaskazulo, zanja. [tepe.]
zotazal (zotal), césped |
zoterdi (de *zogi-erdi*), porción de tierra sin layar.
zotin, hipo: *azken-zotin*, últimas boqueadas | gemido: *negaŕ-zotin*, gemido de dolor.
zotin-egin, hipar.
zotondoko, layador de la parte inferior.
zotz, palito: *bai, zotza!*, sí, cuernos! | espiche | limpiadientes.
zotzabaŕ, támara.
zotzak, palillos de tambor.
zotz-egiketa, sorteo.
zotz-egin, echar a suertes, sortear.
zotzoŕatu, atolondrarse, aturdirse | perder el sentido, desvanecerse.
zozabaŕ, zorzal, estornino.
zozkera, sorteo.
zozketa, sorteo, lotería, suerte | *(zankiñezka, zankinka)*, cierto juego de muchachos.
zozko (zozkon), organismo del cuerpo, constitución humana: *zozkon onekoa*, de buena complexión.
zozkoŕ, tallo duro de arbolito.
zozo, tordo, mirlo | bobo, tonto | imbécil | bonazo.
zozoilo, bonazo, pusilánime. [ría.]
zozokeri, estupidez, bobe-]
zozoki, estúpidamente.
zozokume, cría de tordo.
zozorbatu (zortatu, zotzoŕatu), perder el sentido, desvanecerse | admirarse, quedarse estupefacto.
zozotarzun, imbecilidad.
zozotasun, imbecilidad.
zozotu, embobarse.
zoztoŕ, estorbo, rémora, obstáculo | chicuelo | mal bote de la pelota.
zoztoŕ-egin, tropezar.
-zta (-sta), sufijo diminutivo: *aŕbazta*, ramita.
-ztatu, armar | pintar de: *goŕiztatu*, pintar de rojo | cubrir de: *zilaŕeztatu*, platear.
-zto, sufijo abundancial: *zoŕizto*, piojoso | sufijo diminutivo: *bidezto*, caminito.
-ztu, traducir a: *euzkeraztu*, traducir al euzkera; *pantzeraztu*, traducir al francés | se usa en los verbos modales significando *poner a modo de, poner como:* de *ke*, humo-*ztu*=*keztu*, evaporar, poner a modo de humo; de *ur*, agua-*ztu*=*ureztu*, licuar, poner como el agua.
-zu (-tzu), sufijo abundancial: *otazu*, argomal.
zu, vos, usted.
zuage (zubage) (de *zur-aga*), viga.
zuai (zugai), retoño | forraje, heno, paja.
zuain (de *zur*), árbol | *(zuai, zugai, zumai)*, fo-

rraje, heno.
zuainduŕ (zuandoŕ), cornejo común, árbol maldito. [guarda el forraje.]
zuaintegi, sitio donde se]
zuaintze (zuaitz), árbol.
zuaitz, árbol.
zuaitzu (de *-tzu)*, lugar de muchos árboles.
zuaizti, arboleda, bosque.
zuakeŕ, costilla de la lancha.
zuamu, árbol.
zuamuxka, arbusto.
zuandoŕ (zuainduŕ, zuhandoŕ), cornejo común.
zuari, cordel de carpinteros y aserradores. [bol.]
zuaritz (de *zur-aritz)*, ár-]
zuarizti (zuazti), arboleda, bosque. [árbol.]
zuartze (zuaitz, zugatz),]
zuaŕ (zugaŕ, zumaŕ), olmo | coladero, barril para colada que tiene un agujero en el fondo.
zuaŕdi (zumaŕdi), olmedo.
zuaska (de *zur)*, gamella, dornajo. [via | jugo.]
zuatz (zugatz), árbol | sa-]
zuaur (zuhaur), usted mismo.
zuaurori, usted mismísimo.
zuazti (zuaizti), bosque.
zubage (zuage), viga.
zubatz (de *zur, zugatz, subatz)*, eje de un montón de paja. [coscoja.]
zubeltz (de *zur)*, carrasca,]
zubi (de *zur-bide;* como *ubi*, de *ur-bide?)*, puente | arco.
zubibegi, ojo de puente.
zubibulaŕ, machón o estribo de puente.
zubiburu (ziburu), extremo del puente, junto al puente.
zubil (zungil, zunbil, subil) (de *zur-bil)*, tronco.
zubiłaizkora, hacha grande.
zubiotz (de *zur)*, interior del árbol. [puente.]
zubiri (ziburu), junto al]
zubiri-sagaŕ, asperiega (manzana). [puente.]
zubi-saets, estribo de]
zubi-sari, pontaje, pontazgo. [puente.]
zubi-sayets, estribo del]
zubito, puentecito, pasarela.
zubitu, convertir en puente | arqueado: *sudłúŕ zubitu*, nariz aguileña. [nero.]
zubizai (zubizain), ponto-]
zubizko, pasarela.
zubizulo, ojo del puente.
zudiratu, anudar el ruedo de la ropa por detrás.
zudu (sudu), interés: *zudu aundiz*, con gran interés.
zuegi (zoegi, zogi), discreto, mirado, prudente, cauteloso.
zuek, vosotros.
zuen, vuestro, de vosotros.
zuendu, apropiarse (vosotros).
zugai (zuai), forraje.
zugaitz (de *zur)*, árbol.
zugaizti, arboleda, bosque.
zugan (de *zur)*, cuba de madera | en tí.
zuganatu (de *zu-gana)*, ir, llevar a tí | apropiarte.

zugarotz (de *zur-arotz),* carpintero, ebanista.
zugaŕ (zuaŕ, zumaŕ), olmo.
zugaŕdi, olmedo.
zugaŕtxu, vinillo ligero.
zugatx, vinillo ligero.
zugatz (de *zur),* árbol.
zugatz-langile, arboricultor.
zugatz-lanketa, arboricultura.
zugazmeta, montón de helecho.
zugazno (de *zugatz-no),* arbusto.
zugazti (zuazti), arboleda, alameda, arbolado.
zugaztoi, arboleda.
zugaztu, poblar de árboles.
zugi (zubi), puente.
zugil, v. *zubil.*
zugirin, polvillo de la carcoma.
zugirindu, carcomerse un madero.
zugontzai, canoero.
zugontzi (de *zur-ontzi),* canoa.
zuguŕ (zuuŕ, zuŕ), prudente, sesudo, maduro | económico | tacaño.
zuguŕtu, hacerse tacaño.
zuil (de *zur-il),* árbol que se desconcha | (de *zur-bil) (subil, suil),* tina, cubo, herrada.
zuildaŕ (zuldaŕ), divieso, barro | grano.
zuin (zoin, zein), cuál? | trazado en un campo para sembrar | v. *zogi.*
zuindu (zugirindu), carcomerse una madera.
zuirin (de *zur),* carcoma, polvo de la madera roída.
zuirindu (zugirindu), carcomerse la madera.
zuk, vos, usted (agente de *zu).* [vos o usted.]
zuka, en tratamiento de
zuketa, tratamiento respetuoso.
zuketz, en tratamiento de vos o usted | de parte de usted, por su parte.
zukibel (de *zur-gibel),* tajo donde se apoya la leña al cortarla.
zukil (de *zur) (zungil, sungil, sugil, zubil),* tronco que se pone al fuego.
zukontzi (de *zuku),* sopera.
zuku (?), sopa | caldo.
zukui, potaje.
zukun, urdimbre, estambre.
zuku-otz, gazpacho.
zukurutz (izu), pavor, espanto, asombro.
zukuruztu, espantar, asombrar, amedrentar, asustar.
zukuŕ (zuzkuŕ), caña de maíz.
zukulu, hacer sopas | aplastarse la fruta y formar una pasta | despachurrar, machacar.
zukutsu, caldoso.
zula, fracaso, fiasco, mal resultado, yerro en el tiro.
zula-egin, errar el tiro, salir mal algo, dar mal resultado.
zulape, mina.
zulapetu, minar, socavar.
zulari (de *zur-ari),* cordel de carpinteros y aserradores.
zularitz (de *zur),* árbol.

zulatu (zulotu), agujerear, taladrar, horadar, punzar. | hacer hoyos, preparar la tierra | ahondar.
zuldaŕ, divieso, granillo, barro | quiste sebáceo.
zuldaŕ-gaitz, acné.
zuldaŕtsu, granujiento.
zuledi (de *zur-di),* madera-men. [yeso.]
zulgi (de *zuri-ki),* greda,]
zulkatu, fijar | hincar.
zulkidatz, xilografía.
zulo, agujero | profundidad | cueva | fosa | en composición significa la afición extremada a algo: *etxezulo,* apegado a casa.
zulo-egin, excavar.
zulogile, sepulturero.
zulogin, sepulturero.
zulogune, parte cóncava | depresión | profundidad.
zulonpo, depresión de terreno formada por el exceso de lluvia.
zulotu, v. *zulatu.* [rreno.]
zuloune, depresión de te-]
zultsare (de *zur-sare),* persiana, celosía de madera.
zulubi (zurubi, zurgu), escala, escalera.
zulumunu, depresión de terreno en el fondo del agua.
zuma (zume), mimbre.
zumadi (de *zume-di),* mimbral.
zumail, fresco | *(zimail, zimel)* enjuto, fuerte, de fibra, flexible, correoso, duro: *gaztain zumail,* castaña pilonga. [*meldu.*]
zumaildu, secarse, v. *zi-*]
zumalakaŕ, arraclán, chopera.
zumalakaŕtza, arraclanedo.
zumalikaŕ, sauce, arraclán.
zumarika, sauce, arraclán.
zumaŕ, olmo.
zumaŕdi, olmedo | parque.
zumaŕbeltz, chopo negro, chopo, álamo negro.
zumaŕtxuri, álamo blanco.
zumatze (de *zume),* mimbre de los ríos.
zumatzeta, mimbral.
zume, mimbre | viga maestra | junco.
zumeki, vara de mimbre, mimbre cortado.
zumel (de *zur-bel),* carrasca, coscoja, chaparra | mimbre, v. *zimel.*
zumelika, sauce, salguero.
zumeltzu, mimbral.
zumerika, sauce, salguero.
zumetzu, mimbral.
zumil (de *zur-bil),* rodillo, cilindro de piedra para apisonar campos y caminos | pisón empleado para encajar piedras de pa-] *zumintza,* áloe. [vimento.]
zumitz (zimitz), fleje | encella | chinche.
-zun, sufijo que significa «a buscar»: *ogizun,* a buscar trigo.
zun (zuin), trozo de campo señalado para la siembra.
zunaŕ (zumaŕ), olmo.
zunbait (zenbait), algunos.
zunbat (zenbat), cuánto?,

cuántos? [co, v. *zumil.*]
zunbil (zubil, zungil), tron-]
zunbilo, broza que se amontona en las heredades.
zunda (zun), haza, amelga.
zundo, picador, tajo.
zungi, sauce.
zungo, tronco en que se apoya el yunque.
zunka, cabezada del ternero cuando mama.
zunp, tiro de castañas, etc. estallido, tiro. [tiro.]
zunpa, cabezada | golpe |]
zunpaka, tiroteando | golpeando.
zunpakeia, tiroteo.
zunpateko, golpe.
zunpatu (zanpatu), golpear.
zunpuŕ (zonboŕ, onboŕ, enboŕ), tronco.
zuntako, empujón | golpe, porrazo.
zuntoi, puntal, sostén | eje de un montón de paja.
zuntz, hebra de hilo.
zuntzun, corto de alcances.
zunxitu, confundirse | humillarse.
zuoi, agujero para el mango, ojo de hacha o de cualquier herramienta.
zuperna, torrente: *euri zulerna,* lluvia torrencial.
zupertu, terminar | exceso, demasía. [del hogar.]
zupil (de *zur-bil),* tronco]
zupin, cañón, v. *txupin.*
zupindari, artillero.
zupindi, artillería.
zupinketa, cañoneo.
zupinketan, cañoneando.
zupintxoŕta, batería de cañones. [tillero.]
zupintza, profesión de ar-]
zupu, sepulcro | zanja.
zuputs, de improviso, de repente | choque imprevisto | casualmente.
zur, madera | leño, árbol | *(txura),* cuenco de madera. [*adi.*]
zuraje, maderamen, v. *zur-*]
zurantzezkari, escultor, tallista en madera.
zurantzezki (de *zur-antzezki),* talla, estatua en madera.
zurari (zugari), cuerda de carpinteros.
zuraritz, árbol | resalvo.
zurarotz (zugarotz), carpintero, ebanista.
zuraska, gamella, dornajo.
zurauts (de *auts),* polvillo de la carcoma.
zurbeltz (zumeltz, zubaltz), carrasca, coscoja.
zurbil, pálido.
zurbildu, palidecer.
zurbiltasun, palidez.
zurbulu, pasado por agua, algo cocido | medianejo, malucho, indispuesto.
zurda, grietas de la mano | crín, cerda | escarcha, v. *lantzurde* | sedal.
zurdakei, eslabón para sacar chispas del pedernal.
zurdaki, brocha.
zurdatu, poner un sedal.
zurdatz, cilicio.
zurdoki (zurdakei, surdoki), eslabón para sacar

chispas del pedernal.
zurdunpa, movible, inseguro.
zuredi (de *zur-di),* maderamen, viguería.
zuregain, por tu cuenta.
zurezko, de madera.
zurgai, árbol leñoso.
zurgardi, árbol bravío.
zurgatu, chupar. [sorbos.]
zurga-zurga, (beber) a]
zurgei, v. *zurgai.* [salvo.]
zurgiaŕ (de *zur-giaŕ),* re-]
zurgiaŕe, resalvo ¡ leñoso.
zurgin (zugarotz), carpintero. [tero.]
zurgingo, oficio de carpin-]
zurgintza, carpintería, oficio de carpintero.
zurgiñaŕe, resalvo | leñoso | madera.
zurgiñoła, carpintería.
zurgizen, albura del leño.
zurgu (de *zur* y *gu=ku,* conjunto), escalera.
zurgubil (zurgu-biribil), escalera de caracol. [sillo.]
zurguburu, rellano, descan-]
zurgulu (zurbulu), indispuesto, malucho | ligeramente cocido.
zurgumail, peldaño.
zuri, blanco, blancura | falso: *gizon zuri,* hombre poco fiable | adulador | a usted, a vos.
zurialdi, revoque.
zuribelaŕ, saponaria.
zuribeŕi, revoque. [red.]
zuribeŕitu, revocar una pa-]
zurien, catarata en el ojo.
zurigarbi, blanco subido | colada, lavado.
zurigoŕi, sonrosado.
zurijario, leucorrea.
zurikail, blanquecino.
zurikaŕ, tiza.
zurikatu, adular, lisonjear, halagar ¡ jabonar.
zurikaix, brezo blanco.
zurikatzaīle, adulador.
zurikeri, adulación vil | gitanería | falsedad | haraganería | lisonja, halago.
zuriketa, jabonadura, blanqueo | adulación | lisonja, halago | monda.
zuriketari, adulador | falsario.
zuriki, lisonjeramente.
zurin, polvillo de la carcoma.
zurindu, apolillarse una madera. [recto.]
zuringa, esfínter | intestino]
zuringo, clara, albúmina | córnea del ojo.
zuririn (zurin), carcoma.
zuriska, blanquecino, albino.
zuritasun, blancura, albura.
zuritu, blanquear | limpiar | mondar, pelar | deshojar | pagar una deuda, ajustar cuentas | sincerarse | convencer, persuadir | paliar, disimular | adular.
zurituta egon, estar persuadido. [bañil.]
zuritzaīle, blanqueador, al-]
zuriyen, nube o catarata del ojo.
zurizpi (de *zur-izpi),* rancajo.

zuriztatu, blanquear.
zurkaitz, puntal, sostén, rodrigón | tímido | pavor.
zurkaiztatu, poner sostenes a las plantas, apuntalar.
zurlan, carpintería.
zurlantzale, carpintero.
zurmail, peldaño de madera: [dera.]
zurmalu, mazo de ma-]
zurmin, sabor a madera del vino | entumecimiento | enmohecimiento.
zurmindu, picarse, pasarse | entumecerse un miembro | enmohecerse.
zurmio, tobillo.
zurñaŕe (zuriñaŕe), resalvo | leñoso.
zurpail (zurikail), pálido.
zurpailsko, algo pálido.
zurpil (zurpail, zurbil), pálido. [dad de pálido.]
zurpiltasun, palidez, cuali-]
zurten (txurten, ixorten, zorten), pedúnculo de las frutas. [dúnculo.]
zurtoin (zurten), tallo, pe-]
zuriu, azorarse, asombrarse, aturdirse.
zurtsare (zultsare), persiana, celosía.
zurtxuri, chopo. [po.]
zurtxuriki, madera de cho-]
zurtzuil, mujer abandonada, desaliñada.
zurubi (de *zurgu-bide?*) *(zulubi, zurgu),* escala, escalera: *zurubi-makil,* palo (peldaño) de escala; *makil-zurubi (zotz-zurubi),* escalera de mano.
zurumio (zuŕunbilo), huracán de agua y viento | remolino.]
zurzai, árbol.
zuŕ (zuguŕ), prudente, cuerdo, reflexivo, sensato, sesudo, maduro | económico | avaro: *zuŕaren sakelak bi zulo,* el bolsillo del avaro, dos agujeros | frugal | atento, fijo a: *zuŕ egon,* estar atento.
zuŕez, imprudente, indiscreto, incauto.
zuŕgaŕi (geltsu), misterioso.
-zuŕi, sufijo que significa «a causa, a fuer de»: *aberats zuŕian,* a fuer de rico.
zuŕi, calaña, ralea, laya, jaez.
zuŕin, palo con que se remueve la ceniza en la calera. [mohecer.]
zuŕindu (zurmindu), en-]
zuŕkaitz, avaro, mezquino, tacaño.
zuŕkaizkeri, cicatería.
zuŕkeri, avaricia, tacañería, ruindad.
zuŕki, alertamente.
zuŕkoitz, avaro, tacaño, cicatero.
zuŕt (zuŕ), atento, alerta: *zuŕt-egon,* estar alerta.
zuŕtasun, prudencia | acierto | cordura.
zuŕtz, huérfano.
zuŕtza, prudencia.
zuŕu, ronquido | estertor | constipado, romadizo | *zuŕu-zuŕu edan,* beber haciendo ruido | salto de agua.

zuŕubuŕu, ruido confuso, confusión, revoltijo, lío | disensión, desavenencia.
zuŕuin (zuŕun), viga maestra.
zuŕuindu (zurmindu), entumecerse, dormirse alguna parte del cuerpo.
zuŕuka (de *zuŕu),* ronquido, estertor | roncando.
zuŕukalari, roncador.
zuŕukutul (zuŕul), vicioso, abandonado.
zuŕukutun, guisado de bacalao con patatas | persona de poca capacidad y grandes ilusiones.
zuŕuma, tacón.
zuŕumaka, taconeo.
zuŕumakatu, taconear.
zuŕumilo (zuŕunbilo), remolino, tromba.
zuŕumino, viruelas.
zuŕuminotsu, virulento.
zuŕumuŕu (zuŕmuŕ), rumor.
zuŕun, varal | viga | solivo | inflexible, tieso | tenso | lento, pesado | cadáver | *(zurin),* polvillo de la carcoma.
zuŕunauts, carcoma.
zuŕunba, presa de río | cascada.
zuŕunbil, remolino.
zuŕunbildu, arremolinarse | confundirse, mezclar.
zuŕunbilo, tromba | borrasca, tempestad | remolino.
zuŕunbilotsu, lleno de remolinos y abismos.
zuŕundu, hacerse inflexible y rígido | apolillarse un árbol | perder todo en el juego.
zuŕunga (zuŕunka), ronquido, roncando.
zuŕungilo, lagartija | remolino.
zuŕunka (zoŕonka), roncando | ronquido.
zuŕunkan, roncando.
zuŕunkatu, roncar.
zuŕup, sorbo. | gorrón.
zuŕupakari, gran bebedor
zuŕupatu, sorber | quitar dinero a otro, chupar.
zuŕupika, chaparrón intenso.
zuŕupil (zurpail), pálido.
zuŕupildu, palidecer.
zuŕupita, gran lluvia.
zuŕuputun (zuŕukutun), cierto guiso de bacalao.
zuŕust, trago, sorbo | salto de agua, cascada, chorro.
zuŕustada, trago, sorbo.
zuŕustaka, a chorros a cántaros.
zuŕustatu, transvasar muchas veces un líquido.
zuŕust-egin, sorber.
zuŕut, sorbo, trago | chorro, salto de agua | vertedero.
zuŕuta, salto o corriente de agua, arroyo | la bebida, el beber: *zuŕutak galdu du,* le ha echado a perder la bebida.
zuŕutada, trago. [taros.
zuŕutaka, a chorros, a cán-
zuŕutatu, chorrear.
zuŕut-egin, sorber | beber.
zuŕutoki (urobi), desagüe, sumidero.
zuŕu-zuŕu, trago tras trago.

zuŕzlasun, orfandad.
zuŕzlu, quedarse huérfano.
zuŕzulo, nuca.
zusma, v. *susma.*
zusteŕkaldi, arranque.
zusteŕkatu, desarraigar.
zustŕai (de *zur-eŕai* o de *zusteŕ-eŕai),* raíz | fundamento, origen: *zustŕaitik,* a cercén, de cuajo: *zustŕaiz,* con fundamento.
zustŕaikatu (zusteŕkatu), desarraigar, extirpar.
zustŕaitu (zañak egin, zañak edatu), arraigar.
zut, de pié, recto, derecho | esbelto | vertical | erguido, enhiesto.
zutargi, candelero, cirial.
zutaŕi, columna de piedra, pilar.
zutidazti, atril | facistol.
zutik, de pié | vertical | erguido, enhiesto | vigente.
zutikako, vertical | puntal, sostén, rodrigón.
zutiko, puntal | andaderas.
zut-ipiñi, poner de pié, plantar.
zutikoŕ, eréctil.
zutitasun, tiesura.
zutitu, poner de pié, enderezar | erguir | cuadrarse | erigir.
zutitze (zututze), erección.
zutoe (de *zur),* estaca | *(zuntoi),* tronco. [de tronco.]
zutokin (zutoiki), pedazo]
zutoin, poste.
zutondo, tronco.
-zutu (zitu), época: *gaztezutu,* juventud.
zutu (de *zut-tu),* poner de pié, enderezar, erguir.
zutundu, erguir.
zutunik, de pié.
zuuŕ (zuguŕ, zuŕ), prudente, sensato, cuerdo | económico.
zuuŕ-agin, muela del juicio.
zuuŕkeri, tacañería | astucia, disimulo.
zuuŕki, cautamente, prudentemente.
zuuŕtasun, cordura, prudencia | economía.
zuuŕtu, hacerse prudente, cuerdo | volverse económico.
zuuŕtze, prudencia.
zuza (ziza), seta, hongo.
zuze (zuzi), hacha, tea.
zuzen, recto, rectamente | justicia, derecho, rectitud | justiciero, correcto, justo.
zuzenbide, justicia | regla | informe | argumento | legitimidad | rectitud | dirección, señas.
zuzenbideko (zuzenbidezko), justo, legítimo, razonable.
zuzendari, guía, director, corrector, rector.
zuzendu, enderezar, rectificar, corregir, arreglar, ajustar cuentas, guiar, alinear, conducir, encaminar | dedicar (un libro, etc.) [derecho.]
zuzendun, justo, que tiene]
zuzen-egon, estar en lo cierto.
zuzeneko, legítimo, justo.

zuzen-eskatu, reclamar.
zuzen-eske, reclamación.
zuzenetsi, aprobar.
zuzenez, por derecho | rectamente, merecidamente | racionalmente.
zuzenez, por derecho | directamente.
zuzengabe, injusto | injustamente, injusticia, ilegalidad.
zuzengabekeri, injusticia, iniquidad, ilegalidad, atropello.
zuzengin, director.
zuzenki, justamente, rectamente | en conciencia.
zuzenpen, enderezamiento | rectificación.
zuzenpide, justicia, derecho, legitimidad.
zuzentasun, derechura, rectitud | justicia.
zuzentiaŕ, legitimista, partidario del derecho.
zuzentzale (de *zale),* justiciero, justo, recto, amante de la justicia | enderezador, director.
zuzentzalē, enderezador, director, corrector.
zuzentze, corrección.
zuzi (zuze), hacha, hachón, tea, antorcha.
zuzika, inconstante, ligero, petulante.
zuzikakeri, inconstancia, ligereza, frivolidad.
zuzitu, reducir una rama a tea | golpear | arruinar | destruír, deshacer.
zuzkei, tronco de la hiedra.
zuzki (de *zur-ki),* aspa: *matazuzki (matazurki,* de *matas),* aspa para mantener dejas.
zuzkibil, ortopedia.
zuzkidatz (de *zuzenki-idatzi) (zuzkidatzizti),* ortografía.
zuzkidatzizti, ortografía.
zuzkitu, abastecer, proveer, suministrar, amunicionar.
zuzkuŕ (zukuŕ), caña de maíz. [murmullo.
zuzmuŕ, sospecha | rumor,
zuzna (usma), husmeo, merodeo.
zuzpal (ezpal), astilla.
zuzpel (ospel), sabañón.
zuzpeŕ, convaleciente, rehecho. [| reanimación.
zuzpeŕaldi, convalecencia
zuzpeŕtu, convalecer, rehacerse, reanimarse.
zuztaŕ, tallo | raspa.
zuzteŕ, raspa de uva.
zuzteŕkatu, desarraigar, extirpar. [cha.
zuzu (zuzi, zuze), tea, ha-
zuzulu (zizalū), banco, escaño. [*-dun),* justo.
zuzustun (de *zuzuts-zuzuts* (de *zuzen-uts),* justicia.

AZKENA.

ERASKIÑA

A

abalegi-sagaŕ, cierta clase de manzana.
abazuri, ruido.
abazuza, granizo, pedrisco.
abelosalari (abeletxeteŕ), albeitar.
abesbatz, orfeón.
adesi (agasi), traversaños de madera que tienen los carros caseros.
adikatu, distraerse.
aġi, caso fortuito; se halla en *agian*, tal vez.
aginkatza, engranaje.
ageŕ, vista, panorama: *etxe onek ageŕ edeŕa du*, esta casa tiene hermosa vista.
aitoŕlari, el que recibe en confesión.
albokaitz, pulmonía.
aldezka, ventaja: *aldezkak eta auŕezkak*, ventajas e inconvenientes.
alengi, analgésico.
aleŕti (de *al-eŕti*), política, arte de mandar.
amintz-belaŕ, cierta clase de hierba.
anaibitxi, cuñado.
aneuŕkin (de *anei-neuŕkin*), kilómetro.
-antza (-antxa), parecido a, un poquito como: *auŕer-antxa*, un poquito hacia adelante.
anizokizki, decorado escénico.
ara, tierra, campo: se halla esta palabra en composición en *Aralaŕ*, *Araba*, *Arana*, *Aramendi*, etc.
arbaskantz (arbasmen), atavismo.
ardan-antz (de *ardo-antz*), especies del vino en la Eucaristía.
argiĪatu, agrietarse, agrietado.
arpegi-ordeko, careta.
aŕe (txaŕan), arado de varias púas.
aŕlarun (de *aŕi-larun*= amarillo pálido), azufre.
askulgi, anestésico.
atsegin-aguŕ, saludo, felicitación, enhorabuena.
atsontzi, aerostato.
atxuŕ (aitzuŕ), azada, azadón | ancla.
aurtemin, hace poco tiempo.
ausa, caso fortuito; se halla en *ausaz*.
axkaŕbe, curandero, emplastero.
azalbide, programa.

B

banakatu, administrar.
baneatu (?), fabricar, formar, manufacturar | condimentar.
barezti (de *bar*=vegetal y *ezti),* azúcar.
basardi, rebeco.
batezbatasun, neutralidad.
begikotasun, simpatía.
belaŕmintza, áloe.
belaŕtiīe (de *belaŕ-iīe), (baŕkiīe, barkule* = de *bar-ule),* algodón.
bigiran egon, hacer tertulia.
biuŕi, tornillo.
biuŕiko, tuerca.
biyuŕ, tromba: *euri-biyuŕ,* tromba de agua; *aize-biyuŕ,* tromba de aire.
botada (?), brazada al nadar.
buru-maitekeri, amor propio.

E

ebaki (ebagi), tallar.
egalpeŕ (de *ega-alpeŕ),* avestruz.
egatzontzi, avión.
eguntxinta, alba, amanecer.
egutaitz (egutaŕi), aerolito.
egutontzi (ostontzi), aeronave. [rihelio.]
ekuŕbil (de *eki-uŕbil),* pe-]
ekuŕun (de *eki-uŕun),* afelio.
eloka, matorral, zarza espesa.
enantzu, habilidad.
epai-jauregi, Palacio de Justicia.
epaipide, terreno comunal en el que es lícito a los vecinos el aprovechamiento de árboles, argomas, etc.
erasan, pasar al interior de un lugar cerrado.
eraskin (itsaskin, ezaŕkin), accidente (en Filosofía) | comentario.
erestingi, papel de música.
erol, tecla (de piano, etc.)
erolauspo, armonio.
eroldi, teclado.
erlo, cocina sin chimenea donde se curan los quesos.
eŕti-lan, obra de arte.
eŕtipaīe (de *eŕti-ebaki),* tallista.
etekin, producto.
etsibeaŕ, axioma.
ezkutazapi, telón.

G

gertalan, maniobra.
gorbetzi, resfriado.
gotaŕkera (de *gotaŕ-era),* estilo gótico. [tejado.]
goyaga, viga maestra de un]
gudalnagusi, general.
gurni, acero.

I

idazkundegi (idaztaltxoŕ), archivo. [cuadernación.]
idaztazalkola, taller de en-]
idekotu, asimilar, asemejar, comparar. [bache.]
ikazlei (de *ikatz-lei),* aza-]
ikeŕeziе, visita, acción de visitar | inspección.
ikeŕkunde, Visita a la Virgen.

ikeŕkuntza, visitación.
ikuskizun, novísimo.
intzi, laguna. [arroz.]
intzigari (de *intzi-gari),*]
iñauskaldun (de *iñausi-k--aldun),* autócrata.
iñauskalmen, autocracia.
iñauskariłz, árbol bravío.
iñetazi, granizo, pedrisco.
irago, pasar, salir al exterior.
irun-aŕi (irun litekean aŕia), amianto.
iŕatizki, radiografía, marconigrafía.
ituxurpe, espacio comprendido bajo el alero de una casa. [caísmo.]
iłzumel (de *itz-umel),* ar-]
itzumeltzale, arcaísta.
itzuŕ (de *iłz-zuŕ),* apotegma.
itzuŕtu, encoger, arrugar, plegar, doblar.
izpitzatu (ziñausi), abjurar, v. *izpizatu.*
izuzki, brezo.

J

jas, exclamación de desagrado.
jaskuntza (jasokuntza), utilidad, provecho, ganancia, interés.
jaumaitasun (de *Jaun-goiko),* caridad: *Jaumaitasun-lekaimeak,* monjas de la caridad.
jauperes (de *jaupa-eres),* misa cantada.
jauŕtxiri (de *jauŕti-ziri),* aspillera. [dente.]
jazokun (ausa, agi), acci-]
jostakin, alegre, festivo.

K

kaŕontzi, acorazado.
kiratsaŕi (kirastaŕi, aŕlarun), azufre.
kitin, granado.
kupuŕ (del erd.), cobre.

L

lakats (lakasta), arañuelo.
lei, vidrio.
leibitsol (de *lei-bits,* esmalte de vidrio), azulejo.
leŕdamin (ugoŕmin), acibar.
leyale (de *lei,* vidrio y *ale) (leipikoŕ, leibitxi),* abalorio.
lizun, verdoyo.
ludirudinguŕti (ludirudidazti), atlas.
lugui (de *luŕ-ui),* asfalto.
luŕneuŕkintza, agrimensura.

M

maixi, burla.
margul, albino.

O

ongintza-etxe, casa de beneficencia, asilo. [tro.]
oroilari, apuntador de tea-]
osasun, salud | fórmula de brindis: *zuen osasanerako,* a vuestra salud.

S

sai (saizulo), trampa.
saizulo (sai), trampa.
salos-batza, Cámara de Comercio.

salosbatzaŕ, feria.
salotasun, cortesía.
samiñaldi, disgusto, pesar, pena, sinsabor.
sari-arotz, jornalero.
saso, terreno inculto.
saubide (eralkibide), dispendio.
seikaŕ, sexteto.
seikoitz, sexteto.
seme nagusi, primogénito
sendatz, acento.

-so, sufijo determinante de magnitud: *itxaso* (de *itz--so,* agua grande, oceano, mar; *ibaso* (de *ibai--so),* río grande; *luŕaso,* continente.
soŕkalde-luze, longitud.

U

uŕe-sagaŕ, naranjo.
uŕosta, boj.